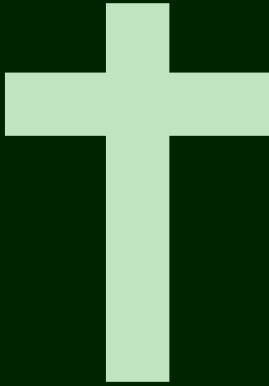

TAFO AYO

The New Testament in the Manumanaw language of Myanmar

TAF0 AYO
The New Testament in the Manumanaw language of
Myanmar

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc. and ACOTBA-SUBO

Language: Manumanaw

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 12 Feb 2024

40e3c5cb-c2ea-5cf8-8a40-4c6f77a45343

Contents

MATIE	1
MARKE	70
LUKASI	113
YOWANE	188
AKWA	241
ROMA	307
KORITI	337
KORITI	366
GALATE	385
EFEZE	397
FILIPO	407
KOLOSE	415
TESALONIKE	423
TESALONIKE	429
1 TIMOTE	433
2 TIMOTE	442
TITO	448
FILEMŌ	452
EBRE	454
JAKE	476
1 PETRO	484
2 PETRO	493
1 YOWANE	499
2 YOWANE	507
3 YOWANE	509
YUDA	511
KŌEWURŌ	514

Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Matie sú Tshatshu o'o

Asœke kœdœ Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Matie sú. Matie kœdœ lima ayi kœko ngendja lapo á Yisu e lima she, á tshe te anga ayi avwa nœ ye. Matie kœdœ lima uzu Yuda yé anga i'iri ye kœdœ ndje Levi. Tshe sú Ɔtshɔ O'onœ asœke fœ Ayuda. Tshe pa adœke Yisu kœdœ adja Ayi kœshe azu á aayi kœgbara o'o gbara lima o'o tœ upu nœ ye utshunœ ala Ongboro Ayo.

Matie yisœ nœ fœ azu adœke Yisu uzu Nazarete kœdœ Masiya, œshe kœdœ ndje gbozu nœ azu Israyele kashe endje vwaratœ endje tœ ye.

Bukunœ kurutshelœtœ ye atake:

- Uwu aata Yisu œdœ ndje kœzu she (1.1-2.24)
- Akwa nœ Yowane ayi kœza batisimu (3.1-12)
- Batisimu nœ Yisu œdœ kœwu lœsu ye 6a lœ kpa-gagasho (3.13-4.11)
- Akwa nœ Yisu 6a lœ ogo Galilayi (4.12-18.35)
- Ana nœ Yisu ga lœ Yerusaleme (19.1-20.34)
- Lœ udu olo Yisu mindu dœ bisha (7) pa œshɔ: Kœwa ngbanga pa ye œdœ kœwo she (21.1-27.66)
- Kœshe Yisu lœ akuzu (28.1-20)

*Aata Yisu
(Wu 6a tœ Luk 3.23-38)*

¹ Asœke kœdœ i'iri aata Yisu Kristu, ata Davidi á tshe dœ ndje ata Abrayamo.

² Abrayamo zu Izaka, Izaka zu Yakobo, Yakobo zu Yuda œdœ aayanœ. ³ Yuda zu Perese œdœ Zara, ayi endje kœdœ lima Tamare. Perese zu Eserone, Eserone zu Arame. ⁴ Arame zu Aminadabe, Aminadabe zu Nashone, Nashone zu Salma. ⁵ Salma zu Boaz, Rahabe kœdœ lima ayinœ. Boaz zu Obede, Luta kœdœ lima ayinœ. Obede zu Yese. ⁶ Yese zu gbozugo Davidi, yé Davidi zu Salomo tœ yashe á tshe dœ lima awo Uri.

⁷ Salomo zu Robowame, Robowame zu Abiya, Abiya zu Asafe. ⁸ Asafe zu Yozafate, Yozafate zu Yorame, Yorame kœdœ ata Oziase. ⁹ Oziase zu Yotame, Yotame zu Akaze, Akaze zu Ezekiasse. ¹⁰ Ezekiasse zu Manase, Manase zu Amœ, Amœ zu Yoziase. ¹¹ Yoziase zu Yekonia œdœ aayanœ dœ lœndœ á endje ko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone.

¹² Manda kœko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone, Yekonia zu Shaletiele, yé Shaletiele zu Zorobabele. ¹³ Zorobabele zu Abiwude, Abiwude zu Eliyakimi, yé Eliyakimi zu Azore. ¹⁴ Azore zu Shadœke, Shadœke zu Akimi, yé Akimi zu Eliwude. ¹⁵ Eliwude zu Eleazare, Eleazare zu Matane, yé Matane zu Yakobo. ¹⁶ Yakobo zu Yozefu akœ Mareya ayi

Yisu, á endje sœ kœ'e she Kristu.

¹⁷ Ataa, kœto kpœtœ Abrayamo œrrr ga tœ Davidi, uwu aatazu sœ ndjokpa dœ vana. Kœto kpœtœ Davidi œrrr ga tœ lɔndɔ á endje ko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone, uwu aatazu sœ ndje ndjokpa dœ vana; yé kœto kpœtœ lɔndɔnœ ascœmœ œrrr ga tœ kœzu Kristu, uwu aatazu sœ ndje ndjokpa dœ vana.

*Kœzu Yisu Kristu
(Wu 6a tœ Luk 2.1-7)*

¹⁸ Ndœ budu kœzu Yisu Kristu sœ atake: Ayinœ dœ Mareya kœdœ lima koje nœ Yozefu. Kashe utshunœ adœke endje ngbɔtœ endje awa bale ga tœ œsœnœ, tshe gbɔ nguzu lœ awa gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri. ¹⁹ Koje nœ ye dœ Yozefu kœdœ lima uzu á tshe sœ ndjii, yé tshe yiyi lima kœmitshelœ ye ngbi fœ azu nene. Tshe yi lima kœkatœ ye ti lœ ubunœ. ²⁰ Bata á tshe sœ lima kœgbe atake, anga andjelu nœ Gbozu wuta ga tœ ye lœ ulu œ pa fœ she adœke: «Yozefu, ata Davidi, awa zaza 6œ kœza Mareya tœ awo zœ nene. Gbambanœ nene, nguzunœ á sœ lœ ye ascœmœ to lœ gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri. ²¹ Tshe zu bala gbolo yakoshe yé 6œ ta i'iri ye Yisu; gbambanœ nene, tshe she bala azu nœ ye lœ ekperœ nœ endje.»

²² Ɔeneke kɔ mbœœœtœ endje ataa mbœœœ o'onœ á Gbozu pa lima lœ awa nœ

ayi kœgbara o'o kœmbœœtœ endje:

²³ «ɔkpɔ yawuru œ gbɔ nguzu yé œ zu gbolo yakoshe yé endje ta i'iri ye Emanwele.»

Ádá i'iri Emanwele kœdœ «Ndjaba awa bale dœ azœ.»

²⁴ Lɔkɔ á Yozefu jo, tshe mbœœœtœ ye 6ata á andjelu nœ Gbozu mi lima ndi nœ fœ she, yé œ za Mareya tœ awonœ. ²⁵ Kashe tshe ngbɔngbɔpa gbarœ olo bale dœ she nene œrrr ga tœ kœzu gbolo yakoshe nœ ye ga pa ɔshɔ, yé á Yozefu ta i'iri Yisu ga pa ye.

2

Agbangba kœwusœ ádá angerepe na kœwu Yisu

¹ Endje zu Yisu 6a lœ Beteleme, 6a lœ ogo Yuda dœ lɔndɔ á Erode dœ lima gbuzugo. Manda kœzu she, agbangba kœwusœ ádá angerepe to lima 6a tœ osho á ɔlɔ œ wuta tœnœ yé œ na. Endje yi lima kumu endje ga lœ Yerusaleme, ² yé á yu adœke: «Gbuzugo nœ Ayuda á endje zu she ngɔngɔ sœ kpœta a? 'A wu angerepe nœ ye œ wuta 6a tœ osho á ɔlɔ œ wuta tœnœ, yé á 'a na kœgote ga utshu ye.»

³ Lɔkɔ á gbuzugo Erode djindœ upunœ ataa, tshelœ ɔkɔrɔ ye œdœ œnœ azu ogo Yerusaleme djigi tshanga ye. ⁴ Tshe vwa osho ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ aayi kœeyisœ awa akwa, yé œ yu endje tœ osho á endje li kœzu Masiya tœnœ. ⁵ Endje

gi fœ she adœke: «Ba læ Beteleme, 6a læ ogo Yuda. Gbambancœ nene, œeneke á ayi kœgbara o'o su dœke:

6 «Æ6œ Beteleme, læ ogo Yuda,

6œ soesœ adja teasho ugu-
rutoe tshalakpi á soe læ
ogo Yuda nene;

gbambancœ nene, gbazonœ á
tshe te bala utshu azu
noe mœ, azu Israyele,

œ to 6a ndœ zœ.»

7 Dœ tœncœ ataa, Erode vwa osho ndœ agbangba kœwusœ ádá angerepe læ ubuncœ yé œ yu endje tœ kœwusœ adja lœncœ á angerepe wuta lima dœ tœncœ. ⁸ Manda noe, tshe vwa endje ga læ Beteleme dœ kœpa fœ endje adœke: «'E na œ yu osho pa upu noe gbolo ascœmœ dœ otshœncœ; yé œdœ 'e kœgbœ she, 'e pandœ noe fœ mœ adœke œmœ ndje, mœ na kœgote ga utshu ye.»

⁹ Manda kœdji o'o á gbozu-goncœ pa fœ endje, endje tetœ awa dœ kœro endje. Ngbewo, endje wu angerepe á endje wu má utshuncœ 6a tœ osho á 6a œ wuta tœncœ kœna utshu endje, œerr œ ka 6a pa osho á gboloncœ soe lima tœncœ. ¹⁰ Endje soe lima dœ egerœ yanga manda kœwu tœncœ. ¹¹ Endje li ga læ anda yé œ wu kpengbe gbolo dœ ayincœ, Mareya. Endje gote ga utshu ye yé œ donga she. Endje kœrœ gbarœ noe endje yé œ ko makabo fœ she: Ɔrœ, zuwa yombo œdœ kada mire. ¹² Manda noe, Ndjaba pa fœ endje læ ulu adœke endje kwakwatœ endje ga

ndœ Erode nene. Ataa, endje za anga angbi awa á gu dœ tœncœ ga læ ogo noe endje.

Kœkpa dœ Yisu ga læ Ezipito

¹³ Lœkœ á agbangba kœwusœ ádá angerepenœ ascœmœ gu daye, anga and-jelu noe Gbozu bale wuta ga ndœ Yozefu læ ulu yé œ pa fœ she adœke: «Aafo, œ za kpengbe gbolo dœ ayincœ yé œ kpa dœ endje ga læ Ezipito. Sœ 6a zœ œerr œdœ mœ kœpa fœ 6œ adœke 6œ gu yekane. Gbambancœ nene, Erode œ para gboloncœ mbœrcœ kœwo she.» ¹⁴ Ataa, Yozefu kœalafœ, kœza kpengbe gboloncœ œdœ ayincœ potœ ye læ butshœ yé á kpa ga læ Ezipito. ¹⁵ Tshe soe 6a zœ œerr ga tœ kuzu Erode. Æ soe ataa, mbœrcœ á œeneke á Gbozu pandœ noe læ awa noe ayi kœgbara o'o kœmbœrcœtœ endje. Tshe pandœ noe adœke: «Mœ e gbolo noe mœ adœke tshe wuta læ Ezipito ye.»

Kœwo aaya agbolo

¹⁶ Lœkœ á Erode wusœ noe adœke agbangba kœwusœ ádá angerepe fara œne, ókó za lima she tœpanœ kpuru. Tshe za o'o adœke endje wo agbolo yakoshe á ungu endje soe ga tshakudu ungu bisha lakpi Beteleme œdœ lakpi á soe dje indirincœ para kœkœ. Unguncœ á tshe ka ga panœ ascœmœ soe lindœ œeneke á agbangba kœwusœ ádá angerepenœ za lima fœ she. ¹⁷ Kœkœ ascœmœ mbœrcœtœ endje 6ata á ayi kœgbara o'o Yilimiya pa lima adœke:

18 «Endje dji tshama á sœ
kœwuta toẽnœ 6a lœ
ogo Rama,
iki œdœ egerœ ditsheloema.
Rashele dá sœ kœki agbolo
nœ ye,
tshe yiyindœ nœ adœke
endje u œene nene,
mbœrœ agbolo nœ ye
tshu kœ ye.»

*Ayozefu fatœ endje kœgu
ga lœ ogo Israyele*

19 Manda kuzu Erode, anga
andjelu nœ Gbozu bale wuta
ga tœ Yoze fu lœ ulu 6a lœ
Ezipito. 20 Tshe pa fœ she
adœke: «Aalafo œ za gbolo
œdœ ayinœ potœ zœ yé œ
kwatœ zœ ga lœ ogo Israyele.
Gbambanœ nene, endjeneke
á endje sœ lima kœpara
awa kœwo gbolonœ tshu
ye.» 21 Yoze fu áalafo, œ za
gbolonœ dœ pe ayinœ potœ
ye, yé á endje gu ga lœ ogo
Israyele. 22 Kashe koedjindœ
nœ adœke Arkelawose dá te
gbozugo Yuda manda abanœ
dœ Erode, awa kœgu ga zœ
za she. Ndjaba yisœ osho fœ
she lœ ulu á tshe gitœ ye á gu
ga lœ ogo Galilayi. 23 Tshe na
œ sœ 6a lœ ongbo á i'irincœ
kœdœ Nazarete. E sœ ataa
yeka á o'o á aayi kœgbara o'o
pa lima kœmbœrœtœ endje.
Endje pa lima adœke: «Endje e
she bala uzu Nazarete.»

3

*Kœyisœrœ nœ Yowane ayi
kœza batisimu*
(Wu 6a tœ Mar 1.1-8; Luk
3.1-18; Yow 1.19-28)

1 Dœ londœnœ asœmœ,
Yowane ayi kœza batisimu

wuta lima œ sœ kœyisœ œrœ
6a lœ kpagagasho nœ ogo
Yuda adœke: 2 «'E fatshalœsu
'e, gbambanœ nene, Ogo
gbozu nœ tshalafœ ndo ye!»
3 Yowane kœdœ uzu á ayi
kœgbara o'o Isaya pa lima tœ
ye lœkœnœ á tshe pa adœke:
«Anga uzu sœ kœeta rawa 6a lœ
kpagagasho adœke:

'E guma ala awa Gbozu,
'e yœrœ ala awa ye ndjii!»

4 Yowane verœ lima lœba á
endje mbœrœ dœ usu shamo,
yé œ i lima uwu tshapa
lœba á endje mbœrœ dœ œkœ
agea ga lœ nguku ye; tshe zi
lima ayila yé œ la adja ojoro
awaterœ. 5 Azu tshalakpi
Yerusaleme dœ azu ogo Yuda
kœ œdœ pe azu ogo kœ á sœ
mashenga dœ ungu Yœrdane,
na lima ga ndœ ye. 6 Endje
sœ lima kœpandœ ekperœ
nœ endje, yé Yowane sœ lima
kœza batisimu fœ endje 6a la
Yœrdane.

7 Yowane wu adœke
Afarisayi œdœ Asadukayi
ndjoro sœ kœna lima ga tœ
œsœ batisimu nœ ye, tshe pa
fœ endje adœke: «Ukpulu ekpe
ayakoro! Uzu de dá yisœ nœ
fœ 'e adœke 'e kpa awa kœwa
ngbanga nœ Ndjaba á ndo
kœna toẽnœ a? 8 'E mbœrœ
œrœ á sœ kœma adœke adja
'e fatshalœsu 'e ye, 9 yé 'e papa
mbœrœ 'e dœ tœ 'e nene
adœke: "Abrayamo kœdœ
ata azœ." Gbambanœ nene,
mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e
adœke, Ndjaba li kœfa badja
asœke tœ aata Abrayamo!
10 Gonda sœ yindjindjincœ
mbœrœ kœvwa dœ œyœ tœtœ
œshenœ kœ ye, œyœ kœ á elenœ

køegaga nene, endje de yé æ ko va ga tœ owo. ¹¹Æmœ, mœ sœ kœza batisimu fœ 'e dœ ungu mbœrœ kœma adœke 'e yapa otsho 'e ye. Kashe tsheneke á tshe na manda mœ, tshe za bala batisimu fœ 'e dœ Otsho Ishiri œdœ dœ owo. Tshe ropa mœ dœ gbogbo ye, mœ lili kœka ga utshu ye dœ pe kœzu uwu œrada nœ ye nene. ¹²Tshe za tshekara kœpe dœ tshelœ indji ngwarœ ga tshaabrœ ye, yé tshe mea indji ngwarœ mbœrœ kœkurutshelœ nœ dœ oforo. Tshe gumasœ indji ngwarœ ga la kogba, yé œ ko oforonœ va ga tœ owo neke á ru nene.»

Batisimu nœ Yisu

(Wu 6a tœ Mar 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³Anga obo bale, Yisu to 6a lœ Galilayi yé œ ro 6a ndœ Yowane 6a langu Yordane, tshe na ndoo dœ Yowane mbœrœ adœke tshe za batisimu fœ œne. ¹⁴Yowane yi lima ndœ kœvwaratœ ye, yé á pa adœke: «Æmœ dá li má adœke 6œ za batisimu fœ mœ, yé 6œ kpa na ga ndœ mœ adœke mœ za batisimu fœ 6œ a!» ¹⁵Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Yindœ nœ adœke œ mbœrœtœ ye ngongonœ asœke ataa. Gbambanœ nene, mara á li adœke a mbœrœ œrœ á sœ ndjii doemœ.» Yé Yowane kœyindœ nœ ye. ¹⁶Manda kœgbœ batisimu nœ Yisu, tshe wuta langu. Kolœ pe dœ londonœ ascœmœ, tshalafo kœro ga pa ye, tshe wu Ishiri nœ Ndjaba œ jerœ ga pa ye bata mbepa. ¹⁷Yé tshama to

6a lafo œ pa adœke: «Tsheneke asœke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ za yanga nœ mœ kœ ga ndœ ye.»

4

Djaboro wu lœsu Yisu

(Wu 6a tœ Mar 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹Manda nœ, Ishiri nœ Ndjaba to Yisu na tœnœ ga lœ kpagagasho mbœrœ adœke djaboro wu lœsu ye.

²Manda kœmbœrœ obo zazu bisha œdœ butsho zazu bisha ndœ kœyotshelœma, Yisu sœ lima dœ ogo. ³Djaboro, ayi kœwu lœsu, na ndoo dœ she yé œ pa adœke: «Ædœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, pa fœ badja asœke œ fatœ ye tœ mapa.» ⁴Kashe Yisu gi adœke: «Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Uzu œ sœ dœ soro kolœ mbœrœ mapa nene, kashe dœ o'o kœ á wuta lœ ama Ndjaba.”»

⁵Dœ tœnœ ataa, djaboro na dœ she œrrr 6a lœ Yerusaleme á dœ ongbo á sœ yerœ, œ za she to 6a pa kumu Tepelo, ⁶á œ pa fœ she adœke: «Ædœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, i dœ tœ zœ tshiri ga ati. Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke:

“Ndjaba œ za awa o'o fœ aandjelu nœ ye mbœrœ 6œ, endje za 6œ ga ati dœ kane endje

mbœrœ á 6œ kœzaza ada zœ to badja nene.”»

⁷Yé Yisu gi fœ she adœke: «Endje su ndje 6a la Buku nœ

Ndjaba adœke: “Wuwu lɔsu Gbozu Ndjaba nœ zœ nene.”»

⁸ Djaboro kpa ɔ dœ she œerr 6a tœ leta kumu ingiri kaga œ ma ogo gbozu tshapashɔ djigi dœ ɔtshœrœ, ndje dœ mokɔnœ fœ she, ⁹ yé á pa fœ she adœke: «Mœ ko œerœncœ asœke kɔ fœ 6œ œedœ 6œ kœgote ga utshu mœ mbœrœ kœdonga mœ.» ¹⁰ Yé Yisu kœgi fœ she adœke: «Gitœ zœ ga zœ, Satana! Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: “Donga Gbozu Ndjaba nœ zœ, yé œ za avwala kolœ fœ she tshebabale.”» ¹¹ Ndara tœ asœke, djaboro kœkatœ ye yé. Aandjelu kœgitœ endje ndoo dœ she, yé á kœtetœ kœmbœrœ akwa fœ she.

Yisu tetœ kœmbœrœ akwa nœ ye 6a lœ Galilayi

(Wu 6a tœ Mar 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Lɔkɔ á Yisu dji adœke endje za Yowane ayi kœza batisimu ga lœ kánga, tshe kwatœ ye ga lœ Galilayi. ¹³ Tshe katœ Nazarete ti, œ na kœsœ 6a lœ Kaparnawumu, ongbo á sœ tœ mangu egerœ ungu adanga nœ Galilayi, 6a lœ ogo Zabulone œdœ pe 6a lœ Nefetali. ¹⁴ Œ sœ lima ataa mbœrœ adœke o'o á ayi kœgbara o'o Isaya pa tœncœ, kœmbœrœtœ endje. Tshe pa o'onœ adœke:

¹⁵ «Ogo Zabulone œdœ Nefetali,

á sœ tœ awa kœro ga la egerœ ungu adanga, 6a kele ungu Yɔrdane,

ogo Galilayi á angbi azu sœ lœncœ ascœmœ!

¹⁶ Azunœ á endje sœ lœ ubu osho ascœmœ,

wu egerœ ingbisho!

Mbœrœ endjeneke á endje sœ lœ ubu osho nœ kuzu,

ingbisho wuta ga pa endje!»

¹⁷ Pe dœ lɔkɔnœ ascœmœ, Yisu tetœ kœyisœ œrœ adœke: «'E yapa ɔtshɔ 'e, gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ tshalafon do ye!»

Yisu e ali ayambarœ nœ ye (Wu 6a tœ Mar 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Œɔ bale, Yisu sœ lima kœna tœ mangu egerœ ungu adanga nœ Galilayi, yé œ wu aayazu bisha, Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro œdœ ayanœ dœ Andere á endje dœ lima aayi kœpara ageatshalangu. Endje sœ lima kœvwi gbanda 6a la egerœ ungu adanga. ¹⁹ Yisu pa fœ endje adœke: «'E na manda mœ, mœ fa 'e tœ aayi kœpara azu.» ²⁰ Pe kpœtœ œsœncœ, endje ka lima tœ gbanda nœ endje ti yé œ na manda ye. ²¹ Tshe na lœ ingirinœ, œ kpa wu anga aayazu bisha, Ayakobo dœ ayanœ dœ Yowane, endje kœdœ agbolo nœ Zebedayi. Endje sœ lima lœ agba nœ endje awa bale dœ aba endje dœ Zebedayi, yé œ sœ lima tœ kœguma gbanda nœ endje. Yisu e endje. ²² Pe kpœtœ œsœncœ, endje katœ agba œdœ aba endje ti, yé œ na manda ye.

Yisuyisœ œrœ yé œ she azu

²³ Yisu ro djelœ ogo Galilayi djigi; tshe sœ lima kœyisœ œerœ 6a lœ Sinagoga para. Tshe sœ lima kœmindœ Ɔtshœ O'o nœ ogo gbozu yé œ sœ lima kœshe azu lœ koba œdœ lœ gbakindi nœ endje kœ.
²⁴ Upu nœ ye za lima ogo Siri djigi, yé endje sœ lima kœna dœ azu á endje sœ lima dœ tshelœ aka koba kœ fœ she, azu á endje sœ dœ ekpe ishiri pa endje, dœ azu á endje sœ dœ koba œkœ œdœ endjeneke á ada endje tshu. Yé Yisu she lima endje ye. ²⁵ Ukpulu azu ndjoro na lima manda ye: Endje to lima 6a lœ Galilayi, 6a lœ ogonœ á endje e i'irinoœ adœke tshalakpi ndjokpa* asœmœ, dœ azu Yerusaleme ndje dœ ogo Yuda, œdœ endjeneke 6a lœ ogo á sœ 6a kele ungu Yordane.

5

*Yisu yisœ œerœ 6a pa kaga
(Wu 6a tœ Mar 3.13; Luk 6.12-13,20)*

¹ Lœkœ á Yisu wu ukpulu azu asœmœ, tshe œ ga pa kaga yé œ sœ ga ati. Ayambarœ nœ ye na ga indiri ye, ² yé á tshe tetœ kœyisœ œerœ fœ endje adœke:

*Adja yanga
(Wu 6a tœ Luk 6.20-23)*

³ «Yanga nœ azu á endje sœ dœ lœsu nœ oyo,
 gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ tshalafo kœdœ œenœ endje!

⁴ Yanga nœ azu á endje sœ tœ iki,

gbambanœ nene, Ndjaba œ turu ngola endje!

⁵ Yanga nœ azu á endje sœ dœ lœsu ziti,

gbambanœ nene, endje gbœ bala ogonœ á Ndjaba pa tœnœ!

⁶ Yanga nœ azu á endje sœ dœ adja ogo kœembœerœ œerœ á sœ ndjii,

gbambanœ nene, Ndjaba œ to gbœgbœ kœembœerœ tœnœ fœ endje!

⁷ Yanga nœ azu á endje wu oyo anga endje,

gbambanœ nene, Ndjaba œ wu oyo endje!

⁸ Yanga nœ azu á lœsu endje sœ yerœ,

gbambanœ nene, endje wu bala Ndjaba!

⁹ Yanga nœ azu á endje sœ kœembœerœ adœke kœsœ gee sœ ugurutoœ azu,

gbambanœ nene, Ndjaba œ e endje agbolo nœ ye!

¹⁰ Yanga nœ endjeneke á endje sœ kœembœerœ œerœ kanga fœ endje mbœerœ œeneke á sœ ndjii;

gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ tshalafo sœ mbœerœ endje!

¹¹ Yanga nœ 'e œ kœsœ adœke azu gu 'e, œ mbœerœ œerœ kanga fœ 'e yé œ pa tshelœ áká ekpe o'o kœ ga tœ 'e mbœerœ upu nœ mœ.

¹² 'E mœtœ 'e yé œ sœ dœ egerœ yanga; gbambanœ nene, œerœ tshangbanœ sœ kœkate 'e tœ egerœenœ 6a

* **4.25** 4.25 Tshalakpi ndjokpanœ kœdœ ongbo ndjokpa á angbi azu sœ lima lœnœ.

lafo. Kolœ dœ maranœ ataa, endje mbœerœ ndje lima œerœ kanga fœ aayi kœgbara o'o á endje sœ lima utshu 'e.»

Ingbiri œdœ Ingbisho

(*Wu 6a tœ Mar 9.50; Luk 14.34-35; 8.16; 11.33*)

¹³ «E'e kœdœ ingbiri tshapasho. Kashe œ kœsœ adœke kœnga ingbiri ka lœnœ ye, endje kpa gi ga lœnœ koto o? Endje kpa li kœmbœerœ tœnœ dœ akwa bale nene. Endje za va e ga ushu, yé azu œ na pa nœ dœ ada endje.

¹⁴ «E'e kœdœ ingbisho tshapasho. Ongbo á sœ 6a pa kaga, œ li kœzatœ ye yiwa tœnœ nene. ¹⁵ Endje tata owo ga tœ miinda mbœerœ kœza ga tshakudu losú nene. Kashe endje za 6a pa gbarœ kœza miinda ga panœ yekane á kœtshi pa azu kœ á endje sœ lœ anda. ¹⁶ Awa bale ndje, œ li adœke ingbisho nœ 'e tshi 6a utshu azu mbœerœ adœke endje wu otshœrœ á 'e sœ kœmbœerœ tœnœ, yeka á kœdonga Aba 'e á tshe sœ 6a lafo.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ awa akwa

¹⁷ «E gbegbe adœke mœ na kœwo awa akwa œdœ aayi kœgbara o'o nene. Mœ nana kœwo tœnœ œ wo nene, kashe mœ na adœke œneke á endje pa kœmbœerœtœ endje. ¹⁸ Mœ mindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœke: Bata œendœ tshalafœ dœ pe tshapasho sœpe kœdi tœnœ, tshakanea a'eara uwu mbeti œneke á endje sú ala buku nœ awa

akwa œ 'i nene œerrr ga tœ adœke œerœ kœ mboerœtœ ye yekane. ¹⁹ Mbœerœ tœnœ ataa, œdœ uzu kœvwaratœ ye kœlisœ anga awa o'o teasho lœ awa akwanœ asœke yé á sœ kœyisœ nœ fœ anga azu adœke endje mbœerœ ndje awa bale, uzunœ asœmœ œ dœ bala aya uzu 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ. Kashe uzu á tshe lisœ awa akwanœ yé á yisœ nœ fœ anga azu adœke endje lisœ nœ, uzunœ asœmœ œ dœ bala egerœ uzu 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ. ²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, œdœ 'e kœsœsœ kœmbœerœ œerœ á sœ ndjii kœropa œnœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ Afarisayi nene, 'e li kœli ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ nene.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ ókó

(*Wu 6a tœ Mar 11.25; Luk 12.57-59*)

²¹ «E dji adœke endje pa lima fœ aata azœ adœke: “Bœ wo uzu nene. Uzu kœ á tshe wo yanganœ, œ li adœke endje na dœ she ga utshu aayi kœwa ngbanga.” ²² Yé œemœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœke: «Uzu kœ á tshe kœsœ dœ ókó ga tœ ayannœ, œ li adœke endje na dœ she 6a utshu aayi kœwa ngbanga. Uzu á tshe kœgu ayannœ adœke: “Wusœrœ wu”, œ li adœke endje na dœ she 6a lœ anda kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba*. Uzu á tshe kœgu ayannœ adœke: “Iyi sœ lœ kumu zœ!” Œ li adœke endje vwi she ga lœ lifelo.» ²³ Œdœ

* 5.22 5.22 Ukpulu aayi kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba dá Ayuda e lima tœnœ Sanedre

6œ kœna kœkatœ makabo nœ zœ ga pa ndaba fœ Ndjaba, á 6œ gbetshelœ zœ 6a zœ adœke aya zœ sœ dœ o'o ga tœ zœ, ²⁴ katœ makabo nœ zœ ti kpoetœmœ, 6a utshu ndabancœ yé œ na utshuncœ œ guma tshagurutœ zœ dœ aya zœ, yeka á kœna kœkatœ makaboncœ fœ Ndjaba.

²⁵ «Ædœ 6œ kœsœ dœ upu dœ yanga zœ, pa avwara katsha adœke 6œ djitœ zœ dœ she damba á 'e sœpe tœ ala awa. Ædœ 6œ kœmboembœrœ ataa nene, tshe za 6œ ga utshu ayi kœwa ngbanga, ayi kœwa ngbanga œ za 6œ fœ aprusu, yé aprusuncœ œ za 6œ vwi ga lœ kánga. ²⁶ Mœ mindœ nœ fœ 6œ dœ adjapu adœke, œdœ endje kœvwi 6œ ga lœ kánga, œrrr 6œ ko ngendja á endje di fœ 6œ para kœkœ yekane á wuta.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœpara awo uzu

²⁷ «'E dji o'o á endje pa lima adœke: “Bœ para awo uzu nene.” ²⁸ Yé œmœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœke: uzu kœ á tshe kœsœ kœtondœ awo yangancœ dœ ala nœ kœyindœsho, tshe para she ye dœmœ. ²⁹ Yé œdœ 6œ kœsœ kœli ga lœ ekperœ mangba ala zœ á sœ ga tœ kuni zœ, œ li adœke 6œ vwata œ za vwi'i lœ ingirinœ tœ zœ. Gbambancœ nene, œ sœ dœ otshancœ mbœrœ 6œ adœke anga œrœ kote zœ bale ndi, tœ œsœncœ adœke endje za undu zœ djigi vwi ga lœ lifelo. ³⁰ Ædœ 6œ kœsœ

kœli ga lœ ekperœ mangba kuni zœ, œ li adœke 6œ de œ za vwi'i lœ ingirinœ tœ zœ. Gbambancœ nene, œ sœ dœ otshancœ mbœrœ 6œ adœke anga tshakala kane zœ bale ndi, tœ œsœncœ adœke endje za undu zœ djigi vwi ga lœ lifelo.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœkurutshelœ totœ
(Wu 6a tœ Mat 19.9; Mar 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «Endje kpa pa lima adœke: “Ædœ uzu kœkatœ awoncœ ti, œ li adœke tshe za mbeti kœkurutshelœ totœ fœ she.” ³² Yé œmœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœke: Uzu kœ á tshe katœ awoncœ ti mbœrœ á tshe mbœrœ angba budu tshakane ye nene, tshe vwa yashencœ ascœmœ ndœ kœmbœrœ angba budu. Yé uzu kœ á tshe to yashe á akœncœ katœ ye ti, tshe mbœrœ ndje angba budu dœ yashencœ ascœmœ.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœwa igi

³³ «'E kpa dji o'o á endje pa lima fœ aata azœ. Endje pa lima adœke: “Wawa igi zœ ndœ wala nene, kashe mbœrœ œrœ á 6œ wa igi zœ 6a utshu Gbozu Ndjaba tœ upuncœ.” ³⁴ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœke 'e wawa igi 'e bale nene. 'E wawa dœ i'iri tshalafo nene; gbambancœ nene, œtœncœ kœdœ ngande tshagbozu nœ Ndjaba. ³⁵ 'E wawa igi 'e dœ i'iri oshœ nene; gbambancœ nene, œtœncœ kœdœ oshœ kœsœ á Ndjaba œ ko ada ye ga tœncœ. 'E wawa igi 'e dœ

i'iri Yerusaleme nene; gbambanœ nene, œtœncœ koedœ ongbo nœ egerœ Gbozugo. ³⁶ Adja wawa igi zœ bale dœ kumu zœ nene; gbambanœ nene, 6œ li koembœrœ adœke anga sukumu zœ bale wuta tœ imbinœ too tœ ubunœ nene. ³⁷ Pa kolœncœ “Æ” œ koedœ “Æ”, yé “œœ” œ koedœ “œœ”. Æneke kœ á 6œ kpa ko ga pa nœ ascœmœ, œ to 6a ndœ Satana.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœgi ekperœ mangba ekperœ

(Wu 6a tœ Luk 6.29-30)

³⁸ «'E dji œneke á endje pa lima adœke: “Uzu kœsu ala zœ, 6œ su ndje ala ye; yé uzu kœkœ iji zœ, 6œ kœ ndje iji ye.” ³⁹ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœke 'e gigi ekperœ fœ uzu á tshe mbœrœ ekperœ fœ 'e nene. Ædœ uzu kœda baga zœ ga tœ kuni, fa œncœ gele fœ she yé tshe kpa da ndje. ⁴⁰ Ædœ uzu kœtœ meza pa zœ fœ ayi kœwa ngbanga adœke œne za lœba okoro nœ zœ tœ zœ ye, ka ndje tœ yœgbœdœ lœba nœ zœ ti fœ she yé tshe za ndje. ⁴¹ Ædœ uzu kœza 6œ dœ œgbœ adœke 6œ za gbarœ œ gi dœ œne mangba uwu ada kutu bale, za gbarœncœ œ gi dœ she mangba uwu ada kutu bisha. ⁴² To œrœ fœ uzu á tshe esho ndœ œrœ tœ zœ. Ædœ uzu kœ'esho ndœ kufa 6a ndœ zœ, vwavwaratœ zœ tœ kœza fœ she nene.»

Kœsœ dœ kœyindœsho ga ndœ ayingba

(Wu 6a tœ Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «'E dji œneke á endje pa lima adœke: “Yindœ yanga

zœ yé œ yiangba yingba zœ.” ⁴⁴ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœke 'e yindœ ayingba 'e, yé œ za avwala fœ Ndjaba mbœrœ endjeneke á endje sœ koembœrœ œrœ kanga fœ 'e, ⁴⁵ yeka á 'e kœwuta agbolo nœ Aba 'e á tshe sœ 6a lafo. Gbambanœ nene, tshe sœ koembœrœ adœke œbœ nœ ye tœ ga pa aayi koembœrœ ekperœ dœ aayi koembœrœ œtshœrœ. Tshe sœ koembœrœ ndje adœke yavuru ni ga pa azu á endje sœ ndjii dœ azu á endje sœsœ ndjii nene. ⁴⁶ Gbambanœ nene, œdœ 'e kœyi kolœ ndœ azu á endje yindœ 'e, œrœ tshangbanœ á 'e gbœ koedœ gadœ? Aayi kœkœ ngendja lapo mbœmbœrœ ndje dœ tœ endje atamœ nene a? ⁴⁷ Ædœ 'e kœsœ kœbala kolœ aaya 'e, 'e gbe adœke 'e mbœrœ egerœ œrœ a? Azu á endje wuwusœ Ndjaba nene mbœmbœrœ ndje atamœ nene a? ⁴⁸ Ataa, Aba 'e 6a lafo sœ yerœ, e'e ndje 'e sœ 6ata she.»

6

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœto œrœ fœ aayi oyo

¹ «Ala 'e gbœ tœ mara á 'e sœ koembœrœ dœ akwa nœ Ndjaba tœ ala azu kane. 'E mbœmbœrœ œtshœrœ á Ndjaba yindœ nœ kolœ adœke azu wu 'e nene. Ædœ 'e koembœrœ ataa, 'e gbœ œrœ tshangba nœ 6a ndœ Aba 'e á tshe sœ 6a lafo ascœmœ nene. ² Ataa, lœkœ á 6œ kœto œrœ fœ ayi oyo, 6i6i dœ itshi adœke ala azu kœ sœ ga tœ zœ nene, 6ata á awulapatshœ

œ mbœrœ 6a lœ Sinagoga œdœ 6a tœ ala awa. Endje sœ kœmbœrœ ataa adœke azu donga œne. Mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke: Endje gbœ œrœ tshangba œnœ endje ye. ³ Kashe œbœ, œdœ bœ kœto œrœ fœ ayi oyo, mbœmbœrœ adœke gele zœ wusœ œneke á kuni zœ mbœrœ nene. ⁴ Ataa, œ li adœke œrœncœ á bœ to ascœmœ sœpe lœ ubunœ. Yé Aba zœ á tshe wu œrœ á mbœrœtœ endje lœ ubunœ, œ gi œrœ tshangbancœ fœ bœ.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœza avwala

(Wu 6a tœ Luk 11.2-4)

⁵ «œdœ 'e kœsœ kœza avwala fœ Ndjaba, 'e sœsœ bata awulapatshœ nene. Endje yindœ nœ adœke œne li 6a lœ Sinagoga too œne wuta 6a lœ shangbeda awa, œ ka dœ ada œne yeka á kœza avwala adœke azu kœ kœwu œne. Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke: Endje gbœ œrœ tshangba œnœ endje ye. ⁶ Kashe œbœ, œdœ bœ kœyindœ kœza avwala, li ga lœ gbœshœ nœ zœ œ tshu manda ga tœncœ, yé œ za avwala fœ Aba zœ á tshe sœ 6a zœ 6a tœ oshœ á sœ lœ ubunœ. Yé Aba zœ á tshe wusœ œrœ kœ á sœ lœ ubunœ, œ gi œrœ tshangba nœ fœ bœ.»

⁷ «œdœ 'e kœsœ kœza avwala, 'e papa o'o œrrr bata azu á endje wuwusœ Ndjaba nene œ pa. Endje sœ kœgbe adœke œdœ œne kœpa o'o œrrr dá Ndjaba œ dji œne dœ œtshœncœ. ⁸ 'E mbœmbœrœ

bata endje nene; gbambancœ nene, Aba 'e wusœ œneke á 'e sœ dœ ogonœ utshunœ adœke 'e yu she tœncœ. ⁹ 'E wu mara á li adœke 'e za dœ avwala:

“Aba 'a á bœ sœ 6a lafo, kaka azu kœ wusœ nœ adœke i'iri zœ sœ yerœ.

¹⁰ Kaka Ogo gbozu nœ zœ na, kaka gbetshelœ nœ zœ mbœrœtœ endje 6a pa œshœ

bata á mbœrœtœ endje 6a lafo.

¹¹ To rœgo á li adœke 'a zi kpesheke fœ 'a.

¹² Djerœndœ ekperœ nœ 'a, bata 'a djerœ ndje ndœ ekperœ nœ endjeneke á endje mbœrœ fœ 'a.

¹³ Yé kakatœ 'a ti adœke 'a li ga lœ kœwu lœsu nene, kashe vvara 'a lœ ekperœ.

[Gbambancœ nene, œbœ kœdœ Gbozu, á bœ sœ dœ gbœgbœ œdœ mokœ waa dœ waa. Ame.]”

¹⁴ «Yé œdœ 'e kœdjerœndœ ekperœ nœ azu, Aba 'e á tshe sœ 6a lafo œ djerœ ndje ndœ ekperœ nœ 'e. ¹⁵ Kashe œdœ 'e kœdjedjerœndœ ekperœ nœ azu nene, Aba 'e œ djerœndœ ekperœ nœ 'e á 'e mbœrœ bale nene.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœyotshelœma

¹⁶ «Lœkœ á 'e kœsœ kœyotshelœma 'e, 'e sœsœ dœ oyo bata á awulapatshœ œ mbœrœ nene. Endje sœ kœendi tshatshu endje dœ mara adœke azu kœ wusœ nœ adœke œne sœ kœyotshelœma œne. Mœ mindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœke: Endje gbœ

œrœ tshangba œnœ endje ye.
¹⁷ Kashe œðœ, œðœ ðœ kœsœ
 kœyotshelœma zœ, djuto
 tshatshu zœ, yé œ da kada,
¹⁸ mbœrœ azu kœwuwusœ nœ
 adœke ðœ sœ kœyotshelœma
 zœ nene. Kashe kolœ Aba zœ
 á tshe sœ ða zœ lœ ubunœ,
 œshe dá wusœ nœ. (Edœ
 ðœ kœmbœrœ ataa, Aba zœ
 á tshe wu œrœ á sœ lœ
 ubunœ ascœmœ, œ to œrœ
 tshangbanœ fœ ðœ.)»

*Kœyisœrœ tœ upu nœ
 kœgbœrœ ða lafo*

(Wu ða tœ Luk 12.33-34)

¹⁹ «'E ngbœngbœða kœgbœrœ
 tshapashœ asœke nene.
 Gbambanœ nene, ða zœ
 akœkœ œ zi, ngbandji œ ndi
 kotœnœ yé aayi angba œ
 kavwa manda œ ziangba
 nœ ye. ²⁰ Kashe 'e ngbœða
 kœgbœrœ ða lafo. Gbambanœ
 nene, ða zœ œðœ akœkœ œ
 zi nene, œðœ ngbandji œ
 ndi nene, yé aayi angba
 gugu ndje tœ kœkavwa
 manda á kœzi angbanœ
 nene. ²¹ Gbambanœ nene,
 osho á kœgbœrœ nœ zœ sœ
 tœnœ, lœsu zœ œ sœ ndje
 kpœtœmœ.»

Miinda nœ undu uzu

(Wu ða tœ Luk 11.34-36)

²² «Ala uzu kœðœ miinda
 nœ undu ye. (Edœ ala zœ
 kœsœ ðœ œtshœnœ, undu
 zœ djigi œ sœ lœ ingbisho.
²³ Kashe œðœ ala zœ kœsœ
 ðœ kœða, undu zœ djigi
 œ sœ lœ ubu osho. Ataa,
 œðœ ingbisho á sœ lœ zœ
 kœðœ ubu osho, ubu oshonœ
 ascœmœ kpa sœ nari!»

Ndjaba too ngendja

*(Wu ða tœ Luk 16.13;
 12.22-23)*

²⁴ «Uzu bale lili kœmbœrœ
 akwa fœ agbozu bisha nene.
 Gbambanœ nene, œðœ tshe
 kœyiangba anga bale, tshe
 yindœ udu anga. Tshe
 kœzatœ ye fœ anga bale, tshe
 titœ ye tœ udu anga. 'E lili
 kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba
 yé œ kpa za ndje tœ 'e fœ
 ngendja nene.»

*A za lœsu azœ djigi fœ Nd-
 jaba*

(Wu ða tœ Luk 12.22-31)

²⁵ «'E wu áðœnœ á mœ
 mindœ nœ fœ 'e adœke: 'E
 zaza lœsu 'e ga lafo tœ upu
 nœ kœzirœ œðœ kœndjorœ
 á 'e gbe ðœ tœnœ mbœrœ
 soro 'e nene, too kœgbe ðœ
 lœba á 'e yindœ kœverœ ga
 tœ kote 'e nene. Soro uzu
 roropa kœzirœ nene a? Yé
 undu uzu roropa lœba nene
 a? ²⁶ 'E tondœ ayanu kane.
 Endje lulu ngwarœ nene, œ
 kœkœ ndje œrœ nene yé œ
 gugu ðœ kogba kœgumasœ
 rœgo ga lœnœ nene, kashe
 Aba 'e á tshe sœ ða lafo sœ
 kœto kœzirœ fœ endje. 'E
 roropa endje nene a? ²⁷ (Edœ
 ugurutœ 'e, lœ kœgbœtshelœ
 ye, dá li kœza anga olo bale
 ga pa olo soro ye a?)

²⁸ «Yé mbœrœ gadœ á 'e sœ
 kœza lœsu 'e ga lafo tœ upu nœ
 lœba a? 'E wu mara á ndœkœ
 leyœ œ wuta ðœ tœnœ ða lœ
 kindi kane: (E sœ kœmbœrœ
 akwa nene, œ sœ ndje kœsu
 lœba nene. ²⁹ Kashe mœ pa
 fœ 'e adœke, Salomo á tshe
 ðœ lima ayi kœgbœrœ waa,
 veverœ lima lœba bale ðata

anga ndɔkɔ leyɔnɔe asoekɛ nene. ³⁰ Ndjaba dɔ verɔe lɔeba kpesheke ga tɔe gusu ɔ sɔe lɔe kindi yɛ ɔa mbatsha owo ɔe ju. Ɔdɔe Ndjaba koembɔerɔe ataa ga tɔe a'eara ɔyɔ, tshe lili koeko lɔeba fɔe 'e koeropa nɔe nene a? E'e koedɔe azu ɔ koeyindɔerɔe nɔe 'e sɔe teasho!

³¹ 'E zaza lɔsu 'e ga lafo tɔe koeyutɔe 'e nene adɔeke: "A zi gadɛ? 'A ndjo gadɛ? 'A verɔe lɔeba gadɛ?" ³² Azu ɔ endje wuwusɔe Ndjaba nene dɔ para ɔerɔenɔe asoemɔe kɔ. Kashe Aba 'e ɔ tshe sɔe ɔa lafo wusɔe nɔe adɔeke 'e gbe dɔe tɔenɔe kɔ. ³³ 'E para utshunɔe Ogo gbozu nɔe Ndjaba, ɔedɔe ɔerɔe ɔ sɔe ndjii ɔa utshu Ndjaba, yɛ udu ɔerɔe kɔkɔ, Ndjaba ɔe to fɔe 'e. ³⁴ Ataa, 'e zaza lɔsu 'e ga lafo tɔe upu nɔe ɔerɔe ɔ mbɔerɔetɔe endje ɔa mbatsha nene. Tshambatsha sɔe ndje dɔe upu nɔe ye. Olo bale dɔe bale sɔe dɔe o'o nɔe ye.»

7

'E wawa ngbanga pa anga 'e nene

(Wu ɔa tɔe Luk 6.37-38,41-42)

¹ «'E wawa ngbanga pa uzu bale nene, mbɔerɔe ɔ Ndjaba koewawa ndje ngbanga pa 'e nene. ² Gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe wa ngbanga pa 'e ɔata ɔ 'e wa ga pa anga 'e. Adja mara ɔerɔe ɔ 'e li dɔe anga 'e dɔa tshe li ndje dɔe 'e. ³ Mbɔerɔe gadɛ ɔ ɔe sɔe koetondɔe oforo ebe ɔ sɔe lɔe ala aya zɔe yɛ ɔ gbege dɔe maɔaya ɔ sɔe lɔe ala zɔe nene a? ⁴ Koto ɔ ɔe pa fɔe

aya zɔe adɔeke: "Kaka mɔe tshakavwa oforo ebe ɔ sɔe lɔe ala zɔe", andaa maɔaya sɔe lɔe ɔerɔe zɔe a? ⁵ Wulapatshɔ, tshakavwa maɔaya ɔ sɔe lɔe ala zɔe asoemɔe utshunɔe ɔ wu osho ngbi yeka ɔ koetshakavwa oforo ebe ɔ sɔe lɔe ala aya zɔe.

⁶ «'E toto ɔerɔe neke ɔ sɔe yerɔe fɔe ayavoro nene. Ɔdɔe 'e koembɔerɔe ataa, endje fatshelɔetɔe endje tɔe 'e ɔe lo 'e. 'E koko agbɔ ɔerɔe tshelɔe igi nɔe 'e va fɔe akɔso nene kparawa adɔeke endje koezurutshelɔe nɔe nene.»

'E koeyɔndɔe ɔerɔe, endje to fɔe 'e ye

(Wu ɔa tɔe Luk 11.9-13)

⁷ «'E koeyɔndɔe ɔerɔe, endje to fɔe 'e ye; 'e koepara ɔerɔe, 'e gbɔ ye; 'e koenge manda, endje kɔrɔ fɔe 'e ye.

⁸ Gbambanɔe nene, uzu kɔ ɔ tshe yɔndɔe ɔerɔe, endje to fɔe she; tsheneke ɔ tshe para ɔerɔe, tshe gbɔ; yɛ tsheneke ɔ tshe nge manda, endje kɔrɔ fɔe she. ⁹ Ɔedɛ ugurutɔe 'e dɔa za badja fɔe gbolo nɔe ye ɔedɔe tshe koeyɔndɔe koezirɔe a? ¹⁰ Too ɔedɔe tshe koeyu she ndɔe ageatshalangu, tshe za yakoro fɔe she a? ¹¹ Ataa, ɔedɔe 'e ɔ 'e dɔe akpe azu, 'e wusɔe koeto ɔtshɔrɔe fɔe agbolo nɔe 'e, yekane Aba 'e ɔ tshe sɔe ɔa lafo koetoto ɔtshɔrɔe fɔe endjeneke ɔ endje yɔndɔe nɔe ɔa ndɔe ye nene a?

¹² «'E mbɔerɔe fɔe anga 'e ɔata ɔeneke ɔ 'e yindɔe nɔe adɔeke endje mbɔerɔe fɔe 'e. Asɔe koedɔe ɔeneke ɔ awa akwa

œdœ aayi kœgbara o'o nœ Nd-
jaba yisœ nœ.»

Awa bisha

(Wu 6a tœ Luk 13.23-24)

13 «'E li tœ aya manda.
Gbambancœ nene, manda
kœero ga ndœ kuzu sœ tœ
egerœncœ, awa kœ li ga zœ
sœ ndje ngbi yé azu á endje
ro tœncœ læ ndjoro. 14 Kashe
manda nœ soro á ka nene sœ
teasho, awa á ro ga zœ mi
dœ gusu yé azu kœero tœncœ
mimi.»

Aayi kœgbara o'o nœ wala

*(Wu 6a tœ Mat 12.33; Luk
6.43-44)*

15 «'E sœ dœ gbœdjela tœ
aayi kœgbara o'o nœ wala.
Gbambancœ nene, endje sœ
kœna ga ndœ 'e ɓata apata
kashe lœsu endje sœ ɓata lœsu
amuru á endje wo osho. 16 'E
wusœ endje mbœrcœ akwa
tshelœ endje. Gbambancœ
nene, endje kœkœ ɔtshœ leyœ ɓa
tœ ekpe œyœ nene, endje kœkœ
ndje ele fige ɓa tœ batima
nene. 17 ɔtshœ œyœ kœ sœ kœzu
ɔtshœ elencœ, yé œyœ á sœ dœ
kœɓa sœ kœzu ndje elencœ tœ
ekpenœ. 18 ɔtshœ œyœ lili kœzu
elencœ tœ ekpenœ nene, yeka
œyœ á sœ dœ kœɓa œ zu ndje
ɔtshœ elencœ nene. 19 ɔyœ kœ
á elencœ kœgaga nene, endje
de yé œ ko va ga tœ owo.
20 Ataa, 'e wusœ aayi kœgbara
o'o nœ wala mbœrcœ akwa
tshelœ endje.»

Kœwusœ adja ayambarœ

*(Wu 6a tœ Luk 6.46; 13.25-
27)*

21 «'E dœdœ uzu kœ á
tshe e mœ adœke: “Gbozu,
Gbozu”, dá li ga læ Ogo gbozu

nœ tshalafœ nene, kashe
kolœ endjeneke á endje sœ
kœmbœrcœ œrcœ á Aba mœ
á tshe sœ ɓa lafo yindœ nœ,
dá li ga zœ. 22 Dœ lœkœncœ
asœmœ, azu ndjoro œ pa bala
adœke: “Gbozu, Gbozu”, 'a
gbara lima o'o dœ i'iri zœ;
'a gœɔ lima ekpe ishiri dœ
i'iri zœ; 'a mbœrcœ lima afá
ndjoro dœ i'iri zœ! 23 Yé
mœ pa bala ngbi fœ endje
adœke: “Mœ wuwusœ 'e bale
nene, e'e dœ aayi kœmbœrcœ
ekperœ, 'e gitœ 'e tœ ala
mœ!”»

Anda bisha

(Wu 6a tœ Luk 6.47-49)

24 Yisu kpa pa adœke: «Uzu
kœ á tshe kœdji o'o á mœ totœ
kœpa tœncœ asœke yé á za ga
tœ akwa, tshe sœ ɓata uzu nœ
kœwusœrcœ á tshe mœ anda
nœ ye ga pa badja. 25 Yavuru
ni, ungu sú yé egerœ yugu
na œ za kpikpikpi, kashe an-
dancœ tete nene. Gbambancœ
nene, endje mœ lima kiti an-
dancœ ga pa badja. 26 Kashe
uzu kœ á tshe kœdji o'o á mœ
totœ kœpa tœncœ asœke yé
á kœzaza ga tœ akwa nene,
tshe sœ ɓata ayi indi á tshe
mœ anda nœ ye ga pa mindu.
27 Yavuru ni, ungu sú, egerœ
yugu na œ za andancœ yé œ
kavwa 'uru ga ati.»

Tshagbozu nœ Yisu

*(Wu 6a tœ Mar 1.22; Luk
4.32)*

28 Lœkœ á Yisu yi lima
sœ œrcœncœ á ka, azu kœ
ka lima tœ ama ndje ti œsœ
tœ mara kœyisœrcœ nœ ye.
29 Gbambancœ nene, tshe
yiyi lima sœ œrcœ ɓata aayi

køeyisø awa akwa nœ endje nene, kashe tshe yi lima sœ nœ ßata uzu á tshe sœ dœ tshagbozu.

8

Yisu she anga ayi boroma bale

(Wu 6a tœ Mar 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Yisu sœ lima koetara kaga gu tœncœ yé ukpulu azu sœ kœna manda ye. ² Yé anga ayi boroma bale gitœ ye ndoo dœ she œ gote ga utshu ye, œ pa adœke: «Gbozu, œdœ ßœ køeyindœ nœ, ßœ mbœrcœ adœke mœ wuta yerœ.» ³ Yisu yi kane ye, œ goro she yé œ pa adœke: «Mœ yindœ nœ adœke ßœ wuta yerœ ye.» Petœ œsœncœ, tshe wuta yerœ lœ boroma nœ ye. ⁴ Yé Yisu kœpa fœ she adœke: «Mesho! Papandœ nœ fœ uzu bale nene. Kashe gu œ matœ zœ fœ nganga Ndjaba yé œ to tokóró ßata á Moyize pa lima ndœ nœ, mbœrcœ kœma fœ azu kœ adœke ßœ wuta yerœ ye.»

Yisu she ayi akwa nœ gbozu tshapa aturugu

(Wu 6a tœ Luk 7.1-10; Yow 4.43-54)

⁵ Lœkœ á Yisu sœ lima kœli ga lœ Kaparnawumu, anga gbozu tshapa aturugu tshelœ Roma na ndoo dœ she œ ki fœ she ⁶ adœke: «Gbozu, ayi akwa nœ mœ lo ßa sœnda, ada ye tshu tshakudu ye yé tshe sœ kœwu oyo tœpanœ kpuru.» ⁷ Yisu pa fœ she adœke: «A gu dœ mœ she she.» ⁸ Kashe gbozu tshapa

aturuguncœ gi adœke: «Gbozu, mœ sœsœ ßata azu á ßœ li anda nœ endje nene. Œdœ ßœ køeyindœ nœ, pa kolœ o'o bale, ayi akwa nœ mœ œ she ye. ⁹ Gbambanœ nene, œmœ ndje, mœ sœ dœ agbozu tshapa mœ yé mœ dœ ndje gbozu tshapa aturugu. Œdœ mœ kœpa fœ anga bale adœke: “Na”, ngbewo tshe na. Œdœ mœ kpa kœpa fœ anga adœke: “Na ga mœ”, ngbewo tshe na ga ndœ mœ. Yé œdœ mœ kœpa fœ anga ayi akwa nœ mœ adœke “mbœrcœ œneke”, ngbewo tshe mbœrcœ.»

¹⁰ Lœkœ á yisu dji o'o á gbozu tshapa aturugu sœmœ pa, tshe katœ ama ye ti œœ œ pa fœ azu á endje sœ lima kœna manda ye adœke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœke, mœ gbœgbœ anga mara køeyindœrcœ asœke ndœ anga uzu bale lœ Israyele nene. ¹¹ Mœ sœ kœpa ndje fœ 'e adœke, azu ndjoro œ to ßa tœ osho á œœ œ wuta tœncœ œdœ ßa tœ osho á œœ œ li tœncœ, yé œ gbœ osho kœsœ ßa pa ndaba ßa lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ awa bale dœ Abrayamo, dœ Izaka œdœ pe Yakobo. ¹² Kashe endjeneke á li ma lima adœke endje kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, endje vwi endje ga lœ ubu osho ßa shu. Yé ßa zœ, endje ki œ zi tshelœ daji endje.»

¹³ Yé Yisu kœpa fœ gbozu tshapa aturuguncœ adœke: «Gu ga ndœ zœ, Ndjaba mbœrcœ œneke á ßœ yœndœ

nœ liaka kœyindœrœ nœ zœ ye.» Yé kolœ dœ ada ðlœnœ asœmœ, ayi akwa nœ gbozu tshapa aturugu she ye.

Yisu she aayi koba ndjoro

(Wu 6a tœ Mar 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Manda nœ, Yisu na 6a lœ anda nœ Petro, œ gbœ ayi mbeyanœ, tshe lo ga ati dœ koba biwa. ¹⁵ Tshe za kane ye, yé koba biwanœ katœ ye yé. Ayi mbeya Petro áafo œ tetœ kœmbœrœ akwa fœ Yisu.

¹⁶ Dœ lœndœ á ðlœ li, endje na dœ azu ndjoro á ekpe ishiri sœ pa endje fœ Yisu. Tshe gœrœ ekpe ishiri pa azunœ asœmœ dœ o'o ama ye, yé œ she ndje anga aayi koba kœ. ¹⁷ Tshe mbœrœ lima ataa mbœrœ o'onœ á Isaya ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba pa lima kœmbœrœtœ endje. Tshe pa lima adœke: «Æshe dá ko gbakindi nœ azœ yé á ko koba nœ azœ ga pa ye.»

Azu á endje gbe kœna manda Yisu

(Wu 6a tœ Luk 9.57-62)

¹⁸ Lœkœ á Yisu wu ukpulu azu á endje ndivwiri lima she, tshe za o'o fœ ayambarœ nœ ye adœke œne zu 6a itshi egerœ ungu adanga.

¹⁹ Anga ayi kœyisœ awa akwa gitœ ye ndoo œ pa fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, mœ na manda zœ tœ osho kœ á 6œ na tœnœ.» ²⁰ Yisu gi fœ she adœke: «Angbangewo sœ dœ anda nœ endje 6a lœ œshœ, yé ayanu sœ ndje dœ koma endje 6a lafo, kashe Gbolo nœ uzu gugu dœ osho kœlo tœnœ nene.»

²¹ Anga yambarœ nœ Yisu bale pa fœ she adœke: «Gbozu, za awa fœ mœ, mœ na œ shi aba mœ utshunœ yekane.»

²² Yé Yisu kœgi fœ she adœke: «Na manda mœ, yé œ katœ akuzu endje shi akuzu nœ endje.»

Yisu rá yugu

(Wu 6a tœ Mar 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yisu œ ga lœ agba yé ayambarœ nœ ye ro awa bale dœ she. ²⁴ Ngbangi atake, ndavuru yugu za gu tœnœ kpikpikpi pa egerœ ungu adanga, lokonœ na yé ungu yi lima kœtu ga lœ agba. Kashe Yisu lo lima œnœ ye yé. ²⁵ Ayambarœ gitœ endje ndoo dœ she, á jo she lœ olo dœ kœpa dœ œgbœ adœke: «Gbozu, she azœ kane! A tshu ke a!» ²⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e sœ dœ awaa? Kœyindœrœ nœ 'e sœ teasho! Yé tshe kœaafœ á kœra yugu œdœ egerœ ungu adanganœ, osho kœyi tá.» ²⁷ Azu kœkœ kitœ œsœnœ yé œ sœ lima kœpa adœke: «Uzunœ asœke kœdœ de? Tshe sœ kœpa o'o fœ yugu œdœ fœ ungu yé œ sœ kœdji o'o ama ye!»

Yisu she azu bisha á ekpe ishiri sœ pa endje

(Wu 6a tœ Mar 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Lœkœ á Yisu yi kumu ye 6a atshi egerœ ungu adanga, 6a lœ ogo nœ Agadaraye, azu bisha á ekpe ishiri sœ pa endje to 6a pa udu yé œ na gu tœnœ ga ndœ ye. Endje

nga lima waa dœ mara adœke uzu bale œ li kœsɔ dœ awanœ asœmœ nene. ²⁹ Endje tetœ kœta rawa adœke: «Yisu Gbolo nœ Ndjaba, 6œ yindœ kœmbœrœ œrœ gadœ tœ 'a a? Bœ na 6a ke kœgaga kumu 'a a? Olo nœ 'a lili damba nene.»

³⁰ Andaa egerœ ukpulu akɔso sœ lima kœpara kœziroœ ndoo kpœmœ. ³¹ Aekpe ishirinœ di tshelœma endje fœ Yisu adœke: «Edœ 6œ kœyindœ kœgɔrɔ 'a, 'wa 'a, 'a li ga lœ ukpulu akɔso asœ.» ³² Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E na zœ!» Endje wuta lœ azu asœmœ yé œ na œ li ga lœ akɔso. Ngbewo akɔso sœmœ ndjoro to 6a pa kaga 'uru 'uru 'uru dœ ɔrɔ tra tœnœ œrrr ga la egerœ ungu adanga, yé œ nduru kœ ye. ³³ Azu á endje sœ lima kœgbœndœ akasonœ kpa ye. Endje kpagu 6a lœ ongbo œ mindœ œrœ kœ á mbœrœtœ endje ga tœ azu sœmœ bisha á ekpe ishiri sœ pa endje fœ azu. ³⁴ Yé azu tshelœ ongbonœ para kœkœ wuta kœgbœtœ endje dœ Yisu. Lœkœ á endje wu she, endje ki fœ she adœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye.

9

Yisu she uzu á ada ye tshu
(Wu 6a tœ Mar 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Yisu ɔ ga lœ agba, œ zu egerœ ungu adanga yé œ gu ga lœ ongbo nœ ye. ² Endje za anga uzu á ada ye tshu, á tshe lo ga pa kelekpa, na tœnœ fœ she. Lœkœ á Yisu

wu kœyindœrœ nœ azunœ asœmœ, tshe pa fœ uzunœ á ada ye tshu adœke: «Sœ dœ gbœgbœ, gbolo nœ mœ! Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ ye!»

³ Kœdji atamœ, anga aayi kœyisœ awa akwa tetœ kœpa ugurutœ endje dœ tœ endje adœke: «Uzu asœke sœ kœgu œsœ Ndjaba!» ⁴ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje yé œ pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e sœ dœ ekpe gbetshelœ tœ lœsu 'e ata a? ⁵ Edœ mœ kœpa adœke: “Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ”, too mœ kœpa ndje adœke: “Aalafo œ na ana”, o'o neketa dá dœ œgbœ o'o a? ⁶ Kashe mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ nœ adœke: Gbolo nœ uzu sœ dœ gbœgbœ pa œshœ tœ kœdjerœndœ ekperœ.» Manda nœ, tshe kœpa fœ uzu á ada ye tshu asœmœ adœke: «Aalafo, za kelekpa nœ zœ yé œ gu ga ndœ zœ!»

⁷ Uzunœ asœmœ kœalafo á kœgu ga lœ anda nœ ye. ⁸ Lœkœ á ukpulu azu wu ataa, awa litœ endje yé endje tetœ kœdonga Ndjaba tœ mara gbœgbœ neke á tshe to fœ azu.

Yisu e Matie
(Wu 6a tœ Mar 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yisu katœ tshakpœmœ ti yé œ tetœ kœero tœnœ, ngbewo œ wu anga uzu a i'iri ye kœdœ Matie á tshe sœ ga ati 6a lœ anda kœeko ngendja lapo. Tshe pa fœ she adœke: «Na manda mœ!» Matie áalafo yé œ

na manda ye. ¹⁰ Manda nœ, Yisu sœ lima kœziroœ 6a sœnda nœ Matie. Aayi kœko ngendja lapo ndjoro dœ pe azu kœmbœroœ ekperœ sœ lima kœzi œroœ awa bale dœ she œdœ ayambarœ nœ ye. ¹¹ Afarisayi wu lima ataa œ yu ayambarœ nœ ye adœke: «Mbœroœ gade á ayi kœyisœroœ nœ 'e œ zi œroœ toœ œsœnoœ bale dœ aayi kœko ngendja lapo œdœ dœ azu kœmbœroœ ekperœ a?» ¹² Yisu dji endje yé œ pa adœke: «Uzu á tshelœ ɔkœ ye sœ yerœ gbege dœ monganga nene, kashe aayi ko6a dá gbe dœ she. ¹³ 'E gu œ para ádá o'o á endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: "E sœ dœ lœsu nœ kœwu oyo ga ndœ azu, œtœnoœ dá mœ yindœ nœ, kashe tokóro nene." Gbambanœ nene, mœ nana mbœroœ kœ'e azu neke á endje sœ ndjii nene, kashe mœ na mbœroœ aayi kœmbœroœ ekperœ.»

Yisu tœ upu nœ kœyotshelœma
(Wu 6a tœ Mar 2.18-22;
Luk 5.33-39)

¹⁴ Ayambarœ nœ Yowane ayi kœza batisimu na ga ndœ Yisu yé œ yu she adœke: «Mbœroœ gade á a'a œdœ Afarisayi, 'a sœ kœyotshelœma 'a kpala kpala yekane á ayambarœ nœ zœ mbœmbœroœ ataa nene a?» ¹⁵ Yé Yisu gi fœ endje adœke: «'E gbe adœke azu á endje e endje ndœ angbo totœ œ sœ dœ oyo dœ lœkœ á ayi kœto yashe sœ kpœtoœ œsœnoœ bale dœ endje a? Œ œ nene! Kashe manda nœ œrrr, lœkœ

á endje kœza she tshakane endje dá endje yotshelœma endje.

¹⁶ «Yé Yisu kpa kœpa fœ endje adœke uzu bale zaza tafo lœba œ pi ga pa ongboronœ nene. Gbambanœ nene, tafo ndœma lœbanœ œ suru tshelœ ongboronœ, yé ogoronœ œ kpa sœ dœ egerœnoœ. ¹⁷ Endje susu tafo ipi ga lœ ongboro anga nene. Atamœ nene, tshelœ anga œ 'u, ipinœ œ tu, yé anganœ œ ndi ye. Kashe endje sú tafo ipi ga lœ tafo anga, atamœ œroœ bale œ ndi nene.»

Anga yawuru yuda œdœ
anga yashe ko6a indji

(Wu 6a tœ Mar 5.21-43;
Luk 8.40-56)

¹⁸ Lœkœ á Yisu sœ kœpa o'onœ asœmœ fœ endje ataa, anga gbozu nœ Ayuda yikumu ye œ gote ga utshu ye, yé œ pa adœke: «Yawuru nœ mœ tshu ngœngœnoœ asœke, kashe na œ to kane zœ ga pa ye yé tshe sœ dœ soro.» ¹⁹ Yisu áalafo yé endje te manda ye, œshe dœ pe ayambarœ nœ ye.

²⁰ Andaa anga yashe bale á tshe sœ lima kœwu oyo dœ ko6a indji manda ungu ndjokpa dœ bisha, na djagamanda Yisu œ goro ama lœba ye. ²¹ Tshe sœ lima kœpa 6a lœ ye adœke: «Œdœ mœ kœgoro kolœ ama lœba nœ ye, mœ she ye.» ²² Kashe Yisu fatœ ye œ wu she yé á pa adœke: «Sœ dœ gbœgbœ yawuru nœ mœ! Kœyindœroœ nœ zœ she 6œ ye.» Yé kolœ dœ ada œlœnoœ asœmœ,

yashenœ she læ koƒa nœ ye yé.

²³ Yisu wuta ƒa læ anda nœ gbozunœ asœmœ. Lœkœ á tshe wu aayi kœ'uru ngbake œdœ ukpulu azu á endje sœ kœta rawa, ²⁴ tshe pa adœke: «'E wuta ga shu, gbambanœ nene, yawurunœ asœke tshutshu nene. Tshe sœ tœ olo.» Kashe endje sœ lima kœmœ she. ²⁵ Lœkœ á endje gœrœ ukpulu azunœ ga ushu, Yisu li ƒa tœ osho á gbolonœ sœ tœnce, œ za kane ye yé tshe áalafo. ²⁶ Yé o'onœ za tshelœ ogo djigi.

Yisu she aayibula bisha

²⁷ Lœndœ á Yisu katœ tshakpœtœmœ ti á sœ kœero tœnce, anga aayibula bisha te manda ye dœ rawa adœke: «Wu oyo 'a, Gbolo nœ Davidi!»

²⁸ Lœkœ á Yisu wuta ƒa læ anda, aayibulanœ bisha na ndoo dœ she yé tshe yu endje adœke: «Adja 'e yindœ nœ adœke mœ mbœrœ ala 'e œ kœrœ a?» Endje gi fœ she adœke: «Ë, Gbozu.» ²⁹ Yisu to kane ye ga pa ala endje yé œ pa adœke: «Kaka œ mbœrœtœ ye fœ 'e liaka kœyindœrœ nœ 'e.» ³⁰ Yé ala endje kœrœ. Á Yisu kœpa fœ endje dœ œgbœ adœke: «'E dji mœ dœ œtshœnce, 'e papandœ nœ fœ uzu bale nene!» ³¹ Kashe endje wuta, œ pandœ o'o nœ Yisu læ ogonœ djigi.

Yisu she uzu bale á tshe papa o'o nene

(Wu ƒa tœ Luk 11.14-15)

³² Lœkœ á endje yi lima ndœ kœwuta tœnce, endje na dœ

anga uzu á tshe papa o'o nene fœ she. Tshe sœ lima dœ ekpe ishiri pa ye. ³³ Yé Yisu gœrœ ekpe ishirinœ pa ye, á tshe tetœ kœpa o'o. Ukpulu azu ki lima tœ œsœnce, œ pa adœke: «'A wuwu ƒalima mara anga œrœ atake bale læ Israyele nene!» ³⁴ Kashe Afarisayi pa lima adœke: «Gbozu tshapa aekpe ishiri dá to gbœgbœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri fœ she asœmœ!»

Yisu wu oyo ukpulu azu

(Wu ƒa tœ Mar 6.6b,34; Luk 10.2)

³⁵ Yisu na lima dje læ ongbo œdœ dje lakpi kœ, tshe sœ lima kœyisœ œrœ ƒa læ Sinagoga nœ endje. Tshe sœ lima kœyisœ Œtshœ O'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba yé œ sœ lima kœshe azu læ aka koƒa kœ œdœ læ gbakindi kœ. ³⁶ Kœwu ukpulu azu, tshe sœ lima dœ oyo tœ læsu ye. Gbambanœ nene, endje mœ lima læ gbetshelœ nœ endje yé œ gugu lima dœ gbœgbœ nene ƒata apata á aayi kœgbœndœ endje gugu nene. ³⁷ Yé tshe kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Leyœ doro ndjoro læ kindi, kashe aayi akwa ngbangba nene. ³⁸ Ataa, 'e ki fœ ayengœ kindinœ adœke tshe kpa vwa anga aayi akwa mbœrœ kœkœ tœnce.»

10

Aayi avwa ndjokpa dœ bisha (12)

(Wu ƒa tœ Mar 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Yisu e ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha asœmœ, œ to gbɔgbɔ kœgɔrɔ dœ ekpe ishiri fœ endje adœke endje kœgɔrɔ dœ endje yé œ she azu lœ aka kɔba kɔ dœ lœ gbakindi kɔ. ² F'iri aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœke: Utshunœ kœdœ Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro œdœ ayanoœ dœ Andere. Ajake dœ Yowane á endje kœdœ agbolo nœ Zebedayi, ³ Filipo œdœ Bartelemi, dœ Toma, dœ Matie ayi kœko ngendja lapo, dœ Jake gbolo nœ Alefe, dœ Tade, ⁴ dœ Shimu* uzu kanana, dœ Yudasi Isikariote, œshe á tshe ka Yisu.

Yisu vwa aayi avwa nœ ye ndjokpa dœ bisha

(Wu 6a tœ Mar 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Yisu vwa aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœ kœza 'o fœ endje adœke: «'E nana œ li ga lœ ogo nœ angbi azu nene, 'e lili ndje ga lœ ongbo nœ azu Samariya nene. ⁶ Kashe 'e na ga ndœ apata á endje djingili awa á endje dœ azu Israyele. ⁷ Tœ awa na tœncœ, 'e mindœ o'o adœke: "Ogo gbozu nœ tshalafo ndo ye!" ⁸ 'E she aayi kɔba, 'e mbœrœ adœke akuzu kpa kwatœ endje ga lœ soro, 'e mbœrœ adœke aayi boroma wuta yerœ, 'e gɔrɔ ekpe ishiri. Bata á 'e gbɔgbɔ lœ awa nœ ngendja nene, 'e toto ndje lœ awa nœ kœ'esho ndœ ngendja nene. ⁹ Adja 'e zaza œrœ too anga

langere ngendja bale ga lœ uwu tœ 'e nene, ¹⁰ too ngbade kœna dœ ana nene. 'E koko lœba okoro bisha nene, œdœ œrada, œdœ tshangbɔbɔ potœ 'e nene. Gbambanoœ nene, ayi akwa li kœgbɔ œrœ tshangba akwa nœ ye.

¹¹ «Lɔkɔ á 'e kœwuta ga lakpi too ga lœ anga ongbo, 'e para uzu neke á tshe li kœza osho kœsœ fœ 'e dœ œtshanoœ, yé œ sœ kpœndœ ye kpœtoemœ œerrr ga tœ kœkatœ tshalakpinœ asœmœ ti. ¹² Lɔkɔ á 'e kœli ga lœ anda nœ uzu, 'e pa adœke: "Kœsœ gee sœ dœ 'e." ¹³ Œdœ azu tshasœndanoœ kœza osho kœsœ fœ 'e, kœsœ gee nœ 'e œ sœ dœ endje. Kashe œdœ endje kœzaza osho kœsœ fœ 'e nene, 'e gi kœsœ gee nœ 'e pa endje ye. ¹⁴ Yé œdœ azu anga tshalakpi bale too anga tshasœnda bale kœvwaratœ endje tœ kœza osho kœsœ fœ 'e, too tœ kœdji o'o ama 'e ye, 'e katœ tshakpœtoemœ ti, yé œ gɔrɔ trusha tshada 'e ti kpœtoemœ. ¹⁵ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, dœ lɔkɔnœ á Ndjaba œ wa ngbanga pa azu, azu ogonoœ asœmœ œ gbɔ djofele kœropa œncœ azu Sodomo dœ Gomora.

Œrœ kanga á sœ kœna tœncœ

(Wu 6a tœ Mar 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ «'E wu! Mœ sœ kœvwa 'e bata apata 6a ugurutœ amuru. 'E sœ dœ gbɔdjela bata ayakoro yé œ sœ dœ

* **10.4** 10.4 Shimunœ asœke sœ lima ugurutœ azu á endje para lima awa kœgbɔ lipanda lœ ogo nœ endje.

omɔ losu b̄ata ambepa. ¹⁷ Ala 'e gb̄o t̄o azu. Gbamban̄e nene, endje ko 'e na tōn̄e ga utshu aayi k̄ewa ngbanga n̄e azu n̄e Ndjaba ȳe ̄e s̄o 'e d̄e ndjapa b̄a l̄e Sinagoga n̄e endje. ¹⁸ Endje ko ndje 'e bala t̄o b̄a utshu agboro agbozu ̄ed̄e pe agbozugo mb̄oer̄e á 'e k̄oed̄e azu n̄e m̄e. Ataa, ̄e za awa f̄o 'e ad̄oek̄e 'e pa o'o t̄o upu n̄e m̄e f̄o endje, azun̄e ̄ed̄e endje á endje d̄oed̄oé Ayuda nene asc̄em̄e. ¹⁹ L̄ok̄o á endje k̄oeto 'e na tōn̄e b̄a t̄o osho k̄ewa ngbanga, 'e t̄ot̄o losu 'e t̄o mara á 'e gi d̄e o'o nene. Gbamban̄e nene, d̄e ada ̄l̄on̄e asc̄em̄e, endje to o'o á li ad̄oek̄e 'e pa f̄o 'e. ²⁰ ̄E d̄oed̄oé 'e dá pa o'on̄e nene, kashe Ishiri n̄e Aba 'e ̄e pa o'o l̄e 'e.

²¹ «Ayazu ̄e va ̄ot̄o ayan̄e ad̄oek̄e endje wo she, ȳe aba k̄ezu uzu ̄e mb̄oer̄e ndje ataa f̄o gbolo n̄e ye; agbolo ̄e yiangba aayi k̄ezu endje ȳe ̄e ko endje ad̄oek̄e endje wo endje ye. ²² Azu para k̄ok̄o ̄e yiangba 'e mb̄oer̄e i'iri m̄e kashe uzu á tshe shi gbi ̄oerr̄ ga t̄o nd̄onḡl̄on̄e, Ndjaba ̄e she she. ²³ ̄Ed̄e endje k̄emb̄oer̄e ̄oer̄e kanga f̄o 'e b̄a l̄e anga ongbo bale, 'e kpa ga l̄e anga angb̄in̄e. M̄e pa f̄o 'e d̄e adjapu ad̄oek̄e, Gbolo n̄e uzu ̄e na, damba 'e nana dje l̄e ongbo Israyele k̄ok̄o nene.

²⁴ «Yambar̄e bale roropa ayi k̄oeyis̄oer̄e f̄o she nene, ȳe ayi akwa roro ndje pa

gbozu n̄e ye nene. ²⁵ Kashe yambar̄e ̄e s̄o d̄e yanga ̄ed̄e endje k̄ewu she b̄ata ayi k̄oeyis̄oer̄e n̄e ye, ȳe ayi akwa ̄e s̄o ndje d̄e yanga ̄ed̄e endje k̄ewu she b̄ata gbozu n̄e ye. ̄Ed̄e azu k̄oena ̄oerr̄ á e ayenḡo anda Belezebula†, i'iri gad̄e dá endje e ga t̄o azu tshas̄oenda n̄e ye a?»

*Uzu á endje li k̄oek̄pawa ye
(Wu b̄a t̄o Luk 12.1-27)*

²⁶ «Awa uzu bale zaza 'e nene. ̄Erōe neke k̄o á zat̄o endje yiwa tōn̄e ̄e mat̄o endje ngbi ga shu, ȳe ̄e neke k̄o á s̄o l̄e ubun̄e, azu ̄e wus̄o n̄e k̄o. ²⁷ O'o á m̄e s̄o k̄oepa f̄o 'e l̄e ubun̄e asc̄em̄e, 'e pa tshand̄oer̄e d̄e ̄l̄o, ȳe angba o'o á endje s̄o k̄oepa ga l̄e utu 'e, 'e pand̄o n̄e ngbi ga shu. ²⁸ 'E k̄pakpa awa azu á endje wo undu uzu kashe á endje lili k̄ewo ishiri uzu nene; 'e kpa awa Ndjaba á tshe li k̄ewo undu uzu ̄ed̄e ishiri ye b̄a l̄e lifelo. ²⁹ Endje kaka a'eara ayanu bisha nd̄e k̄oegb̄o langere ngendja bale nene a? Andaa, anga bale ugurut̄o endje ̄e te ga t̄o ̄osh̄o nene ̄ed̄e Aba 'e k̄oeyiyind̄e n̄e nene. ³⁰ Kashe e'e, ̄ed̄e sukumu 'e, Ndjaba di k̄o. ³¹ Mb̄oer̄e tōn̄e ataa, 'e s̄oes̄o d̄e awa nene, gbamban̄e nene, 'e ropa a'eara ayanu ye.»

*K̄oepa o'o t̄o upu n̄e Yisu
utshu azu
(Wu b̄a t̄o Luk 12.8-9)*

³² «Uzu k̄o á tshe yind̄e n̄e b̄a t̄o ala azu ad̄oek̄e ̄e

† 10.25 10.25 Belezebula k̄oed̄e i'iri djaboro á tshe d̄e gbozu tshapa aekpe ishiri.

kædœ yambarœ nœ mœ,
mœ yi ndje ndœ ye 6a utshu
Aba mœ á tshe sœ 6a lafo
adœke œshe kædœ uzu nœ
mœ. ³³ Kashe tsheneke á tshe
'ea mœ 6a utshu azu, mœ 'ea
ndje she 6a utshu Aba mœ á
tshe sœ 6a lafo.»

*Kæsœ gee nene kashe ingiri
yakamba*

*(Wu 6a tœ Luk 12.51-53;
14.26-27)*

³⁴ «'E gbegebe adœke mœ
na mbœrœ kœza kæsœ gee
6a pa ɔshɔ nene. Mœ nana
mbœrœ kœza kæsœ gee
nene, kashe mœ na dœ
ingiri yakamba. ³⁵ Adjapu,
mœ na kœkurutshelœ gbolo
yakoshe dœ abanœ, yawuru
dœ ayinœ, yashe dœ yinœ
dœ yashe. ³⁶ Uzu dœ uzu
œ sœ dœ ayingba ye lœ
anda nœ ye. ³⁷ Uzu á tshe
yindœ abanœ too ayinœ
kœropa mœ, tshe lili kædœ
uzu nœ mœ nene. Uzu á tshe
kœyindœ gbolo yakoshe too
gbolo yawuru nœ ye kœropa
mœ, tshe lili kædœ uzu nœ
mœ nene. ³⁸ Uzu á tshe kœza
kurushi nœ ye yé á na manda
mœ nene, tshe lili kædœ uzu
nœ mœ nene. ³⁹ Uzu á tshe
kœyindœ kœgbœndœ soro
ye, œ yiwatœ ye yé. Kashe
tsheneke á tshe kœyindœ
kœtshu mbœrœ mœ, tshe sœ
dœ soro.»

Kœgi tshangba œrœ

(Wu 6a tœ Mar 9.41)

⁴⁰ «Uzu neke á tshe kœza
osho kæsœ fœ 'e, dá tshe
za ndje fœ mœ ye. Uzu
neke á tshe kœza osho kæsœ
fœ mœ, dá tshe za ndje fœ
tsheneke á tshe vwa mœ.

⁴¹ Uzu á tshe kœza osho
kæsœ fœ anga ayi kœgbara
o'o nœ Ndjaba mbœrœ
á tshe kædœ ayi kœgbara
o'o ascœmœ, tshe gbɔ œrœ
tshangbanœ 6ata á Ndjaba
sœ kœto fœ ayi kœgbara o'o.
Yé tsheneke á tshe za osho
kæsœ fœ uzu á tshe sœ ndjii
mbœrœ á tshe kædœ uzu
ndjii utshu Ndjaba, tshe gbɔ
ndje œrœ tshangbanœ 6ata
uzu á tshe sœ ndjii. ⁴² Mœ
mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e
adœke, uzu kɔ á tshe su ungu
kœndjoondjo, œdœ œ kædœ
yashi ziti ungu tshebabale fœ
anga aya gbolo lœ agbolonœ
asœke mbœrœ á tshe dœ
yambarœ nœ mœ, Ndjaba œ
to œrœ tshangbanœ fœ she.»

11

*Yowane ayi kœza batisimu
vwa azu fœ Yisu*

(Wu 6a tœ Luk 7.18-35)

¹ Lœndɔ á Yisu za o'o
fœ ayambarœ nœ ye nd-
jokpa dœ bisha á ka, tshe
katœ tshakpœtœmœ ti œ ro
kœyisœ œrœ œdœ kœmindœ
ɔtshɔ O'o nœ Ndjaba dje lœ
ongbo nœ endje.

² Andaa, Yowane ayi kœza
batisimu sœ lœ kánga, yé
tshe djindœ o'o akwa á Kristu
sœ kœmbœrœ tœnœ, ngbewo
á vwa anga ayambarœ nœ
ye ³ kœyu Yisu adœke: «Æbœ
kædœ tsheneke á tshe sœ
kœna tœnœ a, too 'a kate anga
angbi uzu?» ⁴ Yé Yisu kœgi
fœ endje adœke: «'E gu œ
pandœ œneke á 'e dji yé á wu
fœ Yowane adœke: ⁵ Aayibula
tetœ kœwu osho, aayi gbada

na ana, aayi boroma wuta yerœ, aayi bitu dji o'o, akuzu kwatœ endje ga læ soro, yé endje mindœ Ɔtshɔ O'o fœ aayi oyo. ⁶ Yanga nœ uzu á tshe kakatœ kœyindœrœ nœ ye ga ndœ mœ nene!»

⁷ Lɔndɔ á ayambarœ nœ Yowane gu da ye, Yisu tetœ kœpandœ Yowane fœ ukpulu azu adœke: «Eroœ gadé dá 'e na kœwu toœnœ ɓa læ kpagagasho a? A'eara ɔyɔ á yugu sœ kœmea toœnœ a? Ɖ œ nene. ⁸ Yé œrœ gadé dá 'e na kœwu toœnœ a? 'E na kœwu anga uzu á tshe verœ ɔtshɔ læba a? Ɖ œ nene, azu á endje verœ ɔtshɔ læba sœ ɓa læ anda nœ agbozugo. ⁹ Yé ataa, œrœ gadé dá 'e na kœwu toœnœ a? 'E na kœwu ayi kœgbara o'o a? Ɖ, mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke tshe ropa ayi kœgbara o'o ye. ¹⁰ Gbambanœ nene, Yowane ayi kœza batisimu kœdœ uzu á endje sú o'o tœ upu nœ ye ɓa la buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ vwa ayi avwa nœ mœ utshu zœ mbœrœ kœguma ala awa zœ.» ¹¹ Mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke, ugu-rutœ azu tshapashœnœ asœke kɔ, anga uzu bale á tshe ropa Yowane ayi kœza batisimu gugu nene. Andaa, tsheneke á tshe sœ teasho ɓa læ Ogo gbozu nœ tshalafœ ropa ye yé. ¹² Kœto tœ lɔkɔ á Yowane ayi kœza batisimu wuta kœyisœ œrœ œrrr ga tœ kpesheke, Ogo gbozu nœ tshalafœ to toro kœgerœ toœnœ. Aayi gbɔgbɔ dá sœ kœpara awa nœ kœgbɔtœ nœ. ¹³ Aayi kœgbara

o'o kɔ œdœ awa akwa, gbara o'o œrrr ga tœ Yowane. ¹⁴ Yé œdœ 'e kœyindœ kœwusœ nœ dœ ɔtshœnœ, Yowane kœdœ Eliya á endje pa lima ndœ kœna she. ¹⁵ Kaka uzu á tshe kœsœ dœ utu, tshe dji!

¹⁶ «Mœ li azu nœ tshakpesheke dœ azu dé? Endje liili dœ agbolo á endje ka ɓa la wutu kœka œrœ yé á sœ kœpa o'o ugurutœ endje adœke: ¹⁷ «'A 'uru ngbake fœ 'e, kashe 'e vivi ipi nene! 'A ɓi itshi kuzu fœ 'e, kashe 'e kiki nene.» ¹⁸ Gbambanœ nene, Yowane ayi kœza batisimu na yé œ vwaratœ ye tœ kœzi œrœ œdœ kœndjo ipi, endje pa adœke: «Tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye!» ¹⁹ Gbolo nœ uzu na œ sœ kœzi œrœ yé œ sœ kœndjo ipi, endje sœ kœpa adœke: «'E wu makœzirœ, mœendjondjo. Anganœ kœdœ kolœ aayi kœko ngendja lapo œdœ azu kœmbœrœ ekperœ!» Kashe kœwusœtœ nœ Ndjaba sœ kœmatœ ye ndjii læ awa akwa nœ ye.»

Kœgbagbara osho tœ upu nœ ongbo Galilayi

(Wu ɓa tœ Luk 10.13-15)

²⁰ Yé Yisu tetœ kœgbagbara azu tshelœ ongbo á tshe mbœrœ lima afá ndjoro lænœ; gbambanœ nene, endje yayapa lima ɔtshɔ endje nene. Tshe pa fœ endje adœke: ²¹ «Oyo nœ zœ, Koraze! Oyo nœ zœ Betesayida! Gbambanœ nene, œdœ afá á mbœrœtœ endje ɓa ndœ 'e kœmbœrœ má tœ endje ɓa læ Tire œdœ ɓa læ Sidona, azu ɓa

zœ œ verœ má sake, yé œ dja má tshelœ kumu endje dœ vorowo mbœrœ koema adœke œene fatshalœsu œene ye. ²² Mbœrœ tœnce ataa, mœ sœ koemindœ nœ fœ 'e adœke dœ lœkœ kœwa ngbanga, mœ wa o'o tœ œgbœnœ ga tœ 'e kœropa œene azu Tire œedœ Sidona. ²³ Yé e'e dœ azu Kaparnawumu, 'e gbe adœke 'e œ œerrr ga lafo zœ a? 'E jerœ bala œerrr 6a lœ ogo nœ akuzu. Gbambanœ nene, œedœ afá á mbœrœtœ endje 6a ndœ 'e, kœmbœrœ má lima tœ endje 6a lœ Sodomo ataa, ongbœnœ ascœmœ œ sœ má œerrr ga tœ kpesheke. ²⁴ Mbœrœ tœnce ataa, mœ sœ koemindœ nœ fœ 'e adœke dœ lœkœ kœwa ngbanga, mœ wa o'o nœ 'e tœ œgbœnœ kœropa œene azu ogo Sodomo.»

*'Ena gandœ Yisu œyatœ 'e
(Wu 6a tœ Luk 10.21-22)*

²⁵ Dœ lœndœnœ ascœmœ, Yisu pa dœ œgbœ adœke: «Uu Aba, Gbozu nœ tshalafo dœ tshapashœ, mœ gi mershe fœ 6œ mbœrœ á 6œ má ngbi fœ azu á endje wuwusœ œrœ nene adjapu á 6œ za yiwa tœnce tœ azu kœwusœtœ œedœ agbangba kœwusœrœ. ²⁶ Aba, œbœ dá yindœ nœ adœke œ mbœrœtœ ye ataa.

²⁷ «Aba mœ ko œrœ kœ fœ mœ. Uzu bale wuwusœ Gbolo nene, kolœ Aba dá wusœ ye. Uzu bale wuwusœ Aba nene, kolœ Gbolo dá wusœ ye, œedœ tsheneke á Gbolo yindœ koema Aba fœ she tako.

²⁸ «E' e dœ azu kœ á 'e mœ dœ kœko ogboro gbarœ, 'e na ga

ndœ mœ, mœ ko gbarœnœ lœ kumu 'e doé 'e yatœ 'e. ²⁹ 'E za ngbongbo awa bale dœ mœ, yé œ li ga lœ lakœnœ mœ; gbambanœ nene, mœ doédœ ayi gbœkumu nene kashe mœ doé ayi œmœ lœsu. Ataa, 'e li kœyatœ 'e dœ tœ 'e. ³⁰ Ngbongbo nœ mœ gbœgbœ nene, yé gbarœnœ á a za dœ 'e œ li 'e nene.»

12

*Yisu kœdœ ayengœ lœkœ
sabata*

*(Wu 6a tœ Mar 2.23-28;
Luk 6.1-5)*

¹ Manda nœ teasho atake, Yisu ro lima tœ lœ kindi ble dœ anga lœkœ sabata. Ogo li lima tœ ayambarœ nœ ye yé endje tetœ kœverœ ele blœnœ ascœmœ á sœ kœzi tœnce. ² Lœkœ á Afarisayi wu ataa, endje pa fœ Yisu adœke: «Wu, ayambarœ nœ zœ sœ kœmbœrœ œrœ á awa akwa vwaratœ ye tœnce dœ olo sabata!»

³ Yisu gi fœ endje adœke: «'E didi œeneke á Davidi mbœrœ lima anga œbœ bale á ogo mi lima she dœ azu nœ ye á tshe na lima tœ awanœ dœ endje nene a? ⁴ Tshe li, œshe œedœ azu nœ ye 6a lœ anda Ndjaba, yé endje zi mapa á endje to dœ tokórœ fœ Ndjaba; mapa má œedœ she œedœ azu nœ ye, endje lili má kœzi tœnce nene, kashe á sœ kolœ mbœrœ anganga Ndjaba kuti endje. ⁵ Too 'e didi ndje 6a la buku awa akwa nene adœke dœ lœkœ sabata, ata anganga Ndjaba sœ kœmbœrœ akwa lœ Tepelo gbaa, endje sœ

kœmbœrœ œrœ kpi tœ awa akwa, kashe Ndjaba sœsœ kœwu lœ ala ye ßata ekperœ nene. ⁶ Andaa mœ sœ kœmindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke, œrœ á 'e wu asœke, œ ropa Tepelo ye. ⁷ Ædœ 'e kœwu má sœ ádá o'o á endje sú ala buku nœ Ndjaba adœke: "Mœ yindœ nœ adœke, 'e wu oyo anga 'e kashe tokóró nene;" 'e wawa ngbanga pa azu á endje mbœmbœrœ œrœ bale nene. ⁸ Gbambance nene, Gbolo nœ uzu kœdœ ayengɔ lɔkɔ sabata.»

Yisu she uzu á kane ye tshu
(*Wu ßa tœ Mar 3.1-6; Luk 6.6-11*)

⁹ Yisu katœ tshakpœtœmœ ti, œ na œ li ga lœ Sinagoga nœ endje. ¹⁰ Anga uzu bale á kane ye tshu sœ lima kpœtœmœ. Afarisayi yu lima Yisu dœ o'o adœke: «Awa akwa nœ azœ sœ kœyindœ nœ adœke endje she uzu dœ lɔkɔ sabata a?» Endje yu lima she ataa mbœrœ á kœgbɔ awa kœtɔ meza pa ye. ¹¹ Yisu gi fœ endje adœke: «Ædœ anga uzu ugurutœ 'e kœsœ dœ pata nœ ye tshebabale, á tshe te ga lœ kudu dœ lɔkɔ sabata, tshe lili kœza she ga ushu nene a?» ¹² Uzu ropa pata! Mbœrœ tœnœ ataa, awa akwa nœ azœ za awa fœ azœ ndœ kœmbœrœ œtshœrœ dœ lɔkɔ sabata.» ¹³ Yé Yisu kœpa fœ uzunœ á kane ye tshu adœke: «Yɔrɔ tshelœ kane zœ.» Tshe yɔrɔ tshelœ kane ye, yé œ gumatœ ye ßata anga tshakalancœ. ¹⁴ Afarisayi gu œ vwarandœ o'o ugurutœ

endje tœ kœpara awa ndœ kœwo Yisu.

Ayi akwa á Ndjaba ke she

¹⁵ Lɔndɔ á Yisu djindœ o'onœ ascœmœ, tshe gitœ ye kpœtœmœ, yé azu ndjoro na manda ye. Tshe she aayi kɔɔa kɔ, ¹⁶ kashe œ pa fœ endje dœ œgbɔ adœke endje papa o'o tœ upu nœ œne fœ uzu bale nene. ¹⁷ Tshe mbœrœ lima ataa adœke o'o á Ndjaba pa dœ awa nœ ayi kœgbara o'o Isaya kœmbœrœ tœ endje.

¹⁸ Tshe pa lima adœke:

«Wu ayi akwa nœ mœ á mœ ke she dœke,
mœ yindœ ye waa yé mœ sœ dœ yanga mbœrœ she.
Mœ vwa Ishiri nœ mœ kœjerœ ga pa ye,
yé tshe yisœ œtshɔ awa fœ azu tshapashɔ kɔ.

¹⁹ Tshe bœrœtœ ye dœ uzu bale nene,
yé œ ta ndje rawa nene;
endje dji she kœpa o'o tœ ala awa nene.

²⁰ Tshe kavwa tshelœ wara á lu nene,
yé tshe ru miinda á ndoo kœru tœnœ nene,
œerrr ga tœ adœke œneke á sœ ndjii ropa œrœ kɔ yekane.

²¹ Yé azu kɔ á endje wuwusœ mœ nene œ ko lɔsu endje ga pa ye.»

Yisu œdœ Belezebula

(*Wu ßa tœ Mar 3.22-30; Luk 11.14-23*)

²² Endje na dœ anga uzu bale á ala ye bu yé á tshe papa o'o nene fœ Yisu. Tshe sœ lima dœ ekpe ishiri pa ye. Yisu she uzunœ dœ mara

adœke tshe tetœ kœpa o'o dœ pe kœwu osho. ²³ Ukpulu azu á endje sœ lima kpœtœmœ, kitœ œsœnœ yé œ sœ lima kœpa adœke: «Uzunœ asœke kœdœ ata Davidi nene a?» ²⁴ Lœkœ á Afarisayi dji endje kœpa o'ataa, endje pa ngbi adœke: «Belezebula gbozu nœ ekpe ishiri sœ pa ye. Œshe dá za gbœgbœ fœ she tœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri pa azu asœmœ!»

²⁵ Kashe yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, yé œ pa fœ endje adœke: «Ogo gbozu kœ á azu tshelœnœ kœsœ kœnga koshe ugurutœ endje, tshelœ ogonœ asœmœ œ ndi ye. Œdœ azu tshelœ ongbo bale too lœ bingi bale kœsœ kœnga koshe ugurutœ endje, tshelœ ongbonœ too binginoœ œ ndi ye. ²⁶ Œdœ Satana kœsœ kœgœrœ œneke á dœ œnœ Satana, asœmœ dá tshe sœ kœnga koshe ga tœ ye dœ tœ ye. Ataa, Ogo gbozu nœ ye œ sœpe koto o? ²⁷ 'E sœ kœpa adœke Belezebula dá to gbœgbœ fœ mœ yeka á mœ sœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri. Yé azu nœ 'e gœrœ ndje ekpe ishiri dœ gbœgbœ nœ dœ? Ataa, azu nœ 'e dœ tœ endje œ yisœ nœ adœke 'e te dœ o'o ye. ²⁸ Kashe œdœ mœ kœsœ kœgœrœ ekpe ishiri dœ Ishiri nœ Ndjaba, dá œ sœ kœema adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta ga ndœ 'e ye.

²⁹ «Too ndje, œdœ uzu kœyindœ kœli kœko œrœ dœ œgbœ 6a lœ anda nœ uzu nœ gbœgbœ; œ li adœke tshe i she vwagbagba ga tœnœ

utshunœ yeka á kœli kœko œrœ nœ ye. ³⁰ Uzu á tshe sœsœ awa bale dœ mœ nene, œshe kœdœ yingba mœ. Yé tsheneke á tshe sœsœ kœti kane mœ adœke 'a ngbo6a azu nene, sœ kœendjœtshelœ endje. ³¹ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke, Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ azu kœ œdœ pe kœgu œsœ Ndjaba á endje sœ kœgu tœnœ. Kashe tsheneke á tshe kœsœ kœgu œsœ Œtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ ye nene. ³² Uzu á tshe pa ekpe o'o dœ upu nœ Gbolo nœ uzu, Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ ye kashe œdœ tshe kœpa ekpe o'o goro œsœ Œtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ ye bale nene œdœ lœ soro ye pa œshœ œdœ manda kuzu ye.»

Endje wusœ œyœ mbœrœ elenœ

(Wu 6a tœ Luk 6.43-45)

³³ «Œdœ œyœ kœdœ œtshœ œyœ, elenœ œ sœ ndje dœ œtshœnœ. Yé œdœ œyœ kœdœ œyœ á sœ dœ kœ6a, elenœ œ sœ ndje dœ kœ6a. Gbambanœ nene, endje wusœ œyœ mbœrœ elenœ. ³⁴ Ukpulu ekpe ayakoro! Bata 'e kœdœ aekpe azu asœke, mara gadœ dá 'e li kœpa œtshœ o'o a? Gbambanœ nene, o'o á wuta lœ ama uzu to 6a tœ lœsu ye. ³⁵ Œtshœ uzu sœ kœmbœrœ œtshœrœ á sœ kœto lœ œtshœ lœsu nœ ye; yé ekpe uzu sœ kœmbœrœ ndje ekperœ á sœ kœto lœ ekpe lœsu nœ ye. ³⁶ Mœ sœ kœmindœ

nœ fœ 'e adœke, dœ lœkœ
kœwa ngbanga, Ndjaba œ
yu azu tœ o'o á endje pa
lima ngbilingbili ascœmœ kœ.
³⁷ Gbambancœ nene, kolœ
lindœ o'o á wuta lœ ama zœ
dá bœ te dœ o'o too bœ te ndje
dœ o'o nene.»

*Ayuda yindœ kœwu
ambárá afá*

*(Wu 6a tœ Mar 8.11-12;
Luk 11.29-32)*

³⁸ Yé anga aayi kœeyisœ awa
akwa œdœ anga Afarisayi
pa fœ Yisu adœke: «Gbozu, 'a
yindœ nœ adœke bœ ma anga
ambárá afá bale fœ 'a kane.»

³⁹ Yisu kœgi fœ endje adœke:
«Azu nœ tshakpesheke, endje
kœdœ aekpe azu yé œ zatatœ
endje fœ Ndjaba nene; endje
yindœ nœ adœke œne wu
anga ambárá afá bale. Kashe
endje wu œrœ bale nene,
kolœ ambárá afá á Ndjaba
ma lœ awa nœ ayi kœgbara
o'o nœ ye dœ Yona ascœmœ.
⁴⁰ Gbambancœ nene, 6ata á
Yona mbœrœ œlœ votœ œdœ
butshœ votœ 6a lœ egerœ
ageatshalangu, awa bale
Gbolo nœ uzu œ mbœrœ
ndje œlœ votœ dœ butshœ votœ
lœ œshœ. ⁴¹ Dœ lœkœ kœwa
ngbanga nœ azu pa œshœ, azu
Ninive œ áalafo œ wa o'o
ga pa azu nœ tshakpesheke
ascœke. Gbambancœ nene,
azu Ninive fa lima tshalœsu
endje lœkœ á endje dji Yona
kœmindœ o'o ama Ndjaba.
Kashe uzuncœ á tshe sœ
kpœke ascœke ropa Yona
ye! ⁴² Dœ lœkœ kœwa bala
ngbanga, gbozugo yashe
tshapa ogo Saba œ wa o'o ga
pa 'e. Gbambancœ nene, tshe

to 6a tœ ndœngœlœ tshakala
ogo pa œshœ á sœ lœ ingirinœ,
á na kœdji o'o kœwuscœtœ nœ
Salomo. Kashe uzuncœ á tshe
sœ kpœke ascœke ropa Salomo
ye!»

*Kœkwa ekpe ishiri ga lœ
uzu*

(Wu 6a tœ Luk 11.24-26)

⁴³ «Edœ ekpe ishiri kœegitœ
ye pa uzu, tshe sœ kœkœrœ na
tœncœ djezœ lœ kpagagasho
mbœrœ kœpara osho kœsœ
tœncœ. Edœ tshe kœgbœgbœ
osho kœsœ tœncœ nene,
⁴⁴ tshe sœ kœpa adœke: “Mœ
kwatœ mœ ga lœ anda nœ
mœ á mœ wuta lœ nœ.”
Kashe lœkœ á tshe kœkwatœ
ye yé á wu adœke uzu gugu
lœ andancœ nene, endje
ngbœ tshelœncœ œ guma œrœ
tshelœncœ dœ awancœ, ⁴⁵ tshe
na œ e anga angbi aekpe
ishiri mindu dœ bisha (7) á
endje sœ tœ ekpencœ kœerosœ
ye. Tshe gu dœ endje awa
bale œ li ga scœndancœ yé œ
gumatœ endje kpœtœmœ.
Ataa, oyo á uzuncœ ascœmœ
œ kpa wu œ ropa œneke má
utshuncœ. E sœ ndje awa
bale ataa mbœrœ aekpe azu
nœ tshakpesheke.»

*Adja ayi Yisu œdœ pe adja
aayanœ*

*(Wu 6a tœ Mar 3.31-35;
Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Lœndœ á Yisu scœpe lima
kœpa o'o fœ ukpulu azu
atake, ayinœ œdœ pe aayanœ
yi kumu endje. Endje ka
lima 6a ushu yé œ sœ kœpara
awa kœpa o'o dœ she. ⁴⁷ Yé
anga uzu bale kœpa fœ Yisu
adœke: «Ayi zœ œdœ aaya

ka 6a ushu œ yindœ kœpa o'o dœ 6œ.» ⁴⁸ Yisu kœgi fœ uzunœ ascœmœ adœeke: «Ɛde dá dœ ayi mœ a? Ɛde dá dœ aaya mœ a?» ⁴⁹ Yé tshe yisœ ayambarœ nœ ye dœ kane ye, œ pa adœeke: «'E Wu ayi mœ œdœ aaya mœ, endje dá sœ ati ascœeke. ⁵⁰ Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ kœmbœrœ œneke á Aba mœ á tshe sœ 6a lafo yindœ nœ, œshe kœdœ aya mœ, yingœ mœ too ayi mœ.»

13

Ndœema toro tœ upu nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mar 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Dœ lœkœnœ ascœmœ, Yisu wuta lœ anda œ na kœsœ ga ati 6a tœ mangu egerœ ungu adanga. ² Ukpulu azu ngbœtœ endje dje indiri ye á tshe œ ga lœ egerœ agba yé á sœ ga ati. Ukpulu azunœ ka lima 6a tœ mangunœ. ³ Tshe sœ lima kœpa o'o ndjoro lœ ndœema toro, yé œ pa lima fœ endje adœeke: «Ōb bale, anga uzu na lima ga lœ kindi nœ ye mbœrœ kœlu indji ngwarœ. ⁴ Bata á tshe sœ lima kœlu indji ngwarœnœ, anganœ yo ga fœ ama awa, ayanu wu œ de ye. ⁵ Anganœ yo lima ga lœ oporo badja 6a tœ oshœ á œshœ sœsœ ndjoro tœnœ nene. Indji ngwarœnœ ko lima katsha mbœrœ embe œshœnœ lili lima nene. ⁶ Lœkœ á œb tœ dœ œgbœ, ungbu ngwarœnœ kœkœ œ œrœ ye; gbambanœ nene, œshœnœ lili waa ga lœ œshœ nene. ⁷ Anga indji ngwarœnœ yo ga lœ œyœ

ishi. Ōyœ ishincœ gboro yé œ napa ungbu ngwarœnœ, awa kœgerœ tœnœ gugu nene. ⁸ Kashe anga indji ngwarœ kpa yo ga lœ œtshœ œshœ, yé œ zu œtshœ elenœ: Bale le kama, anganœ le zazu votœ (60) yé anganœ le ndje zazu bale dœ ndjokpa (30).» ⁹ Yé Yisu kœpa adœeke: «Ɛdœ 'e kœsœ dœ utu, kaka 'e dji!»

Mbœrœ gadœ á Yisu sœ kœyisœ œrœ lœ ndœema toro a?

(Wu 6a tœ Mar 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ayambarœ gitœ endje ndoo dœ she, œ yu she adœeke: «Mbœrœ gadœ á 6œ sœ kœpa o'o lœ ndœema toro a?» ¹¹ Tshe gi fœ endje adœeke: «Tœ e'e, 'e li œnœ 'e kœwusœ o'o nœ ádá Ogo gbozu nœ tshalafœ á zatœ endje yiwa tœnœ ye, kashe anga azu, endje lili kœwusœ nœ nene. ¹² Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ dœ œrœ, endje kpa ko anganœ ga pa nœ yé œ ngba tœ ye waa. Kashe tsheneke á tshe kœgugu dœ œrœ nene, endje kpa ko œneke teashœ á tshe sœ dœ tœnœ, tœ ye yé. ¹³ 'E wu ádánœ á mœ sœ kœpa o'o fœ endje lœ ndœema toro mbœrœ endje sœ kœwu œrœ kashe endje sœsœ kœwu tœnœ nene, yé endje sœ kœdji o'o kashe endje sœsœ kœdji tœnœ œdœ kœdji tshelœ katanœ kpœrœ nene. ¹⁴ Atamœ, œ mbœrœtœ ye lindœ kœgbara o'o nœ Isaya, á tshe pa adœeke:

“E dji o'o waa kashe 'e dji tshelœ katanœ nene, 'e wu œerœ waa kashe 'e wu nene.

¹⁵ Gbambanœ nene, lœsu azu asœke wuta dœ œgbœnœ adœke;

endje be utu endje ga tœnœ, endje be ala endje ga tœnœ mbœrœ á ala endje wuwu osho nene,

mbœrœ á utu endje djidji o'o nene,

mbœrœ á lœsu endje zaza ádánœ kpœrœ nene

yé ataa endje kpa kwa ga ndœ mœ nene

mbœrœ á mœ kœshe endje.”

¹⁶ «Tœ e'e nœ 'e, 'e sœ œnœ 'e dœ yanga gbambanœ nene, ala 'e sœ kœwu osho zœ, yé utu 'e sœ kœdji o'o zœ. ¹⁷ Mœ sœ kœmindœ nœ dœ adjapu adœke, aayi kœgbara o'o ndjoro œdœ azu á endje sœ ndjii gbe ndœ kœwu œneke á 'e sœ kœwu tœnœ, kashe endje wuwu nene. Endje gbe ndje kœdji œneke á 'e sœ kœdji tœnœ, kashe endje djidji nene.»

Ádá ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mar 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «E'e, 'e dji ádá ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœnœ kane. ¹⁹ Azu á endje pandœ ogo gbozu fœ endje yé á endje sœsœ kœdji tshelœ katanœ nene, endje lœ 6ata ama awa á indji ngwarœ yo ga tœnœ: Satana na œ kakara œneke á endje lu ga tœ lœsu endje ye. ²⁰ Anga azu sœ 6ata œshœ lœ oporo badja á indji ngwarœ yo ga lœnœ: Endje sœ kœdji

o'o yé œ sœ kœyindœ nœ katsha dœ yanga. ²¹ Kashe œshe endje gugu nene. Endje yindœ nœ kolœ kwata œndœ nœ œ di nene, lœkœ á endje kœtetœ kœwu oyo too endje kœsœ kœmbœrœ œerœ kanga fœ endje lœ kumu o'o ama Ndjaba, endje ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ endje nene.

²² Anga endje sœ 6ata indji ngwarœ á yo 6a ugurutoœ œyo ishi. Endje dji o'o ama Ndjaba kashe ogo œerœ tshapashœ œdœ yanga kœgbœ œerœ ndjoro á sœ kœfara azu, œ na pa o'onœ yé œ zuzu elenœ nene. ²³ Anga azu sœ 6ata indji ngwarœ a yo ga lœ œtshœ œshœ. Endje sœ kœdji o'o ama Ndjaba yé œ sœ kœdji tshelœ katanœ. Ataa, endje sœ kœezu elenœ: Anganœ kama bale (100), anganœ zazu votœ yé anganœ ndje zazu bale dœ ndjokpa.»

Ndœma toro tœ upu nœ ekpe gusu

²⁴ Yisu kpa pa anga angbi ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ 6ata anga uzu bale á tshe lu œtshœ ngwarœ ga lœ kindi nœ ye. ²⁵ Dœ anga butshœ bale, dœ lœndœ á azu lo lima, anga yingba ye bale na, œ lu ekpe gusu 6a uguru ble yé œ gu daye. ²⁶ Lœkœ á blœnœ gerœ lima yé á tetœ kœle tœnœ, ekpe gusunœ wuta ndje. ²⁷ Aayi akwa nœ ayengœ kindinœ na œ pandœ nœ fœ she adœke: “Gbozu, 6œ lu lima œtshœ ngwarœ ga lœ kindi nœ zœ, yé ekpe gusunœ

kpa to kpoeta a?" ²⁸ Tshe gi fœ endje adœke: "Anga yingba bale dá mbœrœ œrœncœ asœmœ." Yé aayi akwanœ kœyu she adœke: "Bœ yindœ nœ adœke, 'a na œ su ekpe gusunœ ye a?" ²⁹ Tshe gi adœke: "Ɛ œ nene. Gbambanœ nene, œdœ 'e kœsœ kœsu tœncœ, œ mbœrœ adœke 'e ngbœba dœ blencœ œ su va 'e. ³⁰ 'E katœ nœ œ gerœ awa bale œrrr ga tœ kœgbœ tœncœ, yé dœ lœkœ kœkœ tœncœ, mœ pa bala fœ aayi kœkœ ngwarœ adœke: 'E su ekpe gusunœ utshunœ œ i agbanœ dœ agbanœ mbœrœ kœkœ va ga tœ owo. Manda nœ, 'e ko ble gu tœncœ ga la kogba nœ mœ.»

Ndœma toro tœ upu nœ ele mutarde

(Wu 6a tœ Mar 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yisu kpa pandœ anga ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ bata ele œyo á i'irincœ koedœ mutarde á uzu œ za á lu ga lœ kindi nœ ye. ³² Ɛtœncœ koedœ leyœ á sœ teasho lœ indji ngwarœ kœ, kashe œ kœgerœ, œ ropa kako dœngœ kœ lœ kindi yé œ fa egerœ œyo á ayanu sœ kœna kœmœ koma endje ga lœ ganeanœ.»

Ndœma toro tœ upu nœ œyo kœsuku mapa

(Wu 6a tœ Luk 13.20-21)

³³ Yisu kpa pa anga angbi ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ bata œyo kœsuku mapa á anga yashe bale za, á djanga dœ

kilo zuwa ble votœ œrrr adœke zuwa blencœ suku.»

Ádá á Yisu sœ kœpa o'o lœ ndœma toro dœke

(Wu 6a tœ Mar 4.33-34)

³⁴ Yisu pa o'onœ kœ asœmœ fœ ukpulu azu lœ ndœma toro. Tshe sœ lima kœpa o'o fœ endje kolœ lœ ndœma toro. ³⁵ Tshe mbœrœ lima ataa mbœrœ á o'o á ayi kœgbara o'o gbara lima kœmbœrœtœ endje. Tshe gbara lima adœke:

«Mœ pa bala o'o lœ ndœma toro,
mœ mindœ œrœ á zatœ ye yiwa tœncœ kœto
6a tœ ali kœmbœrœ tshapashœ.»

Yisu mindœ ádá ndœma toro nœ ekpe gusu

³⁶ Manda nœ, Yisu katœ ukpulu azunœ œ gu ga sœnda. Ayambarœ nœ ye na ndoo dœ she, yé œ yu she adœke: «Mindœ ádá ndœma toro nœ ekpe gusu á sœ 6a lœ kindi fœ 'a kane.» ³⁷ Yisu gi fœ endje atake: «Uzu á tshe lu œtshœ indji ngwarœ, œshe koedœ Gbolo nœ uzu. ³⁸ Kindi koedœ tshapashœ. Ɛtshœ indji ngwarœ sœ kœma azu neke á endje zatœ endje ga tshakudu ogo gbozu. Ekpe gusu sœ kœma azu neke á endje sœ kœza awa ekperœ. ³⁹ Yingba á tshe lu ekpe gusu koedœ djaboro. Kœgbœ ngwarœ koedœ kœka tshapashœ; yé aayi kœkœ ngwarœncœ koedœ aandjelu. ⁴⁰ Awa bale mara á endje ngbœba ekpe gusu ndœ kœsho tœncœ 6a tœ ala owo, œ sœ ndje awa bale dœ lœkœ nœ

kœka tshapasho. ⁴¹ Gbolo nœ uzu œ vwa aandjelu nœ ye, endje gi azu kœ á endje sœ kœefa gbetshelœ nœ anga endje tœ kœyindœrœ œdœ pe azu á endje sœ kœembœrœ ekperœ, ga ushu lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. ⁴² Tshe ko endje va ga la owo; 6a zœ endje ki dœ ngola endje ye yé œ zi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara. ⁴³ Kashe endjeneke á endje zatœ endje fœ Ndjaba, endje tshi 6ata ishiri 6o 6a lœ Ogo gbozu nœ Aba endje. Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, tshe dji!»

Ayi kœgbœrœ œdœ œgbœ œrœ tshelœgi

⁴⁴ «Ogo gbozu nœ tshalafo sœ 6ata œtshœrœ nœ ngendja á zatœ endje yiwa tœnœ 6a lœ kindi á uzu gbœ yé á kpa za tshandœnœ yiwa tœnœ. Tshe sœ dœ yanga kœerosœ nœ, œ gu œ ka œrœ nœ ye kœ á tshe sœ dœ tœnœ yé á kwatœ ye á yœ kindinœ ascœmœ.»

⁴⁵ «Ogo gbozu nœ tshalafo sœ 6ata ayi kœka œrœ á tshe sœ kœpara œgbœ œrœ tshelœgi.

⁴⁶ Lœkœ á tshe kœgbœ œrœnœ á œsœnœ li, tshe ka œrœ kœ á tshe sœ dœ tœnœ yé œ yœ dœ œgbœ œrœ tshelœginœ ascœmœ ye.»

Ndœma toro tœ upu nœ gbánda

⁴⁷ «Ogo gbozu nœ tshalafo kpa sœ 6ata gbánda á endje vwi ga la egerœ ungu adanga yé á sœ kœko tshelœ aka ageatshalangu kœ. ⁴⁸ Lœndo á kœsu kperœ, aayi kœpara ageatshalangu œ gbota ga tœ

mangu, manda nœ endje sœ ga ati mbœrœ kœko ageatshalangunœ lœnœ. Endje ko œtshœ endje ga lœ kingi yé œ ko endjeneke á endje lili nene va e. ⁴⁹ Bala kœka ndje tshapasho œ sœ ndje kolœ ataa: aandjelu œ na bala kœkurutshelœ aayi katshalœsu dœ aayi œtshœ azu ⁵⁰ mbœrœ kœko endje va ga la owo. 'Ba zœ dá azu ndjoro œ ki yé á zi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara.»

Tafo kœgbœrœ œdœ pe ongboronœ

⁵¹ Yisu yu endje adœke: «'E wusœ ádá o'onœ ascœmœ kœ yé a?» Endje gi adœke: «Ë.» ⁵² Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Dœ tœnœ ataa, ayi kœyisœ awa akwa kœ á tshe te yambarœ nœ Ogo gbozu nœ tshalafo, tshe sœ 6ata anga ayengœ œrœ á tshe gbœ tafo œrœ œdœ pe ongboro œrœ lœ kœgbœrœ nœ ye.»

Azu Nazarete gugu dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu nene

(Wu 6a tœ Mar 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Lœndo á Yisu pa o'o lœ ndœma toronœ ascœmœ á ka, tshe katœ tshakpœtœmœ ti, ⁵⁴ yé œ gu ga lakpi nœ ye. Tshe tetœ kœyisœ œrœ neke á sœ ndjii 6a lœ Sinagoga nœ endje yé azu kœ á endje sœ lima kpœtœmœ, ki lima tœ œsœnœ. Endje pa lima adœke: «Tshe gbœ kœwusœtœ œdœ pe gbœgbœ nœ kœembœrœ dœ afánœ ascœke kpœta a? ⁵⁵ Æ dœdœ gbolo nœ ayi kœguma ma6aya

døeke nene a? Ayinø døédøe Mareya nene a? Jake, Yozefu, Shimu cædøe pe Yuda kædøe aaya nø nene a? ⁵⁶ Yé ayingønøe kō sœsœe 6a ugurutøe azøe nene a? Tshe gbō gbōgbønøe asœeke kō kpœeta a?» ⁵⁷ Yé œerøenøe asœemøe mbœerøe lima adœeke endje sœe dœe kœeyindœerøe ga ndœe ye nene. Á Yisu kœepa fœe endje adœeke: «Endje lisœe ayi kœegbara o'o tœe osho kō, kashe 6a lakpi nœe ye cædøe 6a lœe bingi nœe ye, endje lisœe ye nene.» ⁵⁸ Yisu mbœembœerøe afá 6a zœe ndjoro nene kolœe mangba kœetshapu kœeyindœerøe nœe endje.

14

Kuzu Yowane ayi kœeza batisimu

(Wu 6a tœe Mar 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Dœe lœndønøe asœemøe, Erode á tshe dœe lima gbozu tshapa ogo Galilayi, djindœe œeneke kō á Yisu mbœerøe ² yé œe pa fœe aayi akwa nœe ye adœeke: «Yowane ayi kœeza batisimu dœemøe! (Eshe dá she lœe akuzu asœemøe! Mbœerøe tœenøe ataa á tshe sœe dœe gbōgbō ndœe kœefarøe asœemøe.»

³ Andaa, Erode za lima awa adœeke endje za Yowane œe i she dœe djingiri, yé œe vwi she ga lœe anda kángga mangba Erodiade, awo ayancøe dœe Filipo. ⁴ Gbambancøe nene, Yowane sœe lima kœepa fœe Erode adœeke: «(E lili adœeke 6œe za Erodiade tœe awo zœe nene!» ⁵ Erode yi lima ndœe

kœewo Yowane kashe awa Ayuda dá sœe lima kœeza she. Gbambancøe nene, endje kō, endje wu lima Yowane 6ata ayi kœegbara o'o tako.

⁶ Ataa, dœe lœkō angbo olo kœezu Erode, yawuru nœe Erodiade vitøe ye 6a utshu azu á endje na ndœe angbonøe. Tshe za lima yanga fœe Erode tōpanøe kpuru, ⁷ yé Erode dara ama ye adœeke œene to œerøe kō á tshe yu œene tœenøe fœe she ye. ⁸ Tshe dji upu á ayinøe mi fœe she yé œe yōsho ndœe œerøe 6a ndœe Erode adœeke: «Za kumu Yowane ayi kœeza batisimu ga lœe saani fœe mœe!» ⁹ Oyo za gbozugo. Kashe kolœe mangba kœedarama ye á tshe dara 6a utshu azu nœe ye á tshe e endje, tshe za awa adœeke endje za tœenøe fœe she. ¹⁰ Tshe vwa anga uzu bale adœeke tshe na œe wa kumu Yowane ayi kœeza batisimu 6a lœe anda kángga. ¹¹ Endje za kumu ye ga lœe saani gutœenøe, œe za fœe ovoro yawurunøe yé á tshe za fœe ayinøe. ¹² Ayambarøe nœe Yowane na œe za lima oko ye á shi. Manda nœe, endje na lima œe pandœe œeneke á mbœerœetœe endje asœemøe fœe Yisu.

Yisu to kœezirœe fœe azu kutu mindu (5.000)

(Wu 6a tœe Mar 6.30-44; Luk 9.10-17; Yow 6.1-14)

¹³ Lœkō á Yisu dji o'onøe asœemøe, tshe katœe tshakpœetœemøe ti yé œe o ga lœe egerøe agba mbœerøe kœero ga tœe osho á azu gugu tœenøe nene. Kashe ukpulu azu lakpi

djezœ dji œsœnœ yé œ na manda ye. ¹⁴ Lœkœ á Yisu wuta lœ egerœ agba, tshe wu ukpulu azu ndjoro, œ sœ dœ oyo tœ lœsu ye mbœrœ endje yé œ tetœ kœshe agbakindi nœ endje.

¹⁵ Dœ lœndœ á œlœ te lima tœ kœdi tœnœ, ayambarœ nœ Yisu na ndoo dœ she œ pa adœke: «œlœ di ye yé œshœ asœke azu gugu tœnœ nene; gi ukpulu azunœ asœke dœ endje gu ga lakpi œ yœ kœzirœ nœ endje.» ¹⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Ádánœ adœke endje gu, gugu nene. 'E to kœzirœ fœ endje dœ tœ 'e!» ¹⁷ Kashe endje pa fœ she adœke: «'A sœ kolœnœ kpœke dœ mapa mindu œdœ dœ ageatshalangu bisha.» ¹⁸ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E ko rotoœnœ fœ mœ ga mœ.» ¹⁹ Manda nœ, tshe pa fœ ukpulu azunœ adœke endje sœ ga ati ga pa gusu. Tshe ko mapa sœmœ mindu dœ ageatshalangu bisha œ ti ala ye ga lafo, yé œ donga Ndjaba. Tshe kavwa tshelœ mapa œ ko fœ ayambarœ nœ ye, á endje kurutshelœnœ tœ ukpulu azunœ. ²⁰ Uzu dœ uzu zi œerrr kpœtœ ama ogo nœ ye. Ayambarœ ko udunœ á sœpe kperœ kperœ dœ kingi ndjokpa dœ bisha. ²¹ Tœ kœdi ayashe dœ pe agbolo nene, azu á endje zi lima œrœnœ, sœ ga pa œrœ nœ ayakoshe kutu mindu (5.000).

Yisu na pa egerœ ungu adanga

(Wu 6a tœ Mar 6.45-52;

Yow 6.15-21)

²² Manda nœ atake, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke endje œ ga lœ egerœ agba dœ œ zu ga itshi egerœ ungu adanga utshu œne. Andaa, tshe sœpe œnœ ye lima kœgi ukpulu azunœ ga manda endje. ²³ Yé manda kœgi ukpulu azunœ ascœmœ ga manda endje, tshe œ 6a pa kaga mbœrœ kœza avwala. Lœkœ á œlœ di, tshe sœpe lima 6a zœ kuti ye; ²⁴ egerœ agba wuta lima lœ ingirinœ tœ œshœ ye. Loko sœ lima kœyakpa egerœ agbanœ; gbambanœ nene, yugu sœ lima kœza gu tœnœ dja ga utshunœ. ²⁵ Dœ œgbœ butshœ, Yisu na pa œkœ ungu dœ ada ye ga ndœ ayambarœ nœ ye. ²⁶ Lœkœ á endje wu lima she kœna pa œkœ ungu atake, awa za endje yé endje pa adœke: «Asœke kœdœ ngandoro!» Yé endje ve rawa dœ awa kœ. ²⁷ Kashe ngbewo, Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E sœ dœ gbœgbœ, œmœ dœmœ! Awa zaza 'e nene!» ²⁸ Yé á Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œ kœdœ adja œbœ dœmœ, za awa adœke mœ na pa œkœ ungu ga ndœ zœ.» ²⁹ Yisu gi fœ she adœke: «Na ga mœ zœ!»

Petro kœjerœ lœ egerœ agba yé œ kœtetœ kœna pa œkœ ungu na tœnœ ga ndœ Yisu. ³⁰ Kashe lœndœ á tshe wu adœke yugu rosœ nœ ye, awa za she, tshe tetœ kœnduru tœnœ ga la ungu yé œ ta rawa adœke: «Gbozu, she mœ kane!» ³¹ Ngbewo Yisu

køyi kane ye á køetepa ye, yé á køepa fœ she adœke: «Uzu á tshe sœ dœ køeyindœrœ teasho! Mboerœ gadê á 6œ sœ køeshara upu a?»
 32 Endje ɔ bibisha ga lœ egerœ agba yé yugu katœ nœ ye.
 33 Ayambarœ á endje sœ lima 6a lœ egerœ agba, gote dœ matshukuda endje ga utshu Yisu yé œ pa adœke: «Adja œ6œ køedœ Gbolo nœ Ndjaba!»

Yisu she aayi koba 6a lœ ogo Genazarete

(Wu 6a tœ Mar 6.53-56)

34 Manda køezu ungunœ, endje wuta ga lœ ogo Genazarete. 35 Azu oshonœ asœmœ wu lima sœ Yisu ye, œ pandœ køeyikumu ye fœ azu dje lœ ogonœ kɔ, yé á endje ko aayi koba kɔ natœnœ fœ she. 36 Endje sœ lima køeditshelœma endje fœ she adœke tshe katœ amba ama yɔgbɔɔ lœba nœ ye fœ endje dœ endje goro. Yé endjeneke kɔ á endje sœ lima køgoro tœnœ, she lima lœ koba nœ endje ye.

15

Yisu œdœ køeyisœrœ nœ alata

(Wu 6a tœ Mar 7.1-13)

1 Afarisayi œdœ aayi køeyisœ awa akwa to 6a lœ Yerusalemœ œ na ga ndœ Yisu, yé œ yu she adœke: 2 «Mboerœ gadê á ayambarœ nœ zœ sœsœ køemboerœtœ endje liaka o'o ama agbozu Ikrizia nene a? Gbambanœ nene, endje sœsœ køedjuto kane endje utshu køezirœ

nene.» 3 Yisu gi fœ endje adœke: «Ka e'e a, mboerœ gadê á 'e zaza awa o'o nœ Ndjaba ga tœ akwa nene yé á sœ køemboerœtœ 'e lindœ o'o ama alata 'e a? 4 Gbambanœ nene, Ndjaba pa adœke: "Li œsœ aba zœ dœ ayi zœ." Tshe pa ndje adœke: "Tsheneke á tshe køegu œsœ abanœ too œsœ ayinœ, tshe li køegbɔ djofele nœ kuzu." 5 Kashe e'e, 'e sœ køepa adœke uzu køepa fœ abanœ too fœ ayinœ adœke: "Ærœ á mœ yi má ndœ køeto tœnœ fœ 6œ køedœ makabo á mœ gumasœ nœ fœ Ndjaba", 6 uzunœ asœmœ œ lisœ abanœ too ayinœ nene. Ætœnœ ataa á 'e za o'o ama Ndjaba vw'i'i, yé á ga kolœ ndœ køemboerœ œrœ lindœ o'o ama aata 'e. 7 Wulapatshɔ! Ayi køegbara o'o Isaya gbara lima o'o dœ ɔtshœnœ tœ upu nœ 'e lɔkɔ á tshe pa adœke:

8 "Azu asœ sœ køelisœ mœ kolœ lœ ama endje, kashe lœsu endje sœ zara tœ mœ.

9 Køedonga osho nœ endje sœ gbambanœ, gbambanœ nene, œrœ á endje sœ køeyisœ nœ køedœ kolœ o'o á to lœ ama azu.»

Ærœ á fa uzu tœ ayi uburu
(Wu 6a tœ Mar 7.14-23)

10 Manda nœ, Yisu e ukpulu azu yé œ pa fœ endje adœke: «'E dji yé œ wusœ œneke dœ ɔtshœnœ kane: 11 Æ dœdœ œrœ á li ga lœ ama uzu dá fa she tœ ayi uburu nene. Kashe œneke á wuta lœ ama ye dá fa she tœ ayi

uburu.» ¹² Ayambarœ nœ Yisu kœgitœ endje ga ndœ ye, yé á kœyu she adœke: «Bœ wusœ nœ adœke o'o zœ za ókó ga tœ lœsu Afarisayi i?»

¹³ Tshe gi adœke: «Ɔyo kó á dœdœé Aba mœ á tshe sœ 6a lafo dá lu nene, endje sú ye. ¹⁴ 'E katœ endje ye: Endje kœdœ aayibula á endje sœ kœyisœ awa fœ aayibula anga endje. Andaa œdœ ayibula kœsœ kœyisœ awa fœ anga ayibula, endje yo kókó bibisha ga lœ kudu.»

¹⁵ Petro za o'o œ pa fœ she adœke: «Míndœ ádá o'o nœ ascœmœ fœ a'a kane.» ¹⁶ Yisu kœgi adœke: «E'e ndje, 'e gugu damba dœ kœwusœrœ nene a? ¹⁷ 'E wuwusœ nœ adœke œrœ kó á li ga lœ ama uzu sœ kœli ga lœ ye, yé manda nœ á tshe nu ga lœ gbakoto nene a? ¹⁸ Kashe œneke á wuta 6a lœ ama uzu to 6a lœsu, yé œtœnœ dá fa she tœ ayi uburu. ¹⁹ Gbambanœ nene, gbetshelœ nœ kœmbœrœ ekperœ to 6a tœ lœsu uzu, gbetshelœ 6ata: Kœwo azu, kœpara awo azu, kœmbœrœ angba budu, kœzi angba, kœpa ekpe o'o tœ upu nœ uzu dœ pe kœgu osho. ²⁰ Œrœ á fa uzu tœ ayi uburu dœ mœ! Kashe utshu kœzi œrœ á 6œ kœdjudjuto kane zœ nene, œ fa 6œ tœ ayi uburu nene.»

Kœyindœrœ nœ yashe Kanana

(Wu 6a tœ Mar 7.24-30)

²¹ Manda nœ, Yisu áalafó lakpínœ ascœmœ, œ gitœ ye ga lœ ogo Tire dœ pe Sidona. ²² Anga yashe Kanana bale á tshe sœ lima

kœsœ kpœtœmœ na, yé œ tetœ kœtarawa adœke: «Wu oyo mœ, Gbozu, Gbolo nœ Davidi! Ekpe ishiri sœ kœndanga yawuru nœ mœ tœpanœ kpuru.» ²³ Kashe Yisu gigi o'o bale fœ she nene. Ayambarœ nœ ye na á ki ga tœ ye adœke: «Gœrœ she ye, mbœrœ tshe sœ kœna manda azœ dœ rawa.» ²⁴ Yisu kœgi adœke: «Endje vwa mœ kolœ fœ agbolo Israyele á endje sœ 6ata apata á endje yiwa.»

²⁵ Kashe yashœ ascœmœ na œ gote ga utshu ye, yé œ pa adœke: «Gbozu, ti kane mœ ga lafo!» ²⁶ Yisu gi adœke: «Œ sœsœ dœ œtshœnœ kœko kizirœ nœ agbolo mbœrœ kœko tœnœ va fœ ayavoro nene.» ²⁷ Yashœnœ gi adœke: «Adjapu Gbozu, kashe ayavoro zi ndœema kœzirœ á yo tœ ama gbozu nœ endje ga tshakudu ndaba kizirœ.»

²⁸ Yé Yisu gi fœ she adœke: «Yashe, kœyindœrœ nœ zœ gerœ waa! Œ mbœrœtœ endje fœ 6œ 6ata á 6œ yindœ nœ.» Yé ngbewo, yawuru nœ ye kœshe pe dœ lœkœnœ ascœmœ ye.

Yisu she azu indiri egerœ ungu adanga

(Wu 6a tœ Mar 7.31)

²⁹ Yisu wuta lœ ogonœ ascœmœ yé œ ro ga tœ mangu egerœ ungu adanga lœ Galilayi. Tshe ɔ ga pa kaga yé œ sœ ga ati. ³⁰ Azu ndjoro na ga ndœ ye. Endje na dœ azu á ada endje ndi, dœ aayibula, dœ aayi vwiriti, dœ aayi bitu, dœ pe anga aayi kó6a ndjoro. Endje katœ endje ga utshu

Yisu, yé á tshe she endje.
³¹ Azu katœ ama endje ti ɔsɔ
 lɔkɔ á endje wu aayi bitu
 kœpa o'o; dœ azu á endje ndi,
 kœshe tœnœ; dœ azu á ada
 endje ndi, kœna ana; dœ pe
 azu á ala endje bu, á tetœ
 kœwu osho. Yé á azu kɔ donga
 mokɔ nœ Ndjaba nœ Israyele.

*Yisu to kœzirœ fœ azu kutu
 vana*

(Wu 6a tœ Mar 8.1-10)

³² Yisu e ayambarœ nœ
 ye, œ pa fœ endje adœke:
 «Oyo azunœ asœ ka mœ
 waa, gbambanœ nene, endje
 mbœrœ olo votɔ dœ mœ,
 yé endje gugu dœ kœzirœ
 nene. Mœ yiyindœ kœgi
 endje dœ ogo nene: Ete
 nene, endje mbombo tœ
 ala awa ye.» ³³ Ayambarœ
 pa fœ she adœke: «A gbɔ
 má rœgo lœ kpagagashonœ
 asœke kpœta yeka á kœto fœ
 endje á endje kœzi, á kœle
 endje a?» ³⁴ Yisu yu endje
 adœke: «'E sœ dœ mapa koto
 o?» Endje gi fœ she adœke:
 «Mindu dœ bisha dœ pe a'eara
 ageatshalangu teasho.» ³⁵ Yé
 á tshe kœpa fœ ukpulu azunœ
 asœmœ adœke endje lœ ga tœ
 ɔshɔ. ³⁶ Tshe ko mapa mindu
 dœ bisha dœ pe ageatsha-
 langunœ œ donga Ndjaba,
 œ ko fœ ayambarœ, yé á
 ayambarœ kœkurutshelœ nœ
 tœ ukpulu azunœ. ³⁷ Uzu dœ
 uzu zi œrr œ le she kpœtœ
 ama ogo nœ ye. Ayambarœ
 rɔ ama udu rœgo á sœpe ga
 lœ kingi mindu dœ bisha (7).
³⁸ Andaa, azu á endje zi lima
 œrœnœ sœ ayakoshe kutu

vana, endje didi ayashe dœ
 agbolo nene. ³⁹ Manda kœgi
 azu gangba endje, Yisu ɔ ga
 lœ egerœ agba yé œ ro ga lœ
 ogo Magadane.

16

*Afarisayi œdœ Asadukayi
 yœndœ ambárá afá bale 6a
 ndœ Yisu*

*(Wu 6a tœ Mar 8.11-13;
 Luk 12.54-56)*

¹ Afarisayi dœ Asadukayi
 na ga ndœ Yisu œ tetœ
 kœgi uku ga tœ awa ye.
 Endje yu she adœke tshe ma
 anga ambárá afá tœ kœma
 adœke œ to 6a lafo. ² Yisu
 gi fœ endje adœke: «Dœ
 adila, 'e sœ kœpa adœke:
 "Yavuru œ ni nene, mbœrœ
 tshalafœ sœ tshee." ³ Yé pe
 dœ amazi tuu, 'e sœ kœpa
 adœke: "Kpesheke yavuru œ
 ni zœ, mbœrœ tshalafœ bu
 shoshosho." Ataa 'e wusœ
 kœpandœ mara á tshalafœ
 sœ dœ tœnœ ye, kashe 'e
 lili kœpandœ ambárá nœ
 œrœ nœ tshakpesheke asœ
 nene. ⁴ Azu nœ tshakpesheke
 á endje dœ aekpe azu yé
 á zatatœ endje fœ Ndjaba
 nene, sœ kœyœndœ ambárá!
 Kashe endje wu anga angbi
 ambárá bale nene, kolœ œnœ
 Yona œ ka ye. Manda nœ,
 tshe katœ endje ti kpœtœmœ
 yé œ ro daye.»

*Kœyisœrœ nœ Afarisayi
 œdœ Asadukayi*

(Wu 6a tœ Mar 8.14-21)

⁵ Lɔkɔ kœzu ayambarœ
 ga itshi kota, œndœ kœko
 kœzirœ djerœ endje ye. ⁶ Yisu
 kœpa fœ endje adœke: «Ala 'e

gbɔ dœ ɔyɔ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ pe Asadukayi kane.» ⁷ Ayambarœnœ te lima tœ kœpa ugurutœ endje adœke: «Tshe sœ kœpa ataa mbœrœ á a nana dœ mapa nene.» ⁸ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, yé œ pa fœ endje adœke: «E'e dœ azu á kœyindœrœ nœ 'e sœ teasho, mbœrœ gadœ á 'e sœ kœyutœ 'e ugurutœ 'e adœke 'e gugu dœ mapa nene a? ⁹ Œerrr kpesheke, 'e wuwu damba sœ œrœ nene a? Œendœ mapa mindu á 'e kurutshelœ nœ tœ azu kutu mindu (5.000) œdœ kingi kotoo á 'e ko lima dœ udunœ, djerœ 'e ye a? ¹⁰ Œendœ mapa mindu dœ bisha (7) á 'e kuru lima tshelœ nœ tœ azu kutu vana œdœ kingi kotoo á 'e ko lima dœ udunœ, djerœ 'e ye a? ¹¹ Mbœrœ gadœ á 'e wuwusœ nœ adœke mœ scœsœ lima kœpa o'o tœ mapa fœ 'e nene lœkœ á mœ sœ lima kœpa fœ 'e adœke: Ala 'e gbɔ tœ ɔyɔ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ Asadukayi a?»

¹² Yé á ayambarœnœ kœwusœ nœ adœke tshe papa o'o tœ upu nœ kœsœ dœ gbɔdjela tœ ɔyɔ kœsuku mapa nene, kashe tshe pa tœ kœyisœrœ nœ Afarisayi dœ pe Asadukayi.

*Petro mindœ nœ adœke
Yisu kœdœ Kristu*

*(Wu 6a tœ Mar 8.27-30;
Luk 9.18-21)*

¹³ Lœkœ á Yisu yi kumu ye ga lœ ogo Sezaré, ogo gbozu Filipino, tshe yu ayambarœ nœ ye adœke: «Azu sœ kœpa má kotoo tœ upu nœ Gbolo nœ

uzu a?» ¹⁴ Endje gi adœke: «Anga azu sœ kœpa adœke, œbœ kœdœ Yowane ayi kœza batisimu; anga endje sœ kœpa ndje adœke œbœ kœdœ Eliya; yé anga endje kpa sœ kœ pa œnœ endje adœke, œbœ kœdœ Yilimiya too anga ayi kœgbara o'o ugurutœ aayi kœgbara o'o liya.» ¹⁵ Yé Yisu kœyu endje adœke: «Yé ka e'e a, 'e sœ kœpa má œnœ 'e adœke œmœ kœdœ dœ?» ¹⁶ Shimu Petro za o'o yé á gi adœke: «Œbœ kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba nœ soro.»

¹⁷ Yisu kœpa fœ she adœke: «Yanga nœ zœ, Shimu gbolo nœ Yona, mbœrœ œ dœdœ œkœ dœ indji dá pandœ o'o asœ fœ bœ nene, kashe Aba mœ á tshe sœ 6a lafo dá pandœ nœ. ¹⁸ Yé œmœ, mœ sœ kœpandœ nœ fœ bœ adœke œbœ kœdœ Badja, ga pa badjanœ ascœmœ dá mœ mœ bala Ikrizia nœ mœ, yé kuzu œ sœ bala dœ gbɔgbɔ ga pa Ikrizianœ nene. ¹⁹ Mœ za bala herela nœ Ogo gbozu nœ tshalafœ fœ bœ; œrœ kœ á bœ i ga tœnœ 6a pa œshœ, Ndjaba œ i ndje ga tœnœ 6a lafo; œrœ kœ á bœ vwara tshelœnœ 6a pa œshœ, Ndjaba œ vwara ndje tshelœnœ 6a lafo.» ²⁰ Manda nœ, Yisu kœkœ lima ayambarœ nœ ye dœ œgbɔ adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale adœke œne kœdœ Kristu nene.

*Yisu pandœ o'o kuzu dœ pe
kœshe nœ ye*

*(Wu 6a tœ Mar 8.31-9.1;
Luk 9.22-27)*

21 Koeto kpoetoe lókónœ asœmœ, Yisu Kristu tetœ koepandœ nœ foe ayambarœ nœ ye adœke: «E li adœke mœ ro ga læ Yerusaleme yé œ wu œrœ kanga waa tshakane agbozu Ikrizia, agbozu tshapa anganga Ndjaba ndje dœ aayi koeyisœ awa akwa yekane. Endje wo mœ, yé manda olo voto, Ndjaba œ she mœ læ akuzu.»

22 Yé Petro gi she ga indirinœ yé œ tetœ koegbagbara she adœke: «Gbozu, Ndjaba œ gbândœ zœ læncœ ye! Ercœ ataa œ wuta ga tœ zœ nene.»

23 Kashe Yisu fatœ yé œ pa foe Petro adœke: «Gitœ zœ tœ mœ, Satana! Eboe koedœ uzu nœ kœza o'o ga pa mœ adœke mœ te. Gbetshelœ nœ zœ lili dœ œncœ Ndjaba bale nene, kashe œ li dœ œncœ azu.»

24 Manda nœ, Yisu pa foe ayambarœ nœ ye adœke: «Edœ uzu koeyindœ kœna manda mœ, œ li adœke tshe vwaratœ ye tœ undu ye dœ tœ ye, œ za kurushi nœ ye yeka á kœna manda mœ. 25 Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro œ tshu ye; kashe tsheneke á tshe tshu mbœrcœ mœ, œshe dá sœ dœ soro. 26 Ataa uzu koegbo œrcœ tshapashœ asœke kœ gbaa, œ sœ dœ she kotoo b̄ata á soro ye ndi a? Ercœ gadœ dá tshe ka á kpa yœ dœ soro ye a? 27 Gbolo nœ uzu œ kwa b̄ala tœ ye awa bale dœ aandjelu nœ ye læ mokœ nœ Abanœ, yé tshe gi bala foe uzu dœ uzu liaka akwa tshelœ ye. 28 Mœ sœ koepa foe 'e dœ adjapu

adœke, ugurutœ 'e á 'e sœ asœ, anga 'e œ tshu nene utshu kœwu Gbolo nœ uzu kœna b̄ata gbozugo.»

17

Yisu fatœ ye dœ ala ayambarœ nœ ye

(Wu b̄a tœ Mar 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Manda olo mindu dœ bale, Yisu za Petro, Jake œdœ pe ayancœ dœ Yowane po tœ ye, œ gitœ ye dœ endje ga indirinœ ga pa egerœ kaga.

2 Tshe fatœ ye dœ ala endje; tshatshu ye tetœ koetshi tœncœ b̄ata œb, læba ye wuta tœ imbinœ urrr b̄ata ishiri osho.

3 Ngbewo, Eliya œdœ Moyize wuta ga utshu endje, yé œ sœ koepa tshama endje dœ Yisu.

4 Petro pa foe Yisu adœke: «Gbozu, œ sœ dœ œtshãncœ adœke a læ kpœke. Edœ b̄œ koeyindœ nœ, mœ mœ anda tande voto: Bale foe b̄œ, bale foe Moyize œdœ bale ndje foe Eliya.»

5 Tshe sœpe damba koepa 'o atake, trale ondro jeroe ga pa endje, yé anga tshama wu b̄a læncœ adœke: «Tsheneke koedœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ za yanga nœ mœ djigi ga ndœ ye. 'E dji she!»

6 Lœkœ á ayambarœ dji tshamanœ asœmœ ataa, awa litœ endje kpakpakpa yé endje yo ga ati œ fa tshatshu endje ga tœ œsho.

7 Yisu na ndoo dœ endje œ turutœ endje yé á pa adœke: «'E alafo, 'e sœsœ dœ awa nene.» 8 Koemesho ga lafo atake, endje wu kolœ Yisu kuti ye. 9 Bata endje sœ lima

køjerøe kaga, Yisu kō endje adøeke: «'E papandøe øerøe kō á 'e wu asøeke føe uzu bale nene, øerrr ga tøe adøeke Gbolo nøe uzu she løe akuzu yekane.»

¹⁰ Yé ayambarøe nøe ye yu she adøeke: «Mbøerøe gade á ayi køeyisøe awa akwa pa lima adøeke Eliya øe na utshunøe yekane a?» ¹¹ Tshe gi føe endje adøeke: «Adjapu, Eliya øe na utshunøe mbøerøe køeguma øerøe kōkō. ¹² Kashe møe søe køepa føe 'e adøeke: Eliya na 6a lima ye, yé azu yiyindøe ye nene, kashe endje mbøerøe føe she øeneke kō á endje yi lima ndøe nøe. Awa bale ndje endje mbøerøe øerøe kanga føe Gbolo nøe uzu.» ¹³ Yé á ayambarøe nøe ye køewusøe nøe adøeke, tshe søe lima køepa o'onøe føe øene tøe Yowane ayi køeza batisimu.

Yisu she gbolo á tshe søe dæ ekpe ishiri

(Wu 6a tøe Mar 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Lōkō á endje wuta lima ndoo døe ukpulu azu, anga yakoshe bale na ga ndøe Yisu, øe gote døe matshukuda ye ga utshu ye á pa adøeke: ¹⁵ «Gbozu, wu oyo gbolo yakoshe nøe møe. Tshe søe døe kō6a økō á søe ndøe køeka she waa, øe geta she kpala kpala ga tawo too ga langu. ¹⁶ Møe na døe she føe ayambarøe nøe zøe, kashe endje lili tøe køeshe she nene.»

¹⁷ Yisu køepa adøeke: «'E'e køedøe aekpe azu, yé 'e gugu døe køeyindøerøe nene! Møe kpa søepe døe 'e øerrr manda olo koto yekane a? Møe

kpa ru lōsu møe mbøerøe 'e manda olo koto o? 'E na døe gbolonøe føe møe ga møe.»

¹⁸ Yisu nga føe ekpe ishirinøe; tshe wuta løe gbolonøe yé á tshe køeshe pe døe lōndōnøe asøemøe ye. ¹⁹ Ayambarøe gitøe endje ndoo døe Yisu, yé á yu she yaa adøeke: «Yé ká a'a, mbøerøe gade á 'a lili má øenøe 'a køegōrō ekpe ishirinøe nene a?» ²⁰ Yisu pa føe endje adøeke: «Mbøerøe køeyindøerøe nøe 'e søe teasho. Møe søe køepa tønøe føe 'e døe adjapu, øedøe anga ølō bale 'e køesøe døe køeyindøerøe á søe døe egerøenøe 6ata ele øyō á 'irinoe køedøe mutarde, 'e pa føe kaga asøeke adøeke: "Aafo kpøeke øe tō 6a e", kaga øe mbøerøetøe ye liakanøe ye. (Ørøe bale á søe døe sharapu 6a ndøe 'e øe gugu nene. [²¹ Kashe koløe løe awa nøe avwala øedøe løe øenøe køeyotsheloema dá endje li køegōrō døe mara ekpe ishirinøe asøeke.]»

Yisu kpa pa o'o kuzu øedøe køeshe nøe ye

(Wu 6a tøe Mar 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Anga ølō bale, ayambarøe ngbō6a lima tøe endje 6a løe ogo Galilayi, Yisu pa føe endje adøeke: «Endje ka Gbolo nøe uzu ga tshaabrøe azu; ²³ endje wo she yé manda olo voto, Ndjaba øe she she løe akuzu.» Ayambarøe nøe ye søe lima døe oyo waa.

Yisu dæ Petro yō lapo

²⁴ Ølō á endje li ga løe Kaparnawumu, azu á endje ka lapo 6a løe Tepelo na ga

ndœ Petro, yé á pa fœ she adœke: «Gbozu nœ 'e œ yɔ lapo nœ Tepelo nene a?»
 25 Petro gi adœke: «Ë, tshe yɔ ye.» ɔlɔ á Petro yi kumu ye ga sœnda, Yisu yu she adœke: «Gbetshelœ nœ zœ kœdœ gadé Shimu? Adé dá yɔ walaka lapo nœ agbozugo nœ tshapashɔ a? Agbolo nœ endje too anga angbi azu?»
 26 Petro gi adœke: «Angbi azu.» Yé Yisu kœpa fœ she adœke: «Agbolo nœ endje yɔyɔ ka nene. 27 Kashe a yɔ œnœ azœ ye, mbœrœ á kœzaza ókó fœ azunœ asœ nene. Mbœrœ tœnœ, na ga la kota œ vwi ngada; ali ageatshalangu á bœ djɔ she, a tshelœma ye, bœ gbɔ langere ngendja lœnœ. Za œ gu dœ tœnœ, œ za fœ endje mbœrœ mœ œdœ pe bœ.»

18

Uzu á tshe ropa azu kɔ ba lœ Ogo gbozu nœ tshalafo
 (Wu ba tœ Mar 9.33-37; Luk 9.46-48)

1 Dœ lœndœnœ ascœmœ, ayambarœ nœ Yisu gitœ endje ga indiri ye, yé á pa fœ she adœke: «Edé dá ropa azu kɔ ba lœ Ogo gbozu nœ tshalafo a?»
 2 Yisu e anga gbolo œ za she tɔ ga ugurutœ endje 3 yé œ pa adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ 'e kœyayapatœ 'e yé á sœ bata aya agbolo nene, 'e li bala ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafo nene. 4 Ataa, tsheneke á tshe mbœrœtœ ye bata aya gbolonœ asœ, œshe dá ropa azu kɔ ba lœ Ogo

gbozu nœ tshalafo. 5 Uzu á tshe za osho kœsœ fœ gbolo lœ i'iri mœ bata tsheneke asœ, za osho kœsœ fœ mœ dœ tœ mœ ye.

Jgbɔ kœmi upu

(Wu ba tœ Mar 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 «Kashe uzu á tshe mbœrœ adœke anga aya gbolo bale ugurutœ agbolo asœke á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, li ga lœ ekperœ, œ li adœke endje du egerœ badja ga lœ igi ye, œ na doé œ geta she ga la egerœ ungu. 7 Oyo nœ azu tshapashɔ á endje sœ kœmbœrœ adœke azu li ga lœ ekperœ! Æ li adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje, kashe oyo nœ uzu neke á yanganœ œ te mbœrœ she. 8 Ædœ kane zœ too ada zœ dá sœ kœmbœrœ adœke bœ te, wa œ ko va e zara tœ zœ; œ li dœ ɔtshœnœ mbœrœ bœ adœke bœ li ga lœ adja soro dœ kane zœ bale too dœ ada zœ bale, tœ œsœnœ adœke bœ sœpe dœ kane zœ bibisha œdœ pe ada zœ bibisha yé endje vwi bœ ga lœ kudu owo á ru nene. 9 Yé œdœ ala zœ kœvwa bœ ndœ ekperœ, vwata yé œ za vwi'i zara tœ zœ, œ li dœ ɔtshœnœ mbœrœ bœ adœke bœ li ga lœ adja soro dœ ala zœ bale, tœ œsœnœ adœke bœ sœpe dœ ala zœ bibisha yé endje vwi bœ ga lœ kudu owo nœ lifelo.»

10 «Ala 'e gbɔ adœke 'e kœgugu œsœ anga gbolo bale ugurutœ aya agbolo asœke nene. Gbambœnœ nene, mœ sœ kœpa fœ 'e, aandjelu nœ endje sœ ɔlɔ dœ ɔlɔ indiri

Aba mœ á tshe sœ 6a lafo. [¹¹ Gbambance nene, Gbolo nœ uzu na ndœ kœshe azu á endje sœ lima lœ djingili.]

Pata á tshe yiwa

(Wu 6a tœ Luk 15.3-7)

¹² «'E gbe œnœ 'e koto o? Ædœ anga uzu kœsœ dœ apata kama bale (100), yé anga bale lœ ugurutœ endje kœyiwa, ataa tshe katœ udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance vana (99) 6a pa kaga, ndœ kœna kœpara tsheneke tshebale á tshe yiwa asœmœ nene a?

¹³ Æ kœsœ adœke tshe gbœ she, mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, tshe sœ dœ yanga ye kœropa udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance vana (99) á endje yiyiwa nene asœmœ.

¹⁴ Awa bale, Aba 'e á tshe sœ 6a lafo asœmœ, yiyindœ nœ adœke anga gbolo bale ugurutœ aya agbolonœ asœmœ yiwa nene.»

Kœgi aya zœ á tshe sœ lœ djingili ga tœ ðtshœ awa

¹⁵ «Ædœ anga aya zœ kœmbœrœ ekperœ ga tœ zœ, na ga ndœ ye kutu zœ œ gbagbara she tœ ekperœ á tshe mbœrœ, œdœ tshe kœdji 6œ, dá tshe kpa wuta aya zœ. ¹⁶ Ædœ tshe kœdjidji 6œ nene, kpa za anga uzu bale too bisha ga ndœ zœ yeka á 'e kœwa o'onœ “mbœrœ œ li adœke atimu bisha too votœ yindœ o'onœ yekane.”

¹⁷ Ædœ tshe kœvwaratœ ye ndœ kœdji endje, pandœ nœ ga lœ Ikrizia, yé tshe kœdjidji ndje azu Ikrizia nene, za she

6ata angbi uzu too 6ata ayi kœka lapo.

¹⁸ «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke: Ærœ kœ á 'e i ga tœnœ pa œshœ asœ, endje i ndje ga tœnœ 6a lafo; yé œrœ kœ á 'e vvara tshelœ nœ pa œshœ asœ, endje vvara ndje tshelœ nœ 6a lafo.

¹⁹ «Mœ kpa sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ azu bisha ugurutœ 'e pa œshœ kœpa upu ama endje bale ndœ kœyœndœ œrœ gadœ, Aba mœ 6a lafo œ to œrœnœ asœmœ fœ endje ye.

²⁰ Gbambance nene, oshœ á azu bisha too votœ œ ngbœtœ endje ga tœnœ dœ i'iri mœ, mœ sœ ugurutœ endje zœ.»

Ayi akwa á tshe vwaratœ ye Kœdjerœndœ ekperœ nœ ayane

²¹ Ataa, á Petro na ga ndœ ye á yu she adœke: «Gbozu, œdœ aya mœ kœmbœrœ ekperœ fœ mœ, mœ djerœndœ ekperœnœ awa kotoo? Ærrr ga tœ awa mindu dœ bisha a (7)?» ²² Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ papa fœ 6œ adœke awa mindu dœ bisha nene, kashe œrrr ga tœ awa zazu votœ dœ ndjokpa awa mindu dœ bisha.

²³ Ogo gbozu nœ tshalafœ œ sœ bala kolœnœ ataa: Æ sœ 6ata anga gbozugo bale á tshe yi lima ndœ kœtœndœ o'o tœ upu nœ kudœ nœ ye dœ aayi akwa nœ ye. ²⁴ Tœ ali nœ, endje na dœ anga ayi akwa á tshe sœ dœ kudœ nœ ye tœpanœ kpuru fœ she. ²⁵ Bata á tshe sœsœ lima dœ œrœ bale ndœ

kœgi tœncœ nene, gbozunœ za awa adœeke endje za she yœ œercœ dœ awonœ, agbolo nœ ye, œdœ ndje pe dœ œercœ kœ á tshe sœ dœ tœncœ lœ okoro kudá nœ ye. ²⁶ Ayi akwanœ gote ga tœ ada ye, œ di tshelœma ye fœ she adœeke: "Gbozu, sœ dœ ugu lœsu ga ndœ mœ, yé mœ gi fœ bœ para zœ." ²⁷ Oyo za gbozu nœ ayi akwanœ, tshe katœ ye adœeke tshe gu zœ yé œ katœ kudá nœ ye lœ kumu ye ti ye.

²⁸ «Kœwuta ayi akwa asœmœ atake, tshe togba dœ anga yanganœ á tshe sœ dœ kudá nœ ye teasho lœ kumu ye; tshe za œngœœ yanganœ kperœ ndœ kœwo she dœ kœpa fœ she adœeke: "Gi kudá nœ mœ fœ mœ." ²⁹ Ayi akwa nganœ sœmœ kœgote ga tœ ada ye, yé œ di tshelœma ye fœ she dœ kœpa adœeke: "Sœ dœ ugu lœsu ga ndœ mœ, mœ gi fœ bœ zœ." ³⁰ Kashe tshe vwaratœ ye, yé ga pa nœ tshe na dœ she œ za she vwi ga lœ anda kánga ndœ kœkate adœeke tshe gi kudá nœ œene yekane. ³¹ Kœwu œercœ á tshe mbœercœ asœmœ ataa, œ za oyo tœ lœsu aayi akwa anganœ, yé endje na œ pandœ œercœ kœ á ro asœmœ fœ gbozu nœ endje. ³² Yé gbozu e she, á pa fœ she adœeke: "Ekpe ayi akwa, mœ katœ kudá nœ mœ lœ kumu zœ ti kœ mbœercœ á bœ ditshelœma zœ fœ mœ. ³³ Œbœ ndje, bœ lili má ndœ kœwu oyo ayi akwa nga zœ bata á œmœ dœ tœmœ mœ wu oyo zœ nene a?" ³⁴ Oko za gbozu, tshe za she vwi ga

lœ anda kánga ndœ kœkate ndje adœeke tshe kœgi kudá nœ œene kœ fœ œene yekane.»

³⁵ «Ataa, Aba mœ bœ lafo œ mbœercœ bala mara œercœncœ asœmœ fœ 'e, œdœ uzu dœ uzu ugurutœ 'e kœdjedjercœndœ ekperœ nœ ayancœ dœ lœsu ye bale nene.»

19

Kœyisœercœ tœ upu nœ kœndjœtshelœ totœ œdœ kœsœ angara

(Wu bœ tœ Mar 10.1-12)

¹ Œlœ á Yisu katœ kœmindœ upu asœmœ, tshe gitœ ye lœ Galilayi ndœ kœero ga lœ ogo Yuda bœ kele ungu Yœrdane. ² Azu ndjoro na manda ye, yé bœ zœ tshe sœ kœshe endje.

³ Anga Afarisayi na ga ndœ ye dœ gbetshelœ nœ kœgi uku ga tœ awa ye, yé á yu she adœeke: «Œ li dœ yakoshe kovwaratœ ye tœ awonœ lœ upu kœ a?» ⁴ Tshe gi fœ endje adœeke: «'E didi lima œeneke á endje sú bœ la buku nœ Ndjaba adœeke, lœ kœmbœercœ œercœ ga pa œshœ asœeke, Ndjaba mbœercœ lima yakoshe œdœ yashe nene a?» ⁵ Manda nœ, tshe pa adœeke: Mbœercœ tœncœ ataa á yakoshe œ katœ abanœ dœ ayinœ ti, á sœ ga tœ œsœncœ dœ awonœ, yeka á endje bisha œ wuta undu uzu tshebale. ⁶ Ataa, endje kpa sœsœ azu bisha nene kashe undu uzu tshebale. Kaka adœeke uzu ndjœndjœ tshelœ œeneke á Ndjaba ngbœbœ ga tœ nœ nene.» ⁷ Endje pa fœ she adœeke: «Mbœercœ gade á Moyize za lima awa adœeke yakoshe su

mbeti kœkurutshelœ totœ ga tshakane yashe lœkœ á tshe kœkatœ ye ti a?»⁸ Yisu gi fœ endje adœke: «Moyize za lima awa ndœ kœkatœ awo 'e ti mbœrœ agbœ lœsu nœ 'e, kashe utshunœ œ sœsœ lima ataa nene.⁹ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e adœke, œdœ uzu kœkatœ awonœ ti, á kœdœdœ tœ upu nœ angba budu nene, á tshe kpa to anga angbi yashe, tshe sœ kœpara awo uzu.»

¹⁰ Ayambarœ kœpa fœ she adœke: «Ædœ upu nœ kœtotœsho nœ yakoshe dœ yashe kœsœ ataa, ádá nœ kœtotœsho gugu nene.»

¹¹ Yisu gi fœ endje adœke: «Æ dœdœ uzu kœ dá dji tshelœ kata o'o asœ nene, kashe kolœ endjeneke á Ndjaba za awa fœ endje.¹² Gbambanœ nene, ádá á azu œ vwaratœ endje kœto ayashe sœ ndjoro: Endje zu anga azu dœ kobœ kutshu; anga kœsœ angara to tshakane azu; yé anga azu yiyindœ kœto ayashe nene mbœrœ kœpara Ogo gbozu nœ tshalafo. Uzu á tshe li kœdji tshelœkata o'o asœke kœ, kaka tshe dji!»

Yisu to kane ye ga pa ag-bolo

(Wu 6a tœ Mar 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Azu na dœ agbolo fœ Yisu adœke tshe to kane ye ga pa endje kashe ayambarœ nœ ye sœ lima kœgeta endje.

¹⁴ Yisu pa adœke: «'E katœ agbolo endje na ga ndœ mœ, 'e kœkœ endje nene mbœrœ Ogo gbozu nœ tshalafo sœ mbœrœ azu á endje lœ bœta

endje.»¹⁵ Yé manda kœto kane ye ga pa endje, tshe gitœ ye kpœtœmœ ye.

Gbolo modo ayi kœgbœrœ

(Wu 6a tœ Mar 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Anga uzu bale na ga ndœ Yisu, yé œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, œtshœrœ gadœ dá mœ kœmbœrœ yeka á kœgbœ soro neke á ka nene a?»¹⁷ Yisu kœpa fœ she adœke: «Mbœrœ gadœ á bœ sœ kœyu mœ pa œtshœrœ a? Kolœ Ndjaba kuti ye dá dœ œtshœ uzu. Ædœ bœ kœyindœ kœgbœ soro, gbœndœ awa o'o ama Ndjaba.»

¹⁸ Tshe yu Yisu adœke: «Æneketa a?» Yisu gi fœ she adœke: «Bœ wo uzu nene, bœ para awo uzu nene, bœ zi angba nene, bœ wa o'o dœ wala ga pa uzu nene.¹⁹ Li œsœ aba zœ dœ ayi zœ, yé bœ yindœ yanga zœ bœta á bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.»

²⁰ Gbolo modonœ gi fœ she adœke: «Ærœnœ asœmœ kœ, mœ sœ kœmbœrœtœ mœ liakanœ zœ. Ærœ gadœ dá kpa sœpe adœke mœ mbœrœ a?»²¹ Yisu pa fœ she adœke: «Bœ kœyindœ kœsœ ndjii tœ ala Ndjaba, gu œ ka œrœ nœ zœ, œ kurutshelœnœ tœ aayi oyo, yé bœ gbœ bala kœgbœrœ bœ lafo. Manda nœ, fatœ zœ œ na manda mœ.»²² Manda o'onœ asœmœ, tshe gu dœ oyo tœ ye, mbœrœ tshe sœ lima dœ œrœ waa.

²³ Yé Yisu kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e, œ sœ tœ œgbœnœ bala tœ

ayi kœgbœrœ kæli ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafo. ²⁴ Yisu kpa pa fœ endje adœeke: **Ɔ** gbœgbœ adœeke agea á i'iri ye kœdœ shamo li tœlœ ogoro imbili. Kashe œ kpa gbœ kœrosœ nœ adœeke ayi kœgbœrœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.»

²⁵ Kœdji o'onœ asœmœ ataa, ayambarœ katœ ama endje ti œsœ, yé œ pa adœeke: «Atamœ, uzu dœ dá li kœshe tœnœ a?» ²⁶ Yisu tondœ endje, yé œ pa fœ endje adœeke: «Ba tœ azu, œ li nene; kashe ba tœ Ndjaba, œrœ kœ li ye.» ²⁷ Yé Petro kœza 'o, á kœpa fœ she adœeke: «Wu kane, 'a katœ œrœ nœ 'a ti kœ á na manda zœ asœ; œ sœ bala dœ a'a koto o?» ²⁸ Yisu pa fœ endje adœeke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœeke: **Ɔ**lœ á Ndjaba kpa mbœrœ tshandœ œrœ kœ tœ tafonœ, olo á Gbolo nœ uzu œ sœ ga lœ ngande mokœ nœ ye ndœ kœwa ngbanga, e'e á 'e na lima manda mœ, 'e sœ ndje ga pa ngande tshagbozu mokœ ndjokpa dœ bisha ndœ kœwa ngbanga pa mara azu Israyele ndjokpa dœ bisha. ²⁹ Yé uzu kœ á tshe katœ anda nœ ye, dœ aayanœ, ayingœnœ, abanœ, aayinœ, agbolo nœ ye, kindi nœ ye ti mbœrœ i'iri mœ, tshe kpa gbœ œrœ kœropanœ ye, tshe gbœ ndje soro nœ waa dœ waa. ³⁰ Azu ndjoro á endje sœ utshunœ, endje sœ bala tœ ndœngœlœnœ, yé endje nœ ndœngœlœnœ œ te bala azu nœ

tshatshunœ.»

20

Ayi akwa ba lœ kindi vinu

¹ «Kœgbœ Ogo gbozu nœ tshalafo sœ bœta anga gbozu akwa, á tshe wuta dœ amazi kœpara aayi akwa nœ tshelœ kindi vinu nœ ye. ² Tshe djitœ ye dœ endje dœ œtshœnœ pa denari* bale á li adœeke endje gbœ dœ œlœ bale, yeka á vwa endje ga lœ kindi vinu nœ ye. ³ Kœwuta she dœ ada œlœ mindu dœ vana utshu kakpi œlœ, tshe wu anga azu, endje sœ gbambanœ, ⁴ tshe pa fœ endje adœeke: “E'e ndje, 'e na ga lœ kindi vinu nœ mœ, mœ to ndje ngendja á li dœ œlœ bale fœ 'e.” ⁵ Endje ro ndje da ye. Tshe kpa wuta dœ kakpi œlœ œdœ dœ ada œlœ votœ manda kakpi œlœ, œ pa kolœnœ ata fœ anga azu á tshe gbœ endje. ⁶ Kœwuta ga pa œrœ nœ ada œlœ mindu dœ adila, tshe kpa wuta ndje, œ kpa gbœ anga azu á endje sœ ndje ba zœ yé œ pa fœ endje adœeke: “Mbœrœ gadœ dá 'e sœ kpœke œerr kpii á mbœmbœrœ akwa nene a?” ⁷ Endje gi fœ she adœeke: “Uzu bale zaza akwa fœ 'a nene.” Gbozu akwanœ kœpa fœ endje adœeke: “E'e ndje, 'e na ga lœ kindi vinu nœ mœ.”

⁸ «Kœwuta ga tœ umbru osho, ayengœ kindi vinunœ pa fœ kapeta adœeke: “E ayi akwanœ para dœ œ ko ngendja tshangba akwa nœ endje fœ

* **20.2** 20.2 Denari kœdœ ngendja tshangba akwa nœ œlœ bale á uzu mbœrœ.

endje, koeto tœ endjeneke á mœ e endje tœ ndɔngɔlɔnœ asœmœ œrrr ga tœ endjeneke á mœ e má endje utshunœ.”

⁹ Azunœ ada ɔlɔ mindu nœ adila na œ gbɔ uzu dœ uzu denari bale. ¹⁰ Kœwuta ga tœ azu á endje na má utshunœ, endje gbe œnœ endje adœke œne dá gbɔ tɔpanœ kpuru; kashe endje gbɔ ndje uzu dœ uzu denari bale. ¹¹ Lɔkɔ á endje gbɔ ngendjanœ, endje te lima tœ kœpulœma endje tœ ayengɔ kindinœ. ¹² Endje pa lima adœke: “Aayi akwa á endje na manda nœ, endje mbœrœ akwa kolœ manda ada ɔlɔ bale, ɔœ to ngendja fœ endje awa bale dœ 'a á a wu oyo œrrr kp̄ii tshakudu ɔlɔ dœ kœwoshɔ!” ¹³ Kashe tshe gi fœ anga bale ugurutœ endje adœke: “Yanga mœ, mœ mbœmbœrœ ekperœ fœ ɔœ nene; a djidjimatœ azœ dœ mœ tœ denari bale lœ ɔlɔ bale nene a? ¹⁴ Za œneke á sœ tshakane zœ asœmœ, œ gu dœ tœnœ zœ. Mœ yindœ koeto ngendja fœ uzu á tshe na tœ ndɔngɔlɔnœ asœmœ awa bale dœ ɔœ. ¹⁵ Œ lili dœ mœ kœmbœrœ œneke á mœ yindœ nœ dœ œrœ nœ mœ nene a? Too ɔœ sœ dœ uku ga tœ mœ mbœrœ á mœ sœ dœ ɔtshɔ lɔsu a?” ¹⁶ Atamœ, azu á endje sœ tœ ndɔngɔlɔnœ œ wuta bala azu utshunœ; yé endjeneke á endje sœ utshunœ, œ wuta tœ ndɔngɔlɔnœ.»

Yisu kpa pandœ mara kuzu dœ pe kœshe nœ ye tœ awa votɔ

(Wu ɔa tœ Mar 10.32-34;

Luk 18.31-34)

¹⁷ Yisu dœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha (12) sœ lima koero ga lœ Yerusaleme, yé á tshe sœ kœpa fœ endje na tœnœ tœ awa adœke: ¹⁸ «'E wu, a sœ kœɔ ga lœ Yerusaleme, ɔa tœ osho á endje ka Gbolo nœ uzu fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ fœ aayi kœyisœ awa akwa. Endje wa agbɔ ngbanga ga pa ye adœke endje wo she. ¹⁹ Yé œ za she fœ angbi azu mbœrœ á endje kœmɔ she, á kœsɔ she, á kœkuru she ga pa kurushi, yé manda olo votɔ Ndjaba œ she she lœ akuzu.»

Kœyɔndœrœ nœ ayi agbolo yakoshe nœ Zebedayi

(Wu ɔa tœ Mar 10.35-45; Luk 22.25-27)

²⁰ Awo Zebedayi na ga ndœ Yisu dœ agbolo yakoshe nœ ye bisha, œ gote ga utshu ye mbœrœ kœyɔndœ œrœ bale. ²¹ Yisu yu she adœke: «'Bœ yindœ gadœ?» Tshe pa fœ Yisu adœke: «Mœ ki ga tœ zœ, ɔœ kœgu bala ga lœ ogo tshagbozu nœ zœ, lœ agbolo yakoshe nœ mœ bisha asœke, za anga bale ga tœ kuni zœ, yé anga bale ga tœ gele zœ.» ²² Yisu gi adœke: «'E wuwusœ œrœnœ á 'e esho ndœnœ asœmœ nene. Adja 'e li kœendjo ungu lœ yashi nœ œrœ kanga á mœ ndjo bala ye a?» Endje pa fœ Yisu adœke: «'A li dœ tœnœ ye.» ²³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Adjapu, 'e ndjo ungu lœ yashi œrœ kanganœ á mœ ndjo ye. Kashe tœ kœza awa fœ uzu

koesœ ga ati ga pa kuni mœ too ga pa gele mœ, ascœmœ lili dœ mœ nene. Mbœrœ toœnœ koedœ osho á sœ fœ endjeneke á Aba mœ guma endje.»

²⁴ Udu ayambarœnœ ndjokpa dji o'onœ ataa œ tetœ kœso ókó ga tœ aayazu bisha, Ajake dœ Yowane. ²⁵ Kashe Yisu e endje œ pa fœ endje adœke: «'E wusœ nœ adœke agbozu sœ kœko azu ogo dœ œgbœ ga tshakudu tshagbozu nœ endje, yé agboro azu sœ kœma gbœgbœ endje ga pa aaya azu. ²⁶ Œ lili adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje ba ugurutœ 'e nene. Kashe œdœ anga uzu bale kœgbe kœsœ tœ egerœ uzu ugurutœ 'e, œ li adœke tshe fatœ ye tœ ayi akwa nœ 'e yekane. ²⁷ Yé œdœ anga uzu bale kœyindœ kœsœ utshunœ ugurutœ 'e, œ li adœke tshe dœ kanga nœ 'e. ²⁸ Mbœrœ toœnœ ataa, Gbolo nœ uzu nana adœke azu mbœrœ akwa fœ she nene, kashe tshe na kœmbœrœ akwa fœ azu dœ pe ndje kœzatœ ye fœ kuzu mbœrœ kœshe ukpu azu.»

Yisu she aayibula bisha

(Wu 6a tœ Mar 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Lœkœ á endje sœ lima kœwuta lœ Yeriko, ukpulu azu te manda Yisu. ³⁰ Anga aayibula bisha sœ lima ga ati indiri awa. Koedji adœke Yisu dá ro ascœmœ, endje tetœ koeta rawa adœke: «Gbozu, ata Davidi, wu oyo 'a kane!» ³¹ Ukpulu azu sœ

lima kœgbagbara endje adœke endje sœ koko, kashe endje kpa ta tshandœ rawanœ dœ agbœ adœke: «Gbozu, ata Davidi, wu oyo 'a kane!» ³² Yisu ka, œ e endje, yé œ pa fœ endje adœke: «Œrœ gadœ dá 'e yindœ nœ adœke mœ mbœrœ fœ 'e a?» ³³ Endje kœpa fœ she adœke: «Gbozu, kolœnœ adœke ala 'a kœrœ.» ³⁴ Yisu wu oyo endje, yé œ goro ala endje. Trale ala endje kœrœ ye, yé endje te manda ye.

21

Yisu li ga lœ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mar 11.1-11; Luk 19.28-40; Yow 12.12-19)

¹ Lœkœ á endje ndo dœ ongbo Yerusaleme œdœ dœ tshalakpi Betefaje, 6a pa gaga á i'irinœ koedœ kaga œyo Olive, Yisu vwa anga ayambarœ nœ ye bisha utshunœ ² dœ kœpa fœ endje adœke: «'E na 6a lakpi á sœ utshu 'e 6a e. Koeli 'e tshendja, 'e wu aya ane* á endje du she kpœtœmœ dœ ayinœ, 'e vwara she œ gu dœ she fœ mœ. ³ Yé œdœ uzu kœpa o'o fœ 'e; 'e gi fœ she adœke: “Gbozu dá gbe dœ she.” Yé ataa, tshe gi kane ye tœ ye katsha fœ 'e ye.» ⁴ Œ wuta ataa mbœrœ á o'o á ayi kœgbara o'o pa lima kœmbœrœtœ endje. Tshe pa lima adœke:

⁵ «'E pandœ nœ fœ yawuru nœ Siyona adœke:

* **21.2** 21.2 Ane koedœ agea á aayi oyo 6a ndœ Ayuda sœ lima kœna dœ endje ndœ kœko kongba.

Wu, gbozugo nœ zœ sœ kœna
ga ndœ zœ.

Tshe sœ kœna ɓata amba uzu.
Tshe ɔ ga pa ayi ane,
œdœ ga pa ayancœ á tshe dœ
aya agea nœ akwa.»

⁶ Ayambarœ ro œ mbœrœ
œneke á Yisu pa tœncœ fœ
endje. ⁷ Endje gu dœ ayi
ane œdœ ayancœ, yé endje ko
lœba nœ endje œ guma ga pa
endje, á Yisu ɔ á sœ ga pa
nœ. ⁸ Ukpulu azu ndjoro saka
lœba nœ endje ga tœ ala awa;
anga endje de lima ganea ɔyɔ,
yé œ guma ga tœ awa. ⁹ Azu
á endje sœ lima kœna ɓa ut-
shu ye dœ pe endjeneke á
endje sœ lima kœna manda
ye, sœ lima kœta rawa adœke:
«Ozana nœ ata Davidi! Kaka
Ndjaba to kane ye ga pa uzu á
tshe na dœ i'iri Gbozu! Ozana
fœ Ndjaba á tshe sœ ɓa lafo!»

¹⁰ ɔɓ á Yisu li ga lœ
Yerusaleme, tshelœ ongbo
djigi turu, azu tetœ kœyu
osho adœke: «Uzu de dá
a?» ¹¹ Azu á endje na lima
dœ Yisu gi adœke: «Ayi
kœgbara o'o Yisu dœmœ, uzu
Nazarete, lœ ogo Galilayi.»

*Yisu gɔrɔ aayi kœka œrœ lœ
Tepelo*

*(Wu ɓa tœ Mar 11.15-19;
Luk 19.45-48; Yow 2.13-22)*

¹² Manda nœ, Yisu li ga lœ
Tepelo, yé œ gɔrɔ azu á endje
sœ lima kœka œrœ dœ pe
endjeneke á endje sœ lima
kœyɔ œrœ kɔ ga ushu. Tshe
ivwi ndaba nœ azu kœyapa
ngendja, œ geta ngande nœ
aayi kœka ambepa. ¹³ Yé tshe
pa fœ endje adœke: «Endje
sú ɓa la buku nœ Ndjaba

adœke: «Anda nœ mœ œ dœ
bala anda nœ kœza avwala,
kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi
angba!»»

¹⁴ Aayibula dœ pe ag-
bangevweta na ga ndœ Yisu
ɓa lœ Tepelo yeka á tshe
she endje. ¹⁵ Agbozu tshapa
anganga Ndjaba œdœ pe
aayi kœyisœ awa akwa so
ókó ndœ kœwu mara œrœ
kœza uvuru osho á tshe sœ
lima kœmbœrœ tœncœ dœ pe
agbolo á endje sœ lima kœta
rawa ɓa lœ Tepelo adœke:
«Ozana nœ ata Davidi!» ¹⁶ Yé
endje pa fœ Yisu adœke: «Bœ
sœ kœdji œneke á endje pa
asœ zœ a?» Kashe Yisu pa
fœ endje adœke: «Mœ dji ye,
ataa 'e didi lima mbetincœ
ascœmœ nene a? Mbetincœ á
pa adœke: «Bœ mbœrœ dœ
mara adœke œdœ agbolo dœ
pe aayi mangɔ donga ɓœ.»»
¹⁷ Manda nœ, tshe katœ endje
lœ ongbonœ ascœmœ, œ gu
kœlo ɓa lœ Betani.

Yisu darandœ ɔyɔ fige

*(Wu ɓa tœ Mar 11.12-
14,20-24)*

¹⁸ Osho kɔrɔ panœ dœ
amazi, lɔkɔ á tshe sœ
kœkwatœ ye ga lœ ongbonœ,
ogo mi she. ¹⁹ Tshe wu anga
ɔyɔ fige ndoo dœ ama awa,
œ na ndoo dœ tœncœ, kashe
tshe gbɔgbɔ elencœ bale nene,
kolœ kakonœ. Yé tshe pa fœ
ɔyɔ figencœ adœke: «Bœ kpa le
bale nene!» Trale, ɔyɔ figencœ
ascœmœ ɔrɔ ye. ²⁰ Kœwu
œrcœncœ ataa, ayambarœ
katœ ama endje ti ɔsɔ, yé
œ yu Yisu adœke: «Kotoo
trale á ɔyɔ fige asœke ɔrɔ
ata a?» ²¹ Yisu gi fœ endje

adœke: «Mœ sœ kæmindœ nœ fœ 'e dœ adjapu, œdœ anga ɔɔ bale á 'e kœsœ dœ kœyindœrœ yé á sœsœ dœ sharapu nene, 'e mbœrœ kolœ œrœ á mœ mbœrœ tœ ʔɔɔ fige asœ nene, kashe œdœ 'e kœpa fœ kaga asœ adœke: “Gitœ zœ kpœke dœ œ na œ te ga la egerœ ungu adanga”, œ mbœrœ ndje tœ endje liaka nœ. ²² Œrœ kɔ á 'e yœndœ nœ lœ avwala dœ kœyindœrœ, 'e gbɔ ye.»

Kœyu o'o tœ tshagbozu nœ Yisu

(*Wu 6a tœ Mar 11.27-33; Luk 20.1-8*)

²³ ɔɔ á tshe li ga lœ Tepelo, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu lkrizia na ga ndœ ye ɔɔ á tshe sœ kœyisœ œrœ, á yu she adœke: «Bœ gbɔ awa kœmbœrœ akwa nœ zœ asœke kpœta a? Œdœ dá za awa kœmbœrœ akwa ata fœ bœ a?» ²⁴ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ yindœ kœyu 'e dœ o'o bale, œ kœsœ adœke 'e gi o'o fœ mœ gbá yekane á mœ kœyisœ osho á mœ gbɔ awa kœmbœrœ dœ œrœnœ asœ kɔ fœ 'e. ²⁵ Œdœ dá vwa lima Yowane kœza batisimu fœ azu a? Œ dœ lima Ndjaba too azu?» Yé endje tetœ kæmircœtshelœ endje ugurutœ endje yé œ pa adœke: «Œdœ a kœgi fœ she adœke: “Ndjaba dá vwa lima she”, tshe yu azœ adœke: “Mbœrœ gadœ á 'e yiyi lima ndœ o'o ama ye nene a?” ²⁶ Yé a kpa pa adœke: “Azu dá vwa lima she”, œ li adœke a kpa awa ukpulu

azu, mbœrœ azu para wusœ nœ adœke Yowane kœdœ lima ayi kœgbara o'o.» ²⁷ Yé á endje gi fœ Yisu adœke: «'A wuwusœ nœ nene.» A Yisu gi fœ endje adœke: «Œmœ ndje awa bale, mœ pa ndje ndœ uzu á tshe za awa nœ kœmbœrœ œrœnœ asœke kɔ fœ 'e nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ agbolo yakoshe bisha

²⁸ «'E gbe œneke adœ gadœ tœ o'o asœ a? Anga yakoshe sœ dœ agbolo yakoshe bisha. Tshe na ga ndœ ali gbolonœ, œ pa fœ she adœke: “Na kpesheke ga lœ kindi vinu œ mbœrœ akwa 6a zœ.” ²⁹ Alinœ gi fœ she adœke: “Œ ngba mœ ye;” manda nœ tshe gbœtshelœ ye œ na da ye. ³⁰ Tshe kpa na ga ndœ bishancœ, œ pa kolœ nœ ata fœ she. Tsheneke asœ gi fœ she adœke: “Mœ na zœ Gbozu”, kashe tshe nana ga zœ nene. ³¹ Uzu dœ ugurutœ endje bisha dá mbœrœ gbœtshelœ nœ abancœ a?» Endje gi adœke: «Ali gbolonœ.» Á Yisu pa fœ endje adœke: «Dœ adjapu, mœ sœ kæmindœ nœ fœ 'e, ayi kœko ngendja lapo dœ pe ayi angba budu œ wuta utshu 'e ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. ³² Gbambancœ nene, Yowane na lima ndœ kœyisœ awa á sœ ndjiu fœ 'e, 'e yiyindœ nœ nene. Kashe aayi kœko ngendja lapo dœ pe aayi angba budu dá yindœ ye. Yé ataa 'e wu gbaa, 'e fafatshalœsu 'e ndœ kpa kœyindœ ye nene.»

Ndœma toro nœ ayi kœdjo kindi

(Wu 6a tœ Mar 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ «'E kpa dji anga ndœma toro. Anga uzu bale djo kindi vinu. Tshe tɔ gbadjadja dji toenœ tshakpata, œ dji kudu mbœrœ kœpu ele vinunœ ga lœnce, yé œ mɔ anda kœgbândœ œrœ ga lœ nœ. Manda nœ, tshe za kindi nœ fœ aayi akwa kindi vinu, yé œ na ana. ³⁴ ɔlɔ kœkɔ ele vinunœ li, tshe vwa anga aayi akwa nœ ye fœ aayi akwa kindi vinunœ adœke endje vwa œsœ œnce œne ele vinu nœ fœ œne. ³⁵ Kashe endje ko aayi akwa nœ ye asœmœ, œ bi anga bale, œ wo anga yé œ wo votœnœ dœ badja. ³⁶ Tshe kpa vwa anga aayi akwa ndjoro, kœropa endjeneke má utshunœ, endje mbœrœ kolœ nœ fœ endje awa bale. ³⁷ Tœ ndœngɔlɔ nœ, tshe vwa gbolo yakoshe nœ ye fœ endje dœ gbetshelœ adœke: “Endje kpa li ndara œsœ ye yé.” ³⁸ Kashe lœkɔ á endje wu gbolonœ kœna ga ndœ endje, endje guma o'o lœ ugurutœ endje adœke: “E wu, gbolonœ á tshe œpe dœ œrœ manda abanœ dœke. A wo she yeka á kindinœ kœte œnce azœ.” ³⁹ Endje za she œ vwi she ga ushu lœ kindi vinunœ yeka á wo she.» ⁴⁰ «Ataa, lœkɔ á ayengɔ kindinœ kœna, tshe mbœrœ œrœ gadœ tœ aayi akwa kindi vinunœ a?» ⁴¹ Endje gi fœ she adœke: «Tshe na œ wo aayi akwa kindinœ kɔ dœ oyo nene yé œ kpa za kindinœ

fœ anga angbi aayi akwa á endje li kœko ele vinunœ fœ she liaka olo á tshe gbe dœ toenœ.»

⁴² Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E didi damba o'onœ asœke ala buku nœ Ndjaba nene a?

Endje su adœke: “Badja á ayi

kœmɔ anda za vwi'i, toenœ dá wuta sharagunda.

œ to 6a ndœ Gbozu,

yé œ ga tœ ala 'a waa!”»

⁴³ «Mœ kpa pa ndje fœ 'e adœke: Endje gi 'e lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, yé œ za fœ angbi azu á endje li kœmbœrœ akwa á œrœ tshangbanœ sœ dœ ɔtshœnœ. [⁴⁴ Uzu á tshe te pa badja asœmœ, tshe kɔ ngende ngende. Yé tsheneke á badja œ te ga pa ye, œ ndi tshelœ ye krœna.]»

⁴⁵ Manda kœdji o'o asœmœ, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe Afarisayi wusœ nœ adœke Yisu sœ kœpa o'o asœ tœ œne. ⁴⁶ Endje para lima awa ndœ kœtepa ye, kashe endje kpa awa ukpulu azu, mbœrœ endje sœ lima kœza she ɔata ayi kœgbara o'o.

22

Ndœma toro tœ upu nœ egerœ angbo totœ

(Wu 6a tœ Luk 14.15-24)

¹ Yisu tetœ kœpa 'o fœ endje dœ ndœma toro adœke:

² «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ ɔata anga gbozugo á tshe guma kœzirœ angbo totœ nœ gbolo yakoshe nœ ye.

³ Tshe vwa aayi akwa nœ ye fœ azu á tshe e má endje

ndœ angbonœ, kashe endje yiyindœ kœna tœnœ nene. ⁴ Tshe kpa vwa anga angbi aayi akwa ndœ kœmindœ nœ fœ azu á tshe e endje adœke: “E na ga mœ ngɔngɔ asœ, mœ guma kœzirœnœ ye; mœ wo angombe nœ mœ dœ pe agea ogoro. 'E na ga mœ ndœ angbo totœnœ, œrœ kɔ gumatœ endje ye.” ⁵ Kashe azunœ gbegbe dœ angbonœ nene, yé œ na ndœ akwa nœ endje: Anga na ga lœ kindi, anga na kœpara ngendja nœ ye; ⁶ anga endje tepa aayi akwanœ, á mbœrœ œrœ kanga fœ endje yé á wo endje. ⁷ Gbozugo su dœ ókó, œ vwa aturugu nœ ye endje wo azu á endje wo aayi akwa nœ ye, yé œ sho ongbo nœ endje. ⁸ Manda nœ, tshe pa fœ aayi akwa nœ ye adœke: “Mœ guma kœzirœ angbo ye, kashe azu á mœ e endje, œ dœdœ azu á li má adœke mœ e endje doemœ nene. ⁹ 'E ro ɓa lœ shangbeda awa, dœ œ e azu kɔ á 'e gbɔ endje gu tœnœ ndœ kœzirœ.” ¹⁰ Aayi akwanœ asœmœ wuta ga lœ shangbeda awa, œ ngbɔɓa azu kɔ á endje gbɔ endje gu tœnœ: Ædœ aekpe azu, œdœ ɔtshɔ azu. Yé dœ tœnœ ataa, anda angbonœ su kperœ dœ azu.

¹¹ «Lɔkɔ á gbozugo li ndœ kœwu azu á endje sœ pa ndaba nœ kœzirœ, tshe wu anga uzu bale, tshe veverœ lœba angbonœ nene. ¹² Tshe yu she adœke: “Yanga mœ, ɓœ sœsœ dœ lœba angbo nene, ɓœ li ga mœ koto o?” Tshe

gigi o'o nene. ¹³ Yé á gbozugo kœpandœ nœ fœ aayi akwa nœ ye adœke: “E i ada ye dœ kane ye ga tœnœ, œ vwi she ga ushu ɓa lœ ubu osho, osho á azu sœ kœki tœnœ dœ kœzi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara.” ¹⁴ Adjapu, endje e azu ndjoro, kashe endjeneke á endje ke endje ngbangba nene.»

Lapo nœ Sezare

(Wu ɓa tœ Mar 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Yé Afarisayi ngbɔtœ endje ga tœnœ ndœ kœvwarandœ Yisu adœke œne gbɔ she tœ o'o ama ye. ¹⁶ Endje vwa anga ayambarœ nœ endje dœ pe azu nœ Erode mbœrœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke ɓœ sœ kœpa okporo o'o, ɓœ sœ kœyisœ adja awa Ndjaba, ɓœ sœ ndje kœkatœ zœ ti fœ uzu adœke tshe li ga lœ zœ dœ ekpe o'o nene. Bœ kpakpa awa uzu nene, œ wuwu ndje tshatshu uzu nene. ¹⁷ Ataa, pandœ gbetshelœ nœ zœ fœ a'a kane: œ li adœke azu yɔ lapo nœ Sezare a, too nene?» ¹⁸ Kashe Yisu wu lima sœ ekpe gbetshelœ nœ endje ye, yé œ pa fœ endje adœke: «Awulapatshɔ, mbœrœ gadé á 'e sœ kœyu tshelœma mœ a? ¹⁹ 'E ma anga ngendja bale nœ kœyɔ dœ laponœ gamœ mœ wu kane.» Endje ma anga denarinœ bale fœ she. ²⁰ Yisu yu endje adœke: «Tshatshu uzu asœke dœ pe i'iri á endje sú asœke kœdœ œnœ de?» ²¹ Endje gi adœke:

«Ɛnœ Sezare». Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E gi œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œnœ Ndjaba fœ Ndjaba.»²² Kœdji o'onœ ascœmœ ataa, endje katœ ama endje ti ɔsɔ, œ katœ ye yé œ ro da ye.

Upu nœ kœshe lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mar 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Kolœ dœ ɔbnœ ascœmœ, anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje dá sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Á endje yu Yisu adœke:²⁴ «Ayi kœyisœrœ, Moyize pa adœke, œdœ uzu koetshu á kœzuzu gbolo nene, ayancœ œ to koyancœ manda ye mbœrœ á tshe kœmbœrœ angwa fœ ayancœ á tshe tshu ascœmœ.²⁵ Andaa 6a ndœ 'a, 'a sœ dœ anga ayazu mindu dœ bisha (7). Alincœ to yashe, œ zuzu gbolo dœ she nene, œ tshu ye; 6ata á endje zuzu lima dœ yashencœ ascœmœ nene, tshe katœ ye ti fœ ayancœ.²⁶ Ɛ mbœrœtœ endje awa bale ataa ga tœ bisha ayancœ, ga tœ voto ayancœ œrrr ga tœ tshencœ mindu dœ bisha.²⁷ Manda endje para, yashencœ koetshu ye.²⁸ Atamœ, dœ olo kœshe lœ akuzu yashencœ ascœmœ œdœ awo dœ? Mbœrœ endje mindu dœ bisha (7) kɔ to lima she tœ awo endje yema a!»

²⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «'E sœ lœ djingili, mbœrœ 'e wuwusœ buku nœ Ndjaba dœ pe gbɔgbɔ nœ ye nene.³⁰ Ɔlɔ kœshe lœ akuzu, ayakoshe dœ ayashe œ totœ endje nene kashe endje lœ

6ata aandjelu 6a lafo.³¹ Ɛ kœdœ tœ o'o nœ kœshe lœ akuzu, 'e didi o'o á Ndjaba pa fœ 'e ala buku nœ ye nene a? Tshe pa adœke:³² «Ɛmœ kœdœ Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.» Yisu kpa pa adœke, Ndjaba kœdœ Ndjaba nœ asoro kashe tshencœ akuzu nene.»³³ Kœdji o'onœ ataa, ukpulu azu za lima ama endje ti ɔsɔ tœ kœyisœrœ nœ ye.

Awa o'o á ropa angancœ kɔ

(Wu 6a tœ Mar 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Lɔkɔ á Afarisayi dji adœke Yisu ngbɔ ama Asadukayi ga tœncœ, endje ngbɔtœ endje ga tœncœ.³⁵ Yé anga ayi kœyisœ awa akwa yu she ndœ kœdji gbetshelœ nœ ye adœke:³⁶ «Ayi kœyisœrœ, awa o'o gadœ dá ropa angancœ lœ awa akwa a?»

³⁷ Yisu gi fœ she adœke: «Ɛ li adœke 6œ yindœ Gbozu Ndjaba nœ zœ dœ lɔsu zœ bale, dœ ishiri zœ kɔ, dœ pe gbetshelœ nœ zœ kɔ.³⁸ Ascœmœ kœdœ awa o'o á ropa angancœ yé œ sœ ndje dœ ádá waa.³⁹ Bisha awa o'onœ á sœ ndje dœ ádá waa awa bale dœke: “Bœ yindœ yanga zœ 6ata á 6œ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.”⁴⁰ Awa akwa kɔ œdœ pe aayi kœgbara o'o kɔ to lœ awa o'onœ bisha ascœke.»

Masiya œdœ Davidi

(Wu 6a tœ Mar 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Afarisayi ngbɔ6a lima tœ endje ga tœncœ yé Yisu yu

endje dœ o'o atake: ⁴² «'E gbe má œnœ 'e kotoo tœ upu nœ Masiya a? Œshe koedœ ata dœ?» Endje gi fœ she adœke: «Ata Davidi.» ⁴³ Yisu pa fœ endje adœke: «Koto yeka á ishiri pa lima fœ Davidi adœke tshe e she "Gbozu" a? Gbambanœ nene, Davidi pa adœke:

⁴⁴ "Gbozu pa fœ Gbozu nœ mœ adœke: na œ sœ ga pa kuni mœ, œerrr ga tœnœ adœke mœ ko ayingba zœ ga tshakudu ada zœ yekane."

⁴⁵ «Œdœ Davidi kœ'e she lima Gbozu ataa, koto á tshe pkpa dœ ata nœ a?» ⁴⁶ Uzu bale lili lima kœgi o'o fœ she nene. Yé koeto kpœtœ olonœ asœmœ, uzu bale kpa yuyu she dœ o'o nene.

23

Yisu gbagbara aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe Afarisayi (Wu 6a tœ Mar 12.38-39; Luk 11.43,46; Luk 20.45-46)

¹ Yé Yisu sœ lima kœpa 'o fœ ukpulu azu dœ pe fœ ayambarœ nœ ye adœke: ² «Aayi kœyisœ awa akwa œdœ Afarisayi koedœ azu á endje sœ mbœrœ kœpandœ awa akwa nœ Moyize. ³ Ataa, 'e mbœrœtœ 'e lindœ o'o endje yé œ mbœrœ œneke kœ á endje pa fœ 'e; Kashe 'e zaza angwa kœmbœrœ œrœ nœ endje nene, mbœrœ endje sœsœ kœza œneke á endje sœ kœyisœ nœ ga tœ akwa nene. ⁴ Endje sœ kœi kikili kongba

yé œ sœ kœko ga pa kanga azu; kashe endje dœ tœ endje, endje gogoro bale dœ yœkœne endje nene. ⁵ Œrœ kœ á endje sœ kœmbœrœ tœnœ, endje sœ kœmbœrœ dœ mara adœke azu wusœ œne. Ataa, œnœ endje ndœma lœba á endje sú o'o ama Ndjaba ga tœnœ yé á i ga pa ala endje too ga tœ kane endje sœ tœ egerœnœ. Œnœ endje apara yœgbœdœ lœba sœ kpi tœ œnœ anga endje. ⁶ Endje yindœ kœsœ 6a utshunœ 6a tœ osho á œsœnœ li œdœ kœsœ lœ ngande á sœ 6a utshunœ lœ Sinagoga. ⁷ Endje yindœ nœ adœke azu bala œne tœ osho angbœtœ yé œ e œne "Rabi*" yekane.

⁸ «Kashe e'e, 'e eetœ 'e "Rabi" nene, mbœrœ e'e kœ koedœ ayazu, yé 'e sœ dœ Rabi kolœ tshebale. ⁹ 'E ee uzu bale pa œshœ asœ "Aba" nene, mbœrœ 'e sœ dœ Aba 'e kolœ tshebale á tshe sœ 6a lafo. ¹⁰ 'E yiyindœ nœ adœke endje e 'e "Agbangba kœyisœrœ" nene, mbœrœ 'e sœ kolœ dœ gbangba kœyisœrœ bale á tshe koedœ Kristu. ¹¹ Œ li adœke uzu á tshe dœ egerœ uzu ugurutœ 'e dœ ayi akwa nœ 'e. ¹² Uzu á tshe titœ ye ga lafo, endje ku she ga ati, yé tsheneke á tshe zatœ ye ga ati, endje ti she ga lafo.»

Yisu gbagbara wulapatshœ nœ aayi kœyisœ awa akwa (Wu 6a tœ Mar 12.40; Luk 11.39-52; Luk 20.45-47)

¹³ «Oyo nœ 'e dœ ayi kœyisœ awa akwa œdœ

* 23.7 23.7 Rabi 6ata i'iri koedœ lima i'iri ayi kœyisœrœ nœ awa akwa á œsœ ye li

awulapatsho Afarisayi! 'E sœ koetshu manda Ogo gbozu nœ tshalafu utshu azu. 'E'e dœ tœ 'e, 'e sœsœ koeli ga zœ nene, yé 'e sœ kœko endjeneke á endje gbe ndœ koeli tœnœ, koeli ga zœ.»

[¹⁴ «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatsho Afarisayi; 'e sœ kœpara awa kœ kœko œrœ á ayashe koya sœ dœ tœnœ kœ tœ endje, 'e sœ ndje kœza avwala dœ o'o ndjoro mbœrœ kœmatœ 'e. Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ 'e.）」

¹⁵ «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatsho Afarisayi, 'e sœ kœkœrœ na tœnœ djœzœ mbœrœ kœpara anga uzu bale adœke tshe fatshalœsu ye, yé lœndœ á 'e mbœrœ á tshe fatshalœsu ye, 'e kpa sœ kœyi she ga lœ kudu owo nœ lifelo awa bisha kœropa 'e.»

¹⁶ «Oyo nœ 'e, agbozu aayibula! 'E sœ kœpa adœke: «œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri anda Ndjaba, œ sœsœ dœ o'o nene; kashe œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri œrœ á sœ œa lœ anda Ndjaba, dá tshe mbœrœ dœ œtshœnœ.»¹⁷ Aayi indi, aayibula, œrœ gadœ dá sœ dœ ádá kœropa nœ a: œrœ too Tepelo á mbœrœ adœke œrœnœ wuta yerœ a? ¹⁸ 'E kpa sœ kœpa adœke: «œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri ndaba á endje to œrœ ga panœ fœ Ndjaba, œ sœsœ dœ o'o nene; kashe œdœ uzu kœdarama ye tœ tokóro á endje ko ga panœ, dá tshe mbœrœ dœ œtshœnœ.»

¹⁹ Aayibula! œrœ gadœ dá sœ dœ ádá kœropa nœ a: Tokóro too ndaba á mbœrœ adœke tokóronœ wuta yerœ a? ²⁰ Ataa, uzu á tshe dara ama ye dœ i'iri ndaba, dá tshe dara ama ye pa ndabœnœ œdœ ndje pe pa œrœ kœ á sœ panœ. ²¹ Uzu á tshe dara ama ye dœ i'iri Tepelo, dá tshe dara ndje ama ye dœ i'iri Ndjaba á tshe sœ œa zœ. ²² Uzu á tshe dara ama ye dœ i'iri tshalafu, dá tshe dara ama ye dœ i'iri ngande tshagbozu œdœ ndje dœ i'iri Ndjaba á tshe sœ panœ.»

²³ «Oyo nœ 'e, aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatsho Afarisayi! 'E sœ kœko bale lœ ndjokpa lœ kako dœngœ á tshafunœ ga waa, kashe 'e sœsœ kœmbœrœtœ 'e lindœ awa akwa á sœ dœ ádá waa nene œata: Kœsœ ndjii, kœwu oyo azu dœ pe kœyindœrœ. œrœ á li má adœke 'e za ga tœ akwa dœmœ, yé œ tshapu kœmbœrœ udunœ nene. ²⁴ Agbozu ayibula! 'E sœ kœsa ipi mbœrœ kœwo dœ aya voma, kashe 'e sœ kœmerœ shamo!）」

²⁵ «Oyo nœ 'e, aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatsho Afarisayi! 'E sœ kœdjuto tshapa yashi œdœ pe tshapa saani, kashe tshelœnœ su dœ œrœ nœ angba œdœ dœ œrœ nœ ogo ekperœ nœ 'e. ²⁶ Farisayi ayibula, djuto tshelœ yashi utshunœ yeka á tshapa nœ kœga ndje.»

²⁷ «Oyo nœ 'e, aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatsho Afarisayi! 'E sœ œata udu á endje dja tshapanœ dœ

imbi ngbeya, á ga kolœ dja ga pa noe, kashe tsheloene su kperœ doe ngbabi akuzu œdoe doe tsheloœ aka mara ufu œroe ko. ²⁸ E'e ndje awa bale dja ga ushu, 'e soe koematœ 'e bata azu á endje soe ndjii tœ ala azu, kashe ba loe 'e, e'e koedœ awulapatsho œdoe aayi ngbindiroe.»

²⁹ «Oyo noe 'e, aayi koeyisœ awa akwa œdoe awulapatsho Afarisayi! 'E soe koemboeroe otsho udu mbœroe aayi koegbara o'o, yé œ soe koeguma tshapadu azu á endje soe ndjii doe ambara. ³⁰ Yé 'e soe koepa adœke: «(Ede 'a koese lima londœ noe alata 'a zœ, 'a ngbotœ 'a lima doe endje ndœ koewo aayi koegbara o'o nene.»

³¹ Ataa, 'e wusœ noe doe tœ 'e adœke e'e koedœ aata azu á endje wo lima aayi koegbara o'o ye! ³² Yé ngongœ asœke, 'e te loe kumu koemboeroe udu akwa noe aata 'e! ³³ E'e koedœ ayakoro, ukpulu akatsha ayakoro! 'E gbe koto koekpa awa adœke endje wa ngbanga djofele noe lifelo 'e a? ³⁴ Mbœroe tœnoe ataa, mœ soe koewwa aayi koegbara o'o, doe aayi koewusœtœ doe pe aayi koeyisœ awa akwa foe 'e. 'E wo anga endje, œ kuru anga endje ga pa kurushi, 'e kpa so anga endje doe ndjapa ba loe Sinagoga noe 'e œ gœrœ endje loe ongbo doe ongbo. ³⁵ Yé indji azu á endje soe ndjii á tu lima ga pa oshœ asœmœ, soe ga pa kumu 'e, koeto ba tœ indji Abele á tshe soe ndjii œerrr ga tœ indji Zakariya, gbolo noe Barashi á 'e wo

lima she ba ugurutœ œyeroe osho œdoe ndaba loe anda Ndjaba. ³⁶ Mœ soe koepa foe 'e doe adjapu adœke: Tshangba œeroene asœmœ ko œ soe ga pa kumu 'e doe azu noe tshakpesheke asœke!»

Kœpulœma tœ upu noe Yerusaleme
(Wu ba tœ Luk 13.34-35)

³⁷ «Yerusaleme, Yerusaleme, œboe á boe soe koewo aayi koegbara o'o yé á soe koewe endjeneke á Ndjaba soe koewwa endje foe boe doe badja, awa ndjoro mœ yi lima ndœ koengboœa azu noe zœ ga tœ œsœnoe bale bata á ayi ngato œ ngboœa ayanoe ga tshakudu ombo ye, kashe 'e yiye lima ndœ noe nene! ³⁸ Mbœroe tœnoe ataa, Ndjaba œ gi ala ye pa anda noe 'e, yé anga œroe bale kpa gu nene. ³⁹ Gbambanoe nene, mœ soe koepa foe 'e adœke: Koeto ngongœnoe asœke, 'e kpa wu mœ nene œerrr ga tœ lœko á 'e pa adœke: «Kaka Ndjaba to kane ye ga pa uzu á tshe na doe i'iri Gbozu.»

24

O'o tœ upu noe koendi Tepelo

(Wu ba tœ Mar 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Lœko á Yisu wuta lima loe Tepelo á tetœ koero tœnoe, ayambarœ noe ye na ndoo doe she mbœroe koema mara á endje mœ doe Tepelo. ² Yisu za o'o yé œ pa foe endje adœke: «'E wu œeroene asœmœ ko? Mœ soe koepa doe adjapu adœke anga badja bale œ

kpa ka ga pa anganœ nene; tsheloœ œ ndi para ye.»

Oyo œdœ œrœ kanga

(Wu 6a tœ Mar 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Lœkœ á Yisu sœ ga ati 6a pa kaga œyœ olive, ayambarœ nœ ye gitœ endje ndoo dœ she ga indirinœ, yé œ yu she adœke: «Pa fœ 'a kane, dœ œlœ gadœ dá œrœnœ asœmœ œ mbœrœ má tœ endje a? Yé ambará gadœ dá matœ endje dœ olo kœkwa 6œ œdœ dœ olo kœka tshapashœ a?»

⁴ Yisu gi fœ endje adœke: «Ala 'e gbœ, uzu bale fafara 'e nene. ⁵ Gbambanœ nene, azu ndjoro œ na bala dœ i'iri mœ, œ pa adœke: “œmœ koedœ Masiya!” Yé endje fara azu ndjoro. ⁶ œlœ á 'e koedjindœ upu nœ koshe á sœ lœ ondonœ œdœ œneke á sœ lœ ingirinœ, awa zaza 'e nene; œ li adœke œrœ ataa wuta yeka, kashe œ dœdœ damba kœka tshapashœ dœmœ nene. ⁷ Ogo bale œ nga koshe dœ anga ogo, yé ogo gbozu bale œ nga koshe dœ anga ogo gbozu, egerœ ogo œdœ koeturu œshœ œ za osho ngbangbangba. ⁸ œrœnœ asœmœ kœ œ sœ bala 6ata ali kœka œrœ á ka yashe utshu kœzu gbolo.

⁹ «Azu œ ko 'e bala mbœrœ adœke endje ndanga 'e yé œ wo 'e. Angbi azu kœ œ yangba 'e mbœrœ i'iri mœ. ¹⁰ Yé azu ndjoro œ katœ kœyindœrœ nœ endje; endje tœ gbandatœ endje dœ pe kœyangbatœ endje ugurutœ endje. ¹¹ Ayi kœgbara o'o nœ wala œ wuta yé œ djingili

tsheloœ azu ndjoro. ¹² Manda nœ, ngbindiroœ œ gerœ lœ azu, yé kœyindœsho œ gerœ nene. ¹³ Kashe uzu neke á tshe ka ngbiri œrrr ga tœ ndœngœlœnœ, œshe asœmœ dá she. ¹⁴ Endje mindœ œtshœ O'o ogo gbozu pa œshœ djigi; angbi azu kœ œ dji yeka á manda nœ á tshapashœ œ ka.»

Egerœ oyo

(Wu 6a tœ Mar 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «'E wu bala tsheneke á endje e she “ayi kœndi œrœ” á ayi kœgbara o'o Daniyele pa lima tœ ye 6a tœ œyerœ osho. Kaka tsheneke á tshe di mbetinœ asœke wusœ ádánœ! ¹⁶ Yé œ li adœke endjeneke á endje sœ 6a lœ ogo Yuda, kpa ga pa kaga. ¹⁷ Tsheneke á tshe kœsœ 6a pa anda, œ lili adœke tshe jœrœ ga ati mbœrœ kœko gbarœ nœ ye 6a sœnda nœ ye nene. ¹⁸ Tsheneke á tshe kœsœ 6a lœ kindi, œ lili adœke tshe kwatœ ye ndœ kœza yœgbœdœ lœba nœ ye nene.

¹⁹ «Oyo nœ ayashe nguzu œdœ endjeneke á endje sœ kœko œngœ ga lœ ama agbolo dœ olonœ asœmœ! ²⁰ 'E za avwala fœ Ndjaba mbœrœ á 'e kœkpakpa dœ yapu nœ izi too dœ olo sabata nene. ²¹ Gbambanœ nene, dœ lœkœnœ asœmœ, egerœ oyo œ sœ zœ; œ sœ tœ egerœnœ kœrosœ œneke á endje wu 6a lima koeto kpœtœ ali kœmbœrœ tshapashœ œrrr ga tœ ngœngœ asœke, yé mara œrœ ataa œ kpa mbœrœtœ endje bale

nene. ²² Ædœ Gbozu kœgbe má lima tœ kœgi ata olonœ nene, uzu bale œ soepe má dœ soro nene; kashe mbœrœ endjeneke á tshe ke endje dá tshe kundœ átá olonœ ascœmœ.

²³ «Yé œdœ anga uzu kœpa fœ 'e adœke: “Masiya sœ 6a ke” too “tshe sœ 6a e”, 'e yiyindœ nœ fœ she nene.

²⁴ Gbambanœ nene, aekpe masiya œdœ aayi kœgbara o'o nœ wala œ wuta ndjoro. Endje mbœrœ afá yé œ ma ambará œrœ ndjoro dœ mara adœke œne djingili tshelœ kumu azu. Ædœ œ kœli ndje, endje mbœrœ ndje awa bale fœ endjeneke á Ndjaba ke endje. ²⁵ 'E dji kane! Mœ va tshelœ utu 'e tœnœ utshunœ ye.

²⁶ «Ædœ endje kœpa fœ 'e adœke: “E wu, tshe sœ 6a lœ kpagagasho”, 'e nana ga zœ nene. Too œdœ endje kœpa fœ 'e adœke: “e wu, tshe zatœ ye yiwa tœnœ 6a ke”, 'e yiyindœ nœ nene. ²⁷ Bata á yavuru œ yerœwa 6a lafo, kœto 6a tœ osho á ɔlɔ œ wuta tœnœ œrrr ga tœ osho á ɔlɔ œ li tœnœ, dœ mara ataa dá Gbolo nœ uzu œ na bala dœ tœnœ. ²⁸ Osho á oko uzu sœ tœnœ dá adivumbala œ ngbœtœ endje 6a zœ.»

Ambará kœna Gbolo nœ uzu

(Wu 6a tœ Mar 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ «Manda kœwu oyo nœ olonœ ascœmœ, ɔlɔ œ te ubunœ, yapu œ kpa tɔ nene, angerepe œ to 6a lafo œ yo ga ati, gbœgbœ nœ tshalafo œ

turu. ³⁰ Yé ambará Gbolo nœ uzu œ wuta 6a lafo; azu kɔ pa ɔshɔ œ ditshelœema endje, endje wu Gbolo nœ uzu kœna lœ ondro dœ gbœgbœ djigi œdœ lœ mokɔ. ³¹ Tshe vwa bala aandjelu nœ ye ndœ kœ'uru ngbake tœ osho kɔ pa ɔshɔ: Tshe ngbœba bala endjeneke á tshe ke endje tœ osho kɔ ga tœnœ.»

Kœyisœrœ á to lœ ɔyɔ fige

(Wu 6a tœ Mar 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «'E dji ádá kœyisœrœ á to lœ ɔyɔ fige: Løndɔ á ganeanœ kœyɔrɔtshelœtœ endje, 'e wusœ nœ adœke yapu kœlu ngwarœ ndo ye. ³³ Æ sœ ndje atamœ fœ 'e, ɔlɔ á 'e kœwu ndje œrœ ataa kœmbœrœtœ endje, 'e wusœ nœ adœke Gbolo nœ uzu ndo ye, tshe sœ lœ manda 'e. ³⁴ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu, azu nœ tshakpesheke, endje tshu kɔ nene á œrœnœ œ mbœrœtœ endje. ³⁵ Tshalafo dœ tshapa ɔshɔ œ ro ye, kashe o'o ama mœ œ ro nene.»

Ndjaba kuti ye dá wusœ ndœngɔlɔ olo

(Wu 6a tœ Mar 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)

³⁶ «Kashe olonœ œdœ ada ɔlɔnœ ascœmœ, uzu bale wuwusœ nœ nene; œdœ aandjelu 6a lafo, œdœ Gbolo nœ uzu, endje wuwusœ nœ nene, Aba kuti ye dá wusœ nœ. ³⁷ Løndɔ nœ kœna Gbolo nœ uzu, œrœ œ mbœrœtœ endje kolœ 6ata mara œrœ á mbœrœ lima tœ endje dœ lɔkɔ nœ Nowa. ³⁸ Gbambanœ nene, dœ løndɔnœ ascœmœ, utshu lɔkɔ egerœ kœsu ungu

pa ɔshɔ djigi, azu sɔe lima kɔezirɔe dɔe kɔendjorɔe, endje sɔe lima kɔetotɔe endje too kɔeko ayawuru nɔe endje ndɔe totɔe ɔerrr ga tɔe olo á Nowa li lima ga lɔe egerɔe agba. ³⁹ Endje sɔesɔe lima kɔegbe dɔe ɔerɔe bale nene ɔerrr á egerɔe kɔesu ungu na, á endje tara para kɔkɔ. Ɖ sɔe ndje ataa lɔkɔ á Gbolo nɔe uzu ɔe na bala. ⁴⁰ Yé ayakoshe bisha ɔe sɔe ɓa lɔe kindi, endje za anga bale, ɔe katɔe anga ti. ⁴¹ Ayashe bisha ɔe sɔe kɔetɔ ɔerɔe lɔe kafuru, endje za anga bale, ɔe katɔe anga ti. ⁴² Ataa, ala 'e gbɔ mbɔerɔe 'e wuwusɔe olo neke á Gbozu nɔe 'e ɔe na dɔe tɔenɔe nene. ⁴³ 'E wusɔe nɔe adɔeke, ɔedɔe ayengɔ anda kɔewusɔe ada ɔlɔ nɔe butshɔ á ayi angba ɔe na kɔezi angba ɔerɔe nɔe ye, tshe lo olo nene yé tshe katɔe ye adɔeke tshe to ogoro lɔe anda nɔe ye nene. ⁴⁴ Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, e'e ndje, ala 'e gbɔ mbɔerɔe Gbolo nɔe uzu ɔe na dɔe ada ɔlɔ neke á 'e wuwusɔe nɔe nene.»

Ayi akwa á tshe sɔe kɔemboerɔetɔe ye lindɔe nɔe
(Wu ɓa tɔe Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Ataa, ɔedɔe dá dɔe ayi akwa á tshe sɔe kɔemboerɔetɔe ye lindɔe o'o gbozu nɔe ye, yé á sɔe ndje dɔe kɔewusɔerɔe á gbozu akwa nɔe ye za she tɔe kapeta nɔe anganɔe, mbɔerɔe kɔeto kɔezirɔe fɔe endje liaka ada ɔlɔ dali a? ⁴⁶ Yanga nɔe ayi akwanɔe asɔemɔe ɔedɔe gbozunɔe kɔegu á gbɔ she lɔema akwanɔe! ⁴⁷ Mɔe sɔe kɔepa dɔe adjapu fɔe 'e: gbozu ɔe za she tɔe kapeta tshapa

ɔerɔe nɔe ye kɔ. ⁴⁸ Kashe ɔedɔe ɔeshe kɔedɔe ekpe ayi akwa, á pa ɓa lɔsu ye adɔeke: “Gbozu nɔe mɔe ɔe gu katsha nene”, ⁴⁹ yé á tetɔe kɔebi aayi akwa anganɔe, kɔezi ɔerɔe dɔe pe kɔendjo ɔerɔe awa bale dɔe aayi kɔendjorɔe, ⁵⁰ gbozu nɔe ayi akwanɔe asɔemɔe ɔe gu dɔe olo ɔedɔe dɔe ada ɔlɔ á ayi akwanɔe wuwusɔe nɔe nene. ⁵¹ Tshe gɔrɔ ayi akwanɔe, ɔe mbɔerɔe ɔerɔe kanga nɔe awulapatshɔ fɔe she, ɓa tɔe osho á azu ɔe ki dɔe pe kɔezi tshelɔe daji endje gbagbara gbagbara.»

25

Ndɔema toro tɔe upu nɔe akpɔ ayawuru ndjokpa

¹ «Yé Ogo gbozu nɔe tshalafo sɔe ɓata ɔkpɔ ayawuru ndjokpa á endje ko miinda nɔe endje, yé á wuta kɔena kɔetogba dɔe yakoshe totɔe.

² Anga endje mindu kɔedɔe aayi indi, anga endje mindu kɔedɔe aayi kɔewusɔerɔe.

³ Kɔeko miindanɔe, aayi indinɔe mindu susu lima kada ga lɔe ɔenɔe endje nene;

⁴ kashe aayi kɔewusɔerɔenɔe mindu su lima kada ga lɔe anga á na dɔe tɔenɔe dɔe miinda nɔe endje. ⁵ Bata ɔendɔe yakoshenɔe sɔe lima kɔedi tɔenɔe waa, olo mbɔerɔe endje, endje lo para ye.

⁶ «Lɔe ɔgbɔ butshɔ, anga uzu bale tetɔe rawa adɔeke: “'E wu, yakoshenɔe dá yi kumu ye asɔe; 'e wuta ndɔe ye.”

⁷ Ɖkpɔ ayawurunɔe kɔejo para yé kɔetetɔe kɔeguma miinda nɔe endje. ⁸ Aayi indinɔe

kœpa fœ ayi kœwusœrœ adœeke: “E su anga kada nœ 'e fœ 'a mbœrœ œnce 'a miindancœ sœ kœru tœncœ.”⁹ Aayi kœwusœrœ kœgi fœ endje adœeke: “Æ ngba 'a ye, œ gegerœ yeka á 'a kœsu mbœrœ 'a œdœ fœ 'e nene. 'E na œ yœ œne 'e ba ndœ aayi kœka œrœ.”¹⁰ Lœndœ á aayi indincœ ro kœyœ kadanœ ga zœ atake, yakoshe totœncœ yi kumu ye. Akpœ ayawuru mindu á endje guma má tœ endje yindjindjincœ ascœmœ, li dœ she ga scœnda angbo totœncœ, yé endje kœtshu mandancœ ga tœncœ ye. ¹¹ Ændœncœ di manda nœ, œkpœ ayawuru indincœ gu œ tetœ kœ'e osho adœeke: “Gbozu, gbozu, kœrœ manda fœ 'a ka!” ¹² Kashe tshe gi adœeke: “Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœeke, mœ wuwusœ 'e nene.” ¹³ Atamœ, ala 'e gbœ, mbœrœ 'e wuwusœ olo dœ pe ada œbœ nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ ngendja

(Wu 6a tœ Luk 19.11-27)

¹⁴ «Æ sœ bala bœta anga yakoshe á tshe yi lima ndœ kœna ana: Tshe e aayi akwa nœ ye œ katœ œrœ nœ ye fœ endje. ¹⁵ Tshe ko fœ anga talata mindu, anga talata bisha, fœ votœncœ talata* bale: Tshe ko fœ uzu dœ uzu liaka gbœgbœ nœ ye. Manda nœ, tshe ro daye. ¹⁶ Ayi akwa á tshe gbœ talata mindu gu œ za ga tœ akwa, yé œ kpa gbœ angancœ mindu ga pancœ.

¹⁷ Tsheneke á tshe gbœ talata bisha mbœrœ ndje awa bale, yé œ kpa gbœ talata bisha ga pancœ. ¹⁸ Kashe tsheneke á tshe gbœ talata bale, gu œ dji kudu bœ lœ œshœ, yé œ za talata bale nœ gbozu akwa nœ ye yiwa tœncœ ga lœ nœ.»

¹⁹ «Ændœncœ kœdi œerr manda nœ, gbozu nœ aayi akwancœ ascœmœ gu, yé œ tetœ kœyu endje tœ akwa á tshe ka lima tœncœ fœ endje. ²⁰ Tsheneke á tshe gbœ lima talata mindu gitœ ye ndœ, œ pa adœeke: “Gbozu, wu, bœ ko lima talata mindu fœ mœ. Angancœ mindu á mœ gbœ ga pancœ dœke.” ²¹ Gbozu nœ ye pa fœ she adœeke: “Æ sœ dœ œtshœncœ, œbœ kœdœ œtshœ ayi akwa yé bœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ. Bata á bœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa ataa, mœ za bœ ga pa egerœncœ. Na ga mœ œ sœ dœ yanga awa bale dœ gbozu nœ zœ.” ²² Tsheneke á tshe gbœ lima talata bisha na ndje œne ye, yé œ pa adœeke: “Gbozu, bœ ko lima talata bisha fœ mœ. Angancœ bisha á mœ gbœ ga pancœ dœke.” ²³ Gbozu nœ ye pa fœ she adœeke: “Æ sœ dœ œtshœncœ, œbœ kœdœ œtshœ ayi akwa yé bœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ. Bata á bœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa ataa, mœ za bœ ga pa egerœncœ. Na ga mœ œ sœ dœ yanga awa bale dœ gbozu nœ zœ.”

²⁴ «Tsheneke á tshe gbœ lima talata bale kœna, yé á kœpa œncœ ye adœeke: “Gbozu, mœ

* 25.15 25.15 Talata bale li dœ denari ndjokpa

wu lima sœ nœ adœke œþœ kœdœ gbozu á þœ ngaanga: Þœ sœ kœkœ ngwarœ á œ dœdœ þœ dá lu nene, þœ sœ kœkœ ngwarœ þa tœ osho á þœ lulu œrœ bale nene. ²⁵ Awa za mœ, yé á mœ na á za talata nœ zœ yiwa tœnœ ga lœ osho. Wu, œrœ nœ zœ dœke.” ²⁶ Kashe gbozu nœ ye gi fœ she adœke: “Ekpe ayi akwa, ayi odo! Þœ wu lima sœ nœ adœke mœ sœ kœkœ ngwarœ á œ dœdœ mœ dá lu nene, mœ sœ kœkœ ngwarœ þa tœ osho á mœ lulu œrœ bale nene. ²⁷ Ataa, œ li má adœke þœ ko ngendja nœ mœ ga lœ anda kœgumasœ ngendja, yé á mœ kœgu má atake, á kœgbœ anga œrœ nœ mœ ga pa nœ. ²⁸ 'E za talatœ asœmœ bale tœ ye, yé œ za fœ tsheneke á tshe sœ dœ tœnœ ndjokpa asœmœ. ²⁹ Gbambœ nene, uzu kœ á tshe sœ dœ œrœ ndjoro, endje to anganœ ga panœ fœ she. Tsheneke á tshe gugu dœ œrœ nene, endje ko œneke teasho á tshe œepe dœ tœnœ, tœ ye yé. ³⁰ Tœ ayi akwanœ á ádá ye gugu nene asœ, 'e vwi she ga lœ ubu osho þa shu: Þa zœ kœdœ kolœ iki œdœ kœ zi tshelœ daji gbagbara gbagbara.”»

Ndœngœlœ kœwa ngbanga

³¹ «Lœkœ á Gbolo nœ uzu œ na bala lœ mokœ nœ ye dœ aandjelu para, tshe sœ þa pa ngande tshagbozu nœ mokœ nœ ye. ³² Azu ogo kœ pa osho œ ngbœtœ endje þa utshu ye, yé tshe kurutshelœ azu dœ azu þata á ayi kœgbœndœ ayarœ œ kurutshelœ apata

dœ ayaburu. ³³ Tshe ko apata ga tœ kuni ye, yé œ ko ayaburu ga tœ gele ye. ³⁴ Yé gbozugo œ pa fœ endjeneke á endje sœ ga tœ kuni ye adœke: “E na ga mœ, e'e á Aba mœ to kane ye ga pa 'e. 'E li ga lœ ogo tshagbozu á endje guma þa lima sœ nœ fœ 'e, kœtotœ kœmbœrœ tshapasho. ³⁵ Gbambœ nene, mœ sœ lima dœ ogo yé 'e to kœzirœ fœ mœ; mœ sœ lima dœ ogo ungu yé 'e su ungu fœ mœ; mœ dœ lima gene yé 'e za osho kœsœ fœ mœ; ³⁶ mœ sœ lima kpendronœ yé 'e za lœba fœ mœ; mœ sœ lima dœ kœba yé 'e na ndœ kœtitœ mœ; mœ sœ lima lœ anda kána yé 'e na kœwu mœ.”

³⁷ «Yé azu á endje sœ ndjii gi fœ she adœke: “Gbozu, lœkœ gadœ á 'a wu lima þœ dœ ogo yé á to kœzirœ fœ þœ a, dœ ogo ungu yé á su ungu fœ þœ a? ³⁸ Lœkœ gadœ á 'a wu lima þœ tœ gene yé á za osho kœsœ fœ þœ a? Lœkœ gadœ dá 'a wu lima þœ kpendronœ yé á za lœba fœ þœ a? ³⁹ Lœkœ gadœ dá 'a wu lima þœ dœ kœba too lœ anda kána yé á 'a na kœwu þœ a?” ⁴⁰ Yé gbozugo œ gi fœ endje adœke: “Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke: Olo kœ á 'e sœ lima kœmbœrœ œrœnœ asœmœ fœ anga aaya lœ aaya mœ á œsœ endje lili nene, œmœ dá 'e sœ lima kœmbœrœ tœnœ fœ mœ asœmœ.”

⁴¹ «Manda nœ, tshe pa bala fœ endjeneke á endje sœ ga pa gele ye adœke: “E gitœ 'e zara tœ mœ, e'e

dœ azu á endje darandœ 'e! 'E na œ yo ga la owo á ru nene, á endje guma fœ djaboro dœ aandjelu nœ ye. ⁴² Gbambanœ nene, mœ sœ lima dœ ogo yé 'e toto kœziroœ fœ mœ nene; mœ sœ lima dœ ogo ungu yé 'e susu ungu kœndjo tœnœ fœ mœ nene; ⁴³ mœ na lima tœ gene yé 'e zaza osho kœsœ fœ mœ nene; mœ sœ lima kpendronœ yé 'e zaza lœba fœ mœ nene; mœ sœ lima dœ kôba yé 'e nana œ titœ mœ nene; mœ sœ lima lœ anda kánga yé 'e nana œ wu mœ nene." ⁴⁴ Yé endje ndje, endje gi bala adœke: "Gbozu, ɔ́ ɔ́ gáde dá 'a wu lima 6œ dœ ogo too dœ ogo ungu, tœ gene too kpendronœ a, dœ kôba too lœ anda kánga yeka á gbegbe lima dœ 6œ nene a?" ⁴⁵ Yé tshe gi bala fœ endje adœke: "Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu, ɔ́ dœ ɔ́ á 'e mbœmbœroœ lima œroœnœ asœmœ fœ anga aya bale ugurutœ aaya mœ á œsœ endje lili nene, 'e mbœmbœroœ ndje lima fœ mœ nene." ⁴⁶ Yé endjeneke œ li bala ga lœ djofele neke á ka nene. Andaa, azu á endje sœ ndjii œ li bala ga lœ soro nœ waa dœ waa.»

26

Kœvvarandœ Yisu
(*Wu 6a tœ Mar 14.1-2; Luk 22.1-2; Yow 11.45-53*)

¹ Lɔ́kɔ́ á Yisu mindœ upunœ asœmœ kɔ́kɔ́ ye, tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: ² «'E

wusœ nœ adœke œ sœpe olo bisha kœwuta ga tœ angbo nœ pake: Endje za Gbolo nœ uzu yɔ́ œroœ ndœ kœkuru she ga pa kurushi.»

³ Yé agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia ngbɔtœ endje 6a sœnda nœ egerœ nganganganga Ndjaba á 'iri ye kœdœ Kayifa.

⁴ Endje djitœ endje yé œ wa adœke œne frandœ Yisu œ tepa ye yeka á kœ wo she.

⁵ Endje sœ lima kœpa adœke: «œ lili adœke a za she dœ lɔ́ndɔ́ angbonœ nene, ete nene azu œ oma ye.»

Anga yashe su yombo ga lœ kumu Yisu

(*Wu 6a tœ Mar 14.3-9; Yow 12.1-8*)

⁶ Lɔ́kɔ́ á Yisu sœ lima 6a lœ Betani 6a sœnda nœ ayi boroma Shimu, ⁷ anga yashe bale na dœ yombo nœ ye lœ anga á endje mbœroœ dœ albatre*, ama yombonœ gbɔ́ waa. Tshe su yombonœ ga lœ kumu Yisu lɔ́ndɔ́ á tshe sœ pa ndaba kœzi œroœ. ⁸ Lɔ́kɔ́ á ayambarœ nœ ye wu ataa, endje sœ dœ ekpe lɔ́su yé œ pa adœke: «Mbœroœ gáde á tshe ndi ungu yombonœ asœ ataa? ⁹ œ li má adœke endje ka yombonœ asœmœ dœ amanœ tœ ɔ́gbɔ́nœ yé œ kurutshelœ ngendjanœ tœ aayi oyo.»

¹⁰ Yisu wusœ nœ lima adœke endje sœ kœpa ataa, yé œ pa fœ endje adœke: «Mbœroœ gáde á 'e sœ kœndanga yashœnœ asœke a? œroœ á tshe mbœroœ

* 26.7 26.7 Albatre kœdœ badja á tshelœnœ sœ ngbii á endje mbœroœ dœ anga yé amanœ gbɔ́ waa

fœ mœ koedœ ɔtshœrœ.
 11 Gbambanœ nene, 'e sœ
 tœ œsœnœ dœ aayi oyo ɔlɔ
 dœ ɔlɔ. Kashe œmœ, 'e sœ
 dœ mœ awa bale waa nene.
 12 Tshe su yombonœ asœmœ
 kpɔɔ ga tœ ɔkɔ mœ mbœrœ
 kœguma mœ ndœ kœshi mœ.
 13 Mœ sœ kœpa dœ adjapu
 fœ 'e adœke: Osho kɔ á endje
 pandœ ɔtshɔ O'onœ asœke
 tœnœ pa tshapashɔ djigi,
 endje pandœ œrœ á yashe
 asœke mbœrœ, yé endje gbe
 dœ she.»

Kœvatɔ osho nœ Yuda
(Wu 6a tœ Mar 14.10-11;
Luk 22.3-6)

14 Yé anga yambarœ bale
 lœ andjokpa dœ bisha á i'iri
 ye koedœ Yudasi Isikariote,
 na ga ndœ agbozu tshapa an-
 ganga Ndjaba, 15 yé œ pa fœ
 endje adœke: «Ærœ gadœ dá
 'e za fœ mœ œdœ mœ kœza
 she yɔ œrœ fœ 'e a?» Endje
 di langere ngendja zazu bale
 dœ ndjokpa (30), yé á ko fœ
 she. 16 Kœtɔ pe dœ lœkœnœ
 asœmœ, Yuda tetœ kœpara
 awa ndœ kœza Yisu fœ endje.

Yisu zi œrœ angbo pake dœ
ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 14.12-21;
Luk 22.7-14,21-23; Yow 13.21-
30)

17 Dœ ali olo nœ angbo
 nœ mapa á susuku nene,
 ayambarœ na kœyu Yisu
 adœke: «Bœ yindœ nœ adœke
 'a guma kœzirœ nœ pake fœ
 6œ kpœta a?» 18 Tshe pa fœ
 endje adœke: «'E na 6a ndœ
 anga uzu bale lœ ongbo yé
 œ pa fœ she adœke: "Gbozu
 pa adœke: Ada ɔlɔ nœ mœ li

ye; mœ mbœrœ angbo pake
 dœ ayambarœ nœ mœ 6a
 ndœ zœ.» 19 Ayambarœnœ
 mbœrœ 6ata á tshe pa tœnœ
 fœ endje, yé œ guma œrœ
 angbo Pakœnœ.

20 Lœkɔ á ɔlɔ di, Yisu sœ pa
 ndaba kœzirœ dœ ayambarœ
 ndjokpa dœ bisha. 21 Lœndɔ á
 endje sœ kœzirœ, tshe kœpa
 adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e
 dœ adjapu, anga yanga 'e
 bale œ za mœ yɔ œrœ zœ.»

22 Oyo kœza endje, endje
 kœtetœ kœyu she uzu dœ uzu
 adœke: «Æ dœ mœ a, Gbozu?»
 23 Tshe kœgi adœke: «Æshe á
 tshe ngbɔ kane ye lœ gbarœ
 kœzirœ awa bale dœ mœ
 asœmœ, œshe dá za mœ yɔ
 œrœ. 24 Gbolo nœ uzu œ tshu
 6ata á endje sú lima ala buku
 nœ Ndjaba tœ upu nœ ye.
 Kashe oyo nœ uzu á tshe za
 Gbolo nœ uzu yɔ œrœ. «Æ
 sœ má dœ ɔtshœnœ mbœrœ
 uzunœ adœke adja endje
 zuzu she nene!» 25 Yudasi, á
 tshe sœ kœza she yɔ œrœ, za
 o'o œ pa adœke: «Ædœ mœ
 a, Gbozu?» Yisu gi fœ she
 adœke: «Æ6œ dœ tœ zœ 6œ
 pa ye.»

Ndœngɔlɔ kœzirœ nœ Yisu
dœ ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 14.22-26;
Luk 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

26 Dœ lœndɔ kœzi œrœ, Yisu
 za mapa œ donga Ndjaba, œ
 kavwa tshelœnœ, œ ko fœ
 ayambarœ nœ ye, yé œ pa
 adœke: «'E ko œ zi, asœ koedœ
 undu mœ.» 27 Manda nœ,
 tshe za ndje yashi vinu, œ
 donga Ndjaba, yé œ za fœ
 endje dœ kœpa adœke: «'E'e

kɔ 'e ndjo, ²⁸ mboerø asøke kœdœ indji mœ, indji á guma ayo ugurutœ Ndjaba dœ azu, indji á tu mboerø azu ndjoro œdœ mboerø kœdjerœndœ ekperø nœ azu. ²⁹ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, mœ kpa ndjo vinu nene œerrr ga tœ lɔkɔ á mœ ndjo bala tafonœ dœ 'e 6a lœ Ogo gbozu nœ Aba mœ.» ³⁰ Manda kœdonga Ndjaba dœ itshi, endje wuta ndœ kœɔ ga pa kaga ɔyɔ Olive.

Yisu pa adœke Petro œ 'ea œne

(Wu 6a tœ Mar 14.27-31; Luk 22.31-34; Yow 13.36-38)

³¹ Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «Lœ butshɔ asœ, e'e kɔ 'e katœ mœ ti ye. Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: "Mœ 6i bala ayi kœgbœndœ apata, yé ukpulu apatanœ œ ndjɔtshelœtœ endje."»

³² Kashe, Yisu kpa pa adœke: Lɔkɔ á Ndjaba kœshe mœ lœ kuzu, mœ na utshu 'e ga lœ Galilayi.» ³³ Petro za o'o œ pa fœ she adœke: «Ædœ azu kɔ kœkatœ zœ ti, œmœ, mœ katœ zœ ti nene.» ³⁴ Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ 6œ dœ adjapu adœke, dœ butshœnœ asøke utshunœ adœke kœngato ki, 6œ 'ea mœ awa votɔ.» ³⁵ Petro pa fœ she adœke: «Ædœ œ kœsœ adœke a tshu dœ 6œ, mœ 'ea 6œ bale nene.» Yé ayambarœnœ kɔ pa ndje awa bale.

Yisu 6a lœ Getesemane

(Wu 6a tœ Mar 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Yisu wuta dœ ayambarœ nœ ye 6a tœ anga osho á endje e i'irinœ Getesemane, yé á pa fœ endje adœke: «'E sœ ga ati kpœke, mœ sœ kœna kœza avwala 6a 'e.» ³⁷ Tshe za Petro œdœ agbolo yakoshe nœ Zebedayi bisha á na dœ endje. Tshe tetœ kœgbɔ oyo tœ lœsu ye, yé awa li she gɔrɔ. ³⁸ Yé á tshe kœpa fœ endje adœke: «Lœsu mœ su kperœ dœ oyo nœ kuzu. 'E sœ kpœke yé œ lolo nene awa bale dœ mœ.» ³⁹ Tshe gitœ ye zara œ te dœ tshatshu ye ga tœ ɔshɔ, œ za avwala adœke: «Aba mœ, œdœ œ kœli, gi yashi œrœ kanganœ asøke zara tœ mœ ye. Æ sœsœ adœke 6œ mboerœ œneke á mœ yindœ nœ nene, kashe mboerœ 6ata á 6œ yindœ nœ.» ⁴⁰ Manda nœ, tshe gu ga ndœ ayambarœ yé œ gbɔ endje lœ olo. Tshe pa fœ Petro adœke: «Shimu, 'e sœsœ dœ gbɔgbɔ kœsœ dœ uburu ala 'e awa bale dœ mœ manda ada ɔlɔ bale nene a? ⁴¹ 'E lolo nene yé œ za avwala mboerœ adœke 'e yoyo ga lœ kœwu lœsu nene. Ishiri uzu su dœ gbɔgbɔ, kashe undu ye gugu dœ gbɔgbɔ nene.»

⁴² Tshe kpa gitœ ye zara tœ bishanœ kœza avwala dœ kœpa adœke: «Aba mœ, œdœ œ kœli, za yashi œrœ kanganœ asøke adœke mœ ndjondjo nene. Kaka 6œ mboerœ 6ata á 6œ yindœ nœ!» ⁴³ Tshe kpa gu ga ndœ ayambarœ nœ ye, œ gbɔ endje kolœ lœ olo, mboerœ ala endje sœ lima dœ kikilinœ, awa kœkœrɔ tœnœ

gugu nene. ⁴⁴ Tshe kpa gitœ ye, yé œ za avwala tœ votœncœ kolœ dœ kœpa tshetœ o'onœ ascœmœ. ⁴⁵ Manda nœ, tshe kpa gu ga ndœ ayambarœ œ pa fœ endje adœke: «'E sœpe kœlo tœncœ œdœ pe kœyatœ 'e! Ngœngœncœ ascœke, ada œlœ á endje za Gbolo nœ uzu ga tshakane aayi kœmboœrœ ekperœ li ye. ⁴⁶ 'E alafo, a na zœ. Ayi kumu mœ á tshe za mœ ga tshakane endje na ye.»

Kœza Yisu

(Wu 6a tœ Mar 14.43-50; Luk 22.47-53; Yow 18.3-12)

⁴⁷ Yisu sœpe kœpa o'o kolœncœ atake, Yudasi, anga yambarœ bale lœ andjokpa dœ bisha yi kumu ye. Tshe na awa bale dœ ukpulu azu ndjoro dœ ingiri yakamba œdœ pe ndindi œyo tshakane endje. Agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ agbozu Ikrizia dá vwa endje. ⁴⁸ Uzu á tshe za Yisu ga tshakane endje yi lima œsœ ambárá œrœ adœke: «Uzu á mœ kœ'uru tshelœ utu ye, dá œshe dœmœ; 'e za she.» ⁴⁹ Trale atake, Yudasi wuta œ na ga ndœ Yisu á pa fœ she adœke: «Abala, Rabi!» Manda nœ, tshe 'uru tshelœ utu ye.

⁵⁰ Yisu pa fœ she adœke: «Yanga mœ, mbœrœ œrœ á bœ gbe dœ tœncœ.» Yé azunœ tepa ye, á za she. ⁵¹ Anga bale lœ ugurutœ endje á endje na dœ Yisu gbota ingiri yakamba nœ ye á de anga ayi akwa nœ egerœ nganga Ndjaba, yé á wa utu ye ndja tœncœ. ⁵² Á Yisu pa fœ she adœke:

«Gi ingiri yakamba nœ zœ ga mangbanœ, mbœrœ azu kœ á endje nga koshe dœ ingiri yakamba, endje tshu kolœ kuzu nœ ingiri yakamba. ⁵³ Bœ wuwusœ nœ adœke œdœ mœ kœyœndœ azu 6a ndœ Aba mœ, tshe vwa ngœngœncœ ascœ ukpulu aandjelu kœro pa ndjokpa dœ bisha fœ mœ adœke endje ti kane mœ nene a? ⁵⁴ Kashe, tœ œeneke, dœ mara gadœ dá o'o ala buku nœ Ndjaba li kœmboœrœtœ endje lindœncœ adœke œ sœ ataa.»

⁵⁵ Dœ ada œlœncœ ascœmœ, Yisu pa fœ ukpulu azu adœke: «'E na kœza mœ dœ ingiri yakamba œdœ pe dœ ndindi œyo, 6ata œmœ kœdœ ayi angba a? Ōlœ dœ œlœ, mœ sœ lima kœsœ ga ati 6a lœ Tepelo kœyisœ œrœ, yé 'e zaza lima mœ nene. ⁵⁶ Kashe œeneke kœ wuta mbœrœ á o'o aayi kœgbara o'o pa lima kœmboœrœtœ endje.» Yé, ayambarœ kœ katœ ye ti, œ kpa ye.

Yisu 6a utshu ayi kœwa ngbanga

(Wu 6a tœ Mar 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Yow 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Endje á endje za lima Yisu, gu dœ she 6a ndœ Kayifa, egerœ nganga Ndjaba á aayi kœyisœ awa akwa œdœ ndje dœ agbozu Ikrizia ngbœtœ endje 6a ndœ ye. ⁵⁸ Petro sœ lima kœna manda Yisu yima yima lœ ingirinœ œrrr 6a lœ gbagba nœ egerœ nganga Ndjaba. Tshe li ga zœ œ sœ ga indiri aayi akwa ndœ

køwu mara á o'onœ œ ka dœ tœnœ.

59 Andaa, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi køwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba kœ, lœ lima køpara awa adœke œne gbœ anga uzu á tshe køpa anga ekpe o'o goro œsœ Yisu yeka á œne køgbœ awa køwa ngbanga nœ kuzu ga tœ ye. 60 Kashe ataa aayi køpa ekpe o'onœ ma lima tœ endje ndjoro gbœ, endje gbœgbœ œrœ bale nene. Kwata œrrr, anga endje bisha matœ endje 61 yé œ pa adœke: «Uzunœ asœ pa adœke: "Mœ li køendi tshelœ Tepelo nœ Ndjaba yé œ mœ ga mangbanœ manda olo voto.»» 62 Egerœ nganga Ndjaba álafo œ pa fœ she adœke: «Bœ gugu dœ o'o køgi tœnœ tœ œneke kœ á azu asœ pa ga pa zœ nene a?» 63 Kashe Yisu sœ lima kokoko. Yé egerœ nganga Ndjabœnœ køyu she adœke: «Mœ sœ køyu bœ, bœ dara ama zœ dœ 'iri Ndjaba nœ soro: «Bœ kødœ Masiya Gbolo nœ Ndjaba a?»» 64 Yisu gi fœ she adœke: «Bœ pa dœ tœ zœ ye. Kashe mœ sœ køpa ngbi fœ 'e adœke: Køto ngœngœnœ asœ, 'e wu Gbolo nœ uzu køsœ ga ati ga tœ kuni Ndjaba nœ gbœgbœ kœ; 'e wu ndje she køjerœ bœ pa ondoro bœ lafo.» 65 Yé egerœ nganga Ndjaba suru tshelœ lœba tœ ye œ pa adœke: «Tshe gu œsœ Ndjaba! A kpa gbegbe dœ atimu nene! 'E totœ køedji køegu osho á tshe gu tœ Ndjaba ye. 66 'E gbe má

œne 'e tœnœ kotoo?» Endje gi adœke: «Tshe li dœ kuzu.» 67 Manda nœ, endje tetœ køtu ngusha ga tshatshu ye œ sœ køedu she, yé anga endje sœ køeda ala ye. 68 Endje pa fœ she adœke: «Masiya, œdœ bœ kødœ ayi køgbœ anga o'o, pandœ nœ fœ 'a: «Ede dá bi bœ a?»»

Petro 'ea Yisu

(Wu 6a tœ Mar 14.66-72; Luk 22.56-62; Yow 18.15-18,25-27)

69 Andaa Petro sœ lima ga ati bœ ushu bœ lœ gbœgbœ, anga yashe akwa na ndoo dœ she yé œ pa fœ she adœke: «Bœ ndje, bœ sœ lima awa bale dœ Yisu uzu Galilayi!» 70 Kashe tshe vusœ nœ utshu azu kœ dœ køpa adœke: «Mœ wuwusœ o'onœ á bœ yindœ køpa tœnœ asœ nene.» 71 Bata á tshe sœ lima køna gu ndœ œsœ manda gbœgbœ, anga angbi yashe akwa kpa wu she yé œ pa fœ azu á endje sœ lima kpœtœmœ adœke: «Uzu asœ sœ lima awa bale dœ Yisu uzu Nazarete.» 72 Petro kpa vusœ nœ dœ kødarama ye adœke: «Mœ wuwusœ uzunœ asœ nene.»

73 Manda nœ teasho, azu á endje sœ lima kpœtœmœ gitœ endje ndoo dœ Petro, yé œ pa fœ she adœke: «Adja, œbœ kødœ anga uzu nœ endje, yé o'o zœ sœ køma bœ ataa.» 74 Yé Petro tetœ kødarama ye dœ køpa o'o adœke: «Kaka Ndjaba za djofele fœ mœ œdœ mœ køpa wala! Mœ wuwusœ

uzunœ asœke nene.» Ngbewo, kŏngato ki. ⁷⁵ Yé Petro gbetshelœ ye ndœ o'onœ á Yisu pa lima fœ she adœke: «Utshunœ adœke kŏngato ki, 6œ 'ea mœ awa voto adœke 6œ wuwusœ mœ nene.» Tshe wuta ga ushu, yé ki dœ oyo.

27

Yisu 6a utshu Pilato

(*Wu 6a tœ Mar 15.1; Luk 23.1-2; Yow 18.28-32*)

¹ Dœ amazi tuu, agbozu tshapa anganga Ndjaba kœ dœ pe agbozu Ikriزيا ngbœtœ endje ga tœnœ kœwa o'o ndœ kœwo Yisu. ² Manda nœ, endje i Yisu ga tœnœ, œ na dœ she yé á za she fœ gbozugo á i'iri ye kœdœ Pilato.

Kuzu Yudasi

(*Wu 6a tœ Akw 1.18-19*)

³ Yudasi á tshe za she yœ œrœ, wu adœke endje wa ngbanga ndœ kœwo Yisu, egerœ gbetshelœ za she, tshe kwa œ gi langere ngendjanœ zazu bale dœ ndjokpa fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe fœ agbozu Ikriزيا, ⁴ yé á pa fœ endje adœke: «Mœ mbœrœ ekperœ, mœ za uzu á tshe mbœmbœrœ ekperœ nene fœ kuzu.» Kashe endje gi fœ she adœke: «'A sœsœ loœnœ nene! Tœnœ kœdœ o'o nœ zœ!» ⁵ Yudasi ko ngendjanœ va ga lœ Tepelo, yé á na kœdu uwu ga lœ igi ye ndœ kœwotœ ye.

⁶ Agbozu tshapa anganga Ndjaba rœ ngendjanœ yé á pa adœke: «Awa akwa nœ azœ yiyindœ nœ adœke

a ko mara ngendja ataa ga ugurutœ kœgbœrœ nœ Tepelo nene, mbœrœ tœnœ á to lœ ngendja indji uzu.»

⁷ Manda kœdjitœ endje, endje za œ yœ dœ kindi nœ ayi kœmbœrœ lœsú mbœrœ kœza tœ tshapa udu nœ agene.

⁸ Mbœrœ tœnœ ataa œrrr ga tœ kpesheke, i'iri kindinœ ascœmœ kœdœ: «Kindi indji uzu.»

⁹ Yé œ mbœrœtœ endje ataa mbœrœ o'o á ayi kœgbara o'o Yilimiya pa lima kœmbœrœtœ endje, tshe pa adœke: «Endje za ngendja zazu bale dœ ndjokpa, œtœnœ kœdœ ama ngendja á agbolo Israyele wa lima tœ upu nœ ye; ¹⁰ yeka á endje za ndœ kindi nœ ayi kœmbœrœ lœsú, 6ata á Gbozu vwa lima mœ ndœ kœpandœ nœ.»

Pilato sœ kœyu Yisu

(*Wu 6a tœ Mar 15.2-5; Luk 23.3-5; Yow 18.33-38*)

¹¹ Yisu ka 6a utshu gbozugo á i'iri ye kœdœ Pilato. Gbozugo yu she adœke: «E6œ kœdœ gbozugo nœ Ayuda a?» Yisu gi fœ she adœke: «E6œ dá sœ kœpa ataa.» ¹² Kashe o'o á agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikriزيا sœ kœpa ga pa ye, tshe gigi lima o'o nene. ¹³ Pilato pa fœ she adœke: «Bœ djidji o'o á endje sœ kœpa ga pa zœ asœ nene a?» ¹⁴ Tshe gigi lima o'o ndœ nœ bale nene, yé gbozugo za lima ama ye ti œœ.

¹⁵ Dœ lœndœ angbo Pake bale dœ bale kœ, gbozugo sœ lima kœvvara anga ayi kánga bale á ukpulu azu yindœ ye. ¹⁶ Andaa, endje

sœ lima dœ anga ayi kánga á endje para wu lima sœ ye, i'iri ye kœdœ Yisu Barabase. ¹⁷ Pilato yu ukpulu azunœ á endje ngbɔtœ endje ga tœnœ adœke: «Ede dá 'e yindœ nœ adœke mœ katœ ye a? Yisu Barabase too Yisu á endje e she Kristu?» ¹⁸ Mbœrœ tshe wu lima sœ nœ adœke endje sœ dœ úkú ga tœ ye yeka á za she na tœnœ ascœmœ. ¹⁹ ɔlɔ á Pilato sœ kœwa ngbanganœ 6a lœ anda kœwa ngbanga, awonœ pa fœ she adœke: «Lili ga lœ o'o nœ uzunœ ascœ nene, tshe sœ ndjii. Mbœrœ mœ lu dœ abutshɔ ascœ, lɔsu mœ ka mœ mbœrœ she waa.»

²⁰ Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia sœ kœli ga lœ azu adœke endje katœ Barabase kashe œ wo Yisu. ²¹ Gbozugo kpa yu endje adœke: «Ede ugurutœ endje bisha á 'e yindœ nœ adœke mœ katœ ye fœ 'e a?» Endje gi adœke: «Barabase.» ²² Pilato yu endje adœke: «Erœ gadœ á mœ kœmbœrœ tœ Yisu á endje e she Kristu a?» Endje para gi adœke: «'E kuru she ga pa kurushi.» ²³ Pilato yu endje adœke: «Ekperœ gadœ dá tshe mbœrœ a?» Kashe endje tetœ kœta rawa dœ agbɔ adœke: «'E kuru she ga pa kurushi.»

²⁴ Lɔkɔ á tshe wu adœke œne kpa wusœ œrœ á œne mbœrœ nene, tshe su ungu œ djutɔ dœ kane ye utshu ukpulu azu dœ kœpa adœke: «Mœ dœdœ ayi kumu upu kuzu ye nene; œtœnœ kœdœ

upu nœ 'e.» Gbambanœ nene, azu sœ lima kœoma dœ o'onœ waa. ²⁵ Azu para gi adœke: «Kaka adœke indji ye sœ ga pa 'a dœ agbolo nœ 'a.» ²⁶ Yeka á tshe kœkatœ Barabase, yé manda kœsɔ Yisu dœ ndjapa, tshe za she fœ endje adœke endje kœkuru she ga pa kurushi.

Aturugu mɔ Yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.16-20; Yow 19.2-3)

²⁷ Manda nœ aturugu nœ gbozugo gu dœ Yisu ga lœ gbagba nœ ye, yé ukpulu azu kpa dji she djikpata. ²⁸ Endje verœ læba tœ ye, yé á verœ yɔgbɔdɔ odorɔ læba ga tœ ye. ²⁹ Endje verœ kpoto nœ ishi ga tœ kumu ye 6ata gbozugo, endje za tshɔngbɔlɔ ga tœ kuni ye, á tetœ kœgote ga utshu ye dœ pe kœmɔ she adœke: «'A bala 6œ gbozugo nœ Ayuda.» ³⁰ Endje sœ koetu ngusha ga tœ ye, œ za tshɔngbɔlɔnœ ascœmœ á sɔ dœ kumu ye. ³¹ Manda kœmɔ she, endje verœ yɔgbɔdɔ læbanœ tœ ye á gi œne ye ga tœ ye, yé á za she na tœnœ ndœ kœkuru she ga pa kurushi.

Yisu 6a pa kurushi

(Wu 6a tœ Mar 15.21-32; Luk 23.26-43; Yow 19.17-27)

³² Bata endje sœ lima kœwuta tœnœ, endje gbɔ uzu tshalakpi Sirene, á i'iri ye kœdœ Shimu, endje vwa she dœ agbɔ ndœ kœza átá kurushi tœ Yisu. ³³ Endje wuta ga tœ osho á i'irinœ kœdœ Gologota, œ yindœ

kœpa adœke «Osho gbayashi kôrɔ.» ³⁴ Endje sù ipi á endje ngbɔɔa dœ shundɔɔɔ œrœ œ za fœ Yisu adœke tshe ndjo. Tshe dji ɔtshɔnœ kashe tshe yiyi lima ndœ kœndjo tœnœ nene.

³⁵ Endje kuru she ga pa kurushi yé œ ta wuka mbœrœ kœkurutshelœ læba nœ ye. ³⁶ Manda nœ, endje sœ ga ati ɔa zœ mbœrœ kœgbɔndœ ye. ³⁷ Endje su ádá kœwo she ga pa tsheporo maɔaya yé œ za ga pa kumu ye. O'onœ pa adœke: «Uzu asœ kœdœ Yisu, gbozugo nœ Ayuda.» ³⁸ Endje kuru anga aayi angba bisha ga pa kurushi ga indiri ye; anga ga pa kuni, yé anga ga pa gele ye.

³⁹ Azu á endje sœ lima kœvwanga tœnœ, sœ kœgu she dœ kœmea kumu endje, ⁴⁰ yé œ sœ lima kœpa adœke: «Œɔœ á ɔœ pa lima adœke ɔœ ndi tshelœ Tepelo yé œ kpa mɔ anganœ manda olo votɔ; œdœ ɔœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, shetœ zœ dœ tœ zœ yé œ jerœ pa kurushi ga ati!» ⁴¹ Awa bale, agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe agbozu Ikrizia sœ lima kœmɔ she yé œ sœ kœpa adœke: ⁴² «Tshe she lima anga azu, tshe shetœ ye dœ tœ ye! Œshe kœdœ gbozugo nœ Israyele, tshe jerœ ngɔngɔnœ asœ pa kurushi yé a kœyindœ nœ ga ndœ ye. ⁴³ Tshe za lɔsu ye ga pa Ndjaba yé œ pa ngbi adœke: «Œmœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.» Œdœ Ndjaba kœyindœ ye, tshe she

she ngɔngɔnœ asœ!» ⁴⁴ Aayi angba á endje kuru lima endje ga pa kurushi dœ she gu ndje she awa bale dœ mara ataa.

Kuzu Yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.33-41; Luk 23.44-49; Yow 19.28-30)

⁴⁵ Dœ kakpi ɔɔ, osho bu kporokoto pa ogo djigi œrrr ga tœ ada ɔɔ votɔ manda kakpi ɔɔ. ⁴⁶ Kœwuta ga tœ ada ɔɔ votɔnœ asœmœ, Yisu ta rawa dœ ɔgbɔ tshama ye adœke: «Eli, Eli, lema sabakatani?» Œ yindœ kœpa adœke: «Ndjaba nœ mœ, Ndjaba nœ mœ, mbœrœ gade á ɔœ katœ mœ ti a?» ⁴⁷ Anga azu ugurutœ endjeneke á endje sœ lima kœtœmœ dji she yé œ pa adœke: «'E dji ka, tshe sœ kœ'e Eliya!» ⁴⁸ Trale, anga uzu bale ugurutœ endje kpa œ nduru ndɔhɔɔ ga la ikpi vinu yé œ vwele ga tœ kumu wara yeka á yi ga tœ ama ye adœke tshe ndjo. ⁴⁹ Anga endje pa adœke: «'E kaka kane! A wu œdœ Eliya œ na kœshe she!»

⁵⁰ Kashe Yisu kpa ta rawa dœ ɔgbɔ tshama ye, yé œ tshu ye. ⁵¹ Dœ lɔndɔnœ asœmœ, læba á endje du ɔa lœ Tepelo suru tshelœtœ ye bisha kœto ɔa lafo œrrr ga ati. Œshɔ turu, tshelœ ogboro badja 'oro, ⁵² udu kôrɔ, yé ayindœ Ndjaba ndjoro á endje tshu, kwatœ endje ga lœ soro. ⁵³ Manda Ndjaba kœshe Yisu lœ akuzu, manda kœwuta endje lœ udu, endje li ga lœ œyerœ ongbo Yerusalem, yé á azu ndjoro

wu endje 6a zœ. ⁵⁴ Gbozu tshapa aturugu Roma œdœ aturugu á endje sœ kœgbɔ lima ndœ Yisu dœ she, wu ɔshɔ á turu œdœ œeneke kɔ á wuta lima asœmœ, awa za endje tɔpanœ kpuru yé endje pa adœke: «Uzu asœke kœdœ lima adja Gbolo nœ Ndjaba tako.» ⁵⁵ Ayashe ndjoro ka lima zara á sœ kœtondœ osho: Endje te lima mangba Yisu kœto 6a lœ Galilayi mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ she. ⁵⁶ Mareya uzu tshalakpi Magadala, dœ Mareya ayi Jake dœ Yozefu, œdœ pe ayi agbolo nœ Zebedayi, sœ lima ugurutœ endje.

Kæshi yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.42-47; Luk 23.50-56; Yow 19.38-42)

⁵⁷ Dœ adila, anga ayi kœgbœrœ 6a lœ Arimateyo á i'iri ye kœdœ Yozefu yikumu ye; œshe kœdœ ndje lima yambarœ nœ Yisu. ⁵⁸ Tshe na ga ndœ Pilato yé œ yu she tœ oko Yisu. Yé Pilato za awa adœke endje za fœ she. ⁵⁹ Yozefu za oko Yisu œ vwele ga tœnœ dœ ɔtshɔ lœba, ⁶⁰ yé á za ga lœ tafo udu á tshe totœ kœdji tœnœ 6a lœ ɔngɔ badja. Manda nœ, tshe vwiri egerœ badja ga tœ mandanœ yé œ gu da ye. ⁶¹ Andaa, Mareya uzu Magadala œdœ anga angbi Mareyanœ sœ lima ga ati 6a utshu udunœ.

Kœgbœndœ tshapa udu

⁶² Olo bale manda nœ, tœnœ kœdœ lima lœkɔ utshu sabata, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe Afarisayi na awa bale ga ndœ

Pilato. ⁶³ Endje pa fœ she adœke: «Gbozu, 'a gbe dœ o'o á ayi wala asœ pa lima lœkɔ á tshe sœpe dœ soro. Tshe pa lima adœke: «Manda olo voto, Ndjaba œ she mœ lœ akuzu ye.» ⁶⁴ Za awa adœke endje gbœndœ tshapa udu asœ œerr ga tœ voto olo yekane, ete nene ayambarœ nœ ye œ zi angba ye, yé œ pa fœ azu adœke: «Ndjaba she lœ akuzu ye.» Yé walanœ asœ œ kpa ropa œeneke lima utshunœ ye.» ⁶⁵ Pilato kœpa fœ endje adœke: «Aturugu kœgbœndœ œrœ dœke. 'E na dœ endje dœ endje gbœndœ tshapa udunœ 6ata á 'e wa asœmœ.» ⁶⁶ Ataa, endje na ga pa udu œ guma mara kœgbœndœ nœ: Endje iwɔi badjanœ œ tshu dœ mandanœ yé á katœ aturugu ndœ kœgbœndœ nœ.

28

Kæshe nœ Yisu lœ akuzu
(Wu 6a tœ Mar 16.1-10; Luk 24.1-12; Yow 20.1-10)

¹ Manda olo sabata, kœli ga lœ ali olo nœ pɔsɔ, Mareya uzu Magadala dœ pe anga angbi Mareyanœ na kœwu tshapa udu. ² Trale atake, ɔshɔ turu dœ agbœnœ. Anga andjelu nœ Gbozu to 6a lafo œ jœrœ, œ vwiri egerœ badja tœ manda udunœ yé á sœ ga pa nœ. ³ Tshe sœ lima 6ata kœyerœwa yavuru, yé lœba ye sœ dœ imbinœ 6ata on-doro. ⁴ Aturugu sœ lima kœde gbaragbara dœ awa, yé œ sœ 6ata azu á endje tshu ye.

⁵ Kashe andjelu za o'o yé œ pa fœ ayashenœ adœke:

«Awa zaza 'e nene, mœ wusœ nœ adœke 'e sœ kœpara Yisu á endje kuru she ga pa kurushi. ⁶ Tshe gugu kpeke nene, mbœercœ Ndjaba she she lœ akuzu ɓata á tshe pandœ nœ lima fœ 'e. 'E na ga mœ œ wu osho á tshe lo lima tœncœ. ⁷ Yé 'e gu katsha œ pandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Ndjaba shé she lœ akuzu ye, yé tshe ro utshu 'e ga lœ Galilayi da ye; 'e wu she ɓa zœ.» (E tœncœ dá mœ pandœ nœ fœ 'e asœmœ.»

⁸ Endje katœ tshapa udu ti dœ awa œdœ pe dœ yanga, œ kpagu kœpandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye. ⁹ Trale, endje wu Yisu kœna ga ndœ endje, á pa fœ endje adœke: «Mœ bala 'e!» Endje gitœ endje ndoo ga ndœ ye, œ tepa ada ye yé á gote ga utshu ye. ¹⁰ Yé Yisu pa fœ endje adœke: «Awa zaza 'e bale nene. 'E gu œ pandœ nœ fœ aaya mœ adœke endje ro ga lœ Galilayi: ɓa zœ dá endje wu mœ.»

O'o tœ upu nœ aayi kœgbœndœ udu

¹¹ Lœkœ á endje sœpe lima tœ ala awa, anga aturugu lœ ugurutœ aturugu kœgbœndœ udu ro ga lœ ongbo, œ pandœ œrcœ kœ á ro ɓa zœ fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba. ¹² Manda kœngbœtœ dœ kœdjitœ agbozu nganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia, endje to ngendja dœ egerœ nœ fœ aturugu, ¹³ yé œ pa fœ endje adœke: «'E pa ngbi adœke: Lœkœ á 'e sœ tœ olo, ayambarœ nœ ye na

dœ butshœ œ za angba oko ye yé. ¹⁴ Yé œdœ gbozugo kœdji o'onœ asœ, a'a dá ru alanœ yé á mbœercœ adœke 'e gbœgbœ o'o nene.» ¹⁵ Aturugu za ngendjanœ yé œ tetœ kœmbœercœtœ endje lindœ o'onœ á endje za fœ endje asœmœ. Ataa, o'onœ asœ kaka osho ɓa ndœ Ayuda œrrr ga tœ kpesheke.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye

(Wu ɓa tœ Mar 16.14-18; Luk 24.36-49; Yow 20.19-23; Akw 1.6-8)

¹⁶ Ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale na ga lœ Galilayi ɓa pa kaga á Yisu yi lima sœ nœ fœ endje. ¹⁷ Lœkœ á endje wu lima she, endje gote ga utshu ye; kashe anga endje ugurutœ endje sœ lima dœ sharapu. ¹⁸ Yisu na ndoo dœ endje, œ pa fœ endje adœke: «Ndjaba za tshagbozu kœ nœ œrcœ tshalafo dœ pe œncœ tshapa shœ fœ mœ. ¹⁹ 'E na djelœ ogo kœ, 'e fa azu tœ ayambarœ nœ mœ, yé œ za batisimu fœ endje dœ i'iri Aba, dœ Gbolo dœ pe Ŋtshœ ishiri, ²⁰ 'e yisœ nœ fœ endje adœke endje gbœndœ œneke kœ á mœ za lima dœ o'o fœ 'e. Yé œmœ, mœ sœ dœ 'e awa bale œlœ dœ œlœ œrrr ga tœ kœka tshapashœ.»

Ɔtshə O'o nœ Yisu Kristu á Marke sú Tshatshu o'o

Asœke kœdœ Ɔtshə O'o nœ Yisu Kristu á Marke sú. Marke dœdœ lima ayi avwa nœ Yisu nene, tshe dji lima Ɔtshə O'o dœ lœkə á Petro sœ lima kœyisœ soro nœ Yisu Kristu pa əshə fœ azu á endje dœdœ Ayuda nene.

Ndjaba pa liya ala Buku adœke œne vwa ayi kœshe azu Israyele á endje dœ azu nœ œne. Azu Israyele gbe lima adœke Kristu á Ndjaba pa lima ndœ kœvwa she asœmœ, tshe she œne tshaabrœ azu Roma. Kashe Yisu nana lima mbœrœ tœnœ nene. Tshe she lima kolœ azu á endje fatshalœsu endje á katœ ekperœ mbœrœ kœdji o'o ama ye. Ba la Bukunœ asœke, Marke sú œrœ neke á Yisu mbœrœ pa əshə, kœyisœrœ nœ ye, upu kuzu ye œdœ pe kœshe nœ ye lœ akuzu. Yisu she aayi kœbɑ, œ gœrœ ekpe ishiri yé œ mbœrœ œrœ á ropa kumu azu. Ataa Yisu kœdœ gbolo nœ Ndjaba gbaa, tshe zaza lima tœ ye mbœrœ tœnœ nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Kœyisœ o'o ama Ndjaba nœ Yowane, ayi kœza batisimu (1.1-8)
- Kœgbœ batisimu nœ Yisu œdœ mara á Satana para awa tœ kœwulœsu ye (1.9-13)
- Yisu na kœsœ 6a lœ ogo Galilayi (1.14-9.50)

- Yisu wuta lakpi Galilayi mbœrœ kœna ga lœ Yerusaleme (10.1-52)
- Udu olo Yisu pa əshə: Kœwa ngbanga pa ye œdœ kuzu ye (11.1-15.47)
- Kœshe Yisu lœ akuzu (16.1-8)
- Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye (16.9-20)

Kœyisœrœ nœ Yowane ayi kœza batisimu

(Wu 6a tœ Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Yow 1.19-28)

¹ Asœ kœdœ Ɔtshə O'o nœ Yisu Kristu, Gbolo nœ Ndjaba. ² Isaya, anga ayi kœgbara o'o su lima o'o ama Ndjaba la mbeti nœ ye adœke:

«Ndjaba pa adœke:

“Mœ vwa ayi akwa nœ mœ utshu zœ mbœrœ kœguma ala awa zœ.

³ Uzu bale sœ kœmindœ upu 6a lœ kpagagasho:

'E guma ala awa Gbozu, 'E yœrœ ala awa ye ndjii.”»

⁴ Œneke kœ mbœrœ lima tœ endje dœ œlœnœ á Yowane sœ lima 6a lœ kpagagasho. Tshe sœ lima kœza batisimu fœ azu, œ sœ kœyisœ œrœ adœke: «'E fatshalœsu 'e dœ œ gbœ batisimu yeka á Ndjaba kœdjerœndœ ekperœ nœ 'e kœ.» ⁵ Azu tshelœ ogo Yuda dœ tshalakpi Yerusaleme á endje sœ lima kœna ga ndœ ye, endje sœ lima kœpandœ ekperœ nœ endje ngbii tœ ala azu kœ yeka á Yowane œ za batisimu fœ endje 6a la ngu Yœrdane.

⁶ Yowane verœ lima lœba á endje mbœrœ dœ usu shamo

yé uwu tshapa lœbance tœ nguku ye kœdœ ɔkɔ agea. Kœzirœ ama ye kœdœ lima ayila œdœ pe ojoro awaterœ. ⁷ Tshe sœ lima kœgbara o'o fœ azu adœke: «Uzunœ á tshe na manda mœ asœ, tshe ropa mœ dœ gbɔgbɔ ye, mœ lili kœka ga utshu dœ pe kœzu uwu œrada nœ ye nene. ⁸ Mœ za batisimu fœ 'e dœ amba ungu; kashe œshe, tshe za bala batisimu nœ Ɔtshɔ Ishiri fœ 'e.»

Yisu gbɔ batisimu yeka á Satana na kœwu lɔsu ye

(Wu 6a tœ Mat 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Dœ ɔlɔ nœ ascœmœ, Yisu to 6a lœ ogo Galilayi 6a lakpi Nazarete, á na yeka á Yowane za batisimu fœ she 6a la ungu Yordane. ¹⁰ Kœwuta lima she kolœ langu atake, tshe wu adœke tshalafɔ kɔrɔ ngbii yé Ishiri nœ Ndjaba jerœ ga pa ye 6ata mbepa. ¹¹ Yé tshe dji tshama kœto 6a lafɔ œ pa adœke: «Ɔfœœ kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ zœ, yanga zœ sœ tœ mœ waa.»

¹² Trale manda nœ, Ishiri nœ Ndjaba to Yisu na tœnœ ga lœ kpagagasho. ¹³ Tshe lo lima lœ kpagagasho olo zazu bisha á Satana na 6a zœ kœwu lɔsu ye. Tshe sœ lima kpœtœ œscœnœ dœ akatshagea tshelœ gusu yé á aandjelu lœ lima kœmboœrœ akwa fœ she.

Yisu e ayambarœ vana

(Wu 6a tœ Mat 4.12-17; Luk 3.21-22; 5.1-11)

¹⁴ Ɔlɔnœ á endje za Yowane ga lœ kánga, Yisu kwatœ ye ga lœ Galilayi yé œ tetœ

kœmindœ Ɔtshɔ O'o ama Ndjaba. ¹⁵ Tshe mi lima ndœ nœ adœke: «Ɔlɔnœ tɔ ye, yé Ogo gbozu nœ Ndjaba ndo ye. Atamœ 'e fatshalɔsu 'e œ yindœ Ɔtshɔ O'o!»

¹⁶ Dœ anga ɔlɔ bale, Yisu sœ lima kœna tœ mangu egerœ ungu adanga Galilayi, tshe wu ayi kœpara ageatshalangu bisha, Shimu œdœ aya nœ dœ Andere á endje sœ kœvwi gbanda nœ endje. ¹⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E na manda mœ dœ mœ fa 'e tœ aayi kœpara azu.» ¹⁸ Pe kpœtœ œscœnœ, endje katœ gbanda nœ endje ti œ na manda ye. ¹⁹ Yisu gitœ ye teasho ga utshunœ, œ wu Jake endje dœ ayancœ dœ Yowane, agbolo nœ Zebedayi. Endje sœ ga ati lœ agba á sœ kœdu œsœ gbanda nœ endje. ²⁰ Yisu e endje, endje katœ aba endje dœ Zebedayi dœ pe ayi akwa nœ endje ti lœ agba, yé œ na manda ye.

Yisu gɔrɔ ekpe ishiri

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Luk 4.31-41)

²¹ Yisu dœ ayambarœ nœ ye na lima ga lœ ongbo Kaparnawumu. Dœ lɔkɔ sabata, tshe li ga lœ Sinagoga œ tetœ kœyisœ œrœ. ²² Azu á endje sœ lima kœdji she kitœ mara Kœyisœrœ nœ ye, mbœrœ tshe scœsœ lima kœyisœ œrcœnœ 6ata aayi kœyisœ awa akwa nene kashe 6ata uzu á tshe sœ dœ tshagbozu. ²³ Trale anga uzu á tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye sœ ndje lima lœ Sinagocœnœ,

á tshe yi ama ye lœ rawa adœke: ²⁴ «Yisu uzu Nazarete, 6œ yindœ kœmbœrœ gade tœ 'a? Bœ na mbœrœ kœwo 'a? Mœ wusœ zœ dœ ɔtshœnœ, œbœ kœdœ œyerœ uzu á Ndjaba vwa she.» ²⁵ Yisu ra ekpe ishiri sœmœ adœke: «Sœ koko! Gitœ zœ pa uzunœ asœke!» ²⁶ Pe kpœtœ œsœncœ, ekpe ishirinœ yaka uzunœ, œ ve ɔgbœ rawa œ gitœ ye pa ye. ²⁷ E za lima awa fœ azu kœkœ yé endje tetœ kœyutœ endje adœke: «Asœ kœdœ gade? Tshe yisœ tafo œrœ dœ tshagbozu! Tshe pa o'o fœ ekpe ishiri yé ekpe ishiri sœ kœmbœrœtœ ye lindœ nœ.» ²⁸ Pe manda nœ asœmœ, i'iri Yisu za lima tshalakpi ogo Galilayi djigi.

Yisu she anga azu ndjoro

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Dœ lœkœnœ asœmœ, endje wuta lima lœ Sinagoganœ, œ gu ga sœnda nœ Shimu œdœ Andere awa bale dœ Jake dœ pe Yowane. ³⁰ Kœwuta Yisu atake, azu pa lima fœ she adœke ayimbeya Shimu lo ga pa kelekpa dœ kœba biwa. ³¹ Yisu gitœ ye ndo dœ she, œ za kane ye, œ ti she ga lafo, kœba biwa nœ ye ka ngbewo. Yé yashe sœmœ tetœ kœmbœrœ akwa fœ endje.

³² Dœ adila manda kœli œbœ, azu na lima dœ ayi kœba kœ dœ pe endje á endje lœ ndje lima dœ ekpe ishiri pa endje fœ Yisu. ³³ Azu tshalakpi ogonœ ngbœba tœ endje kœ 6a lœ manda andancœ á Yisu

dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœncœ. ³⁴ Yisu she lima azu ndjoro á endje sœ dœ mara kœba dœ kœba, œ gœrœ ndje lima ekpe ishiri ndjoro pa azu. Tshe rá lima ekpe ishiri adœke endje ii ama endje bale nene, endje pupu o'o teasho nene kolœ mbœrœ á endje wu lima sœ ye dœ Yisu dœ ɔtshœnœ.

Yisu 6a lakpi ogo Galilayi

(Wu 6a tœ Mat 4.23; Luk 8.42-44)

³⁵ Pe dœ amazi utshu nœ kœwuta œbœ, Yisu katœ Karpawumu ti œ na kœsœ ga tœ osho á sœ ziti 6a lœ kpa-gagasho. Ba zœ, tshe tetœ kœ'e tshalafo. ³⁶ Shimu dœ anga angancœ na kœpara she. ³⁷ Kœgbœ she kpœ atake, endje pa fœ she adœke: «Azu kœkœ lœ kœpara 6œ.» ³⁸ Yisu gi o'o fœ endje adœke: «A na ga tœ anga angbi osho, ga lœ ongbo á sœ mashenga dœ œneke adœke mœ yi ndje sœ ɔtshœ O'o 6a zœ kane. Mbœrœ mœ na mbœrœ tœncœ.» ³⁹ Yé tshe ro lima djelœ ogo Galilayi djigi; œ yi lima sœ œrœ 6a lœ Sinagoga nœ endje, œ gœro ndje lima ekpe ishiri pa azu.

Yisu she uzu kœba boroma

(Wu 6a tœ Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ œbœ bale, anga ayi boroma na ga ndœ Yisu, œ gote ga utshu ye, œ ki fœ she adœke: «œdœ 6œ kœyindœ kœshe mœ, 6œ she mœ lœ kœbancœ asœke.» ⁴¹ Yisu wu oyo ye, œ yi kane ye, œ goro she á pa fœ she adœke: «Mœ yindœ nœ adœke 6œ she!» ⁴² Kolœ tœ farapu boroma yiwa yé

tshe she. ⁴³ Yisu gi she toro kœgu ga ndœ ye, œ pa fœ she dœ ɔgbɔ adœke: ⁴⁴ «Dji mœ dœ ɔtshɔnœ! Papandœ œrœ á mbœrœtœ endje fœ 6œ fœ uzu bale nene, kashe gu œ matœ zœ fœ nganga Ndjaba, œ to tokóró tœ zœ lindœ œneke á Moyize pa lima ndœ nœ mbœrœ kœma fœ azu kɔ adœke 6œ she lœ kɔba ye.» ⁴⁵ Atamœ gbaa, uzu sœmœ gu œ mi tshelœ o'onœ ngele ngele djezœ tɔpanœ kpuru adœke azu kɔkɔ wusœ nœ. Mbœrœ tœnœ ataa, Yisu kpa lili lima kœwuta ngbi ga tœ ala azu ndœ akwa nene. Ataa Yisu gi lima tœ ye kœsœ ga tœ osho á azu ngbangba tœnœ nene gbaa, azu lœ lima kœto tœ osho dœ osho kœna ga ndœ ye.

2

Yisu she uzu á ada ye tshu
(Wu 6a tœ Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Manda anga olo, Yisu kwatœ ye ga lœ Kaparnawumu yé azu dji adœke tshe sœ 6a sœnda. ² Azu ngbɔtœ endje ndjoro 6a sœnda tɔ ga lœ talamanda œrrr yaba yaba tɔ 6a shu. Anga ɔngɔɔ osho sœsœpe nene yé á tshe ka yeka á sœ kœyisœ œrœ fœ endje. ³ Anga azu vana za uzu ada ye tshu tshakudu ye œ na dœ she fœ Yisu. ⁴ Kolœ mbœrœ kœngba azu, endje lili kœwuta dœ she 6a tshatshu Yisu nene. Endje ɔ, œ kɔɔ ogoro 6a pa anda kpœtœ osho á Yisu ká tœnœ yeka á yi uzunœ á ada ye tshu asœmœ dœ kondja nœ ye kɔ

tara tœnœ ndjii ga tshatshu ye. ⁵ Yisu wu kœyindœrœ nœ endje, œ pa fœ uzunœ á ada ye tshu adœke: «Gbolo nœ mœ, mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ ye.»

⁶ Anga aayi kœyisœ awa akwanœ á ndje lœ ga ati tœ œsœnœ tetœ kœgbetshelœ endje adœke: ⁷ «Mbœrœ gade á uzunœ asœke œ pa mara o'o ata a? Asœke kœdœ kœgu œsœ Ndjaba nene a? Œdœ dá li tœ kœdjerœndœ ekperœ a; œ dœdœ Ndjaba kuti ye nene a?» ⁸ Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje kpa, á yu endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e gbe o'o tœ lœsu 'e ataa a? ⁹ Kœpa fœ uzu adœke: “Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ ye”, too ndje kœpa adœke: “Aalafo, œ za kondja nœ zœ yé œ na ana”, o'o neketa dá ga a? ¹⁰ Mœ pa o'onœ asœke mbœrœ 'e kœwusœ nœ adœke kpœpa ɔshɔ asœke kɔ, Gbolo nœ uzu dá sœ dœ gbɔgbɔ mbœrœ kœdjerœndœ ekperœ». Yé á tshe kœpa fœ uzunœ á ada ye tshu adœke: ¹¹ «Mœ pa fœ 6œ, áalafo œ za kondja nœ zœ yé œ gu ga ndœ zœ!» ¹² Gbikivwigbi, ayi kɔbanœ aalafo, œ za kondja nœ ye, œ wuta ngarr dœ ala azu kɔkɔ á endje sœ lima tœ œsœnœ. Œ te egerœ o'o lœma azu kɔ yé uvuru endje kpa lœ nœ. Endje donga Ndjaba, œ pa adœke: «A wuwu 6a lima anga neke bale nene!»

Yisu e Levi
(Wu 6a tœ Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Yisu fatœ ye kœgu jerœ ngbɔlɔ tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro na ga ndœ ye á tshe ka á sœ kœyisœ œrœ fœ endje. ¹⁴ Kœsœ kœdirœ ataa, Yisu wu anga uzu bale, i'iri ye kœdœ Levi, gbolo nœ Alefe á tshe sœ ga ati ɔa tœ osho kœyɔ lapo. Yisu vwi o'o fœ she adœke: «Na manda mœ.» Levi áafo yé œ na manda ye.

¹⁵ Manda nœ, Yisu sœ kœzirœ ɔa scœnda nœ Levi. Azu kœko ngendja lapo ndjoro, dœ pe aayi kœmbœrœ ekperœ sœ lima kœzi œrœnœ dœ she awa bale œdœ pe ayambarœ nœ ye, mbœrœ ili azu á ndje sœ lima kœna manda ye kœdœ kolœ mara azunœ ascœmœ. ¹⁶ Yé aayi kœyisœ awa akwa nœ Afarisayi wu Yisu kœzi œrœ awa bale dœ ayi kœko ngendja lapo dœ pe azu kœmbœrœ ekperœ, á yu ayambarœ nœ ye adœke: «Mbœrœ gadé á tshe zi œrœ kpœtœ œscœnœ bale dœ azu kœko ngendja lapo œdœ pe aayi kœmbœrœ ekperœ a?» ¹⁷ Yisu dji ataa, œ gi o'o fœ endje adœke: «Azu neke á tshelœ akɔ endje sœ yerœ, endje mbœrœ ogo monganga nene kolœ ayi koɔa dá gbe ndœ koena kœwu she. Mœ na kœ'e osho fœ azu á endje sœ ndjii nene, mœ na mbœrœ azu kœmbœrœ ekperœ.»

Azu yu Yisu tœ upu kœyotshelœema
(Wu ɔa tœ Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Dœ anga ɔlɔ bale, ayambarœ nœ Yowane

ayi kœza batisimu dœ pe endje nœ Afarisayi lœ lima kœyotshelœema endje mbœrœ Ndjaba yeka azu na kœyu Yisu adœke: «Mbœrœ gadé á ayambarœ nœ Yowane ayi kœza batisimu dœ endje nœ Afarisayi œ yotshelœema endje mbœrœ Ndjaba yeka á endje nœ zœ vwara má tœ endje kœmbœrœ awa bale a?» ¹⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «œdœ uzu kœto yashe á kœ'e anganœ ndœ angbonœ, endje yotshelœema endje ye a? Bale nene! Bata akɔ yashe sœ kpœtœ œscœnœ dœ endje, endje yotshelœema endje nene. ²⁰ Kashe lœkɔ á endje kœza akɔ yashenœ ugurutœ anganœ, ɔlnœ á endje yotshelœema dœmœ.

²¹ «Uzu zaza tafo lœba œ pi ga pa ongoro lœba nene. œdœ tshe kœmbœrœ ataa, tafo ndœma lœbanœ œ suru tshelœ ongoronœ, yé ogoronœ œ kpa gerœ kœropa ongoro ogoronœ má utshunœ. ²² Awa bale, uzu susu tafo ipi va va va ga lœ ongoro anga nene. Ete nene œ kœsœ adœke ipinœ yuuyu, tshelœ anga œ kpa kiri kiri; á kœde, ipinœ œ tu kpa ga lœ ɔshɔ. Ipi dœ anga kœkɔ œ ro ye, a wusœ nœ adœke tafo ipi li dœ tafo anga.»

Yisu kœdœ ayengɔ lœkɔ sabata

(Wu ɔa tœ Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Dœ anga lœkɔ sabata bale, Yisu dœ ayambarœ nœ ye ro tɔ lœ kindi ble. Ayambarœ nœ ye yopa kœsɔ ogboro

kumu ble na tœncœ indiri ala awa. ²⁴ Yé Afarisayi yu she adœeke: «Wu œeneke kane, mbœerœ gadœ á ayambarœ nœ zœ œ mbœerœ œerœ neke á lili adœeke azu mbœerœ dœ olo sabata nene a?» ²⁵ Yisu gi o'o fœ endje adœeke: «'E didi damba la mbeti dœ ádá œerœ á Davidi mbœerœ lima, dœ ðlœnœ á ogo li tœ ye dœ azu nœ ye á endje gugu dœ kœzirœ nene a? ²⁶ Tshe li 6a lœ anda nœ Ndjaba, á zi rœgo á endje ko fœ Ndjaba dœ lœkœ nœ Abiatare á li kolœncœ adœeke egerœ ngangá Ndjaba kœzi, á Davidi zi yeka á kpa to ndje udunœ fœ azu nœ ye.» ²⁷ Yisu kpa pa fœ endje adœeke: «Ndjaba mbœerœ lœkœ sabata mbœerœ uzu, tshe mbœembœerœ uzu mbœerœ lœkœ sabata nene. ²⁸ 'E wu ádáncœ á sœ adœeke Gbolo nœ uzu kœdœ ayengœ lœkœ sabata.»

3

Yisu she uzu á kane ye tshu
(Wu 6a tœ Mat 12.9-14;
Luk 6.6-11)

¹ Ðlœ bale, Yisu kpa li ga lœ Sinagoga, œ gbœ anga uzu á kane ye tshu. ² Azu á ndje lœ lima tœ œscœncœ, mesho lima lœ ala endje kœwu too Yisu œ she uzunœ asœmœ dœ lœkœ sabata, yeka á œne kœgbœ awa kœtœ meza pa ye. ³ Yé Yisu pa fœ uzunœ á kane ye tshu adœeke: «Aalafo, œ na œ ka kpœgurunœ.» ⁴ Tshe yu azunœ adœeke: «Lœkœ sabata yindœ nœ adœeke azu mbœerœ ðtshœrœ too ekperœ? Lœkœ sabata yindœ kœshe uzu too kœkatœ ye adœeke tshe tshu?»

Endje ngbœ kœkœ œ lœ ko ko ko. ⁵ Yisu shokœ endje wvirrr, tshelœ ye voro tœ endje kœ kœ kœ. Tshe sœ lima dœ adja oyo tœ lœsu ye tœ kœwu œgbœ lœsu nœ endje, yé œ pa fœ ayi kobœncœ adœeke: «Yœrœ tshelœ kane zœ!» Tshe yœrœ tshelœncœ yé tœ farapu, kane ye gumatœ ye ngbewo. ⁶ Afarisayi wuta kœ lœ anda ngbœtœ, œ ngbœtœ endje pe kpœtœmœ dœ azu nœ Erode kœvwandœ o'o tœ kœpara awa ndœ kœwo she dœ Yisu.

Azu ndjoro na ga ndœ Yisu
(Wu 6a tœ Mat 4.25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

⁷ Yisu dœ ayambarœ nœ ye áalafo œ gitœ endje kœna ga tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro lœ ogo Galilayi na manda ye. Anga endje to lœ ogo Yuda, ⁸ dœ Yerusaleme, 6a lœ ogo Idume, œdœ ogonœ á sœ 6a atshi Yœrdane, dœ ogonœ á sœ mashenga dœ tshalakpi Tire dœ Sidona. Azu na lima ndjoro ga ndœ Yisu mbœerœ endje dji lima o'o tœ upu œeneke kœ á tshe sœ lima kœembœerœ tœncœ. ⁹ Yé Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke endje gumasœ aya agba bale ndœ ana mbœerœ adœeke azu kœpoporo œne nene. ¹⁰ Gbambœncœ nene, tshe she lima azu tœpanœ kpuru yeka á endjeneke á endje lœpe dœ kœfa sœ kœgbugburutshelœtœ endje adœeke œne goro she yeka á kœshe. ¹¹ œdœ ndje endjeneke á ndje sœ lima dœ ekpe ishiri, endje kœwu she, endje sœ lima kœyo ga

tøe koda ye døe kœve rawa adœeke: «Ɛbœe kœdœe Gbolo nœe Ndjaba.»¹² Yisu rá endje adœeke endje papandœe nœe fœe uzu bale nene.

Yisu ke aayi avwa nœe ye ndjokpa dœe bisha

(Wu 6a tœe Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Manda nœe Yisu o ga pa kaga, œe e azu neke á tshe yindœe endje kœena ga ndœe ye. ¹⁴ Tshe ke endje ndjokpa dœe bisha yé œe fa endje tœe «ayi avwa» nœe ye. Tshe ke endje kœesœe awa bale dœe she, tœe kœvwa endje ndœe kœeyisœe œerœe, ¹⁵ œedœe ndje pe kœeza gbœgbœ kœegœrœe dœe ekpe ishiri pa azu fœe endje. ¹⁶ I'iri aayi avwanœe ndjokpa dœe bisha kœedœe: Shimu (á Yisu za anga i'iri ye ga panœe adœeke Petro), ¹⁷ Jake œedœe ayanœe dœe Yowane (endje bisha kœedœe agbolo nœe Zebedayi, Yisu tá i'iri endje adœeke Boaneregese, ádánœe adœeke, agbolo nœe kœesœe yavuru), ¹⁸ dœe Andere, Filipino, Bartelemi, Matie, Toma, Jake tshenœe Alefe, Tade, Shimu uzu Kanana, ¹⁹ dœe Yudasi Isikariote, œeshe dá ka lima Yisu.

Yisu œedœe Belezebula

(Wu 6a tœe Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Yisu gu ga sœenda yé azu ndjoro kpa ngbœtœe endje dji she. Mbœerœe tœenœe ataa, tshe gbœgbœ awa kœezirœe teasho œedœe ndje ayambarœe nœe ye nene. ²¹ Aayanœe dji ataa œe ngbœtœe endje, œe na manda ye ndœe kœeto she mbœerœe

endje gbe adœeke: «Kumu ye djingili ye.»

²² Aayi kœeyisœe awa akwa á endje to 6a lœe Yerusaleme pa fœe endje adœeke: «Belezebula gbozu nœe ekpe ishiri sœe pa ye. Ɛshe dá za gbœgbœ fœe she tœe kœegœrœe dœe ekpe ishiri pa azu asœemœe.» ²³ Yisu e endje, œe pa fœe endje lœe gbaguru adœeke: «Kotoo á Satana œe gœrœe undu ye dœe tœe ye a? ²⁴ Ɛ kœesœe adœeke azu lœe ogo bale kœendjœtshelœetœe endje, ogonœe œe kpa dœe ogo nene. ²⁵ Ɛdœe azu lœe mazungu kœesœe dœe o'o lœe oporo tœe endje, mazungunœe œe sœepe nene. ²⁶ Ɛ kœesœe adœeke Satana sœe kœenga koshe dœe azu nœe ye too œe kœesœe ndje adœeke azu nœe ye kurutshelœetœe endje, gbœgbœ ye œe ka, yé œendœe ye œe di nene.

²⁷ «Uzu á tshe kœeyindœe kœeli kœezi angba œerœe nœe ayi gbœgbœ, œe li adœeke tshe i she vwagbagba ga tœenœe dœe uwu yeka á kœeko œerœe nœe ye. ²⁸ Mœe pa fœe 'e dœe adjapu adœeke Ndjaba œe djerœendœe ekperœe nœe azu kœkœe dœe pe o'o ama endje á ndje pa. ²⁹ Kashe uzu neke á tshe kœepa ekpe o'o goro œesœe Ɔtshœe Ishiri, Ndjaba œe djerœendœe ekperœe nœe ye teasho nene mbœerœe tshe mbœerœe ekperœe.» ³⁰ Yisu mi lima ndœe nœe fœe endje ataa, mbœerœe endje pa lima adœeke: «Ekpe ishiri sœe pa ye.»

Ayi Yisu dœe aaya nœe

(Wu 6a tœe Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Dœ anga ɔɔ bale, ayi Yisu dœ pe aayanœ na, œ sœpe 6a shu œ vwa uzu kœ'e she fœ endje. ³² Azu ndjoro á ndje lœ ati kœdji she pa fœ she adœeke: «Oro osho kane! Ayi zœ dœ aaya zœ sœ kœpara 6œ 6a shu.» ³³ Yisu gi fœ endje adœeke: «Ede kœdœ ayi mœ a? Ede kœdœ aya mœ a?» ³⁴ Tshe shokɔ endje á ndje lœ ga ati kœdji she karr, œ pa fœ endje adœeke: «'E wu ayi mœ œdœ aaya mœ; endje dá lœ ati asœke. ³⁵ Uzu neke á tshe mbœerœ œneke kɔ á Ndjaba yindœ nœ, uzunœ kœdœ aya mœ, yingɔ mœ œdœ ndje pe ayi mœ.»

4

Ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Yisu kpa kwatœ ye ndœ kœyisœ œrœ 6a tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro ngbœtœ endje tœ kœdji she. Mbœerœ tœnœ ataa, tshe na œ ɔ ga lœ agba á sœ ga ati yeka azu ka yaba yaba ga tœ ɔshɔ tœ mak-aga ungunœ á lœ tœ kœdji she. ² Tshe yi lima sœ œrœ ndjoro fœ endje lœ ndœma toro. Lœ kœyisœerœ nœ ye, tshe pa adœeke: ³ «E dji mœ dœ ɔshœnœ! Anga uzu bale na lima ndœ kœlu ngwarœ ga lœ kindi nœ ye. ⁴ Bata á tshe sœ kœlu ngwarœ natœnœ, anga indjinœ yo ga indiri ama awa, ayanu wu œ de. ⁵ Anga indjinœ yo ga lœ oporo badja. E ko gbaa, kashe œ tooro kœgerœ tœnœ mbœerœ adœeke

ɔshɔ mimi tœ oshonœ nene. ⁶ Bata ɔɔ tɔ vwege vwege, œ ɔɔ mbœerœ awa adœeke esh-œnœ li ɔshɔ gugu nene. ⁷ Anga indjinœ yo ga lœ ishi. Ish-œnœ gerœ œ ropa ɔtshɔ ngwarœnœ yé awa adœeke œ le gugu nene. ⁸ Anganœ yo ga lœ ɔtshɔ ɔshɔ. E ko, œ gerœ dœ ɔtshœnœ. E zu tshelœtœ endje, œ le zazu bale dœ ndjokpa (30), anganœ le zazu votɔ (60), anganœ kama bale (100).» ⁹ Yisu pa fœ endje adœeke: «Uzu á tshe kœsœ dœ utu kœdji dœ o'o, kaka tshe dji.»

Mbœerœ gade á Yisu œ yisœ œrœ lœ ndœma toro a?

(Wu 6a tœ Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ ɔɔnœ á Yisu gi lima tœ ye tœ azu á sœ kuti ye, endje á ndje sœ lima kœna manda ye dœ pe ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha gitœ endje ga indiri ye tœ kœyu she tœ ádá ndœma toronœ á tshe pa má asœmœ. ¹¹ Yé tshe gi o'o fœ endje adœeke: «Mbœerœ e'e, Ndjaba yisœ ádá o'o Ogo gbozu nœ ye á zatœ endje yiwa tœnœ fœ 'e yé, kashe anga azu á ndje lœ 6a shu, endje dji o'o kɔ kolœ 6ata ndœma toro gbambœnœ,

¹² mbœerœ adœeke endje li kœtœndœ œrœ dœ ɔtshœnœ kashe endje wu nene,

yé endje li kœdji o'o dœ ɔtshœnœ kashe endje za tshelœ katanœ kporo nene,

ete nene endje fa má tshalœsu endje

yé Ndjaba œ yindœ
kœdjeroendœ ekperœ
noe endje.»

*Yisu pandœ ádá ndœma
toro noe ayi kœlu ngwarœ*

*(Wu 6a tœ Mat 13.18-23;
Luk 8.11-15)*

¹³ Manda noe, tshe kpa
kœyu endje adœke: «E djidji
tshelœ kata ndœma toronœ
asœke nene a? Atamœ 'e wu
má sœ ádá anga udunœ koto
o? ¹⁴ Ayi kœlu ngwarœ noe
asœmœ kœdœ ayi kœyisœ O'o
ama Ndjaba fœ azu. ¹⁵ Anga
azu lœ 6ata ama awa. O'o
ama Ndjaba na ga ndœ endje
6ata indji ngwarœ á yo ga tœ
ala awa. Endje kœdji O'o ama
Ndjaba, Satana na œ kakara
tœ lœsu endje. ¹⁶ Anga azu
lœ ndje 6ata indji ngwarœ
œneke á yo ga lœ djeere badja.
Ŋlœ á endje kœdji O'o ama
Ndjaba, endje yindœ noe
katsha dœ yanga, ¹⁷ kashe
œndœ kœyindœrœ noe endje
œ di nene mbœrœ eshe endje
lili œshœ nene. Endje lili
kœla banga mbœrœ O'o ama
Ndjaba nene œdœ o'o kœna
ga ndœ endje yeka á endje
ka ngbiri lœ kœyindœrœ noe
endje nene. ¹⁸ Anga azu lœ
6ata indji ngwarœ œneke á
yo ga lœ ishi. Endje dji O'o
ama Ndjaba dœ œtshœnœ,
¹⁹ kashe oyo tshapashœnœ
asœke, yanga kœgbœrœ á sœ
kœfara azu, dœ pe tshelœ áká
gbetshelœ kœkœ á zuzu tœ lœsu
endje. Tœnœ kœ dá ndi tshelœ
O'o ama Ndjaba. Mbœrœ
tœnœ ataa, awa adœke endje
mbœrœ œtshœrœ gugu nene.
²⁰ Anganœ yo ga lœ œtshœ

œshœ. Ŋtshœ œshœnœ kœdœ
azu neke á ndje dji O'o ama
Ndjaba á gbœndœ noe ga tœ
lœsu endje, á matœ endje
dœ œtshœ akwa manda kœdji
o'onœ. Endje kœdœ ngwarœ
neke á gerœ berea berea,
œ le zazu bale dœ ndjokpa
(30), anganœ zazu voto (60),
yé anganœ ndje kama bale
(100).»

O'o tœ upu noe miinda

(Wu 6a tœ Luk 8.16-18)

²¹ Yisu pa fœ endje adœke:
«Uzu kœta owo ga tœ miinda,
tshe za ga tshakudu lœsú
too 6a tshakudu kelekpa
a? Endje za miinda 6a pa
gbarœ kœza miinda ga panœ,
œ sœsœ atamœ nene a? ²²
Kolœnœ ataa, o'o á zatœ
endje yiwa tœnœ, œ matœ
endje ngbii dœ eshenœ kœkœ.
²³ Uzu á tshe kœsœ dœ utu
noe kœdji dœ o'o, kaka tshe
dji!» ²⁴ Yisu kpa mindœ noe
fœ endje adœke: «'E gbe dœ
o'onœ á 'e dji asœke. Kolœ
awa bale 6ata á 'e sœ kœzatœ
'e fœ azu, awa bale Ndjaba
œ to œtshœrœ fœ 'e tœpanœ
kpœlirœ. ²⁵ Gbambanœ nene,
œshe á tshe kœsœ dœ œrœ
ndjoro, endje za anganœ
ga pa noe; tsheneke á tshe
kœgugu dœ œrœ nene, endje
ko œneke teasho á sœpe
tshakane ye.»

*O'o mbœrœ ngwarœ á
gerœ kutiye*

²⁶ Yisu kpa pa adœke: «Ogo
gbozu noe Ndjaba sœ 6ata
uzu lu ngwarœ ga lœ œshœ.
²⁷ Uzu á tshe lu ngwarœ lo
olo dœ butshœ œ na ana dœ
œlœ. Ŋlœ kœwuta ngwarœ dœ

pe kœgerœ tœncœ, ayi kœlu ngwarœncœ wuwusœ nœ bale nene. ²⁸ Ūshœ mbœrœ kotoo á ngwarœ œ gere a? Utshunœ kœ, ungbu ngwarœncœ œ wuta yekane á manda nœ elencœ œ u. Tœ votœncœ á kakœncœ œ vuru lœ kumunœ yeka á tetœ kœgerœ tœncœ. ²⁹ Ūbœ á elencœ kœgbœ yeka á azu œ na kœwa tœncœ, kœvere too kœkœ tœncœ mbœrœ olœncœ li ye.»

O'o mbœrœ ele mutarde

(Wu 6a tœ Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yisu kpa yu osho adœke: «Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ koto o? Ndœma toro gadœ dá li dœ tœncœ adœke a kœdji a?

³¹ Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ 6ata ele mutarde. Œ kœdœ kœlu tœncœ, elencœ sœ teasho ga tshakudu leyœ kœ pa œshœ.

³² Manda kœlu tœncœ œ kœko, œ zutshelœtœ ye. Œ gerœ tœ ingirinœ kœropa kako dœngœ para kœkœ lœ kindi. Ganeancœ œ gboro tœ œtshœncœ kœli adœke ayanu mbœrœ koma endje ga tshakuduncœ.»

³³ Yisu yisœ œrœ fœ azu lœ ndœma toro ndjoro 6ata œneke mbœrœ adœke endje kœdji ádá o'onœ á œne sœ tœ kœpa fœ endje. ³⁴ Tshe sœ lima kpalakpala kœpa o'o ko dœ ndœma toro kashe endje kœsœ kolœncœ dœ ayambarœ nœ ye yeka á tshe gbara ala o'onœ ngbii fœ endje.

Yisu rá yugu

(Wu 6a tœ Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Kolœ dœ œlœncœ ascœmœ, dœ œgbœ kidala, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke œne zu ga atshi egerœ ungu adanga. ³⁶ Ataa endje ka lima tœ azu ti, œ za Yisu dœ agba neke á tshe sœ lima lœncœ yé anga angbi agba lœ lima indiri nœ. ³⁷ Bata á endje sœ lima kœzu ungu, ndavuru yugu za gu tœncœ kpikpikpi. Loko na, yakpa ungu tu yé œ œ dœ agba tshé tshé tshé, agba yindœ kœnduru tœncœ.

³⁸ Yisu sœ 6a tœ budu agba, œ za kumu ye ga pa tikumu, œ lo ye. Ayambarœ nœ ye jo she œ pa fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, á tshu ke a! Bœ gbe kotoo dœ œrœ á mbœrœ dœ kumu azœ ascœke a?»

³⁹ Yisu jo lœ olo, œ gbagbara yugu, œ pa fœ ungu adœke: «Tuturu nene! Sœ koko!» Tshelœ yugu wa ngbewo yé osho yi tá. ⁴⁰ Yisu yu ayambarœ nœ ye adœke: «Mbœrœ gadœ awa sœ tœ 'e ata a? 'E gugu dœ kœyindœrœ nene a?»

⁴¹ Uvuru endje i lima gara yeka endje sœ lima kœvwi o'o ugurutœ endje adœke: «Tsheneke kœdœ dœ yeka á ungu dœ pe yugu kœ œ dji she atake a?»

5

Yisu she uzu á ekpe ishiri sœ pa ye

(Wu 6a tœ Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Yisu dœ ayambarœ nœ ye zu ga tshi Galilayi 6a tœ ogo nœ Ageresaye. ² Kœjerœ kolœ ga ati lœ agba atake, anga yakoshe á tshe sœ dœ

ekpe ishiri pa ye to 6a pa udu akuzu, æ na para tshatshu ye. ³ Tshe sœ lima kœsœ sheko 6a pa udu akuzu yé uzu bale pa ashɔ á tshe li tœ kœi she ga tœnœ gugu nene. Ædœ ndje dœ djingiri gbaa, æ mbœrœ œrœ bale tœ ye nene. ⁴ Mbœrœ kpala kpala endje i lima ada ye dœ uwu aza, æ i kane ye dœ djingiri, kashe tshe sœ kœsɔtshelœ nœ kɔ. Ayi gbɔgbɔ á tshe li tœ kœza she para adœke tshe kœmɔ too gugu bale nene. ⁵ Butshɔ dœ ɔɔ kɔ, tshe sœ lima kœsœ waa 6a pa udu akuzu œdœ pe 6a pa kaga kœta rawa œdœ kœgbi kotœ ye dœ badja.

⁶ Bata á tshe wu Yisu lœ ingirinœ, tshe kpa dœ ɔɔ œ gote ga utshu ye. ⁷ Æ ve rawa dœ ɔgbɔ adœke: «Yisu Gbolo nœ Ndjaba 6a lafo, 6œ yindœ kœmbœrœ gadœ tœ mœ a? Mœ ki fœ 6œ dœ i'iri Ndjaba adœke 6œ gágága kumu mœ nene!» ⁸ Tshe ki lima ataa mbœrœ Yisu pa lima fœ she adœke: «Ekpe ishiri, wuta lœ uzunœ asœke!»

⁹ Yé Yisu yu she adœke: «i'iri zœ kœdœ de?» Tshe gi fœ she adœke: «i'iri mœ kœdœ Kœngba, gbambancœ nene 'a sœ azu ndjoro.» ¹⁰ Tshe ki dœ ɔgbɔ, æ pa fœ Yisu adœke tshe vwavwa œne ga lœ angbi ogo nene.

¹¹ Egerœ ukpulu akɔso lœ lima kœzirœ tœ ada kaga. ¹² Atamœ ekpe ishirinœ ki fœ Yisu adœke: «Vwa 'a dœ 'a na œ li ga lœ akɔso.» ¹³ Yisu za awa fœ endje yé endje wuta lœ uzunœ, æ kpa œ li ga lœ

ukpulu akɔso. Endje lœ lima kutu bisha (2.000) á to 6a pa kaga yeka á tara uru uru gu ga la ngu, á nduru kɔkɔ.

¹⁴ Aayi kœgbandœ akasonœ kpagu lima dœ ɔɔ ndœ kœpandœ œsœ œrœ á mbœrœtœ endje fœ azu lœ kindi wuta tœnœ kpaa ga lakpi, yé azu ndjoro na lima ndœ kœwu œrœncœ á wuta asœmœ. ¹⁵ Endje na ndoo dœ Yisu á wu yakoshencœ á tshe sœ lima dœ aekpe ishiri ndjoro pa ye asœmœ. Tshe sœ kpakparakpa dœ budu ye ga ati, œ verœ lœba ga tœ ye á sœ ko ko ko. Awa za azu kɔ. ¹⁶ Azu á ndje wu lima œrœ á mbœrœ fœ uzunœ á ekpe ishirinœ sœ lima pa ye œdœ pe tœ upu nœ akasonœ asœmœ, mindœ œsœncœ fœ anga endje. ¹⁷ Endje ki ga tœ Yisu adœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye.

¹⁸ Kœgu Yisu ndœ kœɔ ga lœ agba, uzu ekpe ishiri sœmœ ki ga tœ ye adœke œdœ tshe kœyindœ nœ œne gu dœ she awa bale. ¹⁹ Kashe Yisu yiyindœ nœ nene á pa fœ she adœke: «Gu ga ndœ ayo zœ, œ pandœ œneke á Gbozu Ndjaba wu oyo zœ á mbœrœ fœ 6œ.» ²⁰ Yakoshencœ gu lima œ tetœ kœmindœ œneke kɔ á Yisu mbœrœ fœ she tara tœnœ ngbɔɔ lœ ogo á i'irinœ kœdœ Tshalakpi Ndjokpa. Æ fa o'o gooo na tœnœ lœ ama azu kɔ yi kumu anda yi budu nœ.

*Yisu shé yawuru nœ
Jaeruse dœ peyashe koba indji
(Wu 6a tœ Mat 9.18-26;
Luk 8.40-56)*

21 Yisu kpa zu ungu dœ agba. Koewuta she 6a atshinœ ataa, azu ngbotœ endje ndjoro dji she 6a tœ makaga ungunœ.

22 Anga gbozu tshapa Sinagoga á i'iri ye kœdœ Jaeruse na, œ wu Yisu, œ gote ga utshu ye, 23 á ki ga tœ ye adœke: «Yawuru nœ mœ ndo dœ kuzu. Wu oyo mœ dœ œ to kane zœ ga pa ye, tshe she œ sœ dœ soro.»

24 Yisu yindœ nœ, œ gu tœ awa bale dœ she. Azu ndjoro te manda ye œ sœ kœgoro she na tœnœ.

25 Anga yashe bale dœ ko6a indji sœ ndje lima ugurutœ azunœ. Tshe lo lima dœ ko6a indjinœ ungu ndjokpa dœ bisha, 26 tshe wu oyo kœkœrœ tœ awa azu kœshe she yé œ ndi ngendja nœ ye kœkœ gbambanœ. Ko6anœ kpa oma dœ œgbœnœ, ga pa nœ dœmœ tshelœ akœ ye kakara nene. 27 Tshe dji ndœ œsœ Yisu, œ na ga lœ oporo tœ azu. Œ gba dœ œgœ ye œerrr á goro lœba nœ ye. 28 Mbœrœ tshe gbe lima adœke: «Edœ mœ kœgoro kolœ lœba nœ ye, ko6a nœ mœ œ ka.» 29 Petœ œsœnœ ko6a indji nœ ye voro kpa yé tshe wusœ nœ adœke œne she ye.

30 Trale Yisu wu lima adœke anga gbœgbœ wuta lœ œne. Á fatœ ye karr œ á yu osho adœke: «Œdœ dá turutœ lœba mœ a?» 31 Ayambarœ nœ ye gi o'o fœ she adœke: «Bœ wuwu azu ndjoro á ndje sœ kœero dara 6œ asœke nene yeka á yu 'a adœke œdœ dá turutœ lœba nœ zœ a?»

32 Ataa gbaa, Yisu para osho djitœ ye tshakpata kœwu uzu á tshe mbœrœ œrœ asœmœ.

33 Yashe ko6anœ de gbara gbara gbara dœ awa mbœrœ á tshe wusœ œrœ á mbœrœtœ endje fœ she. Tshe na œ te ga utshu Yisu œ pandœ adja o'o kœ fœ she.

34 Yisu pa fœ she adœke: «Gbolo nœ mœ, kœyindœrœ nœ zœ she 6œ ye; gu dœ œtshœnœ. Ko6a nœ zœ ka ye.»

35 Damba o'o sœpe lœma Yisu, azu to 6a sœnda nœ gbozu Jaeruse, œ pa fœ she adœke: «Gbolo yawuru nœ zœ tshu ye. Ádá kœndanga ayi kœyisœrœ kœdœ gadœ?»

36 Kashe Yisu gbegbe dœ o'onœ asœmœ nene, œ pa fœ Jaeruse adœke: «Awa zaza 6œ nene, sœ kolœ dœ kœyindœrœ.» 37 Tshe pakata udu azu kœ kœna dœ she, œ za awa kolœ fœ Petro, dœ Jake œdœ pe ayânœ dœ Yowane.

38 Koewuta endje 6a sœnda nœ Jaeruse, Yisu wu igbi, œ dji tshama azu ndjoro kœki dœ rawa dœ œgbœnœ. 39 Tshe li ga sœndanœ, œ yu endje adœke: «Ádá iki dœ rawa nœ 'e kœdœ gadœ? Gbolonœ tshutshu nene, tshe sœ tœ olo.»

40 Endje tetœ kœmœ she. Tshe gœrœ endje kœ ga ushu, œ sœpe kolœ dœ aba gbolo, dœ ayinœ œdœ pe dœ ayambarœ nœ ye votœ. Endje li 6a tœ osho á oko gbolonœ sœ tœnœ. 41 Tshe to kane ye ga pa gbolonœ, œ e she adœke: «Talita kumi!» (Ádânœ adœke: «Yawuru, mœ pa fœ 6œ adœke 6œ áalafœ!») 42 Trale gbolo

áafo œ tetœ ana (gbolo nœ ungu ndjokpa dœ bisha). Azu wu atamœ, œ te o'o gooo lœ ama endje natœncœ djezœ. ⁴³ Kashe Yisu kœ endje dœ ɔgbœ adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale nene. Tshe pa fœ endje adœke endje para kœzirœ fœ she.

6

Yisu 6a lœ Nazarete

(Wu 6a tœ Mat 13.53-58;

Luk 4.16-30)

¹ Yisu katœ oshonœ asœmœ ti œ gu ga lakpi á tshe gerœ lœncœ yé ayambarœ nœ ye na manda ye. ² Dœ lœkœ sabata, tshe tetœ kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga. Œ za awa fœ azu ndjoro á ndje sœ kœdji she, yé endje yu osho adœke: «Asœke kpa to kpœta a? Tshe kpa gbœ kœwusœrœ œneke 6a ndœ dœ? Tshe gbœ awa afá neke 6ata ma a? ³ Œ dœdœ she kœdœ ayi kœguma ma6aya nene a, gbolo nœ Mareya, aya Jake, dœ Joze, dœ Shimu œdœ ndje Yuda nene a? Ayingœncœ lœlœ kpœ ndœ azœ kpœke nene a?» Mbœrœ toœncœ ataa, endje vvara lima tœ endje tœ kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. ⁴ Yeka á Yisu gi o'o fœ endje adœke: «Endje lisœ ayi kœgbara o'o tœ osho kœ. Kolœ 6a sœnda nœ ye, ugurutœ ayancœ dœ ayingœncœ, lœ mara ye dá endje lilisœ ye nene.» ⁵ Yisu lili lima kœmbœrœ afá lœ Nazarete nene. Kolœ gbadjagara anga azu á ndje sœ dœ kœ6a dá tshe to kane ye ga pa endje á endje she kœ lœ kœ6a nœ endje. ⁶ Yé

ɔgbœ lœsu nœ endje za lima awa fœ Yisu waa.

Yisu vwa ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha

(Wu 6a tœ Mat 9.35; 10.1-15; Luk 9.1-6)

Manda nœ, Yisu na kœyisœrœ djelœ ogo kœ á lœ dje indiri tœ endje. ⁷ Tshe e ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha, œ tetœ kœvwa endje bisha dœ bisha, œ za gbœgbœ kœropa ekpe ishiri fœ endje. ⁸ Œ za o'o fœ endje adœke: «'E zaza œrœ potœ 'e lœ anancœ nene, 'e za kolœ tshœngbœlœ bale. Œdœ rœgo, œdœ ngbade too ngendja, 'e zaza œrœ bale ga lœ uwu tœ 'e nene. ⁹ 'E verœ œrada nœ 'e ga tœ ada 'e kashe 'e koko lœba bisha nene.»

¹⁰ Tshe kpa pa fœ endje adœke: «Œ kœsœ adœke 'e wuta 6a lakpi ogo bale, 'e lo kolœ lœ anda á ndje yisœ nœ fœ 'e œrrr ga tœ œlœ á 'e katœ tshakpœtœmœ ti. ¹¹ Á œ kœsœ ndje adœke anga azu tshalakpi bale kœvwaratœ endje tœ kœza osho kœsœ fœ 'e too tœ kœdji o'o ama 'e; 'e katœ tshalakpinœ ti. Tœ kœma fœ endje adœke endje mbœrœ ekperœ, 'e gœrœ trusha tshada 'e ti kpœtœmœ.»

¹² Ayambarœ nœ ye na kœyisœrœ fœ azu adœke: «'E fatshalœsu 'e.» ¹³ Endje gœrœ lima ekpe ishiri ndjoro pa azu, yé œ tá kada ga tœ aayi kœ6a ndjoro á she endje.

Kuzu Yowane ayi kœza batisimu
(*Wu 6a tœ Mat 14.1-12; Luk 9.7-9*)

¹⁴ Dœ lɔndɔnœ ascœmœ, gbozugo Erode dji o'o dœ i'iri Yisu mbœrœe i'iri ye za osho kɔ. Endje gbe lima tœ ye adœke: «Yowane ayi kœza batisimu dá wuta lœ akuzu, ádánœ á tshe sœ dœ gbɔgbɔ tœ kœfa œrœe dœmœ.»

¹⁵ Anga endje adœke: «Eliya dœmœ.» Yé ili udu endje pa œnœ endje adœke: «Tshe kœdœe ayi kœgbara o'o ama Ndjaba b̄ata ongboro anga endje á ndje gbara lima utshunœ.» ¹⁶ Erode dji o'onœe ataa œ pa ngbewo adœke: «Adja Yowane ayi kœza batisimu á mœ wa lima igi ye dá wuta lœ akuzu ascœmœ.»

¹⁷ Erode vwa lima aturugu nœ ye adœke endje za she œ i she dœ djingiri, yé œ vwi she ga lœ kángã mbœrœe upu nœ Erodiade, awo ayanœ dœ Filipino á tshe to lima she. ¹⁸ Gbambanœ nene, Yowane pa lima fœ Erode adœke: «E lili dœ bœe adœke bœ ka ga tœ awo aya zœ nene.» ¹⁹ Mbœrœe o'onœe ascœke, Erodiade za lima ókó Yowane ga lœ ye, œ yi lima ndœ kœwo she kashe awa gugu damba lima tœ ye nene.

²⁰ Gbambanœ nene, Erode sœ lima kœlisœ Yowane mbœrœe tshe wu lima scœnœ adœke tshe kœdœe uzu á tshe sœ ndjii œdœe yerœe, yé tshe sœ lima kœgbɔndœe ye. Dœ lɔndɔ á Erode kœsœ lima kœdji Yowane, tshe wuwu lima sœ œrœe kœmbœrœe

tœnœ nene. Ataa atamœ ndje gbaa, tshe sœ lima dœ ogo kœedji she.

²¹ Andaa anga olo bale, awa kɔrɔ fœ Erodiade dœ lɔkɔ angbo kœzu Erode. Erode e angbo kœgbe dœ olo kœzu she. Tshe e agbozu kumu akwa nœ ye dœ pe endje nœ tshapa aturugu œdœe ndje pe agbozu tshapa ogo Galilayi á kœkurutshelœe yanga nœ ye dœ endje. ²² Yawuru nœ Erodiade li 6a scœnda, œ vitœe ye yé œ ga tœ Erode dœ azu á tshe e endje ndœ angbonœ tɔpanœe kpuru. Á gbozugo Erode pa fœ yawuru scœmœ adœke: «Yɔndœe œrœe kɔ á bœe yindœe nœ, dœ mœe za fœ bœe.»

²³ Erode wa igi ye dœ oshɔ adœke: «Eœe neke kɔ á bœe e osho ndœe nœ, mœe ko fœ bœe. E dœe bœe kœgbe ndje dœ tshakala ogo á mœe sœe pa nœ, mœe wa fœ bœe.»

²⁴ Yawuru wuta œ yu ayinœ adœke: «Eœe gadœe dá mœe kœ'e osho ndœe nœ a?» Ayinœ gi fœ she adœke: «E osho ndœe kumu Yowane, ayi kœza batisimu.» ²⁵ Yawuru gbɔgbɔtœe ye wuta tœnœe ga tshatshu gbozugo Erode, œ pa fœ she adœke: «Mœe yindœe nœ adœke bœe za kumu Yowane, ayi kœza batisimu ga lœ kalango ngɔngɔ ascœke fœ mœe.» ²⁶ E za lima oyo tœ lɔsu Erode tœ kœedji ata. Yé awa kœfa o'o gugu lima nene mbœrœe á tshe wa lima igi ye utshu azu kɔ á tshe e lima endje ndœe angbo nœ ye. ²⁷ Pe kpœtœmœe, tshe vwa anga turugu adœke tshe na œ gu dœ kumu Yowane fœ œne.

Turugunœ na 6a lœ kánga, œ wa igi Yowane, ²⁸ œ za kumu ye ga lœ kalango, œ gu dœ tœnœ fœ yawurunœ á tshe za fœ ayinœ. ²⁹ Ayambarœ nœ Yowane dji o'onœ atamœ, œ na œ za oko ye á shi 6a lœ udu.

Yisu to rœgo fœ azu kutu mindu (5.000)

(Wu 6a tœ Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yow 6.1-14)

³⁰ Aayi avwanœ fatœ endje gu ga ndœ Yisu, œ pandœ œneke kœ á ndje mbœrœ lœ ana kœyisœrœ nœ endje kœ fœ she. ³¹ Yisu pa fœ endje adœke: «'E nœtœ 'e ngerrr ga mabunœ œ yatœ 'e teasho kane.» Mbœrœ azu lœ lima kœdaratœ endje tœpanœ kpuru, anga ndje kœna anga ndje kœgu á awa adœke Yisu dœ ayambarœ nœ ye yi anga œrœ hiaru ga lœ ama endje gugu nene. ³² Endje œ ga lœ agba, œ gitœ endje ga tœ osho á azu gugu lima tœnœ nene.

³³ Azu ndjoro wu endje kœna tœnœ atamœ, œ vwanga endje dœ ada endje yé á wuta 6a tœ oshonœ á endje sœ kœna ga tœnœ.

³⁴ Kœjerœ Yisu lœ agba atake, tshe wu azu ndjoro, œ za oyo fœ she tœ lœsu ye mbœrœ endje sœ 6ata apata neke á ayengœ endje gugu nene, á tshe tetœ kœyisœ œrœ ndjoro fœ endje. ³⁵ Bata œlœ ro ye, ayambarœ nœ ye gitœ endje ndoo dœ she, œ pa fœ she adœke: «Oroshe, asœ kœdœ tshelœ kpagagasho, œlœ ro yé a lœpe kpœke. ³⁶ Pandœ nœ fœ azunœ ndjoro asœke

adœke endje wuta ga lakpi too ga lœ kindi indiri tœ azœ œ para kœzirœ.»

³⁷ Yé Yisu gi fœ endje adœke: «'E para rœgo dœ tœ 'e á kœto fœ endje.»

Endje pa fœ she adœke: «Bœ yindœ nœ adœke a na œ yœ mapa ndœ denari kama bisha yekane á kœto fœ endje a?» ³⁸ Á Yisu kœyu endje adœke: «'E sœ dœ mapa kotoo? 'E na dœ wu kane.» Endje na œ di, œ pa fœ she adœke: «A sœ dœ mapa mindu dœ ageatshalangu bisha.»

³⁹ Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E pa fœ endje adœke endje kputœ endje ga ati ga pa gusu.» ⁴⁰ Endje lœ ga ati œ kputœ endje ga tœnœ kama bale (100), anga endje zazu bisha dœ ndjokpa (50). ⁴¹ Yisu ko mapa sœmœ mindu dœ pe ageatshalangu bisha asœmœ, œ me sho ga lafo œ ki fœ Ndjaba. Tshe kavwa tshelœ mapanœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye adœke endje kurutshelœnœ tœ azunœ. Tshe kuru ndje tshelœ ageatshalangunœ bisha asœmœ tœ azu kœkœ. ⁴² Azu kœkœ zi yé uvu endje sú. ⁴³ Ayambarœnœ ngbœ6a udu rœgonœ á sœpe lima manda endje ga lœ kingi ndjokpa dœ bisha. ⁴⁴ Ayakoshe á ndje zi lima œrœnœ lœ kutu mindu (5.000).

Yisu na pa ungu dœ ada ye (Wu 6a tœ Mat 14.22-33; Yow 6.16-21)

⁴⁵ Hara manda nœ, Yisu vwa ayambarœ nœ ye kpa

kœo ga lœ agba kœzu utshunœ á kœkate she 6a itshi ungu 6a tœ awa tshalakpi Betesayida; œ gi udu azu kœ ga tœ ogo endje. ⁴⁶ Manda kœkatœ endje ti, tshe o ga pa kaga ndœ kœki fœ Ndjaba. ⁴⁷ Kœwuta ga tœ adila, agba lœ lima 6a uguru ungu, yé Yisu sœ kuti ye 6a tœ ama osho. ⁴⁸ Tshe wu lima adœeke kœi kayi li lima tœ ayambarœ nœ ye mbœrœ yugu to 6a utshu endje á sœ kœgi endje ga manda nœ. Lœ gurutsha, Yisu na pa ungu dœ ada ye gu tœnœ ga ndœ endje, yé á yindœ kœro endje voro. ⁴⁹ Kœwu she kœna pa ungunœ ataa, endje gbe adœeke anga ngandoro azu dœmœ á yi ama endje lœ rawa. ⁵⁰ Manda nœ, endje wu she kporo yé awa litœ endje. Trale, Yisu vwa o'o fœ endje adœeke: «Lœsu 'e sœ ziti; awa mbœmbœrœ 'e nene. (Emœ kœsœ!» ⁵¹ Tshe gitœ ye ndo dœ endje, œ o ga lœ agbanœ yé yugu ka ngbewo. (E za lima awa fœ endje tapanœ kpuru, ⁵² mbœrœ adœeke endje wuwusœ tshelœ kata œrœ á tshe mbœrœ adœeke mapa gu kpœ nene, mbœrœ ogbœ lœsu nœ endje.

Yisu shé ayi kœba 6a lœ Genazarete

(Wu 6a tœ Mat 14.34-36)

⁵³ Manda kœzu ungunœ, endje du agba ga tœ mangu, œ wuta ga lakpi ogo Genazarete. ⁵⁴ Kœjerœ endje kolœ lœ agba ataa, azu gbœ Yisu kpœ, ⁵⁵ œ za œro kpatœnœ ndœ kœro ayi kœba lakpi para,

œ ko endje dœ kelekpa kpagu tœnœ ga tœ osho á Yisu sœ lima tœnœ. ⁵⁶ Osho kœ á Yisu sœ lima kœna tœnœ, œdœ lœ aya ogo too lœ egerœ ogo too ndje ga indirinœ; endje sœ lima kœko ayi kœba ga tœ ala awa, kœki fœ Yisu adœeke tshe za awa fœ endje adœeke ndje goro amba ama lœba ye. Yé, endje para kœkœ á ndje goro lima lœba ye, endje she.

7

O'o mbœrœ awa akwa nœ Ndjaba

¹ Olo bale, Afarisayi dœ pe anga aayi kœyisœ awa akwa á ndje to 6a lœ Yerusaleme ngbœtœ endje dji Yisu. ² Endje wu anga ayambarœ nœ Yisu kœzi œrœ dœ uburu, œ yindœ kœpa adœeke endje djudjutœ kane endje nene. ³ Adánœ adœeke, Afarisayi dœ pe udu Ayuda kœ zizi œrœ utshu kœdjutœ kane endje kpaa 6a tœ dingini endje nene. (Etœnœ kœdœ o'o á endje gbœ manda aata endje. ⁴ (Edœ endje kœto 6a lœ zando á kœgu, utshu kœzirœ, œ li adœeke endje djutœ kane endje yeka. Endje lœpe ndje kœgbœndœ ata o'o aata endje ndjoro 6ata: mara kœdjutœ tshelœ yashi dœ pe lœsú, œdœ ndje gbarœ á ndje mbœrœ dœ wola kowo.

⁵ Adánœ ataa á Afarisayi dœ aayi kœyisœ awa akwanœ yu Yisu adœeke: «Mbœrœ gade á ayambarœ nœ zœ za o'o ama aata ndje ti yé á zi œrœ dœ uburu tœ kane endje ma a?» ⁶ Yisu gi

fœ endje adœke: «Isaya gbara lima o'o dœ ádá 'e adœke 'e kœdœ awulapatshɔ, á su liya la Buku nœ Ndjaba adœke:

“Azunœ asœke donga mœ kolœ lœ ama endje gbambanœ,

kashe ɓa tœ lœsu endje, endje yiyindœ mœ nene.

⁷ Endje wu oyo kœdonga mœ gbambanœ

mbœrœ endje sœ kœyisœ adja œrœ á to ɓa ndœ azu.”»

⁸ Yé Yisu pa fœ endje adœke: «'E za awa o'o nœ Ndjaba vwi'i, œ ga kolœ kœpa o'o á to ɓa lœ ama azuzu.»

⁹ Yé tshe kpa pa adœke: «'E katœ kœlisœ awa o'o nœ Ndjaba kolœ mbœrœ kœyœrœndœ o'o á to ɓa lœ ama 'e dœ tœ 'e. ¹⁰ Gbambanœ nene, Moyize pa lima adœke: “Kpa awa aba zœ dœ ayi zœ,” ndje adœke: “Uzu á tshe kœgu œsœ abanœ dœ ayinœ, endje wo she ye.”

¹¹ Kashe ɓa ndœ 'e, œ kœsœ adœke uzu pa fœ abanœ dœ ayinœ adœke: “œrœ á mœ yi má ndœ kœza fœ 'e kœdœ korba*, mœ gbœndœ nœ fœ Ndjaba”, ¹² 'e kpa zaza awa fœ she kœmbœrœ œrœ bale fœ abanœ dœ ayinœ nene.

¹³ Ataa, 'e sœ kœgbatshelœ o'o ama Ndjaba mbœrœ o'o ama aata 'e á 'e lœ tœ kœyisœ nœ. Awa bale ndje dœ anga œrœ ndjoro a 'e lœpe kœmbœrœ tœncœ.»

*œrœ á ndi lœsu uzu
(Wu ɓa tœ Mat 15.10-20)*

¹⁴ Yisu kpa e azu ndjoro á pa fœ endje adœke: «'E'e kœ 'e dji mœ dœ œtshœncœ yé 'e wusœ nœ adœke, ¹⁵ œ doédœ œrœ á to ɓa shu á li ga lœ uzu dá ma she tœ ayi uburu nene kashe œneke kœ á to ɓa tœ lœsu uzu á wuta dá ma she tœ ayi uburu. [¹⁶ Uzu á tshe kœsœ dœ utu ndœ kœdji o'o, tshe dji.]»

¹⁷ Yisu katœ azunœ ti œ li ga sœnda. Ayambarœ nœ ye tetœ kœyutœ endje ugurutœ endje tœ ádá o'o á tshe wuta má kœpa tœncœ ascœmœ. ¹⁸ Tshe gi o'o fœ endje adœke: «'E'e ndje, 'e gugu dœ kœwusœrœ ndœ kœdji dœ tshelœ kata o'onœ asœke nene a? 'E wuwusœ nœ damba nene adœke œrœ kœ á to ɓa shu á li ga lœ uzu fafa uzu tœ ayi uburu nene na a? ¹⁹ œneke á to ɓa shu lili ga lœsu uzu nene, œ li ga lœ uvu yé manda nœ œ wuta lœ œkœ ye ga ushu.» Tshe yi lima ndœ kœma adœke kœziœrœ bale á dœ uburu gugu nene.

²⁰ Yisu kpa pa adœke: «O'o á sœ ɓa lœ uzu, œ kœwuta ga ushu dá ma uzunœ tœ ayi uburu. ²¹ Mbœrœ adœke tshelœ uzu kœdœ tshalœsu ye, osho á gbetshelœ kœ œ wuta tœ kœmbœrœ dœ œrœ ɓata ngbĩndĩrœ, kœzi angba, kœwo azu, ²² kœpara awo azu too akœ azu, kœsœ dœ ogo œrœ nœ anga azœ, ókó, kœfara osho, djingili, úkú, kœgu osho, kœzatœ osho, œdœ ndje pe kœmbœrœ œgbœrœ.

²³ Ambará œrcœncœ asœke kœkœ kœwuta lœ uzu yeka á

* 7.11 7.11 Korba yindœ kœpa adœke tokóró

ma she tœ ayi uburu.»

*Yashe gene sœ dœ
kœyindœrœ ga ndœ Yisu*

(Wu 6a tœ Mat 15.21-28)

24 Yisu áalafo lakpĩnce asœmœ œ gitœ ye ga lœ ogo á sœ ndoo dœ tshalakpi Tire. Tshe li ga sœnda anga anda bale mbœrœ tshe yindœ nœ adœke uzu bale wusœ nœ adœke œne sœ kpœtœmœ nene. 25 Ataa, anga yashe bale á gbolo nœ ye sœ dœ ekpe ishiri pa ye, djindœ ye œ na kœgote ga utshu ye. 26 Yashe sœmœ dœdœ yuda nene, tshe kœdœ uzu tshalakpi Fenisi 6a lœ ogo Siri. Tshe ki fœ Yisu adœke tshe garœ ekpe ishiri pa yawuru nœ œne. 27 Kashe Yisu pa fœ she adœke: «Kaka damba adœke agbolo zi œrœ uvu ndje su yekane, mbœrœ œ sœsœ dœ otshœnœ nene kœkakara kœziroœ nœ agbolo á kœeko va fœ ayavoro.» 28 Yashe sœmœ gi fœ she adœke: «Gbozu, œdœ adja o'o. Kashe ayavoro zi œrœ á yo tœ ama agbolo ga tshakudu ndaba.» 29 Yé Yisu gi fœ she adœke: «Mbœrœ o'o á 6œ pa asœke, gu dœ otshœnœ. Ekpe ishiriñœ gitœ ye pa gbolo nœ zœ ye.» 30 Kœgu she kœwuta 6a sœnda nœ ye atake, tshe wu adœke gbolo nœ ye má lo ga pa kelekpa, yé ekpe ishiri gi 6a mámá tœ ye pa ye yé.

Yisu she ayi bitu

31 Yisu wuta lœ ogonœ á sœ ndoo dœ Tire, œ vwanga tœ lœ Sidona kœgu ndœ mangu Galilayi 6a uguru ogo á i'irĩnce

kœdœ Tshalakpi Ndjokpa. 32 Endje na ga ndœ ye dœ anga uzu bale á utu ye be yé á tshe sœsœ kœpa o'o nene. Endje ki ga tœ ye adœke tshe to kane ye ga pa ye. 33 Yisu gi she zara tœ azunœ, œ yi yakœne ye ga lœ utu ye, œ tu ngusha œ goro dœ tima ye. 34 Manda nœ, tshe mesho ga lafo, œ wu faa œ pa adœke: «Efata!» (E yindœ kœpa adœke: «Kœrœ!») 35 Kolœ tœ farapu, utu ye bibisha kœrœ ngbii yé tshe pa o'o tœ otshœnœ. 36 Yisu kœ endje adœke endje mimindœ nœ fœ uzu bale nene. Atamœ gbaa, endje mi tshelœ o'onœ ngele ngele ngele natœnœ djezœ. 37 (E za awa tœ azu kœ á endje pa adœke: «Eneke kœ á tshe sœ kœmbœrœ tœnœ sœ dœ otshœnœ! Tshe sœ kœkœrœ ogoro utu ayi bitu, œ sœ kœmbœrœ adœke endjeneke á ndje papa o'o nene, pa o'o.»

8

*Yisu to kœziroœ fœ azu kutu
vana (4.000)*

(Wu 6a tœ Mat 15.32-39)

1 Dœ olœnœ asœmœ, azu kpa ngbœtœ endje lima dji Yisu. Kœwu adœke kœziroœ gugu mbœrœ endje nene, tshe e ayambarœ nœ ye œ pa fœ endje adœke: 2 «Oyo azunœ asœke ká mœ waa, mbœrœ a lo dœ endje olo votœ yé endje gugu dœ kœziroœ nene. 3 (Edœ mœ kœgi endje ga ndœ endje dœ ogo ataa, endje mbombo tœ ala awa mbœrœ anga endje ugurunœ to lœ ingirĩnce waa.»

⁴ Ayambarœ nœ ye gi fœ she adœke: «A gb̃ má rœgo lœ kpagagashonœ asœke kpoeta yekane á kœto fœ endje á endje kœzi á kœle endje a?»

⁵ Yisu yu endje adœke: «'E sœ dœ mapa kotoo?» Endje gi fœ she adœke: «Mindu dœ bisha.»

⁶ Yisu fatœ ye œ pa fœ azunœ ndjoro ascœmœ adœke endje lœ ga ati ga tœ ɔsh̃. Tshe ko mapanœ mindu dœ bisha (7) ascœmœ, œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœ nœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye adœke endje kurutshelœ nœ tœ azunœ. ⁷Endje lœ ndje dœ a'eara ageatshalangu. Yisu donga Ndjaba ndje mbœrœ a'eara ageatshalangu sœmœ, œ pa fœ endje adœke endje kurutshelœ nœ tœ azunœ.

⁸ Azu para k̃k̃ z̃i, œ le ndje œ le. Ayambarœ r̃o ama udu rœgo á sœpe ga lœ kingi mindu dœ bisha. ⁹ Azu sœ lima tœ œsœnœ kutu vana. Yisu pa fœ endje adœke uzu dœ uzu gu ga ndœ ye. ¹⁰Trale manda nœ, Yisu ɔ ga lœ agba dœ ayambarœ nœ ye tœ kœgu ga lœ ogo Dalmanuta.

Afarisayi e osho ndœ ambárá

(Wu 6a tœ Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Afarisayi na ga ndœ Yisu œ tetœ kœpu lœma endje dœ she mbœrœ kœwu lœsu ye. Endje yu she adœke tshe yisœ anga ambárá œrœ tœ kœma adœke gb̃gb̃ ye to 6a lafo. ¹² Yisu wu faa dœ oyo tœ lœsu ye œ pa adœke: «Mbœrœ gadœ azu nœ tshakpesheke œ

e osho ndœ ambárá! Mœ pa dœ adjapu fœ 'e adœke Ndjaba œ yisœ ambárá bale fœ 'e dœ azu oshonœ asœke nene.» ¹³ Tshe kwatœ ye œ katœ endje ti, œ ɔ ga lœ agba tœ kœzu ga itshi ungu.

Aya kœwusœrœ nœ ayambarœ

(Wu 6a tœ Mat 16.5-12; Luk 12.1)

¹⁴ Ayambarœ nœ Yisu djerœndœ kœko kœzirœ, œ sœ kolœ dœ mapa bale lœ agba. ¹⁵ Yisu mi upu fœ endje adœke: «Ala 'e gb̃ dœ ɔỹ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ pe ndje œnœ azu nœ Erode kane.» ¹⁶ Ayambarœnœ pa o'o ugurutœ endje adœke: «Tshe sœ kœpa atamœ mbœrœ a gugu dœ mapa nene a!»

¹⁷ Œ mbœrœ adœke Yisu wu lima sœ nœ á yu endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e yutœ 'e ugurutœ 'e adœke 'e gugu dœ mapa nene a? Damba œrrr kpesheke 'e wuwusœ œrœ nene a? Ala 'e k̃k̃r̃ damba nene a? ¹⁸'E lœ dœ ala yeka á wuwu dœ œrœ nene a? Œ lœ dœ utu yeka á djidji dœ o'o nene a? Œndœ œrœ k̃ á mœ mbœrœ djerœ 'e ye a? ¹⁹ Ōl̃nœ á mœ kavwa lima tshelœ mapa mindu kœto fœ azu kutu mindu (5.000), kingi kotoo á sú dœ udunœ á sœ pe liya a?» Endje gi fœ she: «Ndjokpa dœ bisha.»

²⁰ Yisu kpa yu adœke: «Ōl̃nœ á mœ kavwa lima tshelœ mapa mindu dœ bisha (7) ndœ kœto fœ azu kutu vana, kingi kotoo á su dœ udunœ á sœpe liya a?»

Endje gi fœ she: «Kíngi mindu dœ bisha (7).» ²¹ Yeka á Yisu pa fœ endje adœke: «Damba 'e wuwusœ œrœ nene a?»

Yisu shé ayibula

²² Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta 6a lœ Betesayida. Ba zœ endje na dœ anga uzu á ala ye bu, œ ki fœ she adœke tshe goro she. ²³ Yisu za kane ye, œ wuta dœ she lakpinœ. Tshe tu ngusha ga la ye, œ to kane ye ga pa ye á yu she adœke: «Bœ wu gade?» ²⁴ Ayibula gi fœ she adœke: «Mœ sœ kœwu azu, mœ wu endje 6ata ɔyɔ á sœ tœ ana.» ²⁵ Yisu kpa goro ala ye, ngbewo tshe she œ te kœwu œrœ kɔ tœ ɔtshɔnœ. ²⁶ Yé Yisu za awa fœ she kœgu ga ndœ ye kashe ngbɔlɔɔ lakpi nene.

*Petro gbara ngbewo adœke
Yisu kœdœ Masiya*

*(Wu 6a tœ Mat 16.13-20;
Luk 9.18-21)*

²⁷ Yisu dœ ayambarœ nœ ye na ga lœ a'eara ogo á sœ dji indiri Sezaré, ogo gbozu Filipino. Tshe yu endje tœ awa adœke: «Azu sœ kœpa má adœke œmœ kœdœ dœ?» ²⁸ Endje gi fœ she adœke: «Azu pa adœke œbœ kœdœ Yowane, ayi kœza batisimu, anga endje adœke œbœ kœdœ Eliya; anga udu endje pa œnœ endje adœke œbœ kœdœ ongboro anga ayi kœgbara o'o.» ²⁹ Atamœ sœmœ, 'e gbe má œnœ 'e adœke œmœ kœdœ má œnœ mœ uzu dœ? A Petro gi fœ she adœke: «Æbœ kœdœ Masiya.» ³⁰ Yisu va tshelœ utu endje lœ ubunœ adœke

endje papandœ nœ fœ uzu bale nene.

*Yisu gbara o'o kuzu dœ pe
kœshe nœ ye*

*(Wu 6a tœ Mat 16.21-28;
Luk 9.22-27)*

³¹ Manda nœ, Yisu tetœ kœyisœ œrœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Gbolo nœ uzu œ wu oyo waa. Agbɔ Ayuda, agbozu tshapa anganga Nd-jaba ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa œ yindœ ye nene, endje wo she yeka manda olo votɔ á tshe she lœ akuzu.»

³² Tshe sœ lima kœpa o'onœ o'ara o'ara yeka á Petro dji ata á e she ga indirinœ á kɔ she adœke tshe katœ kœpa o'o atamœ ye. ³³ Yisu fatœ ye œ tondœ ayambarœ nœ ye, œ ngá fœ Petro adœke: «Gitœ zœ tœ mœ, Satana! Gbet-shelœ nœ zœ lili dœ œnœ Nd-jaba bale nene, kashe œnœ azuzu.»

Kœna manda Yisu

*(Wu 6a tœ Mat 16.24-28;
Luk 9.23-27)*

³⁴ Manda nœ kɔ, Yisu e azu para dœ pe ayambarœ nœ ye œ pa fœ endje adœke: «Uzu kœyindœ kœna manda mœ, œ lí adœke tshe vwaratœ ye tœ undu ye dœ tœ ye, œ za kurushi nœ ye yeka á kœna manda mœ. ³⁵ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro œ tshu ye; kashe tsheneke á tshe tshu mbœrœ mœ œdœ ndje mbœrœ ɔtshɔ O'o, œshe dá sœ dœ soro. ³⁶ Ædœ uzu kœgbɔ œrœ tshapashɔ sœke kɔkɔ, œ sœ dœ she kotoo 6ata á soro ye ndi a? ³⁷ Ærœ gade dá tshe yapa dœ soro ye asœmœ

a? ³⁸ (Eðoe uzu koembœrœ tshula mbœrœ mœ dœ pe mbœrœ o'o nœ mœ 6a utshu azu nœ tshakpesheke á endje dœ aayi koembœrœ ekperœ yé á zazatœ endje fœ Ndjaba nene, Gbolo nœ uzu œ mbœrœ tshula ye ndje dœ ɔɔ á tshe kwatœ ye lœ mokɔ nœ Abanœ awa bale dœ ayerœ andjelu.»

9

¹ Yisu kpa mindœ nœ fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke anga azunœ asœke œ tshu nene utshu kœwu Ogo gbozu nœ Ndjaba kœna dœ gbɔgbɔ.»

Yisu fatœ ye dœ ala ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Manda butshɔ mindu dœ bale, Yisu za Petro, Jake œdœ pe Yowane œ ɔ dœ endje ga pa egerœ kaga. Ba zœ, tshe fatœ ye dœ ala endje. ³ Lœba nœ ye wuta tœ imbinœ urrr, uzu bale pa ɔshɔ á tshe li kœdjutɔ lœba ye adœke œ guru atamœ gugu nene.

⁴ Eliya œdœ Moyize wuta ga utshu endje, œ ka á sœ kœpa tshama endje dœ Yisu.

⁵ Petro pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, œ ga waa adœke a lœpe kpœke! A mɔ anda tande votɔ: Bale fœ 6œ, bale fœ Moyize yé udunœ bale ndje fœ Eliya.» ⁶ Kashe tshe wuwu lima sœ o'o á tshe sœ kœpa tœnœ nene, awa li lima tœ ye dœ anganœ kɔkɔ asœmœ.

⁷ Ondoro jerœ ga pa endje. Ko pe lœ ondonœ, tshama

uzu wu adœke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa; 'e dji she.»

⁸ Pe kpœtœmœ, ayambarœ nœ ye mesho djikpata tœ endje, œ wuwu uzu bale nene kolœ Yisu kuti ye ga ndœ endje. ⁹ Bata endje sœ lima kœjerœ kaga, Yisu pa fœ endje adœke endje papandœ œrœ kɔ á endje wu fœ uzu bale nene, œrrr Gbolo nœ uzu kœshe bala lœ akuzu yeka á endje kœmindœ nœ. ¹⁰ Endje gbɔndœ o'onœ ga lœsu endje, kashe endje tetœ kœyutœ endje adœke: «Ádá o'o nœ kœshe lœ akuzu kœdœ gadœ ma a?»

¹¹ Yé ayambarœ nœ ye yu she: «Mbœrœ gadœ á aayi kœyisœ awa akwa pa lima adœke Eliya œ na utshunœ yekane a?» ¹² Yisu gi o'o fœ endje adœke: «Adjapu, Eliya œ na utshunœ mbœrœ kœguma œrœ kɔkɔ. Ka mbœrœ gadœ á o'o ama Ndjaba pa liya adœke Gbolo nœ uzu œ wu oyo yé azu œ mbœrœ œrœ kanga fœ she a? ¹³ Mœ pa fœ 'e adœke, Eliya na, yé azu mbœrœ fœ she œneke kɔ á endje yi lima ndœ nœ kœli dœ œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba tœ upu nœ ye.»

Yisu shé gbolo á tshe sœ dœ ekpe ishiri

(Wu 6a tœ Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

¹⁴ ɔɔnœ á Yisu dœ ayambarœ nœ ye votɔ gu ga ndœ udu endje, endje wu azu ndjoro djanga aayi kœyisœ awa akwa á ndje ngbɔtœ endje ga tœnœ yeka á lœ kœshara o'o

ugurutœ endje. ¹⁵ Azunœ wu Yisu, lœsu endje tshi perea yé endje kpa koebala she. ¹⁶ Yisu yu endje adœke: «O'o gade da 'e lœ koesharatœ 'e dœ ayambarœncœ lœ kumu nœ a?» ¹⁷ Anga uzu bale lœ ugurutœ azunœ gi o'o fœ she adœke: «Ayi koeyisœrcœ, mœ na dœ gbolo yakoshe nœ mœ fœ 6œ. Tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye á mbœrcœ adœke tshe papa o'o nene. ¹⁸ Tœ osho kœ á ekpe ishirinœ œ za gbolonœ, tshe za she vesho, furutsha œ wuta putu putu lœ ama ye, tshe zi tshelœ daji ye ngara ngara yeka á gbœ kwa kwa kwa ga tœncœ. Mœ yu ayambarœ nœ zœ adœke endje gœœ ekpe ishirinœ pa ye yeka á endje lili kœgœœ she nene asœmœ.» ¹⁹ Yisu pa fœ endje adœke: «E'e! 'E sœsœ dœ koeyindœrcœ ga ndœ Ndjaba nene a? A lœpe dœ 'e kpœke manda olo koto o? 'E yindœ nœ adœke mœ ru lœsu mœ mbœrcœ 'e manda olo koto o? 'E na dœ gbolonœ fœ mœ.»

²⁰ Á endje za she na tœncœ fœ she. Ekpe ishirinœ wu Yisu œ tetœ koeyaka gbolonœ tœ œgbœncœ. Gbolonœ te ga ati, œ vwiritœ ye nguru nguru lœ œshœ dœ furutsha lœ ama ye putu putu putu. ²¹ Yisu yu abanœ adœke: «Ekpe ishirinœ mbœrcœtœ ye manda ungu koto o?» Abanœ gi fœ she adœke: «Pe lœ gbolo ye. ²² Ekpe ishirinœ sœ kœgeta she kpala kpala ga tawo, ga langu adœke tshe tshu ye. Kashe wu oyo 'a, œ mbœrcœ œneke á

li dœ 6œ.» ²³ Yisu pa fœ she adœke: «Á koeli dœ mœ a? Cœrcœ kœ li kœmbœrcœtœ endje fœ uzu tsheneke á tshe kœsœ dœ koeyindœrcœ ga ndœ Ndjaba.» ²⁴ Pe kpœtœmœ, aba gbolonœ sá rawa adœke: «Mœ sœ dœ koeyindœrcœncœ ataa, mbœrcœ adœke mœ katœ sharapu!»

²⁵ Yisu wu azu kœna ndjoro ga ndœ endje œ nga fœ ekpe ishiri adœke: «Cœ6œ dœ ekpe ishiri á 6œ mbœrcœ adœke gbolo asœke papa o'o nene, œ djidji o'o nene, mœ vwa 6œ: Wuta lœ ye, yé kpa kwakwatœ zœ ndœ ye nene!» ²⁶ Ekpe ishirinœ ve rawa, œ gaga gbolo dœ œgbœncœ á wuta. Gbolo yœœtshelœtœ ye œ wuta 6ata uzu á tshe tshutshu. Ukpulu azu á ndje sœ lima tœ œsœncœ pa adœke: «Tshe tshu ye.» ²⁷ Kashe Yisu za kane ye, œ ti she ga lafo yé tshe ka dœ ada ye.

²⁸ Yisu li ga sœnda yé ayambarœ nœ ye yu she adœke: «Mbœrcœ gade yekane 'a lili má œncœ 'a kœgœœ ekpe ishirinœ sœmœ nene a?» ²⁹ Yé Yisu pa fœ endje adœke: «Kolœ avwala dá li tœ kœgœœ dœ mara ekpe ishirinœ asœke.»

Yisu kpa pa o'o kuzu œdœ kœshe nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Endje áalafo œ sœ tœ lœ ogo Galilayi yé Yisu yiyi lima ndœ nœ adœke azu wusœ nœ nene. ³¹ Mbœrcœ tshe sœ lima koeyisœ œrcœ fœ ayambarœ

nœ ye adœke: «Endje ka Gbolo nœ uzu fœ azu adœke ndje wo she yé manda olo votš tshe she.» ³² Ayambarœnœ djidji lima tshelœ kata o'onœ nene, yé endje sœ lima dœ awa kœyu she.

Ɔede dá dœ egerœ uzu a?

(Wu 6a tœ Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Endje wuta 6a lœ Kaparnawumu, œ li ga sœnda. Yisu yu ayambarœ nœ ye: «O'o gadœ da 'e sœ lima kœvwarandœ nœ na toœnœ tœ ala awa a?» ³⁴ Kashe endje lœ ko ko ko, mbœrœ tœ awa, endje sœ lima kœvwarandœ upu adœke œde dá dœ egerœ uzu ugurutœ œne kœ a? ³⁵ Yisu sœ ga ati, œ e ayambarœ nœ ye kœkœ ndjokpa dœ bisha yé œ pa fœ endje adœke: «Uzu kœyindœ kœsœ utshunœ, œ li adœke tshe sœ tœ ndœngœlœnœ. Yé ga panœ, tshe dœ ayi akwa nœ anganœ.» ³⁶ Tshe za anga gbolo bale, œ za she tœ ga ugurutœ endje, œ yi kane ye lœ okoro ye; œ pa fœ endje adœke: ³⁷ «Uzu á tshe kœza osho kœsœ fœ aya gbolo mbœrœ i'iri mœ, tshe za osho kœsœ fœ adja undu mœ. Yé œshe á tshe kœza osho kœsœ fœ mœ, tshe zaza oshonœ fœ mœ nene, kashe tshe za ndje fœ œshe á tshe vwa mœ.»

Kœsœ awa bale dœ Yisu
(Wu 6a tœ Luk 9.49-50)

³⁸ Yowane pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wu anga uzu bale kœgœrœ ekpe ishiri pa uzu dœ i'iri zœ yé 'a kœ she mbœrœ

tshe sœsœ kœsœ dœ azœ awa bale nene.» ³⁹ Kashe Yisu gi fœ endje adœke: «'E kœkœ she nene! Gbambanœ nene, uzu lili kœembœrœ afá lœ i'iri mœ yé manda nœ œ pa ekpe o'o dœ i'iri mœ nene. ⁴⁰ Mbœrœ uzu á tshe kœyiyiangba azœ nene, tshe kœdœ uzu nœ azœ. ⁴¹ Yé uzu kœ á tshe su ungu kœendjoondjo fœ 'e mbœrœ 'e kœdœ azu nœ Kristu, mœ pa fœ 'e adœke; tshe gbœ adja œrœ tshangbanœ.»

Ɔerœ á yi azu ga lœ ekperœ

(Wu 6a tœ Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Uzu kœ á tshe mbœrœ adœke aya gbolo á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ li ga lœ ekperœ, œ li adœke endje du egerœ badja ga lœ igi ye, œ na dœ œ geta she ga la egerœ ungu. ⁴³ Ɔ kœsœ adœke kane zœ za bœ vwi ga lœ ekperœ, œ li adœke bœ ta ye. Ɔ sœ dœ œtshœnœ adœke bœ li ga lœ soro dœ kane zœ bale tœ œsœnœ adœke bœ li ga lœ kudu owo dœ kane zœ bibisha. [⁴⁴ Ba zœ, “angœzu kœzi kote azu tshutshu nene, yé owo ruru nene.”] ⁴⁵ Ɔdœ ada zœ kœsœ kœyi bœ ga lœ ekperœ, vwa ye. Ɔ sœ dœ œtshœnœ fœ bœ kœli ga lœ soro dœ ada zœ bale tœ œsœnœ adœke bœ œepe dœ toœnœ bibisha œ li ga lœ kudu owo. [⁴⁶ Ba zœ, “angœzu kœzi kote azu tshutshu nene, yé owo ruru nene.”] ⁴⁷ Ɔdœ ala zœ kœsœ kœyi bœ ga lœ ekperœ, tshagavwa ye. Ɔ sœ dœ œtshœnœ fœ bœ kœli ga lœ soro dœ tshakala ala

zœ bale tœ œsœncœ adœeke 6œ wu oyo dœ tœncœ bibisha lœ kudu owo. ⁴⁸ Ba zœ, angɔzu á ndje zi ɔkɔ azu tshutshu nene yé owo ruru 6a lima nene. ⁴⁹ Gbambancœ nene, endje yamba uzu kɔ dœ owo 6ata á endje yamba ndje dɔngɔ kɔ dœ ingbiri.

⁵⁰ «Ingbiri kœdœ ɔtshœrcœ kashe œ kœtshɔtshɔ nene, œ kpa dœ ingbiri nene. Á œ kœsœ adœeke ɔtshɔ ingbiri ka loencœ, endje gi ga lœ nœ koto o? Kaka adœeke 'e lœ dœ ingbiri lœ ɔkɔ 'e, œ sœ gee ugurutœ 'e dœ anga 'e.»

10

Yisu mi o'o dœ ádá kœndi totœ
(*Wu 6a tœ Mat 19.1-9; Luk 16.18*)

¹ Yisu gitœ ye kœro ga lœ ogo yuda 6a kele ungu Yordane. Ba zœ, azu ndjoro kpa dji she á tshe sœ kœyisœ œrcœ fœ endje 6ata á tshe sœ 6a lima kœmbœrcœ tœncœ.

² Anga Afarisayi na ga ndœ ye dœ gbetshelœ nœ kœyu tshelœ ye, yeka á endje yu adœeke: «œ li dœ yakoshe kœvwaratœ ye tœ awoncœ a?»

³ Yisu yu endje adœeke: «O'o gadœ dá Moyize pa lima fœ 'e a?» ⁴ Endje gi adœeke: «Moyize za awa nœ kœkatœ ayashe ti. Utshu nœ kœkatœ ye, 6œ su mbeti nœ kœvwaratœ zœ tœ ye.»

⁵ Tshe kpa pa fœ endje adœeke: «Moyize za lima awa o'onœ ascœmœ fœ 'e mbœrcœ ɔgbɔ lœsu nœ 'e. ⁶ Kashe utshu nœ kœmbœrcœ œrcœ kɔ pa ɔshɔ ascœke, Ndjaba

mbœrcœ lima yakoshe dœ yashe. ⁷ Ádancœ á yakoshe œ katœ abancœ dœ ayincœ ti, á ngbɔtœ ye ga tœ œsœncœ dœ awoncœ, ⁸ yeka á endje bisha œ wuta uzu bale. Endje kpa sœsœ azu bisha nene kashe uzu bale. ⁹ Ataa, œneke á Ndjaba ngbɔ6a ga tœncœ, uzu œ ndjɔ tshelœncœ nene.»

¹⁰ Kœwuta endje 6a scœnda, ayambarœ nœ ye kpa yu she tœ o'onœ má ascœmœ. ¹¹ Á tshe kœgi fœ endje adœeke: «Uzu kɔ á tshe katœ awoncœ ti á kpa to anga angbi yashe, tshe mbœrcœ angba budu ga tœ ayendɔ nœ ye. ¹² œ kœsœ ndje adœeke yashe kœkatœ akɔncœ á kpa kœi anga angbi yakoshe, tshe sœ kœmbœrcœ angba budu.»

Yisu to kane ye ga pa ag-bolo

(*Wu 6a tœ Mat 19.13-15; Luk 18.15-17*)

¹³ Azu na dœ agbolo fœ Yisu adœeke tshe to kane ye ga pa endje yeka ayambarœ nœ ye sœ lima kœgeta endje. ¹⁴ Kœwu atamœ, œ za ókó fœ Yisu yé tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke: «'E katœ ag-bolo endje na ga ndœ mœ, 'e kɔkɔ endje nene mbœrcœ Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ mbœrcœ azu á ndje lœ 6ata endje. ¹⁵ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœeke, œdœ uzu kœza osho kœsœ mbœrcœ Ogo gbozu nœ Ndjaba 6ata gbolo nene, tshe li ga zœ nene.» ¹⁶ Á Yisu djendœ endje ga tœ igi ye á to kane ye ga pa endje.

Ayi kœgb̄orœ waa na ga ndœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Bata Yisu sœ lima kœro tœ awa, anga uzu kpa œ gote ga tshakudu ye, œ yu she adœeke: «Ŧsh̄o ayi kœyisœrœ, œ li adœeke mœ mbœrœ gadœ á kœgb̄o soro neke á kaka nene a?» ¹⁸ Yisu pa fœ she adœeke: «Mbœrœ gadœ á 6œ e mœ ōtsh̄o uzu a? Ŧsh̄o uzu bale gugu nene kolœ Ndjaba tshebabale kuti ye. ¹⁹ Bœ wusœ awa o'o adœeke: "Wowo uzu nene, papara awo uzu nene, zizi angba nene, wawa o'o dœ wala ga pa uzu nene, mbœmbœrœ ngbindiroœ fœ uzu nene, lisœ aba zœ dœ ayi zœ."» ²⁰ Uzunœ gi fœ she adœeke: «Ayi kœyisœrœ, mœ sœ kœmbœrœtœ mœ lindœ nœ k̄o pe tœ gbolo mœ.» ²¹ Yisu shok̄o she, yé dœ ala nœ ayo, œ pa fœ she adœeke: «Œ sœpe œrœ bale, gu œ ka œrœ nœ zœ para k̄ok̄o, œ kurutshelœ ngendjanœ k̄ok̄o tœ aayi oyo á kœgb̄o kœgb̄orœ 6a lafo. Manda nœ, fatœ zœ œ na manda mœ.» ²² Manda o'onœ asœmœ, tshe sœ ko ko ko yé œ gu dœ oyo tœ ye, mbœrœ tshe sœ lima dœ œrœ waa.

²³ Yisu mesho djitœ ye œ pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke: «Œ sœ tœ œgb̄onœ bala tœ aayi kœgb̄orœ tœ kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba!»

²⁴ O'onœ ndjingivwi ayambarœ nœ ye. Yé Yisu kœpa pa fœ endje adœeke: «Agbolo nœ mœ, Kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba gb̄oagb̄o.

²⁵ Œ gb̄oagb̄o adœeke agea bata shamo li t̄o lœ ogoro imbili. Kashe œ kpa gb̄o kœrosœ nœ tœ ayi kœgb̄orœ adœeke tshe li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» ²⁶ Uvuru endje i gara lœ nœ, á endje tetœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœeke: «Atamœ, uzu dœ dá li kœshe tœnœ a?» ²⁷ Yisu tondœ endje, œ pa adœeke: «Ba tœ azu, œ li nene; kashe tœ Ndjaba, œrœ k̄o œ li ye. Gbambanœ nene, Ndjaba li kœmbœrœ œrœ k̄ok̄o.»

²⁸ Yé Petro pa fœ she adœeke: «Wu kane, a katœ œrœ nœ 'a ti k̄o, á na manda zœ.» ²⁹ Yisu gi fœ she adœeke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœeke, œ kœsœ adœeke uzu katœ anda nœ ye, dœ ndje aayanœ, ayinḡonœ, ayinœ, abanœ, agbolo nœ ye, kindi nœ ye ti mbœrœ upu nœ mœ ndje dœ pe mbœrœ upu Ŧsh̄o O'o, ³⁰ dœ oshonœ asœeke, tshe gb̄o anga anda, aya, ayinḡo, ayi, agbolo, kindi œdœ ndje œrœ kanga; yeka dœ oshonœ á na manda nœ, á tshe gb̄o soro neke á ka nene. ³¹ Azu ndjoro á ndje sœ utshunœ, endje sœ bala tœ nd̄anḡol̄onœ, yé endje nœ nd̄anḡol̄onœ œ te bala azunœ tshatshu nœ.»

Yisu pa vot̄o o'o kuzu dœ pe kœshe nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Yisu dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœ awa kœo gu tœnœ ga lœ Yerusaleme. Yisu te lima utshu endje, yé awa li lima tœ azunœ á ndje lœ lima kœna manda ye, l̄osu endje

sœ lima ga lafo. Yisu kpa ko ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha ga indiri tœ ye, á tetœ kœpa o'o tœ upu œrœ a yindœ kœmboœrœtœ ye fœ endje atake: ³³ «'E wu, a ɔ kɔ ɓa lœ Yerusalem. Endje ka Gbolo nœ uzu fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa. Endje wa agbɔ ngbanga ga pa ye adœke endje wo she, yé œ za she fœ angbii azu. ³⁴ Endje mɔ she, œ tu ngusha ga tœ ye, œ sɔ she dœ ndjapa, œ wo she, yeka manda olo votɔ á tshe she lœ akuzu.»

Kœyɔndœrœ nœ Ajake dœ Yowane

(Wu ɓa tœ Mat 20.20-28; Luk 22.25-27)

³⁵ Ajake dœ Yowane, agbolo nœ Zebedayi, na ga ndœ Yisu, œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a yindœ nœ adœke ɓœ mbœrœ œrœ neke á a yu ɓœ tœncœ fœ 'a.»

³⁶ Á Yisu kœyu endje adœke: «œrœ gadé dá 'e yindœ nœ adœke mœ mbœrœ fœ 'e a?»

³⁷ Endje gi fœ she adœke: «œ kœsœ adœke ɓœ sœ kœsœ lœ mokɔ nœ zœ, za awa fœ 'a kœsœ ga indiri tœ zœ, anga uzu bale ga pa kuni zœ, yé anga ga pa gele.» ³⁸ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E wuwusœ œrœncœ a 'e esho ndœ nœ asœke nene. Adja 'e li kœndjo yashi kangancœ á mœ ndjo bala ye a? 'E li ndje kœgbɔ batisimuncœ á mœ gbɔ bala ye a?» ³⁹ Yé endje gi fœ she adœke: «A li dœ tœncœ ye.» A Yisu gi fœ endje adœke: «Kpœtœpu, 'e

ndjo yashi kangancœ á mœ ndjo ye, yé 'e gbɔ batisimu á mœ gbɔ ye. ⁴⁰ Kashe tœ kœza awa fœ uzu kœsœ ga ati ga pa kuni mœ too ga pa gele mœ, asœmœ wuwu mœ nene. Mbœrœ tœncœ kœdœ osho á sœ fœ endjeneke má Ndjaba guma fœ endje.»

⁴¹ Udu ayambarœncœ ndjokpa dji o'onœ atamœ œ tetœ kœso ókó ga tœ Ajake dœ Yowane. ⁴² Yisu e endje para kɔkɔ œ pa fœ endje adœke: «'E wusœ nœ adœke agbozugo yindœ nœ adœke azu lœpe kolœ tshakudu tshagbozu nœ endje. Yé agboro azu yi ndje ndœ kœma kolœ gbɔgbɔ endje ga pa aaya azu. ⁴³ œneke sœsœ kœmboœrœtœ endje lœ guru tœ 'e nene. Kashe, œ kœsœ adœke uzu gbe kœsœ tœ egerœ uzu ugurutœ 'e, œ li adœke tshe fatœ ye tœ ayi akwa nœ 'e. ⁴⁴ œ kœsœ adœke anga uzu ugurutœ 'e yindœ kœsœ utshuncœ, œ li adœke tshe dœ kanga nœ 'e para kɔkɔ. ⁴⁵ Mbœrœ Gbolo nœ uzu nana adœke azu mbœrœ akwa fœ she nene, kashe tshe na tœ kœmboœrœ akwa fœ azu dœ pe ndje kœzatœ ye fœ kuzu mbœrœ kœshe ukpu azu.»

Yisu shé Bartime, ayibula

(Wu ɓa tœ Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta ɓa lœ Yeriko. Bata á endje sœ kœwuta awa bale dœ azu ndjoro, anga ayibula á i'iri ye kœdœ Bartime, gbolo nœ Time, sœ lima indiri awa tœ kœyɔndœ œrœ.

47 Tøe kœdji adœeke Yisu uzu Nazarete dœeke, tshe tetœe kœ'e osho: «Yisu, Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ!» 48 Azu ndjoro rá she adœeke tshe sœe koko, á tshe kpa tá tshandœ rawanœ dœe ɔgbœnœ adœeke: «Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ!» 49 Yisu ka yé œ pa adœeke: «'E e she fœe mœ.» Endje e ayibula sœmœ œ pa fœe she adœeke: «Indji zœe ga waa, áalafo, tshe sœe kœ'e 6œ.»

50 Tshe za yɔgbɔdɔ lœeba nœe ye vwi ga ati, œ su gbuu á na ga ndœe Yisu. 51 Yisu yu she adœeke: «Bœe yindœe nœe adœeke mœe mbœerœe gade fœe 6œe a?» Ayibula gi fœe she adœeke: «Ayi kœeyisœerœe, kolœenœe adœeke mœe kpa wu osho.» 52 Yisu pa fœe she adœeke: «Gu zœe, kœeyindœerœe nœe zœe she 6œe ye.» Trale tshe wu osho œe te ndje tœe kœena manda Yisu.

11

Yisu li ga lœe Yerusaleme

(Wu 6a tœe Mat 21.1-11; Luk 9.28-40; Yow 12.12-16)

1 Yisu dœe ayambarœe nœe ye ndo dœe Yerusaleme, ndo dœe tshalakpi Betefaje œdœe Betani, gu ndœe kaga ɔyɔ Olive. Tshe vwa anga ayambarœe nœe ye bisha adœeke: 2 «'E na 6a lakpi á sœe 6a utshu 'e 6a 'e ascœmœ. 'E kœewuta 6a zœe, 'e wu aya ane á endje du she kpœetœemœ, á uzu bale ɔɔ damba ga pa ye nene. 'E vvara she œe gu dœe she ga mœ. 3 Œdœe uzu kœeyu 'e adœeke: “Mbœerœe gade á 'e

mbœerœe œerœe ata a?” E gi o'o fœe she adœeke: “Gbozu da gbe dœe she yé tshe gi kane ye tœe ye fœe 'e katsha.”»

4 Endje ro œe gbɔ aya ane á endje du she 6a shu 6a lœe bingi ndo dœe manda ga indiri ala awa á endje vvara she. 5 Anga azunœe á endje lœe lima lœe bingineœe pa fœe endje adœeke: «Œerœe gade dá 'e mbœerœe ataa a? Mbœerœe gade a 'e sœe kœevwara aya anenœe a?» 6 Endje gi o'o kolœe 6ata á Yisu mi má ndœe nœe fœe ndje, yé endje za awa fœe endje kœegu dœe she. 7 Endje gu dœe aya ane sœmœ fœe Yisu, œe gbara ala lœeba nœe endje ga pa ye yeka á Yisu ɔ á sœe ga pa nœe. 8 Azu ndjoro saka ndje lœeba nœe endje ga tœe ala awa, anga endje ko kako ɔyɔ á ndje de 6a lœe kindi. 9 Azu neke á ndje lœe lima utshunœe dœe pe endjeneke á endje lœe manda ye lœe lima kœepa adœeke: «Ozana! Ndjaba gbœndœe tsheneke á tshe na dœe i'iri ye! 10 Ndjaba gbœndœe akwa gbozunœe á na ascœe, Ogo gbozu nœe aba azœe dœe Davidi! Ozana fœe Ndjaba 6a lafo!»

11 Yisu li lima ga lœe Yerusaleme, yé œe na ga lœe anda Tepelo. Manda kœewu osho kœkœe indiri tœe ye, tshe wuta awa bale dœe ayambarœe nœe ye ndjokpa dœe bisha tœe kœegu ga lœe Betani mbœerœe ɔɔ ro ye.

Yisu darandœe ɔyɔ fige

(Wu 6a tœe Mat 21.18-19)

¹² Osho kɔrɔ lima pa nœ, lɔkɔ adœke endje wuta ga lœ Betani, ogo mi Yisu. ¹³ Tshe wu ɔɔ fige lœ ingirincœ dœ kakonœ tœncœ, œ na kœpara tshelœncœ adœke œne gbɔ ete anga elencœ zœ. Kœndo she dœ tœncœ, tshe wu kolœ kakonœ mbœrœ œ dœdœ lima olo kœle figencœ nene. ¹⁴ Yisu darandœ ɔɔ figencœ á pa adœke: «Adja uzu kpa zi ele zœ nene.» Yé ayambarœ nœ ye dji lima o'o nœ ye.

Yisu gɔrɔ ayi kœka œrœ lœ Tepelo

(Wu 6a tœ Mat 21.10-17; Luk 19.45-48; Yow 2.13-16)

¹⁵ Manda nœ endje na ga lœ Yerusaleme. Yisu li ga lœ Tepelo œ tetœ kœgɔrɔ azu á ndje sœ lima kœka œrœ nœ endje dœ pe endjeneke á ndje sœ lima kœyɔ œrœ kpaa ga ushu. Tshe iwwi ndaba nœ azu kœyapa ngendja, œ geta ngande nœ ayi kœka ambepa. ¹⁶ Yisu vwaratœ ye adœke, uzu bale vwawwanga dœ gbarœ nœ ye to sœnda Tepelonœ nene. ¹⁷ Yé tshe tetœ kœyisœ œrœ fœ endje adœke: «'E wuwusœ nœ nene a? Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Anda nœ mœ kœdœ anda kœza avwala mbœrœ azu lœ ogo kɔkɔ.” Kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi angba!»

¹⁸ Agbozu tshapa anganga Ndjabanœ dœ aayi kœyisœ awa akwanœ dji ataa, œ tetœ kœpara awa tœ kœwo she. Kashe endje sœ lima kœkpa awa ye mbœrœ kœyisœrœ nœ ye gbɔ lima osho tœ lœsu

azu ndjoro. ¹⁹ Dœ kidala, Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta lakpincœ ye.

*Kœyindœrœ œdœ avwala
(Wu 6a tœ Mat 21.20-22)*

²⁰ Kpa kœvwanga endje dœ tshamazi, endje wu adœke ɔɔ fige ɔrɔ kpa ga tœ eshencœ. ²¹ (Endœ o'onœ libi te lœ Petro, tshe pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, wu kane, ɔɔ figencœ á 6œ dara libi ndœ nœ ɔrɔ ye.» ²² Yisu gi fœ endje adœke: «'E sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba. ²³ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke œ kœsœ adœke uzu pa fœ kagancœ asœke adœke: “Gitœ zœ kpœke yé œ te ga la kota”, á tshe kœsœsœ dœ sharapu tœ lœsu ye nene, á sœ dœ kœyindœrœ adœke o'onœ á œne pa œ mbœrœtœ endje ye, œ mbœrœtœ endje fœ she tako. ²⁴ Ádancœ á mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: (Eneke kɔ á 'e e osho ndœ nœ lœ avwala 6a ndœ Ndjaba, 'e yindœ nœ adœke 'e gbɔ kɔ, Ndjaba œ to fœ 'e. ²⁵ (E kœsœ adœke 'e ka kœza avwala fœ Ndjaba, á 'e kœsœ dœ o'o tœ lœsu 'e ga tœ anga uzu, 'e djerœndœ nœ yeka á Aba 'e á tshe sœ 6a lafo kœdjerœndœ ekperœ nœ 'e. [²⁶ Kashe œdœ 'e kœsœsœ kœdjerœndœ ekperœ nœ anga 'e nene, Aba 'e á tshe sœ 6a lafo œ djerœ ndje ndœ ekperœ á 'e mbœrœ nene.]»

Tshagbozu nœ Yisu to kpœta?

(Wu 6a tœ Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Endje kpa kwa ga lœ Yerusaleme, yé dœ londɔ á Yisu sœ kœro ga lœ Tepelo, agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa dœ pe agbɔ Ayuda na ga ndœ ye, ²⁸ á yu she adœke: «Bœ gbɔ awa kœmbœrœ akwa nœ zœ asœke kpœta a? Uzu de ndje dá za awa kœmbœrœ akwa ataa fœ bœ a?» ²⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ yindœ kœyu 'e dœ o'o bale, œ kœsœ adœke 'e gi o'o fœ mœ gbá yekane á mœ kœyisœ osho á mœ gbɔ awa kœmbœrœ dœ œrœncœ asœ kɔ fœ 'e. ³⁰ Æde dá vwa lima Yowane kœza batisimu fœ azu a? Æ dœ lima Ndjaba too azu? 'E gi o'o fœ mœ.»

³¹ Yé endje tetœ kœfa o'o ugurutœ ndje adœke: «Æ kœsœ adœke a gi fœ she atake: “Ndjaba dá vwa lima she”, tshe yu azœ adœke mbœrœ gadœ a yiyi lima ndœ o'o ama ye nene a? ³² Æ kpa kœsœ adœke a gi adœke: “Azu dá vwa lima she”, œ li ndje nene.» Gbambanœ nene, endje sœ lima kœkpa awa azu mbœrœ azu kɔ wu lima sœncœ adœke Yowane kœdœ lima adja ayi kœgbara o'o ama Ndjaba kpœtœpu. ³³ Yeka á endje gi fœ Yisu adœke: «A wuwusœ nœ nene.»

Á Yisu kœgi fœ endje ndje adœke: «Æmœ ndje awa bale, mœ yi ndje sœ uzu á tshe za awa nœ kœmbœrœ œrœncœ asœke kɔ fœ 'e nene.»

12

Ndœma toro nœ ayi kœdjo kindi

(Wu 6a tœ Mat 21.33-46;

Luk 20.9-19)

¹ Yisu kpa tetœ kœpa o'o fœ endje lœ ndœma toro adœke: «Anga uzu bale djo lima kindi nœ ye, œ shi ada vinu. Tshe tɔ gbadjadja dji tœncœ tshakpata, œ dji kudu mbœrœ kœpu dœ ele vinuncœ; œ mɔ ingiri anda gbara ga lafo á kœsœ tshakuduncœ yeka á kœmesho pa vinuncœ. Manda nœ, tshe guma o'o ugurutœ ye dœ azu kœmbœrœ akwa kindincœ, œ na ana. ² Æ kœkɔ ele vinuncœ li, yé tshe vwa anga ayi akwa nœ ye fœ endjeneke á endje lœ 6a lœ kindincœ adœke endje vwa œsœ œncœ œne ele vinuncœ fœ œne. ³ Endje za she œ bi she kœrɔnɔ kœrɔnɔ, œ gi she tshakane ye gbambanœ. ⁴ Tshe kpa vwa anga angbi ayi akwa fœ endje, endje bi œkœrɔ tsheneke mœ, œ gu she ga panœ. ⁵ Tshe vwa votɔ uzu fœ endje, yé endje wo tsheneke mœ. Ayengɔ kindi kpa vwa anga azu ndjoro, endje bi anga aayi avwanœ á tshe vwa endje asœmœ, œ wo anga endje œ wo. ⁶ Ayengɔ kindincœ sœpe dœ uzu tshebabale, kolœ gbolo nœ ye á tshe yindœ ye waa. Tshe vwa she fœ endje tœ ndœngɔlœncœ dœ gbetshelœ adœke: “Endje kpa ndara ete awa gbolo nœ mœ ye.” ⁷ Æ á endje wu gbolo nœ ye kœna ga ndœ endje, endje guma o'o lœ oporo tœ endje adœke: “‘E wu, gbolonœ á tshe sœpe dœ kindincœ manda aba nœ dœke. A wo she yeka á kindincœ kœte œncœ azœ!”

⁸ Endje za she œ wo she, œ za oko ye vwi zara ga ushu lœ kindinœ.

⁹ «Ata ayengɔ kindinœ œ mbœrœ gade? Tshe na œ wo aayi akwa kindinœ kɔkɔ yé œ kpa za akwanœ fœ anga angbi aayi akwa. ¹⁰ Damba 'e didi o'onœ asœke ala buku nœ Ndjaba nene a? Endje su adœke:

“Badja á ayi kœmɔ anda za vwi'i,

œtœnœ dá wuta badja á anda œ shi mbœrœ tœnœ.

¹¹ Gbozu Ndjaba dá mbœrœ akwa nœ asœmœ:

Yé a wu, œ ga tœ ala azœ waa!”»

¹² Agbozu ayuda para awa tœ kœza she ga lœ kánga manda o'o ama ye asœmœ mbœrœ endje wu lima scœnœ adœke tshe pa o'onœ tœ œne. Yé kœwu adœke azu ngba lima waa, endje ka lima tœ ye, á guda ye.

Kœyɔ lapo nœ Sezare

(Wu 6a tœ Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Manda nœ, endje vwa anga Afarisayi dœ pe azu nœ Erode fœ Yisu, mbœrœ á endje kœgbɔ she manda ndœma ye. ¹⁴ Endje na œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke bœ sœ kœpa okporo o'o, bœ scœsœ ndje kœkatœ zœ ti fœ uzu adœke tshe li ga lœ zœ dœ ekpe o'o nene. Bœ kpakpa awa uzu nene, œ wuwu ndje tshatshu uzu nene, kashe bœ sœ kœyisœ adja awa Ndjaba. Yé pa fœ 'a kane, œ li adœke azu yɔ lapo nœ Sezare a? A yɔ too a yɔ nene?»

¹⁵ Bata Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, tshe pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e yu tshelœma mœ a? 'E na dœ anga ngend-janœ gamœ dœ a wu kane»

¹⁶ Endje na dœ anganœ bale. Yisu pa fœ endje adœke:

«Tshatshu uzunœ asœke dœ pe i'iri ye á ndje su asœke kœdœ œnœ dœ?» Endje gi fœ she adœke: «œnœ Sezare.»

¹⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E gi œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œnœ Ndjaba kœdœ œnœ Ndjaba.» Endje ka tshikingi mbœrœ o'onœ á tshe gi fœ endje.

Asadukayi yu Yisu tœ upu nœ kœshe lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 22.23-33; Luk 20.27-38)

¹⁸ Anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje pa œnœ endje adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Á yu lima Yisu atake:

¹⁹ «Ayi kœyisœrœ, Moyize su liya mbeti fœ 'a adœke: (Edœ uzu kœsœ dœ ayannœ á tshe kœto yashe á endje kœzuzu gbolo dœ she nene, á tshe kœtshu, œ li adœke tshe to koya manda ayannœ mbœrœ á tshe kœzu gbolo lœ œsœ ayannœ á tshe tshu asœmœ.

²⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, anga ayazu mindu dœ bisha (7) lœ ayizu bale. Eyannœ za yashe, œ zuzu uzu dœ she nene yé œ tshu ye. ²¹ Bishannœ to yashennœ manda ye, œ zuzu uzu dœ she nene, œ tshu ndje ye. Votœnœ awa bale.

²² Ugurutœ endje mindu dœ bisha á ndje to yashe scœmœ,

anga bale zuzu gbolo dœ she nene. Yé manda nœ kɔ, yashenœ za awa œ tshu ndje ye. ²³ Ataa, dœ olo nœ kœshe lœ akuzu, yashenœ œ dœ awo de, mbœercœ endje mindu dœ bisha kɔ to lima she tœ awo endje yema a!»

²⁴ Yisu pa fœ endje adœke: «Koto á œndœ tœ 'e œ ro 'e ata a? Ádánœ kœdœ adœke 'e wuwusœ buku nœ Ndjaba dœ pe gbɔgbɔ ye nene. ²⁵ Ɔlɔ kœshe lœ akuzu, azu œ totœ endje nene kashe endje lœ bata aandjelu 6a lafo. ²⁶ Á kœdœ tœ o'o nœ kœshe lœ akuzu, 'e didi ala mbeti nœ Moyize tœ o'o á Ndjaba pa lima fœ she ala owo á sœ lima kœtshi lœ ɔyɔ nene a? Ndjaba pa lima fœ Moyize adœke: «Ɛmœ kœdœ Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.» ²⁷ Tshe dœdœ Ndjaba nœ akuzu nene, tshe kœdœ Ndjaba nœ azu á ndje sœ dœ soro. 'E lœ adja lœ djingili.»

Upu gadœ da ropa anganœ kɔkɔ a?

(Wu 6a tœ Mat 22.34-40; Luk 10.25-28; Luk 20.39-40)

²⁸ Anga ayi kœyisœ awa akwa dji endje kœvwarandœ o'onœ ataa, œ wu adœke Yisu gi adja o'o fœ Asadukayinœ. Á gitœ ye ndoo dœ Yisu á yu she adœke: «Awa o'o gadœ dá ropa anganœ lœ awa akwa a?» ²⁹ Yisu gi adœke: «Alinœ kœdœ: Azu Israyele, 'e dji kane, Gbozu, Ndjaba nœ azœ sœ tshebabale. ³⁰ Yindœ Gbozu Ndjaba nœ zœ dœ lœsu zœ bale, dœ ishiri zœ

kɔ, dœ gbetshelœ nœ zœ kɔ dœ pe gbɔgbɔ zœ kɔ. ³¹ Bisha awa o'o dœke: Yindœ yanga zœ bata 6œ yindœtœ zœ dœ tœ zœ. Anga upu á ro œneke bisha gugu nene.»

³² Ayi kœyisœ awa akwa pa fœ she adœke: «Adjapu, ayi kœyisœrœ, 6œ pa okporo o'o, Ndjaba sœ tshebabale yé anga bata she gugu nene.

³³ Yé kœyindœ ye dœ lœsu zœ bale, dœ kœwusœrœ nœ zœ kɔ, dœ gbɔgbɔ zœ kɔ œdœ ndje kœyindœ yanga zœ bata á 6œ yindœtœ zœ dœ tœ zœ, ropa kœsho agea pa wopa fœ Ndjaba œdœ tokóro kɔ.»

³⁴ Yisu wu adœke tshe gi o'o tœ uzu nœ kœwusœrœ, œ pa fœ she adœke: «Bœ ndo tœ kœte uzu Ogo gbozu nœ Ndjaba.» Anga uzu bale á tshe kpa yu she dœ o'o gugu nene.

Masiya œdœ Davidi

(Wu 6a tœ Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Ɔlɔnœ á Yisu sœ lima tœ kœyisœ œrœ 6a lœ Tepelo, tshe yu adœke: «Ɛ mbœercœ kotoo á aayi kœyisœ awa akwa pa adœke Masiya kœdœ gbolo nœ Davidi a? ³⁶ Ɔtshɔ Ishiri mbœercœ akwa lœ Davidi, yé tshe pa tœ ye dœ tœ ye adœke:

“Gbozu Ndjaba mindœ nœ fœ Gbozu nœ mœ adœke:

Sœ ga ati ga pa kuni mœ œrrr mœ kœko ayingba zœ gatshakudu ada zœ yekane.”

³⁷ Davidi dœ tœ ye e she Gbozu yé mbœercœ gadœ á tshe

kpa fa gbolo nœ ye a?» Azu ndjoro sœ lima kœdji she dœ yanga.

Yisu pa o'o dœ ádá aayi kœyisœ awa akwa

(Wu 6a tœ Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)

³⁸ Lœ kœyisœ œrœ nœ ye, tshe pa lima adœke: «Ala 'e gbœ dœ aayi kœyisœ awa akwa kane: Endje yindœ kœyisœtœ endje kœro dœ yœgbœdœ lœba tœ ala azu yeka á 'e kœbala endje lœ ukpulu azu. ³⁹ Endje yindœ kœsœ lœ ngande á sœ 6a utshunœ lœ sinagoga œdœ pe kœsœ 6a tœ œsœ agboro azu lœ angbo. ⁴⁰ Endje u ayashe koya œ ko œrœ tœ endje kœ, endje yindœ kœ'e osho œrrr fœ Ndjaba yeka azu kœgbe adœke œne dá dœ œtshœ azu. Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ endje.»

Tokóró nœ yashe koya

(Wu 6a tœ Luk 21.1-4)

⁴¹ Yisu sœ ga ati 6a sœnda Tepelo, ga indiri gbarœ tokóró á sœ kœwu mara kœto œrœ nœ azu fœ Ndjaba. Ayi kœgbœ ukpulu œrœ sœ lima kœto egerœ ngendja. ⁴² Atamœ yeka anga yashe koya á tshe dœ ayi oyo á akœnœ tshu, na ndje á ko kolœ aya ngendja œnœ ye bibisha va ga lœ gbarœ tokóróœ. ⁴³ Yé Yisu e ayambarœ nœ ye, œ pa fœ endje: «Mœ pa fœ 'e dœ okporo o'o adœke yashe koya nœ asœke to œnœ ye kœropa azu kœ. ⁴⁴ Gbambanœ nene, azu kœ ko ngendja neke á

sœsœ dœ akwa 6a ndœ endje nene, kashe œshe, tshe ko œneke kœ á tshe sœ dœ tœnœ, á sœ má adœke tshe zi dœ œrœ nœ ye.»

13

Yisu mindœ nœ adœke anda Tepelo œ ndi

(Wu 6a tœ Mat 24.1-3; Luk 21.5-7)

¹ Lœndœ á Yisu sœ lima kœwuta sœnda Tepelonœ, anga ayambarœ nœ ye pa fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, wu kane! Wu ogboro badjanœ asœ, wu egerœ zamiti andanœ asœ!» ² Yisu pa fœ she adœke: «Bœ wu egerœ andanœ asœmœ? Anga badjanœ bale œ ka pe lafo nene, endje ndi tshelœnœ para ye.»

³ Yisu na kœsœ ga ati 6a pa kaga œyœ Olive kpœ tshatshu Tepelo. Petro, Jake, Yowane œdœ Andere á endje sœ lima kpœsœnœ dœ she yu she adœke: ⁴ «Pa fœ 'a kane. Dœ œlœ gadœ dá œrœnœ asœmœ œ mbœrœ má tœ endje a? Yé œrœ gadœ dá ma má adœke olonœ tœ ye a?»

Koshe œdœ oyo œ na

(Wu 6a tœ Mat 10.17-22; Mat 24.4-14; Luk 12.11-12; Luk 21.8-19)

⁵ Yisu pa fœ endje adœke: «Ala 'e gbœ, uzu bale fafara 'e nene. ⁶ Azu ndjoro œ na bala dœ i'iri mœ, yé œ pa adœke: «Œmœ kœdœ Masiya.» Endje fara azu ndjoro. ⁷ Œlœ á 'e kœsœ kœwu koshe lakpi too kœdji o'o nœ koshe zara, awa zaza 'e nene. Œ li adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje

utshunœ, kashe œ døédœ damba kœka tshapashœnœ døemœ nene. ⁸ Azu tshelœ ogo bale œ tetœ koshe dø azu tshelœ anga ogo, yé anga ogo gbozu œ nga ndje koshe dø anga ogo gbozu. Ɔshœ œ turutœ ye lœ ogo kœ, yé egerœ ogo œ za osho djigi. Ɔ sœ ngbewo Ɔata oyo á yashe œ wu utshu kœzu gbolo nœ ye.»

⁹ «Kashe ala 'e gbœ pa undu 'e kane. Endje tœ bala meza pa 'e, endje Ɔi bala 'e kœ lœ Sinagoga, endje yu ama 'e dø ala agbozugo dø pe ndje agboro agbozu mbœrœ mœ, yé 'e pa bala o'o mbœrœ upu nœ mœ fœ endje. ¹⁰ Mbœrœ œ sœ adœke Ɔtshœ O'o wuta ga ndœ azu kœ lœ ogo utshunœ adœke ndœngœlœ osho œ ka. ¹¹ Á kœsœ adœke endje ko 'e na tœnœ ga tœ osho kœwa ngbanga, 'e tœtœ lœsu 'e tœ o'o á 'e pa nene. Dœ lœkœnœ asœmœ, 'e pa o'o neke á wuta lœ gbetshelœ nœ 'e. Mbœrœ o'onœ toto lœ 'e dø tœ 'e nene, kashe Ishiri nœ Ndjaba dá to o'onœ fœ 'e. ¹² Uzu œ va atœ ayœnœ ndœ kuzu, aba gbolo œ za gbolo nœ ye adœke endje wo she ye. Agbolo œ gbœ upu dø aayi kœzu endje yé œ mbœrœ adœke endje wo endje ye. ¹³ Azu kœ œ yiangba 'e mbœrœ i'iri mœ. Kashe uzu neke á tshe ru lœsu ye œrrr kpa ga tœ kœka oshonœ, tshe gbœ soro.»

Ɔlœ kœwu œrœ kanga

(Wu Ɔa tœ Mat 24.15-25; Luk 21.20-24; 17.23; Luk 21.8)

¹⁴ «Uzu á tshe kœdi mbeti nœ asœke, tshe gbe dø tœnœ dø Ɔtshœnœ kane: Á kœsœ adœke 'e wu ekpe Ayi kœendi œrœ Ɔa tœ osho á li dø she kœsœ tœnœ nene, œ li adœke azu ogo Yuda kpa œ kotœ endje yiwa tœnœ Ɔa pa kaga. ¹⁵ Tsheneke á tshe kœsœ bala Ɔa pa anda, tshe kpa jerœ ga ati tœ kœrœ gbarœ nœ ye Ɔa sœnda yeka á kœkpa dø tœnœ nene. ¹⁶ Tsheneke á tshe kœsœ bala Ɔa lœ kindi, tshe kpa fatœ ye ndœ kœgu Ɔa lakpi ndœ kœza lœba nœ ye nene! ¹⁷ Egerœ oyo mbœrœ ayashe á ndje lœ bala dø nguzu œdœ endjeneke á ndje sœ kœko œngœ ga lœ ama agbolo dø œlœnœ asœmœ. ¹⁸ 'E ki fœ Ndjaba adœke œ mbœmbœrœtœ endje dø olo kpengba izi* nene. ¹⁹ Mbœrœ dø lœkœnœ asœmœ, azu œ wu bala œrœ kanga œneke á endje wuwu angœnœ bale nene kœtotœ ali kœmbœrœ tshapashœ, dø lœkœ á Ndjaba mbœrœ tshalafœ dø pe tshaati œrrr ga tœ kpesheke nœ asœke, yé mara neke kpa mbœrœtœ endje nene. ²⁰ Ɔdœ Gbozu kœgbe má lima tœ kœgi átá olœnœ nene, uzu bale œ sœpe má dø soro nene, kashe mbœrœ endjeneke á tshe ke endje dá tshe gi átá olœnœ ga utshunœ.

²¹ «A kœsœ adœke uzu pa fœ 'e adœke: “'E wu, Masiya dœke! 'E wu, tshe sœ Ɔa e!” 'E yiyindœ nœ fœ she nene. ²² Gbambœnœ nene, azu á ndje pa adœke œne

* 13.18 13.18 Olo kpengba izi Ɔa ndœ Ayuda, kœdœ olo á yavuru œ ni waa lœnœ

kædœ Masiya dœ pe aayi
kægbara o'o nœ wala œ wuta
bala ndjoro. Endje mbœrœ
afá dœ pe ambará œrœ nd-
joro tœ kægbo awa kœbili dœ
endjeneke á Ndjaba ke endje.
23 Kashe 'e, ala 'e gbɔ kane!
Mœ pandœ nœ kɔ fœ 'e ut-
shunœ ye.»

Kœna Gbolo nœ uzu
(*Wu 6a tœ Mat 24.29-31;*
Luk 21.25-28)

24 «Manda olo kœwu œrœ
kanganœ asœmœ, osho œ bu
yé ɔb œ tɔ nene, 25 angerepe
œ yo ga ati œdœ œrœ nœ
gbɔgbɔ kɔ 6a lafo œ turutœ
ye. 26 Yeka á 'e wu Gbolo
nœ uzu kœna lœ ondro dœ
gbɔgbɔ djigi œdœ lœ mokɔ.
27 Tshe vwa bala aandjelu nœ
ye tœ osho kɔ pa ɔshɔ dœ tsha-
lafo ndœ kœngbɔ6a bala end-
jeneke á Ndjaba ke endje.»

Ɔyɔ fige yisœ œrœ
(*Wu 6a tœ Mat 24.32-36;*
Luk 21.29-33)

28 «'E gbɔ œrœ lœ kœyisœ
œrœ á Ɔyɔ fige œ yisœ nœ
kane. Ɔlonœ á 'e kœwu
kako Ɔyɔ fige á sœ kœyo
tœ ganeanœ kɔ, á tafonœ
kœwuta, 'e wusœ nœ adœke
olo kœlu ngwarœ ndo ye.
29 Ɖ sœ ndje atamœ fœ 'e,
ɔb á 'e kœwu ndje œrœ ata
kœmbœrœtœ endje, 'e wusœ
nœ adœke Gbolo nœ uzu
ndoo ye, tshe sœ lœ manda
'e. 30 Mœ sœ kœpa adjapu
fœ 'e, azu nœ tshakpesheke,
endje ro kɔ nene á œrœnœ œ
mbœrœtœ endje. 31 Tshalafœ
dœ tshapa ɔshɔ œ ro, yé o'o
ama mœ œ ro nene.»

'E lolo nene
(*Wu 6a tœ Mat 24.42; Mat*
25.13-15; Luk 12.36-38; 19.12-
13)

32 Kashe ɔlonœ, uzu bale
œ wusœ nœ nene, œdœ
andjelu 6a lafo, œdœ Gbolo
nœ uzu, endje wuwusœ
nœ nene, kolœ Aba bale dá
wusœ nœ. 33 «Ala 'e gbɔ,
yé 'e lolo nene mbœrœ 'e
wuwusœ olonœ nene. 34 Ɖ
sœ 6ata anga uzu na ana,
á katœ manda gbagba nœ
ye ti fœ aayi kœgbɔndœ nœ.
Á pa fœ endje adœke endje
ko ala endje tœnœ. 35 'E
ko ala 'e tœnœ mbœrœ 'e
wuwusœ ɔb kœgu ayengɔ
anda nene, dœ akidala, dœ
abutshɔ, lœ iki kɔngato too
dœ tshamazi, 36 mbœrœ tshe
wuwuta ngbangi œ gbɔ 'e yé
'e sœ tœ olo nene. 37 O'o á mœ
pa fœ 'e, mœ sœ kœpa fœ azu
kɔ: 'e lolo nene.»

14

Kœvwarandœ o'o tœ kœza
Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 26.1-5; Luk*
22.1-2; Yow 11.47,49,53)

1 Ɖ sepe lima olo bisha tœ
angbo nœ Pake œdœ pe ndje
œnœ mapa neke á susuku
nene yeka agbozu tshapa
anganga Ndjaba œdœ ndje
aayi kœyisœ awa akwa para
lima awa adœke œne za Yisu
ndœ kœwo she. 2 Endje pa
ugurutœ endje adœke: «A
zaza she lœ lɔndɔ angbonœ
nene mbœrœ azu œ vwaratœ
endje ye.»

Anga yashe bale su ungu yombo ga læ kumu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.6-13; Luk 7.36-38; Yow 12.1-8)

³ Yisu sœ lima læ Betani 6a sœnda nœ ayi boroma Shimu kœzi œrœ, anga yashe bale na dœ ungu yombo nœ ye læ anga á endje mbœrœ dœ badja albatre. Yombonœ ascœmœ dœ adja narde á amanœ gbɔ dœ panœ. Tshe kavwa ama anganœ á su yombonœ ga læ kumu Yisu.

⁴ Anga azunœ á ndje læ lima tœ œsœnœ oma dœ ókó á pa læ ugurutœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á tshe ndi ungu yombo nœ ye atamœ a? ⁵ Endje za má yombonœ ascœmœ, œ za yɔ œrœ œ gbɔ denari kœropa kama votɔ á kœkurutshelœ nœ tœ ayi oyo!» Tshelœ endje ɔɔɔ gbɔo ga tœ yashenœ ascœmœ.

⁶ Yé Yisu pa adœke: «'E katœ ye yé, mbœrœ gadœ á 'e suku dœ she a? Tshe mbœrœ ɔtshœrœ ga tœ mœ. ⁷ Ayi oyo, 'e læ dœ endje ɔɔ dœ ɔɔ yé ɔɔnœ á lœsu 'e kœyindœ nœ, 'e mbœrœ ɔtshœrœ fœ endje zœ. Kashe œmœ, a lælœpe dœ 'e waa nene. ⁸ Œrœ á sœ má adœke tshe mbœrœ dá tshe mbœrœ ascœmœ: Tshe sú ungu yombo ga tœ mœ utshu nœ kœshi mœ. ⁹ Mœ sœ kœpa dœ okporo o'o fœ 'e adœke, osho kɔ á endje pandœ ɔtshɔ O'o, endje gbe dœ œrœ á yashe sœke mbœrœ ascœ.»

Yudasi za Yisu yɔ œrœ

(Wu 6a tœ Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Yudasi Isikariote, anga bale læ ayambarœ nœ Yisu ndjokpa dœ bisha, na ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba kœza Yisu yɔ œrœ.

¹¹ Koedji o'onœ ataa, endje sœ dœ yanga œ di mbulu kœko ngendja fœ she. Yudasi te lima tœ kœmirœtshelœ ye ndœ olo ga dœ dá œne kœza she fœ endje.

Ayambarœ nœ Yisu guma rœgo angbo Pake

(Wu 6a tœ Mat 26.17-19; Luk 22.7-13)

¹² Dœ olo angbo nœ mapa á susuku nene, á endje wo lima aya apata pa angbo Pakenœ. Yeka ayambarœ nœ Yisu yu she adœke: «Bœ yindœ nœ adœke a na 6ata á kœguma kœzirœ Pakenœ fœ 6œ a?» ¹³ A tshe ywa anga ayambarœ nœ ye bisha adœke: «'E na 6a læ egerœ ongbo, 'e gbɔtœ 'e dœ anga yakoshe á tshe za lœsú ungu ga læ kumu ye. 'E te mangba ye ¹⁴yé osho á tshe li ga tœnœ, 'e pa fœ ayengœnœ adœke: “Ayi kœyisœrœ yu adœke: Osho á mœ zi Pakenœ dœ ayambarœ nœ mœ sœ kpœta a?” ¹⁵ Tshe yisœ anga gbɔshɔ œneke á sœ tœ egerœnœ 6a lafo dœ œrœ neke á li lænœ kɔkɔ, yeka á 'e kœguma kœzirœnœ 6a zœ fœ azœ.» ¹⁶ Ayambarœ ro 6a læ ongbo, œ gbɔ œneke kɔ á tshe pa má tœnœ fœ endje ascœmœ, yé á endje guma kœzirœ Pakenœ kpœtœmœ.

Anga yambarœ nœ Yisu œ ka she

(Wu 6a tœ Mat 26.20-25; Luk 22.14; Yow 13.21-30)

¹⁷ Dœ akidala, tshe yikumu ye dœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha. ¹⁸ Ɔlɔ á endje sœ pa kœzirœ, Yisu pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa dœ okporo o'o fœ 'e adœke, anga uzu bale ugu-rutœ 'e á tshe sœ kœzi œrœ dœ mœ kpœtœ œsœnœ œ ka mœ.» ¹⁹ Kœdji o'o ataa, œ za oyo tœ lœsu endje, yé endje tetœ kœyu she uzu dœ uzu adœke: «Ædœ mœ a?» ²⁰ Tshe gi fœ endje adœke: «Ædœ anga yanga 'e ugurutœ 'e ndjokpa dœ bisha, á 'a sœ kœngbɔ kane a lœ gbarœ kœzirœ dœ she bale asœmœ. ²¹ Gbambanœ nene, Gbolo nœ uzu œ tshu ɓata á endje sú lima ala buku nœ Ndjaba tœ upu nœ ye. Kashe oyo nœ uzu á tshe ka Gbolo nœ uzu fœ angbi azu! Æ sœ má dœ ɔtshœnœ mbœrœ uzunœ adœke adja endje zuzu she nene.»

Undu œdœ indji Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.26-29; Luk 22.15-20; 1Ko 11.23-26)

²² Ɔlɔ á ndje sœtœ kœzi œrœ, Yisu za mapa œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœnœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye, yé œ pa adœke: «'E ko, asœ kœdœ undu mœ.» ²³ Manda nœ, tshe za ndje yashi, yé manda kœdonga Ndjaba, tshe za fœ endje, á endje kɔ ndjo. ²⁴ Yé á tshe mindœ nœ fœ endje adœke: «Asœ kœdœ indji mœ, indji á guma ayo ugurutœ Ndjaba dœ azu, á

tu mbœrœ azu kɔ. ²⁵ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, mœ kpa ndjo vinu nene œrrr lœkœnœ á mœ ndjo bala tafonœ ɓa lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» ²⁶ Manda kœdonga Ndjaba dœ itshi, endje wuta ndœ kœɔ ga pa kaga ɔyo Olive.

Yisu gbara fœ Petro adœke tshe 'ea œne

(Wu 6a tœ Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yow 13.37-38)

²⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E' kɔ 'e katœ mœ ti ye, mbœrœ endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: “Mœ wo bala ayi kœgbœndœ apata yé apatanœ œ ndjɔtshelœtœ endje kpa ye.” ²⁸ Kashe manda kœshe mœ lœ kuzu, mœ na bala utshu 'e ga lœ Galilayi.» ²⁹ Petro pa fœ she adœke: «Ataa azu kɔ kœkatœ zœ ti, mœ katœ zœ ti nene.» ³⁰ Á Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ ɓœ dœ adjapu adœke, dœ abutshœnœ asœke, utshu nœ bisha iki kœngato, ɓœ pa adœke ɓœ wuwusœ mœ nene awa votɔ.» ³¹ A Petro kpa pa fœ she adœke: «Æ kœli adœke a tshu dœ ɓœ, mœ pa bale nene adœke mœ wuwusœ zœ nene.» Yé udu ayambarœnœ pa ndje awa bale.

Yisu ɓa lœ Getesemane

(Wu 6a tœ Mat 26.36-46; Luk 22.40-46)

³² Manda nœ, Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta ɓa lœ anga osho bale á i'irinœ kœdœ Getesemane á tshe pa fœ endje adœke: «'E lœ ga ati kpœke mœ na kœki fœ Ndjaba kane.» ³³ Tshe

za Petro, Jake œdœ Yowane po tœ ye. E tetœ kœza oyo fœ she yé awa li she gœrœ.

³⁴ Á tshe pa fœ endje adœke: «Lœsu mœ sœ tshé tshé dœ oyo adœke mœ tshu ye. 'E lœpe kpœke kashe 'e lolo nene.» ³⁵ Tshe gitœ ye tœ endje teasho ga utshunœ, œ gote ga lœ œshœ, œ ki fœ Ndjaba adœke awa œerœnœ á yindœ kœmbœerœtœ endje, gitœ endje tœ œene. ³⁶ Tshe pa adœke: «Aba mœ, 6œ li kœmbœerœ œerœ kœ, gi yashi kanganœ asœke utshu mœ. Mbœmbœerœ œeneke á mœ yindœ nœ nene kashe mbœerœ œeneke á li dœ gbetshelœ nœ zœ.»

³⁷ Tshe fatœ ye, œ gu ga ndœ endje, œ gbœ endje lœ olo. Tshe e Petro œ yu she adœke: «Shimu, 6œ lo lo a! Bœ sœsœ dœ gbœgbœ tœ kœsœ uburu tœ ala zœ manda ada œœ bale nene a? ³⁸ 'E lolo nene, yé œ ki fœ Ndjaba adœke Satana fafara 'e nene. Ishiri uzu gbe dœ kœmbœerœ œtshœrœ yeka á undu ye gugu dœ gbœgbœ nene.»

³⁹ Manda nœ, tshe kpa kwatœ ye tœ bishanœ kœki fœ Ndjaba kolœ dœ o'onœ á tshe pa má utshunœ asœmœ.

⁴⁰ Tshe kpa gu ga ndœ ayambarœnœ, œ gbœ endje kolœ lœ olo, ndara olonœ na lima pa endje, awa endje gi lima o'o fœ she gugu nene.

⁴¹ Tshe kwa tœ votœnœ, œ pa fœ endje adœke: «'E sœpe kœlo tœnœ œdœ pe kœyatœ 'e a? Ōœnœ to ye! 'E wu kane, endje na kœza Gbolo nœ uzu gatshakane ayi kœmbœerœ

ekperœ. ⁴² E áalafo, a na! Ayi kumu mœ má na ye!»

Kœza Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.47-56;
Luk 22.47-53; Yow 18.2-11)

⁴³ Lœndœ á Yisu sœpe kœpa o'o kolœnœ atake, Yudasi, anga ayambarœ lœ andjokpa dœ bisha yi kumu ye. Tshe na awa bale dœ azu ndjoro dœ ingiri yakamba œdœ pe ndindi œyœ tshakane endje. Agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ agbœ Ayuda dá vwa lima endje. ⁴⁴ Yudasi á tshe za Yisu yœ œerœ pa lima tshelœ o'o dœ endje adœke: «Uzu á mœ kœuru tshelœ utu ye, œshe dœmœ. 'E za she, yé ala 'e gbœ yeka á 'e kœgu dœ she.» ⁴⁵ Trale Yudasi wuta, œ na ndo dœ she á pa fœ she adœke: «Ayi kœyisœerœ!» Ngbewo á uru tshelœ utu ye. ⁴⁶ Azunœ tepa Yisu, á za she. ⁴⁷ Yeka anga yanga endje á tshe sœ lima kpœtœmœ gbota ingiri yakamba nœ ye á de anga ayi akwa nœ egerœ nganga Ndjaba, á wa utu ye ndja.

⁴⁸ Yisu pa fœ endje adœke: «'E na dœ ingiri yakamba dœ pe ndje ndindi œyœ tshakane 'e ndœ mœ 6ata œmœ kœdœ ayi angba a? ⁴⁹ Ōœ dœ œœ, mœ sœ lima lœguru tœ 'e, mœ yi ndje lima œsœ œerœ lœ Tepelo, yé 'e zaza mœ lima nene. Kashe œeneke kœ wuta mbœerœ adœke o'o ala buku nœ Ndjaba kœmbœerœtœ ye.»

⁵⁰ Ayambarœnœ kœ katœ ye ti, yé œ kpa kpiri. ⁵¹ Anga gbolo yakoshe bale na lima

manda ye, tshe i lima akpa ayi lœba ga tœ igi ye. Endje za she. ⁵² A tshe katœ akpa ayi lœbanœ ti, á djo dœ ɔɔ kpendro.

Yisu 6a utshu aayi kœwa ngbanga

(Wu 6a tœ Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Yow 18.12-18)

⁵³ Endje za Yisu gutœnœ 6a utshu egerœ ngangang Ndjaba. Agbɔ ayudancœ ndje dœ aayi kœyisœ awa akwanœ dœ pe agbozu nœ anganga Ndjabanœ kɔ ngbɔtœ endje gascœnœ. ⁵⁴ Petro sœ lima kœna manda Yisu yima yima lœ ingirinœ œerrr 6a uguru gbagba anda nœ egerœ ngangang Ndjaba, yé á sœ lima ga indiri owo awa bale dœ ayi akwa nœ gbozu nœ anganga Ndjaba. ⁵⁵ Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ agboro aayi kœwa ngbanga, sœ kœpara lima awa adœke œene gbɔ anga uzu á tshe kœpa anga tshenea o'o goro œesœ Yisu, á œene kœgbɔ awa kœwo she. Yé endje gbɔgbɔ œenœ endje lima uzu bale nene. ⁵⁶ Mbœrœ ili azunœ sœ lima kœko o'o ga pa ye, kashe ama endje sœsœ lima bale nene.

⁵⁷ Anga endje áalafo, œ za bishu ga pa ye adœke: ⁵⁸ «A dji lima she adœke: «œmœ, mœ ndi bala tshelœ anda Tepelonœ á azu mbœrœ dœ kane endje ye, yeka manda olo votɔ á mœ kpa mɔ anga tafonœ œeneke á azu œ li kœmbœrœ dœ kane endje nene.» ⁵⁹ Ata atamœ gbaa,

o'o ama endje sœsœ lima ndje awa bale nene.

⁶⁰ Yé á egerœ ngangang Ndjaba áafo gbara lœ ugurutœ azu á endje ngbɔtœ endje ascœmœ, á yu Yisu adœke: «Bœ ii ama zœ ndœ o'o œeneke kɔ á azu œ ko ga pa zœ ascœke nene a?» ⁶¹ Yé Yisu sœ œerœ nœ ye ko kɔ kɔ, œ ii ama ye bale nene. Egerœ ngangang Ndjabanœ kpa yu she adœke: «Bœ kœdœ Masiya, Gbolo nœ Ndjaba á azu œ donga she a?» ⁶² Yisu gi adœke: «œ, œmœ kœdœ she. Yé 'e wu bala Gbolo nœ uzu kœsœ ga ati ga pa kuni Ndjaba á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ, yé 'e wu ndje bala she kœjerœ lœ ondro 6a lafo.»

⁶³ Kœdji ataa, egerœ ngangang Ndjaba oma dœ ókó, œ suru tshelœ lœba tœ ye, yé á pa adœke: «Ádá kpa kœdji atimu tœ azœ gugu nene! ⁶⁴ 'E dji she kœpa ngbɔndi o'o goro œesœ Ndjaba a! 'E gbe má œenœ 'e dœ tœnœ kotoo?» Yé ngbɔ endje wa ga tœ ye adœke: «Tshe li dœ kuzu!»

⁶⁵ Anga endje ugurunœ tetœ kœtu ngusha ga tœ ye, kœgwa ala ye dœ lœba, kœdu she, á lœ kœyu she adœke: «Pandœ uzunœ á tshe du 6œ!» Yé aayi akwanœ tshu ga paye á sœ kœda ala ye.

Petro 'ea Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yow 18.17,25-27)

⁶⁶ Bata á Petro sœpe lima 6a ati 6a lœ gbagba, anga yashe akwa nœ egerœ ngangang Ndjaba yi kumu ye. ⁶⁷ Tshe wu Petro 6a indiri owo, á

tondœ ye œerrr, á yu she adœeke: «Ɛbœ ndje, 6œ koedœ lima anga uzu nœ Yisu, uzu Nazarete.» ⁶⁸ Petro vusœ nœ á pa adœeke: «Mœ wuwusœ ye nene yé mœ sœ ndje gene nœ o'onœ á 6œ sœ kœpa toenœ.» Tshe áafo œ wuta œ ká 6a toẽ manda gbagbanœ. ⁶⁹ Yashe scœmœ wu she œ tetœ kœmindœ nœ fœ azu á ndje lœ lima kpoetœmœ adœeke: «Uzunœ á tshe sœ 6a e, koedœ anga azunœ ascœmœ.» ⁷⁰ Petro kpa vusœ nœ. Manda nœ teasho, azu á ndje lœ lima kpoetœmœ kpa yu Petro adœeke: «Adjapu, 6œ koedœ anga uzunœ mbœrœ 6œ koedœ uzu tshelœ Galilayi.» ⁷¹ Petro tetœ kœdarama ye dœ pe kœwa igi ye adœeke: «Mœ wuwusœ yakoshenœ a 'e pa toẽ ye ascœmœ nene.» ⁷² Ngbewo, á kŕngato kpa ki toẽ bishanœ. Yé Petro gbe tshelœ ye ndœ o'onœ á Yisu pa lima fœ she adœeke: «Utshunœ adœeke kŕngato ki awa bisha 6œ pa wa 6œ wuwusœ mœ nene awa voto.» Tshe wuta dœ œgbœ ga ushu, yeka a ki.

15

Yisu 6a utshu Pilato

(Wu 6a toẽ Mat 27.1-2,11-26; Luk 23.1-5,13-25; Yow 18.28-19.16)

¹ Dœ tshamazĩ tuu, agbozu tshapa anganga Ndjaba vwarandœ o'o dœ agbœ Ayuda, aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe aayi kœwa ngbanga para kœkœ. Endje i Yisu ga toenœ, œ na dœ she fœ Pilato. ² Pilato yu she

adœeke: «Ɛbœ koedœ gbozugo nœ Ayuda a?» Yisu gi fœ she adœeke: «Ɛbœ dá pa ataa.»

³ Agboro agbozu tshapa anganga Ndjaba pa wala ga pa ye topanœ kpuru. ⁴ Pilato kpa yu she: «Bœ i ama zœ nene a? Dji o'o á endje pa ga pa zœ ascœke.» ⁵ Kashe Yisu gigi o'o bale nene, yé uvuru Pilato kpa ye.

⁶ Lœkœ angbo Pake lœ ngbugu bale dœ bale kœ, Pilato sœ lima kœkatœ ayi kŕnga bale, tsheneke á endje kœyœndœ ye. ⁷ Yé tsheneke á endje e she Barabase sœ lima lœ kŕnga dœ anga azu á endje nga koshe œerrr á wo uzu. ⁸ Azu ndjoro na ga ndœ Pilato, œ tetœ kœyu she adœeke tshe kpa mbœrœ anga œrœnœ á tshe mbœrœ 6alima fœ œne ascœmœ. ⁹ Pilato gi fœ endje adœeke: «E yindœ nœ adœeke mœ za awa fœ gbozu nœ Ayuda dœ tshe gu da ye a?» ¹⁰ Mbœrœ tshe wu lima scœnœ adœeke agbozu tshapa anganga Ndjabanœ mbœrœ úkú ga toẽ Yisu yeka á na dœ she fœ œne ascœmœ. ¹¹ Agbozu tshapa anganga Ndjabanœ bili azu ndjoro kœyu Pilato adœeke endje za awa fœ Barabase adœeke tshe gu da ye. ¹² Pilato kpa yu endje adœeke: «Mœ mbœrœ gadœ dœ uzu á 'e e she adœeke gbozugo nœ Ayuda a?» ¹³ Endje ta rawa kœkœ adœeke: «Wo she 6a pa kurushi!» ¹⁴ Pilato gi fœ endje adœeke: «Ɛrœ gadœ dá tshe mbœrœ a?» Endje kpa ve rawa toẽ œgbœnœ adœeke:

«Wo she 6a pa kurushi!»
 15 Pilato vvara Barabase tœ
 kœza yanga fœ azu, œ za
 Yisu adœke endje 6i she dœ
 ndjapa, œ za she ga tshakane
 endje adœke endje wo she 6a
 pa kurushi.

Aturugu mɔ Yisu

*(Wu 6a tœ Mat 27.27-31;
 Yow 19.2-3)*

16 Aturugu li dœ Yisu ga lœ
 gbagba anda nœ gbozugonœ,
 œ e tœ endje para kœkœ.
 17 Endje verœ yɔgbɔdɔ odoro
 lœba ga tœ ye, œ verœ kpoto
 ishi ga tœ kumu ye. 18 Manda
 nœ, endje tetœ kœmɔ she
 adœke: «Abala, gbozugo nœ
 Ayuda!» 19 Endje sɔ kumu ye
 dœ adja wara, œ tu ngusha
 ga tœ ye, yé œ ká kœgote dœ
 pe kœtra kumu endje ga ati ga
 tshatshu ye. 20 Manda kœmɔ
 she, endje sɔ lima odoro
 lœbanœ á endje verœ ga tœ
 ye yeka á kpa verœ adja lœba
 nœ ye ga tœ ye, á to she wuta
 tœnœ ndœ kœwo she.

Kœbi Yisu ga pa kurushi

*(Wu 6a tœ Mat 27.33-44;
 Luk 23.36-43; Yow 19.16-24)*

21 Anga uzu bale, i'iri ye
 kœdœ Shimu, uzu tshalakpi
 Sirene, aba kœzu Alekezan-
 dre dœ pe Rufusi, to lima
 6a lœ kindi á sœ kœgu dœ
 awanœ ascœmœ. Aturugu za
 she dœ œgbɔ á pa adœke tshe
 za átá kurushinœ tœ Yisu.
 22 Endje to Yisu natœnœ 6a
 tœ osho á i'irinœ kœdœ Gol-
 ogota, ádánœ adœke: «Osho
 gbayashi kœrɔ.» 23 Endje
 sú vinu á ndje ngbɔba dœ
 shundɔdɔ œyɔ, œ za fœ Yisu
 adœke tshe ndjo kashe tshe

vwaratœ ye tœ kœndjo tœnœ.
 24 Endje kuru she ga pa
 kurushi, œ ta wuka pa lœba
 nœ ye tœ kœwu adœke uzu
 dœ uzu œ gbɔ œneketa.

25 Endje 6i she ga pa ku-
 rushi lima dœ ada ɔlɔ mindu
 dœ vana. 26 Endje su ádá
 kœwo she lima ga pa tshep-
 oro œyɔ adœke: «Gbozugo nœ
 Ayuda». 27 Endje kpa kuru
 anga aayi angba bisha ga pa
 kurushi ga indiri tœ ye, anga
 ga pa kuni, anga ga pa gele ye.
 [28 Ataa, œ mbœrœtœ endje
 dœ mara á endje sú lima ala
 mbeti adœke: «Endje di lima
 she ga ugurutœ aayi angba.»]

29 Azu á ndje sœ lima
 kœvwanga tœ awa to
 kpœtœmœ sœ kœgu she,
 kœvwi kumu endje kœpa
 pe adœke: «Ha, 6œ pa lima
 adœke 6œ ndi tshelœ egerœ
 zamiti anda Tepelo á kpa
 mɔ tshandœnœ manda olo
 votɔ, 30 6œ she tœ zœ dœ tœ
 zœ œ jerœ pa kurushinœ
 ga ati nene a?» 31 Awa
 bale, agboro agbozu tshapa
 anganga Ndjabanœ dœ aayi
 kœyisœ awa akwanœ mɔ tœ
 endje ugurutœ endje á pa
 adœke: «Tshe she lima anga
 azu, tshe sheshe tœ ye dœ tœ
 ye nene a! 32 Masiya, Gbozu
 nœ Israyele, tshe jerœ pa
 kurushinœ yeka á a kœwu á
 kœyindœ nœ.» Ayi angba á
 endje kuru ndje endje lima
 dœ she ga pa kurushi fa ndje
 tœ endje kpœtœtœ kœgu she.

Kuzu Yisu

*(Wu 6a tœ Mat 27.45-56;
 Luk 23.44-49; Yow 19.28-30)*

³³ Dœ kakpi ɔlɔ, osho wu kporokoto pa ɔshɔ djigi œerr ga tœ ada ɔlɔ voto manda kakpi ɔlɔ. ³⁴ Kœwuta ga tœ ada ɔlɔ nœ ascœmœ, Yisu tá ɔgbɔ rawa adœke: «Eloyi, Eloyii, lema sabakatani?» Œ yindœ kœpa adœke: «Ndjaba nœ mœ, Ndjaba nœ mœ, mbœrœ gade á 6œ katœ mœ ti a?»

³⁵ Anga azu á endje lœ lima kpœtœmœ pa adœke: «'E dji kane, tshe sœ tœ kœ'e Eliya!» ³⁶ Anga uzu kpa œ nduru ndɔhɔɔ gala ikpi vinu á vwele ga tœ kumu wara yeka á yi ga tœ ama ye adœke tshe ndjo dœ kœpa pa adœke: «'E kaka a wu Eliyanœ á tshe na tœ kœza she ga ati pa kurushinœ.» ³⁷ Kashe Yisu ta ɔgbɔ rawa trale dœ koetshu she.

³⁸ Yé egerœ lœba á endje du 6a scœnda Tepelo suru tshelœtœ ye bisha koeto 6a lafo kpa ga ati. ³⁹ Gbozu tshapa aturugu á tshe sœ lima 6a utshu ye wu mara kuzu á Yisu tshu, á pa adœke: «Adja uzu asœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.»

⁴⁰ Anga ayashe ka lima zara á lœ koetondœ osho, ugurutœ endje Mareya uzu Magadala, dœ Mareya ayi aya Jake œdœ Joze, dœ pe Salome. ⁴¹ Endje sœ lima kœna manda ye tœ kœmbœrœ akwa fœ she lœkɔ á tshe sœ lima 6a lœ Galilayi. Anga azu ndjoro á endje ɔ lima dœ she ga lœ Yerusaleme lœ ndje lima kpœtœmœ.

Kœshi Yisu
(Wu 6a tœ Mat 27.57-61;

Luk 23.50-56; Yow 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Dœ adila, 6ata tœnœ kœdœ lœkɔ sabata, Yozefu uzu tshelœ Arimateyo na ga ndœ Pilato. Tshe kœdœ lima ndje anga uzu ugurutœ agboro ayi kœwa ngbanganœ, á tshe sœ ndje lima dœ gbetshelœ nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. Tshe ru tœ lœsu ye á na kœyu she á kœza oko Yisu á kœshi. ⁴⁴ Œ za awa fœ Pilato kœdji adœke Yisu tshu. Tshe e gbozu tshapa aturugunœ á yu she adœke Yisu tshu ata œndœ nœ di ye a? ⁴⁵ Manda kœdji gbozu tshapa aturugunœ, tshe za awa fœ Yozefu kœza oko Yisu. ⁴⁶ Yozefu yɔ lœba kuzu, œ i she tœ kurushi, œ vwele she dœ lœba akuzunœ, á za she ga lœ udu tshelœ badja bale á tshe yɔ. Yé á vwiri egerœ tame ga pa ogoro kudunœ. ⁴⁷ Mareya uzu Magadala dœ Mareya ayi Joze ká lima kœwu osho á endje za oko Yisu ga tœnœ.

16

Yisu she lœ akuzu
(Wu 6a tœ Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Yow 20.1-10)

¹ Olo sabata ro ye, Mareya uzu Magadala dœ Mareya ayi Yakobo dœ Salome yɔ yombo kœna kœdja dœ oko Yisu. ² Pe dœ amazi tuu dœ ɔlɔ yenga, á sœ adœke ɔlɔ mbœrœ œsœ kœwuta tœnœ á endje ro ga pa udu. ³ Endje sœ lima kœpulœma endje natœnœ adœke: «Œdœ dá vwiri tame tœ manda udunœ fœ azœ a?» ⁴ Kœmesho ataa, endje wu adœke endje vwiri 6amama egerœ tamœnœ pa

udu ga indiri nœ. ⁵ Koeli ga lœ udu, endje wu anga gbolo yakoshe, tshe sœ ga pa kuni endje á verœ yœgbœdœ lœba tœ imbinœ, awa za endje.

⁶ Kashe tshe pa fœ endje adœke: «Awa zaza 'e nene. 'E sœ kœpara Yisu uzu Nazarete á endje kuru kpœke she ga pa kurushi. Tshe shé ye, tshe sœsœpe kpœke nene. 'E wu uwu oshonœ á endje shi she toœnœ. ⁷ Yé 'e gu œ pandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye œdœ pe Petro adœke: "Tshe ro utshu 'e ga lœ Galilayi da ye, 'e wu she 6a zœ 6ata á tshe pa lima fœ 'e."» ⁸ Endje wuta katsha lœ udunœ, œ za œrœ kpagu toœnœ yé uvuru endje yu. Endje papa o'o fœ uzu bale nene mbœrœ awa li lima tœ endje ye.

Yisu matœ ye manda kuzu ye

(Wu 6a tœ Mat 28.9-10; Yow 20.11-18)

⁹ Yisu she dœ amazi nœ ali olo lœ pœsœ, œ matœ ye utshu nœ fœ Mareya uzu Magadala á tshe gœrœ lima ekpe ishiri minu dœ bisha (7) pa ye. ¹⁰ Tshe gu œ pandœ nœ fœ azu á tshe sœ lima sœnda bale dœ iki œdœ ngola lœ ala endje dœ she. ¹¹ Kashe, kœdji adœke Yisu sœ dœ soro yé œne wu she dœ ala œne tako, endje yiyi lima ndœ nœ ga tœ ye nene.

¹² Mangba nœ, tshe matœ ye fœ anga anga endje bisha lœguru tœ endje á ndje sœ lima kœero ga lœ anga ogonœ. ¹³ Anga endje ascœmœ gu œ kpa pandœ nœ fœ endje. Ata

gbaa, endje yiyi lima ndœ nœ nene.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale

(Wu 6a tœ Mat 28.16-20; Luk 24.36-40; Yow 20.19-23; Akw 1.6-8)

¹⁴ Manda nœ kœ, Yisu kpa matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale, œlœ á endje sœ lima awa bale pa ndaba tœ kœzi œrœ. Yé tshe bala endje mbœrœ upu sharapu œdœ pe œgbœ lœsu nœ endje, mbœrœ adœke endje yiyi lima ndœ kœyindœ o'o ama azu á endje pa lima adœke œne wu she dœ soro nene. ¹⁵ Tshe za o'o fœ endje adœke: «'E na djelœ ogo kœ, œ pandœ Ɔtshœ O'o fœ azu kœ. ¹⁶ Uzu á tshe kœyindœ nœ, yé á kœgbœ batisimu, tshe gbœ soro. Kashe uzu tsheneke á tshe kœyiyindœ nœ nene, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ ye. ¹⁷ Azu neke á endje kœyindœ nœ, endje mbœrœ mara œrœ nœ ascœke: Endje gœrœ ekpe ishiri dœ i'iri mœ, endje pa tafo o'o ama ogo, ¹⁸ á kœsœ adœke endje tepa ayakoro too adœke endje ndjo ekpe œyœ, œrœ bale œ mbœrœ tœ endje nene. Endje to kane endje ga pa ayi kœba, yé endje she.»

Yisu œ ga lafo

(Wu 6a tœ Luk 24.50-53; Akw 1.9-11)

¹⁹ Manda kœza o'o fœ endje, Gbozu Yisu œ ga lafo, yé á sœ ga ati ga pa kuni Ndjaba. ²⁰ Ayambarœnœ na lima kœpandœ o'onœ tœ osho kœ. Gbozu Yisu mbœrœ lima

akwa dœ endje awa bale.
Tshe yi lima œsœ mara œrœ
kɔ á li adœke endje kœmbœrœ
yeka á kœma adœke o'onœ á
endje pa kœdœ okporo o'o.

Ɔtsho O'o noe Yisu Kristu á Lukasi sú Tshatshu o'o

Asøeke kœdœ Ɔtsho O'o noe Yisu Kristu á Lukasi sú. Tshe sú lima fœ Teofile á tshe kœwusœ noe adœeke o'o kœ á œene pa tœ upu noe Yisu asœmœe kœdœ adja o'o. Lukasi kœdœ lima monganga, tshe doédœ lima anga yambarœe noe Yisu nene. Kashe tshe na lima tœ awa ana noe Ɔtsho O'o dœ Polo wa ye. Tshe yisœe noe adœeke Yisu kœdœ ayi kœshe azu Israyele á Ndjaba pa lima tœ upu noe ye adœeke œene vwa she fœ endje.

Ataa Lukasi doédœ lima Yuda nene, tshe sú o'o tœ mara noe Ayuda yekane á kœza awa fœ endje á endje doédœ Ayuda nene kœwusœ Yisu dœ Ɔtshœnœ. Ba la Bukunœ asøeke, tshe pandœe o'o tœ upu noe kœzu Yisu, œœœe á tshe mbœœœe pa øsho, kœyisœœœe noe ye, kuzu ye œœœe pe kœshe noe ye lœ akuzu.

Mbetinœe kurutshelœtœe ye atake:

- Ádá kœsu mbeti noe Lukasi (1.1-4)
- Mara á endje zu dœ Yowane ayi kœza batisimu œœœe Yisu (1.5-2.52)
- Kœemindœe o'o noe Yowane ayi kœza batisimu (3.1-20)
- Kœegbo batisimu noe Yisu œœœe mara á Satana para

awa tœ kœewu lœsu ye (3.21-4.13)

- Yisu gu kœsœe 6a lœ Galilayi (4.14-19.27)
- Lœ udu olo Yisu pa øsho (19.28-23.56)
- Yisu she lœ akuzu (24.1-12)
- Yisu matœe ye fœ ayambarœe utshu kœœ she ga lafo (24.13-53)

Lukasi sœe kœema buku noe ye

¹ Gbozu Teofile, azu ndjoro tetœ kœesu mbeti tœ œœœe á mbœœœe lima tœ endje ugurutœe azœ. ² Endje pandœe œœœœœe 6ata á endje dji lœ ama endjeneke á endje dœ atimu, á endje wu dœ ala endje lima pe tœ alinœe, yé á wuta aayi kœeyisœe o'o ama Ndjaba. ³ Mbœœœe tœnœe ataa, œœœœe ndje, mœe yu osho dœ Ɔtshœnœe tœ œeneke kœ á mbœœœe lima tœ endje kœto 6a tœ adanœe. Yé gbozu Teofile, mœe wu dœ Ɔtshœnœe adœeke mœe su œœœœœe ngbi fœ 6œe liaka mara á mbœœœe lima tœ endje bale dœ bale dœ awanœe. ⁴ Mœe sœe kœembœœœe ataa, mbœœœe á 6œe kœwusœe noe adœeke œeneke kœ á endje yi lima sœe noe fœ 6œe kœdœ adja o'o.

Andjelu pandœe upu kœezu Yowane, ayi kœza batisimu

⁵ Lœkœ á Erode dœ lima gbozugo Yuda, anga nganga Ndjaba bale á i'iri ye kœdœ Zakariya sœe lima zœ. Tshe sœe lœ uwu anganga Ndjaba noe Abiya. Awonœe kœdœ lima anga uzu bale lœ aata Aro, i'iri ye kœdœ Elisabete.

6 Endje bibisha koedoe lima azu á endje soe ndjii ba utshu Ndjaba, yé endje soe lima koembærøetoe endje lindoe awa akwa oedoe lindoe awa o'o noe Gbozu doe otshonoe. 7 Kashe endje gugu lima doe gbolo nene, mbærøe Elisabete koedoe lima yashe mara. Ga pa noe doemoe, ungu endje bibisha ro lima soe noe ye.

8 Doe anga ob bale, Zakariya na koembærøe akwa noe anganga Ndjaba mbærøe toenoe koedoe lima lokoe noe uwu anganga Ndjaba á tshe soe loe noe. 9 Lindoe mara noe koembærøe akwa noe anganga Ndjaba, endje yu lima kadangba yeka á ke she adoeke tshe li ga loe oeyerøe osho noe Gbozu ndoe koesho yombo ba zoe. 10 Lokoe noe koesho yombonoe, azu ndjoro soe lima ba shu ndoe koza avwala.

11 Tshokombele, anga andjelu noe Gbozu wuta ga toe ye, oe ka ga toe kuni ndaba á endje sho yombo panoe. 12 Lokoe á Zakariya wu she, uvuru ye i gara yé awa litoe ye kpakpakpa. 13 Kashe andjelu pa foe she adoeke: «Zakariya, soesoe doe awa nene mbærøe Ndjaba dji avwala noe zoe ye. Awo zoe doe Elisabete oe zu bala gbolo yakoshe foe boe, boe ta i'iri ye adoeke Yowane. 14 Upu noe ye oe za egerøe yanga foe boe, yé azu ndjoro oe soe doe yanga toe koezu she. 15 Gbambanoe nene, tshe doe bala egerøe uzu toe ala Gbozu. Tshe ndjo bala vinu oedoe anga ipi á mbærøe osho

nene, yé Otsho Ishiri oe su bala she pe ba loe ayinoe. 16 Tshe mbærøe bala adoeke azu Israyele ndjoro fatoe endje gu toenoe ga ndoe Gbozu, Ndjaba noe endje. 17 Tshe na bata ayi avwa noe Ndjaba doe ishiri oedoe gbøgbø noe Eliya, mbærøe koegi ayo ga ugu rutoe agbolo doe aaba endje oedoe pe koeyisoe oerøe foe azu gbøkumu adoeke endje soe doe koewusøetoe noe azu á endje soe ndjii, mbærøe koeguma azu á endje li foe Gbozu.»

18 Zakariya yu andjelu adoeke: «Moe wusoe noe kotoo? Mbærøe oemoe koedoe yagbozu yé awo moe fa yawaza ye.» 19 Andjelu gi foe she adoeke: «Emoe koedoe andjelu Gabriyele, moe soe koeka ba utshu Ndjaba mbærøe koembærøe akwa noe ye. Oeshe dá vwa moe mbærøe adoeke moe pa foe boe doe oe mindoe Otsho O'onoe asoe foe boe ndje. 20 Kashe bata á boe yiyindoe noe adoeke o'o ama moe soe koembærøetoe endje dali doe olo á moe gbe doe toenoe nene asoemoe, boe fa tøndu yé boe kpa pa o'o nene oerrr ga toe olo adoeke oeneke koe á moe pandoe noe foe boe, mbærøetoe endje.»

21 Doe lokonoe asoemoe, azu soe lima koekate Zakariya, yé oe soe koeyutoe endje toe ádá á oendoe ye soe lima koedi toenoe ba loe oeyerøe oshonoe ba zoe. 22 Kashe lokoe á tshe wuta lima, tshe lili lima koepa o'o ga toe azu á endje ngbøtoe endje asoemoe nene. Azunoe wusoe noe lima adoeke tshe wu oerøe loe ulu ba toe oeyerøe

oshonœ 6a zœ. Tshe sœ lima kœma œœœ fœ endje kolœ lœ tœndunœ.

²³ Lœkœ á akwa nœ Zakariya 6a lœ Tepelo ka lima ndœ olonœ ascœmœ, tshe gu ga ndœ ye. ²⁴ Manda nœ teasho atake, awonœ dœ Elisabete gbœ nguzu, yé œ zatœ ye yiwa tœnœ manda yapu mindu. Tshe sœ lima kœpa adœke: ²⁵ «'E wu egerœ œœœ á Gbozu mbœœœ fœ mœ ascœ! Ngœngœ ascœke, tshe fa ala ye ndœ mœ á yindœ kœgi mœ lœ œeneke á sœ lima kœza tshula fœ mœ tœ ala azu.»

Andjelu pandœ upu kœzu Yisu

²⁶ Manda yapu mindu dœ bale, Ndjaba vwa andjelu Gabriyele 6a lœ anga ongbo Galilayi bale á i'iri kœdœ Nazarete. ²⁷ Tshe vwa she 6a ndœ anga yawuru bale á tshe yindœ kœtotœ ye dœ anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Yozefu, uzu tshelœ bingi nœ Davidi. I'iri yawurunœ kœdœ lima Mareya. ²⁸ Andjelu li ga ndœ ye œ pa fœ she adœke: «Sœ dœ yanga! Gbozu Ndjaba ma œtshœ lœsu ga ndœ zœ. Tshe sœ awa bale dœ 6œ.»

²⁹ Kumu Mareya kpa tatalikiri tœ o'onœ ascœmœ ye. Tshe te lima tœ kœyutœ ye tœ ádá abalanœ ascœmœ. ³⁰ Andjelu kpa kœpa fœ she adœke: «Mareya, scœœ dœ awa nene mbœœœ Ndjaba ma œtshœ lœsu ga ndœ zœ. ³¹ Lœ ondonœ ascœke, 6œ gbœ nguzu, yé 6œ zu bala gbolo yakoshe, œ ta i'iri ye adœke

Yisu. ³² Tshe dœ bala egerœ uzu, yé Ndjaba á tshe ropa œœœ kœ œ e she adœke tshe kœdœ Gbolo nœ œene. Gbozu Ndjaba œ za she bala tœ gbözőgo manda atanœ dœ Davidi. ³³ Tshe dœ gbozu tshapa azu Israyele waa dœ waa, yé akwa tshagbozu nœ ye œ ka nene.»

³⁴ Mareya yu andjelu adœke: «Ka 6ata á mœ wuwu damba sœ yakoshe nene ascœ, œ mbœœœtœ endje kotoo?»

³⁵ Andjelu gi fœ she adœke: «œtshœ Ishiri œ jerœ bala ga pa zœ, yé gbœgbœ nœ Ndjaba á tshe ropa œœœ kœ œ tshu 6œ ngbili 6ata tshaagujara. Mbœœœ tœnœ ataa, gbolo á 6œ zu she œ sœ yerœ yé endje e she adœke Gbolo nœ Ndjaba. ³⁶ Wu ka, ayo zœ dœ Elisabete á endje e she yashe mara ascœmœ, tshe gbœ nguzu lœ yawaza tœ ye. Yé ngœngœ ascœke, nguzunœ mbœœœ yapu mindu dœ bale. ³⁷ Gbambanœ nene, œœœ á ropa Ndjaba gugu nene.»

³⁸ Yé Mareya gi fœ she adœke: «œmœ kœdœ ayi akwa nœ Gbozu; kaka adœke œeneke kœ á 6œ pandœ nœ, mbœœœtœ endje ga tœ mœ.» Yé andjelu gitœ ye tœ ye ye.

Mareya na kœtitœ Elisa-bete

³⁹ Lœ olo manda nœ, Mareya áalafœ œ gbœgbœtœ ye na tœnœ ga lœ anga ongbo bale á sœ 6a pa kaga lœ ogo Yuda. ⁴⁰ Tshe wuta 6a zœ œ li ga lœ anda nœ Zakariya, yé œ bala Elisabete. ⁴¹ Lœkœ

á Elisabete dji abala nœ Mareya, gbolo turu 6a lœ ye, yé ɔtshɔ fshiri su she kperœ.
 42 Tshe ta ɔgbɔ rawa yé œ pa adœke: «Ndjaba to kane ye ga pa zœ kœropa ayashe kɔ œdœ pe ga pa gbolo á tshe sœ lœ zœ! 43 Ɖmœ kœdœ œdœ adœke ayi Gbozu nœ mœ na kœtitœ mœ a? 44 Gbambanœ nene, lœkɔ á mœ dji abala nœ zœ, gbolo turu 6a lœ mœ dœ yanga. 45 Ɖ6œ kœdœ uzu nœ yanga mbœrœ á 6œ dji o'o á Gbozu Ndjaba pa fœ 6œ, yé á yindœ nœ adœke œ mbœrœtœ ye.»

Itshi nœ Mareya

46 Dœ tœnœ ataa, Mareya kœpa adœke:
 «Mœ sœ kœdonga Gbozu Ndjaba dœ lœsu mœ bale,
 47 yé lœsu mœ su dœ yanga mangba Ndjaba á tshe dœ ayi kœshe mœ,
 48 mbœrœ á tshe gbe dœ mœ dœ amba ayi akwa nœ ye.
 Ádánœ ataa, kœto kpesheke œdœ ɔɔ dœ ɔɔ, azu œ e mœ yashe nœ yanga,
 49 mbœrœ Ndjaba nœ gbɔgbɔ kɔ mbœrœ egerœ œrœ fœ mœ.
 Ɖshe kœdœ Ndjaba á tshe sœ yerœ.
 50 ɔɔ dœ ɔɔ, tshe sœ kœwu oyo endjeneke á endje sœ kœkpawa ye.
 51 Tshe ma gbɔgbɔ kane yakoshe nœ ye, yé œ ndjɔ tshelœ azu á endje sœ dœ lœsu nœ kœzatœ endje.

52 Tshe ko agbozugo ga ati pa ngande tshagbozu nœ endje,
 yé œ ti endjeneke á endje gugu dœ ádá nene, ga lafo.
 53 Tshe to œrœ ndjoro fœ endjeneke á endje sœ dœ ogo,
 yé œ gi azu á endje sœ dœ œrœ ndjoro tshakane endje gbambanœ.
 54 Tshe ti kane agbolo Israyele á endje dœ ayi akwa nœ ye ga lafo,
 kœli dœ ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ endje.
 55 Tshe mbœrœ ga ndœ Abrayamo œdœ alivunœ waa dœ waa 6ata á tshe za lima uvu fœ aata azœ.»
 56 Mareya mbœrœ lima ga pa œrœ nœ yapu votɔ 6a ndœ Elisabete yeka á gu ga ndœ ye.
Kœzu Yowane, ayi kœza batisimu
 57 Olo kœzu nœ Elisabete li lima, yé tshe zu gbolo yakoshe ga pa ɔshɔ.
 58 Amashenga nœ ye œdœ pe ayonœ djindœ nœ adœke Gbozu Ndjaba má ɔtshɔ lœsu ga ndœ ye, yé œ sœ lima dœ yanga awa bale dœ she.
 59 Kœwuta ga tœ olo mindu dœ votɔ manda kœzunœ, endje na kœwa gbolonœ tœ gaza, yé œ yi lima ndœ kœta i'iri abanœ dœ Zakariya ga pa ye. 60 Kashe ayinœ za o'o, œ pa adœke: «Ɖ œ nene, i'iri ye œ dœ Yowane.»
 61 Endje pa fœ she adœke: «Anga uzu bale lœ bingi nœ zœ gugu dœ i'irinœ

asœmœ nene.» 62 Yé endje yi kane endje ga tœ aba gbolo, mbœrœ kœwusœ i'iri á tshe gbe ma œnœ ye kœta ga tœ gbolonœ. 63 Zakariya e osho ndœ œrœ á endje sú mbeti ga pa nœ, yé œ su adœke: «i'iri ye kœdœ Yowane.» Azu kœ ki lima tœ œsœnœ. 64 Pe tœ œsœnœ, Zakariya kpa tetœ kœpa o'o ye: Tshe tetœ kœdonga Ndjaba dœ œgbœ tshama ye. 65 Awa litœ amashenga nœ ye kpakpakpa, yé azu kœ pa kaga lœ ogo Yuda tetœ kœpandœ œrœnœ á mbœrœtœ endje asœmœ. 66 Endjeneke kœ á endje dji lima o'onœ, endje gbœndœ nœ ga tœ lœsu endje yé œ tetœ kœyutœ endje adœke: «Gbolo asœke œ te bala œde?» Gbœgbœ nœ Gbozu Ndjaba sœ lima adja dœ she awa bale.

Itshi nœ Zakariya

67 Ōtshœ Ishiri su Zakariya, aba aya gbolonœ kperœ yé tshe tetœ kœgbara o'o ama Ndjaba adœke:

68 «A donga Gbozu, Ndjaba nœ azu Israyele, mbœrœ tshe gbe dœ azu nœ ye, yé á gi endje lœ kanga. 69 Tshe vwa anga ayi kœshe azu á tshe sœ dœ gbœgbœ, fœ azœ ugurutœ aata ayi akwa nœ ye dœ Davidi.

70 Tshe mbœrœ œneke á tshe pa lima ndœ nœ katshatsha, lœ ama ayerœ aayi kœgbara o'o nœ ye adœke,

71 œne ko azœ tshakane ayingba azœ œdœ tshakane endjeneke kœ á endje sœ kœyiangba azœ.

72 Tshe ma ōtshœ lœsu ga ndœ aata azœ, yé œ djedjœndœ œyerœ madu nœ ye nene.

73 Gbambanœ nene, Ndjaba za lima uvu fœ ata azœ dœ Abrayamo adœke, 74 œne gi azœ tshakane ayingba azœ ye,

á kœza awa fœ azœ kœmbœrœ akwa nœ ye dœ awa nene,

75 adœke a wuta ayerœ azu, œ sœ ndjii utshu œne,

œlœ dœ œlœ lœ soro azœ.»

76 Á Zakariya kœpa adœke: «Yé œbœ, gbolo nœ mœ, bœ dœ bala ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba á tshe ropa œrœ kœ.

Gbambanœ nene, bœ na utshu Gbozu mbœrœ kœguma awa ye.

77 Yé bœ yisœ nœ fœ azu nœ ye adœke,

tshe sœ kœna kœshe endje, lœ awa nœ kœdjœndœ ekperœ nœ endje.

78 Gbambanœ nene, Ndjaba nœ azœ sœ dœ ōtshœ lœsu,

tshe sœ dœ lœsu kœwu oyo waa.

Tshe vwa ishiri œlœ á to ba lafo ga pa azœ bœta œneke á wuta dœ tshamazi.

79 Ishiri œlœnœ œ tœ ga pa endjeneke kœ á endje sœ lœ ubu osho œdœ endjeneke á endje sœ kœkpa awa kuzu, mbœrœ kœyisœ awa nœ kœsœ gee fœ azœ.»

80 Gbolonœ sœ lima kœgerœ tœncœ yé Ndjaba za lima gbɔgbɔ fœ she, tshe sœ lima kœsœ 6a lœ kpagagasho œrrr ga tœ lɔkɔ kœwuta she ga tœ ala azu Israyele.

2

Kœzu Yisu

1 Dœ lɔkɔncœ asœmœ, Sezare Oguste á tshe dœ egerœ gbozugo Roma, za o'o fœ azu tshelœ ogo nœ ye kɔ adœke endje ro kœsu i'iri endje gala buku. 2 Ali kœsu i'iri azu gala bukuncœ asœmœ dœmœ. Kiriniyuse dá dœ lima gbozu tshapa ogo Siri dœ lɔndɔncœ asœmœ. 3 Uzu dœ uzu kɔ gu lima ga lœ adja ongbo nœ ye mbœrcœ adœke endje sú i'iri ye gala buku. 4 Yozefu to ndje 6a lœ Nazarete, ongbo tshelœ ogo Galilayi, yeka á ro ga lœ Beteleme 6a lœ ogo Yuda, ongbo á endje zu lima Davidi lœncœ. Gbambancœ nene, Davidi kœdœ lima ata Yozefu. 5 Tshe na lima 6a zœ dœ awonœ dœ Mareya á tshe sœ lima dœ nguzu, mbœrcœ adœke endje sú i'iri endje gala buku.

6 Dœ lɔkɔ á endje sœ lima 6a lœ Beteleme, olo adœke tshe zu, li lima ye. 7 Tshe zu eya nœ ye tœ gbolo yakoshe, œ vwele she dœ lœba yé á za she ga pa gbarœ kœzirœ nœ agea, mbœrcœ osho gugu lima mbœrcœ endje 6a tœ osho kœsœ á sœ mbœrcœ agene nene.

Andjelu wuta ga tœ aayi kœgbɔndœ ayarœ

8 Aayi kœgbɔndœ ayarœ á endje sœ 6a lœ kindi yé á sœ kœsœ indiri ukpulu ayarœ nœ endje dœ butshɔ, sœ ndje lima lakpincœ asœmœ zœ. 9 Anga andjelu nœ Gbozu Ndjaba bale wuta ga tœ endje, mokɔ nœ Gbozu za endje djigi, yé awa litœ endje kpakpakpa. 10 Kashe andjelu pa fœ endje adœke: «'E sœsœ dœ awa nene, mbœrcœ mœ na kœpandœ Ɔtshɔ O'o fœ 'e; o'o neke á za yanga kœropancœ fœ azu kɔ. 11 Dœ butshɔ asœke, 6a lœ ongbo nœ Davidi, endje zu ayi kœshe azu; á tshe kœdœ Kristu*, Gbozu nœ azœ. 12 Yé ambárá œrcœ á 'e wusœ ye mbœrcœ tœncœ dœke: 'e gbɔ anga aya gbolo á endje vwele she dœ lœba, yé á za she ga lœ gbarœ kœzirœ nœ agea.» 13 Tshokombe, anga aandjelu ndjoro to 6a lafo œ ngbɔtœ endje ga tœ œsœncœ dœ she, yé á tetœ kœdonga Ndjaba adœke: 14 «Mokɔ nœ Ndjaba matœ ye 6a lafo! Yé kœsœ gee sœ dœ azu á endje yindœ ye 6a pa oshɔ.»

Aayi kœgbɔndœ ayarœ na ga lœ Beteleme

15 Lɔkɔ á aandjelu fatœ endje kœɔ ga lafo, ayi kœgbɔndœ ayarœ pa œncœ endje adœke: «A na œrrr 6a lœ Beteleme, œ wu œrcœ á wuta 6a zœ kane; œneke á Gbozu

* 2.11 2.11 Kristu dœ o'o ama ogo Ebre kœdœ Masiya, i'iri akwa nœ uzu á azu Israyele sœ lima kœkate mbœrcœ kœvwara endje lœ kángá

Ndjaba yisœ nœ fœ azœ asœmœ.»¹⁶ Endje gbɔgbɔ lima tœ endje rotœnœ ga zœ yé œ gbɔ Mareya, Yozefu œdœ pe aya gbolo á ndje za she ga lœ gbarœ kœziroœ nœ agea.¹⁷ Lɔkɔ á endje wu lima she, endje tetœ kœpandœ o'o á andjelu pa fœ endje tœ upu nœ gbolonœ fœ Amareya dœ Yozefu.¹⁸ Yé azu para á endje lœ lima kœdji œneke á aayi kœgbândœ ayarœnœ sœ kœpandœ nœ asœmœ, kitœ œsœnœ.¹⁹ Andaa Mareya sœ lima kœgbândœ o'onœ kɔ ga lœsu ye, yé œ sœ kœpara á dánœ.²⁰ Manda nœ, aayi kœgbândœ ayarœnœ fatœ endje kœgu gangba endje dœ kœdonga Ndjaba œdœ dœ kœza mokɔ fœ she tœ œneke kɔ á endje wu yé á dji. Gbambancœ nene, œrœnœ kɔ mbœrœtœ endje ɓata á andjelu pandœ nœ.

Endje ta i'iri Yisu ga pa gbolonœ

²¹ Manda olo mindu dœ votɔ, olo kœwa gbolo tœ gaza li lima ye. Endje ta i'iri Yisu ga pa ye. Œtœnœ kœdœ i'iri á andjelu ma lima utshunœ adœke ayinœ gbɔ nguzu.

Endje na dœ Yisu ga lœ Tepelo

²² Lɔkɔ á olo kœdjutɔ kote Amareya dœ Yozefu yeka á endje kœfa ayerœ azu tœ ala Ndjaba, lindœ awa akwa nœ Moyize li lima, endje to Yisu na tœnœ ga lœ Tepelo ɓa lœ Yerusaleme mbœrœ kœma she fœ Gbozu.²³ Gbambancœ nene, endje sú ɓala Buku nœ

awa akwa nœ Gbozu adœke: «Ali gbolo yakoshe kɔ á endje zu she utshunœ, endje za she fœ Gbozu Ndjaba.»²⁴ Œ li ndje adœke Amareya dœ Yozefu za ndje tokóró dœ akalambonga bisha too dœ ambepa bisha, ɓata á awa akwa nœ Gbozu pa ndje tœnœ.

²⁵ Dá asœmœ, anga uzu á i'iri ye kœdœ Shimoyo, sœ lima ɓa lœ Yerusaleme. Œshe kœdœ lima uzu á tshe sœ ndjii dœ pe kœelisœ Ndjaba. Tshe sœ lima kœkate tsheneke á tshe na mbœrœ kœgi agbolo Israyele lœ oyo. Œtshɔ Ishiri sœ lima dœ she,²⁶ yé œ ma fœ she adœke tshe wu Masiya á Gbozu Ndjaba œ vwa she, utshunœ adœke tshe tshu.²⁷ Ishiri to Shimoyo na tœnœ ga lœ Tepelo. Lɔkɔ á agbozu nœ Yisu na dœ she ga lœ Tepelo kœmbœrœ liaka œneke á endje sú ɓa la buku nœ awa akwa tœ upu nœ ye,²⁸ Shimoyo za she ga tshaabrœ ye, yé œ tetœ kœdonga Ndjaba adœke:

²⁹ «Ngɔngɔ asœke Gbozu, kaka adœke ayi akwa nœ zœ,

ro dœ kœsœ gee ɓata á ɓœ pa lima ndœ nœ.

³⁰ Gbambancœ nene, mœ wu ayi kœshe á ɓœ vwa she dœ adja ala mœ ye.

³¹ Bœ guma ayi kœshœnœ asœmœ mbœrœ azu kɔ.

³² Tshe sœ ɓata ɔɔ á tɔ ga pa angbi azu,

yé tshe dœ mokɔ mbœrœ azu Israyele á endje dœ ag-bolo nœ zœ.»

Kœgbara o'o nœ Shimeyo

³³ Aba Yisu œdœ ayinœ katœ ama endje ti ɔsɔ tœ œneke á Shimeyo sœ lima kœpa tœnœ tœ upu nœ ye. ³⁴ Shimeyo to kane ye ga pa endje yé œ pa fœ Mareya, ayi Yisu adœke: «Ndjaba ke gbolo asœ mbœrœ lœ awa nœ ye, azu ndjoro lœ Is-rayele œ yo too œ she. Tshe dœ bala ambárá nœ Ndjaba kashe azu œ vwaratœ endje tœ ye. ³⁵ Tshe ma gbetshelœ nœ azu á zatœ endje yiwa tœnœ 6a lœsu endje ngbi ga ushu. Yé tœ 6œ dœ Mareya, oyo nœ zœ œ sœ bala 6ata endje sú 6œ peara dœ ingiri yakamba.»

Ana, yashe kœgbara o'o

³⁶ Anga yashe kœgbara o'o bale á i'iri ye kœdœ Ana, sœ lima zœ. Cœshe kœdœ yawuru nœ Fanuwele, uzu tshelœ mara nœ Azere. Tshe wuta lima ɔgbɔ yawaza ye. Tshe i lima akɔnœ pe lœ yawuru tœ ye, yé endje mbœrœ ungu mindu dœ bisha (7) yeka á yakoshenœ tshu. ³⁷ Manda nœ, tshe sœpe lima tœ yashe koya yé œ sœ dœ ungu zazu vana dœ vana (84)†. Tshe gigi lima tœ ye lœ Tepelo nene. Kashe butshɔ dœ ɔb, tshe sœ lima kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba lœ awa nœ kœyotshelœma ye œdœ pe kœza avwala. ³⁸ Tshe yi kumu ye pe dœ lœkɔnœ asœmœ, yé œ tetœ kœdonga Ndjaba dœ kœpa o'o tœ upu nœ gbolonœ fœ endjeneke á endje sœ lima

kœkate adœke Ndjaba she Yerusaleme.

Kœgu ga lœ Nazarete

³⁹ Lɔkɔ á Ayozezu dœ Mareya mbœrœ lima œneke kɔ á awa akwa nœ Gbozu sœ kœyɔndœ nœ, endje gu lima ndœ ogo Galilayi, 6a lœ Nazarete á dœ ongbo nœ endje. ⁴⁰ Gbolonœ sœ lima kœgerœ tœnœ dœ undu ye œdœ dœ kœwusœtœ, yé kane Ndjaba sœ lima pa ye.

Dœ ungu ndjokpa dœ bisha, Yisu li ga lœ Tepelo

⁴¹ Ungu bale dœ bale, agbozu nœ Yisu sœ lima kœro ga lœ Yerusaleme ndœ angbo Pake. ⁴² Lɔkɔ á Yisu sœ lima dœ ungu ndjokpa dœ bisha, endje na dœ she ga lœ Tepelo 6ata á mbœrœ 6alima tœ ye lœ mara nœ endje.

⁴³ Lɔkɔ á angbonœ ka lima, Ayozezu dœ Mareya fatœ endje kœgu tœnœ, kashe Yisu sœ lima pe lœ Yerusaleme yé agbozu nœ ye wuwu she nene. ⁴⁴ Endje gbe lima adœke Yisu te manda azu á œne sœ kœgu tœ awanœ dœ endje asœmœ. Endje lo olo bale lœ ana yé osho kɔrɔ, endje tetœ kœpara she lœ ugurutœ ayo endje œdœ pe lœ ugurutœ anga endje. ⁴⁵ Kashe endje gbɔgbɔ lima she nene. Endje kwa ga lœ Yerusaleme kœpara she. ⁴⁶ Endje totœ kœpara she œrrr manda olo votɔ á gbɔ lima she 6a lœ Tepelo. Tshe sœ ga ati 6a ugurutœ aayi kœyisœrœ

† **2.37** 2.37 Anga gbetshelœ sœ ndje adœke Ana mbœrœ lima ungu zazu vana dœ vana lœ koya nœ ye

œ sœ kœdji endje, dœ kœyu endje dœ o'o. ⁴⁷ Azu kœ á endje sœ lima kœdji she, ka lima tœ ama endje ti œsœ tœ kœwusœrœ nœ ye dœ pe o'o á tshe sœ kœgi tœnœ. ⁴⁸ Lœkœ á agbozu nœ ye wu she, endje i gbœndjuru yé ayinœ pa fœ she adœke: «Gbolo nœ mœ, mbœrœ gade á 6œ mbœrœ mara œrœ ata fœ 'a? A'a dœ aba zœ, 'a para 6œ dœ awa.»

⁴⁹ Tshe gi fœ endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e para mœ a? 'E wuwusœ nœ nene adœke œ li adœke mœ sœ 6a lœ anda nœ Aba mœ a?» ⁵⁰ Kashe agbozu nœ ye djidji lima tshelœ kata œneke á tshe pa fœ endje nene.

⁵¹ Yisu gu awa bale dœ endje ga lœ Nazarete; tshe sœ lima kœmbœrœtœ ye lindœ o'o endje. Ayinœ gbœndœ œrœ á mbœrœtœ endje asœmœ kœ ga tœ lœsu ye. ⁵² Yisu sœ lima kœgerœ tœnœ dœ undu ye œdœ lœ kœwusœtœ, yé œ sœ kœmbœrœ œtshœrœ á sœ kœza yanga fœ Ndjaba œdœ pe fœ azu.

3

Kœyisœrœ nœ Yowane, ayi kœza batisimu
(Wu 6a tœ Mat 3.1-6; Mar 1.1-6)

¹ Lœkœ á Tibere, egerœ gbozu tshapa ogo Roma mbœrœ lima ungu ndjokpa dœ mindu tœ akwa, anga agbozugo sœ ndje lima kœmbœrœ akwa tshagudi ye. Agbozugonœ kœdœ lima Pose Pilato á tshe sœ lima pa ogo Yuda, Erode pa ogo

Galilayi, ayancœ dœ Filipino sœ lima pa ogo Eturi œdœ Trakonitide, yé Lisaniase sœ lima pa ogo Abilene. ² Yé Ana œdœ Kayifa kœdœ lima agbozu tshapa anganga Ndjaba. Dœ lœndœnœ asœmœ, Ndjaba pa o'o fœ Yowane, gbolo nœ Zakariya 6a lœ kpagagasho. ³ Yowane tetœ kœna djelœ ogo kœ á sœ indiri ungu Yœrdane, yé œ sœ kœmindœ o'o fœ azu adœke: «'E fatshalœsu 'e dœ œ gbœ batisimu yeka á Ndjaba kœdjœrœndœ ekperœ nœ 'e kœ.»

⁴ Bata Isaya, anga ayi kœgbara o'o su lima ala mbeti nœ ye adœke:

«Anga uzu sœ kœta rawa 6a lœ kpagagasho adœke:

'E guma ala awa Gbozu,
'e yœrœ ala awa ye ndjii.

⁵ 'E be kudu kœ,
kaga dœ koto kœ œ fa akpala osho.

'E yœrœ ala awa á sœ tœ dengœngœnœ.

'E guma awa á sœ dœ kudu adœke œ sœ kpa.

⁶ Yé azu kœ œ wu kœshe nœ Ndjaba.»

⁷ Ukpulu azu na lima ga ndœ Yowane adœke tshe za batisimu fœ œne. Tshe sœ lima kœpa fœ endje adœke: «Ukpulu ekpe ayakoro! Uzu dœ dá yisœ nœ fœ 'e adœke 'e kpa awa ókœ nœ Ndjaba á ndœ kœna tœnœ a? ⁸ 'E mbœrœ œrœ á sœ kœma adœke 'e fatshalœsu 'e ye, yé 'e papa mbœrœ 'e dœ tœ 'e nene adœke: "Abrayamo kœdœ ata azœ" Gbambancœ nene, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke,

Ndjaba li kœfa badja asœke tœ aata Abrayamo. ⁹ Gonda sœ yindjindjinœ mbœrœ kœvwa dœ ɔyɔ totœ œshenœ kɔ ye. ɔyɔ kɔ á elenœ kœgaga nene, endje de yé œ ko va ga tœ owœ.»

¹⁰ Azu sœ lima kœyu Yowane adœke: «Ataa, œrœ gadœ dá 'a kœmboœrœ a?»

¹¹ Tshe gi lima fœ endje adœke: «Uzu á tshe kœsœ dœ læba okoro bisha, tshe za anganœ bale fœ tsheneke á tshe gugu dœ tœnœ nene. Yé uzu á tshe kœsœ dœ kœzirœ, tshe mbœrœ ndje awa bale.»

¹² Aayi kœko ngendja lapo na ndje lima adœke Yowane za batisimu fœ œne, yé œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, œrœ gadœ dá 'a kœmboœrœ a?» ¹³ Tshe gi fœ endje adœke: «'E kaka laponœ fœ azu kœrosœ amanœ á endje za fœ 'e nene.»

¹⁴ Aturugu yu ndje lima she awa bale adœke: «Ka 'a, œrœ gadœ dá 'a kœmboœrœ a?» Tshe gi fœ endje adœke: «'E koko ngendja tshaabrœ azu dœ ɔgbɔ nene; 'e papa ndje o'o dœ wala ga pa uzu nene. Kashe 'e gbe kolœ dœ ngendja tshangba akwa nœ 'e.»

¹⁵ Azu sœ lima kœkate Masiya, uzu dœ uzu sœ lima kœgbe adœke Yowane kœdœ ete she. ¹⁶ Yé Yowane pa fœ endje kɔ adœke: «Æmœ, mœ sœ kœza batisimu fœ 'e dœ ungu; kashe tsheneke á tshe na manda mœ, tshe ropa mœ dœ gbɔgbɔ ye; mœ lili kœka ga utshu ye dœ pe kœzu uwu œrœda nœ ye nene. Æshe,

tshe za bala batisimu lœ ɔtshɔ Ishiri œdœ dœ owœ fœ 'e. ¹⁷ Tshe za gbarœ kœpe dœ tshelœ indji ngwarœ ga tshaabrœ ye. Manda kœpe tœnœ, tshe gumasœ indji ngwarœnœ gala kogba nœ ye, yé œ ko oforonœ va ga tœ owœ neke á ru nene.»

¹⁸ Ataa, Yowane mi lima anga angbi upu ndjoro fœ endje, yé œ yisœ ɔtshɔ O'o fœ azu. ¹⁹ Dœ lɔkɔnœ asœmœ, Yowane gbagbara Erode á tshe dœ gbozugo Galilayi mbœrœ á tshe to lima Erodiade, awo ayanœ œdœ pe anga ngbindirœ ndjoro á tshe mbœrœ lima. ²⁰ Yé ga pa upu á tshe mbœrœ kɔ, tshe kpa za Yowane ga lœ kángã.

Yowane za batisimu fœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 3.13-17; Mar 1.9-11)

²¹ Manda kœza batisimu fœ azu kɔ, Yowane za ndje batisimu fœ Yisu. Dœ lɔkɔ á Yisu sœ lima kœza avwala fœ Ndjaba, tshalafœ kɔrɔ ngbi. ²² ɔtshɔ Ishiri jerœ ga pa ye ɓata mbepa, yé tshama to ɓa lafœ œ pa adœke: «Æbœ kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ zœ waa; mbœrœ ɓœ, mœ sœ dœ yangã.»

Aata Yisu

(Wu 6a tœ Mat 1.1-16)

²³ Yisu sœ lima dœ ungu ga pa œrœ nœ zazu bale dœ ndjokpa (30) yeka á tetœ kœmboœrœ akwa nœ ye. Azu gbe lima adœke œshe kœdœ gbolo nœ Yozefu á tshe dœ Yozefu dœ gbolo nœ Eliya, ²⁴ yé Eliya kœdœ gbolo nœ

Mata, Mata kœdœ gbolo nœ Levi, Levi kœdœ gbolo nœ Meleki, Meleki kœdœ gbolo nœ Yanayi, yé Yanayi kœdœ gbolo nœ Yozefu. ²⁵ Yozefu kœdœ gbolo nœ Matatiase, Matatiase kœdœ gbolo nœ Amose, Amose kœdœ gbolo nœ Nawume, Nawume kœdœ gbolo nœ Eseli, yé Eseli kœdœ gbolo nœ Nagayi.

²⁶ Nagayi kœdœ gbolo nœ Maate, Maate kœdœ gbolo nœ Matatiase, Matatiase kœdœ gbolo nœ Semeyine, Semeyine kœdœ gbolo nœ Yoseke, yé Yoseke kœdœ gbolo nœ Yoda. ²⁷ Yoda kœdœ gbolo nœ Yonane, Yonane kœdœ gbolo nœ Resa, Resa kœdœ gbolo nœ Zorobabele, Zorobabele kœdœ gbolo nœ Salatiyele, yé Salatiyele kœdœ gbolo nœ Neri. ²⁸ Neri kœdœ gbolo nœ Meleki, Meleki kœdœ gbolo nœ Adi, Adi kœdœ gbolo nœ Kosame, Kosame kœdœ gbolo nœ Elemadame, yé Elemadame kœdœ gbolo nœ Ere. ²⁹ Ere kœdœ gbolo nœ Yisu, Yisu kœdœ gbolo nœ Eliezere, Eliezere kœdœ gbolo nœ Yorime, Yorime kœdœ gbolo nœ Mata, yé Mata kœdœ gbolo nœ Levi. ³⁰ Levi kœdœ gbolo nœ Shimeyo, Shimeyo kœdœ gbolo nœ Yuda, Yuda kœdœ gbolo nœ Yozefu, Yozefu kœdœ gbolo nœ Yoname, yé Yoname kœdœ gbolo nœ Eliyakimi. ³¹ Eliyakimi kœdœ gbolo nœ Meleya, Meleya kœdœ gbolo nœ Mena, Mena kœdœ gbolo

nœ Matata, Matata kœdœ gbolo nœ Nata, yé Nata kœdœ gbolo nœ Davidi.

³² Davidi kœdœ gbolo nœ Yese, Yese kœdœ gbolo nœ Obede, Obede kœdœ gbolo nœ Boaz, Boaz kœdœ gbolo nœ Sala, yé Sala kœdœ gbolo nœ Nashone. ³³ Nashone kœdœ gbolo nœ Aminadabe, Aminadabe kœdœ gbolo nœ Adimine, Adimine kœdœ gbolo nœ Arni, Arni kœdœ gbolo nœ Eserone, Eserone kœdœ gbolo nœ Perese, yé Perese kœdœ gbolo nœ Yuda. ³⁴ Yuda kœdœ gbolo nœ Yakobo, Yakobo kœdœ gbolo nœ Izaka, Izaka kœdœ gbolo nœ Abrayamo, Abrayamo kœdœ gbolo nœ Tera, yé Tera kœdœ gbolo nœ Nahore.

³⁵ Nahore kœdœ gbolo nœ Seruge, Seruge kœdœ gbolo nœ Rewu, Rewu kœdœ gbolo nœ Pelege, Pelege kœdœ gbolo nœ Ebere, yé Ebere kœdœ gbolo nœ Shela. ³⁶ Shela kœdœ gbolo nœ Kenane, Kenane kœdœ gbolo nœ Arpakesade, Arpakesade kœdœ gbolo nœ Seme, Seme kœdœ gbolo nœ Nowa, yé Nowa kœdœ gbolo nœ Lameke. ³⁷ Lameke kœdœ gbolo nœ Matusaleme, Matusaleme kœdœ gbolo nœ Enoke, Enoke kœdœ gbolo nœ Yerede, Yerede kœdœ gbolo nœ Malaleyeye, yé Malaleyeye kœdœ gbolo nœ Kenane. ³⁸ Kenane kœdœ gbolo nœ Enoke, Enoke kœdœ gbolo nœ Sete, Sete kœdœ gbolo nœ Adamo, yé Adamo kœdœ gbolo nœ

Ndjaba.

4

*Djaboro na kœwu łosu Yisu
(Wu 6a tœ Mat 4.1-11; Mar
1.12-13)*

¹ Ɔtsho İshiri su lima Yisu kperœ lœko á tshe to 6a langu Yordane á gu; yé İshiri nœ Ndjaba to she na tœnœ ga lœ kpagagasho. ² Tshe lo lima 6a zœ olo zazu bisha, yé á djaboro na kœwu łosu ye. Tshe zizi lima œrœ lœ olonœ ascœmœ nene, yé manda nœ ogo litœ ye kpakpakpa ye.

³ Djaboro pa fœ she adœke: «Ɛdœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, pa fœ badja ascœke œ fatœ ye tœ mapa.» ⁴ Yisu gi fœ she adœke: «Endje su 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: “Uzu œ sœ dœ soro kolœ mbœrœ mapa nene.”»

⁵ Djaboro 'o dœ she œrr 6a tœ anga osho á sœ 6a lawutsha, œ yisœ Ogo gbozu nœ tshapasho djigi fœ she. ⁶ Yé œ pa fœ she adœke: «Mœ ko ogonœ ascœke dœ gbœgbœnœ œdœ œrœ tshelœnœ ko fœ 6œ. Gbambanœ nene, Ndjaba za lima fœ mœ; mœ li kœza fœ uzu neke á mœ yindœ ye. ⁷ Ɛdœ 6œ kœgote ga utshu mœ, œrœnœ ko œ te œnœ zœ ye.» ⁸ Yisu gi fœ she adœke: «Buku nœ Ndjaba pa adœke: “Bœ gote ga utshu Gbozu Ndjaba nœ zœ, yé 6œ donga kolœ she tsheba-bale.”»

⁹ Djaboro kpa na dœ she 6a lakpi Yerusalemœ œ za she 6a pa kumu Tepelo, yé á pa fœ she adœke: «Ɛdœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, to 6a ke œ

i tshiri ga ati. ¹⁰ Gbambanœ nene, endje sú 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: “Ndjaba œ za awa fœ aandjelu nœ ye adœke endje gbœndœ zœ.” ¹¹ Yé ga pa nœ: “Endje za 6œ dœ kane endje ga ati mbœrœ á 6œ kœzaza ada zœ to badja nene.”» ¹² Yisu gi fœ she adœke: «Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Papara awa kœwu łosu Gbozu Ndjaba nœ zœ nene.”» ¹³ Manda kœwu łosu Yisu dœ aka mara afara ko, djaboro gitœ ye tœ ye kœkate œrr ga tœ anga olo á tshe za.

*Yisu tetœ kœmbœrœ ali
akwa nœ ye 6a lœ Galilayi*

*(Wu 6a tœ Mat 4.12-17;
Mar 1.14-15)*

¹⁴ Yisu su dœ gbœgbœ nœ Ɔtsho İshiri, œ kwatœ ye ga lœ Galilayi yé İiri ye za lima osho djigi. ¹⁵ Tshe sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga nœ endje, yé azu ko sœ kœpandœ œsœ mokœ nœ ye.

*Azu Nazarete yiyi lima
ndœ kœyisœrœ nœ Yisu nene*

*(Wu 6a tœ Mat 13.54-58;
Mar 6.1-6)*

¹⁶ Yisu na ga lœ Nazarete, tshalakpi á tshe gerœ lœnœ. Dœ lœko sabata, tshe li ga lœ Sinagoga lindœ mara ye. Tshe áalafo ndœ kœdi o'o ama Ndjaba. ¹⁷ Endje za buku á ayi kœgbara o'o Isaya su, fœ she. Tshe gbara ala bukunœ ga tœ osho á endje sú adœke: ¹⁸ «İshiri nœ Gbozu sœ pa mœ mbœrœ á tshe ke mœ adœke mœ yisœ Ɔtsho O'o fœ ayi oyo.

Tshe vwa mœ kœmindœ nœ

fœ aayi kángá adœke endje
wuta læ kángá nœ
endje ye,

yé fœ aayibula adœke endje
kpa wu osho.

Tshe vwa mœ adœke
mœ ko azu á endje sœ
kœmboerœ œrœ kanga
fœ endje ga ushu,

19 yé mœ pandœ nœ fœ azu
adœke,

ungu á Gbozu yindœ kœma
otsho lœsu nœ ye li ye.»

20 Manda kœdi bukunœ,
Yisu dje ga tœnœ œ gi fœ ayi
akwa tshelœ Sinagoga, yé œ
sœ ga ati. Azu kœ á endje sœ
lima sœndanœ, ko ala endje
djœrrr ga tœ ye. 21 Yé tshe tetœ
kœpa fœ endje adœke: «O'onœ
á 'e dji la bukunœ kpesheke
asœ, œ mbœrœtœ endje ye.»

22 Azu kœ sœ lima kœpa
otsho o'o tœ upu nœ Yisu.
Endje katœ ama endje ti
œsœ tœ otsho o'o á tshe sœ
lima kœpa tœnœ, yé œ tetœ
kœyutœ endje adœke: «E
dœdœ gbolo nœ Yozefu dœke
nene a?»

23 Yisu mindœ
nœ fœ endje adœke: «Mœ
wu adja sœ nœ adœke 'e pa
ndœma toro asœ fœ mœ:
“Monganga, shetœ zœ dœ
tœ zœ.” 'E kpa pa ndje fœ
mœ adœke: “A wusœ neke
kœ á 6œ mbœrœ lima 6a læ
Kaparnawumu ye. Mbœrœ
ndje tshetœ œrœnœ asœmœ
6a læ ongbo nœ zœ dœ tœ
zœ 6a ke.”»

24 Yé tshe kpa
pa adœke: «Mœ sœ kœmindœ
nœ fœ 'e dœ adjapu adœke,
endje yiyindœ ayi kœgbara
o'o 6a lakpi á endje zu she
tœnœ nene. 25 Mœ sœ kœpa
fœ 'e dœ adjapu adœke,

ayashe koya do lima panœ
6a læ Israyele lœkœ á Eliya sœ
lima kœgbara o'o ye. Dœ lœkœ
nœ asœmœ ndje, yavuru nini
lima nene œrrr manda ungu
votœ dœ yapu mindu dœ bale,
yé egerœ ogo za lima tshapa
œshœ djigi. 26 Andaa, Ndjaba
vwavwa lima Eliya fœ anga
bale læ ugurutœ endje nene.
Kashe tshe vwa she kolœ 6a
ndœ anga yashe koya 6a læ
Sarepeta, 6a læ ogo Sidona.

27 Aayi boroma sœ lima
ndjoro læ ogo Israyele lœkœ á
Elisa dœ lima ayi kœgbara o'o.
Andaa anga bale sheshe lima
nene, kashe kolœ Namane á
tshe kœdœ uzu ogo Siri dá
she.»

28 Kœdji lima o'onœ
asœmœ ataa, azu kœ á endje
sœ 6a læ Sinagoga, suku dœ
ókó tœpanœ kpuru. 29 Endje
áalafo ndœ Yisu œ gi she
wuta tœnœ ga shu læ ongbo,
yé œ to she na tœnœ 6a
tœ leta kumu koto á endje
mbœrœ ongbo nœ endje ga
panœ mbœrœ á kœgeta she
ga ati. 30 Kashe tshe ro tœ
ugurutœ endje, yé œ pu œsœ
awa tœ ye.

Yisu gœrœ ekpe ishiri

*(Wu 6a tœ Mat 7.28-29;
Mar 1.21-28)*

31 Yisu na ga læ Ka-
parnawumu, ongbo tshelœ
ogo Galilayi, yé œ sœ lima
kœyisœ œrœ fœ azu kœ dœ
lœkœ sabata. 32 Azu ki lima
tœ mara kœyisœrœ nœ ye
waa, mbœrœ tshe sœ lima
kœpa o'o 6ata uzu á tshe
sœ dœ tshagbozu. 33 Anga
uzu á tshe sœ lima dœ ekpe

ishiri pa ye sœ ndje lima lœ Sinagoganœ. Tshe ta rawa dœ ɔgbɔ tshama ye adœeke: ³⁴ «Ha! Yisu uzu Nazarete, 6œ yindœ kœmboerœ gade tœ 'a? Bœ na mbœerœ kœwo 'a? Mœ wusœ zœ dœ ɔtshœnœ: Ɔ6œ kœdœ œyerœ uzu á Ndjaba vwa she.» ³⁵ Yisu ra ekpe ishiri sœmœ adœeke: «Sœ koko yé œ wuta lœ uzunœ asœeke!» Pe kpœtœ œsœnœ, ekpe ishirinœ za she vesho ga ugurutœ azu yé œ wuta lœ ye, kashe œ mbœmboerœ ekperœ tœ ye nene. ³⁶ Azu kœ ki lima tœ œsœnœ yé œ tetœ kœyutœ endje adœeke: «Asœ kœdœ mara o'o gade? Tshe pa o'o dœ tshagbozu œdœ pe dœ gbɔgbɔ fœ ekpe ishiri, yé ekpe ishiri wuta ye.» ³⁷ Yé i'iri Yisu za osho djigi lœ tshakala ogonœ asœmœ.

Yisu she aayi kœba ndjoro

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Mar 1.29-34)

³⁸ Yisu wuta lima lœ Sinagoga, œ na 6a sœnda nœ Shimu. Ayi mbeya Shimu sœ lima dœ ɔgbɔ kœba biwa, yé endje ki fœ Yisu adœeke tshe she she. ³⁹ Yisu gitœ ye ndo dœ she, œ pa o'o dœ ɔgbɔ yé kœba biwanœ katœ ye yé! Pe kpœtœ œsœnœ, tshe áalafo œ tetœ kœmboerœ akwa fœ endje.

⁴⁰ Dœ kidala, azu na lima dœ mara kœba nœ endje ngbangbangba fœ Yisu. Tshe to kane ye ga pa endje bale dœ bale, yé endje she ye. ⁴¹ Ekpe ishiri wuta ndje lima lœ azu ndjoro dœ kœta rawa adœeke:

«Ɔ6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba!» Kashe Yisu ra lima aekpe ishirinœ adœeke endje pupu o'o bale nene. Gbambanœ nene, endje wusœ nœ adœeke Yisu kœdœ Masiya.

Yisu yisœ œerœ djelœ Sinagoga

(Wu 6a tœ Mar 1.35-39; Mat 4.23)

⁴² Lœkœ á osho kœrœ, Yisu wuta lœ ongonœ asœmœ œ na ga lœ kpagagasho. Azu ndjoro na lima kœpara she. Lœkœ á endje gbɔ she, endje yiyindœ nœ adœeke tshe gitœ ye tœ œne nene. ⁴³ Kashe Yisu pa fœ endje adœeke: «Ɔ li adœeke mœ mi ndje ndœ Ɔtshœ O'o nœ ogo Gbozu Ndjaba 6a lœ anga angbi ongo. Gbambanœ nene, mbœerœ tœnœ dá Ndjaba vwa mœ.» ⁴⁴ Yé tshe yi lima sœ œerœ djelœ Sinagoga lœ ogo Yuda.

5

Yisu e ali ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 4.18-22; Mar 1.16-20; Yow 21.1-11)

¹ Dœ anga ɔlœ bale, Yisu sœ lima kœyisœ œerœ indiri mangu Genazarete*, yé azu ndjoro ndiwwiri she mbœerœ kœdji o'o ama Ndjaba. ² Tshe wu agba bisha 6a tœ mangunœ, kashe ayi kœpara ageatshalangu jerœ œ sœ kœdjutœ gbanda nœ endje. ³ Yisu 'œ ga lœ anga agbanœ bale á dœ œnœ Shimu, yé œ pa fœ she adœeke tshe katœ mangunœ œ gi agbanœ teasho ga uguru ungu. Tshe

* 5.1 5.1 Anga i'iri mangu galilayi kœdœ Genazarete

Yerusaleme. Gbɔgbɔ nɔe Gbozu Ndjaba sɛ lima dɔe Yisu, yɛ tshe sɛ kɔeshe aayi kɔba. ¹⁸ Yɛ azu za anga uzu á ada ye tshu ga pa kondja, ɔe na dɔe she. Endje sɛ lima kɔepara awa adɔeke ɔene li dɔe she ga sɛnda ɔe za she ɔa utshu Yisu. ¹⁹ Kashe ɔata á azu ngba lima tɔpanɔe kpuru, awa adɔeke endje li dɔe she gugu nene. Endje ɔ, ɔe kɔrɔ ogoro ɔa pa anda yɛ ɔe yi she dɔe kondjanɔe ɔa ugurutɔe azu, ndjii kpɔetshu Yisu. ²⁰ Lɔkɔ á Yisu wu kɔeyindɔerɔe nɔe endje, tshe pa fɔe ayi kɔbanɔe adɔeke: «Mɔe djerɔendɔe ekperɔe nɔe zɔe ye.»

²¹ Aayi kɔeyisɔe awa akwa dɔe Afarisayi te lima tɔe kɔegbetshelɔe endje adɔeke: «Tsheneke kɔedɔe uzu dɛ á sɛ kɔegu ɔesɔe Ndjaba ataa? Ɖɛdɛ dá li tɔe kɔedjerɔendɔe ekperɔe nɔe uzu a? Ɖ dɔédɔe Ndjaba kuti ye nene a?» ²² Kashe Yisu wu lima sɛ gbetshelɔe nɔe endje kɔ, yɛ ɔe yu endje adɔeke: «Mbɔerɔe gadɛ á 'e gbe o'o tɔe lɔsu 'e atake a? ²³ Kɔepa fɔe uzunɔe adɔeke: “Mɔe djerɔendɔe ekperɔe nɔe zɔe” too kɔepa adɔeke: “Aalafo ɔe na ana”, o'o neketa dá dɔe ɔgbɔ o'o a? ²⁴ Kashe mɔe pa o'onɔe asɔeke mbɔerɔe á 'e kɔewusɔe nɔe adɔeke kpɔe pa ɔshɔ asɔe, Gbolo nɔe uzu dá sɛ dɔe gbɔgbɔ mbɔerɔe kɔedjerɔendɔe ekperɔe.» Yɛ tshe kɔepa fɔe uzu á ada ye tshu adɔeke: «Mɔe pa fɔe ɔe, alafo ɔe za kondja nɔe zɔe yɛ ɔe gu ga sɛnda nɔe zɔe.»

²⁵ Pe kpɔetɔe ɔesɔenɔe, uzunɔe áalafo dɔe ala azu kɔ, ɔe za gbarɔe á tshe lo ga panɔe, yɛ ɔe gu ga sɛnda nɔe ye dɔe kɔedonga mokɔ nɔe Ndjaba. ²⁶ Uvuru azu kɔ kpa lima lɔe nɔe, endje donga Ndjaba yɛ awa ko endje kɔ, á endje pa adɔeke: «A wu kpesheke ɔerɔe á a wuwu ɔa lima nene.»

Yisu e Levi
(Wu ɔa tɔe Mat 9.9-13; Mar 2.13-17)

²⁷ Manda nɔe, Yisu wuta yɛ ɔe wu anga ayi kɔeko ngendja lapo bale á i'iri ye kɔedɔe Levi, tshe sɛ ɔa lɔe anda kɔeko ngendja lapo. Tshe pa fɔe she adɔeke: «Na manda mɔe.» ²⁸ Levi katɔe ɔerɔe nɔe ye kɔ, ɔe áafo yɛ ɔe na manda ye.

²⁹ Manda nɔe, Levi mbɔerɔe egerɔe angbo ɔa sɛnda nɔe ye fɔe Yisu. Azu kɔeko ngendja lapo ndjoro, dɔe pe anga azu sɛ lima kɔezi ɔerɔe dɔe endje awa bale. ³⁰ Afarisayi dɔe aayi kɔeyisɔe awa akwa te lima tɔe kɔepulɔema endje, yɛ ɔe yu ayambarɔe nɔe Yisu adɔeke: «Mbɔerɔe gadɛ á 'e sɛ kɔezi ɔerɔe yɛ á sɛ kɔendjo ɔerɔe awa bale dɔe aayi kɔeko ngendja lapo ɔedɔe pe aayi kɔembɔerɔe ekperɔe a?»

³¹ Yisu kɔegi fɔe endje adɔeke: «Ɖ dɔédɔe azu á tshelɔe ɔkɔ endje sɛe yerɔe dá gbe kɔena kɔewu monganga nene, kashe kolɔe aayi kɔba dá gbe ndɔe kɔena kɔewu she. ³² Mɔe nana kɔ'e azu á endje sɛe ndjii nene, kashe mɔe na mbɔerɔe azu kɔembɔerɔe ekperɔe adɔeke endje fatshalɔsu endje.»

Azu yu Yisu tœ upu nœ
kœyotshelœma

(Wu 6a tœ Mat 9.14-15;
Mar 2.18-20)

³³ Anga azu yu lima
Yisu adœke: «Ayambarœ nœ
Yowane ayi kœza batisimu
œdœ pe endje nœ Afarisayi
sœ lima kœyotshelœma endje
mbœrœ kœza awala fœ
Ndjaba. Kashe mbœrœ gade
á ayambarœ nœ zœ sœ kœzi
œrœ, á sœ kœndjo œrœ a?»

³⁴ Yisu kœgi fœ endje
adœke: «Ædœ endje kœ'e
azu ndœ angbo totœ, yé
uzu á tshe to yashenœ soepe
damba tœ œscœnœ dœ endje,
'e li kœpa fœ azunœ ascœmœ
adœke endje yotshelœma
endje ye a? Æ œ nene.
³⁵ Kashe lœkœ á endje kœza akœ
yashenœ ugurutœ anganœ,
dá œlœnœ á endje yotshelœma
endje doœmœ.»

³⁶ Yisu kpa pa anga ndœma
toro bale fœ endje adœke:
«Uzu bale zaza ndœma tafo
lœba œ pi ga pa ongboro lœba
nene. Ædœ tshe kœmbœrœ
ataa, tshe ndi tafo lœbanœ,
yé ndœma tafo lœba lili dœ
ongboro lœbanœ nene. ³⁷ Uzu
bale susu tafo ipi á sœ kœyu
damba vavava ga lœ ongboro
anga nene. Atamœ nene,
tshelœ anga œ 'u dœ katsha
tafo ipinœ á sœ kœyu vavava
ascœmœ: Tshelœ anga œ ndi
yé ipi œ tu kpa ga lœ œshœ.

³⁸ Kashe œ li adœke endje
sú tafo ipi ga lœ tafo anga.

³⁹ Yé uzu bale á tshe yindœ
kœndjo tafo ipi manda ong-
boro ipi gugu nene. Gbam-
banœ nene, endje pa walaka

adœke: «Ongboro ipi dá tshœ
kœropa tafonœ.»

6

Yisu kœdœ ayengœ sabata
(Wu 6a tœ Mat 12.1-8; Mar
2.23-28)

¹ Dœ anga œlœ sabata bale,
Yisu sœ lima kœro tœ lœ kindi
ble awa bale dœ ayambarœ
nœ ye. Yé ayambarœnœ sœ
lima kœverœ indji blenœ,
œ sœ kœkœrœnœ dœ kane
endje yé á sœ kœzi indjinœ.

² Anga Afarisayi yu endje
adœke: «Mbœrœ gade á 'e sœ
kœmbœrœ œneke á awa akwa
pakata nœ dœ olo sabata a?»

³ Yisu gi fœ endje adœke: «'E
didi œneke á Davidi mbœrœ
anga œlœ bale á ogo mi lima
she dœ azu nœ ye á tshe na tœ
awa dœ endje nene a? ⁴ Tshe
li dœ endje 6a lœ anda nœ
Ndjaba, yé œ zi mapa á endje
to dœ tokórœ fœ Ndjaba. Tshe
zi yé œ to anganœ fœ azu á
endje na tœ awa nœ dœ she,
mapa á sœ má kolœ mbœrœ
anganga Ndjaba.» ⁵ Yisu kpa
gi fœ endje adœke: «Gbolo
nœ uzu kœdœ ayengœ lœkœ
sabata.»

Yisu she uzu á kane ye tshu
(Wu 6a tœ Mat 12.9-14;
Mar 3.1-6)

⁶ Æ kpa wuta ga tœ anga
lœkœ sabata bale, Yisu li ga
lœ Sinagoga œ tetœ kœyi
lima sœ œrœ. Anga uzu
bale á kuni ye tshu, sœ lima
kpœtoœmœ. ⁷ Aayi kœyisœ
awa akwa œdœ pe Afarisayi
mesho lima lœ ala endje
kœwu too Yisu œ she uzunœ
ascœmœ dœ lœkœ sabata, yeka

á œene kœegbɔ awa kœetɔ meza pa ye. ⁸ Kashe tshe wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, yé œ pa fœ uzunœ á kane ye tshu ascœmœ adœeke: «Aalafo, œ na œ ka 6a ugurunœ.» Uzunœ áalafo œ na œ ka 6a zœ. ⁹ Manda nœ, Yisu yu endje adœeke: «Ɛrœ gade dá awa akwa nœ azœ yindœ nœ adœeke a mbœerœ kolœ dœ lɔkɔ sabatanœ a? Ɛ yindœ nœ adœeke a mbœerœ otshœrœ too a mbœerœ ekperœ a? Kœeshe uzu too kœewɔ she a?» ¹⁰ Tshe tondœ endje kɔ, yé œ pa fœ uzu kobanœ adœeke: «Yɔrɔ tshelœ kane zœ!» Tshe yɔrɔ tshelœ kane ye, yé kane ye gumatœ ye.

¹¹ Tshelœ aayi kœeyisœ awa akwa œdœ Afarisayi sœ gboo dœ ókó, yé endje tetœ kœvwarandœ o'o ugurutœ endje tœ œrœ neke á endje mbœerœ ga tœ Yisu.

Yisu ke aayi avwa nœ ye ndjokpa dœ bisha

(Wu 6a tœ Mat 5.1; 10.1-4; Mar 3.13-19)

¹² Lœ ɔbnœ ascœmœ, Yisu ɔ ga pa kaga mbœerœ kœeza avwala, yé œ donga Ndjaba butshɔ 'owara. ¹³ Lɔkɔ á osho kɔrɔ, tshe e ayambarœ nœ ye œ rɔtshelœ endje ndjokpa dœ bisha, yé á ta i'iri «aayi avwa» ga pa endje. ¹⁴ I'iri aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœke: Shimu á Yisu za ndje i'iri Petro ga pa ye œdœ ayancœ dœ Andere, Jake œdœ Yowane, Filipino œdœ Bartelemi, ¹⁵ Matie œdœ Toma, Jake gbolo nœ Alefe

œdœ Shimu á tshe sœ ndje lima ugurutœ azu á endje sœ kœpara adœeke ogo nœ œene gbɔ lipanda, ¹⁶ Yudasi, gbolo nœ Jake œdœ Yudasi Isikariote* á tshe ka lima Yisu.

Azu ndjoro na ga ndœ Yisu
(Wu 6a tœ Mat 4.24-25; Mar 3.7-11)

¹⁷ Yisu to dœ endje 6a pa kaga, yé œ jœrœ œ ka ga tœ osho á sœ kpaá. Dá ascœmœ, ayambarœ nœ ye œdœ azu ndjoro: Azu tshelœ ogo Yuda kɔ, azu tshalakpi Yerusalem, azu tshalakpi Tire œdœ pe Sidona sœ lima kpœetœmœ. ¹⁸ Endje na lima kœedji Yisu œdœ kœpara awa kœeshe lœ kobá nœ endje. Endjeneke á endje sœ lima dœ ekpe ishiri, she lima ye. ¹⁹ Uzu kɔ sœ lima kœpara awa kœgoro she mbœerœ gbɔgbɔ sœ lima kœewuta lœ ye, yé á sœ kœeshe azu kɔ.

Kœeyisœrœ tœ upu nœ ayi yanga œdœ ayi oyo

(Wu 6a tœ Mat 5.1-12)

²⁰ Yisu tondœ ayambarœ nœ ye œ pa adœeke:

«Yanga nœ 'e á 'e dœ aayi oyo, gbambancœ nene, Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ mbœerœ 'e!

²¹ Yanga nœ 'e á 'e sœ dœ ogo ngɔngɔnœ asœke, gbambancœ nene, 'e gbɔ kœezirœ ndjoro!

Yanga nœ 'e á 'e sœ tœ iki ngɔngɔnœ asœke, gbambancœ nene, 'e mœtœ 'e zœ!

* 6.16 6.16 Yudasi Isikariote: Ɛ yindœ kœepa adœeke uzu tshelœ ongbo Kiriote

²² «Ɛdœ azu kœyiangba 'e, á kœgɔɔ 'e, á kœgu 'e yé á sœ kœpa tœ ekperœ nœ 'e mbœrœ a 'e yindœ Gbolo nœ uzu, 'e sœ dœ yanga. ²³ Lɔkɔ á œrœ nœ asœmœ kœmbœrœtœ endje, 'e sœ dœ yanga œ i ga lafo dœ yanga mbœrœ egerœ œrœ sœ kœkate 'e ɓa lafo. Ataa dá aata endje sœ kœmbœrœ lima œrœ kanga fœ aayi kœgbara o'o.

²⁴ Kashe oyo nœ 'e dœ aayi kœgbɔrœ, gbambanœ nene, 'e gbɔ œrœ tshangba œnœ 'e ye!

²⁵ Oyo nœ 'e á 'e sœ dœ œrœ ndjoro ngɔngɔnœ asœke, gbambanœ nene, ogo œ mi 'e zœ!

Oyo nœ 'e á 'e sœ kœmɔtœ 'e ngɔngɔnœ asœke, gbambanœ nene, 'e sœ lœ oyo, yé 'e ki bala zœ!

²⁶ Oyo nœ 'e œdœ azu kœsœ kœpatœ ɔtshœrœ nœ 'e, gbambanœ nene, œtœnœ kœdœ mara á aata endje mbœrœ lima ga tœ aayi kœgbara o'o nœ wala!»

Yisu yisœ œrœ pa kœyindœsho ga ndœ ayingba (Wu ɓa tœ Mat 5.39-47)

²⁷ «Kashe mœ sœ kœpa fœ 'e á 'e sœ kœdji mœ asœke, adœke: 'E yindœ ayingba 'e œ mbœrœ ɔtshœrœ fœ endjeneke á endje sœ kœyiangba 'e. ²⁸ 'E ki fœ Ndjaba tshe to kane ye ga pa endjeneke á endje sœ kœdarandœ 'e, yé œ za avwala fœ she mbœrœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ œrœ

kanga fœ 'e. ²⁹ Ɛdœ uzu kœda бага zœ, fa tshakalanœ fœ she dœ tshe da ndje. Ɛdœ uzu kœza yɔgbɔɔ lœba nœ zœ, katœ lœba okoro nœ zœ ti fœ she tshe za ndje. ³⁰ To œrœ fœ uzu neke kɔ á tshe esho ndœ œrœ tœ zœ. Yé œdœ uzu kœza œrœ nœ zœ, yuyu she adœke tshe gi fœ ɓœ nene. ³¹ 'E mbœrœ fœ anga 'e adja ɓata œneke á 'e yindœ nœ adœke endje mbœrœ fœ 'e.

³² «Ɛdœ 'e kœyi kolœ ndœ endjeneke á endje yindœ 'e, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ kœdœ gade? Awa bale ndje, aayi kœmbœrœ ekperœ yiyi ndje ndœ endjeneke á endje lœ kœyindœ endje! ³³ Yé œdœ 'e kœsœ kolœ kœmbœrœ ɔtshœrœ fœ endjeneke á endje mbœrœ ɔtshœrœ fœ 'e, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ kœdœ gade? Aayi kœmbœrœ ekperœ sœ ndje kœmbœrœ atamœ. ³⁴ Ɛdœ 'e kœsœ kœdaka kuda kolœ fœ endjeneke á 'e sœ kœgbe kœgbɔ anga œrœ ɓa ndœ endje, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ kœdœ gade? Ayi kœmbœrœ ekperœ sœ ndje kœdaka kuda fœ ayi kœmbœrœ ekperœ yeka á endje gi tshangbanœ awa bale fœ endje. ³⁵ Kashe 'e yindœ azu neke á endje yiangba 'e, œ mbœrœ ɔtshœrœ fœ endje. Ɛdœ 'e kœdaka œrœ tœ kuda fœ endje, 'e sœsœ dœ gbetshelœ adœke endje gi fœ 'e nene. Dœ tœnœ ataa, 'e gbɔ œrœ tshangbanœ dœ egerœnœ, yé 'e te agbolo nœ Ndjaba á tshe ropa

œrœe kɔ. Gbambanœ nene, mbœrœe tshe sœe kœembœrœe ndje ɔtshœrœe fœe endjeneke á endje sœe kœembœrœe ekperœe fœe she, œdœe pe fœe aayi katshalœsu. ³⁶ 'E sœe dœe ɔtshœ lœsu ga tœe azu ɓata á Aba 'e sœe dœe tœenœe.»

*'E wawa o'o ga pa azu nene
(Wu ɓa tœe Mat 7.1-5)*

³⁷ «'E wawa o'o ga pa uzu bale nene, yeka á Ndjaba kœewa ndje bala o'o ga pa 'e nene. 'E wawa agbœ ngbanga ga pa anga 'e nene, yeka á Ndjaba kœewawa ndje agbœ ngbanga bala ga pa 'e nene. 'E wu oyo anga 'e yeka á Ndjaba kœewu ndje bala oyo 'e. ³⁸ 'E to œrœe fœe anga 'e, yeka á Ndjaba kœeto ndje œrœe fœe 'e: Gbambanœ nene, tshe to œrœe ga lœe ngbade lœeba nœe 'e ndjoro, tshe nduru yé œe yeme œetœenœe adœeke œe su kperœe. Ndjaba œe to œrœe fœe 'e kolœe lindœe œeneke á 'e sœe kœeto tœenœe fœe anga 'e.»

³⁹ Yisu kpa pa dœe ndœema toro fœe endje adœeke: «'E wu anga ayibula kœeyisœe awa fœe yanganœe dœe ayibula ye a? Œdœe tshe kœeto she ataa, endje yo kœe bibisha ga lœe kudu nene a? ⁴⁰ Yambarœe roropa ayi kœeyisœerœe fœe she nene. Kashe yambarœe kœe á tshe wusœe œrœe dœe ɔtshœnœe, tshe wuta ndje ɓata ayi kœeyisœerœe nœe ye. ⁴¹ Mbœerœe gade á ɓœe sœe kœetondœe oforo ebe á sœe lœe ala aya zœe, yé á gbegebe ndœe maɓaya á sœe lœe ala zœe nene a? ⁴² 'Bœe sœe kœepa fœe aya zœe adœeke: “Aya mœe, kaka mœe tshakavwa oforo

ebe á sœe lœe ala zœe”, œbœe á ɓœe sœesœe kœewu maɓaya á sœe lœe ala zœe nene, ɓœe pa má ata kotoo? Wulapatshœ, tshakavwa maɓaya á sœe lœe ala zœe utshunœe œe wu osho ngbi, yeka á kœetshakavwa oforo ebe á sœe lœe ala aya zœe.»

*Kœewusœe ɔyo mbœerœe elenœe
(Wu ɓa tœe Mat 12.33-35;
7.16-20)*

⁴³ «ɔtshœ ɔyo zuzu ekpe leyœ nene, yeka á dœe ɔyo á sœe dœe kœɔa kœezu ɔtshœ leyœ nene. ⁴⁴ Endje wusœe ɔyo dœe ɔyo mangba elenœe. Endje kœkœe ele fige ɓa tœe batima nene. Endje kœkœe ndje lekœe ɓa lœe nduku akpala nene. ⁴⁵ ɔtshœ uzu sœe kœema ɔtshœrœe á sœe ɓa lœsu ye, yé ekpe uzu sœe kœema ekperœe á sœe ndje ɓa lœsu ye. Gbambanœ nene, o'o kœe á wuta lœe ama uzu, œe to ɓa lœsu ye á su kperœe dœe tœenœe.»

*Anda bisha
(Wu ɓa tœe Mat 7.24-27)*

⁴⁶ «Mbœerœe gade á 'e sœe kœe'e mœe adœeke: “Gbozu, Gbozu”, yé á sœesœe kœembœerœe neke á mœe sœe kœepa tœenœe fœe 'e nene a? ⁴⁷ Uzu kœe á tshe na ga ndœe mœe, á tshe dji o'o ama mœe yé á za ga tœe akwa, tshe li dœe de? Mœe sœe kœepa fœe 'e adœeke: ⁴⁸ Tshe li dœe uzu á tshe mœe anda: Tshe dji kudu kiti anda ngbi œe gœe badja, yeka á ko briki ga lœe œeporonœe. Lœkœe á ungu su, œe tara kœœe ga tœe ada andanœe, kashe andanœe kakavwa lima nene, mbœerœe endje mœe lima kiti andanœe ngbirii. ⁴⁹ Kashe tsheneke á tshe dji o'o ama mœe yé á zaza ga tœe akwa

nene, tshe sœ ɓata uzu á tshe djidji kudu kiti anda nœ ye á wuta ga pa badja nene, á mœ ga pa ɔshɔ gbambanœ. Lɔkɔ á ungu su ga tœ ada andanœ, œ kavwa yé tshelœnœ ndjɔ djigi ye.»

7

Yisu she kanga nœ gbozu tshapa aturugu
(Wu 6a tœ Mat 8.5-13)

¹ Lɔkɔ á Yisu pa o'o nœ ye kɔ fœ azu á endje sœ lima kœdji she, tshe na ga lœ Kaparnawumu. ² Anga gbozu tshapa aturugu tshelœ Roma sœ lima dœ anga kanga nœ ye bale á tshe yindœ ye tɔpanœ kpuru. Kanganœ asœmœ sœ lima dœ kɔɓa, ndoo dœ kuzu. ³ Lɔkɔ á gbozu tshapa aturugunœ dji upu nœ Yisu, tshe vwa anga agbɔ agbozu Ikrizia adœke endje na œ ki fœ she dœ tshe na œ she kanga nœ œne. ⁴ Endje wuta ɓa ndœ Yisu, yé œ ki fœ she kpœpanœ kpœpanœ adœke: «Uzunœ á tshe vwa 'a kœdœ ɔtshɔ uzu, œ li adœke ɓœ mbœrœ œrœ á tshe pa tœnœ, fœ she. ⁵ Gbambanœ nene, tshe yindœ ogo nœ azœ yé œshe dá mɔ Sinagoga fœ azœ.» ⁶ Yé Yisu gu tœ awanœ bale dœ endje. Lɔkɔ á tshe wuta lima ndoo dœ anda, gbozu tshapa aturugu vwa anganœ mbœrœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, wuwu oyo tœ zœ nene, mbœrœ mœ sœsœ ndjii adœke ɓœ kœli ga lœ anda nœ mœ nene. ⁷ Mbœrœ tœnœ ndje ataa á mœ wa

adœke, mœ na dœ tœ mœ œrrr ga ndœ zœ nene; kashe pa kolœ o'o bale dœ kanga nœ mœ á mœ yindœ ye waa, she. ⁸ Œmœ ndje, mœ sœ dœ agbozu tshapa mœ á mœ sœ kœdji endje, yé dœ aturugu á endje sœ tshakudu mœ. Œdœ mœ kœpa fœ anga bale adœke: “Na”, ngbewo tshe na da ye. Œdœ mœ kpa kœpa ndje fœ anga adœke: “Na ga mœ”, ngbewo tshe na ye. Yé œdœ mœ kœpa ndje fœ kanga nœ mœ adœke: “Mbœrœ œrœnœ asœ”, ngbewo tshe mbœrœ ye.»

⁹ Lɔkɔ á Yisu dji o'onœ asœmœ, tshe sœ dœ yanga ga ndœ ye. Tshe fatœ ye ga ndœ ukpulu azu á endje sœ lima kœna manda ye, yé œ pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke, œdœ ndje ɓa ugurutœ azu Israyelœnœ gbaa, mœ gbɔgbɔ mara kœyindœrœ sœke nene.» ¹⁰ Lɔkɔ á azunœ á gbozu tshapa aturugu vwa endje, gu ɓa sœnda nœ gbozu tshapa aturugunœ ɓa zœ, endje gbɔ ayi akwanœ tshe sœ dœ ɔtshɔ ɔkɔ ye.

Yisu she anga ovoro gbolo yakoshe lœ kuzu

¹¹ Manda nœ, Yisu ro ga lœ anga ongbo bale á i'irincœ kœdœ Nayine. Ayambarœ nœ ye œdœ pe ukpulu azu ndjoro sœ lima kœna tœ awanœ bale dœ she. ¹² Lɔkɔ á endje wuta lima ndoo tœ kœli ga lœ ongbonœ atake, endje gbɔtœ endje dœ ukpulu azu ndjoro á endje sœ lima kœna ndœ kœshi kuzu: Œ dœ lima

gbolo yakoshe tshebabale nœ anga yashe koya. Azu tshelœ ongbonœ ndjoro na lima tœ awa bale dœ yashenœ. ¹³ Lœkœ á Gbozu wu yashenœ ascœmœ, oyo ye ká she yé tshe pa fœ she adœke: «Kpa kiki nene.» ¹⁴ Yisu gitœ ye ga utshunœ œ goro ngbongbo kuzunœ. Azu á endje za lima ngbongbonœ ka, yé Yisu pa adœke: «Ovoro gbolo yakoshe, mœ pa fœ 6œ, jo ye!» ¹⁵ Ngbewo kuzunœ sœ ga ati, œ tetœ kœpa o'o. Yé Yisu za she fœ ayinœ.

¹⁶ Awa li lima tœ azu para kœkœ, yé endje te lima tœ kœdonga Ndjaba adœke: «Egerœ ayi kœgbara o'o wuta ga lœ ugurutœ azœ!» Yé œ kpa pa ndje adœke: «Ndjaba na kœshe azu nœ ye!» ¹⁷ Yé o'o toé upu nœ œerœnœ á Yisu mbœrœ ascœmœ za tshelœ lœ ogo Yuda œdœ tshalakpi kœ á sœ indirinœ ndjengene.

Yowane ayi kœza batisimu vwa azu 6a ndœ Yisu (Wu 6a tœ Mat 11.2-19)

¹⁸ Ayambarœ nœ Yowane pandœ akwa kœ á Yisu mbœrœ ascœmœ fœ she. Tshe e anga endje bisha ugurutœ endje, ¹⁹ yé œ vwa endje fœ Gbozu Yisu kœyu she adœke: «E6œ kœdœ Masiya á tshe sœ kœna tœnœ a, too 'a kate anga angbi uzu?» ²⁰ Lœkœ á endje wuta 6a ndœ Yisu, endje pa fœ she adœke: «Yowane ayi kœza batisimu vwa 'a 6a ndœ zœ mbœrœ kœyu 6œ adœke: “E6œ kœdœ Masiya á tshe sœ kœna tœnœ a, too 'a kate anga angbi uzu?”» ²¹ Kolœ

dœ lœndœnœ ascœmœ, Yisu she azu ndjoro lœ kœ6a nœ endje, lœ kœendi nœ endje. Tshe gœrœ ekpe ishiri pa endje yé œ she ndje aayibula. ²² Manda nœ, tshe gi lima fœ azu á Yowane vwa endje adœke: «'E gu œ pandœ neke á 'e wu dœ ala 'e yé á dji dœ utu 'e, fœ she. 'E pandœ nœ adœke: “Aayibula tetœ kœwu osho, azu á ada endje tshu tetœ kœna ana, aayi boroma she, aayi bitu tetœ kœdji o'o, akuzu kwatœ endje ga lœ soro, yé endje pandœ Ɔtshœ O'o fœ aayi oyo. ²³ Yanga nœ uzu á tshe kakatœ kœyindœrœ nœ ye ga ndœ mœ nene.”»

²⁴ Lœkœ á aayi avwa nœ Yowane gu lima da ye, Yisu tetœ kœpa tœ upu nœ Yowane fœ ukpulu azu ascœmœ adœke: «Eœrœ gadœ dá 'e na kœwu tœnœ 6a lœ kpagagasho a? 'E na kœwu mulu á yugu sœ kœmea tœnœ kpangi kpangi a? E œ nene. ²⁵ Yé ata œrœ gadœ dá 'e na lima kœwu tœnœ a? 'E na kœwu uzu á tshe verœ Ɔtshœ lœba a? E œ nene. Gbambanœ nene, azu á endje sœ kœverœ Ɔtshœ lœba, yé á sœ dœ œrœ waa, endje sœ 6a lœ anda nœ agbozugo. ²⁶ Ata 'e na lima ndœ kœwu gadœ? 'E na kœwu anga ayi kœgbara o'o a? E, kashe mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke tshe rosœ ayi kœgbara o'o ye. ²⁷ Gbambanœ nene, Yowane kœdœ uzu á endje pa o'o tœ upu nœ ye 6a la buku nœ Ndjaba adœke:

“Mœ vwa ayi avwa nœ mœ utshu zœ mbœrœ

kœguma ala awa zœ.»

28 Yé Yisu kpa pa adœke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke lœ ugurutœ azu tshapashœ asœ kœ, uzu bale á tshe ropa Yowane gugu nene. Kashe aya uzu 6a lœ ogo Gbozu nœ Ndjaba ropa ye ye.» 29 «Azu para kœkœ dœ pe aayi kœko ngendja lapo á endje dji o'o má Yowane pa, wusœ nœ adœke Ndjaba sœ ndjii yé œ gbœ lima batisimu nœ Yowane.» 30 Kashe Afarisayi œdœ aayi kœyisœ awa akwa vwaratœ endje kœyindœ œrœ á Ndjaba yindœ kœembœrœ fœ endje, yé œ tshapu kœgbœ batisimu nœ Yowane ye.»

31 Yisu kpa pa adœke: «Mœ li mara azu nœ asœ dœ azu dœ? Endje li dœ azu dœ?» 32 Endje liili dœ agbolo á endje sœ 6a ushu, yé á sœ kœ'etœ endje lœ tœ endje adœke: «'A 'uru ngbake fœ 'e, kashe 'e vivi ipi nene! 'A 6i itshi kuzu fœ 'e, kashe 'e kiki nene!» 33 Gbambanœ nene, Yowane ayi kœza batisimu na, œ vwaratœ ye tœ kœzi mapa œdœ kœndjo ipi, 'e pa adœke: «Tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye!» 34 Gbolo nœ uzu na œ sœ kœzi mapa dœ kœndjo ipi, 'e pa adœke: «'E wu uzunœ asœ, tshe gbe kolœ dœ kœzirœ œdœ kœndjorœ, yé anganœ kœdœ aayi kœko ngendja lapo œdœ pe azu kœembœrœ ekperœ.» 35 Kashe kœwusœtœ nœ Ndjaba matœ ye ndjii lœ awa nœ azu kœ á endje yindœ nœ.»

Yisu 6a sœnda nœ anga Farisayi bale á i'iri ye kœdœ Shimu

36 Anga Farisayi bale vwa osho fœ Yisu adœke tshe na kœzi œrœ 6a ndœ œne. Yisu li ga sœnda nœ Farisayinœ asœmœ, yé œ sœ ga indiri ndaba kœzirœ. 37 Kashe anga yashe bale á akwa tshelœ ye gaga nene sœ lima lœ ongbonœ asœmœ. Lœkœ á tshe dji adœke Yisu sœ kœzi œrœ 6a ndœ Farisayi, tshe za yombo kperœ dœ anga albatre yé œ na dœ tœnœ. 38 Tshe ka djagamanda Yisu, œ gote ndoo dœ ada ye. Tshe sœ lima tœ iki, yé ngola ye sara œ gba lima tshapa ada Yisu. Tshe turu dœ sukumu ye, œ ndjoro tshapanœ dœ ama ye, yé manda nœ á su lima yombo kpœœ kpœœ ga panœ. 39 Lœkœ á Farisayinœ á tshe vwa osho ndœ Yisu asœmœ wu atamœ, tshe pa 6a lœ ye dœ tœ ye adœke: «œdœ uzunœ asœ kœdœ má adja ayi kœgbara o'o, tshe wu ma sœ nœ adœke yashenœ á tshe goro œne asœmœ, œshe kœdœ ayi kœembœrœ ekperœ.»

40 Yisu za o'o yé œ pa fœ Farisayinœ asœmœ adœke: «Shimu, mœ sœ dœ anga o'o kœpa tœnœ fœ 6œ.» Shimu gi fœ she adœke: «Pa 'onœ zœ, Ayi kœyisœrœ!» 41 Yé Yisu kœpa adœke: «Azu bisha sœ lima dœ kuda nœ anga uzu bale. Anga bale daka lima egerœ ngendja, yé anga yanganœ daka œnœ

ye teasho* .⁴² Bata á endje bibisha lili lima kœgi kudancœ nene, ayengœ kudancœ wu oyo endje yé œ katœncœ ye. Lœ ugurutœ endje bisha asœmœ, uzu de dá yindœ ayengœ ngendjancœ asœmœ kœropa nœ a?»⁴³ Shimu gi fœ she adœke: «Mœ wu adœke uzu á kufa sœ lima dœ egerœncœ lœ kumu ye dá yindœ ye tœpanœ kpuru.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Bœ gi adja o'o.»

⁴⁴ Manda nœ, tshe fatœ ye ga ndœ yashencœ yé œ pa fœ Shimu adœke: «Bœ wu yashencœ asœ? Mœ li 6a scœnda nœ zœ yé 6œ susu ungu fœ mœ adœke mœ djutœ dœ ada mœ nene, kashe tshe djutœ ada mœ dœ ngola ye, yé œ turu dœ sukumu ye.⁴⁵ Bœ nana œ uru tshelœ utu mœ nene, kashe tshe kakatœ kœndjoro tshapa ada mœ tœ kœli mœ á mœ li gamœ asœ nene.⁴⁶ Bœ djadja tshapa kumu mœ dœ kada nene, kashe tshe su yombo kpœœ ga pa ada mœ.⁴⁷ Mbœrcœ tœncœ ataa, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 6œ adœke: Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ ye para mbœrcœ egerœ kœyindœsho á tshe ma. Kashe tsheneke á endje djerœndœ ekperœ nœ ye teasho, tshe ma ndje kœyindœsho teasho.»⁴⁸ Yé Yisu kœpa fœ yashencœ adœke: «Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ para ye.»⁴⁹ Azu á endje sœ indiri ndaba kœzirœ bale dœ she,

te lima tœ kœyutœ endje lœ tœ endje dœ tœ endje adœke: «Uzunœ asœ kœdœ ma œncœ ye de yeka á li ndœ kœdjerœndœ ekperœ nœ azu a?»⁵⁰ Kashe Yisu kœpa fœ yashencœ adœke: «Kœyindœrcœ nœ zœ she 6œ ye. Gu dœ kœsœ gee.»

8

Ayashe á endje te mangba Yisu

¹ Manda nœ, Yisu na lima djelœ ongbo œdœ dje lakpi mbœrcœ kœyisœ Ɔtshœ O'o tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. Ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha na lima awa bale dœ she,² œdœ ndje ayashe á tshe gœœ ekpe ishiri pa endje, dœ anga endje á tshe she endje lœ kœba: Mareya á endje e she uzu Magadala á Yisu gœœ ekpe ishiri mindu dœ bisha (7) pa ye,³ dœ Jane, awo Suza á tshe dœ egerœ uzu tshelœ buro nœ Erode, dœ Suzana œdœ pe anga endje ndjoro á endje sœ lima kœto œrcœ nœ endje fœ she dœ ayambarœ nœ ye.

Ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mat 13.1-9; Mar 4.1-9)

⁴ Azu ndjoro to lima djelœ ongbo dœ ongbo œ na kœngbotœ endje dœ Yisu. Yé tshe pa dœ ndœma toro adœke:⁵ «Anga uzu na lima ndœ kœlu ngwarœ ga lœ kindi nœ ye. Lœkœ á tshe sœ lima kœlu ngwarœncœ

* 7.41 7.41 Dœ o'o ama Greke endje sú lima adœke uzu tshatshunœ ko deniye kama mindu yé bisha uzunœ ko deniye zazu bisha dœ ndjokpa

rotoenœ, anga indjinœ yo ga indiri ama awa, azu na panœ yé ayanu de ye. ⁶ Anga indjinœ yo ga lœ oporo badja. Œ ko ye, kashe œ ɔɔ lima mbœrœ eshenœ gbɔgbɔ lima ungu lœ ɔshɔ nene. ⁷ Anganœ yo ga lœ ishi. Œ gerœ lima dœ toenœ awa bale yé œ vwele ɔtshɔ ngwarœnœ, awa adœke œ gerœ gugu nene. ⁸ Kashe anganœ yo ga lœ ɔtshɔ ɔshɔ. Œ gerœ yé œ le kpo'oro kpo'oro. Kumunœ bale dœ bale sœ lima dœ indjinœ kama bale (100) toenœ.» Yé Yisu kpa pa adœke: «Uzu á tshe kœsœ dœ utu nœ kœdji o'o, tshe dji!»

Mbœrœ gade á Yisu sœ kœyisœ œrœ dœ ndœma toro a?

(Wu 6a tœ Mat 13.10-13; Mar 4.10-12)

⁹ Ayambarœ nœ ye yu she lima tœ ádá ndœma toronœ ascœmœ. ¹⁰ Tshe gi fœ endje adœke: «Mbœrœ 'e, 'e wusœ ádá o'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba á zatœ endje yiwa toenœ ye; kashe mbœrœ anga endje, endje dji kolœnœ bata ndœma toro. Ataa, “endje li kœtondœ œrœ, kashe endje wu nene; endje li kœdji o'o, kashe endje dji tshelœ katanœ nene.”»

Yisu pandœ ádá ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mat 13.18-23; Mar 4.13-20)

¹¹ Yisu mindœ nœ fœ endje adœke: «'E dji ádá ndœma toronœ ascœmœ: Ngwarœnœ ascœmœ, kœdœ o'o ama

Ndjaba. ¹² Anga azu lœ bata ama awa á indji ngwarœ te ga toenœ. Endje kœdji O'o ama Ndjaba, Djaboro na œ kakara tœ lœsu endje kparawa adœke endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene yé á Ndjaba kœsheshe ndje endje nene. ¹³ Anga endje sœ bata ɔshɔ badja. Endje dji o'o dœ ɔtshœnœ yé œ yindœ nœ dœ yanga, kashe eshenœ lili ɔshɔ nene. Endje yindœ nœ kolœ kwatake œndœ nœ œ di nene, yé lœkɔ á endje kœeli ga lœ ɔgbɔ o'o, endje ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ endje nene. ¹⁴ Indji ngwarœ neke á yo ga ugurutœ ɔyɔ ishi sœ kœma endjeneke á endje sœ kœdji o'o tœ ɔtshœnœ, kashe gbetshelœ, ogo kœgbɔ œrœ ndjoro œdœ pe yanga á sœ kœfara azu lœ soro ndi tshelœ o'o ama Ndjaba kɔ tœ endje ye, awa adœke leyœnœ gbɔ, gugu nene. ¹⁵ Anga endje sœ bata indji ngwarœ á yo ga lœ ɔtshɔ ɔshɔ. Endje sœ kœdji o'o, œ sœ kœgbœndœ nœ ga lœsu endje dœ ɔtshœnœ. Endje shi gbi lœ nœ yé œ sœ kœzu ɔtshɔ leyɔ.»

Ndœma toro tœ upu nœ mi-inda

(Wu 6a tœ Mar 4.21-25)

¹⁶ Yisu pa fœ endje adœke: «Uzu tata owo ga tœ miinda mbœrœ kœza lœsú tshu ga pa nœ too mbœrœ kœza 6a tshakudu kelekpa nene. Kashe endje za gbara 6a pa anga œrœ 6a lafo mbœrœ adœke azu kɔ á endje li ga scœnda, kœmesho ngbi tœ ishirinœ. ¹⁷ Gbambanœ

nene, ɔɔɔ kɔ á zatɔɔ endje yiwa tɔɔɔ, ɔɔ matɔɔ endje ga shu yé ugurutɔɔ ɔɔɔ kɔ á sɔɔ kɔɔɔɔɔɔɔɔ endje lɔɔ ubunɔɔ, endje wusɔɔ nɔɔ yé ɔɔ ma ga shu ngbi. ¹⁸ 'E sɔɔ dɔɔ gbɔɔdjela tɔɔ mara á 'e sɔɔ kɔɔɔɔɔɔ dɔɔ o'o. Gbambanɔɔ nene, uzu á tshe sɔɔ dɔɔ ɔɔɔ ndjoro, endje to anganɔɔ ga panɔɔ fɔɔ she. Kashe tsheneke á tshe gugu dɔɔ ɔɔɔ nene, endje gbɔɔɔ ɔɔɔneke teasho á tshe sɔɔ kɔɔza gbɔɔtshelɔɔ nɔɔ ye ga panɔɔ asɔɔɔɔɔɔ tɔɔ ye yé.»

Ayi Yisu dɔɔ aayanɔɔ

(Wu 6a tɔɔ Mat 12.46-50; Mar 3.31-35)

¹⁹ Ayi Yisu dɔɔ aayanɔɔ na lima manda ye, kashe awa adɔɔke endje wuta 6a zɔɔ gugu lima nene mangba ukpu azu. ²⁰ Endje pandɔɔ nɔɔ fɔɔ she adɔɔke: «Ayi zɔɔ dɔɔ pe aaya zɔɔ ka 6a shu; endje gbe kɔɔwu 6ɔɔ.» ²¹ Kashe Yisu gi fɔɔ azu kɔkɔ adɔɔke: «Ayi mɔɔ dɔɔ pe aaya mɔɔ kɔɔɔɔ endjeneke á endje sɔɔ kɔɔɔɔ o'o ama Ndjaba, yé á sɔɔ kɔɔza tɔɔnɔɔ ga tɔɔ akwa.»

Yisu rá yugu

(Wu 6a tɔɔ Mat 8.18,23-27; Mar 4.35-41)

²² Anga ɔɔ bale, Yisu ɔɔ ga lɔɔ agba dɔɔ ayambarɔɔ nɔɔ ye. Tshe pa fɔɔ endje adɔɔke: «A zu ga atshi egerɔɔ ungu adanga.» Yé endje tetɔɔ kɔɔzu tɔɔnɔɔ. ²³ Lɔkɔ á endje sɔɔ lima kɔɔzu ungunɔɔ, Yisu lo ye. Trale, ndavuru yugu za gu tɔɔnɔɔ kpikpikpi ga pa ungu. Ungu tu lima ga lɔɔ agba ɔɔ

ɔɔ dɔɔ tɔɔnɔɔ tshé tshé tshé, yé agbanɔɔ yindɔɔ kɔɔnduru dɔɔ endje. ²⁴ Ayambarɔɔ gitɔɔ endje ndoo dɔɔ Yisu ɔɔ jo she lɔɔ olonɔɔ, yé á pa fɔɔ she adɔɔke: «Gbozu, Gbozu, a tshu ke a!» Yisu jo lɔɔ olo ɔɔ ra yugu ɔɔɔ pe loko á sɔɔ kɔɔyakpa ungunɔɔ asɔɔɔ, yé yugu ka, osho yi tá. ²⁵ Yisu yu ayambarɔɔ nɔɔ ye adɔɔke: «Kɔɔyindɔɔɔ nɔɔ 'e sɔɔ kpɔɔta a?» Kashe awa li lima tɔɔ endje kpa kpa kpa, uvuru endje i gara yé endje tetɔɔ kɔɔyutɔɔ endje lɔɔ ugurutɔɔ endje adɔɔke: «Uzunɔɔ asɔɔke kɔɔɔɔ dɔɔ? Tshe sɔɔ kɔɔpa o'o fɔɔ yugu dɔɔ ungu, yé ɔɔ sɔɔ kɔɔɔɔɔɔɔɔ endje lindɔɔ nɔɔ!»

Yisu she uzu á ekpe ishiri sɔɔ pa ye

(Wu 6a tɔɔ Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)

²⁶ Endje zu ga atshi ɔɔ wuta ga lɔɔ ogo nɔɔ Ageresaye á za tshatshu ye tɔɔtɔɔnɔɔ dɔɔ Galilayi. ²⁷ Lɔkɔ á Yisu jerɔɔ lɔɔ agbanɔɔ ga tɔɔ ɔshɔ, anga uzu tshelɔɔ ongbonɔɔ bale to 6a zɔɔ, ɔɔ na para tshatshu ye. Uzunɔɔ asɔɔɔ sɔɔ lima dɔɔ ekpe ishiri pa ye. Tshe veverɔɔ lɔɔba ɔɔ lolo lima 6a sɔɔnda nene ɔɔɔɔɔɔ di ye. Kashe tshe lo lima kolɔɔ 6a pa udu. ²⁸ Lɔkɔ á tshe wu Yisu, tshe ve rawa ɔɔ te ga tɔɔ ada ye, yé ɔɔ ki dɔɔ ɔgbɔ fɔɔ she adɔɔke: «Yisu, Gbolo nɔɔ Ndjaba á tshe ropa ɔɔɔ kɔ, 6ɔɔ yindɔɔ kɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ gade tɔɔ mɔɔ a? Mɔɔ ki fɔɔ 6ɔɔ, gágága kumu mɔɔ nene!» ²⁹ Gbambanɔɔ nene, Yisu pa

lima fœ ekpe ishiri adoœke tshe gitœ ye pa ye. Ekpe ishirinœ sœ lima koendanga she kpœpanœ kpœpanœ, endje sœ lima kœi kane ye dœ ada ye dœ djingiri, kashe tshe sœ lima kœsɔ tshelœ nœ, yé ekpe ishirinœ sœ lima kœza she natœnœ ga lœ kpagagasho.

³⁰ Yisu yu she adoœke: «ƒ'iri zœ koedœ dé?» Tshe gi fœ she adoœke: «ƒ'iri mœ koedœ ndjoro.» Gbambanœ nene, aekpe ishiri ndjoro dá sœ lima pa ye. ³¹ Yé aekpe ishirinœ ascœmœ sœ lima koeditshelœma endje fœ Yisu adoœke tshe koko œne va ga lœ kudu owo nene.

³² Dá ascœmœ, egerœ ukpulu akɔso sœ lima kœzi œrœ 6a pa kaga. Aekpe ishiri ascœmœ di lima tshelœma endje adoœke Yisu za awa fœ œne doé œne na œ li ga lœ akɔso. Dœ toœnœ ataa, Yisu za awa fœ endje. ³³ Aekpe ishirinœ wuta lœ uzu ascœmœ, œ kpa yé œ li gœrrr ga lœ akɔso. Akɔso scœmœ ndjoro to 6a pa kaga 'uru 'uru 'uru dœ ɔɔ tra toœnœ œrrr ga la egerœ ungu adanga, yé œ nduru kœkœ ye.

³⁴ Lœkœ á aayi kœgbœndœ akɔsonœ wu œrœ á mbœrœtœ endje ataa, endje kpagu koemindœ nœ fœ azu 6a lœ ongbo, œdœ ndje fœ anga endje á endje sœ lœ kindi. ³⁵ Azu wuta lima mbœrœ kœwu œrœ á mbœrœtœ endje ascœmœ. Endje na ndoo dœ Yisu yé œ gbœ lima uzunœ á aekpe ishiri gitœ endje pa ye ascœmœ, tshe

verœ lœba ga tœ ye, yé œ sœ dœ œkœ ye dœ ɔtshœnœ 6a tœ ada Yisu. Awa li lima tœ endje ye. ³⁶ Endjeneke á endje wu lima œrœ á mbœrœtœ endje kœ ascœmœ, endje mindœ mara á uzunœ á ekpe ishiri sœ lima pa ye, she dœ toœnœ. ³⁷ Yé azu kœ lœ ogo Geresaye pa fœ Yisu adoœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye. Gbambanœ nene, endje sœ lima dœ awa waa ye. Yé Yisu ɔ ga lœ agba œ gu da ye. ³⁸ Uzu á aekpe ishiri wuta lœ ye ascœmœ, yu Yisu adoœke œne na dœ she awa bale. Kashe tshe vwaratœ ye, yé œ pa fœ she adoœke: ³⁹ «Gu ga scœnda nœ zœ yé œ mindœ œneke kœ á Ndjaba mbœrœ fœ 6œ.» Tshe gu yé œ tetœ koemindœ œrœ á Yisu mbœrœ fœ she djelœ ongbo kœ.

*Yisu she yawuru nœ
Jaeruse dœ pe anga yashe*

*(Wu 6a tœ Mat 9.18-26;
Mar 5.21-43)*

⁴⁰ Lœkœ á Yisu kwatœ ye lima ga tœ makaga egerœ ungu adanganœ, azu ndjoro na para tshatshu ye mbœrœ endje para kœkœ sœ lima kœkate she. ⁴¹ Anga uzu á ƒ'iri ye koedœ Jaeruse, œshe koedœ gbozu tshapa Sinagoga. Tshe na lima œ gote ga tshu Yisu, yé œ ki fœ she adoœke tshe na 6a ndœ œne. ⁴² Gbambanœ nene, tshe sœ lima dœ yawuru nœ ye tshebabale á tshe sœ lima dœ ungu ndjokpa dœ bisha. Yawurunœ sœ lima ndoo dœ kuzu.

Lokó á Yisu sœ lima kœna ga zœ, azu ndjoro sœ lima kœpoporo she. ⁴³ Anga yashe bale á tshe mbœrœ ungu ndjokpa dœ bisha dœ kobá indji, sœ lima kpœtœmœ. Tshe ndi ngendja nœ ye kó á tshe sœ dœ tœnœ dje ndœ amonganga, kashe uzu bale á tshe li lima kœshe she gugu nene. ⁴⁴ Tshe gitœ ye ndoo 6a ngba Yisu yé œ goro ama lœba ye. Pe kpœtœ œsœnœ, indji katœ kœi tœ ye yé. ⁴⁵ Yisu yu adœke: «Uzu dœ dá turutœ mœ a?» Azu kó vusœ nœ, yé Petro pa adœke: «Gbozu, azu ndjoro kpa dji 6œ, yé œ sœ kœeturutœ zœ tœ osho kó.» ⁴⁶ Kashe Yisu pa adœke: «Anga uzu turutœ mœ, mbœrœ mœ wu adœke anga gbœgbœ wuta lœ œkó mœ.» ⁴⁷ Yashe kobœnœ wusœ nœ adœke Yisu wusœ œne ye. Tshe na dœ kœegugu tœnœ œ te ga tshu Yisu, yé œ pandœ ádá á tshe turutœ ye dœ mara á tshe she ngbewo lœ kobá nœ ye, 6a utshu azu kó. ⁴⁸ Yisu pa fœ she adœke: «Yawuru nœ mœ, kœyindœrœ nœ zœ she 6œ ye. Gu dœ kœsœ gee.»

⁴⁹ Yisu sœpe damba kœpa o'o lœ ama ye ataa, anga ayi avwa to 6a sœnda nœ gbozu tshapa Sinagoga yé œ pa fœ she adœke: «Yawuru nœ zœ tshu ye. Ndandanga ayi kœyisœrœ nene.» ⁵⁰ Kashe Yisu dji o'onœ asœmœ yé œ pa fœ Jaeruse adœke: «Awa zaza 6œ nene, sœ kolœ dœ kœyindœrœ, yé tshe she ye.» ⁵¹ Lokó á Yisu wuta 6a sœnda 6a zœ, tshe zaza lima awa kœli ga sœnda dœ she fœ

uzu bale nene, kashe kolœ Petro, Yowane, Jake œdœ pe aba gbolo dœ ayi gbolonœ asœmœ dá tshe za awa fœ endje. ⁵² Azu kó sœ lima kœki tœnœ yé œ sœ kœeditshelœma endje. Yisu pa adœke: «'E kiki nene. Tshe tshutshu nene, kashe tshe sœ tœ olo.» ⁵³ Endje sœ lima kœmœ she mbœrœ endje wu lima sœ nœ adœke tshe tshu ye. ⁵⁴ Andaa, Yisu tepa kane ye, yé œ pa dœ œgbœ adœke: «Gbolo nœ mœ, áalafó!» ⁵⁵ Ishiri ye kwa ga lœ nœ yé trale tshe kœalafó. Yisu pa fœ endje adœke endje to kœziroœ fœ she. ⁵⁶ Agbozu nœ ye sœ lima kœkitœ œsœnœ, kashe Yisu pa fœ endje adœke endje papandœ œrœ á mbœrœtœ endje asœmœ fœ uzu bale nene.

9

Yisu vwa ayambarœ ndjokpa dœ bisha

(Wu 6a tœ Mat 10.1-9,11-14; Mar 6.6-13)

¹ Yisu ngbœba andjokpa dœ bishœnœ á to gbœgbœ œdœ kœlisœtœ fœ endje mbœrœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri œdœ pe kœshe kobá. ² Tshe vwa endje kœyisœ upu nœ akwa tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pe kœshe aayi kobá. ³ Yé tshe pa fœ endje adœke: «'E zaza œrœ bale potœ 'e lœ anœnœ nene: œdœ tshœngbœlœ, œdœ ngbade, œdœ kœziroœ, œdœ ngendja; uzu bale nana dœ lœba bisha nene. ⁴ Osho kó á endje kœeza osho kœsœ fœ 'e tœnœ, 'e lo kolœ lœ andœnœ asœmœ

œrrr ga tœ olo á 'e katœ tshakpœtœmœ ti. ⁵ Osho kœ á azu kœvwaratœ endje tœ 'e tœnœ, 'e katœnœ ti, yé œ gœrœ trusha tshada 'e ga ati kpœtœmœ ndœ kœema fœ endje adœke endje mbœrœ ekperœ.» ⁶ Ayambarœ i tœ tœ awa, œ na kœyisœ Œtshœ O'o dje lakpi bale dœ bale, œ sœ ndje kœshe aayi kœba.

Erode sœ dœ gbetshelœ tœ upu nœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 14.1-2; Mar 6.14-16)

⁷ Erode, gbozugo tshapa ogo Galilayi, dji lima ndœ œneke kœ á mbœrœtœ endje ascœmœ. Kashe tshe wuwu lima sœ œrœ á tshe mbœrœ nene. Gbambancœ nene, anga azu sœ lima kœpa adœke: «Yowane ayi kœza batisimu dá she lœ akuzu ascœmœ.» ⁸ Anga endje sœ lima kœpa adœke: «Eliya dá wuta ascœmœ.» Anga endje kpa sœ lima kœpa ndje adœke: «Anga ayi kœgbara o'o bale ugurutœ aayi kœgbara o'o liya utshunœ, dá she lœ akuzu ascœmœ.» ⁹ Kashe Erode pa ngbi adœke: «Mœ wa lima igi Yowane ayi kœza batisimu ye. Tsheneketa dá mœ kpa sœ kœdjindœ ye kœpa mara o'onœ ascœmœ kœ a?» Yé tshe tetœ kœpara awa adœke œne wu Yisu.

Yisu to kœzirœ fœ azu kutu minu (5.000)

(Wu 6a tœ Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Yow 6.1-14)

¹⁰ Ayi avwa gu ga ndœ Yisu œ pandœ œneke kœ á endje mbœrœ fœ she. Yisu to endje,

yé œ gitœ ye dœ endje ga indiri anga ongbo á i'irinœ kœdœ Betesayida. ¹¹ Kashe azu ndjoro djindœ o'onœ, yé œ na manda ye. Yisu za osho kœsœ fœ endje, yé œ tetœ kœpa lima o'o fœ endje tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Nd-jaba. Tshe she ndje lima aayi kœba á endje yindœ kœshe tœnœ.

¹² Dœ lœkœ á œlœ tetœ kœdi tœnœ, ayambarœ ndjokpa dœ bisha gitœ endje ndoo dœ she, œ pa fœ she adœke: «Za awa fœ ukpulu azunœ asœke, endje gu œ lo 6a lakpi œdœ 6a lœ kindi nœ endje yeka á kœgbo osho kœlo tœnœ dœ pe kœzirœ. Gbambancœ nene, a sœ 6a ke 6a lœ kpagagasho.» ¹³ Kashe Yisu pa fœ endje adœke: «'E to kœzirœ fœ endje dœ tœ 'e!» Yé ayambarœ gi fœ she adœke: «A sœ kolœ dœ mapa minu œdœ ageatshalangu bisha gbambancœ. Bœ sœ ete kœyindœ nœ adœke 'a na dœ œ yœ kœzirœ fœ azunœ asœ kœ a?» ¹⁴ Ayambarœncœ papa ataa gbambancœ nene, ayakoshe sœ lima ga pa œrœ nœ kutu minu (5.000). Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E pa fœ endje adœke endje sœ ga ati, azu zazu bisha dœ ndjokpa (50) lœ ukpulu azu bale dœ bale.»

¹⁵ Endje mbœrœtœ endje lindœ nœ, yé œ guma adœke azunœ kœ sœ ga ati. ¹⁶ Yisu ko mapa minu œdœ pe ageatshalangu bisha ascœmœ, œ mesho ga lafo, yé œ tetœ kœza avwala pa nœ fœ

Ndjaba. Tshe kurutsheloence yé œ ko fœ ayambarœ adœke endje kurutsheloence tœ ukpulu azunœ. ¹⁷ Azu para kœkœ zi lima, yé uvu ndje sú. Ayambarœence ngbœba lima udu kœzircœnce á sœpe manda endje, ga lœ kingi ndjokpa dœ bisha.

Petro pandœ nœ ngbii adœke Yisu kœdœ Masiya (Wu 6a tœ Mat 16.13-19; Mar 8.27-29)

¹⁸ Dœ anga œb bale, Yisu sœ lima kœza avwala kuti ye, yé ayambarœ nœ ye na œ gbœ she. Tshe yu endje lima adœke: «Azu sœ kœpa má adœke œmœ kœdœ de?» ¹⁹ Endje gi adœke: «Azu sœ kœpa adœke œbœ kœdœ Yowane ayi kœza batisimu; anga endje adœke bœ kœdœ Eliya; anga endje kpa sœ ndje kœpa adœke, œbœ kœdœ anga ayi kœgbara o'o bale ugurutœ aayi kœgbara o'o liya á she lœ akuzu asœmœ.» ²⁰ Yisu yu endje adœke: «'E gbe má œnce 'e adœke œmœ kœdœ de?» Petro gi fœ she adœke: «œbœ kœdœ Masiya á Ndjaba vwa she.»

Yisu pandœ upu nœ kuzu œdœ pe kœshe nœ ye lœ akuzu (Wu 6a tœ Mat 16.20-28; Mar 8.30-9.1)

²¹ Yisu va tshelœ utu endje adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale nene. ²² Tshe kpa pa adœke: «œ li adœke Gbolo nœ uzu wu oyo waa yekane. Agbozu Ikrizia, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ ndje aayi kœyisœ awa akwa œ vwaratœ endje tœ

ye. Endje wo she, yé tshe she lœ akuzu manda olo votœ.»

²³ Manda nœ, tshe pa fœ azu kœ adœke: «œdœ uzu kœyindœ kœna manda mœ, œ li adœke tshe vwaratœ undu ye dœ tœ ye, œ za kurushi nœ ye œb dœ œb yeka á kœna manda mœ. ²⁴ Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro, tshe tshu; kashe tsheneke á tshe tshu mbœrœ mœ, œ sœ dœ soro. ²⁵ Yé œ kœsœ adœke uzu gbœ œrœ kœ á sœ pa œshœ kashe á tshe kœgbœgbœ soro á ka nene, œrœ gadœ dá tshe gbœ manda kœgbœ œrœ tshapashœnce a? ²⁶ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœmbœrœ tshula mœ œdœ pe ndje o'o nœ mœ, œmœ Gbolo nœ uzu, mœ mbœrœ ndje tshula ye lœkœ á mœ kwa bala tœ mœ lœ mokœ nœ mœ, dœ œnce Aba œdœ œnce ayerœ aandjelu. ²⁷ Adja mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, lœ ugurutœ azu á endje sœ kpœke asœ, anga endje œ tshu utshu kœwu Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

Mokœ nœ Gbolo nœ Ndjaba (Wu 6a tœ Mat 17.1-8; Mar 9.2-8)

²⁸ Olo mindu dœ votœ manda kœpa o'onœ asœmœ, Yisu za Petro, Yowane œdœ pe Jake potœ ye, yé œ œ dœ endje ga pa kaga mbœrœ kœza avwala. ²⁹ Lœkœ á tshe sœ lima kœza avwala, tshatshu ye yapatœ ye, yé lœba ye kpa wuta dœ œmbinœ rurr. ³⁰ Trale, azu bisha sœ lima kœpa tshama endje dœ she. Azunœ asœmœ kœdœ Amoyize dœ Eliya. ³¹ Endje wuta lima dœ mokœ

nœ Ndjaba, yé œ sœ lima kœpa o'o tœ mara á akwa nœ Yisu œ ka lœ awa nœ kuzu ye 6a lœ Yerusalem. ³² Petro œdœ anganœ á endje na tœ awanœ dœ endje lo lima kpakpakpa ye. Kashe lœkœ á endje jo lima, endje wu mokœ nœ Yisu œdœ pe azu bisha á endje ka kpœtœ œsœnœ dœ she. ³³ Dœ lœndœ á azunœ asœmœ kuru lima tshelœtœ endje dœ Yisu, Petro pa fœ she adœke: «Gbozu, œ sœ dœ œtshœnœ adœke a sœ kpœke. A mœ gbanda voto: Anganœ bale mbœrœ 6œ, anganœ bale mbœrœ Moyize, yé anganœ bale mbœrœ Eliya.» Tshe wuwu lima sœ o'o á tshe sœ lima kœpa tœnœ nene.

³⁴ Lœkœ á tshe sœ lima kœpa o'o atake, ondro jœrœ kpili ga pa endje. Kœwu adœke ondro nœ jœrœ ga pa endje ataa, awa za ayambarœ. ³⁵ Tshama kœpa o'o lœ ondro nœ adœke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ, œshe dá mœ ke she. 'E dji she.» ³⁶ Manda tshamanœ kœpa o'o, Yisu sœ lima pe kolœ kuti ye. Ayambarœ sœ lima kokoko, yé endje papandœ œneke á endje wu lima fœ uzu bale nene dœ lœkœnœ asœmœ.

Yisu gœrœ ekpe ishiri pa anga gbolo
(Wu 6a tœ Mat 17.14-18;
Mar 9.14-27)

³⁷ Olo manda nœ, endje to lima 6a pa kaga œ sœ kœgu tœnœ, azu ndjoro na para tshatshu Yisu. ³⁸ Yé anga uzu bale 6a ugurutœ ukpulu azunœ tetœ kœta rawa

adœke: «Ayi kœyisœrœ, mœ ki fœ 6œ adœke 6œ tondœ gbolo yakoshe nœ mœ kane, mbœrœ œshe kœdœ gbolo yakoshe nœ mœ tshebabale dœ mœ. ³⁹ Ishiri sœ kœza she trale dœ kœta rawa kpala kpala. Ishirinœ sœ kœyaka she, tshe dœtœ ye ndœr ndœr ndœr, yé furutsha ama ye oma putu putu. Ishirinœ mbœrœ tœ ye le'ere le'ere yeka á gitœ ye pa ye, kashe katsha nene. ⁴⁰ Mœ ki fœ ayambarœ nœ zœ adœke endje gœrœ she, kashe endje lili nene.» ⁴¹ Yisu pa fœ endje adœke: «E'e dœ aekpe azu, 'e sœsœ dœ kœyindœrœ nene! Mœ kpa œœpe dœ 'e awa bale manda olo kotoo yeka á kœru lœsu mœ tœ œtshœ 'e? Manda nœ, tshe pa fœ yakoshœnœ adœke: Na dœ gbolo nœ zœ gamœ!»

⁴² Lœndœ á gbolonœ na ndoo dœ Yisu, ekpe ishirinœ za she vesho ga tœ œshœ yé, tshe dœ tœ ye ndœr ndœr. Kashe Yisu nga dœ ishirinœ adœke tshe wuta, yé á tshe wuta lœ gbolonœ yeka á tshe gi she fœ abanœ. ⁴³ Yé azu kœ katœ ama endje ti œsœ tœ kœwu egerœ gbœgbœ nœ Ndjaba.

Yisu kpa pa bisha o'o tœ upu nœ kuzu ye

(Wu 6a tœ Mat 17.22-23;
Mar 9.30-32)

Bata á azu kœ sœ lima kœkitœ œsœ œneke kœ á Yisu mbœrœ, tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: ⁴⁴ «'E dji œneke á mœ yindœ kœpa tœnœ fœ 'e asœke dœ œtshœnœ kane: Endje ka Gbolo nœ uzu ga tshakane

azu.» ⁴⁵ Kashe ayambarø nœ ye djidji tshelœ kata ndœma toronœ ascœmœ nene. Ádánœ mamatœ endje ngbi nene mbœrœ á endje kœedjidji tshelœ katanœ nene. Yé endje kpa awa kœeyu Yisu tœ ádánœ ye.

Ɔde dá dœ egerœ uzu lœ ugurutœ ayambarœ a?

(Wu 6a tœ Mat 18.1-5; Mar 9.33-37)

⁴⁶ Ayambarœ te lima tœ kœegbugburu tshelœ o'o mbœrœ kœewusœ tsheneke á tshe dœ egerœ uzu lœ ugurutœ endje. ⁴⁷ Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje kœ, œ za anga aya gbolo ga indiri tœ ye, ⁴⁸ yé á pa fœ endje adœke: «Uzu kœ á tshe za osho kœesœ fœ gbolo ascœke dœ i'iri mœ, dá tshe za osho kœesœ fœ mœ. Yé uzu á tshe za osho kœesœ fœ mœ, za ndje osho kœesœ fœ tsheneke á tshe vwa mœ. Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ teasho lœ ugurutœ 'e kœ, œshe dá dœ egerœ uzu.»

Uzu á tshe kœeyiyangba 'e nene, œshe kœedœ uzu nœ 'e

(Wu 6a tœ Mar 9.38-41)

⁴⁹ Yowane pa fœ Yisu adœke: «Gbozu, 'a wu anga uzu bale, tshe sœ kœegœœ ekpe ishiri dœ i'iri zœ, yé 'a para awa kœkœ she mbœrœ tshe sœsœ awa bale dœ azœ nene.» ⁵⁰ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «'E kœkœ she nene, mbœrœ tsheneke á tshe kœeyiyangba 'e nene, œshe kœedœ uzu nœ 'e.»

Anga azu Samariya tshapu kœza osho kœesœ fœ Yisu

⁵¹ Lœkœ á olo kœ'œ Yisu ga lafo ndo lima, tshe wu dœ œtshœnœ adœke œne ro ga lœ Yerusaleme. ⁵² Tshe vwa aayi avwa utshu ye. Endje tetœ awa, œ na œ li ga lakpi Samariya mbœrœ kœeguma osho kœesœ fœ she. ⁵³ Kashe azu tshalakpinœ zaza osho kœesœ fœ she nene, mbœrœ tshe sœ kœena ga lœ Yerusaleme. ⁵⁴ Kœewu ataa, ayambarœ nœ ye, Jake œdœ Yowane pa adœke: «Gbozu, 6œ yindœ nœ adœke 'a pa fœ yavuru 6a lafo, œ sœ œ ko azunœ ascœmœ dœ endje ju trulu ye a?» ⁵⁵ Kashe Yisu fatœ ye ga ndœ endje, yé œ gbagbara endje. ⁵⁶ Yé endje na ga lœ anga angbi tshalakpi.

O'o tœ upu nœ azu á endje yindœ kœena manda Yisu

(Wu 6a tœ Mat 8.19-22)

⁵⁷ Lœkœ á endje sœ lima kœena tœ ala awa, anga uzu pa fœ Yisu adœke: «Mœ na manda zœ tœ osho kœ á 6œ na tœnœ.» ⁵⁸ Yisu gi fœ she adœke: «Angbangewo sœ dœ ogoro endje yé ayanu sœ ndje dœ koma endje. Kashe Gbolo nœ uzu gugu dœ osho kœelo tœnœ nene.»

⁵⁹ Tshe pa fœ anga uzunœ adœke: «Na manda mœ.» Uzunœ ascœmœ gi fœ she adœke: «Za awa fœ mœ dœ mœ na œ shi aba mœ utshunœ yekane.» ⁶⁰ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Katœ akuzu dœ endje shi akuzu nœ endje. Tœ 6œ nœ zœ, na kœmindœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.»

⁶¹ Anga uzu kpa pa fœ she adœeke: «Gbozu, mœ yindœ kœna mangba zœ, kashe za awa fœ mœ doé mœ na œ pu doé azu tshelœ bingi nœ mœ utshunœ yekane.» ⁶² Yisu gi fœ she adœeke: «Uzu á tshe kœza ngapo mbœrœ koedjo kindi yé á sœ kœmesho ga ngba ye, tshe lili kœmbœrœ akwa mbœrœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

10

Yisu vwa ayambarœ zazu votœ doé ndjokpa doé bisha (72)
(*Wu 6a tœ Mat 9.37-38; 10.7-16; Mar 6.8-11*)

¹ Manda nœ, Gbozu ke anga ayambarœ zazu votœ doé ndjokpa doé bisha, yé œ vwa endje bisha bisha utshu ye dje lœ ongbo œdoe pe dje lakpi á tshe yindœ kœna lœ nœ doé tœ ye. ² Tshe pa fœ endje adœeke: «Leyœ doro ndjoro 6a lœ kindi, kashe ayi kœkœ tœnœ ngbangba nene. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e ki fœ ayengœ leyœnœ adœeke tshe vwa anga aayi akwa mbœrœ kœkœ tœnœ. ³ 'E na zœ! Mœ sœ kœvwa 'e 6ata apata 6a ugurutœ amuru. ⁴ œdoe ngendja, œdoe ngbade, œdoe œrada, 'e zaza œrœ bale nene. 'E kaka tœ ala awa waa mbœrœ kœgo o'o doé azu nene. ⁵ Lœkœ á 'e kœli 6a sœnda nœ uzu, 'e pa utshunœ adœeke: "Kœsœ gee sœ sœndance asœke." ⁶ œdoe uzu nœ kœsœ gee kœsœ sœndance, kœsœ gee nœ 'e œ sœ pa ye. Á kœsœsœ atamœ nene, kœsœ geenœ œ kwa ga ndœ 'e. ⁷ 'E sœ 6a sœndance

asœmœ, 'e zi œrœ doé œ ndjo œrœ á endje to fœ 'e. Gbambance nene, œ li adœeke ayi akwa gbœ œrœ tshangba akwa nœ ye. 'E lolo lœ anda bale doé bale na tœnœ nene.

⁸ «œdoe 'e kœwuta ga lœ ongbo yé á endje kœza osho kœsœ fœ 'e tœnœ, 'e zi œneke á endje to fœ 'e. ⁹ 'E she aayi kœba á endje sœ kpœtœmœ, yé œ pa fœ endje adœeke: "Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta œrr ga ndœ 'e ye." ¹⁰ Kashe lœ ongbo á 'e kœli ga lœ nœ yé á endje kœzaza osho kœsœ fœ 'e nene, 'e wuta ga tœ ala awa doé œ pa adœeke: ¹¹ "A gœrœ trusha tshelœ ongbo nœ 'e á tœpe tshada 'a ga ati fœ 'e. Andaa 'e wusœ nœ adœeke, Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta ga ndœ 'e ye." ¹² Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœeke: Doé lœkœ kœwa ngbanga pa azu, ngbanga nœ azu tshelœ ongbonœ asœmœ œ sœ doé œgbœnœ kœropa œnœ azu Sodomœ.»

Ongbo á gugu doé kœyindœrœ nene

(*Wu 6a tœ Mat 11.20-24*)

¹³ «Oyo nœ 'e, azu tshalakpi Koraze! Oyo nœ 'e, azu tshalakpi Betesayida! Gbambance nene, œdoe afá á mœ mbœrœ 6a ndœ 'e kœmbœrœ má tœ endje 6a lakpi Tire œdoe 6a lakpi Sidona, azu tsha 6a zœ œ verœ má sake yé œ sœ ga lœ vorowo, mbœrœ kœma adœeke œne fatshalœsu œne ye. ¹⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, doé olo kœwa ngbanga, endje wa o'o nœ azu Tire œdoe azu Sidona tœ œgbœnœ

бата æнæ 'e nene. ¹⁵ Yé e'e dæ azu Kaparnawumu, 'e gbe adœke 'e 'o ærrr ga lafo zœ a? 'E jerœ bala ærrr ba læ ogo нæ akuzu.»

¹⁶ Yisu kpa pa fœ ayambarœ нæ ye adœke: «Uzu á tshe dji o'o ama 'e; dá tshe dji ndje o'o ama мæ ye. Yé tsheneke á tshe kœyiyindœ o'o ama 'e nene, dá tshe yiyi ndje ndœ o'o ama мæ nene. Dœ тоæнæ ataa tshe yiyi ndje ndœ tsheneke á tshe vwa мæ nene.»

Kœgu ayambarœ zazu votœ dœ ndjokpa dœ bisha

¹⁷ Ayambarœ zazu votœ dœ ndjokpa dœ bisha gu lima dœ yanga, yé œ pa adœke: «Gbozu, aekpe ishiri mbœrœtœ endje lindœ o'o ama 'a dœ lœkœ á 'a pu o'o fœ endje dœ i'iri zœ.» ¹⁸ Yisu pa fœ endje adœke: «Mœ wu lima Satana, tshe to ba lafo, œ te ga ati бата kœyerœwa yavuru. ¹⁹ 'E dji мæ kane! Mœ za awa fœ 'e adœke 'e zuru ayakoro œdœ akpalakongo dœ ada 'e, yé gbœgbœ 'e ropa æнæ yingba 'e. Ekperœ bale œ mbœrœtœ 'e nene. ²⁰ Ataa atamœ gbaa, 'e sœsœ dœ yanga mbœrœ á aekpe ishiri mbœrœtœ endje lindœ o'o ama 'e nene, kashe 'e sœ dœ yanga mbœrœ á Ndjaba su i'iri 'e ga la buku нæ ye ba lafo.»

Yisu sœ dœ yanga

(Wu ba tœ Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Pe kpœtœ œsœнæ, Otshœ Ishiri za yanga fœ Yisu yé tshe pa adœke: «Aba, œbœ kœdœ

Gbozu нæ tshalafœ œdœ tshapashœ! Mœ donga bœ mbœrœ bœ ma œeneke á bœ za yiwa тоæнæ тоæ azu á endje sœ dœ kœwusœtœ dœ pe azu á endje sœ dœ kœwusœrœ, yé á yisœ нæ fœ a'eara azu. Adjapu Aba, œbœ dá yindœ нæ adœke œ mbœrœtœ ye atamœ asœmœ. ²² Aba мæ katœ œrœ kœ fœ мœ. Uzu œ wusœ ádá Gbolo nene, kashe kolœ Aba dá wusœ нæ; uzu bale œ wusœ ádá Aba nene, kashe kolœ Gbolo dá wusœ нæ œdœ pe endjeneke á Gbolo yindœ kœyisœ ye fœ endje.»

²³ Manda нæ, Yisu fatœ ye ga ndœ ayambarœ нæ ye œ pa fœ endje dœ kuti endje adœke: «Yanga нæ azu á endje sœ kœwu œeneke á 'e sœ kœwu тоæнæ. ²⁴ Gbambanœ nene, мœ pa ngbi fœ 'e adœke aayi kœgbara o'o œdœ agbozugo ndjoro gbe kœwu œeneke á 'e sœ kœwu тоæнæ, kashe endje wuwu nene. Endje gbe lima kœdji œeneke á 'e dji, kashe endje djidji lima nene.»

Kœyindœsho kœdœ awa soro á ka nene

(Wu ba tœ Mat 22.34-40; Mar 12.28-31)

²⁵ Anga ayi kœyisœ awa akwa bale áalafo lima mbœrœ kœwu lœsu Yisu, yé á yu she adœke: «Ayikœyisœrœ, œrœ gadœ dá мœ kœmbœrœ yeka á kœgbœ soro neke á ka nene a?» ²⁶ Yisu gi fœ she adœke: «O'o gadœ dá endje sú ba la buku нæ awa akwa a? Bœ di ma æнæ zœ kotoo?» ²⁷ Uzunœ gi fœ she adœke: «E li adœke bœ yindœ

Gbozu Ndjaba nœ zœ dœ l̥su zœ bale, dœ ishiri zœ djigi, dœ gb̥gb̥ zœ œdœ pe dœ gb̥tshelœ nœ zœ k̥. Œ li ndje adœke bœ yindœ yanga zœ b̥ata á bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.»²⁸ Yisu pa fœ she adœke: «Bœ gi o'onœ dœ ɔtsh̥nœ. Mbœrœ atamœ yeka á kœgb̥ soro neke á ka nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ uzu Samariya

²⁹ Kashe ayi kœyisœ awa akwanœ yi lima ndœ kœma adœke œne tete dœ o'o nene, œ yu Yisu adœke: «Yé ataa, œdœ dá dœ yanga mœ a?»³⁰ Yisu gi fœ she adœke: «Anga uzu bale to lima ba lœ Yerusaleme œ sœ kœro ga lœ Yeriko, yé œ wuta ga tœ ayi angba. Endje verœ lœba tœ ye, œ ko œrœ k̥ tœ ye, yé œ bi she ndoo dœ kuzu yeka á katœ ye dœ kœro endje.»³¹ Manda nœ teasho, anga nganga Ndjaba bale sœ lima kœro dœ awanœ asœmœ. L̥k̥ á tshe wu uzunœ asœmœ, tshe sha pa ye, yé œ ro zara da ye.³² Manda nœ, anga Levi wuta ndje ga tœ oshonœ asœmœ. L̥k̥ á tshe wu uzunœ asœmœ, tshe sha pa ye, yé œ ro zara da ye.³³ Kashe anga uzu Samariya bale á tshe sœ lima kœna gene, wuta ga tœ uzunœ asœmœ. L̥k̥ á tshe wu she, oyo ye ka she.³⁴ Tshe gitœ ye ndoo dœ she, œ djut̥ uku tœ ye, yé œ ta kada œdœ vinu ga la nœ. Manda nœ, tshe za she ga pa mbarata

nœ ye, œ na dœ she ga tœ anda nœ agene, yé á gb̥ndœ ye.³⁵ Osho k̥r̥ pa nœ, tshe ko langere ngendja bisha fœ ayeng̥ kœgb̥ndœ anda nœ agenœ, yé œ pa fœ she adœke: «Gb̥ndœ uzunœ asœke. Œdœ bœ kœndi anga angbi ngendja pa ye kœropa nœ, mœ gi fœ bœ l̥k̥ á mœ kœgu t̥ kpœke.»

³⁶ Yé Yisu kpa yu ayi kœyisœ awa akwanœ adœke: «Ba tœ zœ nœ zœ, œdœ lœ ugurutœ azunœ asœmœ vot̥ dá matœ ye adœke œshe kœdœ yanga uzu á ayi angba bi she a?»³⁷ Ayi kœyisœ awa akwanœ gi adœke: «Tsheneke á tshe wu oyo ye, yé á gb̥ndœ ye asœmœ.» Ngbewo Yisu kœpa fœ she adœke: «Gu zœ, yé œ mbœrœ ndje atamœ.»

Yisu na ba ndœ Amarata dœ Mareya

³⁸ L̥k̥ á Yisu dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœ awa, tshe wuta ga lœ anga tshalaki bale, yé anga yashe bale lakpinœ á i'iri ye kœdœ Marta, za osho kœsœ fœ she ba sœnda nœ ye.³⁹ Tshe sœ lima dœ anga ying̥nœ á i'iri ye kœdœ Mareya. Tshe sœ lima ga ati ba tœ ada Yisu, yé á sœ kœdji o'o á tshe sœ lima kœpa toœnœ.⁴⁰ Marta sœ lima dœ akwa ngbangbangba á ropa ye. Tshe na ndoo dœ Yisu œ pa fœ she adœke: «Gbozu, mara á ying̥ mœ ka kolœ tœ mœ ti kuti mœ kœmbœrœ akwa k̥ asœke, sœsœ kœmbœrœ œrœ bale ba ndœ zœ nene a? Pa fœ she tshe na, œ ti kane mœ ga

lafo.» ⁴¹ Gbozu Yisu gi fœ she adœeke: «Marta, Marta, mœ wu adœeke lœsu zœ sœ ga lafo yé 6œ sœ kœdœtœ zœ mbœrœ œrœ ndjoro. ⁴² Kashe wusœ nœ adœeke kolœ œrœ tsheba-bale dá sœ dœ ádá kœrosœ nœ. (Etoœnœ dá Mareya ke œnœ ye ascœmœ, uzu bale œ kakara tœ ye nene.»

11

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœza avwala

(Wu 6a tœ Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Dœ anga ɔɔ bale, Yisu sœ lima kœza avwala fœ Nd-jaba 6a tœ anga osho bale. Lœkɔ á tshe za avwalanœ á ka, anga yambarœ nœ ye bale pa fœ she adœeke: «Gbozu, yisœ mara kœza avwala fœ 'a 6ata á Yowane yi lima sœ nœ fœ ayambarœ nœ ye.» ² Yisu pa fœ endje adœeke: «Lœkɔ á 'e kœsœ kœza avwala, 'e pa adœeke:

“Aba, œ li adœeke azu kɔ lisœ œyerœ i'iri zœ kaka adœeke Ogo gbozu nœ zœ jerœ.

³ To rœgo á li adœeke 'a zi ɔɔ dœ ɔɔ fœ 'a.

⁴ Djœrœndœ ekperœ nœ 'a, gbambanœ nene a'a ndje, 'a sœ kœdjœrœndœ ekperœ nœ anga azu á endje sœ kœmbœrœ fœ 'a.

Yé gbœndœ 'a adœeke 'a lili ga lœ ekperœ nene.”»

⁵ Yisu kpa pa fœ endje adœeke: «E kœdœ adœeke anga uzu bale lœ ugurutœ 'e kœsœ dœ yanganœ yé á na ga ndœ ye dœ œgbɔ butshɔ

mbœrœ kœpa fœ she adœeke: “Yanga mœ, daka mapa votɔ fœ mœ. ⁶ Gbambanœ nene, anga yanga mœ bale á tshe sœ kœna gene yi kumu ye ga ndœ mœ ngœngœ asœke, yé mœ gugu dœ œrœ kœto fœ she bale nene.” ⁷ Yé á kœsœ adœeke yanganœ á tshe lo 6a scœnda gi fœ she adœeke: “Katœ mœ, ndandanga mœ nene mbœrœ mœ tshu manda nœ mœ ga tœnœ ye. A'a dœ agbolo nœ mœ á sœ tœ olo; mœ áalafo ndœ kœza mapa fœ 6œ nene.”

⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke: Ataa œdœ tshe kœáalafo ndœ kœko mapa fœ she mbœrœ á tshe dœ yanganœ nene, tshe áalafo yé œ to œneke kɔ á yanganœ gbe dœ tœnœ fœ she mbœrœ á yanganœ shi ngbiri dœ kœ'e she kpœ pa nœ kpœ pa nœ.

⁹ «Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke: 'e kœyœndœ œrœ, endje to fœ 'e. 'E kœpara œrœ, 'e gbɔ ye. 'E kœnge manda, endje kœrɔ fœ 'e. ¹⁰ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe yœndœ œrœ, endje to fœ she; tsheneke á tshe para œrœ, tshe gbɔ; yé tsheneke á tshe nge manda, endje kœrɔ fœ she ye. ¹¹ Aba gbolo neketa ugurutœ 'e dá yindœ nœ adœeke œne za yakoro fœ gbolo nœ œne tœ œsœ ageatshalangu á tshe yœndœ nœ a? ¹² Too œdœ tshe kœyœndœ oporo ngato, tshe za kpalakongo fœ she a? ¹³ Ataa, œdœ e'e á 'e dœ aekpe azu, 'e kœwusœ kœto œtshœrœ fœ agbolo nœ 'e, Aba azœ á

tshe sœ 6a lafo œ vwaratœ ye tœ koeto Ɔtsho Ishiri fœ endjeneke á endje yãndœ nœ ye a?»

Yisu mbœmbœrœ akwa dœ gbœgbœ nœ Satana nene

(Wu 6a tœ Mat 12.22-30; Mar 3.22-27)

¹⁴ Anga uzu bale sœ dœ ekpe ishiri pa ye. Ekpe ishirinœ asœmœ mbœrœ adœke uzunœ papa o'o nene. Lœko á Yisu gœro ekpe ishirinœ pa ye, ngbewo tshe tetœ koœpa o'o yé azu ndjoro ki lima tœ œsœnœ waa. ¹⁵ Kashe anga azu pa lima adœke: «Tshe sœ kœgœro ekpe ishirinœ dœ gbœgbœ nœ Bezebula* á tshe dœ gbozu tshapa aekpe ishiri.» ¹⁶ Anga endje yi lima ndœ koewu losu ye, yé œ pa fœ she adœke tshe mbœrœ anga afá bale á sœ koema adœke gbœgbœ nœ ye to 6a ndœ Ndjaba.

¹⁷ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, œ pa fœ endje adœke: «Ɔdœ azu lakpi ogo bale kœsœ koenga koshe ugurutœ endje, tshalakpinœ œ ndi, yé anda œ yo para kœko ga ati. ¹⁸ Ɔdœ Satana kœsœ koenga koshe ga tœ ye dœ tœ ye, Ogo gbozu nœ ye œ shi pa œsho koto o? Gbambanœ nene, 'e sœ koœpa adœke mœ sœ kœgœro ekpe ishiri dœ gbœgbœ nœ Bezebula. ¹⁹ Yé ataa œdœ mœ kœsœ kœgœro ekpe ishiri dœ gbœgbœ nœ Bezebula, azu nœ 'e sœ ndje kœgœro endje dœ gbœgbœ nœ de? 'E koœpa ataa, azu nœ 'e œ wa bala ngbanga ga pa 'e dœ

tœ endje. ²⁰ Kashe œdœ mœ kœsœ kœgœro ekpe ishiri pa azu dœ gbœgbœ nœ Ndjaba, dá œ sœ koema adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta ga ndœ 'e ye.

²¹ «Lœko á uzu gbœgbœ kœza œrœ koshe á sœ kœgbœndœ anda nœ ye, œrœ bale œ turutœ œrœ nœ ye nene. ²² Kashe œdœ anga angbi uzu á tshe ropa ye dœ gbœgbœ kœyi kumu ye á gœro she, tshe gbœtœ œrœ koshe nœ ye á tshe za losu ye ga pa nœ asœmœ ye. Tshe kurutshelœ œrœ ko á tshe ko tœ ye.

²³ «Uzu á tshe sœsœ awa bale dœ mœ nene, œshe kœdœ yingba mœ. Yé tsheneke á tshe sœsœ kœti kane mœ adœke 'a ngbœba azu nene, sœ kœendjœtshelœ endje.»

Kœkwa ekpe ishiri ga pa uzu

(Wu 6a tœ Mat 12.43-45)

²⁴ «Lœko á ekpe ishiri kœgitœ ye pa uzu, tshe na djezœ lœ kpagagasho mbœrœ koœpara osho kœsœ tœnœ. Ɔdœ tshe kœgbœgbœ osho kœsœ tœnœ nene, tshe pa 6a lœ ye adœke: "Mœ kwatœ mœ ga lœ anda nœ mœ á mœ wuta lœ nœ." ²⁵ Tshe kwatœ ye yé œ wu adœke endje ngbœ tshasœnda, œ guma œrœ tshelœnœ dœ awanœ. ²⁶ Koewu ataa, tshe na œ e anga aekpe ishirinœ minu dœ bisha (7) á endje ropa ye, endje gu œ li ga sœndanœ, yé œ sœ kpœtœmœ. Mara kœsœ uzunœ asœmœ kpa

* 11.15 11.15 Anga i'iri Satana kœdœ Bezebula

sœ tœ ekpenœ kœrosœ œeneke utshunœ.»

Adja yanga

²⁷ Lɔkɔ á Yisu pa o'onœ asœmœ á ka, anga yashe á tshe sœ lima ɓa uguru ukpulu azu, pa fœ she adœke: «Yanga nœ yashe á tshe gbɔ nguzu zœ á zu ɓœ, yé á gbɔndœ zœ dœ ɔngɔ.» ²⁸ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Azu á endje sœ kœdji o'o ama Ndjaba yé á sœ kœza ga tœ akwa, endje asœmœ dá sœ dœ yanga kœropanœ.»

Ambárá afá nœ Gbolo nœ uzu

(Wu ɓa tœ Mat 12.38-42)

²⁹ Bata á azu ndjoro sœ lima kœngbɔtœ endje ga indiri Yisu, tshe tetœ kœpa o'o fœ endje adœke: «Azu nœ tshakpesheke asœ kœdœ aekpe azu. Endje yindœ nœ adœke œne wu anga ambárá afá bale á sœ kœma adœke mœ to ɓa ndœ Ndjaba. Kashe endje wu bale nene, kolœ ambárá œeneke á Ndjaba ma lœ awa nœ Yona. ³⁰ Gbambanœ nene, ɓata á azu Ninive wu lima ambárá lœ awa nœ Yona, Gbolo nœ uzu œ dœ ambárá mbœrœ azu nœ tshakpesheke. ³¹ Dœ lɔkɔ kœwa ngbanga, gbozu yashe tshapa ogo ɓa lœ Sudi, œ tœ meza pa azu nœ tshakpesheke. Gbambanœ nene, tshe to ɓa lœ ndɔngɔlɔ tshakala ogo pa ɔshɔ á na kœdji o'o á sú dœ kœwusœtœ nœ Salomo. Kashe anga uzu á tshe sœ ɓa ke, tshe ropa Salomo ye. ³² Dœ lɔkɔ kœwa ngbanga, azu tshalakpi

Ninive œ tœ meza pa azu nœ tshakpesheke. Gbambanœ nene, azu Ninive fatshalɔsu endje lɔkɔ á Yona yisœ o'o ama Ndjaba fœ endje. Kashe anga uzu á tshe sœ ɓa ke, tshe ropa Yona ye.»

O'o tœ upu nœ miinda

(Wu ɓa tœ Mat 5.15; 6.22-23; Mar 4.21; Luk 8.16)

³³ «Uzu bale tata owo ga tœ miinda mbœrœ kœza yiwa tœnœ too kœza ga tshakudu lɔsu nene; kashe tshe za ga pa gbarœ á endje za miinda ga pa nœ mbœrœ adœke azu kɔ á endje li ga sœnda, mesho ngbi tœnœ. ³⁴ Miinda nœ undu zœ kœdœ ala zœ. Œdœ ala zœ kœsœ dœ ɔtshɔnœ, undu zœ djigi œ sœ ndje lœ ingbisho. Kashe œdœ ala zœ kœsœ dœ kɔɓa, undu zœ ndje œ sœ lœ ubu osho. ³⁵ Ataa, sœ dœ gbɔdjela adœke miinda á sœ ɓa ndœ zœ, œ dœ ubu osho nene. ³⁶ Œdœ undu zœ djigi kœsœ tœ ingbisho yé anga osho bale kœsœsœ lœ ubu osho nene, undu zœ œ sœ lœ ingbisho ɓata ishiri miinda á tshi ga tœ zœ.»

Yisu gbagbara Afarisayi œdœ aayi kœyisœ awa akwa

(Wu ɓa tœ Mat 23.4-36)

³⁷ Lɔkɔ á Yisu pa o'o á ka, anga Farisayi bale e she adœke tshe na dœ œ zɔ œrœ ɓa ndœ œne. Yisu na œ li ga sœnda nœ ye, yé œ sœ ga indiri ndaba kœzirœ. ³⁸ Kœwu lima adœke Yisu djudjuto kane ye ɓata awa akwa pa tœnœ utshu kœzirœ nene, Farisayinœ kitœ œsœnœ. ³⁹ Yé Gbozu kœpa fœ she

adœke: «E'e dœ Afarisayi, 'e sœ kœdjutœ kolœ tshapa yashi œdœ tshapa saani, kashe lœsu 'e sũ dœ ogo kœzi angba œdœ pe dœ ókó. ⁴⁰ E'e kœdœ agbakindi! Ndjaba á tshe mbœrœ tshapa œrœ, œ dœdœ she dá mbœrœ ndje tshœlœnœ nene a? ⁴¹ 'E ko œrœ á sœ 6a lœ yashi œdœ œneke 6a lœ saane nœ 'e, tœ makabo fœ aayi oyo. Yé atamœ, œrœ kœ á 'e mbœrœ, œ sœ yerœ.

⁴² «Kashe oyo nœ 'e dœ Afarisayi! Mbœrœ 'e sœ kœto bale lœ ndjokpa lœ kako dœngœ 6ata tshalumba, dimbili œdœ tshelœ aka dœngœ kœ, fœ Ndjaba. Kashe 'e sœ kœdjeroendœ kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii œdœ pe kœyindœ Ndjaba. Œrœ á li adœke 'e mbœrœ dœmœ, kashe 'e kaka ndje tœ asœmœ nene.

⁴³ «Oyo nœ 'e dœ Afarisayi! Mbœrœ 6a lœ Sinagoga, 'e yindœ kœsœ kolœ 6a utshunœ 6a tœ osho agboro azu, yé œ sœ kœyi kolœ ndœ nœ adœke azu bala 'e 6a tœ œsœ angbœtœ. ⁴⁴ Oyo nœ 'e! Mbœrœ 'e sœ 6ata tshapa udu á anga œrœ bale sœsœ pa nœ nene, yé á azu wuwusœ nœ nene á sœ kœna tœpanœ.»

⁴⁵ Yé kœdji o'onœ ataa, anga ayi kœyisœ awa akwa nœ Ayuda bale pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, o'onœ á 6œ pa asœmœ, 6œ sœ kœgu ndje 'a!»

⁴⁶ Yisu gi fœ she adœke: «Oyo nœ 'e ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa nœ Ayuda! Mbœrœ 'e sœ kœko ogboro

kongba ga pa kumu azu, kashe 'e tuturutœ anganœ dœ yœkœne 'e bale nene tœ kœti kane endje. ⁴⁷ Oyo nœ 'e! Mbœrœ 'e sœ kœguma tshapa udu aayi kœgbara o'o á endje tshu, andaa aata 'e dá wo lima endje. ⁴⁸ Ataa, 'e sœ kœma adœke 'e yindœ œrœ á aata 'e mbœrœ lima ye. Gbambanœ nene, endje wo lima aayi kœgbara o'o yé á 'e sœ kœguma tshapa udu endje. ⁴⁹ Mbœrœ tœnœ ataa dá Ndjaba lœ kœwusœtœ nœ ye, pa adœke: «Mœ vwa bala aayi kœgbara o'o œdœ aayi avwa fœ endje; endje wo anga endje, yé œ mbœrœ œrœ kanga ga tœ anga endje.» ⁵⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ za djofele fœ azu nœ tshakpesheke mangba kuzu nœ aayi kœgbara o'o kœ á endje wo lima endje, kœto 6a tœ ali kœmbœrœ tshapashœ, ⁵¹ Kœto kpœtœ kuzu Abele œrrr ga tœ œnœ Zakariya á endje wo lima she 6a uguru ndaba tokóró œdœ œyerœ osho. Adjapu, mœ sœ kœmindœ nœ ngbi fœ 'e adœke, azu nœ tshakpesheke œ gbœ djofele tshaangbanœ.

⁵² «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa nœ ayuda! Mbœrœ 'e za herela nœ kœwusœrœ: E'e dœ tœ 'e 'e lili ga zœ nene, yé 'e sœ kœpakata endjeneke á endje yindœ kœli tœnœ.»

⁵³ Lœkœ á Yisu wuta lœ andanœ asœmœ, ayi kœyisœ awa akwa nœ ayuda dœ pe Afarisayi, sœ dœ ókó yé œ te lima tœ kœyu she tœ mara

tshelœ áká o'o kɔ. ⁵⁴ Endje sœ lima dœ gbetshelœ nœ kœgi uku ga tœ awa ye yeka á kœgbɔ she lœ o'o ye.

12

Yisu gbota tshelœ utu ayambarœ nœ ye tœ upu nœ awulapatshɔ

(Wu 6a tœ Mat 10.26-27)

¹ Dœ lɔkɔnœ asœmœ, azu ngbɔtœ endje kofokofo ga toenœ dœ mara adœke endje zurutœ endje. Yisu pa utshunœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E gbɔndœtœ 'e tœ ɔyɔ kœsuku mapa nœ Afarisayi, œ yindœ kœpa adœke œrœ wulapatshɔ nœ endje. ² Gbambanœ nene, œneke kɔ á zatœ endje yiwa toenœ œdœ pe œneke kɔ á patœ endje lœ ubunœ, œ wuta. ³ Mbœrœ toenœ ataa, o'o kɔ á 'e pa lœ ubunœ, azu kɔ œ dji ngbi dœ ɔɔ. Yé o'o kɔ á 'e pa ga lœ utu anga uzu 6a lœ gbɔshɔ, œ wuta ga shu ga pa anda ye.»

Kœza ɔsu ga tœ Ndjaba

(Wu 6a tœ Mat 10.28-31)

⁴ «Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e dœ anga mœ adœke: 'e kpakpa awa azu á endje wo ɔkɔ nene, mbœrœ endje kpa mbœrœ œrœ bale manda nœ nene. ⁵ Mœ sœ kœyisœ uzu á li adœke 'e kpa awa ye fœ 'e: 'e kpa awa Ndjaba á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kœvwɪ 'e ga lœ kudu owo manda kuzu 'e. Mœ pa fœ 'e adœke œshe dá 'e kœkpa awa ye. ⁶ Endje kaka a'eara ayanu mindu dœ ama ngendja

teasho nene a? Kashe Ndjaba djedjœrœndœ anga bale lœ ugurutœ endje nene. ⁷ Œdœ ndje sukumu 'e, Ndjaba di kɔ. Awa mbœmbœrœ 'e nene, gbambanœ nene, œsœ 'e li kœropa a'eara ayanu.»

Kœvwaratœsho too kœyindœ Yisu Kristu

⁸ «Mœ sœ kœpa fœ 'e atake: Tsheneke á tshe matœ ye ngbi 6a utshu azu adœke œne kœdœ uzu nœ mœ, Gbolo nœ uzu œ ma ndje she ngbi 6a utshu aandjelu nœ Ndjaba adœke œshe kœdœ uzu nœ œne. ⁹ Kashe tsheneke á tshe vwaratœ ye tœ mœ 6a utshu azu kɔ; œmœ dœ Gbolo nœ uzu, mœ vwara ndje tœ mœ tœ ye 6a utshu aandjelu nœ Ndjaba kɔ, adœke mœ wuwusœ ye nene. ¹⁰ Yé ekpe o'o á uzu kɔ œ pa tœ upu nœ Gbolo nœ uzu, Ndjaba œ djœrœndœ ekperœ nœ ye. Kashe tsheneke á tshe kœgusœ ɔtshɔ Ishiri, Ndjaba œ djœrœndœ ekperœ nœ ye nene. ¹¹ Dœ lɔkɔ á endje kœto 'e na toenœ 6a utshu Sinagoga too 6a utshu aayi kœwa ngbanga too 6a utshu agbozu nœ Lita, 'e tɔtɔ ɔsu 'e tœ mara á 'e gi dœ o'o fœ endje nene. ¹² Gbambanœ nene, ɔtshɔ Ishiri œ yisœ o'o á li adœke 'e pa kolœ pe dœ ada ɔlɔnœ asœmœ fœ 'e.»

Ndœma toro nœ ayi indi

¹³ Anga uzu 6a ugurutœ ukpulu azu pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, pandœ nœ fœ aya mœ dœ tshe kurutshelœ œrœ á aba 'a katœ nœ ti fœ 'a, tœ mœ dœ she.» ¹⁴ Yisu

gi fœ she adœke: «ƒede dá za mœ tœ ayi kœwa ngbanga too tœ ayi kœkurutshelœ œrœ nœ 'e a?»¹⁵ Manda nœ, tshe pa fœ endje kœ adœke: «Ala 'e gbœ kane! 'E sœsœ dœ egerœ lœsu mbœrœ kœgbœ œrœ tshapashœ asœke nene. Gbambanœ nene, soro nœ uzu sœsœ mbœrœ œrœ nœ ye nene, œdœ tshe kœdœ ndje ayi kœgbœrœ gbaa.»

¹⁶ Yé manda nœ, Yisu pa anga ndœma Toro bale fœ endje adœke: «Anga ayi kœgbœrœ bale sœ lima dœ egerœ kindi nœ ye á tshe sœ lima kœgbœ rœgo lœ nœ waa. ¹⁷ Tshe sœ lima kœgbe tshelœ ye yé œ sœ kœyutœ ye adœke: «ƒœrœ gadé dá mœ kœmbœrœ a? Mœ gugu dœ osho kœngbœba rœgo nœ mœ kœ ga tœncœ nene.»¹⁸ Tshe kpa pa adœke: «ƒœrœ á mœ mbœrœ dœke: Mœ ndi tshelœ kogba nœ mœ, yé œ mœ anga yœngœngœnœ á li adœke mœ ngbœba ble œdœ anga œrœ nœ mœ kœ ga lœ nœ. ¹⁹ Manda nœ, mœ kpa pa tœ upu nœ mœ dœ tœ mœ adœke: Mœ sœ dœ œrœ waa mangba ungu ndjoro. ƒœ li adœke mœ yatœ mœ, mœ zi œrœ, mœ ndjo œrœ yé œ sœ dœ yanga.»²⁰ Kashe Ndjaba pa fœ she adœke: «'Endi, dœ butshœ asœke bœ sœ dœ soro nene. Yé œrœncœ á bœ ngbœba tsho tsho tsho ga tœncœ asœke œ dœ œncœ dé?»²¹ Yisu kpa pa adœke: «Asœ kœdœ œneke á wuta ga tœ uzu á tshe ngbœba œrœ tshapashœ kolœ mbœrœ she dœ tœ ye,

kashe á dœdœ ayi kœgbœrœ ba utshu Ndjaba nene.»

A za lœsu azœ djigi fœ Ndjaba

(Wu ba tœ Mat 6.25-34)

²² Manda nœ, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E wu ádánœ á mœ pa fœ 'e adœke: 'e zaza lœsu 'e ga lafo tœ upu nœ kœziroœ á 'e gbe dœ tœncœ mbœrœ soro, too tœ upu nœ lœba á 'e gbe dœ tœncœ mbœrœ œkœ 'e nene. ²³ Gbambanœ nene, soro nœ uzu ropa kœziroœ, yé undu uzu ropa lœba ye. ²⁴ 'E tondœ adiigbaga: endje lulu ngwarœ nene yé œ kœkœ ndje ngwarœ ba lœ kindi nene. Endje gugu dœ kudu too dœ kogba kœngbœba rœgo nœ endje ga lœncœ nene, kashe Ndjaba sœ kœto rœgo fœ endje. E'e, œsœ 'e li kœropa ayanu. ²⁵ ƒede lœ ugurutœ 'e dá li kœza anga olo soro nœ ye ga panœ lœ awa nœ gbetshelœ á tshe sœ dœ tœncœ a? ²⁶ ƒedœ 'e kœsœsœ dœ gbœgbœ kœmbœrœ aya œrœ nene, mbœrœ gadé á 'e za lœsu 'e ga lafo tœ udu œrœ a? ²⁷ 'E tondœ mara á ndœkœ leyœ sœ kœgboro dœ tœncœ ba lœ kindi. ƒœ sœsœ kœmbœrœ akwa nene, yé œ susu ndje lœba nene. Kashe mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, ataa Salomo á tshe dœ ayi kœgbœrœ gbaa, tshe gbœgbœ lima lœba á ga bœta anga ndœkœ leyœncœ asœmœ bale nene. ²⁸ ƒedœ Ndjaba kœverœ lœba ga tœ oforo á sœ lœ kindi kpesheke asœ, yé ba mbatsha á endje li ndœ kœkœ

va ga tœ owo; kœropa nœ kɔ, œncœ 'e doé azu á 'e sœ doé kœyindœrcœ teasho, Ndjaba œ mbœrcœ œrcœ fœ 'e.

²⁹ «'E zaza lœsu 'e ga lafo tœ upu nœ œrcœ gadé dá 'e zi too á 'e ndjo nene. ³⁰ Azu tshapashœncœ asœke á endje wuwusœ Ndjaba nene dá sœ kœpara œrcœncœ asœmœ kɔ. Kashe e'e, 'e sœ doé anga Aba 'e bale á tshe wusœ nœ adœke 'e gbe doé toœncœ. ³¹ 'E para utshunœ Ogo gbozu nœ Ndjaba; yé udu œrcœ kœkɔ, Ndjaba œ to fœ 'e manda nœ.»

*Kœgbœ œrcœ ndjoro ba lafo
(Wu ba tœ Mat 6.19-21)*

³² «Aya ukpulu apata nœ mœ, 'e sœsœ doé awa nene. Gbambœncœ nene, Aba 'e sœ doé yanga kœza ogo tshagbozu nœ ye fœ 'e. ³³ 'E ka œrcœ nœ 'e yé œ ko ngendjœncœ tœ makabo fœ ayi oyo. 'E su ngbade ngendja á li kœndi toœncœ bale nene, 'e gbœndœ œrcœ ndjoro ba lafo, mbœrcœ ba zœ, aayi angba œ zi angbœncœ nene, akœkɔ œ zi nene. ³⁴ Gbambœncœ nene, osho á kœgbœrcœ nœ 'e sœ toœncœ, lœsu 'e sœ ndje kpœtoœmœ.»

*Ndœma toro tœ upu nœ
kœkotœsho ga lœ vola
(Wu ba tœ Mat 24.43-44)*

³⁵ «'E verœ lœba akwa, œ kotœ 'e ga lœ vola, yé œ gbœndœ miinda nœ 'e adœke œ ruru nene. ³⁶ 'E sœ bœta aayi akwa á endje sœ kœkate gbozu nœ endje adœke lœkɔ á tshe kœto ba tœ œsœ ngbœtœ totœ á gu, yé á nge manda yeka œne kœkœrɔ fœ she.

³⁷ Yanga nœ aayi akwa á gbozu nœ endje kœgu, á gbœ endje doé óvóró ala endje. Mœ sœ kœpa doé adjapu fœ 'e adœke: Tshe verœ lœba akwa, œ pa fœ endje adœke endje sœ ga ati mbœrcœ kœzi œrcœ, yé tshe ko rœgo na toœncœ fœ endje. ³⁸ Œdoœ tshe kœkwatœ ye doé midi nœ butshœ too ndje lœ iki kœngato, yé á tshe kœgbœ aayi akwœncœ doé óvóró ala ndje, endje sœ doé yanga waa.

³⁹ «'E wusœ œneke doé œtshœncœ: Œdoœ ayengœ anda kœwusœ ada œlɔ á ayi angba œ na doé toœncœ, tshe katœ ye adœke tshe kavwa manda anda nœ ye nene. ⁴⁰ E'e ndje, œ kotœ 'e ga lœ vola! Gbambœncœ nene, Gbolo nœ uzu œ na doé ada œlɔ neke á 'e wuwusœ nœ nene.»

*Ndœma toro tœ upu nœ
œtshœ ayi akwa doé ekpe ayi
akwa*

(Wu ba tœ Mat 24.45-51)

⁴¹ Yé Petro yu adœke: «Gbozu, bœ sœ kœpa ndœma Torœncœ asœmœ kolœ fœ 'a too fœ azu kœ?» ⁴² Gbozu gi fœ she adœke: «Atamœ œde dá doé kapeta á tshe yœrœtœ ye yé á sœ doé kœwusœrcœ adœke gbozu za she ga pa aayi akwa nœ ye mbœrcœ kœkurutshelœ rœgo tœ endje doé lœkœncœ á li a? ⁴³ Yanga nœ ayi akwa neke á gbozu nœ ye kœgu á gbœ she lœ ama akwœncœ. ⁴⁴ Adjapu, mœ sœ kœmindœ nœ ngbi fœ 'e adœke gbozu œ za she tœ kapeta tshapa œrcœ nœ ye kɔ. ⁴⁵ Kashe œdoœ ayi akwœncœ kœpa adœke:

“Gbozu nœ mœ œ gu katsha nene”, yé á tetœ kœbi udu anga ayi akwanœ: Agbolo yakoshe œdœ ayawuru; œdœ tshe kœzi œrœ yé á ndjo œrœ á mbœrœ she, ⁴⁶ gbozu nœ ayi akwanœ asœmœ œ gu dœ olo œdœ pe dœ ada ɔɔ á tshe wuwusœ nœ nene, tshe bi ayi akwanœ œ gɔɔ she yé œ mbœrœ œrœ kanga fœ she ɔata á endje mbœrœ ga tœ endjeneke á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene.

⁴⁷ «Ayi akwa á tshe wusœ œrœ á gbozu nœ ye sœ kœyindœ nœ yé á tshapu kœgumatœ ye yindjindjince, tshe sɔ she dœ ndjapa awa ndjoro. ⁴⁸ Kashe ayi akwa á tshe kœwuwusœ œrœ á gbozu nœ ye yindœ nœ nene, yé á mbœrœ ataa, gbozunœ œ sɔ she dœ ndjapa awa ndjoro nene. Uzu á endje kœto œrœ fœ she ndjoro, endje yu she tœ œrœ ndjoro. Yé tsheneke á endje ko œrœ fœ she ropa nœ, endje kpa yu she tœ œrœ kœropa nœ.»

Yisu na mbœrœ gade?

(Wu ɔa tœ Mat 10.34-36)

⁴⁹ Yisu pa adœke: «Mœ na kœyi owo ga pa ɔshœnœ asœ, yé ogo nœ mœ adœke owonœ tetœ kœtshi tœnœ ye. ⁵⁰ Mœ yindœ kœgɔɔ batisimu, yé œ li adœke mœ wu oyo œerr ga tœnœ adœke œ mbœrœtœ endje. ⁵¹ 'E gbe adœke mœ na kœza kœsœ gee ɔa pa ɔshœnœ asœke a? Œ œ nene, mœ pa fœ 'e adœke mbœrœ upu nœ mœ azu œ li ga lœ kœkurutshelœtœsho.

⁵² Ngœngœnœ asœke, azu mindu á endje sœ sœnda bale, endje kurutshelœtœ endje: Azu votœ œ yindœ anga endje bisha nene, yé azu bisha œ yi ndje ndœ anga endje votœ nene. ⁵³ Aba œ yindœ gbolo yakoshe nœ ye nene, yé gbolo yakoshe œ yi ndje ndœ abanœ nene. Ayi gbolo œ yindœ yawuru nœ ye nene, yé yawuru œ yi ndje ndœ ayinœ nene. Yini yashe œ yindœ awo gbolo yakoshe nene, yé awo gbolo nœ ye dœ yakoshe œ yi ndje ndœ yinœ dœ yashe nene.»

Kœwusœ ambárá œrœ nœ tshakpesheke

⁵⁴ Yisu pa ndje lima fœ ukpulu azu adœke: «Œdœ 'e kœwu ondoro á za tititi ɔa tœ osho á ɔɔ œ li tœnœ, atamœ 'e pa koloœnœ adœke: “Yavuru œ ni zœ”, ngbewo œ mbœrœ adja tœ ye ata ye. ⁵⁵ Yé œdœ 'e kœwu yugu kœto ɔa lœ sudi kœza gu tœnœ, yé á 'e pa adœke: “osho œ owo zœ”, ngbewo œ mbœrœ adja tœ ye ata ye. ⁵⁶ 'E dœ awulapatshɔ, 'e li kœwusœ ambárá œrœ tshapa ɔshɔ œdœ œnœ tshalafœ, kashe mbœrœ gade á 'e wuwusœ ádá œrœ nœ tshakpesheke á sœ kœmbœrœtœ ye asœke nene a?»

'E guma tshagurutœ 'e utshu kœwa ngbanga

(Wu ɔa tœ Mat 5.25-26)

⁵⁷ Yisu kpa pa adœke: «Mbœrœ gade á 'e wawa ngbanga dœ tœ 'e tœ œneke á sœ ndjii nene a? ⁵⁸ Œdœ

6œ kœsœ kœna dœ uzu á 6œ sœ dœ o'o dœ she ga utshu ayi kœwa ngbanga, mbœrœ adœke 'e guma o'onœ lœ ugurutœ 'e dœ she tœ ala awa. Bœ mbœrœ atamœ kpa awa adœke ayi kœwa ngbanganœ kœzaza 6œ ga tshakane aprusu nene, yé aprusunœ kœvwivwi 6œ ga lœ kánga nene. ⁵⁹ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 6œ adœke, 6œ wuta lœ kánga nene œrr ga tœ kœgi ngendja kœ ye kane.»

13

Kœfatshalœsu too kœtshu kuzu

¹ Dœ lœkœnœ ascœmœ, anga azu na ga ndœ Yisu ndœ kœpandœ upu nœ azu Galilayi á Pilato wo lima endje lœkœ á endje sœ kœza tokóro fœ Ndjaba. ² Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E gbe adœke azu Galilayinœ ascœmœ kœdœ aekpe azu á endje ropa udu azu Galilayi kœ dœ ekperœ yekane á tshu kuzunœ ascœmœ a? ³ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, wala dœmœ. Kashe œdœ 'e kœfatschalœsu 'e nene, e'e para 'e tshu ndje 6ata endje. ⁴ Yé azu ndjokpa dœ mindu dœ amanœ votœ lœ Yerusaleme á endje tshu lima lœkœ á egerœ anda 6a lœ Silowe kavwa, 'e gbe adœke ekperœ nœ endje ropa œnœ azu para lœ Yerusaleme ye a? ⁵ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, wala dœmœ. Kashe œdœ 'e kœfatschalœsu 'e nene, e'e para 'e tshu ndje 6ata endje.»

Ndœma Toro tœ upu nœ œyo fige á tshapu kœle tœnœ

⁶ Yé Yisu kœpa Ndœma Toro asœke fœ endje adœke: «Anga uzu bale lu lima œyo fige ga lœ kindi nœ ye. Anga œbœ bale, tshe na ndœ kœkœ ele figenœ, kashe tshe gbœgbœ nene. ⁷ Yé tshe pa fœ ayi akwa tshelœ kindi nœ ye adœke: “wu kane, ungu votœ kœ, mœ sœ kœna ndœ kœkœ ele fige asœ yé mœ sœsœ kœgbœ tœnœ nene. De ga ati ye. (E sœ kœendi œshœ gbambanœ.” ⁸ Kashe ayi akwa kindinœ gi fœ she adœke: “Gbozu, kpa katœnœ dœ ungunœ asœke kane; mœ dji kudu dji adanœ, œ va oforo ga zœ. ⁹ Anganœ nene ungu manda nœ, œ le zœ. Á œ kœsœsœ ataa nene, 6œ kœde ga ati.”»

Yisu she anga yashe bale dœ œbœ sabata

¹⁰ Dœ anga œbœ sabata bale, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga. ¹¹ Anga yashe bale sœ lima dœ ekpe ishiri á lu she manda ungu ndjokpa dœ mindu dœ amanœ votœ, tshe lu vwerele, yé tshe lili ndœ kœyœrœ tshelœtœ ye ndjii nene. ¹² Kœwu she ataa, Yisu e she œ pa fœ she adœke: «Yashe, 6œ she ye, kœba nœ zœ ka ye.» ¹³ Tshe to kane ye ga pa ye; trale atake, yashe kœka ndjii yé œ kœtetœ kœdonga Ndjaba.

¹⁴ Kashe gbozu tshapa Sinagoga wu lima tœ ekpenœ mbœrœ á Yisu she uzu dœ œbœ sabata, yé œ pa fœ ukpulu azunœ adœke: «A sœ

dœ olo mindu dœ bale nœ kœmbœrœ akwa; 'e na lœ olonœ ascœmœ á endje kœshe 'e, kashe dœ ɔlɔ sabata nene.»
 15 Gbozu kœgi fœ she adœke: «'E kœdœ aayi tshelœma, 'e sœsœ kœkɔrɔ angombe too ambarata nœ 'e dœ ɔlɔ sabata adœke endje na ndœ kœendjo ungu nene a? 16 Yé yashe asœ, ata Abrayamo á Satana i ɓa lima she ga tœnœ manda ungu ndjokpa dœ mindu dœ amancœ votɔ, œ lili má adœke mœ vvara she dœ ɔlɔ sabata nene a?» 17 Manda o'onœ asœ, ayingba ye gbɔ tshula kashe ukpulu azu para sœ lima dœ yanga nœ ɔtshɔ akwa á Yisu sœ kœmbœrœ tœncœ.

Ndœma toro tœ upu nœ a'eara ele mutarde œdœ ɔyɔ kœsuku mapa
 (Wu ɓa tœ Mat 13.31-33; Mar 4.30-32)

18 Yisu kœpa adœke: «Erœ gadœ dá li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba? Mœ li dœ œrœ gadœ? 19 Œ lili dœ a'eara ele mutarde á uzu œ ko angwanœ ndœ kœlu ga lœ kindi nœ ye. Œ ko, œ gerœ ɓata ɔyɔ á ayanu œ mbœrœ koma endje ga lœ ganœncœ.» 20 Yisu kpa pa adœke: «Erœ gadœ dá mœ li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba ma a? 21 Ogo gbozu nœ Ndjaba lili dœ ɔyɔ kœsuku mapa á yashe œ to ga ndœ zuwa ndjoro lœ egerœ gbarœ adœke œ suku.»

Œdœ dá li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba a?
 (Wu ɓa tœ Mat 7.13-14, 21-23)

22 Yisu ro lima tɔ lœ ongbo dœpe lakpi kœyisœ œrœ fœ azu tœ awa ndœ kœro ga lœ Yerusaleme. 23 Anga uzu kœyu she adœke: «Gbozu, azu á endje she bala, endje ngba zœ a?» Yisu kœgi fœ endje adœke: 24 «'E pa avwara ndœ kœli tœ manda neke á sœ teasho. Gbambancœ nene, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke azu ndjoro œ para bala awa ndœ kœli tœncœ, kashe endje li nene.

25 «Lɔkɔ á ayengɔ anda kœalafo á tshu manda nœ ye ga tœncœ, e'e, 'e sœ ɓa shu, 'e tetœ kœnge manda yé œ pa adœke: "Gbozu, kɔrɔ manda fœ 'a." Kashe tshe gi fœ 'e adœke: "Mœ wuwusœ osho á 'e to tœncœ nene!" 26 Yé, 'e pa fœ she adœke: "A zi lima œrœ yé œ ndjo lima œrœ kpœsœncœ bale dœ ɓœ, ɓœ yisœ œrœ dje lœ ongbo nœ 'a." 27 Kashe tshe kpa pa fœ 'e adœke: "Mœ wuwusœ osho á 'e totœncœ nene, 'e gitœ 'e indiri mœ ga zœ, e'e para dá sœ lima kœmbœrœ œrœ á sœsœ ndjii nene."

28 «Dœ lœndœncœ ascœmœ, 'e tetœ iki dœpe kœzi tshelœ da iji 'e, lɔkɔ á 'e kœwu Abrayamo, Izaka, Yakobo œdœ pe aayi kœgbara o'o para á endje sœ ɓa lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba; yé e'e, endje ko 'e va ga shu. 29 Azu ndjoro œ to ɓa tœ osho á ɔlɔ œ wuta tœncœ œdœ ɓa tœ osho á ɔlɔ œ li tœncœ, ɓa tœ nœrœ dœ pe ɓa tœ sudi, yeka á na kœgbɔ osho ɓa lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.

30 «Yé ataa, azu á endje sœ tœ ndœngɔlœncœ kpesheke,

endje te azu nœ kœsœ utshunœ, yé anga azu á endje sœ lima utshunœ, œ te azu nœ ndɔngɔlnœ.»

Yisu ki tœ upu nœ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mat 23.37-39)

³¹ Kolœ dœ ɔlnœ ascœmœ, anga azu Farisayi na ga ndœ Yisu, œ pa fœ she adœke: «Gitœ zœ kpœke, œ na ga tœ anga osho, mbœrœ Erode yindœ kœwo 6œ.» ³² Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E na œ pa fœ uzunœ á tshe sœ 6ata rawo kœko angato ascœmœ adœke, mœ sœ kœgɔrɔ ekpe ishiri dœ pe kœshe ayi kœba kpesheke dœ 6a mbatsha, tœ votɔ olonœ dá akwa nœ mœ ka ye. ³³ Kashe œ li adœke mœ áalafo ndœ awa ana nœ mœ kpesheke, 6a mbatsha œdœ pe 6ambiya, mbœrœ œ lili adœke ayi kœgbara o'o tshu 6a shu nene, kashe 6a lœ Yerusaleme.

³⁴ «Yerusaleme, Yerusaleme, œbœ á 6œ sœ kœwo aayi kœgbara o'o yé á sœ kœve endjeneke á Ndjaba sœ kœvwa endje fœ 'e dœ badja! Awa ndjoro, mœ yi lima ndœ kœngbɔ6a azu nœ zœ ga tœ œsœnœ bale 6ata á ayi ngato œ ngbɔ6a ayanœ dœ ombo ye ga tshakudu ye, kashe 'e yiyi lima ndœ nœ nene. ³⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ gi ala ye pa tshalakpi nœ 'e ye. Mœ sœ kœpa fœ 'e, 'e kpa wu mœ nene œrrr ga tœ lœkɔ á 'e pa adœke: “Kaka Ndjaba to kane ye ga pa uzu á tshe na dœ i'iri Gbozu!”»

14

Yisu she ayi kœba dœ lœkɔ sabata

¹ Dœ anga ɔlɔ sabata bale, Yisu na lima 6a scœnda nœ anga gbozu nœ Afarisayi ndœ kœzirœ. Azu á endje sœ lima 6a zœ sœ kœtondœ Yisu dœ kœwusœrœ. ² Anga uzu bale á kotœ ye memerœ dœ kœba ungu, ka lima 6a utshu ye. ³ Yisu kœyu ayi kœyisœ awa akwa dœpe Afarisayi adœke: «Awa akwa nœ ogo nœ azœ sœ kœza awa fœ uzu adœke tshe she ayikœba dœ ɔlɔ sabata a too nene?» ⁴ Kashe endje sœ lima kokoko. Yé Yisu kœtepa ayikœbœnœ ascœmœ, œ she she, yé á za awa fœ she. ⁵ Manda nœ, Yisu kœpa fœ endje adœke: «Uzu dœ ugurutœ 'e á gbolo yakoshe nœ ye too ngombe nœ ye kœte ga lœ kudu dœ ɔlɔ sabata, á tshe jerœ katsha ndœ kœza she nene a?» ⁶ Yé endje lili kœgi lima o'o bale ndœ nœ nene.

Kœpara osho neke á sœ 6a tœ ndɔngɔlnœ

⁷ Yisu wu lima mara á Afarisayi á tshe e endje, sœ ndœ kœpara ɔtshɔ osho yeka á sœ lima kœsœ ga tœnœ, yé á pa lœ ndœma toro fœ endje para kœkɔ adœke: ⁸ «Edœ uzu kœ'e 6œ ndœ angbo nœ totœ, nana œ sœ 6a utshunœ nene. Mbœrœ anganœ, endje e ndje uzu á œsœ ye li kœropa zœ. ⁹ Yé á kœsœ adœke tshe na manda nœ, á ayi angbœnœ pa fœ 6œ adœke: “Katœ osho ti fœ she.” Ataa dœ tshula tœ

ala zœ kɔ, ɓœ na œ sœ ɓa tœ ndɔngɔlɔnœ. ¹⁰ Kashe, endje kœ'e ɓœ ɓa tœ œsœ angbo, na œ sœ ɓa tœ ndɔngɔlɔnœ. Yeka á ayi angbonœ kœna, á kœpa fœ ɓœ adœke: "Yanga mœ, aalafo œ na œ sœ ɓa utshunœ." Ataa dá œsœ zœ œ li tœ ala endjeneke á 'e sœ dœ endje pa ndaba kœzirœ bale. ¹¹ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe zatœ ye dœ tœ ye ga lafo, endje ku she ga ati, yé tsheneke á tshe zatœ ye ga ati, endje ti she ga lafo.»

¹² Manda nœ, Yisu kœpa fœ uzu á tshe e she adœke: «Ædœ ɓœ kpa kœsœ dœ angbo, e e anga zœ, aaya zœ, aayo zœ, amashenga nœ zœ á endje dœ aayi kœgbɔrœ nene. Gbambanœ nene, endje e ndje ɓœ ndœ œnœ endje, yé œ gi œrœ nœ zœ ascœmœ kɔ fœ ɓœ ye. ¹³ Kashe œdœ ɔɔ á ɓœ kœsœ dœ angbo, e aayi oyo, agbakindi azu, aayi gbada œdœ pe aayibula ndœ nœ. ¹⁴ Ataa ɓœ sœ dœ yanga mbœrœ endje gugu dœ œrœ kœgi fœ ɓœ nene, kolœ Ndjaba dá gi fœ ɓœ lɔkɔ á tshe she bala ɔtshɔ azu lœ akuzu.»

Ndœma toro tœ upu nœ egerœ angbo

(Wu ɓa tœ Mat 22.1-10)

¹⁵ Kœdji o'onœ ascœmœ ataa, anga uzu bale á tshe sœ lima ugurutœ azu á endje sœ lima pa ndaba kœzirœ yu Yisu adœke: «Yanga nœ uzu á tshe gbɔ osho lœ angbo á Ndjaba œ mbœrœ bala ɓa lœ ogo tshagbozu nœ ye.»

¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke:

«Anga uzu bale yi lima ndœ kœmbœrœ egerœ angbo nœ ye, yé tshe e azu ndjoro. ¹⁷ Ada ɔɔ nœ kœzirœ li, tshe vwa ayi akwa nœ ye fœ azu á tshe e má endje adœke: "E na ga mœ, ngɔngɔnœ ascœke mœ guma œrœnœ para ye." ¹⁸ Kashe endje para, awa bale, endje tetœ kœyɔndœ nœ adœke tshe wu oyo œne. Ali uzunœ pa adœke: "Mœ totœ kœyɔ kindi bale, yé œ li adœke mœ na kœwu tœnœ, mœ ki fœ ɓœ adœke ɓœ wu oyo mœ." ¹⁹ Anga pa œnœ ye adœke: "Mœ totœ kœyɔ angombe ndjokpa, yé mœ yindœ kœna kœwu endje œdœ endje kœsœ dœ gbɔgbɔ kœmbœrœ akwa, mœ ki fœ ɓœ adœke ɓœ wu oyo mœ." ²⁰ Anga kpa pa adœke: "Mœ totœ kœto yashe ngɔngɔnœ ascœke; mbœrœ tœnœ ataa mœ na nene."»

²¹ «Ayi akwanœ gu œ pandœ o'onœ kɔ ɓata á endje pa ascœmœ fœ gbozu nœ ye. Gbozu anda su dœ ókó yé œ pa fœ ayi akwa nœ ye adœke: "Na katsha ɓa tœ osho kœka œrœ œdœ ɓa tœ ala awa lœ ongbɔ, œ gu dœ ayi oyo, agbakindi azu, aayi gbada œdœ aayibula." ²² Manda nœ teasho, ayi akwa gu œ pa adœke: "Gbozu, mœ mbœrœ neke á ɓœ pa ɓama tœnœ ye, kashe osho sœpe." ²³ Gbozu kpa pa fœ ayi akwa nœ ye adœke: "Na dœ awa kindi, œ tovworogbo azu adœke endje li, mbœrœ á anda nœ mœ kœsu dœ azu. ²⁴ Gbambanœ nene, mœ pa fœ 'e adœke uzu bale ugurutœ azu á mœ

e bamama endje utshunœ asœmœ, œ gbɔ osho læ angbo nœ mœ nene.”»

*Kœkatœ œrœ kɔ mbœrœ
kœna manda Yisu
(Wu 6a tœ Mat 10.37-38)*

25 Ukpulu azu ndjoro sœ lima kœro tœ awanœ dœ Yisu, tshe kœfatœ ye yé á kœyu endje adœke: 26 «Edœ uzu kœyindœ kœna manda mœ, á kœsœpe kœyindœ abanœ, ayinœ, awonœ, agbolo nœ ye, aayanœ, ayingœnœ œdœ pe soro ye dœ tœ ye kœropa mœ, tshe te yambarœ nœ mœ nene. 27 Tsheneke á tshe kœzaza kurushi nœ ye yé á te manda mœ nene, tshe te yambarœ nœ mœ nene.

28 «Gbambanœ nene, œdœ uzu kœyindœ kœmɔ egerœ anda, tshe mbœrœ kotoo? Utshunœ tshe sœ ga ati, œ mirœ tshelœ ye tœ ama œrœ kɔ á li ndœ kœmɔ dœ andanœ. Manda nœ, tshe wu œdœ ngendja á tshe sœ dœ toenœ œ li kœka dœ akwanœ. 29 Kashe œdœ tshe kœmbœrœ kiti andanœ, á andanœ kœkaka nene, azu kɔ á endje wu, ataa endje tetœ kœmɔ she 30 yé œ pa adœke: “Uzu asœ te lima tœ kœmɔ anda, kashe tshe lili kœmbœrœ akwanœ adœke œ ka nene!”

31 «Awa bale ndje, œdœ anga gbozugo á tshe sœ dœ aturugu kutu ndjokpa kœyindœ kœnga koshe dœ anga gbozugo á tshe sœ dœ aturugu kutu zazu bale, tshe mbœrœ kotoo? Utshunœ tshe mirœ tshelœ ye, œ tondœ mara á tshe nga dœ

koshenœ mbœrœ á kœza yanganœ vesho. 32 Edœ tshe kœwu adœke œne li kœza she vesho nene, bata á yanganœ sœpe læ ingirinœ, tshe vwa azu nœ ye fœ she adœke œne djitœ œne dœ she.»

33 Yisu kpa pa adœke: «Awa bale ndje ataa, uzu kɔ ugu-rutœ 'e á tshe kœkakatœ œrœ nœ ye kɔ á tshe sœ dœ toenœ nene, tshe li kœdœ yambarœ nœ mœ nene.»

*Ingbiri neke á nganga nene
(Wu 6a tœ Mat 5.13; Mar 9.50)*

34 «Ingbiri kœdœ œtshœrœ. Kashe œdœ œ kœnganga nene, endje gi œtshœnœ ga lænœ kotoo? 35 Endje li kœdjanga tshelœnœ dœ œshɔ too kœko bata oforo á endje lu dœ dngɔ 6a læ kindi nene, kashe endje za va e ga shu ye. Kaka uzu á tshe kœsœ dœ utu nœ kœdji dœ o'o, tshe dji.»

15

*Ndœma toro tœ upu nœ
pata á tshe yiwa*

(Wu 6a tœ Mat 18.12-14)

1 Aayi kœko ngendja lapo dœ pe aayi ngbindirœ na ga indiri Yisu ndœ kœdji she. 2 Afarisayi dœ pe aayi kœyisœ awa akwa tetœ kœle læ ma endje adœke: «Uzu asœ sœ kœyindœ aayi ngbindirœ, yé œ sœ kœzi œrœ tœ œsœnœ dœ endje!»

3 Yé Yisu pa læ ndœma toro fœ endje adœke: 4 «Edœ anga uzu bale ugurutœ 'e kœsœ dœ apata nœ ye kama bale (100) yé anga bale kœyiwa, tshe katœ udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu

dœ amance vana (99) ti lœ gusu yé œ na kœpara tsheneke ascœmœ œrrr œ gbœ she yekane nene a? ⁵ Yé lœkœ á tshe kœgbœ she, tshe za she dœ yanga ga pa igi ye, ⁶ yé œ gu dœ she ga ndœ ye. Manda nœ, tshe e anganœ dœ amashenga nœ ye ndœ kœpandœma nœ fœ endje adœke: “E na ga mœ a kurutshelœ yanganœ ascœ dœ 'e, mbœrœ mœ gbœ pata nœ mœ á tshe yiwa kpœke ye!” ⁷ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e adœke, yanga ba lafo œ sœ bala atamœ, mbœrœ anga ayi ngbindirœ bale á tshe kœfatshalœsu ye. Yanganœ œ ropa yanga mbœrœ otshœ azu zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance vana (99) á endje sœ ndjii yé á gbgbe ndœ kœfatshalœsu endje nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ ngendja á yiwa

⁸ «Edœ ndje anga yashe bale kœsœ dœ langere ngendja nœ ye ndjokpa yé á anganœ bale yiwa, tshe ta owo, tshe ngbœ osho yé œ para œrrr yé œ gbœ yekane nene a? ⁹ Yé lœkœ á tshe kœgbœ, tshe e anganœ dœ pe amashenga nœ ye ndœ kœpandœ nœ fœ endje adœke: “E na ga mœ a kurutshelœ yanganœ ascœke dœ 'e, langere ngendja nœ mœ á yiwa kpœke, mœ gbœ ye!” ¹⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, aandjelu nœ Ndjaba œ sœ dœ yanga ataa, mbœrœ

anga ayi ngbindirœ bale á tshe kœfatshalœsu ye.»

Ndœma toro tœ upu nœ gbolo yakoshe á tshe yiwa

¹¹ Yisu kpa pa adœke: «Anga yakoshe bale sœ lima dœ agbolo yakoshe nœ ye bisha. ¹² Inginœ pa fœ abanœ adœke: “Aba, kurutshelœ œrœ á bœ sœ dœ toœnœ, œ ko œsœ œœnœ mœ fœ mœ.” Yé, abanœ kurutshelœ œrœœnœ tœ endje bisha dœ ayancœ. ¹³ Manda olo teasho, ingi gbolo yakoshenœ ko œœnœ ye œrœœnœ yœ œrœ para, yé œ ro ga lœ anga ogo zara. Ba zœ, tshe li ga lœ djingili, yé œ ndi ngendja nœ ye para.

¹⁴ «Manda kindi ngendja nœ ye para kœkœ, egerœ ogo li ga lœ ogonœ ascœmœ, yé tshe li ga lœ oyo. ¹⁵ Tshe na œ li akwa ba ndœ anga uzu ogonœ ascœmœ, uzuncœ vwa she ga lœ kindi nœ ye mbœrœ kœgbœndœ akœso. ¹⁶ Tshe sœ lima dœ ogo kœzi leyœ á akœsonœ sœ kœzi toœnœ, kashe uzu bale toto fœ she nene. ¹⁷ Tshe tetœ kœgbe tshelœ ye, yé œ pa adœke: “Aayi akwa nœ aba mœ para sœ kœzi œrœ bœta á endje yindœ nœ, kashe ba ke, mœ sœ kœtshu dœ ogo! ¹⁸ Mœ gu ga ndœ aba mœ, yé œ pa fœ she adœke: Aba, mœ mbœrœ lima ekperœ fœ Ndjaba œdœ pe fœ bœ. ¹⁹ Mœ kpa lili ndœ kœsœ tœ gbolo yakoshe nœ zœ nene, kashe fa mœ tœ anga ayi akwa nœ zœ.” ²⁰ Yé tshe tetœ awa ndœ kœgu ga ndœ abanœ. Abanœ wu she lima lœ uguncœ, yé oyo

ye ka she, á tshe kœkpa dœ
 ɔɔ para tshatshu ye œ kœtepa
 ye dœ kœuru tshelœ utu ye.
 21 Gbolo yakoshe kœpa fœ she
 adœke: “Aba, mœ mbœrœ
 ekperœ fœ Ndjaba œdœ pe
 fœ 6œ, mœ kpa lili adœke 6œ
 e mœ gbolo yakoshe nœ zœ
 nene.” 22 Kashe abanœ pa
 fœ ayi akwa nœ ye adœke:
 “E na dœ ɔtshɔ lœba ga mœ
 katsha œ verœ ga tœ ye, œ
 yi bingi ga tœ yɔkœne ye œ
 verœ œrada ga tœ ada ye.
 23 'E na dœé za ɔtshɔ ovoro
 ngombe á tshe sœ dœ ojoro,
 œ wo she. A mbœrœ angbo
 œ zi she. 24 Gbambanœ nene,
 gbolo yakoshe nœ mœ á e
 wu she asœke, tshu lima yé
 á kpa kwatœ ye dœ soro
 asœ, tshe yiwa lima yé á mœ
 gbɔ she asœ.” Yé endje tetœ
 kœmbœrœ angbo.

25 «Dœ lœndœnœ ascœmœ,
 eya gbolo yakoshe nœ ye
 sœ lima 6a lœ kindi. Lœkɔ á
 tshe to lima 6a lœ kindi kœgu
 she, ndoo dœ anda atake,
 tshe dji œsœ itshi dœ pe ipi.
 26 Tshe kœ'e anga ayi akwa,
 yé á kœyu she tœ œrœ á sœ
 kœmbœrœtœ endje 6a scœnda.
 27 Ayi akwanœ kœgi fœ she
 adœke: “Aya zœ dá gu, yeka
 á aba zœ wo ɔtshɔ ovoro
 ngombe á tshe sœ dœ ojoro
 mbœrœ á tshe wu she kœgu
 tœnœ dœ ɔtshɔ ɔkɔ ye.”

28 «Eyanœ dji ataa, œ so
 ókó, yé œ vvaratœ ye kœli
 anda ye. Abanœ wuta ndœ
 kœu she. 29 Kashe tshe gi
 fœ abanœ adœke: “Aba, mœ
 mbœrœ akwa 6ata kanga
 fœ 6œ manda ungu ndjoro,

mœ vwavwaratœ mœ tœ
 anga awa o'o nœ zœ bale
 nene, kashe ɔɔ bale á 6œ za
 anga ngombe nœ zœ fœ mœ
 adœke mœ mbœrœ angbo
 dœ she dœ anga mœ gugu
 nene. 30 Kashe lœkɔ á gbolo
 yakoshe nœ zœ ascœ gu, œshe
 á tshe ndi œrœ nœ zœ ndœ
 agugati, 6œ wo ɔtshɔ ovoro
 ngombe á tshe sœ dœ ojoro
 mbœrœ she!” 31 Yé abanœ
 kœpa fœ she adœke: “Gbolo
 nœ mœ, œ6œ, 6œ sœ œnœ
 zœ dœ mœ waa kpœke. Œrœ
 nœ mœ para kœdœ œnœ
 zœ. 32 Kashe, œ li adœke
 a mbœrœ angbo œ sœ dœ
 yanga, mbœrœ aya zœ asœke
 tshu lima yé á kwatœ ye dœ
 soro asœke. Tshe yiwa lima
 yé á mœ gbɔ she asœke.”»

16

*Ndœma toro tœ upu nœ
 ekpe kapeta*

1 Manda nœ, Yisu pa fœ
 ayambarœ nœ ye adœke:
 «Anga ayi ngendja sœ lima dœ
 kapeta nœ ye, yé anga azu na
 œ pandœ nœ fœ she adœke
 kapetanœ sœ kœendi œrœ nœ
 ye. 2 Tshe kœ'e kapeta œ pa
 fœ she adœke: “O'o gadœ dá
 mœ dji dœ i'iri zœ ata a? Ma
 mara á 6œ mbœrœ akwa dœ
 ngendja fœ mœ dœ mœ wu,
 mbœrœ ngœngɔ asœ 6œ kpa
 dœdœ kapeta nœ œrœ nœ
 mœ nene.”

3 «Kapeta kœtetœ kœpu lœ
 ma ye adœke: “Gbozu nœ mœ
 yindœ kœza akwa tshakane
 mœ. Mœ mbœrœ kotoo?
 Mœ gugu dœ gbœgbœ ndœ
 kœdjo kindi nene. Mœ sœ dœ
 tshula kœyœndœ œrœ. 4 Mœ

wusœ œerœ á mœ mbœerœ ye! Mœ tetœ kœyindœ azu á endje kœyindœ mœ kœna ga ndœ endje ɔɔ á akwa kapeta nœ mœ kœka.”⁵ Tshe e uzu dœ uzu á tshe sœ lima dœ kufa nœ gbozu nœ ye, yé œ yu tsheneke á tshe na utshunœ adœke: “Kufa nœ gbozu sœ lima lœ kumu zœ kotoo?”⁶ Uzunœ kœgi fœ she adœke: “Ngbongolo kada kama bale (100).” Kapeta kœpa fœ she adœke: “Za mbeti kufa nœ zœ, sœ ga ati œ su adœke: Ngbongolo kada zazu bisha dœ ndjokpa.”⁷ Tshe kpa yu anga adœke: “Bœ sœ dœ kufanœ kotoo?” Uzunœ gi fœ she adœke: “Sake nœ indji ble kama bale (100).” Kapeta kœpa fœ she adœke: “Za mbeti kufa nœ zœ, yé œ su adœke: Zazu vana.”⁸ Gbozu donga ekpe kapetanœ mbœerœ á tshe mbœerœ akwa nœ ye dœ kœwusœerœ, yé œ pa adœke: “Azu á endje sœ kœgbe dœ kœgbœ œerœ nœ tshapashœ asœke sœ hara hara lœ kœmbœerœ ayo ugurutœ endje dœ anga endje kœropa endjeneke á endje dœ azu nœ ingbisho.”»

⁹ Yisu kpa pa adœke: «'E mbœerœ ayo dœ azu lœ awa nœ kœgbœrœ nœ tshapashœnœ asœke á sœ kœfara osho mbœerœ á 'e kœgugu dœ tœnœ nene, yeka á Ndjaba kœza osho kœsœ nœ waa dœ waa fœ 'e.

¹⁰ «Uzu á tshe kœzatœ ye ndjii lœ aya akwa, tshe za ndje tœ ye ndjii lœ egerœ akwa. Yé tsheneke á tshe dœ ayi

wala lœ aya akwa, tshe dœ ndje ayi wala lœ egerœ akwa.¹¹ «Edœ 'e kœsœsœ kœzatœ 'e ndjii lœ mara kœmbœerœ akwa dœ ngendja á dœ œerœ afara nene, œdœ dá to adja ɔtshœrœ fœ 'e a? ¹² Yé œdœ 'e kœmboembœerœtœ 'e ndjii lœ kœza œerœ nœ anga azu ga tœ akwa nene, œdœ dá to œerœ neke á sœ mbœerœ 'e fœ 'e a?

¹³ «Ayi akwa bale lili kœmbœerœ akwa fœ agbozu bisha nene. Gbambanœ nene, œdœ tshe kœsœ kœyindœ anga bale, tshe yiangba anga; too œdœ tshe kœzatœ ye ga ndœ tsheneke utshunœ, tshe vwaratœ ye tœ anga. 'E lili adœke 'e mbœerœ akwa fœ Ndjaba dœ kœdœ akanga nœ ngendja nene.»

Awa akwa œdœ ogo Gbozu nœ Ndjaba

(Wu 6a tœ Mat 11.12-13; 5.31-32; Mar 10.11-12)

¹⁴ Afarisayi á endje yindœ ngendja waa, dji lima o'onœ ataa yé œ tetœ kœmœ Yisu.¹⁵ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E'e, 'e sœ kœmatœ 'e bata azu á endje sœ ndjii tœ ala azu, kashe Ndjaba wu lœsu 'e ye. Gbambanœ nene, œeneke á azu sœ kœza dœ ádá waa, Ndjaba wu tœ ekpenœ.

¹⁶ «Endœ buku nœ awa akwa nœ Moyize œdœ buku á aayi kœgbara o'o su lima, di œerrr ga tœ kœna Yowane ayi kœza batisimu. Dœ londœnœ asœmœ, endje sœ lima kœyisœ ɔtshœ O'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, yé uzu dœ uzu sœ kœpa lima awara ndœ kœli ga zœ. ¹⁷ Andaa

tshalafo dœ tshapasho œ yiwa ye, kashe endje wa œrœ bale læ awa akwa nene, œdœ ndje tshakanea a'eara uwu mbeti nene.

¹⁸ «Yakoshe ko á tshe katœ awonœ ti yé á to ata anga, tshe mbœrœ angba budu. Tsheneke á tshe to yashe á akonœ katœ ye ti, tshe sœ kœmbœrœ ndje angba budu.»

Ndœma toro tœ upu nœ ayi kœgbœrœ œdœ Lazaro

¹⁹ «Anga uzu bale kœdœ lima ayi kœgbœrœ, tshe verœ kolœ otsho læba nœ ngendja. Olo dœ olo tshe sœ lima kœzi otshœrœ gata uzu sœ dœ angbo. ²⁰ Anga ayi oyo á i'iri ye kœdœ Lazaro, sœ lima kœlo ba pa manda anda nœ ye; tshe sœ lima dœ uku gbadja tœ kotœ ye. ²¹ Tshe sœ lima kœyindœ kœzi kutiri kœziœ á sœ kœyo ba tshakudu ndaba kœziœ nœ ayi kœgbœrœ sœmœ kashe tshe lili lima nene. Yé ayavoro sœ ndje lima kœna kœla tshala uku gbadja nœ ye.

²² «Ayi oyo tshu, yé aandjelu to she na tœnœ ndoo dœ Abrayamo. Ayi kœgbœ œrœ tshu ndje, yé endje shi she. ²³ Ayi kœgbœ œrœ sœ lima kœwu oyo waa ba læ ogo nœ akuzu. Tshe mesho ga lafo atake, œ wu Lazaro á tshe sœ ndoo dœ Abrayamo. ²⁴ Tshe kœve rawa adœke: «Aba mœ dœ Abrayamo, wu oyo mœ dœ œ vwa Lazaro tshe yi yokœne ye ga la ngu dœ œ sa ga pa tima mœ kane, mbœrœ mœ sœ kœwu oyo ba la wo ba

ke waa.» ²⁵ Kashe Abrayamo pa fœ she adœke: «Gbolo nœ mœ, wusœ nœ adœke bœ gbœ lima œrœ tshapasho læ soro zœ ndjoro, kashe Lazaro sœ lima dœ oyo kœrosœ nœ. Ngongœ asœke, oyo nœ ye ka ye, andaa œbœ, bœ sœ kœwu oyo. ²⁶ Ga pa nœ, egerœ kudu wa mapaka ugurutœ zœ dœ a'a ye. Uzu œ to ba ke œ na ga ndœ 'e ba zœ nene, uzu œ to ndje ba ndœ 'e ba zœ œ na ndje ga ndœ 'a nene.»

²⁷ «Ayi kœgbœrœ kœpa adœke: «Mœ sœ kœdi tsheloœma mœ fœ bœ, aba, vwa Lazaro ba sœnda nœ aba mœ, ²⁸ mbœrœ mœ katœ aaya mœ mindu ba zœ. Tshe mindœ nœ fœ endje mbœrœ adœke endje kœnana ba tœ osho á mœ wu oyo tœnœ ba ke asœ nene.» ²⁹ Abrayamo kœpa fœ she adœke: «Aaya zœ wusœ buku nœ awa akwa nœ Moyize dœ pe kœmi upu nœ aayi kœgbara o'o, yé endje dji œ za ga tœ akwa.» ³⁰ Ayi kœgbœrœnœ kpa pa adœke: «E sœsœ ataa nene Abrayamo aba mœ, œdœ uzu kœtshu lima, yé á wuta á na ga ndœ endje, endje fatshalœsu endje ye.» ³¹ Kashe Abrayamo kpa kœgi fœ she adœke: «E dœ endje kœdjidji Moyize dœ pe aayi kœgbara o'o nene, œdœ ndje uzu á tshe kœtshu, á she, á na ga ndœ endje, endje yi ndje ndœ o'o ye nene.»»

17

*Kœmi upu nœ Yisu
(Wu ba tœ Mat 18.6-7; Mar*

9.42)

¹ Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Eroœ á sœ kœyi azu ndœ koembœroœ ekperœ sœ zœ. Kashe oyo nœ tsheneke á tshe yi anganœ ga lœ ekperœ! ² E li dœ she adœke endje du egerœ badja ga tœ igi ye œ vwi she ga la egerœ ungu. E sœ dœ otshœnœ mbœroœ she ata tœ œsœnœ adœke tshe yi anga gbolo bale lœ agbolo asœ ga lœ ekperœ. ³ 'E sœ dœ gbodjela!

«Edœ aya zœ koembœroœ ekperœ fœ 6œ, gbagbara she. Yé œdœ tshe kœgbetshelœ ye ndœnœ á fatshalœsu ye, wu oyo ye. ⁴ Edœ tshe koembœroœ ekperœ fœ 6œ awa minu dœ bisha (7) lœ œb bale, yé á na ndje ga ndœ zœ awa minu dœ bisha (7) kœpa fœ 6œ adœke: «Eneke á mœ mbœroœ sœ tœ ekpenœ», wu kolœ oyo ye.»

Kœyindœroœ

(Wu 6a tœ Mat 17.20)

⁵ Aayi avwa kœpa fœ Gbozu adœke: «Mbœroœ adœke kœyindœroœ nœ 'a gerœ.» ⁶ Gbozu kœgi adœke: «Edœ adja 'e kœsœ má dœ kœyindœroœ dœ egerœnœ bata ele œy á i'irinœ koedœ mutarde, 'e pa má fœ œy asœ adœke: «Gitœ zœ kpœke œ na œ tœ 6a la kota 6a e», yé œ mbœroœtœ ye liaka o'o 'e ye.»

Eroœ á li adœke ayi akwa mbœroœ

⁷ «Uzu dœ ugurutœ 'e á tshe kœsœ dœ ayi akwa nœ ye á tshe djo kindi too á tshe

gbœndœ ayarœ, yé á ayi akwanœ to 6a lœ kindi á gu, á tshe pa fœ she kpuru adœke: «Na katsha œ zi œroœ a?» ⁸ E œ nene, tshe pa fœ she adœke: «Fa kœziroœ fœ mœ, yapa lœba zœ yeka á kœko kœziroœ ga pa ndaba fœ mœ. Mœ kœzi œroœ á kœndjo œroœ yeka á 6œ kœzi á kœndjo ndje œnœ zœ manda nœ.» ⁹ Gbozu lili kœgi otshœroœ fœ ayi akwanœ mbœroœ œroœ neke á tshe pa tœnœ fœ she, yé á tshe mbœroœ liakanœ nene a? ¹⁰ E sœ ndje awa bale mbœroœ 'e, œdœ 'e koembœroœ neke kœ á endje pa tœnœ fœ 'e, 'e pa adœke: «A'a koedœ ayi akwa gbambanœ, 'a mbœroœ kolœ akwa neke á li adœke 'a mbœroœ.»»

Yisu she aayi boroma ndjokpa

¹¹ Bata á Yisu sœ lima kœro ga lœ Yerusaleme, tshe ro tœ lœ ogo Samariya œdœ Galilayi. ¹² Ebœ á tshe li lima ga lakpi anga ongbo bale, aayi boroma ndjokpa na ndœ kœtogba dœ she. Endje ka lima zara, ¹³ yé œ tetœ kœ'e she dœ œgbœ adœke: «Yisu, ayi kœyisœroœ, wu oyo 'a kane.» ¹⁴ Yisu wu endje œ pa fœ endje adœke: «'E na œ matœ 'e fœ anganga Ndjaba.» Andaa kœna ga zœ, tœ ala awa, endje she ye. ¹⁵ Anga bale ugurutœ endje, kœwu adœke œne she ye, á kwatœ ye dœ kœdonga Ndjaba dœ agbœ tshama ye. ¹⁶ Tshe gote ga tœ ada Yisu, œ tara kumu ye ga ati yé œ za mershe fœ she. Kashe uzunœ asœmœ

lima koedoe uzu Samariya. 17 Yé Yisu koepa adoeke: «Ataa oe doédoe endje ndjokpa kəkō dá she nene a? Anga endje mindu doe vana, soe oenoe endje kpoeta a? 18 Anga uzu ugurutoe endje gbegbe ndoe koekwa koedonga Ndjaba nene, kashe koloe genenoe asoeke!» 19 Yé Yisu koepa foe she adoeke: «Alafo, oe gu zoe. Koeyindoeoe noe zoe she boe ye.»

Akwa tshagbozu noe Ndjaba

(Wu 6a toe Mat 24.23-28,37-41)

20 Afarisayi koeyu she adoeke: «Olo gade dá akwa tshagbozu noe Ndjaba oe na a?» Yisu koegi foe endje adoeke: «Akwa tshagbozu noe Ndjaba oe na doe mara adoeke uzu wu nene.

21 «Endje pandoe noe adoeke: “Wu, toenoe dá soe asoe, too oetoenoe dá soe 6a e” nene. Gbambanoe nene, akwa tshagbozu noe Ndjaba soe ugurutoe 'e zoe.»

22 Yé Yisu koepa foe ayambaroe noe ye adoeke: «Osho soe koendo toenoe zoe, osho á 'e soe doe ogo noe koewu amba anga olo bale ugurutoe olo noe Gbolo noe uzu, kashe 'e wu nene. 23 Endje tetoe koepa foe 'e adoeke: “Tshe soe 6a 'e”, too “tshe soe 6a ke.” Kashe, 'e nana ga zoe nene, 'e kpakpa ndje orō ga zoe nene. 24 Gbambanoe nene, olo á Gbolo noe uzu oe na, oe soe bata Yavuru á yerōwa 6a lafo, yé á ishirinoe oe za osho djigi. 25 Kashe utshunoe, oe li adoeke tshe wu oyo waa,

yé azu noe ngōngōnoe asoeke vwaratoe endje toe ye yekane.

26 «Lōndō á olo koena Gbolo noe uzu koeli, oerōe oe mbœerōetoe endje bata oenoe lōkō noe Nowa lima. 27 Azu soe lima koēzi oerōe doe koendjo oerōe, endje soe lima koetotoe endje doe koeko ayawuru noe endje ndoe totōe oerrr ga toe olo á Nowa li lima ga loe egerōe agba, yeka á yavuru ni lima, á ungu su lima pa oshō kpōlirō, yé á wo endje lima para. 28 E soe ndje bata oenoe lōkō noe Lota lima: Azu soe lima koēzi oerōe doe koendjo oerōe, endje soe koeyō oerōe doe koeka oerōe, endje soe lima koelu oerōe ga loe kindi doe koemō anda. 29 Kashe olo koewuta lima Lota loe Sodomo, Ndjaba vwa owo bata yavuru, oe to 6a lafo koeyo ga ati doe pe jiwonoe á di yeee, yeka á wo lima azu para kōkō. 30 E mbœerōe bala toe endje ataa lōkō á Gbolo noe uzu oe ma bala toe ye.

31 «Doe olonoe asoemoe, uzu á tshe koēsōe 6a pa kumu anda á oerōe noe ye soe 6a sōenda, tshe kpa gerōe ga ati koēza toenoe nene; oe soe ndje ataa foe uzu á tshe koēsōe 6a loe kindi, tshe kpa kwatōe ye ga mangba ye nene. 32 'E gbetsheloe 'e toe upu noe awo Lota kane. 33 Uzu neke á tshe para awa ndoe koēgbōndoe soro ye, tshe tshu; kashe tsheneke á tshe gbōndoe noe nene dá she. 34 Moe soe koepandoe noe foe 'e, loe butshōnoe asoemoe, ayakoshe bisha oe lopa gbarōe bale: Endje za anga bale, yé anga

œ sœpe. ³⁵ Ayashe bisha œ sœ kœtœ œrœ tœ œsœnœ bale: Endje za anga bale, yé anga œ sœpe. [³⁶ Ayakoshe bisha œ sœ kœmbœrœ akwa 6a lœ kindi, endje za anga bale yé anga œ sœpe.>]»
³⁷ Ayambarœ nœ Yisu yu she adœke: «Eroenœ atamœ œ mbœrœtœ endje kpœta Gbozu?» Yé tshe kœgi fœ endje adœke: «Osho á oko uzu œ sœ tœnœ, dá adivumbala, œ na kœngbœtœ endje 6a zœ*.»

18

Ndœma toro tœ upu nœ yashe koya œdœ ayi kœwangbanga

¹ Yisu pa ndœma toro asœke mbœrœ kœma fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœza avwala, endje gbœgbœ dœkœngœ nene. ² Tshe pa fœ endje adœke: «Anga ayi kœwa ngbanga á tshe kpakpa awa Ndjaba nene yé á lili ndje œsœ uzu bale nene, sœ lima 6a lœ anga ongbo bale. ³ Yé anga yashe koya sœ lima kœna ga ndœ ye œbœ dœ œbœ kœpa fœ she adœke: “Wa ngbanga ugu-rutœ mœ dœ ayingba mœ asœke kane.” ⁴ Katshatsha ayi kœwangbanganœ sœ 6a lima kœvwaratœ ye, yé tshe sœ kœpa dœ tœ ye adœke: “Ataa mœ kœkpakpa awa Ndjaba nene yé á kœlilisœ azu nene, ⁵ kashe 6ata á yashe koya asœ sœ kœendanga mœ, mœ wa œtshœ ngbanga

fœ she mbœrœ á tshe kpa kœkwakwatœ ye ndœ kœtshanga kumu mœ nene.”»

⁶ Yé Gbozu kpa kœpa ga pa nœ adœke: «'E dji o'o á ayi kœwangbanga á tshe sœsœ ndjii nene, sœ kœpa tœnœ dœ œtshœnœ kane! ⁷ Yé dœ mara ataa, Ndjaba œ wa œtshœ ngbanga ga tœ azu á tshe ke endje á endje sœ kœki ga tœ ye butshœ dœ œbœ nene a? Tshe gbeletœ ye ndœ kœti kane endje ga lafo ye a? ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e ngbi adœke: Tshe wa œtshœ ngbanga fœ endje katsha ye. Kashe lœkœ á Gbolo nœ uzu œ kwa bala, tshe gbœ azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba pa œshœ zœ a?»

Ndœma toro tœ upu nœ Farisayi dœ ayi kœko ngendja lapo

⁹ Tshe kpa pa ndœma toro asœke fœ anga azu á endje sœ kœgbe adœke œne sœ ndjii tœ ala Ndjaba, yé á sœ kœgu œsœ anga endje adœke: ¹⁰ «Anga azu bisha na lima ga lœ Tepelo ndœ kœza avwala; anga bale kœdœ Farisayi yé anga kœdœ ayi kœko ngendja lapo. ¹¹ Farisayinœ ka ga lafo, œ sœ lima kœza avwala tœ upu nœ ye dœ tœ ye adœke: “Uu Ndjaba, mœ sœ kœdonga 6œ mbœrœ mœ sœsœ 6ata anga azu nene, endje kœdœ aayi angba, aayi djingili, aayi angba budu, mœ sœsœ ndje 6ata ayi kœko ngendja laponœ á tshe sœ

* **17.37** 17.37 Gbagurunœ asœke yindœ kœpa adœke uzu bale œ kpa lœma ngbanga nœ Ndjaba nene.

6a e asœ nene. ¹² Mœ sœ kœyotsheloema mœ olo bisha lœ p̄s̄o bale, yé œ sœ koeto œroœ bale lœ ndjokpa lœ œroœ nœ mœ k̄o á mœ sœ kœgb̄o tœnœ fœ 6œ.” ¹³ Ayi kœko ngendja lapo sœ œnœ ye zara; tshe yiyi lima ndœ kœmesho ga lafo nene, kashe tshe sœ kœda okoro ye yé œ sœ lima kœpa adœke: “Uu Ndjaba, wu oyo mœ dœ ekpe uzu á mœ sœ asœke.”

¹⁴ «Yisu kœpa fœ endje adœke: “Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e, ayi kœko ngendja lapo wuta lima ndjii tœ ala Ndjaba l̄k̄o á tshe gu ga ndœ ye, kashe œ dœdœ Farisayinœ nene. Gbambanœ nene, uzu k̄o á tshe titœ ye dœ tœ ye ga lafo, Ndjaba œ ku she ga ati, kashe tsheneke á tshe zatœ ye ga ati, Ndjaba œ ti she ga lafo.”»

Yisu to kane ye ga pa aaya agbolo

(Wu 6a tœ Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Azu sœ lima kœna ndje dœ aaya agbolo fœ Yisu mbœroœ adœke tshe to kane ye ga pa endje. Kœwu ataa, ayambarœ sœ lima kœgeta endje. ¹⁶ Kashe Yisu e agbolo ga ndœ ye, yé á kœpa adœke: «'E katœ agbolo dœ endje na ga ndœ mœ! 'E k̄k̄o endje nene, mbœroœ ogo Gbozu Ndjaba sœ mbœroœ azu á endje sœ 6ata endje. ¹⁷ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Uzu neke á tshe yiyindœ ogo Gbozu Ndjaba 6ata gbolo nene, tshe li bala ga zœ nene.»

Ayi kœgb̄orœ

(Wu 6a tœ Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)

¹⁸ Anga gbozu tshapa ayuda bale yu Yisu adœke: «Ōtsh̄o ayi kœyisœroœ, œroœ gade dá mœ kœmboœroœ á kœgb̄o soro á ka nene a?» ¹⁹ Yisu kœpa fœ she adœke: «Mbœroœ gade á 6œ e mœ ōtsh̄o uzu a? Uzu bale sœsœ dœ ōtsh̄onœ nene, kolœ Ndjaba kuti ye. ²⁰ Bœ wusœ awa o'o ye: “Mbœmbœroœ angba budu nene, wowo uzu nene, zizi angba nene, papa wala ga pa uzu nene, lisœ aba zœ dœ pe ayi zœ.”»

²¹ Gbozu tshapa ayudanœ asœmœ kœgi adœke: «Mœ sœ kœmboœroœtœ mœ 6a lima liakanœ pe lœ gbolo mœ.»

²² Yisu kœdji ataa yé á kœpa fœ she adœke: «Œ sœpe œroœ bale á 6œ mbœmbœroœ nene: Œroœ k̄o á 6œ sœ dœ tœnœ, ka œ kurutshelœ ngendjanœ tœ aayi oyo. Ataa, 6œ gb̄o bala kœgb̄orœ 6a lafo. Manda nœ, na ga mœ yé œ te manda mœ.» ²³ L̄k̄o á tshe dji o'onœ asœmœ ataa, oyo za she waa, mbœroœ œshe kœdœ lima ayi kœgb̄orœ. ²⁴ Yisu wu adœke tshe sœ lima dœ oyo, œ pa adœke: «Tœ adœke aayi kœgb̄orœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, œ sœ tœ ōgb̄onœ. ²⁵ Gbambanœ nene, agea á 'iri ye kœdœ Shamo li kœli t̄o lœ ogoro imbili dœ ōtsh̄onœ, kashe œ kpa gb̄o kœrosœ nœ adœke ayi kœgb̄orœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» ²⁶ Azu á endje sœ lima kœdji o'onœ asœmœ

yu adœke: «Atamœ, œde dá li kœshe tœnce a?» ²⁷ Yisu kœgi adœke: «Æroe á azu lili ndœ kœmbœroe tœnce nene, Ndjaba œ mbœroe ye.»

²⁸ Yé Petro pa adœke: «Dji 'a kane. 'A katœ œroe nœ 'a yé œ te manda zœ.» ²⁹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, uzu kœ á tshe katœ anda nœ ye, awonœ, ay-ingœ, abanœ dœ aayanœ too agbolo nœ ye mbœroe kœzatœ ye ndœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, ³⁰ tshe gbœ œroe kœropanœ dœ osho asœke. Yé dœ osho á na manda nœ, tshe gbœ ndje soro á ka nene.»

Yisu kpa pandœ kuzu ye œdœ kœshe nœ ye læ akuzu
(Wu 6a tœ Mat 20.17-19;
Mar 10.32-34)

³¹ Yisu ko ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha, œ pa fœ endje adœke: «'E dji kane, a sœ kœro ga læ Yerusaleme, yé 6a zœ dá o'o para á aayi kœgbara o'o su lima tœ upu nœ Gbolo nœ uzu œ mbœroe endje. ³² Endje za she ga tshakane azu á endje wuwusœ Ndjaba nene. Endje mœ she, endje gu she dœ pe kœtu ngusha ga tœ ye; ³³ manda kœsœ she dœ ndjapa, endje wo she. Yé manda olo votœ, tshe she læ akuzu.» ³⁴ Kashe, ayambarœ wuwu lima sœ œroe bale læ nœ nene. Ádá o'onœ za lima tœ endje yiwatœ nœ tœ endje ye. Endje djidji lima tshelœ kata o'onœ á Yisu yi lima ndœ kœpa tœnce nene.

Yisu she ayibula 6a læ Yeriko
(Wu 6a tœ Mat 20.29-34;
Mar 10.46-52)

³⁵ Lœkœ á Yisu wuta lima ndoo dœ Yeriko, anga ayibula sœ lima ga ati ga tœ ama awa, á sœ kœyœndœ œroe. ³⁶ Kœdji œsœ azu ndjoro kœro tœ awa, tshe yu lima osho adœke: «Æroe gade dá sœ kœmbœroe endje asœmœ a?» ³⁷ Endje pandœ nœ fœ she adœke: «Yisu, uzu Nazarete dá ro asœmœ.» ³⁸ Tshe kœta rawa adœke: «Yisu Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ kane!» ³⁹ Azu á endje sœ lima kœna utshunœ, te lima tœ kœgbagbara she adœke tshe sœ koko. Kashe, tshe kpa ta rawa dœ œgbœ adœke: «Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ kane!» ⁴⁰ Yisu ka, yé œ pa adœke endje na dœ she fœ œne. Lœndœ á ayibula sœmœ wuta ndoo, Yisu yu she adœke: ⁴¹ «Æroe gade dá 6œ yindœ nœ adœke mœ mbœroe fœ 6œ a?» Tshe kœgi adœke: «Gbozu, mœ yindœ kpa kœwu osho.» ⁴² Yisu kœpa fœ she adœke: «Wu osho. Kœyindœroe nœ zœ she 6œ ye.» ⁴³ Petœ œsœnce tshe wu osho, yé œ te lima kœna manda Yisu dœ kœdonga Ndjaba. Kœwu tœnce ataa, azu kœ tetœ kœdonga Ndjaba.

19

Yisu œdœ pe Zakayo

¹ Manda kœli Yisu ga læ Yeriko, tshe ro lima tœ læ ongbonœ. ² Anga uzu á 'iri ye kœdœ Zakayo, sœ lima 6a zœ; œshe kœdœ gbozu

tshapa aayi kœko ngendja lapo, yé œshe lima kœdœ ayi kœgborœ. ³ Tshe sœ lima kœpara awa kœwu Yisu adœke œshe kœdœ œdœ; kashe ɓata á tshe sœ lima tœ ondonœ, awa adœke tshe wu she gugu lima nene mbœrœ azu ro lima sœ nœ ye. ⁴ Tshe kpa utshunœ, œ ɔ ga lœ ɔɔ á i'irincœ kœdœ Sikomore, mbœrœ kœwu Yisu á tshe yi lima ndœ kœro tɔ kpœtœmœ. ⁵ Lœkœ á Yisu wuta kpœtœ oshonœ asœmœ, tshe mesho ga lafo yé œ pa fœ she adœke: «Zakayo, jerœ ga ati katsha, mbœrœ kpesheke œ li adœke mœ lo ɓa scœnda nœ zœ.»

⁶ Katsha Zakayo kœjerœ ga ati katsha yé œ za osho kœsœ fœ she dœ yanga. ⁷ Kœwu toœnœ ataa, azu kœ te lima tœ kœpulœma endje adœke: «Uzu asœ na kœlo ɓa ndœ ayi ngbindirœ!» ⁸ Kashe Zakayo na ga tshu Gbozu œ pa adœke: «Wu, Gbozu, mœ kurutshelœ œrœ nœ mœ kpekpeka, œ ko tshakalanœ fœ aayi oyo, yé œdœ mœ kœza lima œrœ nœ anga uzu dœ œgbœ, mœ gi ga manda nœ fœ she awa vana.» ⁹ Yé Yisu kœgi fœ she adœke: «Kpœsheke, ɓœ she dœ azu tshascœnda nœ zœ ye, mbœrœ œɓœ kœdœ ndje anga ata Abrayamo. ¹⁰ Gbambanœ nene, Gbolo nœ uzu na ndœ kœpara œdœ kœza kœshe fœ azu á endje djingili.»

Ndœma toro tœ upu nœ ngendja

(Wu ɓa tœ Mat 25.14-30)

¹¹ Bata á azu sœ lima kœdji o'onœ asœmœ, Yisu

kpa pa lœ ndœma toro asœ mbœrœ tshe sœ lima ndœ dœ Yerusaleme. Azu sœ lima kœgbe adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba œ matœ ye pe kpœtœ œsœnœ. ¹² Ataa, Yisu kœpa adœke: «Anga uzu bale lœ mara nœ agbozu á œsœ endje li, yi lima ndœ kœna ga lœ anga angbi ogo, mbœrœ azunœ ɓa zœ kœza œne tœ gbozu yekane á œne kœfatœ œne á kœgu á kœdœ gbozu tshapa ogo nœ œne. ¹³ Utshu kœro she, tshe e anga aayi akwa nœ ye ndjokpa œ ko langere ngendja nœ ye ndjokpa fœ uzu dœ uzu yé œ pa fœ endje adœke: «E kotœ 'e ɓishu dœ ngendjanœ œrrr ga tœ olo á mœ gu.» ¹⁴ Kashe azu ogo nœ ye sœ lima kœyangba ye, yé œ vwa anga azu manda ye ndœ kœpa adœke: «A yiyindœ nœ adœke tshe te gbozu tshapa 'a nene.» ¹⁵ Andaa manda kœza akwa gbozugonœ fœ she, tshe gu œ e aayi akwa nœ ye á tshe ko lima ngendja fœ endje ndœ kœwusœ ngendja á uzu dœ uzu gbœ ga pa nœ. ¹⁶ Uzu á tshe na utshunœ matœ ye œ pa adœke: «Gbozu, mœ gbœ langere ngendja ndjokpa ga pa œneke á ɓœ ko lima fœ mœ.» ¹⁷ Tshe kœpa fœ she adœke: «Œ sœ dœ ɔtshœnœ, œɓœ kœdœ ɔtshœ ayi akwa, ɓata á ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa atake, mœ za ɓœ tœ gbozu tshapa ongbo ndjokpa.» ¹⁸ Bisha uzu na yé œ pa adœke: «Gbozu, mœ gbœ langere ngendja mindu ga pa œneke á ɓœ ko

lima fœ mœ.”¹⁹ Tshe kœpa ndje fœ she adœke: “Mœ za bœ tœ gbozu ga pa ongbo mindu.”²⁰ Anga kpa kœna yé œ kœpa adœke: “Gbozu, wu langere ngendja nœ zœ dœke, mœ guma lima sœ nœ ga lœ lœba.”²¹ Gbambanœ nene, awa zœ za lima mœ waa, mbœrœ bœ gbœgbœ: Bœ sœ kœko œrœ á dœdœ œnœ zœ nene, bœ sœ kœkœ ele ngwarœ neke á dœdœ bœ dá lu nene.”²² Tshe kœpa fœ she adœke: “Ekpe ayi akwa! Kolœ liaka o'o ama zœ, mœ wa ngbanga ga tœ zœ. Bœ wu lima sœ nœ adœke œmœ kœdœ uzu á mœ gbœgbœ, mœ ko œrœ neke á dœdœ œnœ mœ nene yé œ kœ ele ngwarœ neke á œ dœdœ mœ dá lu nene.”²³ Yé mbœrœ gadœ á bœ zaza má ngendja nœ mœ ga lœ anda nœ kœgumasœ ngendja nene a? Atamœ á mœ kœgu má, á endje kœgi fœ mœ dœ anga œrœ ga pa nœ nene a?”²⁴ Manda nœ, tshe kœpa fœ azu á endje sœ lima kpœmœ adœke: “E za langere ngendja nœ ye tshakane ye, yé œ za fœ tsheneke á tshe sœ dœ tœnœ ndjokpa.”²⁵ Endje pa fœ she adœke: “Gbozu, tshe sœ dœ anga langere ngendjanœ ndjokpa zœ!”²⁶ Tshe kœgi adœke: “Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, uzu kœ á tshe sœ dœ œrœ, endje kpa to anganœ ga pa nœ fœ she kœrosœ nœ, kashe tsheneke á tshe gugu dœ œrœ nene, endje gbœtœ œneke teasho á tshe sœ dœ tœnœ tshakane ye.”²⁷ Tœ ayingba mœ, azu á endje yiyi

lima ndœ nœ adœke mœ dœ gbozu tshapa endje nene, 'e na dœ endje ga mœ dœ œ wa œngœ endje kpœtshu mœ.”»

Yisu li ga lœ Yerusaleme bata gbozugo

²⁸ Manda kœpu o'onœ asœmœ ataa, Yisu te utshunœ kœœ ga lœ Yerusaleme.²⁹ Lœkœ á tshe ndo dœ tshalakpi Betefaje œdœ Betani, ndoo dœ tshapa kaga á i'irincœ kœdœ kaga œyœ Olive, tshe vwa ayambarœ bisha utshunœ,³⁰ yé œ pa adœke: «'E ro ba lakpi á sœ ndjii utshu azœ asœke. Kœli 'e tshendja, 'e wu aya ane á endje du she kpœtœmœ yé á uzu bale œ damba ga pa ye nene, 'e vwara she œ gu dœ she ga mœ.”³¹ Yé œdœ uzu kœyu 'e adœke: “Mbœrœ gadœ á 'e vwara she a?” 'E gi fœ she adœke: “Gbozu dá gbe dœ she.”»

³² Aayi avwanœ na, œ wu ndje kolœ œrœnœ bata á Gbozu pandœ nœ fœ endje asœmœ.³³ Lœkœ á endje sœ kœvwara anenœ, ayengœ ye yu endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e vwara anenœ asœ a?»³⁴ Endje gi adœke: «Gbozu dá gbe dœ she.»³⁵ Endje gu dœ anenœ fœ Yisu, manda nœ endje ko yœgbœdœ lœba nœ endje va ga pa ye, á za Yisu ga pa nœ.³⁶ Lœkœ á Yisu sœ ndœ kœero tœnœ, azu sœ lima kœsaka lœba nœ endje ga tœ ala awa.³⁷ Kœendo dœ awa á jœrœ ga tœ kaga œyœ Olive, ayambarœ nœ Yisu ndjoro sœ dœ yanga, œ tetœ kœdonga Ndjaba dœ avwara

mbœrœ afá á Yisu mbœrœ á endje wu. ³⁸ Endje sœ lima kœpa adœke: «Kaka Ndjaba to kane ye ga pa gbozugo á tshe na dœ i'iri ye. Kaka kœsœ gee sœ 6a lafo yé mokœ nœ Ndjaba matœ ye 6a zœ!»

³⁹ Kashe anga Afarisayi á endje sœ lima ugurutœ ukpulu azunœ, pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, pa fœ ayambarœ nœ zœ adœke endje sœ koko!» ⁴⁰ Yisu kœgi adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: (Edœ endje kœsœ koko, badja œ ta rawa.»

Iki nœ Yisu mbœrœ Yerusaleme

⁴¹ Lœkœ á Yisu ndo dœ ongbonœ yé á wu, tshe ki mbœrœ tœnœ. ⁴² Tshe pa lima adœke: «Uu Yerusaleme, œdœ 6œ kœwu má sœ œrœ á na ndœ kœza kœsœ gee fœ 6œ, œ sœ má dœ otshœnœ waa. Kashe ngœngœnœ asœke, œ zatœ ye yiwa tœnœ tœ ala zœ ye. ⁴³ Yé wusœ nœ adœke, bala mbatsha, ayingba zœ œ tœ gbadjadja nœ endje dji 6œ djikpata, œ kpakundœ zœ dje tœ osho kœ. ⁴⁴ Endje ndi tshalakpi nœ zœ, œ wo 6œ œdœ agbolo nœ zœ para. Endje katœ anga badja bale ti ga pa anganœ nene, mbœrœ 6œ wuwu lima sœ lœkœ á Ndjaba na ndœ kœti kane zœ ga lafo nene.»

Yisu gœrœ azu lœ Tepelo

(Wu 6a tœ Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Yow 2.13-22)

⁴⁵ Manda nœ, Yisu li ga lœ Tepelo, œ tetœ kœgœrœ azu á endje sœ lima kœka œrœ. ⁴⁶ Tshe pa lima fœ endje

adœke: «Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Anda nœ mœ œ dœ bala anda nœ kœza avwala, kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi angba.”»

⁴⁷ Yisu sœ lima œlœ dœ œlœ kœyisœ œrœ 6a lœ Tepelo. Agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ ndje pe agbozu tshapa azu sœ lima kœpara awa kœwo she. ⁴⁸ Kashe endje gbœgbœ lima awa nene, gbambanœ nene, azu ndjoro za lima lœsu endje djigi ndœ kœedji kolœ she.

20

Tshagbozu nœ Yisu to kpœta a?

(Wu 6a tœ Mat 21.23-27; Mar 11.27-33)

¹ Anga œlœ bale, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ fœ azu 6a lœ Tepelo, œ sœ lima kœpandœ Otshœ O'o yé agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe agbozu Ikrizia yi kumu endje. ² Endje yu she adœke: «Pandœ nœ fœ 'a ka, tshagbozu nœ zœ to kpœta a? (Edœ ndje dá za gbœgbœ kœmbœrœ tœnœ fœ 6œ a?)»

³ Tshe gi fœ endje adœke: «(Emœ ndje, mœ yindœ kœyu 'e dœ anga o'o bale. 'E pandœ nœ fœ mœ ka: ⁴ Batisimu á Yowane sœ lima kœza tœnœ, to 6a lafo too 6a ndœ azu?)»

⁵ Endje tetœ kœsharatœ endje lœ tœ endje adœke: «(Edœ a kœpa adœke: “(E to 6a lafo”, tshe pa adœke: “Mbœrœ gafe á a yiwi lima ndœ nœ fœ she nene a?” ⁶ Yé œdœ a kpa kœgi adœke: “Ba ndœ azu, azu

para œ ve azœ dœ badja yé œ kœwo azœ mbœrœ endje wusœ nœ adœke Yowane kœdœ lima ayi kœgbara o'o."»
 7 Yeka á endje kœgi fœ she adœke: «'A wuwusœ uzu á tshe vwa lima she nene.»
 8 Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «œmœ ndje, mœ pandœ osho á tshagbozu nœ mœ to tœnœ fœ 'e nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ eke aayi kœdjo kindi
 (Wu 6a tœ Mat 21.33-46; Mar 12.1-12)

9 Manda nœ, Yisu tetœ kœpa ndœma toro fœ azu adœke: «Anga uzu lu lima œyo vinu ga lœ kindi nœ ye, œ guma o'o ugurutœ ye dœ anga aayi akwa adœke endje djo tshelœ kindinœ yeka á œne kœkurutshelœ ele vinunœ dœ endje, yé œ na ana manda olo ndjoro.
 10 Olo kœkœ ele vinunœ li, tshe vwa anga ayi akwa nœ ye 6a ndœ endjeneke á endje sœ 6a lœ kindi adœke endje vwa œnœ œne œsœ ele œyœnœ fœ œne. Kashe aayi akwa 6a lœ kindinœ za she œ 6i she œrrr, œ gi she tshakane ye gbambanœ.
 11 Ayengœ kindi kpa vwa anga angbi ayi akwa, endje kpa za she, œ 6i she œrrr, œ gu she, yé œ kpa gi she tshakane ye gbambanœ.
 12 Tshe kpa vwa votœ anga, endje to uku tœ ye yé œ vwi she ga shu.
 13 Yekane á ayengœ kindinœ kœpa adœke: "Gadœ dá mœ kœmbœrœ a? Mœ vwa gbolo yakoshe nœ mœ á mœ yindœ ye waa, anganœ endje dji

she dœ œtshœnœ." 14 Kashe, kœwu gbolo yakoshe nœ ye kœna tœnœ, aayi kœdjo tshelœ kindi vinunœ tetœ kœpalœtœ endje adœke: "E wu ayi kœsœpe dœ œrœ manda abanœ dá na asœ; a wo she yeka á kindinœ kœte œnœ azœ!" 15 Endje wuta dœ she lœ kindinœ ga ushu yé œ wo she.

«Ataa, ayengœ kindinœ œ mbœrœ œrœ gadœ tœ endje a? 16 Tshe na, œ wo aayi akwanœ para kœkœ, yé œ za akwa kindinœ fœ anga angbi aayi akwa.»

Lœkœ á azu dji o'onœ ataa, endje pa adœke: «Ë œ nene, œ mbœrœtœ endje atamœ nene!»

17 Kashe Yisu mesho ga lœ ala endje, œ pa adœke: «O'o ala mbetinœ asœ yindœ kœpa adœ gadœ:

"Badja á aayi kœmœ anda za vwi'i, œtœnœ dá te sharagunda?"

18 Uzu kœ á tshe te ga pa badjanœ asœmœ, tshe kœ ngende ngende, yé tsheneke á badjanœ œ te ga pa ye, œ ndi tshelœ ye krœna ye.»

19 Aayi kœyisœ awa akwa dœ pe agbozu tshapa anganga Ndjaba para lima awa ndœ kœza she ga lœ kána dœ œlœnœ asœmœ, kashe awa azu dá za lima endje. Gbambanœ nene, endje wu lima sœ nœ adœke Yisu pa ndœma toronœ asœmœ fœ œne. 20 Yé endje tetœ kœvu Yisu. Endje vwa azu á endje sœ kœmatœ endje adœke endje kœdœ azu á endje sœ

ndjii fœ she. Azunœ asœmœ sœ lima kœkate kœdji ekpe o'o lœ ama ye yeka á kœgbo awa nœ kœtɔ meza pa ye ɓa ndœ agbozu tshalakpi œdœ ɓa ndœ gbozugo. ²¹ Endje yu she dœ o'o atake: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke o'o á ɓœ sœ kœpa tœnœ yé á sœ kœyisœ nœ sœ dœ awanœ. ʔœ sœsœ kœtœndœ tshatshu azu nene yé ɓœ sœ kœyisœ awa Ndjaba fœ azu lindœ adjapu. ²² Pandœ nœ fœ 'a ka, 'a li kœyɔ lapo nœ Sezare ye a, too nene?»

²³ Yisu wusœ ekpe gbetshelœ nœ endje lima, yé œ pa fœ endje adœke: ²⁴ «'E ma anga langere ngendja bale fœ mœ kane. Tshatshu uzu ɔe œdœ i'iri ɔe dá endje sú ga alanœ a?» Endje gi adœke: «œnœ Sezare.» ²⁵ Tshœ kœpa fœ endje adœke: «Tœnœ dœ mœ! 'E za œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œnœ Ndjaba fœ Ndjaba.» ²⁶ Endje lili lima kœgbo she dœ ekperœ lœ o'onœ á tshe pa ɓa utshu azu kɔ asœmœ nene, kashe endje ka lima tœ ama endje ti ɔsɔ tœ o'o á tshe sœ lima kœgi tœnœ, yé œsœ endje yi lima taa.

Kœyu o'o nœ Asadukayi tœ upu nœ kœshe lœ akuzu

(Wu ɓa tœ Mat 22.23-33; Mar 12.18-27)

²⁷ Anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje dá sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Endje yu Yisu adœke: ²⁸ «Ayi kœyisœrœ, Moyize su lima awa akwa fœ 'a adœke: «œdœ uzu kœsœ dœ ayancœ á tshe za yashe á kœzuzu

gbolo dœ she nene yé á tshu, œ li adœke ayancœ to yashe koyancœ mbœrœ kœmbœrœ angwa fœ ayancœ á tshe tshu asœmœ.» ²⁹ Andaa, anga aaya lœ yabo bale sœ lima mindu dœ bisha (7). Eyancœ to yashe, œ zuzu gbolo dœ she nene, yé œ tshu. ³⁰ Bishancœ to yashe koyancœ yé œ tshu awa bale, ³¹ manda nœ, votœnœ kpa to ndje she, œ tshu ye. Ko atamœ sœmœ œrrr endje mindu dœ bisha tshu para, anga bale zuzu gbolo dœ she nene. ³² Ba tœ ndœnglœnœ, yashenœ tshu ndje ye. ³³ Yé ataa, yashenœ asœmœ, lœkɔ á akuzu œ kpa she, tshe dœ awo ɔe, mbœrœ endje mindu dœ bisha kɔ to lima she tœ awo endje yema a!»

³⁴ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ba pa ɔshœ asœ, ayashe dœ ayakoshe œ totœ endje ye. ³⁵ Kashe ayakoshe dœ pe ayashe á endje tshu, á Ndjaba wu adœke endje li kœshe lœ akuzu yé á li kœli ga lœ tafo ogo neke á na manda nœ, endje kpa totœ endje nene. ³⁶ Endje kpa tshu nene; gbambancœ nene, endje sœ ɓata aandjelu. Endje kœdœ agbolo nœ Ndjaba mbœrœ á endje she lœ akuzu ye. ³⁷ Moyize pa lima ngbi adœke azu á endje tshu, endje she bala lœ kuzu. Gbambancœ nene, ala mbeti á pa o'o tœ upu nœ ɔyɔ á owo sœ lima kœtshi lœnœ, tshe e lima Gbozu adœke «Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.»

38 Ndjaba doédóé Ndjaba nœ akuzu nene, kashe Ndjaba nœ asoro. Gbambanœ nene, azu kɔ sœ dœ soro mbœrœ she.» 39 Anga aayi kœyisœ awa akwa za o'o œ pa adœke: «Ayi kœyisœrœ, 6œ pa o'o nœ zœ dœ ɔtshœ.» 40 Gbambanœ nene, endje kpa gugu lima dœ awa ndœ kœyu anga o'o nene.

Masiya œdœ Davidi

(Wu 6a tœ Mat 22.41-45; Mar 12.35-37)

41 Yisu kœyu endje adœke: «Koto yeka á azu sœ kœpa adœke Masiya kœdœ gbolo nœ Davidi a? 42 Gbambanœ nene, Davidi dœ tœ ye pa 6a la buku nœ Itshi nœ Ayuda adœke:

“Gbozu Ndjaba pa fœ Gbozu nœ mœ adœke,

sœ ga ati ga pa kuni mœ œrrr

43 adœke mœ fa ayingba zœ ga tshagudi ada zœ yekane.”

44 Adja Davidi dœ tœ ye sœ kœ'e she Gbozu. Yé dœ mara gadé dá Masiya kpa fa gbolo nœ Davidi a?»

Yisu yisœ œrœ tœ upu nœ aayi kœyisœ awa akwa

(Wu 6a tœ Mat 23.1-36; Mar 12.37-40)

45 Yisu kœpa fœ ayambarœ nœ ye tœ ala azu kɔ á endje sœ lima kœdji she adœke: 46 «Ala 'e gbɔ dœ aayi kœyisœ awa akwa á endje sœ kœro dœ yɔgbɔdɔ lœba tœ endje, á endje sœ kœyindœ nœ adœke azu sœ kœbala œne tœ osho á ukpulu azu sœ tœnœ. Endje yi kolœ ndœ kœsœ ga tœ osho á sœ utshunœ lœ Sinagoga dœ pe osho kœsœ

nœ agbozu azu lœ angbo. 47 Endje sœ kœbili ayashe koya mbœrœ kœyi angwa œrœ tœ endje. Yé œdœ endje kœsœ kœza avwala fœ Ndjaba, œndœ endje œ di œrrr tœ kœma adœke œne kœdœ ɔtshɔ azu. Ndjaba œ wa bala ɔgbɔ ngbanga ga tœ endje.»

21

Kœtorœ nœ anga yashe koya

(Wu 6a tœ Mar 12.41-44)

1 Yisu mesho œ wu aayi kœgbœrœ á endje sœ lima kœko ngendja nœ endje ga lœ gbarœ makabo 6a lœ Tepelo.

2 Tshe wu ndje anga yashe koya á tshe dœ ayi oyo, kœko ndje a'eara langere ngendja nœ ye bisha ga zœ. 3 Yé

Yisu kœpa adœke: «Adja mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, yashe koyanœ asœ á tshe dœ ayi oyo dá ko ngendja nœ ye kœropa azu kɔ. 4 Gbambanœ nene, ngendja á endje ko asœ, endje sœsœ dœ œrœ kœmbœrœ dœ tœnœ nene, kashe œshe, tshe ko ngendja nœ ye kɔ á sœ má adœke tshe zi dœ œrœ.»

Yisu pandœ upu nœ kœndi tshelœ Tepelo

(Wu 6a tœ Mat 24.1-2; Mar 13.1-2)

5 Anga azu sœ lima kœpa o'o tœ upu nœ Tepelo, yé œ sœ lima kœpa adœke œ ga waa dœ mara á endje mbœrœ dœ ɔtshɔ badja dœ pe œrœ á azu to fœ Ndjaba. Kashe Yisu pa adœke: 6 «Lœ olo manda nœ, œrœnœ kɔ á 'e

wu asœmœ, anga badja bale á kpa sœpe ga pa anganœ œ gu nene. Endje ndi tsheloœne para kãkã ye.»

Oyo œdœ œrœ kanga

(Wu 6a tœ Mat 24.3-8; Mar 13.3-8)

⁷ Yé endje yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, lãkã gafe dá œrœne asœmœ œ wuta ndje a, ambárã gafe dá matœ endje ãã á œrœne œ mbœrœtœ endje a?» ⁸ Yisu gi adœke: «Ala 'e gbã, uzu bale fafara 'e nene. Gbambanœ nene, azu ndjoro œ na bala dœ ì'iri mœ yé œ pa adœke: «(Emœ kœdœ Masiya”, yé lãkãne li ye! Kashe 'e tete manda endje nene. ⁹ Õã á 'e kœsœ kœdji o'o nœ kœtã kowo œdœ azu á endje sœ kœoma dœ anga endje, awa zaza 'e nene. Gbambanœ nene, œ li adœke œrœ ataa wuta utshunœ yeka, kashe œ dœdœ damba kœka tshapashãne ngãngãne asœ dœmœ nene.» ¹⁰ Yé tshe kpa pa fœ endje adœke: «Ogo gbozu dœ ogo gbozu œdœ pe ogo dœ ogo œ tã kowo lœ tœ endje. ¹¹ Õshã œ turu tœ osho kã, yé ekpe koba œdœ egerœ ogo œ za osho kã. (Erœ á za awa tœ azu œdœ ambárã afã œ matœ endje 6a lafo.

¹² «Kashe utshu œrœne asœke kã, endje ãi 'e œ mbœrœ œrœ kanga fœ 'e, endje tã meza pa 'e 6a lœ Sinagoga, endje ko 'e va ga lœ anda kãnga, endje gbota 'e na tœne 6a utshu agbozugo dœ pe agboro agbozu mangba ì'iri mœ. ¹³ Mara œrœ ataa

œ za awa fœ 'e ndœ kœma o'o tœ upu nœ mœ. ¹⁴ Atamœ, 'e tãtã lãsu 'e tœ mara á 'e pa dœ ngbanga nene. ¹⁵ Gbambanœ nene, mœ to o'o œdœ kœwusœtœ ga lœ 'e dœ mara adœke, anga ayingba 'e bale á tshe li tœ kœshara o'onœ lœ ama 'e too kœvwaratœ ye tœne œ gu nene. ¹⁶ Aaba 'e œdœ aayi 'e, aaya 'e, aayo 'e œdœ anga 'e œ vaãtã 'e, œ wo ndje anga anga 'e ugurutœ 'e. ¹⁷ Azu kã œ yiangba 'e mbœrœ ì'iri mœ, ¹⁸ kashe anga sukumu 'e bale œ yiwa nene. ¹⁹ 'E shi gbi lœ kœyindœrœ nœ 'e yeka á kœgbã soro neke á ka nene.»

Yisu pandœ upu nœ kœndi tshelœ Yerusalem

(Wu 6a tœ Mat 24.15-21; Mar 13.14-19)

²⁰ «Lãkã á 'e kœwu adœke aturugu kpa dji ongbo Yerusalem djikpata, 'e wusœ nœ adœke olo kœndi tshelœ ongbonœ ndo ye. ²¹ Atamœ, azu á endje sœ 6a lœ ogo Yuda œ kpa ga pa kaga, endjeneke á endje sœ 6a lœ ongbo Yerusalem œ wuta ga shu. Azu á endje sœ 6a lœ kindi, endje kpa gu ga lœ ongbo nene! ²² Gbambanœ nene, ããne asœmœ œ dœ ãã kœtã geda, yekane œneke á endje pa ala Buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ endje. ²³ Dœ ããne asœmœ, oyo œ sœ mbœrœ ayashe má endje sœ dœ nguzu dœ pe endjeneke á endje sœ kœza ãngã ga lœ ama agbolo. Gbambanœ nene, azu tshelœ ogonœ asœmœ œ wu egerœ oyo, yé

Ndjaba œ ma ókó nœ ye ga tœ azu. ²⁴ Anga azu œ tshu kuzu nœ ingiri yakamba, endje ko anga endje gu tœncœ tœ kœfa endje tœ akanga dje lœ angbi ogo kœ. Angbi azu œ ndi tshalakpi Yerusaleme kpakpakpa œrrr adœke olo nœ endje ka yekane.»

Kœkwa Gbolo nœ uzu

(Wu 6a tœ Mat 24.29-31; Mar 13.24-27)

²⁵ «Ambará œrcœ œ matœ endje 6a la œb, 6a la yapu œdcœ 6a la angerepe. Yé 6a pa œshœ, azu lœ angbi ogo para œ sœ dœ awa, tshama ungu kota dœ lokoncœ œ za ndje awa fœ endje. ²⁶ Azu œ tshu dœ awa lœkœ á endje gbe dœ œrcœ á mbœrcœ bala tœ endje pa œshœ kœ, mbœrcœ gbœgbœ nœ tshalafo œ turu. ²⁷ Dœ tœncœ ataa, endje wu Gbolo nœ uzu á tshe kwa lœ ondro dœ gbœgbœ kœ œdcœ lœ mokœ. ²⁸ Lœkœ á œrcœ ata koetœtœ koembœrcœtœ nœ, 'e shi gbi yé œ kpa sœ dœ gbœgbœ mbœrcœ olo nœ kœwuta 'e lœ ekperœ ndo ye.» ²⁹ Manda nœ, Yisu pa ndœma toro fœ endje adœke: «'E wu œyœ fige asœ dœ pe anga œyœ para: ³⁰ Lœkœ á 'e kœwu adœke kakoncœ tetœ koetœ tœncœ, 'e wusœ nœ adœke olo ungu yavuru ndo ye. ³¹ Awa bale ndje, œb á 'e kœsœ kœwu œrcœ ata kœwuta tœncœ, 'e wusœ nœ adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba ndo ye. ³² Dœ adjapu, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke azu nœ tshakpesheke œ ka kœ nene, yeká á œrcœ asœke œ mbœrcœtœ endje. ³³ Tshalafo

dœ tshapa œshœ œ ro ye, kashe o'o ama mœ œ ro nene.»

Kœsœ dœ gbœdjela

³⁴ «Ala 'e gbœ, 'e ndindi lœsu 'e dœ upu nœ kœmbœrcœ angbo, dœ kœndjo ipi œrrr adœke œ mbœrcœ 'e too mbœrcœ oyo nœ tshapashœ asœ nene, adœke oloncœ asœmœ kœwuwuta ga tœ 'e ngbangi ³⁵ 6ata úkú dá endje gi nene. Gbambancœ nene, œ wuta ga tœ azu tshapashœ para. ³⁶ Kashe ala 'e gbœ, 'e za awwala œb dœ œb mbœrcœ á kœsœ dœ gbœgbœ nœ kœwuta lœ œrcœncœ kœ á na bala, yeká á 'e koeli kœka ga utshu Gbolo nœ uzu.»

³⁷ Dœ œb, Yisu sœ lima kœyisœ œrcœ 6a lœ Tepelo, kashe dœ butshœ, tshe na kœlo 6a pa kaga á i'irinœ koedœ kaga œyœ Olive. ³⁸ Yeká á dœ amazi, á azu œ na ga ndœ ye 6a lœ Tepelo mbœrcœ koedji she.

22

Kœvwarandœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Yow 11.45-53)

¹ Egerœ angbo nœ kœzi mapa á susuku nene á endje e i'irinœ Pake asœmœ, ndo lima ye. ² Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœyisœ awa akwa sœ lima kœpara awa ndœ kœwo Yisu, kashe endje sœ lima kœkpa awa azu. ³ Yé Satana li lima ga tœ lœsu Yudasi Isikariote, á tshe koedœ lima bale lœ andjokpa dœ bishancœ asœmœ. ⁴ Tshe na ndœ kœvwarandœ o'o dœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu

tshapa aayi kœgbøndœ Te-
pelonœ, yé œ pa o'ò dœ endje
pa mara kœza Yisu yò œrœ fœ
endje. ⁵ Endje sœ dœ yanga
yé œ pa fœ she adœeke œne
ko ngendja fœ she. ⁶ Yudasi
yindœ nœ yé œ tetœ kœpara
awa á sœ tœ otshonœ mbœerœ
kœza she yaa fœ endje adœeke
azu kœwuwusœ nœ nene.

*Ayambarœ guma osho
kœziœ angbo Pake*

(Wu 6a tœ Mat 26.17-25;
Mar 14.12-21; Yow 13.21-30)

⁷ Lœkœ angbo nœ mapa á
susuku nene ndo, yé œ li
adœeke endje wo aaya apata
á kœzi pa angbonœ asœmœ.
⁸ Yisu kœvwa Apetro dœ
Yowane adœeke: «'E na dœ
œ fa kœziœ Pakenœ fœ
azœ, yeka á a kœzi.» ⁹ Yé
endje kœyu Yisu adœeke: «'Bœ
yindœ nœ adœeke 'a na kœfa
kœziœnœ b̄ata a?» ¹⁰ Á tshe
kœgi fœ endje adœeke: «Kœli 'e
ga lœ ongbonœ, 'e togba dœ
anga yakoshe dœ lœsú ungu
lœ kumu ye. 'E te manda ye
gu tœnœ ga tœ anda á tshe li,
¹¹ yé 'e pa fœ ayengœ andanœ
adœeke: "Ayi kœyisœrœ yu b̄œ
adœeke osho á œne zi kœziœ
angbo Pake dœ ayambarœ
nœ œne sœ kpœta a?" ¹² Yé
tshe yisœ anga gb̄osh̄o b̄a lafo,
á endje guma dœ œrœ kœ
lœnœ; 'e fa kœziœ angbonœ
kpœtœmœ.» ¹³ Endje na œ
gb̄œ œrœ kœ b̄ata á tshe pa
má tœnœ fœ endje, yé œ fa
kœziœ Pakenœ kpœtœmœ.

*Kœziœ Pake nœ Gbozu dœ
ayambarœ*

(Wu 6a tœ Mat 26.26-30;
Mar 14.22-26; 1Ko 11.23-25)

¹⁴ Lœndœ á ada œlœ kœziœ
li ye, Yisu sœ ga indiri nd-
aba kœziœ awa bale dœ aayi
avwa nœ ye. ¹⁵ Yé tshe
kœpa fœ endje adœeke: «Adja
mœ yindœ kœzi Pake asœ
dœ 'e utshu kœwu oyo nœ
mœ. ¹⁶ Gbambanœ nene,
mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke,
mœ kpa zi anganœ nene œrr
ga tœ œlœ á mbœerœ bala tœ
endje b̄a lœ Ogo gbozu nœ
Ndjaba.» ¹⁷ Yé tshe za kopo, œ
donga Ndjaba yé á pa adœeke:
«'E za œ su tshelœnœ tœ 'e.
¹⁸ Gbambanœ nene, mœ sœ
kœpa fœ 'e ataa: Mœ kpa ndjo
vinu nene œrrr ga tœ lœkœ á
Ogo gbozu nœ Ndjaba œ ma
bala tœ endje.» ¹⁹ Manda nœ,
tshe kœza mapa œ donga Nd-
jaba, œ kavwa tshelœnœ yé
œ kœkurutshelœ nœ tœ endje
dœ kœpa adœeke: «Asœ kœdœ
undu mœ dá mœ to fœ 'e asœ.
'E mbœerœ ataa á kœgbe bala
dœ mœ.» ²⁰ Kolœnœ ataa,
tshe za kopo manda kœziœ,
á pa adœeke: «Yashi asœ kœdœ
tafo ayo lœ indji mœ á tu
mbœerœ 'e.»

²¹ Kashe 'e wu kane: Kane
uzu á tshe sœ kœza mœ yò
œrœ, za kœziœ pa ndaba
awa bale dœ mœ kpœke.
²² Gbambanœ nene, Gbolo
nœ uzu œ gu b̄ata á Ndjaba
pa lima tœnœ. Kashe oyo nœ
uzu á tshe za she yò œrœ!
²³ Yé endje tetœ kœyutœ
endje lœ tœ endje adœeke uzu
dœ ugurutœ endje dá yindœ
kœmbœerœ œrœ ataa.

*Lœ ugurutœ ayambarœ,
œdœ dá rop̄a anganœ a?*

(Wu 6a tœ Mat 18.1; Luk

20.25-28; Mar 9.34; 10.42-45)

²⁴Endje tetœ kœgbugburutshelœ œmœ, mœ za avwala tœ upu nœ zœ mbœrœ adœke kœwusœ uzu á tshe ropa anganœ. ²⁵Yisu kœpa fœ endje adœke: «Agbozugo tshapa angbi ogo sœ kœmbœrœ akwa nœ endje dœ gbœgbœ, yé endjeneke á endje sœ kœgbœndœ ogo yi ɓalima ndœ nœ adœke azu e œne “ɔtshœ azu”. ²⁶Tœ 'e, 'e mboembœrœ œnœ 'e ata nene, kashe œ li adœke tsheneke ugurutœ 'e á tshe ropa 'e, tshe sœ ɓata rodonga, yé œ li adœke tsheneke á tshe sœ tœ gbozu, tshe sœ ɓata ayi akwa. ²⁷Yé ataa, œdœ dá ropa anganœ a? Uzu neke á tshe sœ pa ndaba too tsheneke á tshe sœ kœkœ kœzirœ fœ azu a? Œ doédœ uzu á tshe sœ pa ndaba nene a? Kashe tœ mœ, mœ sœ ugurutœ 'e ɓata uzu kœmbœrœ akwa fœ 'e.

²⁸«E'e kœdœ azu á 'e kaka lima tœ mœ ti nene lœkœ á mœ li lima ga lœ kœwu lœsu. ²⁹Yé œmœ, mœ za akwa ogo gbozu fœ 'e ɓata á Aba mœ za ndje lima fœ mœ. ³⁰Ataa, 'e zi bala œrœ œ ndjorœ pa ndaba dœ mœ awa bale ɓa lœ Ogo gbozu nœ mœ, yé 'e sœ ndje bala ga pa ngande tshagbozu mbœrœ kœwa ngbanga nœ mara ndjokpa dœ bisha lœ ogo Israyele.»

Yisu pa fœ Petro adœke tshe 'ea œne zœ

(Wu ɓa tœ Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Yow 13.36-38)

³¹Gbozu pa fœ Shimu adœke: «Shimu, Shimu, Sataana esho ndœ gbœgbœ adœke œne pe tshelœ 'e ɓata á endje

pe tshelœ indji ble. ³²Kashe œmœ, mœ za avwala tœ upu nœ zœ mbœrœ adœke kœyindoœrœ nœ zœ kœ kaka nene. Yé œɓœ, lœkœ á ɓœ kœkwatœ zœ, ɓœ to gbœgbœ fœ aaya zœ.» ³³Petro pa fœ she adœke: «Gbozu, œdœ lœ kánga œdœ lœ kuzu, mœ yindœ nœ adœke mœ li, too mœ tshu dœ ɓœ awa bale.» ³⁴Yisu gi adœke: «Mœ sœ kœpa fœ ɓœ ngbi, Petro, utshunœ adœke kœngato ki, ɓœ 'ea mœ awa votœ adœke ɓœ wuwusœ mœ nene.»

³⁵Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Lœkœ á mœ vwa lima 'e, œdœ ngendja, œdœ ngbade, œdœ œrœ ada, 'e zaza lima œrœ bale nene. Atamœ 'e sœsœ lima dœ œrœ nene a?» Endje gi adœke:

«'A sœ lima dœ œrœ zœ.» ³⁶Tshe pa fœ endje adœke: «Kashe ngœngœ asœ, uzu á tshe kœsœ dœ ngendja, tshe za; awa bale ndje mbœrœ uzu á tshe sœ dœ ngbade. Yé tsheneke á tshe gugu dœ ingiri yakamba nene, tshe ka yœgbœdœ lœeba nœ ye dœ œ yœ dœ anganœ bale.

³⁷Gbambanœ nene, mœ sœ kœpa ngbi fœ 'e, œ li adœke o'o á endje sú ɓala buku nœ Ndjaba mbœrœtœ endje ga tœ mœ liakanœ: Endje di she ga ugurutœ aayi kœmbœrœ ngbindirœ. Dœ toœnœ ataa, o'o á endje pa lima tœ upu nœ mœ, œ mbœrœtœ endje ye.»

³⁸Endje kœpa adœke: «Gbozu, ingiri yakamba bisha dœke». Tshe kœgi fœ endje adœke: «Œ li ye.»

Yisu za avwala 6a pa kaga
 ɔyɔ Olive

(Wu 6a tɔe Mat 26.36-46;
 Mar 14.32-42)

³⁹ Yisu wuta ɔe ro ga pa kaga ɔyɔ Olive ɓata á tshe ro 6a lima, yé ayambarɔe nɔe ye na manda ye. ⁴⁰ Lɔndɔ á tshe yi kumu ye 6a zɔe, tshe pa fɔe endje adɔeke: «'E za avwala nɔe 'e fɔe Ndjaba adɔeke 'e kɔelili ga lɔe kɔebili osho nɔe Satana nene.» ⁴¹ Manda nɔe, tshe gitɔe ye zara tɔe endje, ɔe gote dɔe koda ye yé ɔe tetɔe kɔeza avwala fɔe Ndjaba adɔeke: ⁴² «Aba, ɔedɔe 6ɔe kɔeyindɔe nɔe, 6ɔe mbɔerɔe adɔeke yashi oyonɔe asɔeke gitɔe ye utshu mɔe ye. Mbɔembɔerɔe ɔerɔe á mɔe yindɔe nɔe nene, kashe mbɔerɔe ɔerɔe á 6ɔe yindɔe nɔe.» [⁴³ Ataa, anga andjelu to 6a lafo ɔe wuta ga ndɔe ye mbɔerɔe kɔeto gbɔgbɔ fɔe she. ⁴⁴ Lɔsu ye su lima dɔe oyo, tshe kpa za avwala ga pa nɔe ga pa nɔe fɔe Ndjaba, yé ili sara tɔe ye tea tea ga tɔe ɔshɔ ɓata indji.]

⁴⁵ Manda kɔeza avwalanɔe, Yisu áalafo ɔe gu ga ndɔe ayambarɔe nɔe ye ɔe gbɔ endje, endje mɔ ɔe lo ye. ⁴⁶ Tshe pa fɔe endje adɔeke: «Koto o! 'E lo ye a? 'E áalafo yé ɔe za avwala fɔe Ndjaba adɔeke 'e lili ga lɔe kɔewu lɔsu nɔe Satana nene.»

Kɔetepa Yisu

(Wu 6a tɔe Mat 26.47-56;
 Mar 14.43-50; Yow 18.3-11)

⁴⁷ Tshe sɔepe damba kɔepa o'o trale atake, ukpulu azu kɔeyi kumu endje. Anga bale

ugurutɔe andjokpa dɔe bis-hanɔe ascɔmɔe á i'iri ye kɔedɔe lima Yudasi, te utshu endje. Tshe na ndoo dɔe Yisu ndɔe kɔebala she dɔe kɔeuru tshelɔe utu ye. ⁴⁸ Kashe Yisu pa fɔe she adɔeke: «Yudasi, 6ɔe za Gbolo nɔe uzu fɔe angbi azu lɔe awa nɔe kɔeuru tshelɔe utu ye a?» ⁴⁹ Lɔkɔ á azu á endje ro tɔe awanɔe dɔe Yisu wu lima ɔerɔe á yindɔe kɔembɔerɔetɔe endje, endje yu she adɔeke: «Gbozu, 'a nga koshe dɔe endje dɔe ingiri yakamba a?» ⁵⁰ Yé anga bale ugurutɔe endje gb-ota ingiri yakamba nɔe ye, ɔe de ayi akwa nɔe egerɔe nganga Ndjaba, á wa utu ye dja ga pa kuni ndja tɔenɔe ye. ⁵¹ Kashe Yisu pa adɔeke: «'E katɔe nɔe dɔe endje mbɔerɔe ɔerɔe á endje yindɔe nɔe.» Á za utu ye tɔ ga ngbanɔe.

⁵² Manda nɔe, Yisu pa fɔe azu á endje na lima kɔeza she, agbozu tshapa anganga Ndjaba, agbozu tshapa azu á endje gbɔndɔe Tepelo dɔe pe agbozu Ikrizia ayuda adɔeke: «'E na dɔe ingiri yakamba dɔe pe ndindi ɔyɔ ndɔe mɔe ɓata ɔemɔe kɔedɔe ayi angba a? ⁵³ ɔlɔ dɔe ɔlɔ á mɔe sɔe lima dɔe 'e lɔe Tepelo, 'e tuturutɔe mɔe nene. Kashe ngɔngɔ asɔeke kɔedɔe olo nɔe 'e ɔedɔe gbɔgbɔ akwa nɔe aayi butshɔ.»

Petro 'ea Yisu

(Wu 6a tɔe Mat 26.57-58,69-75; Mar 14.53-54,66-72;
 Yow 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Endje za Yisu, ɔe gu dɔe she 6a lɔe anda nɔe egerɔe nganga Ndjaba. Petro sɔe lima kɔena manda endje lɔe

ingirinœ. ⁵⁵ Bata á endje ngbɔ lima egerœ owo ga lœ gbagba á ngbɔtœ endje ga indirinœ, Petro na œ sœ ga ugurutœ endje.

⁵⁶ Anga yashe akwanœ bale wu she kœsœ ga indiri owonœ, tshe shokɔ she yé œ pa adœke: «Uzu asœ ɓa e sœ ndje lima dœ she awa bale.» ⁵⁷ Kashe Petro 'eatœ ye, œ pa adœke: «Yashe, mœ wuwusœ ye nene.» ⁵⁸ Teasho manda nœ, anga uzu kpa wu she, œ pa adœke: «Æbœ ndje kœdœ uzu nœ endje.» Petro gi adœke: «Æœ, œ doédœ mœ nene.» ⁵⁹ Ga pa œrœ nóe ada ɔɔ bale manda nœ, anga uzu kpa shi kɔdɔ dœ o'onœ adœke: «Adja upu, uzu asœ ɓa e sœ lima dœ she awa bale; ga panœ dœmœ, œshe kœdœ uzu Galilayi.» ⁶⁰ Petro kœgi adœke: «Mœ wuwusœ o'o á ɓœ yindœ kœpa tœnœ ascœmœ nene.» Petœ œsœnœ á tshe sœ lima pe kœpa o'o lœma ye, trale kɔngato kœki. ⁶¹ Gbozu fatœ ye œ tondœ Petro, yé Petro kœgbe dœ o'o á Gbozu pa lima fœ she adœke: «Utshunœ adœke kɔngato ki, ɓœ 'ea mœ awa votɔ.» ⁶² Petro wuta yé œ tetœ iki tshuru tshuru tshuru.

Azu gu Yisu œ ɓi she

(Wu ɓa tœ Mat 26.67-68; Mar 14.65)

⁶³ Ayakoshe á endje sœ lima kœsœ indiri Yisu, tetœ kœmɔ she dœ pe kœɓi she. ⁶⁴ Endje i tshatshu ye ga tœnœ dœ lœba á sœ kœyu she adœke: «Ma adœke œbœ kœdœ ayi kœgbara o'o! Uzu

de dá ɓi ɓœ a?» ⁶⁵ Yé endje sœ ndje lima kœgu she dœ ekpe o'o waa.

Yisu ɓa utshu egerœ angbɔtœ kœwa ngbanga

(Wu ɓa tœ Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Yow 18.19-24)

⁶⁶ Lɔkɔ á osho kɔrɔ, agbɔ Ayuda, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ aayi kœyisœ awa akwa ngbɔtœ endje ga tœnœ, yé œ na dœ Yisu ɓa tœ egerœ angbɔtœ kœwa ngbanga nœ endje. ⁶⁷ Endje pa fœ she adœke: «Ædœ ɓœ kœdœ Masiya, pandœ nœ fœ 'a.» Yisu gi fœ endje adœke: «Ædœ mœ kœpandœ nœ fœ 'e, 'e yindœ nœ ga ndœ mœ nene; ⁶⁸ yé œdœ mœ kœyu 'o, 'e gi o'o fœ mœ nene. ⁶⁹ Kashe ngɔngɔ asœ, Gbolo nœ uzu œ sœ ga tœ kuni Ndjaba nœ gbɔgbɔ.» ⁷⁰ Endje para kɔkɔ yu adœke: «Æbœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «E'e dœ tœ 'e 'e sœ kœpa tœnœ adœke, œmœ kœdœ Gbolo nœ ye.» ⁷¹ Endje kœpa adœke: «Ádá kœgbe dœ anga timu kpa gugu nene! Gbambanœ nene, azœ dœ tœ azœ a dji o'onœ lœ adja ama ye dœ tœ ye!»

23

Endje na dœ Yisu ɓa utshu Pilato

(Wu ɓa tœ Mat 27.2,11-14; Mar 15.1-5; Yow 18.28-38)

¹ Azu para á endje sœ lima tœ œsœ egerœ angbɔtœnœ áalafo yé œ na dœ she ɓa utshu Pilato. ² Endje tetœ kœtɔ meza pa ye dœ o'onœ

adœke: «'A gbɔ yakoshe asœ, tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu ogo nœ azœ: Tshe sœ kœpakata azu ndœ kœyɔ lapo nœ Sezare, tshe sœ kœpa adœke œne kœdœ Masiya, œne ndje kœdœ gbozugo.»
 3 Pilato kœyu she adœke: «Æbœ kœdœ gbozugo nœ Ayudancœ a?» Yisu kœgi fœ she adœke: «Æbœ dá sœ kœpa ataa.»
 4 Pilato pa fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe ukpulu azunœ á endje na lima adœke: «Mœ wuwusœ anga o'o á li adœke mœ wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ yakoshe asœ liaka nœ nene.»
 5 Kashe endje shi kœdœ adœke: «Tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu dœ kœyisœ œrcœ adœke azu oma lakpi. Tshe tetœ nœ lœ ogo Galilayi, lœ ogo Yuda œrrr á wuta dœ tœncœ 6a ke asœke.»

Endje na dœ Yisu 6a utshu Erode

6 Manda kœdji endje, Pilato kœyu endje adœke: «Yakoshe asœ kœdœ uzu Galilayi a?»
 7 Yé endje yindœ nœ ngbi adœke œshe kœdœ uzu Galilayi. Kœdji adœke Yisu kœdœ uzu ogo á Erode kœdœ gbozunœ, tshe vwa she ga ndœ Erode, mbœrcœ lœ olo asœmœ tshe na lima kpœmœ ga lœ Yerusalem.
 8 Kœwu Yisu atake, Erode sœ dœ yanga tɔpanœ kpuru. Gbambancœ nene, tshe sœ lima kolœ kœdjindœ œtrœ ye, yé œ sœ dœ ogo kœwu she. Tshe sœ lima kœgbe adœke Yisu œ mbœrcœ anga afá dœ ala œne zœ.
 9 Tshe yu she

dœ o'o ga pa nœ ga pa nœ, kashe Yisu gigi 'o bale fœ she nene.
 10 Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœyisœ awa akwa sœ lima kœtɔ meza pa ye dœ agbɔ.
 11 Erode dœ pe aturugu nœ ye te lima tœ kœmɔ Yisu, œ sœ lima kœgu œsœ ye. Endje verœ ɔtshɔ lœba á ga waa ga tœ ye, yé œ gi she fœ Pilato.
 12 Pe dœ ɔlœncœ asœmœ, Erode œdœ Pilato á endje sœ lima kœyiangbatœ endje utshunœ, tetœ kœyindœtetœ endje ye.

Pilato wa ngbanga nœ kuzu ga tœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Yow 18.39-19.16)

13 Pilato kpa e agbozu tshapa anganga Ndjaba, agbozugo dœ pe azu ogo kɔ, 14 yé á kœpa fœ endje adœke: «'E na dœ yakoshe asœ fœ mœ 6ata uzu á tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu tœ awa á sœ ndjii, kashe œmœ á mœ yu she utshu 'e, mœ gbɔgbɔ anga œrcœ á li adœke mœ wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ ye liakanœ ugurutœ o'o á 'e tɔ meza pa ye ndœncœ nene.
 15 Gbozu Erode gbɔgbɔ ndje she dœ ekpe 'o nene, yeka á gi she fœ azœ gamœ asœke. Mbœrcœ tœncœ ataa, anga œrcœ á tshe mbœrcœ á li dœ kuzu gugu bale nene.
 16 Ataa, mœ sɔ kolœ she dœ ndjapa, œ za awa fœ she ye.»
 [17 Lɔkɔ angbo nœ Pake bale dœ bale, Pilato sœ 6alima kœvwara anga uzu bale lœ anda kángaa.]

18 Endje tetœ kœetarawa para kãkã adœke: «Wo uzunœ asœmœ ye! Æ katœ Barabase fœ 'a!» 19 Endje za lima Barabase ga lœ anda kãnga mbœrœ anga kœoma dœ o'o á wuta lima lœ ongbõ, á tshe wo lima uzu lœ nœ. 20 Pilato kpa yu ndje dœ gbetshelœ adœke œne katœ Yisu. 21 Kashe endje tara rawa adœke: «Tshe tshu pa kurushi, tshe tshu pa kurushi!»

22 Tœ votœnœ, tshe kœpa fœ endje adœke: «Ekperœ gadœ á yakoshe asœ mbœrœ a? Mœ gbgõ anga œrœ bale á tshe mbœrœ á li adœke tshe tshu nene. Mœ yindœ kœfi kolœ she, yé œ za awa fœ she.» 23 Kashe endje sœ kolœ kœeta rawa dœ agbõ adœke tshe tshu pa kurushi, yé rawa nœ endje sœ kolœ kœgerœ tœnœ. 24 Yé Pilato kœwa b̄ata á endje yœndœ nœ asœmœ. 25 Tshe kœkatœ uzu á tshe za she vwi ga lœ anda kãnga mbœrœ kœoma dœ 'o œdœ mbœrœ kœwo uzu, yé á endje sœ lima kœyœndœ ye. Kashe tshe pa adœke endje mbœrœ dœ Yisu b̄ata á endje yindœ nœ.

Ba tœ awa kurushi

(Wu 6a tœ Mat 27.32-44;
Mar 15.21-32; Yow 19.17-27)

26 Bata á aturugu sœ lima kœna dœ Yisu, endje togba dœ anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Shimu, uzu tshalakpi Sirene. Tshe to lima 6a lœ kindi á sœ kœgu tœnœ yé endje za she dœ œgbõ, œ za kurushinœ ga pa kanga ye adœke tshe za manda Yisu. 27 Ukpulu azu yaba

yaba sœ lima kœna manda ye. Endje ngbõ lima dœ anga ayashe á endje sœ lima kœda okoro endje, á sœ lima kœditshelœama endje tœ upu nœ ye. 28 Yisu kœfatœ ye ga ndœ endje á kœpa fœ endje adœke: «Ayashe Yerusaleme, 'e kiki mœ nene! Kashe 'e kitœ 'e dœ tœ 'e dœ pe agbolo nœ 'e! 29 Gbambœnœ nene, lœkœnœ ndo á endje pa adœke: “Yanga nœ ayashe mara, dœ endjeneke á endje zuzu damba nene, dœ endjeneke á endje zaza damba œngõ ga lœ ama agbolo nene asœmœ!” 30 Azu œ tetœ kœpa fœ kaga adœke: “Te ga pa 'a” yé œ pa fœ koto adœke: “Ko 'a yiwa tœnœ!” 31 Gbambœnœ nene, œdœ endje kœmbœrœ atake ga tœ tungboyu œyõ, endje mbœrœ kotoo tœ œrõ œyõ a?”

32 Endje na ndje lima dœ anga aayi ngbindirœ bisha adœke endje wo endje awa bale dœ Yisu.

Endje kuru Yisu ga pa kurushi

(Wu 6a tœ Mat 27.33-34;
Mar 15.22-32)

33 Kœwuta endje ga tœ osho má endje e tœnœ adœke: «Gbayashi kãrõ», endje kuru Yisu ga pa kurushi dœ pe aayi ngbindirœ asœmœ bisha, anga ga pa kuni anga ga pa gele. 34 Yé Yisu pa adœke: «Aba, djerœndœ ekperœ nœ endje gbambœnœ nene, endje wuwusœ œrœ á endje sœ kœmbœrœ tœnœ nene.» Yé endje ta wuka pa lœba nœ Yisu, œ kurutshelœ nœ tœ endje ye. 35 Azu ndjoro ka

lima 6a zœ yé œ sœ kœwu toenœ. Agbozu ayudanœ tetœ kœmœ she, œ pa adœke: «Tshe she lima anga azu. Edœ tshe kœdœ adja Masiya á Ndjaba ke she asœmœ, kaka tshe shetœ ye dœ tœ ye!»³⁶ Aturugu mœ ndje lima she. Endje na lima ndoo dœ she, œ za ikpi vinu fœ she,³⁷ yé œ pa adœke: «Edœ 6œ kœdœ gbozugo nœ Ayuda, shetœ zœ dœ tœ zœ.»³⁸ Endje su ndje lima mbeti á 6i ga tœ kumu kurushinœ adœke: «Uzunœ asœke kœdœ gbozugo nœ Ayuda.»

³⁹ Anga ayi ngbindirœnce bale á endje kuru she ga pa kurushi tetœ kœgu she, œ pa adœke: «E doédœ 6œ kœdœ Masiya nene a? She tœ zœ dœ tœ zœ œ she ndje a'a!»⁴⁰ Kashe anga gbagbara she yé œ pa adœke: «Bœ kpa awa Ndjaba nene a? Eœ á endje mbœrœ fœ azœ, œtœnce dá endje mbœrœ ndje fœ she!»⁴¹ Tœ azœ, djofelenœ asœ li dœ azœ; gbambanœ nene, œneke á a gbœ kœdœ œrœ tshangba œneke á a mbœrœ. Kashe œshe, tshe mbœmbœrœ ekperœ teasho nene.»⁴² Manda nœ, tshe pa fœ Yisu adœke: «Yisu, gbe dœ mœ lœkœ á 6œ kwa bala tœ zœ kœmbœrœ akwa gbozu nœ zœ kane.»⁴³ Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 6œ dœ adjapu adœke, kpesheke, 6œ sœ dœ mœ awa bale 6a lœ Paradizo.»

Kuzu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Yow 19.28-30)

⁴⁴ E na kœwuta ndoo dœ kakpi œb, osho bu kporokoto pa œshœ djigi œerrr ga tœ ada œb votœ manda kakpi œb,⁴⁵ œb kpa tœtœ nene. Yé egerœ lœba á endje du 6a sœnda Tepelo asœmœ suru tshelœtœ ye bisha.⁴⁶ Yisu ta rawa dœ œgbœ yé œ pa adœke: «Aba, mœ katœ ishiri mœ ga tshakane zœ.» Manda kœpa o'onœ asœke, ngbewo tshe tshu ye.⁴⁷ Kœwu œrœ kœ á mbœrœ lima tœ endje, gbozu tshapa aturugu Roma donga Ndjaba, œ pa adœke: «Ekporo o'o, yakoshe asœke kœdœ uzu á tshe sœ ndjii.»⁴⁸ Yé azu ndjoro á endje ngbœba lima tœ endje kpœtœmœ, wu œrœnce á mbœrœ lima tœ endje asœmœ, yé œ fatœ endje gu tœnce dœ kœda okoro endje dœ oyo.⁴⁹ Aayi kœna manda Yisu para kœkœ, dœ pe ayashe á endje to lima dœ she 6a lœ ogo Galilayi, ka lima zara á sœ kœtœndœ œrœnce kœ á sœ lima kœmbœrœtœ endje asœmœ.

Endje shi oko Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Yow 19.38-42)

⁵⁰ Anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Yozefu, anga ayi kœwa ngbanga nœ Ayuda, tshe kœdœ lima œtshœ uzu, uzu á tshe sœ ndjii.⁵¹ Uzu tshalakpi Arimateyo, tshe za lima lœsu ye djigi kœkate dœ lœkœ á Ndjaba œ tetœ kœmbœrœ akwa tshagbozu nœ ye. Tshe vvara lima tœ ye tœ ngbanganœ á endje wa ga tœ Yisu dœ pe œrœnce

á endje mboerœ ga tœ ye asœmœ. ⁵² Tshe na ga ndœ Pilato kœyu she adœke, œne za oko Yisu. ⁵³ Yé tshe na œ i oko Yisu tœ kurushi ga ati, œ vwele dœ imbi læba yé œ na kœshi tœnœ 6a læ kudu á endje dji læ badja. Endje shishi lima anga uzu bale ga læ kudunœ asœmœ nene. ⁵⁴ Tœnœ kœdœ lima olo bale utshu sabata, olo kœguma œrœ yé lœkœnœ asœmœ ndo lima ye. ⁵⁵ Ayashe á endje to lima dœ Yisu 6a læ ogo Galilayi asœmœ, na lima awa bale dœ Yozeifu. Endje na lima kœwu kudunœ yé œ wu mara á endje shi dœ oko Yisu ga lænœ. ⁵⁶ Manda nœ, endje gu ga manda endje, œ guma kada dœ pe yombo ndœ kœna kœdja ga tœ kote Yisu.

Dœ lœkœ sabata, endje yatœ endje liaka œneke á awa akwa pa tœnœ.

24

Yisu she læ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Yow 20.1-10)

¹ Dœ ɔlɔ yenga læ gurutsha, ayashenœ ro ga pa udu dœ yombonœ á endje guma lima asœmœ. ² Kœwuta endje 6a zœ, endje gbɔ adœke endje vwiri egerœ badjanœ tœ ama kudunœ ye. ³ Endje li 6a læ kudunœ 6a zœ, kashe endje gbɔgbɔ lima oko Gbozu Yisu nene. ⁴ Uvuru endje i gara, yé trale endje wu azu bisha á endje verœ læba á tshiiishi, endje ka ndoo dœ endje. ⁵ Awa za endje, endje kœtra kumu endje ga ati,

yé azu asœmœ kœyu endje adœke: «Mboerœ gadé á 'e sœ kœpara uzu á tshe sœ dœ soro ugurutœ akuzu a? ⁶ Tshe sœsœ kpœke nene, kashe tshe she ye. 'E gbe dœ o'o á tshe pa lima fœ 'e lœkœ á tshe sœpe lima 6a læ Galilayi kane. ⁷ Tshe pa lima adœke: “Æ li adœke endje za Gbolo nœ uzu ga tshakane ekpe azu, endje wo she 6a pa kurushi, yé manda olo votɔ, tshe she læ akuzu ye.”»

⁸ Ataa, œndœ o'onœ á Yisu pa lima asœmœ kœte læ ayashenœ asœmœ, ⁹ endje to 6a pa udu 6a zœ, œ gu œ pandœ o'onœ kœ fœ ayambarœnœ ndjokpa dœ bale asœmœ dœ pe udu endje kœ. ¹⁰ Ayashenœ lima kœdœ: Mareya uzu Magadala, Jane œdœ Mareya ayi Jake. Anga angbi ayashe á endje ro lima awa bale dœ endje mi ndje ndœ nœ fœ aayi avwa. ¹¹ Aayi avwanœ gbe lima œne endje adœke o'onœ á endje pa asœmœ kœdœ o'o nœ ayi iyi, yé endje yiyi lima ndœ nœ ga tœ ayashenœ nene. ¹² Petro áafo, œ kpa ga pa udunœ 6a zœ, œ ti, œ wu kolœ a'eara imbi ndœma læba. Æ gu ga ndœ ye, yé œ tetœ kœkitœ œsœ œrœ á mboerœ tœ endje asœmœ.

Yisu matœ ye fœ azu bisha tœ awa Emawuse

(Wu 6a tœ Mar 16.12-13)

¹³ Kolœ dœ lœkœnœ asœmœ, anga azu bisha ugurutœ endje na lima ga lakpi Emawuse. Kœto læ Yerusaleme œrrr ga læ

Emawuse, endje mbœrœ ada ɔɔ bisha nœ ana. ¹⁴ Kœna endje, endje tetœ kœpa o'o tœ œrœnœ á mbœrœ lima tœ endje ascœmœ na tœnœ. ¹⁵ Bata á endje sœ lima kœkitœ œsœnœ dœ pe kœsharatœ endje, Yisu dœ tœ ye te ga ndœ endje, œ tetœ kœna dœ endje tœ awanœ. ¹⁶ Kashe, ala endje bu lima tœ kœwusœ nœ adœke Yisu dœmœ.

¹⁷ Yisu kœyu endje adœke: «O'o gadœ dá 'e sharatœ 'e ugurutœ 'e tœ awa lœ kumu nœ a?» Yé endje kœka tshikingi dœ oyo. ¹⁸ Yeka á anga bale ugurutœ endje, á i'iri ye kœdœ Kleyopase, kœgi fœ she adœke: «Kolœ œbœ bale lœ Yerusalemœ ascœke dá wuwusœ o'o á ro kpœke nene a?» ¹⁹ Tshe kœyu endje adœke: «O'o gadœ e?» Endje kœgi fœ she adœke: «O'o nœ Yisu uzu Nazarete. Œshe kœdœ lima ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba. Tshe sœ lima dœ gbœgbœ nœ kœmbœrœ œrœ dœ pe kœpa o'o utshu Ndjaba œdœ azu. ²⁰ Yeka agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu nœ azœ ka she, á kuru she ga pa kurushi, á wo she ye. ²¹ 'A ko lima lœsu 'a ga pa ye adœke œshe dá Ndjaba vwa she ndœ kœshe azu Israyele. Kashe œ ro kpesheke olo votœ á œrœnœ mbœrœtœ endje ascœmœ. ²² 'A wusœ nœ lœ awa nœ anga ayashe ugurutœ 'a á endje za o'onœ ga ati yekane á tshanga kumu 'a. Gbambanœ nene, endje kpa lima lœ gurutsha ga pa

udunœ ɔa zœ, ²³ kashe endje gbœgbœ oko ye nene. Endje fatœ endje œ gu á pa fœ 'a adœke, aandjelu wuta á pa fœ œne adœke, tshe kpa sœpe dœ soro. ²⁴ Anga anga 'a na ɔa pa udunœ ɔa zœ, œ gbœ œrœnœ kœ liaka œneke á ayashenœ gu á pandœ nœ fœ 'a ascœmœ, kashe anga œrœ bale kœdœ adœke endje wuwu she nene.»

²⁵ Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Uu, azu á endje sœsœ dœ kœwusœrœ nene, o'o kœ á aayi kœgbara o'o pa ɔa lima, 'e yiyindœ nœ katsha nene! ²⁶ 'E wuwusœ nœ nene a? Œ li adœke Masiya wu oyo yeka á kœsœ lœ mokœ nœ ye.» ²⁷ Manda nœ, á tetœ kœmindœ o'o á endje sú tœ upu nœ ye la buku nœ Ndjaba, kœto tœ Moyize œrrr ga tœ aayi kœgbara o'o.

²⁸ Kœendo dœ ogo á endje yi lima ndœ kœna ga lœnœ, Yisu mbœrœ ɔata œnœ sœ kœna œnœ œne lœ ingirinœ. ²⁹ Endje kœpa fœ she adœke: «Sœpe dœ 'a mbœrœ ɔa mámá œrrr ɔɔ di ye, osho bu ndje ye.» Yé tshe kœli ndœ kœlo dœ endje. ³⁰ Endje ngbœtœ endje indiri ndaba ndœ kœziœ, tshe kœza mapa, kœdonga Ndjaba, kœeva tshelœnœ ndœ kœkurutshelœ nœ tœ endje. ³¹ Trale ala endje kœkœrœ, á endje kœwusœ nœ adœke œshe dœmœ. Œne kpa mesho atake, titivwiri tshe kœyiwa tœ endje ye. ³² Endje kœtetœ kœyutœ endje, anga manda yanganœ adœke: «ɔɔ á tshe

sœ kæpa o'o dœ azœ tœ awa dœ pe kæmindœ o'o ama Ndjaba la buku, œ sœ kæju lœsu azœ 6a ta owo a?»

³³ Pe kpœtœ œscœnœ, endje áafo œ gu ga lœ Yerusaleme, yé á gbœ ayindœ Yisu ndjokpa dœ bale á endje ngbœba tœ endje dœ pe anga anga endje ³⁴ á sœ kæpa lima adœke: «Adjapu, Gbozu she lœ akuzu ye, tshe matœ ye fœ Shimu.»

³⁵ Yé ayindœ Yisu bisha ascœmœ, kæpandœ o'o á ro tœ awa Emawuse fœ endje, dœ pe mara á endje wusœ Yisu œbœ á tshe va tshelœ mapa.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale

³⁶ Bata á endje scœpe lima damba kæpa o'onœ, trale Yisu wuta ga ugurutœ endje, á kæpa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ 'e.»

³⁷ Uvuru endje i gara dœ awa, mbœrœ endje gbe adœke endje wu ngandoro. ³⁸ Yé tshe kæpa fœ endje adœke:

«Mbœrœ gadœ dá lœsu 'e sœ ga lafo a? Mbœrœ gadœ dá 'e sœ dœ ashara ata a? ³⁹ 'E wu tshakane mœ dœ ada mœ, œmœ doœmœ. 'E goro mœ doœ œ wu, ngandoro scœsœ dœ songba dœ pe ngbabi бата á mœ sœ dœ tœnœ ascœ nene.»

⁴⁰ Manda o'onœ ascœmœ, tshe kœma tshakane ye dœ ada ye fœ endje. ⁴¹ Bata á yanga sœ zœ dœ pe uvuru endje á i gara, endje yiyi lima damba ndœnœ nene, Yisu kæpa fœ endje adœke: «'E sœ dœ kœzircœ tœnœ kpœke zœ a?» ⁴² Endje za anga ndindi ageatshalangu á endje zoozo

fœ she. ⁴³ Yé tshe za œ zi tœ ala endje.

⁴⁴ Manda nœ, tshe pa fœ endje adœke: «'E wu, œbœ á mœ sœ lima damba dœ 'e, mœ pa lima fœ 'e adœke: O'o á endje sú lima la buku awa akwa nœ Moyize, la buku nœ aayi kœgbara o'o dœ pe la œnœ Itshi, œ mbœrœtœ endje li-

akanœ.» ⁴⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, Yisu kœrœ kœwusœrœ nœ endje ndœ kœwusœ ádá buku nœ Ndjaba. ⁴⁶ Tshe

pa fœ endje adœke: «Bata á o'o ama Ndjaba sœ lima kæpa tœnœ: Endje ndanga Masiya œrrr ga tœ kœwo she, kashe manda olo votœ tshe she ugurutœ akuzu. ⁴⁷ Œ

li adœke, endje mindœ i'iri ye lœ angbi ogo kœ kœto lœ Yerusaleme, mbœrœ adœke azu fatshalœsu endje á Ndjaba kœdjercœndœ ekperœ nœ endje. ⁴⁸ Mbœrœ e'e dá dœ atimu nœ œrcœnœ kœ ascœmœ.

⁴⁹ Yé œmœ, mœ vwa Œtshœ Ishiri fœ 'e бата á Aba mœ pa lima ndœ nœ. 'E sœ damba lœ Yerusaleme kpœke œrrr ga tœ olo á gbœgbœ nœ Ndjaba kœjercœ ga pa 'e yekane.»

Yisu œ ga lafo

⁵⁰ Manda nœ, Yisu to endje na tœnœ ndœ dœ Betani. Tshe ti kane ye ga lafo, á to kane ye kapa endje. ⁵¹ Lœndœ

á tshe sœ lima kœto kane ye ga pa endje, tshe katœ endje yé œ œ ga lafo. ⁵² Manda

kœdonga she, endje gu dœ yanga ga lœ Yerusaleme. ⁵³ Œbœ dœ œbœ endje sœ lima kœna kœdonga Ndjaba 6a lœ Tepelo.

Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Yowane sú Tshatshu o'o

Asœke kœdœ Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu á Yowane sú. Tshe kwa ada Ɔtshɔ O'o mbeti nœ ye dœ kœpa adœke Yisu kœdœ œdœ? (Eshe kœdœ O'o á tshe sœ lima 6a tœ ogo nœ Ndjaba, tshe kœdœ lima Ndjaba. O'o na ga pa œshɔ, œ te uzu. Yisu mbœrœ œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu para kɔkɔ tœ kœma adœke œshe kœdœ gbɔzugo á Ndjaba ke lima she. Ɔgbɔ o'o tshala Ɔtshɔ O'o á Yowane sú kœdœ adœke: «Yisu kœdœ Masiya, Gbolo nœ Ndjaba. (Edœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, 'e gbɔ soro neke á ka nene.»

Ala Ɔtshɔ O'onœ, tshe pa o'o tœ upu nœ œrœ á Yisu mbœrœ pa œshɔ, œrœ á tshe yisœ nœ dœ pe upu kuzu œdœ mara á Ndjaba she she lœ akuzu. Yisu yisœ œrœ dœ gbɔgbɔ kɔ, œ gɔrɔ ekpe ishiri pa azu, œ kpa mbœrœ ndje œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu.

Ɔtshɔ O'onœ kurutshelœtœ ye atake:

- Yisu kœdœ O'o á wuta uzu, œshe kœdœ Ndjaba (1.1-18)
- Kœmindœ o'o nœ Yowane ayi kœza batisimu (1.19-34)
- Yisu ke ayambarœ (1.35-51)
- Yisu mbœrœ œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu awa mindu dœ bisha (2.1-12.50)

- Lœ udu olo Yisu mindu dœ bisha (7) pa œshɔ (13.1-19.42)
- Ndjaba she Yisu lœ akuzu (20.1-10)
- Yisu matœ ye fœ ayambarœ 6a tœ mangu Tiberiade (20.11-21.25)

O'o á za soro fœ uzu

¹ Utshunœ adœke Ndjaba mbœrœ tshalafo dœ tshapashɔ, O'o sœ lima zœ. O'o sœ lima awa bale dœ Ndjaba, yé O'o kœdœ lima Ndjaba.

² O'o sœ lima awa bale dœ Ndjaba utshunœ adœke tshe mbœrœ tshalafo dœ tshapashɔ. ³ Ndjaba mbœrœ œrœ kɔ dœ awa nœ ye, yé anga œrœ bale mbœmbœrœtœ ye kpi tœ ye nene. ⁴ O'o sœ lima dœ soro, yé soro kœdœ lima ingbisho nœ azu.

⁵ Yé ingbisho matœ ye lœ ubu osho kashe ubu osho sœsœ dœ gbɔgbɔ tœ kœwo ishirinœ nene. ⁶ Ndjaba vwa lima anga yakoshe bale á ììri ye kœdœ Yowane. ⁷ Tshe na lima 6ata timu mbœrœ kœpa o'o tœ upu nœ ingbisho. Tshe na adœke azu para kɔkɔ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ingbishonœ. ⁸ Tshe dœdœ lima ingbisho má nene, kashe tshe na lima adœke œne pandœ adja o'o tœ upu nœ ingbishonœ. ⁹ O'onœ kœdœ lima adja ingbisho, œneke á na ga pa œshɔnœ asœke yé œ tœ ga ndœ azu para kɔkɔ.

¹⁰ O'o sœ lima pa tshapashɔnœ asœke. Ndjaba mbœrœ lima tshapashɔnœ asœke dœ awa nœ ye kashe azu tshapashɔ wuwu lima sœ

ye nene. ¹¹ O'o na lima ga lœ ogo nœ ye dœ tœ ye, kashe azu nœ ye zaza lima osho kœsœ fœ she nene. ¹² Andaa, mbœrœ azu neke á endje za lima osho kœsœ fœ she, á sœ lima dœ kœyindœrœ dœ i'iri ye, tshe za lima awa fœ endje adœke endje te agbolo nœ Ndjaba. ¹³ Endje tete agbolo nœ Ndjaba lœ indji dœ pe lœ mara nœ azu nene, bata á yakoshe œ zu gbolo tœ yashe liaka ogo nœ endje nene, kashe Ndjaba dá zu lima endje liaka gbetshelœ nœ ye dœ tœ ye.

¹⁴ Yé O'o wuta uzu, œ lo uгурutœ azœ. A wu mokœ nœ ye, yé œtœnœ kœdœ mokœ á Ndjaba Aba za fœ Gbolo nœ ye tshebale, á tshe sú dœ œtshœ lœsu œdœ adjapu. ¹⁵ Yowane te lima tœ kœpandœ o'o tœ upu nœ ye, á gbara lima o'o adœke: «'E wu uzu á mœ mi lima ndœ o'o tœ upu nœ ye lœkœ á mœ pa adœke: "Tshe sœ kœna manda mœ, kashe tshe ropa mœ ye, gbambanœ nene, utshu mœ tshe sœ lima zœ."» ¹⁶ Lœ œtshœ lœsu nœ ye, tshe to kane ye ga pa azœ para kœkœ, yé tshe kpa to anganœ ga pa nœ. ¹⁷ Ndjaba za lima awa akwa fœ azœ lœ awa nœ Moyize, kashe œtshœ lœsu nœ ye œdœ pe adja o'o nœ ye na ga ndœ azœ dœ awa nœ Yisu Kristu. ¹⁸ Adja uzu bale wuwu Ndjaba nene, kashe Gbolo nœ Ndjaba tshebale á tshe kœdœ Ndjaba, yé á sœ awa bale dœ Abanœ, œshe dá

yisœ Ndjaba fœ azœ.

O'o á Yowane pa tœ upu nœ Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 3.1-12; Mar 1.2-8; Luk 3.15-17*)

¹⁹ Yé asœke kœdœ o'o á Yowane pa lima lœkœ á agbozu tshapa Ayuda á endje lœ lima lœ Yerusalemœ vwa lima anganga Ndjaba œdœ pe alevite ndœ kœyu she adœke: «œbœ kœdœ uzu dœ e?» ²⁰ Tshe vwavwara lima tœ ye tœ kœgi o'o nene, tshe pa lima o'ara adœke: «Mœ dœdœé Kristu* nene.» ²¹ Á endje kœyu she adœke: «Ataa, bœ kœdœ má œdœ e? œbœ kœdœ Eliya a?» Á tshe kœgi adœke: «Mœ dœdœé she nene.» «œbœ kœdœ ayi kœgbara o'o a?» Á tshe kœgi adœke: «Ë.» ²² Endje kœpa fœ she adœke: «Atamœ, œbœ kœdœ má dœ e? Mbœrœ œ li adœke 'a gu dœ o'o fœ azu á endje vwa 'a. Bœ pa kotoo tœ zœ dœ tœ zœ a?» ²³ Á tshe gi fœ endje adœke: «œmœ kœdœ "tshama á sœ kœki 6a lœ kpagagasho adœke, 'e guma ala awa Gbozu!"»

Bata ayi kœgbara o'o Isaya pa lima.

²⁴ Andaa azu á endje vwa lima endje fœ Yowane kœdœ lima Afarisayi. ²⁵ Endje kpa yu she adœke: «œdœ bœ kœdœdœé Kristu nene, bœ dœdœé Eliya nene, á dœdœé ndje ayi kœgbara o'o nene, mbœrœ gadœ á bœ sœ kœza batisimu fœ azu

* 1.20 1.20 Kristu yindœ kœpa dœ o'o ama Ebre adœke Masiya

a?»²⁶ Yowane kœgi fœ endje adœeke: «Mœ sœ kœza batisimu fœ azu 6a la ungu. Kashe anga uzu bale sœ ugurutœ 'e á 'e wuwusœ ye nene,²⁷ tshe na manda mœ, yé mœ li kœzu uwu œrada nœ ye nene.»²⁸ Eneke kœ mbœrœ lima tœ endje 6a lœ Betani 6a kele ungu Yordane 6a tœ osho á Yowane sœ lima kœza batisimu fœ azu tœnœ.

Yisu kœdœ Aya Pata nœ Ndjaba

²⁹ Osho kœrœ pa nœ, Yowane wu Yisu kœna ga ndœ ye á pa adœeke: «Wu Aya Pata nœ Ndjaba á tshe gi ekperœ pa azu tshapashœ.³⁰ Eshœ dá mœ pa lima o'o tœ upu nœ ye adœeke: “Anga uzu bale œ na manda mœ, kashe tshe ropa mœ ye; gbambanœ nene, utshunœ adœeke mœ wuta ga pa œshœ asœ, tshe sœ lima zœ.”³¹ E mœ ndje, mœ wuwu lima sœ ye nene, kashe mœ na kœza batisimu 6a la ungu á kœmbœrœ adœeke azu Israyele kœwusœ ye.»

³² Yowane kpa pa adœeke: «Mœ wu Otshœ Ishiri 6ata mbepa á tshe to 6a lafo á jerœ kœsœ ga pa ye.³³ Yé mœ wuwu lima damba sœ ye nene, kashe Ndjaba á tshe vwa mœ ndœ kœza batisimu fœ azu 6a la ungu dá pa fœ mœ adœeke: “Uzu á 6œ wu Ishiri kœjerœ kœsœ ga pa ye, œshe dá za batisimu nœ Otshœ Ishiri fœ azu.”³⁴ Yé œmœ, mœ wu lima yeka á sœ kœpa tœ upu nœ ye adœeke, œshe kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.»

Ali ayambarœ nœ Yisu

³⁵ Olo bale manda nœ, Yowane kpa sœ lima kpœtœ oshonœ ascœmœ dœ anga ayambarœ nœ ye bisha.³⁶ Lœkœ á tshe wu Yisu kœro tœnœ, tshe pa adœeke: «Wu Aya Pata nœ Ndjaba.»³⁷ Ayambarœ nœ Yowane dji o'onœ á tshe pa lima ascœmœ yé œ na manda Yisu.³⁸ Yisu fatœ ye ngarr œ wu, endje sœ kœna manda œne, á yu endje adœeke: «'E sœ kœpara gadœ?» Endje gi fœ she adœeke: «Rabi, 6œ sœ kœlo 6ata a?»³⁹ Tshe gi fœ endje adœeke: «'E na gamœ yeka á kœwu.» E sœ lima ada œlo vana manda kakpi œlo. Endje na lima, œ wu osho á tshe sœ lima kœlo tœnœ, yé œ sœ lima kpœtœmœ awa bale dœ she.

⁴⁰ Anga bale ugurutœ abishanœ á endje dji o'o ama Yowane, á na manda Yisu ascœmœ kœdœ lima Andere, aya Shimu Petro.⁴¹ Tshe na utshunœ œ gbœ ayancœ dœ Shimu, á pa fœ she adœeke: «'A gbœ Masiya» - E yindœ kœpa adœeke «Kristu». - ⁴² Tshe to Shimu na ga ndœ Yisu. Á Yisu kœshokœ she kukuku, á kœpa adœeke: «E 6œ kœdœ Shimu, gbolo nœ Yowane. Endje e 6œ Sefase.» - E yindœ kœpa adœeke «Petro».

Yisu e Afilipo dœ Natanaye

⁴³ Osho kœrœ pa nœ, Yisu gbe kœkwa ga lœ Galilayi. Tshe gbœ lima Filipo á pa fœ she adœeke: «Na manda mœ!»⁴⁴ Andaa Filipo kœdœ lima uzu tshalakpi Betesayida,

osho á endje zu Andere œdœ Petro tœnce. ⁴⁵ Manda nœ, Filipino na œ gbɔ Natanayele á pa fœ she adœke: «'A gbɔ uzunce á endje sú o'o lima tœ upu nœ ye ga la awa akwa nœ Moyize œdœ aayi kœgbara o'o: (E)she kœdœ Yisu, gbolo nœ Yozefu uzu tshalakpi Nazarete.» ⁴⁶ Á Natanayele kœyu she adœke: «Lœ Nazarete, adja anga ɔtshœrœ œ wuta zœ a?» Á Filipino kœpa fœ she adœke: «Na gamœ, yé œ wu.»

⁴⁷ Yisu wu Natanayele kœna lima ga ndœ ye, á pa tœ ye adœke: «Tsheneke kœdœ adja uzu Israyele, tshe pa kolœ adja o'o fœ azu.» ⁴⁸ Yeka á Natanayele kœyu she adœke: «Bœ wusœ mœ bata a?» Yisu kœpa fœ she adœke: «Lɔkɔ á bœ sœ ba tshakudu ɔyɔ fige, mœ wu bœ utshunce adœke Filipino e bœ.» ⁴⁹ Natanayele kœpa fœ she adœke: «Rabi, bœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, bœ kœdœ gbuzugo nœ azu Israyele.» ⁵⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ mbœrœ á mœ pa fœ bœ adœke mœ wu má bœ ba tshakudu ɔyɔ fige a? Bœ kpa wu ogboro œrœ á ropa œneke.» ⁵¹ Á Yisu kpa kœpa adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, 'e wu bala tshalafɔ kœkœrɔ tœnce dœ aandjelu nœ Ndjaba kœœ kœjerœ pa Gbolo nœ uzu.»

2

Angbo totœ ba lakpi Kanana

¹ Olo bisha manda nœ, angbo totœ sœ lima ba lapki Kanana lœ ogo Galilayi. Ayi Yisu sœ lima ba zœ. ² Yé endje e ndje lima Yisu dœ ayambarœ nœ ye kœna ndœ angbonœ. ³ Bata vinu ka lima ye, ayi Yisu pa fœ she adœke: «Azu kpa gugu dœ vinu nene.» ⁴ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Yashe, o'o gadœ tœ zœ dœ mœ a? Ada ɔɔ nœ mœ lili damba nene.» ⁵ Ayince kœpa fœ azu kœmbœrœ akwa adœke: «'E mbœrœ œneke kɔ á tshe pa tœnce fœ 'e adœke 'e mbœrœ.»

⁶ Ngarambo mindu dœ bale á endje mbœrœ dœ badja lœ lima kpœtœmœ. Ayuda mbœrœ lima ngarambonœ ascœmœ mbœrœ kœdjutɔ dœ kotœ endje utshu kœ'e Ndjaba. Tshelœ ngarambo bale dœ bale li lima litere ndoo dœ kama bale (100). ⁷ Yisu pa fœ ayi akwa adœke: «'E su ungu pete ga lœ ngarambonœ ascœke.» Endje su ungu ga lœ nœ yé œ su pete pete. ⁸ Á Yisu pa fœ endje adœke: «Ngœngɔ ascœke, 'e su, œ na dœ tœnce fœ ayengɔ angbonœ.» Yé endje sú œ na dœ tœnce fœ she. ⁹ Tshe dji ɔtshœ ungunœ á wuta lima vinu. Tshe wuwu lima sœ osho á vinunce to tœnce nene, kashe ayi akwanœ á endje sú lima ungunœ, á na dœ tœnce fœ she dá wu lima sœ nœ. Tshe e ndje yakoshe totœnce, ¹⁰ á pa fœ she adœke: «Uzu kɔ te balima tœ kœsu ala vinu fœ azu lœ angbo, yé azu kœendjo œerrr á kœmbœrœ endje

yekane á aa su saɓala manda nœ. Kashe ɓœ gbɔndœ ala vinunœ œerrr ga tœ ngɔngɔ asœke a!»

¹¹ Ali koetœ koembœrœ ambára afá nœ Yisu sœ lima ɓa lakpi Kanana, lœ ogo Galilayi. Tshe ma lima moko nœ ye lœ awa kœfa œrœnœ asœke, yé ayambarœ nœ ye sœ lima dœ koeyindœrœ ga ndœ ye. ¹² Manda nœ, tshe jeroe lima ga lœ Kaparnawumu awa bale dœ ayinœ, dœ aayanœ œdœ pe ayambarœ nœ ye. (Endœ endje didi lima ɓa zœ nene.

Yisu gɔrɔ aayi kœka œrœ lœ anda Tepelo

(Wu ɓa tœ Mat 21.12-17; Mar 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Bata olo angbo pake nœ Ayuda ndo lima ye, Yisu ɔ lima ga lœ Yerusaleme. ¹⁴ Koeli she ga lœ Tepelonœ atake, tshe gbɔ azu á endje lœ tœ kœka angombe, apata œdœ pe ambepa. Tshe gbɔ ndje lima azu koeyapa ngendja á endje lœ ga indiri meza nœ endje. ¹⁵ Kœwu ataa, tshe mbœrœ ndjapa dœ uwu, œ gɔrɔ dœ endje kɔ, œdœ apata œdœ angombe nœ endje. Tshe gigi tshelœ ngendja nœ aayi koeyapa ngendja, œ iwwi meza nœ endje. ¹⁶ Tshe pa fœ aayi kœka ambepa adœke: «'E gitœ 'e dœ œrœ kɔ kpœke, 'e fafa anda nœ Aba mœ ɓata anda kœka œrœ nœ 'e lœnœ nene.»

¹⁷ Ayambarœ nœ ye kœgbe dœ o'onœ á endje sú ga la Buku nœ Ndjaba adœke: «Uu Ndjaba, ayo á mœ sœ dœ

tœnœ ga tœ anda nœ zœ ju mœ ɓata owo.»

¹⁸ Yé agbozu Ikrizia kœyu she adœke: «Ambára afá gade dá ɓœ mbœrœ yeka á kœma fœ 'a adœke ɓœ gbɔ awa ndœ koembœrœ œrœ atake a?»

¹⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «'E ndi tshelœ anda Tepelo asœke, yé manda olo votɔ mœ kpa mɔ anganœ ga mangba nœ.» ²⁰ Agbozu Ayudano kpa yu she adœke: «Endje mɔ anda Tepelo asœke manda ngbugu zazu bisha dœ mindu dœ bale (46), yé œɓœ á ɓœ sœ ke, ɓœ li tœ kœmɔ tœnœ manda olo votɔ a?» ²¹ Kashe Yisu pa lima tœ Tepelo nœ undu ye. ²² Œerrr manda nœ, dœ lɔkɔ á Ndjaba she lima Yisu lœ akuzu dá ayambarœ gbe dœ o'onœ á tshe pa lima tœnœ ataa. Endje yi lima ndœ o'o á Buku nœ Ndjaba pa œdœ pe o'onœ á tshe pa.

Yisu wusœ lœsu azœ

²³ Lɔkɔ á Yisu sœ lima lœ Yerusaleme, dœ lɔndɔ angbo pake, azu ndjoro sœ lima dœ koeyindœrœ ga ndœ i'iri ye mbœrœ ambára afá ndjoro á tshe sœ lima koembœrœ tœnœ. ²⁴ Kashe Yisu zaza lima lœsu ye ga pa endje nene mbœrœ tshe wu lima sœ endje dœ ɔtshœnœ. ²⁵ Ádá adœke endje pa lima o'o fœ she tœ upu nœ azu gugu nene, mbœrœ œshe dœ tœ ye tshe wu lima sœ o'o á sœ tœ lœsu endje kɔ.

3

Yisu œdœ Nikodeme

¹ Anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Nikodeme, sœ lima

ugurutœ Afarisayi, yé œ dœ lima anga gbozu tshapa Ayuda. ² Anga butsho bale, tshe na ga ndœ Yisu œ pa fœ she adœke: «Rabi, 'a wusœ nœ adœke Ndjaba dá vwa bœ adœke bœ yisœ œrœ fœ 'a mbœrœ uzu œ li kœmbœrœ ambára afá bata á bœ mbœrœ asœke œdœ Ndjaba kœsœsœ dœ she awa bale nene.» ³ Yé Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ bœ dœ adjapu adœke, uzu bale œ li kœwu Ogo gbozu nœ Ndjaba nene œdœ endje kpa kœzuzu she tœ bishanœ nene.» ⁴ Nikodeme kœyu she adœke: «Mara gade dá uzu á tshe gbœ ye á endje kpa zu she tœ bishanœ a?»

⁵ Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ bœ dœ adjapu adœke, uzu bale lili tœ koeli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene œdœ endje kœzuzu she dœ awa nœ ungu œdœ ndje dœ awa nœ Otsho Ishiri nene. ⁶ Eneke á to lœ undu uzu kœdœ undu uzu; yé œeneke á to lœ Ishiri, kœdœ ishiri. ⁷ Uvuru zœ kpakpa lœ zœ nene mbœrœ o'onœ á mœ pa fœ bœ adœke: «E li adœke endje zu 'e lœ awa nœ tshalafa.» ⁸ Yugu sœ kœna tœ osho á yindœ nœ, yé bœ sœ kœdji œsœnœ kashe bœ wusœ osho á to tœnœ too osho á sœ kœna ga tœnœ nene. Asœke kœdœ mara œrœ á sœ kœmbœrœtœ ye mbœrœ uzu kœ á endje zu she lœ awa nœ Ishiri.»

⁹ Á Nikodeme kœpa fœ she adœke: «Mara œrœ atake œ li kœmbœrœtœ ye koto o?» ¹⁰ Yisu gi fœ she adœke: «E bœ kœdœ ayi kœyisœrœ fœ azu

Israyele yé bœ wuwusœ œrœnœ asœke nene a? ¹¹ Mœ sœ kœpa fœ bœ dœ adjapu adœke: 'a sœ kœpa o'o tœ upu nœ œrœ á 'a wusœ nœ œdœ pe œeneke á 'a wu, kashe 'e wu o'o nœ 'a gbambanœ. ¹² E dœ mœ kœpa o'o tœ œrœ á sœ kœmbœrœtœ ye pa osho asœke fœ 'e á 'e kœdjidji mœ nene, 'e yi má ndœ o'o ama mœ kotoo œ kœsœ adœke mœ pa o'o tœ œrœ á mbœrœtœ ye ba lafo fœ 'e a? ¹³ Gbambanœ nene, uzu bale œ ba lafo nene, kolœ Gbolo nœ uzu á tshe to ba lafo á jœrœ ga ati.

¹⁴ «Bata Moyize i lima anga yakoro á endje mbœrœ she de yarakowo ga tœ oyo ndœ kœti she ga lafo ba lœ kpa-gagasho, awa bale azu œ za Gbolo nœ uzu œ ti she ga lafo, ¹⁵ yekane uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, tshe gbœ soro neke á ka nene. ¹⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ tshapasho waa yeka á vwa Gbolo nœ ye tshebale adœke uzu kœ á tshe yindœ ye, tshe tshu nene, kashe tshe sœ dœ soro á ka nene. ¹⁷ Ndjaba vwavwa Gbolo nœ ye ga pa osho mbœrœ kœwa ngbanga ga tœ tshapasho nene, kashe Ndjaba vwa she adœke tshapasho gbœ kœshe lœ awa nœ ye.

¹⁸ «Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, Ndjaba œ wa ngbanga ga tœ ye nene. Kashe uzu á tshe kœsœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene, Ndjaba wa balima o'o ga tœ ye yé

mbœerœ á tshe sœsœ dœ
 kœyindœerœ ga ndœ i'iri Gbolo
 tshebale nœ Ndjaba nene.
 19 Yé ngbanga kœwa tœnœ
 dœke: Ingbisho na ga pa
 tshapasho, kashe azu yindœ
 ubu osho kœropa ingbisho,
 mbœerœ akwa tshelœ endje
 sœ tœ ekpenœ. 20 Atamœ,
 uzu kœ á tshe sœ kœmbœerœ
 ekperœ, yiangba ingbisho.
 Tshe na ga ndœ ingbisho
 nene kparawa adœke ekperœ
 nœ œne wuta ngbi ga ushu.
 21 Kashe uzu á tshe te manda
 adja o'o, sœ kœna ga ndœ
 ingbisho adœke endje wu
 ngbi adœke akwa á tshe sœ
 kœmbœerœ tœnœ sœ kœlissœ
 Ndjaba.»

Yisu œdœ Yowane

22 Manda nœ, Yisu na awa
 bale dœ ayambarœ nœ ye ga
 lœ ogo Yuda. Tshe lo lima
 awa bale dœ endje 6a zœ
 yé œ sœ kœza lima batisimu
 fœ azu. 23 Yowane za ndje
 lima batisimu fœ azu 6a lakpi
 Eno ndoo dœ Salime mbœerœ
 ungu lœ lima kpœtœmœ
 waa. Azu sœ lima kœna
 ga ndœ ye yé œ sœ kœgbœ
 batisimu. 24 Andaa, endje
 zaza lima damba Yowane ga
 lœ kánga nene.

25 Olo bale, anga ayambarœ
 nœ Yowane te lima tœ
 kœgbugburu tshelœ o'o dœ
 anga uzu Yuda bale tœ upu
 nœ kœdjuto kote utshu nœ
 kœ'e Ndjaba. 26 Endje na
 lima ga ndœ Yowane, œ yu
 lima she adœke: «Rabi, uzu á
 tshe sœ lima dœ 6œ 6a atshi
 ungu Yordane, œshe á 6œ pa
 o'o tœ upu nœ ye asœmœ;
 wusœ nœ adœke, tshe sœ

ndje kœza batisimu fœ azu
 yé azu kœ sœ kœna ga ndœ
 ye.» 27 Yowane gi fœ endje
 adœke: «Uzu gbœ kolœ œerœ á
 Ndjaba œ to fœ she.» 28 E'e
 dœ tœ 'e, 'e li kœpandœ nœ
 adœke 'e dji lima mœ kœpa
 adœke: «Mœ doédœ Kristu
 nene, kashe Ndjaba vwa mœ
 kœwuta utshunœ adœke tshe
 na.» 29 Ayi kœto yashe kœdœ
 akœ yashe. Kashe yanga ayi
 kœto yashe œ ka kpœ indiri
 ye yeka á dji she. Tshe sœ dœ
 yanga tœ kœdji tshadongoro
 ayi kœto yashenœ. Yanganœ
 asœmœ kœdœ œnœ mœ, yé
 losu mœ sú ngongœ asœ dœ
 tœnœ pete. 30 E li adœke
 uzunœ asœmœ wuta egerœ
 uzu, yé mœ sœ œnœ mœ
 teasho.

Uzu á tshe to 6a lafo

31 «Uzu á tshe to 6a lafo
 ropa œerœ kœ. Uzu tshapasho
 kœdœ uzu tshapasho yé
 tshe pa kolœ o'o tshapasho.
 Tsheneke á tshe to 6a lafo,
 32 tshe sœ kœpa o'o tœ œerœ
 á tshe wu yé á dji. Kashe
 uzu bale yiyindœ œeneke á
 tshe sœ kœmindœ nœ nene.
 33 Uzu á tshe kœyindœ o'o nœ
 ye, uzunœ asœmœ yi ndje
 ndœ nœ adœke Ndjaba pa
 kolœ adja o'o. 34 Tsheneke á
 Ndjaba vwa she pa kolœ o'o
 nœ Ndjaba mbœerœ Ishiri nœ
 Ndjaba sœ lœ ye. 35 Ndjaba
 Aba yindœ Gbolo nœ ye, yé
 œ za she tœ gbozu tshapa
 œerœ kœ. 36 Uzu á tshe sœ dœ
 kœyindœerœ ga ndœ Gbolonœ
 asœke, tshe gbœ soro á ka
 nene. Kashe tsheneke á
 tshe kœvwaratœ ye tœ kœsœ

dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolonœ, tshe gbœ soronœ nene, yé ókó nœ Ndjaba œ sœ waa pa ye.»

4

Yisu œdœ yashe Samariya

¹ Afarisayi dji lima ndœ nœ adœke Yisu sœ lima dœ ayambarœ waa yé œ sœ kœza batisimu fœ azu kœropa Yowane. ² Kashe Yisu dœ tœ ye zaza lima batisimu fœ azu nene, ayambarœ nœ ye dá sœ lima kœza batisimunœ. ³ ɔlœ á Yisu dji o'onœ á endje sœ lima kœpa tœnœ, tshe katœ ogo Yuda ti yé œ gu ga lœ Galilayi. ⁴ Andaa tœ kœgu she ga zœ, œ li lima adœke tshe ro tœ lœ ogo Samariya. ⁵ Tshe wuta ndoo dœ anga tshalakpi Samariya á i'irincœ kœdœ Sishare. Sishare sœ ndoo dœ kindi á Yakobo za lima fœ gbolo nœ ye dœ Yozefu. ⁶ Ɛtœnœ kœdœ ndje osho á kudu ungu nœ Yakobo sœ tœnœ. Yisu mœ lœ ana, yé œ sœ ga ati ga tœ ama kudu ungunœ. Ɛ sœ lima ndoo dœ kakpi ɔlœ.*

⁷ Anga yashe Samariya bale na ndœ kœsu ungu á Yisu pa fœ she adœke: «Su ungu fœ mœ dœ mœ ndjo.» ⁸ Ayambarœ nœ ye kœ wuta lima ga lœ ongbo mbœrœ kœpara kœzirœ. ⁹ Yashe Samariyanœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ɛbœ kœdœ uzu Yuda, mbœrœ gadœ á bœ eshondœ ungu kœndjo ba ndœ œmœ doé uzu Samariya?»

Mbœrœ Ayuda mbœmbœrœ balima ayo dœ Asamariya nene ma! ¹⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Ɛdœ bœ kœwu má sœ œrœ á Ndjaba œ to, œdœ pe uzu á tshe esho ndœ ungu kœndjo ndœ zœ asœke; œbœ dá yu má she ndœ ungu yeka á tshe su má ungu á za soro fœ azu fœ bœ.»

¹¹ Yashe Samariya kœyu she adœke: «Gbozu, bœ sœsœ dœ œrœ kœsu dœ ungu nene, yé kudu ungunœ li waa, ataa bœ gbœ ungu á za soro fœ azu bata ma a? ¹² Ata 'a dœ Yakobo dá za kudu ungunœ asœke fœ 'a. Tshe ndjo ndje lima ungunœ œshe dœ agbolo nœ ye œdœ pe ayarœ nœ ye. Ataa bœ gbe adœke bœ ropa ye ye a?»

¹³ Yisu gi fœ she adœke: «Uzu kœ á tshe ndjo ungu asœke, tshe kpa sœ dœ ogo ungu. ¹⁴ Kashe uzu á tshe ndjo ungu á mœ su fœ she, tshe kpa sœ dœ ogo ungu nene. Gbambanœ nene, ungu á mœ su fœ she œ sœ lœ ye bata kumu ungu á za soro á ka nene.» ¹⁵ Yashe Samariya kœpa fœ she adœke: «Gbozu, su ungunœ á bœ pa tœnœ asœke fœ mœ, adœke ogo ungu kpa mimi mœ nene yé mœ kpa nana kpœke ndœ kœsu ungu nene.»

¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke: «Na œ e akœ zœ doé 'e kwatœ 'e dœ she ba ke.» ¹⁷ Yashe Samariya pa fœ she adœke: «Mœ gugu dœ yakoshe nene.» Á Yisu kœpa fœ

* 4.6 4.6 Kakpi ɔlœ yindœ kœpa adœke ada ɔlœ mindu dœ bale lindœ mara kœdi ada ɔlœ nœ azu Roma.

she adœke: «Adjapu adœke 6œ gugu dœ yakoshe nene. 18 Gbambancœ nene, 6œ i ayakoshe mindu yé tsheneke á 6œ sœ dœ she ngɔngɔ asœke dœdœ akɔ zœ nene. Bœ pa adja o'o.»

19 Á yashe kœki paa adœke: «Gbozu, mœ wu adœke œbœ kœdœ ayi kœgbara o'o. 20 Aata 'a donga Ndjaba pa kaga asœke, kashe e'e dœ Ayuda, 'e pa adœke osho á li kœdonga Ndjaba tœncœ kœdœ Yerusaleme.» 21 Yisu kœpa fœ she adœke: «Yashe, dji mœ kane. Anga ɔɔ œ tɔ á 'e kpa donga Ndjaba Aba 6a pa kaga too 6a lœ Yerusaleme nene. 22 E'e dœ Asamariya, 'e sœ kœdonga Ndjaba kashe 'e wuwusœ ye nene. Kashe a'a dœ Ayuda, 'a sœ kœdonga Ndjaba neke á 'a wusœ ye mbœrcœ kœshe wuta lœ awa nœ Ayuda. 23 Kashe dœ anga ɔɔ bale, yé ɔɔncœ tɔ ye, adja azu kœdonga Ndjaba, endje donga she dœ Ishiri œdœ pe lœ adjapu. Gbambancœ nene, Ndjaba yindœ nœ adœke azu donga œne dœ marancœ ascœmœ. 24 Ndjaba kœdœ Ishiri, yé endje á endje yindœ kœdonga she li kœdonga she dœ Ishiri œdœ pe lœ adjapu.»

25 Yashe Samariya kœpa fœ she adœke: «Mœ wusœ nœ adœke Masiya, á tshe kœdœ Kristu, œ na zœ. ɔɔ á tshe kœna, tshe mindœ œrcœ kɔ.» 26 Yisu kœgi fœ she adœke: «œmœ kœdœ she, œmœ á mœ sœ kœpa o'onœ fœ 6œ asœke.»

27 Dœ londœncœ ascœmœ,

ayambarœ nœ Yisu yi kumu endje, yé uvuru endje kpa lœ nœ tœ kœwu adœke tshe sœ kœpa o'o dœ yashe. Kashe anga bale yuyu she nene adœke: «Bœ sœ kœpara gade e? Too o'o gade dá 'e sœ kœpa dœ she a?» 28 Yé yashencœ katœ losú ungu nœ ye ti kpœtœmœ, yé á kpagu kœpandœ nœ fœ azu 6a lakpi adœke: 29 «'E na dœ wu anga yakoshe bale á tshe sœ 6a e kane, tshe pandœ œrcœ kɔkɔ á mœ mbœrcœ fœ mœ. (Errr á tshe dœ ete Kristu a?)» 30 Ataa, azu wuta lœ ongbo, œ na ga ndœ ye.

31 Kolœ kpœtœmœ, ayambarœ nœ ye tetœ kœtovworogbo she adœke tshe zi œrcœ. Endje pa fœ she adœke: «Rabi, zi rœgo kane.» 32 Kashe Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ sœ dœ kœziœ á 'e wuwusœ nœ nene.» 33 Ayambarœ kœtetœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «Ataa anga uzu na dœ kœziœ fœ she a?»

34 Yisu kœpa fœ endje adœke: «Kœziœ nœ mœ dœke: œ li adœke mœ mbœrcœ œrcœ á ayi kœvwa mœ yindœ nœ, œdœ ndje kœgi akwa á tshe vwa mœ ndœ kœmbœrcœ tœncœ ga tœ ndœngɔɔncœ. 35 E'e, 'e sœ kœpa adœke: «œ sœpe yapu vana tœ kœkɔ ngwarœ.» Kashe œmœ, mœ pa fœ 'e adœke, 'e wu kindi dœ ɔtshœncœ; leyɔ dorɔ ye œ sœ ndœ tœ kœkɔ tœncœ! 36 Uzu á tshe kœkɔ, tshe gbɔ ngendja tshangba akwa nœ ye, yé tshe ngbɔba leyœncœ mbœrcœ soro

á ka nene. Uzu á tshe lu leyɔ ga lœ kindi dœ pe tsheneke á tshe kɔ, endje sœ dœ yanga awa bale. ³⁷ Gbambanœ nene, azu pa anga gbaguru adœke: “Uzu gi ngwarœ kashe ayi kœkɔ tœnœ sœ kpi”. ³⁸ Mœ vwa 'e ndœ kœkɔ leyɔ tshelœ kindi á œ dœdœ 'e dá djo nene. Anga angbi azu dá djo kindinœ yeka á 'e li ga lœ akwanœ manda endje tœ kœkɔ leyɔnœ.»

³⁹ Hi azu Samariya kpœlœ ongbonœ asœmœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu mbœrœ o'o á yashenœ pa adœke: «Tshe pandœ œrœ kɔ á mœ mbœrœ, fœ mœ.» ⁴⁰ Ádánœ ataa, lœkɔ azu Samariya na lima ga ndœ ye, endje ki lima ga tœ ye adœke tshe sœpe dœ œne. Yisu mbœrœ lima kpœtœmœ olo bisha. ⁴¹ Anga azu kpi ndjoro kpa sœ ndje lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu mbœrœ o'o á tshe sœ lima kœpa tœnœ dœ tœ ye. ⁴² Endje pa lima fœ yashenœ adœke: «Ngɔngɔ asœ, 'a sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye kolœ mbœrœ o'o á ɔœ pa fœ 'a nene. 'A sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye mbœrœ 'a dji ndje o'o á tshe pa dœ tœ ye. Yé 'a wusœ nœ adœke œshe kœdœ adja ayi kœshe azu tshapashɔ.»

Yisu she gbolo nœ anga gbozu akwa nœ lita

(Wu 6a tœ Mat 8.5-13; Luk 7.1-10)

⁴³ Manda kœlo olo bisha kpœtœmœ, Yisu áafo œ na ga lœ Galilayi. ⁴⁴ Tshe pa lima

dœ tœ ye adœke: «Azu lilisœ ayi kœgbara o'o ɔa lœ ogo nœ ye nene.» ⁴⁵ ɔlɔ á tshe wuta ga lœ Galilayi, azu sœ dœ yanga mbœrœ kœwuta she ga lœ ogo nœ endje; mbœrœ á endje na ndje lima ndœ angbo pake ɔa lœ Yerusaleme, yé œ wu œrœ kɔ á tshe mbœrœ lima.

⁴⁶ Tshe kwa lima tœ ye ga lakpi Kanana lœ ogo Galilayi ɔa tœ osho á tshe fa lima ungu tœ vinu. 'Ba zœ, anga gbozu tshapa akwa nœ lita bale lakpi Kaparnawumu sœ lima dœ gbolo yakoshe nœ ye á tshe sœ dœ kœpa. ⁴⁷ ɔlɔ á tshe dji adœke Yisu to ɔa lœ ogo Yuda œ na ga lœ Galilayi, tshe na ga ndœ ye, yé œ ki fœ she adœke tshe na œ she gbolo nœ œne á tshe yindœ kœtshu tœnœ. ⁴⁸ Yisu kœpa fœ she adœke: «Edœ 'e kœdjidi má ndœ ambára afá œdœ pe ɔtshɔ akwa á azu pandœ nœ gooo asœke nene, 'e sœ má dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene.» ⁴⁹ Yé gbozu akwa nœ litanœ pa fœ she adœke: «Gbozu, wuta ga ndœ mœ utshunœ adœke gbolo nœ mœ kœtshu.» ⁵⁰ Yisu kœgi fœ she adœke «Gu zœ, gbolo nœ zœ she ye.» Yakoshe kœyindœ o'o á Yisu pa fœ she, yé œ gu da ye. ⁵¹ Tshe sœ damba tœ awa kœgu she atake, aayi akwa nœ ye kœna para tshatshu ye á kœpa fœ she adœke: «Gbolo nœ zœ she ɔamama ye.» ⁵² Tshe yu endje adœke, gbolo nœ œne she dœ ada ɔlɔ gadœ e? Endje kœpa fœ she adœke: «Ada ɔlɔ bale manda kakpi

ɔlɔ† libi dá kɔbance katœ ye.»
 53 Aba gbolonœ kœwusœ nœ
 adœke kolœ dœ ada ɔlɔnœ
 asœmœ libi dá Yisu pa fœ
 œne adœke: «Gbolo nœ zœ she
 ye.» Ataa, œshe dœ pe azu
 tshasœnda nœ ye kɔ endje sœ
 dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu.

54 Asœ kœdœ bisha ambárá
 afá á Yisu mbœrœ lɔkɔ á tshe
 to ɔa lœ Yuda á kwatœ ye ga
 lœ ogo Galilayi.

5

Yisu she uzu á ada ye tshu

1 Manda nœ, anga angbo
 nœ Ayuda sœ lima ɔa lœ
 Yerusaleme, yé Yisu na
 ga tœnce. 2 Andaa ɔa lœ
 ongbonœ, endje dji lima
 ungu kœdjutɔ kotœ azu á
 i'irinœ dœ o'o ama Ayuda
 kœdœ Betezata ndoo dœ
 manda gbagba nœ apata.
 Awa kœna ga tœ ungunœ
 sœ lima mindu, 3 yé aayi
 kɔɔa ndjoro lo lima lœ ala
 awanœ asœmœ: Ayibula,
 azu á tshakala ada endje
 ndi œdœ pe endjeneke á
 ada endje tshu. [Endje sœ
 lima kœkate yakpa ungunœ
 kœturu tœnce; 4 gbambanœ
 nene, anganœ andjelu sœ
 lima kœjerœ tœnce yé œ sœ
 lima kœturu tœ ungu. Yekane
 ali ayi kɔɔa á tshe kœjerœ
 ga lœ yakpa ungunœ, tshe
 she lima lœ kɔɔa nœ ye.
 Œdœ kɔɔanœ kœdœ lima
 kɔɔa gadœ gbaa, œ katœ ye*.]
 5 Anga yakoshe bale á tshe lo
 lima dœ kɔɔa ngbugu zazu

bale dœ ndjokpa dœ mindu
 dœ amanœ votɔ (38) sœ lima
 kpœtœmœ. 6 Yisu wu she á
 tshe lo ga ati yé kœdji adœke
 œndœ ye di dœ kɔɔa tɔpanœ
 kpuru, tshe kœpa fœ she
 adœke: «Bœ yindœ kœshe
 tœnce ye a?»

7 Ayi kɔɔanœ kœgi o'o fœ
 she adœke: «Gbozu, mœ gugu
 dœ uzu á tshe kœnduru mœ
 ga la ngunœ lɔkɔ á yakpa
 ungunœ œ tetœ kœmbœrœ
 tœnce nene. Mœ kœgea œerr
 adœke mœ wuta ga zœ atake,
 anga uzu jerœ ga la nœ utshu
 mœ ye.» 8 Yisu pa fœ she
 adœke: «Aalafo, œ za kondja
 nœ zœ œ na ana.» 9 Trale ayi
 kɔɔa kœshe ye. Tshe áafo, œ
 za kondja nœ ye, yé œ tetœ
 ana. Andaa œrœnce asœmœ
 kɔ mbœrœ lima tœ endje dœ
 lɔkɔ sabata. 10 Ayuda kœpa fœ
 uzunœ á Yisu she she adœke:
 «Asœke kœdœ lɔkɔ sabata, œ
 lili adœke ɔœ za kondja nœ
 zœ yé œ na ana dœ tœnce
 nene.» 11 Kashe tshe gi fœ
 endje adœke: «Uzunœ á tshe
 she mœ lœ kɔɔanœ asœke,
 œshe dá pa fœ mœ adœke
 mœ za kondja nœ mœ, yé œ
 na ana.» 12 Endje kœyu she
 adœke: «Yakoshœnce á tshe pa
 fœ ɔœ adœke ɔœ za kondja
 nœ zœ, yé œ na ana asœmœ
 kœdœ œdœ e?» 13 Kashe
 ayikɔɔanœ á Yisu she she
 kpa wuwu lima sœ ye nene
 mbœrœ tshe wuta lima œnce
 ye lœ ukpulu azunœ á endje
 sœ lima kpœtœmœ ye.

† 4.52 4.52 Ada ɔlɔ bale manda kakpi ɔlɔ: Œ yindœ kœpa adœke ada ɔlɔ ndjokpa
 dœ votɔ lindœ mara kœdi ada ɔlɔ nœ azu Roma. * 5.4 5.4 O'o á endje sú ga lœ
 oporo gbamanginœ asœke gugu ala anga ongboro buku nene.

14 Ærrr manda nõe, Yisu kœgbõ she 6a lœ anda Tepelo á kœpa fœ she adœke: «Wu, 6œ she ngõngõ asœ ye. Kpa mbœmbœrœ ekperœ nene kparawa adœke 6œ kpa gbõ anga õgbõ kofa kœropa œneke nene.» 15 Yakoshe kœna, œ kœpandœ nõe fœ Ayuda adœke Yisu dá she œne. 16 Kotœ lœ kumunœ, Ayuda para lima awa kœza o'o fœ Yisu mbœrœ á tshe mbœrœ œrœncœ asœmœ dœ lœkõ Sabata. 17 Kashe Yisu pa fœ endje adœke: «Aba mœ sœ kœmbœrœ akwa œrrr kpesheke, yé œmœ ndje mœ sœ tœ kœmbœrœ akwa.» 18 Manda o'onœ á tshe pa asœmœ, Ayuda para lima awa adœke œne wo she. Æ dœdœ kolœ mbœrœ á tshe mbœrœ akwa dœ lœkõ sabata nene, kashe mbœrœ á tshe pa ndje adœke Ndjaba kœdœ adja Aba œne, á zatœ ye adœke œne li dœ she.

Tshagbozu nõe Gbolo nõe Ndjaba

19 Yisu za o'o yé œ pa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ e dœ adjapu adœke, Gbolo nõe Ndjaba lili kœmbœrœ œrœ á to tœ lœsu ye dœ tœ ye nene, kashe tshe mbœrœ œrœ á tshe wu abanœ kœmbœrœ tœncœ. Gbambanœ nene, œrœ á Aba œ mbœrœ dá Gbolo œ mbœrœ adja tœncœ. 20 Mbœrœ Aba yindœ Gbolo, tshe sœ kœyisœ œneke kõ á tshe mbœrœ fœ she. Tshe kpa yisœ ogboro œrœ kœropa œneke fœ she adœke 'e kœwu, uvuru 'e kpa lœ nõe. 21 Bata Aba œ she akuzu á za soro fœ endje, awa bale Gbolo œ

za soro fœ azu neke á tshe yindœ kœza fœ endje. 22 Aba œ wa ngbanga ga tœ uzu bale nene, kashe tshe za Gbolo nõe ye tœ gbozu kœwa ngbanga pa azu, 23 adœke azu kõ lisœ Gbolo 6ata á endje li ndje œsœ Abanœ. Uzu á tshe kœlilisœ Gbolo nene, tshe lili ndje œsœ Abanœ á tshe vwa she nene.

24 «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke uzu á tshe dji o'o ama mœ, á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ asœke, uzunœ sœ dœ soro á ka nene. Mœ wa õgbõ ngbanga ga tœ ye nene, kashe tshe wuta lœ kuzu, yé tshe sœ dœ soro. 25 Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, lœndœncœ sœ kœna tœncœ, yé œ na ngõngõ asœ ye, akuzu œ dji tshama Gbolo nõe Ndjaba. Yé endjeneke á endje dji tshama ye, endje sœ dœ soro. 26 Gbambanœ nene, 6ata Aba kœdœ soro dœ tœ ye, awa bale tshe za fœ Gbolo kœdœ soro dœ tœ ye. 27 Yé tshe za Gbolo tœ gbozu kœwa ngbanga pa azu mbœrœ œshe kœdœ Gbolo nõe uzu.

28 «Adja 'e koko ama 'e ti õõõ nene! Gbambanœ nene, anga õõõ sœ kœna tœncœ, á akuzu kõ á endje sœ lœ koto œ dji tshama ye, 29 yeka endjeneke á endje mbœrœ lima õtshœrœ, Ndjaba œ she endje mbœrœ kœgbõ soro, kashe endjeneke á endje mbœrœ ekperœ, Ndjaba œ she endje adœke Gbolo nõe uzu wa õgbõ ngbanga pa endje.

30 «œmœ, mœ lili kœmbœrœ œrœ á to 6a lœsu

mœ dœ tœ mœ nene. Mœ wa ngbanga kœli dœ œneke á mœ sœ kœdji tœncœ yé kœwa ngbanga nœ mœ sœ ndjii mbœrcœ mœ sœsœ kœpara awa kœmbœrcœ œrcœ á to 6a lœsu mœ nene, kashe œneke á lœsu ayi kœvwa mœ yindœ nœ.»

Ærcœ á má adœke Ndjaba vwa Yisu

³¹ «Ædœ mœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ mœ, uzu bale á tshe dji mœ gugu nene. ³² Kashe œdœ anga angbi uzu kœpa o'o tœ upu nœ mœ, mœ wusœ nœ adœke o'onœ á tshe pa tœ upu nœ mœ asœmœ dœ adja o'o. ³³ 'E vwa lima azu fœ Yowane, yé tshe pa lima o'o tœ upu nœ adja o'o. ³⁴ Tœ œmœ, mœ sœsœ dœ ogo adœke uzu pa o'o tœ upu nœ mœ nene, kashe mœ sœ kœpa o'o ataa adœke 'e gbœ kœshe. ³⁵ Yowane sœ lima 6ata miinda á endje ta owo ga tœ nœ yé á tshi. 'E yi lima ndœ kœsœ dœ yanga lœ anga osho tœ ishiri ye. ³⁶ Andaa, mœ sœ dœ anga œrcœ á pa o'o tœ upu nœ mœ á ropa o'o á Yowane pa. Ætœncœ kœdœ akwa á Aba za fœ mœ adœke mœ mbœrcœ, Mœ sœ kœmbœrcœ tœncœ yé œtœncœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ adœke Aba vwa mœ.

³⁷ «Aba á tshe vwa mœ pa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ ye. Kashe bale 'e djidji tshama ye yé 'e wuwu tshatshu ye nene, ³⁸ yé 'e sœsœ kœgbœndœ o'o ama ye ga tœ lœsu 'e nene mbœrcœ á 'e sœsœ dœ kœyindœrcœ ga ndœ ayi avwa nœ ye nene. ³⁹ 'E sœ kœyamba

Buku nœ Ndjaba mbœrcœ á 'e gbe kœgbœ soro á ka nene lœ awancœ: Andaa, œtœncœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ. ⁴⁰ Yé 'e yiyindœ kœna ga ndœ mœ yeka á kœgbœ adja soro nene.

⁴¹ «Mœ gbege adœke azu donga mœ nene. ⁴² Kashe mœ wusœ 'e ye. 'E sœsœ dœ kœyindœsho ga ndœ Ndjaba nene. ⁴³ Aba mœ dá vwa mœ yé 'e vwaratœ 'e kœza osho kœsœ fœ mœ. Kashe œdœ anga uzu kœna dœ mara nœ ye dœ tœ ye bale, 'e za osho kœsœ fœ she ye. ⁴⁴ 'E yindœ kœdonga kolœ anga 'e, yé á endje kœdonga ndje 'e. Kashe 'e papara awa adœke kolœ Ndjaba kœdonga 'e nene asœke, ataa 'e sœ má dœ kœyindœrcœ ga ndœ mœ koto o? ⁴⁵ Kashe 'e gbege adœke mœ va œtœ 'e fœ Aba mœ nene. Kolœ Moyize á 'e ko lima lœsu 'e ga tœ ye asœmœ, œshe dá va œtœ 'e. ⁴⁶ Ædœ 'e kœsœ dœ kœyindœrcœ ga ndœ Moyize, 'e sœ má ndje dœ kœyindœrcœ ga ndœ mœ mbœrcœ tshe sú mbetincœ tœ upu nœ mœ. ⁴⁷ Kashe 6ata 'e yiyindœ o'o á tshe sú nene, 'e yi má ndœ o'o ama mœ koto o?»

6

Yisu to rœgo fœ azu kutu mindu (5.000)

(Wu 6a tœ Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Manda nœ, Yisu zu ga atshi egerœ ungu adanga Galilayi á anga i'irincœ kœdœ ndje Tiberiade. ² Azu ndjoro sœ lima kœna manda ye

mbœrœ á endje wu ambára afá á tshe sœ lima koembœrœ toenœ læ kœshe aayi kôba asœmœ. ³ Mbœrœ toenœ atamœ, Yisu ɔ ga pa kaga yé œ sœ ga ati awa bale dœ ayambarœ nœ ye. ⁴ Œ sœ lima ndoo dœ Pake á dœ angbo nœ Ayuda. ⁵ Yisu mesho, œ wu azu ndjoro á endje sœ tœ kœna ga ndœ ye. Á kœyu Filipino adœke: «A yɔ kœzirœ kpœta yeka á to fœ azunœ asœke á endje kœzi a?» ⁶ Tshe yu lima oshonœ ataa tœ kœwu lœsu Filipino, gbambanœ nene, tshe wu lima sœ œrœ á li adœke tshe mbœrœ ye.

⁷ Filipino kœgi fœ she adœke: «Œdœ a kœyɔ ndje kœzirœ mangba denari kama bisha* gbaa, œ li adœke uzu dœ uzu gbɔ teasho teasho nene.» ⁸ Yé anga yambarœ bale á i'iri ye kœdœ Andere, aya Shimu Petro kœpa fœ she adœke: ⁹ «Anga ovoro gbolo yakoshe kpœke sœ dœ mapa mindu á endje mbœrœ dœ zuwa orje œdœ pe ageatshalangu bisha kashe œ li mbœrœ azunœ kœkœ asœke za a?» ¹⁰ Yisu kœpa adœke: «'E pa fœ azu adœke endje læ ga ati.» Yé endje kœsœ ga ati ga pa gusu á sœ lima yaba yaba kpœtœmœ. Ayakoshe sœ lima ga pa œrœ noé kutu mindu (5.000). ¹¹ Yeka á Yisu ko mapanœ, á za avwala fœ Ndjaba, á kurutshelœnœ tœ azu á endje læ lima kpœtœmœ. Tshe kpa ko ndje ageatshalanguœ, œ

mbœrœ ndje awa bale, yé endje zi kœli dœ ogo nœ endje. ¹² Bata uvu azu su ye, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E ngbœba udu œrœ á sœpe manda endje ga toenœ adœke anganœ teasho yiyiwa nene.» ¹³ Endje ngbœba ama udu œrœnœ, yé kingi ndjokpa dœ bisha sú dœ ndindi mapa manda azunœ á endje zi lima.

¹⁴ Azu wu ambára afá á Yisu mbœrœ asœmœ œ pa adœke: «Adjapu, tsheneke kœdœ adja ayi kœgbaa o'o nœ Ndjaba á tshe sœ kœna ga pa oshɔ.» ¹⁵ Bata á Yisu wu lima sœ nœ adœke endje yindœ kœna kœza œne tœ œgbœnœ adœke œne te gbozugo, tshe gi lima tœ ye kpœtœmœ, yé œ ɔ dœ kuti ye ga pa kaga.

*Yisu na pa ungu dœ ada ye
(Wu 6a tœ Mat 14.22-33;
Mar 6.45-53)*

¹⁶ Lœkœ á osho tetœ kœte mburumbu, ayambarœ nœ ye jerœ ga tœ mangu egerœ ungu adanga, ¹⁷ endje ɔ lima ga læ agba bale mbœrœ kœna ga læ Karpawumu, 6a atshi ungunœ. Osho bu lima ye, yé Yisu yiyi lima damba kumu ye ga ndœ endje nene. ¹⁸ Egerœ yugu na kpikpiki, yé loko za tshalangu djigi. ¹⁹ Ayambarœ i kayi œ vwi endje tœ mangu ga tœ œrœ noé kilometere ndoo dœ mindu too mindu dœ bale, á endje kœwu Yisu kœna

* 6.7 6.7 Denari bale kœdœ ngendja tshangba akwa á uzu mbœrœ ndœ œlœ bale

pa ungu gutoenœ ga tœ egerœ agba, yé awa litœ endje. ²⁰ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Emœ doemœ, awa mboembœerœ 'e nene!» ²¹ Endje yi lima ndœ nœ adœke tshe ɔ ga lœ egerœ agbanœ, kashe katsha, kumu egerœ agbanœ za ama osho ga tœ mangu á endje gbe lima kœna ga toenœ.

Azu ndjoro para Yisu

²² Osho kærɔpa nœ, azunœ ndjoro á endje sœpe lima 6a atshi ungunœ wusœ nœ adœke egerœ agba sœpe bale yé Yisu ɔ lima ga lœ egerœ agba awa bale dœ ayambarœ nœ ye nene. Endje zu lima ungunœ dœ kuti endje. ²³ Kashe anga ogboro agba to 6a lakpi Tiberiade, yé œ na ndoo dœ oshonœ á endje zi lima mapa toenœ manda kœza mershe nœ Gbozu Yisu fœ Ndjaba. ²⁴ Lɔkɔ á ukpulu azu wu adœke Yisu œdœ ayambarœ nœ ye sœsœ kpœtœmœ nene, endje ɔ ga lœ ogboro agbanœ asœmœ œ ro ga lœ Kaparnawumu mboerœ kœpara Yisu.

Yisu kœdœ kœziroœ á za soro

²⁵ Endje gbɔ she 6a atshi ungunœ, yé á yu she adœke: «Rabi, 6œ wuta kpœke dœ ada ɔbɔ koto o?» ²⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, 'e para awa mœ mboerœ á 'e zi mapa á le 'e, kashe 'e pa-para mœ mboerœ á 'e wu ambárá afá á mœ mboerœ nene. ²⁷ Adja 'e mboembœerœ

akwa mboerœ kœgbɔ kœziroœ á ndi nene, kashe 'e mboerœ akwa mboerœ kœgbɔ kœziroœ á œndoœnœ œ di, yé á to soro á ka nene fœ azu. Gbolo nœ uzu dá to kœziroœnœ asœmœ fœ 'e mboerœ œshe dá Aba dœ Ndjaba za she ga pa ngande tshagbozu.»

²⁸ Endje kœgi fœ she adœke: «E li adœke 'a mboerœ gade tœ kœmbœerœ akwa á Nd-jaba yindœ nœ a?» ²⁹ Tshe kœgi fœ endje adœke: «Akwa á Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mboerœ, kœdœ kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa she.» ³⁰ Endje kpa kœyu she adœke: «Kashe œbœ a, ambárá afá gade dá 6œ mboerœ yeka á 'a kœwu yekane á kœyindœ o'o ama zœ a? Akwa gade dá 6œ mboerœ a? ³¹ Aata 'a zi liya mane 6a lœ kpagagasho 6ata á endje sú ala Buku nœ Nd-jaba adœke: «Tshe to kœziroœ á dœ mapa á to 6a lafo fœ endje.» ³² Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, œ doédœ Moyize dá to mapanœ á to liya 6a lafo fœ 'e nene, kashe Aba mœ dá sœ kœto adja mapa á to 6a lafo fœ 'e asœmœ. ³³ Gbambanœ nene, kœziroœ á Ndjaba œ to, kœdœ œneke á to 6a lafo yé á za soro fœ azu tshapashœnœ asœke.» ³⁴ Azunœ kœpa fœ she adœke: «Gbozu, to kolœ kœziroœnœ asœmœ sheko fœ 'a.»

³⁵ Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «Emœ kœdœ kœziroœ á za soro fœ azu. Uzu á tshe kœna ga ndœ mœ, ogo œ mi she bale nene yé uzu á tshe

sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, ogo ungu kpa mi she bale nene. ³⁶ Kashe mœ pa fœ 'e adœke: 'E wu mœ tako, yé 'e sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene. ³⁷ Azu neke á Aba ko endje fœ mœ, endje na ga ndœ mœ yé uzu á tshe na ga ndœ mœ, mœ za bala she vwi'i nene. ³⁸ Gbambanœ nene, mœ toto 6a lafo œ jœrœ tœ kœmbœrœ œrœ á lœsu mœ yindœ nœ nene, kashe mœ na mbœrœ kœmbœrœ œeneke á lœsu ayi kœvwa mœ yindœ nœ. ³⁹ Œrœ á lœsu ayi kœvwa mœ yindœ nœ adœke mœ mbœrœ dœke: Adja anga uzu bale ugurutœ azu á tshe ko endje fœ mœ yiyiwa nene kashe mœ she endje lœ kuzu dœ ndœngɔɔ olo. ⁴⁰ Œrœ á lœsu Aba mœ yindœ nœ kœdœ adœke, uzu á tshe kœwu gbolo nœ ye, á kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, tshe gbɔ soro á ka nene, yé mœ she she lœ akuzu dœ ndœngɔɔ olo.»

⁴¹ Ti kpoetœmœ, Ayuda kœtetœ kœpuloœma endje mbœrœ o'o á Yisu pa adœke: «Œmœ kœdœ kœzirœ á to 6a lafo, yé á jœrœ.» ⁴² Endje kœpa adœke: «Œ dœdœ Yisu dœke na a, gbolo nœ Yozefu a? Á 'a wusœ abanœ dœ ayinœ ndje na a? Kotoo á tshe pa ngœngɔ asœke adœke œne to 6a lafo á jœrœ a?» ⁴³ Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E katœ kœpuloœma 'e ugurutœ 'e ye na! ⁴⁴ Uzu bale œ li kœna ga ndœ mœ nene œdœ Aba á tshe vwa mœ kœtoto she na tœnœ nene, yekane á mœ kœshe she lœ akuzu

dœ ndœngɔɔ olo. ⁴⁵ Endje sú ala mbeti nœ aayi kœgbara o'o adœke: «Ndjaba œ yisœ œrœ fœ azu kœkœ.» Uzu kœ á tshe dji Aba, á yindœ œrœ á tshe yisœ nœ, tshe na ga ndœ mœ. ⁴⁶ Œ yindœ kœpa adœke uzu bale wuwu Aba nene, kolœ tsheneke á tshe to 6a ndœ Ndjaba; œshe dá wu Aba. ⁴⁷ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke uzu tsheneke á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe sœ dœ soro á ka nene. ⁴⁸ Œmœ kœdœ kœzirœ á za soro fœ azu. ⁴⁹ Aata 'e zi liya mane 6a lœ kpagagasho, yé endje tshu lima ye. ⁵⁰ Asœ kœdœ kœzirœ á to 6a lafo á jœrœ adœke, uzu á tshe kœzi, tshe tshu bala nene. ⁵¹ Œmœ kœdœ kœzirœ á za soro fœ azu, œ to 6a lafo á jœrœ asœke. Uzu á tshe kœzi kœzirœnœ asœke, tshe sœ bala dœ soro á ka nene. Kœzirœnœ á mœ za fœ she kœdœ songba mœ. Mœ za adœke tshapashɔ gbɔ soro.»

⁵² Kolœ pa o'o asœke, ayuda te lima tœ kœyutœ endje ugurutœ endje dœ œgbɔ adœke: «Kotoo á uzunœ asœke pa adœke œne za songba œne fœ azœ yekane á kœzi a?» ⁵³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke œdœ 'e kœzizi songba Gbolo nœ uzu yé œ ndjo pe indji ye nene, 'e sœ dœ soro lœ 'e nene. ⁵⁴ Uzu tsheneke á tshe zi songba mœ, á ndjo ndje indji mœ, sœ dœ soro á ka nene, yé œmœ mœ she she lœ kuzu dœ ndœngɔɔ olo. ⁵⁵ Gbambanœ nene, songba mœ kœdœ adja

kœzirœ, yé indji mœ kœdœ adja kœndjorœ. ⁵⁶ Uzu á tshe zi songba mœ á ndjo indji mœ, sœ læ mœ yé œmœ mœ sœ ndje læ ye. ⁵⁷ Yé b̄ata Aba á tshe vwa mœ sœ dœ soro á mœ sœ dœ soro læ awa nœ ye, ataa uzu á tshe kœzi songba mœ, tshe gb̄o soro læ awa nœ mœ. ⁵⁸ Asœ kœdœ kœzirœ á to 6a lafo á jerœ. Œ sœsœ b̄ata kœzirœ á aata 'e zi liya nene. Mbœrœ endje zi liya kœzirœ ascœmœ yé endje tshu. Kashe uzu á tshe zi kœzirœnœ asœke, tshe sœ dœ soro á ka nene.» ⁵⁹ Yisu pa lima o'onœ asœke 6a læ Kaparnawumu, l̄k̄o á tshe sœ lima tœ kœyisœ œrœ 6a læ Sinagoga.

O'o á za soro fœ azu

⁶⁰ Manda kœdji she, ili ayambarœ nœ ye tetœ kœpa adœke: «O'onœ asœ gb̄oꝑgb̄o, adja œde dá dji a?»

⁶¹ Kashe b̄ata á Yisu wu lima sœ nœ adœke ayambarœ nœ œne sœ tœ kœpuloema endje, tshe pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gade á o'onœ asœke ndjingiw̄i tshelœ kumu 'e a? ⁶² Œ kœsœ má adœke 'e wu Gbolo nœ uzu kœ ɔ ga tœ osho á tshe to lima tœnœ, œ sœ koto o? ⁶³ Ishiri dá za soro fœ azu. Œk̄o lili tœ kœmbœrœ œrœ ataa nene. O'onœ á mœ pa fœ 'e asœke kœdœ Ishiri œdœ pe soro. ⁶⁴ Kashe kolœ ugurutœ 'e asœke, anga endje á endje yiyindœ o'o ama mœ nene, endje læ zœ.» Gbambanœ nene, Yisu wu lima sœ endjeneke á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene

œdœ pe tsheneke á tshe ka bala she. ⁶⁵ Á tshe kpa kœpa adœke: «Adja ádánœ á mœ pa fœ 'e adœke uzu bale œ na ga ndœ mœ nene œ kœdœdœ Aba dá za awa fœ she kœna tœnœ nene.»

⁶⁶ Kœto kpœtœmœ, ili anga ayambarœ nœ ye gitœ endje manda ye, yé œ katœ kœna tœ awa bale dœ she. ⁶⁷ Á Yisu kœyu ayambarœnœ ndjokpa dœ bisha adœke: «Ka 'e 'e nœ 'e a, 'e gigitœ 'e nœ 'e nene a?» ⁶⁸ Yeka á Shimu Petro kœgi fœ she adœke: «Gbozu, 'a kpa na má ga ndœ uzu de? Œbœ dá sœ dœ o'onœ á za soro á ka nene. ⁶⁹ 'A sœ dœ kœyindœrœ, yé 'a wusœ nœ adœke œbœ kœdœ Œyerœ Uzu nœ Ndjaba.» ⁷⁰ Yisu pa fœ endje adœke: «Œmœ dá ke 'e ndjokpa dœ bisha kashe ugurutœ 'e k̄o, anga uzu bale kœdœ djaboro.» ⁷¹ Tshe sœ lima kœpa tœ Yudasi, gbolo nœ Shimu Isikariote mbœrœ œshe kœdœ lima uzu á tshe ka Yisu. Œshe kœdœ lima anga yambarœ ugurutœ andjokpa dœ bishanœ ascœmœ.

7

Œgb̄o lsu nœ aaya Yisu

¹ Manda nœ, Yisu sœ lima kœna læ ogo Galilayi. Tshe yiyi lima ndœ kœna læ ogo Yuda nene mbœrœ Ayuda sœ lima kœpara awa ndœ kœwo she. ² Andaa angbo nœ ayuda á dœ angbo gbanda tande ndo lima ye. ³ Aaya Yisu kœpa fœ she adœke: «Gitœ zœ kpœke, yé œ na ga læ ogo Yuda adœke ayambarœ

nœ zœ wu ndje akwa á 6œ sœ tœ kœmbœrœ tœncœ. ⁴ Uzu mbœmbœrœ œrœ lœ ubuncœ nene œdœ tshe kœgbe adœke azu wusœ œne. Bata á 6œ sœ kœmbœrœ akwa atake, matœ zœ dœ tœncœ ga ushu tshapashœ wusœ nœ.»

⁵ Gbambancœ nene, aayanœ dœ tœ endje sœsœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene.

⁶ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ōlœ nœ mœ tœtœ damba nene. Tœ e'e nœ 'e, Ōlœ kœ sœ dœ œtshœncœ. ⁷ Tshapashœ œ li tœ kœyiangba 'e nene, kashe œmœ, œ yiangba mœ mbœrœ á mœ sœ kœpandœ nœ ngbi adœke akwa nœ ye sœ tœ ekpenœ. ⁸ 'E œ ndœ angbonœ zœ. Kashe œmœ, mœ œ ga zœ nene mbœrœ Ōlœ nœ mœ tœtœ damba nene.»

⁹ Manda kœpa o'onœ ataa, tshe sœpe lima ti lœ Galilayi.

Yisu na ga tœ angbo gbanda tande

¹⁰ Lœkœ á aayanœ áafo á ro ndœ angbonœ da ye, Yisu áalafo yaa œ na ndje ga zœ dœ mara adœke azu wuwusœ nœ nene. ¹¹ Dœ lœkœ á ala angbonœ doro, agbozu Ikrizia sœ lima kœpara she yé endje sœ lima kœyu osho adœke: «Tshe sœ kpœta a?»

¹² Endje ndiŵiri lima o'o waa tœ upu nœ ye. Anga azu pa lima adœke: «Uzunœ asœke kœdœ œtshœ uzu.» Yé anga endje pa ndje adœke: «Ë œ nene, œshe kœdœ ayi kœdjingili tshelœ kumu azuzu.» ¹³ Yé uzu bale papa o'o o'ara tœ upu nœ ye nene mbœrœ á endje lœ lima dœ awa agbozu Ikrizia.

¹⁴ Kœwu adœke tshelœ angbonœ za, Yisu na lima ga lœ anda Tepelo, yé œ tetœ kœyisœ œrœ. ¹⁵ Uvuru Ayuda kpa lima lœncœ, yé endje pa lima adœke: «Uzunœ asœ didi œrœ nene, yé kotoo á tshe sœ dœ kœwusœrœ tshaata a?»

¹⁶ Yisu kœgi o'o fœ endje adœke: «Ërœncœ á mœ sœ kœyisœ nœ asœke toto 6a ndœ mœ nene, kashe œ to 6a ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ¹⁷ Ædœ uzu kœgbe

kœmbœrœ œrœneke á Ndjaba yindœ nœ, tshe wusœ nœ adœke kœyisœrœncœ asœke to 6a ndœ Ndjaba, too mœ sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ mœ. ¹⁸ Ūzu á tshe sœ kœpa o'o tœ upu nœ ye dœ tœ ye, tshe sœ kœpara awa adœke azu donga œne. Kashe uzu tsheneke á tshe sœ kœpara awa adœke azu donga ayi kœvwa she, tshe kœdœ uzu nœ adja o'o, yé ekperœ gugu lœ ye nene. ¹⁹ Æ dœdœ Moyize dá za liya awa akwa fœ 'e nene a? Kashe uzu bale ugurutœ 'e á tshe sœ kœmbœrœtœ ye liakancœ gugu nene. Mbœrœ gadœ á 'e sœ kœpara awa ndœ kœwo mœ a?» ²⁰ Á ukpulu azuncœ kœpa fœ she adœke: «Ekpe ishiri sœ pa zœ a! Ædœ dá sœ kœpara awa ndœ kœwo 6œ a?»

²¹ Yisu kpa kœza o'o á kœpa fœ endje adœke: «Mœ mbœrœ kolœ akwa bale yé œvuru 'e kœkœ kpa lœncœ ataa! ²² Moyize za liya o'o fœ 'e adœke 'e wa agbolo yakoshe nœ 'e tœ gaza. Æ dœdœ Moyize kœdœ ali uzu

kœmbœrœ toœnœ nene, kashe œ to liya 6a ndœ aata 'e, yé 'e sœ kœza ga tœ akwa dœ lœkœ Sabata. ²³ Á 'e kœwu adœke kœwa anga gbolo yakoshe dœ lœkœ Sabata kœndindi awa akwa nœ Moyize nene, mbœrœ gadœ á 'e so ókó ga tœ mœ mbœrœ á mœ she uzu djigi dœ lœkœ sabata a? ²⁴ 'E katœ kœwa ngbanga liaka œrœ á 'e wu dœ ala 'e ye, kashe 'e wa ngbanga dœ mara á sœ ndjii kane.»

Adja Yisu kœdœ Masiya a?

²⁵ Anga azu lœ Yerusaleme sœ lima kœpa adœke: «Œ doédœ uzunœ á endje sœ kœpara she á kœwo she dœke nene a? ²⁶ 'E wu, œshe dá pa o'o o'ara o'ara á uzu kœpa o'o fœ she gugu nene asœke! Ataa agbozu tshapa azœ wu ete œsœnœ adœke œshe kœdœ Kristu ye na a? ²⁷ Andaa a wusœ osho á yakoshœnœ asœke to toœnœ ye, kashe Kristu, uzu bale œ wu bala sœ osho á tshe to toœnœ á yi kumu ye nene.»

²⁸ Yeka á Yisu á tshe sœ lima kœyisœ œrœ lœ anda Tepelœnœ pa adœke: «'E wusœ mœ ye! 'E wu ndje sœ osho á mœ to toœnœ ye! Mœ nana dœ tœ mœ nene. Tsheneke á tshe vwa mœ, tshe kœdœ adja o'o; œshe á 'e wuwusœ ye nene asœmœ. ²⁹ Œmœ, mœ wusœ ye mbœrœ á mœ to 6a indiri ye, yé œshe dá vwa mœ.» ³⁰ Endje para lima awa kœtepa ye kashe uzu bale toto lima kane ye ga tœ ye nene mbœrœ á olo ye lili damba

lima nene. ³¹ Azu ndjoro lœ ukpulu azunœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. Endje pa lima adœke: «Lœkœ á Kristu œ na, tshe mbœrœ ambárá afá kœropa œneke á tsheneke œ mbœrœ asœke ye a?»

³² Œneke á ukpulu azu sœ kœpulœma endje tœ upu nœ ye li ga lœ utu Afarisayi. Ataa, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi vwa lima atshendjœrœ nœ endje ndœ kœna kœtepa ye. ³³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ sœpe dœ 'e manda olo teasho, yé manda nœ, mœ gu ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ³⁴ 'E para bala mœ kashe 'e gbœ mœ nene. Gbambœnœ nene, osho á mœ sœ toœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene.» ³⁵ Ayuda kœte lima tœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «Tshe na má gata yekane á a gbœ she nene a? Tshe na manda azunœ á endje ndjœtshelœtœ endje djelœ angbi azu* a? Tshe na ndœ kœyisœ œrœ fœ angbi azunœ a? ³⁶ Ádá o'onœ á tshe pa asœke kœdœ gadœ: 'E para bala mœ, kashe 'e gbœ mœ nene. Yé osho á mœ sœ toœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene!»

Yisu pa o'o tœ upu nœ Ishiri

³⁷ Ndœngœlo olo kœka angbo kœdœ 6alima ikpili olo angbonœ. Dœ œlœnœ asœmœ, Yisu ka lœ angbonœ œ tœtœ kœmindœ o'o adœke: «Œdœ uzu kœsœ dœ ogo ungu, kaka tshe na ga ndœ mœ yé œ ndjo. ³⁸ Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ,

* 7.35 7.35 Angbi azunœ asœke kœdœ Agreke á endje doédœ Ayuda nene

egerœ ungu á za soro œ tara
tœ lœsu ye, ƒata á endje sú ala
Buku nœ Ndjaba.» ³⁹ Yisu
pa lima o'onœ asœ tœ upu
nœ Ishiri á azu á endje sœ
dœ kœyindœrœ ga ndœ ye
œ gbœ má. Yé Ndjaba zaza
lima damba awa fœ azu
kœgbœ Ishirinœ nene mbœrœ
Ndjaba gigi mokœ nœ ye fœ
she nene.

⁴⁰ Manda kœdji o'onœ
asœke, anga azu lœ ukpulu
azunœ pa lima adœke: «Adja
tsheneke kœdœ ayi kœgbara
o'o tako.» ⁴¹ Anga endje pa
lima adœke: «Kristu dœmœ.»
Kashe anga udu endje pa
ndje lima adœke: «Adja Kristu
œ li kœwuta lœ Galilayi a?
⁴² Buku nœ Ndjaba papa
adœke tshe wuta bala lœ
aata Davidi yé œ sœ ƒa lakpi
Beteleme ogo obo Davidi
nene a?» ⁴³ Ataa, azu kuru
lima tshelœtœ endje kpœ lœ
kumu Yisu. ⁴⁴ Anga endje yi
lima ndœ kœtepa ye kashe
uzu bale toto lima kane ye ga
tœ ye nene.

Ɖgbœ lœsu nœ agbozu yuda

⁴⁵ Atshendjerœ gu lima ga
ndœ agbozu tshapa anganga
Ndjaba œdœ pe Afarisayi á
endje pa fœ endje adœke:
«Mbœrœ gadœ á 'e gugu dœ
she nene a?» ⁴⁶ Atshendjerœ
kœgi adœke: «Bale anga
uzu papa o'o ƒata yakoshe
asœmœ nene.» ⁴⁷ Afarisayi
kœpa fœ endje adœke: «E'e
kœ, tshe djingili ndje tshelœ
kumu 'e a? ⁴⁸ Œdœ ugurutœ
agbozu Ikrizia œdœ ugurutœ
Afarisayi, anga uzu bale
wuta dœ kœyindœrœ ga ndœ

ye ye a? ⁴⁹ Azunœ ndjoro
asœmœ, anga bale á tshe
wusœ awa akwa gugu nene.
Azu á endje darandœ endje
dœmœ!»

⁵⁰ Kashe anga uzu bale ugu-
rutœ Afarisayi á i'iri ye kœdœ
Nikodeme, œshe á tshe na
lima utshunœ ga ndœ Yisu,
pa fœ endje adœke: ⁵¹ «Awa
akwa nœ azœ wawa ngbanga
ga tœ uzu utshu kœdji she too
kœwusœ œrœ á tshe mbœrœ
nene.» ⁵² Á endje kœyu she
adœke: «Atamœ œbœ kœdœ
uzu Galilayi, œbœ ndje a?
Mirœ tshelœ zœ dœ œtshœnœ
yé ƒœ wusœ nœ adœke ayi
kœgbara o'o wuwuta bale lœ
ogo Galilayi nene.»

*Yisu œdœ yashe angba
budu*

[⁵³ Manda nœ, uzu dœ uzu
gu ga ndœ ye.

8

¹ Kashe Yisu œ lima ga pa
kaga á i'irinœ kœdœ kaga œyo
Olive. ² Ōbœ á osho kœrœ, Yisu
kwatœ ye ga lœ anda Tepelo.
Bata azu ndjoro na lima ga
ndœ ye, tshe sœ ga ati, œ
tetœ kœyisœ œrœ fœ endje.
³ Aayi kœyisœ awa akwa œdœ
pe Afarisayi za anga yashe
bale na tœncœ fœ Yisu. Endje
gbœ yashœncœ asœmœ kœlo
dœ yakoshe á tshe dœdœ
akœncœ nene, yé á za she tœ ƒa
ugurutœ azu. ⁴ Endje kœyu
Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ,
'a œ pa yashe asœke endje
sœ kœlo dœ yakoshe á tshe
dœdœ akœncœ nene. ⁵ Ala
awa akwa, Moyize za awa fœ
'a adœke 'a ve mara yashe

atake dœ badja. Ataa, 6œ pa œnœ zœ kotoo?» ⁶ Endje yu lima Yisu á kœwu lœsu ye yeka á kœtœ meza pa ye. Kashe Yisu djo ga ati, œ tetœ kœwa œrœ ga lœ osho. ⁷ Bata endje yœrœ lima pa kœyu she kpala kpala, Yisu áafœ œ pa fœ endje adœke: «Uzu á tshe kœmboembœrœ ekperœ bale nene, tshe ve yashe asœke dœ badja utshunœ.»

⁸ Tshe kpa djo ga ati yé œ sœ kolœ tœ kœwa œrœ ga lœ osho. ⁹ Lœkœ á endje dji o'o á Yisu pa asœmœ, endje te lima tœ kœgitœ endje bale dœ bale kœto tœ agbozu, yé Yisu sœpe lima kuti ye. Bata á yashenœ á endje kpa lima dji she sœpe lima kpœtœmœ, ¹⁰ Yisu áafœ yé œ pa fœ she adœke: «Yashe, endje sœ kpœta a? Uzu bale wawa ngbanga ga tœ zœ nene a?» ¹¹ Tshe kœgi adœke: «Uzu bale nene, Gbozu.» Á Yisu kœgi fœ she adœke: «œmœ ndje awa bale, mœ wa ngbanga ga tœ zœ nene. Gu zœ, kashe kpa mbœembœrœ ekperœ nene.»]

Yisu kœdœ ingbisho nœ tshapasho

¹² Yisu kpa pa fœ endje adœke: «œmœ kœdœ ingbisho nœ tshapasho. Uzu á tshe na manda mœ, tshe na lœ ubu osho nene, kashe tshe gbœ ingbisho á za soro fœ azu.» ¹³ Afarisayi kœpa fœ she adœke: «Bœ sœ kœpa o'o tœ zœ dœ tœ zœ, yé o'onœ á 6œ pa dœdœ adja o'o nene.» ¹⁴ Yisu kœgi fœ endje adœke: «œ sœ tako adœke mœ sœ

kœpa o'o tœ mœ dœ tœ mœ, kashe o'onœ á mœ sœ kœpa tœ mœ asœmœ kœdœ adja o'o, mbœrœ mœ wusœ osho á mœ to tœnœ œdœ pe osho á mœ sœ kœna ga tœ nœ. Kashe e'e, 'e wuwusœ osho á mœ to tœnœ œdœ pe osho á mœ sœ kœna ga tœnœ nene. ¹⁵ 'E sœ kœwa o'o adja 6ata azu, kashe œmœ, mœ wa o'o pa uzu bale nene. ¹⁶ Yé œ kœli adœke mœ wa o'o, mœ wa o'onœ liaka adja o'o mbœrœ mœ sœsœ dœ kuti mœ nene: Ayi kœvwa mœ sœ ndje dœ mœ awa bale. ¹⁷ Endje sú ala awa akwa nœ 'e adœke, œdœ azu bisha kœpa kolœ o'o bale dœ ádá œrœ, o'onœ á endje pa asœmœ kœdœ adja o'o. ¹⁸ Mœ sœ kœpa o'o tœ mœ dœ tœ mœ, yé Aba á tshe vwa mœ sœ ndje kœpa o'o tœ upu nœ mœ.» ¹⁹ Endje kpa kœpa fœ she adœke: «Aba zœ sœ kpœta a?» Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E wuwusœ mœ nene yé 'e wuwusœ Aba mœ nene. œdœ 'e kœwu má sœ mœ, 'e wu má ndje sœ Aba mœ ye.»

²⁰ Yisu pa lima o'onœ asœke œbœ á tshe sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ anda Tepelo 6a tœ osho á endje ko ngendja makabo ga tœnœ. Uzu bale toto lima kane ye ga tœ ye nene mbœrœ olo ye lili lima damba nene.

Yisu pandœ upu kœgu she ga ndœ Abanœ

²¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Mœ gu da ye, 'e para bala mœ kashe 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e. Osho á

mœ na ga tœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene.»²² Ayuda kœyu lima tœ endje ugurutœ endje adœke: «Tshe sœ dœ gbetshelœ nœ kœwotœ ye dœ tœ ye a? Mbœrœ á tshe pa adœke: “Osho á mœ na ga tœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene a?”»²³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «E'e kœdœ azu tshaati, œmœ kœdœ uzu tshalafo. 'E kœdœ azu tshapashœnœ asœke, kashe mœ dœdœ uzu tshapashœnœ asœke nene.»²⁴ Mbœrœ tœnœ dá mœ pa fœ 'e adœke 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e. Gbambanœ nene, œdœ 'e kœyiyindœ nœ adœke œmœ, mœ sœ zœ nene, 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e.»

²⁵ Endje kœyu Yisu adœke: «Æ6œ kœdœ uzu œdœ e?» Yé tshe kœgi fœ endje adœke: «Æmœ kœdœ tsheneke á mœ pa o'o fœ 'e katshatsha utshunœ.»²⁶ Mœ sœ dœ o'o ndjoro kœpa œdœ pe kœwa tœ upu nœ 'e. Kashe tsheneke á tshe vwa mœ kœdœ uzu nœ adja o'o yé œeneke á mœ dji 6a ndœ ye, œtœnœ dá mœ sœ kœpa fœ tshapashœ.»

²⁷ Endje wuwu lima sœ nœ nene adœke Yisu sœ lima kœpa o'onœ fœ œne tœ Aba.²⁸ Yisu kpa kœpa fœ endje adœke: «Ŏlœ á 'e tshi Gbolo nœ uzu ga lafo, 'e wusœ nœ adœke “œmœ, mœ sœ zœ”. 'E wu ndje sœ nœ adœke mœ mbœmbœrœ œrœ bale dœ tœ mœ nene, kashe mœ sœ kœpa o'o á Aba yisœ nœ fœ mœ.»²⁹ Tsheneke á tshe vwa mœ sœ awa bale dœ mœ, tshe katœ mœ ti kuti mœ nene, mbœrœ mœ sœ kœmbœrœ

kœlœ œrœ á za yanga fœ she.»³⁰ Bata á Yisu sœ lima kœpa o'o ataa, azu ndjoro wuta lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye.

Adja aata Abrayamo

³¹ Yisu pa fœ Ayuda á endje yi lima ndœ o'o ama ye adœke: «Ædœ 'e kœsœpe kœgbœndœ o'o ama mœ ga tœ losu 'e, 'e kœdœ adja ayambarœ nœ mœ.»³² Ataa, 'e wusœ adja o'o tœ upu nœ Ndjaba yé adja o'onœ œ ko 'e lœ kanga ga ushu ye.»

³³ Endje kœpa fœ she adœke: «Abrayamo kœdœ ata 'a yé 'a dœdœ 6alima akanga nœ uzu nene. Kotoo á 6œ pa adœke 'a wuta lœ kanga ye a?»³⁴ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, uzu kœ á tshe sœ kœsœ kœmbœrœ ekperœ, kœdœ kanga nœ ekperœ.»³⁵ Kanga sœsœ waa lœ anda nene, kashe gbolo anda dá sœ waa.³⁶ (Ædœ Gbolo kœko 'e ga ushu lœ kanga, 'e wuta adja lœnœ ye.)³⁷ Mœ wusœ nœ adœke Abrayamo kœdœ ata 'e. Kashe 'e sœ kœpara awa kœwo mœ mbœrœ á 'e yiyindœ kœdji o'o ama mœ nene.³⁸ Mœ sœ kœpandœ œeneke á mœ wu 6a ndœ Aba mœ, yé 'e sœ kœmbœrœ œeneke á aba 'e mindœ nœ fœ 'e.»

³⁹ Endje kœpa fœ she adœke: «Aba 'a kœdœ Abrayamo.» Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ædœ 'e kœdœ agbolo nœ Abrayamo, 'e mbœrœ akwa nœ Abrayamo.»⁴⁰ Andaa, 'e sœ ngœngœ asœ

kœpara awa ndœ kœwo mœ, œmœ á mœ pa adja o'o á mœ dji 6a ndœ Ndjaba. Abrayamo mbœmœœ œœœ á li dœ tœnœ bale nene. ⁴¹ Kashe 'e, 'e sœ kœmbœœœ akwa nœ aba 'e.» Endje kœgi fœ she adœke: «'A doédœ agbolo gugati nene, 'a sœ kolœ dœ aba bale á tshe kœdœ Ndjaba.» ⁴² Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Edœ Ndjaba kœdœ má Aba 'e, 'e yi má ndœ mœ ye. Gbambanœ nene, mœ to 6a ndœ ye yeka á na asœke. Mœ nana dœ tœ mœ nene kashe œshe dá vwa mœ. ⁴³ Mbœœœ gade á 'e sœsœ kœdji tshelœ kata o'o nœ mœ nene a? Mbœœœ gade á 'e lili kœdji o'o ama mœ nene. ⁴⁴ Aba 'e, œshe kœdœ djaboro yé 'e sœ dœ ogo kœmbœœœ gbetsheœ nœ aba 'e. Tshe kœdœ ayi kœwo azu 6alima katshatsha. Tshe papa adja o'o nene mbœœœ adja o'o gugu lœ ye nene. Lœkœ á tshe kœpa wala, mara kœpa o'o nœ ye dœmœ mbœœœ tshe kœdœ ayi wala œdœ aba wala. ⁴⁵ Kashe œmœ, mœ pa œnœ mœ adja o'o yé mbœœœ tœnœ ataa, 'e sœsœ kœdji mœ nene. ⁴⁶ Uzu dœ ugurutœ 'e kœ dá li kœma adœke mœ mbœœœ ekperœ a? Yé œdœ mœ kœpa adja o'o, mbœœœ ga dœ á 'e yiyindœ kœdji mœ nene a? ⁴⁷ Uzu tsheneke á tshe kœdœ uzu nœ Ndjaba, tshe dji o'o ama Ndjaba; 6ata 'e doédœ azu nœ Ndjaba nene, 'e li kœdji o'o ama mœ nene.»

Yisu œdœ Abrayamo

⁴⁸ Ayudancœ gi fœ Yisu adœke: «Edœ 'a kœpa fœ 6œ adœke œbœ kœdœ uzu Samariya yé ekpe ishiri sœ pa zœ, 'a pa wala dœmœ a?» ⁴⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ sœsœ dœ ekpe ishiri pa mœ nene, kashe mœ sœ kœlisœ Aba mœ yeka á 'e vwaratœ 'e kœlisœ mœ asœmœ. ⁵⁰ Mœ sœsœ kœpara ndje adœke azu donga mœ nene. Kashe anga uzu sœ zœ á sœ kœmbœœœ adœke azu donga mœ yé œshe dá sœ kœwa o'o. ⁵¹ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ uzu kœsœ kœgbœndœ o'o ama mœ, tshe wu bala kuzu nene.»

⁵² Ayudancœ kœpa fœ she adœke: «Ngœngœ asœ, 'a wusœ nœ adœke ekpe ishiri sœ pa zœ. Abrayamo tshu, aayi kœgbara o'o tshu ndje, yé œbœ, 6œ pa adœke: "Uzu á tshe kœgbœndœ o'o ama zœ, tshe wu bala kuzu nene." ⁵³ Bœ gbe adœke 6œ ropa aba 'a dœ Abrayamo á tshe tshu ye a? Edœ ndje aayi kœgbara o'o á endje tshu, ataa adja 6œ sœ kœzatœ zœ 6ata œdœ e?»

⁵⁴ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Edœ mœ kœsœ má kœdongatœ mœ dœ tœ mœ, kœdongatœsho nœ mœ œ sœ má gbambanœ. Aba mœ dá sœ kœdonga mœ, œshe á 'e sœ kœpa tœ ye adœke: "Tshe kœdœ Ndjaba nœ 'a", ⁵⁵ andaa 'e wuwusœ ye nene. Edœ mœ kœpa adœke mœ wuwusœ ye nene, mœ tsha ayi wala 6ata 'e. Kashe mœ wusœ ye yé mœ sœ kœgbœndœ o'o ama ye. ⁵⁶ Aba

'e dœ Abrayamo sœ lima dœ yanga dœ agbe adœke œne wu olo kœzu dœ mœ. Tshe wu lima olonœ yé œ za lima yanga fœ she.»

⁵⁷ Ayudancœ kœgi fœ she adœke: «Bœ wuwuta damba dœ ungu zazu bisha dœ ndjokpa nene, yé bœ pa adœke bœ wu Abrayamo a?» ⁵⁸ Á Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, utshu adœke endje zu Abrayamo, "mœ sœ zœ.» ⁵⁹ Ayudancœ kœko badja kœve dœ she, kashe Yisu zatœ ye yiwa tœncœ yé œ wuta lœ anda Tepelo ye.

9

Yisu she ayibula

¹ Olo bale, Yisu sœ kœro tœncœ yé œ wu anga yakoshe bale á endje zu she ala ye bu trale. ² Ayambarœ nœ ye kœyu she adœke: «Rabi, mbœrœ gade á endje zu yakoshe asœke trale ala ye bu a? Ataa, œ to lœ ekperœ nœ ye, too œ to lœ ekperœ nœ aayi kœzu she a?» ³ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Æ toto lœ ekperœ nœ ye too lœ ekperœ nœ aayi kœzu she nene. Kashe œneke wuta ga tœ ye mbœrœ á Ndjaba kœyisœ akwa nœ ye lœ ye. ⁴ Bata á osho kœro, œ li adœke a mbœrœ akwa nœ uzu á tshe vwa mœ. Osho ndo tœ kœbu tœncœ, yé uzu bale kpa li tœ kœmbœrœ akwa nene. ⁵ Bata á mœ sœ damba pa tshapashœ, œmœ kœdœ ingbisho nœ tshapashœ.»

⁶ Manda kœpa o'onœ asœke, Yisu kœtu ngusha ga tœ oshœ, á kœmbœrœ kpata dœ tœncœ yé œ kœpi ga pa ala ayibulancœ, ⁷ á kœpa fœ she adœke: «Na œ djuto kote zœ ba la kudu ungu á endje dji á ta i'irinœ Silowe.» – Ádá i'iri Silowe kœdœ «Ayi avwa» – Ayibula kœna œ kœdjuto kote ye yé kœfatœ ye ndœ kœgu she, tshe kœte lima tœ kœwu osho.

⁸ Amashenga nœ ye œdœ pe azu á endje sœ lima kœwu she kœ'eshondœ œrœ, yu lima tœ endje adœke: «Æ doédœ Tsheneke á tshe sœ lima ati á sœ kœ'eshondœ œrœ dœke nene a?» ⁹ Anga azu pa lima adœke: «Æshe dœmœ.» Anga endje pa ndje adœke: «Ë œ, uzunœ tsha bata sheshe.» Kashe ayibulancœ yi lima ndœ nœ adœke: «Adja œmœ dœke.» ¹⁰ Endje kœyu she adœke: «Ala zœ kœro kotoo?» ¹¹ Tshe kœgi fœ endje adœke: «Yakoshencœ á endje sœ kœ'e i'iri ye adœke Yisu dá mbœrœ kpata, á pi ga pa ala mœ yé á pa fœ mœ adœke: "Na dœ djuto kote zœ ba la ungu Silowe." Mœ na ba zœ, yé manda kœdjuto kote mœ, ala mœ kœro ye.» ¹² Endje kœyu she adœke: «Uzunœ asœmœ sœ kpœta a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Mœ wuwusœ nœ nene.»

Afarisayi yu ayibula

¹³ Anga azu to yakoshe á ala ye bu lima asœmœ natœncœ ga ndœ Afarisayi. ¹⁴ Andaa Yisu mbœrœ lima kpata á kœro ala ye dœ tœncœ dœ lœko

sabata. ¹⁵ Afarisayi kœyu ndje œnœ endje yakoshe asœmœ tœ kœwusœ mara œrœ á mbœrœ fœ she adœke tshe tetœ kœwu osho. Tshe kœpa fœ endje adœke: «Tshe pi kpata ga pa ala mœ, mœ djutɔ kote mœ yé mœ sœ kœwu osho.» ¹⁶ Anga Afarisayi pa lima adœke: «Uzunœ asœke dœdœ uzu nœ Ndjaba nene mbœrœ á tshe mbœrœ œrœ asœ dœ lɔkɔ Sabata.» Anga endje pa ndje adœke: «Ayi kœmbœrœ ekperœ œ gbɔ awa kœmbœrœ mara ambárá afá atake kotoo?» Yé azu kuru lima tshelœtœ endje. ¹⁷ Afarisayi kpa kœyu ayibula á kɔba nœ ye ka asœmœ adœke: «Yé œbœ, bœ sœ dœ o'o gadœ tœ upu nœ uzunœ á tshe mbœrœ á ala zœ kɔrɔ asœke a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Æshe kœdœ ayi kœgbara o'o.»

¹⁸ Utshunœ adœke agbozu yudancœ e aayi kœzu she ndœ kœdji endje, endje yiya lima ndœ nœ nene adœke ala yakoshencœ bu lima yeka á ngɔngɔ asœke ala ye kɔrɔ. ¹⁹ Ayudancœ kœyu aayi kœzu she adœke: «Adja yakoshe asœ kœdœ gbolo yakoshe nœ 'e a? 'E pa adœke ala ye bu trale á 'e zu dœ she a? Ka œ mbœrœ kotoo ngɔngɔ asœ á tshe sœ kœmesho?» ²⁰ Ayi kœzu yakoshe sœmœ kœpa adœke «'A wusœ nœ adœke œshe kœdœ gbolo nœ 'a yé ala ye bu trale yekane á 'a zu she dœ tœncœ. ²¹ Kashe 'a wuwusœ œrœ á mbœrœ adœke tshe tetœ kœwu osho ngɔngɔncœ asœke nene. 'A

wuwu ndje sœ uzu á tshe kɔrɔ ala ye nene. 'E yu she, tshe dœdœ gbolo nene, tshe sœ dœ o'o kœpa fœ 'e.» ²² Aayi kœzu she pa lima o'o asœmœ ataa mbœrœ endje sœ lima dœ awa agbozu yudancœ. Mbœrœ Ayuda guma lima o'o ugurutœ endje adœke: Uzu kœyindœ nœ adœke Yisu kœdœ Kristu, œ li adœke endje gɔrɔ she ga ushu lœ Sinagoga ye. ²³ Ádánœ á ayi kœzu ayibula pa lima adœke: «'E yu she, tshe dœdœ gbolo nene, tshe sœ dœ o'o kœpa fœ 'e.»

²⁴ Afarisayi kpa e yakoshe á tshe dœ lima ayibula yé œ kpa kœyu she adœke: «Pa adja o'o utshu Ndjaba. 'A wusœ nœ adœke uzu á tshe she bœ kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ.» ²⁵ Tshe kœgi fœ endje adœke: «Mœ wuwusœ nœ nene œdœ œshe kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ. Kashe œneke á mœ wusœ nœ tshe-bale kœdœ adœke ala mœ bu lima ye, yé ngɔngɔ asœke mœ sœ kœwu osho.» ²⁶ Afarisayi kœyu she adœke: «Ærœ gadœ dá tshe mbœrœ fœ bœ a? Adja gadœ dá mbœrœ adœke ala zœ kɔrɔ a?» ²⁷ Yakoshencœ kœgi fœ endje adœke: «Mœ mindœ nœ fœ 'e kashe 'e vwaratœ 'e kœdji mœ ye. 'E kpa yindœ nœ adœke mœ pa bisha o'o gadœ e? 'E yi ndje má ndœ kœte ayambarœ nœ ye a?»

²⁸ Afarisayincœ kœtetœ kœgu she á kœpa fœ she adœke: «Adja œbœ kœdœ yambarœ nœ ye, yé 'a, 'a kœdœ ayambarœ nœ

Moyize. ²⁹ 'A wusœ nœ adœke Ndjaba pa lima o'o fœ Moyize kashe œshe ascœmœ, 'a wuwusœ osho á tshe to tœnœ nene.» ³⁰ Yakoshe kœpa fœ endje adœke: «Kœdji œneke á 'e pa asœke, uvuru mœ kpa lœ nœ ye. Gbambancœ nene, 'e pa adœke 'e wuwusœ osho á tshe to tœnœ nene andaa œshe dá kœrœ ala mœ!» ³¹ 'A wusœ nœ adœke, Ndjaba gigi o'o ndœ avwala nœ ayi kœmbœrœ ekperœ nene; kashe œdœ uzu kœsœ kœliscœ ye, á sœ kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ, tshe gi o'o ndœ avwala nœ ye. ³² Bale endje djidji balima o'o adœke anga uzu kœrœ ala uzu á endje zu she trale dœ bula nene. ³³ Œ kœdœdœ Ndjaba dá vwa yakoshe asœke nene, tshe mbœrœ má œrœ bale nene.» ³⁴ Afarisayi kœpa fœ she adœke: «Œbœ á kœto tœ kœzu bœ œrrr kpesheke bœ sœ kolœ ekperœ asœke, œrœ gade dá bœ yindœ kœyiscœ nœ fœ 'a!» Yé endje kœgœrœ she lœ Sinagoga ga ushu.

Œde kœdœ adja ayibula?

³⁵ Yisu dji adœke Afarisayi gœrœ yakoshe ascœmœ ga ushu, yé œ na œ gbœ she á yu she adœke: «Adja bœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ uzu zœ a?» ³⁶ Yakoshe ascœmœ kœyu she adœke: «Gbozu, œshe kœdœ œde yeka á mœ kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye a?» ³⁷ Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ wu she ye, œshe dá sœ kœpa o'o fœ bœ asœke.» ³⁸ Yakoshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu, mœ

sœ dœ kœyindœrœ.» Yé tshe kœgote ga utshu ye.

³⁹ Á Yisu kœpa adœke: «Mœ na ga pa tshapashœ asœke mbœrœ kœwa ngbanga, adœke aayibula sœ kœwu osho yé azu á endje sœ lima kœwu osho te ayibula.» ⁴⁰ Yekane anga Afarisayi á endje lœ ndje lima tœ œsœnœ, á sœ kœdji o'onœ ascœmœ kœyu she adœke: «'A'a, bœ gbe adœke a'a ndje kœdœ aayibula a?» ⁴¹ Yé Yisu kœgi fœ endje adœke: «Œdœ 'e kœdœ má aayibula, 'e mbœrœ má ekperœ nene. Kashe bœta ngœngœ asœ á 'e sœ kœpa adœke "'a sœ kœwu osho zœ", ekperœ nœ 'e sœpe.»

10

Ndœma toro tœ upu nœ ayi kœgbœndœ apata

¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ uzu kœkatœ kœli ga lœ gbagba nœ apata lœ manda nœ, á kœli tœ anga ogoro kpi, uzu ascœmœ kœdœ ayingba too ayi kœendi œrœ. ² Kashe uzu tsheneke á tshe li ga lœ gbagba lœ manda nœ, kœdœ ayi kœgbœndœ apata. ³ Tshendjœrœ manda sœ kœkœrœ manda fœ she yé apata sœ kœdji tshama ye. Apata á endje kœdœ endje nœ ye, tshe sœ kœ'e pata dœ pata dœ i'iri ye yé tshe sœ kœto endje wuta tœnœ ga ushu. ⁴ Lœkœ á tshe kœto endje wuta tœnœ kœ ga ushu, tshe

te utshu endje yé apata yǝ́ɔ́
 manda ye mboerœ á endje
 sœ koedji tshama ye kporo.
 5 Bale apata œ yǝ́ɔ́ manda
 angbi uzu nene. Endje œ
 kparawa ye mboerœ endje
 sœsœ koedji tshama angbi azu
 kporo nene.»

6 Yisu pa lima ndœma toro
 asœke fœ azu kashe endje
 djidji lima tshelœ kata o'onœ
 á tshe gbe kœpa fœ endje
 nene.

*Yisu, ɔ́tshɔ́ ayi kœgbɔ́ndœ
 apata*

7 Yeka á Yisu kœpa adœke:
 «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu
 adœke, œmœ koedœ manda
 gbagba nœ apata. 8 Azu kɔ́
 á endje na utshu mœ koedœ
 ayingba œdœ aayi kœndi
 œrœ. Kashe apata djidji lima
 endje nene. 9 Œmœ koedœ
 manda. Uzu á tshe kœli
 dœ awa nœ mœ tshe gbɔ́
 bala soro. Tshe li bala, tshe
 wuta bala yé tshe gbɔ́ bala
 kœzirœ nœ ye. 10 Ayingba sœ
 kœna kolœ ndœ kœzi angba,
 kœwo œrœ œdœ kœndi tœnœ.
 Œmœ, mœ na adœke azu gbɔ́
 soro yé œ sœ dœ soro á ropa
 nœ.»

11 «Œmœ koedœ ɔ́tshɔ́ ayi
 kœgbɔ́ndœ apata. ɔ́tshɔ́ ayi
 kœgbɔ́ndœ apata œ zatœ
 ye fœ kuzu mboerœ endje.
 12 Uzu á tshe kœdœdœ
 ayi kœgbɔ́ndœ apata nene,
 tshe mboerœ akwa ko ndœ
 ngendja, mboerœ apata
 dœdœ endje nœ ye nene.
 Ataa œdœ tshe kœwu muru
 kœna tœnœ, tshe katœ apata
 ti œ kpa ye. Murunœ œ za
 anga pata yé œ ndjɔ́ tshelœ
 udu endje ngbangbangba.

13 'E wu œrœ á mboerœtœ
 endje, gbambanœ nene,
 uzunœ sœ kolœ koembœrœ
 akwa mboerœ ngendja yé œ
 sœsœ dœ oyo mboerœ apata
 nene. 14 Œmœ koedœ ɔ́tshɔ́
 ayi kœgbɔ́ndœ apata. Mœ
 wusœ apata nœ mœ yé endje
 wu ndje sœ mœ, 15 ɓata Aba
 wusœ mœ á mœ wu sœ ye,
 mœ sœ kœzatœ mœ fœ kuzu
 mboerœ apata nœ mœ. 16 Mœ
 sœ dœ anga apata á endje
 sœsœ lœ gbagbanœ asœke
 nene. Mboerœ endje asœmœ,
 œ li adœke mœ to ndje endje,
 endje dji bala tshama mœ yé
 endje œ wuta ukpulu apata
 tshebale œdœ ayi kœgbɔ́ndœ
 endje tshebale.

17 «Aba yindœ mœ mboerœ
 á mœ sœ kœzatœ mœ fœ
 kuzu yeka manda nœ á mœ
 kpa sœ dœ soro. 18 Œ sœsœ
 adœke anga uzu wo mœ
 nene, kashe œmœ dœ tœ mœ
 dá zatœ mœ fœ kuzu. Mœ sœ
 dœ gbɔ́gbɔ́ adœke mœ tshu,
 yé mœ sœ ndje dœ gbɔ́gbɔ́
 adœke mœ kpa sœ dœ soro.
 Asœke koedœ awa o'o á Aba
 mœ za fœ mœ.»

19 Kpœpa kœpa o'o á Yisu
 pa asœmœ, Ayudanœ kpa
 kuru lima tshelœtœ endje.
 20 Yé ili endje ugurunœ pa
 lima adœke: «Ekpe ishiri sœ
 pa ye. Tshe sœ dœ iyi yé
 mboerœ gadœ á 'e sœ koedji
 she a?» 21 Anga udu endje
 kœpa adœke: «Œ dœdœ o'o
 nœ uzu á tshe sœ dœ ekpe
 ishiri dœke nene. Anga ekpe
 ishiri mboerœ ɓalima adœke
 ayibula wu osho a?»

*Ayuda vwaratœ endje tœ
 Yisu*

22 ƆEtoenœ koedœ lima yapu á izi œ mi waa, lko angbo kœgbe dœ olo á endje za lima avwala pa anda Ndjaba 6a lœ Yerusalem. 23 Yisu sœ lima kœna œ kœgu 6a lœ Tepelo ngbalo tshakudu Kalone andanœ á endje e i'irinoe adœke Kalone nœ Salomo. 24 Ayuda kœngbobotœ endje dji Yisu á kœpa fœ she adœke: «Bœ sœ tœ kœkate gade tœ kœpa má fœ 'a adœke œbœ koedœ Kristu a? Pandœ nœ fœ 'a dœ 'a wusœ nœ ngbi.» 25 Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pandœ nœ fœ 'e kashe 'e sœsœ kœyindœ o'o ama mœ nene. Akwa á mœ sœ kœmbœrœ toenœ dœ i'iri Aba mœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ. 26 Kashe 'e sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene mbœrœ á 'e doédœ apata nœ mœ nene. 27 Apata nœ mœ sœ koedji tshama mœ, mœ wusœ endje yé endje sœ kœro manda mœ. 28 Yé œmœ, mœ sœ kœza soro á ka nene fœ endje. Endje tshu bala bale nene, yé uzu á tshe ko endje tshakane mœ gugu nene. 29 Aba mœ á tshe ko endje fœ mœ, tshe ropa azu kœ. Uzu bale á tshe sœ dœ gbœgbœ kœkakara œrœ tshakane Aba gugu nene. 30 Ɔemœ dœ Aba 'a sœ uzu bale.»

31 Ayudanœ kpa kœko lima badja adœke œne ve dœ she. 32 Kashe Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ɔmœ, mœ mbœrœ akwa ndjoro á to 6a ndœ Aba, yé 'e wu dœ ala 'e. Ataa akwa neketa dá 'e yindœ kœve mœ dœ badja mbœrœ toenœ a?» 33 Ayudanœ kœgi

fœ she adœke: «Ɔ doédœ mbœrœ upu nœ oshœ akwa dá 'a yindœ kœve 6œ dœ badja nene, kashe 'a yindœ kœve 6œ kolœ mbœrœ á 6œ sœ kœgu œsœ Ndjaba. Bœ koedœ kolœ uzu yé 6œ fatœ zœ tœ Ndjaba!»

34 Yisu kœpa fœ endje adœke: «Endje su ala awa akwa nœ 'e adœke: Mœ pa: "E'e koedœ andjaba." 35 Yé Ndjaba e endjeneke á tshe pa o'o fœ endje ala Buku nœ ye adœke andjaba. Andaa a wusœ nœ adœke œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba œ sœpe waa dœ waa. 36 Yé œmœ, Aba ke mœ yé œ vwa mœ ga pa tshapashœ asœke. 'E pa adœke: "Mœ sœ kœgu œsœ Ndjaba" mbœrœ á mœ pa tœ mœ adœke mœ koedœ Gbolo nœ Ndjaba a? 37 Ɔdœ mœ kœsœsœ kœmbœrœ akwa nœ Aba mœ nene, 'e vwaratœ 'e tœ kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ! 38 Ká mœ kœsœ kœmbœrœ akwanœ zœ, á 'e kœsœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene gbaa, œ yindœ akwanœ asœke yeka á 'e kœwu sœ nœ dœ otshœnœ adœke Aba sœ lœ mœ, yé mœ sœ lœ Aba.» 39 Trale endje kpa kœpara awa tœ koetepa ye á tshe koetœ tshakane endje ye.

40 Yisu kœkwatœ ye ga atshi ungu Yordane 6a tœ oshœ á Yowane te lima tœ kœza batisimu fœ azu yé á sœ 6a zœ. 41 Azu ndjoro sœ lima kœna ga ndœ ye yé á sœ lima kœpa adœke: «Yowane mbœmbœrœ lima ambárá afá bale nene. Kashe o'o

kɔ á tshe pa lima tœ upu nœ yakoshe asœke, koedœ lima adja o'o.» ⁴² Yé 6a zœ, azu ndjoro sœ lima dœ koeyindœrœ ga ndœ Yisu.

11

Kuzu Lazaro

¹ Anga yakoshe bale á i'iri ye koedœ Lazaro sœ lima dœ koba. Tshe sœ lima 6a lœ Betani, 6a lakpi nœ Amareya dœ yingœnœ dœ Marta. ² Mareyanœ asœke koedœ yashenœ á tshe su lima ungu yombo ga pa ada Yisu, á turu dœ sukumu ye. Œshe dá yingœnœ dœ Lazaro sœ lima dœ koba. ³ Ayingœnœ bisha asœke vwa lima uzu mbœrœ koepandœ nœ fœ Yisu adœke: «Gbozu, yanga zœ á 6œ yindœ ye sœ dœ koba.» ⁴ Yisu djindœ o'onœ, œ pa adœke: «Koba nœ Lazaro œ wo she nene, yé œ sœ mbœrœ koeyisœ mokɔ nœ Ndjaba yekane á azu kœza mokɔ fœ Gbolo nœ ye.»

⁵ Andaa Yisu yi lima ndœ Marta dœ yingœnœ œdœ pe lazaro. ⁶ Yisu dji adœke Lazaro sœ dœ koba gbaa, kashe tshe kpa mbœrœ lima olo bisha tœ osho á tshe sœ lima tœnœ. ⁷ Manda nœ, tshe kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «A kwatœ azœ, œ gu ga lœ ogo Yuda.» ⁸ Ayambarœnœ kœgi fœ she adœke: «Rabi, ngœngœngœ kpœke, Ayudancœ yi lima ndœ kœve 6œ dœ badja yé 6œ kpa sœ kœgbe kœkwatœ zœ ga zœ a?» ⁹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Olo bale sœsœ dœ

ada ɔlɔ ndjokpa dœ bisha nene a? Œdœ uzu kœna ana dœ ɔlɔ, tshe gbota ada ye nene mbœrœ á tshe sœ kœwu ingbisho nœ tshapashœnœ asœke. ¹⁰ Kashe œ kœsœ adœke uzu sœ kœna ana dœ abutshɔ, tshe gbota ada ye mbœrœ ingbisho gugu tœ ye nene.» ¹¹ Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu kpa kœpa adœke: «Yanga azœ dœ Lazaro sœ tœ olo, yé mœ sœ kœna ndœ kœjo she.»

¹² Ayambarœ kœgi fœ she adœke: «Gbozu, œdœ tshe kœsœ tœ olo, tshe she ye.» ¹³ Yisu yi lima ndœ kœma adœke Lazaro tshu ye, kashe ayambarœ gbe lima adœke Yisu pa o'o tœ adja olo. ¹⁴ Á Yisu kœpa fœ endje ngbi adœke: «Lazaro tshu ye, ¹⁵ yé mœ sœ dœ yanga mbœrœ 'e gugu lima tœ œsœnœ 6a zœ nene yeka á 'e kœsœ dœ koeyindœrœ. Kashe 'a na ga indiri ye.» ¹⁶ Yeka á Toma á endje e ndje she Meya kœpa fœ anga ayambarœnœ adœke: «A ngbɔ kɔ œ na ga zœ doé œ tshu awa bale dœ she.»

Yisu koedœ ayi kœshe azu lœ kuzu

¹⁷ Lɔkɔ á Yisu wuta, endje pa fœ she adœke endje shi Lazaro œ mbœrœ olo vana. ¹⁸ Bata tshalakpi Betani sœ ndoo dœ Beteleme manda ana nœ Kelometere votɔ gbambancœ, ¹⁹ Ayuda ndjoro na lima ga indiri Amareya dœ Marta kœu endje manda kuzu yingœ endje.

²⁰ Lɔkɔ á Marta dji adœke Yisu sœ tœ awa, tshe na para

tshatshu ye kashe Mareya sœpe lima ɓascœnda. ²¹ Marta kœpa fœ Yisu adœke: «Gbozu, œdœ ɓœ kœsœ má lima kpœke, kuzu œ wo má yingɔ mœ nene. ²² Kashe ngɔngɔ nœ asœke ndje, mœ wusœ nœ adœke œneke kɔ á ɓœ eshondœ nœ ga ndœ Ndjaba, tshe to fœ ɓœ.» ²³ Yisu kœpa fœ she adœke: «Ndjaba œ she yingɔ zœ læ kuzu zœ.» ²⁴ Marta kœgi adœke: «Adjapu, mœ wusœ nœ adœke Ndjaba œ she she dœ lɔkɔ nœ kœshe akuzu tœ ndɔngɔlɔ olo.» ²⁵ Á Yisu kœpa fœ she adœke: «Ɛmœ kœdœ Ayi kœshe azu læ kuzu œdœ pe Ayi kœza soro. Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, ngɔngɔ asœke œdœ tshe kœtshu gbaa, tshe kpa sœpe dœ soro. ²⁶ Yé uzu kɔ á tshe kœsœ dœ soro, á sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe tshu bale nene. Bœ sœ dœ kœyindœrœ ataa?» ²⁷ Marta kœgi adœke: «Adjapu Gbozu, adja mœ yindœ nœ adœke œɓœ kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba á tshe sœ kœna ga pa tshapashɔ.»

²⁸ Manda o'onœ asœke, Marta kœaafɔ, kœna kœ'e Mareya á kœpa fœ she læ hoyanœ adœke: «Ayi kœyisœrœ sœ kpœke yé œ sœ kœ'e ɓœ.» ²⁹ Kœdji koloœœ ataa, Mareya kœaafɔ gbara, á kœna ga ndœ Yisu. ³⁰ Yisu lili lima damba ga lakpinœ nene, tshe sœpe lima ɓa tœ oshonœ á Marta gbɔ she tœnœ. ³¹ Ayudancœ sœ lima sœnda dœ Mareya yé œ sœ

lima kœpara awa kœu she. Gba, endje kœwu she kœaafɔ kœwuta ga ushu yé endje kœte manda ye. Endje gbe lima adœke tshe sœ kœro ete kœki tœnœ ɓa pa udu. ³² Lɔkɔ á Mareya wuta ɓa tœ osho á Yisu sœ lima tœnœ, á wu she; tshe te lima ga tœ ada ye á pa fœ she adœke: «Gbozu, œdœ ɓœ kœsœ má lima kpœke, kuzu œ wo má yingɔ mœ nene.»

³³ Kœwu adœke Mareya sœ tœ iki yé Ayuda á endje na lima dœ she awa bale yo ndje dœ iki, lɔsu Yisu su dœ oyo yé uvuru ye i gara lænœ. ³⁴ Á Yisu kœyu adœke: «'E shi she kpœta a?» Endje kœgi fœ she adœke: «Gbozu, na gamœ dœ œ wu.» ³⁵ Á Yisu kœki. ³⁶ Ayudancœ kœpa lima adœke: «'E wu, ɓata á tshe yi lima ndœ Lazaro!» ³⁷ Anga azu kœpa adœke: «Ɛshe á tshe kɔrɔ ala ayibula, mbœrœ gade á tshe mbœrœ adœke kuzu za Lazaro nene na a?»

Yisu she Lazaro læ kuzu

³⁸ Lɔsu Yisu kpa su lima dœ oyo, yé tshe na lima ga pa udu. Tœnœ kœdœ lima kudu badja á endje vwiri egerœ badja ga tœ amanœ. ³⁹ Yisu kœpa adœke: «'E vwiri egerœ badjanœ asœke.» Yeka á Marta á tshe kœdœ yingɔ kuzunœ kœpa fœ she adœke: «Gbozu, tshe fu ye mbœrœ tshe mbœrœ læ koto olo vana.» ⁴⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ papa fœ ɓœ adœke: Ɛdœ ɓœ kœsœ dœ kœyindœrœ, ɓœ wu bala mokɔ nœ Ndjaba nene a?»

41 Endje kœvwiŕi egerœ badjanœ. Á Yisu kœmesho ga lafo á kœpa adœke: «Aba, mœ sœ kœza mershe foe 6œ mbœrœ á 6œ dji mœ. 42 Mœ wu má sœ nœ adœke 6œ sœ kolœ kœdji mœ zœ. Kashe mœ pa o'o mbœrœ ukpulu azu á endje sœ indiri mœ asœke adœke endje sœ dœ kœyindœrœ adœke œ6œ dá vwa mœ.» 43 Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu pa dœ avwara adœke: «Lazaro, wuta ga ushu!» 44 Yé uzu á tshe tshu má lima ye kœwuta dœ uwu lœba á endje vwele dœ ada ye, dœ kane ye, œdœ ndje pe ndœma lœba á endje vwele dœ tshatshu ye. Yisu kœpa foe azu adœke: «'E vwara uwu lœba tœ ye, œ katœ ye ti tshe gu.»

Agbozu Ayuda vwarandœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Kolœ ugurutœ Ayuda á endje na lima ga ndœ Mareya yé á wu œrœ á Yisu mbœrœ lima asœmœ, ili endje wuta lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu. 46 Kashe anga endje ugurunœ, na lima kœgbœtœ endje dœ Afarisayi á pa lima ndœ œrœ á Yisu mbœrœ foe endje. 47 Mbœrœ tœnœ ataa, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ Afarisayi ngbœ lima tœ endje 6a lœ anda kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba á pa adœke: «A mbœrœ kotoo? Yakoshe asœke sœ kœmbœrœ ambárá afá waa ye kea?» 48 Œdœ a kœkatœ ye ti kœmbœrœ ataa, azu kœ œ sœ kœyindœrœ ga

ndœ ye, yé azu Roma œ na kœndi œyerœ osho nœ azœ œdœ pe ogo nœ azœ ye!»

49 Anga bale ugurutœ endje á i'iri ye kœdœ lima Kayifa, tshe kœdœ lima egerœ nganga Ndjaba dœ ungunœ asœmœ. Tshe kœpa foe endje adœke: «'E zaza ada o'onœ asœ nene 50 yé 'e wuwu ndje sœ nœ nene adœke œ sœ dœ œtshœnœ mbœrœ 'e adœke uzu bale tshu lœ kumu azu para yekane á ogo nœ azœ kœendindi djigi nene.» 51 O'onœ toto lima lœ Kayifa dœ tœ ye nene, kashe 6ata œshe kœdœ lima egerœ nganga Ndjaba dœ ungunœ asœmœ, Ndjaba za o'o ga lœ ama ye kœgbara lima adœke œ li adœke Yisu tshu mbœrœ azu ogo. 52 Œ sœsœ kolœ mbœrœ azu ogo nene, kashe œ sœ ndje mbœrœ agbolo nœ Ndjaba á endje ndjœtshelœtœ endje djezœ adœke endje ngbœbatœ endje œ wuta bale.

53 Pe dœ œlœnœ asœmœ, agbozu Ikrizianœ gbœ lima gbetshelœ nœ kœwo Yisu. 54 Ádánœ á Yisu kpa sœsœ lima kœna œdœ kœwuta ngbi ga ugurutœ Ayudancœ nene dœke. Kashe tshe gi lima tœ ye ndoo ga lœ kpagagasho, œ sœ 6a lakpi bale á i'irinœ kœdœ Efrayime, yeka á sœ 6a zœ dœ ayambarœ nœ ye.

55 Andaa angbo nœ Pake ndo kœete lima tœnœ, azu ndjoro œ lima ga lœ Yerusaleme utshu angbo mbœrœ kœdjutœ kolœ endje á kœza avwala foe Ndjaba. 56 Endje sœ lima kœpara Yisu, yé 6ata endje sœ

lima 6a lœ Tepelo, endje sœ lima kœyutœ endje ugurutœ endje adœeke: «'E gbe kotoo? Ɔerr á tshe na ndœ angbonœ asœeke nene a!» ⁵⁷ Yeka á agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi kœza o'o fœ azu adœeke: «Ɔdœ uzu bale kœwu lima sœ osho á Yisu sœ tœnœ, tshe yi lima sœ nœ yeka á endje kœetepa ye.»

12

Mareya su yombo ga pa ada Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.6-13; Mar 14.3-9)

¹ Olo mindu dœ amanœ bale utshu angbo Pake, Yisu na lima ga lœ Betani, tshalakpi á tshe she lima Lazaro lœ kuzu tœnœ. ² Ba zœ, endje fa kœzirœ fœ Yisu, yé Marta dá kuru lima tshelœ kœzirœnœ á endje sœ lima kœzi tœnœ awa bale dœ Lazaro. ³ Mareya za ungu yombo á endje mbœrœ dœ adja narde á amanœ gbœ dœ panœ ga lœ anga. Tshe za lima anganœ, œ su yombonœ ga pa ada Yisu yé œ turu dœ sukumu ye. Tshafu yombonœ za lima tshasœnda djigi. ⁴ Anga yambarœ nœ Yisu bale á i'iri ye kœdœ Yudasi Isikariote, œshe á tshe va ɔɔ Yisu, pa adœeke: ⁵ «Mbœrœ gadœ á ka má yombonœ œ gbœ denari kama votœ dœ kurutshelœnœ tœ aayi oyo nene a?» ⁶ Yudasi papa lima o'onœ mbœrœ á tshe gbe dœ aayi oyo nene, kashe mbœrœ á tshe kœdœ ayi angba. Kashe ɓata tshe kœdœ lima ayi kœgbœndœ

ngbade ngendja, tshe sœ lima kœzi angba ngendja á endje sœ kœko tœnœ. ⁷ Yisu kœpa adœeke: «'E toto oyo fœ she nene. Tshe mbœrœ œtœnœ mbœrœ kœgbe dœ olo á endje za bala dœ mœ ga lœ koto. ⁸ 'E sœ awa bale dœ aayi oyo ɔɔ dœ ɔɔ kashe œmœ, mœ sœsœpe dœ 'e ɔɔ dœ ɔɔ nene.»

⁹ Ayuda ndjoro dji lima adœeke Yisu sœ lœ Betani. Endje sœsœ lima kœna ga zœ kolœ mbœrœ Yisu bale nene, kashe endje na lima ndje mbœrœ kœwu Lazaro á Yisu shé lima she lœ kuzu. ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, agbozu tshapa anganga Ndjabanœ wa lima o'o adœeke œne wo ndje Lazaro ye, ¹¹ mbœrœ Ayuda ndjoro ka lima tœ endje ti, yé œ sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu lœ kumu ye.

Yisu li ga lœ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Osho kœɔ pa nœ, Ayuda ndjoro á endje na lima ndœ angbo Pakenœ dji adœeke Yisu œ na lima ga lœ Yerusaleme. ¹³ Endje de kako ngima yé œ wuta para tshatshu ye. Endje sœ lima kœta rawa adœeke: «Mokœ fœ Ndjaba! Kaka Ndjaba to kane ye ga pa tsheneke á tshe sœ kœna dœ i'iri Gbozu, gbozugo Israyele!» ¹⁴ Yisu wu ovoro ane yé œ na œ ɔ ga pa ye ɓata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœeke:

¹⁵ «Azu tshelœ ongbo Siyona, awa zaza 'e nene!

'E wu, gbozu nœ 'e dá na
asœke,
tshe ɔ ga pa ovoro ane.»

¹⁶ Ayambarœ nœ Yisu wuwu
damba lima sœ œneke á sœ
kœro toenœ asœmœ nene.
Ɔerrr manda kœɔ she lima
ga lafo ga lœ mokɔ nœ ye
yekane á œndœnœ te lima
lœ endje adœke endje sú lima
o'onœ tœ upu nœ ye, yé endje
mbœrœ ga tœ ye kolœ adja
œneke á endje sú.

¹⁷ Azu kɔ á endje sœ lima
dœ Yisu lœkɔ á tshe she lima
Lazaro yé á e she adœke
tshe wuta ga ushu, endje
sœ lima kœpandœ o'o tœ
œneke á endje wu. ¹⁸ Mbœrœ
toenœ dá azu ndjoro sœ lima
kœna para tshatshu Yisu;
gbambanœ nene, endje dji
lima ndœ ambará afá á tshe
mbœrœ. ¹⁹ Yeka Afarisayi
kœpa ugurutœ endje adœke:
«'E sœ kœwu toenœ, 'e kpa li
kœmbœrœ œrœ bale nene
mbœrœ azu kɔ yɔrɔ kolœ
manda ye.»

Mokɔ œdœ kurushi

²⁰ ɔlɔ angbo li yé anga
angbi azu ro ndje lima ga lœ
Yerusalemœ mbœrœ kœdonga
Ndjaba. ²¹ Endje na ga ndœ
Filipo, uzu tshalakpi Bete-
sayida lœ ogo Galilayi, á kœpa
lima fœ she adœke: «Gbozu
'a gbe kœwu Yisu.» ²² Filipo
kœna kœpa fœ Andere á endje
na dœ she kœpandœ nœ fœ
Yisu. ²³ Yisu kœpa fœ endje
adœke: «Ngɔngɔ asœ, ada
ɔlɔ li adœke Gbolo nœ uzu
gbɔ mokɔ nœ ye. ²⁴ Mœ sœ
kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke
œdœ ele ble kœlili ga lœ ɔshɔ
á gba nene, œ sœpe kolœ

toenœ bale. Kashe œ kœli
ga lœ ɔshɔ á kœgba, œ ko
yekane á zu elenœ ndjoro.

²⁵ Uzu á tshe kœyindœ soro
ye, tshe sœpe dœ toenœ
nene; kashe tsheneke á
tshe kœvwaratœ ye kœtœpe
toenœ pa tshapashɔnœ asœke,
tshe gbɔndœ nœ waa dœ
waa. ²⁶ Ɔdœ uzu kœyindœ
kœmbœrœ akwa fœ mœ,
œ li adœke tshe ro manda
mœ yé osho á mœ sœ toenœ
dá ayi akwa nœ mœ œ sœ
ndje toenœ. Ɔdœ uzu kœsœ
kœmbœrœ akwa fœ mœ, Aba
œ donga she.»

²⁷ Ngɔngɔ asœ, lœsu mœ
sœ ga lafo yé o'o gade dá
mœ kœpa a? Mœ pa adœke:
«Aba, she mœ tœ ada ɔlɔnœ
asœke a? Kashe œ sœ mbœrœ
ada ɔlɔnœ asœke dá mœ na.
²⁸ Aba, mbœrœ adœke azu
donga i'iri zœ.» Yé anga
tshama wu ɔa lafo adœke:
«Mœ mbœrœ, yé mœ kpa
mbœrœ adœke azu donga
i'iri mœ.» ²⁹ Ukpulu azu á
endje lœ lima tœ œsœnœ á
dji o'onœ asœke pa adœke:
«Yavuru dá sɔ asœmœ.» Anga
endje pa ndje adœke: «Anga
aandjelu dá pa o'o fœ Yisu.»

³⁰ Yisu gi adœke: «Tshamance
á ki asœmœ, kiki mbœrœ mœ
nene kashe œ ki mbœrœ 'e.»

³¹ Ngɔngɔ asœ dá Ndjaba œ
wa ngbanga nœ tshapashɔ
asœke, yé ngɔngɔ asœ tshe
vwi gbozu tshapashɔnœ ga
ushu. ³² Yé œmœ, ɔlɔ á endje
kœti mœ ga lafo pa ɔshɔ, mœ
gbota bala azu para kœkɔ ga
ndœ mœ. ³³ Tshe pa lima o'o
asœ mbœrœ kœyisœ mara
kuzu á tshe tshu dœ toenœ.

³⁴ Ukpulu azunœ kœgi fœ she adœeke: «A di ala mbeti awa akwa adœeke, Kristu œ sœ dœ soro waa dœ waa. Ka kotoo á bœ pa adœeke endje ði Gbolo nœ uzu ga pa kurushi á za she tœ ga lafo a? Gbolo nœ uzunœ asœemœ kœdœ œde?» ³⁵ Yisu kœgi fœ endje adœeke: «Ingbisho sœ damba ugurutœ 'e manda olo teasho. 'E na ana бата á 'e sœ dœ ingbisho mbœerœ adœeke ubu osho kœndondondoro 'e nene. Gbambancœ nene, uzu á tshe sœ kœna lœ ubu osho, wuwusœ osho á tshe sœ kœna ga tœncœ nene. ³⁶ Bata 'e sœ dœ ingbisho, 'e sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ingbisho á 'e kœwuta agbolo nœ ingbisho. Manda kœpa o'onœ asœeke, Yisu gitœ ye ugurutœ azu ndjoronœ yé œ zatœ ye yiwa tœncœ tœ endje.»

Gbœ losu nœ Ayuda

³⁷ Ayuda wu lima ambará afá ndjoro á Yisu mbœerœ gbaa, kashe endje sœsœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ ye nene, ³⁸ liaka o'o á ayi kœgbara o'o Isaya pa lima adœeke:

«Gbozu Ndjaba, œde dá yindœ o'o á 'a pa lima?

Yé Gbozu Ndjaba má lima gbœgbœ nœ ye fœ uzu œde e?»

³⁹ Isaya kpa pandœ ádá á azu vvara lima tœ endje tœ kœsœ dœ kœyindœerœ:

⁴⁰ «Tshe mbœerœ adœeke ala endje bu,

mbœerœ á endje kœwuwu osho nene,

tshe za ndje œerœ tshu ga pa kœwusœerœ nœ endje, mbœerœ endje kœwusœ œerœ nene,

yeka endje kœfatœ endje ga ndœ ye nene,

adœeke tshe she endje.»

⁴¹ Isaya gbara lima o'onœ asœ mbœerœ á tshe wu lima mokœ nœ Yisu yeka á pa lima o'o tœ upu nœ ye.

⁴² Andaa anga agbozu yuda ndjoro sœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu. Kashe kolœ mbœerœ awa Afarisayi, endje lili lima kœma tœncœ ngbi nene adœeke endje gœrœ endje lœ Sinagoga.

⁴³ Endje yi lima ndœ nœ adœeke azu donga œene kœropa œeneke á Ndjaba œ donga dœ œene ye.

Kœwa ngbanga lœ awa o'o Yisu

⁴⁴ Yisu pa ngbi adœeke: «Uzu á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ, tshe sœsœ kolœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ nene; tshe sœ dœ tœncœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ⁴⁵ Yé uzu á tshe sœ kœwu mœ, sœ ndje kœwu tsheneke á tshe vwa mœ. ⁴⁶ Œmœ, mœ kœdœ ingbisho. Mœ na ga pa tshapashœ adœeke uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ sœ lœ ubu osho nene.

⁴⁷ Œdœ uzu kœsœ kœdji o'o ama mœ á kœgbœgbœndœ nœ nene, œ dœdœ mœ dá wa ngbanga pa ye nene; gbambancœ nene, mœ nana mbœerœ kœwa ngbanga pa tshapashœ nene kashe mœ na ndœ kœshe tshapashœ.

⁴⁸ Uzu á tshe kœvwaratœ ye tœ mœ á kœsœ kœdji o'o ama

mœ nene, tshe gbɔ ayi kœwa ngbanga pa ye: O'o á mœ pa œ wa ngbanga pa ye bala tœ ndɔngɔɔ olo. ⁴⁹ Mœ papa o'o tœ mœ dœ tœ mœ nene, kashe Aba á tshe vwa mœ dá za o'o fœ mœ dœ tœ ye adœke mœ pa yé œ mindœ nœ. ⁵⁰ Yé mœ wusœ nœ adœke awa oo nœ ye kœdœ soro á ka nene. Œeneke á mœ sœ kœpandœ nœ, mœ sœ kœpa tœnœ b̄ata Aba pa fœ mœ.»

13

Yisu djutɔ ada ayambarœ nœ ye

¹ Œ sœpe lima olo bale tœ angbo Pake. Yisu wu lima sœ nœ adœke olo kœkatœ tshapashœnœ ti á kœgu ga ndœ Aba œne li ye. Tshe yi lima ndœ ayambarœ nœ ye á endje sœ pa ɔshœ, yé œ yi ndje ndœ endje œrrr ga tœ ndɔngɔɔnœ. ² Yisu sœ lima kœzirœ awa bale dœ ayambarœ nœ ye. Andaa Satana za gbetshelœ ga lœsu Yudas̄i Isikariote, gbolo nœ Shimu adœke tshe ka Yisu. ³ Yisu wu lima sœ nœ adœke Aba za tshagbozu nœ tshapa œrœ kɔ fœ œne. Œene to b̄a ndœ Ndjaba yé œne sœ kœgu ga ndœ Ndjaba. ⁴ Yisu áafo indiri ndaba kœzirœ, œ verœ lœba œnœ tshapanœ tœ ye, œ za anga akpa lœba œ i ga lœ ye. ⁵ Manda nœ, tshe su ungu ga lœ saane, œ tetœ kœdjutɔ ada ayambarœ nœ ye, á sœ kœturu dœ lœbanœ á tshe i ga lœ ye. ⁶ Kœwuta ga tœ Shimu Petro, tshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu œbœ dá djutɔ ada mœ a?»

⁷ Yisu kœgi adœke: «Ngɔngɔ asœ, bœ wuwusœ œrœ á mœ sœ kœmbœrœ tœnœ asœke nene kashe bœ wu bala sœ nœ manda nœ.» ⁸ Petro kœpa fœ she adœke: «Œœ nene, bœ djutɔ ada mœ bale nene.» Yisu kœgi fœ she adœke: «Œdœ mœ kœdjutɔ ada zœ nene, bœ gbɔ œrœ bale b̄a ndœ mœ nene.» ⁹ Á Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œ kœsœ adja ataa, djudjutɔ kolœ ada mœ nene, djutɔ ndje kane mœ œdœ pe kumu mœ.» ¹⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Uzu á tshe kœdjutɔ kote ye, œ li adœke tshe djutɔ kolœ ada ye, gbambanœ nene, tshe sœ djigi yerœ. Yé e'e, 'e sœ yerœ kashe œ dœdœ e'e kɔ dá sœ yerœ nene.» ¹¹ Tshe wu lima sœ tsheneke á tshe ka she dœ ɔshœnœ yekane á pa adœke: «'E dœdœ e'e kɔ dá sœ yerœ nene.»

¹² Manda kœdjutɔ ada endje, tshe kpa verœ lœba tshapanœ ga tœ ye, œ kwa ga pa ndaba kœzirœ, á pa adœke: «'E wusœ ádá œrœ á mœ mbœrœ fœ 'e asœke ye a? ¹³ 'E sœ kœ'e mœ Ayi kœyisœrœ, 'e e ndje mœ Gbozu. 'E sœ kœ'e mœ tako mbœrœ œmœ kœdœ ayi kœyisœrœ, œmœ kœdœ ndje Gbozu. ¹⁴ Bata œmœ á mœ dœ ayi kœyisœrœ, á dœ Gbozu, mœ djutɔ ada 'e, œ li adœke e'e ndje, 'e djutɔ ada 'e ugurutœ 'e dœ anga 'e. ¹⁵ Gbambanœ nene, œdœ mœ kœna œrrr ga tœ kœdjutɔ ada 'e, œmœ á mœ dœ Ayi kœyisœrœ œdœ ndje Gbozu, e'e ndje 'e djutɔ ada 'e

ugurutœ 'e dœ anga 'e. ¹⁶ Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœeke, ayi akwa roro gbozu tshapa ye nene, yé ayi avwa roropa ayi kœvwa she nene. ¹⁷ Œdœ 'e kœwusœ nœ ataa, 'e sœ dœ yanga œdœ 'e kœza o'onœ asœeke ga tœ akwa. ¹⁸ Mœ sœsœ kœpa o'o fœ 'e kœkœ nene yé mœ wusœ endjeneke á mœ ke endje. Œ li adœeke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba mbœrœtœ endje: "Uzunœ á 'a zi lima kœziroœ awa bale dœ she, œshe dá wuta uzu kœka mœ." ¹⁹ Mœ sœ kœpa o'o fœ 'e ngœngœ asœeke utshunœ adœeke o'onœ wuta, yeka á 'e kœsœ dœ kœyindœrœ adœeke "mœ sœ zœ." ²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœeke uzu á tshe za osho kœsœ fœ tsheneke á mœ vwa she, za ndje osho kœsœ fœ mœ. Yé uzu á tshe za osho kœsœ fœ mœ, tshe za osho kœsœ fœ tsheneke á tshe vwa mœ.»

Yisu gbara adœeke Yudasi œ ka œne

(Wu 6a tœ Mat 26.20-25; Mar 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Manda kœpa o'onœ asœ, lœsu Yisu sœ ga lafo yé tshe pa 'oara adœeke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœeke, anga uzu bale ugurutœ 'e œ ka mœ.» ²² Ayambarœ koete lima tœ kœmesho ugurutœ endje yé á sœ lima kœyutœ endje tœ kœwusœ uzu á tshe pa o'o tœ ye asœmœ. ²³ Anga yambarœ bale, tsheneke á Yisu yi lima ndœ ye, sœ lima kpœndiri Yisu. ²⁴ Shimu Petro mbœrœ ala ye fœ she adœeke tshe yu Yisu tœ uzunœ á tshe

sœ kœpa o'onœ tœ ye. ²⁵ Á yambarœnœ asœmœ kœgitœ ye ga lakoro Yisu á kœyu she adœeke: «Gbozu, uzunœ á bœ patœ ye asœmœ kœdœ œde e?»

²⁶ Yisu gi adœeke: «Uzu á mœ kœyi ndindi mapa ga la ungu kœziroœ á kœza fœ she dá œshe dœmœ.» Atamœ, Yisu kœza ndindi mapanœ á kœza fœ Yudasi Isikariote á tshe kœdœ gbolo nœ shimu. ²⁷ Lœkœ á Yudasi za ndindi mapanœ tshakane Yisu, Satana kœli ga lœ Yudasi. Yisu kœpa fœ she adœeke: «Œneke á bœ yindœ kœmbœrœ tœnœ, mbœrœ katsha.» ²⁸ Uzu bale ugurutœ endje á endje sœ lima pa ndaba kœziroœ á tshe wu lima sœ ádá o'onœ á tshe pa fœ she gugu nene. ²⁹ Bata ngbade kœgbœndœ ngendja sœ lima 6a tshakane Yudasi, anga endje gbe lima adœeke Yisu pa fœ she adœeke tshe yœ œrœ á endje sœ dœ ogonœ mbœrœ angbo too ndje adœeke tshe to anga œrœ fœ aayi oyo. ³⁰ Yudasi zi ndindi mapa asœmœ, yé trale œ wuta ga ushu. Osho bu lima ye.

O'o tœ upu nœ tafo awa o'o

³¹ Manda kœwuta Yudasi ga ushu, Yisu kœpa adœeke: «Ngœngœ asœeke, mokœ nœ Gbolo nœ uzu matœ ye, yé mokœ nœ Ndjaba ma ndje tœ ye lœ awa nœ Gbolo nœ uzu. ³² Ndjaba œ ma mokœ nœ Gbolo nœ uzu dœ tœ ye, yé œndœnœ œ di nene á tshe mbœrœ œtœnœ. ³³ Agbolo nœ mœ, mœ sœpe dœ 'e

kolœ manda olo teasho. 'E para mœ yé бата á mœ pa fœ Ayuda: Osho á mœ na ga tœnœ, 'e li kœna ba zœ nene. Œtœnœ dá mœ sœ ndje kpa kœpa ngœngœ asœ fœ 'e asœke. ³⁴ Mœ sœ kœza tafo awa o'o fœ 'e: 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e. Œ li adœke 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e бата á mœ yindœ 'e. ³⁵ Atamœ, azu kœ œ wusœ nœ adœke e'e kœdœ ayambarœ nœ mœ lœ awa nœ kœyindœsho á 'e sœ dœ tœnœ ugurutœ 'e.»

*Yisu mindœ nœ adœke
Petro œ 'ea œne
(Wu ba tœ Mat 26.31-35;
Mar 14.27-31; Luk 22.31-34)*

³⁶ Shimu Petro yu she adœke: «Gbozu, bœ na ga ta a?» Yisu kœgi fœ she adœke: «Osho á mœ sœ kœna ga tœnœ, bœ li kœna ga tœnœ ngœngœ asœke nene, kashe bœ na bala mangba mœ manda nœ.» ³⁷ Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, mbœrœ gadœ á mœ li kœna mangba zœ ngœngœ asœke nene a? Gbambanœ nene, mœ gumatœ mœ mbœrœ kœzatœ mœ fœ kuzu tœ upu nœ zœ.» ³⁸ Yisu kœgi adœke: «Adja bœ gumatœ zœ mbœrœ kœzatœ zœ fœ kuzu mbœrœ mœ ye a? Mœ sœ kœpa fœ bœ dœ adjapu adœke, utshunœ adœke kœngato ki, bœ 'ea mœ awa votœ.»

14

*Yisu kœdœ awa kœgu ga
ndœAba*

¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Lœsu 'e tœtœ nene. 'E sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ

Ndjaba, yé œ sœ ndje dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ. ² Ba lœ anda nœ Aba mœ, osho kœsœ sœ ndjoro. Œ kœdœdœ má adjapu nene, mœ pa má ndœ nœ fœ 'e nene. Kashe mœ sœ kœna ba zœ kœguma osho á 'e kœsœ bala tœnœ. ³ Yé manda kœna mœ ndœ kœguma oshonœ fœ 'e, mœ kwa bala tœ mœ ndœ kœko 'e adœke osho á mœ sœ tœnœ; 'e sœ ndje bala tœnœ. ⁴ 'E wusœ awa á sœ kœna ga tœ osho á mœ sœ kœna ga tœnœ ye.»

⁵ Toma kœpa fœ she adœke: «Gbozu, 'a wuwusœ osho á bœ sœ kœna ga tœnœ bale nene. Ataa 'a wu má sœ nœ kotoo?» ⁶ Yisu kœgi fœ she adœke: «Œmœ kœdœ awa, œmœ kœdœ adja o'o, œmœ kœdœ ndje soro. Uzu bale lili kœwuta ba ndœ Aba, œdœ tshe kœwuwuta ba ndœ mœ nene. ⁷ Œdœ 'e kœwu má sœ mœ, 'e wu má ndje sœ Aba mœ ye. Ngœngœ asœke, 'e wusœ ye, yé 'e wu ndje she ye.»

⁸ Á Filipino kœpa fœ she adœke: «Gbozu, yisœ Aba fœ 'a yé 'a kpa gbe dœ anga œrœ nene.» ⁹ Yisu kœgi fœ she adœke: «Filipo, balima a sœ dœ 'e œrrr asœke, bœ wuwusœ mœ nene a? Uzu á tshe wu mœ, wu ndje Aba. Mbœrœ gadœ á bœ pa adœke: «Yisœ Aba fœ 'a?» ¹⁰ Bœ yiyindœ nœ adœke mœ sœ lœ Aba yé Aba sœ lœ mœ nene a? O'o á mœ sœ kœpa fœ 'e toto lœ mœ dœ tœ mœ nene. Kashe Aba á tshe sœ lœ mœ dá sœ kœmbœrœ adja akwa nœ ye. ¹¹ 'E yindœ o'o ama mœ: Aba sœ lœ mœ yé mœ

sœ lœ Aba. Ædœ 'e kœyiyindœ o'o ama mœ nene, 'e yindœ nœ kolœ mbœrœ akwanœ asœke. ¹² Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe mbœrœ ndje akwa á mœ sœ tœ kœmbœrœ toœnœ. Tshe mbœrœ bala ndje ogboro akwa kœropa œneke, mbœrœ mœ sœ kœgu ga ndœ Aba. ¹³ Yé œrœ kœ á 'e eshondœ nœ dœ i'iri mœ, mœ mbœrœ bala œtoœnœ dœ mara adœke mœkœ nœ Aba matœ ye lœ Gbolo. ¹⁴ Ædœ 'e kœ'eshondœ œrœ dœ i'iri mœ, mœ mbœrœ bala œtoœnœ.»

Aba œ vwa Ishiri

¹⁵ Ædœ 'e kœyindœ mœ, 'e mbœrœtoœ 'e liaka awa o'o nœ mœ, ¹⁶ œmœ, mœ ki fœ Aba adœke tshe vwa anga ayi kœti kane manda mœ fœ 'e, á tshe kœsœ dœ 'e awa bale waa dœ waa. ¹⁷ Æshe kœdœ Ishiri nœ adja o'o, tsheneke á tshapashœ œ li kœza osho kœsœ fœ she nene; gbambœnœ nene, tshe sœsœ kœwu she yé œ wu ndje sœ ye nene. Kashe e'e, 'e wusœ ye yé mbœrœ tshe sœ awa bale dœ 'e yé tshe sœ lœ 'e. ¹⁸ Mœ ka bala tœ 'e ti tœ ayasuru nene, kashe mœ sœ kœkwatœ mœ ndœ 'e. ¹⁹ Manda olo teasho, tshapashœ œ kpa wu mœ nene. Kashe e'e, 'e wu bala mœ mbœrœ á mœ sœ dœ soro yé 'e sœ ndje bala dœ soro. ²⁰ Dœ lœkœnœ asœmœ, 'e wu bala sœ nœ adœke mœ sœ lœ Aba, 'e sœ lœ mœ yé mœ sœ lœ 'e.

²¹ «Uzu á tshe sœ kœdji awa o'o nœ mœ á sœ kœza ga tœ akwa, sœ kœyindœ mœ. Aba

mœ œ yindœ uzu á tshe sœ kœyindœ mœ. Æmœ, mœ yi bala ndœ ye yé mœ ma bala tœ mœ fœ she.» ²² Yuda (œ dœdœ Yuda Isikariote nene) kœyu she adœke: «Gbozu, mbœrœ gade á 6œ matœ zœ kolœ fœ 'a kashe fœ tshapashœ nene a?» ²³ Yisu kœgi fœ she adœke: «Ædœ uzu kœyindœ mœ, tshe li bala sœ o'o ama mœ. Aba mœ œ yindœ ye yé œmœ dœ pe Aba 'a na ga ndœ ye, œ guma osho kœsœ nœ 'a 6a ndœ ye. ²⁴ Uzu á tshe kœyiyindœ mœ nene, tshe lisœ o'o ama mœ nene. O'o á 'e sœ kœdji mœ kœpa toœnœ toto lœ mœ nene kashe œ to 6a ndœ Aba á tshe vwa mœ. ²⁵ Mœ pa o'o asœ fœ 'e damba á mœ sœpe lima awa bale dœ 'e ²⁶ Kashe Ayi kœti kane 'e á tshe dœ Jtshœ Ishiri á Aba œ vwa bala she dœ i'iri mœ, tshe yi bala sœ œrœ kœ yé œ kpa pa bala ndœ œneke kœ á mœ pa fœ 'e.

²⁷ «Mœ sœ kœkatœ kœsœ gee fœ 'e, œtoœnœ kœdœ kœsœ gee nœ mœ á mœ sœ kœza fœ 'e. Mœ zaza kœsœ geenœ fœ 'e liaka œneke á tshapashœ œ za nene. Adja lœsu 'e toto nene yé awa mbœmbœrœ ndje 'e nene. ²⁸ 'E dji mœ lima kœpa fœ 'e adœke: “Mœ ro da ye, yé mœ kpa kwatœ mœ ga ndœ 'e.” Ædœ 'e kœyi má ndœ mœ, 'e sœ má dœ yanga kœwu adœke mœ sœ kœna ga ndœ Aba, gbambœnœ nene Aba gerœ kœropa mœ. ²⁹ Mœ pandœ o'onœ asœ fœ 'e ngœngœ asœke, utshunœ adœke œrœnœ wuta; mbœrœ lœkœ á kœwuta yekane á

'e kœyindœ nœ. ³⁰ Kœto kpesheke, mœ kpa pa tshama mœ dœ 'e nene, gbambancœ nene, gbozu tshapashœ asœ sœ kœna tœncœ. Tshe doédœ gbozu tshapa mœ nene. ³¹ Kashe tshe na mbœrcœ á tshapashœ kœwusœ nœ adœke mœ yindœ Aba yé mœ sœ kœmbœrcœ kolœ œneke á Aba za fœ mœ adœke mœ mbœrcœ. 'E aafœ doé a gitœ azœ kpœke ye.»

15

Yisu kœdœ adja œyo vinu

¹ «Emœ kœdœ adja œyo vinu yé Aba mœ kœdœ ayi kœmbœrcœ akwa kindi vinuncœ. ² Ganea kœ á tœ ga tœ mœ á kœle nene, tshe de ye. Yé ganea á kœle, tshe gbœndœ nœ adœke œ kpa le tœpanœ kpuru. ³ Kœyisœrcœ nœ á mœ yisœ nœ fœ 'e asœke guma 'e. ⁴ 'E zatœ 'e ga tœ mœ bœta á mœ zatœ mœ ga tœ 'e. Bœta ganea á kœsœsœ tœ œyo nene, œ zu elencœ nene; awa bale ndje 'e zu nene œdœ 'e kœzazatœ 'e ga tœ mœ nene.

⁵ «Emœ kœdœ œyo vinu yé e'e kœdœ ganeancœ. Œdœ uzu kœsœ lœ mœ á mœ sœ lœ ye, tshe zu leyœ tœ pa nœ kpuru; gbambancœ nene, 'e li kœmbœrcœ œrcœ bale kpi tœ mœ nene. ⁶ Uzu á tshe kœsœsœ lœ mœ nene, Aba mœ œ za she vw'i'î bœta ganea asœmœ yé tshe œœ ye. Œœœ ganea, endje zoma, œ ko va ga tœ owo yé œ ju. ⁷ Œdœ 'e kœsœ lœ mœ, á o'o mœ kœsœ lœ 'e, 'e eshondœ œrcœ á 'e gbe dœ tœncœ yé 'e gbœ. ⁸ Œrcœ á ma mokœ nœ Aba

mœ kœdœ adœke 'e zu leyœ tœ pa nœ kpuru yé 'e dœ ayambarœ nœ mœ.

⁹ «Bœta Aba yindœ mœ, œmœ ndje mœ yindœ 'e; 'e sœ lœ kœyindœsho nœ mœ. ¹⁰ Œdœ 'e kœlisœ awa o'o nœ mœ, 'e sœ lœ kœyindœsho nœ mœ, bœta á mœ lisœ awa o'o nœ Aba mœ á sœ lœ kœyindœsho nœ ye.

¹¹ «Mœ pandœ œneke fœ 'e adœke 'e sœ dœ yanga bœta mœ, yé lœsu 'e kœsu pete dœ tœncœ. ¹² Awa o'o nœ mœ dœke: 'E yindœtœ 'e ugu-rutœ 'e bœta á mœ yindœ 'e. ¹³ Egerœ kœyindœsho á uzu li kœema kœdœ kœzœtœ ye fœ kuzu mbœrcœ angancœ. ¹⁴ 'E dœ anga mœ, œdœ 'e kœsœ kœmbœrcœ œrcœ á mœ pandœ nœ fœ 'e adœke 'e mbœrcœ. ¹⁵ Mœ kpa e 'e aayi akwa nene, mbœrcœ aayi akwa wuwusœ œrcœ á ayengœ ye œ mbœrcœ nene. E'e kœdœ anga mœ; gbambancœ nene, œneke kœ á mœ dji bœ ndœ Aba mœ, mœ pandœ nœ fœ 'e adœke 'e wusœ nœ. ¹⁶ Œ doédœ 'e dá ke mœ nene, œmœ dá ke 'e á ko 'e ga tœ akwa adœke 'e na, œ zu œtshœ leyœ yé œendœ akwanœ di. Atamœ, Aba œ to fœ 'e œneke kœ á 'e eshondœ nœ dœ i'iri mœ bœ ndœ ye. ¹⁷ Œneke á mœ sœ kœ'eshondœ nœ ga ndœ 'e kœdœ adœke, 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e.»

Tshapashœ yiangba Yisu dœ ayambarœ nœ ye

¹⁸ «Œdœ tshapashœ kœyiangba 'e, 'e wusœ nœ adœke tshe yiangba mœ utshuncœ. ¹⁹ Œdœ 'e kœdœ

má lima azu tshapasho, tshapasho æ yi má ndœ 'e. Kashe 'e doédœ azu tshapasho nene mbœrœ á mœ ke 'e á ko 'e ga indirinœ, ádá á tshe sœ kœyiangba 'e doemœ. ²⁰ 'E gbe doe o'o á mœ pa lima foe 'e adœke: "Ayi akwa roropa gbozu nœ ye nene." (Edœ endje kœmbœrœ œrœ kanga foe mœ, endje mbœrœ ndje œrœ kanga foe 'e ndje awa bale. (Edœ endje kœlisœ o'o ama mœ, endje li ndje sœ œnœ 'e ye. ²¹ Yé kpœ loe kumu i'iri mœ, endje mbœrœ œrœ asœke kœ ga tœ 'e, mbœrœ á endje wuwusœ uzu á tshe vwa mœ nene. ²² (Edœ mœ kœnana má lima nene, á mœ kœpapa má ndje lima o'o foe endje nene, endje mbœrœ má ekperœ nene. Kashe ngœngœ asœ endje kpa gugu doe o'o kœpa tœ upu ekperœ nœ endje nene. ²³ Uzu á tshe kœyiangba mœ, yi ndje angba Aba mœ. ²⁴ (Edœ mœ kœmbœmbœrœ lima ugu-rutœ endje akwa má anga angbi uzu œ mbœrœ nene, endje mbœrœ má ekperœ nene. Kashe ngœngœ asœke bata á endje wu œtœnœ ye, œ sœpe kœyiangba mœ doe Aba mœ. ²⁵ Kashe œneke wuta yeka á o'o á endje sú lima ala awa akwa nœ endje kœmbœrœtœ ye. Endje su lima adœke: "Endje yiangba mœ gbambœnœ."

²⁶ «Uzu neke á tshe na ndœ kœti kane 'e, œ na zœ: (Eshe kœdoe Ishiri nœ adja o'o á tshe to ba ndœ Aba. Mœ vwa bala she foe 'e loe awa nœ Aba yé

tshe pa bala o'o tœ upu nœ mœ. ²⁷ E'e ndje, 'e pa o'o tœ upu nœ mœ mbœrœ á 'e sœ lima doe mœ awa bale pe tœ ali kœtetœ kœmbœrœ akwa nœ mœ.

16

¹ «Mœ pa o'onœ asœ kœ foe 'e adœke 'e kakatœ kœyindœrœ nœ 'e ti nene. ² Endje gœrœ 'e loe anda Sinagoga. Ga pa nœ, œ œ tœ doe anga osho, azu á endje wo 'e œ gbe adœke œne sœ ndje kœdonga Ndjaba. ³ Endje mbœrœ ataa mbœrœ endje wuwusœ Aba œdoe ndje mœ nene. ⁴ Kashe mœ pa tœnœ foe 'e adœke bala olo nœ endje kœli yekane á œndœnœ œ te loe 'e adœke mœ turu lima tœ o'o asœke foe 'e ye.»

Akwa nœ Ishiri

«Mœ papa lima o'o foe 'e utshunœ nene mbœrœ á mœ sœ lima awa bale doe 'e. ⁵ Kashe ngœngœ asœke, mœ sœ kœgu ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. Yé uzu bale ugurutœ 'e sœsœ kœyu mœ nene adœke: "Bœ gu gata a?" ⁶ Kashe losu 'e su doe oyo mbœrœ á mœ pa foe 'e atamœ. ⁷ Yé œ li adœke mœ pa adja o'o foe 'e: (E ga waa mbœrœ 'e adœke mœ gu da ye, mbœrœ œdoe mœ kœgugu nene, tsheneke á li adœke tshe na kœti kane 'e, œ na nene. (Edœ mœ kœgu da ye yekane á mœ vwa she foe 'e. ⁸ Yé lœkœ á tshe kœna, tshe ma djingili nœ tshapasho foe she tœ upu nœ ekperœ, upu nœ kœsœ ndjii œdoe pe kœwa ngbanga. ⁹ Tœ upu

nœ ekperœ, mbœerœ á endje sœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ nene; ¹⁰ tœ upu nœ kœsœ ndjii, mbœerœ á mœ sœ kœgu ga ndœ Aba yé 'e kpa wu mœ nene; ¹¹ tœ upu nœ kœwa ngbanga, mbœerœ á Ndjaba wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ gbozu tshapashɔnœ asœke œ ka ye.

¹² «Mœ sœ dœ anga o'o ndjoro tœ kœpa fœ 'e, kashe 'e li kœdji tshelœ katanœ damba ngɔngɔ asœke nene. ¹³ Lɔkɔ á Ishiri nœ adja o'o œ na, tshe za awa fœ 'e adœke 'e wusœ adja o'o para kɔkɔ. Tshe pa bala o'o tœ upu nœ ye dœ tœ ye nene kashe o'o neke á tshe dji, yé œ mi ndje ndœ œerœ neke kɔ á wuta manda nœ. ¹⁴ Tshe yi bala sœ mokɔ nœ mœ; gbambanœ nene, tshe mi bala ndœ œeneke á tshe gbɔ ɓa ndœ mœ fœ 'e. ¹⁵ Œrœ kɔ á Aba sœ dœ tœnœ kœdœ œnœ mœ, ádánœ á mœ pa adœke tshe mi bala ndœ œeneke á tshe gbɔ ɓa ndœ mœ fœ 'e.

Oyo nœ 'e œ wuta bala yanga

¹⁶ «Manda olo teasho, 'e kpa wu mœ nene, yeka manda nœ á 'e kpa wu mœ» ¹⁷ Yé anga ayambarœ nœ ye yutœ endje ugurutœ endje adœke: «Œneta dá ki lœ ama ye ataa: “Manda aya olo, 'e kpa wu mœ nene, yeka teasho manda nœ á 'e kpa wu mœ”, too ndje: “Mœ gu ga ndœ Aba.” ¹⁸ Ádá olo teashonœ á tshe sœ kœpa tœnœ kœdœ gadœ e? 'A wuwusœ o'o á tshe yindœ kœpa tœnœ nene!»

¹⁹ Yisu wu lima sœ nœ adœke endje yi lima ndœ

kœyu œne yé á pa fœ endje adœke: «'E sœ kœyutœ 'e ugurutœ 'e tœ ádá o'o á mœ pa: “Manda aya olo, 'e kpa wu mœ nene, yeka teasho manda nœ á 'e kpa wu mœ.”

²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke 'e ki, 'e ta rawa kashe tshapashɔ œ sœ dœ yanga. 'E sœ dœ oyo kashe oyo nœ 'e œ fatœ endje tœ yanga. ²¹ Lɔkɔ á yashe nguzu œ zu, tshe wu oyo mbœerœ olo kuzu she li ye. Manda kœwuta gbolo, tshe kpa gbe dœ oyo á tshe wu nene, tshe sœ kolœ dœ yanga mbœerœ uzu á tshe zu she ga pa tshapashɔ.

²² Mbœerœ tœnœ ataa dá e'e ndje ngɔngɔ asœ, 'e sœ dœ oyo kashe mœ kpa wu 'e yé lœsu 'e œ su dœ yanga neke á uzu bale œ za tœ lœsu 'e nene.

²³ «Yé dœ lɔkɔnœ asœmœ, 'e kpa yu mœ dœ upu bale nene. Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ 'e kœ'eshondœ anga œerœ ɓa ndœ Aba dœ i'iri mœ, tshe to bala tœnœ fœ 'e. ²⁴ Œrr kpesheke 'e yɔyɔ damba ndœ œerœ bale dœ i'iri mœ nene. 'E yɔndœ nœ yé 'e gbɔ bala yeka á lœsu 'e kœsu dœ yanga.»

Yisu ropa tshapashɔ

²⁵ «Mœ pandœ œeneke kɔ fœ 'e lœ ndœma toro. Ōlɔnœ kœtɔ, mœ kpa pa o'o fœ 'e ataa nene, kashe mœ mindœ o'o ngbi tœ upu nœ Aba. ²⁶ Lɔkɔnœ asœmœ, 'e eshondœ œerœ dœ i'iri mœ andaa mœ pa fœ 'e adœke mœ za avwala fœ Aba tœ upu nœ 'e nene. ²⁷ Gbambanœ nene, Aba yindœ 'e dœ tœ ye mbœerœ á 'e yindœ mœ,

á sœ dœ kœyindœrœ adœke mœ to 6a ndœ Ndjaba. ²⁸ Mœ to 6a ndœ Aba yé á na ga pa ɔshɔ. Ngɔngɔ asœ mœ katœ tshapashɔ ti œ sœ kœgu ga ndœ Aba.»

²⁹ Ayambarœ nœ ye kœpa fœ she adœke: «Wu ngɔngɔ asœke 6œ sœ kœsɔ ala o'onœ ngbi, œ ka ndje tœ kœpa o'o lœ ndœma toro ye. ³⁰ Ngɔngɔ asœke 'a wusœ nœ adœke 6œ wusœ œrœ kɔ, yé ádá adœke uzu yu 6œ gugu nene. Mbœrœ tœncœ dá 'a yindœ nœ adœke 6œ to 6a ndœ Ndjaba.»

³¹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E yindœ nœ ngɔngɔ asœke a? ³² 'E wu adœke ɔlɔncœ yindœ kœtɔ tœncœ yé œ tɔ ye á 'e ndjɔtshelœtœ 'e, uzu dœ uzu dœ awa nœ ye á katœ mœ ti dœ kuti mœ. Kashe mœ sœsœ dœ kuti mœ nene, mbœrœ Aba sœ dœ mœ awa bale. ³³ Mœ pa o'onœ asœke fœ 'e adœke 'e sœ dœ kœsœ gee lœ mœ. 'E wu oyo pa tshapashɔncœ asœ kashe 'e shi gbi! Mœ ropa tshapashɔ dœ gbɔgbɔ ye.»

17

Avwala nœ Yisu

¹ Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu meosho ga lafo œ pa adœke: «Aba, ɔlɔncœ tɔ ye. Yisœ mokɔ nœ Gbolo nœ zœ adœke Gbolo nœ zœ yi ndje œsœ œncœ zœ. ² Yé mbœrœ tshagbozu á 6œ za fœ she ga pa azu kɔ, tshe za soro neke á ka nene fœ azu kɔ á 6œ ko endje fœ she. ³ Andaa soro á ka nene, œtœncœ kœdœ adœke endje wusœ zœ á 6œ dœ adja Ndjaba tshebale, œ

wu ndje sœ Yisu Kristu á 6œ vwa she. ⁴ Mœ yisœ mokɔ nœ zœ fœ azu pa ɔshɔncœ asœke, mœ mbœrœ akwa kɔ á 6œ za fœ mœ adœke mœ mbœrœ. ⁵ Yé Ngɔngɔ asœke, Aba, gi mœ ga lœ mokɔ á mœ sœ lima lœ nœ utshunœ adœke tshalafɔ dœ pe tshaati sœ zœ. ⁶ Mœ má i'iri zœ fœ azu á 6œ ke endje pa tshapashɔ á ko endje fœ mœ. Endje kœdœ lima azu nœ zœ, á 6œ ko endje fœ mœ yé endje dji o'o ama zœ. ⁷ Endje wusœ nœ ngɔngɔ asœke adœke, œneke kɔ á 6œ ko fœ mœ to 6a ndœ zœ, ⁸ adœke o'o á mœ pa fœ endje kœdœ o'o á 6œ to fœ mœ. Endje dji œtœncœ, œ wu adja sœ nœ adœke mœ to 6a ndœ zœ, yé endje yindœ nœ adœke œbœ dá vwa mœ.

⁹ «Mœ sœ kœza avwala mbœrœ endje, mœ sœsœ kœza avwala mbœrœ azu tshapashɔ nene, kashe mbœrœ endjeneke á 6œ ko endje fœ mœ. Endje kœdœ azu nœ zœ. ¹⁰ Yé œneke kɔ á mœ sœ dœ tœncœ kœdœ œncœ zœ 6ata œneke kɔ á dœ œncœ zœ kœdœ œncœ mœ. Mokɔ nœ mœ matœ ye lœ awa nœ endje. ¹¹ Mœ kpa sœsœpe pa tshapashɔ nene, kashe endje sœpe pa tshapashɔncœ asœke, andaa mœ sœ kœgu ga ndœ zœ. œyerœ Aba, gbɔndœ endje lœ i'iri zœ á 6œ za fœ mœ adœke endje wuta uzu bale 6ata œbœ dœ mœ a sœ uzu bale. ¹² Lɔkɔ á mœ sœ lima dœ endje, mœ sœ lima kœgbɔndœ endje lœ i'iri zœ á 6œ za fœ mœ. Mœ gbɔ lima ndœ endje yé anga bale djidjingili awa nene kolœ

tsheneke á li lima adœke tshe djingili awa yekane á œneke á endje sú ala Buku nœ zœ kœmbœrœtœ endje.

13 «Ngœngœ asœke, mœ sœ kœgu ga ndœ zœ. Mœ sœ kœpa o'onœ asœ damba mœ sœpe pa oshœ adœke endje sú dœ yanga бата á mœ sú dœ tœnœ. 14 Mœ yi lima sœ o'o ama zœ fœ endje, yé azu tshapashœ yiangba endje mbœrœ endje dœdœ azu tshapashœ nene бата œmœ, mœ dœdœ uzu tshapashœ nene. 15 Mœ sœsœ kœyu bœ adœke bœ gi endje pa tshapashœ nene kashe bœ gbœndœ endje tœ ekperœ. 16 Endje dœdœ azu tshapashœnœ asœke nene бата mœ dœdœ uzu tshapashœ nene. 17 Mbœrœ adœke lœ awa nœ adja o'o, endje te ayerœ azu. O'o ama zœ kœdœ adja o'o. 18 Bata á bœ vwa mœ ga pa tshapashœ, awa bale mœ vwa endje ga pa tshapashœ. 19 Mœ sœ kœza soro mœ mbœrœ endje adœke endje te adja azu nœ zœ lœ awa nœ adja o'o.

20 «Mœ sœsœ kœza avwala kolœ mbœrœ ayambarœ nœ mœ nene, mœ za ndje avwala mbœrœ azu kœ á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ lœ awa o'o ama endje. 21 Kaka adœke endje para kœkœ endje sœ uzu bale бата œbœ Aba á bœ sœ lœ mœ, á mœ sœ lœ zœ; endje ndje, endje sœ lœ azœ yeka á tshapashœ kœwusœ nœ adœke œbœ dá vwa mœ. 22 Yé œmœ, mœ za mokœ á bœ za fœ mœ fœ endje

adœke endje sœ uzu bale бата á a sœ dœ bœ uzu bale, 23 œmœ lœ endje бата œbœ lœ mœ, adœke endje wuta adja bale yekane á azu tshapashœ kœwusœ nœ adœke œbœ dá vwa mœ, yé bœ yindœ endje бата á bœ yindœ mœ.

24 «Aba, bœ dá ko endje fœ mœ. Mœ yindœ nœ adœke oshœ á mœ sœ tœnœ, endjeneke á bœ ko endje fœ mœ sœ ndje tœnœ awa bale dœ mœ, adœke endje wu mokœ á bœ za fœ mœ. Gbambœ nene, bœ yi lima ndœ mœ utshu adœke bœ mbœrœ tshapashœ. 25 Aba á bœ sœ ndjii, tshapashœ wuwusœ zœ nene kashe mœ wusœ zœ yé endjeneke á endje sœ asœke, endje wusœ nœ adœke œbœ dá vwa mœ. 26 Mœ yisœ i'iri zœ fœ endje yé mœ kpa yisœ nœ adœke kœyindœshœ nœ zœ ga ndœ mœ sœ lœ endje yé œmœ dœ tœ mœ lœ endje.»

18

Kœtepa Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Manda o'onœ asœke, Yisu ro awa bale dœ ayambarœ nœ ye 6a kele yangangu Sedroni. Anga aya kindi sœ lima 6a zœ á tshe li ga lœnœ dœ ayambarœ nœ ye. 2 Yudasi á tshe ka she wu lima sœ oshœnœ; gbambœ nene, Yisu sœ lima kœngbœtœ ye kpala kpala dœ ayambarœ nœ ye 6a zœ. 3 Yudasi te utshu ukpulu aturugu, dœ aayi kœgbœndœ anda Tepelo

á agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi vwa endje. Endje wuta 6a loe aya kindinœ dœ owo tadjá, dœ miinda œdœ pe œrœ koenga dœ koshe. ⁴ Yé Yisu á tshe wu lima sœ œrœ kœ á mbœrœ ga tœ ye, na á yu endje adœke: «'E sœ kœpara dœ e?» ⁵ Endje gi fœ she adœke: «Yisu, uzu Nazarete.» Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «œmœ dœke.» Andaa, Yudasi á tshe ka she sœ ndje lima ugurutœ azunœ zœ. ⁶ Lœkœ á Yisu pa fœ endje adœke «œmœ dœke», endje gitœ endje kitrikitri ga mangbanœ yé œ yo ga ati. ⁷ Yisu kpa kœyu endje adœke: «'E sœ kœpara dœ e?» Endje kœgi adœke: «Yisu, uzu Nazarete.» ⁸ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e adœke, œmœ dœke. œdœ 'e kœsœ tœ kœpara mœ, 'e katœ endjeneke ti dœ endje gu.»

⁹ œ sœ ataa yeka á o'o á tshe pa lima kœmbœrœtœ ye. Tshe pa lima adœke: «Endjeneke á 6œ ko endje fœ mœ, anga bale djidjingili awa nene.» ¹⁰ Ataa, Shimu Petro á tshe sœ lima dœ ingiri yakamba, gbota loe œkœnœ á wa utu ayi akwa nœ egerœ nganga Ndjaba ndja tœnœ. œ dœ lima utu ga pa kuni nœ ayi akwa á 'iri ye kœdœ Malkusu. ¹¹ Kashe yisu pa fœ Petro adœke: «Gi ingiri yakamba nœ zœ ga loe œkœnœ. Bœ gbe adœke mœ vwaratœ mœ tœ kœndjo yashi kangancœ á Aba za fœ mœ ye a?»

Endje gu dœ Yisu 6a utshu Ana

(Wu 6a tœ Mat 26.57-58; Mar 14.53-54; Luk 22.54)

¹² Ukpulu aturugunœ dœ gbozu tshapa endje œdœ pe aayi kœgbœndœ anda Tepelo á Ayuda vwa endje na œ za Yisu, œ i she ga tœnœ. ¹³ Endje gu dœ she utshunœ 6a ndœ Ana. Tshe kœdœ lima aba mbeya Kayifa á tshe dœ lima egerœ nganga Ndjaba loe ungunœ asœmœ. ¹⁴ œshe dœ Kayifa dá pa lima fœ Ayuda adœke: «œ sœ dœ œtshœnœ adœke uzu bale tshu loe kumu azu kœ.»

Petro 'ea Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Shimu Petro dœ anga yambarœ bale na lima manda Yisu. Bata egerœ nganga Ndjaba wu lima sœ anga yambarœnœ dœ œtshœnœ, tshe li awa bale dœ Yisu ga loe gbagba anda nœ egerœ nganga Ndjabanœ. ¹⁶ Kashe Petro sœpe lima œnœ ye 6a pa gbagba ndo dœ manda nœ. Yé yambarœnœ á egerœ nganga Ndjaba wu lima sœ ye asœmœ kœwuta, á kœyu yashe kœgbœndœ manda gbagbanœ, á to Petro li ga loenœ. ¹⁷ Yashe akwanœ á tshe sœ lima kœgbœndœ manda gbagba kœyu Petro adœke: «œ6œ ndje, œdœ 6œ kœdœ anga yambarœ nœ yakoshe asœke nene a?» Petro kœgi adœke: «œ dœdœ mœ nene!»

¹⁸ Aayi akwa dœ pe aayi kœgbœndœ anda Tepelo ngbœ lima owo mbœrœ izi, yé á

sœ lima kœya kote endje indirinœ. Petro sœ lima awa bale dœ endje á ka ndje indiri owonœ.

Egerœ nganga Ndjaba yu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.59-66; Mar 14.54-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Egerœ nganga Ndjaba tetœ kœyu Yisu tœ ayambarœ nœ ye œdœ pe œerœncœ á tshe yi lima sœ nœ. ²⁰ Á Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ pa o'o ngbi fœ azu tshapashœ. Mœ yi lima sœ œerœ 6a lœ Sinagoga dœ pe 6a lœ Tepelo 6a tœ osho á Ayuda kœ sœ kœngbœbatœ endje. Mœ papa anga o'o wutœncœ œ wu nene. ²¹ Mbœrœ gade á 6œ yu mœ a? Yu azu á endje dji mœ mbœrœ endje wusœ o'o á mœ pa dœ otshœncœ.»

²² Koedji Yisu ataa, anga ayi kœgbœndœ egerœ nganga Ndjaba koeda ala ye á kœpa fœ she adœke: «Mara kœgi dœ o'o fœ gbozu nganga Ndjaba dœke a?» ²³ Yisu kœgi fœ she adœke: «Edœ mœ kœpa tœ ekpenœ, ma fœ mœ adœke mœ pa ekpe o'o. Á mœ kœpa otshœ o'o, mbœrœ gade á 6œ da mœ a?» ²⁴ Á Ana kœvwa Yisu dœ uwu á endje i dœ she tœ ye ga ndœ Kayifa egerœ nganga Ndjaba.

Petro kpa 'ea Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Lœ nœ kœ asœmœ, Petro sœ kolœ 6a lœ gbagba á sœ kœya kote ye. Endje kœpa fœ she adœke: «Adja 6œ dœdœ anga yambarœ

nœ yakoshe asœke nene a?» Petro kœ'eatœ ye adœke: «E dœdœ mœ nene!» ²⁶ Anga ayi akwa nœ egerœ nganga Ndjabancœ, á tshe dœ ayo nœ uzu á Petro wa lima utu ye, kœpa fœ she adœke: «E dœdœ 6œ dá mœ wu kpœke 'e dœ she 6a lœ kindi nene a?» ²⁷ Petro kpa kœ'eatœ ye, yé trale kœngato kœki.

Yisu 6a utshu Pilato

(Wu 6a tœ Mat 27.1-2,11-14; Mar 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Manda nœ, endje to Yisu 6a ndœ Kayifa á ro dœ she 6a lœ egerœ anda olo nœ gbozugo Roma. Kashe dœ amazi tuu, agbozu yuda á endje na lima dœ she lili ga scœnda nene kparawa kœli ga lœ angwa yekane á kœzi rœgo Pake. ²⁹ Pilato kœwuta ga ndœ endje á kœyu endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e na kœtœ meza pa yakoshe asœke a?»

³⁰ Endje gi adœke: «Edœ tshe kœmboœmbœrœ má ekperœ nene, ádá kœena má dœ she fœ 6œ kœdœ gade e?» ³¹ Pilato kœpa fœ endje adœke: «'E za she œ wa o'o dœ tœ 'e ga tœ ye liaka awa akwa nœ 'e.» Ayudancœ kœpa adœke: «Endje zaza awa fœ 'a adœke 'a wo uzu nene.»

³² Eneke wuta mbœrœ kœma o'o á Yisu pa lima tœ kœyisœ mara kuzu á tshe tshu bala dœ tœncœ. ³³ Pilato li ga scœnda, á e Yisu, yé á yu she adœke: «E 6œ kœdœ gbozugo nœ Ayuda a?» ³⁴ Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ pa ataa dœ tœ zœ too anga azu dá pa fœ

6œ atamœ tœ upu nœ mœ a?» ³⁵ Pilato kœgi: «Æmœ kœdœ uzu Yuda a? Adja azu ogo nœ zœ dœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dá za 6œ fœ mœ, œrœ gafe dá 6œ mbœrœ a?» ³⁶ Yisu kœgi adœke: «Ogo gbozu nœ mœ dœdœ œnœ tshapashœnœ asœke nene. Æ kœdœ má œnœ tshapashœ asœke, aayi kœte manda mœ œ nga má koshe tshangba mœ adœke endje za mœ fœ ayuda nene. Kashe Ogo gbozu nœ mœ, lœ ngœngœ asœke dœdœ œnœ tshakpœke nene.» ³⁷ Pilato kœyu she adœke: «Bœ dœ gbozugo a?» Yisu kœgi adœke: «Æ6œ dá pa adœke œmœ kœdœ gbozugo. Endje zu mœ yé mœ na ga pa œshœ mbœrœ kœpa o'o tœ upu nœ adja o'o. Uzu kœ á tshe na manda adja o'o, tshe dji o'o á mœ pa.» ³⁸ Á Pilato kœyu she adœke: «Adja o'o kœdœ gafe e?»

Endje wa ngbanga kuzu ga tœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.15-31; Mar 15.6-20; Luk 23.13-25)

Pa o'onœ asœke, Pilato kœwuta á kœgbœ Ayuda 6a ushu, á pa fœ endje adœke: «Tœ œmœ nœ mœ, mœ gbœgbœ anga ekperœ bale á li ndœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene. ³⁹ Ka 6ata ungu dœ ungu, œ li adœke mœ vvara anga uzu bale dœ lœkœ Pake, 'e yindœ nœ adœke mœ vvara gbozugo nœ Ayuda a?» ⁴⁰ Yé endje kœtetœ kœta rawa adœke: «Æ dœdœ tshenekemœ nene, kashe

Barabase!» Andaa Barabase kœdœ lima ayi kœembœrœ ngbindirœ.

19

¹ Á Pilato kœza awa adœke endje za Yisu yé œ sœ she dœ ndjapa. ² Aturugu djo lima kpoto dœ ishi, œ za ga tœ kumu ye, yé œ verœ yœgbœdœ odorœ lœba ga tœ ye. ³ Endje gi lima tœ endje ndoo dœ she yé œ pa lima adœke: «Abala, gbozugo nœ Ayuda!» Yé œ tetœ kœda tshatshu ye.

⁴ Pilato kpa kœli ga sœnda á kœpa fœ Ayuda adœke: «'E dji mœ ka! Mœ sœ kœna kœto she wuta tœnœ fœ 'e. Kashe 'e wusœ nœ adœke mœ gbœgbœ anga ekperœ bale lœ ye tœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene.» ⁵ Yisu wuta lima ga ushu. Tshe verœ lima kpoto dœ ishi tœnœ œdœ pe egerœ odorœ lœba. Yeka á Pilato pa adœke: «Yakoshœnœ dœke!»

⁶ Lœkœ á agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ aayi kœgbœndœ anda Tepelo wu lima she, endje te lima tœ kœta rawa adœke: «Wo she 6a pa kurushi! Wo she 6a pa kurushi!» Á Pilato kœpa fœ endje adœke: «'E za she dœ tœ 'e œ wo she pa kurushinœ. Kashe œmœ, mœ gbœgbœ anga œrœ bale lœ ye tœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene.»

⁷ Ayuda kœgi fœ she adœke: «'A sœ dœ awa akwa bale, yé awa akwanœ pa adœke tshe li dœ kuzu; gbambanœ nene, tshe pa adœke œne kœdœ Gbolo nœ ndjaba.» ⁸ Lœkœ á Pilato dji o'onœ atamœ, awa

li tœ ye kpakpakpa. ⁹ Tshe kœli ga sœnda, á kœyu Yisu adœeke: «Æbœ koedœ uzu ßata a?» Kashe Yisu ii ama ye bale dœ o'o fœ she nene. ¹⁰ Yé Pilato kœpa fœ she adœeke: «Bœ yiyindœ kœgi o'o fœ mœ nene a? Bœ wuwusœ nœ nene adœeke mœ sœ dœ gbœgbœ tœ kœza awa fœ bœ, bœ gu ßata á mœ sœ ndje dœ gbœgbœ tœ kœwo bœ pa kurushi nene a?» ¹¹ Kashe Yisu gi adœeke: «Bœ sœsœ dœ gbœgbœ bale pa mœ nene, kolœ œneke á Ndjaba za fœ bœ. Mbœrœ tœnœ ataa, uzu á tshe ka mœ fœ bœ mbœrœ egerœ ekperœ.»

¹² Koeto kpœtœmœ, Pilato para lima awa ndœ kœvwara she kashe Ayuda te lima tœ kœta rawa dœ œgbœ adœeke: «Ædœ bœ kœvwara she dá bœ doédœ yanga Sezare nene. Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe pa adœeke œne kœdœ gbozugo, sœ kœyiangba Sezare.» ¹³ Pilato kœdji ataa á koeto Yisu wuta tœnœ, á tshe kœsœ ga ati ßa tœ osho kœwa ngbanga á i'irinœ kœdœ «osho kœsœ á endje guma dœ badja ga lafo.» - Dœ o'o ama ogo nœ Ayuda kœdœ «Gabata». ¹⁴ Æ sœpe lima olo bale utshu angbo pake ndoo dœ kakpi œb* Pilato kœpa fœ Ayuda adœeke: «Gbozugo nœ 'e dœke!» ¹⁵ Kashe endje lœ kolœ kœta rawa adœeke: «Wo she ye! Wo she ye! Wo she pa kurushi!» Pilato kœpa adœeke: «Mœ wo gbozugo nœ 'e ßa pa kurushi a?» Agbozu tshapa

anganga Ndjaba kœpa adœeke: «'A sœsœ dœ anga gbozugo nene, kolœ Sezare tshebale.» ¹⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, Pilato kœvwara Yisu fœ endje adœeke endje wo she ßa pa kurushi.

Yisu ßa pa kurushi

(Wu ßa tœ Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luk 23.26-43)

Endje kœza Yisu. ¹⁷ Tshe za kurushi nœ ye dœ tœ ye, œ wuta kœero ga tœ osho á endje ta i'irinœ adœeke «osho gbayashi kœrœ», á endje e dœ o'o ama ogo Ayuda adœeke «Gologota.» ¹⁸ Ba zœ dá endje kuru lima Yisu ga pa kurushi awa bale dœ aayi angba bisha; bale ga pa kuni, bale ga pa gele yé Yisu sœ lima kpœgurutœ endje. ¹⁹ Pilato za lima awa adœeke endje sú anga mbeti œ ßi ga pa kurushinœ. Mbetinœ pa adœeke: «Yisu uzu Nazarete, gbozugo nœ Ayuda.» ²⁰ Ayuda ndjoro di lima mbetinœ mbœrœ osho á endje ßi lima Yisu ßa pa kurushi tœnœ sœ lima ndoo dœ tshelœ ongbo. Ga pa nœ dœmœ, endje kpa su lima mbetinœ dœ o'o ama ogo nœ Ayuda, dœ o'o ama ogo nœ azu Roma ndje dœ o'o ama ogo Agreke. ²¹ Agbozu tshapa anganga Ndjaba nœ Ayudanœ pa lima fœ Pilato adœeke: «Susu adœeke "gbozugo nœ Ayuda nene", kashe adœeke "uzunœ asœke pa adœeke œne kœdœ lima gbozugo nœ Ayuda.»»

* **19.14** 19.14 Tœnœ kœdœ ada œb mindu dœ bale lindœ mara kœedi ada œb nœ azu Roma.

22 Pilato kœgi fœ endje adœke:
«Eneke á mœ su, mœ su ye.»

23 Manda kœbi Yisu ga pa kurushinœ, aturugu ko lœba nœ ye, œ kurutshelœ nœ vana yé uzu dœ uzu gbœ œsœ œnœ ye. E sœpe lima kolœ egerœ ingiri lœba nœ ye á endje guguma kœsu fœnœ nene ascœmœ, œtœnœ kœdœ akpa lœba bale á endje sú 6a tœ igi ye œrrr ga ati.

24 Aturugu pa lima ugurutœ endje adœke: «A susuru tshelœ œneke nene. A ta wuka á kœwusœ uzu á tshe za lœba œneke.» Eneke wuta lima adœke ataa mbœrœ o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ ye. Endje su lima adœke:

«Endje kurutshelœ lœba nœ mœ tœ endje,
yé endje ta wuka pa egerœ ingiri lœba nœ mœ.»

'E wu œrœ á aturugu mbœrœ lima.

25 Anga ayashe ka lima ndoo dœ kurushinœ. Ayashe ascœmœ kœdœ lima Mareya ayi Yisu, dœ yingœ ayinœ dœ Mareya, awo Kolopase œdœ ndje Mareya uzu Magadala. 26 Yisu kœwu ayinœ, á kœwu ndje ndoo dœ she yambarœ á tshe yi lima ndœ ye. Yisu kœpa fœ ayinœ adœke: «Yashe, wu gbolo nœ zœ.» 27 Á kpa kœpa ndje fœ yambarœnœ adœke: «Wu ayi zœ.» Pe dœ ada œbnœ ascœmœ, yambarœnœ kœza Mareya ga ndœ ye.

Kuzu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.45-56;
Mar 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Manda nœ, 6ata á Yisu wu lima sœ nœ adœke akwa nœ œne ka kœ ye, adœke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ ye, tshe pa adœke: «Ogo ungu sœ kœmi mœ.» 29 Anga yashi sœ lima kpœtœmœ, á su dœ ikpi vinu. Aturugu yi ndœhœ ga la ikpi vinunœ, á vwele ga tœ ganea œyœ Izope, á yi ga tœ ama Yisu. 30 Lœkœ á Yisu ndjo ikpi ipinœ ascœmœ, tshe pa adœke: «Akwa nœ mœ ka kœ ye.» Tshe tara kumu ye ga ati yé œ tshu ye.

Anga turugu su djokoro Yisu dœ udu

31 Andaa, 6ata œ dœ lima biko mindu utshu lœkœ sabata - Sabatanœ ascœmœ kœdœ lima egerœ lœkœ sabata, agbozu yuda yiyi lima ndœ nœ adœke oko endje sœpe pa kurushi nene. Endje na lima kœyu Pilato adœke œne na œ kavwa tshelœ ada endje yé œ gbota endje ga ati. 32 Á aturugu kœna, á kœkavwa tshelœ ada ali uzunœ ye, œ kpa na œ kavwa œnœ anga bishanœ ye, á endje 6i lima endje ga pa kurushi awa bale dœ Yisu. 33 Yé kœwuta endje ndoo dœ Yisu atake, endje wu adœke tshe tshu 6amama ye. Mbœrœ tœnœ dá endje kakavwa lima tshelœ ada ye nene. 34 Kashe anga turugu bale su djokoro Yisu dœ udu yé ngbewo indji dœ ungu wuta. 35 Uzu tsheneke á tshe wu lima dœ ala ye pa lima o'o tœ upunœ, yé o'o á tshe pa kœdœ adja o'o. Uzunœ ascœmœ wusœ nœ adœke œne

pa o'o á doé adja o'o adœke e'e ndje, 'e yindœ nœ. ³⁶ Œ wuta lima atamœ adœke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ ye. Endje su lima adœke: «Endje kavwa bala tshelœ anga ngbabi ye bale nene.» ³⁷ Endje su ndje lima anga o'o ala Buku adœke: «Endje wu bala uzunœ á endje sú she.»

Kœshi Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Manda nœ kœ, Yozefu uzu Arimateyo, á tshe dœ anga yambarœ nœ Yisu lœ ubunœ, na lima kœyu Pilato adœke œne za oko Yisu. Pilato za lima awa fœ she yé tshe na lima œ za oko Yisu. ³⁹ Nikodeme á tshe na lima ga ndœ Yisu dœ abutshœ, na ndje dœ yombo á endje mbœrœ dœ mire á ngbœba dœ œyo alowe á wuta litere zazu bale dœ ndjokpa. ⁴⁰ Endje za oko Yisu, œ wwele dœ a'eara lœba á endje yi ga la kada yombo liaka akwa Ayuda œ mbœrœ utshu kœshi akuzu nœ endje. ⁴¹ Anga kindi tshamadungba sœ lima ndoo dœ osho á endje kuru lima dœ Yisu ga pa kurushi, yé anga tafo udu bale á endje dji lima lœ badja, á damba endje shishi uzu ga lœnœ nene sœ lima lœnœ. ⁴² Bata á dœ lima olo ndoo dœ lœkœ sabata, yé kœwu adœke kudunœ sœ lima ndoo kpœtœmœ, endje shi lima Yisu ga lœnœ.

Ndjaba she Yisu lœ akuzu
(Wu 6a tœ Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Œlo yenga pe dœ amazi á osho sœpe kœde damba howaa, Mareya uzu Magadala na ga pa udu. Tshe wu adœke azu iwwi badja á endje vwiri lima ga tœ ama kudunœ. ² Tshe kpagu dœ œro ga ndœ Shimu Petro dœ yambarœnœ á Yisu yi lima ndœ ye á kœpa fœ endje adœke: «Endje za Gbozu lœ koto yé a wuwusœ osho á endje za she tœnœ nene.»

³ Á Apetro dœ yambarœnœ ascœmœ wuta lima kœna ga pa udunœ. ⁴ Endje te lima tœ œro bibisha kpa tœnœ awa bale, kashe anga yambarœnœ kpa kœropa Petro yé œ wuta utshunœ ga pa udunœ. ⁵ Tshe ti ga lœ udunœ yé œ wu ndœma lœba lœnœ kashe tshe lili lima ga lœ udunœ nene. ⁶ Petro wuta œnœ ye manda ye, œ li ga lœ udunœ, œ wu ndje ndœma lœbanœ ascœmœ ati 6a zœ, ⁷ ndje dœ pe lœba á endje za lima tshu ga pa kumu ye. Lœbanœ sœsœ lima tœ œscœnœ bale dœ a'eara ndœma lœbanœ nene. Kashe œ sœ lima kpi ga tœ anga angbi osho. ⁸ Trale, anga yambarœnœ á tshe wuta má utshunœ kœli ga lœ udunœ, œ wu yekane á yindœ nœ. ⁹ Œerrr ga tœ œlœnœ ascœmœ, ayambarœ wuwu lima damba sœ ádá o'o á endje sú adœke Ndjaba œ she bala Yisu lœ akuzu nene. ¹⁰ Manda nœ, ayambarœnœ bibisha fatœ endje kœgu ga ndœ endje.

Yisu matœ ye fœ Mareya uzu Magadala

(Wu 6a tœ Mat 28.9-10; Mar 16.9-11)

¹¹ Mareya ka lima 6a ushu ndoo dœ tshapadunœ á sœ lima tœ iki. Tshe sœ lima tœ iki, œ sœ ndje kœti ga lœ udunœ. ¹² Á tshe kœwu aandjelu bisha á endje verœ imbi lœba. Endje lœ ga ati 6a tœ osho á endje za lima oko Yisu ga tœnœ; anga bale 6a tœ osho á endje fa kumu ye ga tœnœ yé anga 6a tœ œsœ ada ye. ¹³ Aandjelunœ kœyu Mareya adœke: «Mbœrœ gade á 6œ ki a, yashe?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Endje za oko Gbozu nœ mœ yé mœ wuwusœ osho á endje za she tœnœ nene.»

¹⁴ Tshe kœfatœ ye manda kœgi o'onœ, œ wu Yisu á tshe ka lima kpœtœmœ kashe tshe wuwu lima sœ nœ adœke Yisu dœmœ nene. ¹⁵ Yisu kœyu she: «Mbœrœ gade á 6œ ki a, yashe? Ædœ dá 6œ sœ kœpara she a? Mareya gbe adœke ayi kœguma tshelœ kindi tshamadungbanœ dœmœ yeka á pa fœ she adœke: «Ædœ 6œ dá za oko ye, yisœ oshonœ á 6œ za she ga tœnœ dœ mœ na œ za she.»

¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke: «Mareya!» Tshe i gbandjuru á pa fœ she adœke: «Rabuni» - Æ yindœ kœpa dœ o'o ama ogo Ayuda adœke «Ayi kœyisœrœ». ¹⁷ Yisu kœpa fœ she adœke: «Gogoro mœ nene mbœrœ mœ ɔɔ damba ga ndœ Aba mœ nene.» Kashe, gu œ pandœ nœ fœ aaya, mœ sœ kœgu ga ndœ Aba mœ á

tshe kœdœ Aba 'e, ga ndœ Ndjaba nœ mœ á tshe kœdœ Ndjaba nœ 'e. ¹⁸ Mareya uzu Magadala kœgu á kœpandœ nœ fœ ayambarœ adœke: «Mœ wu Gbozu, yé 'e dji ceneke á tshe pa fœ mœ.»

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Kolœ dœ adila yenganœ asœmœ, ayambarœ ngbɔba lima tœ endje 6a sœnda. Endje tshu lima manda kperœ ga tœnœ kparawa Ayuda. Yisu na lima œ ka 6a ugurutœ endje á pa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ e'e.» ²⁰ Manda kœpa fœ endje ataa, tshe kœema tshakane ye œdœ pe djokoro ye fœ endje. Lœsu ayambarœ su dœ yanga mbœrœ kœwu Gbozu. ²¹ Yé Yisu kpa kœpa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ e'e! Bata Aba vwa mœ, œmœ ndje mœ sœ kœvwa 'e.» ²² Manda kœpa o'onœ asœke, tshe uru izi ga pa endje, á pa adœke: «'E gbɔ ɔtshɔ fshiri. ²³ Azu neke á 'e djerœ bala ndœ ekperœ nœ endje, Ndjaba œ djerœndœ nœ. Yé endjeneke á 'e vwaratœ 'e tœ kœdjerœndœ ekperœ nœ endje, Ndjaba œ vvara ndje tœ ye tœ kœdjerœndœ nœ.»

Yisu matœ ye fœ Toma

²⁴ Andaa lɔkɔ á Yisu má lima tœ ye fœ ayambarœ 6a sœnda, Toma, anga andjokpa dœ bishanœ á endje e she Didime gugu lima nene. ²⁵ Anga udu anganœ pa

21

lima fœ she adœke: «'A wu Gbozu!» Kashe tshe pa fœ endje adœke: «Ædœ mœ kœwuwu tshangba uku sete tshakane ye nene, œdœ mœ kœyiyi yœkœne mœ ga lœ kudu setenœ nene, yé œdœ mœ kœyiyi kane mœ ga lœ djokoro ye nene, mœ yi ndœ nœ nene.»²⁶ Andaa olo mindu dœ votœ manda nœ, ayambarœ kpa ngbœba lima tœ endje œa sœnda, œ tshu manda kperœ ga tœnœ yé Toma sœ lima ugurutœ endje. Yisu na lima œ ka œa ugurutœ endje á pa adœke: «Kœsœ gee sœ dœ 'e!»²⁷ Manda nœ tshe pa fœ Toma adœke: «Yi yœkœne zœ kpœke dœ œ wu tshakane mœ. Yi kane zœ œ nduru ga lœ djokoro mœ. Katœ sharapu, œ te uzu nœ kœyindœrœ.»²⁸ Toma kœgi fœ she adœke: «Gbozu nœ mœ œdœ Ndjaba nœ mœ.»²⁹ Yisu kœpa fœ she adœke: «Bœ yindœ nœ mbœrœ á œœ wu mœ a? Yanga nœ azu neke á endje wuwu nene, kashe endje yindœ nœ.»

Ádá kœsu buku nœ Yowane

³⁰ Yisu mbœrœ lima anga angbi ambárá afá ndjoro dœ ala ayambarœ nœ ye, kashe endje súsú kœ ga la bukunœ asœke nene.³¹ Kashe œneke á endje sú ga la bukunœ asœke sœ mbœrœ á 'e kœyindœ nœ adœke Yisu kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba. Ædœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, 'e gbœ soro dœ 'iri ye.

Yisu matœ ye fœ anga ayambarœ mindu dœ bisha
(7)

¹ Manda nœ, Yisu kpa matœ ye fœ ayambarœ nœ ye œa tœ mangu egerœ ungu adanga Tiberiade. Tshe ma lima tœ ye fœ endje dœ mara atake: ² Shimu Petro, Toma á endje e ndje she Didime, Natanayeke uzu tshalakpi Kanana œa lœ ogo Galilayi, agbolo nœ Zebedayi, œdœ pe anga angbi ayambarœ bisha sœ lima kpœtœ œsœnœ bale. ³ Shimu Petro kœpa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœtara ndœ kœvwi gbanda.» Yé endje kœpa fœ she adœke: «'A ro dœ œœ.» Endje ro lima œ œ ga lœ egerœ agba kashe dœ butshœnœ asœmœ, endje gbœgbœ œrœ bale nene. ⁴ Lœkœ á osho tetœ kœkœrœ tœnœ, Yisu ka lima ga tœ mangu kashe ayambarœnœ wuwu lima sœ nœ adœke œshe dœmœ nene. ⁵ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Agbolo, 'e gbœgbœ anga ageatshalangu teasho nene a?» Endje kœgi fœ she adœke: «Ærœ bale nene.» ⁶ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E vwi gbandanœ ga pa kuni yé 'e œ gbœ endje ye.» Endje kœvwi gbandanœ, yé ageatshalangu do lima pa nœ dœ mara adœke endje lili lima kœgbota tœnœ ga ushu nene. ⁷ Yambarœ á Yisu yi lima ndœ ye kœpa fœ Petro adœke: «Gbozu dœmœ!» Lœkœ á tshe dji adœke Gbozu dœmœ, tshe kœverœ lœba ga tœ ye; gbambanœ nene,

tshe sœ lima kpendro, á tshe kœete lima ga la ngu. ⁸Udu ayambarœnce kœegu dœ egerœ agbanœ dœ kœgbota gbandanœ pete dœ ageatshalangu: endje sœsœ lima lœ ingirinœ tœ ama osho nene, ga pa œrœ nœ metere kama bale (100). ⁹Lœkœ á endje wuta ga tœ mangu, endje wu lima jiwo á endje ko ageatshalangu dœ pe mapa ga pa nœ. ¹⁰Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E na dœ ageatshalangunœ á 'e wuta kœgbœ endje asœke gamœ.»

¹¹Shimu Petro kœœ ga lœ egerœ agba á kœgbota gbandanœ ga ati dœ agboro ageatshalangu lœ nœ kama dœ zazu bisha dœ ndjokpa dœ votœ (153). Agea ngba lima waa kashe tshelœ gbanda susuru lima nene. ¹²Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E na œ zi œrœ.» Anga uzu bale ugurutœ endje á tshe i lima ama ye tœ kœyu she adœke: «Dá œbœ kœdœ dœ e?» gugu nene. Endje wu lima sœ nœ dœ œtshœnce adœke Gbozu dœmœ. ¹³Yé Yisu na, œ za mapa á kurutshelœ nœ tœ endje, á mbœrœ ndje awa bale dœ ageatshalangunœ. ¹⁴Asœ kœdœ lima awa votœ kœematœ Yisu fœ ayambarœ nœ ye kœeto tœ lœkœnce á Ndjaba she lima she lœ kuzu.

Yisu œdœ Petro

¹⁵Manda kœzi œrœ, Yisu kœyu Shimu Petro adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, bœ yindœ mœ kœropa endjeneke kœ a?» Yé tshe kœgi adœke: «Ë, Gbozu, bœ wusœ nœ

adœke mœ yindœ zœ.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Gbœndœ apata nœ mœ.» ¹⁶Tœ bishanœ, Yisu kpa yu she adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, bœ yindœ mœ?» Petro gi adœke: «Ë, Gbozu, bœ wusœ nœ adœke mœ yindœ zœ ye.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Sœ uzu nœ kœgbœndœ apata nœ mœ.» ¹⁷Tœ votœnce, Yisu yu she adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, bœ yindœ mœ?» Oyo kœza Petro kœwu adœke Yisu kpa yu she tœ votœnce adœke: «Bœ yindœ mœ?» Yé tshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œbœ á bœ wusœ œrœ kœ, bœ wusœ nœ dœ œtshœnce adœke mœ yindœ zœ ye.» Á Yisu kœpa fœ she adœke: «Gbœndœ apata nœ mœ. ¹⁸Mœ sœ kœpa fœ bœ dœ adjapu adœke œbœ á bœ sœpe lima aya gbolo, bœ du lima uwu tshapa lœba nœ zœ dœ tœ zœ, œ na lima tœ osho á bœ yi lima ndœ nœ. Kashe œbœ á bœ kœwuta yagbozu, bœ ko kane zœ ga lafo yé anga uzu kpi dá i uwu ga pa lœba fœ bœ, yé á to bœ na tœnce bœ tœ osho á bœ yiyindœ nœ nene.» ¹⁹Yisu pa lima ataa mbœrœ kœma mara á Petro œ yisœ mokœ nœ Ndjaba lœ kuzu ye. Manda kœpa o'onœ asœke, Yisu pa fœ she adœke: «Na manda mœ.»

²⁰Petro kœfatœ ye, á kœwu yambarœ á Yisu yi lima ndœ ye, tsheneke á dœ lœkœ á endje sœ lima kœzi œrœ á tshe di lima tœ ye ga lakoro Yisu yekane á yu she adœke:

«Gbozu, œde dá ka bala 6œ a?»

²¹ Lɔkɔ á Petro wu lima she, tshe pa fœ Yisu adœke: «Ka œshe a Gbozu, œroe gade dá mbœroe fœ she a?» ²² Yisu kœgi fœ she adœke: «Ɛ kœsœ adœke œndœ ye di œrrr ga tœ kpa kœkwa mœ, œnœ zœ lœ nœ kœdœ gade? Ɛ6œ, na manda mœ.» ²³ Koeto pa o'onœ asœke dá o'o ki gooo ugurutœ alaya adœke yambarœnœ asœmœ œ tshu nene. Andaa Yisu papa lima fœ she nene adœke: tshe tshu nene. Kashe tshe pa adœke: «Ɛdœ mœ kœyindœ nœ adœke œndœ ye di œrrr ga tœ kpa kœkwa mœ, œnœ zœ lœ nœ kœdœ gade e?»

²⁴ Adja yambarœnœ asœmœ dœ tœ ye dá pandœ o'onœ asœke, á su ga la mbeti yé 'a wusœ nœ adœke œneke á tshe pa kœdœ adja o'o.

Ndɔngɔlɔ o'o

²⁵ Yisu mbœroe lima anga angbi œroe ndjoro á kœsœ má adœke endje sú kɔ bale dœ bale, mœ gbe adœke, osho œ li mbœroe kœko bukunœ ga tœnœ pa œshɔ asœke nene.

Akwa nœ Aayi avwa Tshatshu o'o

Asœke kœdœe bisha mbeti á Lukasi sú. Mbetinœe sœe kœema akwa á aayi avwa mbœerœe. Lukasi pandœe mara á Ɔtsho Ishiri jercœe ga pa aayi avwa dœe pe mara á endje sœe lima kœero dje lœe ongbo dœe ongbo mbœerœe kœemindœe Ɔtsho O'o dœe gbœgbœ nœe Ɔtsho Ishirinœe. Tshe pa ndje ndœe upu á endje gbœ œedœe œerœe kanga kœ á endje wu lœe akwanœe.

Ayuda sœe lima kœepa adœeke o'o ama Ndjaba ka kolœe 6a ndœe œene, kashe aayi avwa te lima tœe kœemindœe Ɔtsho O'o fœe angbi azu kœ. Petro œedœe Polo dá tshe patœe endje kœerosœe nœe mangba akwa nœe endje.

Mbetinœe kurutshelœetœe ye atake:

- Ndangba olo Yisu 6a pa Ɔsho asœeke (1.1-11)
- Endje ke Matiase adœeke tshe dœe ayi avwa (1.12-26)
- Kœena Ɔtsho Ishiri (2.1-13)
- Kœemindœe Ɔtsho O'o nœe aayi avwa 6a lœe Yerusaleme (2.14-8.3)
- Kœemindœe Ɔtsho O'o 6a lœe ongbo Yuda œedœe lœe ongbo Samariya (8.4-12.25)
- Ali ana gene nœe Polo ndœe Kœemindœe Ɔtsho O'o (13.1-14.28)
- Kœedjitœesho 6a lœe Yerusaleme (15.1-35)
- Bisha ana gene nœe Polo ndœe Kœemindœe Ɔtsho O'o (15.36-18.23)

- Voto ana gene nœe Polo ndœe Kœemindœe Ɔtsho O'o (18.24-21.16)
- Endje tepa Polo ndœe kœeza she vwi ga lœe kána 6a lœe Yerusaleme (21.17-23.22)
- Polo 6a lœe Sezaré (23.23-26.32)
- Polo 6a lœe Roma (27.1-28.31)

Yisu pandœe Ɔtsho Ishiri fœe aayi avwa

¹ Gbozu Teofile, 6a la ali mbeti á mœe su fœe 6œe, mœe pandœe œerœe kœ á Yisu mbœerœe lima œedœe pe ndje œeneke kœ á tshe yi lima sœe nœe kœeto 6a tœe adanœe ² œerrr ga tœe olo kœe she lima ga lafo. Utshu kœe she, tshe za o'o fœe aayi avwa nœe ye dœe gbœgbœ nœe Ɔtsho Ishiri. ³ Tshe ma lima tœe ye fœe endje manda kuzu á tshe tshu tœe kœema fœe endje adœeke tshe sœe dœe soro. Tshe ma lima tœe ye fœe endje yé œe tetœe kœepa o'o tœe upu nœe Ogo gbozu nœe Ndjaba manda olo zazu bisha. ⁴ Anga lœkœ bale á tshe sœe lima kœezi œerœe dœe endje, tshe za o'o fœe endje adœeke: «'E gigi damba tœe 'e lœe Yerusaleme nene kashe 'e kate œeneke á Aba pa lima ndœe nœe adœeke œene za fœe 'e 6ata á 'e dji lima lœe ama mœe. ⁵ Gbambanœe nene, Yowane za lima batisimu nœe ungu, kashe lœe ondonœe asœeke, Ndjaba œe za batisimu nœe Ɔtsho Ishiri fœe 'e.»

Yisu œ ga lafo

⁶ Aayi avwanœe á endje ngbœ6a lima tœe endje, yu Yisu adœeke: «Gbozu, kolœe ngœngœnœe asœeke dá 6œe gi

tshagbozu nœ ogo Israyele a?»

⁷ Tshe kœpa fœ endje adœeke: «O'o nœ 'e gugu mbœrœ kœwusœ ada ðlœnœ too olonœ á Aba za lœ tshagbozu nœ ye nene. ⁸ Kashe Ðtsho Ishiri œ jerœ ga pa 'e, yé 'e gbœ gbœgbœ mbœrœ kœna kœmindœ o'o nœ mœ lœ Yerusalem, lœ ogo Yuda œdœ lœ Samariya djigi œrr vesho ga tœ osho kœ pa osho.»

⁹ Manda kœgi o'onœ ataa, tshe œ ngarr dœ ala endje ga lafo yé œ yiwa lœ ondro tœ ala endje. ¹⁰ Bata á endje soepe lima kœmesho irirrr ga lafo, anga azu bisha dœ imbi lœba á endje ka lima ndoo dœ endje ¹¹ kœpa fœ endje adœeke: «Azu Galilayi, mbœrœ gade á 'e soepe kœmesho ga lafo a? Yisunœ á tshe œ dœ ala 'e asœmœ, tshe kwa ndje bala tœ ye b̄ata á 'e wu she kœœ tœnœ ga lafo asœmœ.»

Matiase za akwa manda Yudasi

¹² Manda nœ, aayi avwanœ to ba pa kaga œyo Olive yé œ jerœ ga lœ Yerusalem; kaganœ sœ lima ga pa œrœ nœ Kelometere bale tœ Yerusalem. ¹³ Lœkœ á endje wuta, endje li ga lœ gbœshœ á endje lœ lima kœlo lœ nœ ba lafo. Œ dœ lima Petro, Yowane, Jake dœ Andere; Filipino dœ Toma; Bartelemi dœ Matie; Jake gbolo nœ Alefe, Shimu uzu kœ'e osho ndœ lipanda œdœ pe Yudasi gbolo nœ Jake. ¹⁴ Endje kœ, endje sœ lima dœ gbetselœ bale, yé œ ngbœbatœ endje

mbœrœ kœki fœ Ndjaba œb dœ œb awa bale dœ anga ayashe b̄ata Mareya á tshe zu Yisu œdœ pe ndje aaya Yisu.

¹⁵ Lœ anga olonœ asœmœ bale, Petro áalafo ba ugurutœ ayindœ Yisu kama bale dœ zazu bale á endje ngbœba lima tœ endje, yé œ pa ngbi adœeke: ¹⁶ «Aya, œ li adœeke o'o á Ðtsho Ishiri pa lima ndœ nœ ala Buku nœ Ndjaba, lœ ama gbozu Davidi tœ upu nœ Yudasi á tshe to lima azu na tœnœ ndœ kœza Yisu, mbœrœtœ endje. ¹⁷ Andaa Yudasi sœ lima awa bale dœ 'a yé tshe sœ lima ndje dœ akwa nœ ye. ¹⁸ Uzunœ asœmœ yo lima kindi dœ ngendja á endje ko lima fœ she manda ekperœ nœ ye. Tshe te lima dœ kumu ye, uvu ye de wuruu yé sheta ye yaranga ga ati. ¹⁹ Azu lœ Yerusalem kœ wusœ o'o asœke. Ádánœ á endje e iriri kindinœ dœ o'o ama ogo endje adœeke: Hakeldama, œ yindœ kœpa adœeke “oshœ indji”. ²⁰ Yé endje sú ala mbeti nœ Itshi adœeke: “Tshelœ gbagba nœ ye œ fa gusu yé uzu bale œ sœ lœ nœ nene.” Yé ga pa nœ dœmœ: “Anga angbi uzu œ za akwa nœ ye.”

²¹ A sœ dœ anga azu á endje na lima tœ awa dœ 'a dœ lœkœ á Gbozu Yisu sœ lima pa 'a, ²² kœto kpœpa batisimu nœ Yowane œrr ga tœ olo kœœ she ga lafo. Œ li adœeke anga uzu bale ugurutœ endje, te timu awa bale dœ 'a ndœ

kœmindœ kœshe nœ ye ugu-
rutœ akuzu.»

²³ Endje yisœ azu bisha:
Yozefu á endje e she
Barsabase á endje donga ndje
she dœ ì'iri Yustushe œdœ
pe Matiase. ²⁴ Yé manda nœ
endje za avwala nœ endje
para kœkœ adœke: «Æbœ,
Gbozu á bœ wusœ lœsu uzu
kœ. Yisœ uzu tsheneke á bœ
ke she ugurutœ azu bisha
asœke ²⁵ adœke tshe mbœrœ
akwa nœ aayi avwa lœ kudu
Yudasi á tshe katœ nœ ti, á
na ga tœ osho á li dœ she
ascœmœ.» ²⁶ Endje ta wuka
mbœrœ kœgbœ uzu bale yé
wukanœ te ga pa Matiase.
Ádánœ á tshe li ga ugurutœ
aayi avwanœ ndjokpa dœ
bale dœmœ.

2

Ndjaba vwa Òtshœ Ishiri

¹ Lœkœ á olo angbo Patekœte
li, ayindœ Yisu ngbœbatœ
endje para kœkœ ga tœnœ.
² Trale, ingiri to bœ lafo bœta
egerœ yugu yé œ su tshelœ
anda á endje sœ lima tœnœ
djigi. ³ Endje wu œrœ á wuta
ga ndœ endje bœta owo, œ
kurutshelœtœ endje á sœ ga
pa kumu uzu dœ uzu. ⁴ Endje
para kœkœ gbœ Òtshœ Ishiri yé œ
tetœ kœpa angbi o'o ama ogo
bœta á Ishiri to fœ endje.

⁵ Anga Ayuda nœ òtshœ lœsu
sœ ndje lima lœ Yerusaleme,
endje to lima djelœ ogo kœ
pa òshœ. ⁶ Ingiri yugunœ za
lima osho djigi, yé ukpulu
azu ngbœbatœ endje œ sœ
kœkitœ œsœnœ, mbœrœ uzu
dœ uzu sœ lima kœdji o'o dœ

adja o'o ama ogo ye. ⁷ Endje
kitœ œsœnœ, œ sœ dœ yanga
yé á pa adœke: «Azunœ asœ
para kœkœ á endje pa o'o
asœ, dœdœ azu Galilayi nene
a? ⁸ Æ mbœrœ koto á uzu
dœ uzu lœ ugurutœ azœ
sœ kœdji endje dœ o'o ama
ogo ye a? ⁹ Ugurutœ azœ,
a sœ dœ Aparte, Amede dœ
Elame, azu ogo Mezopotami,
azu ogo Yuda dœ kapadose,
azu ogo Ponte dœ Azi, ¹⁰ azu
ogo Friji dœ Pafili, azu ogo
Ezipito dœ azu tshakala ogo
Sirene bœ lœ Libi; anga endje
kœdœ endjeneke á endje to
lœ Roma, ¹¹ adja Ayudanœ
œdœ azu neke á endje wuta
aayi kœdonga Ndjaba nœ
Ayuda ascœmœ; azu ogo Krete
dœ endje nœ Arabi. Kashe
azœ para kœkœ, a dji endje
kœpa o'o dœ ama ogo azœ,
kœgbara ogboro œrœ á Nd-
jaba mbœrœ.» ¹² Endje kœkœ,
endje ki lima tœ œsœnœ, yé œ
yutœ endje adœke: «Æ yindœ
kœpa adœke gadœ dœ mœ a?»
¹³ Kashe anga azu sœ lima
kœmœ endje adœke: «Ìpi dá
mbœrœ endje ascœmœ.»

Kœyisœrœ nœ Petro

¹⁴ Yé Petro kœza o'o ugu-
rutœ aayi avwa ndjokpa
dœ bale á endje sœ lima
tœ œsœnœ, á kœpa dœ œgbœ
adœke: «E'e dœ Ayuda œdœ
pe 'e dœ azu para kœkœ á 'e
sœ lœ Yerusaleme kpœke, 'e
wusœ œneke á sœ kœrotœ
nœ, 'e dara utu 'e yé œ dji mœ
dœ òtshœnœ. ¹⁵ Wala, azunœ
asœke ndjondjo ipi bœta á
'e sœ kœgbe tœnœ ascœmœ

nene: mbœrœ a sœ damba
kolœ dœ ada ɔɔ mindu dœ
vana gbambanœ. ¹⁶ Kashe
œneke á sœ kœmatœ endje
ngɔngɔ asœke kœdœ o'o á ayi
kœgbara o'o Jowele pa lima.
Tshe gbara lima adœke:

¹⁷ “Ndjaba pa adœke: Lɔkɔ
kœka tshapashɔ,
mœ vwa Ishiri nœ mœ ga pa
azu kɔ,

agbolo yakoshe œdœ pe
ayawuru nœ 'e œ te
aayi kœgbara o'o,

alanga nœ 'e œ wu bala œrœ
lœ ulu,

ayagbozu nœ 'e œ wu ndje
bala œrœ lœ ulu.

¹⁸ Adjapu, ɔɔnœ asœmœ
mœ vwa Ishiri nœ mœ ga
pa aayi akwa nœ mœ
dœ ayakoshe œdœ pe
ayashe,

yé endje te bala aayi kœgbara
o'o.

¹⁹ Mœ mbœrœ bala ogboro
œrœ ɓa lafo, yé œ ma
ambara afá ɓa pa ɔshɔ
ɓa ke:

indji œ tu, owo œ tshi yé
ngawo œ da.

²⁰ ɔɔ œ fa butshɔ,
yé yapu œ sœ ɓata indji,
utshunœ adœke olo kœna
Gbozu li,

egerœ olo œdœ olo nœ mokɔ.

²¹ Yé uzu kɔ á tshe ki dœ i'iri
Gbozu, tshe she.”

²² «Azu tshelœ Israyele, 'e
dji o'o mœ: Yisu, uzu tshœlœ
Nazarete kœdœ lima uzu á
Ndjaba ma gbɔgbɔ nœ ye
fœ 'e lœ ye dœ awa nœ
kœmbœrœ afá, ogboro œrœ
œdœ kœma ambárá œrœ ɓa
ugurutœ 'e ɓata á 'e wusœ nœ
dœ tœ'e. ²³ Uzunœ asœmœ,
'e za lima she ga tshaabrœ

azu á endje wuwusœ Ndjaba
nene, yekane á endje wo she
á kuru she ga pa kurushi
lindœ agbe nœ Ndjaba á
tshe guma. ²⁴ Kashe Ndjaba
she she, yé œ gbota she lœ
kanga nœ kuzu mbœrœ œ
lili adœke kuzu ropa ye dœ
gbɔgbɔ nene. ²⁵ Davidi pa
lima o'o tœ upu nœ ye adœke:

“ɔɔ dœ ɔɔ mœ sœ kœwu
Gbozu utshu mœ,
mbœrœ á tshe sœ ga tœ kuni
mœ

adja awa œ za mœ bale nene.

²⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, lœsu
mœ su dœ yanga

yé ama mœ œ ɓi ndje itshi dœ
yanga.

Ga pa nœ kɔ, undu mœ œ
yatœ ye lœ kœsœ gee

mbœrœ á mœ za lœsu mœ ga
tœ zœ.

²⁷ Gbambanœ nene, Gbozu,
ɓœ katœ mœ ti

lœ ogo nœ akuzu nene,

ɓœ yi ndje ndœ nœ adœke
œmœ dœ œyerœ uzu
nœ zœ mœ fu lœ koto
akuzu nene.

²⁸ Bœ yi lima sœ awa soro fœ
mœ,

lœsu mœ œ su dœ yanga
mbœrœ kœsœ awa
bale dœ ɓœ.”

²⁹ «Aaya, œ li adœke mœ pa
o'ara fœ 'e tœ upu nœ ata
azœ dœ Davidi: tshe tshu
lima, endje shi she yé tshapa
udu ye sœpe damba œrr
kpesheke ndœ azœ. ³⁰ Kashe
œshe kœdœ lima ayi kœgbara
o'o, yé tshe wusœ nœ adœke
Ndjaba dara lima ama ye
adœke anga gbolo tshelœ
ye œ te gbozu manda ye.

³¹ Davidi wu lima sœ œrœ
á yindœ kœwuta bala tœnœ,

yé tshe gbara lima o'o koeshe
 næ Masiya. Tœnœ dá tshe
 pa lima adœke: "Tshe sœsœpe
 lima læ ogo næ akuzu nene,
 yé tshe fufu lima nene."
³² Adja Ndjaba she Yisu læ
 akuzu. A'a para kœkœ kœdœ
 atimu næ o'onœ. ³³ Ndjaba za
 she 6a tœ kuni ye, œ to Ɔtshœ
 F'iri á tshe pa lima tœ ye fœ
 she á tshe kurutshelœ næ tœ
 'a bata á 'e sœ kœwu tœnœ á
 sœ kœdji tœnœ. ³⁴ Davidi œœ
 ga lafo nene gbaa, kashe tshe
 pa adœke:

"Gbozu Ndjaba pa fœ Gbozu
 næ mœ:

sœ ga ati ga tœ kuni mœ,

³⁵ œerrr ga tœ lœkœ á mœ fa
 azu á endje yiangba
 zœ, ga tshada zœ bata
 mbata."

³⁶ «Azu Israyele, 'e wusœ
 næ dœ Ɔtshœnœ adœke: Yisu
 á 'e kuru she lima ga pa
 kurushi asœmœ, Ndjaba
 mbœrœ adœke tshe fa Gbozu,
 yé œ fa Kristu*.»

Ali kœfatshalœsu azu

³⁷ Lœkœ á azu dji o'onœ
 asœmœ ataa, lœsu endje ka
 endje, yé endje yu Petro
 œdœ pe anga udu aayi avwa
 adœke: «Aaya, 'a mbœrœ
 gade?» ³⁸ Petro gi fœ endje
 adœke: «'E fatshalœsu 'e: uzu
 dœ uzu gbœ batisimu dœ f'iri
 Yisu Kristu yeka á Ndjaba
 kœdjerœndœ ekperœ næ 'e.
 Yé Ndjaba œ to Ɔtshœ Ishiri
 fœ 'e. ³⁹ Gbambœnœ nene,
 o'o næ Ɔtshœ Ishiri á Ndjaba
 pa lima tœnœ, œ sœ mbœrœ
 e'e dœ agbolo næ 'e, œdœ
 ndje pe azu á endje sœ læ

ingirinœ, endjeneke á Gbozu
 Ndjaba næ azœ œ 'e bala
 endje.» ⁴⁰ Petro kpa pa o'o
 ndjoro fœ endje. Tshe pa
 ala o'o kœ adœke endje yindœ
 œneke á œne pa, yé œ gbota
 gbetshelœ næ endje dœ kœpa
 adœke: « 'E yindœ soro á
 Ndjaba za fœ 'e mbœrœ á
 kœgitœ 'e ugurutœ azu osho
 asœ á Ɔtshœ endje gaga nene!»

⁴¹ Endje neke á endje yi
 lima ndœ o'o næ ye, endje
 gbœ batisimu. Yé dœ œlœnœ
 asœmœ, azu ga pa œrœ næ
 kutu voto te lima ga ndœ
 ukpulu ayindœ Yisu.

*Ali kœngbœbatœ ayindœ
 Yisu*

⁴² Endje zatœ endje djigi ga
 tœ kœyisœrœ næ aayi avwa
 yé œ sœ kœngbœbatœ endje
 læ yazu, œ sœ kœkurutshelœ
 mapa tœ endje dœ pe kœki
 fœ Ndjaba kpœtœ œsœnœ
 awa bale. ⁴³ Awa li lima tœ
 endje kpa kpa kpa ye: Aayi
 avwa mbœrœ ogboro œrœ
 yé œ má ndje ambárœnœ.
⁴⁴ Ayindœ Yisu para kœkœ sœ
 lima kpœtœ œsœnœ bale yé
 œ ngbœa œrœ næ endje kœ
 ga tœ næ bale. ⁴⁵ Endje ka
 lima kindi næ endje ndje dœ
 œrœ næ endje á kurutshelœ
 ngendjanœ dœ mara adœke
 uzu dœ uzu gbœ liaka ogo
 næ ye. ⁴⁶ Endje sœ lima
 kœngbœbatœ endje œlœ dœ œlœ
 6a læ Tepelo, yé œ sœ lima
 kœzi œrœ kpœtœ œsœnœ
 bale 6a læ anda næ endje.
 Endje sœ lima kœzi œrœ
 dœ yanga œdœ Ɔtshœ lœsu.

* 2.36 2.36 Kristu dœ o'o ama ogo Greke kœdœ Masiya

47 Endje sœ lima kœdonga Ndjaba, yé azu kœ yi lima ndœ endje waa. ɔɔ dœ ɔɔ, Gbozu sœ kœyi endjeneke á endje gbœ kœshe ga ugurutœ azu Ikrizia.

3

Petro she uzu á ada ye tshu

1 Anga kidala bale dœ ada ɔɔ votœ, Apetro dœ Yowane ro lima kœdonga Ndjaba ɔa lœ Tepelo. 2 Anga yakoshe bale á ada ye tshu tshakudu ye pe lœ gbolo ye sœ lima kœsœ ndoo dœ manda gbagba Tepelo á endje e «ɔtshœ Manda». Endje sœ lima kœna dœ she ɔɔ dœ ɔɔ ga zœ mbœrœ á tshe kœyœndœ œrœ tshakane azu á endje sœ kœli ga lœ Tepelonœ. 3 Lœkœ á tshe wu Petro œdœ Yowane kœli ga lœ Tepelonœ, tshe yœndœ œrœ tœ endje. 4 Yé Apetro dœ Yowane tondœ ye, œ pa fœ she adœke: «Tondœ 'a.» 5 Uzunœ tondœ endje dœ gbetshelœ adœke endje to œrœ fœ œne zœ.

6 Á Petro kœpa fœ she adœke: «Mœ gugu dœ ngendja bale nene, kashe œneke á mœ sœ dœ tœnœ, mœ to fœ ɔœ: dœ i'iri Yisu Kristu, uzu Nazarete, áalafo œ na ana!» 7 Petro za kuni ye, œ ti she ga lafo. Trale, ada ye dœ tshelœ porongato ada ye yœrœ tshelœ tœ endje; 8 yé gbikivwigbi, tshe áalafo œ tetœ ana. Tshe li awa bale dœ aayi avwa ga lœ Tepelonœ, œ ka, œ i kpitikpiti dœ pe kœdonga Ndjaba. 9 Azu para

kœkœ sœ lima kœwu she kœna ana œdœ pe kœdonga Ndjaba. 10 Azu tra she tuu, œ pa adœke: «E dœdœ œshe dá sœ kœsœ lima ɔa pa ɔtshœ manda Tepelo yekane á sœ kœyœndœ œrœ nene a!» Uvuru endje kpa lima lœ nœ tœ kœwu œrœ á mbœrœtœ endje lima fœ uzunœ á ada ye tshu asœmœ.

O'o nœ Petro

11 Bata á uzu sœmœ yiyi lima ndœ kœgitœ ye tœ Apetro dœ Yowane nene, azu para do ga lafo œ sœ kœkpa ga ndœ endje ngbœlœ tshakudu mbarasane á endje e i'irinœ adœke mbarasane nœ Salomo. 12 Petro kœwu endje á kœpa adœke: «Azu Israyele, mbœrœ gade á uvuru 'e œ kpa lœ nœ tœ kœshenœ asœke a? Mbœrœ gade dá 'e sœ kœtœndœ 'a ɔata gbœgbœ nœ 'a dœ tœ 'a too manda Ndjaba á tshe sœ dœ 'a dá mbœrœ adœke á uzunœ asœke na ana a? 13 'E wusœ nœ adœke Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Yakobo, Ndjaba nœ aata azœ, œshe dá ma mokœ nœ ayi akwa nœ ye dœ Yisu. E'e dá ka lima she adœke endje wo she; yé ɔɔ á Pilato yi lima ndœ kœkatœ ye ti, 'e vvara lima tœ 'e ye. 14 'E vwaratœ 'e tœ uzu á tshe sœ yerœ, á sœ ndjii, yeka á yu lima Pilato adœke tshe za anga ayi kœwo azu fœ 'e. 15 'E wo lima Gbozu* nœ soro, kashe Ndjaba she she ugurutœ akuzu yé 'a kœdœ atimunœ. 16 Ngœngœ

* 3.15 3.15 Ayi kœza soro fœ azu

asœ 'e wu yakoshe asœke. 'E wusœ ye dœ ɔtshɔnœ: 'i'iri Yisu dá she she mbœrœ 'a sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. Mbœrœ gbɔgbɔ nœ 'i'iri ye dá tshe wuta dœ ɔtshɔ ɔkɔ bata á 'e wu utshu 'e para kɔkɔ asœke.

17 «Kashe aaya, mœ wusœ nœ adœke e'e dœ agbozu nœ 'e, 'e mbœrœ lima atamœ mbœrœ á 'e wuwusœ adja o'o nene. 18 Kashe Ndjaba mbœrœ ndœma ye á tshe pa lima toœnœ lœ ama aayi kœgbara o'o. Tshe pa lima adœke Masiya á tshe na, tshe wu oyo waa. 19 Mbœrœ toœnœ atamœ, aaya, 'e fatshalɔsu 'e dœ œ kwa ga ndœ Ndjaba. Œdœ 'e kœmbœrœ ataa, tshe mbœrœ adœke ekperœ nœ 'e yiwa ye. 20 Atamœ ndje, Gbozu Ndjaba œ mbœrœ adœke 'e gbɔ ɔtshɔ olo nœ kœyatœ 'e, yé tshe vwa Masiya á tshe ke lima she utshunœ katshatsha mbœrœ 'e asœmœ, fœ 'e. Œshe kœdœ Yisu. 21 Kashe ngɔngɔ asœke, Yisu Kristu œ sœ 6a lafo œrrr ga tœ lɔkɔ á œrœ kɔ œ gumatœ ye liaka œneke á Ndjaba pa lima ndœ nœ lœ ama ayerœ aayi kœgbara o'o nœ ye. 22 Moyize pa lima adœke: "Gbozu Ndjaba œ vwa bala ayi kœgbara o'o bale bata mœ, tshe dœ anga aya 'e. 'E dji bala œneke kɔ á tshe pa fœ 'e. 23 Azu á endje tshapu kœdji she, endje sœ ugurutœ azu nœ Ndjaba nene yé endje tshu." 24 Yé aayi kœgbara o'o kɔ, kœto kpœpa Samwele œrrr ga tœ azu á endje sœ

angba ye, uzu dœ uzu gbara lima o'o tœ upu nœ lɔkɔnœ asœke. 25 E'e kœdœ agbolo nœ ayi kœgbara o'o, 'e kœdœ ndje agbolo ayo á Ndjaba guma lima dœ aata azœ lɔkɔ á tshe pa lima fœ Abrayamo adœke: "Lœ awa nœ aata zœ, mœ to kane mœ ga pa azu kɔ pa ɔshɔ." 26 Mbœrœ 'e dá Ndjaba vwa ayi akwa nœ ye utshunœ. Tshe vwa she adœke tshe to kane ye ga pa 'e, yé uzu dœ uzu katœ kœmbœrœ ekperœ.»

4

Apetro dœ Yowane 6a utshu aayi kœwa ngbanga nœ Ayuda

1 Lɔkɔ á Apetro dœ Yowane sœpe kœpu o'o, agbozu tshapa anganga Ndjaba, gbozu tshapa aayi kœgbɔndœ Tepelo œdœ Asadukayi, yi lima kumu endje. 2 Endje sœ lima dœ ókó tɔpanœ kpuru kœwu adœke aayi avwa sœmœ bisha sœ kœyisœ œrœ yé œ sœ kœpandœ nœ adœke bata á Yisu shé lœ kuzu, azu á endje tshu lima, endje she ndje lœ kuzu. 3 Endje tepa endje, œ ko endje va ga lœ kángá œrrr ga tœ kœkɔrɔ osho mbœrœ ɔlɔ di lima ye. 4 Lœ ugurutœ azu á endje dji lima ɔtshɔ O'o, azu ndjoro sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, yé ayindœ Yisunœ wuta azu ga pa œrœ nœ kutu mindu (5.000) dœ ɔlɔnœ asœmœ.

5 Osho kɔrɔ pa nœ yeka á agbozu tshapa Ayuda, agbozu Ikrizia, aayi kœyisœ awa akwanœ á endje sœ lœ

Yerusalem, ngebɔba lima tɔe endje. ⁶ Ana á tshe dɔe egerɔe nganga Ndjaba, dɔe Kayifa, dɔe Yowane, dɔe Alekezandre ɔedɔe pe azu kɔ lɔe bingi nɔe agboro anganga Ndjaba dá ngebɔba lima tɔe endje ɔa zɔe.

⁷ Endje to Apetro dɔe Yowane ro tɔenɔe ga utshu endje, yé endje yu endje adɔeke: «'E mbɔerɔe ɔerɔenɔe asɔeke dɔe gbɔgbɔ ndje pe dɔe i'iri de e?»

⁸ Yé Petro á tshe sɔe lima dɔe gbɔgbɔ nɔe ɔtshɔ Ishiri kɔɔpa fɔe endje adɔeke: «Agbozu tshapa azu ogo ɔedɔe agbozu,

⁹ 'a mbɔerɔe ɔtshɔerɔe fɔe uzu á ada ye tshu yekane á endje sɔe kɔeyu 'a kpesheke adɔeke 'a pandɔe mara ɔerɔe á 'a mbɔerɔe á uzunɔe asɔe she. ¹⁰ Ataa ɔe li adɔeke e'e kɔkɔ ɔedɔe azu Israyele, 'e wusɔe nɔe dɔe ɔtshɔnɔe adɔeke uzunɔe á tshe ka utshu 'e asɔeke, tshe she mbɔerɔe i'iri Yisu Kristu, uzu Nazarete á 'e kuru lima she ga pa kurushi yeka á Ndjaba she she lɔe akuzu. ¹¹ Ɖeshe kɔedɔe badja á e'e dɔe aayi kɔemɔ anda za lima vwi'i, tshe fa badja á anda ɔe shi mbɔerɔe tɔenɔe.

¹² Azu ɔe gbɔ kɔeshe kolɔe ɔa ndɔe ye. Gbambanɔe nene, pa ɔshɔnɔe asɔeke, anga angbi i'iri á Ndjaba za adɔeke azu gbɔ kɔeshe lɔe awanɔe, gugu nene.»

¹³ Kɔewu adɔeke Apetro dɔe Yowane ka kolɔe mbimbimbi ga pa o'o nɔe endje, aayi kɔewa ngbanga i lima gbandjuru mbɔerɔe endje kɔedɔe amba azu á endje wuwusɔe ɔerɔe nene. Kashe endje wu ndje lima sɔe nɔe adɔeke endje kɔedɔe azu á endje

sɔe lima awa bale dɔe Yisu. ¹⁴ Kashe ɔata á endje sɔe lima kɔetɔndɔe uzunɔe á tshe she, á tshe ka lima utshu endje, awa kɔegi o'o tɔe endje gugu lima nene. ¹⁵ Á endje kɔeza awa fɔe Apetro dɔe Yowane kɔewuta damba ga shu yé endje kɔetetɔe kɔeyutɔe endje ugurutɔe endje: ¹⁶ «A mbɔerɔe gade tɔe azunɔe asɔeke a? Mbɔerɔe azu para kɔkɔ lɔe Yerusalem wusɔe nɔe ngbi adɔeke, endje dá mbɔerɔe afá asɔe, yé a shara nene. ¹⁷ Kashe ɔe li adɔeke a mbɔerɔe kɔ adɔeke o'onɔe tete lɔe utu azu para kɔkɔ nene. A za uvuru endje adɔeke endje kpa papa o'o bale dɔe i'iri uzu nɔe endje asɔemɔe nene.»

¹⁸ Manda nɔe, endje 'e endje, ɔe pakata endje kɔɔpa o'o ɔedɔe pe kɔeyisɔe ɔerɔe dɔe i'iri Yisu. ¹⁹ Kashe Apetro dɔe Yowane gi fɔe endje adɔeke: «Ɖerɔe gade dá sɔe ndjii utshu Ndjaba a? 'A dji 'e too 'a dji Ndjaba? 'E wa ngbanganɔe dɔe tɔe 'e kane. ²⁰ Yé tɔe a'a nɔe 'a, 'a vu ama 'a tɔe ɔerɔe á 'a wu dɔe ala 'a yé á dji dɔe utu 'a nene.» ²¹ Kɔedji o'onɔe ataa, aayi kɔewa ngbanganɔe gbagbara endje ɔerrr ɔe katɔe endje ti. Endje gbɔgbɔ lima awa ndɔe kɔewa ngbanga ga tɔe ɔkɔ endje nene gbambanɔe nene, azu para kɔkɔ sɔe lima kɔedonga Ndjaba mbɔerɔe ɔerɔenɔe á wuta. ²² Yakoshenɔe á endje she she lɔe awa nɔe afá asɔemɔe, sɔe lima dɔe ungu kɔeropa zazu bisha.

Ayindɔe Yisu sɔe kɔedonga

Ndjaba

²³ Apetro dœ Yowane gu ga ndœ anga endje lœkœ á aayi kœwa ngbanganœ mi lima kane endje tœ endje, œ pandœ neke kœ á agboro anganga Ndjaba dœ agbœ Ayuda pa fœ endje. ²⁴ Manda kœdji o'onœ, aka endje para kœkœ awa bale, endje za avwala fœ Ndjaba dœ o'onœ atake: «Gbozu Ndjaba, œbœ dá mbœrœ tshalafœ, dœ œshœ, dœ ungu œdœ pe œneke kœ á sœ loenœ, ²⁵ œbœ dá za o'onœ asœke lœ awa nœ Œtshœ Ishiri ga lœ ama ata 'a dœ Davidi á tshe kœdœ ayi akwa nœ zœ:

“Mbœrœ gadœ á ogo kœ sœ
kœturu tœnœ,

yé mbœrœ gadœ á azu
sœ kœvwarandœ
kœmbœrœ œrœ

kashe œ gugu dœ ádá nene?

²⁶ Agbozu tshapa œshœ gu-
matœ endje,

yé agbozu kuma akwa
ngbœtœ endje

mbœrœ kœnga koshe ga tœ
Gbozu Ndjaba

œdœ pe ga tœ Masiya nœ ye.”

²⁷ Gbamba nœ nene, œtœnœ kœdœ adjapu adœke Aerode dœ Pose Pilato ngbœatœ endje dœ angbi azu œdœ pe azu ogo Israyele ba lœ ongbonœ asœke mbœrœ kœnga koshe ga tœ Yisu, œyerœ ayi akwa nœ zœ á tshe dœ Masiya nœ zœ. ²⁸ Dœ tœnœ ataa, endje mbœrœ liaka gbetshelœ nœ zœ kœ á bœ za lima dœ gbœgbœ œdœ œneke kœ á bœ yi lima ndje ndœ nœ dœ tœ zœ. ²⁹ Yé ngœngœ asœke Gbozu, tondœ

mara á endje ndanga 'a asœke yé œ to uvuru fœ aayi akwa nœ zœ dœ endje mindœ o'o ama zœ dœ gbœgbœ kœ. ³⁰ To kane zœ ga pa kumu azu kœ mbœrœ adœke kœshe azu, ambárá œrœ dœ pe afá, mbœrœtœ endje dœ 'iri Yisu á tshe dœ œyerœ ayi akwa nœ zœ.» ³¹ Manda kœza avwala nœ endje, oshœ á endje sœ lima tœnœ turu yé endje para kœkœ, endje gbœ Œtshœ Ishiri œ tetœ kœpandœ Œtshœ O'o dœ gbœgbœ.

*Ayindœ Yisu ngbœba œrœ
nœ endje ga tœ œsœnœ*

³² Ukpulu azu á endje fa lima ayindœ Yisu, sœ lima dœ lœsu œdœ pe dœ gbetshelœ bale. Anga uzu bale pa pa lima adœke œrœ nœ œne sœ pa undu œne dœ tœ œne nene, kashe endje sœ kœngbœba lima kœ ga tœ œsœnœ bale. ³³ Aayi avwa nœ Yisu sœ lima kœmindœ o'o kœshe nœ Gbozu Yisu ugurutœ akuzu dœ gbœgbœ, yé Ndjaba sœ lima kœza œtshœ lœsu ye ga pa endje kœ.

³⁴ Uzu bale dœdœ lima ayi oyo ugurutœ endje nene. Gbambœ nene, endjeneke á endje sœ lima dœ kindi too dœ anda, endje ka lima œ na dœ ngendjanœ, ³⁵ yé œ ko fœ aayi avwa. Lœ kœkurutshelœ nœ, uzu dœ uzu sœ lima kœgbœ lindœ œneke á li dœ she. ³⁶ Anga uzu bale lœ mara nœ Alevi sœ ndje lima ugurutœ endje. 'iri ye kœdœ Yozefu á endje zu she lakpi Shipre. Aayi avwa e ndje lima she Barnabase, œ

yindœ kæpa adœke «uzu koeto gbɔgbɔ». ³⁷ Tshe sœ ndje lima dœ kindi nœ ye, yé œ ka, œ na dœ ngendjanœ yeka á ko fœ aayi avwa.

5

Anania dœ Safira

¹ Anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Anania, dji lima tœ ye dœ awonœ yé œ ka kindi nœ endje. ² Manda nœ, endje sœ lima dœ egerœ lœsu dœ awonœ, yé œ gumasœ tshakala ngendjanœ mbœrœ endje yeka á na dœ udunœ fœ aayi avwa. ³ Kashe Petro pa adœke: «Anania, mbœrœ gadé á Satana li ga lœsu zœ ata a? Bœ fara Ɔtshɔ Ishiri, yé œ gbɔtœ tshakala ngendja kindi. ⁴ Bœ ka má tœ kœka kindinœ ye nene a? Too bœ kœka, mbœrœ gadé bœ mbœrœ má œrœ á bœ yindœ nœ dœ ngendjanœ nene a? Gbetshelœnœ ascœmœ li ga lœsu zœ koto o? Ɖ dœdœ azu dá bœ fara endje nene, kashe Ndjaba dá bœ fara she ascœmœ.» ⁵ Lœkɔ á tshe dji o'onœ ascœmœ ataa, tshe nœ vwɪ œ te, œ tshu ye. Awa za azu á endje dji lima o'onœ. ⁶ Agbolo modo vwele lima she dœ lœba, yé œ na œ shi she ye.

⁷ Manda ada œlɔ votɔ, awonœ wuwusœ œneke á mbœrœtœ endje nene, yé œ li tœndu tœndu ga sœnda ga zœ. ⁸ Petro kœyu she adœke: «Pandœ nœ fœ mœ kane, pa ngendja kindinœ á 'e ka dœ mœ a?»

Tshe kœyindœ nœ adœke: «Adjapu, pa ngendjanœ dœ mœ!» ⁹ Yé Petro kpa yu she adœke: «Mbœrœ gadé á bœ djitœ zœ dœ akɔ zœ á fara Ɔtshɔ Ishiri nœ Gbozu Ndjaba a? Dji kane, azu á endje to tœ kœshi akɔ zœ, endje ka 6a lœ manda 6a zœ. Ɖbœ ndje awa bale, endje shi ndje 6œ.» ¹⁰ Pe kpœlœ ma ye atake, tshe te ga tœ ada Petro œ tshu ye. Lœkɔ á agbolo modo li lima, endje wu adœke tshe tshu ye, yé œ za lima she á na á shi ndje she ndoo dœ akœnœ. ¹¹ Egerœ awa li lima tœ azu Ikrizia œdœ pe azu á endje dji lima ndœ o'onœ ascœmœ.

Afá nœ aayi avwa

¹² Aayi avwa sœ lima kœmbœrœ afá ndjoro, yé œ sœ lima kœma ambáránœ 6a ugurutœ azu. Ayindœ Yisu sœ lima kœngbɔtœ endje kɔ 6a tshakudu mbarasane nœ Salomo dœ gbetshelœ bale. ¹³ Uzu á tshe gugu dœ kœyindœrœ nene œ li kœli ga ndœ endje nene, andaa azu sœ lima kœpandœ œtshœrœ nœ ayindœ Yisu. ¹⁴ Ayakoshe dœ pe ayashe ndjoro sœ lima kœfatshalœsu endje ga ndœ Gbozu, yé œ sœ lima ga ugurutœ ayindœ Yisu ascœmœ. ¹⁵ Endje sœ lima kœwuta dœ aayi kœba ga tœ ala awa, yé œ sœ lima kœko endje ga pa kelekpa œdœ ga pa kondja mbœrœ adœke Petro kœsœ kœero tœnœ, á ishiri ye kœna ga pa anga endje ugurutœ endje. ¹⁶ Anga ukpulu azu ogo á sœ mashenga dœ Yerusaleme na

ndje lima dœ aayi koba œdœ pe azu á ekpe ishiri sœ pa endje, yé endje she lima para kôkô.

Ærœ kanga á aayi avwa wu

¹⁷ Dœ lókônœ asœmœ, egerœ nganga Ndjaba œdœ endjeneke kô á endje sœ indiri ye, œ yindœ kœpa adœke azu tshelœ ngbôtœ nœ Asadukayi, endje sœ lima dœ ókó. ¹⁸ Endje ko aayi avwa, yé œ vwi endje ga lœ kángá. ¹⁹ Kashe dœ butshô, andjelu nœ Gbozu kôrô manda kángá yé œ ko endje ga shu, á pa fœ endje adœke: ²⁰ «'E na œ sœ ba lœ Tepelo. Yé ba zœ, 'e pandœ o'o upu nœ tafo soro fœ azu.» ²¹ Manda kœdji o'onœ, endje ro pe dœ amazi tuu ga lœ Tepelo, yé œ tetœ kœyisœ œrœ ba zœ.

Egerœ nganga Ndjaba yikumu ye, œshe œdœ azu á endje sœ indiri ye. Endje e lima osho ndœ angbôtœ nœ endje dœ agboro azu kœwa ngbanga, yé œ vwa azu adœke endje e aayi avwa á endje sœ ba lœ kángá. ²² Kashe lókô á aayi akwa wuta lima ba lœ kángá ba zœ, endje gbôgbô lima endje nene. Endje gu yé œ pa adœke: ²³ «'A wu manda kánganœ, endje tshu dœ otshônœ yé aayi kœgbândœ manda nœ ka ga pa nœ. Kashe lókô á 'a kôrô atake, a wuwu uzu bale ba lœ nœ ba zœ nene.» ²⁴ Kœdji o'onœ ataa, gbozu nœ aayi kœgbândœ Tepelo œdœ pe agboro anganga Ndjaba i

gbândjuru tœ upunœ, yé œ tetœ kœyutœ endje tœ neke á mbœrœtœ endje asœmœ. ²⁵ Kashe anga uzu na lima œ pandœ nœ fœ endje adœke: «'E wu, azu á 'e ko lima endje ga lœ kángá asœmœ, endje ka ba lœ Tepelo yé œ sœ kœyisœ œrœ fœ azu.»

²⁶ Yé gbozu tshapa aayi kœgbândœ Tepelo na dœ aturugu nœ ye, œ to aayi avwa lœ zitinœ kparawa adœke azu kœveve œne dœ badja nene. ²⁷ Endje na dœ endje ga lœ osho kœwa ngbanga, yé egerœ nganga Ndjaba te lima tœ kœwa ngbanga ga pa endje. ²⁸ Tshe pa fœ endje adœke: «'A kô 'e lima dœ œgbô tœ kœyisœ œrœ dœ ì'iri uzu asœmœ ye. 'E wu, 'e mbœrœ œrrr kœyisœrœ nœ 'e za tshelœ ongbo Yerusaleme djigi. Atamœ, 'e yindœ kœmindœ nœ adœke a'a dá wo yakoshenœ asœke a?»

²⁹ Kashe Apetro dœ anga udu aayi avwa gi adœke: «'E li adœke a mbœrœtœ azœ lindœ o'o ama Ndjaba, kashe œ doédœ lindœ œnœ azu nene. ³⁰ Ndjaba nœ aata azœ she Yisu á e'e, 'e wo lima she á za she ga pa kurushi ugurutœ akuzu. ³¹ Tshe za she ga pa kuni ye, œ fa she tœ Gbozu œdœ ayi kœshe azu mbœrœ adœke azu Israyele fatshalôsu endje yekane á Ndjaba kœdjerœndœ ekperœ nœ endje. ³² Yé tshe vwa 'a ndœ kœmindœ o'onœ asœke, a'a œdœ Otshô Ishiri á Ndjaba za fœ azu neke á endje sœ

kœmbœrcœtœ endje liaka o'o ama ye.»

³³ Kœdji o'onœ ataa, aayi kœwa ngbanga sœ dœ ókó tɔ pa nœ kpuru, yé œ yindœ kœwo aayi avwa. ³⁴ Kashe anga Farisayi bale á i'iri ye kœdœ Gamaliyele, œshe kœdœ egerœ ayi kœyisœ awa akwa á azu kɔ yindœ ye, sœ lima kpœtœmœ zœ. Tshe áalafɔ ɓa ugurutœ aayi kœwa ngbanga asœmœ, yé á pa adœke endje ko damba aayi avwa ga shu kane. ³⁵ Manda nœ, tshe pa ngbi adœke: «Azu tshelœ Israyele, 'e gbetshelœ 'e tœ œneke á 'e yindœ kœmbœrcœ fœ azu asœke kane. ³⁶ (Endœncœ didi damba nene, Teyudase má kpœke tœ ye ɓata uzu á œsœ ye li, yé azu ga pa œrcœ nœ kama vana te mangba ye. Endje wo she yé endjeneke kɔ á endje te lima mangba ye, endje kurutshelœtœ endje dœ ɔɔ yé anga œrcœ bale kpa gugu manda endje nene.

³⁷ «Manda ye, dœ lɔkɔ kœdi azu, Yudasi uzu tshelœ Galilayi kpa wuta, yé azu ndjoro te mangba ye. Kashe œshe ndje tshe tshu lima, yé endjeneke kɔ á endje te lima mangba ye kpa kuru ndje tshelœtœ endje. ³⁸ Ngɔngɔ asœke, mœ pa fœ 'e adœke 'e kpa gbege dœ azunœ asœke nene; 'e katœ endje dœ endje ro. Mbœrcœ œdœ gbetshelœ too akwa nœ endje kœto ɓa ndœ azu, œ yiwa dœ tœ endje zœ. ³⁹ (Edœ œ kœto ɓa ndœ Ndjaba, 'e li kœwo tœncœ nene. 'E mbœmbœrcœ adœke

'e gbɔ o'o dœ Ndjaba nene!»

Aayi kœwa ngbanga para kɔkɔ yindœ o'o Gamaliyele ngbi. ⁴⁰ Yé œ kpa e aayi avwa, œ sɔ endje dœ ndjapa. Manda kœmi upu fœ endje adœke endje kpa tata i'iri Yisu nene, endje katœ endje ti. ⁴¹ Aayi avwa gitœ endje utshu aayi kœwa ngbanga yé lœsu endje sú dœ yanga, mbœrcœ á endje wu oyo mangba i'iri Yisu. ⁴² ɔlɔ dœ ɔlɔ, œdœ ɓa lœ Tepelo too ɓa sœnda, endje sœ kolœ kœyisœ œrcœ nœ endje dœ pe kœpandœ ɔtshɔ O'onœ adœke Yisu kœdœ Masiya.

6

Azu mindu dœ bisha mbœrcœ kœti kane aayi avwa

¹ Dœ lɔkɔncœ asœmœ, ayindœ Yisu wuta lima ndjoro. Ayudancœ á endje zu endje lima lœ angbi ogo, á endje sœ kœpa o'o ama Greke tetœ kœpulœma endje tœ upu nœ anga endje á endje zu endje ɓa lœ ogo Israyele. Gbambancœ nene, endje pa lima adœke ɔlɔ dœ ɔlɔ á endje sœ kœkurutshelœ œrcœ, endje sœsœ kœgbe dœ ayashe koya á endje to lœ angbi ogo dœ ɔtshɔncœ nene. ² Aayi avwa ndjokpa dœ bisha ngbɔɓa ayindœ Yisu kɔ ga tœ œsœncœ, yé œ pa adœke: «(E lili adœke 'a katœ kœyisœ o'o ama Ndjaba ti yé œ gbe kolœ dœ akwa nœ kœzirocœ nene. ³ Mbœrcœ tœncœ ataa, aaya, 'e ke azu mindu dœ bisha (7) ugurutœ 'e á ɔtshɔ endje ga, endjeneke á endje

sú dœ Ɔtsho Ishiri œdœ pe kœwusœtœ yeka á a kœza akwanœ ascœmœ fœ endje. ⁴ Tœ a'a nœ 'a, 'a sœpe kœza avwala œdœ kœyisœ Ɔtsho O'o.»

⁵ Ayindœ Yisu para kœko yindœ o'onœ ascœmœ ngbii fœ endje. Endje ke Etiene, uzu nœ kœyindœrœ œdœ Ɔtsho Ishiri, Filipino, Prokœre, Nikanœre, Timo, Paremense œdœ pe Nikola á tshe kœdœ uzu á tshe yindœ Ndjaba nœ Ayuda 6a lœ ongbo Atiœshe. ⁶ Endje ma endje fœ aayi avwa yeka á endje za avwala, yé á to kane endje ga pa endje. ⁷ O'o ama Ndjaba sœ lima kœza osho kœ, yé ayindœ Yisu kpa ngba tœpanœ kpuru lœ Yerusalemœ. Anganga Ndjaba ndjoro fa lima lœsu endje, œ yindœ o'o nœ Yisu.

Kœtepa Etiene

⁸ Ɔtsho lœsu œdœ pe gbœgbœ nœ Ndjaba su lima Etiene kperœ, tshe fa lima œrœ yé œ má ambáránœ lœ ugurutœ azu. ⁹ Kashe dœ lœkœ ascœmœ, azu tshelœ Sinagoga á endje e endje «akanga á endje za awa fœ endje», endje kœdœ anga azu ogo Sirene, dœ anga azu ogo Alekezandri, dœ anga azu tshelœ Silisi œdœ pe endje nœ Azi tetœ kœgbugburu tshelœ o'o dœ Etiene. ¹⁰ Kashe 6ata á tshe sœ lima kœpa o'o lœ kœwusœtœ á Ɔtsho Ishiri to fœ she, awa adœke endje shara she gugu lima nene. ¹¹ Endje fara gugu lima azu dœ kowo mbœrœ á endje kœpa adœke: «'A dji she kœpa ekpe

o'o ga tœ Moyize œdœ pe ga tœ Ndjaba!» ¹² Endje bili azu, agbœ Ayuda œdœ aayi kœyisœ awa akwa. Yé endje na ndoo dœ Etiene œ bopa ye, á to she rotœnœ ga lœ angbœtœ kœwa ngbanga. ¹³ Endje na dœ ekpe atimu 6a zœ, yé á endje pa adœke: «Uzunœ á tshe sœ asœke kakatœ kœpa o'o tœ œyerœ Tepelo nœ zœ œdœ pe tœ awa akwa nœ Moyize nene. ¹⁴ 'A dji she kœpa adœke, Yisu, uzu tshelœ Nazaretœnœ ascœmœ œ ndi tshelœ Tepelo asœke, yé œ yapa ndje mara kœsœ nœ aata azœ á Moyize ka lima tœ nœ fœ azœ.» ¹⁵ Endjeneke kœ á endje sœ lima tœ œsœ angbœtœ kœwa ngbangœnœ, endje to lima ndœ Etiene, yé œ wu tshatshu ye 6ata œnœ andjelu.

7

Etiene pu o'o

¹ Egerœ nganga Ndjaba yu Etiene adœke: «œneke á endje pa dœ i'iri zœ kœdœ adja o'o a?» ² Etiene gi adœke: «Alaya mœ œdœ pe alaba mœ, 'e dji mœ kane. Ndjaba nœ mokœ wuta lima ga tœ ata azœ dœ Abrayamo lœkœ á tshe sœ lima 6a lakpi Mezopotami, utshunœ adœke tshe gu kœembœrœ ogo Harane. ³ Tshe pa lima fœ she adœke: «Katœ ogo zœ œdœ pe bingi nœ zœ ti, yé œ gu ndœ ogo á mœ yisœ nœ fœ 6œ.» ⁴ Yé Abrayamo katœ ogo nœ ye 6a lakpi Kalade ti, œ ro kœembœrœ ogo 6a lakpi Harane. Aba Abrayamo tshu

6a zœ yé manda kuzu ye, Ndjaba gi lima Abrayamo ga lœ ogo á 'e sœ lœ nœ ngõngõ asœke. ⁵ Kashe Ndjaba fafa lima Abrayamo tœ ayengõ ðshõnœ bale nene, á œdœ ndje osho nœ kœto ada ye ga tœnœ nene. Kashe tshe pa lima ndœ nœ fœ she adœke œne za bala ogonœ asœke fœ she dœ aatanœ, andaa œshe dœ Abrayamo gugu lima damba dœ gbolo nene. ⁶ Yé Ndjaba kpa pa lima fœ she atake: "Aata zœ œ mbœrœ bale angbi ogo. Endje te bala akanga 6a zœ, yé œ wu oyo manda ungu kama vana. ⁷ Kashe œmœ Ndjaba, mœ pa adœke mœ wa bala ngbanga ga tœ ogo á endje te akanga lœ nœ. Manda nœ, endje wuta 6a zœ yé œ gu ndœ kœza avwala fœ mœ kpœtœ oshonœ asœke."

⁸ «Ndjaba lu madu dœ Abrayamo yé ambárånœ kœdœ kœwa gaza ayakoshe. Mbœrœ tœnœ dá Abrayamo wa gbolo nœ ye dœ Izaka tœ gaza ðlõ á tshe mbœrœ olo mindu dœ votõ manda kœzu she. Awa bale Izaka wa lima gbolo nœ ye dœ Yakobo yé Yakobo wa ndje agbolo yakoshe nœ ye ndjokpa dœ bisha, á endje dœ aata azœ tœ gaza.»

⁹ «Aata azœ mbœrœ lima uku ga tœ Yozefu yé œ ka lima she mbœrœ kœte kanga 6a lœ Ezipito, kashe Ndjaba sœ lima dœ she awa bale. ¹⁰ Tshe gi she lœ oyo nœ ye kõ, œ to kœwusœtœ fœ she yé á mbœrœ adœke tshe wuta ðshõ uzu utshu Farawo,

gbozugo Ezipito. Farawo za she tœ ayi kœtondœ ogo Ezipito œdœ pe œrœ tshasœnda nœ ye kõ. ¹¹ A sœ atake, egerœ ogo za Ezipito œdœ pe ogo Kanana djigi. Oyo ro lima sœ nœ yé awa kœgbõ kœzirœ gugu lima tœ aata azœ nene. ¹² Lõkõ á Yakobo dji lima adœke kœzirœ sœ 6a lœ Ezipito, tshe vwa aata azœ utshunœ. ¹³ Tœ bisha kœro endje ga zœ, Yozefu pandœtœ ye fœ aayanœ, yé œ pandœ mara nœ ye fœ Farawo. ¹⁴ Manda nœ, Yozefu vwa osho adœke endje para abanœ dœ Yakobo œdœ pe ayonœ kõ na tœnœ. Endje sœ lima kõ azu zazu votõ dœ ndjokpa dœ mindu. ¹⁵ Yakobo na ga lœ Ezipito, yé œ tshu 6a zœ œdœ ndje pe aata azœ. ¹⁶ Endje ko lima oko endje ro tœnœ 6a lœ Sikeme yeka á shi endje 6a lœ udu á Abrayamo yõ lima tshakane agbolo nœ Amore.

¹⁷ «Bata á olo kœmbœrœ œrœ má Ndjaba pa lima tœnœ fœ Abrayamo ndo ye, aata azœ zu lima azu yé œ kpa wuta ndjoro lœ ogo Ezipito, ¹⁸ yekane á anga tafo gbozugo á tshe wuwu lima sœ o'o tœ upu nœ Yozefu nene, za akwa kœgbõndœ ogo Ezipito. ¹⁹ Gbozugonœ sœ lima kœfara azu nœ azœ, tshe ma lima ekpe ðshõ ye fœ aata azœ œrrr ga tœ kœpa fœ endje adœke endje ko aaya agbolo nœ endje á endje sœpe kœõ õngõ va e mbœrœ adœke endje tshu ye.» ²⁰ Dœ lõkõnœ asœmœ dá endje zu lima

Moyize. Tshe kœdœ lima ɔtshɔ gbolo tœ ala Ndjaba. Tshe mbœrœ lima yapu votɔ 6a lœ anda nœ abanœ. ²¹ Yé manda nœ, endje katœ ye ti, yawuru nœ Farawo za she œ gbøndœ ye lima 6ata adja gbolo nœ ye. ²² Endje yi lima sœ œrœ tshelœ Ezipito kɔ fœ she, yé tshe sœ lima dœ gbɔgbɔ lœ o'o œdœ pe lœ akwa nœ ye.

²³ «Lɔkɔ á tshe wuta lima ga tœ ungu zazu bisha, tshe gbɔ gbetshelœ kœro 6a ugurutœ aayanœ, azu tshelœ Israyele. ²⁴ Tshe wu lima uzu Ezipito kœfi anga uzu Israyele bale. Mbœrœ kœnga pa ayancœ asœmœ œdœ pe kœtɔ gEDA tshangba ye, tshe 6i uzu Ezipitonœ yercœwa fœ kuzu. ²⁵ Tshe gbe lima adœke aaya œne wusœ nœ adœke Ndjaba œ she endje lœ awa nœ œne. Andaa endje wuwu lima sœ nœ nene. ²⁶ Olo bale manda nœ, Moyize kɔ tshelœ azu Israyele bisha á endje sœ tœ koshe, yé œ ngbɔ6a endje ga tœncœ dœ o'o atake: "Anga mœ, e'e kœdœ aayazu! Mbœrœ gadœ á 'e 6itœ 'e a?" ²⁷ Kashe tsheneke á tshe sœ kœfi yangancœ gɔrɔ Moyize dœ o'o take: "Uzu dœ dá za 6œ tœ gbozu œdœ ayi kœwa ngbanga pa 'a? ²⁸ Bœ yindœ kœwo mœ 6ata á 6œ wo libi uzu Ezipito a?" ²⁹ Kœdji o'onœ asœmœ ata, Moyize kpa œ zatœ ye yiwa tœncœ 6a lœ ogo nœ Amadiane. Tshe zu lima agbolo bisha 6a zœ.»

³⁰ «Manda ungu zazu bisha, andjelu wuta ga tœ ye 6ala

la6a owo, 6a lœ a'eara ɔyɔ á sœ 6a lœ kpagagasho kaga Sinayi. ³¹ Moyize i gbøndjuru lɔkɔ á tshe wu œrœncœ asœmœ. Cœne gitœ œne ndoo á kœtondœ nœ kane, tshe dji tshama Gbozu Ndjaba kœpa adœke: ³² "Cœmœ kœdœ Ndjaba nœ aaba zœ, Ndjaba nœ Abrayamo, nœ Izaka dœ pe Yakobo." Awa litœ Moyize kpa kpa kpa ye; awa adœke tshe tondœ oshonœ gugu tœ ye nene. ³³ Á Gbozu Ndjaba kœpa fœ she adœke: "Gi ada zœ lœ œrada mbœrœ osho á 6œ ka ga tœncœ kœdœ œyerœ osho. ³⁴ Adjapu, mœ wu oyo á azu nœ mœ sœ kœwu tœncœ 6a lœ ogo Ezipito, œ dji ndœ iki endje; mbœrœ tœncœ ataa dá mœ jercœ kœshe endje. Na zœ, mœ yindœ kœvwa 6œ ngɔngɔ asœke 6a lœ Ezipito."

³⁵ «Tshetœ Moyize á azu Israyele gɔrɔ lima she á pa fœ she adœke: "Cœdœ dá za 6œ tœ gbozu œdœ ayi kœwa ngbanga a?" Cœshe dá Ndjaba vwa she 6ata gbozu, 6ata ayi kœshe azu lœ awa nœ andjelu á tshe wuta ga ndœ ye 6a lœ a'eara ɔyɔ. ³⁶ Cœshe dá ko endje wuta tœ nœ ga shu lœ ogo Ezipito. Tshe fa œrœ yé œ má ambárancœ lœ ogo Ezipito, 6a tœ egerœ ungu Fala œdœ 6a lœ kpagagasho manda ungu zazu bisha. ³⁷ Moyize dá kpa pa fœ azu Israyele adœke: "Ndjaba œ to bala ayi kœgbara o'o bale 6ata mœ fœ 'e lœ ugurutœ aaya 'e." ³⁸ Cœshe dá ka lima lœ ugurutœ aata azœ dœ pe andjelu á tshe pa lima o'o fœ

she 6a pa kaga Sinayi. Moyize dá sœ lima kœgbɔ o'o nœ soro 6a ndœ Ndjaba mbœrœ kœyisœ nœ fœ azœ.

39 «Kashe aata azœ yiya lima ndœ kœdji she nene; endje vwaratœ endje tœ ye yé œ yi lima ndœ kœkwatœ endje ga lœ ogo Ezipito. 40 Endje pa lima fœ Aro adœke: “Mbœrœ anga andjaba fœ 'a adœke endje gbœndœ 'a, mbœrœ Moyize má á tshe ko azœ wuta tœncœ ga shu lœ ogo Ezipitonœ asœmœ, 'a wuwusœ œrœ á wuta ga tœ ye nene.” 41 Endje mbœrœ lima ishiri aya ngombe dœ œlœncœ asœmœ œ sœ kœto okoro ga tœncœ, yé œ mbœrœ angbo dœ yanga mbœrœ œneke á endje mbœrœ lima dœ tœ endje. 42 Tœ kœgi œrœ tshangbanœ fœ endje, Ndjaba dœ tshapa ye gbœ endje yé œ katœ endje adœke endje donga angerepe* 6a lafo, 6ata á endje sú 6a la mbeti nœ ayi kœgbara o'o adœke:

“Azú Israyele, œmœ dá 'e
to lima agea œdœ pe
tokóró fœ mœ
manda ungu zazu bisha 6a lœ
kpagagasho a?

43 Œ œ nene. 'E za gbanda
tande nœ ndjaba
Moloke,
œdœ ishiri nœ ndjaba an-
gerepe nœ e'e dœ Re-
fane,

ishirinœ á 'e mbœrœ dœ tœ
'e á sœ kœdonga tœncœ
asœmœ.

Mbœrœ tœncœ ataa, mœ gœrœ
'e lœ ogo nœ 'e
doé œ vwa 'e waa 6a kele Ba-
bilone.”

44 «Aata azœ sœ lima dœ
gbanda tande á sœ kœma
adœke Ndjaba sœ dœ azœ
awa bale 6a lœ kpagagasho.
Ndjaba pa lima fœ Moyize
adœke tshe mœ anda tandenœ
6ata œneke á tshe wu lima.
45 Aata azœ gbœ gbanda tande
6a ndœ aba endje, yé œ te
œncœ endje. Lœkœ á Yosuwa
sœ lima kœgbœndœ endje,
endje li dœ tœncœ djelœ ogo
neke á endje gbœtœncœ lœ
koshe, ogo á Ndjaba gœrœ azu
lœncœ utshu endje. Gbanda
tandenœ sœ kpœtœmœ œerr
ga tœ lœkœ á Davidi wuta lima
gbœzugonœ. 46 Davidi gbœ
œtshœrœ 6a ndœ Ndjaba, yé
œ yu osho adœke œne mœ
anda fœ Ndjaba nœ Yakobo.
47 Kashe Salomo dá mœ lima
andancœ fœ she.

48 «Andaa Ndjaba á tshe
ropa œrœ kœ sœsœ lœ anda
á azu mbœrœ dœ kane endje
nene. 'Bata á Ndjaba pa lœ
awa nœ aayi kœgbara o'o
adœke:

49 “Tshalafo kœdœ osho
tshagbozu nœ mœ,
yé œshœ kœdœ osho kœto ada
mœ ga tœncœ.

Anda gadœ dá 'e mœ fœ mœ a?
Yé osho gadœ dá mœ kœyatœ
mœ tœncœ a?

50 Œ dœdœ kane mœ
dá mbœrœ œrœncœ
asœmœ kœ nene a?”

51 «Etiene kpa pa fœ azu
kœwa ngbanga adœke: “Azú
gbœkumu, lœsu 'e œdœ utu

* 7.42 7.42 Œneke kœ á sœ 6a lafo: yapu, œlœ, angerepe

'e be pa 'e tõe upu nõe Ndjaba, 'e sõe kœvwaratõe 'e òlò dõe òlò tõe Ɔtshò ishiri. 'E sõe adja awa bale ɓata aata 'e. ⁵² Aayi kœgbara o'o neketa dá aata 'e ndandanga she nene a? Endje wo lima endjeneke á endje sõe kœpandõe kœna uzu á tshe sõe ndjii. Yé ngõngõ nõe asœke, tshetõe ye dá 'e va ɔtò ye yé á wo she. ⁵³ 'E dji awa akwa nõe Ndjaba á aandjelu pandõe nõe fœ 'e, yé œ tshapu kœza ga tõe akwa ye."»

Kuzu Etiene

⁵⁴ Lòkò á aayi kœwangbanga dji o'onõe asœmõe ataa, tshatshu endje fa agba òkò, yé endje zi tshelõe daji endje gbagbara gbagbara dõe ókó ga tõe Etiene. ⁵⁵ Kashe ɓata á Etiene su lima dõe Ɔtshò ishiri, tshe tondõe tshalafò, œ wu mokò nõe Ndjaba œdõe Yisu á tshe ka ga tõe kuni ye. ⁵⁶ Tshe pa adœke: «'E wu, mœ tondõe tshalafò ngbi yé Gbolo nõe uzu ka ga tõe kuni Ndjaba.» ⁵⁷ Kœdji o'onõe ata, endje ve ɔgbò rawa yé œ be utu endje ga tœnõe. Manda nõe, endje tshu kò ga pa ye. ⁵⁸ Endje gbota she lœ ongbo ga shu yeka á tetõe kœve lima she dõe badja. Atimunõe ka lima tõe lœba nõe endje ga tõe ada anga gbolo yakoshe bale á 'iri ye kœdõe Sawulo. ⁵⁹ Lòkò á endje sõe lima kœve Etiene dõe badja, tshe sõe lima kœza avwala adœke: «Gbozu Yisu, za ishiri mœ.» ⁶⁰ Manda nõe, tshe te dõe matshukuda ye, yé œ ve ɔgbò rawa adœke: «Gbozu, gbegbe dõe ekperõe nõe endje nene.» Manda

kœpu o'o asœmõe, tshe tshu ye.

8

¹ Sawulo sõe lima ugurutõe azu á endje yindõe nõe adœke endje wo Etiene ye.

Ali kœmbœrõe œrõe kanga fœ Ikrizia

Dõe òlõnõe asœmõe, Ikrizia tshelõe Yerusalemte te lima tõe kœwu ɔgbò œrõe kanga. Kolõe aayi avwa dá lœpe lima lœ Yerusalemte kashe ayindõe Yisu para kòkò kuru lima tshelœtõe endje lœ ogo Yuda œdõe pe lœ Samariya. ² Azu nõe ɔtshò lœsu shi lima Etiene manda kœki she dõe oyo kò.

³ Andaa Sawulo sõe lima kœpa avwara kœndi Ikrizia. Tshe sõe lima kœli anda bale dõe bale yekane á gbota ayindõe Yisu, ayakoshe, ayashe yé á gu kœko endje va ga lœ kángã.

⁴ Endjeneke á endje ndjò lima tshelœtõe endje, tetõe kœpandõe Ɔtshò O'o djelõe ogo djezœ kò.

Filipo yisõe Ɔtshò O'o ɓa lœ Samariya

⁵ Filipino na œnõe ye ɓa lœ anga ongbo bale lœ Samariya, œ sõe kœyisõe œrõe dõe upu nõe Kristu ɓa zœ. ⁶ Ukpulu azu kò yindõe o'o ama Filipino mbœrõe á endje sõe lima kœdji she, á sõe ndje kœwu afá á tshe sõe lima kœmbœrõe tœnõe. ⁷ Ekpe ishiri ndjoro sõe lima kœwuta lœ aayi kòɓa dõe kœve ɔgbò rawa. Azu ndjoro á ada endje tshu œdõe pe agbakindi she ndje lima ye. ⁸ Yé egerõe

yanga sœ lima læ ongbonœ asœmœ.

⁹ Anga uzu má i'iri ye kœdœ Shimu, á tshe sœ ndje utshunœ læ ongbo sœmœ, sœ lima kœfa œrœ tsharawo yé azu tshelœ Samariya ki lima tœ œsœnœ waa. Tshe zatœ ye lima ɓata egerœ uzu.

¹⁰ Azu para kœkœ, kœto tœ aaya agbolo œrr ga tœ agbozu, dji lima she tɔpanœ kpuru. Endje pa lima adœke: «Yakoshœ asœke sœ dœ gbœgbœ nœ Ndjaba, á endje e tœnœ egerœ gbœgbœ.»

¹¹ Endje zatœ endje lima ga tœ ye mbœrœ kœfa œrœ tsharawo nœ ye á sœ kœza uvuru endje læ nœ. ¹² Kashe lœkœ á endje dji lima ɔtshœ O'o á Filipino yisœ nœ tœ upu tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pe i'iri Yisu Kristu, ayakoshe œdœ ayashe gbœ lima batisimu. ¹³ Shimu yindœ nœ dœ tœ ye, yé œ gbœ batisimu. Manda nœ, tshe te mangba Filipino. Tshe sœ lima kœwu ogoro ambára œdœ pe afá á Filipino sœ kœmbœrœ tœnœ, œ ki tœ œsœnœ dœ yanga.

¹⁴ Aayi avwa á endje sœ lima ɓa læ Yerusaleme dji adœke, azu tshelœ Samariya yindœ ɔtshœ O'o, yé œ vwa Apetro dœ Yowane fœ endje.

¹⁵ Lœkœ á endje wuta ɓa zœ, endje 'e tshalafœ mbœrœ azu Samariya adœke endje gbœ ɔtshœ Ishiri, ¹⁶ mbœrœ Ishiri jejerœ lima damba ga pa uzu bale ugurutœ endje nene; endje gbœ lima kolœ batisimu dœ i'iri Gbozu Yisu. ¹⁷ Apetro dœ Yowane to kane endje ga

pa endje, yé azu Samariya gbœ ɔtshœ Ishiri.

¹⁸ Kashe lœkœ á Shimu wu adœke aayi avwa to kane endje ga pa endje yeka á endje gbœ ɔtshœ Ishiri, tshe yindœ kœto ngendja fœ endje.

¹⁹ Œ pa fœ endje adœke: «'E to ndje gbœgbœnœ asœke fœ mœ, mbœrœ œdœ mœ kœto kane mœ ga pa anga azu, endje gbœ ndje ɔtshœ Ishiri.» ²⁰ Petro kœgi fœ she adœke: «Kaka Ndjaba mbœrœ adœke ɓœ yiwa awa bale dœ ngendja nœ zœ, mbœrœ á ɓœ gbe adœke endje yœ œrœ á Ndjaba œ to fœ azu gbambanœ dœ ngendja.

²¹ Bœ lili kœsœ dœ 'a awa bale læ akwanœ asœke nene, ɓœ gbœ ndje anga œrœ bale læ nœ nene, mbœrœ á lœsu zœ sœsœ ndjii ɓa utshu Ndjaba nene.

²² Fa tshalœsu zœ yé œ donga Gbozu á œ kœli yekane á tshe djerœndœ ekpe gbetshelœ á li ga lœsu zœ.

²³ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ wu adœke ɓœ sœ dœ egerœ lœsu, yé ɓœ fa kanga nœ ngbindirœ.»

²⁴ Shimu gi adœke: «Adja e'e kœdonga Gbozu mbœrœ mœ, kparawa adœke œneke á 'e pa kœwuwuta ga tœ mœ nene.»

²⁵ Manda kœgbara o'o ndje dœ kœyisœ o'o ama Gbozu, Apetro dœ Yowane kwatœ endje lima ga læ Yerusaleme. Kœgu endje tœ ala awa, endje yi lima sœ ɔtshœ O'o lakpi ndjoro læ ogo Samariya.

Filipo pandœ Yisu fœ uzu Etiopi

26 Ɔlo bale, andjelu nœ Gbozu pa fœ Filipino adœeke: «Aafo œ na yorrr dœ awa á ro ga lœ Sudi, tœ awa á jerœ koeto lœ Yerusaleme koena ga tœ Gaza. Tœnœ koedœ awa á azu kpa sœsœ koena tœnœ nene.» 27 Ngbewo, Filipino áalafo dœ kœero she. Koena she yorrr tœ awanœ asœmœ, tshe wu anga uzu tshelœ ogo Etiopi bale, á tshe dœ egerœ ayi akwa nœ Kandase, gbozu yashe ogo Etiopi. Uzunœ asœmœ koedœ ndje lima ayi kœgbœndœ ngendja œdœ ukpulu œrœ nœ gbozu yashenœ yekane á ro lima ga lœ Yerusaleme mbœrœ koedonga Ndjaba, 28 yé á sœ kœgu tœnœ ga ndœ ye. Tshe sœ lima ga lœ share nœ ye œ sœ koedi mbeti á ayi kœgbara o'o Isaya su.

29 Ɔtshœ Ishiri kœpa fœ Filipino adœeke: «Gitœ zœ ga utshunœ œ togba dœ sharenœ asœmœ.» 30 Filipino na dœ œrœ, œ dji uzu ogo Etiopinœ á tshe sœ koedi mbeti á ayi kœgbara o'o Isaya su dœ avwara ga lafo. Á tshe kœyu she adœeke: «Adja 6œ wusœ ádá œneke á 6œ di asœke ye a?» 31 Uzunœ gi fœ she adœeke: «Edœ uzu kœyisœ ádánœ ngbi fœ mœ nene, mœ wu má sœ nœ koto o?» Yé tshe e Filipino adœeke tshe œ œ sœ ga indiri œne. 32 Ɔneke á endje sú lima 6a la mbetinœ á tshe sœ koedi lima tœnœ dœke:

«Tshe sœ бата pata á endje
na dœ she ga tœ osho
kœwo apata,
tshe sœ бата aya pata á tshe

kiki utshu ayi koeli usu
kote ye nene,
tshe ii lima ama ye bale nene.

33 Endje za tshula fœ she,
yé œ wa œgbœ ngbanga ga pa
ye.

Edœ dá pa bala o'o mbœrœ
agbolo tshangba ye a?
Gbambanœ nene, endje wa
tshelœ olo ye pa œshœ.»

34 Uzu ogo Etiopi sœmœ yu Filipino adœeke: «Wu oyo mœ kane, œdœ dá ayi kœgbara o'o patœ ye ataa? Tshe patœ ye dœ tœ ye too tshe patœ anga angbi uzu?» 35 Filipino koeto kpœpa œneke á endje sú 6a la mbeti asœmœ yeka á yisœ Ɔtshœ O'o nœ Yisu fœ she. 36 Endje ngbœtœ awa ana nœ endje œ na œerr, œ wuta ga tœ anga ungu á sœ 6a indiri awa, yé uzu Etiopi kœyu adœeke: «Wu ungu asœeke, œrœ gadœ dá pakata mœ ndœ kœgbœ batisimu a?» [37 Filipino kœpa fœ she adœeke: «Edœ 6œ kœyindœ nœ dœ lœsu zœ bale, mœ za batisimu fœ 6œ ye.» Yé uzu sœmœ kœgi fœ she adœeke: «Mœ yindœ nœ adœeke Yisu Kristu koedœ Gbolo nœ Ndjaba.»]

38 Tshe kœpa fœ ayi kœkpa dœ share adœeke endje ka kpœke. Afilipo kœjerœ dœ she ga la ngu yé Filipino kœza lima batisimu fœ she. 39 Lœkœ á endje wuta langunœ, Ishiri nœ Gbozu za Filipino yé uzu Etiopi kpa wuwu she nene. Kashe tshe te lima tœ awa kœgu she dœ yanga.

40 Filipino wuta 6a lakpi
Azote, yé tshe ro kœyisœ Ɔtshœ
O'o na tœnœ lœ ongbo bale

dœ bale djezœ œerrr vesho ga lakpi Sezaré.

9

Sawulo fatshalɔsu ye

¹ Dœ lɔkɔnœ ascœmœ, Sawulo sœ kolœ dœ gbetshelœ nœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ azu Ikrizia œdœ pe kœpara awa nœ kœyiangwa endje. Tshe na ga ndœ egerœ ngangga Ndjabanœ,

² œ yɔndœ mbeti á za awa fœ she kœli djelœ Sinagoga á sœ lakpi Damaseke. Œdœ tshe kœwuta 6a zœ á gbɔ azu, ayakoshe too ayashe má endje sœ kœza awa Yisu, tshe i endje dœ djingiri yé œ gu dœ endje ga lœ Yerusalem. ³ Lɔkɔ á tshe te lima tœ awa yé á wuta lima ndoo dœ Damaseke, ishiri owo to ngbai 6a lafo œ jerœ ga pa ye zakpi. ⁴ Tshe te ga tœ ɔshɔ, œ dji tshama uzu kœpa adœke: «Sawulo, Sawulo, mbœrœ gade á 6œ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ ataa?» ⁵ Tshe yu adœke: «Gbozu, œ6œ kœdœ dœ?» Yé tshamanœ kœgi adœke: «Œmœ kœdœ Yisu, œmœ á 6œ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ. ⁶ Kashe aalafo œ li ga lœ ongbo, yé 6a zœ dá endje pandœ œneke á li adœke 6œ mbœrœ, fœ 6œ.»

⁷ Azu á endje na tœ ala awa dœ Sawulo ka lima, œ sœ kokoko; endje dji lima tshama uzu kashe endje wuwu lima she nene.

⁸ Sawulo áalafo lœ ɔshɔ, kashe ataa tshe kɔrɔ ala ye gbaa, tshe wuwu lima osho bale nene. Anganœ á tshe

na lima tœ ala awanœ dœ endje dá za ama kane ye yeka á gbota she duru duru rotoœnœ ga lakpi Damaseke. ⁹ Tshe mbœrœ lima olo votɔ lœ bula; tshe zizi lima œrœ yé œ ndjo ndje ungu nene.

¹⁰ Anga yindœ Yisu bale á i'iri ye kœdœ Anania sœ lima 6a lœ Damaseke. Gbozu e she lœ ulu adœke: «Anania!» Tshe gi fœ she adœke: «Mœ sœ kea, Gbozu!» ¹¹ Gbozu kpa pa adœke: «Na dœ ala awa má endje e toœnœ awa Ndji, œ yu osho 6a lœ anda nœ Yudasí tœ anga yakoshe tshalakpi Tarse bale á i'iri wu Sawulo. Tshe sœ kœza avwala 6a zœ, ¹² yé lœ ulu, tshe wu anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Anania kœli yé á to kane ye ga pa ye adœke tshe kpa wu osho.»

¹³ Anania gi adœke: «Gbozu, mœ dji azu ndjoro kœpa o'o tœ yakoshœnœ ascœke œdœ kœpandœ ngbindirœ kɔ á tshe mbœrœ fœ azu kœyindœ zœ 6a lœ Yerusalem. ¹⁴ Yé ngɔngɔ ascœ, tshe wuta 6a ke dœ mbeti á tshe gbɔ 6a ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba mbœrœ kœi endjeneke kɔ á endje e i'iri zœ lœ ama endje, dœ djingiri.» ¹⁵ Kashe Gbozu pa fœ she adœke: «Na zœ, gbambanœ nene, mœ ke yakoshœnœ ascœmœ tœ uzu akwa nœ mœ, yé kpœpa ye dá i'iri mœ œ to lœ ogo nœ angbi azu, 6a utshu agbozugo œdœ pe ndje 6a utshu azu Israyele. ¹⁶ Œmœ dœ tœ mœ, mœ yisœ mara á li dœ she kœwu œrœ kanga mbœrœ i'iri mœ.»

¹⁷ Anania ro œ li ga lœ

anda, æ to kane ye ga pa Sawulo yé æ pa adœke: «Aya mœ, Sawulo! Gbozu dá vwa mœ. Yisu á tshe wuta lima ga tœ zœ tœ ala awa á 6œ na lima tœncœ, œshe dá vwa mœ adœke 6œ kpa tondœ osho yé æ gbɔ Ɔtshɔ Ishiri.»¹⁸ Pe kpœtœ œsœncœ, œrcœ 6ata djepe yo læ ala ye dœ Sawulo. Tshe tetœ kœwu osho, æ áalafo yé æ gbɔ batisimu.¹⁹ Manda nœ, tshe zi œrcœ yeka á uvuru gu ga læ nœ.

Sawulo yisœ o'o ama Ndjaba 6a lakpi Damaseke

Tshe mbœrcœ lima olo teasho dœ ayambarœ nœ Yisu á endje sœ lima læ Damaseke.²⁰ Ɔndœ ye didi lima nene á tshe tetœ kœpandœ nœ læ Sinagoga adœke, Yisu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.²¹ Endjeneke kɔ á endje sœ lima kœdji she, endje katœ ama endje ti ɔsɔ yé æ pa adœke: «Ɔ dœdœ yakoshe asœ dá sœ lima kœmbœrcœ œrcœ kanga fœ azu á endje yindœ i'iri Yisu 6a læ Yerusaleme nene a? Tshe nana lima ndœ kœi endje dœ djingiri, yé á kœgu dœ endje fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba nene a?»²² Kashe gbɔgbɔ kœyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Sawulo gerœ lima dœ pa nœ: 6ata á tshe sœ lima kœma ngbi adœke Yisu kœdœ Masiya, Ayuda á endje mbœrcœ lima ogo lakpi Damaseke kpa gugu lima dœ o'o ndœ kœgi fœ she nene.

²³ Ɔndœncœ di manda nœ œrrr atake, Ayuda vwarandœ upu kœwo she. ²⁴ Kashe

Sawulo wusœ kœvwarandœ upu nœ endje asœmœ ye. Endje sœ kœgbœndœ egerœ manda ongbœncœ butshɔ dœ ɔlɔ mbœrcœ á endje kœwo she.²⁵ Dœ anga butshɔ bale, ayambarœ nœ ye za she ga læ kingi, æ gi she dœ uwu yorrr ga ati dja gakele gbagba.

Sawulo 6a læ Yerusaleme

²⁶ Sawulo wuta 6a læ Yerusaleme æ yindœ kœli ga ugurutœ ayindœ Yisu, kashe endje kpa lima awa ye kɔ mbœrcœ endje yiyi lima ndœ nœ katsha nene adœke tshe te yindœ Yisu.²⁷ Yé Barnabase za she po tœ ye, æ gi she fœ aayi avwa. Tshe pandœ mara á Sawulo wu Gbozu tœ ala awa œdœ mara á Gbozu pa lima o'o fœ she. Tshe kpa pa ndje fœ endje mara á tshe sœ lima kœyisœ œrcœ ngbi dœ i'iri Yisu 6a læ Damaseke.²⁸ Pe ndœ lœkœncœ asœmœ, Sawulo te ga ndœ endje yé endje tetœ kœyisœ œrcœ ngbi dœ i'iri Gbozu læ Yerusaleme.²⁹ Tshe pa lima o'o fœ Ayuda á endje sœ kœpa o'o ama Greke yé endje sœ lima kœgbugburu tshelœ o'o dœ endje. Kashe endje sœ lima kœpara awa ndœ kœwo she.³⁰ Aayancœ læ Yisu dji o'onœ ataa, æ to she ro tœncœ ga læ Sezaré yeka á gbɔ awa kœgi she ga læ Tarse.

³¹ Azu Ikrizia sœ lima gee læ ogo Yuda djigi, læ ogo Galilayi œdœ pe ndje læ Samariya. Endje sœ lima kœkpa awa Gbozu, yé Ɔtshɔ Ishiri za lima gbɔgbɔ fœ endje adœke kœyindœrcœ nœ endje gerœ.

Ene she læ koða næ ye 6a lakpi Lida

³² Petro á tshe sœ lima kœro dje læ ogonœ asœmœ kœ, na dœ anga ɔɔ bale 6a ndœ ayindœ Yisu á endje sœ lima 6a læ Lida. ³³ Tshe gbœ anga yakoshe á i'iri ye kœdœ Ene á tshe lo ga ati dœ koða mangba ungu mindu dœ votœ, gbambanœ nene, ada ye tshu lima tshakudu ye. ³⁴ Petro pa fœ she adœke: «Ene, Yisu Kristu she 6œ ye. Aalafo œ guma gbarœ olo zœ!» Yé katsha Ene áalafo. ³⁵ Azu kœ lakpi Lida œdœ pe endje næ akpala osho Sarone wu she ataa, œ fatshalœsu endje ga ndœ Gbozu.

Tabita she læ kuzu

³⁶ Anga yashe bale sœ lima 6a læ Yope, œshe lima kœdœ yindœ Yisu; endje e she lima Tabita. Endje fa tshelœ i'irinœ lima dœ o'o ama Greke «Dorkase», œ yindœ kœpa adœke «mbele». Tshe sœ lima kœmbœrœ œtshœrœ waa, yé œ sœ kœto œrœ fœ aayi oyo. ³⁷ Dœ olonœ asœmœ, tshe gbœ koða yé œ tshu. Manda kœdjuto she, endje za she ga læ gbœshœ 6a lafo. ³⁸ Bata á tshalakpi Lida sœ ndoo dœ Yope, ayindœ Yisu dji lima ndœ næ adœke Petro sœ læ Lida, œ vwa azu bisha dœ o'o fœ she adœke: «Vava ada zœ nene, na ga ndœ 'a katsha ga mœ kane.» ³⁹ Petro na ga ndœ endje katsha. Lœkœ á tshe wuta 6a zœ, endje 'œ dœ she 6a læ gbœshœ á sœ 6a lafo, yé ayashe koya para kœkœ ka ga utshu ye dœ ngola

lœ ala endje. Endje yisœ læba okoro œdœ pe yœgbœdœ læba á Dorkase sœ lima kœmbœrœ toœnœ lœkœ á tshe sœ dœ soro.

⁴⁰ Petro gœrœ azu ga shu para kœkœ œ gote dœ matshukuda ye, yé œ ki fœ Ndjaba. Manda næ, tshe fatœ ye yorrr ga tœ oko uzunœ, œ pa adœke: «Tabita, áalafo.» Tshe kœrœ ala ye œ tondœ Petro, œ yœrœtshelœtœ ye yé œ sœ ga ati dœ budu ye. ⁴¹ Petro bopa kane ye œ ti she ga lafo, yé œ e ayindœ Yisu œdœ pe ayashe koya yeka á ma she dœ soro fœ endje. ⁴² Endje dji o'onœ læ ongbo Yope djigi, yé azu ndjoro fatshalœsu endje ga ndœ Gbozu. ⁴³ Petro lo olo ndjoro 6a lakpi Yope 6a ndœ Shimu á tshe dœ ayi kœguma œkœ agea.

10

Apetro dœ Korneye

¹ Anga yakoshe bale 6a læ Sezaré, i'iri ye kœdœ Korneye; œshe kœdœ gbozu tshapa ukpulu aturugu læ Roma á endje e toœnœ «ukpulu aturugu tshelœ Itali». ² Tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, œ sœ kœkpa awa ye awa bale ndje dœ azu tshasœnda næ ye. Dœ toœnœ ataa, tshe sœ lima kœto œrœ fœ Ayuda á endje sœ lima dœ oyo, yé œ sœ ndje kœki lima fœ Ndjaba ɔɔ dœ ɔɔ. ³ Anga ɔɔ bale, dœ ada ɔɔ votœ manda kakpi ɔɔ, tshe wu andjelu næ Ndjaba læ ulu kœli ga ndœ ye, yé andjelunœ e she adœke: «Korneye!» ⁴ Korneye tondœ ye dœ awa,

yé œ gi fœ she adœke: «O'o gade, Gbozu?» Andjelu pa fœ she adœke: «Ndjaba dji avwala nœ zœ œdœ pe ɔtshœrœ á 6œ sœ kœmbœrœ tœncœ fœ aayi oyo yé tshe djedjœrœndœ zœ nene. ⁵ Ngãngã asœke, vwa azu 6a lakpi Yope kœ'e Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro gu tœncœ ga mœ. ⁶ Tshe sœ kœlo 6a ndœ anga ayi akwa kœguma ɔkɔ agea á i'iri ye kœdœ Shimu; á anda nœ ye sœ 6a tœ ama egerœ ungu.» ⁷ Lɔkɔ má andjelu á tshe pa o'o fœ she yiwa, Korneye e anga aayi akwa nœ ye bisha œdœ pe anga turugu nœ ɔtshɔ lɔsu á tshe sœ tshakudu ye katshatsha. ⁸ Tshe yisœ œrœ kɔ á mbœrœtœ ye fœ endje, yé œ vwa endje 6a lakpi Yope.

⁹ Osho kœrɔ pa nœ, endje sœpe tœ awa kœro tœncœ œ wuta ndoo dœ Yope, Petro ɔ ga tœ akpala osho 6a pa kumu anda mbœrœ kœza avwala fœ Ndjaba. ɔlɔ wuta lima ga pa œrœ nœ kakpi ɔlɔ. ¹⁰ Kashe tshe sœ lima dœ ogo, yé œ yindœ kœzi œrœ. Lɔkɔ á endje sœ lima kœfa kœzirœ fœ she, tshe wu œrœ lœ ulu. ¹¹ Tshe wu tshalafo kœrɔ yé anga œrœ 6ata egerœ lœba tshapa meza á endje du uwu ga tœ amanœ vavana kɔ sœ kœjœrœ ga ati. ¹² Yé agea kɔ á ada endje sœ vana, endjeneke á endje sœ kœ'ɔrɔ dœ lavu endje tœ ɔshɔ œdœ pe endjeneke á endje sœ kœru 6a lafo, sœ lima 6a lœ nœ. ¹³ Tshe dji tshama uzu kœpa fœ she adœke:

«Petro! Áafo, œ wo ageanœ asœ yé œ zi endje.» ¹⁴ Petro gi fœ she adœke: «Bale nene, Gbozu. Mbœrœ lœ soro mœ, mœ zizi œrœ uburu too ekperœ nene.» ¹⁵ Tshe kpa dji tshama uzu kœpa fœ she tœ bishanœ adœke: «Æneke á Ndjaba mbœrœ yerœ, œ lili dœ 6œ kœpa adœke œtœncœ kœdœ œrœ uburu nene.» ¹⁶ Tshamanœ wu awa votɔ yé katsha manda nœ, œrœncœ ɔ ga lafo.

¹⁷ Petro sœ kœyutœ ye tœ ádá œrœ á tshe wu lœ ulu atake, tshokombe azu á Korneye vwa endje á endje sœ kœyu osho djezœ djezœ tœ anda nœ Shimu, kœyi kumu endje ga pa egerœ manda gbagba. ¹⁸ Endje e osho yé, œ yu adœke: «Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro sœ kœlo kpœke a?»

¹⁹ Petro sœpe lima kolœ kœgbe tshelœ ye tœ œrœ á tshe wu lœ ulu asœmœ, kashe Ishiri pa fœ she adœke: «Wu, azu votɔ á endje sœ kœpara 6œ asœke. ²⁰ Aafo œ Jerœ yé œ gu tœ awanœ bale dœ endje. Awa zaza 6œ nene mbœrœ œmœ dá vwa endje.» ²¹ Petro jœrœ ga ndœ endje, œ pa fœ endje adœke: «Æmœ dœke. Uzuncœ á 'e sœ kœpara she kœdœ œmœ. 'E na ndœ gade?» ²² Endje gi fœ she adœke: «Gbozu tshapa ukpulu aturugu á i'iri ye kœdœ Korneye dá vwa 'a. Æshe kœdœ ɔtshɔ uzu á tshe sœ kœkpawa Ndjaba, yé Ayuda para kœkɔ yindœ ye waa. Anga andjelu nœ Ndjaba bale dá pandœ nœ fœ she lœ ulu adœke tshe

'e 6æ 6a lœ anda nœ ye á kœdji œeneke á 6œ pa fœ she.»

²³ Petro pa adœke endje li gasœnda, yé œe yisœ osho olo fœ endje.

Osho kœrœ pa nœ bale, tshe gu tœ awanœ dœ endje. Anga ayindœ Yisu lakpi Yope gu tœ awanœ dœ endje. ²⁴ Yé tœ bisha olo manda nœ, tshe wuta ga lœ Sezaré. Dá asœmœ 6a ndœ Korneye, tshe e ayo nœ ye œedœ pe anganœ á tshe yindœtœ ye dœ endje waa, yeka á endje sœ lima kœkate endje.

²⁵ Lœkœ á Petro yi kumu ye, Korneye na para tshatshu ye œe gote ga tœ ada ye mbœerœ kœma œtshœ lœsu ga ndœ ye.

²⁶ Petro pa fœ she dœ kœti she ga lafo adœke: «Aalafo, œemœ ndje kœdœ amba uzu gbambanœ.» ²⁷ Manda nœ, tshe sœ kœpu o'o dœ Korneye li tœnœ ga sœnda, tshe wu azu ndjoro á endje ngbœtœ endje 6a zœ. ²⁸ Tshe pa ngbi fœ endje adœke: «Bata á 'e wusœ nœ, œe sœ dœ ekpenœ adœke Ayuda yindœ angbi uzu too kœsœ dœ she tœ œesœnœ bale. Kashe Ndjaba má fœ mœ adœke, mœ papa fœ uzu bale adœke œeshe kœdœ ayi uburu too adœke Ndjaba vwaratœ ye tœ ye nene. ²⁹ Mbœerœ tœnœ ataa dá mœ vwavwaratœ mœ kœna ga mœ lœkœ á 6œ vwa osho ndœ mœ nene. Kashe ngœngœ asœke, mœ yindœ kœwusœ ádá á 6œ 'e mœ ga mœ.»

³⁰ Korneye kœgi fœ she adœke: «Mœ sœ lima kœza avwala fœ Ndjaba 6a sœnda

nœ mœ, œe mbœerœ lima olo votœ dœ ada œlœ votœ manda kakpi œlœ. Mœ sœ atake, anga uzu bale á tshe verœ imbi lœba uruuu ka ga utshu mœ, ³¹ yé œe pa fœ mœ adœke: «Korneye, Ndjaba dji avwala nœ zœ yé œe djedjerœndœ œerœ á 6œ to lima fœ aayi oyo nene. ³² Vwa anga uzu 6a lœ Yope kœ'e Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro kœgu 6a ke. Tshe sœ kœelo 6a sœnda nœ Shimu, ayi kœguma œkœ agea á anda nœ ye sœ 6a tœ mangu egerœ ungu.» ³³ Mœ vwa uzu ndœ kœpara 6œ, yé 6œ yindœ kœna tœnœ dœ œtshœnœ. Ngœngœ asœke, a'a kœ 'a ka ga utshu Ndjaba mbœerœ kœdji œeneke á Gbozu za awa fœ 6œ adœke 6œ pandœ nœ fœ 'a.»

O'o nœ Petro

³⁴ Yé Petro za o'o œe pa adœke: «Mœ wu adja sœ nœ ngœngœ asœ adœke Ndjaba keke azu mbœerœ tshatshu endje nene. ³⁵ Yé lœ ogo kœ, uzu á tshe sœ kœkpawa Ndjaba yé á sœ kœmbœerœ œerœ á sœ ndjii, Ndjaba œe yindœ ye. ³⁶ Tshe vwa o'o fœ azu tshelœ Israyele, œtshœ O'o kœsœ gee lœ awa nœ Yisu Kristu á tshe dœ Gbozu nœ azu kœ.»

³⁷ «'E wusœ œeneke á wuta lima utshunœ 6a lœ Galilayi, lœ ogo Yuda djigi dœ lœkœ á Yowane sœ lima kœyisœ œerœ, á sœ ndje kœza batisimu fœ azu. ³⁸ 'E wusœ mara á Ndjaba to gbœgbœ nœ œtshœ Ishiri fœ Yisu á tshe dœ uzu Nazarete. Tshe na djetœ osho kœ dœ kœmbœerœ œtshœrœ, tshe she endjeneke para á endje dœ lima akanga

nœ djaboro, mboerœ Ndjaba
sœ lima awa bale dœ she.

³⁹ «Yé a'a, 'a koedœ atimu
nœ œerœ kɔ́ á tshe mboerœ
ba lœ ogo nœ Ayuda œdœ
ba lœ Yerusaleme. Endje wo
she œ kuru she ga pa ku-
rushi. ⁴⁰ Kashe Ndjaba she
she ugurutœ akuzu manda
olo votɔ́, yé œ to uvuru fœ
she adœke tshe kpa matœ ye.

⁴¹ Œ doédœ mboerœ azu djigi
nene, kashe fœ 'a á Ndjaba ke
'a katshatsha utshunœ b̄ata
atimu. 'A zi œerœ œ ndjo
œerœ awa bale dœ she manda
kœshe she ugurutœ akuzu.

⁴² Mboerœ tœnœ ataa, tshe
pa fœ 'a adœke 'a yisœ nœ
fœ azu yé œ ma ndœlanœ fœ
endje adœke, œshe dá Ndjaba
za she ndœ kœwa ngbanga pa
asoro œdœ akuzu. ⁴³ Aayi
kœgbara o'o kɔ́ pa lima tœ ye
adœke uzu kɔ́ á tshe sœ dœ
kœyindœerœ ga ndœ Yisu, lœ
gbɔ́gbɔ́ nœ i'iri ye dœ Yisu dá
Ndjaba œ djerœndœ ekperœ
nœ ye.»

*Œtshɔ́ Ishiri jœrœ ga pa angbi
azu*

⁴⁴ Lɔ́kɔ́ á Petro sœpe lima
kœpu o'o, Œtshɔ́ Ishiri jœrœ ga
pa endjeneke kɔ́ á endje dji
lima o'o ye.

⁴⁵ Ayindœ Yisu á endje
kœdœ Ayuda á endje na
lima tœ awanœ dœ Petro
ka lima tœ ama endje ti ɔ́sɔ́
kœwu adœke: Œtshɔ́ Ishiri á
Ndjaba vwa, jœrœ ndje lima
ga pa angbi azu. ⁴⁶ Yé endje
sœ lima kœdji angbi azunœ
kœdonga Ndjaba ndje kœpa
o'o ama ogo á endje sœsœ
lima kœdji tœnœ nene. Petro
kpa kœpa adœke: ⁴⁷ «Bata á

azu asœke gbɔ́ ndje Œtshɔ́ Ishiri
b̄ata azœ, œdœ dá kpa kɔ́ endje
tœ kœgbɔ́ batisimu dœ ungu
a?» ⁴⁸ Tshe za o'o adœke endje
za batisimu fœ endje dœ i'iri
Yisu Kristu. Manda nœ, angbi
azunœ yu she adœke œene
yatœ œene dœ she manda olo
teasho kane.

11

*O'o nœ Petro utshu Ikrizia
lœ Yerusaleme*

¹ Aayi avwa œdœ ayindœ
Yisu á endje sœ lima ba
lœ Yuda dji adœke angbi
azu yi ndje ndœ o'o ama
Ndjaba. ² Lɔ́kɔ́ á Petro ɔ́ ga
lœ Yerusaleme, anga ayindœ
Yisu á endje dœ Ayuda, tetœ
kœgbugburu tshelœ o'o dœ
she ³ adœke: «Bœ li ga ndœ
angbi azu yé œ zi œerœ dœ
endje!» ⁴ Yé Petro pandœ
œeneke kɔ́ á ro, kœto ba tœ
adanœ bale dœ bale fœ endje
adœke:

⁵ «Lɔ́kɔ́ á mœ sœ lima kœki
fœ Ndjaba ba lakpi Yope, mœ
wu œerœ lœ ulu: anga œerœ
bale b̄ata egerœ lœba tshapa
meza á endje du uwu ga tœ
amanœ vavana kɔ́. Œrœnœ
asœmœ to ba lafo, œ jœrœ
ga ati ndɔ́ ndoo dœ mœ.

⁶ Mœ to lima ndœ nœ yima
yé œ wu agea gusu á ada
endje sœ vana, endjeneke
á endje ɔ́rɔ́ dœ lavu endje
œdœ pe endjeneke á endje
ru ba lafo. ⁷ Manda nœ,
mœ dji tshama uzu kœpa fœ
mœ adœke: «Petro! Aalafo,
œ wo agea asœke yé œ zi
endje.» ⁸ Yé mœ pa adœke:
«Bale nene, Gbozu. Gbam-
banœ nene, lœ soro mœ, mœ

zizi ɔerɔ uburu too ekperɔ nene.”

⁹ «Tɔe bishanɔe, tshama uzu to ɔa lafo adɔeke: “Eneke á Ndjaba mbɔerɔe yerɔe, ɔe lili dɔe ɔe kɔepa adɔeke ɔetɔenɔe kɔedɔe uburu nene.”
¹⁰ Ɔerɔenɔe wu ata awa votɔ, yé ɔe ɔ ga lafo. ¹¹ Yé tshokombele, azu tshelɔe Sezaré votɔ yi kumu tshje ɔa tɔe anda á 'a sɔe tɔenɔe. Endje na ndɔe kɔepara mɔe. ¹² Ɔtshɔ Ishiri pa fɔe mɔe adɔeke mɔe gu katsha tɔe awanɔe dɔe endje. Ayakoshenɔe mindu dɔe bale á mɔe to endje rotɔenɔe ga mɔe asɔeke, 'a na tɔe awanɔe dɔe endje ɔerrr ɔa lɔe Sezaré yé ɔe li dɔe endje kɔ ga lɔe anda nɔe yakoshenɔe asɔemɔe á 'iri ye kɔedɔe Korneye. ¹³ Tshe pandɔe mara á andjelu wuta ga tɔe ye ɔa sɔenda yé á pa fɔe she adɔeke: “Vwa anga uzu ɔa lɔe Yope kɔe'e Shimu á anga 'iri ye kɔedɔe Petro, tshe gu ɔa ke. ¹⁴ Tshe pandɔe o'o á za kɔeshe fɔe ɔe dɔe azu tshasɔenda nɔe zɔe kɔ.”

¹⁵ «Lɔkɔ á mɔe sɔe kɔepa o'o, Ɔtshɔ Ishiri jerɔe ga pa endje ɔata á jerɔe lima utshunɔe ga pa azɔe. ¹⁶ Mɔe gbe tshelɔe mɔe ndɔe o'o á Gbozu pa lima adɔeke: “Yowane za lima batisimu nɔe ungu, kashe e'e, 'e gbɔ batisimu lɔe Ɔtshɔ Ishiri.” ¹⁷ Ɔdɔe Ndjaba kɔeto ɔtshɔerɔe fɔe azunɔe asɔeke ɔata á tshe to fɔe azɔe á ayindɔe o'o Gbozu Yisu Kristu, ɔemɔe kɔedɔe ɔede yeka á kɔ Ndjaba tɔe kɔemɔerɔe ɔerɔe a?»

¹⁸ Manda kɔedji o'onɔe asɔemɔe, endje sɔe koko yé ɔe za mokɔ fɔe Ndjaba dɔe kɔepa

adɔeke: «Adjapu, Ndjaba to ndje awa kɔefatshalɔsu ɔedɔe pe awa kɔegbɔ soro fɔe angbi azu.»

Ali Ikrizia lɔe Atiɔshe

¹⁹ Ɔerɔe kanga á mbɔerɔetɔe endje lima dɔe lɔndɔ á endje wo lima Etiene, mbɔerɔe adɔeke ayindɔe Yisu ndjɔ lima tshelɔetɔe endje ngbangbangba djezɔe. Anga endje ro lima ga lɔe Fenisi, ga lɔe Shipre ɔedɔe ga lɔe Atiɔshe; kashe endje sɔe lima kɔeyisɔe Ɔtshɔ O'o nɔe Ndjaba kolɔe fɔe Ayuda. ²⁰ Andaa, anga endje ugurutɔe endje á endje kɔedɔe azu tshelɔe Shipre ɔedɔe Sirene, endje na ɔa lɔe Atiɔshe yé ɔe yi ndje sɔe Ɔtshɔ O'o nɔe Gbozu Yisu fɔe Agreke. ²¹ Gbɔgbɔ nɔe Gbozu sɔe lima dɔe endje awa bale dɔe mara adɔeke azu ndjoro fatɔe endje ga ndɔe Gbozu yé ɔe wuta ayindɔe Yisu.

²² Azu Ikrizia lɔe Yerusalemɔe dji o'onɔe, yé ɔe vwa Barnabase ɔa lɔe Atiɔshe. ²³ Lɔkɔ á Barnabase yi kumu ye á wu mara ɔtshɔerɔe á Ndjaba mbɔerɔe fɔe ayindɔe Yisunɔe asɔemɔe, tshe sɔe dɔe yanga yé ɔe pa fɔe endje kɔ adɔeke endje za lɔsu endje djigi fɔe Gbozu. ²⁴ Barnabase kɔedɔe ɔtshɔ uzu, tshe sɔe dɔe Ɔtshɔ Ishiri ɔedɔe pe kɔeyindɔerɔe waa. Ukpu lu azu ndjoro te lima azu nɔe Gbozu.

²⁵ Manda nɔe, Barnabase na kɔepara Sawulo ɔa lɔe Tarse. ²⁶ Tshe gbɔ she ɔa zɔe ɔe gu dɔe she ga lɔe Atiɔshe. Endje bibisha, endje mbɔerɔe lima ungu bale ɔa lɔe Ikrizianɔe asɔemɔe yé ɔe

yisœ œrœ fœ azu ndjoro. Ba læ Atiœshe dá endje e i'iri «Akristu» tœ alinœ ga tœ ayindœ Yisu.

*Ɔrœ á má kœtorœ læ ugu-
rutœ azu*

²⁷ Dœ lœkœnœ ascœmœ, anga aayi kœgbara o'o to 6a læ Yerusalemœ œ sœ kœna ga læ Atiœshe. ²⁸ Anga bale á i'iri ye kœdœ Agabuse, á Ɔtshœ Ishiri sœ kœma œrœ fœ she, mindœ nœ adœke egerœ ogo œ za tshapashœ djigi læ ondonœ zœ. Manda nœ, œ mbœrœtœ endje lima dœ lœndœ á Klode dœ lima gbozugo Roma. ²⁹ Mbœrœ tœnœ ataa, ayindœ Yisu wa o'o adœke œne vwa œrœ fœ anga œne á endje sœ 6a læ Yuda. Uzu dœ uzu œ to li-aka gbœgbœ nœ ye. ³⁰ Endje mbœrœ lindœ œneke á endje wa, yé œ vwa œrœ á endje gbœ, læ awa nœ Abarnabase dœ Sawulo fœ agbozu læ ogo Yuda.

12

*Kuzu Jake œdœ kœza Petro
ga læ kánga*

¹ Dœ lœndœnœ ascœmœ, gbozugo Erode* sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ anga azu Ikrizia. ² Tshe mbœrœ adœke endje wo Jake, aya Yowane, dœ ugu kamba. ³ Yé lœkœ á tshe wu adœke œrœ má œne mbœrœ za yanga fœ Ayuda waa, tshe kpa pa adœke, endje za Petro. Ɔ sœ lima dœ lœkœ angbo nœ mapa á susuku

nene. ⁴ Tshe bopa ye œ vwi she ga læ kánga, yé œ pa fœ ukpulu aturugu vana á ngbœba aturugu vana vana, mbœrœ kœgbœndœ ye. Tshe sœ kœgbe lima adœke manda angbo Pake yeka á œne kœdji she 6a utshu azu para kœkœ. ⁵ Endje gbœ lima ndœ Petro 6a læ kánga, kashe azu Ikrizia kaka lima tœ kœza avwala dœ i'iri ye fœ Ndjaba nene.

⁶ Erode yi lima ndœ kœwa ngbanga nœ ye tœ ala azu para kœkœ. Dœ butshœnœ ascœmœ, Petro lo 6a ugurutœ aturugu bisha, endje i she vwagbagba dœ djingiri bisha yé aayi kœgbœndœ manda ka 6a utshu manda kánganœ. ⁷ Kashe tshokombele, andjelu nœ Gbozu yikumu ye, yé ishiri owo za osho djigi. Andjelu turutœ ye œ jo she, á pa fœ she adœke: «Aalafo katsha!» Djingirinœ kœzu tœ kane Petro. ⁸ Yé andjelu kpa pa fœ she adœke: «I uwu tshapa lœba nœ zœ, œ soro uwu œrada nœ zœ.» Petro mbœrœtœ ye lindœ o'o ye. Andjelu kpa pa adœke: «Verœ yœgbœdœ lœba nœ zœ yé œ te manda mœ.»

⁹ Petro wuta læ kánga œ te manda andjelu. Tshe gbe œnœ ye adœke œneke á andjelu mbœrœ ascœmœ dœdœ adja œrœ nene, kashe œne wu œrœ læ ulu. ¹⁰ Endje ro ali azu kœgbœndœ manda, manda nœ endje ro bisha endje yé œ wuta ga tœ manda

* 12.1 12.1 Erode asœke kœdœ Erode Agripa á tshe dœ gbolo nœ aya Erode Atipase á tshe dœ lima gbozugo pa ogo Yuda kœto tœ ungu zazu bisha dœ bale

yarakowo á wuta kpuru ga lœ ongbo: mandanœ kœrœ dœ tœ ye utshu endje. Lœkœ á endje wuta ga shu, endje ro tshatœ ama gbœlœ, yé titivwiri andjelu kœyiwa ye.

¹¹ Uvuru Petro kœkwa ga lœ nœ, á tshe kœpa adœke: «Ngœngœ asœke, mœ wu adœke œ dœ adjapu: Gbozu vwa andjelu nœ ye á tshe vvara mœ tshakane Erode dœ pe lœma ekperœ á Ayuda guma ndœ mœ.»

¹² Manda kœgbe tshelœ ye tœ œneke á mbœrœ fœ she, tshe gu ga lœ anda nœ Mareya, ayi Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke. Azu ndjoro sœ lima kœdonga Ndjaba 6a zœ. ¹³ Lœkœ á tshe nge manda, anga yawuru akwa bale á i'iri ye kœdœ Rode, na mbœrœ kœkœrœ toenœ. ¹⁴ Tshe dji tshama Petro œ sœ dœ yanga, œ tshapu kœkœrœ manda, yé œ kpa dœ œrœ mbœrœ kœpandœ nœ adœke, Petro ka 6a pa manda 6a shu. ¹⁵ Endje pa fœ she adœke: «Iyi sœ lœ kumu zœ a!» Kashe tshe pa fœ endje adœke, œneke á œne sœ kœpa fœ endje kœdœ adjapu. Á endje kœpa adœke: «Ascœmœ kœdœ andjelu á tshe sœ kœgbœndœ Petro dœmœ.»

¹⁶ ¹⁶ Petro sœpe kolœ kœenge manda. Lœkœ á endje kœrœ manda, endje wu she yé œ i gbœndjuru. ¹⁷ Tshe mbœrœ kane ye fœ endje adœke endje sœ koko, yé œ pandœ mara á Gbozu za she ga shu lœ kánga fœ endje.

Tshe kpa pa adœke: «'E na œ pandœ nœ fœ Jake œdœ pe fœ anga ayindœ Yisu.» Manda nœ, tshe wuta yé œ na ga tœ angbi osho.

¹⁸ Osho kœrœ, aturugu yakatœ endje ngbangbangba. Endje tetœ kœyutœ endje lœtœ endje adœke Petro fatœ ye tœ dœ! ¹⁹ Erode vwa azu kœpara Petro œrrr toroboka, endje gbœ gbœ she nene. Tshe yu aayi kœgbœndœ manda kánganœ, yé á pa adœke endje wo endje ye. Manda nœ, Erode to 6a lœ ogo Yuda œ na ga lœ Sezaré, yé œ mbœrœ olo teasho 6a zœ.

Kuzu gbozu Erode

²⁰ Erode sœ lima dœ geda dœ azu ogo Tire œdœ azu ogo Sidona. Azu ogonœ bibisha asœke yindœ kœwuta ga utshu ye. Endje u Blastuse á tshe dœ uzu tshapa ayi akwa nœ Erode, œ dji o'o tshelœ ye. Endje na kœyu Erode adœke tshe mbœrœ adœke œne sœ gee. Gbambanœ nene, ogo nœ endje gbœ œrœ kœto 6a lœ œnœ ye dœ gbozugo. ²¹ Dœ lœkœnœ á endje guma tœ kœgbœtœ endje, Erode verœ lœba tshagbozu nœ ye, œ sœ ga pa ngande gbozu nœ ye, yé œ tetœ kœpu o'o 6a utshu azu kœ. ²² Azu tetœ kœta rawa adœke: «Asœ kœdœ tshama ndjaba, œ dœdœ œnœ uzu nene!» ²³ Kashe, pe tœ œsœnœ, andjelu nœ Gbozu 6i Erode mbœrœ á tshe tshapu kœdonga Ndjaba ti, yé á sœ kœlisœtœ ye adœke

œene kœdœ Ndjaba. Angɔzu zi she lœ ɔkɔnœ yé tshe tshu.

²⁴ O'o ama Ndjaba ka aka osho kɔ, yé azu á endje yindœ nœ wuta lima ndjoro. ²⁵ Lɔkɔ á akwa nœ Abarnabase dœ Sawulo ka lima lœ Yerusaleme, endje za lima Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke potœ endje á gu dœ she.

13

Ɔtshɔ Ishiri vwa Abarnabase dœ Sawulo ndœ akwa

¹ Aayi kœgbara o'o œdœ aayi kœyisœrœ sœ lima ɓa lœ Ikrizia nœ Atiœshe. Ɔ dœ lima Barnabase, Shimoyo á anga i'iri ye kœdœ Ubu Uzu œdœ pe Lukiyuse uzu tshelœ Sirene, dœ Sawulo œ ga ndœ Manaene yanga Erode á tshe sœ lima kœna tœ awanœ dœ she pe dœ tshagbolo ye. ² Anga ɔɔ bale á endje sœ lima kœdonga Gbozu yé á sœ kœyotshelœma endje, Ɔtshɔ Ishiri pa adœke: «'E ko Abarnabase dœ Sawulo ga indirinœ mbœrœ adœke endje mbœrœ œrœ œneke á mœ e endje ndœ nœ.» ³ Yé manda kœyotshelœma endje dœ pe kœdonga Ndjaba, endje to kane endje ga pa endje yé œ za awa fœ endje.

Asawulo dœ Barnabase ɓa lakpi Shipre

⁴ Bata á Ɔtshɔ Ishiri vwa Barnabase dœ Sawulo, endje na ɓa lakpi Selœsi, œ ɔ egerœ agba ɓa zœ yeka á ro ga lœ Shipre. ⁵ Lɔkɔ á endje wuta ga lœ Salamine, endje tetœ kœmindœ o'o ama Ndjaba ɓa lœ Sinagoga nœ

Ayuda. Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke sœ ndje lima kpœtœmœ mbœrœ kœti kane endje. ⁶ Manda kœzu tshiki para œrrr kœwuta ɓa lœ Pafose, endje gbɔ anga ayi kœpandœ ulu bale á i'iri ye kœdœ Bare Yisu; œshe kœdœ Yuda á tshe zatœ ye ɓata ayi kœgbara o'o. ⁷ Tshe sœ lima ɓa ndœ gbozu Sereyuse Pawuluse á tshe kœdœ ayi kœwusœrœ, á tshe e Barnabase dœ Sawulo mbœrœ tshe sœ lima dœ ogo kœdji o'o ama Ndjaba. ⁸ Kashe ayi kœpandœ ulu Elimase (i'iri Bare Yisu dœ Greke dœmœ) yiyi lima ndœ o'o ama endje nene, yé œ para awa kœendi tshelœ gbetshelœ nœ gbozu asœmœ adœke tshe sœsœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu nene. ⁹ Yé Sawulo á anga i'iri ye kœdœ Polo á Ɔtshɔ Ishiri su she kperœ, za ala ye kukuku ga tœ ye, ¹⁰ yé œ pa adœke: «Ɔbœ, afara œdœ pe ekperœ su ɓœ kperœ. Ɔbœ kœdœ gbolo nœ djaboro, uzu á tshe yiyindœ djakata o'o nene. Bœ katœ kœendi awa nœ Gbozu á sœ ndjiu nene a? ¹¹ Ngɔngɔ asœke, kane Ndjaba sœ pa zœ. Bœ fa ayibula, yé ɓœ wu ɔɔ nene œrrr ga tœ olo á tshe yindœ nœ.» Pe kpœtœ œsœnœ, tshelœ ala ye wu shuu yé osho bu kporokoto tœ ye. Tshe fatœ ye djikirili djikirili kœpara uzu adœke tshe za ama kane œne. ¹² Lɔkɔ á gbozugo wu œneke á mbœrœtœ endje, tshe te yindœ Yisu; gbambanœ nene, o'o ama Gbozu za lima

uvuru ye lœnce.

*Polo pa o'o 6a lakpi Atiŝshe
nœ ogo Pisidi*

¹³ Polo dœ anganœ á tshe na tœ awa dœ endje ɔ lima ga lœ egerœ agba 6a lœ Pafose, œ ro ga lœ Perje 6a lœ Pafili. Yé Yowane katœ endje, œ kwatœ ye ga lœ Yerusaleme. ¹⁴ Endje katœ tshalakpi Perje ti, yé œ wuta 6a lœ Atiŝshe nœ ogo Pisidi. Lœkœ sabata, endje li ga lœ Sinagoga yé œ sœ lima ga ati. ¹⁵ Manda kœdi buku á ngbœ 6a awa akwa nœ Moyize dœ œnce aayi kœgbara o'o, agbozu tshelœ Sinagoga pa fœ endje adœke: «Aaya, 'e kœsœ dœ anga o'o á sœ kœto gbœgbœ fœ uzu, 'e pa!» ¹⁶ Polo áalafœ œ mbœrœ kane ye, yé œ pa adœke: «Azu tshelœ Israyele œdœ pe e'e dœ angbi azu á 'e sœ kœkpa awa Ndjaba, 'e dji mœ kane. ¹⁷ Ndjaba nœ azu Israyele ke aata 'a. Tshe mbœrœ adœke endje ngba lœkœ á endje sœ lima 6a lœ Ezipito. Manda nœ, tshe ko endje lima ga shu dœ gbœgbœ nœ ye. ¹⁸ Tshe gbœndœ endje lima 6a lœ kpa-gagasho manda ungu zazu bisha. ¹⁹ Manda nœ, tshe wo lima ogo mindu dœ bisha lœ ogo Kanana yé œ kurutshelœ nœ tœ azu nœ ye. ²⁰ Œtœnce kœ mbœrœ lima ga pa œrœ nœ ungu kama vana dœ zazu bisha dœ ndjokpa (450).

«Manda nœ, tshe ko aayi kœwa ngbanga fœ endje œrrr ga tœ ayi kœgbara o'o Samwele. ²¹ Endje yu osho tœ gbozugo yé Ndjaba za

Sawulo, gbolo nœ Kise á tshe kœdœ uzu lœ mara nœ Bendjame, fœ endje. Tshe sœ pa endje manda ungu zazu bisha. ²² Manda kœza Sawulo ga shu tœ akwa, Ndjaba za Davidi tœ gbozugo. Tshe ma o'o nœ ye ngbi adœke: «Mœ gbœ Davidi, gbolo nœ Yese, uzu á lœsu mœ yindœ ye. Tshe mbœrœ œneke kœ á mœ gbe dœ tœnce.» ²³ Ba lœ aatanœ dá Ndjaba za Yisu tœ ayi kœshe azu Israyele 6ata á tshe pa lima tœnce. ²⁴ Utshu kœna lima Yisu, Yowane pandœ nœ lima fœ azu Israyele adœke endje fatshalœsu endje, yé œ gbœ batisimu. ²⁵ Yé lœkœ á Yowane mbœrœ lima akwa nœ ye á ka ye, tshe sœ lima kœpa adœke: «'E gbe adœke œmœ kœdœ ede e? Œ doédœ mœ kœdœ tsheneke á 'e kate she nene! Kashe anga uzu á tshe na manda mœ, mœ li kœzu uwu œrada nœ ye nene.»

²⁶ «'E dœ aaya mœ, aata Abrayamo ndje dœ angbi azu á 'e sœ kœkpa awa Ndjaba asœke, endje vwa Œtshœ O'onœ asœke á pandœ kœshe fœ azœ. ²⁷ Azu Yerusaleme œdœ pe agbozu tshapa endje wuwusœ Yisu nene, endje wuwu ndje sœ ádá o'o má aayi kœgbara o'o su á endje sœ kœdi tœnce ɔlœ sabata bale dœ bale nene. Kashe endje wa œgbœ ngbanga ga pa Yisu liaka o'onœ asœmœ. ²⁸ Ataa endje para lima awa kœwo she œrrr toro ye, endje kapa Pilato adœke tshe wo she. ²⁹ Lœkœ á endje mbœrœ lima œneke kœ á Buku nœ Ndjaba pandœ

nœ tœ upu nœ ye, endje za lima she pa kurushi ga ati, yé œ shi lima she 6a lœ anga udu bale. ³⁰ Kashe Ndjaba she lima she lœ akuzu ye. ³¹ Tshe wuta lima lœ olo ndjoro ga tœ endjeneke á endje na lima dœ she awa bale kœto 6a lakpi Galilayi œrrr ga lœ Yerusaleme, endje á endje kœdœ atimu ngɔngɔ asœke 6a utshu azu ogo Israyele.

³² «A'a ndje, 'a sœ kœyisœ ɔtshɔ O'onœ asœke fœ 'e, œrœ á Ndjaba pa lima tœ nœ fœ aata 'a adœke œne mbœrœ, ³³ tshe mbœrœ fœ azœ má a dœ agbolo nœ endje, lɔkɔ á tshe she lima Yisu lœ akuzu 6ata á endje sú 6ala bisha mbeti nœ Itshi adœke: "œ6œ kœdœ gbolo nœ mœ, kœto kpesheke, œmœ dá zu 6œ."

³⁴ Ndjaba pa lima adœke œne shé she lœ akuzu, yé tshe gba nene. Tshe pa lima ngbi adœke:

"Mœ to kane nœ mœ dœ adja œyerœ kœto kane ga pa 'e,

6ata á mœ pa lima ndœ kœto fœ Davidi."

³⁵ Mbœrœ tœnœ dá Davidi pa ndje ala anga mbeti adœke:

"Bœ katœ œyerœ uzu nœ zœ adœke tshe gba nene."

³⁶ Lɔkɔ á Davidi œepe lima dœ soro, tshe mbœrœ lima œneke á Ndjaba yisœ nœ. Manda nœ, tshe tshu lima, endje shi she ndoo dœ aatance yé œkɔ ye gba. ³⁷ Kashe tsheneke á Ndjaba shé she, gbagba lima nene. ³⁸ Aaya mœ, 'e wusœ nœ dœ ɔtshɔnœ adœke mangba Yisu dá endje pandœ

o'o kœdjerœndœ ekperœ fœ 'e á awa akwa nœ Moyize lili lima ndœ kœvwara 'e lœnœ nene. ³⁹ Uzu kɔ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, tshe wuta uzu ndjii tœ ala Ndjaba. ⁴⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ gbɔdjela mbœrœ á o'o neke á aayi kœgbara o'o su kœwuwuta ga tœ 'e nene:

⁴¹ "E wu kane! E'e dœ ad-jipudji,

'e katœ ama 'e ti ɔsɔ yé œ ndjɔtshelœtœ 'e!

Gbambanœ nene, mœ yindœ kœmbœrœ anga œrœ bale lœ soro 'e, œrœ neke á 'e yindœ nœ nene, œdœ uzu kœpandœ nœ fœ 'e."»

⁴² Lɔkɔ á Polo dœ Barnabase sœ lima kœwuta tœnœ, endje tetœ kœki fœ endje adœke endje kwa dœ œlɔ sabata manda nœ œ kpa yisœ o'onœ asœmœ. ⁴³ Manda angbɔtœnœ, Ayuda œdœ pe angbi azu á endje sœ kœkpa awa Ndjaba te manda Polo dœ Barnabase. Lœ o'o á endje sœ kœpa tœnœ, Polo dœ Barnabase pa fœ endje adœke: «'E zatœ 'e djigi ga tœ ɔtshɔrœ nœ Ndjaba.»

Polo dœ Barnabase na ga ndœ angbi azu

⁴⁴ Lɔkɔ sabata manda nœ, œ sœ 6ata azu kɔ lœ ongbo ngbɔtœ endje lima mbœrœ kœdji o'o ama Gbozu. ⁴⁵ Kœwu ukpulu azunœ ataa, Ayuda mbœrœ uku yé œ tetœ kœgu Polo dœ kœyiangba o'o ye. ⁴⁶ Polo dœ Barnabase mindœ nœ dœ awanœ adœke: «œ li má

lima adœke endje yisœ Ɔtsho O'onœ asœke utshunœ foe 'e! Bata á 'e vwaratœ 'e tœnœ, yé á wa ngbanga dœ tœ 'e adœke 'e lili kœgbœ soro nœ wa dœ wa nene asœmœ, 'a fatœ 'a ngœngœ asœ ga ndœ angbi azu. ⁴⁷ Awa akwanœ á Gbozu pa tœnœ foe 'a dœke:

“Mœ za bœ bata ɔɔ koetsi pa angbi azu lœ ogo kɔ, mbœrœ adœke bœ yisœ o'o nœ kœshe œrrr tɔ ga tœ ndœngɔɔ osho.”»

⁴⁸ Kœdji o'onœ asœmœ ataa, angbi azu tetœ kœdonga Gbozu dœ yanga. Endjeneke á endje sœ lima mbœrœ soro nœ wa dœ wa, endje te lima ayindœ Yisu. ⁴⁹ O'o ama Gbozu za lima tshelœ ogonœ djigi. ⁵⁰ Kashe Ayuda bili ayashe á œsœ endje li, á endje sœ kœdonga Ndjaba œdœ pe agbozu tshapa ongbo. Endje mbœrœ œrœ kanga ga tœ Polo dœ Barnabase, yé œ gœrœ endje lœ ogo nœ endje ye. ⁵¹ Polo œdœ Barnabase gœrœ trusha tshada endje foe endje, yé œ ro ga lœ Ikoniyyume. ⁵² Dá asœmœ ayindœ Yisu 6a lakpi Atiœshe sœ lima dœ yanga waa, yé œ su dœ Ɔtsho Ishiri.

14

Polo œdœ Barnabase 6a lœ ogo Ikoniyyume

¹ Polo œdœ Barnabase na 6a lakpi Ikoniyyume œ li ndje ga lœ Sinagoga nœ Ayuda œ pa o'o yé Ayudanœ dœ pe Agreke ndjoro te lima ayindœ Yisu. ² Kashe Ayuda neke á endje yiyyi lima

ndœ nœ nene, to gbetshelœ kœmbœrœ ekperœ ga tœ ayindœ Yisu foe angbi azu. ³ Andaa Polo œdœ Barnabase mbœrœ lima olo ndjoro 6a lœ Ikoniyyume. Endje pa lima o'o dœ awa nene lœ kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Gbozu. Kœwu tœnœ ataa, Gbozu ma adœke o'onœ á endje sœ kœpa tœnœ tœ upu ɔtshœrœ nœ ye kœdœ adja o'o, á tshe to gbœgbœ nœ kœfa œrœ dœ kœma ambáránœ foe endje. ⁴ Azu tshelœ ongbo kurutshelœtœ endje: anga endje yindœ Ayuda yé anga endje yindœ aayi avwa. ⁵ Angbi azu, Ayuda dœ pe agbozu tshapa endje vvara lima ndœ kœmbœrœ œrœ kanga ga tœ Polo dœ Barnabase œdœ kœve endje dœ badja. ⁶ Endje wusœ o'onœ yé œ kpa gu tœnœ dœ awa ongbo Listre œdœ Derbe lœ ogo Likawoni œdœ pe ndje ogo para indirinœ. ⁷ Endje sœ lima kœpa ndje ndœ Ɔtsho O'o 6a zœ.

Polo œdœ Barnabase 6a lakpi Listre

⁸ Anga yakoshe bale á ada ye tshu, sœ lima 6a lakpi Listre. Bata á endje zu lima she tœ ayi vwiriti, tshe nana lima ana bale nene. ⁹ Anga ɔɔ bale á tshe sœ kœdji o'o á Polo sœ kœpa tœnœ, Polo za ala ye kukuku ga tœ ye, yé œ wu adœke tshe sœ dœ kœyindœrœ mbœrœ kœshe tœnœ. ¹⁰ Polo pa dœ œgbœ foe she adœke: «Aalafo œ ka ndjii dœ ada zœ!» Yakoshœnœ i ga lafo yé œ tetœ kœna lima ana.

¹¹ Kœwu œeneke á Polo mbœrœ asœmœ, azu ndjoro oma kekeke œ pa dœ o'o ama ogo Likawoni adœke: «Andjaba fatœ endje tœ azu yé á jerœ ga ndœ azœ asœke.» ¹² Endje e Barnabase «Zewuse», yé œ e Polo «Ermese» mbœrœ œshe dá sœ lima kœmindœ o'o*.

¹³ Nganga ndjaba lœ anda nœ Zewuse á sœ 6a ushu nœ ongbo, na dœ akœ angombe á endje guma endje dœ flere. Œshe œdœ azu ndjoro, endje yi lima ndœ kœsho endje tœ tokóró fœ Polo dœ Barnabase. ¹⁴ Dœ lœndœ á endje dji ataa, endje sũru lima tshelœ lœba tœ endje yé œ gbœgbœtœ endje dœ ana gutœnœ ga lœ ukpulu azu. Endje pa dœ œgbœ adœke: ¹⁵ «Uu aaya, mbœrœ gadé á 'e mbœrœ ataa? A'a kœdœ ndje azu 6ata 'e! 'A sœ kœpandœ Œtshœ O'o fœ 'e adœke 'e katœ œrœ á ádánœ gugu nene, mbœrœ kœfatœ 'e ga ndœ Ndjaba á tshe sœ dœ soro yé á mbœrœ tshalafœ, dœ œshœ, dœ egerœ kota œdœ pe œeneke kœ á sœ lœnœ. ¹⁶ Lœkœ nœ aata azœ, tshe ka lima tœ azu ogo para kœza awa nœ endje dœ tœ endje. ¹⁷ Kashe atamœ gbaa, tshe kakatœ kœema adœke œne sœ zœ lœ awa nœ œtshœrœ nœ ye fœ endje nene. Œtshœrœnœ asœmœ dœke: tshe vwa yavuru fœ 'e mbœrœ kœemœ œshœ tshelœ kindi nœ 'e adœke 'e gbœ kœzirœ á li, yé lœsu 'e sœ dœ yanga.» ¹⁸ Ataa ukpulu

azunœ dji lima o'o nœ aayi avwa gbaa, endje sœ lima dœ sharapu utshu kœkatœ kœza tokórœnœ fœ endje.

¹⁹ Anga Ayuda á endje to 6a lœ Atiœshe œdœ 6a lœ Ikoniyyume, te ga ndœ ukpulu azu asœmœ. Endje ve lima Polo dœ badja, yé œ gbe adœke tshe tshu ye yeka á gbota she lœ ongbo ga shu. ²⁰ Kashe lœkœ á ayindœ Yisu ngbœtœ endje ga indiri ye, tshe áalafo yé œ kwatœ ye ga lœ ongbonœ. Osho kœrœ pa nœ, endje ro dœ Barnabase ga lœ Derbe.

Polo dœ Barnabase fatœ endje kœgu ga lœ Atiœshe nœ Siri

²¹ Endje pandœ Œtshœ O'o lœ ongbo Derbe yé œ gbœ ayindœ Yisu ndjoro. Manda nœ, endje kpa kwatœ endje tœ lœ Listre, lœ Ikoniyyume œdœ pe tœ lœ Atiœshe. ²² Endje sœ lima kœto gbœgbœ ga tœ lœsu ayindœ Yisu yé œ pa fœ endje adœke endje shi gbœ lœ kœyindœrœ. Endje pa adœke: «Œ li adœke a wu oyo waa yeka á kœli ga lœ tshagbozu nœ Ndjaba.» ²³ Lœ Ikrizia bale dœ bale, endje ke agbozu Ikrizia fœ endje, œ donga Ndjaba dœ kœyotshelœema endje, yé œ katœ endje ti fœ Gbozu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye.

²⁴ Endje ro tœ lœ Pisidi, yé á na ga lœ Pafili. ²⁵ Endje pandœ Œtshœ O'o 6a tœ Perje,

* **14.12** 14.12 Zewuse kœdœ lima egerœ ndjaba nœ Agreke yé Ermese kœdœ lima ayi kœmindœ o'o nœ ye

manda nœ á ro ga lœ Atali.
²⁶ Endje ɔ ga lœ egerœ agba ɓa
 zœ yé á gu ga lœ Atiŕshe nœ
 Siri, tshalakpi á endje ko lima
 endje ga tshakane Gbozu
 adœke endje gbɔ ɔtshœrœ
 nœ Ndjaba mbœrœ akwa á
 endje totœ kœmbœrœ tœncœ.
²⁷ Lɔkɔ á endje wuta lima ga
 lœ Atiŕshe, endje ngbɔɓa azu
 Ikrizia yé œ pandœ œneke
 kɔ á Ndjaba mbœrœ lima fœ
 endje dœ pe mara á tshe kœrɔ
 awa kœyindœrœ fœ angbi
 azu. ²⁸ Yé endje lo olo ndjoro
 tœ œsœncœ bale dœ ayindœ
 Yisu.

15

*O'o ɓa lœ Atiŕshe tœ upu
 nœ gaza*

¹ Anga ayakoshe to ɓa lœ
 Yuda, œ tetœ kœyisœ œrœ
 fœ aayazu lœ Yisu adœke:
 «Ɛdœ 'e kœvwaratœ 'e tœ
 kœwa gaza ɓata awa akwa
 nœ Moyize pandœ nœ, 'e
 gbɔ kœshe nene.» ² Polo
 œdœ Barnabase vwaratœ
 endje tœ kœyisœ œrœ nœ
 ayakoshencœ ascœmœ, œ
 gbugburu tshelœ o'o dœ
 endje tœ upuncœ. Manda
 nœ, endje wa adœke Polo
 œdœ Barnabase, ndje dœ
 anga aayazu lœ Yisu ɔ ga lœ
 Yerusaleme ndœ kœgbɔtœ
 endje dœ aayi avwa œdœ
 agbɔ Azu Ikrizia mbœrœ
 kœyɔrɔ o'onœ ascœmœ. ³ Azu
 Ikrizia lœ Atiŕshe to œrœ á
 li mbœrœ anancœ fœ endje.
 Kœro endje tɔ lœ Fenisi dœ
 Samariya, endje sœ kœpandœ
 mara á angbi azu fa lœsu

endje yé œ za yanga waa fœ
 aayazu lœ Yisu para.

Angbɔtœ ɓa lœ Yerusaleme

⁴ Ɔɔ á endje wuta ga lœ
 Yerusaleme, azu Ikrizia, aayi
 avwa dœ pe agbozu Ikrizia za
 osho kœsœ fœ endje yé endje
 pandœ œrœ kɔ á Ndjaba
 mbœrœ lœ awa nœ endje fœ
 endje. ⁵ Kashe anga ayindœ
 Yisu á endje to lœ Afarisayi
 za o'o œ pa adœke: «Ɛ li
 adœke angbi azu á endje
 wuta ayindœ Yisu wa gaza,
 œ li ndje sœ awa akwa nœ
 Moyize.»

⁶ Aayi avwa œdœ agbozu
 Ikrizia ngbɔɓatœ endje
 mbœrœ kœgbe o'o tœ upuncœ
 ascœmœ. ⁷ Manda kœgbugburu
 tshelœ o'o œrrr, Petro áalafo
 yé œ pa adœke: «Aaya, 'e
 wusœ nœ adœke Ndjaba
 ke lima mœ ugurutœ 'e
 katshatsha ndœ kœpandœ
 Ɔtshɔ O'o fœ angbi azu adœke
 endje dji, œ yindœ nœ. ⁸ Yé
 Ndjaba á tshe wusœ lœsu azu
 para kɔkɔ, za Ɔtshɔ Ishiri fœ
 endje tœ kœma adœke œne yi
 ndje ndœ endje awa bale ɓata
 á tshe mbœrœ ndje fœ azœ.
⁹ Tshe yiyi ko ndœ azœ yé œ
 vwaratœ ye tœ endje nene;
 gbambancœ nene, lœ awa
 nœ kœyindœrœ nœ endje ga
 ndœ Yisu, tshe djutɔ ekperœ
 nœ endje. ¹⁰ Ngɔngɔ ascœ,
 mbœrœ gadœ á 'e sœ kœshokɔ
 o'o dœ Ndjaba a? 'E yindœ
 kœza egerœ gbarœ á azœ dœ
 aata azœ, a zaza lima nene
 ga pa kumu ayindœ Yisu a?
¹¹ Kashe a wusœ nœ adœke,
 a she kolœ mangba ɔtshɔ lœsu

nœ Gbozu Yisu, yé endje ndje awa bale.»

¹² Manda nœ, azu lœ kokoko ndœ kædji Polo œdœ Barnabase, á endje sœ kæmindœ œrœ á sœ kæema mara œrœ á Ndjaba mbœrœ lœ awa nœ endje ugurutœ angbi azunœ ascœmœ. ¹³ Lœkœ á endje pa o'o nœ endje á ka, Jake áalafo œ pa adœeke: «Aaya, 'e dji mœ kane.

¹⁴ Shimu wuta kæmindœ nœ fœ azœ mara á Ndjaba gbe balima katshatsha á ke anga azu ugurutœ angbi azu adœeke endje dœ azu nœ œene.

¹⁵ Œrœ á Ndjaba mbœrœ li dœ o'o ama aayi kœgbara o'o. Gbambœne nene, Ndjaba pa adœeke:

¹⁶ “Manda nœ kœ, mœ kpa kwatœ mœ ndœ kpa kæmœ anda nœ Davidi á te.

Agbancœ á sœ ati, mœ kpa mœ tshandœnce, yé mœ kpa za ga lafo.

¹⁷ Koeto kpœtœmœ, udu azu œ para awa Gbozu, œdœ pe angbi azu kœ á mœ ke endje.

Œmœ Gbozu dá pa o'onœ asœeke,

mœ sœ kœguma o'o nœ mœ

¹⁸ á mœ gbe balima katshatsha.”

¹⁹ Jake kpa kœpa adœeke: «Mœ gbe œncœ mœ adœeke œ lili adœeke a mbœrœ œrœ kanga fœ azu á endje fatshalœsu endje fœ Yisu nene. ²⁰ Kashe a su kolœ mbeti fœ endje adœeke, endje zizi agea á to ba pa ndaba nœ andjaba nene, endje zizi songba agea á tshe tshu á indji ye tutu nene,

endje zizi indji nene yé adja endje mbœmbœrœ angba budu nene. ²¹ Mbœrœ katshatsha balima, endje yisœ awa akwa nœ Moyize dje lakpi kœ mbœrœ á endje sœ kædi tœncœ lœkœ sabata bale dœ bale lœ anda ngbœtœ.»

Mbeti fœ ayindœ Yisu lakpi Atiœshe

²² Ataa aayi avwa, dœ agbozu Ikrizia œdœ pe azu Ikrizia para kœkœ wu dœ œtshœncœ adœeke, endje ke anga azu ugurutœ œene dœ vwa endje ba lœ Atiœshe awa bale dœ Polo œdœ Barnabase. Yekane á endje ke Yuda á anga i'iri ye kœdœ Barsabase œdœ pe Sila. Endje bibisha kœdœ azu á endje sœ lima kœlisœ endje ugurutœ ayindœ Yisu. ²³ Mbeti á endje sú ga tshakane endje pa adœeke:

«Aaya 'a dœ angbi azu á 'e sœ lœ Atiœshe, lœ Siri, œdœ ndje lœ Silisi: aayi avwa, dœ agbozu Ikrizia œdœ azu Ikrizia para kœkœ za abala fœ 'e. ²⁴ A dji adœeke anga azu á endje to ba ndœ 'a ba ke, á na ga ndœ 'e kœdjingili tshelœ kumu 'e, endje ndi gbetshelœ nœ 'e kashe œ dœdœ 'a dá vwa endje nene.

²⁵ Ádœncœ á 'a wa kœ dœ lœsu 'a bale adœeke 'a ke anga azu dœ vwa endje fœ 'e. Endje ro tœ awancœ dœ aaya 'a á 'a yindœ endje waa, Polo œdœ Barnabase ²⁶ á endje za soro endje djigi mbœrœ akwa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ²⁷ 'A vwa Yuda dœ Sila adœeke endje kpa pandœ

œeneke kɔ́ á 'a su ala mbetinœ asœeke fœ 'e dœ ama endje. 28 Gbambanœ nene, Ɔtshɔ Ishiri dœ pe a'a wa adœeke, 'a kpa za egerœ gbarœ ga pa kumu 'e nene. Kashe œerœ á li dœ 'e koembœerœ tœnœ dœke: 29 adja 'e zizi agea á to ɓa pa ndaba nœ andjaba nene, 'e zizi indji nene, 'e zizi songba agea á tshe tshu á indji tutu nene, 'e mbœembœerœ angbabudu nene. Ɔdœ 'e kœlisœ œerœnœ asœeke kɔ́, dá 'e mbœerœ dœ ɔtshɔnœ waa. 'E sœepe dœ ɔtshɔnœ.»

30 Endje za awa fœ endje yé endje ro ga lœ Atiɔshe. Lɔkɔ kœwuta endje ɓa zœ, endje ngbɔɓa ayindœ Yisu, œ za mbetinœ fœ endje. 31 Manda kœdi mbetinœ, ayindœ Yisu sœ lima dœ yanga waa mbœerœ mbetinœ guma gbetshelœ nœ endje. 32 Yuda dœ Sila á endje dœ lima aayi kœgbara o'o, endje mi upu fœ endje adœeke endje shi gbi yé œ gbɔndœ kœyindœerœ nœ endje. 33 Endje mbœerœ lima olo teasho kpœtœmœ. Manda nœ, ayindœ Yisu za awa fœ endje adœeke endje gu dœ kœsœ gee ga ndœ azu á endje vwa lima endje. [34 Kashe Sila wa lima kœsœepe œnœ ye kpœtœmœ.] 35 Polo œdœ Barnabase sœ lima œnœ endje ɓa lœ Atiɔshe. Ba zœ, endje sœ kœyisœ œerœ œdœ pe kœmindœ Ɔtshɔ O'o nœ Gbozu awa bale dœ anga azu ndjoro.

Polo œdœ Sila kurutshelœtœ endje

36 Olo teasho manda nœ, Polo pa fœ Barnabase adœeke: «A kwatœ azœ lakpi bale dœ bale á a yi lima sœ o'o ama Gbozu tœnœ dœ œ wu mara á aaya azœ sœ dœ tœnœ.» 37 Barnabase yi lima ndœ kœkwa dœ Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke. 38 Kashe Polo gbe adœeke kœkwa dœ she œ li nene, mbœerœ tshe ka lima tœ endje ti ɓa lœ Pafili, œ vvara lima tœ ye kœna dœ endje lœ ma akwa nœ Ndjaba. 39 Mbœerœ tœnœ ataa, endje djidji lima tœ endje nene, yé endje kurutshelœtœ endje. Barnabase za Marke po tœ ye, œ za egerœ agba œ ro ga lœ Shipre, 40 kashe Polo ke Sila ndœ kœero dœ she. Manda nœ, ayindœ Yisu ko endje ga tshakane Ndjaba adœeke ɔtshɔ lœsu nœ Gbozu gbɔndœ endje. 41 Endje ro lima tɔ lœ Siri œdœ Silisi, œ yisœ œerœ fœ azu Ikrizia adœeke endje gbɔndœ kœyindœerœ nœ endje.

16

Timote te mangba Polo œdœ Sila

1 Polo li ndje ga lœ Derbe dœ pe Listre. Ba zœ anga yindœ Yisu á i'iri ye kœdœ Timote, gbolo yakoshe nœ anga uyu Yuda á tshe yindœ Yisu, abanœ dœdœ Yuda nene. 2 Ɔtshɔ ye ga lima waa ugurutœ aayanœ lœ Listre dœ pe Ikoniyyume. 3 Polo gbe lima kœgu dœ she awa bale. Kœwu adœeke Ayuda lœ ndjoro tœ oshonœ ɓa zœ, tshe za she, œ wa she tœ

gaza lindœ awa akwa nœ Ayudancœ, mbœercœ Ayuda kœ á endje sœ lima dœ endje tœ œscœncœ wu lima sœ nœ adœeke abancœ dœdœé Yuda nene. ⁴ Lœ ongbo á endje ro lima tœncœ, Polo dœ Sila sœ lima kœmindœ o'o á aayi avwa nœ Yisu dœ agbozu lœ Yerusaleme wa, á endje sœ kœpa fœ endje adœeke endje mbœercœ tœ endje lindœ nœ. ⁵ Azu Ikrizia sœ lima kœeru lœsu endje lœ kœyindœercœ nœ endje, œb dœ œb anga azu sœ lima kœeli ga ndœ endje yé endje te lima kœngba tœncœ.

Ɔtshœ Ishiri vwa Polo ga lœ Masedwane

⁶ Polo œdœ Sila na lœ Friji œdœ pe lœ Galate; gbambancœ nene, Ɔtshœ Ishiri pakata lima endje kœpandœ Ɔtshœ O'o 6a lœ Azi. ⁷ Kœwuta endje ga tœ ndœngœbœ ogo Misi, endje gbe kœero ga lœ Bitini yeka á Ishiri nœ Yisu pakata endje. ⁸ Endje ro tœ lœ Misi yé œ jercœ ga lœ Trowase. ⁹ Anga butshœ bale, Polo kœwu œercœ lœ ulu: anga yakoshe Masedwane bale na ga ndœ ye, œ ka kœedi tshelœma ye fœ she adœeke: «Fa djaga lœ Masedwane, mbœercœ kœeti kane 'a ga lafo!» ¹⁰ Manda kœwu œercœ lœ ulu nœ Polo ascœmœ, trale 'a para awa kœero ga lœ Masedwane, mbœercœ 'a wu lima sœ nœ adœeke Ndjaba sœ kœe e 'a kœena kœepandœ Ɔtshœ O'o 6a zœ.

Kœfatshalœsu Lidi 6a lœ Filipo

¹¹ 'A œ ga lœ egerœ agba lœ Trowase, 'a za awa ndjii ndœ Samotrascœ mbœercœ á osho kœœkœrœ á 'a kœewuta ga lœ Neyapoliscœ. ¹² Yé 6a zœ 'a na ga lœ Filipino, egerœ ongbo lœ ogo Masedwane, azu á endje sœ lœ nœ sœ tshakudu tshagbozu nœ ogo Roma. (Endœ 'a di lima teasho lœ ongbonœ ascœmœ. ¹³ Dœ lœkœ sabata, 'a wuta lœ ongbonœ kœena ga lakpi ogo neke á sœ ndœ dœ ama ungu, tœncœ kœedœ lima œscœ osho nœ kœedonga Ndjaba, yeka á 'a sœ ga ati, á pa o'o dœ ayashe á endje ngbœtœ endje kœœtœmœ. ¹⁴ Anga bale ugurutœ endje, i'iri ye kœedœ Lidi, œshe kœedœ lima yashe lœ ongbo Tiyatire á tshe sœ kœeka odorœ lœba yé á wu lima sœ kœedonga Ndjaba. Tshe dji 'a yé Ndjaba kœrœ gbetshelœ nœ ye adœeke tshe yindœ o'o kœ á Polo pa. ¹⁵ Manda kœegbœ batisimu, œshe dœ azu scœnda nœ ye para, tshe pa fœ 'a adœeke: «Edœ 'e kœewuscœ nœ adœeke, œmœ kœedœ uzu á mœ yindœ Ndjaba ye, 'e na œ lo 6a ndœ mœ.» Yé tshe tovworogbo 'a kœeyindœ nœ.

Polo œdœ Sila lœ kœnga

¹⁶ Ɔbœ bale á 'a sœ lima kœena ndœ kœe e Ndjaba, anga yashe kœnga bale á tshe sœ lima dœ ekpe ishiri nœ kœegbara o'o sœ ugurutœ 'a. Ayengœ ye sœ lima kœegbœ œercœ waa manda akwa nœ ye. ¹⁷ Tshe te manda 'a dœ Polo, yé œ sœ kœepa dœ œgbœ adœeke: «Ayakoshœncœ ascœ kœedœ aayi akwa nœ Ndjaba á tshe ropa

œrœ kɔ; endje sœ kœyisœ awa kœgbɔ kœshe fœ 'e.»¹⁸ Yé tshe mbœrœ ataa manda olo ndjoro. Polo mɔ dœ she, á kœfatœ ye yé á kœpa fœ ishirinœ adœke: «Dœ i'iri Yisu Kristu, mœ pa fœ 6œ adœke: wuta lœ yashe asœke!» Trale ishiri wuta lœ ye yé.

¹⁹ Bata aayengɔ yashe kanga ascœmœ wu adœke œne kpa gbɔ œrœ lœ awa nœ ye nene, endje tepa Polo œdœ Sila œ gbota endje na tœnœ fœ agbozu kœwa ngbanga œrrr 6a la wutu ga utshu azu kɔ.²⁰ Endje ko endje na tœnœ fœ agbozunœ ascœmœ yé œ pa adœke: «Ayakoshenœ ascœ kœdœ Ayuda, endje ndi tshalakpi nœ azœ kpa ye.²¹ Endje sœ kœpara awa ndœ kœyisœ angbi mara kœsœ neke á azœ doé azu Roma á lili adœke a mbœrœ nene.»²² Yé œ ivwi azu kekeke ga tœ Polo œdœ Sila. Agbozu kœwa ngbanga kœza o'o adœke endje sɔ lœba tœ endje dœ œ 6i endje dœ ndjapa.²³ Manda kœ6i endje dœ ndjaba, endje ko endje va ga lœ kánga, yé œ pa fœ ayi kœgbɔndœ manda kánga adœke ala ye gbɔ dœ endje.²⁴ Ayi kœgbɔndœ manda kánga dji ataa, œ ko endje li tœnœ waa 6a ndœ kumu gbɔshɔ kánga yé œ soro ada endje dœ djingiri.

²⁵ Dœ butshɔ, Polo œdœ Sila tetœ kœza avwala fœ Ndjaba dœ pe kœdonga she dœ itshi yé anga aayi kánga dji endje.²⁶ Kolœ ngbangi atake, œshɔ turu dœ œgbɔ, muru anda turu,

Trale manda kɔrɔ wuu, yé tshelœ djingiri sɔ tœ aayi kánga para.²⁷ Ayi kœgbɔndœ manda kánga kœjo, œ kœewu adœke manda kánga kɔrɔ wuu á kœgbe adœke aayi kánga kpa para kɔkɔ ye. Tshe kœgbota ugu yakamba nœ ye á yindœ kœwotœ ye.²⁸ Á Polo kœera she dœ œgbɔ adœke: «Wowotœ zœ nene, 'a lœ para kɔkɔ zœ!»

²⁹ Ayi kœgbɔndœ manda kánga kœ'e osho ndœ owo, kœgbɔgbɔtœ ye li tœnœ dœ awa, á kœgote ga tœ ada Polo dœ Sila.³⁰ Manda nœ, tshe kœto Polo œdœ Sila wuta tœnœ ga shu, á kœpa fœ endje adœke: «Agbozu, œrœ gadé dá mœ kœmbœrœ yeka á kœshe a?»³¹ Polo œdœ Sila kœgi fœ she adœke: «Sœ dœ kœyindœrœ adœke Yisu kœdœ Gbozu yekane á tshe kœshe 6œ awa bale dœ azu tshascœnda nœ zœ.»³² Endje kœpandœ o'o ama Gbozu fœ she, dœ azu kɔ á endje sœ lima scœnda nœ ye.³³ Kolœ dœ abutshɔnœ ascœmœ, ayi kœgbɔndœ manda kánga na dœ endje na tœnœ œ djuto uku tœ endje yé pe kpœtœmœ tshe gbɔ batisimu awa bale dœ azu tshascœnda nœ ye kɔ.³⁴ Tshe to Polo dœ Sila gu tœnœ ga scœnda nœ ye, œ to kœziroœ fœ endje, yé tshe sœ lima dœ yanga awa bale dœ azu tshascœnda nœ ye kɔ, mbœrœ endje yi lima ndœ Ndjaba.

³⁵ Osho kɔrɔ pa nœ, agbozu kœwa ngbanga vwa aturugu fœ ayi kœgbɔndœ manda

kánga adœke: «Tshe za awa fœ azu ascœmœ!» ³⁶ Á tshe kœpa fœ Polo adœke: «Agbozu kœwa ngbanga vwa osho fœ mœ adœke mœ za awa fœ 'e. Ngõngõ ascœke, 'e li kœwuta tœnœ, yé œ gu dœ kœsœ gee.» ³⁷ Kashe Polo pa fœ aturugu adœke: «Endje yuyu lima 'a nene, œ ßi 'a tœ ala azu kœ, andaa a'a kœdœ adja azu Roma. Endje ko 'a va ga lœ kánga, yé endje yindœ kœko 'a ngõngõ ascœ ga shu lœ ubunœ. Œ mbœrœtœ endje atamœ nene. Œtshœ nœ kœdœ adœke endje na ga mœ dœ tœ endje œ ko 'a ga shu!» ³⁸ Aturugunœ gu œ pandœ nœ fœ agbozu kœwa ngbanganœ, yé awa za endje mbœrœ kœdji adœke endje kœdœ ndje azu Roma. ³⁹ Endje na kœki fœ Polo dœ Sila adœke endje wu oyo œne. Manda nœ, endje za awa fœ endje kœwuta lœ kánga yé œ pa fœ endje adœke endje wuta lœ ongbo ye. ⁴⁰ Manda kœwuta endje lœ kánganœ, endje na ga lœ Lidi. 'Ba zœ, endje gbœ ayindœ Yisu œ pa fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœyindœrœ nœ endje, yé manda nœ endje ro da ye.

17

Polo œdœ Sila 6a lœ Tesalonike

¹ Endje ro tœ lœ Afipolisi dœ Apoloni yeka á wuta ga lœ Tesalonike, 6a zœ Ayuda sœ lima dœ Sinagoga. ² Bata á tshe mbœrœ 6a lima katshatsha, Polo li ga lœ Sinagoganœ. Manda lœkœ

sabata votœ, tshe sœ lima kœpu o'o pa Buku nœ Ndjaba awa bale dœ azu á endje sœ kpœtœmœ. ³ Tshe sœ lima kœyisœ nœ fœ endje ngbi adœke, œ li adœke Masiya wu oyo, œ tshu, œ she ugurutœ akuzu. Tshe pa fœ endje adœke: «Yisunœ á mœ mindœ ye fœ 'e ascœke kœdœ Masiyanœ.» ⁴ Anga Ayuda ugurutœ endje yindœ o'o á Polo pa, yé œ te ga ndœ Polo dœ Sila. Awa bale ndje dœ angbi azu Agrekœnœ ndjoro á endje donga Ndjaba œdœ pe ndje ayashe ndjoro á azu sœ kœlisœ endje, te ga ndœ Polo dœ Sila.

⁵ Kashe anga Ayudanœ mbœrœ úkú. Endje rœ anga ekpe azu á endje na tœ ala awa kpœœ, œ zi tshelœ o'o dœ endje yé œ ndi kœsœ gee lakpi ogo. Endje na 6a sœnda nœ Jasone kœpara Polo dœ Sila á kœko endje wuta tœnœ ga utshu azu tshalakpinœ. ⁶ Bata á endje gbœgbœ Polo dœ Sila nene, endje za Jasone awa bale dœ anga ayindœ Yisu, œ gbota endje gu tœnœ ga utshu aayi kœwa ngbanga tshalakpinœ ascœmœ, yé œ pa adœke: «Azu á endje djingili tshelœ kumu azu pa œshœ djigi, endje dá wuta ngõngõ ascœ 6a ke ascœke. ⁷ Jasone za osho kœsœ fœ endje 6a sœnda nœ ye yé endje kœ, endje mbœmbœrœ œrœ á awa akwa nœ gbozugo Roma yindœ nœ nene; endje pa adœke anga angbi gbozu kpi sœ zœ, yé i'iri ye kœdœ Yisu.» ⁸ O'o ama endje za ókó fœ

azu para kəkə, ɔe za ndje ókó fœ agbozu tshelœ ongbonœ, ⁹ yé endje di lima ngendja fœ Jasone œdœ anga ayindœ Yisunœ yekane á endje za awa fœ endje adœke endje gu.

Polo œdœ Sila 6a lœ Bere

¹⁰ Pe dœ ləkənœ ascemœ dœ abutshə, ayindœ Yisu gi Polo œdœ Sila ga tœ awa á endje ro ga lœ Bere. Endje wuta 6a zœ yé œ na ga lœ Sinagoga nœ Ayuda. ¹¹ Ayuda nœ Bere sœ lima dœ ɔtshə lœsu kœropa endjeneke lœ Tesalonike, endje yindœ ɔtshə O'o dœ lœsu endje djigi, yé ɔlɔ dœ ɔlɔ, endje sœ lima kœdi Mbeti nœ Ndjaba, mbœrœ kœwu œdœ ádá o'onœ á Polo œdœ Sila pa ascemœ kœdœ adjapu. ¹² Anga azu ndjoro ugurutœ endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, yé ugurutœ azu Greke, ayashe ndjoro á azu œ lisœ endje dœ pe ayakoshe.

¹³ Kashe, ɔlɔ á Ayuda lœ Tesalonike dji adœke Polo sœ kpa kœmindœ ɔtshə O'o lœ Bere, endje wuta 6a zœ yé œ tetœ kœndi tshelœ gbetshelœ nœ azu ndjoro. ¹⁴ Yé pe kpœtœmœ, ayindœ Yisu gi Polo na tœnœ ga tœ ama egerœ ungu kashe Asila dœ Timote lœpe lima œnœ endje kpœtœmœ lœ Bere. ¹⁵ Azu á endje za lima Polo kpatœnœ œrrr 6a lœ Atene, endje gu dœ

o'o adœke Sila dœ Timote ro katsha manda œne.

Polo 6a lœ Atene

¹⁶ ɔlɔ á Polo sœ lima kœkate Asila dœ Timote lœ Atene, tshe sœ dœ oyo tœ lœsu ye mbœrœ kœwu adœke ongbonœ sœ lima dœ andjaba waa lœnœ. ¹⁷ Tshe sœ lima kœpa o'o pa o'o ama Ndjaba dœ Ayuda œdœ angbi azu á endje sœ kœdonga Ndjaba lœ Sinagoga œdœ pe ndje azu neke á tshe li kœgbœtœ ye dœ endje ɔlɔ dœ ɔlɔ ala wutunœ ascemœ. ¹⁸ Anga azu kœwusœrœ á endje sœ kœyisœ gbetshelœ nœ Aepikure ndje dœ astoyise* tetœ kœpa o'o dœ she. Anga endje sœ lima kœpa adœke: «O'o gadœ dá kulupunœ ascœ œ pa ata a?» Anga endje á endje dji she kœpa o'o tœ upu nœ Yisu œdœ pe tœ o'o kœshe nœ ye lœ kuzu pa adœke: «E sœ ɔata tshe kœdœ ayi kœyisœ o'o ama andjaba tshelœ anga angbi ogo.» ¹⁹ Yé endje za she, œ ro dœ she ga tœ osho kœwa ngbanga tœnœ á i'irinœ kœdœ Areopaje yé œ yu she adœke: «'A li kœwusœ tafo kœyisœrœ nœ zœ á 6œ sœ kœyisœ nœ ascœ nene a? ²⁰ Gbambanœ nene, ascœ kœ kœdœ tafo œrœ yé 6œ sœ kœpa o'o á sœ kœko uvuru 'a lœnœ, yé 'a yindœ kœwusœ ádáncœ.» ²¹ Mbœrœ azu kœ lœ ogo Atene œdœ pe agene

* **17.18** 17.18 Aepikure kœdœ azu á endje sœ kœza awa kœyisœrœ nœ ayi kœwusœtœ Epikure. 'Ba lœ gbetshelœ nœ endje, endje yiyindœ kœwu oyo nene. Uzu lii kœgbœ ɔtshœrœ ataa œ kœsœsœ lœ gbetshelœ nœ ye nene. Astoyise kœdœ azu á endje sœ kœza awa kœyisœrœ nœ ayi kœwusœrœ Zeno. Ba ndœ endje, endje sœ kœpara awa kœwusœ œrœ dœ kœru lœsu

á endje sœ 6a zœ, sœ ɔb dœ
 ɔb kolœ mbœrœ kœdji too
 mbœrœ kœpatœ œsœ tafo
 œrœnœ á wuta asœ.

²² Yé Polo ka kpœguru
 Areopaje, œ pa adœke: «E'e
 dœ azu lœ Atene, mœ wu
 adœke e'e kœdœ azu á 'e sœ
 kœzatœ 'e waa ga tœ andjaba
 nœ 'e. ²³ ɔb á mœ sœ kœna
 lœ ongbo nœ 'e, mœ sœ
 kœwu œrœ á 'e gi á ko tɔ b̄ata
 andjaba nœ 'e œdœ pe ndaba
 á 'e mbœrœ á su mbeti ga tœ
 nœ adœke: “Fœ anga ndjaba
 á 'a wuwusœ ye nene.”
 Andaa mœ na kœpandœ
 Ndjaba á 'e sœ kœdonga she,
 ataa 'e wuwusœ ye nene.

²⁴ Ndjabanœ asœke kœdœ
 tsheneke á tshe mbœrœ
 tshapa ɔshɔ asœ dœ œrœ kɔ
 pa nœ, œshe kœdœ Gbozu
 nœ tshalafœ dœ tsha ati. Tshe
 sœsœ lœ anda á azu mbœrœ
 dœ kane endje nene. ²⁵ Tshe
 sœsœ dœ gbetshelœ adœke
 azu gbe dœ œne b̄ata tshe
 sœ dœ ogo anga œrœ nene,
 kashe œshe dá sœ kœto soro
 fœ azu kɔ, dœ izi á azu œ wu
 asœmœ œdœ pe udu œrœ kɔ.

²⁶ «Kœto tœ uzu bale, tshe
 mbœrœ azu kɔ adœke endje
 sœ pa ɔshɔnœ asœke. Kashe
 utshu kœmbœrœ endje, tshe
 di olo kœsœ nœ endje yé
 œ wa mapaka ogo kɔ á
 li adœke endje sœ tœnœ.
²⁷ Ndjaba mbœrœ endje
 adœke endje para œne, œdœ
 endje kœsœ kœtafa osho na
 tœnœ, endje gbɔ œne á œne
 sœsœ lœ ingirinœ tœ azœ
 nene asœmœ. ²⁸ Gbambanœ
 nene,

“lœ awa nœ ye dá a sœ dœ

soro,

á sœ kœna ana, yé á sœpe dœ
 soro.”»

«Mbœrœ tœnœ atamœ dá
 anga aayi kœsu itshi nœ 'e pa
 lima ndœ nœ adœke:

“Azœ kœdœ ndje agbolo nœ
 ye.”»

²⁹ «Bata azœ kœdœ agbolo
 nœ ye, a katœ kœgbe adœke
 Ndjaba li dœ œrœ á endje
 gi dœ ɔrœ, dœ kowo œdœ
 dœ badja á endje mbœrœ
 dœ kane liaka gbetshelœ nœ
 uzu. ³⁰ Utshunœ liya, Ndjaba
 djerœndœ nœ kɔ gbambanœ
 nene, azu wuwu lima sœ
 œrœ á endje sœ kœmbœrœ
 tœnœ nene. Kashe ngɔngɔ
 asœke, tshe pa fœ azu kɔ,
 tœ osho kɔ adœke endje fat-
 shalɔsu endje. ³¹ Mbœrœ
 tœnœ ataa, tshe guma anga
 olo bale tœ kœwa ngbanga pa
 azu para dœ mara ndjii lœ
 awa nœ uzu á tshe ke she.
 Tshe she uzunœ asœmœ lœ
 akuzu mbœrœ kœma fœ azu
 adœke œne dá ke she.»

³² Kœdji adœke Polo pa o'o
 nœ kœshe lœ akuzu, anga
 endje tetœ ɔmɔ, yé anga
 endje pa fœ she adœke: «'A
 kpa dji 6œ kœpa o'o asœ
 lœ anga olo.» ³³ Ataa, Polo
 kœwuta lima ugurutœ endje.
³⁴ Kashe, anga endje na lima
 manda ye, yé œ te ayindœ
 Yisu. Azunœ dœke: Denise
 anga ayi kœwa ngbanga lœ
 Areopaje dœ anga yashe bale
 á i'iri ye kœdœ Damarise
 œdœ pe anga azunœ.

18

Polo 6a lœ Koriti

¹ Manda Atene, Polo ro ga lœ Koriti. ² Tshe togba dœ anga uzu Yudance bale i'iri ye kœdœ Akila, endje zu she 6a lœ ogo Pone. Tshe to lima kolœ olonœ ascœmœ 6a lœ Itali awa bale dœ awonœ dœ Prisile, mbœrœ gbozugo Klode za o'o adœke Ayuda para wuta lœ Roma. Polo sœ lima kœna ga ndœ endje. ³ Yé 6ata á endje sœ lima lœ akwa bale, ayi kœmbœrœ ɔkɔ agea dœ gbanda, tshe gu ndœ kœlo 6a ndœ endje yé endje sœ liya kœmbœrœ akwanœ ascœmœ. ⁴ Lɔkɔ sabata bale dœ bale, Polo sœ lima kœmindœ ɔtshɔ O'o scœnda Sinagoga œdœ pe kœtetœ kœfa gbetshelœ nœ Ayuda dœ Agreke.

⁵ Lɔkɔ á Atimote dœ Sila yi lima kumu endje kœto lœ Masedwane, Polo zatœ ye ti djigi ndœ ɔtshɔ O'o, tshe ma fœ Ayuda adœke Yisu kœdœ Masiya. ⁶ Kashe endje sœ lima kœshara she dœ kœgu she, Polo mea lœba ye, œ pa fœ endje adœke: «Indji 'e œ sœ pa kumu 'e dœ tœ 'e, mœ sœ yerœ lœ nœ, yé kœto kpesheke, mœ na ga ndœ angbi azu.» ⁷ Manda kœgitœ ye kpœtœmœ, tshe na ga ndœ anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Titiuse Justuse, á tshe kœdœ uzu kœdonga Ndjaba nœ Ayuda yé anda nœ ye sœ lima indiri Sinagoga. ⁸ Krispuse, gbozu tshapa Sinagoganœ ascœmœ, yi lima ndœ Gbozu, œshe dœ azu tshascœnda nœ ye para. Anga azu ndjoro lœ Koriti á endje sœ ndje lima kœdji

Polo, yi ndje ndœ Yisu yé œ gbɔ batisimu.

⁹ Anga butshɔ bale, Gbozu pa fœ Polo lœ ulu adœke: «Sœsœ dœ awa nene, sœsœ ndje koko nene, ¹⁰ gbambance nene, mœ sœ dœ 6œ awa bale. Uzu bale œ li kœto kane ye ga tœ zœ á kœmbœrœ œrœ kanga fœ 6œ nene, mbœrœ ili azu á endje sœ lœ ongbonœ ascœ kœdœ azu nœ mœ.» ¹¹ Polo lo lœ Koriti ungu bale dœ yapu mindu dœ bale, ndœ kœyisœ o'o ama Ndjaba.

Kœpa ngbanga nœ Polo

¹² Lɔkɔ á Galiyo kœdœ lima gbozugo Akayi, Ayuda zi tshelœ o'o ndœ kœmbœrœ ekperœ tœ Polo, endje za she œ na dœ she 6a tœ osho kœwa ngbanga. ¹³ Yé œ pa adœke: «Uzu ascœ sœ kœdjingili tshelœ kumu azu dœ o'o adœke endje donga Ndjaba neke á awa akwa ogo nœ azœ wa adœke 'a dodonga she nene.» ¹⁴ Polo kœyindœ kœpa o'o kane, Galiyo kœgi fœ Ayuda adœke: «Æ kœdœ má adœke uzu ascœ mbœrœ ekperœ, too œ ta 6ango, mœ dji ma 'e ye. ¹⁵ Kashe 6ata œ sœ tœ upu nœ kœshara o'o ugurutœ ye tœ kœyisœrœ, dœ anga i'iri œdœ pe ndje awa o'o nœ 'e dœ tœ 'e, œ wu 'e. Mœ yiyindœ mara ngbanga atake nene.» ¹⁶ Yé á gɔrɔ endje tœ œsœ kœwa ngbanga ye. ¹⁷ Endje para tepa Sosetene gbozu tshapa Sinagoga, œ 6i she 6a utshu osho kœwa ngbanga. Kashe Galiyo gbege lima dœ tœnœ nené.

Polo ro ga læ Atiſshe

18 Ændœ Polo di lima waa læ Koriti, manda nœ á tshe katœ aayanœ læ Yisu, á za awa kœero ga læ Siri. Prisile dœpe Akila ro lima tœ awanœ dœ she. Ba tœ mangu nœ ongbo Sakre utshu kœli she ga læ egerœ agba, tshe tshowa sukumu ye pa ye mbœrœ uvu á tshe za liya fœ Ndjaba. 19 Ælœ á endje wuta ga læ Efeze, Polo katœ Akila dœ Prisile ti kpœtœmœ á na œnœ ye ga læ Sinagoga ndœ kœpa o'o dœ Ayuda. 20 Bata endje kpœtœmœ sœ lima kœdi tshelœma endje adœke œndœ ye di dœ œne kane, Polo vwaratœ ye. 21 Kashe ndœ kœero lima she ga utshunœ, tshe pa o'o fœ endje adœke: «Mœ kwa bala tœmœ ga ndœ 'e, œdœ Ndjaba kœyindœ nœ.» Tshe kœlœ ga læ egerœ agba la ungu læ Efeze. 22 Kœjerœ ga læ Sezaré, tshe ro ga læ Yerusalemœ mbœrœ kœbala azu tshelœ anda Ndjaba, manda nœ dœ kœero she ga læ Atiſshe. 23 Ba zœ, olo ye ngbangba lima nene. Manda nœ, tshe kœkwa lakpi bale dœ bale læ ogo Galate dœ Friji, tshe ka kœpa fœ ayindœ Yisu adœke endje shi gbi læ kœyindœrœ nœ endje.

Apolo læ Efeze dœ Koriti

24 Anga uzu Yuda bale i'iri ye kœdœ Apolo, uzu lakpi Alekezandri læ ogo Ezipito, na lima ga læ Efeze. Æshe kœdœ uzu nœ kœwusœ kœpa o'o dœ œtshœnœ, œ wu ndje

sœ Buku nœ Ndjaba tœ œtshœnœ waa. 25 Endje yi lima sœ œrœ fœ she tœ upu nœ awa nœ Gbozu. Ishiri ye su dœ gbœgbœ, tshe mindœ o'o yé œ yisœ œrœ tœ pu nœ Yisu dœ œtshœnœ waa. Kashe tshe wu lima kolœ œsœ batisimu á Yowane za lima fœ azu. 26 Tshe sœ lima kœpandœ Yisu dœ gbœgbœ kœ læ Sinagoga. Kashe manda kœdji she, Prisile œdœ Akila e she 6a ndœ endje, yé œ kpa ma adja awa nœ Ndjaba fœ she. 27 Bata á tshe sœ lima dœ gbetshelœ nœ kœero ga læ Akayi, ayancœ læ Yisu sœ dœ yanga nœ agbe nœ ye, yé œ su mbeti fœ ayindœ Yisu 6a zœ adœke endje za osho kœsœ fœ she. Manda kœwuta she 6a zœ, tshe ti kane ayindœ Yisu ndjoro dœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba. 28 Gbambancœ nene, tshe pa ngbi fœ Ayuda tœ ala azu adœke endje dji awa adja o'o, yé œ sœ lima kœma læ awa nœ Buku nœ Ndjaba adœke Yisu kœdœ Masiya.

19

Polo 6a læ ongbo Efeze

1 Ælœ á Apolo sœ lima 6a læ Koriti, Polo ro lima tœ læ kaga læ aya Azi yeka á jerœ ga læ Efeze. Ba zœ, tshe gbœ lima anga ayindœ Yisu, 2 á yu endje adœke: «'E gbœ lima Ætshœ Ishiri œlœ á 'e te ayindœ Yisu ye a?» Endje kœgi fœ she adœke: «'A djidji ndje anga nœ adœke Ætshœ Ishiri sœ zœ nene.» 3 Polo kpa kœyu endje adœke: «Ka batisimu gadœ dá 'e gbœ a?» Endje kœgi fœ she

adœeke: «'A gbɔ batisimunœ á Yowane ayi kœza Batisimu yisœ nœ.» ⁴ Polo kœgi adœeke: «Adjapu Yowane sœ lima kœza batisimu fœ azu á endje fatshalsu endje, yé tshe sœ lima kœpa fœ endje adœeke endje yindœ uzu á tshe na manda œne, œ yindœ kœpa adœeke Yisu.» ⁵ Endje dji o'onœ ascœmœ, yé œ gbɔ lima batisimu dœ i'iri Gbozu Yisu. ⁶ Polo kœto kane ye ga pa endje, yé endje kœgbɔ ɔtshɔ Ishiri. Endje tetœ kœpa tafo o'o ama ogo dœ pe kœmindœ o'o á to 6a ndœ Ndjaba. ⁷ Azu wuta lima kœkœ ga pa œrœ nœ ndjokpa dœ bisha.

Kœyisœrœ nœ Polo 6a lœ ongbo Efeze

⁸ Polo sœ lima kœro ga lœ Sinagoga, yé lœ yapu voto, tshe sœ lima kœyisœ œrœ tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba dœ awa nene, yé œ pa o'o dœ mara adœeke endje á endje dji she, yindœ o'o á tshe sœ kœpa tœnœ. ⁹ Kashe anga azu sœ lima dœ gbœkumu, œ vwaratœ endje tœ kœyindœ nœ yé œ sœ kœmœ awa nœ Gbozu kpœtœ ala angbœtœ. Polo katœ endje ti œ ko ayindœ Yisu potœ ye, yé œ tetœ kœyisœ œrœ fœ endje œb dœ œb 6a lœ anda lakœrœ nœ Tiranuse. ¹⁰ Tshe mbœrœ lima ataa manda ungu bisha yeka á azu kœ á endje sœ lœ ogo Azi, œdœ Ayuda œdœ Agreke, endje dji lima o'o nœ Gbozu.

O'o tœ upu nœ kœgœrœ ekpe ishiri

¹¹ Ndjaba sœ lima kœmbœrœ ogboro œrœ lœ awa nœ Polo. ¹² Mbœrœ tœnœ ataa, anga azu sœ lima kœgu dœ siriki á goro œkœ Polo fœ aayi kœba. Kœba nœ endje ka lima tœ endje yé ekpe ishiri gi lima tœ ye pa azu. ¹³ Anga Ayuda á endje sœ lima kœro dje tœ osho kœ kœgœrœ ekpe ishiri pa azu kœba ascœmœ yamba lima kœgœrœ ekpe ishiri dœ i'iri Gbozu. Endje pa lima adœeke: «Mœ pa fœ 'e adœeke dœ i'iri Gbozu Yisu á Polo œ yisœ œrœ tœ upu nœ ye ascœmœ, 'e wuta ye!» ¹⁴ Azu á endje le lima œrœ nœ ascœmœ kœdœ agbolo yakoshe mindu dœ bisha (7) nœ anga gbozu nganga Ndjaba nœ Ayuda á i'iri ye kœdœ Seva.

¹⁵ Kashe œb bale, ekpe ishiri gi lima fœ endje adœeke: «Yisu a? Mœ wusœ ye, yé mœ wu ndje sœ Polo. Kashe e'e a, 'e kœdœ adœ e?» ¹⁶ Yé yakoshe á tshe sœ dœ ekpe ishirinœ pa ye kœi ga ugurutœ endje dœ gbœgbœ kœ, œ kœtetœ kœbi lima endje, œ suru tshelœ lœba, dœ pe kœtu uku tœ endje, á endje tœ lima sœnda dœ œrœ á kpa ye. ¹⁷ Azu para lœ Efeze, Ayuda dœ pe angbi azu dji lima o'onœ ascœmœ, yé awa za endje yeka á endje li lima œsœ i'iri Gbozu Yisu. ¹⁸ Azu ndjoro á endje yi lima ndœ Yisu, tetœ kœna tœnœ mbœrœ kœpandœ ekperœ á endje mbœrœ lima dœ tshama endje ga lafo. ¹⁹ Anga endje ndjoro á endje sœ lima

kœfa œœ tsharawo*, ko œœ nõe endje para ga shu, yé á endje sho lima ukpulunœ tœ ala azu para. Endje di lima œœnœ kœ mbœœ kœwusœ amanœ, œ wu lima adœke mbetinœ kœ á endje sho li dœ Langere ngendja kutu zazu bisha dœ ndjokpa (250.000).²⁰ Mbœœ tœnœ ataa, Ɔtshœ O'o za lima osho, azu ndjoro yi lima ndœ nõe lœ awa nõe gbœgbœ nõe Gbozu.

Kœoma azu lœ Efeze

²¹ Manda o'onœ asœmœ, Polo wa o'o lœ awa nõe Ishiri kœro ga lœ Yerusalem yé tshe vwanga tœ lœ Masedwane dœ pe Akayi. Tshe pa ndje adœke: «Ɔlœ á mœ kœwuta 6a zœ, œ li ndje adœke mœ kpa ro ndje ga lœ Roma.»²² Tshe vwa anga anganœ bisha, Atimote dœ Eraste ga lœ Masedwane, yé œ œpe damba œnœ ye lima kœlo lœ Azi.

²³ Kolœ dœ lœndœnœ asœmœ dá egerœ djingili wuta lima tœ upu nõe awa nõe Gbozu 6a lœ Efeze.²⁴ Anga ayi kœfatshelœ œœ, á i'iri ye kœdœ Demetriyuse, sœ lima kœmbœœ a 'eara anda tepelo nõe Artemise dœ kœwo, yé œ sœ lima kœte ngendja fœ endje waa.²⁵ Tshe ngbœ6a lima aayi kœfatshelœ œœ dœ pe anga aayi akwa kœ á endje sœ lima kœmbœœ mara akwanœ asœmœ, á pa fœ endje adœke: «'E wusœ nõe ye anga mœ; a kœsœ dœ Ɔtshœnœ, œ to kolœ manda akwa nõe azœ

asœ.²⁶ Yé 'e sœ kœwu tœnœ too 'e sœ kœedji azu kœpa adœke; Polonœ asœmœ sœ kœmindœ nõe adœke andjaba á azu mbœœ endje dœ kane endje dœdœ Ɔtshœ andjaba nene. Azu ndjoro dji o'onœ yé œ fa lœsu endje ndœ nõe. Tshe mbœmbœœ kolœ 6a lœ Efeze nene, kashe dje ndje lœ Azi para.²⁷ Ɔ dœdœ kolœ azœ dá o'onœ asœ œ ndi akwa nõe azœ nene, kashe œ ndi ndje anda Tepelo nõe egerœ ndjaba yashe Artemise. Azu œ wu andanœ gbambanœ yé endje kpa lisœ nõe nene. Mbœœ Azi dœ pe ogo djigi sœ lima kœdonga ndjabanœ asœmœ.»²⁸ Manda kœpa o'onœ asœmœ ataa, azu kœ á endje dji djerœ ókó, œ sœ kœta rawa adœke: «Artemise, egerœ ndjaba yashe lœ ongbo Efeze!»²⁹ Azu tshelœ ongbonœ djigi oma dœ o'o kekeke. Endje ko anga Polo á endje na tœ awa akwanœ bale dœ she, Agayuse dœ pe Aristarke azu Masedwane, na tœnœ ga la wutu mœlœ.³⁰ Polo yi lima ndœ kœwuta ga utshu azunœ ga zœ, kashe ayambarœ pakata she yé.³¹ Anga aayi akwa nõe lita á endje dœ lima anga Polo mi lima upu fœ she adœke, tshe kpa nana ga la wutu mœlœnœ nene.³² Dœ lœndœnœ asœmœ, uzu dœ uzu sœ lima kœta rawa nõe ye dœ o'o nõe ye kpikpikpi, yé azu ndjoro ugurutœ endje kpa wuwusœ ádá á endje ngbœtœ endje

* **19.19** 19.19 Mbeti kœto 6a tœ adanœ sœ kœpa tœ buku á sœ kœpa o'o nõe kœfa œœ lœ rawo.

20

ndœ nœ nene. ³³ Anga azu lœ ukpulu azunœ mindœ upunœ fœ anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Alekezandre á Ayuda gavwa she 6a utshu endje. Á tshe yi kane ye ga lafo ndœ kœyu o'o. ³⁴ Kashe ɔɔ á ndje wusœ nœ adœke œshe kœdœ uzu Yuda, endje kpa ta rawa manda ada ɔɔ bisha adœke: «A donga Artemise lœ Efeze!»

³⁵ Manda nœ, anga gbozu tshelœ ongbonœ u endje ga tœnœ yé á pa adœke: «Azu Efeze, uzu dœ dá wuwusœ nœ adœke ongbo Efeze sœ dœ anda tepelo nœ Artemise œdœ pe œrœ á endje gi á to 6a lafo á te nene a? ³⁶ Uzu bale œ shara o'onœ asœ nene, œ li adœke a sœ koko, yé a katœ kœmbœrœ œrœ á ádánœ gugu nene. ³⁷ Azu á 'e to endje na tœnœ ga mœ asœ gugu œsœ ndjaba nœ azœ nene, endje zizi ndje angba nene. ³⁸ (E kœsœ adœke Demetriyuse dœ pe azu akwa nœ ye asœ sœ dœ o'o dœ uzu, uzunœ na œ tœ meza pa ye, ayi kœwa o'o sœ zœ dœ pe olo ngbanga sœ ndje zœ. ³⁹ Yé anga o'o kœsœ ndje zœ, osho á azu œ ngbœtœ endje ga tœnœ kœguma o'o, œ wa o'onœ zœ. ⁴⁰ A gbœ o'o tœ œrœ á a ngbœtœ azœ ga tœnœ kpesheke á mbœrœ asœ. Azu œ e azœ tœ aayi kœoma dœ o'o. Gbambanœ nene, anga uzu kœtœ meza pa azœ, o'o nœ kœpa tœnœ œ gu nene.»

Manda o'onœ asœ, tshe pa fœ azu adœke endje gu ga mangba endje.

Ana gene nœ Polo lœ Masedwane dœ pe lœ Grese

¹ ɔɔ á djingili o'onœ ka ye, Polo ngbœba ayambarœ ga tœnœ œ mi upu fœ endje, œ bala endje dœ kœza awa ga lœ Masedwane. ² Kœro she tœ lœ ogonœ asœmœ, tshe mi lima upu waa fœ ayancœ lœ Yisu, manda nœ á wuta ga lœ Grese. ³ Tshe mbœrœ lima yapu votœ 6a zœ. ɔɔ á tshe yi lima ndœ kœœ ga lœ egerœ agba kœro ga lœ Siri, 6ata Ayuda sœ lima kœvwarandœ ye á tshe dji, á kpa kwa dja ga lœ Masedwane. ⁴ Angancœ lœ ana kœdœ lima: Sapatrose gbolo yakoshe nœ Piruse uzu Bere, Aristarke dœ pe Sekunduse azu Tesalonike, Gayushi uzu Derbe, Timote, Tishike dœ pe Trofime azu ogo Azi. ⁵ Kœwuta ga lœ ogo Masedwane, endje ro lima œnœ endje utshunœ kœekate 'a 6a lœ Trowase. ⁶ Yé a'a nœ 'a, manda angbo nœ mapa á susuku nene, á ɔ ga lœ egerœ agba tœ mangu Filipo œ mbœrœ olo mindu, á togba dœ endje lœ Trowase á mbœrœ pœœ bale dœ endje.

Kœshe nœ Etike lœ Trowase

⁷ Dœ ɔɔ yenga dœ akidala, 'a ngbœ lima tœ 'a ga tœnœ ndœ kœkurutshelœ mapa, Polo sœ kœmindœ 'o ama Ndjaba fœ aayanœ lœ Yisu œerrr ga tœ tshaguru butshœ mbœrœ œ li lima adœke osho kœkœrœ tshe ro. ⁸ Miinda sœ lima zœ lœ gbœshœ 6a lafo á angbœtœ 'a ga lœ nœ.

⁹ Anga djagbala yakoshe á i'iri ye koedæ Etike, tshe sœ lima ga tœ ape izi, olo za she kpakpakpa, ɓata Polo kaka lima damba tœ o'onœ nene, lœ olo, tshe djo œ te kœto ɓa tœ votɔ gbɔshɔ ɓa lafo œerr ɓa ati. Kœyindœ koeti she ga lafo atake tshe tshu lima ye. ¹⁰ Polo jerœ ga ati, á na katsha ga ndœ ye á za she ga lakoro ye á pa adœke: «Awa zaza 'e nene, tshe sœpe dœ soro!» ¹¹ Kpa kœɔ she ga lafo ga zœ, Polo kurutshelœ mapa tœ endje yé endje zi, manda nœ tshe pa 'o œerr o 'ara yeka á ro. ¹² Gbolo yakoshe asœmœ she ye, endje gu dœ she ga ndœ endje, yé lœsu azu para kœkœ zi tii.

Polo na ga lœ Mile

¹³ 'A afo utshunœ, œ li ga lœ egerœ agba ndœ kœero ga lœ Asose. 'A yindœ kœza Polo ga ndœ 'a mbœrœ tshe yi lima ndœ kœero ga zœ dœ ada ye. ¹⁴ ɔlɔ á tshe gbɔ 'a ɓa lœ Asose, 'a za she ga ndœ 'a ga lœ egerœ agba mbœrœ kœero ga lœ Mitilene. ¹⁵ Osho kœɔ panœ, 'a to kpœtœmœ 'a na ndoo dœ tshiki Kio. Manda olo bale 'a wuta ga tœ tshiki Samose, tœ bisha olo yeka á 'a wuta ga lœ Mile. ¹⁶ Polo wa lima adœke œne ka lœ Efeze nene, mbœrœ olo œ ro tœ œne lœ ogo Azi waa. Ogo nœ ye koedœ lima kœwuta katsha ga lœ Yerusaleme lœkœ Patekœte.

Polo pu o'o fœ agbozu Ikrizia lœ Efeze

¹⁷ Ba lœ Mile, Polo vwa osho ndœ agbozu Ikrizia lœ Efeze. ¹⁸ ɔlɔ á endje wuta ga ndœ ye, tshe pa fœ endje adœke: «'E wusœ ɔtshɔ mœ ugurutœ 'e, kœto tœ ali olo mœ á mœ na ga ndœ 'e lœ ogo Azi. ¹⁹ Mœ zaza tœmœ lœ ama akwa nœ Gbozu nene, mœ mbœrœ akwa dœ ngola lœ ala mœ, mœ wu oyo waa mbœrœ Ayuda sœ lima kœvwarandœ mœ. ²⁰ Mœ zaza anga œrœ á li koeti kane 'e yiwatœ nœ tœ 'e nene, mœ mindœ Yisu fœ 'e, mœ yisœ œrœ fœ 'e lœ ukpulu azu too ɓa sœnda nœ 'e. ²¹ O'o mœ sœ lima kœ'e Ayuda dœ Agreke adœke endje fa lœsu endje fœ Ndjaba dœ pe kœyindœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu.

²² «Ngɔngɔ asœ, Ishiri sœ kœvwa mœ ga lœ Yerusaleme, mœ wuwusœ neke á wuta ga tœ mœ ɓa zœ nene. ²³ Kashe œneke á mœ wusœ nœ koedœ lœ ongbo kœ á mœ ro lœ nœ, ɔtshɔ Ishiri sœ kœma fœ mœ adœke, kánga dœ pe œrœ oyo kœ sœ kœkate mœ. ²⁴ Kashe mœ wu adœke soro mœ sœ ɓata œrœ gbambanœ, ogo nœ mœ koedœ mœ na œerr ga tœ ndɔngɔlɔ akwa nœ mœ, yé ga tœ kœka akwa á Gbozu Yisu za fœ mœ adœke; mœ mindœ ɔtshɔ O'o nœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba ga ndœ azu.

²⁵ «Ngɔngɔ nœ asœ, mœ wusœ nœ adœke 'e kpa wu mœ nene, e'e má mœ sœ lima ugurutœ 'e mbœrœ kœpandœ Ogo gbozu nœ Ndjaba fœ 'e. ²⁶ Mbœrœ tœnœ ataa á mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e kœ kpesheke adœke: indji 'e œ tu ga lœ kumu mœ nene.

²⁷ Gbambanœ nene, mœ zaza anga o'onœ yiwa toenœ tœ 'e nene, mœ pandœ awa akwa nœ Ndjaba para fœ 'e ye. ²⁸ 'E gbãndœtœ 'e dœ tœ 'e, yé œ gbãndœ azu á Ɔtshã Ishiri ko 'e tœ aayi kœgbãndœ endje. 'E gbãndœ Ikrizia nœ Ndjaba b̄ata aayi kœgbãndœ apata. 'E gbãndœ nœ mbœrœ Ndjaba dá yã dœ indji Gbolo nœ ye dœ tœ ye. ²⁹ Mœ wusœ nœ adœke aekpe azu œ na manda mœ, endje sœ b̄ata amuru, endje wu oyo apatanœ nene. ³⁰ Ugurutœ 'e ndje, anga anga 'e œ tetœ kœpa wala mbœrœ kœgbota ayindœ Yisu ga ndœ endje. ³¹ Ataa, ala 'e gbã, adja œndœ tœ 'e roro 'e nene. 'E gbe dœ ungu votã butshã dœ ɔb dœ ngola lœ la mœ, mœ sœ lima kolœ kœna manda uzu dœ uzu ndœ kœgi she ga ugurutœ 'e.

³² «Yé ngõngõ asœ, mœ sœ kœko 'e ga tshakane Ndjaba, Ɔtshã O'o nœ ɔtshã l̄osu nœ ye gbãndœ 'e, œ li kœza gbãgbã fœ 'e ndje dœ kœko œrœ kã á tshe guma mbœrœ azu á tshe ke endje fœ 'e. ³³ Mœ scœsœ lima dœ ogo œrœ nœ uzu bale nene, œdœ ngendja, ɔrœ too lœba. ³⁴ 'E wusœ nœ dœ tœ 'e adœke mœ mbœrœ lima akwa dœ kane mœ dœ tœ mœ yé á gbã œrœ á li dœ mœ dœ pe anga mœ á mœ na tœ awanœ bale dœ endje. ³⁵ Mbœrœ toenœ ataa, mœ sœ lima kœma fœ 'e adœke, 'e mbœrœ akwa yeka á kœto œrœ fœ endjeneke á endje mãmã ugurutœ 'e, 'e gbe dœ

o'o á Gbozu Yisu pa dœ tœ ye lima adœke: "Yanga nœ kœto œrœ fœ azu ropa œnœ kœgbã toenœ ye."»

³⁶ Manda o'onœ, Polo gote ga ati dœ endje para ndœ kœ e Ndjaba. ³⁷ Endje para endje tetœ iki ye, œ yo ga dagi Polo ndœ kœ'uru tshelœ utu ye. ³⁸ Endje sœ lima dœ oyo mbœrœ Polo pa fœ endje adœke, œne kpa wutœ œne dœ endje nene. Manda nœ á endje gi she na toenœ œerrr ga lœ egerœ agba.

21

Kœã Polo ga lœ Yerusaleme

¹ Manda kœkurutshelœtœ 'a dœ endje, 'a li ga lœ egerœ agba, 'a ro ga lœ tshiki Kose, osho kãrã panœ 'a wuta ga lœ Rode, kœto kpœtoemœ dá 'a ro ga lœ Patara. ² Kpœtoemœ, 'a gbã anga egerœ agba á sœ kœro ga lœ Fenisi, yeka 'a ɔ ga lœ nœ á ro. ³ Kœndo dœ Shipre, 'a katœ tshikinœ ga pa gele 'a, 'a za awa Siri, 'a jœrœ 6a lœ Tire 6a tœ osho á endje yi lima ndœ kœko œrœ lœ egerœ agba ga shu. ⁴ 'A mbœrœ lima pãã bale kpœtoemœ mbœrœ 'a gbã ayindœ Yisu. Lœ awa nœ Ishiri, endje pa fœ Polo adœke tshe nana ga lœ Yerusaleme nene. ⁵ Kashe ɔb á olo 'a ka, endje na kœkatœ 'a ga tœ awa dœ awo endje dœ pe agbolo nœ endje. Yeka á 'a gote 6a tœ mangu yé á za awala. ⁶ Manda kœbala ndangba tœ 'a dœ endje, 'a ɔ ga lœ egerœ agba yeka á endje gu ga ndœ

endje. ⁷ Koeto lœ Tire, 'a ro œerrr ga lœ Petolemaysise, 'a mbœerœ kpœetœemœe olo bale ndœe koebalatœe 'a dœe aaya 'a lœe Yisu.

⁸ Osho kœrœ panœe, 'a ro ga lœe Sezaré, 6a zœe 'a ro ga ndœe ayi kœeyisœe Ɔtshœ O'o á i'iri ye kœedœe Filipino, 'a lo 6a ndœe ye. Ɔshe kœedœe anga aayi kœeti kane aayi avwa á 'a ke lima endje minu dœe bisha (7) lœe Yerusaleme. ⁹ Tshe sœe dœe ayawuru vana á endje sœepe dœe akpœnœe, á sœe kœegbara o'o á to 6a ndœe Ndjaba. ¹⁰ Yé 'a mbœerœe olo ndjoro lima kpœetœemœe, anga ayi kœegbara o'o to lœe Yuda œe na, i'iri ye kœedœe Agabuse. ¹¹ Kœegbœ 'a, tshe za uwu tshapa lœeba nœe Polo á i dœe ada ye dœe pe kane ye, á pa adœeke: «Ɔtshœ Ishiri pa adœeke mara á Ayuda œe i bala dœe ayengœ uwu tshapa lœebanœe asœe 6a lœe Yerusaleme á za she fœe anga angbi azu dœemœe.»

¹² Manda kœedji o'onœe asœe, a'a dœe pe aaya lœe Yisu lœe ongbonœe, di tshelœema 'a fœe Polo adœeke, tshe nana ga lœe Yerusaleme nene. ¹³ Kashe Polo gi adœeke: «Mbœerœe gadœe dá 'e sœe kœeki tœenœe á sœe kœeyi awa ga lœsu mœe a? Mœe guma tœe mœe ndje adœeke, endje za mœe ga lœe kángga dœe pe kœewo mœe 6a lœe Yerusaleme mangba i'iri Gbozu Yisu ye.»

¹⁴ Bata á tshe yiyindœe o'o nœe 'a lima nene, 'a katœe kœeshosho she yé á pa adœeke: «Kaka adœeke Gbozu mbœerœe lindœe gbetshelœe nœe ye.»

¹⁵ Manda olo teasho, 'a guma tœe 'a ndœe kœero ga lœe

Yerusaleme. ¹⁶ Anga ayindœe Yisu lœe Sezaré á 'a ro tœe awanœe dœe endje lima, endje gbœe osho kœelo tœenœe fœe 'a 6a ndœe anga uzu bale lœe Shipre, i'iri ye kœedœe Manasone, œeshe kœedœe anga yindœe Yisu 6alima katshatsha.

Polo dœe Jake gbœtœe endje 6a lœe Yerusaleme

¹⁷ Ɔlo á 'a wuta ga lœe Yerusaleme, alaya lœe Yisu uru tshelœe utu 'a dœe yanga.

¹⁸ Osho kœrœ panœe, 'a ro tœe awanœe bale dœe Polo ga ndœe Jake, osho á agbozu kuma akwa kœ lœe Ikrizia œe ngbœtœe endje ga tœenœe. ¹⁹ Manda kœebala endje, Polo pandœe œerœe kœe á Ndjaba mbœerœe lima dœe she awa bale lœema akwa nœe ye ugurutœe angbi azu.

²⁰ Endje dji Polo, yé œe donga Ndjaba. Á pa fœe she adœeke: «Bœe wu, aya, Ayuda andjoro yindœe Yisu, endje kœe sœe kœepara awa kœembœerœetœe endje liaka awa akwa á Ndjaba za fœe Moyize dœe lœsu endje bale. ²¹ Kashe endje dji adœeke, 6œe yisœe œerœe fœe Ayuda para á endje sœe lœe oporotœe angbi azu adœeke, endje katœe awa akwa nœe Moyize yé œe ka ndje tœe kœewa agbolo nœe endje tœe gaza dœe pe kœembœerœe œerœe mara ogo nœe azœe. ²² A mbœerœe kotoo? Mbœerœe endje dji ndœe zœe adœeke 6œe sœe kpœeke zœe. ²³ Mbœerœetœe zœe lindœe neke á 'a pa fœe 6œe asœeke. 'A sœe dœe anga azu vana á endje dra ama endje fœe Ndjaba. ²⁴ Ko endje potœe zœe dœe

'e na œ mbœrœ adœke ɔkɔ
'e sœ yerœ, gi œrœ tokóró
tshangba endje. Endje li ndje
kœwa sukumu endje yé azu
para œ gbe adœke o'o á ki dœ
i'iri zœ koedœ wala. Kashe œ
li ndje adœke 6œ mbœrœtœ
zœ liaka awa akwa. ²⁵ Yé
mbœrœ angbi azu á endje te
ayindœ Yisu, 'a su mbeti dœ
o'o á 'a wa adœke: endje zizi
œrœ á endje to dœ okoro fœ
andjaba nene, indji, dœ agea
á indji ye tutu ga ati nene,
yé endje mbœmbœrœ angba
budu nene.»

²⁶ Osho kɔrɔ panœ, Polo
ko ayakoshe ascœmœ yé œ
mbœrœ adœke ɔkɔ œne sœ
yerœ awa bale dœ endje.
Endje na dœ endje ga lœ Te-
pelo mbœrœ kœpandœ kœka
olo nœ kœmbœrœ adœke ɔkɔ
œne sœ yerœ, yekane á uzu
dœ uzu kœzo agea tokóronœ
ga utshu Ndjaba.

Kœza Polo

²⁷ Œ sœpe lima teasho
adœke olo mindu dœ bisha
nœ kœmbœrœ adœke ɔkɔ azu
sœ yerœ ka, yeka Ayuda lœ
ogo Azi wu Polo lœ Tepelo.
Endje bili azu ndjoro ndœ
ye yé á za she. ²⁸ Endje
sœ lima kœta rawa adœke:
«Azu Israyele, 'e na ga mœ
œ ti kane 'a ga lafo! Uzunœ
á tshe sœ kœyisœ œrœ
fatoenœ djezœ, á tshe sœ
kœndi tshelœ kœliscœtœ ogo
Israyele, á yiyindœ awa akwa
nœ Moyize nene, á tshe
ko angbi azu ga lœ Tepelo,
á ndi œyerœ osho dœke.»
²⁹ Mbœrœ endje wu lima
Trofime uzu Efeze dœ she 6a

lœ ongbo á gbe adœke Polo li
dœ she ga lœ Tepelo.

³⁰ Tshelœ ongbo djigi turu
dœ o'onœ, yé azu ndjoro na
lima ye. Endje tepa Polo lœ
Tepelo œ wuta dœ she ga shu,
trale dœ kœtshu mandanœ
ga toenœ. ³¹ Bata á endje sœ
lima ndœ kœpara awa kœwo
she, o'onœ wuta lima 6a ndœ
gbozu tshapa aturugu nœ
Roma lœ Yerusaleme adœke:
«Ekpe o'o li ga lœ Yerusaleme
ye!» ³² Katsha, tshe ngbɔba
aturugu dœ agbozu tshapa
endje, á endje na ga tœ osho
á o'o sœ toenœ. Lɔkɔ á azu
wu aturugu dœ gbozu tshapa
endje yeka á katœ kœbi Polo.

³³ Yé gbozu tshapa aturugu
na ndoo dœ she, á za 'o fœ
endje adœke endje i Polo
ga toenœ dœ djingiri bisha.
Manda nœ á tshe yu osho
adœke œshe koedœ œ yé
œrœ gadœ dá tshe mbœrœ
a. ³⁴ Kashe lœ ukpulu azu,
uzu dœ uzu sœ kœta rawa
dœ o'o nœ ye kpi, 6ata gbozu
nœ aturugu sœ lima koedji
ádá o'onœ dœ ɔtshɔ nœ nene
mbœrœ ukpulu azu, á wa
adœke endje gu dœ Polo
ga lœ pada nœ aturugu.
³⁵ Lɔkɔ á endje wuta ga pa
esekaliye, aturugu za Polo
ga lafo mbœrœ azu sœ lima
kœndanga endje waa. ³⁶ Yé
azu kɔ te manda endje dœ
rawa adœke: «'E wo she!»

Kœpa ngbanga nœ Polo 6a utshu Ayuda

³⁷ Œ á endje yindœ kœli
dœ she ga lœ padanœ, Polo
pa fœ gbozu nœ aturugunœ
adœke: «Bœ yindœ nœ adœke

mœ pa o'o ye a?» Tshe gi fœ she adœke: «Bœ wu ndje sœ o'o ama Greke ye! ³⁸ Æ dœdœ bœ kœdœ uzu Ezipito á tshe za djingili lœ olo á ro kpœke ga ugurutœ azu, yé á bili azu á kpa ndje dœ azu koshe kutu vana ga lœ kpagagasho nene a?» ³⁹ Polo gi fœ she adœke: «Ëœ nene, œmœ kœdœ uzu Yuda, endje zu mœ lœ Tarse lœ ogo Silisi. Æmœ kœdœ gbolo ongbo á i'irince to waa. Wu oyo mœ, œ za awa fœ mœ, mœ pa o'o fœ azu.» ⁴⁰ Tshe za awa fœ she, Polo ka ga pa esekaliye, œ ti kane ye ga lafo ndœ koema adœke azu katœ koeta rawa, azu wu œ sœ kokoko. Yé tshe tetœ kœpa 'o fœ endje dœ o'o ama ogo Ayuda á dœ Ebre adœke:

22

¹ «Alaba dœ pe alaya, 'e dji o'o ngbanga nœ mœ á mœ yindœ kœgi ngangœ asœke ga utshu 'e kane.» ² Kœdji adœke Polo sœ kœpa 'o fœ endje dœ o'o ama Ebre, osho kpa yi taa, yé á tshe pa fœ endje adœke: ³ «Æmœ kœdœ uzu Yuda, endje zu mœ lœ Tarse lœ ogo Silisi, kashe mœ gerœ lœ ongbonœ asœ, mœ mbœrœ lakœ á sœ kœyisœ o'o á pandœ awa akwa nœ aata azœ tshakudu Gamaliyele, œmœ kœdœ lima uzu á mœ zatœ mœ waa fœ Ndjaba бата 'e para kœkœ á 'e sœ kœmbœrœ tœnœ kpesheke. ⁴ Mœ sœ ndje lima kœwo azu á ndje sœ kœza awa Gbozu, mœ ko ayakoshe dœ pe ayashe va ga

lœ kána. ⁵ Egerœ nganga Ndjaba dœ ukpulu agbozu tshapa azu o'o œ pa ndje ndœmanœ fœ 'e ye. Endje dá vwa lima mœ adœke mœ na œ katœ mbeti á sœ kœza awa fœ mœ kœro ndœ aaya mœ dœ Ayuda á endje sœ ba lœ Damaseke. Mœ na lima ga zœ ndœ kœko azunœ asœmœ, kœgu dœ endje ga lœ Yerusaleme mbœrœ á endje kœgbœ djofele.»

Polo pandœ mara á tshe fa lima tshalœsu ye

(Wu ba tœ Akw 9.1-19; Mat 26.12-18)

⁶ «Mœ sœ lima lœ awa ana, yé lœkœ á mœ ndo dœ tshalakpi Damaseke, ngbangi dœ gbœku œlœ atake, ishiri owo to ba lafo œ za mœ djigi. ⁷ Mœ te ga ati, yé œ dji tshama uzu kœ'e mœ adœke: “Sawulo, Sawulo, mbœrœ gadœ á bœ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ ata a?” ⁸ Mœ gi adœke: “Æbœ kœdœ œdœ, Gbozu?” Tshama uzu kpa pa adœke: “Æmœ kœdœ Yisu ba lœ Nazarete, œmœ dá bœ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ asœmœ.” ⁹ Anga mœ á 'a na lima dœ endje wu ishiri owonœ ye, kashe endje djidji lima o'onœ á uzunœ sœ kœpa tœnœ fœ mœ nene. ¹⁰ Mœ yu adœke: “Ærœ gadœ dá mœ kœmbœrœ a, Gbozu nœ mœ?” Yeka á Gbozu gi fœ mœ adœke: “Alafo œ na ga lœ Damaseke, yé ba zœ, endje yisœ akwa á li adœke bœ mbœrœ.” ¹¹ Bata ishiri owonœ bu lima ala mœ ye, anga mœ dá za kane mœ wuta tœnœ ga lœ Damaseke.

12 «Anga uzu lima bale 6a zœ i'iri ye koedœ Anania, œshe koedœ uzu nœ ɔtshɔ lɔsu, tshe sœ kœgbɔndœ awa akwa nœ Moyize waa, yé Ayuda para á endje sœ lima kpœtœmœ sœ kœpa ɔtshɔ o'o nœ ye waa. 13 Tshe na œ gbɔ mœ œ pa fœ mœ adœke: “Sawulo, aya mœ, ala zœ kɔrɔ!” Trale ala mœ kɔrɔ yé mœ mesho œ wu she. 14 Yeka á tshe kœpa fœ mœ adœke: “Ndjaba nœ aata azœ ke 6œ adœke 6œ wusœ œrœ á tshe yindœ nœ, 6œ wu uzu á tshe sœ ndjii yé 6œ dji o'o nœ ye. 15 Mbœrœ 6œ dœ bala timu nœ ye utshu azu para, tœ œrœ á 6œ wu dœ pe neke á 6œ dji. 16 Bœ sœ kœkate œrœ gade? 'A ro 6œ gbɔ batisimu dœ i'iri Yisu yé œ ta i'iri ye dœ ekperœ nœ zœ kœyiwa.”

17 «Mœ gu ga lœ Yerusaleme, yé anga ɔlɔ bale mœ sœ kœ'e Ndjaba 6a lœ Tepelo, mœ wu œrœ lœ ulu. 18 Mœ wu lima Gbozu á tshe sœ kœpa fœ mœ adœke: “Katœ Yerusaleme ngɔngɔ asœ ti, mbœrœ azunœ œ yi bala ndœ o'o á 6œ pa fœ endje dœ i'iri mœ nene.” 19 Mœ gi adœke: “Kashe Gbozu, endje wusœ nœ adœke mœ sœ lima kœna kœli ga lœ Sinagoga kœko azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ zœ, œ 6i endje yé œ ko endje gu tœnœ ga lœ kánga. 20 ɔlɔ á endje wo lima Etiene, timu nœ zœ, mœ sœ lima zœ; mœ yindœ nœ ga ndœ endje, yé œ gbɔndœ lœba nœ endje.” 21 Yeka á Gbozu pa fœ mœ adœke: “Na

zœ, mœ yindœ kœvwɑ 6œ lœ ingirinœ, 6a ndœ angbi azu.”»

Polo pa adœke œne koedœ gbolo ogo Roma

22 Ayuda á endje sœ lima kpœtœmœ dji o'o nœ ataa, œ oma dœ Polo yé œ tetœ kœta rawa adœke: «'E wo mara uzu atake ye! Tshe lili kœsœpe dœ soro nene!» 23 Bata endje sœ lima kœta rawa, kœko lœba nœ endje va e dœ pe kœgi trusha ga lafo, 24 gbozu tshapa aturugu pa adœke endje za Polo li tœnœ ga lœ pada œ sɔ she, yeka á kœwusœ ádá rawanœ á endje ta pa ye asœmœ. 25 Endje sœ kœi she dœ uwu ga tœnœ, Polo yu gbozu nœ aturugu adœke: «Æ li adœke endje 6i gbolo ogo Roma utshu kœwa ngbanga nœ ye ye a?»

26 Manda kœdji o'onœ ataa, gbozu nœ aturugunœ pandœ nœ fœ gbozu tshapa endje adœke: «Bœ mbœrœ kotoo! Mbœrœ uzu asœ koedœ gbolo ogo Roma!» 27 Gbozu tshapa aturugu kwatœ ye œ yu Polo adœke: «Pandœ nœ fœ mœ ka, adja 6œ koedœ gbolo ogo Roma a?» Polo yindœ nœ adœke: «Æ.» 28 Gbozu tshapa aturugu kpa pa adœke: «Æmœ, mœ ko egerœ ngendja ndœ kœfa gbolo ogo Roma.» Polo pa adœke: «Æmœ, mœ koedœ adja gbolo ogo Roma.» 29 Trale, azu á endje sœ lima kœbi she, gitœ endje indiri ye yé. Awa za ndje lima gbozu tshapa aturugunœ mbœrœ kœwusœ nœ adœke œnœ i gbolo ogo Roma ga tœnœ dœ uwu.

Polo 6a utshu aayi kœwa ngbanga

³⁰ Osho kœrœ panœ, gbozu tshapa aturugu yindœ kœwusœ ádá á Ayuda sœ kœza o'o ga pa Polo. Tshe zu djingiri tœ ye, yé manda nœ á e angbœtœ nœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœwa ngbanga para, á jerœ dœ Polo, á za she tœ ga utshu endje.

23

¹ Polo ko ala ye tœ læ la ag-boro aayi kœwa ngbanganœ, á pa fœ endje adœke: «Alaya, soro mœ sœ yerœ utshu Ndjaba œrrr ga tœ ngœngœ asœke yé lœsu mœ sœ dœ kœsœ gee mbœerœ tœncœ.»

² Kashe egerœ nganga Ndjaba á i'iri ye kœdœ Anania za o'o fœ azu á endje sœ ndoo dœ Polo adœke endje du ama ye. ³ Yé Polo pa fœ she adœke: «Ndjaba œ 6i 6œ, 6œ sœ 6ata imbi muru anda á kavwa! Bœ sœ 6a zœ mbœerœ kœwa ngbanga pa mœ liaka œneke á awa akwa pandœ nœ, yé 6œ kpa katœ awa akwa ti œ pa adœke endje da mœ a?» ⁴ Azu á endje ka lima ndoo dœ Polo pa fœ she adœke: «Bœ gu egerœ nganga Ndjaba a?» ⁵ Polo gi fœ endje adœke: «Alaya, mœ wuwusœ nœ nene adœke œshe kœdœ egerœ nganga Ndjaba. Gbambanœ nene, Buku nœ Ndjaba pa adœke: "Bœ pa ekpe o'o goro œsœ gbozu tshapa azu nœ zœ nene."»

⁶ Polo wu lima sœ nœ adœke anga aayi kœwa ngbanganœ kœdœ Asadukayi, yé anga endje kœdœ Afarisayi. Mbœerœ tœncœ, tshe pa o'o ga utshu endje adœke: «Aaya, œmœ kœdœ uzu Farisayi, aata mœ kœdœ Afarisayi. Endje yindœ kœwa ngbanga pa mœ mbœerœ á mœ za lœsu mœ ga pa neke á pa adœke azu á endje tshu, endje she bala læ akuzu ye.» ⁷ Trale manda o'onœ á Polo pa ataa, a'ea wuta ugurutœ Afarisayi dœ pe Asadukayi, yé endje kurutshelœtœ endje. ⁸ Gbambanœ nene, Asadukayi pa adœke azu á endje tshu endje she læ akuzu nene yé aandjelu dœ pe ishiri azu gugu nene. Kashe Afarisayi yi œncœ endje ndœ o'onœ ascœmœ kœ. ⁹ O'o wuta lima ngbangbangba, yé anga aayi kœyisœ awa akwa á endje dœ Afarisayi áafo, œ vwaratœ endje dœ œgbœ, œ pa adœke: «'A wuwusœ ekperœ bale á yakoshe asœ mbœerœ nene. Anganœ nene ishiri dá pa o'o fœ she a, too andjelu a?» ¹⁰ Bata o'onœ sœ lima kœgerœ tœncœ, kœkpa awa adœke endje súru tshelœ Polo nene, gbozu tshapa aturugu za o'o adœke aturugu jerœ œ za Polo ugurutœ endje dœ œ gi she ga læ pada.

¹¹ Dœ abutshœ manda nœ, Gbozu wuta ga utshu Polo á pa fœ she adœke: «Ka ngbiri, 6ata á 6œ pa djakata o'o tœ upu nœ mœ læ Yerusalemœ kpœke, awa bale œ li adœke 6œ mbœerœ ndje ataa 6a læ

Roma.»

Ayuda vwarandœ Polo

¹² Osho kɔɔ panœ pe dœ amazi, anga Ayuda ngbɔtœ endje ga tœncœ mbœrœ kœvwarandœ o'o. Endje dara ama endje adœke, œne zi œrœ nene, œ ndjo ndje œrœ nene œrrr adœke œne wo Polo yekane. ¹³ Azu á endje dara lima ama endje sœ kœropa zazu bisha. ¹⁴ Endje ro ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ pe agbɔ Ayudancœ œ pa adœke: «'A dara ama 'a dœ i'iri Ndjaba adœke, 'a kpa zi œrœ nene yé 'a ndjo ndje ungu nene œrrr adœke 'a wo Polo yekane. ¹⁵ Yé e'e dœ agboro aayi kœwa ngbanga kɔ, 'e vwa osho fœ gbozu tshapa aturugu adœke, endje za Polo na tœncœ mbœrœ 'e kpa tondœ o'o nœ ye kpœrœ kpœrœ kane. Kashe kolœ 'a, 'a gbe adœke 'a wo she utshuncœ adœke tshe yi kumu ye kpœke.»

¹⁶ Kashe gbolo yakoshe nœ yingɔ Polo dji lengere o'onœ ascœmœ, œ na ga lœ pada ndœ kœva Polo nea dœ o'onœ. ¹⁷ Yé Polo kœ'e anga turugu á tshe kœdœ gbozu tshapa aturugu kama, á kœpa fœ she adœke: «Na dœ gbolo yakoshe ascœ fœ gbozu tshapa 'e, tshe sœ dœ o'o kœpandœ nœ fœ she.» ¹⁸ Turuguncœ ascœmœ kœna dœ gbolo yakoshencœ ascœmœ fœ gbozu tshapa endje, œ kœpa fœ she adœke: «Ayi kánga Polo dá e mœ á pa adœke, mœ na dœ gbolo

yakoshe ascœ fœ bœ, mbœrœ tshe sœ dœ o'o kœpa fœ bœ.»

¹⁹ Gbozu tshapa aturugu kœza ama kane ye, kœgitœ ye dœ she ga indirincœ, kœyu she adœke: «O'o gade dá bœ yindœ kœpandœ nœ fœ mœ a?» ²⁰ Gbolo yakoshencœ kœgi fœ she adœke: «Ayuda zi tshelœ o'o ndœ kœfara bœ adœke, bœ za Polo na tœncœ 6a mbatsha ga utshu agboro aayi kœwa ngbanga. Endje mbœrœ adœke œne gbe kœtondœ o'o nœ ye dœ ɔtshœncœ kane. ²¹ Kashe yiyindœ nœ nene. Gbambancœ nene, endje lœ kœropa azu zazu bisha á endje gi uku ga tœ awa ye. Endje dara ama endje dœ i'iri Ndjaba adœke œne zi œrœ nene, œ ndjo ndje ungu nene œrrr adœke œne wo Polo yekane. Adja endje gumatœ endje kɔ yé œ sœ kolœ kœkate adœke bœ yindœ nœ awa bale dœ œne.» ²² Utshu kœza awa fœ gbolo yakoshencœ, gbozu tshapa aturuguncœ pa fœ she adœke: «Kpa mimindœ nœ fœ anga uzu bale nene.»

Kœvwa Polo ga lœ Sezaré

²³ Gbozu tshapa aturugu kœ'e anga aturugu nœ ye bisha, kœpa fœ endje adœke: «'E gumatœ 'e mbœrœ kœro ga lœ Sezaré, dœ ada ɔɔ mindu dœ vana lœ butshɔ ascœ, e ko aturugu kama bisha, endjeneke á endje ɔ ga pa ambarata zazu votɔ dœ ndjokpa dœ azu kœnɔ wele kama bisha. ²⁴ 'E ko ndje ambarata mbœrœ kœgi dœ Polo dœ soro fœ gbozu

Felikisi*» 25 Yé tshe koesu mbeti adœke:

26 «Abala nœ zœ. Œmœ Klode Lisiyase, mœ sœ koesu mbetinoœ asœke fœ 6œ dœ gbozu Felikisi, á endje lise zœ waa asœmœ. 27 Ayuda za uzu asœ yé œ yindœ kœwo she. Lœkœ á mœ dji adœke œshe kœdœ gbolo ogo Roma, mœ na dœ aturugu nœ mœ á za she tshakane endje. 28 Bata á mœ yi lima ndœ kœwusœ ádá o'o á endje tœ lima meza pa ye ndœ nœ, mœ na dœ she ga utshu agboro aayi kœwa ngbanga nœ Ayuda. 29 Mœ wu adœke, endje tœ mezanœ pa ye mbœrœ o'o á wu awa akwa nœ endje dœ tœ endje. Kashe tshe mbœmbœrœ anga ekperœ bale á li adœke endje wo she too endje za she ga lœ kánga nene. 30 Bata endje pandœ nœ fœ mœ adœke, Ayuda sœ dœ ekpe gbetshelœ tœ kœwo she, mœ vwa she fœ 6œ, œ pa fœ endje adœke endje na ndje kœtœ mezanœ pa ye 6a utshu zœ.»

31 Aturugu mbœrœtœ endje liaka o'o á gbozu tshapa endje pa. Endje za Polo yé œ gi she na tœnœ butshœ butshœ œrrr ga ndœ Atipatrissi. 32 Osho kœrœ panœ, aturugu á endje sœ lima kœna dœ ada endje kwatœ endje ga lœ padanœ, yé á katœ endjeneke á endje œ ga pa ambarata kœro tœ awanœ dœ Polo. 33 Lœkœ á endje wuta ga lœ Sezaré, ayi kœkpa dœ ambarata za

mbetinoœ fœ gbozu tshapa ogo lœ ongbonœ, yé œ katœ Polo ti ga tshakane ye. 34 Gbozu tshapa ogo lœ ongbo Yuda kœdi mbetinoœ yé á yu Polo tœ kœwusœ ogo nœ ye. Manda kœwusœ nœ adœke œshe kœdœ uzu lœ ogo Silisi, 35 tshe pa fœ she adœke: «Mœ dji 6œ dœ lœkœ á azu kœtœ meza pa zœ kœyikumumu endje.» Tshe kœpa fœ aturugu nœ ye adœke endje gbœndœ Polo 6a sœnda nœ gbozu Erode.

24

Ayuda tœ meza pa Polo

1 Manda olo mindu, gbozu nganga Ndjaba Anania wuta 6a lœ Sezaré awa bale dœ agbœ Ayuda ndje dœ ayi kœkœ bale á i'iri ye kœdœ Tertuluse. Endje wuta ga utshu gbozu Felikisi ndœ kœtœ meza pa Polo. 2 Endje e Polo, yé Tertuluse tetœ kœpa œnœ ye ngbanganœ dœ o'o atake: «Gbozu Felikisi, mœ lise zœ waa! Œ ga mbœrœ kœwusœtœ nœ zœ dá 6œ guma ogonœ asœ adœke œ ga waa. Mbœrœ 6œ dá 'a sœ dœ adja kœsœ gee lœ ogo nœ 'a. 3 'A lise zœ, gbozu Felikisi, mbœrœ œrœ kœ 'a gbœ tœ osho dœ osho. 4 Kashe mœ yiyindœ kœwo ada œbœ nœ zœ nene. Mœ ki fœ 6œ adœke 6œ sœ dœ œtshœ œsu ndœ kœdji mœ teasho kane. 5 'A wu adœke uzu asœ kœdœ ekpe uzu tœpanœ kpuru, tshe sœ kœli dœ djingili ga ugurutœ Ayuda tœ osho kœ,

* 23.24 23.24 Endje ke lima Felikisi kœte gbozugo pa ogo Yuda kashe tshe doédœ lima uzu Yuda nene

yé œshe kœdœ gbozu tshapa Anazareye.* 6 Tshe yi ndje lima ndœ kœndi Tepelo á dœ œyerœ anda nœ Ndjaba dœ uburu yeka á 'a za she. ['A yi lima ndœ kœwa ngbanga ga tœ ye liaka awa akwa nœ 'a, 7 kashe gbozu tshapa aturugu á tshe dœ Lisiyase, kakara she dœ œgbœ tshakane 'a, 8 yeka á vwa 'a adœke 'a na kœtœ meza pa ye 6a ndœ zœ.] œdœ 6œ kœyu she dœ tœ zœ, 6œ wu adœke o'o á 'a tœ meza pa ye ndœ nœ kœdœ adja o'o.» 9 Manda o'o nœ ye, Ayuda para kœyindœ nœ adœke: «Adja upu dá tshe pa.»

Kœpa ngbanga nœ Polo

10 Gbozu tshapa ogo lœ ongbo kœza awa fœ she ndœ kœpa o'o. Polo kœgi adœke: «Mœ wusœ nœ adœke œbœ dá wa ngbanga 6a lima lœ ogo nœ 'a manda ungu ndjoro. Mœ sœ dœ yanga ndœ kœpa o'o utshu zœ. 11 Bœ kœyu ndje osho dœ tœ zœ, œ mbœrœ kolœ olo ndjokpa dœ bisha œlœ á mœ ro ga lœ Yerusalem kœdonga Ndjaba. 12 œlœ bale á endje na á gbœ mœ 6a scœnda Tepelo too 6a lœ Sinagoga too lœ ongbo, á mœ sœ tœ œbœrœ, too kœvwa azu adœke endje shoka ama dœ anga endje gugu nene. 13 Azu asœ tœ meza pa mœ koloœœ gbambanœ. 14 Andaa œneke á mœ yindœ nœ kœdœ adœke mœ sœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba nœ aata 'a lœ awa nœ Gbozu kashe endje pa adœke awanœ dœdœ œtshœ

awa nene. Mœ yi ndje ndœ o'o á endje sú ala mbeti nœ awa akwa œdœ pe œneke á aayi kœgbara o'o pa. 15 œmœ dœ pe endje, 'a sœ kœza œsu 'a ga pa Ndjaba tœ œneke á pa adœke œtshœ azu œdœ ekpe azu œ she bala lœ akuzu. 16 Mbœrœ tœnœ ataa á mœ sœ kœpa avwara adœke mœ mbœrœ ekperœ utshu Ndjaba nœ mœ œdœ pe azu nene.

17 «Mœ mbœrœ ungu ndjoro lœ ana, yé á mœ gu mbœrœ kœtœ œrœ fœ azu ogo nœ mœ œdœ pe makabo fœ Ndjaba. 18 Yeka á endje na á gbœ mœ lœ awa kœmbœrœ adœke œkœ mœ sœ yerœ 6a lœ Tepelo. Kashe azu sœsœ lima ndjoro nene, yé œbœrœ gugu ndje nene. 19 Anga Ayuda lœ Azi, endje dá sœ lima kpœtœmœ, endje dá li má ndœ kœtœ meza pa mœ œdœ endje kœsœ má dœ o'o dœ mœ. 20 Yé azu á endje sœ asœ, endje pandœ ekperœ á mœ mbœrœ lima œlœ á endje sœ kœyu mœ utshu ayi kœwa ngbanga. 21 Too kolœ manda rawa á mœ ta dœ o'o adœke: «Mbœrœ á mœ yindœ nœ adœke akuzu œ she lœ akuzu dá 'e yindœ kœwa ngbanga ga tœ mœ a?»»

22 Felikisi á tshe wu lima sœ o'o nœ ayindœ Yisu dœ œtshœnœ, kœpa fœ endje adœke: «'E gu zœ, œlœ á Lisiyase gbozu tshapa aturugu œ na, dá mœ kœwa ngbanga nœ 'e.» 23 Tshe kœvwa anga turugu ndœ kœgi

* 24.5 24.5 Nazareye kœdœ anga ali i'iri á endje sœ lima kœ'e dœ ayindœ Yisu.

Polo ga lœ kánga. Kashe tshe sœsœ koenga tœ ye nene, tshe za awa fœ azu nœ ye ndœ koena kœwu she.

Polo lœ kánga

²⁴ Manda olo teasho, Felikisi koena 6a lœ kánga dœ awonœ á i'iri ye koedœ Drusile, œshe koedœ uyu Yuda. Tshe e Polo mbœrœ tshe sœ lima dœ ogo ndœ koedji o'o nœ Yisu. ²⁵ Kashe, 6ata á Polo sœ lima kœmindœ o'o nœ otshœ otshœ uzu, mara nœ kœgbœndœ tœ zœ dœ uzu dœ pe mara á Ndjaba œ wa bala ngbanga nœ azu, awa za Felikisi yé tshe pa adœke: «Bœ lii kœgu œnœ zœ ngœngœ asœ da ye. Mœ e 6œ bala manda nœ.» ²⁶ Tshe sœ kœgbe adœke Polo œ to ngendja fœ œne, yeka á sœ lima kœ'e she kpœpanœ kpœpanœ ndœ kœpa o'o dœ she. ²⁷ Manda ungu bisha, Porsiyuse Festuse kœza akwa manda Felikisi. Bata á Felikisi yindœ nœ adœke Ayuda yindœ œne, á ka lima tœ Polo ti lœ kánga.

25

Polo 6a utshu Festuse

¹ Olo votœ manda kœwuta Festuse ga lœ ogonœ asœmœ, tshe to 6a lœ Sezaré œ ro ga lœ Yerusaleme. ² Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Yuda na koetœ meza pa Polo fœ she. Endje yu lima she kpœpanœ kpœpanœ adœke ³ tshe za awa fœ œne dœ œne to she gu tœnœ ga lœ Yerusaleme. Andaa, endje vvara lima ndœ kœwo she tœ ala awa.

⁴ Kashe Festuse gi adœke tshe sœ lœ kánga 6a lœ Sezaré, yé œne yindœ kœro dœ tœ œne ga zœ ngœngœnœ asœke. ⁵ Tshe kpa pa ga pa nœ adœke: «E li adœke agbozu tshapa 'e ro tœ awanœ bale dœ mœ 6a lœ Sezaré, yé œ kœsœ adœke uzunœ asœmœ mbœrœ lima ekperœ á endje koetœ mezanœ pa ye.»

⁶ Festuse mbœrœ lima kolœ olo mindu dœ votœ too ndjokpa gbambanœ 6a ndœ endje kpœtœmœ, yeka á gu ga lœ Sezaré. Osho kœrœpa nœ, tshe sœ ga ati 6a tœ osho kœwa ngbanga yé á za awa adœke endje na œ to Polo na tœnœ. ⁷ Lœkœ á Polo yi kumu ye, Ayuda á endje to lima 6a lœ Yerusaleme ndœvwiri she yé œ te lima tœ kœpa ogboro o'o ga pa ye, ogboro o'o neke á endje kœyu endje tœ ádá o'onœ, endje li kœpandœ nœ nene. ⁸ Kashe Polo pa lima ngbanga nœ ye adœke: «E dœ ga tœ awa akwa nœ Ayuda, œdœ ga tœ Tepelo too fœ egerœ gbozugo, mœ mbœmbœrœ ekperœ bale nene.»

⁹ Festuse yindœ kœza yanga fœ Ayuda yé œ yu Polo adœke: «Bœ yindœ kœro ga lœ Yerusaleme adœke endje wa ngbanga nœ zœ 6a utshu mœ a?» ¹⁰ Polo gi adœke: «Mœ ka ga utshu osho kœwa ngbanga nœ egerœ gbozugo, yé kpœke dá endje wa ngbanga nœ mœ. Mœ mbœmbœrœ ekperœ bale fœ Ayuda nene 6ata á 6œ wusœ nœ dœ otshœ nœ dœ tœ zœ asœmœ. ¹¹ E dœ adja mœ

kœmbœrœ má ekperœ, yé á mbœrœ ekperœ neke á li dœ kuzu, mœ vwaratœ mœ ndœ koetshu tœncœ nene. Kashe œdœ o'o á endje tœ meza pa mœ ndœ nœ koedœdœ okporo o'o nene, uzu bale á tshe za mœ ga tshakane endje gugu nene. Mœ yindœ nœ adœke mœ wuta ga utshu egerœ gbozugo.»¹² Festuse koete ga ndœ aayi kœmi upu nœ ye, œ kœgi fœ Polo adœke: «Bata á bœ yindœ kœwu egerœ gbozugo ndœ kœwa ngbanga nœ zœ, bœ ro ga utshu ye tako.»

Polo 6a utshu Agripa dœ pe Berenise

¹³ Olo teasho manda nœ, gbozu Agripa dœ pe yingœ nœ á i'iri ye koedœ Berenise, ro ga lœ Sezaré yé œ na kœwu Festuse. ¹⁴ Bata œndœ ndje di lima ndje kpœtœmœ, Festuse pandœ o'o nœ Polo fœ Agripa adœke: «Anga yakoshe bale á Felikisi ka lima tœ ye ti lœ kángga sœ kpœke. ¹⁵ Lœkœ á mœ na lima ga lœ Yerusaleme, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbœ Ayuda na koetœ meza pa ye, yé endje pa fœ mœ adœke mœ wa œgbœ ngbanga ga tœ ye. ¹⁶ Yeka á mœ gi fœ endje adœke, awa akwa nœ azu Roma pa adœke: œdœ endje koetœ meza pa uzu, œ li adœke endje dji she tshe pa o'o œkœ ye 6a utshu aayi koetœ mezanœ yekane á endje kœwa ngbanga ga tœ ye. ¹⁷ Endje kœaafœ, á 'a kœgu tœ awancœ dœ endje ga mœ. Mœ kpakpalatœ mœ lœkœ á

osho kœrœ nene, yé mœ na œ sœ ga ati 6a tœ osho kœwa ngbanga yeka á vwa osho adœke endje gu dœ uzuncœ ga mœ. ¹⁸ Azuncœ á endje tœ meza pa ye áafo kashe endje papa anga ngbindi o'o tœ upu nœ ye liaka œeneke á mœ gbe má koedji tœncœ nene. ¹⁹ Endje sœ lima kœshara upu dœ she pa mara koedonga Ndjaba nœ endje dœ tœ endje, ndje tœ upu nœ anga uzu á i'iri ye koedœ Yisu á tshe tshu ye, yeka á Polo kpa pa adœke, tshe sœ dœ soro zœ. ²⁰ Mœ wuwu lima sœ œrœ á mœ mbœrœ tœ kœwa mara ngbanga atamœ nene. Mbœrœ tœncœ dá mœ yu Polo adœke tshe yindœ nœ dœ endje na ga lœ Yerusaleme adœke endje wa ngbanga pa ye tœ o'onœ asœmœ. ²¹ Kashe Polo yindœ nœ lima adœke œne wuta 6a utshu egerœ gbozugo yeka á tshe kœwa ngbanga pa o'o nœ œne. Yé á kœpa adœke endje gbœndœ ye lœ kángga œerrr ga tœ olo á mœ vwa she fœ egerœ gbozuncœ.» ²² Agripa kœpa fœ Festuse adœke: «Mœ yi ndje ndœ koedji ndje yakoshencœ asœmœ.» Festuse kœgi fœ Agripa adœke: «Ba mbatsha bœ dji she zœ.»

²³ Osho kœkœrœ pa nœ, Agripa dœ Berenise na, dœ azu ndjoro, yé œ li dœ kœliscœtœ ga sœnda awa bale dœ agbozu tshapa aturugu dœ pe agbozu tshapa ongbo. Festuse vwa osho yé endje na œ za Polo gu tœncœ. ²⁴ Festuse kœpa adœke: «Gbozu Agripa

ædœ pe 'e kɔ á 'e sœ dœ 'a ati asœke, 'e wu yakoshenœ asœ. Ayuda ndjoro na kœtɔ meza pa ye 6a ndœ mœ, 6a lœ Yerusaleme, dœ pe ndje 6a lakpinœ asœke. Endje pa dœ ɔgbɔ adœke, tshe lili kœsœpe dœ soro nene. ²⁵ Ba ndœ mœ, mœ wusœ nœ adœke tshe mbœmbœrœ anga ekperœ bale á li adœke tshe tshu lœ kumunœ nene. Kashe 6ata á Polo dœ tœ ye yindœ nœ adœke, egerœ gbozu kœwa ngbanga pa œne, mœ wa o'o tœ kœvwa she fœ egerœ gbozunœ. ²⁶ Bata á mœ wuwusœ o'o neke á mœ kœsu pa ye fœ egerœ gbozu nene, dá mœ sœ kœyu she utshu 'e, utshu œbœ dœ gbozu Agripa, adœke 6œ yu she yeka á mœ kœgbɔ o'o kœsu fœ she tœ upu nœ ye. ²⁷ Mœ wu adœke œ sœsœ dœ ɔtshœnœ nene kœvwa ayi kánga fœ egerœ gbozu œdœ ádá o'o á endje tɔ meza pa ye kœsœsœ ngbi nene.»

26

Polo pa ngbanga 6a utshu Agripa

¹ Agripa kœpa fœ Polo adœke: «Mœ za awa fœ 6œ ndœ kœpa ngbanga nœ zœ.» Polo kœti kane ye ga lafo ndœ kœpa o'o yé œ pa adœke: ² «Gbozu Agripa, mœ sœ dœ yanga kpesheke ndœ kœpa ngbanga 6a utshu zœ tœ o'o kɔ á Ayuda tɔ meza pa mœ tœnœ, ³ gbambanœ nene, 6œ wusœ mara kœmbœrœtœ nœ Ayuda dœ pe kœshara upu pa mara kœdonga Ndjaba nœ endje dœ ɔtshœnœ. Mœ ki fœ

6œ adœke lœsu zœ zi tii á 6œ kœdji mœ.

⁴ «Ayuda para wusœ soro mœ pe dœ gbolo mœ ye, mbœrœ mœ gerœ lœ Yerusaleme ugurutœ azu ogo nœ mœ. ⁵ Endje wusœ mœ katshatsha. Œdœ endje kœyindœ nœ, endje pa adœke œmœ kœdœ anga Afarisayinœ á endje ro anga Ayuda dœ kœdonga Ndjaba dœ pe kœlisœ awa akwa nœ azœ waa. ⁶ Yé ngɔngɔ asœke, mœ sœ kœpa ngbanga mbœrœ á mœ za lœsu mœ ga pa anga o'o á Ndjaba pa lima fœ aata azœ. ⁷ Mara azu ndjokpa dœ bisha (12) lœ Israyele sœ kœdonga Ndjaba butshɔ dœ ɔlɔ dœ lœsu adœke œne wu œrœnœ asœmœ. Uu gbozu Agripa! Mangba o'onœ á mœ za lœsu mœ ga tœ nœ asœmœ dá Ayuda tɔ meza pa mœ. ⁸ Ayuda, mbœrœ gadé á 'e gbe adœke Ndjaba œ she azu á endje tshu lœ kuzu nene a?

⁹ «Œmœ ndje lima, mœ sœ kœpakata azu adœke endje yiyindœ Yisu uzu Nazarete nene. ¹⁰ Œtœnœ dá mœ mbœrœ lima lœ Yerusaleme. Agbozu tshapa anganga Ndjaba za awa fœ mœ yé mœ ko ayindœ Yisu ndjoro gu tœnœ ga lœ kánga. Yé œ kœsœ lima adœke endje wo endje ye, mœ sœ lima kœyindœ nœ. ¹¹ Mœ mbœrœ lima kɔ adœke endje wu œrœ kanga lœ Sinagoga, adœke endje katœ kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Yisu ti ye. Tshelœ mœ fa lima ga tœ endje dœ mara adœke, mœ

sœ lima kœza awa endje œerrr dje lœ ongbo á sœ lœ ingirinœ.»

Polo pandœ kœfatshalœsu næye

(*Wu 6a tœ Akw 9.1-19; Mat 22.6-16*)

¹² «Mboerœ tœnœ ataa, mœ sœ lima kœna ɔɔ bale ga lœ Damaseke dœ mbeti á agbozu tshapa anganga Ndjaba su fœ mœ adœeke œ za awa nœ kœmboerœ œrœ fœ mœ. ¹³ Uu gbozu! Ti damba tœ ala awa, ndoo dœ midi, mœ wu ishiri owo á ropa ɔɔ kœto 6a lafo kœjerœ ga pa mœ, dœ pe anga mœ á 'a sœ lima kœro tœ awanœ dœ endje. ¹⁴ 'A kœyo kɔ ga lœ ɔshɔ, mœ kœdji tshama uzu kœ e mœ dœ o'o ama Ebre adœeke: "Sawulo, Sawulo, mboerœ gadœ á 6œ sœ kœmboerœ œrœ kanga fœ mœ a? Bœ sœ kœwu oyo tœ zœ 6ata yaburu á ayengɔ ye du uwu ga lœ igi ye á sœ kœgbota she á tshe sœ kœvwaratœ ye tœ kœna manda ye."

¹⁵ «Mœ kœyu adœeke: "Œ6œ kœdœ dœ, Gbozu?" Gbozu kœpa adœeke: "Œmœ kœdœ Yisu, œmœ dá 6œ mboerœ œrœ kanga fœ mœ asœmœ. ¹⁶ Kashe alafo, œ ka dœ ada zœ! Wu, mœ wuta ga ndœ zœ mboerœ kœfa 6œ tœ ayi akwa nœ mœ. Bœ dœ timu nœ mœ adœeke 6œ pandœ nœ fœ azu mara á 6œ wu dœ mœ kpesheke dœ pe œneke á mœ kpa yisœ nœ fœ 6œ manda nœ. ¹⁷ Œdœ 6a ndœ Ayuda, œdœ 6a ndœ angbi azu, mœ gbœndœ zœ tœ osho kɔ á mœ vwa 6œ tœnœ,

¹⁸ mboerœ kœkɔrɔ ala endje, ndœ kœgi endje lœ ubu osho ga tœ ingbisho, mboerœ endje vwaratœ endje tœ Satana yé œ na ga ndœ Ndjaba. Œdœ endje kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, mœ djerœndœ ekperœ nœ endje yé œ za osho kœsœ ugurutœ ayerœ azu nœ Ndjaba fœ endje."»

¹⁹ «Kœto tœ olonœ asœmœ, gbozu Agripa, mœ mboerœ œneke kɔ á to 6a ndœ Ndjaba á tshe yisœ nœ fœ mœ. ²⁰ Utshunœ, mœ tetœ kœmindœ nœ fœ azu tshalakpi Damaseke dœ Yerusaleme. Manda nœ, mœ mindœ nœ fœ azu tshelœ ogo Yuda kɔ ndje dœ angbi azu. Mœ sœ kœpa fœ endje adœeke endje fatshalœsu endje, œ na ga ndœ Ndjaba yé œ mboerœ akwa á sœ kœma adœeke endje fa adja tshalœsu endje ye. ²¹ Ádánœ á Ayuda tepa mœ 6a lœ Tepelo, á yindœ kœwo mœ dœ mœ. ²² Kashe Ndjaba sœ kœgbœndœ mœ œerrr ga tœ kpesheke, yé mœ sœpe damba dœ soro mboerœ kœpa œneke asœke fœ azu para kɔkɔ, fœ agbolo ndje fœ agbozu. Œneke á mœ sœ kœpandœ nœ asœke kœdœ kolœ œneke á aayi kœgbara o'o œdœ mbeti nœ Moyize pa lima ndœ nœ adœeke œ wuta. ²³ Endje mi lima ndœ nœ adœeke, Masiya œ wu oyo, yé œ tshu yeka á she lœ akuzu utshu azu kɔ. Tshe mindœ o'o nœ Ndjaba á sœ 6ata ɔɔ á za kœshe fœ Ayuda dœ pe angbi azu.»

²⁴ Polo sœpe damba kœpa ngbanga, á Festuse pa o'o dœ

ogbo adoeke: «Iyi te lœ kumu zœ a! Erocœe á 6œ wusœ nœ waa dá mboerœtœ zœ asœke a!» ²⁵ Kashe Polo kœgi adoeke: «Mœ scœsœ dœ iyi nene, gbozu Festuse, o'onœ á mœ sœ kœpa tœnœ kœdœ adja o'o, yé ádánœ sœ zœ. ²⁶ Gbozu Agripa dji o'onœ asœke, yé mœ li kœpa o'o 6a utshu ye dœ awa nene. Tshe wusœ o'onœ asœ bale bale kœ, gbambanœ nene, œ mboembœerœtœ endje wutoenœ nene. ²⁷ Gbozu Agripa, 6œ yindœ o'o á aayi kœgbara o'o pa lima ye a? Mœ wusœ nœ adœke 6œ yindœ nœ.» ²⁸ Agripa kœpa fœ Polo adœke: «E scœpe teasho adœke 6œ fa gbetshelœ nœ mœ adœke mœ wuta uzu nœ Kristu!» ²⁹ Polo gi adœke: «Olo sœ ndoo, olo sœ lœ ingirinœ, mœ sœ kœ'e Ndjaba mbœrœ œbœ dœ pe azu para á endje sœ kœdji mœ kpesheke asœ adœke 'e wuta 6ata mœ, kashe endje ii 'e dœ uwu ga tœnœ 6ata mœ nene!»

³⁰ Gbozu Agripa kœaafa awa bale dœ gbozu ongbo Festuse dœ Berenise, dœ pe azu para á endje sœ lima kpœtœmœ, ³¹ yé kœgitœ endje ga indirinœ, kœpa lœ ugurutœ endje adœke: «Uzunœ asœ mboembœrœ ekperœ á li adœke a wo she too a za she ga lœ kánga nene.» ³² Agripa kœpa fœ Festuse adœke: «E dœ uzu asœ kœyœyœ lima ndœ nœ adœke gbozu Roma kœwa o'o nœ œne nene, dá a za má she ga shu ye.»

27

Kœvwa Polo ga lœ Roma

¹ Olo á endje gbe adœke 'a ro ga lœ Itali dœ egerœ agba, endje za Polo dœ pe anga aayi kánga fœ anga gbozu nœ aturugu bale á i'iri ye kœdœ Juliyuse, tshe kœdœ gbozu uguru ukpulu aturugu lœ ogo Roma á endje e endje adœke «ukpulu aturugu nœ egerœ gbozu.» ² 'A œ ga lœ egerœ agba á to 6a lœ Adramite á yindœ kœro kœka ga tœ mangu lœ ogo Azi. 'A ro lima tœ awanœ dœ Aristarke uzu Tesalonike lœ ogo Masedwane.

³ Osho kœrœ pa nœ, 'a ka lima 6a tœ Sidona, Juliyuse sœ kœmbœrœ œtshœrœ ga tœ Polo, á za awa fœ she kœna ndœ kœwu anganœ á endje kœto œrœ á tshe sœ dœ ogonœ fœ she. ⁴ Manda kœkatœ Sidona ti, 'a áafo, œ ro ndoo dœ tshiki lœ Shipre mbœrœ yugu sœ lima kœgi 'a ga ngbanœ. ⁵ 'A zu ungu kota ga tœ ama ungu ndoo dœ Silisi œdœ Pafili, yeka á 'a wuta ga lœ Mire lœ ogo Lisi. ⁶ Ba zœ, gbozu nœ aturugu wu anga egerœ agba á to 6a lœ Alekezandri, á sœ kœro ga lœ Itali, á ko 'a ga lœ nœ. ⁷ 'A mbœrœ lima olo ndjoro la ngu mbœrœ egerœ agba sœ lima kœkpa yima yima, yé 'a wu lima oyo á wuta lima ga lœ Kinide. Bata 'a lili kœna ndjii ga zœ nene mbœrœ yugunœ á sœ kœendanga 'a, 'a fa dja ga lœ Salemone tœ osho á tshiki Krete ko 'a yiwa tœnœ tœ yugunœ. ⁸ Yé

manda nœ, 'a mbœrœ oyo tœ 'a, á wuta ga tœ osho á i'irincœ kœdœ Ɔtsho Mangu ndoo dœ ongbo Lase.

⁹ Kashe œndœ 'a di lima lœ ananœ waa, yé loko dopa nœ, awa adœke egerœ agba na ana gugu nene. Olo á Ayuda œ yo tshelœ ama endje ro lima ye*, á Polo kœpa fœ endje adœke: ¹⁰ «Anga mœ, mœ wu adœke ana asœ ngaanga dœ azœ. Anganœ ete, egerœ agba dœ pe œrœ kœ á sœ lœ nœ œ ndi, azœ ndje 'a tshu.» ¹¹ Kashe gbozu nœ aturugu vwaratœ ye kœdji Polo, yé á dji kolœ ayi kœkpa dœ egerœ agba dœ pe ayingœ egerœ agbanœ. ¹² Bata mangunœ gaga lima adœke endje sœ tœnœ dœ lœkœ nœ izi nene, ili azu yindœ nœ adœke œne ro. Endje yindœ kœero ga lœ Fenikise, anga mangu ogo Krete, á sœ ga tœ osho á œlœ œ li tœnœ.

Ndavuru yugu

¹³ Aya yugu to 6a aki á sœ kœna tœnœ, yé endje gbe adœke œne li kœmbœrœ œneke á œne yindœ nœ. Endje gbota longonœ† yé œ afo kœero tœnœ kperœ tœ ama mangu tshiki Krete. ¹⁴ Kashe œndœncœ di teasho, ndavuru yugu á to ga pa gele ndo dœ osho á œlœ œ wuta tœnœ, 6a pa kaga tshiki á jœrœ ga pa endje. ¹⁵ Yugunœ gi agba dœ œgbœ ga manda nœ, awa adœke 'a mbœrœ anga œrœ gugu nene yé 'a

katœ nœ ti adœke œ gi 'a. ¹⁶ Á ro tœ indiri aya tshiki bale á i'irincœ kœdœ Koda á sœ lima kœwandœ ata gbœgbœ yugunœ pa 'a, yé uvuru 'a kpa lima lœ nœ tœ kœza aya agba kœshe dœ azu. ¹⁷ Manda kœti tœnœ ga lafo, endje ko ogboro uwu á du ga tœ egerœ agbanœ mbœrœ loko kœkakavwa nene. Bata awa kœshi pa mindu dja ga tœ Libi sœ lima kœza endje, endje geta egerœ ma6aya á endje du ga tœ egerœ agbanœ vwi ga la ngu, á tetœ kœna la ngu yima yima. ¹⁸ Osho kœrœ pa nœ, 6ata yugunœ sœpe lima kœvwi 'a dœ agbœnœ, 'a tetœ kœko ata gbarœ va ga la ngu. ¹⁹ Yé olo bisha manda nœ, aayi kœmbœrœ akwa lœ egerœ agbanœ dœ tœ endje, te ndje tœ kœko œrœ kote egerœ agbanœ va e. ²⁰ 'A kpa sœ lima kœwu œlœ too angerepe nene, manda olo ndjoro, yugu sœ kœna kolœ dœ agbœ, yé gbetshelœ nœ soro kpa gugu lima lœ kumu 'a nene.

²¹ Azu á endje lœ lima lœncœ zizi œrœ nene manda olo ndjoro, yé Polo afo ugurutœ endje á pa adœke: «'E wu, anga mœ, œdœ 'e kœdji lima o'o mœ, á 'a sœpe lœ Krete, gbarœ œdœ œrœ kote egerœ agba œ ndi má nene. ²² Kashe ngœngœ asœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke 'e ru lœsu 'e, uzu bale ugurutœ 'e œ tshu nene, kolœ egerœ

* **27.9** 27.9 Manda olo kœyotshelœma nœ Ayuda, kœna ana langu ka lima waa

† **27.13** 27.13 Longo: Ɔtœnœ kœdœ egerœ badja á endje za vwi ga la ngu yeka á mbœrœ adœke egerœ agba kpa gitœ ye lœ kudu tœ ye nene

agba dá ndi. ²³ Ndjaba nœ mœ á mœ mbœrœ akwa fœ she vwa anga andjelu fœ mœ dœ abutshœnœ asœ. ²⁴ Tshe pa fœ mœ adœke: "Polo, awa zaza 6œ nene, œ li adœke 6œ pa ngbanga utshu egerœ gbozu yeka. Ndjaba œ she azu para lœ egerœ agbanœ asœ mbœrœ otshœ lœsu nœ ye ga ndœ zœ." ²⁵ 'E ru lœsu 'e alaya, gbambanœ nene, mœ za lœsu mœ ga tœ Ndjaba yé œrœ œ mbœrœtœ ye liaka œneke á andjelu pandœ nœ fœ mœ asœmœ. ²⁶ Kashe egerœ agbanœ œ zatœ ye tœ ama œshœ tœ ama anga tshiki bale.»

Egerœ agba li ungu

²⁷ Manda pœsœ bisha, egerœ yugunœ vwi 'a lima na tœnœ œrrr ga la egerœ ungu á i'irinœ kœdœ Adriyatike. Kœndo dœ œgbœ butshœ, azu akwa tshelœ egerœ agba gbe adœke 'a ndo dœ ama œshœ ye. ²⁸ Endje du uwu ga tœ badja, á vwi ga la ngu ndœ kœwusœ dili ungunœ. Endje wu adœke ungunœ li metere zazu bale dœ ndjokpa dœ amanœ mindu dœ bisha. Yé endje gitœ endje ga utshunœ, œ kpa vwi uwunœ, á wu adœke œ sœ dœ metere zazu bisha dœ amanœ mindu dœ voto. ²⁹ Endje sœ lima dœ awa adœke egerœ agbanœ zazatœ ye tœ badja nene. Mbœrœ tœnœ ataa, endje du longo vana ga tœ budunœ, á ko va ga la ngu, yé á sœ lima kœkate dœ lœsu endje ga lafo adœke osho kœrœ.

³⁰ Bata aayi akwa yi lima ndœ kœkpa tœnœ, endje gi

lima aya agba kœshe dœ azu ga la ngu yé œ fara adœke œne jerœ ga lœ nœ á kœdu longonœ ga utshu egerœ agbanœ. ³¹ Polo kœpa fœ gbozu nœ aturugu dœ pe aturugu adœke: «Ædœ azu asœ kœsœsœpe lœ egerœ agbanœ asœ nene, e'e, 'e sœpe dœ soro nene.» ³² Yeka á aturugu na, á wa tshelœ uwu tœ aya agbanœ, yé á ka tœnœ ti á te ga la ngu.

³³ Kœkate adœke osho kœrœ, Polo kœki ga tœ azu para adœke endje zi œrœ. Tshe pa fœ endje adœke: «'E wu, œ mbœrœ kpesheke pœsœ bisha á 'e sœ kœgugu dœ awa yugu yé á zizi anga œrœ bale nene asœke. ³⁴ Mœ sœ kœki ga tœ 'e adœke 'e zi œrœ, gbambanœ nene, œ li adœke 'e mbœrœ ataa yekane á kœshe. Uzu bale ugurutœ 'e œ tshu nene.» ³⁵ Manda kœpa ataa, Polo za mapa, á gi mershe fœ Ndjaba tœ ala endje para, á tetœ kœzi tœnœ. ³⁶ Yeka á endje gbœ gbœgbœ á tetœ kœzi œnœ endje rœgonœ. ³⁷ A'a para lœ egerœ agbanœ 'a sœ lima azu kama bisha dœ zazu voto dœ ndjokpa dœ amanœ mindu dœ bale. ³⁸ Manda kœzirœ, uvu azu para su, yé endje tetœ kœko ble va ga la ngu mbœrœ egerœ agbanœ kœlili nene.

³⁹ Manda kœkœrœ osho, aayi kœmbœrœ akwa lœ egerœ agba wu adœke œne ndo dœ œshœ ye. Kashe endje wuwu lima sœ ogo mangunœ nene, bata á endje wu osho á ungu li ga lœ mindu, endje gbe

kœpara awa kœza agba ga tœ ama øshø 6a zœ. ⁴⁰ Endje wa uwu tœ longonœ á katœ nœ ti ga la egerœ ungunœ, endje vvara kayi œ jerœ ga la ngu. Manda nœ, endje du læba siriki ga utshunœ adœke yugu kœembœrœ tœnœ á kœvwi egerœ agbanœ ga utshunœ yé œ tetœ kœna gutœnœ ga tœ ama øshø. ⁴¹ Kashe egerœ agbanœ shi pa mindu á sœ uguru gbøgbø ungu bisha. Tshatshu egerœ agbanœ li lima ga læ mindu, œ sœsœ lima kœeturutœ ye nene, yé gbøgbø loko kavwa lima budunœ ye.

⁴² Aturugu kœwu adœke egerœ agba sœ kœndi tœnœ, á gbe kœwo aayi kánga mbœrœ endje kœdø ungu yeka á kœkpa nene. ⁴³ Kashe gbozu nœ aturugu yindœ kœshe lima Polo, yé á pakata aturugunœ, yé á pa fœ azu neke á endje wusœ ungu adœke endje i ga la nœ, œ dø zutœnœ ga pa øshø. ⁴⁴ Anga endje zu dœ maßaya too dœ agba ndindi egerœ agbanœ. Mara á azu para zu lima ungu dœ øtshø nœ dœ mœ.

28

Polo 6a læ tshiki Malte

¹ Manda kœshe 'a, 'a dji adœke i'iri tshikinœ asœ kœdœ Malte. ² Ayengø ogonœ mbœrœ øtshœrœ fœ 'a. Endje ngbø egerœ owo, á e 'a para ga indirinœ, mbœrœ yavuru sœ kœni tœnœ yé izi sœ waa. ³ Polo rø lima agba yawo á za vwi ga ta wo, anga yakoro wuta mbœrœ

katsha owonœ, á de kane ye á tœpe tœnœ. ⁴ Kœwu adœke yakoronœ de kane Polo, ayengø ogonœ pa læ tœ endje adœke: «Adjapu, yakoshe asœ kœdœ ayi kœwo azu, tshe tshø lænœ la ngu, kashe ayi kœwa ngbanga tshalafø yiyindœ nœ adœke tshe sœ dœ soro nene.» ⁵ Yé Polo vwi tshelœ kane ye, yakoronœ te ga ta wo, kashe katsha yakoronœ mbœmbœrœ she nene. ⁶ Anga azunœ sœ lima kœkate kœwu mara á katsha yakoronœ œ mbœrœ she too ndje tshe gbø kukuku œ tshu, kashe endje ka œerrr anga œrœ bale mbœmbœrœ nene. Endje kœfa tshelœ o'o ama endje á kœpa adœke: «Yakoshe asœ kœdœ anga ndjaba.»

⁷ Egerœ uzu bale ndo dœ osho á sœ indirinœ á i'iri ye kœdœ Publiyuse, sœ lima dœ osho kœsœ ndo dœ tshikinœ asœmœ kpœtœmœ. Tshe za osho kœsœ fœ 'a dœ øtshø lsu yé 'a lo kpœtœmœ olo votø. ⁸ Aba Publiyuse sœ lima dœ kœßa biwa œdœ pe awa. Polo na kœwu she, á e Ndjaba tœ ayi kœbanœ, á to kane ye ga pa ye ngbewo á kœßa nœ ye kœka ye. ⁹ Manda nœ, anga azu tshikinœ á endje sœ lima dœ kœßa, na ga ndœ Polo ndœ kœgbø kœshe yé tshe she endje ye. ¹⁰ Endje lisœ 'a lima waa, ølø á 'a jerœ ga la ngu ndœ kœero tœnœ, endje to œrœ kœ á 'a sœ lima dœ ogonœ fœ 'a.

Kœto læ tshiki Malte kœro ga læ Roma

11 'A mbœrœ yapu votɔ læ Malte, manda nœ 'a ɔ ga læ egerœ agba, á soepe lima læ tshiki læ izi á sœ ɓa zœ. Tœnœ kœdœ lima egerœ agba tshelœ Alekezandri á i'iri ye kœdœ: «Ameya ndjaba.» 12 'A na œrrr yé œ wuta ɓa lakpi Sirakuse, yé 'a mbœrœ kpœtœ olo votɔ. 13 Kœto kpœtœmœ, 'a afo kpœtœ, 'a za tshandiri mangunœ œ ro œrrr gbuu ga læ Rejio. Osho kœrɔ pa nœ, yugu to dja ga mangba 'a yé á tagala 'a manda olo bisha á 'a wuta ga læ Puzole. 14 ɓa zœ, 'a gbɔ anga ayindœ Yisu, á endje ki ga tœ 'a adœke 'a mbœrœ dœ œne pœsɔ bale, yeka manda nœ á 'a kœli ga læ Roma. 15 Aaya læ Yisu ɓa læ Roma dji ndœ 'a, á na para tshatshu 'a, á kate 'a ɓa læ zando Apiuse œdœ osho á endje e «anda agene». Lœkɔ á Polo wu endje, tshe gbɔ gbɔgbɔ, yé œ za mershe fœ Ndjaba.

Polo ɓa læ Roma

16 Kœyi kumu 'a ga læ Roma, endje za awa fœ Polo ndœ kœgbɔ anda nœ ye kœlo tœnœ dœ pe turugu á tshe sœ kœza ala ye tœ ye. 17 Manda olo votɔ, Polo kœvwa osho fœ agbozu tshapa Ayuda ndœ kœngbɔtœ endje ga tœ nœ. ɔɓ á endje ngbɔtœ endje ga tœnœ, Polo kœpa fœ endje adœke: «Alaya, mœ mbœmbœrœ ekperœ ga tœ azu ogo nœ azœ nene, too ga tœ o'o á aata azœ katœ nœ ti fœ azœ nene, yeka á Ayuda nœ Yerusaleme tɔ meza pa mœ fœ azu nœ Roma asœ.

18 Endje yu osho œ yindœ kœkatœ mœ; gbambanœ nene, endje gbɔgbɔ ekperœ bale á mœ mbœrœ yeka á endje kœwa o'o ndœ kœwo mœ nene. 19 Kashe Ayuda vwaratœ endje ye, mœ sœsœ lima dœ anga œrœ kœmbœrœ tœnœ nene, á mœ yœndœ nœ adœke gbozugo Roma kœwa ngbanga nœ mœ. Kashe mœ sœsœ dœ gbetshelœ kœendi ogo nœ azœ nene. 20 Mbœrœ tœnœ ataa á mœ vwa osho ndœ 'e adœke a pa 'o mbœrœ tœnœ kane. Adja upu adœke endje i kane mœ mbœrœ uzu á azu Israyele sœ kœza lœsu endje ga tœ ye.»

21 Endje gi fœ she adœke: «'A gbɔgbɔ anga mbeti á to læ Yuda mbœrœ o'o nœ zœ nene, yé læ ugurutœ alaya á endje na asœ, anga bale á tshe na dœ ndœ trœrœ zœ too tshe pa ekpe o'o mbœrœ ɓœ gugu nene. 22 Kashe 'a yindœ kœdji ɓœ kœmindœ neke á ɓœ na dœ tœnœ mbœrœ osho kœ, azu sœ kœvwaratœ endje tœ awa nœ zœ á ɓœ zatœ zœ ndœ nœ.»

23 Endje kœdi mbulu dœ Polo, yé lœkœnœ, endje kœna ndjoro ga læ bingi nœ ye. Kœto dœ amazi œrrr kpïi, Polo sœ kolœ kœyisœ 'o tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba fœ endje kœto tœ mbeti nœ Moyize dœ pe œnœ aayi kœgbara o'o mbœrœ kœema fœ endje adœke endje yindœ Yisu. 24 Anga endje sœ lima kœyindœ o'o á tshe sœ kœpa tœnœ, kashe anga endje vwaratœ endje kœyindœ nœ

ye. ²⁵ Kœgu endje tœ awa,
endje sœ lima kœdjitœ endje
lœ tœ endje nene; á Polo
kpa kœpa ga pa nœ fœ endje
adœke: «Tœnœ kœdœ adja o'o
nœ Ɔtshœ Ishiri á ayi kœgbara
o'o Isaya mi lima ndœ nœ fœ
aata 'e adœke:

²⁶ “Na ga ndœ azu asœmœ yé
œ pa fœ endje adœke:
'e dji dœ Ɔtshœnœ kashe 'e
wusœ adanœ nene,
'e mesho dœ Ɔtshœnœ kashe 'e
wu dœ Ɔtshœnœ nene.

²⁷ Gbambanœ nene, lœsu azu
asœ gbœgbœ;
endje be utu endje dœ pe ala
endje ye,
mbœrœ endje yiyindœ kœwu
œrœ nene,
yé œ yiyi ndje ndœ kœdji o'o
nene,
endje yiyindœ kœfa lœsu
endje fœ mœ dœ
Ndjaba nene.

Yé mœ she bala endje koto
o?”»

²⁸ Polo kœpa fœ endje adœke:
«'E wusœ nœ adœke, Ndjaba
vwa kœshe fœ anga angbi
azu; endje, endje dji bala
zœ.»

[²⁹ Kœdji Polo ataa, Ayuda
gitœ endje yé œ tetœ kœshara
o'o ugurutœ endje dœ tœ
endje.]

³⁰ Polo mbœrœ lima ungu
bisha tshakudu anda dœ
ngendja nœ ye dœ tœ ye,
yé tshe sœ kœpa o'o dœ azu
kœ á endje sœ lima kœna
ga ndœ ye. ³¹ Tshe sœ
lima kœmindœ Ogo gbozu
nœ Ndjaba, kœyisœ o'o nœ
Gbozu Yisu Kristu dœ awa
nene, yé uzu bale kœpakata
she gugu lima nene.

Mbeti á Polo sú fœ azu Roma Tshatshu o'o

Uzu á tshe sú mbetincœ asœke kœdœ Polo. Tshe sú fœ azu Ikrizia 6a lœ ogo Roma kœpa fœ endje adœke œne sœ dœ ogo kœero ga ndœ endje mbœrœ kœyisœ Ɔtshœ O'o yekane á kœero ga tœ Espane manda nœ. Tshe su mbetincœ ndœ kœza kœeru lœsu fœ ayindœ Yisu.

Djakata o'o á tshe su ala mbetincœ asœke kœdœ adœke: œdœ Ayuda œdœ angbi azu, endje para kœkœ kœdœ aayi kœmbœrœ ekperœ. Kashe œeneke á sœ dœ Ɔtshœncœ kœdœ kœguma tshagurutœ endje dœ Ndjaba yé œrœ á guma tshaguru tœ azu dœ Ndjaba kœdœ kœyindœ i'iri Yisu.

Polo pa ndje o'o tœ upu nœ awa akwa œdœ pe Ɔtshœ Ishiri lœ akwa nœ Kristu. Tshe pa ndje ndœ mara á Ayuda vwaratœ endje tœ Yisu, á Ndjaba kœrœ awa fœ angbi azu kœgbœ kœshe. Tshe pa ndje o'o tœ mara kœsœ nœ uzu nœ Kristu dœ ayancœ œdœ pe azu nœ Lita.

Mbetincœ kurutshelœtœ ye atake:

- Ali o'o (1.1-17)
- Uzu li ga lœ ekperœ kashe tshe li kœwuta lœncœ dœ gbœgbœ nœ ye dœ tœ ye nene (1.18-3.20)
- Kœshe á Ndjaba guma fœ azu (3.21-4.25)
- Tafo kœshe dœ awa nœ Yisu Kristu (5.1-8.38)

- Gbetshelœ nœ Ndjaba tœ upu nœ azu Israyele (9.1-11.36)
- Mara kœmbœrœtœ nœ azu nœ Kristu (12.1-15.13)
- Ndœngœbœ o'o (15.14-16.27)

Abala

¹ Œmœ Polo, ayi akwa nœ Yisu Kristu mœ sœ kœesu mbetincœ asœke fœ 'e. Ndjaba e mœ mbœrœ kœdœ ayi avwa yé tshe ke mœ ndœ kœpandœ Ɔtshœ O'o nœ ye.

² Ɔtshœ O'onœ á Tshe pa lima ndœ nœ lœ awa nœ aayi kœgbara o'o ala œyerœ Buku, ³ tœ upu nœ Gbolo nœ ye, á endje zu she 6ata uzu lœ uwu aata Davidi. ⁴ Á lœ awa nœ Ɔtshœ Ishiri, Ndjaba she lima she lœ akuzu. Tshe yi lima sœ nœ adœke, tshe kœdœ gbolo nœ œne á tshe sœ dœ gbœgbœ waa. ⁵ Dœ awa nœ ye œdœ mbœrœ mokœ nœ ye dá Ndjaba ma Ɔtshœ lœsu nœ ye ga ndœ mœ yeka á e mœ adœke mœ te ayi avwa nœ ye, dœ mœ gbara fœ angbi azu kœ adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu, yé œ dji o'o ama ye. ⁶ E'e ndje, 'e lœ ugu-rutœ azuncœ asemœ mbœrœ á Yisu Kristu e ndje 'e.

⁷ Ga ndœ 'e dœ azu Roma kœ, Ndjaba yindœ 'e yé tshe e 'e adœke 'e wuta ayerœ azu. Kaka adœke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma Ɔtshœ lœsu nœ endje fœ 'e, yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo yindœ kœna kœwuu ayindœ Kristu tshelœ Roma

⁸ Utshunœ kɔ, mœ donga Ndjaba nœ mœ lœ awa nœ Yisu Kristu mbœrœ 'e para kɔkɔ. Gbambanœ nene, tshapashɔ djigi sœ kœpa o'o tœ upu nœ kœyindœrœ nœ 'e. ⁹ Mœ kœsœ tœ kœyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Gbolo nœ Ndjaba, mœ sœ kœmbœrœ akwa nœ Ndjaba dœ lœsu mœ bale. Yé tshe wusœ nœ adœke mœ sœ tœ kœpa adja o'o, adœke mœ sœ kœgbe dœ e'e lœ avwala nœ mœ. ¹⁰ Ɔlɔ dœ ɔlɔ, mœ sœ kœki fœ Ndjaba adœke œdœ tshe kœyindœ nœ, tshe kɔrɔ awa fœ mœ dœ mœ wuta ga ndœ 'e. ¹¹ Gbambanœ nene, mœ sœ adja dœ ogo kœwutœ mœ dœ 'e yeka á gbɔgbɔ kœmbœrœ akwa nœ Ɔtshɔ Ishiri kœmatœ ye lœ 'e adœke kœyindœrœ nœ 'e kœgerœ. ¹² Adja mœ yindœ kœna kœwutœ mœ dœ 'e mbœrœ a ngbɔba gbetshelœ nœ azœ lœ kœyindœrœ á a sœ dœ tœnœ á kœza gbɔgbɔ fœ azœ kɔ.

¹³ Aaya mœ, 'e wusœ nœ adœke mœ gbe tœ kœna ga ndœ 'e awa ndjoro kashe œrrr ngɔngɔ asœke, awa kɔkɔrɔ fœ mœ nene. Mœ yi lima ndœ nœ adœke ndœla akwa nœ mœ wuta ngbi ugurutœ 'e bata á wuta ndje ngbi ugurutœ anga angbi azu á endje wuwusœ Yisu nene. ¹⁴ Mœ sœ dœ kudá nœ azu kɔ: azu á ala endje kɔrɔ* œdœ endjeneke á ala endje kɔkɔrɔ nene, azu á endje sœ dœ kœwusœrœ dœ endjeneke á endje gugu dœ

kœwusœrœ nene; ¹⁵ kudánœ asœmœ kœdœ kœna kœyisœ Ɔtshɔ O'o fœ endje. Atamœ, mœ yi ndje ndœ kœna ba lœ Roma mbœrœ kœyisœ Ɔtshɔ O'onœ asœmœ fœ 'e.

Ɔtshɔ O'o kœdœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba

¹⁶ Mœ sœsœ dœ tshula mbœrœ kœyisœ Ɔtshɔ O'o nene. Tœnœ kœdœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba mbœrœ kœshe uzu kɔ á tshe sœ dœ kœyindœrœ: Ayuda utshunœ œdœ ndje angbi azu manda nœ. ¹⁷ Gbambanœ nene, Ɔtshɔ O'onœ asœ dá yisœ kœsœ ndjii nœ Ndjaba á uzu œ wuta ga tœ nœ lœ awa nœ kœyindœrœ. Mbœrœ endje sú bala Buku adœke: «Uzu neke á tshe wuta ndjii lœ awa nœ kœyindœrœ, tshe gbɔ soro.»

Azu para kɔkɔ mbœrœ ekperœ

¹⁸ Ndjaba ma lima ókɔ nœ ye kœto ba lafo ga tœ ekperœ œdœ ga tœ azu kɔ á endje sœ kœmbœrœ œrœ á sœsœ ndjii nene. Gbambanœ nene, ekperœnœ asœmœ sœ kœmbœrœ adœke endje za œrœ ku ala awa adja o'o. ¹⁹ Andaa, œneke á œ li adœke a wusœ nœ ba ndœ Ndjaba sœ ngbi mbœrœ azu kɔ. Ndjaba dœ tœ ye dá ma ngbi fœ endje. ²⁰ Pe tœ ali kœmbœrœ tshapashɔ, œrœ á Ndjaba mbœrœ sœ kœma gbɔgbɔ nœ ye waa dœ waa œdœ ndje mara ye dœ tœ ye. Ataa, bata azu wuwusœ

* 1.14 1.14 Agreke kœdœ lima azu á ala endje kɔrɔ dœ lœndɔ nœ Polo

nœ nene adœke tshe kœdœ Ndjaba, endje gbɔ o'o ye. ²¹ Endje wusœ Ndjaba kashe endje sœsœ kœdonga she b̄ata Ndjaba nene, œ sœsœ ndje kœgi mershe fœ she nene. Andaa gbetshelœ nœ endje ndi yé kœwusœrœ nœ endje sœ kolœ ubu osho. ²² Endje sœ kœpa adœke œne kœdœ azu nœ kœwusœtœ, andaa endje kœdœ aayi indi. ²³ Tœ œsœ kœdonga Ndjaba á tshe tshutshu nene, endje tetœ kœdonga œrœ á endje mbœrœ dœ kane azu á tshutshu, b̄ata ayanu, agea too ayakoro.

²⁴ Mbœrœ tœnœ ataa dá Ndjaba katœ endje ti kœmbœrœ œneke á endje gbe dœ tœnœ, á endje lœ kœdjatœ endje lœ ngbindirœ yeka á sœ kœgbɔ tshula. ²⁵ Endje ka b̄alima tœ Ndjaba ti œ yi kolœ ndœ wala, endje sœ kolœ kœdonga œrœ á Ndjaba mbœrœ. Kashe Ndjaba á tshe mbœrœ lima œrœ kɔ, endje yiyindœ kœdonga she nene. Œshe kœdœ Ndjaba má œ li adœke azu donga she waa dœ waa. Ame.

²⁶ Ádánœ á Ndjaba katœ endje ti adœke endje za awa œrœ á endje gbɔ tshula manda nœ dœmœ. Awo endje sœsœ kœlo dœ ayakoshe nene, kashe endje lo kolœ dœ ayashe anga endje. ²⁷ Ayakoshe mbœrœ ndje awa bale. Endje katœ kœlo dœ ayashe, œ sœ dœ ogo anga endje dœ ayakoshe, á sœ kœlo dœ endje. Endje mbœrœ ugrutœ endje œrœ

á gaga nene yé endje gbɔ œrœ tshangba djingili nœ endje.

²⁸ Bata á endje vwaratœ endje tœ kœwusœ Ndjaba, Ndjaba katœ endje ti adœke endje sœpe lœ indi kœwusœrœ nœ endje. Ataa, endje sœ kœmbœrœ œrœ á li adœke endje mbœrœ nene. ²⁹ Endje su dœ tshelœ aka œrœ á sœsœ ndjii nene, dœ ekperœ, dœ egerœ lœsu, kœmbœrœ anga endje dœ œgbɔ œrœ, endje sú dœ uku, dœ kœwo azu, dœ œbœrœ, afara, œdœ pe ndje kœpa wala, ³⁰ kœpatœ osho, ayingba Ndjaba, kœgu osho, egerœ kumu œdœ pe kœzatœ endje. Endje sœ kœpara dœ awa kɔ ndœ kœmbœrœ ekperœ, yé endje lilisœ aayi kœzu endje nene. ³¹ Endje gugu dœ kœwusœrœ nene, endje mbœmbœrœ œrœ liaka ndœma endje nene, endje sœ dœ œgbɔ lœsu yé endje wuwu ndje oyo azu nene. ³² Endje wusœ nœ dœ œtshánœ adœke Ndjaba pa liya adœke: azu á endje mbœrœ mara œrœ ataa li dœ kuzu. Kashe endje lœ kolœ kœmbœrœ œrœ atake, yé œ sœ ndje dœ yanga azu á endje lœ kœmbœrœ mara ekperœ œrœ asœmœ.

2

Ndjaba œ wa ngbanga pa azu kɔ

¹ Endje wu oyo zœ nene, œbœ, œdœ bœ kœdœ œde, á sœ kœwa ngbanga pa anga zœ. Gbambanœ nene, bœ kœsœ kœwa ngbanga pa uzu, bœ sœ ndje kœwa o'o ga

tøe zøe døe tøe zøe mbøerøe
 6øe søe ndje awa bale øbøe
 á 6øe søe køewa ngbanga.
² Andaa a wusøe nøe adøeke
 køewa ngbanga nøe Ndjaba
 søe køembøerøetøe ye løe adja
 o'o mbøerøe azu á endje søe
 køembøerøe mara øerøe ataa.
³ Yé øbøe á 6øe søe køepa
 adøeke azu søe køembøerøe
 ekperøe, andaa øbøe ndje
 6øe søe tøe køembøerøe awa
 bale, 6øe gbe adøeke Ndjaba
 øe wa ngbanga pa zøe nøe
 zøe nene a? ⁴ Bøe søe køewu
 egerøe ayo nøe Ndjaba, døe
 øtshø løsu ndje døe ugu løsu
 nøe ye ga ndøe zøe gbambanøe
 a? Bøe wuwusøe nøe nene
 adøeke ayo nøe Ndjaba søe
 køembøerøe adøeke 6øe fa løsu
 zøe a? ⁵ Kashe mbøerøe øgbø
 løsu nøe zøe, døe gbøkumu
 nøe zøe, 6øe søe køepara adøeke
 Ndjaba za egerøe djofele føe
 6øe døe løkø á tshe ma ókó
 á ma køewa ngbanga nøe ye
 á søe ndjii. ⁶ Gbambanøe
 nene, Ndjaba øe to føe uzu
 døe uzu køeli døe øeneke á
 tshe mbøerøe. ⁷ Ndjaba øe
 za soro á ka nene føe azu
 neke á endje søe køembøerøe
 øtshø akwa, á søe døe køeru
 løsu, á søe køepara awa køegbø
 mokø, køelisøetøe øedøe pe økø
 á tshu nene. ⁸ Kashe azu
 á endje vwaratøe endje tøe
 adja o'o á tshapu køeza awa
 øerøe á søe ndjii, ókó øedøe
 køeyiangbarøe nøe Ndjaba øe
 te ga pa endje. ⁹ Azu kø á
 endje søe køembøerøe ekperøe,
 øe wu kanga øedøe egerøe oyo:
 øedøe Ayuda øedøe ndje angbi
 Azu. ¹⁰ Kashe uzu kø á tshe
 køesøe køembøerøe øtshøerøe,
 Ndjaba øe za mokø, køelisøetøe

øedøe køesøe gee føe she; Yuda
 utshunøe øedøe angbi uzu
 manda nøe. ¹¹ Gbambanøe
 nene, Ndjaba wuwu tshatshu
 uzu nene.

¹² Azu á endje wuwusøe
 awa akwa nene, øedøe endje
 køetshu, awa akwa gugu døe
 ádá bale pa endje nene.
 Kashe endjeneke kø á endje
 wusøe awa akwa, øedøe endje
 køembøerøe ekperøe, Ndjaba
 øe wa ngbanga pa endje liaka
 awa akwa. ¹³ Gbambanøe
 nene, azu á endje dji awa
 akwa koløe ndøe køedji tøenøe,
 endje søesøe ndjii tøe ala
 Ndjaba nene. Kashe end-
 jeneke á endje mbøerøetøe
 endje lindøe awa akwa,
 endje dá løe ndjii tøe ala
 Ndjaba. ¹⁴ Løkø á angbi azu
 á endje wuwusøe awa akwa
 nene køesøe køembøerøetøe
 endje lindøe nøe, øe søe
 køema 6ata øe søe løe endje
 andaa endje gugu døe tøenøe
 nene. ¹⁵ Atamøe, øe søe køema
 6ata endje sú awa akwanøe
 ga tøe løsu endje. Øedøe
 endje køembøerøe øtshøerøe,
 øedøe endje køembøerøe ndje
 ekperøe; gbetsheløe nøe endje
 søe køeyisøe nøe føe endje kø
 øedøe ndje øeneke á søe tøe løsu
 endje á søe køewa ngbanga
 too køepa o'o tshapa endje.
¹⁶ Køkø asøeke øe wuta bala
 ngbi døe løkø á Ndjaba øe wa
 ngbanga pa køembøerøetøe løe
 ubunøe nøe azu løe awa nøe
 Yisu Kristu. Asøe køedøe Øtshø
 O'onøe á møe søe tøe køepandøe
 nøe.

Sharapu nøe azu Israyele

¹⁷ Kashe øbøe á 6øe døe
 Yuda, á 6øe ka ga pa awa

akwa á sœ tœ kœdu okoro zœ mbœrœ Ndjaba nœ zœ, ¹⁸ œbœ á bœ wusœ gbetshelœ nœ ye, œbœ á awa akwa nœ ye yisœ œrœ fœ bœ adœke bœ wusœ kœke œrœ á sœ dœ ɔtshœnœ, ¹⁹ œbœ á bœ gbe adœke bœ kœdœ ayi kœgbota aayibula, ingbisho mbœrœ azu á endje sœ lœ ubu osho, ²⁰ œbœ, bœ gbe adœke bœ kœdœ ayi kœmbœrœ ala fœ azu á endje wuwusœ œrœ nene œdœ amba azu. Bata á bœ wusœ awa akwa á dœ ada kœwusœrœ œdœ adja o'o. ²¹ Œbœ á bœ kœdœ ayi kœyisœrœ fœ azu, mbœrœ gadœ á bœ sœsœ kœyisœ œrœ fœ bœ dœ tœ zœ nene a? Bœ sœ kœyisœ œrœ adœke: Zizi angba nene, yé mbœrœ gadœ á bœ sœ kœzi angba a? ²² Bœ sœ kœpakata kœlo dœ awo azu, mbœrœ gadœ á bœ lo dœ awo azu a? Bœ sœ kœtshene andjaba, yé mbœrœ gadœ á bœ kpa zi angba œrœ tshelœ anda kœdonga dœ andjaba a? ²³ Bœ sœ kœdu okoro zœ adœke bœ wusœ awa akwa, kashe bœ sœsœ kœliscœ i'iri Ndjaba nene dœ kœmbœrœ œrœ á sœ kœndi awa akwa. ²⁴ Gbambœnœ nene, endje sú bala Buku nœ Ndjaba adœke: «Angbi azu œ gu œsœ Ndjaba kolœ manda 'e.»

²⁵ Ádá gaza sœ toœnœ œdœ bœ kœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ awa akwa. Ká bœ kœsœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ awa akwa nene, bœ li ndje dœ uzu á tshe wawa gaza nene. ²⁶ Œdœ angbi uzu á tshe wawa gaza nene kœsœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa, endje wu ndje she bata

uzu á tshe wa gaza. ²⁷ Uzu á tshe wawa gaza nene, á tshe kœsœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa, tshe wa ngbanga pa zœ; œbœ á bœ wa gaza, á sœ dœ awa akwa kashe á sœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ nœ nene. ²⁸ Œ dœdœ œneke á a wu ba ushu dá mbœrœ uzu tœ Yuda nene, œ dœdœ ndje sherœwa uku gaza nœ ɔkɔ dá mbœrœ gaza nene. ²⁹ Kashe adja Yuda kœdœ tsheneke á tshe dœ Yuda ba tœ lœsu ye. Adja gaza kœdœ œnœ lœsu uzu, œneke á to lœ Ishiri kashe œ toto lœ mbeti nœ awa akwa nene. Mara uzu ataa, kolœ Ndjaba dá donga she kashe azu nene.

3

Uzu bale á tshe sœ ndjii gugunene

¹ Atamœ, Ayuda ropa angbi azu dœ gadœ? ɔtshœrœ nœ kœwa gaza kœdœ gadœ e?

² Adjapu, ɔtshœrœnœ sœ waa kashe œneke á ropa nœ kɔ utshunœ kœdœ adœke Ndjaba za lima o'o ama ye fœ Ayuda. ³ Atamœ, œdœ anga Ayudœnœ kœvwaratœ endje tœ kœyindœ o'o ama Ndjaba,

œ mbœrœ adœke Ndjaba kpa gbe dœ o'o ama ye á tshe pa nene a? ⁴ Œ sœ atamœ nene. A wusœ œneke: Ndjaba sœ kœpa adja o'o kashe uzu tshapashɔ kœdœ ayi wala. Bata endje sú bala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Œ li adœke azu para kɔkɔ wusœ nœ adœke bœ sœ ndjii lœ o'o ama zœ, yé œdœ endje kœtɔ meza pa zœ bœ te dœ ngbanga nene.»

5 Kashe œdœe kœmbœrœe œrœe nœ azœ á sœsœ ndjii nene kœsœ kœma adœeke Ndjaba sœ ndjii, atamœ a pa koto o? Mœ sœ kœyutœ mœ b̄ata uzu k̄o œ yutœ ye: «Ndjaba sœsœ ndjii nene yeka á za djofele fœ azœ asœmœ a?» Mœ sœ kœpa o'o asœ b̄ata azu. 6 Bale nene! Gbambanœ nene, œdœe Ndjaba kœsœsœ ndjii nene, kotoo á tshe wa ngbanga pa tshapash̄o a?

7 Kashe œ kœsœ adœeke kœpa wala nœ mœ ma adja o'o nœ Ndjaba ngbi mbœrœe mok̄o nœ ye, ataa mbœrœe gad̄e á tshe kpa wa ngbanga ga tœ mœ b̄ata uzu kœmbœrœe ekperœ a? 8 Yé mbœrœe gad̄e a tete má lima tœ kœmbœrœe ekperœ œrr yeka á kœwuta ga tœ otsh̄œrœe nene, b̄ata anga aayi wala lœ kœmindœ nœ fœ azœ nene a? Azunœ alœmœ œ yo dœ ngbanga nœ Ndjaba b̄ata œ li dœ endje.

Uzu bale sœsœ ndjii nene

9 Atamœ o'o gad̄e dá a kpa kœpa a? Azœ dœ Ayuda, a ropa angbi azu dœ gad̄e e? Bale nene. Mœ yisœ nœ ngbi fœ 'e adœeke, œdœe Ayuda œdœe angbi azu ndje, endje k̄o kœdœe akanga nœ ekperœ. 10 B̄ata endje sú b̄ala Buku nœ Ndjaba adœeke:

«Uzu á tshe sœ ndjii gugu, amba anga bale gugu nene.»

11 Uzu kœwusœ tshelœ kata o'o gugu, uzu bale kœpara awa Ndjaba gugu nene.

12 Azu para k̄ok̄o fa tshaangba endje fœ Ndjaba,

endje djingili awa.

Uzu kœmbœrœe otsh̄œrœe gugu, amba uzu bale nene.

13 Tshad̄nḡor̄o endje sœ b̄ata udu á k̄ar̄o.

Tima endje sœ tœ kœfara dœ azu,

kongwa ama endje sú dœ girishi yakoro.

14 O'o kœdarandœ azu dá su pete dœ tshelœ ama endje

œdœe pe ushu o'o.

15 Endje sœ gb̄ogb̄otœ endje ndœ kœwo azu.

16 Endje sœ kœndi azu œdœe kœmbœrœe œrœe kanga fœ endje.

17 Endje wuwusœ awa nœ kœsœ gee nene.

18 Endje sœ kœlisœ Ndjaba nene.

19 Andaa a wusœ nœ adœeke, o'o á awa akwa pa, œ sœ kœpa toœnœ fœ azu á endje sœ tshakudu awa akwa adœeke azu vu ama endje yé tshapash̄o djigi wu adœeke œne gb̄o o'o utshu Ndjaba.

20 Ádánœ á ba utshu Ndjaba, uzu bale sœsœ ndjii lœ awa nœ akwa nene. Gbambanœ nene, awa akwa sœ kolœ tœ kœma fœ azu adœeke endje mbœrœe ekperœ.

Mara á Ndjaba œ she dœ azu

21 Nḡonḡo asœeke, Ndjaba yisœ mara á tshe mbœrœe adœeke azu wuta ndjii fœ azœ yé œ dœdœe lœ awa nœ kœna manda awa akwa nene. Kashe awa akwa œdœe aayi kœgbara o'o dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ. 22 Ndjaba mbœrœe adœeke azu k̄o á endje sœ dœ kœyindœrœe ga ndœ

Yisu Kristu wuta ndjii. Tshe mbœrœ atamœ mbœrœ azu kôkô sœ awa bale. ²³ Azu para kôkô mbœrœ ekperœ yé endje lili kœli ga lœ mokô nœ Ndjaba nene. ²⁴ Kashe Ndjaba yisœ ðtshô lœsu nœ ye fœ endje á mbœrœ adœke endje wuta ndjii gbambanœ. Tshe mbœrœ adœke lœ awa nœ Yisu Kristu endje she lœ ekperœ ye. ²⁵ Ndjaba vwa Yisu Kristu adœke tshe tshu yeka á indji ye kœdjutô ekperœ nœ azu, lœ awa nœ kœyindœrœ mbœrœ kœma œrœ á sœ ndjii. Ndjaba mbœrœ ataa tœ kœma adœke ekperœ á azu mbœrœ lima œne kpa gbe dœ tœnœ nene. ²⁶ Mbœrœ Ndjaba lœ ugu lœsu nœ ye, yindœ kœma fœ azu adœke œne kœdœ ayi kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii. Tshe sœ kœma kœsœ ndjii nœ ye ngôngô asœ adœke azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu wuta Ndjii tœ ala œne.

²⁷ Atamœ, adja œdœ dá li kœdu okoro ye a? Uzu bale nene. Mbœrœ gadœ? Akwa nœ awa akwa a? Bale nene, kashe kolœ dœ ðiri kœyindœrœ. ²⁸ Azu wuwuta ndjii mbœrœ kœmbœrœtœ endje liaka akwa nœ awa akwa nene, kashe kolœ mbœrœ kœsœ dœ kœyindœrœ. ²⁹ A gbe kane. Ndjaba kœdœ kolœ Ndjaba nœ Ayuda a? Tshe dœdœ Ndjaba nœ angbi azu nene a? Tshe kœdœ ndje Ndjaba nœ angbi azu. ³⁰ Gbambanœ nene, Ndjaba sœ tshebale á sœ kœmbœrœ adœke Ayuda œdœ pe angbi

azu wuta ndjii lœ awa nœ kœyindœrœ. ³¹ Yé ßata a sœ dœ kœyindœrœ, œ li adœke a wu awa akwa gbambanœ a? E sœsœ atamœ nene. Kashe a za awa akwa ga tœ adja œsœ awa akwa.

4

Kœyindœrœ nœ Abrayamo

¹ O'o gadœ dá a kpa pa tœ ata azœ dœ Abrayamo ßata uzu a? Eœrœ gadœ dá tshe gbô a? ² E dœ tshe kœwuta lima ndjii utshu Ndjaba mbœrœ akwa, tshe li kœdu okoro ye. Kashe tshe lili lima kœdu okoro ye utshu Ndjaba nene. ³ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Abrayamo sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, yé mbœrœ kœyindœrœ nœ ye, Ndjaba wu she tœ ala ye ndjii.» ⁴ Ayi akwa gbô ngendja tshangba akwa á tshe mbœrœ, gbozu nœ ye œ ko ngendja fœ she gbambanœ nene. Tshe ko fœ she mbœrœ akwa á tshe mbœrœ. ⁵ Kashe œdœ uzu kœsœsœ kœmbœrœ akwa nene, á kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba á tshe sœ kœmbœrœ adœke ekpe azu wuta ndjii tœ ala œne, Ndjaba œ wu she ndjii tœ ala ye mbœrœ kœyindœrœ nœ ye. ⁶ Mbœrœ tœnœ dá Davidi sœ kœdonga kœliscœtœ nœ uzu á Ndjaba wu she ndjii tœ ala ye kashe œ dœdœ lœ kumu akwa nœ ye nene. Endje su ala Buku nœ Ndjaba adœke: ⁷ «Yanga nœ azu á Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ

endje yé á gi pa endje ye.

8 Yanga noe uzu á Gbozu gbegebe doe ekperoe noe ye nene.»

9 Yanganoe asoemoe soe koloe mberoe Ayuda a? Bale nene. Yanganoe soe ndje mberoe angbi azu, gbambanoe nene a soe koepa adoeke: «Ndjaba wu lima Abrayamo ndjii toe ala ye mberoe tshe soe lima doe koeyinderoe ga ndoe ye.»¹⁰ Kashe loko gade da oeroenoe asoeke wuta lima a? E soe lima utshunoe adoeke Abrayamo wa gaza too manda koewa gaza? E soesoe lima manda koewa gaza nene kashe utshu koewa gaza.

11 Gazanoe yi lima soe noe adoeke tshe gbo ambára, ye oe wuta ndjii toe ala Ndjaba loe kumu koeyinderoe noe ye. Mberoe oeroenoe ataa, Abrayamo wuta aba azu á endje soe doe koeyinderoe, á endje wawa gaza nene á Ndjaba soe ndje koewu endje bata ndjii toe ala ye.¹² Esho koedoe ndje aba aayi koewa gaza, oe yindoe koepa adoeke, koloe endjeneke á endje za losu endje ga pa koe wa gaza, kashe ndje endjeneke á endje soe koena toe awa noe koeyinderoe noe aba azoe doe Abrayamo utshu adoeke tshe wa gaza.

Azu oe gbo oeroe á Ndjaba pa toenoe manda koeyinderoe

13 Ndjaba pa lima foe Abrayamo doe aatanoe adoeke endje gbo tshapashonoe asoeke djigi bata oeroe noe endje. Tshe papa lima o'o

asoe foe Abrayamo mberoe á tshe soe lima koemboeroetoe ye liaka awa akwa nene, kashe mberoe á tshe soe lima ndjii toe ala ye loe awa noe koeyinderoe.¹⁴ Edoe Ndjaba koese má keto oeroe á tshe pa lima toenoe koloe foe azu á endje loe koemboeroetoe endje lindoe awa akwa, atamoe ada koeyinderoe gugu nene, ye ada oeroenoe á tshe pa toenoe gugu ndje nene.¹⁵ Gbambanoe nene, awa akwa soe koemboeroe adoeke oko noe Ndjaba te ga pa azu. Kashe osho á awa akwa gugu toenoe nene, awa koewaratoe azu toe awa akwa gugu bale nene.

16 Ataa, azu oe gbo oeroe á Ndjaba pa toenoe mberoe koeyinderoe adoeke oe doe koetoroe á tshe to gbambanoe, á adanoe soe zoe mberoe aata Abrayamo para. E doedoé koloe mberoe endjeneke á endje soe koena manda awa akwa nene, kashe ndje mberoe azu á endje soe doe koeyinderoe bata Abrayamo. Abrayamo koedoe aba azoe para koko.¹⁷ Bata á endje su ala Buku adoeke: «Moe za boe koese toe ata ukpulu azu ogo.» Tshe koedoe ata azoe ba utshu Ndjaba á tshe soe doe koeyinderoe ga ndoe ye, tsheneke á tshe soe koese azu loe kuzu ye á soe koemboeroe adoeke oeneke á gugu nene soe zoe.

18 Abrayamo soe lima doe koeyinderoe doe pe koza losu ye ga pa Ndjaba. Andaa, gbetsheloe ko ka lima ye yeka á tshe kpa wuta lima ata ukpulu azu ogonoe, liaka o'o

á endje sù adœke: aata zœ œ ngba atake. ¹⁹ Abrayamo ndo lima dœ ngbugu ga pa œrœ nœ kama bale (100), kashe tshe mãmã lima læ kœyindœrœ nœ ye nene. Tshe wu lima sœ nœ adœke œene mã, yé awo œene dœ Sara kœdœ lima ayi mara. ²⁰ Tshe sœsœ lima dœ sharapu tœ œrœ á Ndjaba pa lima tœnœ fœ she nene. Kashe kœyindœrœ nœ ye ga ndœ Ndjaba za lima gbãgbã fœ she yé tshe donga lima Ndjaba. ²¹ Tshe wu lima sœ nœ adœke œeneke á ndjaba pa tœnœ, tshe sœ dœ gbãgbã nœ kœmbœrœ tœnœ. ²² Ádãnœ á Ndjaba wu lima she ndjii tœ ala ye dœmœ.

²³ Andaa, o'o á endje sù ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Ndjaba wu Abrayamo Ndjii tœ ala ye», endje súsú kolœ mbœrœ œshe dœ kuti ye nene, ²⁴ kashe endje sù ndje mbœrœ azœ á Ndjaba sœ kœwu ndje azœ ßata azu á endje sœ ndjii mbœrœ kœyindœrœ nœ azœ ga ndœ tsheneke á tshe she Gbozu nœ azœ dœ Yisu læ akuzu. ²⁵ Œshe á endje wo she mbœrœ ekperœ nœ azœ, á Ndjaba she she læ akuzu adœke tshe mbœrœ a wuta ndjii.

5

Ndjaba guma tshagurutœ ye dœ azu

¹ Bata á Ndjaba wu azœ ndjii mbœrœ kœyindœrœ, a sœ dœ kœsœ gee ugurutœ azœ dœ Ndjaba læ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ² Yisu

á a sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye dá kãrã awa adœke a wusœ òtshã lœsunœ á Ndjaba sœ dœ tœnœ ga ndœ azœ. A sœ dœ yanga mbœrœ òtshã lœsunœ asœmœ yekane á kœza lœsu azœ ga tœ kœli ga læ moka nœ Ndjaba. ³ Ga pa nœ, ata læ œrœ kanga nœ azœ gbaa, a sœ ndje dœ yanga mbœrœ a wusœ nœ adœke œrœ kanga œ za kœru lœsu fœ azœ; ⁴ kœru lœsu œ to gbãgbã adœke a ropa ògbã œrœ á na ga ndœ azœ, kœropa ògbã œrœ á ro ga ndœ azœ œ mbœrœ adœke a ko lœsu azœ ga tœ œrœ á Ndjaba pa lima tœnœ fœ azœ. ⁵ Yé tshangba kœko lœsu azœ ga tœ Ndjaba œ sœ gbambancœ nene, mbœrœ á tshe yisœ kœyindœsho ga ndœ azœ læ awa nœ Œtshã Ishiri á tshe za she fœ azœ.

⁶ Gbambancœ nene, òlã á a gugu lima damba dœ gbãgbã nene, dœ lãkã á Ndjaba guma, Kristu tshu lima læ kumu aayi kœmbœrœ ekperœ. ⁷ Œ sœ tœ ògbãnœ waa kœyindœ nœ adœke uzu á tshe sœ ndjii tshu. Anga uzu œ yi ete ndœ nœ adœke œene tshu mbœrœ òtshã uzu. ⁸ Kashe Ndjaba ma kœyindœsho nœ ye ga ndœ azœ. A dœ lima aayi kœmbœrœ ekperœ yé Kristu tshu mbœrœ azœ. ⁹ Yé ßata ngãngã asœ, ßata indji ye mbœrœ adœke a wuta ndjii tœ ala Ndjaba, œ ma adja adœke tshe she bala azœ læ awa nœ ye læ ókó nœ Ndjaba. ¹⁰ Gbambancœ nene, a dœ lima utshunœ ayingba Ndjaba, kashe Ndjaba guma tshaguru tœ ye dœ azœ læ

awa nœ kuzu Gbolo nœ ye. Asœke ma adja adœke Ndjaba œ she bala azœ læ awa soro nœ Gbolo nœ ye. ¹¹ Ga pa nœ ngɔngɔ asœke, a sœ kœdu okoro azœ mbœrœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á læ awa nœ ye dá Ndjaba guma tshagurutœ ye dœ azœ.

Adamo œdœe Yisu Kristu

¹² Ekperœ li lima ga pa tshapashɔ mangba uzu bale, á tshe kœdœe Adamo. Yé ekperœnœ mbœrœ adœke azu tshu kuzu. Yé kuzu te ga pa azu kɔ mbœrœ azu kɔ mbœrœ ekperœ. ¹³ Ekperœ sœ lima pa tshapashɔ zœ utshunœ adœke Ndjaba za awa akwa. Kashe Ndjaba gbegbe lima dœ ekperœ nene mbœrœ awa akwa gugu lima nene. ¹⁴ Andaa, kœto tœ Adamo œerrr ga tœ Moyize, kuzu sœ lima tœ kœwo azu zœ. Yé azu á endje mbœmbœrœ lima ekperœ b̄ata Adamo mbœrœ nene tshu ndje lima.

Adamo kœdœe lima ishiri uzu á sœ adœke tshe na manda nœ. ¹⁵ Kashe ɔtshɔ l̄su á Ndjaba za fœ azœ ropa ekperœ á Adamo mbœrœ ye. Ekperœ nœ uzu bale za kuzu ga pa azu para kɔkɔ. Kashe ɔtshɔ l̄su á Ndjaba to gbambanœ læ awa nœ uzu bale, Yisu Kristu na ga pa azu para kɔkɔ. ¹⁶ ɔtshɔ l̄su nœ Ndjaba lili dœ ekperœ á uzu bale mbœrœ nene. Gbambanœ nene, mbœrœ ekperœ nœ uzu bale, Ndjaba wa ɔgbɔ ngbanga ga pa azu para kɔkɔ. Kashe mbœrœ ekperœ ndjoro, ɔtshɔ l̄su

á ndjaba to gbambanœ mbœrœ adœke azu para kɔkɔ wuta læ ngbanga. ¹⁷ Gbambanœ nene, mbœrœ uzu bale, læ awa ekperœ nœ ye bale á kuzu na ga pa azu para kɔkɔ; awa bale læ awa nœ Yisu Kristu bale, azu á ɔtshɔ l̄su nœ Ndjaba œ tu ga pa endje œ sœ bala dœ soro yé endje œ wuta ndjii gbambanœ.

¹⁸ Bata ekperœ nœ Adamo bale gbota ngbanga ga pa azu para kɔkɔ, akwa nœ kœsœ ndjii nœ uzu bale mbœrœ adœke azu para kɔkɔ wuta ndjii tœ ala Ndjaba, yé œ sœ dœ soro. ¹⁹ Bata azu para kɔkɔ wuta aayi kœmbœrœ ekperœ læ kumu uzu bale, awa bale ndje azu para kɔkɔ wuta ndjii mbœrœ uzu bale á tshe dji o'o ama Ndjaba.

²⁰ Awa akwa wuta lima yé ekperœ wuta lima ndjoro, kashe tœ osho á ekperœ wuta ndjoro, ɔtshɔ l̄su nœ Ndjaba kpa gerœ kœropa nœ. ²¹ Yé b̄ata ekperœ sœ lima dœ gbɔgbɔ ndœ kœwo azu, awa bale ɔtshɔ l̄su nœ Ndjaba sœ dœ gbɔgbɔ tœ kœshe azu adœke œ to azœ na tœnœ ndœ soro á ka nene læ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

6

Kuzu too soro læ Yisu Kristu

¹ Atamœ, a kpa pa koto o? A lœpe kolœ kœmbœrœ ekperœ yekane á Ndjaba kœma ɔtshɔ l̄su waa ga ndœ azœ a? ² Bale nene. Lœ kumu ekperœ, a sœ lima

ɓata akuzu, yé kotoo yeka a kpa sœpe kœmbœerœ ekperœ a? ³ Yé a wusœ nœ adœke a gbɔ batisimu kœma adœke a ngbɔɓatœ azœ awa bale lœ kuzu nœ Yisu Kristu. ⁴ Batisimu nœ azœ má adœke, a tshu yé endje shi azœ awa bale dœ she, adœke ɓata gbɔgbɔ mokɔ nœ Aba dá she Kristu lœ akuzu, azœ ndje a wuta dœ tafo soro.

⁵ Gbambanœ nene, ɓata á a ngbɔɓatœ azœ bale, á kuzu nœ azœ li dœ œnœ ye, a ngbɔɓa bala ndje tœ azœ dœ she dœ Kristu lœ kœshe lœ akuzu nœ ye.

⁶ A wusœ nœ dœ ɔtshɔnœ adœke, Ndjaba wo ongboro uzu nœ azœ awa bale dœ Kristu pa Kurushi adœke ɔkɔ nœ ekperœ ndi yekane a kpa kœdœdœ akanga nœ ekperœ nene. ⁷ Gbambanœ nene, uzu kœtshu, tshe kpa dœdœ kanga nœ ekperœ nene. ⁸ Kashe œdœ a kœtshu awa bale dœ Kristu, a sœ dœ kœyindœerœ adœke a sœ ndje bala dœ soro awa bale dœ she. ⁹ Mbœerœ a wusœ nœ adœke Ndjaba she Kristu lœ akuzu, tshe kpa tshu bale nene yé kuzu kpa sœsœ dœ gbɔgbɔ pa ye nene. ¹⁰ Gbambanœ nene, tshe tshu lima awa bale ngbewo mbœerœ ekperœ œ ka, yé tshe kpa tshu nene. Ngɔngɔ asœke, tshe sœ dœ soro mbœerœ Ndjaba. ¹¹ E'e ndje awa bale, 'e wutœ 'e adœke 'e tshu ndje tœ upu nœ ekperœ yé ngɔngɔ asœke 'e sœ dœ soro mbœerœ Ndjaba lœ awa nœ Yisu Kristu.

¹² Kaka adœke ekperœ kpa

sœsœ dœ gbɔgbɔ bale pa ɔkɔ 'e á tshu nene. Adja 'e kpa mbœerœ ogo kœza awa ekpe gbetshelœ nœ ɔkɔ nene. ¹³ Adja 'e kpa koko œerœ kote 'e ga tœ akwa nœ ekperœ ɓata œerœ kœmbœerœ dœ ekperœ nene. Kashe 'e zatœ 'e fœ Ndjaba ɓata azu á endje to lœ kuzu á kwa ga lœ soro, 'e kotœ 'e djigi ga tœ akwa nœ ye ɓata œerœ mbœerœ akwa á sœ ndjii. ¹⁴ Gbambanœ nene, ekperœ kpa li tœ kœsœ tœ gbozu pa 'e nene mbœerœ 'e kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene, kashe 'e sœ tshakudu ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba.

A mbœerœ œerœ á sœ ndjii

¹⁵ Ataa, a kpa pa koto o? A mbœerœ ekperœ mbœerœ a sœsœ tshakudu awa akwa nene, kashe a sœ tshakudu ɔtshɔ lœsu a? Bale nene. ¹⁶ E wusœ nœ dœ ɔtshɔnœ adœke œdœ 'e kœzatœ 'e tœ akanga nœ uzu bale ndœ kœdji she, 'e wuta akanga nœ uzunœ á 'e sœ kœdji she. (Edœ ekperœ, œ to uzu ga lœ kuzu; œdœ kœdji o'o, œ to uzu na tœnœ ga tœ awa nœ œerœ á sœ ndjii. ¹⁷ A gi mershe fœ Ndjaba mbœerœ lima utshunœ, 'e kœdœ akanga nœ ekperœ, kashe ngɔngɔ asœke 'e dji kœyisœerœ á endje yisœ nœ fœ 'e yé 'e yindœ nœ dœ lœsu 'e bale. ¹⁸ E kpa dœdœ akanga nœ ekperœ nene, kashe 'e wuta akanga nœ œerœ á sœ ndjii. ¹⁹ Mara kœpa o'o nœ mœ sœ mbœerœ kœza awa fœ 'e kœdji tshelœ kata o'o á mœ sœ kœpa tœnœ.

Utshunœ lima, 'e zatœ 'e djigi ndœ kœembœerœ œerœ tshula œedœ pe ekperœ á fa lima 'e tœ azu kœeyiangba Ndjaba. Awa bale œ li adœeke 'e zatœ 'e ngõngõ asœeke b̄ata akanga nœ kœembœerœ œerœ á sœ ndjii á sœ kœembœerœ adœeke azu wuta yerœ.

²⁰ ɔlõ á 'e dœ lima akanga nœ ekperœ, œerœ bale á tovworogbo 'e lima ndœ kœembœerœ œerœ á sœ ndjii gugu nene. ²¹ Leyõ gadẽ dá 'e ko lima lœnœ a? Kpœsheke tshula tshangbanœ zaza 'e nene a? Ɛrœ tshangba nœ kœedœ kuzu. ²² Kashe ngõngõ asœeke 'e kpa dœédœ akanga nœ ekperœ nene, 'e wuta akanga nœ Ndjaba. Atamœ 'e zu leyõ á sœ kœembœerœ adœeke 'e wuta yerœ, gbambanœ nene, œerœ tshangba nœ kœedœ soro á ka nene. ²³ Gbambanœ nene, œerœ tshangba ekperœ kœedœ kuzu, kashe œerœ á Ndjaba œ to gbambanœ kœedœ soro á ka nene lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

7

Awa akwa kpa gugu dœ gbõgbõ pa azu nœ Kristu nene.

¹ Aaya, e'e á 'e wusœ awa akwa, 'e wusœ nœ adœeke awa akwa sœ dœ gbõgbõ pa azœ dœ azu kolœ dœ ɔlõ á a sœ dœ soro. ² Bata tœ awo uzu, awa akwa pa adœeke œedœ yakoshe kœetshutshu nene, yashenœ lili kœpara anga angbi yakoshe nene. Ɛ kœesœ adœeke yakoshe tshu yeka á yashe totœ œ wuta tshakudu awa akwa

asœemœ. ³ Ɛ kœesœ adœeke yakoshe sœpe dœ soro á tshe katœ ye ti á kpa para anga angbi yakoshe, endje pa adœeke tshe mbœerœ angba budu. Kashe akõnœ kœetshu dá tshe wuta tshakudu awa akwanœ. Á tshe kœpara anga angbi yakoshe, endje pa adœeke tshe mbœerœ angba dœ yakoshenœ asœemœ nene.

⁴ Aaya, œ sœ ndje awa bale mbœerœ 'e. Bata á Kristu tshu lima, 'e tshu awa bale dœ she yé awa akwa kpa sœesœ dœ gbõgbõ pa 'e nene. Ngõngõ asœeke, 'e ngbõbatœ 'e dœ Kristu á Ndjaba shé she lœ akuzu asœemœ. Atamœ œ li adœeke a zu leyõ fœ Ndjaba. ⁵ Mbœerœ lõkõ á a sœpe lima lœ õkõ, ekpe gbetshelœ lœ awa nœ awa akwa sœ lima kœembœerœ akwa lœ undu azœ djigi adœeke a zu leyõ fœ kuzu. ⁶ Kashe ngõngõ asœeke, a kpa dœédœ akanga nœ awa akwa nene, a wuta b̄ata azu á endje tshu b̄alima tœ upu nœ awa akwa. Ataa, a kpa mbœembœerœ akwa fœ Ndjaba dœ kœero manda ongboro mbeti nene, kashe a mbœerœ akwa fœ Ndjaba dœ tafo awa kwa nœ Ishiri.

Akwa nœ awa akwa.

⁷ Atamœ a kpa pa koto o? Awa akwa kœedœ ekperœ a? Ɛ sœ ataa bale nene. Kashe awa akwa dá yisœ ekperœ fœ mœ. Ataa, mœ wu má ndje lima œesœ egerœ lõsu nene œedœ awa akwa kœpa fœ mœ nene adœeke: «Sœesœ dœ egerœ lõsu nene.» ⁸ Yé mbœerœ awa akwa, ekperœ za awa fœ mœ kœeza lõsu mœ

ga tœ tshelœ aka egerœ lœsu kœlœ awa nœ awa o'o. Gbambanœ nene, œdœ awa akwa kœgugu nene, ekperœ tshu ye. ⁹ Utshunœ lima adœke awa akwa wuta, mœ sœ lima dœ soro. Yé œlœ á awa o'o na, ekperœ gbœ soro, ¹⁰ yeka á e kuzu ga pa mœ. Ataa, awa akwa á li má lima adœke œ za soro fœ mœ, œ kpa e kuzu ga pa mœ. ¹¹ Gbambanœ nene, ekperœ gbœ awa kœfara mœ lœ awa nœ awa o'o yé, lœ awa nœ ye, œ za kuzu ga pa mœ.

¹² Atamœ, awa akwa sœ yerœ yé awa o'o sœ yerœ, ndjii œdœ pe dœ otshœnœ. ¹³ Ataa otshœrœ li kœwo uzu a? Œ sœ ataa bale nene. Kashe ekperœ dá wo mœ, œtœnœ dá matœ ye ngbi. Tshe za œrœ á sœ dœ otshœnœ á fa tœ kuzu. Œ yindœ kœpa adœke, ekperœ sœ kœmatœ ye tœ egerœnœ kœropanœ dœ tœ ye.

Uzu kœdœ kanga nœ ekperœ

¹⁴ A wusœ nœ adœke awa akwa kœdœ ishiri kashe œmœ kœdœ uzu nœ œkœ, endje ka mœ bœta kanga nœ ekperœ. ¹⁵ Mœ wuwusœ á dá œrœ á mœ sœ kœmbœrœ tœnœ nene. Œrœ á mœ gbe kœmbœrœ tœnœ, mœ sœsœ kœmbœrœ œtœnœ nene yé œneke á mœ sœ kœyiangba nœ, mœ sœ kœmbœrœ œtœnœ. ¹⁶ Andaa œdœ œneke á mœ yiyindœ nœ nene, mœ kœsœ kœmbœrœ œtœnœ, mœ sœ awa bale dœ awa akwa yé mœ yindœ nœ adœke awa akwa sœ dœ otshœnœ. ¹⁷ Œ dœdœ mœ dá sœ kœmbœrœ ataa

nene, kashe ekperœ á sœ lœ mœ. ¹⁸ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœke lœ mœ - mœ yindœ kœpa adœke lœ œkœ mœ - otshœrœ sœsœ lœ mœ nene: kœgbe kœmbœrœ otshœrœ sœ zœ kashe kœza ga tœ akwa gugu nene, ¹⁹ mbœrœ otshœrœ á mœ gbe dœ tœnœ, mœ sœsœ kœmbœrœ tœnœ nene, yé ekperœ á mœ gbegbe dœ tœnœ nene, mœ sœ kœmbœrœ tœnœ. ²⁰ Andaa, œdœ mœ kœsœ kœmbœrœ œrœ á mœ gbegbe dœ tœnœ nene, œ dœdœ mœ dá sœ kœmbœrœ tœnœ nene, kashe ekperœ á sœ lœ mœ.

²¹ Mœ sœ kœgœ awa akwa asœke: œmœ á mœ sœ kœyindœ kœmbœrœ otshœrœ, mœ sœ kolœ dœ gbœgbœ ndœ kœmbœrœ ekperœ. ²² Gbambanœ nene, bœ tœ lœsu mœ, mœ sœ dœ yanga awa akwa nœ Ndjaba, ²³ kashe bœ lœ undu mœ, mœ sœ kœwu angbi awa akwa á sœ kœnga koshe dœ awa akwa neke á kœwusœrœ nœ mœ yindœ nœ yé œ i mœ bœta kanga nœ ekperœ á sœ lœ mœ. ²⁴ Œmœ kœdœ adja ayi oyo! Œdœ dá vwara mœ lœ œkœ á sœ kœvwi mœ ga lœ kuzu asœke a? ²⁵ A gi mershe fœ Ndjaba lœ awa nœ Yisu Kristu, Gbozu nœ azœ!

Ataa, mœ sœ kanga nœ awa akwa nœ Ndjaba lœ awa kœwusœrœ nœ mœ, kashe bœta uzu, mœ kœdœ kanga nœ awa akwa nœ ekperœ.

8

Soro á to bœ ndœ Ndjaba

¹ Ataa, ngəngə asəke Ndjaba kpa wa ɔgbə ngbanga ga tœ azu á endje ngbɔɔatœ endje dœ Yisu Kristu nene. ² Gbambanœ nene, awa akwa nœ Ishiri á za soro lœ Yisu Kristu, vvara ɔœ lœ awa akwa nœ ekperœ œdœ pe œnœ kuzu. ³ Awa akwa lili kœvvara uzu lœ ekperœ nene, mbœrœ awa akwa nœ ɔkɔ sœ kœmbœrœ adœke œ sœ dœ gbɔgbɔ nene. Kashe Ndjaba dá mbœrœ œtœnœ. Ndjaba vwa adja Gbolo nœ ye kœna ga pa ɔshɔ ɔata azœ dœ azu kœmbœrœ ekperœ, yé tshe wo gbɔgbɔ nœ ekperœ lœ ɔkɔ. ⁴ Tshe mbœrœ adœke a wuta azu nœ kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii ɔata œneke á awa akwa yindœ nœ. Gbambanœ nene, a kpa sœsœpe dœ ogo kœmbœrœ œrœ nœ ɔkɔ nene kashe a za awa á Ɔtshɔ Ishiri yisœ nœ fœ azœ.

⁵ Gbambanœ nene, azu á ɔkɔ kœdœ gbozu ga pa endje, endje sœ kœpara œrœ á ɔkɔ endje sœ dœ ogonœ. Kashe endjeneke á Ishiri kœdœ Gbozu pa endje, endje para œrœ á Ishiri yindœ nœ. ⁶ Uzu á tshe sœ kœpara œrœ á ɔkɔ ye sœ dœ ogonœ, sœ kœpara awa kuzu. Kashe tshe neke á tshe sœ kœpara œrœ á Ishiri yindœ nœ, za awa soro œdœ pe awa kœsœ gee. ⁷ Gbambanœ nene, endjeneke á endje sœ kœpara awa œrœ á ɔkɔ endje sœ dœ ogonœ, kœdœ ayingba Ndjaba. Endje sœsœ kœmbœrœœtœ endje lindœ awa akwa nœ Ndjaba nene

yé endje sœsœ ndje dœ gbɔgbɔ kœero manda nœ nene. ⁸ Azu neke á endje para œrœ á ɔkɔ endje sœ dœ ogonœ, endje ga tœ ala Ndjaba nene.

⁹ Kashe e'e, 'e kpa nana manda œrœ á ɔkɔ sœ dœ ogonœ nene, kashe 'e para awa Ishiri nœ Ndjaba mbœrœ á tshe sœ lœ 'e. Uzu á Ishiri nœ Kristu sœsœ lœ ye nene, tshe dœdœ uzu nœ Kristu nene. ¹⁰ Ɔdœ Kristu kœsœ lœ 'e, ɔkɔ 'e tshu tœ upu nœ ekperœ, kashe Ishiri kœdœ soro 'e adœke 'e wuta ndjii tœ ala Ndjaba. ¹¹ Yé œdœ Ishiri nœ tshe neke á tshe she Yisu lœ akuzu kœsœ lœ 'e, tshe neke á tshe she Yisu lœ akuzu œ za bala ndje soro fœ ɔkɔ 'e á tshu lœ awa nœ Ishiri á tshe sœ lœ 'e.

¹² Atamœ aaya, a sœ dœ kufa pa azœ. Kashe œ dœdœ kufa nœ kœpara awa ndœ kœna manda ogo nœ ɔkɔ azœ nene. ¹³ Gbambanœ nene, œ kœsœ adœke 'e na manda ogo nœ ɔkɔ 'e, 'e tshu. Kashe œ kœsœ adœke 'e wo ogo nœ ɔkɔ 'e dœ gbɔgbɔ nœ Ishiri, 'e she. ¹⁴ Mbœrœ azu neke á Ishiri nœ Ndjaba sœ kœyisœ awa fœ endje, kœdœ agbolo nœ Ndjaba. ¹⁵ Yé Ishirinœ á Ndjaba za she fœ 'e asœmœ, mbœmbœrœ adœke 'e dœ akanga yé 'e sœ dœ awa nene; kashe tshe mbœrœ adœke 'e te agbolo nœ Ndjaba yé tshe za awa fœ azœ ndœ kœ'e Ndjaba adœke: «Aba!» ¹⁶ Ishiri nœ Ndjaba sœ kœpa dœ tœ ye lœ gbetshelœ nœ azœ adœke azœ kœdœ agbolo nœ Ndjaba. ¹⁷ Yé ɔata agbolo

nœ Ndjaba, a gbɔ ndje œrœ manda Ndjaba. A gbɔ awa bale dœ Kristu; gbambanœ nene, œ kœsœ adœke a wu oyo awa bale dœ Kristu, a sœ ndje bala dœ she awa bale lœ mokɔ nœ ye.

Mokɔ á agbolo nœ Ndjaba œ wu

¹⁸ Mœ wusœ nœ adœke mokɔ nœ Ndjaba á agbolo nœ ye œ wu bala ropa oyonœ á a sœ kœwu tœnœ ngɔngɔ asœke ye. ¹⁹ Œrœ kɔ á Ndjaba mbœrœ sœ kœkate dœ lœsu ga lafo adœke œne wu ɔlɔnœ á tshe ma mokɔ nœ agbolo nœ ye. ²⁰ Gbambanœ nene, œrœnœ kɔ œ yo ga tshakudu tshagbozu nœ gbɔgbɔ á ádánœ gugu nene, œ sœsœ mbœrœ á œrœnœ yindœ nœ nene kashe mbœrœ á Ndjaba yindœ nœ ataa. Kashe œrœnœ ko lœsu endje ga tœ Ndjaba. ²¹ Œ yindœ kœpa adœke œrœ á ndjaba mbœrœ sœ kœkate kœwuta ɔlɔ bale tshakudu gbɔgbɔ kœndirœ á sœ kœtepa œrœnœ tœ akanga, yé œ gbɔ kœvwara osho œdœ mokɔ nœ agbolo nœ ye. ²² A wusœ nœ adœke œrœ kɔ á Ndjaba mbœrœ sœ ngɔngɔ asœke kœwu oyo mara á yashe œ wu dœ lœkɔ kœzu gbolo. ²³ Œ dœdœ kolœ œrœ á Ndjaba mbœrœ nene. Œ dœ ndje azœ á a gbɔ Ishiri ɓata ali tshakala kœtorœ nœ Ndjaba, a sœ ndje kœwu oyo tœ lœsu azœ kœkate adœke Ndjaba fa azœ tœ agbolo nœ ye yé œ vwara azœ djigi. ²⁴ Gbambanœ nene, a she lima kolœ lœ awa nœ kœza lœsu azœ ga ndœ Ndjaba,

Kashe a kœsœ kœwu œrœ á a za lœsu azœ ga pa nœ, œ kpa dœdœ kœza lœsu ga pa œrœ nene. Uzu dœ dá za lœsu ye ga tœ œrœ á tshe wu a? ²⁵ Kashe œ kœsœ adœke a za lœsu azœ ga tœ œrœ á a wuwu damba nene, œ li adœke a kate dœ kœru lœsu.

²⁶ Ga pa nœ dœmœ, Ishiri œ ti kane azœ lœ kœmɔ nœ azœ mbœrœ a wuwusœtœ azœ tœ kœza avwala fœ Ndjaba ɓata á li nene. Kashe Ishiri dœ tœ ye œ za avwala mbœrœ azœ fœ Ndjaba dœ mara á uzu œ li kœza œtœnœ nene. ²⁷ Yé Ndjaba á tshe wusœ lœsu azœ dœ azu kɔ, tshe wusœ œneke á Ishiri yindœ kœyu she tœnœ ye. Gbambanœ nene, Ishiri sœ kœza avwala nœ ye mbœrœ ayerœ azu li-aka gbetshelœ nœ Ndjaba.

²⁸ A wusœ nœ adœke Ndjaba mbœrœ adœke œrœ kɔ sœ dœ ɔtshœnœ mbœrœ azu á endje yindœ ye, á tshe e endje liaka œneke á tshe guma lima utshunœ. ²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba ke endje utshunœ, á wa adœke endje li dœ ishiri Gbolo nœ ye á tshe kœdœ eya nœ aaya ndjoro. ³⁰ Azunœ á Ndjaba wa o'o mbœrœ endje utshunœ asœmœ, tshe e ndje endje; endjeneke á tshe e endje, tshe mbœrœ adœke endje wuta ndjii yé endjeneke á tshe mbœrœ adœke endje wuta ndjii, tshe mbœrœ adœke endje sœ lœ mokɔ nœ ye.

Kœyindœsho nœ Ndjaba

³¹ Ataa, a kpa pa koto o? Œdœ Ndjaba kœsœ mbœrœ

azøe, øde dá yiangba azøe a? ³² Ndjaba vwavwara lima tøe ye tøe køeza Gbolo nøe ye tshebale føe azøe nene, kashe tshe za lima she mbøerøe azøe para køkø. Bata á tshe za Gbolo nøe ye tshebale føe azøe, øerøe gadøe dá tshe kpa duru azøe tønøe a? ³³ Øde dá tø meza pa azu á Ndjaba ke endje a? Uzu bale nene. Gbambanøe nene, Ndjaba mbøerøe adøeke endje wuta ndjii. ³⁴ Øde dá wa øgbø ngbanga pa endje a? Uzu bale nene! Gbambanøe nene, Yisu Kristu tshu ø she løe kuzu yé ø søe ga tøe kuni Ndjaba; á søe køeza avwala tøe upu nøe azøe. ³⁵ Øde dá li køekurutsheløe azøe døe køeyindøesho nøe Kristu a? Ødøe øerøe kanga, øedøe awa, øedøe køewu øerøe kanga, øedøe ogo, øedøe oyo øerøe tshapashø, øedøe øerøe á yindøe køendi soro øedøe pe ugu kamba a? Øerøe bale nene! ³⁶ Gbambanøe nene, endje sú adøeke:

«Øbø døe øbø endje para awa
nøe køewo 'a løe kumu
zøe;
endje wu 'a bata apata á endje
na køewo endje.»

³⁷ Kashe løe øerøenøe kø asøeke, a wuta køeropa nøe koløe døe gbøgbø nøe Ndjaba á tshe yi ndøe azøe. ³⁸ Gbambanøe nene, møe wu adja søe nøe adøeke: øedøe kuzu øedøe ndje soro, øedøe aandjelu øedøe ndje ekpe ishiri, øedøe kpesheke øedøe 6a mbatsha, øedøe gbøgbø, ³⁹ øedøe gbøgbø 6a lafo, øedøe ndje 6a budu øshø, øedøe anga øerøe á

Ndjaba mbøerøe, øerøe bale nene ø li køekurutsheløe azøe døe køeyindøesho nøe Ndjaba, á matøe ye løe Gbozu nøe azøe døe Yisu Kristu gugu nene.

9

Ndjaba ke azu Israyele

¹ Øneke á møe søe køepa føe 'e køedøe adja o'o. Gbambanøe nene, møe køedøe uzu nøe Kristu; møe søesøe køepa wala nene, gbøetsheløe nøe møe søe køepa tøe upu nøe møe løe awa nøe Øtshø Ishiri. ² Løsu møe su døe egerøe oyo yé ø søe køeka møe øbø døe øbø. ³ Møe søe má køeyindøe nøe adøeke Ndjaba darandøe møe yé øe kurutsheløe møe døe Kristu løe kumu aaya møe døe Ayuda á endje zu møe døe endje løe mara bale. ⁴ Endje køedøe azu Israyele, á Ndjaba ke lima endje adøeke endje døe agbolo nøe øene á yi lima søe mokø nøe ye føe endje. Tshe guma lima ayo døe endje, øe za lima awa akwa nøe ye føe endje yé øe yi lima søe mara á endje li køedonga døe she føe endje. Tshe pa lima tøe øerøe føe endje. ⁵ Endje køedøe aata azøe. Kristu wuta uzu yé endje zu she løe mara nøe endje. Tshe ropa øerøe kø. Øshe køedøe Ndjaba á endje donga she waa døe waa. Ame!

⁶ Andaa, o'o á Ndjaba katøe nøe lima føe endje søesøe gbambanøe nene. Kashe øe døedøe azu Israyele para køkø dá døe azu Israyele nene. ⁷ Ugurutøe aata Abrayamo kø, anga endje døedøe agbolo nøe

ye nene. Mbœerœ tœnœ dá Ndjaba paliya adœke: «Agbolo á mœ pa tœ endje fœ 6œ, endje to læ Izaka.» ⁸ E má adœke: œ doédœ agbolo nœ ɔkɔ dá dœ agbolo nœ Ndjaba nene. Kashe kotœ agbolo á Abrayamo zu lima endje liaka o'o á Ndjaba pa tœnœ dá dœ adja agbolo nœ ye. ⁹ Ndjaba ka lima tœ o'o fœ Abrayamo adœke: «Ngbugu manda nœ, mœ kwa bala tœ mœ ga ndœ zœ kolœ dœ olonœ asœke, yé awo zœ dœ Sara œ zu gbolo yakoshe.»

¹⁰ E doédœ kolœ ascœmœ nene, kashe Rebeka gbɔ ndje lima nguzu ameya á aba endje bale kœdœ ata azœ dœ Izaka. ¹¹⁻¹² Andaa, utshu kœzu endje, damba endje wuwu lima sœ tshelœ kata ekperœ dœ ɔtshœrœ nene, Ndjaba pa lima fœ Rebeka adœke: «ɔgbɔ gbolonœ œ dœ kanga nœ inginœ.» Tshe pa lima atamœ mbœerœ kœma adœke œne ke liaka gbetshelœ nœ œne. Tshe para kolœ endjeneke á tshe e endje, tshe wuwu akwa nœ endje nene. ¹³ Endje su bala Buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ yindœ Yakobo yé mœ yangba Esawu.»

¹⁴ Ataa a kpa pa koto o? Ndjaba sœsœ ndjii nene a? Bale nene! ¹⁵ Ndjaba pa lima fœ Moyize adœke: «Mœ wu oyo uzu á mœ yindœ kœwu oyo ye, yé mœ má ɔtshɔ lœsu ga tœ uzu á mœ yindœ kœma ɔtshɔ lœsu ga tœ ye.» ¹⁶ E yindœ kœpa adœke ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba

sœsœ mbœerœ œneke á azu yindœ nœ too ndje mbœerœ gbɔgbɔ nœ azu nene, kashe œ sœ kolœ mbœerœ á tshe wu oyo uzu dœ tœ ye. ¹⁷ Endje su lima adœke Ndjaba pa fœ gbozugo Ezipito adœke: «Mœ za 6œ tɔ ɔata gbozu mbœerœ kœma gbɔgbɔ nœ mœ á azu tshapashɔ djigi kœwu mokɔ nœ mœ.» ¹⁸ E tœnœ ataa dá Ndjaba kœyindœ nœ yekane á tshe wu oyo uzu; yé tshe kœyi ndje ndœ nœ, tshe mbœerœ adœke uzu sœ dœ gbɔkumu.

Ókó œdœ lœsu kœwu oyo nœ Ndjaba

¹⁹ Anganœ uzu œ yu mœ adœke: «E kœsœ ataa, œ mbœerœ kotoo á Ndjaba œ gbagbara azœ dœ azu a? Ka œdœ dá li kœvwaratœ ye tœ œrœ á tshe yindœ kœmbœerœ tœnœ a?» ²⁰ Kashe 6œ kœdœ œdœ yekane á vwaratœ zœ tœ upu nœ Ndjaba a? E dœ dá wu ɔalima lœsú kœyu uzu á tshe mbœerœ she adœke: «Mbœerœ gadœ á 6œ mbœerœ mœ atake a?» ²¹ Ayi kœmbœerœ lœsú lili kœmbœerœ œneke á tshe yindœ nœ dœ óto nœ ye nene a? Tshe li kœa ótó: œ mbœerœ anganœ dœ ɔgbɔ lœsú yé œ mbœerœ ndje anganœ dœ amba lœsú. E sœsœ ataa nene a?

²² A wusœ nœ adœke Ndjaba yi lima ndœ kœma ókó nœ ye œdœ pe gbɔgbɔ nœ ye. Kashe tshe sœ lima dœ ugu lœsu mbœerœ azu á li lima adœke endje gbɔ djofele, á endje li lima dœ kuzu. ²³ Tshe mbœerœ ataa, mbœerœ kœyisœ egerœ mokɔ nœ ye ga

ndœ azu á tshe wu oyo endje yé á ke endje lima utshunœ á guma endje kæli ga læ moko nœ ye. ²⁴ Azœ koedœ azunœ á tshe e endje asœmœ, azœ á tshe e azœ ko ugurutœ Ayuda nene kashe ugurutœ angbi azu ndje. ²⁵ Tœnœ koedœ o'o ama Ndjaba á Oze su lima adœke:

«Azu ogo á endje dœdœ azu nœ mœ nene,
mœ e endje bala azu nœ mœ;
yé angbi azu á mœ yiyi lima
ndœ endje nene,
mœ yindœ endje waa.

²⁶ Ba tœ osho á endje pa lima fœ endje adœke:

“E dœdœ azu nœ mœ nene”,
ba zœ asœmœ, endje e endje
agbolo nœ Ndjaba nœ
soro.»

²⁷ Isaya gbara ndje lima atake tœ upu nœ azu Israyele:

«Edœ azu Israyele koengba
ndje bata mindu
tshatœ ama kota gbaa,
kolœ udu endje teasho dá
she. ²⁸ Gbambanœ
nene, œneke á Ndjaba
pa tœnœ,

tshe mbœrœ adœke œ
mbœrœtœ endje djigi
œdœ gbara pa osho.»

²⁹ Kolœ Isaya kpa pa ndje lima utshunœ adœke:

«Edœ Gbozu nœ gbœgbœ kœ
kœkaka lima tœ anga
aata azœ ti fœ azœ
nene,

dá a wuta má ndje bata azu
ongbo Sodomu, a li-
ili má bata azu ongbo
Gomora.»

*Azu Israyele œdœ kœshe læ
awa nœ kæyindœrœ*

³⁰ Atamœ a kpa pa kotoo?
A pa adœke: azu neke á
endje dœdœ Ayuda nene yé
á papara awa adœke œne
wuta ndjii tœ ala Ndjaba
nene, Ndjaba mbœrœ adœke
endje wuta ndjii tœ ala
œne mbœrœ kæyindœrœ.

³¹ Andaa, azu Israyele para
lima awa adœke œne wuta
ndjii tœ ala Ndjaba læ
awa nœ koembœrœtœ endje
liaka awa akwa kashe endje
wuwuta lima ndjii nene.

³² Mbœrœ gade e? Ádánœ
koedœ adœke endje gbegbe
lima kœsœ dœ kæyindœrœ
nene kashe endje za lima
lœsu endje ga pa akwa nœ
endje. Endje za ada endje
tœ badja á sœ kœko endje
vesho. ³³ Endje su ala Buku
nœ Ndjaba adœke:

«'E dji, mœ za badja tœ ba lakpi
Siyona,
œtœnœ koedœ badja á azu œ
ko ada endje tœ tœnœ á
ko endje vesho.

Kashe uzu á tshe kœsœ dœ
kœyindœrœ ga ndœ ye,
tshe gbœ tshula nene.»

10

*Ayuda dœ angbi azu sœ dœ
Gbozu bale*

¹ Aaya, œrœ á mœ yindœ
nœ dœ lœsu mœ bale, yé á
sœ kœza avwala nœ mœ fœ
Ndjaba tœnœ koedœ adœke
tshe she Ayuda. ² Gbambanœ
nene, mœ wusœ nœ adœke
endje sœ dœ egerœ ogo
koembœrœ akwa nœ Ndjaba
kashe endje wuwusœ awa
koembœrœ tœnœ dœ otshœnœ
nene. ³ Endje wuwusœ

mara á Ndjaba mbœrœ adœke uzu wuta ndjii tœ ala ye nene. Endje para kœwuta ndjii dœ awa nœ endje dœ tœ endje. Mbœrœ tœnœ atamœ, endje zazatœ endje fœ Ndjaba yeka á tshe kœmbœrœ adœke endje wuta ndjii nene. ⁴ Gbambanœ nene, Kristu mbœrœ œneke kœ á li má adœke awa akwa mbœrœ yekane á endjeneke kœ á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye kœwuta ndjii tœ ala Ndjaba.

Uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, tshe she

⁵ 'E dji o'o á Moyize sũ tœ upu nœ kœsœ ndjii á to lœ awa akwa: uzu kœro manda awa akwa, œ sœ dœ soro lœ awa nœ awa akwa. ⁶ Kashe tœ kœwuta ndjii dœ awa nœ kœyindœrœ, tshe pa lima adœke: «Yuyutœ zœ nene adœke: œdœ dá œ ga lafo a?» Œ sœ bata kœza Yisu jœrœ tœnœ ga ati. ⁷ 'E yuyu ndje tœ 'e nene adœke: «œdœ dá jœrœ ga lœ ogo nœ akuzu a?» Œ sœ bata 'e kpa yindœ kœmbœrœ adœke Yisu kpa she lœ akuzu. ⁸ Kashe Moyize pa lima kotoo? Tshe pa lima atake: «O'o ama Ndjaba sœ ndoo dœ bœ, œ sœ lœ ama zœ; œ sœ ndje tœ lœsu zœ.» O'onœ ascœmœ kœdœ o'o nœ kœyindœrœ á a sœ kœmindœ nœ. ⁹ Œdœ bœ kœpa dœ ama zœ adœke Yisu kœdœ Gbozu, á yindœ nœ dœ lœsu zœ adœke Ndjaba she she lœ akuzu ye, bœ she bala ye. ¹⁰ Mbœrœ kœyindœ nœ dœ lœsu zœ dá Ndjaba œ

mbœrœ adœke bœ sœ ndjii, yé bœ kœpandœ nœ dœ ama zœ dá Ndjaba œ she bœ.

¹¹ Gbambanœ nene, endje sũ bala Bukunœ adœke:

«Uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu,

tshe gbœ tshula nene.»

¹² Ádánœ á Ayuda dœ angbi azu sœsœ kpi nene. Gbozu nœ endje kœdœ Yisu Kristu á tshe to œtshœrœ nœ ye fœ azu para kœkœ á endje e i'iri ye. ¹³ Mbœrœ á endje sũ bala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Uzu kœ á tshe e i'iri Gbozu, tshe she.»

¹⁴ Kashe endje e i'iri ye kotoo œdœ endje kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene a? Yé endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye kotoo œdœ endje kœdjidji damba o'o nœ ye nene a? Endje dji o'o nœ ye kotoo œdœ a kœmimindœ nœ nene a? ¹⁵ Endje mindœ o'onœ kotoo œdœ endje kœvwavwa azu nene a? Endje su bala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Yanga waa kœwu azu á endje na dœ œtshœ O'o fœ azu.»

¹⁶ Kashe azu para kœkœ dá yindœ œtshœ O'onœ nene. Isaya pa lima tœ upunœ adœke:

«Gbozu, œdœ dá yindœ o'onœ á 'a sœ kœmindœ nœ a?»

¹⁷ Ataa, kœyindœrœ to lœ kœmindœ o'o ama Ndjaba yé kœmindœ o'o ama Ndjaba kœdœ kœmindœ œtshœ O'o nœ Kristu.

¹⁸ Mœ sœ kœyu adœke: ataa azu Israyele djidji lima o'onœ

asœke nene a? Adjapu, endje dji lima kɔ. Mbœrœ Buku nœ Ndjaba pa adœke:

«Endje dji tshama endje na tœnœ pa ɔshɔ djigi, yé o'o ama endje œ na rotœnœ tœ osho kɔ pa ɔshɔnœ asœke.»

¹⁹ Mœ sœ kpa kœyu adœke: Ataa azu Israyele djidji lima dœ ɔtshɔnœ nene a? Ndjaba pa lima ndœ nœ lœ ama Moy-ize adœke:

«Mœ mbœrœ adœke 'e sœ dœ úkú ga tœ azu á endje dœdœ azu nœ mœ nene.

Mœ mbœrœ adœke 'e sœ dœ ókó ga tœ angbi

azu á endje gugu dœ kœwuscœrœ nene.»

²⁰ Isaya kpa na œrrr kœpa adœke:

«Azu á endje sœsœ lima kœpara mœ nene, gbɔ mœ,

mœ matœ mœ fœ azu neke á endje sœsœ

lima kœyu mœ tœ œrœ nene.»

²¹ Yé mbœrœ azu Israyele, tshe pa lima adœke:

«ɔlɔ kɔ, mœ yi lima kane mœ mbœrœ kœ'e endje

kashe endje djidji lima o'o ama mœ nene.

Endje kœdœ aayi gbɔkumu œdœ adjipudji.»

11

Ndjaba vwavwara lima tœ ye tœ azu Israyele nene.

¹ Mœ sœ kœyutœ mœ adœke: Adja Ndjaba vwaratœ ye tœ azu nœ ye ye a? Bale nene! Gbambancœ nene, œmœ ndje kœdœ uzu Israyele, ata Abrayamo

lœ mara nœ Abendjame.

² Ndjaba vwavwaratœ ye tœ azu nœ ye á tshe ke lima endje katshatsha nene. 'E wuwusœ o'o á Eliya pa lima ala Buku nœ Ndjaba ɔlɔ á tshe sœ kœki oyo tœ upu nœ azu Israyele fœ Ndjaba nene a?

³ Tshe ki lima adœke: «Gbozu, endje wo aayi kœgbara o'o nœ zœ, œ kavwa wopa nœ zœ. Mœ sœpe dœ kuti mœ tshebale yé endje kpa sœ kœpara awa ndœ kœwo mœ.»

⁴ Kashe Ndjaba gi lima o'o gadœ fœ she a? Tshe gi lima fœ she adœke: «Mœ gumasœ azu kutu mindu dœ bisha á endje kukuku ga utshu ndjaba Bala nene.» ⁵ Awa bale ndje ngɔngɔ asœke, anga udu azu á Ndjaba ke endje liaka ɔtshɔ lœsu nœ ye sœpe zœ. ⁶ Tshe keke lima endje mbœrœ akwa nœ endje nene, kashe kolœ mbœrœ ɔtshɔ lœsu nœ ye. Ete nene, ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba kpa dœ ɔtshɔ lœsu nene.

⁷ Atamœ a kpa pa kotoo? Azu Israyele gbɔgbɔ œrœ á endje sœ lima kœpara tœnœ nene, kolœ endjeneke á Ndjaba ke endje dá gbɔ. Anga endje wuta lima dœ gbɔkumu, ⁸ ɓata á endje sú ala Bukuncœ adœke: «Ndjaba mbœrœ adœke kœwuscœrœ nœ endje papara awa kœwusœ ádá o'o nene. Tshe pakata ala endje kœwu œrœ œdœ utu endje kœdji o'o œrrr ngɔngɔ asœke.» ⁹ Davidi pa ndje adœke:

«Kaka kœzirœ nœ endje fa úkú œdœ gbanda,

œ kɔrɔ awa kœyo endje dœ
endje gbɔ œneke á li dœ
endje,

¹⁰ Kaka adœke endje kpa
wuwu œrœ nene œrr
ala endje bu,

mbœrœ adja adœke ovoro
endje lu ga tœnœ.»

¹¹ Mœ kpa sœ kœyutœ mœ
adœke: «Lɔkɔ á Ayuda ko
lima ada endje tasho, endje
yo lima waa ye a?» Bale
nene. Kashe ekperœ nœ
endje kɔrɔ awa fœ angbi
azu adœke endje gbɔ kœshe,
á kœvwa Ayuda kœmbœrœ
úkú. ¹² Andaa, œdœ ekperœ
nœ Ayuda kœza kœgbœrœ fœ
tshapashɔ, á kœyo endje kœza
kœgbœrœ fœ angbi azu, ataa
ɔtshœrœ kpa ropa nœ ɔlɔ á
endje kpa kwatœ endje kɔ ga
pa awa kœshe.

Angbi azu œ she

¹³ Mœ sœ kœpa fœ e'e
dœ azu á 'e doédœ Ayuda
nene: œmœ kœdœ ayi avwa á
Ndjaba ke mœ mbœrœ angbi
azu yé mbœrœ tœnœ ataa,
mœ sœ dœ yanga mbœrœ
akwa á mœ mbœrœ asœke
waa. ¹⁴ Mœ gbe kœmbœrœ
ataa adœke aaya mœ wuta
dœ úkú yeka anga endje
kœshe. ¹⁵ Gbambanœ nene,
ɔlɔ á Ndjaba vvara lima
tœ ye tœ Ayuda, tshe guma
lima tshaguru tœ ye dœ
tshapashɔ. Atamœ ɔlɔ á tshe
kpa kœguma tshagurutœ ye
dœ endje, œ sœ b̄ata uzu to lœ
kuzu á kwa ga lœ soro nene
a?

¹⁶ Œdœ uzu kœza ali kumu
œrœ kindi nœ ye fœ Ndjaba,
udu œrœnœ kɔ kœdœ œnœ

Ndjaba. Œdœ uzu kœza ndje
eshe ɔyɔ fœ Ndjaba, ganeanœ
ndje kœdœ œnœ ye. ¹⁷ Azu Is-
rayele sœ b̄ata ɔyɔ olive á Nd-
jaba de anga ganeanœ tœnœ
yé tœ œsœ ganeanœ asœmœ,
tshe za b̄œ tɔrɔ ga zœ œb̄œ dœ
angbi uzu b̄ata ganea olive
tshelœ gusu. Bœ sœ ndje
kœgbɔ kœzirœ á sœ kœto lœ
eshe ɔyɔ olive á sœ kœɔ tœnœ.
¹⁸ Ádánœ á lili adœke b̄œ sœ
dœ egerœ kumu nene utshu
ganea á endje de. Kotoo á
b̄œ ti kanga zœ a? Œ doédœ
b̄œ dá sœ kœza eshe ɔyɔ nene
kashe eshe ɔyɔ dá sœ kœza
b̄œ.

¹⁹ Anganœ b̄œ sœ kœpa
ndje adœke: «Endje de lima
ganea ɔyɔ asœke yeka á mœ
kœgbɔ osho kœsœ tœnœ.»

²⁰ Adjapu. Endje de ganeanœ
asœmœ mbœrœ á endje gugu
lima dœ kœyindœrœ nene
yeka á b̄œ gbɔ osho tshang-
banœ mbœrœ kœyindœrœ.
Kashe dudu okoro zœ
nene, yé ala zœ gbɔ kane.

²¹ Gbambanœ nene, œdœ
Ndjaba kœde Ayuda á endje
kœdœ adja ganea ɔyɔ, ala zœ
gbɔ anganœ tshe de ndje b̄œ
awa bale. ²² 'E wu mara á
Ndjaba sœ kœema ɔtshɔ lœsu
nœ ye œdœ kœza djofele nœ
ye kane: tshe za djofele fœ
azu á endje yo yé œ má ɔtshɔ
lœsu ga ndœ zœ. Mbœrœ
adœke œndœ zœ di lœ ɔtshɔ
lœsunœ asœmœ ete nene,
endje de ndje b̄œ ye. ²³ Kashe
lɔkɔ á Ayuda kpa kœfatshalœsu
endje, endje kwa ga tœ
osho á endje sœ lima tœnœ
utshunœ. Gbambanœ nene,

Ndjaba sœ dœ gbɔgbɔ kœgi endje ga tœ ɔyɔ ga manda œsœ endje. ²⁴ Æfœ dœ angbi uzu, fœ kœdœ ganea tshelœ gusu á ndjaba de fœ á za fœ tɔrɔ ga tœ ɔyɔ á fœ sœsœ lima tœnœ nene. Kashe Ayuda, endje kœdœ adja ganea ɔyɔ olivenœ, Ndjaba li kpa kœgi endje ga manda endje tɔrɔ ga tœ ɔyɔ á endje sœ lima tœnœ.

Ndjaba œ she Ayuda

²⁵ Aaya, mœ yindœ nœ adœke, 'e wusœ o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwa tœnœ asœke, á 'e kœzazatœ 'e nene adœke 'e kœdœ aayi kœwusœtœ. O'onœ asœke dœke: anga tshakala azu Israyele œ wuta kœdji tshelœ kata o'o asœ nene œrr adœke angbi azu djigi wuta ga tœ kœshe. ²⁶ Yé manda nœ dá Azu Israyele kɔ œ she b̄ata á endje s̄u ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Ayi kœvwara azu œ to ɓa lakpi
Siyona,
tshe gi ekperœ tœ aata
Yakobo.

²⁷ 'E wu ayo á mœ mbœrœ
bala dœ endje,
lɔkɔ á mœ i ekperœ nœ
endje.»

²⁸ Ayuda vvara lima tœ endje tœ ɔtshɔ O'o yé œ wuta lima ayingba Ndjaba yekane á kɔrɔ awa fœ 'e. Kashe Ndjaba sœ kœyindœ endje waa dœ waa mbœrœ á tshe ke lima aata endje.

²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba kœza œrœ fœ uzu tshe kpa za tshakane ye nene. Tshe kœ'e uzu, tshe kpa fatshelœ ama ye nene. ³⁰ Utshunœ

lima 'e sœsœ kœdji Ndjaba nene yé ngɔngɔ asœke Ndjaba wu oyo 'e mbœrœ Ayuda vwaratœ endje tœ kœdji she.

³¹ Awa bale ngɔngɔ asœke endje vwaratœ endje tœ kœdji o'o adœke Ndjaba kœwu oyo 'e, á manda nœ yekane á tshe kœwu ndje oyo endje.

³² Gbambanœ nene Ndjaba mbœrœ lima adœke azu para kɔkɔ vvara lima tœ endje tœ kœdji o'o ama œne. Tshe mbœrœ lima atamœ adœke œne ma lɔsu kœwu oyo endje para kɔkɔ.

³³ Adja Ndjaba gerœ waa. Æsœ kœwusœtœ nœ ye dœ pe kœwusœrœ nœ ye gerœ ndje waa. Uzu bale á tshe wusœ ada kœwa o'o nœ ye gugu, uzu bale á tshe wu ndje sœ œrœ á tshe yindœ kœmbœrœ tœnœ gugu nene. ³⁴ Buku nœ Ndjaba pa adœke: «Æde dá wusœ gbetshelœ nœ Ndjaba? Æde dá li tœ kœmi upu fœ she a?

³⁵ Æde dá to œrœ tœ alinœ fœ she,

yekane á tshe kœgi tshang-
banœ fœ she a?»

³⁶ Gbambanœ nene, œrœ kɔ to ɓa ndœ ye, œrœ kɔ sœ dœ soro lœ awa nœ ye yé œrœ kɔ sœ mbœrœ she. Kaka mokɔ nœ Ndjaba sœ waa dœ waa. Ame!

12

Tafo soro lœ Yisu Kristu

¹ Aaya, b̄ata á Ndjaba má ɔtshɔ lɔsu nœ ye fœ azœ, mœ yindœ nœ adœke 'e zatœ 'e fœ she b̄ata tokóró nœ soro, á endje gi ga indirinœ yé á sœ kœza yanga fœ she. Asœke

kœdœ adja mara kœdonga Ndjaba á li dœ 'e kœdonga dœ she. ² 'E mbœmbœrœtœ 'e b̄ata azu tshapash̄nœ asœke nene kashe 'e za awa fœ Ndjaba kœto tafo kœwusœrœ fœ 'e yeka á 'e kœwusœ œeneke á Ndjaba yindœ nœ, œeneke á sœ dœ otsh̄nœ, œeneke á za yanga fœ she, œeneke á li.

³ Yé mbœrœ otsh̄ l̄su nœ Ndjaba ga ndœ mœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke 'e zazatœ 'e ga lafo kœero mara á 'e sœ dœ tœnœ nene. Kashe 'e sœ dœ gbetshelœ neke á li, adœke uzu dœ uzu wutœ ye liaka kœyindœrœ á Ndjaba to fœ she. ⁴ Gbambanœ nene, undu azœ sœ bale kashe œrœ kotœ ngba waa. Akwa á œrœ kote undu azœ bale dœ bale œ mbœrœ sœsœ awa bale nene. ⁵ Awa bale a ngba waa, kashe a wuta undu uzu bale lœ kœngb̄otœ azœ bale dœ Kristu yé uzu dœ uzu kœdœ œrœ kote undunœ. ⁶ Uzu dœ uzu sœ dœ gb̄gb̄ kœmbœrœ dœ akwa kpikpi dœ mara á Ndjaba to fœ she lœ otsh̄ l̄su nœ ye. Œ kœsœ adœke Ndjaba to gb̄gb̄ nœ kœgbara dœ o'o fœ uzu, œ li adœke tshe gbara lindœ kœyindœrœ. ⁷ Uzu á tshe kœsœ dœ gb̄gb̄ nœ kœti kane anganœ, kaka adœke tshe ti kane anganœ. Yé uzu á tshe kœsœ dœ gb̄gb̄ nœ kœyisœ œrœ, kaka tshe yisœ œrœ. ⁸ Uzu á tshe kœsœ dœ gb̄gb̄ nœ kœto gb̄gb̄ fœ anganœ, kaka tshe to gb̄gb̄ fœ anganœ. Uzu á tshe kœsœ dœ gb̄gb̄ nœ kœto œrœ, kaka tshe to dœ l̄su ye bale.

Uzu á tshe kœsœ tœ gbozu tshapa anganœ, kaka tshe zatœ ye djigi ndœ nœ. Uzu a tshe kœsœ dœ gb̄gb̄ ndœ kœwu oyo azu, kaka tshe mbœrœ dœ yanga.

⁹ Œ li adœke 'e yindœ anga 'e dœ adja kœyindœsho. 'E kpa awa ekperœ yé œ zatœ 'e djigi ndœ kœmbœrœ otsh̄rœ. ¹⁰ 'E yindœtœ 'e ugurutœ 'e b̄ata aaya azu: 'e liscœtœ 'e ugurutœ 'e. ¹¹ 'E mbœrœ akwa dœ gb̄gb̄ yé 'e mbœmbœrœ otsh̄ nene. 'E mbœrœ akwa fœ Gbozu dœ l̄su 'e bale. ¹² 'E sœ dœ yanga lœ kœko l̄su nœ 'e ga tœ Ndjaba. 'E sœ dœ ugu l̄su lœ oyo yé œ sœ dœ kœru l̄su lœ avwala. ¹³ 'E ti kane ayerœ azu nœ Ndjaba á endje sœ lœ oyo yé œ za osho kœsœ otsh̄ dœ otsh̄ fœ agene.

¹⁴ 'E pa otsh̄ o'o ga tœ azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ 'e. 'E to kane 'e ga pa endje kashe 'e dadarandœ endje nene. ¹⁵ 'E sœ dœ yanga awa bale dœ azu á endje sœ dœ yanga, œ ki awa bale dœ azu á endje sœ dœ iki. ¹⁶ 'E sœ dœ gbetshelœ bale ugurutœ 'e. 'E kpa awa kœsœ dœ egerœ kumu kashe 'e zatœ 'e ga ati. Adja 'e gbegbe nene adœke 'e kœdœ azu nœ kœwusœtœ.

¹⁷ Œdœ uzu kœmbœrœ ekperœ fœ 'e, 'e gigi ekperœ fœ she nene kashe 'e para awa kœmbœrœ otsh̄rœ utshu azu para kœko. ¹⁸ 'E mbœrœ œeneke kœ á li dœ gb̄gb̄ nœ 'e adœke tshagurœtœ 'e sœ dœ kœsœ gee. ¹⁹ Aaya á mœ yindœ 'e, œdœ

azu koembœrœ ekperœ fœ 'e, 'e gigi ekperœ dœ tœ 'e nene. Kashe 'e za awa adœeke ókó nœ Ndjaba koembœrœ akwa. Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœeke: «Emœ dá gi tshangba ekperœ, œmœ ndje dá gi kuda tshangba ekperœ k», Ndjaba dá pa ataa. ²⁰ Yé ga pa nœ, endje kpa su ndje adœeke: «Edœ yingba zœ kœsœ dœ ogo, to kœziroœ fœ she; œdœ tshe kœsœ dœ ogo ungu, su ungu fœ she; gbambanœ nene, œdœ 6œ kœsœ koembœrœ atamœ, 6œ sœ kœva jiwo ga pa kumu ye.» ²¹ Zaza awa fœ ekperœ adœeke œ ropa zœ nene kashe ropa ekperœ lœ awa nœ koembœrœ otshœrœ.

13

A zatœ azœ ga tshakudu agbozu nœ Lita

¹ Œ li adœeke uzu kœ zatœ ye ga tshakudu agbozu nœ Lita mbœrœ akwa tshagbozu kœ to 6a ndœ Ndjaba; yé agbozu á a sœ dœ endje, Ndjaba dá ko endje. ² Atamœ uzu kœ á tshe kœvwaratœ ye tœ kœzatœ ye ga tshakudu agbozu nœ Lita, tshe vwaratœ ye tœ koembœrœtœ ye liaka œneke á Ndjaba guma yé Ndjaba œ wa œgbœ ngbanga ga tœ ye. ³ Gbambanœ nene, azu á endje sœ koembœrœ otshœrœ, endje kpa awa agbozu nœ Lita nene kashe azu neke á endje mbœrœ ekperœ dá kpa awa endje. Œdœ uzu kœyindœ nœ adœeke awa agbozu nœ Lita

mbœrœ œne nene, œ li adœeke tshe mbœrœ otshœrœ yekane á endje kœlisœ ye. ⁴ Gbambanœ nene, agbozu nœ lita kœdœ aayi akwa nœ Ndjaba mbœrœ kœyisœ koembœrœ otshœrœ fœ azu. Œdœ 6œ koembœrœ ekperœ, œ li adœeke awa endje mbœrœ 6œ, mbœrœ endje gbœgbœ akwanœ gbambanœ nene. Lœ kœza djofele fœ azu, endje sœ tœ akwa nœ Ndjaba adœeke œne ma ókó nœ ye ga ndœ azu á endje sœ koembœrœ ekperœ. ⁵ Mbœrœ toœnœ ataa, œ li adœeke a zatœ azœ ga tshakudu agbozu nœ Lita. 'E kpakpa kolœ awa ókó nœ Ndjaba nene kashe 'e zatœ 'e ga tshakudu agbozu nœ Lita mbœrœ á a wusœ nœ adœeke œ li dœ azœ koembœrœ atamœ.

⁶ (Etœnœ kœdœ ndje ádánœ á li dœ 'e adœeke 'e yœ lapo. Ndjaba ko aayi akwa nœ kœko ngendja lapo adœeke endje zatœ endje ga tœ akwanœ dœ otshœnœ. ⁷ Yé 'e gi kuda nœ uzu kœ fœ she. 'E yœ lapo á li adœeke 'e yœ, 'e yœ takeshe á li adœeke 'e yœ, œ kpa awa azu neke á li dœ 'e kœkpa awa endje yé œ lisœ endjeneke á li dœ 'e kœlisœ endje.

Kœyindœtœ azœ

⁸ 'E sœsœ dœ kuda nœ uzu bale pa 'e nene. 'E sœ kolœ dœ kuda á li dœ 'e kœsœ dœ toœnœ adœeke: 'e yindœtœ 'e. Uzu á tshe sœ kœyindœ anganœ sœ koembœrœtœ ye liaka awa akwa djigi. ⁹ Gbambanœ nene, awa o'o pa adœeke: «Papara awo yanga

zœ nene, wowo uzu nene, zizi angba nene; zaza l̥su zœ ga pa œrœ noé yanga zœ nene.» Awa akwanœ asœke œdœ pe udu awa akwa para k̥k̥ li ga lœ awa akwa bale á pa adœke: «Yindœ yanga zœ bata á bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.»¹⁰ Uzu á tshe kœyindœ yanganœ, tshe mbœrœ ekperœ fœ she nene, ádánœ á uzu á tshe sœ kœyindœ yanganœ tshe sœ kœmbœrœtœ ye liaka awa akwa djigi.

¹¹ Bata 'e wusœ l̥nd̥ á a sœ dœ tœnœ, l̥k̥ kœjo 'e lœ olo wuta ye. Kpœsheke kœshe na ndo dœ azœ kœto tœ ɔ̥ á a yi lima ndœ œrœ.¹² Œndœ butsh̥ di yé osho ndo kœk̥r̥ tœnœ ye. A katœ akwa nœ ubu osho yé a ko œrœ kœnga dœ koshe nœ ingbisho.¹³ Œ li adœke akwa tshelœ azœ dœ akwa nœ ingbisho, a katœ egerœ l̥su, dœ kœndjo ipi t̥panœ kpuru, dœ angba budu, dœ œrœ tshula, dœ œbœrœ œdœ úkú.¹⁴ Kashe 'a matœ azœ bata azu nœ Yisu Kristu, yé 'e papara kœmbœrœ œneke á ogo nœ ɔ̥k̥ 'e œ vwa 'e ndœ kœmbœrœ tœnœ nene.

14

A wawa ngbanga ga pa anga azœ nene

¹ 'E za osho kœsœ fœ uzu á kœyindœrœ nœ ye sœ teasho, kashe 'e wawa ngbanga pa gbetshelœ nœ ye nene.² Anga uzu sœ dœ kœyindœrœ adœke œne li kœzi œrœ k̥, andaa anga á kœyindœrœ sœ teasho, sœ

kœzi kolœ d̥ng̥.³ Atamœ uzu á tshe sœ kœzi œrœ tshetshene tsheneke á tshe zizi nene, yé tsheneke á tshe zizi nene wawa o'o ga tœ tsheneke á tshe sœ kœzi tœnœ nene. Gbambanœ nene, Ndjaba za osho kœsœ fœ she ndje.⁴ Œbœ kœdœ dœ á kœwa ngbanga pa ayi akwa á tshe dœdœ tshenœ zœ nene a? Œdœ tshe kœmbœrœ akwa nœ ye dœ ɔ̥tsh̥nœ œdœ tshe mbœmbœrœ dœ ɔ̥tsh̥nœ nene, œ dœ o'o nœ ayeng̥ ye. Tshe shi gbi; gbambanœ nene, Gbozu sœ dœ gb̥gb̥ koeti kane ye.

⁵ Tœ upu nœ anga bale, olo sœ kpikpikpi, andaa tœ anga olo k̥ liili. Kaka uzu dœ uzu wusœ nœ ɔ̥a l̥su ye dœ tœ ye adœke œneke á œne gbe kœdœ adjapu.⁶ Uzu á tshe kœgbe adœke anga olo bale ropa udu olo k̥, sœ kœmbœrœ tœnœ mbœrœ kœlisœ Gbozu; uzu á tshe sœ kœzi œrœ k̥, sœ ndje kœmbœrœ tœnœ mbœrœ kœlisœ Gbozu; gbambanœ nene, tshe sœ kœza mershe fœ Ndjaba mbœrœ kœziœ nœ ye. Tsheneke á tshe zizi œrœ nene sœ kœmbœrœ tœnœ mbœrœ kœlisœ Gbozu yé œ sœ ndje kœza mershe fœ Ndjaba.⁷ Uzu bale ugurutoœ azœ á tshe sœ dœ soro mbœrœ tœ ye dœ tœ ye gugu nene yé uzu bale á tshe tshu mbœrœ tœ ye dœ tœ ye gugu nene.⁸ Œdœ a kœsœ dœ soro, a sœ dœ tœnœ mbœrœ Gbozu, yé œdœ á koetshu, a tshu mbœrœ Gbozu. Atamœ œdœ a kœsœ dœ soro, œdœ á koetshu, a kœdœ azu nœ Gbozu.⁹ Gbambanœ nene,

Kristu tshu yé Ndjaba she she lœ akuzu adœke tshe dœ Gbozu nœ akuzu œdœ asoro.

¹⁰ Kashe œbœ, mbœrœ gade á bœ wa ngbanga pa aya zœ a? Yé œbœ, mbœrœ gade á bœ tshene aya zœ a? A ka bala utshu Ndjaba adœke tshe wa ngbanga pa azœ.

¹¹ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ ndjaba adœke: Æmœ Gbozu nœ soro, mœ pa adœke:

azu kœ œ gote ga utshu mœ, yé uzu dœ uzu œ pa dœ ama ye adœke

œmœ koedœ Ndjaba.

¹² Atamœ uzu dœ uzu ugu-rutœ azœ œ pa o'o utshu Ndjaba tœ upu nœ ye dœ tœ ye.

¹³ Mbœrœ tœnœ ataa, a kate kœwa ngbanga ugurutœ azœ dœ anga azœ. Kashe uzu dœ uzu wa ngbanga ba tœ losu ye adœke, œne mbœrœ œrœ á mbœrœ adœke aya œne zaza ada ye tsho too tshe tete ga lœ ekperœ nene.

¹⁴ Lœ Gbozu Yisu, mœ wusœ nœ adœke anga rœgo á dœ uburu dœ tœ ye gugu nene. Rœgo sœ kœfa uburu mbœrœ uzu á tshe gbe adœke œtœnœ koedœ uburu. ¹⁵ Æ kœsœ adœke bœ sœ kœzi rœgo á sœ kœza oyo fœ aya zœ, œ yindœ kœpa adœke bœ mbœmbœrœtœ zœ liaka kœyindœsho nene.

Mbœmbœrœ adœke, rœgo ama zœ ndi yanga zœ á Kristu tshu tœ upu nœ ye. ¹⁶ Kaka adœke, œrœ á

'e wu tœ tshœnœ tœ ala 'e, zaza awa fœ anga azu kœpa ekpe o'o tœnœ nene.

¹⁷ Gbambanœ nene, Ogo

gbozu nœ Ndjaba wuwu kœzirœ too koendjorœ nene, kashe œ wu kœsœ ndjii, kœsœ gee œdœ pe yanga lœ tshœ Ishiri. ¹⁸ Uzu á tshe sœ kœmbœrœ akwa nœ Kristu dœ mara atake, sœ kœza yanga fœ Ndjaba yé azu œ lisœ ye.

¹⁹ Atamœ a para awa kœmbœrœ œrœ á yi kœsœ gee ga ugurutœ azœ yé á li kœmbœrœ adœke a gerœ awa bale lœ kœyindœrœ. ²⁰ Adja a ndindi akwa nœ Ndjaba mbœrœ o'o nœ kœzirœ nene. A li kœzirœ kœ kashe œ sœ tœ ekpenœ tœ kœzi anga œrœ á vwa uzu ga lœ ekperœ. ²¹ Æ ga waa adœke bœ vwaratœ zœ tœ kœzi agea, koendjo ipi, kœvwaratœ zœ tœ œrœ kœ á mbœrœ adœke aya zœ te ga lœ ekperœ. ²² Æneke á bœ gbe adœke œ dœ ekperœ too tshœrœ, œ wu kolœ œbœ dœ Ndjaba nœ zœ. Yanga nœ uzu á gbetshelœ nœ ye sœsœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene. ²³ Kashe uzu á tshe zi œrœ á tshe sœ dœ sharapu tœnœ, Ndjaba œ wa œgbœ ngbanga pa ye. Gbambanœ nene, tshe mbœrœ œrœ á sœsœ ga pa kœyindœrœ nœ ye nene. Yé œrœ kœ á sœsœ ga pa kœyindœrœ nene koedœ ekperœ.

15

A para awa kœza yanga fœ anga azœ

¹ Azœ á sœ dœ egerœ kœyindœrœ, œ li dœ azœ kœti kane anga azœ á kœyindœrœ nœ endje gegerœ nene yé

œ katœ kœembœœ œœ á za yanga ko fœ azœ dœ tœ azœ. ² Kaka uzu dœ uzu ugurutœ azœ para awa ndœ kœembœœ œœ á za yanga fœ mashenga mbœœœ ɔtshœœ nœ ye. Lœ awanœ ataa, œ ti kane ye yé œ mbœœœ adœke kœyindœœœ nœ ye gerœ. ³ Gbambanœ nene, Kristu mbœembœœœ lima kolœ œœ á za yanga fœ she dœ tœ ye nene. Bata endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Kœgu osho á endje gu lima bœ, yo ga pa mœ.» ⁴ O'o kœ á endje sú ala Buku nœ Ndjaba, endje sú mbœœœ kœyisœœœ fœ azœ. Gbambanœ nene, œ ti kane azœ adœke a sœ dœ ugu lœsu, dœ kœru lœsu yé á kœwuta dœ kœko lœsu azœ ga tœ Ndjaba. ⁵ Kaka Ndjaba á tshe za ugu lœsu œdœ pe kœto gbœgbœ mbœœœ adœke 'e sœ dœ gbetshelœ bale b̄ata á Yisu Kristu yisœ nœ fœ azœ. ⁶ Atamœ dœ lœsu bale œdœ ama bale, 'e donga Ndjaba á tshe doé Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

'Eyindœtœ 'e

⁷ Atamœ 'e za osho kœsœ ugurutœ 'e dœ anga 'e b̄ata á Kristu za osho kœsœ fœ 'e mbœœœ mokœ nœ Ndjaba. ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ ad-japu adœke, Kristu te lima ayi akwa nœ Ayuda liaka o'o á Ndjaba pa lima tœnœ utshunœ fœ aata endje. Tshe ma adœke Ndjaba yayapa o'o ama ye nene. ⁹ Tshe na ndje adœke angbi azu donga ndje Ndjaba mbœœœ ɔtshœ lœsu nœ

ye b̄ata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Mbœœœ tœnœ ataa mœ donga bœ

ugurutœ angbi azu

yé œ bi itshi fœ bœ.»

¹⁰ Endje su ndje adœke:

«'E dœ angbi azu, 'e sœ dœ yanga awa bale

dœ azu á Ndjaba ke endje!»

¹¹ Endje kpa su ndje lima adœke:

«'E dœ angbi azu, 'e donga Gbozu,

'e bi itshi fœ she, 'e doé azu para kœkœ!»

¹² Isaya pa ndje lima adœke:

«Anga ata Yese œ wuta,

tshe sœ gbozu tshapa angbi azu,

endje ko lœsu endje ga pa ye.»

¹³ Kaka adœke Ndjaba á tshe mbœœœ adœke azu za lœsu endje ga pa ye, mbœœœ adœke lœsu 'e su dœ yanga œdœ kœsœ gee, mbœœœ kœyindœœœ nœ 'e ga ndœ ye. ɔtshœ Ishiri za gbœgbœ fœ 'e adœke 'e za lœsu 'e djigi fœ Ndjaba.

Polo, ayi akwa nœ Kristu

¹⁴ Aaya mœ, mœ wusœ nœ adœke 'e dœ azu nœ ɔtshœ lœsu. 'E wu ndje sœ œœœ kœ á sœ adœke 'e wusœ nœ, yé 'e li kœmi upu ugurutœ 'e dœ tœ 'e. ¹⁵ Yé mœ su anga o'o ala mbetinœ asœke ngbewo fœ 'e adœke 'e kpa gbe dœ o'o á endje yi lima sœ nœ fœ 'e kane. Mœ su œneke kolœ mbœœœ ɔtshœ lœsu á Ndjaba za fœ mœ, ¹⁶ adœke mœ te ayi akwa nœ Yisu Kristu mbœœœ angbi azu. Œshe dá za akwa nœ kœyisœ ɔtshœ O'o nœ

Ndjaba tœ nganga Ndjaba adœke angbi azu wuta otsho makabo á wuta yerœ læ awa nœ Otsho Ishiri adœke œ ga tœ ala Ndjaba. ¹⁷ Lœ kœngbotœ mœ dœ Kristu, mœ sœ kœdu okoro mœ tœ akwanœ á mœ sœ kœmbœrœ fœ Ndjaba. ¹⁸ Atamœ œdœ mœ kœyindœ kœpa o'o tœ anga œrœ, mœ pa kolœ tœ œrœ á Kristu mbœrœ læ awa nœ mœ adœke angbi azu wuta kœdji Ndjaba. Tshe mbœrœ læ awa nœ o'o œdœ akwa, ¹⁹ dœ gbœgbœ nœ ambára afá, dœ gbœgbœ nœ Ishiri. Ataa, kœto læ Yerusaleme œrrr ga læ ogo Iliri, mœ mindœ Otsho O'o nœ Kristu tœ osho kœ. ²⁰ Kashe mœ yi lima ndœ kœmindœ Otsho O'onœ kotœ osho á azu djidji damba i'iri Kristu nene. Mœ mbœrœ atamœ mbœrœ á mœ yiyindœ kœsœ bata uzu á tshe mœ anda nœ ye ga pa kiti anda á yanganœ mœ nene. ²¹ Ataa, mœ gbe dœ œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Azu neke á endje yiyisœ œrœ
fœ endje nene tœ upu
nœ ye,
endje wu she.

Endjeneke á endje djidji lima
o'o nene tœ upu nœ ye,
endje dji.»

Polo gbe kœna ga læ Roma

²² (Etoenœ kœdœ œrœ á kundœ mœ awa ndjoro tœ kœna ga ndœ 'e. ²³ Yé ngœngœ asœ akwa nœ mœ læ ogo ba ke ka ye. Yé ungu ndjoro ro, mœ sœ dœ ogo kœna ga ndœ 'e, ²⁴ mœ gbe adœke œbœ á mœ za awa kœero ga læ Espane

dá mœ ro tœ tshandœ 'e yé mœ gbe kœgbœ kœti kane nœ 'e mbœrœ ananœ ascœmœ. Yé œtœnœ manda yanga nœ kœwutœ azœ dœ 'e. ²⁵ Kashe ngœngœ asœ, mœ sœ kœero damba ga læ Yerusaleme mbœrœ kœti kane ayerœ azu nœ Ndjaba: ²⁶ gbambanœ nene, aaya azœ læ Masedwane œdœ endjeneke læ Akayi gbe lima ndœ kœro makabo mbœrœ azu nœ Ndjaba ba læ Yerusaleme á endje sœ læ oyo. ²⁷ Endje dœ tœ endje yi lima ndœ kœmbœrœ ataa. Kashe dœ adjapu, endje sœ dœ kuda nœ Ayuda. Gbambanœ nene, akristu Ayuda kuru lima tshelœ otshœrœ nœ ishiri nœ endje dœ endjeneke á endje dœdœ Ayuda nene. Mbœrœ tœnœ ataa, endje ti ndje kane Ayuda dœ œrœ á dœdœ œnœ ishiri nene, á endje sœ dœ oyonœ. ²⁸ Lœkœ á mœ kœko œœnœ fœ endje dá akwanœ ka ye, yé mœ tara ga læ Espane dœ kœero tœ tshandœ 'e. ²⁹ Yé mœ wusœ nœ adœke œbœ á mœ wuta ga ndœ 'e, mœ na dœ otshœrœ nœ Kristu ndjoro fœ 'e.

³⁰ Kashe aaya, 'e wu œneke á mœ sœ kœ'eshondœ nœ læ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œdœ læ kœyindœsho á Otsho Ishiri œ za adœke 'e nga koshe awa bale dœ mœ tœ kœza avwala fœ Ndjaba tœ upu nœ mœ. ³¹ 'E za avwala adœke Ayuda á endje vwaratœ endje tœ Kristu mbœmbœrœ ekperœ ga tœ mœ nene yé ayindœ Yisu læ Yerusaleme yindœ

kœti kane oshonœ á mœ sœ
 kœna dœ tœnœ fœ endje dœ
 ɔtshonœ. ³² Atamœ œdœ
 Ndjaba kœyindœ nœ, mœ
 wuta 6a ndœ 'e dœ egerœ
 yanga ndœ kœyatœ mœ
 teasho ugurutœ 'e. ³³ Kaka
 adœke Ndjaba á tshe za kœsœ
 gee fœ azu sœ dœ 'e para
 kœkœ! Ame.

16

Abala

¹ Mœ yindœ kœyisœ
 Foebe á tshe dœ yingœ azœ
 lœ kœyindœrœ, á tshe sœ
 kœmbœrœ akwa lœ Ikrizia
 6a lakpi Sakre fœ 'e adœke
 'e wusœ ye. ² 'E za osho
 kœsœ fœ she dœ i'iri Gbozu
 liaka œneke á ayerœ azu œ
 mbœrœ. 'E ti kane ye lœ œrœ
 kœ á tshe sœ dœ ogonœ 6a
 ndœ 'e. Gbambanœ nene,
 tshe ti kane azu waa œdœ pe
 ndje mœ.

³ 'E bala Prisika œdœ
 Akilase á endje dœ anga mœ
 lœ akwa nœ Yisu Kristu.
⁴ Œ sœpe lima teasho adœke
 endje tshu mbœrœ kœshe
 mœ, yé œ doédœ kolœ mœ
 dá za mershe fœ endje nene
 kashe Ikrizia kœ lœ tshapashœ
 nœ angbi azu gi ndje mershe
 fœ endje. ⁵ 'E za abala nœ mœ
 fœ Ikrizia á sœ kœngbœbatœ
 ye 6a lœ anda nœ endje. 'E
 za ndje abala fœ yanga mœ
 dœ Epayinete á tshe kœdœ ali
 uzu kœyindœ Kristu 6a lœ ogo
 Azi. ⁶ 'E za abala fœ Mareya
 á tshe za lima tœ ye ti djigi
 mbœrœ 'e ascœmœ. ⁷ 'E za
 abala fœ Andronikuse œdœ
 Juniyase á endje kœdœ ayo
 mœ œdœ anga mœ á a li lima

kánga dœ endje awa bale.
 Endje wuta azu nœ Kristu
 utshu mœ, yé endje dœ aayi
 avwa á œsœ endje li.

⁸ 'E za abala fœ Apliya-
 tuse á mœ yindœ ye waa lœ
 Gbozu. ⁹ 'E za abala fœ Urbe
 á tshe kœdœ yanga azœ lœ
 ma akwa nœ Kristu, œdœ pe
 Stakisi á mœ yindœ ye waa.
¹⁰ 'E za abala fœ Apelese á
 tshe má lima tœ ye adœke
 œne yindœ Kristu waa. 'E
 za abala fœ azu kœ lœ anda
 nœ Aristobile. ¹¹ 'E za abala
 fœ Erodiyone, á tshe kœdœ
 uzu lœ bingi nœ mœ. 'E za
 abala fœ azu kœ lœ anda nœ
 Narsise á endje sœ lœ Gbozu.
¹² 'E za abala fœ Trifene œdœ
 Trifose. Endje kœdœ ayashe
 á endje zatœ endje ga tœ
 akwa nœ Gbozu, œdœ Pere-
 side á tshe mbœrœ akwa waa
 mbœrœ she. ¹³ 'E za abala
 fœ Rufusi á Gbozu ke she,
 œ bala pe ayinœ á tshe dœ
 ndje ayi mœ. ¹⁴ 'E za abala
 fœ Asikrite, Flegœne, Ermese,
 Patrobase, Ermase œdœ pe
 aaya á endje sœ awa bale
 dœ endje. ¹⁵ 'E za abala fœ
 Filologe, dœ Juliyuse, Nere
 dœ yingœnœ, Olipase œdœ
 ndje ayerœ azu kœ á endje sœ
 awa bale dœ endje. ¹⁶ 'E za
 œyerœ abala ugurutœ 'e. Azu
 Ikrizia nœ Kristu para kœkœ
 vwa abala nœ endje fœ 'e.

¹⁷ Aaya, mœ pa fœ 'e adœke,
 ala 'e gbœ tœ azu á endje
 œ kurutshelœ azu yé á ndi
 kœyindœrœ nœ anga endje.
 Endje sœ kœvwaratœ endje
 tœ kœyisœrœ á endje gbœ
 lima utshunœ; 'e kpa awa
 endje. ¹⁸ Gbambanœ nene

mara azu atamœ, sœsœ kœmbœrœ akwa fœ Kristu nene, kashe endje sœ kœgbe kolœ dœ uvu endje. Endje sœ kœndi tshelœ ɔkɔɔ azu á endje wuwusœ œrœ nene dœ o'o nœ wala. ¹⁹ Azu para kɔkɔ wusœ mara á 'e sœ tœ kœdji Gbozu yé mœ sœ dœ yanga mbœrœ 'e, kashe mœ yindœ nœ adœke 'e sœ dœ kœwusœtœ á kœmbœrœ ɔtshœrœ, yé œ sœsœ dœ uburu nene á kœkpa awa ekperœ. ²⁰ Œ sœpe teasho adœke Ndjaba á tshe za kœsœ gee fœ azu zuru tshelœ Satana ga tshada 'e.

Kaka adœke ɔtshɔ ɔsu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu sœ dœ 'e.

²¹ Timote á tshe kœdœ yanga mœ lœ akwa nœ Gbozu dœ Lukiyuse, dœ Jasone, dœ Sosipatrose á endje kɔ kœdœ azu bingi nœ mœ vwa abala fœ 'e.

²² Œmœ Tertiyuse, á mœ su o'o ama Polo fœ 'e asœke, mœ za abala ndje fœ 'e lœ Gbozu. ²³ Gayushi á mœ lo lœ anda nœ ye œdœ aayi kœyindœœnœ á endje ngbɔɔatœ endje ɔa ndœ ye bala 'e. Eraste ayi kœgbœndœ ngendja lakpi asœke, dœ aya azœ dœ Kwartuse vwa abala fœ 'e.

[²⁴ Kaka adœke ɔtshɔ ɔsu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu sœ dœ 'e kɔ! Ame*.]

A donga Ndjaba

²⁵ A donga Ndjaba mbœrœ á tshe sœ dœ gbɔgbɔ nœ kœmbœrœ adœke a gerœ lœ kœyindœrœ nœ azœ liaka

ɔtshɔ O'o nœ Yisu Kristu á mœ mi lima ndœ nœ. ɔtshɔ O'onœ kœdœ avwanœ á Ndjaba za ɔalima yiwa tœnœ katshatsha. ²⁶ Kashe ngœngœ asœke, œneke á za lima tœ ye yiwa tœnœ, endje va ɔtœnœ ngbi lœ awa nœ mbeti nœ aayi kœgbara o'o liaka o'o ama Ndjaba á tshe sœ waa dœ waa; tshe mbœrœ adœke angbi azu para kɔkɔ wusœ nœ á kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye yé œ lisœ ye.

²⁷ Kaka endje donga Ndjaba á tshe dœ Uzu kœwusœtœ tshebale lœ Yisu Kristu waa dœ waa! Ame.

* **16.24** 16.24 Uwu o'o á endje sú asœke gugu ala anga ongboro mbeti nene.

Ali mbeti á Polo sú fœ azu Koriti Tshatshu o'o

Koriti kœdœ lima egerœ ongbo 6a lœ ogo Grese á sœ lima dœ mangu bisha. Azu ndjoro sœ lima kœero 6a zœ mbœerœ kœka œerœ, kœpa o'o tœ upu nœ andjaba too kœyisœ kœwusœtœ nœ endje, kashe ngbindirœ do lima pa nœ 6a zœ ye.

Polo djindœ nœ adœke ngbidirœ sœ kœendi tshelœ otsho anga ayindœ Kristu yé á yindœ kœero ga zœ, kashe tshe roro nene.

Mbœerœ tœnœ ataa á su mbetinœ asœke fœ endje tœ o'o nœ kœkurutshelœtœsho, tœ kœwusœtœ, tœ kœmbœerœ angba budu, tœ totœ, tœ kœzi songba agea á endje to dœ tokóro fœ andjaba, tœ kœzirœ nœ Gbozu, tœ kœtorœ nœ Otsho Ishiri œdœ tœ kœshe lœ akuzu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-9)
- Kœkurutshelœtœ osho lœ Ikrizia (1.10-4.21)
- Kœyisœerœ tœ mara kœsœ nœ azu nœ Kristu (5.1-7.40)
- Tokóro fœ andjaba œdœ mara kœsœ nœ ayindœ Ndjaba ugurutœ angbi azu (8.1-11.1)
- Kœtorœ á Otsho Ishiri to fœ azu œdœ mara kœmbœerœtœ osho 6a lœ Ikrizia (11.2-14.40)
- Mara á Kristu ropa kuzu (15.1-58)
- Kœti kane aayi oyo (16.1-4)

- Polo wa adœke œene na ana gene (16.5-12)

- Kœemi upu œdœ ndongolo abala (16.13-24)

Abala

¹ Œmœ Polo, Ndjaba e mœ lindœ gbetshelœ nœ ye adœke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu. Œmœ œdœ aya mœ dœ Sostene, ² 'a su mbeti asœke fœ 'e doé azu Ikrizia nœ Ndjaba 6a lœ Koriti. Ndjaba ke 'e adœke 'e dœ adja azu nœ œene yé 'e wuta ayerœ azu lœ kœngbotœ 'e bale dœ Yisu Kristu, 'e dœ azu nœ ye awa bale dœ endjeneke á endje sœ kœlisœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. Œshe kœdœ Gbozu nœ endje œdœ œenœ azœ. ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu ma otsho losu ga tœ 'e, yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo gi mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ azu Koriti

⁴ Mœ sœ kœgi mershe fœ Ndjaba olo dœ olo tœ upu nœ otsho losu á tshe ma fœ 'e lœ awa nœ Yisu Kristu. ⁵ Gbambanœ nene, lœ kœngbotœ 'e dœ Kristu, Ndjaba to kœtorœ kœ fœ 'e, œenœ o'o œdœ pe œenœ kœwusœerœ nœ Ndjaba. ⁶ Œneke kœdœ kœmarœ tœ upu nœ Yisu Kristu á to gbœgbœ ga lœ kœyindœerœ nœ 'e. ⁷ Ataa, e'e á 'e sœ kœkate lœkœ á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwatœ ye, 'e sœ kœgbœ kœtorœ nœ Ndjaba. ⁸ Ndjaba œ mbœerœ ndje bala adœke 'e shi gbi œerrr ga tœ ndongolonœ adœke, lœkœ kœkwa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, á

endje kœgbagbagbara 'e tœ ekperœ bale nene. ⁹ Ndjaba sœ kœmbœrœtœ ye lindœ œeneke á tshe pa, œeshe dá e 'e adœke 'e ngbœtœ 'e awa bale dœ Gbolo nœ œene Yisu Kristu, á tshe dœ Gbozu nœ azœ.

Kœkurutshelœtœesho nœ azu lœ Ikrizia

¹⁰ Kashe alaya, mœ sœ kœki fœ 'e dœ i'iri Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu adœke: o'o ama 'e sœ bale, yé 'e kukurutshelœtœ 'e nene. 'E ngbœtœ 'e ga tœ œsœnœ bale, œ sœ dœ lœsu bale œdœ ndje pe dœ gbetshelœ bale. ¹¹ Gbambanœ nene, aaya mœ, azu tshelœ bingi nœ Kolowe pandœ nœ fœ mœ adœke 'e kurutshelœtœ 'e ye. ¹² Œeneke á mœ yindœ kœpa tœnœ fœ 'e dœke: lœ ugurutœ 'e, uzu dœ uzu sœ kœpa adœke: «Œmœ, mœ kœdœ uzu nœ Polo»; anga: «Œmœ kœdœ uzu nœ Apolo»; anga kpa sœ kœpa adœke: «Œmœ kœdœ uzu nœ Petro»; yeka á anga pa adœke: «Œmœ kœdœ uzu nœ Kristu.» ¹³ 'E sœ kœgbe adœke endje lili kœkurutshelœ Kristu ye a? Polo dá tshu lima pa kurushi mbœrœ 'e a? Yé ataa, endje za batisimu fœ 'e dœ i'iri Polo a?

¹⁴ Mœ gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ á mœ zaza batisimu fœ uzu bale ugurutœ 'e nene, kashe mœ za kolœnœ fœ Krispuse dœ Gayushi. ¹⁵ Ataa, uzu bale lili kœpa adœke endje za batisimu fœ 'e dœ i'iri mœ nene. ¹⁶ Ha! Œ sœ adjapu adœke mœ za ndje batisimu fœ azu

tshelœ bingi nœ Esetefanase, kashe mœ kpa wuwusœ anga uzu á mœ za fœ she nene. ¹⁷ Gbambanœ nene, Yisu Kristu vwavwa lima mœ ndœ kœza batisimu fœ azu nene, kashe tshe ywa mœ mbœrœ kœmindœ Œtshœ O'o. Mœ yiyisœ nœ dœ kœwusœtœ nœ azu nene, mbœrœ á gbœgbœ kuzu nœ Kristu pa kurushi kœsœsœ gbambanœ tœ ala azu nene.

Yisu Kristu, gbœgbœ œdœ kœwusœtœ nœ Ndjaba

¹⁸ Ba tœ azu á endje sœ lœ djingili, kœpandœ kuzu Yisu pa kurushi kœdœ agba o'o, kashe ba tœ azœ á a sœ kœshe mbœrœ tœnœ, tœnœ kœdœ gbœgbœ nœ Ndjaba. ¹⁹ Gbambanœ nene, endje sú bala Buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ nditshelœ kœwusœtœ nœ azu á endje wusœtœ endje, yé œ fa kœwusœrœ nœ azu á endje wusœ œrœ, gbambanœ.»

²⁰ Azu á endje wusœtœ endje sœ kpœta a? Agbangba kœwusœ awa akwa sœ kpœta a? Azu nœ tshakpesheke á endje wusœ kœtœndœ ádá o'o sœ kpœta a? Ndjaba mama adœke kœwusœtœ nœ azu tshapashœ kœdœ agba o'o nene a? ²¹ Yé ataa, azu tshapashœ dœ kœwusœtœ nœ endje kœ, lili lima kœwusœ Ndjaba lœ kœwusœtœ nœ ye nene. Mbœrœ tœnœ ataa á Ndjaba wa o'o adœke œene she azu á endje sœ dœ kœyindœrœ tœ upu nœ kuzu Yisu pa kurushi lœ awa nœ kœyisœrœ á sœ bata agba

œerœ asœmœ. ²² Ayuda sœ kœyu osho tœ ambárá, yé Agreke sœ œnœ endje kœpara kœwusœtœ. ²³ Kashe tœ a'a nœ 'a, 'a sœ kœmindœ O'o kuzu Masiya pa kurushi. Œtoœnœ kœdœ O'o á sœ kœebi tshelœ ada Ayuda, yé á dœ agba o'o 6a tœ ala angbi azu. ²⁴ Kashe tœ endjeneke á Ndjaba e endje, Ayuda too Agreke, Masiya kœdœ gbœgbœ œdœ kœwusœtœ nœ Ndjaba. ²⁵ Gbambanœ nene, agba o'o nœ Ndjaba rosœ kœwusœtœ nœ azu ye, yé kœmœ nœ Ndjaba ro ndje gbœgbœ nœ azu ye.

²⁶ Alaya mœ, 'e gbe dœ mara á 'e sœ lima dœ tœnœ lœkœ á Ndjaba e 'e kane: azu nœ kœwusœtœ tœ ala azu ngbangba ugurutœ 'e nene, azu á endje sœ dœ gbœgbœ waa ngbangba nene, endjeneke á endje sœ lœ œtshœ bingi ngbangba ndje nene. ²⁷ Kashe œeneke á dœ agba o'o 6a pa tshapashœ, Ndjaba ke mbœrœ kœza tshula fœ endjeneke á endje sœ dœ kœwusœtœ, tshe ke œmœ œerœ mbœrœ kœza tshula fœ œeneke á sœ dœ gbœgbœ. ²⁸ Œeneke á sœ 6a pa tshapashœ, á gugu dœ ádá bale nene yé á azu yiyi ndje ndœ nœ nene, Ndjaba ke mbœrœ kœndi œeneke á azu sœ kœgbe adœke œ sœ dœ ádá waa, ²⁹ mbœrœ adœke anga uzu bale pa œshœ asœke lili kœdu okoro ye 6a utshu Ndjaba nene. ³⁰ Lœ awa nœ Ndjaba dá 'e ngbœbatœ 'e ga tœnœ dœ Yisu Kristu á tshe dœ kœwusœtœ nœ azœ á to 6a ndœ Ndjaba, yé tshe sœ

kœmbœrœ adœke á sœ ndjii, á sœ yerœ dœ pe kœwuta lœ ekperœ. ³¹ Dœ tœnœ ataa, endje sũ 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Œdœ uzu kœyindœ kœdu okoro, tshe du okoro ye tœ œeneke á Gbozu mbœrœ.»

2

Kœyisœrœ tœ upu nœ kuzu Yisu pa kurushi

¹ Aaya mœ, lœkœ á mœ na lima 6a ndœ 'e ndœ kœyisœ O'o ama Ndjaba á zatœ ye yiwatœnœ fœ 'e, mœ mamatœ mœ adœke mœ wusœ kœpa o'o too mœ wusœ œerœ waa ye nene. ² Gbambanœ nene, mœ wa o'o adœke adja mœ gbege kœwusœ anga angbi œerœ nene, kashe kolœ dœ Yisu Kristu, œshe á endje kuru she ga pa kurushi. ³ Ádá nœ ataa, mœ ka ga utshu 'e dœ kœmœ œdœ pe dœ kœgugu dœ awa. ⁴ Mœ sœsœ lima kœyisœ œerœ dœ kœwusœtœ nœ azu tshapashœ nene, kashe mœ sœ lima kœyisœ nœ dœ gbœgbœ nœ Œtshœ Ishiri, á sœ kœma fœ azu adœke tœnœ kœdœ adjapu. ⁵ Ataa, kœyindœrœ nœ 'e sœsœ ga pa kœwusœtœ nœ azu nene, kashe œ sœ ga pa gbœgbœ nœ Ndjaba.

Kœwusœtœ nœ Ndjaba

⁶ Andaa, 'a sœ kœyisœ kœwusœtœ fœ ayindœ Kristu á endje dœ agbozu lœ ishiri, kashe 'a yiyisœ œerœ dœ kœwusœtœ nœ azu tshapashœ œdœ dœ kœwusœtœ nœ agbozugo tshapashœ á sœ

mbœrœ kœndi tœ nœ nene.
 7 'A sœ kœyisœ kœwusœtœ
 nœ Ndjaba á zatœ ye yiwa
 tœnœ tœ azu, kœwusœtœ
 neke á lili adœke azu wusœ
 ádánœ nene, á Ndjaba guma
 lima utshunœ adœke tshe
 mbœrœ tshapashœ, yé á
 sœ mbœrœ mokœ nœ azœ.
 8 Anga uzu bale lœ agbozugo
 tshapashœnœ asœke sœsœ
 dœ kœwusœtœnœ asœmœ
 nene. (Edœ endje kœsœ
 má dœ tœnœ, dá endje
 kuru Gbozu nœ mokœ ga pa
 kurushi nene. 9 Kashe b̄ata
 á endje sú b̄ala Buku nœ
 Ndjaba adœke:

«Eneke á uzu bale wuwu yé á
 dji dœ utu ye nene,
 œneke á uzu bale sœsœ dœ
 gbetshelœnœ nene,
 Ndjaba guma mbœrœ end-
 jeneke á endje yindœ
 ye.»

10 Andaa, azœ dá Ndjaba ma
 œrœnœ asœmœ fœ azœ lœ
 awa nœ ɔtshœ Ishiri asœmœ.
 Gbambanœ nene, Ishiri
 wusœ kœtondœ œrœ kœ dœ
 ádánœ, ataa œdœ gbetshelœ
 nœ Ndjaba. 11 (Edœ ugurutœ
 azu dá wusœ gbetshelœ nœ
 uzu, á kœdoédœ ishiri á sœ
 lœ ye nene a? Awa bale ndje,
 gbetshelœ nœ Ndjaba, uzu
 bale wuwusœ nœ nene, kolœ
 Ishiri nœ Ndjaba dœ tœ ye dá
 wusœ nœ. 12 Tœ upu nœ azœ,
 a gbœgbœ ishiri b̄a ndœ azu
 tshapashœ asœ nene, kashe a
 gbœ Ishiri á to b̄a ndœ Ndjaba
 yeka á kœwusœ kœtorœ á
 Ndjaba to dœ ɔtshœ lœsu ye fœ
 azœ. 13 Yé 'a sœsœ kœyisœ
 œrœ dœ kœwusœtœ nœ azu
 tshapashœ nene, kashe 'a sœ
 kœyisœ nœ dœ Ishiri á Ndjaba

to fœ 'a. (Etoenœ ataa á 'a
 sœ kœyisœ adjapu tœ upu
 nœ Ishiri nœ Ndjaba fœ azu á
 endje lœ dœ tœnœ lœ endje.

14 Uzu á tshe sœ kolœ
 kœgbe dœ kœwusœrœ nœ ye
 dœ tœ ye, yiyindœ o'o neke á
 to b̄a ndœ Ishiri nœ Ndjaba
 nene. Tshe sœ kœdji b̄ata
 agba o'o lœ utu ye, yé tshe
 lili kœwusœ ádánœ nene,
 mbœrœ uzu œ wusœ ádánœ
 kolœ œdœ tshe kœsœ dœ
 Ishiri nœ Ndjaba. 15 Uzu á tshe
 sœ dœ Ishiri nœ Ndjaba, tshe
 sœ kœwa ngbanga kœ ga tœ
 undu ye, kashe uzu bale œ
 wa ngbanga ga tœ ye nene.
 16 Gbambanœ nene, endje sú
 b̄ala Buku nœ Ndjaba adœke:
 «Uzu dœ dá wusœ gbetshelœ
 nœ Gbozu a?
 Uzu dœ dá li kœemi upu fœ she
 a?»

Kashe tœ azœ, a lii kœwusœ
 ádánœ mbœrœ á a sœ dœ
 gbetshelœ nœ Kristu.

3

Aayi akwa nœ Ndjaba

1 Tœ upu nœ mœ, aaya
 mœ, lœkœ á mœ sœ lima
 awa bale dœ 'e, mœ papa
 o'o fœ 'e b̄ata á mœ pa fœ
 azu á endje sœ dœ Ishiri nœ
 Ndjaba nene, kashe mœ pa
 o'o fœ 'e kolœ b̄ata fœ azu
 nœ tshapashœ, b̄ata fœ aaya
 agbolo lœ kœyindœrœ ga
 ndœ Kristu. 2 Ungu œngœ
 dá mœ to fœ 'e, kashe œ
 dœdœ adja kœzirœ nene.
 Gbambanœ nene, 'e li má
 kœru lœsu 'e tœnœ nene. Ataa
 ngœngœnœ asœke, 'e li má
 ndje nene, 3 mbœrœ 'e sœpe
 kœmbœrœtœ 'e b̄ata mara

œrœ nœ azu nœ tshapasho. 'E sœ koembœrœ úkú œdœ koebœrœtœ 'e uгурutœ 'e. Atamœ sœmœ 'e dœdœ azu nœ tshapasho asœke yé œ sœ koembœrœ mara œrœ nœ azu kœ nene a? ⁴ Dœ lœkœ á anga yanga 'e bale kœpa ngbi adœke: «Emœ kœdœ uzu nœ Polo», yé anga kpa pa adœke: «Emœ kœdœ uzu nœ Apolo», 'e mbœmbœrœtœ 'e бата azu nœ tshapasho kœ nene dœ mœ a?

⁵ Apolo kœdœ dœ? Yé á Polo kœdœ ndje dœ? Endje kœ kœdœ aayi akwa nœ Ndjaba á endje gi 'e ga lœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Kashe lœ uгурutœ endje, uzu dœ uzu sœ dœ mara koembœrœ akwa nœ ye á Gbozu to fœ she. ⁶ Emœ, mœ lu ngwarœ yé Apolo dá su ungu ga panœ. Kashe Ndjaba dá mbœrœ adœke ngwarœnœ gboro. ⁷ Ataa, œdœ ayi kœlu ngwarœ œdœ ayi kœsu ungu ga panœ, endje gugu dœ ádá bale nene. Kashe kolœ Ndjaba dá sœ dœ ádá, œshe á tshe mbœrœ adœke ngwarœnœ gboro asœmœ. ⁸ Tsheneke á tshe lu ngwarœ dœ tsheneke á tshe su ungu ga panœ, endje sœ awa bale yé uzu dœ uzu œ gbœ œrœ tshangba akwa nœ ye kœli dœ mara akwa nœ ye dœ tœ ye. ⁹ Gbambanœ nene, a'a, 'a sœ koembœrœ akwa nœ Ndjaba awa bale, yé e'e kœdœ kindi nœ Ndjaba.

E'e ndje kœdœ anda nœ Ndjaba. ¹⁰ Mœ mbœrœ akwa бата œtshœ ayi kœmœ anda, œ tœ kiti anda lindœ kœtorœ á Ndjaba to fœ mœ, yé anga

uzu dá mœ udunœ ga panœ. Kashe ala uzu dœ uzu gbœ tœ mara á tshe sœ kœmœ dœ andanœ. ¹¹ Gbambanœ nene, kiti andanœ sœ zœ, œtœnœ kœdœ Yisu Kristu. Uzu bale kpa lili kœmœ anga angbi kiti anda nene. ¹² Ataa anga endje kœmœ udu andanœ ga pa kitinœ dœ œrœ, dœ kowo, dœ badja á amanœ gbœ waa, dœ œyœ, dœ muru too dœ ebe gbaa, ¹³ akwa nœ uzu dœ uzu œ matœ ye ngbi œlœ kœwa ngbanga. Gbambanœ nene, dœ œlœnœ asœmœ, owo œ tshi yé akwa nœ uzu dœ uzu œ matœ ye ngbi. ¹⁴ Tsheneke á akwa nœ ye kœjuju nene, tshe gbœ œrœ tshangbanœ ye. ¹⁵ Tsheneke á akwa nœ ye kœju, tshe gbœ œrœ tshangbanœ bale nene, œshe kutu ye tshe she ye, kashe œ sœ бата tshe ro tœ la owo.

¹⁶ 'E wusœ nœ dœ œtshœnœ adœke e'e kœdœ Tepelo nœ Ndjaba, yé Ishiri nœ Ndjaba sœ lœ 'e. ¹⁷ Edœ uzu kœendi tshelœ Tepelo nœ Ndjaba, Ndjaba œ ndi ndje tshelœ ye. Gbambanœ nene, Tepelo nœ Ndjaba sœ yerœ, yé e'e dá dœ Tepelonœ asœmœ.

¹⁸ Uzu bale fafaratœ ye nene. Edœ anga uzu uгурutœ 'e bale kœsœ kœgbe adœke œne sœ dœ kœwusœtœ waa dœ mara nœ tshapasho asœ, iyi za she mbœrœ adœke tshe sœ adja dœ kœwusœtœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, kœwusœtœ dœ mara nœ tshapasho asœke kœdœ agba o'o tœ ala Ndjaba. Mbœrœ tœnœ ataa, endje sú бала buku nœ Ndjaba

adøeke: «Ndjaba sœ kœgbo aayi kœwusœtœ lœ afara nœ endje dœ tœ endje.» ²⁰ Buku nœ kpa sœ kœpa adøeke: «Gbozu wusœ gbetshelœ nœ ayi kœwusœtœ ye, tshe wusœ nœ adøeke œ gugu dœ ádá bale nene.» ²¹ Ataa, uzu bale dudu okoro ye ga pa azu nene, mbœrœ œrœ kœ kœdœ œncœ 'e: ²² (E dœ Polo, œdœ Apolo too Petro, œdœ tshapashœ, œdœ soro, œdœ kuzu, œdœ œrœ á sœ ngœngœ asœke, œdœ œrœ á sœ bala mbatsha, kœkœ kœdœ œncœ 'e. ²³ Kashe e'e nœ 'e kœdœ azu nœ Kristu, yé Kristu kœdœ uzu nœ Ndjaba.

4

Aayi avwa nœ Kristu

¹ Ataa, œ li adøeke 'e wu 'a bata aayi akwa nœ Kristu œdœ bata endje á endje sœ mbœrœ kœgbœndœ adja o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwa tœncœ. ² Andaa, œrœ kœ á endje sœ kœyœndœ nœ ba ndœ aayi kœgbœndœrœ, kœdœ kœmbœrœtœ osho lindœ nœ. ³ Tœ œmœ, œdœ e'e too anga azu kœwa ngbanga pa mœ, œ mbœrœ œrœ tœ mœ nene. Gapa nœ, mœ wa ngbanga nœ mœ dœ tœ mœ nene. ⁴ Dœ adjapu, gbetshelœ nœ mœ sœsœ kœgbagbara mœ tœ œrœ bale nene, kashe œ dœdœ œtœncœ dá sœ kœma adøeke mœ sœ ndjii nene. Tsheneke á tshe wa ngbanga nœ mœ kœdœ Gbozu. ⁵ Mbœrœ tœncœ ataa, 'e wawa ngbanga ga pa uzu utshu nœ lœkœ kœwa ngbanga nene. 'E kate adøeke Gbozu na

yeka. (E she dá ma œneke kœ á zatœ endje yiwa tœncœ œdœ gbetshelœ á sœ ba lœsu azu ngbi ga ushu. Dœ tœncœ ataa, uzu dœ uzu œ gbœ kœdonga osho nœ Ndjaba á kwatœ endje ga ndœ ye.

⁶ Alaya mœ, mœ pa o'onœ asœmœ tœ upu nœ mœ œdœ tœ upu nœ Apolo mbœrœ adøeke œ yisœ œrœ fœ 'e. Mœ yindœ nœ adøeke lœ awa nœ kœmarœ nœ 'a, 'e wusœ ádá awa o'onœ asœ: «(E li adøeke 'e ka kœœpa mapaka neke á endje sú», yé 'e dudu okoro 'e kolœ pa uzu bale nene, yé œ yiangba anga nene. ⁷ Gbambœnœ nene, bœ ropa uzu dœ? (E dœdœ Ndjaba dá to œrœ á bœ sœ dœ tœncœ fœ bœ nene a? Yé á kœdœ Ndjaba dá to fœ bœ, mbœrœ gade á bœ sœ kœdu okoro zœ bata bœ gbœgbœ ba ndœ ye nene a?

⁸ E'e, 'e gbœ œncœ 'e œrœ kœ á 'e gbe dœ tœncœ ye! 'E te œncœ 'e aayi kœgbœrœ ye! Ataa 'a dœdœ agbozugo nene, 'e te œncœ 'e agbozugo ye! Adjapu dœ mœ a? 'A yindœ nœ adøeke 'e dœ adja agbozugo mbœrœ á 'iri 'a kœto ndje dœ 'e awa bale. ⁹ Gbambœnœ nene, mœ sœ kœgbe adøeke Ndjaba ko 'a dœ aayi avwa tœ ba tœ ndœngœ azu kœ: 'a sœ bata azu á endje wa agbœ ngbanga nœ kuzu ga tœ endje, endje fœ 'a tœ œrœ mœlœ nœ tshapashœ, ba tœ ala aandjelu œdœ ba tœ ala azu kœ. ¹⁰ Anga azu sœ kœwu 'a tœ aayi iyi mangba Kristu, kashe e'e, 'e sœ kœzatœ 'e bata aayi

kœwusœtœ lœ kœngbœtœ 'e bale dœ Kristu. Anga azu sœ kœwu adœeke 'a mœmœ, kashe e'e, 'e sœ kœzatœ 'e tœ aayi gbœgbœ. Endje sœ kœliscœ 'e, kashe œ sœ kœwu 'a tœ ayi odo. ¹¹ Lœ ada œlœnœ asœ, 'a sœ kœwu oyo dœ ogo kœzirœ œdœ dœ ogo ungu, 'a gugu dœ lœba nene, endje sœ kœbi 'a, 'a na yame yame djezœ; ¹² 'a sœ kœwu djofele dœ akwa dœ kane 'a yeka á gbœ kœzirœ. Œdœ endje kœgu 'a, 'a sœ kœgi œtshœ o'o. Lœkœ á endje kœsœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ 'a, 'a sœ kœru lœsu 'a. ¹³ Lœkœ á endje kœsœ kœpa ekpe o'o nœ 'a, 'a sœ kœgi o'o dœ œtshœ lœsu. Ngœngœ asœeke, endje kpa wu 'a bœta tshapandikœ nœ tshapashœ, bœta uyú œrœ nœ tshapashœ.

¹⁴ Mœ sœsœ kœsu mbeti asœmœ mbœrœ kœza tshula fœ 'e nene, kashe mœ su mbœrœ kœgbœta tshelœ utu 'e bœta agbolo nœ mœ á mœ yindœ endje waa. ¹⁵ Gbambœnœ nene, ataa œdœ 'e kœsœ dœ aayi kœyiscœ o'o nœ Kristu kutu ndjokpa gbœ, 'e sœ kolœ dœ aba tshebabale. Œmœ dá zu 'e lœ Yisu Kristu lœ awa nœ kœyiscœ œtshœ O'o fœ 'e. ¹⁶ Mœ sœ kœki fœ 'e adœeke 'e mbœrœtœ 'e lindœ mara kœmbœrœtœ nœ mœ. ¹⁷ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ vwa Timote fœ 'e, gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa yé á tshe sœ kœzatœ ye fœ Gbozu. Tshe kpa yi bala sœ awa akwa nœ soro nœ mœ ga ndœ Kristu fœ 'e bœta á mœ sœ kœyiscœ nœ tœ osho

kœ œdœ pe djelœ Ikrizia kœ.

¹⁸ Andaa, anga azu ugu-rutœ 'e gbe adœeke mœ na nene, yé mbœrœ tœnœ ataa á endje sœ kœdu okoro endje. ¹⁹ Kashe œdœ Gbozu kœyindœ nœ, mœ na lœ ondonœ asœeke kœwu 'e zœ. Dœ tœnœ ataa, mœ para adœeke mœ tondœ kolœ o'o nœ aayi kœdu okoro endje asœmœ nene, kashe mœ para ndje awa kœwu mara akwa á endje sœ kœmbœrœ tœnœ. ²⁰ Gbambœnœ nene, Ogo gbozu nœ Ndjaba dœdœ o'o nœ tshelœ ama nene, kashe tœnœ kœdœ kœmbœrœ akwa dœ gbœgbœ nœ Ndjaba. ²¹ Œrœ gade dá 'e gbe dœ tœnœ a? 'E yindœ nœ adœeke mœ na ga ndœ 'e dœ ndjapa too dœ œmœ lœsu a?

5

Ekpe œtshœ nœ anga uzu lœ Ikrizia

¹ Azu sœ kœpa tœ osho kœ adœeke anga o'o bale tœ upu nœ angba budu, angba budu neke á endje lili kœgbœ tœnœ ba ndœ angbi azu nene: anga yanga 'e bale sœ kœlo dœ awo abœnœ. ² Yé 'e sœ kœdu okoro 'e tœpanœ kpuru! Œ li má adœeke 'e sœ dœ oyo tœ lœsu 'e yé œ gœrœ má ayi kœmbœrœ œrœnœ asœmœ ugurutœ 'e. ³ Tœ œmœ nœ mœ, mœ gugu ugurutœ 'e dœ undu mœ nene kashe mœ sœ dœ 'e ngœngœnœ asœeke bale lœ ishiri, yé mœ wa ngbanga nœ uzu á tshe mbœrœ mara œrœnœ asœmœ bœta mœ sœ má lima tœ œsœnœ zœ: ⁴ lœndœ á 'e kœngbœtœ 'e ga

toenoe yé á mœ soe ugurutoe 'e loe ishiri, 'e wa ngbanganoe asoemoe loe gbogbo noe Gbozu noe azoe doe Yisu, ⁵ doe mara adoeke 'e za uzu ataa foe Satana mbœroe adoeke undu ye ndi, yeka á ishiri ye koeshe doe loko á Gbozu oe wa doe ngbanga.

⁶ Adá noe koedu okoro 'e gugu nene. 'E wuwusoe noe doe otshanoe adoeke oyo koesuku mapa koesoe teasho, oe suku koedjanga mapa djigi nene a? ⁷ 'E gitoe 'e loe ongoro oyo koesuku mapa yé oe te tafo mapa, mbœroe oyo koesuku mapa gugu loe 'e nene. Gbambanoe nene, Kristu á tshe doe Aya pata Pake noe azoe, endje za lima she toe tokóro. ⁸ Ataa, a mbœmbœroe angbo noe azoe doe mapa á suku doe ongoro oyo koesuku mapa too doe oyo koesuku mapa noe ngbindiroe nene, kashé a mbœroe toenoe doe mapa neke á gugu doe oyo koesuku mapa loenoe nene, oeneke á soe yeroe oedoe loe adjapu.

⁹ Bala mbeti á mœ su utshunoe, mœ su o'o foe 'e adoeke 'e soesoe toe oesoenoe bale doe azu á endje soe koembœroe angba budu nene. ¹⁰ Mœ gbegbe lima ga pa azu ko pa osho á endje soe koembœroe angba budu, á endje soe doe tshalosu, á endje doe aayi angba too aayi koedonga andjaba nene. E koesoe má ataa, oe li má adoeke 'e gi toe 'e pa tshapasho asoeke ye. ¹¹ Mœ su ga la mbetinoe foe 'e adoeke 'e ngbongbotoe 'e doe uzu á tshe za i'iri Kristu

ga pa ye, yé á doe aayi angba budu, aayi tshalosu, aayi koedonga andjaba, aayi koepa o'o noe wala, amœendjondjo too aayi angba nene. E lili adoeke 'e zi œroe toe oesoenoe doe mara uzu ataa nene.

¹² Yé upu noe mœ koedoe adoeke mœ wa ngbanga noe azu á endje soe ba ushu a? E œ nene. Kashe, oe doedoe azu noe Kristu dá 'e li má kœwa ngbanga noe endje nene a? ¹³ Ndjaba dá wa bala ngbanga noe azu tshashu. 'E goro hawo uzu ugurutoe 'e ye.

6

Kœpa ngbanga ugurutoe aayazu

¹ Loko á 'e koesoe doe o'o ugurutoe 'e, mbœroe gafe á 'e soe kœgbe kœna koeto meza ba ndoe ayingba Ndjaba adoeke endje wa ngbanganoe, yé á tshapu kœna ga ndoe ayeroe azu a? ² E wuwusoe noe adoeke azu á endje soe yeroe oe wa bala ngbanga noe azu tshapasho asoeke nene a? Yé á koesoe adoeke 'e wa ngbanga noe azu tshapasho, 'e li kœwa ngbanga noe o'o á soe doe adá teasho nene a? ³ 'E wuwusoe noe adoeke a wa bala ngbanga noe aandjelu nene a, yeka á koedoe toe o'o noe soro asoe a? ⁴ Andaa, loko á 'e koesoe doe mara ngbanga ataa, 'e soe koepandoe noe foe angbi azu á endje gugu loe Ikrizia nene adoeke endje wa o'onoe a? ⁵ Mœ soe koepa toenoe mbœroe kœza tshula foe 'e. Ataa, anga uzu koewusœroe á tshe li kœwa ngbanga ugurutoe aayazu gugu ugurutoe 'e

nene a? ⁶ Kashe, œ li adja adœeke anga yazu bale pa ngbanga dœ ayancœ 6a utshu ay-ingba Ndjaba ye a?

⁷ Æ sœ adjapu adœeke kœpa ngbanga ugurutœ 'e sœ kœma adœeke 'e yo ye. Mbœercœ gafe á 'e wuwusœ kœru lœsu 'e tœ œercœ á sœsœ ndjii nene, tœ œescœncœ adœeke 'e pa ngbanga dœ aaya 'e a? Mbœercœ gafe á 'e kakatœ nœ adœeke endje ko œercœ tœ 'e nene a? ⁸ Kashe e'e dá sœ kœmbœercœ œercœ á sœsœ ndjii nene, yé á sœ kœko œercœ tœ anga azu. 'E sœ kœmbœercœ ataa ga tœ aaya 'e! ⁹ 'E wuwusœ nœ adœeke azu á endje sœ kœmbœercœ œercœ á sœsœ ndjii nene œ gbœ bala Ogo gbozu nœ Ndjaba nene a? Uzu fafara 'e nene! Ædœ aayi angba budu, œdœ aayi kœdonga andjaba, œdœ aayi kœpara awo azu, œdœ ayakoshe á endje sœ 6ata ayashe, œdœ ayakoshe too ayashe á endje sœ kœlo dœ anga endje, ¹⁰ œdœ aayi angba, œdœ aayi tshalœsu, œdœ amœendjondjo, œdœ aayi kœpa o'o nœ wala, œdœ agbangba kœzi angba, uzu bale œ gbœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene. ¹¹ 'E wu mara á anga anga 'e sœ lima dœ toencœ ugurutœ 'e dœ mœ. Kashe Ndjaba nœ azœ djutœ 'e, tshe fa 'e tœ ayercœ azu, tshe fa 'e tœ azu ndjii lœ i'iri Gbozu Yisu Kristu œdœ pe lœ awa Ishiri nœ ye.

Kœdonga Gbozu dœ undu zœ

¹² Anga azu ugurutœ 'e sœ kœpa adœeke: «Endje papakata mœ tœ œercœ bale nene», kashe œ dœdœ œercœ kœ dá sœ dœ otshœncœ nene. Mœ li má kœpa adœeke: «Endje papakata mœ tœ œercœ bale nene», kashe mœ yiyindœ nœ adœeke mœ te kanga nœ œercœ bale nene. ¹³ 'E sœ kœpa adœeke: «Rœgo sœ mbœercœ uvu, yé uvu sœ mbœercœ rœgo.» Æ sœ adjapu, kashe Ndjaba œ ndi tshelœ nœ kœ bibisha ye. Kashe undu uzu sœsœ mbœercœ angba budu nene. Undu uzu sœ mbœercœ Gbozu, yé Gbozu sœ mbœercœ undu uzu. ¹⁴ Andaa Ndjaba á tshe she Gbozu lœ akuzu, tshe she ndje azœ bala lœ akuzu dœ gbœgbœ nœ ye.

¹⁵ 'E wuwusœ nœ adœeke undu 'e kœdœ œercœ kotœ undu Yisu Kristu nene a? Mœ lii kœza œercœ kotœ undu Yisu bale adœeke mœ fa tœ œercœ kotœ undu gugati ye a? Adja mœ mbœercœ ataa bale nene! ¹⁶ 'E wuwu ndje sœ nœ adœeke uzu á tshe kœngbœtœ ye bale dœ gugati, endje wuta dœ she undu bale nene a? Gbambœ nene, endje sú 6ala buku nœ Ndjaba adœeke: «Endje bibisha œ wuta uzu bale.» ¹⁷ Kashe uzu á tshe ngbœtœ ye bale dœ Gbozu, endje ngbœtœ endje dœ she bale lœ ishiri.

¹⁸ 'E kpa awa angba budu. Anga ekperœ kœ á uzu œ mbœercœ, sœ 6a ushu tœ undu ye. Kashe ayi angba budu sœ kœendi undu ye dœ tœ ye. ¹⁹ 'E wuwusœ nœ adœeke undu 'e kœdœ Tepelo nœ Otshœ Ishiri dá sœ lœ 'e ascœmœ nene a?

Ɔe doédóé Ndjaba dá to fœ 'e nene a? Yé e'e kœdœ ayengɔ undu 'e a? ²⁰ Ndjaba yɔɔyɔ 'e œ yɔ. Ataa, œ li adœke 'e donga she dœ undu 'e.

7

O'o tœ upu nœ totœ

¹ Ngangɔ asœke, mœ yindœ kœgi o'o tœ upu á 'e yu lima mœ dœ tœnœ la mbeti nœ 'e adœke: «Ɔe sœ dœ ɔtshɔnœ adœke yakoshe lolo dœ yashe nene.» ² Andaa, ndœ kœkatœ kœmbœrœ œrœ tshula kɔ, œ li dœ ɔtshɔnœ adœke yakoshe bale dœ bale sœ dœ awonœ, yé yashe ndje bale dœ bale sœ dœ akɔnœ. ³ Ɔe li adœke yakoshe mbœrœ akwa tsha yakoshe nœ ye ga tœ awonœ, yé yashe ndje awa bale, tshe mbœrœ akwa tsha yashe nœ ye ga tœ akɔnœ. ⁴ Yashe lili kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ ga tœ undu ye dœ tœ ye nene, undu ye sœ mbœrœ akɔnœ. Awa bale ndje, yakoshe lili kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ ga tœ undu ye dœ tœ ye nene, undu ye sœ mbœrœ awonœ. ⁵ 'E kukurutshelœtœ 'e pa gbarœ olo nene, kolœnœ adœke 'e kœdjitœ 'e awa bale ndœ olo teasho mbœrœ kœza avwala yekane. Kashe manda nœ, 'e kwatœ 'e ga pa gbarœ olo 'e. Ete nene, 'e li kœru lɔsu 'e nene yé œ za awa fœ Satana adœke tshe wu lɔsu 'e.

⁶ O'onœ á mœ sœ kœpa fœ 'e asœmœ, œ doédóé adœke mœ sœ kœshosho 'e nene, kashe tœnœ kœdœ œrœ á 'e gbe dœ tœnœ á mœ li kœyindœ nœ. ⁷ Mœ yi má

ndœ nœ adœke uzu kɔ sœ tœ angara ɓata mœ; kashe Ndjaba sœ kœto kœtorœ fœ uzu dœ uzu kpi tœ œnœ yanga, œneke asœ fœ anga, œneke ɓa 'e fœ angbi anga.

⁸ Ataa, mœ sœ kœpa fœ aangara œdœ pe fœ ayashe koya adœke: œ sœ dœ ɔtshɔnœ adœke endje sœpe ataa, ɓata mœ. ⁹ Kashe œdœ endje kœlili kœru lɔsu endje nene, endje totœ endje. Gbambanœ nene, œ sœ dœ ɔtshɔnœ kœro panœ kœtotœ endje tœ œsœnœ adœke undu ndi dœ ogo nœ ɔkɔ.

¹⁰ Tœ upu nœ endjeneke á endje totœ endje ye, mœ za awa o'o á toto ɓa ndœ mœ nene kashe á to ɓa ndœ Gbozu, fœ endje adœke: œ lili adœke yashe kurutshelœtœ ye dœ akɔnœ nene. ¹¹ Ɔdœ tshe kœkurutshelœtœ ye dœ akɔnœ, œ li adœke tshe kpa i anga yakoshe nene, too œ li adœke tshe kpa djitœ ye dœ akɔnœ. Yé œ lili ndje adœke yakoshe gɔrɔ awonœ nene.

¹² Tœ upu nœ anga endje, œmœ dœ tœ mœ dá sœ kœpa tœnœ kashe œ doédóé Gbozu nene, adœke: œdœ yakoshe bale á tshe dœ yindœ Ndjaba kœto yashe á tshe doédóé yindœ Ndjaba nene, yé á yashœnœ yindœ kœsœ dœ she, tshe gɔgɔrɔ she nene. ¹³ Yé œdœ anga yashe bale á tshe dœ yindœ Ndjaba kœi ndje yakoshe á tshe doédóé yindœ Ndjaba nene yé á yakoshœnœ yindœ kœsœ dœ she, tshe vwavwaratœ ye tœ ye nene. ¹⁴ Gbambanœ nene,

yakoshe á tshe dóédóé yindø Ndjaba nene, tshe wuta ndoo dø Ndjaba mbøerø awonø á tshe dø yindø Ndjaba. Awa ndje bale dø yashe á tshe dóédóé yindø Ndjaba nene, tshe wuta ndje ndoo dø Ndjaba mbøerø akønø á tshe dø yindø Ndjaba. Æ koesøesø má atamø nene, agbolo nø 'e ø sø má yerø nene andaa endje sø yerø. ¹⁵ Kashe ødø tsheneke á tshe dóédóé yindø Ndjaba nene køyindø kækurutsheløetø ye dø yindø Ndjaba á endje totø endje dø she, endje katø ye tshe wuta kolønø. Dø mara o'o ataa, ayindø Ndjaba á endje totø endje, ødø yakoshe too yashe, uzu kaka pa endje nene, mbøerø Ndjaba e 'e adøke 'e sø gee lø soro 'e. ¹⁶ Yé øbø dø yashe, dø mara gæde dá bø she akø zø a? Too øbø ndje dø yakoshe, dø mara gæde dá bø she awo zø a?

Kæsøpe løe mara á Ndjaba e bø

¹⁷ Andaa, ø li adøke uzu dø uzu mbøerøetø ye lindø køetørø á Gbozu to fø she, yé á tshe sø løenø løkø á Ndjaba e lima she. Æneke á mø sø køepandø nø lø Ikriزيا kø døemø. ¹⁸ Ædø endje køewa lima anga uzu bale tø gaza dø løkø á Ndjaba e she, tshe papara awa køembøerø adøke ø yiwa nene. Yé ødø tsheneke á endje køewawa lima she tø gaza utshunø adøke Ndjaba e she nene, ø lili adøke endje wa she nene. ¹⁹ Køewa gaza too køewawa

gaza nene, ø gugu dø ádá bale nene, kolønø adøke 'e mbøerøetø 'e lindø awa o'o nø Ndjaba. ²⁰ Æ li adøke uzu dø uzu sø kolø løe mara á tshe sø lima dø tønø løkø á Ndjaba e she. ²¹ Æbø køedø lima kanga løkø á Ndjaba e bø a? Tøtø løsu zø nene. Kashe ødø awa køesø zø adøke bø wuta løe kanga, mbøerøetø zø lindø nø. ²² Gbambanø nene, kanga á Gbozu e she køedø uzu á tshe kpa dóédóé kanga nene yé tshe te uzu nø Gbozu. Awa bale ndje dø uzu á tshe dóédóé kanga nene yé á Ndjaba e lima she, øshe køedø kanga nø Kristu. ²³ Ndjaba yø lima 'e løe kanga ye; 'e tete akanga nø azu nene. ²⁴ Aaya mø, ø li adøke uzu dø uzu søepe tø ala Ndjaba kolø bata á tshe sø lima utshunø løkø á tshe e she.

Aangara ødø pe ayashe koya

²⁵ Tø upu nø aangara, Gbozu kakatø awa o'o ti fø mø nene, kashe mø sø køeza gbøetshelø nø mø bata uzu á tshe zatø ye ndjii, mbøerø Gbozu ma øtshø løsu nø ye ga ndø mø.

²⁶ Mbøerø oyo nø ngøngø asøke, øneke á mø sø køegbe tønø døke: ø sø dø øtshønø adøke uzu dø uzu sø kolønø bata á tshe sø asøemø. ²⁷ Ædø bø køeto yashe ye, papara adøke bø kurutsheløetø zø dø she nene. Ædø bø køetoto yashe nene, papara ndje adøke bø to yashe nene. ²⁸ Kashe ødø bø køeto yashe, bø mbøembøerø ekperø nene.

Yé œdœ ovoro yawuru kœi yakoshe, tshe mboembœrœ ndje ekperœ nene. Kashe endje á endje totœ endje ascœmœ, endje gbœ kœendanga osho læ soro nœ endje œnœ œkœ, yé œœmœ, mœ yi má ndœ kœgbœndœ 'e mbœrœ tœnœ.

²⁹ Aaya mœ, o'o á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœke: a kpa sœsœpe dœ olo ndjoro nene. Kœto ngœngœnœ ascœke, œ li adœke endjeneke á endje to ayashe, endje sœ bœta endje gugu dœ ayashe nene; ³⁰ endjeneke á endje sœ tœ iki, endje sœ bœta endje sœsœ tœ iki nene; endjeneke á endje sœ dœ yanga, endje sœ bœta endje gugu dœ yanga nene; endjeneke á endje sœ kœyœ œrœ, endje sœ bœta endje gugu dœ tœnœ nene. ³¹ Œ li adœke azu á endje sœ kœshe mbœrœ œrœ nœ tshapashœ ascœke, sœ bœta endje sheshe mbœrœ tœnœ nene. Gbambœnœ nene, tshapashœnœ bœta á sœ ascœ, œndœœnœ œ di nene.

³² Mœ yiyindœ nœ adœke 'e sœ dœ gbetshelœ nene. Tsheneke á tshe toto yashe nene, tshe sœ kœzatœ ye ga tœ akwa nœ Gbozu: Tshe sœ kœpara adœke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ Gbozu. ³³ Kashe tsheneke á tshe to yashe ye, tshe sœ kœgbe kolœ dœ œrœ nœ tshapashœ ascœke: tshe sœ kœpara adœke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ awo œne. ³⁴ Yé dœ tœnœ ataa, lœsu ye sœ ga pa œrœ bisha. Œ sœ ndje awa bale ataa mbœrœ

yashe too ovoro yawuru á tshe i i yakoshe nene, yé á sœ kœgbe kolœ kœmbœrœ akwa nœ Gbozu mbœrœ á kœsœ yerœ læ undu ye œdœ læ ishiri. Kashe yashe á tshe i yakoshe, tshe sœ kœgbe dœ œrœ nœ tshapashœ ascœke yé œ sœ kœpara adœke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ akœ œne.

³⁵ Mœ pa o'onœ ascœmœ mbœrœ œtshœrœ á sœ mbœrœ 'e, kashe mœ sœsœ kœkapa 'e nene. Mœ yindœ nœ adœke 'e mbœrœ œneke á li adœke 'e sœ dœ œtshœnœ, yé œ zatœ 'e djigi fœ Gbozu.

³⁶ Œdœ anga ovoro yakoshe kœyindœ kœto yashe, yé á endje kpa wa adœke œne totœ œne nene, endje mbœrœ dœ œtshœnœ. Á ovoro yakoshœnœ kœwu adœke œne sœ dœ ogo awo œne tœpanœ kpuru, yé á wu ndje adœke œne kœtoto she nene dá œne mbœrœ ekperœ, œ sœ dœ œtshœnœ adœke endje totœ endje bœta á endje gbe dœ tœnœ. Ascœmœ dœdœé ekperœ nene. ³⁷ Kashe œdœ ovoro yakoshœnœ kœdjidji azu á endje sœ kœshosho she nene, yé á wa dœ tœ ye ƒa lœsu ye adœke œne to koje nœ œne nene, œdœ tshe kœli kœru lœsu ye tœ ogo œkœ, tshe mbœrœ œtshœrœ. ³⁸ Ataa, tsheneke á tshe kœto koje nœ ye, tshe mbœrœ œtshœrœ. Kashe tsheneke á tshe kœvwaratœ ye kœto koje nœ ye, œshe ascœmœ kpa mbœrœ œtshœrœ kœrosœnœ.

³⁹ Yashe á tshe dœ awo

uzu, sœ tœ œsœncœ dœ œkœncœ lœkœ á tshe sœpe dœ soro. Kashe œdœ akœncœ kœtshu ye, tshe li kœi angbi yakoshe á tshe yindœ ye. Æ li ndje adœke yakoshencœ dœ yindœ Kristu. ⁴⁰ Andaa, tœ mœ, mœ gbe adœke tshe sœ dœ yanga kœrosœ nœ œdœ tshe kœsœ kolœ ataa. Yé œmœ ndje, mœ wusœ nœ adœke Ishiri nœ Ndjaba sœ dœ mœ awa bale.

8

Songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba

¹ Tœ upu nœ songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjaba, œ sœ adjapu adœke azœ kœ, a sœ dœ kœwusœrœ lœ nœ bœta á 'e sœ kœpa tœncœ. Kœwusœrœ sœ kœza egerœ kumu fœ uzu, kashe kœyindœsho sœ kœto gbœgbœ ga ugurutœ azu. ² Ædœ uzu kœsœ kœgbe adœke œne wusœ œrœ waa, asœmœ sœ kœma adœke tshe wuwu damba sœ œrœ bœta á li má adœke tshe wusœ nœ nene. ³ Kashe tsheneke á tshe yindœ Ndjaba, Ndjaba wu ndje sœ ye yé.

⁴ Ataa, a li kœzi songba agea á endje za tœ tokóró fœ andjaba ye a? A wusœ nœ adœke andjaba kœdœ œrœ gbambancœ pa tshapashœ, yé anga andjaba gugu nene, kolœ Ndjaba tshebabale. ⁵ Gbambancœ nene, ataa œdœ anga azu kœgbe adœke andjaba sœ ba lafo too ba pa œshœ, œ sœ adjapu adœke andjaba œdœ agbozu sœ ndjoro, ⁶ a wusœ nœ adœke Ndjaba sœ kolœ tshebabale.

Æshe kœdœ Aba azœ á tshe mbœrœ œrœ kœ, yé a sœ kœshe mbœrœ she. A sœ dœ Gbozu nœ azœ tshebabale Yisu Kristu. Lœ awa nœ ye dá Ndjaba mbœrœ œrœ kœ, yé a sœ dœ soro mbœrœ she.

⁷ Kashe ayindœ Kristu kœ wuwusœ adjapunœ asœ nene. Anga endje sœpe dœ gbetshelœ nœ andjabanœ asœmœ lœ kumu endje dœ mara adœke œdœ endje kœzi songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba, endje sœ kœgbe adœke endje to fœ adja Ndjaba, yé endje mœ lœ gbetshelœ nœ endje. Mbœrœ tœncœ ataa, endje gbe adœke œne kœdœ aayi uburu.

⁸ Andaa, œ dœdœ rœgo dá gi azœ ndoo dœ Ndjaba nene. Ædœ a kœvwaratœ azœ kœzi tœncœ, a sœ ga manda nœ nene. Yé œdœ a kœzi ndje gbœa na, a gbœ œrœ bale nene.

⁹ Kashe, 'e sœ dœ gbœdjela adœke mara á 'e sœ kœmbœrœ dœ œrœ kœ asœmœ, yiyi endjeneke á endje mœmœ lœ kœyindœrœ nœ endje ga lœ ekperœ nene. ¹⁰ Gbambancœ nene, œdœ uzu á tshe mœmœ lœ kœwusœrœ nœ ye asœmœ kœwu bœ á bœ sœ dœ kœwusœrœ, yé á bœ li ga lœ Tepelo nœ andjaba, tshe gbœ gbœgbœ nœ kœzi songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjabanœ asœmœ nene a? ¹¹ Yé mbœrœ tœncœ ataa, kœwusœrœ nœ zœ œ ndi uzu á tshe mœmœ asœmœ. Kashe wusœ nœ adœke œshe kœdœ aya zœ á Kristu tshu mbœrœ she! ¹² Ædœ 'e kœmbœrœ mara ekperœ ataa ga tœ aaya

'e yé á ndi gbetshelœ nœ uzu á tshe mœœmœ, dá 'e mbœrœ ekperœ fœ Kristu dœ tœ ye. ¹³ Mbœrœ tœnœ ataa, œdœ kœzirœ kœsœ kœyi aya mœ ga lœ ekperœ, mœ kpa zi songba agea bale nene, mbœrœ á kœyiyi aya mœ ga lœ djingili nene.

9

Mara kœmbœrœ akwa nœ Polo

¹ Œmœ kœdœ kanga a? Mœ doédœ ayi avwa nene a? Mœ wuwu Yisu á tshe dœ Gbozu nœ azœ nene a? 'E doédœ azu ndœla akwa nœ mœ lœ Gbozu nene a? ² Œdœ mbœrœ anga azu mœ kœdoédœ ayi avwa nene, kashe mbœrœ 'e nœ 'e, œmœ kœdœ ayi avwa. Gbambanœ nene, e'e kœdœ œrœ á sœ kœema tshambeles akwa nœ mœ b̄ata ayi avwa lœ Gbozu.

³ O'o á mœ sœ kœgi fœ azu á endje sœ kœpatœ mœ dœke: ⁴ 'A lili má kœyœndœ kœzirœ too kœndjœrœ b̄a ndœ 'e nene a? ⁵ 'A lili má kœna dœ anga yashe á tshe dœ yindœ Kristu b̄ata anga aayi avwa, aaya Gbozu œdœ pe Petro sœ kœmbœrœ tœnœ nene a? ⁶ Kolœ mœ kutu mœ œdœ Barnabase dá li ndœ kœmbœrœ akwa yeka á kœzi œrœ a? ⁷ Œdœ lœ akwa turugu dá mbœrœ akwa dœ ngendja nœ ye dœ tœ ye a? Œdœ dá lu œyœ vinu, yé á zizi elenœ nene a? Too uzu dœ dá sœ kœgbœndœ angombe yé á ndjondjo ungu œngœ endje nene a?

⁸ Tœnœ kœdœ kolœ o'o nœ azu dá mœ pa ascœmœ,

too awa akwa sœsœ kœpa awa bale ataa nene a? ⁹ Gbambanœ nene, endje sú b̄ala buku nœ awa akwa nœ Moyize adœke: «Bœ i ama ngombe ga tœnœ nene lœkœ á bœ kœsœ kœmbœrœ she dœ akwa ble.» Ndjaba sœ kœkitœ œsœ angombe a? ¹⁰ Œ doédœ azœ dá tshe sœ kœpa o'onœ tœ azœ nene a? Adjapu, endje sú o'onœ ascœmœ mbœrœ azœ. Gbambanœ nene, uzu á tshe djo kindi dœ pe tsheneke á tshe bi indji ngwarœ, uzu dœ uzu sœ kœmbœrœ dœ gbetshelœ nœ kœgbœ œsœ œnœ ye. ¹¹ Œdœ 'a kœyi lima sœ o'o ama Ndjaba fœ 'e, œ sœ má dœ ekpenœ waa ye adœke 'a yœndœ œrœ tœ 'e a? ¹² Œdœ anga azu kœsœ kœyœndœ œrœ tœ 'e, mbœrœ gade á a'a nene a?

Andaa, 'a yœyœ lima ndœ œrœ nene. Kashe 'a gbœndœtœ 'a mbœrœ á 'a kœzaza œrœ ku lœ awa Œtshœ O'o nœ Kristu nene. ¹³ 'E wuwusœ nœ adœke azu neke á endje sœ kœmbœrœ akwa b̄a lœ anda nœ Ndjaba sœ kœgbœ kœzirœ kpœtœmœ nene a? Yé endjeneke á endje sœ kœto tokóro b̄a pa ndaba, sœsœ ndje kœgbœ œsœ œnœ endje kœzirœ kpœpa ndabanœ nene a? ¹⁴ Awa bale, Gbozu za awa tœ upu nœ endjeneke á endje sœ kœpandœ Œtshœ O'o adœke endje sœ ndje dœ soro mbœrœ tœnœ.

¹⁵ Kashe œmœ, mœ zaza awa o'onœ ascœmœ bale ga tœ akwa nene, yé mœ susu mbetĩnœ ascœmœ mbœrœ

køeyəndø øerø nene. Møe yi má ndø køetshu tøenø, tø øæsøenø adøeke endje gbøtø upu nø egerø kumunø asø tø møe. ¹⁶ Døe adjapu, køepandø Øtshø O'o døédøø øerø nø egerø kumu 6a ndø møe nene, kashe tøenø køedøø øerø á li adøeke møe mbøerø. Møe søe döe oyo tøe løsu møe øedøe møe køepapandø Øtshø O'o nene. ¹⁷ Ødøe møe döe tøe møe dá wa lima adøeke møe mbøerø akwanø asøemøe, møe yi má lima ndøe nø adøeke endje ko ngendja tshangbanø føe møe ye. Kashe bāta á endje za møe döe øgbø ga tøenø, møe mbøerø koløe akwa á Gbozu za føe møe. ¹⁸ Ataa, ngendja tshangba akwa nøe møe køedøe ga ðe? Tøenø køedøe køepandø Øtshø O'o gbambanø á møe søe køepandøe nøe, kashe møe zaza awa o'o á Øtshø O'onøe asøemøe za føe møe ga tøe akwa nene.

¹⁹ Møe döédøø kanga nøe uzu bale nene. Andaa, møe zatøe møe tøe kanga nøe azu para mbøerø køegbø azu ndjoro føe Yisu. ²⁰ Møe søe lima køesøe ugurutoe Ayuda bāta Yuda mbøerø køegbø Ayuda. Ataa møe søesøe tshakudu awa akwa nøe Moyize nene gbaa, møe søe køembøerøetøe møe bāta azu á endje søe tshakudunøe mbøerø køegbø endjeneke á endje søe tshakudu awa akwa. ²¹ Awa bale ndje, lōkō á møe køesøe döe endjeneke á endje søesøe tshakudu awa akwa nene, møe søe køembøerøetøe møe bāta endje,

kashe møe søesøe køegbe döe awa akwanø asøemøe nene mbøerø køegbø endje. Øe yiyindøe køepa adøeke møe wuwusøe awa akwa nøe Ndjaba nene, gbambanø nene, møe zatøe møe ga tshakudu awa akwa nøe Kristu. ²² Møe søe ugurutoe azu á endje mōmō løe køeyindøerøe bāta øemøe ndje møe mōmō mbøerø køegbø endje. Møe zatøe møe djigi føe endje para mbøerø køeshe angata endje döe mara kō. ²³ Yé øeneke asøemøe kō, møe søe køembøerøe tøenøe mbøerø Øtshø O'o yeka á køegbø øerø á tøe løe awa nøe Øtshø O'onøe asøemøe.

²⁴ 'E wuwusøe nøe adøeke aayi køekpa ørō køekpa ørō nøe endje øerrr, koløe anga bale dá gbø øerøe tshangbanø nene a? 'E kpa ørōnøe döe mara adøeke 'e wuta utshunøe. ²⁵ Aayi mōlō kō søe køepa avwara ndøe køegbø kpoto tshagbozu á ndi bala ye, kashe øenøe azøe køedøe kpoto tshagbozu á ndi bala bale nene. ²⁶ Mbøerøe tøenøe ataa, øemøe, møe søe køekpa ørō döe mara ataa: møe søesøe køekpa ørō nøe ayibula nene; yé møe søe køedu koshe atake: møe dudu koshe løe angbalanøe nene. ²⁷ Kashe møe søe køembøerøe øgbøerøe ga tøe undu møe, yé øe søe køegbøndøe nøe döe øgbø kparawa adøeke manda køemindøe Øtshø O'o føe anga azu, á Ndjaba køevwaratøe ye tøe møe nene.

10

O'o tøe upu nøe andjaba

¹ Alaya, mœ yiyindœ nœ adœke œndœ œrœ á wuta lima ga tœ alata azœ lœndœ nœ Moyize djedjerœ 'e nene: ondoro gbœ lima ndœ alata azœ para, endje para kœkœ zu lima tœ la egerœ ungu. ² Endje para gbœ lima batisimu lœ kœngbœtœ endje bale dœ Moyize 6a lœ ondoro dœ pe la egerœ ungu. ³ Endje para sœ lima kœzi ala œrœ bale nœ ishiri. ⁴ Endje para sœ lima kœndjo ungu bale nœ ishiri. Gbambancœ nene, ungu á endje sœ lima kœndjo tœncœ to lœ badja nœ ishiri á sœ kœna dœ endje awa bale. Badjanœ ascœmœ kœdœ lima Kristu. ⁵ Andaa, œtshœ anga endje ndjoro ugurutœ endje gaga lima tœ ala Ndjaba nene, mbœrœ endje sœ lima kœtshu tœncœ kpœœ lœ kpagagasho.

⁶ Œrœ ataa mbœrœ lima tœ endje mbœrœ á ala azœ kœgbœ adœke a kœsœsœ dœ ekpe ogo œrœ 6ata á endje sœ lima dœ tœncœ nene. ⁷ 'E dodonga andjaba 6ata anga endje ugurutœ endje mbœrœ nene. Ataa, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: «Azu sœ lima ga ati ndœ kœzi œrœ dœ pe kœndjo œrœ; manda nœ endje alafo ndœ mœlœ.»

⁸ A kakatœ tœ azœ ti ndœ angba budu 6ata anga endje ugurutœ endje mbœrœ lima nene: azu tshu kutu zazu bale dœ votœ (23.000) kolœ ndœ œlœ bale. ⁹ A papara kœwu lœsu Gbozu nœ azœ nene, 6ata anga azu ugurutœ endje mbœrœ yeka á tshu lima kuzu kœde osho nœ

ayakoro. ¹⁰ Ataa, 'e pupu lœ ma 'e 6ata anga endje ugurutœ endje sœ lima kœpu lœ ma endje nene, yé á andjelu nœ kuzu wo lima endje.

¹¹ Œrœ ataa wuta lima ga tœ endje mbœrœ adœke ala anga endje kœgbœ, yé endje sú ga la mbeti ndœ kœmi dœ upu fœ azœ á a ndo dœ ndœngœlœ tshapashœ. ¹² Ataa, kaka tsheneke á tshe gbe adœke œne ka dœ ada œne, zatœ ye ga lœ vola adœke œne tete nene. ¹³ Kœwu lœsu á 'e sœ lœncœ, sœ awa bale mbœrœ azu kœ. Ndjaba sœ kœmbœrœtœ ye lindœ o'o ye; tshe yindœ nœ adœke endje wu lœsu 'e kœropa gbœgbœ nœ 'e nene. Lœ kœwu lœsu, tshe yisœ mara nœ kœwuta lœ nœ œdœ gbœgbœ nœ kœshi gbi lœ nœ fœ 'e.

¹⁴ Mbœrœ tœncœ ataa, aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e titœ 'e tœ andjaba. ¹⁵ Mœ sœ kœpa o'o fœ 'e 6ata fœ azu á endje wusœ kœtœndœ o'o, 'e wa œneke á mœ sœ kœpa fœ 'e asœ dœ tœ 'e. ¹⁶ Yashi á a sœ kœdonga Ndjaba mbœrœ tœncœ, ngbœngbœ6a azœ ga tœncœ bale dœ indji Kristu nene a? Mapa á a sœ kœkavwatshelœ nœ, ngbœngbœ6a azœ ga tœncœ bale dœ undu Kristu nene a? ¹⁷ Mapa sœ tshebabale, ataa a sœ ndjoro gbaa, a wuta undu tshebabale. Gbambancœ nene, azœ para a sœ kœzi kolœ mapanœ á sœ tshebabale ascœmœ.

¹⁸ 'E wu azu Israyele: endje á endje sœ kœzi agea á endje

to tœ tokóró, ngbɔngbɔtœ endje awa bale ndœ kœdonga Ndjaba ɓa indiri ndaba nene a? ¹⁹ O'o gade dá mœ kœpa a? Songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba too andjabanœ dœ tœ endje sœ dœ ádá waa ye a? ²⁰ Ɖ œ nene! Kashe tokórónœ á ayingba Ndjaba sœ kœto tœnœ, kœdœ œnœ ekpe ishiri yé œ dœdœ œnœ Ndjaba nene. Mœ yiyindœ nœ adœke 'e ngbɔɓatœ 'e ga tœ œsœnœ bale dœ aekpe ishiri nene. ²¹ Ɖ lili adœke 'e sœ kœndjo œrœ dœ yashi nœ Gbozu œdœ ndje dœ œnœ ekpe ishiri nene. Ɖ lili adœke 'e zi œrœ pa ndaba kœziœ nœ Gbozu œdœ ndje pa œnœ ekpe ishiri nene. ²² Too a yindœ kœiwí úkú nœ Gbozu ga lafo a? A sœ dœ gbɔgbɔ kœropa ye a?

Ɖrœ kɔ sœ mbœrœ mokɔ nœ Ndjaba

²³ «Endje papakata œrœ bale nene», kashe œ dœdœ œrœ kɔ dá ga nene. «Endje papakata œrœ bale nene», kashe œ dœdœ œrœ kɔ dá sœ kœmbœrœ adœke uzu gerœ lœ kœyindœrœ nœ ye nene. ²⁴ Ɖ lili adœke uzu gbe kolœ dœ undu ye dœ tœ ye nene, kashe tshe gbe ndje dœ œnœ anga azu.

²⁵ Ɖrœ kɔ á endje za yɔ œrœ ɓala wutu kœka songba agea, 'e zi, kashe 'e yuyu osho tœ ádáncœ yeka á kœza oyo ga tœ ɓsu 'e nene. ²⁶ Gbambanœ nene, osho œdœ œrœ lœnœ kɔ kœdœ œnœ Gbozu.

²⁷ Ɖdœ anga uzu á tshe yiyindœ Ndjaba nene kœ'e 'e, á 'e yindœ kœna ga ndœ ye, 'e zi œrœ kɔ á tshe to fœ 'e, yé 'e yuyu osho tœ ádáncœ yeka á kœza oyo ga tœ ɓsu 'e nene. ²⁸ Kashe œdœ anga uzu kœpa fœ 'e adœke: «Asœ kœdœ songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjaba», 'e zizi nene, mangba uzunœ á tshe pandœ ádáncœ fœ 'e, yé mbœrœ á kœzaza oyo ga tœ ɓsu nene. ²⁹ Mœ sœsœ kœpa o'o ndœ ɓsu 'e nene, kashe ndœ œnœ uzunœ á tshe pa o'o nœ asœmœ.

Kashe mbœrœ gade á ɓsu anga angbi uzu œ wa mapaka pa œrœ á mœ li kœmbœrœ tœnœ a? ³⁰ Ɖdœ mœ kœgi mershe fœ Ndjaba mbœrœ kœziœ á mœ sœ kœzi tœnœ, mbœrœ gade á endje yiangba mœ tœ œneke á mœ gi mershe fœ Ndjaba pa nœ a?

³¹ Ɖdœ 'e kœsœ kœzi œrœ, œdœ 'e kœsœ kœndjo œrœ, œdœ œrœ gade á 'e yindœ kœmbœrœ tœnœ, 'e mbœrœ kɔ mbœrœ mokɔ nœ Ndjaba. ³² 'E mbœmbœrœ adœke uzu te mbœrœ 'e nene: œdœ Ayuda, œdœ Agreke, œdœ azu Ikrazia nœ Ndjaba. ³³ 'E mbœrœtœ 'e ɓata œmœ: mœ sœ kœpa avwara tœ mœ dœ tœ mœ adœke mœ za yanga fœ azu kɔ lœ œrœ kɔ, mœ gbe gbe kolœ dœ undu mœ dœ tœ mœ nene, kashe mœ gbe dœ œnœ ukpulu azu ndjoro mbœrœ adœke endje she.

11

¹ 'E mbœrœtœ 'e liaka mœ

ɓata á mœ sœ kœmboerœtœ
mœ liaka Kristu.

Yakoshe œdœ yashe ɓa utshu Gbozu

² Mœ sœ kœdonga 'e mbœrœ 'e sœ kœgbe dœ mœ lœ œrœ kɔ, yé 'e sœ kœgbœndœ mara kœmboerœtœ osho liaka œneke á mœ yi lima sœ nœ fœ 'e. ³ Andaa, mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ neke: gbozu tshapa azu para kœdœ Kristu, gbozu tshapa yashe kœdœ yakoshe; gbozu tshapa Kristu kœdœ Ndjaba. ⁴ Yakoshe kɔ á tshe sœ kœza avwala too á tshe sœ kœgbara o'o ama Ndjaba á i kumu ye, gu œsœ gbozu nœ ye. ⁵ Kashe yashe kɔ á tshe sœ kœza avwala too á tshe sœ kœgbara o'o ama Ndjaba á i i kumu ye nene, gu œsœ gbozu nœ ye. Gbambanœ nene, œ sœ adja ɓata tshe li sukumu ye pa ye. ⁶ Œdœ yashe kœi i kumu ye dœ siriki nene, tshe li sukumu ye! Kashe œsœ tshula mbœrœ yashe kœli sukumu ye too kœwa tshapanœ; œ li adœke tshe i kumu ye dœ siriki.

⁷ Œ lili adœke yakoshe i kumu ye dœ siriki nene; œshe kœdœ ishiri dœ pe mokɔ nœ Ndjaba. Kashe yashe kœdœ mokɔ nœ yakoshe. ⁸ Gbambanœ nene, œ dœdœ yakoshe dá to lœ yashe nene, kashe yashe dá to lœ yakoshe. ⁹ Yé Ndjaba mbœmboerœ yakoshe mbœrœ yashe nene, kashe

yashe dá tshe mbœrœ she mbœrœ yakoshe. ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, œ li adœke yashe i kumu ye dœ siriki ndœ kœma ambárá tshagbozu nœ ye ɓa utshu aandjelu*. ¹¹ Andaa ɓa utshu Gbozu, yashe sœ mbœrœ yakoshe, yé yakoshe sœ mbœrœ yashe. ¹² Gbambanœ nene, ataa yashe to lima lœ yakoshe gbaa, yashe dá zu yakoshe, yé kɔkɔ to ɓa ndœ Ndjaba.

¹³ 'E wa ngbanganœ dœ tœ 'e, œ sœ dœ ɔtshœnœ adœke yashe kœsœ kœza avwala fœ Ndjaba, tshe i i kumu ye dœ siriki nene a? ¹⁴ Tshapashœ dœ tœ ye yiyisœ œrœ fœ 'e adœke œ sœ dœ ekpenœ mbœrœ yakoshe kœsœ dœ ugu sukumu nene na a? ¹⁵ Tœnœ kœdœ mokɔ mbœrœ yashe, gbambanœ nene, Ndjaba to lima ugu sukumu fœ she tœ œsœ siriki. ¹⁶ Kashe œdœ uzu kœyindœ kœshara tœnœ, a'a œdœ azu Ikrizia nœ Ndjaba, 'a sœsœ dœ anga angbi mara kœsœ nene.

Kœziœ nœ Gbozu
(*Wu ɓa tœ Mat 26.26-29; Mar 14.22-25; Luk 22.15-20*)

¹⁷ ɓata á mœ sœ kœmi upu fœ 'e, mœ sœsœ kœdonga 'e nene. Gbambanœ nene, angbœtœ nœ 'e sœsœ kœgi 'e ga utshunœ nene, kashe œ sœ kœyi 'e ga lœ ekperœ. ¹⁸ Utshunœ kɔ, azu sœ kœpa fœ mœ adœke lœkɔ á 'e sœ kœngbœtœ 'e lœ angbœtœ, 'e

* **11.10** 11.10 Œ yi ndje ndœ kœma adœke yashe sœ ga tshakudu tshagbozu nœ yakoshe

sœ kœkurutshelœtœ 'e ugu-
rutœ 'e, yé mœ wu adœke an-
ganœ, œtœncœ kœdœ adjapu.
19 Æ li adœke 'e kurutshelœtœ
'e ataa yeka á a kœwusœ
endjeneke uгурutœ 'e á endje
sœ kœshi gbi læ kœwu lœsunœ
asœmœ. 20 Kashe, lœkœ á 'e
sœ kœngbœtœ 'e awa bale
ndœ kœzirœ nœ Gbozu,
œ dœdœcœ adja kœzirœ nœ
Gbozu dá 'e sœ kœzi tœncœ
nene. 21 Gbambancœ nene,
dœ lœkœ kœzi œrœ, uzu dœ
uzu sœ kœgbœgbœtœ ye ndœ
kœzirœ nœ ye dœ tœ ye, dœ
mara adœke anga uzu sœ
dœ ogo, yé anga ndjo œrœ
œ mbœrœ she. 22 Ataa, 'e
sœsœ dœ anda ndœ kœzi
œrœ dœ pe kœndjo œrœ nene
a? Too 'e sœ kœtshene Ikrizia
nœ Ndjaba yé œ yindœ kœgu
endjeneke á endje gugu dœ
œrœ nene a? O'o gadœ á mœ
kœpa fœ 'e a? Æ li adœke
mœ donga 'e a? Bale nene,
kpœpa o'onœ asœmœ, mœ
sœsœ kœdonga 'e nene.

23 Yé, 'e wu œeneke á mœ
gbœ ba ndœ Gbozu dá mœ
sœ kœyisœ nœ fœ 'e asœ:
Gbozu Yisu, læ butshœ á endje
za lima she ga tshaabrœ
azu asœmœ, tshe za mapa,
24 yé manda kœdonga Ndjaba,
tshe kavwa tshelœncœ yé á
pa adœke: «Asœke kœdœ
undu mœ á sœ mbœrœ 'e,
'e mbœrœ atamœ mbœrœ
kœgbe dœ mœ.» 25 Tshe
mbœrœ awa bale ataa
manda kœzirœ, œ za yashi
á pa adœke: «Yashinœ asœke
kœdœ tafo ayo læ indji mœ,
'e mbœrœ ataa œbœ dœ œbœ
á 'e kœsœ kœndjo tœncœ,

mbœrœ kœgbe dœ mœ.»
26 Gbambancœ nene, œbœ dœ
œbœ á 'e kœsœ kœzi mapa asœ
dœ pe kœndjo vinu asœ, 'e sœ
kœmindœ kuzu Gbozu œerr
ga tœ olo kœkwa she.

27 Mbœrœ tœncœ ataa,
tsheneke á tshe sœ kœzi
mapa too á tshe sœ kœndjo
vinu nœ Gbozu dœ mara
adœke tshe lilisœ ye nene,
tshe gbœ bala o'o mbœrœ
undu œdœ indji Gbozu.
28 Uzu dœ uzu tondœtœ ye
dœ tœ ye utshu nœ yeka á
kœzi mapa œdœ kœndjo vinu
asœ. 29 Gbambancœ nene,
tsheneke á tshe zi yé á ndjo
tœncœ, á wuwusœ ádancœ
nene, sœ kœwa œgbœ ngbanga
ga tœ ye dœ tœ ye. 30 Wu
mbœrœ tœncœ ataa, aayi kœba
dœ agbakindi sœ uгурutœ 'e
ndjoro, yé anga endje ndjoro
tshu ye. 31 Ædœ a kœsœ
kœtondœtœ azœ dœ tœ azœ,
Gbozu œ wa ngbanga ga tœ
azœ nene. 32 Kashe Gbozu
sœ kœwa ngbanga ga tœ azœ
mbœrœ kœyœrœ azœ adœke
endje kœwawa œgbœ ngbanga
ga tœ azœ œdœ azu nœ
tshapashœ nene.

33 Ataa, aaya mœ, lœkœ á
'e kœngbœtœ 'e ndœ kœzi
kœzirœ nœ Gbozu, 'e kate
anga anga 'e. 34 Ædœ uzu
kœsœ dœ ogo, tshe zi œrœ
ba sœnda nœ ye mbœrœ
adœke 'e kœgbœgbœta kœwa
œgbœ ngbanga ga pa 'e læ
kœngbœtœ 'e nene. Mbœrœ
udu anga o'o, mœ guma dœ
lœkœ á mœ na bala ga ndœ 'e.

Kætorœ næ Ɔtshō Ishiri

¹ Alaya, tœ upu næ kætorœ næ Ɔtshō Ishiri, mœ yiyindœ næ adœke 'e tshapu kœwusœ næ nene. ² 'E wusœ næ adœke, lœkō á 'e dœdœ lima ayindœ Yisu nene, 'e lili lima kœru lœsu 'e nene kœna manda andjaba á endje sœsœ kœpa o'o nene. ³ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœpandœ næ fœ 'e adœke: uzu bale nene á tshe sœ dœ Ishiri næ Ndjaba, lili kœpa nene adœke: «Mœ darandœ Yisu» yé uzu bale nene lili kœpa nene adœke: «Yisu kœdœ Gbozu», œdœ Ɔtshō Ishiri kœpapandœ næ fœ she nene.

⁴ Tshelœ aka kætorœ næ Ɔtshō lœsu ngba waa, kashe kolœ tshetœ Ishirinœ asœmœ kutu ye dá sœ kœkurutshelœ næ. ⁵ Tshelœ aka kœmbœrœ akwa fœ Gbozu ngba waa, kashe a sœ kœmbœrœ kolœ fœ tshetœ Gbozu. ⁶ Tshelœ aka mara kœmbœrœ dœ akwa ngba waa, kashe kolœ Ndjaba tshebabale dá sœ kœza kō ga tœ akwa.

⁷ Ɔtshō Ishiri sœ kœmatœ ye lœ uzu dœ uzu mbœrœ Ɔtshœrœ næ azu para. ⁸ Ishiri sœ kœto o'o næ kœwusœtœ fœ anga uzu, yé tshetœ Ishirinœ asœmœ sœ kœto o'o næ kœwusœrœ fœ anga. ⁹ Tshetœ Ishirinœ asœmœ sœ kœto egerœ kœyindœrœ fœ anga uzu, yé œ sœ kœto kætorœ næ kœshe azu lœ kōba fœ anga. ¹⁰ Ishiri sœ kœto fœ anga uzu gbœgbœ næ kœmbœrœ afá ndjoro; fœ anga, kætorœ næ kœgbara o'o; fœ anga uzu, kætorœ næ kœwusœ kœkurutshelœ ekpe ishiri dœ adja Ishiri; fœ anga

uzu, kætorœ næ kœpa angbi o'o ama ogo ndjoro; yé fœ anga, kætorœ næ kœpandœ tshelœkata angbi o'o ama ogonœ. ¹¹ Kashe œrœnœ asœmœ kō, kolœ tshetœ Ishirinœ á tshe sœ kœto mara kætorœ ndjoro fœ uzu dœ uzu asœmœ, œ za tœnœ ga tœ akwa b̄ata á tshe yindœ næ.

Undu uzu bale dœ œrœ kotœ ye ndjoro

¹² Kristu sœ b̄ata undu uzu á œrœ kotoœnœ ngba waa, kashe œ ngbœtœ endje ga tœnœ, yé œ wuta undu uzu bale. ¹³ Gbambœnœ nene, azœ para, a gbœ lima batisimu mbœrœ kœwuta undu bale lœ awa næ Ishiri. Ayuda too Greke, akanga too akanga nene, kashe Ndjaba to Ishiri bale asœmœ ga lœ azœ kō.

¹⁴ Undu uzu bale sœsœ dœ œrœ kolœ bale nene, kashe dœ œrœ kotoœnœ ndjoro. ¹⁵ Ɔdœ ada kœpa lima adœke: «Bata á mœ dœdœ kane nene, mœ dœdœ œrœ kotœ undu uzu nene», mbœrœ tœnœ ataa œ li má adœke tshe katœ kœsœ ga tœ undu uzu ye a? ¹⁶ Ɔdœ utu kœpa lima adœke: «Bata á mœ dœdœ ala nene, mœ dœdœ anga œrœ kotœ undu uzu nene», mbœrœ tœnœ ataa œ li má adœke tshe katœ kœsœ ga tœ undu uzu ye a? ¹⁷ Ɔdœ undu uzu djigi kœdœ lima ala ye, utu ye œ sœ má kpœta a? Ɔdœ undu uzu djigi kœdœ lima utu ye, ngawu œ sœ má kpœta a? ¹⁸ Kashe Ndjaba ko œrœ kotœ bale dœ bale ga tœ undu uzu dœ mara á tshe yindœ næ. ¹⁹ Ɔdœ œrœ kotœ

uzu kɔ koesœ lima tshebale, ataa undu uzu œ sœ má koto o? ²⁰ Dœ tœnœ ataa, œrœ kotœ undu uzu sœ ndjoro, kashe undu uzu sœ tshebale.

²¹ Ala lili kœpa fœ kane nene adœke: «Mœ gbegbe dœ 6œ nene.» Yé kumu lili ndje ndœ kœpa fœ ada nene adœke: «Mœ gbegbe dœ 'e nene.» ²² Ga panœ, œrœ kotœ undu uzu á sœ 6ata œ gugu dœ gbɔgbɔ nene, sœ dœ ádá waa. ²³ Yé œneke á a zaza dœ ádá nene, œtœnœ dá a sœ kœlisœ nœ. Ɛneke á sœ kœza tshula, a sœ kœgbœndœ nœ dœ ɔtshœnœ. ²⁴ Ɛneke á sœsœ kœza tshula fœ azœ nene, a sœsœ dœ ogo kœgbœndœ nœ nene. Kashe Ndjaba mbœrœ undu uzu dœ mara adœke œrœ kotœnœ á gugu dœ ádá nene, endje lisœ nœ kœrosœ nœ: ²⁵ ataa, undu uzu œ kurutshelœtœ ye nene, kashe œrœ kotœ kɔ sœ dœ gbetshelœ bale mbœrœ kœti kane endje ugurutœ endje dœ anga endje. ²⁶ Ɛdœ anga œrœ kotœ bale koesœ dœ kɔba, undu uzu kɔ œ sœ dœ kɔba; œdœ endje kœlisœ anga œrœ kotœ bale, œrœ kotœ kɔ œ sœ dœ yanga awa bale dœ she.

²⁷ Andaa, e'e kœdœ undu Kristu, yé uzu bale dœ bale ugurutœ 'e kœdœ anga œrœ kotœ bale nœ undunœ asœmœ. ²⁸ Dœ tœnœ ataa dá Ndjaba kurutshelœ akwa kpikpikpi tœ azu lœ Ikrizia: utshunœ kœdœ aayi avwa, bishanœ kœdœ aayi kœgbara o'o yé votœnœ kœdœ aayi kœyisœrœ. Manda nœ, tshe to kœtorœ nœ kœmbœrœ

dœ afá, œnœ kœshe dœ aayi kɔba, œnœ kœti kane osho, œnœ kœdœ gbozu tshapa akwa œdœ œnœ kœpa angbi o'o ama ogo. ²⁹ Ɛ dœdœ endje kɔ dá dœ aayi avwa, aayi kœgbara o'o too aayi kœyisœrœ nene. Ɛ dœdœ endje kɔ dá sœ dœ kœtorœ nœ kœmbœrœ afá, ³⁰ nœ kœshe dœ aayi kɔba, nœ kœpa angbi o'o ama ogo too nœ kœpa tshelœ katanœ nene. ³¹ Ataa, 'e sœ dœ egerœ agbe nœ kœtorœ á ga waa.

Yé ga pa nœ, mœ yindœ kœyisœ awa nœ waa dœ waa á ropœnœ kɔ fœ 'e.

13

Kœyindœsho

¹ Mœ li má kœpa angbi o'o ama ogo dœ pe œnœ aandjelu, kashe œdœ mœ kœgugu dœ kœyindœsho nene, œmœ kœdœ ngbongolo á sœ kœki tœnœ too lenga á sœ kœki klu klu. ² Mœ li má koesœ dœ kœtorœ nœ kœgbara o'o, œnœ kœwusœrœ nœ œrœ kɔ á zatœ ye yiwatœnœ dœ pe œnœ kœwusœrœ kɔ; mœ li má koesœ dœ kœyindœrœ djigi á li kœza kaga na tœnœ ga tœ anga osho, kashe œdœ mœ kœgugu dœ kœyindœsho nene, mœ sœ gbambœnœ. ³ Mœ li má kœkurutshelœ œrœ nœ mœ kɔ tœ aayi ogo, mœ li má kœzatœ mœ adœke endje sho mœ dœ owo, kashe œdœ mœ kœgugu dœ kœyindœsho nene, mœ gbɔ œrœ bale nene.

⁴ Kœyindœsho kœdœ kœsœ dœ ugu lsu, tœnœ kœdœ kœmbœrœ akwa fœ yanga

zœ, œ sœsœ dœ úkú nene, œ sœsœ kœmatœ ye nene, œ sœsœ dœ egerœ kumu nene. ⁵ Kœyindœsho sœsœ kœmbœrœ œrœ tshula nene, œ sœsœ kœgbe kolœ dœ undu ye dœ tœ ye nene, œ sœsœ dœ oko nene, œ sœsœ dœ œ'ele nene. ⁶ Kœyindœsho sœsœ dœ yanga nœ ekperœ nene, kashe œ sœ dœ yanga lœ adjapu. ⁷ Kœyindœsho sœ kœru lœsu tœ œrœ kœ, œ sœ dœ kœyindœrœ lœ œrœ kœ, œ sœ kœza lœsu ga pa œrœ kœ, œ sœ kœshi gbi lœ œrœ kœ.

⁸ Kœyindœsho œ ka bale nene. Kashe kœgbara o'o œ kpa gu nene. Kœpa angbi o'o ama ogo œ ka ye. Kœwusœrœ œ kpa gu nene. ⁹ Gbambancœ nene, kœwusœrœ nœ azœ sœ dœ mapaka, yé kœgbara o'o nœ azœ sœsœ ga pa œrœ kœ nene. ¹⁰ Kashe lœkœ á œrœ kœ œ li bala, œeneke á sœ dœ mapaka œ kpa gu nene.

¹¹ Lœkœ á mœ sœ lima tœ gbolo, mœ sœ lima kœpa o'o bœta gbolo, mœ sœ lima dœ gbtshelœ dœ pe kœwusœrœ bœta gbolo. Lœkœ á mœ wuta gbozu, mœ katœ œrœ tshagbolo ye. ¹² Ngœngœ asœke, a sœ kœwu ishiri ngbangbangba ala wushiri, kashe a wu bala tshatshu azœ dœ Ndjaba. Ngœngœ asœke, kœwusœrœ nœ mœ sœ dœ mapaka; yé dœ anga lœndœ bale, mœ wusœ Ndjaba bœta á tshe wu ndje sœ mœ.

¹³ Ngœngœ asœke, œrœncœ asœmœ votœ sœpe: kœyindœrœ, kœza lœsu ga pa œrœ œdœ kœyindœsho; kashe

kœyindœsho dá sœ tœ egerœncœ kœropancœ kœ.

14

Kœgbara o'o œdœ kœpa angbi o'o ama ogo

¹ Utshuncœ kœ, 'e para kœyindœsho. 'E sœ dœ egerœ ogo ndœ kœgbœ kœtorœ nœ Ishiri, kœropa nœ kœ, œncœ kœgbara dœ o'o. ² Gbambancœ nene, tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo, tshe sœsœ kœpa fœ azu nene, kashe tshe sœ kœpa fœ Ndjaba. Uzu bale œ dji tshelœ katancœ nene: lœ awa nœ Ishiri, tshe sœ kœpa tœ œrœ á a wuwusœ ádancœ nene. ³ Kashe tsheneke á tshe sœ kœgbara o'o sœ kœpa o'o fœ azu: tshe sœ kœmbœrœ adœke azu gboro lœ kœyindœrœ, tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azu, yé œ sœ kœu endje ga tœncœ. ⁴ Tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo, tshe sœ kœmbœrœ adœke kolœ kœyindœrœ nœ œne kuti œne kœgerœ, kashe tsheneke á tshe sœ kœgbara o'o sœ kœmbœrœ adœke azu Ikrizia gboro lœ kœyindœrœ nœ endje.

⁵ Mœ sœ kœyindœ nœ adœke e'e para kœkœ 'e pa angbi o'o ama ogo, kashe kœropa nœ kœ, ogo nœ mœ kœdœ adœke 'e gbara o'o nœ Ndjaba. Uzu á tshe sœ kœgbara o'o nœ Ndjaba ropa tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo ye. Kashe tshe ropa ye nene œdœ uzu á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo kœsœ dœ anga

uzu á tshe wusœ koepandœ ádánœ mbœrœ adœeke azu Ikrizia gboro lœ koeyindœrœ. ⁶ Atamœ alaya, œ kœsœ adœeke mœ koena kœwu 'e yé á sœ koepa angbi o'o ama ogo fœ 'e, mœ sœ dœ ádá 6a ndœ 'e lœ œrœ gadé? Lœ œrœ bale nene. Mœ sœ dœ ádá 6a ndœ 'e œdœ mœ koepandœ o'o tœ upu nœ adjapu á zatœ ye yiwa toenœ, tœ upu nœ kœwusœrœ, tœ upu nœ koegbara o'o ama Ndjaba œdœ pe tœ upu nœ koeyisœrœ fœ 'e yekane.

⁷ E sœ ndje ataa tœ œrœ kœ6i dœ itshi, 6ata ngbake too kundi: œ kœsœsœ kœwa tshelœ itshinœ ngbi nene, 6œ wusœ itshinœ á yindœ kœ6i toenœ koto o? ⁸ Yé œdœ aga kœmama tshelœ ikinœ ngbi nene, œde dá guma tœ ye ndœ koena ndœ koshe a? ⁹ E'e ndje, œdœ o'o á 'e kœsœ koepa toenœ kœsœsœ ngbi nene, azu œ dji tshelœkata œneke á 'e sœ koepa toenœ koto o? 'E pa o'o ga lœ yugu. ¹⁰ Mara o'o ama ogo ngba waa pa tshapashœ, kashe anganœ bale á azu sœsœ koedji ádánœ nene gugu nene. ¹¹ Andaa, œdœ mœ kœsœsœ koedji tshelœ kata angbi o'o ama ogo á uzu sœ koepa toenœ nene, mœ wu she 6ata gene, yé tshe wu ndje mœ 6ata gene. ¹² E'e ndje awa bale, 'e sœ dœ egerœ ogo koepara koetœrœ nœ Ishiri, kashe 'e para œneke á li adœeke koeyindœrœ nœ azu Ikrizia gerœ.

¹³ Mbœrœ toenœ ataa,

uzu á tshe sœ koepa angbi o'o ama ogo, œ li adœeke tshe za avwala fœ Ndjaba á koegbœ koetœrœ nœ koemindœ ádánœ. ¹⁴ E dœ mœ kœsœ kœza avwala dœ angbi o'o ama ogo, Ishiri á sœ lœ mœ dá sœ koembœrœ akwa, kashe œ doédœ kœwusœrœ nœ mœ nene. ¹⁵ Ataa, mœ mbœrœ koto o? Mœ za avwala lœ awa nœ Ishiri, kashe mœ za ndje avwala dœ mara nœ kœwusœrœ. Mœ 6i itshi lœ awa nœ Ishiri, kashe mœ 6i ndje itshi dœ mara nœ kœwusœrœ. ¹⁶ Gbambanœ nene, œdœ 6œ kœsœ koedonga Ndjaba kolœ lœ awa nœ Ishiri, uzu á tshe sœ kolœ koedji o'onœ œ yindœ nœ adœeke «Ame» kotoo ndœ avwala nœ kœgi mershe nœ zœ a? Gbambanœ nene, tshe djidji ndje ádá o'o á 6œ sœ koepa toenœ nene. ¹⁷ Ataa avwala nœ kœgi mershe nœ zœ kœsœ dœ ádá waa ye gbaa, œ sœsœ koembœrœ adœeke koeyindœrœ nœ anga uzu gerœ nene.

¹⁸ Mœ gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ á mœ sœ koepa angbi o'o ama ogo kœrosœ 'e kœ. ¹⁹ Kashe lœ angbœtœ, mœ sœ koegbe koepa o'o nœ kœwusœrœ mindu mbœrœ kœyi ndje sœ œrœ fœ anga azu tœ œsœnœ adœeke mœ pa angbi o'o ama ogo kutu ndjokpa (10.000).

²⁰ Alaya, 'e gbege o'o 6ata agbolo nene; lœ ekperœ, 'e sœ 6ata aaya agbolo, kashe 'e gbe o'o 6ata agbozu. ²¹ Endje su 6ala buku nœ Ndjaba adœeke:

«Gbozu pa adœke: “mœ pa o'o fœ azu nœ mœ læ awa nœ angbi o'o ama ogo œdœ læ awa nœ o'o ama agene.”

Yé ataa atamœ gbaa, endje dji mœ nene.»

22 Mbœrœ toenœ ataa, kœpa angbi o'o ama ogo dœdœ ambára mbœrœ ayindœ Ndjaba nene, kashe toenœ kœdœ ambára mbœrœ ayingba Ndjaba. Kœgbara o'o dœdœ ambára mbœrœ ayingba Ndjaba nene, kashe œtoenœ kœdœ ambára mbœrœ ayindœ Ndjaba.

23 (Edœ azu Ikrizia djigi kœngbœtœ endje, yé á endje para sœ kœpa angbi o'o ama ogo, azu á endje sœ kœdjidi gbambanœ too ayingba Ndjaba á endje li ga zœ, œ wu endje 6a ta aayi iyi nene a? 24 Kashe œdœ azu para kœsœ kœgbara o'o, uzu á tshe dœ yingba Ndjaba too uzu á tshe djidi gbambanœ yé á sœ koeli ga zœ, tshe wusœ ekperœ nœ ye yé œneke kœ á tshe sœ kœdji toenœ œ wa ngbanga nœ ye. 25 O'o á zatœ ye wutoenœ 6a tœ lœsu ye œ matœ endje ngbi ga shu. Tshe gote dœ kœfa tshatshu ye ga tœ œshœ, yé œ donga Ndjaba dœ kœpa adœke: «Ndjaba sœ adja ugurutoe 'e!»

Awa o'o 6a læ Ikrizia

26 (Erœ gadœ dá a kœmbœrœ a, alaya? Lœkœ á 'e kœngbœtœ 'e, uzu dœ uzu li ndœ kœbi itshi, kœyisœ œrœ too kœpandœ adjapu á zatœ ye yiwœtoenœ, kœpa angbi o'o ama ogo too kœpandœ

ádánœ: œ li adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje á kœyindœrœ nœ azu kœgerœ awa bale. 27 (Edœ azu kœtetœ kœpa angbi o'o ama ogo, œ li adœke azu bisha too votœ kœropanœ pa ndje o'onœ ascœmœ, uzu dœ uzu manda anga, yé anga uzu kœsœ kœpandœ ádánœ. 28 (Edœ uzu kœpandœ ádánœ kœgugu nene, ayi kœpa angbi o'o ama ogonœ sœ koko læ angbœtœ yé œ pa o'o ga tœ ye dœ tœ ye œdœ fœ Ndjaba. 29 Tœ upu nœ kœgbara o'o, œ li adœke azu bisha too votœ pa o'o yé anga endje kœwa o'onœ.

30 (Edœ anga uzu ugurutoe endje kœwusœ o'o á sœ kœto 6a ndœ Ndjaba, œ li adœke tsheneke á tshe sœ kœpa o'o sœ koko. 31 E'e para, 'e li kœgbara o'o, kashe uzu dœ uzu pa œsœ œnœ ye mbœrœ adœke uzu kœ kœwusœ œrœ, yé á kœsœ dœ gbœgbœ. 32 (E li adœke ayi kœgbara o'o dœ ayengœ kœtorœ nœ kœgbara o'o nœ ishiri á sœ kœmbœrœ akwa læ ye. 33 Gbambanœ nene, Ndjaba dœdœ Ndjaba nœ djingili nene, kashe œshe kœdœ Ndjaba nœ kœsœ gee.

Bata á sœ kœmbœrœtœ endje læ Ikrizia para nœ azu á endje sœ yerœ, 34 œ li adœke ayashe sœ koko læ angbœtœ: endje zaza awa fœ endje ndœ kœpapa o'o nene. (E li adœke endje zatœ endje ga ati 6ata á awa akwa nœ Moyize sœ kœpa ndje tœ nœ. 35 (Edœ endje kœyindœ kœwusœ anga ádá o'o bale dœ bale, œ li adœke endje yu akœ endje 6a

sœnda. Æ sœsœ dœ ɔtshɔnœ nene adœke yashe pa o'o lœ angbɔtœ.

³⁶ E gbe adœke, o'o ama Ndjaba to ɓa ndœ 'e a? Æ na kolœnœ mbœrœ 'e a? ³⁷ Ædœ uzu kœgbe adœke, œne kœdœ ayi kœgbara o'o too œne gbɔ Ishiri, œ li adœke tshe wusœ nœ adœke o'o á mœ su fœ 'e kœdœ awa o'o nœ Gbozu. ³⁸ Ædœ uzu kœwuwusœ nœ nene, œ yindœ kœpa adœke Ndjaba wuwu ndje sœ ye nene.

³⁹ Ataa, alaya mœ, 'e sœ dœ ogo nœ kœte aayi kœgbara o'o yé 'e papakata adœke endje pa angbi o'o ama ogo nene. ⁴⁰ Kashe, 'e sœ dœ gbɔdjela adœke œrœnœ kɔ mbœrœtœ endje dœ ɔtshɔnœ œdœ pe dœ awanœ.

15

Kœshe lœ akuzu nœ Kristu

¹ Alaya, mœ kpa yindœ kœpandœ ɔtshɔ O'o á mœ pa lima ndœ nœ fœ 'e, á 'e yi lima ndœ nœ, á 'e sœpe kœyindœ nœ œrrr kpesheke. ² Ædœ 'e kœtepa nœ kperœ ɓata á mœ yisœ nœ fœ 'e, œ she 'e lœ awanœ ye. Ædœ 'e kœtete lima pa nœ kperœ nene, kœyindœrœ nœ 'e sœ má gbambanœ.

³ O'o nœ utshunœ kɔ kœdœ œneke á mœ gbɔ yé á mindœ nœ fœ 'e kœdœ adœke: Kristu tshu mbœrœ ekperœ nœ azœ, ɓata á endje sú lima ga la buku nœ Ndjaba. ⁴ Endje shi she, yé tœ votɔ olo, tshe she lœ ugurutœ akuzu, ɓata endje sú ɓala buku nœ Ndjaba. ⁵ Tshe

wuta ga ndœ Petro, manda nœ ga ndœ Andjokpa dœ bisha (12). ⁶ Tshe kpa wuta ga ndœ ayambarœ nœ ye kœropa kama mindu (500), awa bale. Anga endje ndjoro ugurutœ endje sœpe dœ soro, kashe anga ata endje tshu ye. ⁷ Manda nœ, tshe kpa wuta ndje ga ndœ Jake, yé œ kpa wuta ga ndœ aayi avwa para.

⁸ Manda nœ para, tshe kpa wuta ga ndœ mœ ndje, œmœ á mœ sœ ɓata endje zu mœ tœ uzunœ. ⁹ Gbambanœ nene, œmœ kœdœ aya ayi avwa kœrosœnœ lœ ugurutœ aayi avwa para, œ lili adœke endje e mœ ayi avwa nene, mbœrœ mœ mbœrœ lima œrœ kanga fœ azu Ikrizia nœ Ndjaba. ¹⁰ Kashe lœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba dá mœ sœ ɓata á mœ sœ asœ. ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ mœ sœsœ gbambanœ nene. Kashe mœ mbœrœ akwa kœrosœ endje para. Dœ adjapu, œ dœdœ mœ dá sœ kœmbœrœ akwa nene, kashe ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba dá sœ kœmbœrœ akwa lœ mœ. ¹¹ Ataa, kœto ɓa ndœ mœ too ɓa ndœ anga aayi avwa, tœnœ kœdœ o'o kœshe nœ Yisu lœ akuzu á 'a mindœ nœ yé á 'e yindœ nœ.

Kœshe lœ akuzu

¹² Ædœ 'a kœsœ kœmindœ nœ adœke Kristu she lœ akuzu, mbœrœ gade á anga azu ugurutœ 'e sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene a? ¹³ Ædœ kœshe lœ akuzu kœgugu nene, Kristu sheshe ndje lœ akuzu nene, ¹⁴ œdœ Kristu kœsheshe lœ akuzu nene, kœpandœ o'o

nœ 'a sœ gbambanœ, yé kœyindœrœ nœ 'e sœ ndje gbambanœ. ¹⁵ Æ sœ kœmatœ endje ɓata a'a kœdœ akpe atimu nœ Ndjaba, mbœrœ 'a pa wala kœyindœ nœ adœke Ndjaba she Kristu lœ akuzu andaa tshe sheshe she nene, œdœ œ kœsœ adjapu adœke akuzu œ she nene. ¹⁶ Gbambanœ nene, œdœ akuzu kœsheshe nene, Kristu sheshe ndje lœ akuzu nene. ¹⁷ Ædœ Kristu kœsheshe lœ akuzu nene, kœyindœrœ nœ 'e sœ gbambanœ, 'e sœpe damba lœ ekperœ nœ 'e. ¹⁸ Æ yindœ kœpa adœke, ataa endjeneke á endje tshu lœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu, djingili ndje ye. ¹⁹ Ædœ œ kœsœ kolœ mbœrœ soronœ asœke dá a sœ kœza lœsu azœ ga pa Kristu, azœ kœdœ aayi oyo kœropa azu para.

²⁰ Kashe dœ adjapu, Kristu she lœ akuzu ye; tshe she lœ akuzu utshu endjeneke á endje tshu ɓalima ɓata ali ngwarœ á endje kœ mbœrœ kœmindœ nœ adœke akuzu œ she bala lœ akuzu. ²¹ Bata á kuzu na lima lœ awa nœ uzu bale, kœshe lœ akuzu na ndje lœ awa nœ uzu bale: ²² ɓata azu para œ tshu lœ awa nœ Adamo, azu para œ gbœ bala soro lœ awa nœ Kristu. ²³ Kashe, uzu dœ uzu sœ dœ ɔlœ nœ ye: Kristu dá sœ utshunœ, yé manda nœ kœdœ endjeneke á endje dœ azu nœ Kristu lœkœ á tshe kwa bala tœ ye. ²⁴ Yé manda nœ kœ, ndœngœlœ osho œ na bala lœkœ á Kristu œ gi

akwa nœ ogo tshagbozu fœ Aba azœ dœ Ndjaba manda kœndi tshelœ tshagbozu kœ œdœ gbœgbœ nœ ishiri kœ. ²⁵ Gbamba nœ nene, œ li adœke Kristu mbœrœ akwa tshagbozu nœ ye œerrr ga tœ adœke Ndjaba fa ayingba ye ga tshada ye. ²⁶ Ndœngœlœ yingba á Ndjaba œ nditshelœ ye kœdœ kuzu.

²⁷ Gbambanœ nene, endje sú ɓala buku nœ Ndjaba adœke: «Ndjaba ko œrœ kœ ga tshakudu ada ye*.» Kashe Ndjaba á tshe sœ kœko œrœ nœ kœ ga tshakudu ada Kristu asœmœ, sœsœ lœ nœ nene. ²⁸ Lœkœ á Ndjaba œ ko œrœ kœ ga tshakudu ada Kristu, Gbolo nœ Ndjaba dœ tœ ye œ zatœ ye ga tshakudu Ndjaba á tshe ko œrœ kœ ga tshakudu ada ye asœmœ. Ataa, Ndjaba œ dœ gbozu tshapa œrœ kœ.

²⁹ Ædœ œ kœsœ lima kpi, œrœ gadœ dá azu á endje sœ kœgbœ batisimu mbœrœ akuzu sœ lima kœpara tœ nœ a? Æ kœsœ adjapu adœke akuzu œ she lœ akuzu nene, mbœrœ gadœ á azu sœ kœgbœ batisimu mbœrœ endje a? ³⁰ Yé a'a dœ tœ 'a, mbœrœ gadœ á 'a sœ kœzatœ 'a ɔlœ dœ ɔlœ ga tœ œrœ á li kœndi 'a? ³¹ Alaya, ɔlœ dœ ɔlœ mœ sœ lœ kuzu. Æ sœ ndje adjapu adœke mœ sœ kœdu okoro mœ pa 'e mbœrœ á 'e ngbœtœ 'e bale dœ Yisu Kristu á tshe dœ Gbozu nœ azœ. ³² Koshe á mœ nga ga tœ aagea ɓa lœ Efeze, œ mbœrœ

* 15.27 15.27 Ada ye: œ yindœ kœpa adœke ada Kristu

má lima gade 6a ndoe moe oedoe oe koeseo má lima doe mara koetondoeoe noe azu a? (Edeoe akuzu koeseoese koesehe loe akuzu nene, a zi oeroe oe ndjo oeroe, mberoe mbatsha a tshu ye.

33 'E fafaratoe 'e nene: «Ekpe uzu á tshe na toe awa doe anga uzu, soe koendi otsho tshasemoe.» 34 'E kwatoe 'e ndoe gbetshelo noe 'e bata á li, ye oe tshapu koemeroe ekpero! Gbambanoe nene, moe soe koepa o'onoe toe oeroe tshula noe 'e adoeke anga azu ugurutoe 'e wuwuso Ndjaba nene.

Undu azu á endje she loe akuzu

35 Kashe anga azu soe koeyu osho adoeke: «Doe mara gade á akuzu soe koesehe loe akuzu a? Endje soe koekwa doe undu asoeta a?» 36 (Eboe koedoe gbakindi! (Edeoe boe koelu indji ngwaroe, oe tshu yeka á roego oe ko. 37 Yé oeneke á boe soe koelu toeneo doedoe dango á soe koewuta toeneo nene, kashe oetoeoe koedoe djameya indji ngwaroe, indji ble too anga angbi oeroe. 38 Manda noe, Ndjaba soe koemeroe adoeke indji ngwaroe to undu foe dango bata á tshe yindoe noe. Indji ngwaroe bale doe bale soe doe ala dango noe ye doe toe ye.

39 Anga songba bale á liili doe anganoe gugu nene: azu soe doe oene endje kpi, agea soe doe oene ndje kpi, ayanu soe doe oene endje kpi, ageatshalangu soe ndje doe oene endje kpi.

40 Eroe tshalafu soe zoe, ye oeneo tshapa osho soe ndje zoe, kashe koetshinoe soeseo awa bale nene. 41 Koetshi olo soe kpi, koetshi yapu soe kpi, koetshi angerepe soe kpi. Angerepe ndje doe toe ye soe koetshi ndje kpi toe anganoe.

42 (Esoe ndje ataa mberoe koesehe loe akuzu noe akuzu. Loko á endje koeshi undu uzu, undu oe gba ye. Loko á tshe koesehe loe akuzu, tshe kpa tshu nene. 43 Loko á endje koeshi undu uzu, oetoeoe koedoe oeroe á gaga nene ye oe gugu doe gbogbo nene. Loko á oe koesehe loe akuzu ye, oe soe doe moko oedoe doe gbogbo. (E doe undu uzu ko soe zoe, 44 Loko á endje koeshi undu uzu, oetoeoe koedoe amba undu uzu á soe lima doe soro. Loko á oe koesehe loe akuzu, oe fa undu uzu á soe koemeroe akwa loe awa noe Ishiri. Ataa, amba undu uzu á soe doe soro soe zoe, ye undu uzu á soe koemeroe akwa loe awa noe Ishiri soe ndje zoe. 45 Mberoe toeneo ataa, endje sú ga la buku noe Ndjaba adoeke: «Ali uzu lima, Adamo, fa lima uzu á tshe soe doe soro.» Kashe ndangolo Adamo† koedoe Ishiri á soe koeza soro. 46 (E doedoe oeneke á doe Ishiri dá na utshuno nene, kashe oeneke á doe amba undu uzu á soe doe soro. (Eneke á soe koemeroe akwa loe awa noe Ishiri na manda noe. 47 Ndjaba mberoe lima ali uzu doe osho. Bisha uzu to ba lafo. 48 Azu tshapa osho liili doe tsheneke á endje mberoe lima she doe osho, ye azu

† 15.45 15.45 Ndangolo Adamo koedoe Kristu

tshalafo liili ndje dœ uzu á tshe to 6a lafo. ⁴⁹ Yé awa bale a sœ 6ata ishiri uzu á endje mbœrœ she dœ ɔshɔ, awa bale ndje, a sœ ndje bala 6ata tœ ishiri uzu á tshe to 6a lafo.

⁵⁰ Alaya, 'e wu œneke á mœ yindœ kœpa tœncœ dœke: Œneke á to lœ songba œdœ lœ indji lili kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene, yé œneke á gbaagba lili kœsœ awa bale dœ œneke á gba nene.

⁵¹ Mœ sœ ndœ kœma o'o neke á zatœ ye yiwatœncœ fœ 'e. A tshu kɔ nene, kashe a fa bala tœ azœ kɔ ⁵² ngbangi, dœ iki aga 6a tœ ndɔngɔɔ osho. Gbambanœ nene, lɔkɔ á endje kœuru aga, akuzu œ she lœ kuzu dœ mara adœke endje kpa gba nene, yé azœ, a fatœ azœ bala ye. ⁵³ Œ li adœke œneke á gbaagba fa tœ œrœ á gba nene, yé œneke á tshuutshu fatœ endje tœ œneke á tshu nene. ⁵⁴ Ataa, lɔkɔ á œneke á gbaagba kœfa tœ œrœ á gba nene, yé œneke á tshuutshu kœfatœ endje tœ œneke á tshu nene, o'o 6a la buku nœ Ndjaba á mbœrœ bala tœ endje dœke: «Kuzu kpa gugu nene! Gbɔgbɔ nœ Ndjaba ropa kuzu ye!»

⁵⁵ «Kuzu, gbɔgbɔ nœ zœ sœ kpœta a?»

Kuzu, œrœ kowo kœwo dœ azu nœ zœ sœ kpœta a?»

⁵⁶ Œrœ kowo nœ kuzu kœdœ ekperœ, yé gbɔgbɔ nœ ekperœ kœdœ awa akwa.

⁵⁷ Kashe a donga Ndjaba á tshe sœ kœmbœrœ adœke a ropa ekperœ œdœ kuzu lœ

awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu!

⁵⁸ Ataa, alaya á mœ yindœ 'e waa, 'e shi gbi, 'e tutu-rutœ 'e nene, 'e zatœ 'e ɔɔ dœ ɔɔ ndœ akwa nœ Gbozu, mbœrœ á 'e wusœ nœ adœke ɔgbɔ akwa á 'e sœ kœmbœrœ tœncœ sœsœ gbambanœ lœ akwa nœ Gbozu nene.

16

Kœngbɔba ngendja fœ azu Ikrizia 6a lœ Yerusaleme

¹ Tœ upu nœ kœngbɔba ngendja mbœrœ azu nœ Ndjaba 6a lœ Yerusaleme, 'e mbœrœtœ 'e lindœ awa o'o á mœ za fœ azu Ikrizia kɔ 6a lœ Galate. ² Ali olo lœ pɔsɔ bale dœ bale, uzu dœ uzu œ ko ngendja á tshe gbɔndœ nœ ga indirinœ mbœrœ adœke endje kpa kœkakate adœke mœ na yeka á endje kœngbɔba nene. ³ Lɔkɔ á mœ kœwuta ga zœ, mœ vwa endjeneke á 'e ke endje dœ mbeti adœke endje na dœ kœtorœ nœ 'e fœ azu Ikrizia 6a lœ Yerusaleme. ⁴ Œ kœli adœke mœ na ga zœ dœ tœ mœ, endje na tœ awanœ bale dœ mœ.

Kœgumatœsho ndœ ana gene

⁵ Mœ na ga ndœ 'e manda kœro tɔ lœ Masedwane; gbambanœ nene, œ li adœke mœ vwanga djaga zœ. ⁶ Mœ sœ kœwu adœke œndœ mœ idi teasho kpœndœ 'e zœ, anganœ yapu nœ izi djigi œ ro ye, mbœrœ á 'e kœti kane mœ lœ udu ana gene nœ mœ. ⁷ Mœ yiyindœ kœwu 'e ndara kolœ lafo nene, œdœ

Gbozu kœyindœ nœ, mœ gbe ndœ koelo kpœtœ manda olo ndjoro.

⁸ Kashe mœ sœ lœ Efeze œerr ga tœ olo nœ Patekœte.

⁹ Gbambanœ nene, manda kœrœ kpœmœ dœ egerœnœ adœke mœ mbœrœ akwa nœ mœ ye, ataa ayingba sœ ndjoro gbaa.

¹⁰ Œdœ Timote kœna, 'e mbœrœ adœke tshe sœsœ dœ awa ugurutœ 'e nene, mbœrœ tshe sœ kœmbœrœ akwa nœ Gbozu b̄ata mœ. ¹¹ Uzu bale vwawaratœ ye tœ Timote nene. 'E t̄i kane ye ga lafo adœke tshe gu dœ kœsœ gee ga ndœ mœ, mbœrœ mœ sœ kœkate she dœ aaya lœ kœyindœrœ.

¹² Tœ upu nœ aya azœ dœ Apolo, mœ sœ kœto gb̄gb̄ fœ she adœke tshe ro ga ndœ 'e, œshe dœ aaya lœ kœyindœrœ, kashe tshe yiyindœ kœna ngœngœnœ asœ nene. Tshe na ga zœ œdœ tshe kœgb̄ awa.

Ndœnḡb̄ o'o dœpe abala

¹³ Ala 'e gb̄, 'e shi gb̄i lœ kœyindœrœ, 'e sœ tœ ayakoshe, 'e sœ dœ gb̄gb̄.

¹⁴ 'E mbœrœ akwa kœ dœ kœyindœsho.

¹⁵ Aaya lœ kœyindœrœ, anga o'o bale á kpa sœ mbœrœ 'e dœke: 'e wusœ nœ adœke Esetefanase dœ azu tshelœ b̄ingi nœ ye kœdœ azu á endje yindœ Ndjaba utshunœ b̄a lœ Akayi; endje zatœ endje djigi ndœ kœmbœrœ akwa nœ azu nœ Ndjaba. ¹⁶ Ataa, 'e mbœrœtœ

'e lindœ o'o mara azu ataa œdœ fœ endjeneke kœ á endje sœ kœmbœrœ œgb̄ akwa awa bale dœ endje.

¹⁷ Mœ sœ dœ yanga ndœ kœwu Esetefanase, Fortunatuse dœ pe Akayikuse. Lœkœ á mœ wu endje, œsœ b̄ata mœ wu 'e para. ¹⁸ Gbambanœ nene, endje mbœrœ adœke lœsu mœ œdœ œnœ 'e sœ ziti. 'E wusœ koelisœ mara azu ataa.

¹⁹ Azu lœ Ikrizia kœ b̄a lœ Azi vwa abala fœ 'e. Akilase, Prisika œdœ pe azu Ikrizia á endje sœ kœngb̄tœ endje ga tœnœ b̄a ndœ endje, vwa abala fœ 'e lœ īiri Gbozu. ²⁰ Alaya para kœkœ lœ kœyindœrœ bala 'e. 'E za œeyerœ abala lœ ugurutœ 'e.

²¹ Œmœ Polo, mœ bala 'e, mœ su abala asœ dœ adja kane mœ dœ tœ mœ.

²² Œdœ uzu kœyiyindœ Gbozu nene, endje darandœ ye.

Maranata*!

²³ Kaka œtsh̄ lœsu nœ Gbozu Yisu sœ dœ 'e.

²⁴ Mœ yindœ 'e kœ lœ kœngb̄tœ 'e bale dœ Yisu Kristu.

* 16.22 16.22 Maranata: O'onœ asœmœ sœ dœ o'o ama ogo Arameye: œ yindœ kœpa adœke «Gbozu, na ga mœ»

Bisha mbeti á Polo sú fœ azu Koriti Tshatshu o'o

Asœke kœdœ bisha mbeti á Polo sú fœ ayindœ Ndjaba 6a lœ Koriti. Angata Ayuda na ga lœ Koriti yé œ yi lima sœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtsho O'o á Polo yi lima sœ nœ utshunœ. Endje sœ lima ndje kœpa adœke Polo dœdœ adja ayi avwa nœ Kristu nene. O'o endje ndi lima Ɔtsho anga ayindœ Kristu yé á Polo yi lima kœna ga zœ.

Ba la bisha mbœtinœ asœke, Polo pandœ ádá á tshe nana kœwu endje nene. Tshe ma ndje fœ endje adœke œne kœdœ adja ayi avwa nœ Kristu mbœrœ á œne kœsœ lœ kœmœ, Ndjaba sœ kœma gbœgbœ nœ ye fœ œne. Tshe pa fœ endje adœke œne gbe kœngbœbatœ œne bale dœ ayindœ Ndjaba 6a lœ Koriti, ataa endje shi gbi lœ kœngbœba œrœ mbœrœ kœti kane ayindœ Ndjaba 6a lœ Yerusaleme. Ga panœ, œne gbe má kœna mbœrœ kœpa adjapu fœ endjeneke á endje kakatœ kœmbœrœ ekperœ nene asœmœ.

Polo sœ kœpa adœke œne kœdœ adja ayi avwa mbœrœ tshe yi lima ndœ nœ adœke azu wusœ Ɔtsho O'o yé œ wusœ nœ ndje adœke Yisu kœdœ Gbozu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Polo bala endje yé œ gi mershe fœ Ndjaba (1.1-11)
- Akwa nœ aayi avwa 6a ndœ ayindœ Ndjaba (1.12-2.17)
- Kœyindœ anga azœ 6a ta á Kristu yindœ azœ (3.1-7.16)
- Kœti kane aayi oyo (8.1-9.15)
- Polo pa adœke œne kœdœ adja ayi avwa (10.1-13.10)
- Ndœngœ abala (13.11-13)

Abala

¹ Œmœ Polo, Ndjaba e mœ lindœ gbetshelœ nœ ye adœke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu. A'a dœ aya azœ dœ Timote dá su mbetinœ asœke fœ 'e dœ azu Ikrizia nœ Ndjaba 6a lœ Koriti œdœ fœ ayerœ azu nœ Ndjaba kœ 6a lœ ogo Akayi djigi. ² Kaka adœke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo gi mershe fœ Ndjaba

³ A donga Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, Aba á tshe sœ dœ lœsu nœ kœwu oyo yé á dœ Ndjaba á tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azœ dœ mara kœ. ⁴ Tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azœ lœ oyo nœ azœ kœ mbœrœ adœke a li kœto ndje gbœgbœ á a gbœ dœ tœ azœ 6a ndœ Ndjaba fœ endjeneke á endje sœ lœ oyo. ⁵ Gbambanœ nene, 6ata á a ngbœtœ azœ awa bale dœ Kristu lœ kœwu œrœ kanga nœ ye asœmœ, Ndjaba œ to ndje egerœ gbœgbœ fœ azœ

lœ awa nœ Kristu. ⁶ Yé œdœ 'a kœsœ kœwu oyo, œ sœ mbœrœ adœke 'e gbœ gbœgbœ œdœ kœshe. (œdœ 'a kœgbœ gbœgbœ, œ sœ mbœrœ adœke 'e gbœ gbœgbœ á mbœrœ adœke 'e shi gbi dœ ugu lœsu lœ tshetœ oyo nœ 'a ndje á 'a sœ kœwu tœncœ. ⁷ Ataa, 'a ko lœsu 'a djigi ga pa 'e. Gbambancœ nene, 'a wusœ nœ adœke b̄ata á 'e wu oyo awa bale dœ 'a ascœmœ, Ndjaba œ to ndje gbœgbœ á tshe to ndje fœ 'a ascœmœ fœ 'e.

⁸ Alaya 'a, 'a yindœ nœ adœke 'e wusœ mara oyo á 'a wu ba lœ ogo Azi: kikili oyo ro lima pa 'a ye, 'a lili lima kœru lœsu 'a nene yé 'a kpa gbege lima adœke 'a sœ dœ soro nene. ⁹ Dœ adjapu, 'a sœ lima kœwu adœke endje wa œgbœ ngbanga nœ kuzu ga tœ 'a. (E mbœrœtœ ye lima ataa mbœrœ á 'a kœzaza lœsu 'a ga tœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe kolœ fœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœshe azu lœ kuzu. ¹⁰ (Eshe dá she 'a lœ mara kuzu ascœmœ, tshe kpa she 'a bala zœ. Dœ adjapu, 'a ko lœsu 'a ga tœ ye adœke tshe kpa she 'a zœ. ¹¹ E'e ndje, 'e sœ kœti kane 'a ga lafo lœ awa nœ avwala nœ 'e. Ataa, Ndjaba œ ma œtshœ lœsu mangba avwala á azu ndjoro za tœ upu nœ 'a, tshe to bala œtshœrcœncœ ascœmœ fœ 'a yé azu ndjoro œ gi bala mershe fœ she tœ upu nœ 'a.

Polo fa gbetshelœ nœ ye lœ ana gene

¹² (Ercœ á a sœ kœzatœ azœ dœ yanga tœncœ dœke: b̄ata

á lœsu 'a sœ kœma tœncœ, mara kœmbœrœtœ 'a pa tshapashœncœ œdœ mara kœmbœrœtœ 'a ga ndœ 'e, 'a sœ kœmbœrœ dœ œmœ lœsu œdœ dœ adjapu nœ Ndjaba, 'a mbœmbœrœ dœ kœwusœtœ nœ azu nene, kashe 'a mbœrœ lœ awa nœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba. ¹³ Yé bala mbeti nœ 'a, 'a su kolœ œneke á 'e sœ kœdi tœncœ yé á sœ kœwusœ ádãncœ. Kashe mœ wu adœke 'e wu bala sœ ádá œneke dœ œtshœncœ, ¹⁴ mbœrœ 'e wu kolœ sœ tshakalancœ: 'a dœ bala yanga nœ 'e b̄ata e'e ndje, 'e dœ bala œncœ 'a dœ olo kœkwa Gbozu Yisu.

¹⁵ Yé lœ kœko lœsu mœ ascœmœ, mœ gbe lima kœna ga ndœ 'e utshunœ mbœrœ adœke Ndjaba to bisha œtshœ lœsu nœ ye fœ 'e. ¹⁶ Mœ yi lima ndœ kœna ba ndœ 'e, manda nœ á kœro ga lœ Masedwane. Lœkœ á mœ katœ Masedwane ti, mœ kwatœ mœ ga ndœ 'e mbœrœ adœke 'e ti kane mœ lœ ana nœ mœ ga lœ ogo Yuda. ¹⁷ Lœkœ á mœ pa fœ 'e adœke mœ mbœrœ ataa, mœ pa o'o bisha lœ ama mœ a? Lœkœ á mœ kœka ga pa œneke á mœ yindœ kœmbœrœ tœncœ, mœ sœ kœmbœrœ tœncœ b̄ata azu tshapashœ dœ kœpa pa tshetœ œrcœ adœke «œ» œdœ «œœ» a? ¹⁸ Ndjaba kœdœ timu nœ mœ tœ œneke á mœ pa lima fœ 'e, mœ papa fœ 'e «œ» œdœ «œœ» pa tshetœ œrcœ bale nene. ¹⁹ Gbambancœ nene, Yisu Kristu, Gbolo nœ Ndjaba á 'a mindœ ye fœ 'e: Silve,

Timote œdœ œmœ, papa «œ» œdœ «œœ» pa tshetœ œrœ bale nene. Kashe, œshe kœdœ kolœ «œ». ²⁰ Yé œshe kœdœ «œ» á sœ kœma œneke á Ndjaba pa tœnœ. Lœ awa nœe Yisu Kristu dá 'a sœ kœpa «Ame» mbœrœ kœza mokœ fœ Ndjaba. ²¹ Yé Ndjaba dœ tœ ye dá sœ kœtepa azœ dœ 'e ngbiri lœ kœngbœtœ azœ dœ Kristu. Ndjaba dá sœ kœke azœ dœ tœ ye. ²² Tshe ta ambara á sœ kœma adœke azœ kœdœ agbolo nœ ye ga tœ azœ, yé œ to Ɔtshœ Ishiri ga lœsu azœ bœta Ɔtshœrœ á tshe gbœndœ nœ fœ azœ. ²³ Mœ za Ndjaba tœ timu œdœ mœ kœsœ kœpa wala, tshe wo mœ ye: œ sœ mbœrœ kœgbœndœ 'e dá mœ wa adœke mœ kwatœ mœ ga lœ Koriti nene. ²⁴ 'A sœsœ kœpara awa kœza œneke á li dœ kœyindœrœ nœ 'e dœ œgbœ fœ 'e nene, kashe 'a gbe ndœ kœte ga ndœ yanga nœ 'e mbœrœ á 'e zatœ 'e dœ Ɔtshœnœ lœ kœyindœrœ.

2

¹ Tœ mœ nœ mœ, mœ wa adœke mœ kwatœ mœ ga ndœ 'e mbœrœ á kpa kœza oyo fœ 'e nene. ² Gbambanœ nene, œdœ mœ kœza oyo fœ 'e, edœ dá za yanga fœ mœ a? Ɔ dœdœ uzœnœ á mœ za oyo fœ she ascœmœ nene a? ³ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ su mbetinœ asœ fœ 'e kparawa adœke lœkœ á mœ kœwuta ba zœ, azu á sœ má adœke endje za yanga fœ mœ kœzaza oyo fœ mœ nene. Andaa mœ wusœ 'e kœ, mœ wusœ nœ adœke œdœ mœ

kœsœ dœ yanga, e'e ndje kœ 'e sœ dœ yanga. ⁴ Lœkœ á mœ su mbetinœ ascœmœ fœ 'e, mœ sœ lima dœ oyo œdœ dœ gbetshelœ waa œrrr ga tœ iki. Mœ susu mbetinœ mbœrœ kœza oyo fœ 'e nene, kashe mœ su mbœrœ 'e wusœ nœ adœke mœ yindœ 'e kœrosœ nœ.

Kœdjerœndœ ekperœ nœ anga azœ

⁵ Ɔdœ uzu kœmbœrœ œrœ oyo fœ mœ, œ dœdœ kolœ fœ mœ kuti mœ dá tshe mbœrœ fœ mœ nene, kashe mbœrœ 'e kœ yé a papa tœ œsœ nœ kœropœnœ nene. ⁶ Mbœrœ mara uzu ataa, œ li adœke azu ndjoro ugurutœ 'e gbagbara she. ⁷ Mbœrœ tœnœ ataa, ngœngœnœ asœke, œ li adœke 'e ma Ɔtshœ lœsu yé œ to gbœgbœ fœ she kparawa adœke tshe sœsœ kolœ lœ egerœ oyo waa nene. ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, 'e ma kœyindœshœ nœ 'e ga ndœ ye. ⁹ Gbambanœ nene, ádœnœ á mœ su mbetinœ fœ 'e dœke: mœ yi má ndœ kœwu lœsu 'e œdœ 'e kœsœ kœmbœrœtœ 'e djigi lindœ o'o ama mœ. ¹⁰ Ɔdœ 'e kœdjerœndœ ekperœ nœ uzu, mœ djerœ ndje ndœ nœ ye. Yé œdœ mœ kœdjerœndœ ekperœ nœ ye dœ mara bœta á mœ mbœrœ ascœmœ, mœ mbœrœ mbœrœ 'e ba utshu Kristu, ¹¹ mbœrœ adœke Satana kœgbœgbœ awa kœfara azœ nene. Gbambanœ nene, a wusœ gbetshelœ nœ ye dœ Ɔtshœnœ.

Polo 6a lakpi Trowase

¹² Lɔkɔ á mœ wuta 6a lœ Trowase mbœrœ kœpandœ Ɔtshɔ O'o nœ Kristu, mœ wu adœke Gbozu za lima Ɔtshɔ awa á li fœ mœ adœke mœ pandœ nœ. ¹³ Andaa, mœ sœ lima dœ awa waa mbœrœ á mœ gbɔgbɔ lima aya mœ dœ Tito nene. Mœ ka lima tœ azu Trowase ti yé á ro ga lœ Masedwane.

Kœropa koshe mbœrœ Kristu

¹⁴ A donga Ndjaba mbœrœ á tshe gi azœ na tœnœ adœke a ropa koshe lœ awa nœ Kristu, yé á sœ kœmbœrœ adœke tshafu yombo nœ kœwusœ ye za osho djigi lœ awa nœ azœ. ¹⁵ Yé azœ kœdœ yombo nœ Kristu á tshafunœ ga waa á tshe to fœ Ndjaba mbœrœ endjeneke á endje she œdœ endjeneke á endje sœ lœ djingili. ¹⁶ Mbœrœ anga azu, œtœnœ kœdœ tshafu kuzu á sœ kœyi osho ga lœ kuzu; mbœrœ anga endje, œtœnœ kœdœ tshafu soro á sœ kœyi osho ga lœ soro. Yé ede dá li kœmbœrœ mara akwanœ ata a? ¹⁷ 'A sœsœ b̄ata anga azu á endje za o'o ama Ndjaba tœ kœyœrœ nene, kashe mbœrœ á Ndjaba dá vwa 'a, 'a sœ kœpa dœ adjapu 6a utshu ye lœ kœngb̄otœ 'a awa bale dœ Kristu.

3

Aayi akwa nœ tafo ayo

¹ 'A kpa donga tœ 'a dœ tœ 'a a? Too 'a gbe kœmbœrœ b̄ata anga azu adœke 'a ma mbeti á endje donga 'a alancœ fœ 'e too 'a ȳshondœ nœ 6a

ndœ e'e a? ² Mbeti nœ 'a kœdœ e'e, mbeti á endje sú ga lœsu 'a á azu kɔ wusœ nœ ye á di. ³ Ɛ sœ adjapu adœke, e'e kœdœ mbeti á Kristu su yé 'a sœ kœgb̄andœ nœ. Mbetinœ asœmœ, tshe susu dœ tadjá nene kashe tshe su dœ Ishiri nœ Ndjaba nœ soro; tshe susu tœnœ ga pa ndaba tame nene, kashe tshe su ga pa ndaba songba 6a tœ lœsu 'e.

⁴ 'A sœ kœpa ataa gbambancœ nene, 'a za lœsu 'a ga pa Ndjaba lœ awa nœ Kristu. ⁵ 'A wusœ nœ adœke 'a lili kœmbœrœ ataa dœ gbɔgbɔ nœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe gbɔgbɔ nœ 'a to 6a ndœ Ndjaba. ⁶ Ɛshe dá to gbɔgbɔ fœ 'a adœke 'a wuta aayi akwa tœ upu nœ kœmindœ tafo ayo. Tafo ayonœ asœmœ dœdœ awa akwa á endje sú nene, kashe Ɔtshɔ Ishiri dá sœ kœyisœ awa fœ 'a. Awa akwa á endje sú sœ kœyi azu ga lœ kuzu utshu Ndjaba, kashe Ɔtshɔ Ishiri sœ kœto soro.

⁷ Ndjaba su lima akwa nœ kuzu dœ mbeti ga pa tame yé mokɔ nœ ye sœ lima kœtshi pancœ. Tshatshu Moyize sœ lima kœtshi tœnœ dœ mara adœke azu Israyele li kœtœndœ ye nene, andaa œndœ kœtshi tœnœ didi lima nene. ⁸ Ataa, akwa neke á Ishiri sœ kœmbœrœ tœnœ œ sœ dœ mokɔ t̄panœ kpuru nene a? ⁹ Yé œdœ akwa á sœ lima kœyi azu ga lœ kuzu kœsœ dœ mokɔ, œneke á sœ kœmbœrœ adœke azu sœ ndjii 6a utshu Ndjaba œ sœ dœ mokɔ t̄panœ kpuru ye! ¹⁰ A li kœpa ndje adœke

mokɔ́ á sœ lima koetshi toenœ katshatsha, œ djerœwa 6a utshu mokɔ́ neke á ropanœ ngɔ́ngɔ́ asœke. ¹¹ Gbambanœ nene, œdœ œeneke á œendoenœ didi lima nene kœsœ dœ mokɔ́, œenœ œeneke á sœ waa dœ waa œ sœ koto o?

¹² Bata á 'a sœ kœko lœsu 'a ga tœ adja o'onœ asœmœ ataa, 'a yindœ nœ dœ lœsu 'a. ¹³ 'A sœsœ kœmbœrœ 6ata Moyize á tshe za lima siriki tshu ga utshu ye mbœrœ adœke agbolo Israyele kœwuwu mara á koetshinœ, á œendoenœ didi nene asœmœ, œ yiwa dœ toenœ nene. ¹⁴ Kashe kœwusœrœ nœ endje sœ lima lœ ubu osho! Yé œerrr ga tœ olo asœke, tshetœ sirikinœ asœmœ sœ zœ lœkɔ́ á endje kœsœ kœdi buku nœ ongboro ayo. Kolœ lœ awa nœ Kristu dá sirikinœ asœmœ œ yiwa. ¹⁵ Dœ adjapu, œerrr kpesheke nœ asœ, lœkɔ́ bale dœ bale á endje kœsœ kœdi buku nœ Moyize, siriki sœ 6a lœsu endje. ¹⁶ Œ sœ kolœ lœ awa nœ kœfatshalœsu ga ndœ Gbozu dá sirikinœ œ te. ¹⁷ Gbambanœ nene, Gbozu kœdœ Ishiri. Yé osho á Ishiri nœ Gbozu sœ toenœ, œtoenœ kœdœ osho á azu dœdœ akanga nene. ¹⁸ Azœ kɔ́ a gi siriki tshatshu azœ ye, a ma mokɔ́ nœ Gbozu. Ataa, a fatœ azœ mbœrœ kœsœ awa bale 6ata Gbozu dœ mokɔ́ á sœ kolœ tœ egerœnœ lœ awa nœ ye á tshe dœ Ishiri.

4

Gbɔ́gbɔ́ nœ azœ to 6a ndœ Ndjaba

¹ Bata á Ndjaba wu oyo 'a yé á za akwanœ asœke fœ 'a, 'a mœmœ lœ œkɔ́ 'a nene. ² 'A vwaratœ 'a tœ œerœ nœ tshula kɔ́ á zatœ endje yiwa toenœ, 'a sœsœ kœmbœrœ œerœ dœ afara nene yé œ sœsœ ndje kœfatshelœ o'o ama Ndjaba nene. Kashe 'a sœ kœyisœ adjapu ngbi, yé œ sœ kœpara awa adœke azu kɔ́ yindœ 'a 6a utshu Ndjaba. ³ Andaa, œdœ Ōtshɔ́ O'o á 'a sœ kœmindœ nœ kœsœsœ ngbi nene, œ sœ kolœ mbœrœ azu á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene. ⁴ Endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene mbœrœ ndjaba nœ tshapashɔ́ asœke, bu ala endje dœ kœwusœrœ nœ endje ga toenœ ye. Tshe sœ kœpakata endje adœke endje wu ishiri osho á Ōtshɔ́ O'o tœ upu nœ mokɔ́ nœ Kristu á tshe dœ ishiri Ndjaba, sœ kœmindœ nœ. ⁵ 'A yiyisœ œerœ tœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe á sœ kœyisœ œerœ tœ upu nœ Gbozu Yisu Kristu. Tœ a'a nœ 'a, 'a sœ kœpa ngbi adœke a'a kœdœ aayi akwa nœ 'e mangba Yisu. ⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba á tshe pa lima adœke: «Kaka adœke ishiri osho tshi 6a ugurutœ ubu osho nari!» Œshe dœ tœ ye dá tshi 6a tœ lœsu 'a mbœrœ kœto kœwusœrœ lœ mokɔ́ nœ ye á matœ ye 6a tshatshu Kristu.

⁷ Kashe a'a dá Ndjaba za kœgbœrœnœ asœmœ fœ 'a, yé á sœ kœgbœndœ nœ 6a lœ lœsú. 'A sœ kœyisœ nœ adœke gbɔ́gbɔ́nœ á rosœ nœ asœmœ

to 6a ndœ Ndjaba, kashe œ toto 6a ndœ a'a nene. ⁸ A sœ kœwu tshelœ áká oyo ng-bangbangba kashe œ roropa 'a nene; 'a sœ dœ awa tœ lœsu 'a, kashe 'a gigi lœsu 'a tœ Ndjaba nene. ⁹ Azu mbœrœ œrœ kanga fœ 'a, kashe Ndjaba kakatœ 'a nene. Endje ko 'a vesho, kashe 'a tshutshu nene. ¹⁰ Ɔlœ dœ Ɔlœ, 'a sœ dœ kofa kuzu nœ Yisu lœ Ɔkœ 'a mbœrœ adœke soro nœ ye yi ndje tœ ye ga lœ Ɔkœ 'a. ¹¹ Lœ soro nœ 'a djigi, 'a sœ loema kuzu mangba Yisu, mbœrœ adœke soro nœ ye li ndje ga lœ undu 'a œnœ kuzu. ¹² Ataa, kuzu sœ kœli dœ akwa ga lœ 'a, kashe 'e sœ kœgbo soro.

¹³ Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ sœ dœ kœyindœrœ mbœrœ tœnœ á mœ pa o'o.» A'a ndje lœ tshetœ gbetshelœ nœ kœyindœrœ ascœmœ, 'a sœ dœ kœyindœrœ yé mbœrœ tœnœ dá 'a sœ kœpa o'o. ¹⁴ Gbambanœ nene, 'a wusœ nœ adœke Ndjaba á tshe she Gbozu Yisu lœ akuzu, tshe she ndje azœ awa bale dœ Yisu yé œ ko 'a dœ 'e ga indiri ye. ¹⁵ Œneke kœ á 'a sœ kœshi gbi lœ nœ, œ sœ mbœrœ 'e mbœrœ adœke azu sœ kœli ga panœ ga panœ ga lœ Ɔtshœ lœsu nœ Ndjaba. Ataa, azu œ ngba mbœrœ kœgi mershe œdœ mbœrœ kœdonga mokœ nœ Ndjaba.

Soro lœ awa nœ kœyindœrœ

¹⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a mœmœ nene. Ataa œdœ soro nœ 'a œnœ azu kœsœ kœmœ

tœnœ yima yima, soro nœ 'a œnœ ishiri sœ kœkwa tœnœ Ɔlœ dœ Ɔlœ. ¹⁷ Gbambanœ nene, oyo á 'a sœ kœwu tœnœ manda olo teasho, œ sœ kœguma mokœ neke á sœ waa dœ waa yé á gerœ kœropanœ, fœ azœ. ¹⁸ 'A koko lœsu 'a nene ga pa œrœ á a wu, kashe 'a ko lœsu 'a ga pa œneke á a wuwu nene. Gbambanœ nene, œndœ œrœ á a wu didi nene, kashe œndœ œneke á a wuwu nene sœ kœdi tœnœ waa dœ waa.

5

¹ Gbambanœ nene, a wusœ nœ adœke œdœ undu azœ œnœ Ɔshœ asœke á sœ 6ata anda tande kœendi, a sœ dœ anga anda á Ndjaba mœ á sœ waa dœ waa 6a lafo. Œ dœdœ azu dá mœ andanœ ascœmœ dœ kane endje nene. ² Ngœngœ asœke, a sœ kœpulœma azœ mbœrœ á a sœ dœ egerœ ogo adœke a li ga lœ anda œnœ tshalafœ. ³ Œ mbœrœtœ endje kolœnœ adœke a sœ dœ lœba tœ azœ yé a sœsœ kpendronœ nene. ⁴ Adjapu, 6ata á a sœpe damba lœ anda tandœnœ ascœmœ, a pulœma zœ 6ata a gbœ upu. Œ sœsœ adœke a yindœ kœ'eatœ azœ tœ Ɔkœ azœ œnœ tshapashœ nene, a yindœ kœverœ tafœ Ɔkœ azœ œnœ tshalafœ ga panœ mbœrœ adœke œneke á tshuutshu, fa tœ œneke á tshu nene. ⁵ Tsheneke á tshe guma azœ mbœrœ tshambatshœ ascœmœ, kœdœ Ndjaba. Tshe za ishiri nœ ye fœ azœ tœ ndanga nœ Ɔtshœrœ á tshe gbœndœ nœ fœ azœ 6a lafo.

⁶ Mbœerœ tœnœ ataa, a su kolœnœ dœ kœyindœrœ tœ lœsu azœ. A wusœ nœ adœeke ɓata á a sœpe damba lœ ɔkœnœ asœeke, a sœ ɓa ushu tœ anda nœ azœ, lœ ingirinœ tœ Gbozu. ⁷ Gbambanœ nene, a sœ kœero manda kœyindœrœ kashe œ dœdœ manda œneke á a sœ kœewu dœ ala azœ nene. ⁸ Adjapu, a su dœ kœyindœrœ tœ lœsu azœ yé a gbe kœekatœ anda œnœ ɔkœ azœ asœeke mbœerœ kœena kœesœ ndoo dœ Gbozu. ⁹ Kashe ataa œdœ a kœesœ lœ ɔkœ asœeke too a kœegitœ azœ lœnœ, ogo nœ azœ utshunœ kœ kœedœ adœeke a za yanga fœ she. ¹⁰ Gbambanœ nene, œ li adœeke azœ kœ a na ga utshu Kristu mbœerœ adœeke tshe wa ngbanga nœ azœ. Dœ tœnœ ataa, uzu dœ uzu œ gbœ œrœ tshangba œneke á tshe mbœerœ lœ soro ye ɓa pa ɔshœ, too lœ ɔtshœrœ too lœ ekperœ.

O'o tœ upu nœ kœegi ayo

¹¹ Bata á 'a wusœ mara á li adœeke a kpa dœ awa Gbozu asœemœ, 'a sœ kœembœerœ kœ adœeke azu yindœ o'onœ asœemœ. Ndjaba wusœ azœ dœ ɔtshœnœ yé mœ sœ kœegbe adœeke ɓa lœ 'e dœ tœ 'e, 'e wu ndje sœ mœ ye. ¹² 'A kpa yiyindœ kœedonga tœ 'a dœ tœ 'a ɓa utshu 'e nene, kashe 'a sœ kœegbe adœeke 'e donga tœ 'e mbœerœ 'a. Ataa, á 'e kœewusœ kœegi o'o fœ azu á endje sœ kœedonga tœ endje tœ œneke á sœ kœematœ endje ngbi ga tœ ala azu, kashe á endje wuwusœ œneke á sœ ɓa lœsu uzu

nene. ¹³ Œ kœesœ dœ adjapu adœeke 'a wuta agbakindi azu, 'a wuta ataa mbœerœ upu nœ Ndjaba. Kashe œ kœesœ adœeke 'a wuta azu nœ ɔtshœ gbetshelœ, 'a wuta ataa mbœerœ 'e. ¹⁴ Gbambanœ nene, kœyindœsho nœ Kristu ropa azœ, yé a wusœ nœ adœeke uzu bale tshu tœ upu nœ azu kœ, azu kœ tshu dœ she awa bale. ¹⁵ Tshe tshu tœ upu nœ azu kœ mbœerœ adœeke endjeneke á endje sœ dœ soro, kœesœsœ dœ tœnœ mbœerœ endje dœ tœ endje nene, kashe endje sœ dœ tœnœ mbœerœ tsheneke á tshe tshu yé á kwatœ ye ga lœ soro mbœerœ endje.

¹⁶ Mbœerœ tœnœ ataa, kœeto kpesheke, 'a kpa wuwusœ uzu bale tœ mara nœ azu nene. Ataa œdœ 'a kœewu lima sœ Kristu ɓata uzu gbaa, ngœngœnœ asœeke 'a kpa wuwusœ ye atamœ nene. ¹⁷ Œdœ uzu kœengbœtœ ye bale dœ Kristu, tshe wuta tafo uzu ye: œneke á dœ onghoro œrœ yiwa ye, kashe tafo œrœ dá sœ zœ. ¹⁸ Œrœ asœemœ kœ to ɓa ndœ Ndjaba. Tshe gi ayo ga ugurutœ azœ dœ she lœ awa nœ Kristu yé œ za akwa nœ kœegi ayo fœ azœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, lœ awa nœ Kristu, Ndjaba gi ayo ga ugurutœ ye dœ azu kœ; tshe gbege dœ ekperœ nœ endje nene. Yé tshe za o'o nœ kœegi ayonœ asœemœ fœ azœ.

²⁰ Dœ i'iri Kristu dá 'a dœ aayi avwa, yé Ndjaba dœ tœ ye dá sœ kœ'e 'e lœ awa nœ 'a. 'A sœ kœeki fœ 'e dœ i'iri Kristu adœeke 'e zatœ 'e ti adœeke Ndjaba gi ayo ga ugurutœ 'e dœ

she. ²¹ Kristu mboembœrœ lima ekperœ nene, tshe gbœ œtœncœ mbœrœ azœ. Tshe li ga lœ ekperœ nœ ascœmœ mbœrœ adœeke a kœwuta ndjii tœ ala Ndjaba lœ awa nœ ye.

6

¹ Ataa, ɓata á 'a sœ kœmbœrœ akwa awa bale dœ Ndjaba, 'a sœ kœki fœ 'e adœeke 'e wuwu ɔtshœ ɓsu á tshe ma ga ndœ 'e gbambancœ nene. ² Gbambancœ nene, Ndjaba pa adœeke:

«Dœ ɓndœ á mœ sœ lima kœma ɔtshœ ɓsu nœ mœ, mœ dji lima ɓœ.

Dœ olo nœ kœshe, mœ ti kane zœ ga lafo.»

'E wu ngœngœ ascœeke ɓkœ á li dœ Ndjaba kœma ɔtshœ ɓsu nœ ye ga ndœ azu dœeke. Œtœncœ kœdœ olo kœgbœ kœshe.

³ 'A yiyindœ kœmbœrœ œrœ á li adœeke uzu bale te nene mbœrœ 'a yiyindœ nœ adœeke endje kitœ œsœ akwa nœ 'a nene. ⁴ Kashe 'a sœ kœpara lœ œrœ kœ adœeke 'a sœ ɓata ɔtshœ aayi akwa nœ Ndjaba, 'a sœ kœru ɓsu 'a lœ œrœ oyo kœ tœ ɓsu 'a, lœ œrœ kanga kœ œdœ lœ œneke kœ á sœ kœza ɓsu 'a ga lafo. ⁵ Endje ɓi 'a yé œ ko 'a ga lœ kánga, endje tshi azu ga lafo ndœ 'a. 'A mœ dœ œgbœ akwa, 'a lolo olo yé œ zi œrœ nene. ⁶ 'A matœ 'a tœ aayi akwa nœ Ndjaba lœ awa nœ œeyerœ ɓsu 'a, lœ awa nœ kœwuscœrœ nœ 'a, lœ awa nœ ugu ɓsu, lœ awa nœ ɔtshœ ɔtshœ, lœ awa nœ akwa nœ ɔtshœ fshiri, œdœ pe lœ awa nœ adja kœyindœsho

nœ 'a. ⁷ 'A matœ 'a tœ aayi akwa nœ Ndjaba lœ awa nœ kœyisœ adja o'o œdœ mangba gbœgbœ nœ Ndjaba. Kowo nœ 'a kœyi dœ koshe œdœ kœkœ dœ koshe kœdœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii tœ ala Ndjaba.

⁸ Azu sœ kœlisœ 'a, anga endje sœ kœmœ 'a. Azu sœ kœpa ekpe o'o tœ upu nœ 'a, anga endje sœ kœpa ɔtshœ o'o nœ 'a. Azu sœ kœwu 'a ɓata aayi wala andaa 'a sœ kœpa adja o'o. ⁹ Azu sœ kœwu 'a ɓata angbi azu, andaa endje wusœ 'a dœ ɔtshœncœ. Azu sœ kœwu 'a ɓata a'a kœdœ akuzu, andaa 'a sœ dœ soro. Azu sœ kœza djofele fœ 'a, kashe endje wowo 'a nene. ¹⁰ Azu sœ kœza oyo ga tœ ɓsu 'a, andaa 'a sœ kolœ dœ yanga. A'a kœdœ aayi oyo, kashe azu ndjoro te aayi kœgbœrœ mangba 'a. 'A sœ ɓata azu á endje gugu dœ œrœ nene, andaa 'a sœ dœ œrœ kœ.

¹¹ E'e dœ azu Koriti, 'a pa adja o'o fœ 'e, 'a kœrœ ɓsu 'a tœ egerœncœ fœ 'e. ¹² 'A yindœ 'e waa, kashe e'e dá yiyindœ 'a nene. ¹³ Mbœrœ tœncœ ataa, mœ sœ kœpa fœ 'e ɓata mœ sœ kœpa fœ agbolo nœ mœ adœeke, 'e yi ndje ndœ 'a ɓata á 'a yindœ 'e ascœmœ yé œ kœrœ ɓsu 'e tœ egerœncœ fœ 'a.

Polo gbota tshelœ utu azu Koriti

¹⁴ Adja 'e ngbœngbœtœ 'e awa bale dœ azu á endje gugu dœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu ascœmœ nene. Gbambancœ nene, œrœ á sœ ndjii li kœngbœtœ ye dœ ekperœ ye

a? Ingbisho li kœngbɔtœ ye dœ ubu osho ye a? ¹⁵ Kristu li kœdjitœ ye dœ djaboro ye a? Too ga panœ, œrœ gadœ dá yindœ Kristu œ gbɔ awa bale dœ uzu á tshe yiyindœ Kristu nene a? ¹⁶ Œrœ gadœ bale dá li kœngbɔɔa Tepelo nœ Ndjaba dœ andjaba nœ angbɔ azu a? Gbambanœ nene, 'a, 'a kœdœ Tepelo nœ Ndjaba nœ soro ɔata á Ndjaba pa dœ tœ ye adœke:

«Mœ sœ bala yé œ na bala ana ugurutœ endje.

Mœ dœ bala Ndjaba nœ endje yé endje dœ bala azu nœ mœ.»

¹⁷ Mbœrœ tœnœ ataa, Gbozu pa adœke:

«Œ li adœke 'e gitœ 'e tœ endje yé œ sœ kpi.

'E tuturu tœ œrœ uburu nœ endje nene, yé atamœ, mœ yi bala ndœ 'e.

¹⁸ Œmœ Gbozu nœ gbɔgbɔ kɔ, mœ pa adœke mœ dœ bala aba 'e,

yé 'e dœ ndje bala ag-bolo yakoshe œdœ ayawuru nœ mœ.»

7

¹ E'e dœ anga mœ á mœ yindœ 'e waa, œrœnœ asœmœ kɔ á Ndjaba pandœ nœ sœ dœ ɔtshɔnœ mbœrœ azœ. Mbœrœ tœnœ ataa, a vwaratœ azœ tœ œrœ kɔ á mbœrœ adœke ɔkɔ uzu too ishiri uzu sœ dœ uburu. A pa avwara kœsœ adja ayerœ azu lœ kœkpa awa Ndjaba.

Yanga nœ Polo

² 'E kɔrɔ lɔsu 'e fœ 'a! 'A mbœmbœrœ ekperœ fœ uzu bale nene, 'a mbœmbœrœ

adœke uzu bale te nene, 'a bibili ndje anga uzu bale mbœrœ kœgbɔ œrœ tshaabrœ ye nene. ³ Mœ sœsœ kœpa ataa mbœrœ kœwa ɔgbɔ ngbanga ga tœ 'e nene. Gbambanœ nene, mœ pandœ nœ fœ 'e adœke e'e kœdœ azu á 'e sœ ɔa tœ lɔsu 'a, azu á 'a ngbɔtœ 'a bale dœ endje lœ soro too lœ kuzu.

⁴ Mœ za lɔsu mœ tœ egerœnœ ga ndœ 'e, mœ donga tœ mœ mbœrœ 'e waa. Lœ oyo nœ 'a kɔ tœ lɔsu 'a, mœ sœ kolœ dœ gbɔgbɔ œdœ dœ yanga kœropa nœ.

⁵ Ataa ndje dœ lɔkɔ kœwuta 'a ga lœ ogo Masedwane, 'a yaya lima tœ 'a nene. 'A gbɔ tshelœ aka oyo kɔ tœ lɔsu 'a: oyo neke á sœ ɔa shu tœ 'a œdœ awa á sœ ɔa ugurutœ 'a. ⁶ Kashe Ndjaba á tshe sœ kœgi gbɔgbɔ fœ azu neke á endje mɔ, to gbɔgbɔ fœ 'a lœ awa nœ kœyi kumu Tito. ⁷ Yé œ dœdœ kolœ mbœrœ kœyi kumu ye asœmœ dá to gbɔgbɔ fœ 'a nene, kashe lœ awa nœ gbɔgbɔ á tshe gbɔ ɔa ndœ 'e. Tshe pandœ egerœ agbe nœ 'e ndœ kpa kœwu mœ, iki nœ 'e œdœ ɔtshɔ lɔsu nœ 'e ga ndœ mœ, fœ 'a ye. Yé mbœrœ tœnœ ataa, mœ kpa sœ dœ yanga kœropanœ.

⁸ Ataa œdœ mbeti á mœ su fœ 'e kœza oyo ga tœ lɔsu 'e, mœ gbebetshelœ mœ ndœ nœ ngɔngɔnœ asœke nene. Mœ gbe má tshelœ mœ œdœ mœ kœwu má adœke œndœ oyo á mbetinœ asœmœ za fœ 'e œ di nene. ⁹ Kashe ngɔngɔnœ asœke mœ sœ dœ

yanga; œ doédœ mbœrœ á za oyo ga tœ lœsu 'e nene, kashe mbœrœ á oyonœ asœmœ mbœrœ adœeke 'e fatshalœsu 'e. Ataa 'a mboembœrœ ekperœ bale fœ 'e nene gbaa, oyonœ asœmœ, Ndjaba dá yi lima ndœ nœ. ¹⁰ Gbambancœ nene, oyo tœ lœsu á sœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba sœ kœto tœ kœfatshalœsu uzu á sœ kœgi osho ndœ kœshe dœ mara adœeke gbetshelœ sœ mbœrœ toœncœ nene. Kashe oyo tœ lœsu á to tœ tshapashœ asœeke, sœ kœza kuzu.

¹¹ Ngœngœncœ asœeke, 'e wu œrœ tshangba oyo tœ lœsu 'e á sœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba dœke: 'a sœ dœ yanga kœpa o'o tshapa 'e, 'e vwaratœ 'e tœ œneke á ro utshuncœ, 'e sœ kœkpa awa Ndjaba, 'e sœ dœ ogo nœ kpa kœwu mœ, 'e sœ kœzatœ 'e ga tœ akwa yé œ sœ kœza djofele fœ uzu á tshe mbœrœ lima ekperœ. Kœkœ asœmœ sœ kœma ngbi adœeke 'e gugu lima dœ upu lœ o'onœ asœmœ nene.

¹² Ataa œdœ mœ kœsu lima mbeti asœeke fœ 'e, œ sœsœ lima mbœrœ uzu á tshe mbœrœ ekperœ nene, œ sœsœ ndje lima mbœrœ tsheneke á endje mbœrœ ekperœ fœ she nene. Kashe œ sœ lima mbœrœ kœma 6a utshu 'e 6a tœ ala Ndjaba adœeke ogo nœ 'e ga ndœ 'a sœ tœ egerœncœ. ¹³ Mbœrœ toœncœ ataa, œrœ á 'e mbœrœ to gbœgbœ fœ 'a.

Ɛ doédœ kolœ mbœrœ toœncœ nene, kashe 'a sœ dœ yanga kœropa nœ kœwu mara á Tito sœ lima dœ yanga

mbœrœ á 'e mbœrœ lima adœeke lœsu ye sœ ziti. ¹⁴ Ɛdœ mœ kœsœ kœdonga tœ mœ tœ upu nœ 'e 6a utshu ye, œ sœ mbœrœ á 'e zaza ókó fœ mœ nene. Kashe 6ata o'o kœ á 'a pa fœ 'e kœdœ adja o'o, awa bale ndje, kœdonga tœ 'a tœ upu nœ 'e 6a utshu Tito wuta ndje adja o'o. ¹⁵ Yé ataa, lœkœ á tshe kœsœ kœgbe dœ mara á 'e zatœ 'e fœ she œdœ dœ mara á 'e za osho kœsœ fœ she dœ kœkpa awa ye dopancœ, kœyindœsho nœ ye ga ndœ 'e sœ kœgerœ toœncœ. ¹⁶ Mœ sœ dœ yanga mbœrœ kœza lœsu mœ djigi á mœ za ga pa 'e.

8

Kœto œrœ dœ lœsu nœ yanga

¹ Alaya, 'a yindœ nœ adœeke 'e wusœ mara á Ndjaba ma œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ azu Ikrizia 6a lœ ogo Masedwane. ² Lœ oyo ndjoro tœ lœsu endje, endje sœ dœ egerœ yanga. Yé ataa endje sœ lœ egerœ oyo gbaa, endje to œrœ kœrosœ nœ. ³ Ɛmœ kœdœ timuncœ, endje to œrœ lindœ kœgbbœ œrœ nœ endje. Endje to œerrr tœpanœ kpuru. Endje to œerœncœ lindœ gbetshelœ nœ endje. ⁴ Endje shendœ kœyu 'a adœeke 'a za awa fœ œne doé œne ngbœtœ œne dœ 'a tœ upu nœ kœvwa œrœ fœ ayindœ Ndjaba 6a lœ ongbo Yerusaleme. ⁵ Endje to œrœ kœrosœ œneke á 'a gbe má adœeke endje to. Utshuncœ, endje zatœ endje fœ Gbozu, yé manda nœ, endje zatœ

endje fœ 'a lindœ œrœ á Ndjaba yindœ noe. ⁶ Mbœrœ toenœ ataa, 'a ki fœ Tito adœeke tshe na 6a ndœ 'e 6a zœ œ mbœrœ udu akwa noe otsho lœsunœ asœmœ œrr ga tœ ndœngalœnœ, akwanœ á tshe te lima kœmbœrœ toenœ asœmœ. ⁷ 'E sœsœ dœ oyo œrœ bale nene: kœyindœrœ, kœwusœ kœpa o'o, kœwusœrœ, egerœ ogo kœmbœrœ akwa œdœ pe kœyindœsho á 'a yisœ noe fœ 'e. Mbœrœ toenœ ataa, 'a yindœ noe adœeke 'e ma ndje tœ 'e tœ aayi kœgbœrœ lœ kœto œrœ noe 'e dœ lœsu noe yanga.

⁸ Œ dœdœé awa o'o dá mœ sœ kœza fœ 'e nene, kashe mœ kœsœ kœpandœ kœmbœrœ œrœ dœ yanga noe anga azu fœ 'e, mœ sœ kœza awa fœ 'e adœeke 'e tondœ adja kœyindœsho noe 'e. ⁹ Gbambanœ nene, 'e wusœ otsho lœsu noe Gbozu noe azœ dœ Yisu Kristu ye. Ataa tshe dœ lima ayi kœgbœrœ gbaa, tshe zatœ ye tœ ayi oyo mbœrœ 'e adœeke 'e gbœ œrœ ndjoro lœ oyo noe œne.

¹⁰ Ataa, mœ sœ kœza gbetshelœ noe mœ lœ upunœ asœeke fœ 'e: œ li dœ 'e adœeke 'e mbœrœ kolœ akwa 6ata á 'e mbœrœ lima ungu utshunœ, e'e lima kœdœ azu á 'e gbœ gbetshelœnœ asœmœ utshunœ œdœ aayi kœmbœrœ toenœ dœ akwa. ¹¹ Ataa, ngœngœ asœeke, 'e mbœrœ adœeke akwanœ asœmœ ka. 'E mbœrœ akwanœ dœ lœsu 'e bale adœeke œ ka 6ata á 'a pa toenœ yé dœ toenœ ataa, lindœ kœgbœrœ noe 'e.

¹² Gbambanœ nene, œdœ uzu kœza lœsu ye bale ga panœ, Ndjaba œ yindœ œrœ noe uzunœ asœmœ á tshe to dœ kœgbe dœ œrœ á tshe sœ dœ toenœ, kashe œ dœdœé dœ kœgbe dœ œneke á tshe gugu dœ toenœ nene.

¹³ Œ sœsœ adœeke uzu ko œrœ noe ye kœ mbœrœ kœshe dœ anganœ á kpa kœsœ œnœ ye lœ oyo nene, kashe œ li adœeke tshe kurutshelœnœ li toenœ œ li. ¹⁴ Mbœrœ toenœ ataa, e'e kœdœ aayi kœgbœrœ yé œ li adœeke 'e ti kane endjeneke á endje gugu dœ œrœ nene ga lafo. Manda noe, œdœ 'e kœgugu dœ œrœ nene yé á endje sœ dœ toenœ ndjoro, endje li kœti ndje kane 'e ga lafo. Atamœ dá 'e liili, ¹⁵ 6ata á endje sú 6a la Buku noe Ndjaba adœeke:

«Uzu á tshe rœ lima rœgo ndjoro, œ ngbangba tshaabrœ ye nene, yé tsheneke á tshe rœ lima teasho, sœ dœ œrœ ndjoro.»

Tito œdœ pe anganœ

¹⁶ 'A gi otshœrœ fœ Ndjaba á tshe za egerœ ogo noe kœmbœrœ awa bale 6ata á 'a sœ ndje dœ toenœ, fœ Tito adœeke tshe mbœrœ fœ 'e. ¹⁷ Tito yindœ kœyœndœrœ noe 'a. Ga panœ dœmœ, tshe kpa yi lima ndœ noe dœ tœ ye adœeke œne na 6a ndœ 'e. ¹⁸ 'A vwa she awa bale dœ anga aya azœ á azu Ikrizia kœ sœ kœdonga she tœ upu noe kœyisœ Otsho O'o. ¹⁹ Ga panœ, azu Ikrizia dá ke she adœeke tshe ro tœ awanœ bale dœ 'a mbœrœ kœmbœrœ

akwa nœ ɔtshɔ ɔlsu. 'A sœ kœmbœrœ akwanœ mbœrœ mokɔ nœ Gbozu dœ tœ ye œdœ kœmbœrœ œrœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ.

²⁰ 'A sœ kœmbœrœ adœke azu gbagbagbara 'a tœ mara kœkurutshelœ ngendja ndjoro á 'a sœ kœgbɔndœ nœ nene. ²¹ 'A yiyindœ kœmbœrœ kolœ ɔtshœrœ ga tœ ala Gbozu nene, kashe 'a yi ndje ndœ kœmbœrœ ɔa tœ ala azu kɔ.

²² 'A vwa azunœ bisha tœ awanœ bale dœ anga aya azœ á 'a sœ kœwu ɔlsu ye ɔɔ dœ ɔɔ, yé tshe sœ dœ egerœ ogo kœmbœrœ akwa dœ ɔtshɔ ɔlsu. Kashe ngɔngɔnœ asœke, egerœ ogo kœmbœrœ akwa dœ ɔtshɔ ɔlsu nœ ye kpa gerœ kœrosœ nœ. Gbambanœ nene, tshe ma ɔtshɔ ɔlsu nœ ye ga ndœ 'e. ²³ Tœ upu nœ Tito, œshe kœdœ yanga mœ á 'a na tœ awa bale dœ she ɔa ndœ 'e, œshe ndje kœdœ uzu á 'a sœ lœ ama akwa bale dœ she. Kashe tœ udu aya azœ bisha asœke, azu Ikrizia dá vwa endje fœ 'e yé endje sœ kœmbœrœ akwa mbœrœ mokɔ nœ Kristu. ²⁴ 'E ma fœ endje adœke 'e yindœ endje tako mbœrœ á azu Ikrizia kœyindœ nœ yé á kœwusœ nœ adœke 'a sœ kœdu okoro 'a mbœrœ 'e.

9

O'o tœ upu nœ kœti kane ayindœ Ndjaba

¹ Adja ádá adœke mœ su mbeti fœ 'e tœ upu nœ kœti kane ayindœ Ndjaba ɔa lœ ongbo Yerusaleme gugu nene. ² Gbambanœ nene,

mœ wusœ ɔtshɔ gbetshelœ nœ 'e ye, yé mœ sœ kœdu okoro mœ tœ upu nœ 'e fœ azu ogo Masedwane adœke: «Azu Akayi gumatœ endje kœto œrœ dœ ngbugu á ro lima utshunœ asœke.» Egerœ ogo kœmbœrœ akwa dœ ɔtshɔ ɔlsu nœ 'e ndjingivwi azu Ikrizia ndjoro. ³ Mœ vwa anga aaya azœ fœ 'e mbœrœ adœke kœdu okoro mœ mbœrœ 'e tœ upunœ asœmœ kœsœsœ gbambanœ nene. Mœ yindœ nœ adœke 'e kotœ 'e ga lœ vola ɔata á mœ pa lima ndœ nœ. ⁴ Gbambanœ nene, œdœ 'a kœna ɔa zœ awa bale dœ azu ogo Masedwane yé á kœgbɔ 'e á 'e kœgugumatœ 'e nene, 'a gbɔ tshula mbœrœ á 'a ko adja ɔlsu 'a ga pa 'e. Yé atamœ, tshulanœ œdœ ndje œnœ 'e. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ gbe dœ ɔtshœnœ adœke mœ vwa aaya azœ asœke utshunœ ɔa ndœ 'e mbœrœ kœngbɔɔa œrœ á 'e pa lima tœnœ. Ataa œ kœsœ zœ á mœ yikumumœ ga zœ, œ ma adœke 'e to dœ ɔlsu 'e bale kashe œ dœdœ dœ ɔlsu bisha nene.

⁶ 'E gbe dœ o'o asœke kane: uzu á tshe lu ngwarœ teasho, tshe kɔ ndje teasho, yé tsheneke á tshe lu ndjoro, tshe kɔ ndje ndjoro. ⁷ Œ li adœke uzu dœ uzu to ɔata á ɔlsu ye yindœ nœ, kashe dœ oyo tœ ɔlsu ye too adœke uzu kakapa ye nene. Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ uzu á tshe sœ kœto œrœ dœ yanga. ⁸ Yé Ndjaba li tœ kœgi tshelœ aka anga œrœ kɔ ga

mangbanœ fœ 'e mbœrœ adœke 'e sœ kolœ dœ œrœ á li, yé ga panœ dœmœ 'e sœ dœ œrœ yeka á kœsœ koeto ndœ ɔtshɔ akwa kɔ. ⁹ Bata á endje sú ɓa la Buku nœ Ndjaba adœke:

«Tshe kurutshelœ œrœ, œ to fœ aayi oyo,

yé mara kœmbœrœ œrœ nœ ye ndjii sœpe waa dœ waa.»

¹⁰ Ndjaba á tshe sœ koeto indji ngwarœ fœ aayi kœlu ngwarœ œdœ kœzirœ, tshe to bala indji ngwarœ kɔ á 'e gbe dœ tœnœ fœ 'e. Tshe mbœrœ adœke 'e mbœrœ œrœ á sœ ndjii waa dœ waa. ¹¹ Tshe fa 'e tœ aayi kœgbœrœ dœ mara kɔ œdœ dœ ada ɔlɔ kɔ mbœrœ adœke á 'e kœkakatœ koeto œrœ fœ anga 'e nene. Ataa, azu ndjoro œ gi mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e mbœrœ œrœ á 'e sœ koeto fœ endje lœ awa nœ 'a. ¹² Gbambanœ nene, akwa á 'e sœ kœmbœrœ tœnœ sœsœ kolœnœ adœke ayindœ Ndjaba gbɔ œrœ á endje gbe dœ tœnœ nene, kashe œ sœ ndje kœmbœrœ adœke azu ndjoro gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ tœnœ.

¹³ Azu ndjoro á endje wu adœke akwanœ asœke sœ dœ ádá waa, endje donga bala Ndjaba mbœrœ mara kœmbœrœtœ 'e lindœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu asœmœ. Endje donga ndje Ndjaba mbœrœ mara á 'e kurutshelœ œrœ nœ 'e tœ endje œdœ tœ anga azu kɔ. ¹⁴ Endje za bala avwala mbœrœ 'e dœ kœma kœyindœsho nœ endje ga ndœ 'e mangba ɔtshɔ lœsu á ropa nœ, á Ndjaba za fœ 'e.

¹⁵ Kaka adœke a gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ koetorœ nœ ye á ropa œrœ kɔ.

10

Kægi o'o nœ Polo tœ upu nœ koetɔ meza pa akwa nœ ye

¹ Œmœ Polo, mœ sœ kœpa fœ 'e dœ tœ mœ dœ ɔmɔ lœsu œdœ dœ ɔtshɔ lœsu nœ Kristu adœke, anga azu sœ kœpa adœke œdœ mœ kœsœ ugurutoe 'e, mœ sœ kœzatœ mœ ga ati ga ndœ 'e, yé œdœ mœ kœgugu ugurutoe 'e nene, mœ gbɔɔgbɔ ga ndœ 'e. ² Mœ sœ kœeki fœ 'e adœke 'e kakapa mœ adœke mœ mbœrœ œrœ dœ ɔgbɔ, lɔkɔ á mœ kœna ɓa ndœ 'e nene. Gbambanœ nene, mœ gbe kœyisœ gbɔgbɔ nœ mœ fœ azu á endje sœ kœpa adœke 'a sœ kœmbœrœ akwa tœ mara nœ azu nœ tshapashɔ.

³ Œ sœ adjapu adœke a'a kœdœ azu tshapashɔ, kashe 'a sœsœ kœnga koshe dœ mara nœ adja azu tshapashɔ nene. ⁴ Lœ kœnga koshe nœ 'a, œrœ kœnga dœ koshe nœ 'a toto ɓa ndœ azu nene, kashe gbɔgbɔnœ to ɓa ndœ Ndjaba mbœrœ kœndi tshelœ gbɔgbɔ nœ ayingba. 'A sœ kœndi tshelœ gbetshelœ nœ egerœ kumu ⁵ œdœ gbɔgbɔ kɔ á sœ kœza egerœ kumu adœke azu kœwuwusœ Ndjaba nene. 'A sœ kœmbœrœ adœke endje fa gbetshelœ nœ endje kɔ mbœrœ adœke endje mbœrœtœ endje lindœ Kristu. ⁶ Yé lɔkɔ á 'e kœsœ kœmbœrœtœ 'e dœ ɔtshɔnœ, 'a kpalatœ 'a nene kœza djofele fœ endjeneke á endje

sœsœ koemboerœtœ endje dœ awance nene.

⁷ E sœ kœwu kolœ tshapa œrœ. Ædœ anga uzu kœgbe adœke œne koedœ uzu nœ Kristu, tshe gbetshelœ ye tœ œrœ asœke kane: azœ koedœ azu nœ Kristu awa bale dœ she ndje. ⁸ Ataa œdœ mœ kœdu okoro mœ tœ tshagbozu á Gbozu Yisu za lima fœ mœ, mœ sœ dœ tshula mbœrœ tœnœ nene. Tshe za lima fœ mœ mbœrœ kœguma 'e, kashe œ doédœ mbœrœ adœke œ ndi 'e nene. ⁹ Mœ yiyindœ nœ adœke mbeti nœ mœ á mœ su za awa fœ 'e nene. ¹⁰ Gbambanœ nene, anga azu sœ kœpa adœke: «Mbeti nœ Polo liili dœ pe gbœgbœ, kashe lœkœ á tshe kœsœ ugurutœ azœ, tshe mœmœ yé mara kœpa o'o ye lili nene.» ¹¹ Æ li adœke uzu á tshe pa mara o'o ataa wusœ nœ dœ otshœnœ adœke, mara á 'a su dœ mbeti nœ 'a lœ ingirinœ, tshetœ maranœ asœmœ dá 'a mbœrœ dœ tœnœ œdœ 'a kœsœ ba ugurutœ 'e.

¹² A yiyindœ kœzatœ 'a awa bale too kœzatœ 'a bœta anga azu á endje sœ kœdonga tœ endje dœ tœ endje asœmœ nene. Gbambanœ nene, endje koedœ agbakindi azu. Endje sœ kœwutœ endje dœ tœ endje. Endje sœ kœzatœ endje bœta kœgerœ œrœ. ¹³ Tœ a'a nœ 'a, 'a sœ dœ egerœ kumu adœke 'a rosœ mapaka kœ nene, kashe 'a mbœrœ akwa kolœ kpœtœ ama osho neke á Ndjaba to fœ 'a, yé á yindœ nœ adœke 'a wuta œerrr bœ ndœ 'e. ¹⁴ Gbambanœ nene, a'a

dá dœ adja azu utshunœ á 'a na dœ Otshœ O'o nœ Kristu fœ 'e. 'A roropa mapaka nœ akwa nœ 'a nene ataa œdœ 'a kœroro má ga ndœ 'e nene. ¹⁵ Dœ tœnœ ataa, 'a sœsœ kœdu okoro 'a kœropanœ mbœrœ akwa nœ anga angbi azu nene, kashe 'a wusœ nœ adœke kœyindœrœ nœ 'e œ gerœ yé 'a kpa mbœrœ adœke œ sœ kolœ kœgerœ tœnœ lindœ mapaka nœ 'a. ¹⁶ Manda nœ, 'a na kœyisœ Otshœ O'o ba lœ anga angbi ogo djagakele 'e. Ataa, 'a du okoro 'a mbœrœ akwa nœ anga angbi azu á endje mbœrœ bœ tœ osho akwa nœ endje nene.

¹⁷ Andaa, endje sú bœ la buku nœ Ndjaba adœke: «Ædœ uzu kœyindœ kœdu okoro ye, tshe du okoro ye tœ œneke á Gbozu mbœrœ.» ¹⁸ Gbambanœ nene, endje dodonga uzu á tshe sœ kœzatœ ye mbœrœ gbetshelœ nœ ye dœ tœ ye bale nene, kashe endje donga tsheneke á Gbozu sœ kœema o'o tœ upu nœ ye.

11

Polo œdœ aayi avwa nœ wala

¹ Mœ yindœ nœ adœke 'e ru lœsu 'e tœ o'o mœ á sœ bœta œnœ ayi iyi. Adja 'e ru lœsu 'e tœ mœ. ² Mœ sœ dœ úkú tœ upu nœ 'e waa, yé úkúnœ asœmœ to bœ ndœ Ndjaba. Gbambanœ nene, mœ pandœ kœko 'e fœ anga yakoshe bale adœke 'e i she, yakoshœnœ koedœ Kristu. Yé mœ gbe ndœ kœema 'e fœ she bœta akpœ

yawuru á tshe wuwu damba sœ yakoshe nene. ³ Kashe mœ sœ dœ awa adœke, ƒata á yakoro fara lima Eva dœ ekpe ɔtshɔ ye, mœ sœ kœgbe adœke anga uzu fafara ndje kœwusœrœ nœ 'e yé œ gi 'e zara tœ mara á 'e zatœ 'e yé á sœ yerœ ga ndœ Kristu nene. ⁴ Gbambanœ nene, mœ wu adœke œdœ anga uzu kœna kœmindœ anga angbi Yisu á 'a mimindœ ye fœ 'e nene, 'e sœ kolœ kœdji she; 'e sœ kœyindœ ishiri á sœ kpi tœ Ishiri neke á 'e gbɔ lima; 'e sœ ndje kœyindœ ɔtshɔ O'o á sœ kpi tœ œneke á 'a yi lima sœ nœ fœ 'e.

⁵ Azu á 'e sœ kœwu endje ƒata agboro aayi avwa nœ 'e asœmœ, roropa mœ nene.

⁶ Ataa mœ wuwusœ kœpa o'o dœ ɔtshɔnœ nene gbaa, kashe œ dœdœ tœ upu nœ kœwusœrœ nene. 'A yi lima sœ nœ fœ 'e para œdœ dœ mara kɔ.

⁷ Lɔkɔ á mœ yisœ ɔtshɔ O'o nœ Ndjaba fœ 'e, mœ yi lima sœ nœ gbambanœ. Mœ za lima tœ mœ ga ati mbœrœ kœti 'e ga lafo. Ataa, œrœnœ á mœ mbœrœ asœmœ kœdœ ekperœ a? ⁸ Azu tshelœ anga angbi Ikrizia dá to lima œrœ fœ mœ, yé œ ma lima tœ ye adœke mœ sœ kœshe mbœrœ endje mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ 'e. ⁹ Yé dœ lɔndɔ á mœ sœ lima ƒa ndœ 'e, ataa mœ sœ lima dœ ogo œrœ gbaa, mœ yɔyɔndœ œrœ tshaabrœ uzu bale nene. Gbambanœ nene, aaya azœ á endje to ƒa lœ Masedwane dá na lima dœ œrœ á mœ gbe

lima dœ tœnœ fœ mœ. Mœ gbɔndœtœ mœ lima mbœrœ kœdœdœ egerœ kongba pa 'e nene, yé mœ gbɔndœtœ mœ kolœ atamœ waa dœ waa. ¹⁰ Lœ awa nœ adja o'o nœ Kristu á sœ lœ mœ, mœ sœ kœpa tœnœ ngbi adœke: uzu bale ƒa lœ ogo Akayi œ li kœkɔ mœ tœ upu nœ kœdongatœshonœ asœmœ nene. ¹¹ Mbœrœ gadœ á mœ pa o'onœ asœmœ a? (E sœ kœma adœke mœ yiyindœ 'e nene a? Ndjaba wusœ nœ dœ adœke mœ yindœ 'e ye!

¹² Mœ sœpe kolœ kœmbœrœ ƒata á mœ mbœrœ ngɔngɔ nœ asœke mbœrœ á kœgi ekpe gbetshelœ lœ azu á endje sœ kœdu okoro endje ƒata endje liili dœ 'a. ¹³ Azunœ asœmœ kœdœ aayi avwa nœ wala, endje sœ kœfatœ endje adœke œne kœdœ aayi avwa nœ Kristu. ¹⁴ Anga œrœ bale kœkatœ ama osho ti ɔɔ ndœnœ gugu kpœtœmœ nene, Satana dœ tœ ye sœ kœfatœ ye tœ andjelu nœ ɔɔ. ¹⁵ Ataa œdœ aayi akwa nœ ye kœsœ kœfatœ endje adœke œne kœdœ aayi akwa á œne sœ ndjii, œ dœdœ upu kœkitœ œsœnœ nene. 'Ba tœ ndɔngɔlɔnœ, endje gbɔ kolœ œrœ neke á liili dœ akwa nœ endje.

Polo shi gbi lœ kœwu oyo

¹⁶ Mœ kpa sœ kœpa o'onœ asœmœ adœke: uzu bale zaza mœ ƒata ayi iyi nene. Kashe œdœ 'e kœgbe adœke mœ sœ dœ iyi, 'e yindœ nœ adœke mœ sœ dœ tœnœ mbœrœ adœke mœ donga tœ mœ

ndje teasho. ¹⁷ Adjapu, œeneke á mœ sœ kœpa tœncœ ngŏngŏ asœeke, mœ sœsœ kœpa b̄ata á Gbozu yindœ nœ nene, kashe mœ sœ kœpa b̄ata mœ sœ dœ iyi lœ kœza l̄osu mœ ga pa œeneke á mœ sœ kœdongatœ mœ tœncœ. ¹⁸ B̄ata á azu ndjoro sœ kœdonga tœ endje tœ œerœ nœ endje œncœ tshapashŏ, œmœ ndje mœ donga ndje bala tœ mœ. ¹⁹ E'e dœ azu á 'e sœ dœ kœwusœtœ, 'e yindœ nœ dœ tœ 'e kœru l̄osu 'e tœ aayi iyi. ²⁰ E sœ kœru l̄osu 'e adœeke endje mbœerœ œerœ b̄ata akanga fœ 'e, endje gb̄otœ œerœ nœ 'e, endje fara 'e, endje wu 'e gbambanœ tœ ala endje yé œ da ala 'e. ²¹ Mœ sœ dœ tshula kœpa adœeke a'a kœdœ azu á 'a mœmœ.

Andaa, o'o á endje sœ kœpa tœncœ, mœ sœ kœpa b̄ata ayi iyi: œmœ ndje, mœ lii kœpa tœncœ. ²² Endje sœ kœdonga tœ endje adœeke œene kœdœ Aebre, œmœ ndje kœdœ Ebre! Endje kœdœ azu ogo Israyele, œmœ ndje kœdœ uzu ogo Israyele! Endje kœdœ aata Abrayamo, œmœ ndje kœdœ atanœ. ²³ Endje kœdœ aayi akwa nœ Kristu, œmœ ndje, mœ mbœerœ akwa nœ ye kœropa endje. Mœ sœ kœpa o'o b̄ata mœ sœ dœ iyi. Mœ mœ lima lœ akwa kœrosœ endje, endje za mœ ga lœ k̄anga kœropa endje, endje ŋi mœ kœrosœ endje, mœ li lima ga lœ kuzu awa ndjoro kœrosœ endje. ²⁴ Ayuda sœ mœ dœ ndjapa zazu bale dœ ndjokpa dœ mindu dœ amanœ vana.

Endje sœ mœ ataa awa mindu. ²⁵ Azu ogo Roma sœ mœ dœ ndjapa awa votŏ yé œ ve mœ dœ badja awa bale. Mœ nduru dœ agba awa votŏ yé œ mbœerœ olo bale dœ butshŏ bale la ungu. ²⁶ Lœ ana nœ mœ ndjoro á mœ na dœ ada mœ, œgbŏ œerœ á wuta ga tœ mœ to b̄a tœ ungu á sœ kœtu ga lœ agba too b̄a ndœ aayi angba; œgbŏ œerœ á to b̄a ndœ anga mœ dœ Ayuda too b̄a ndœ angbi azu; œgbŏ œerœ á wuta ga tœ mœ b̄a lœ ongbo too b̄a lœ kpagagasho, œ wuta ga tœ mœ b̄a la ungu ingbiri œdœ b̄a ugurutœ ekpe azu á endje pa adœeke œene kœdœ azu nœ Kristu. ²⁷ Mœ mœ dœ akwa yé œ wu oyo waa. Kpala kpala, mœ lolo olo nene; mœ sœ kœsœ dœ ogo kœzirœ œdœ pe dœ ogo ungu yé œ sœ kœmbœerœ lima adœeke mœ sœ kœyotshelœema mœ kpala kpala. Mœ wu oyo dœ izi œdœ tœ upu nœ lœba waa. ²⁸ Tœ kœdi udu œerœncœ kŏ nene, ŏl dœ ŏl mœ sœ kœgbe dœ Ikrizia para kŏkŏ. ²⁹ Œdœ anga uzu nœ Kristu kœmœ, ngbewo mœ mœ ndje ye. Œdœ anga kœtitœ ye tœ kœyindœerœ, ngbewo l̄osu mœ sœ kœka mœ.

³⁰ Œ kœsœ adœeke mœ donga tœ mœ, mœ donga tœ mœ tœ kœmœ nœ mœ. ³¹ Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu á endje sœ kœdonga she waa dœ waa, wusœ nœ adœeke mœ sœsœ kœpa wala nene. ³² Lŏkŏ á mœ sœ lima b̄a lœ Damaseke, gbozu á tshe sœ kœmbœerœ akwa nœ gbozugo Aretase,

ko azu 6a tœ manda ongbo mbœrœ á endje kœza mœ. ³³ Kashe endje za mœ ga lœ kingi yé œ yi mœ ga ati 6a ushu lœ anga ogoro bale á sœ lœ egerœ muru nœ ongbonœ, yé á mœ kpa.

12

Gbozu yisœ œrœ lœ ulu fœ Polo

¹ Æ li adœke mœ donga tœ mœ ataa œ gugu dœ ádá nene gbaa. Kashe ngœngœnœ asœke mœ yindœ kœpa o'o tœ upu nœ kœwu œrœ lœ ulu œdœ tœ upu nœ kœma œrœ á Gbozu yisœ nœ fœ mœ.

² Manda ungu ndjokpa dœ vana, mœ wusœ anga uzu nœ Kristu bale á Ndjaba ti she œrrr 6a lafo 6a ndœ ye. Ædœ undu ye dá œ adja lima ga lafo too œdœ ulu dá mœ lu, mœ wuwusœ nœ nene, kashe kolœ Ndjaba kuti ye dá wusœ nœ.

³⁻⁴ Adjapu, mœ wusœ nœ adœke Ndjaba ti uzunœ asœmœ œrrr 6a lœ paradizo. (Ædœ undu ye dá œ adja ga lafo too œdœ ulu dá mœ lu, mœ wuwusœ nœ nene, kashe kolœ Ndjaba kuti ye dá wusœ nœ). Ba zœ, tshe dji o'o á azu lili kœpa tœnœ nene yé endje zaza ndje awa fœ uzu bale 6a pa œshœ kpa kœpa tœnœ nene.

⁵ Mœ donga bala tœ mœ tœ upu nœ uzunœ asœmœ ye, kashe tœ œmœ nœ mœ, mœ donga bala kolœ tœ mœ tœ kœmœ nœ mœ. ⁶ Ædœ mœ kœyi má ndœ kœdonga tœ mœ, mœ sœ má dœ iyi nene, mbœrœ mœ pa má adja o'o. Kashe

mœ sœ kœkpawa kœdonga tœ mœ. Gbambanœ nene, mœ yiyindœ nœ adœke endje gbœ gbetshelœ neke á ropa œrœ á endje sœ kœwu mœ kœmbœrœ tœnœ too œneke á endje sœ kœdji 6a ndœ mœ nene.

⁷ Yé mbœrœ kœmarœnœ asœmœ á ro lima panœ ye, kparawa adœke mœ dodonga tœ mœ nene, Satana za kobœ ga lœ œkœ mœ lœ awa nœ andjelu nœ ye á tshe sœ kœbi mœ kparawa adœke mœ dodonga tœ mœ nene. ⁸ Tœ upunœ asœke, mœ za avwala fœ Gbozu awa votœ adœke tshe gi kobanœ lœ œkœ mœ ye.

⁹ Tshe gi fœ mœ adœke: «Ïtshœ lsu nœ mœ ga ndœ zœ li dœ 6œ ye. Gbœgbœ nœ mœ œ matœ ye œdœ 6œ kœmœmœ.» Mœ gbe kœdonga tœ mœ tœ kœmœ nœ mœ mbœrœ adœke gbœgbœ nœ Kristu kœsœ ga pa mœ. ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ sœ dœ yanga lœ kœmœ, lœ kœgu osho, lœ œrœ neke á mœ yiyi má kœmbœrœ tœnœ nene, lœ œrœ kanga œdœ lœ œneke á sœ kœza lsu mœ ga lafo tœ upu nœ Kristu. Gbambanœ nene, lœndœ á mœ kœsœ dœ kœmœ, dœ lœndœnœ asœmœ dá mœ sœ kœsœ dœ gbœgbœ.

Lœsu Polo sœ ga lafo tœ upu nœ azu Koriti

¹¹ Mœ sœ kœpa o'o 6ata mœ sœ dœ iyi, kashe e'e dá shosho mœ ndœ nœ. E'e dá pa má o'o tshapa mœ. Gbambanœ nene, ataa mœ sœ gbambanœ gbaa, agboro aayi avwanœ asœmœ, ro-ropa mœ nene. ¹² Yé dœ lœkœ

á mœ sœ lima 6a ndœ 'e, mœ mbœrœ lima akwa dœ ugu lœsu, yé Ndjaba mbœrœ ambárá afá dœ afá œdœ pe akwa nœ gbɔgbɔ ndjoro lœ awa nœ mœ. Ambáránœ ascœmœ ngbangbangba sœ kœma adœke œmœ kœdœ adja ayi awa. ¹³ Œrœ gade dá mœ ko fœ anga ngbi Ikrizia yé á tshaapu kœko toœnœ fœ 'e a? Mbœrœ á mœ yɔyɔndœ œrœ 6a ndœ 'e nene a? 'E wu oyo mœ tœ mara á mœ sœsœ ndjii nene ascœmœ.

¹⁴ Mœ ndo kœna votɔ ana gene nœ mœ ga ndœ 'e ye, yé mœ yɔndœ œrœ tshaabrœ 'e nene. E'e dá mœ sœ kœpara 'e, kashe œ doédœ œrœ nœ 'e nene. Gbambanœ nene, œ doédœ agbolo dá ngbɔ6a œrœ fœ agbozu nœ endje nene, kashe agbozu dá ngbɔ6a fœ agbolo nœ endje. ¹⁵ Tœ œmœ nœ mœ, mœ sœ dœ yanga kœndi œneke kɔ á mœ sœ dœ toœnœ œdœ kœzatœ mœ djigi fœ 'e. Œdœ mœ kœyindœ 'e tɔpanœ kpuru ataa, 'e yindœ mœ kœrosœ nœ nene a?

¹⁶ Adja 'e wusœ nœ adœke mœ yɔyɔ lima ndœ œrœ tshaabrœ 'e nene. Kashe anga endje ugurutœ 'e pa adœke mœ na dœ afara mbœrœ kœko œrœ tshaabrœ 'e. ¹⁷ 'E za tsheneke á 'e gbe kœza she ugurutœ azu á mœ vwa endje fœ 'e: mœ ko œrœ tshaabrœ 'e lœ awa nœ anga bale ugurutœ endje a? ¹⁸ Mœ shosho Tito adœke tshe na ga ndœ 'e, mœ vwa she awa bale dœ aya azœ á 'e wusœ ye. Tito ko œrœ tshaabrœ 'e a? A'a dœ she, 'a mbœmbœrœ lima œrœ dœ

she dœ gbetshelœ bale nene a? 'A sœsœ ndje lima kœza awa tshebabale nene a?

¹⁹ Katshatsha 'e sœ kœgbe adœke 'a sœ kœpara awa kœpa ngbanga 6a utshu 'e a? Œ! 'A sœ kœpa o'o lœ awa nœ Kristu 6a utshu Ndjaba. Yé e'e dœ aaya 'a á 'a yindœ 'e waa, 'a sœ kœpa o'onœ ascœmœ fœ 'e ataa mbœrœ á kœgi 'e lœ kœyindœrœ ga utshunœ. ²⁰ Mœ sœ dœ awa adœke dœ lɔkɔ á mœ kœwuta ga ndœ 'e, 'e mbœrœtœ 'e kpi tœ œneke á mœ yindœ nœ yé œ gbɔ ndje mœ kpi tœ œneke á 'e gbe dœ toœnœ. Mœ sœ dœ awa adœke mœ gbɔ œbœrœ œdœ úkú, ókó œdœ kœsœ dœ gbetshelœ kpi, kœpa ekpe o'o œdœ kœdondœrœ, kœtshapu kœlisœ uzu œdœ pe djingili. ²¹ Mœ sœ dœ awa adœke mœ kpa kœna ga ndœ 'e, Ndjaba nœ mœ zaza tshula ga tœ ala mœ 6a utshu 'e nene, yé á mœ kœkiki nene mbœrœ azu ndjoro á endje mbœrœ lima ekperœ utshunœ yé á tshaapu kœfatshalœsu endje tœ œrœ uburu nœ endje, tœ ekpe ɔtshɔ endje œdœ tœ angba budu nœ endje.

13

Ndangɔlɔ kœmi upu nœ Polo

¹ Awa votɔ kœna mœ ga ndœ 'e dœke. Œdœ atimu bisha too votɔ kœpa o'o ama endje bale, endje wa o'o ye. ² Mœ sœ dœ o'o bale kœpa fœ azu á endje mbœrœ ekperœ œdœ fœ udu azu kɔ. Mœ pa lima o'onœ lœ bisha

ana nœ mœ ga ndœ 'e ye, kashe mœ kpa sœ kœpa tœnœ ngɔngɔ asœke ɓata á mœ gugu nene; mœ kpa kœkwatœ mœ manda nœ kœwu 'e, mœ sœ dœ lœsu nœ kœwu oyo uzu bale nene. ³ 'E sœ kœyindœ nœ adœke mœ ma adœke Kristu sœ kœpa o'o lœ awa nœ mœ. Kristu mama kœmɔ ga ndœ 'e nene, kashe tshe sœ kœma gbɔgbɔ nœ ye ɓa ugurutœ 'e. ⁴ Adjapu, tshe sœ lima dœ kœmɔ lœkɔ á endje kuru she ga pa kurushi, kashe ngɔngɔnœ asœke tshe sœ dœ soro lœ awa nœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba. A'a ndje, 'a sœ dœ kœmɔ mbœrœ á 'a ngbɔtœ 'a bale dœ she. Kashe 'a sœ kœyisœ nœ fœ 'e adœke 'a sœ bala dœ soro dœ she lœ awa nœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba.

⁵ 'E tondœtœ 'e dœ tœ 'e, 'e ma œdœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ. 'E wuwusœ nœ adœke Yisu Kristu sœ ugurutœ 'e nene a? 'E wu lœsu 'e dœ tœ 'e. Too 'e kœma ete adœke 'e te yekane. ⁶ Mœ gbe adœke 'e wu bala sœ nœ adœke 'a mbœrœ œnœ 'a œrœnœ ye. ⁷ 'A sœ kœza avwala fœ Ndjaba adœke 'e mbœmbœrœ ekperœ bale nene. 'A gbegbe kœguma o'onœ ɓa utshu 'e nene, kashe 'a gbe adœke 'e mbœrœ ɔtshœrœ ataa á kœmatœ endje adœke 'a te. ⁸ Gbambanœ nene, 'a lili kœmbœrœ œrœ neke á sœ kpi tœ adja o'o nene, 'a mbœrœ kolœ œneke á dœ adja o'o. ⁹ 'A sœ kœsœ dœ yanga lœkɔ kɔ á 'a kœmɔ, yé á 'e sœ dœ gbɔgbɔ. Ádá kœza avwa nœ 'a kœdœ adœke 'e wuta azu á endje

li. ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ su mbetinnœ asœ fœ 'e lœ ingirinœ adœke: œ sœsœ mbœrœ adœke mœ kœsœ ugurutœ 'e, mœ wa o'o dœ ɔgbɔ ga tœ 'e lindœ tshagbozu á Gbozu za fœ mœ nene. Tshagbozunœ ascœmœ sœ mbœrœ kœgi kœyindœrœ nœ 'e ga utshunœ, kashe œ dœdœ mbœrœ kœndi tœnœ nene.

¹¹ Yé ngɔngɔ asœke alaya, 'e sœ dœ yanga, 'e mbœrœ akwa adœke œ gi 'e ga utshunœ, 'e to gbɔgbɔ lœ tœ 'e, 'e djitœ 'e dœ ɔtshœnœ, 'e sœ gee, yé Ndjaba nœ kœyindœsho œdœ œnœ kœsœ gee, œ sœ dœ 'e awa bale.

¹² 'E za œyerœ abala nœ ayazu ugurutœ 'e. Ayerœ azu nœ Ndjaba para bala 'e. ¹³ Kaka adœke ɔtshɔ lœsu nœ Gbozu Yisu Kristu, dœ kœyindœsho nœ Ndjaba œdœ pe ɔtshɔ Ishiri á ngbɔtœ ye dœ endje bale ga tœnœ, sœ dœ 'e para kœkɔ.

Mbeti á Polo sú fœ azu Galate Tshatshu o'o

Asœke kœdœ mbeti á Polo sú fœ ayindœ Yisu 6a lœ ogo Galate. Tshe na lima ga zœ lœ bisha ana gene mbœrœ kœmindœ Ɔtsho O'o. Ayuda œdœ angbi azu sœ lima kœdji tœnœ mbœrœ kœfa ayindœ Yisu. Polo mi lima ndœ nœ fœ endje adœke uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba kolœ lœ awa nœ kœyindœrœ nœ ye ga ndœ Yisu Kristu. Kashe anga Ayuda li lima ga lœ Ikrizia yé œ ka ga pa o'o nœ kœwa gaza adœke, œtœnœ dá mbœrœ adœke uzu wuta ndjii tœ ala Ndjaba.

Mbœrœ tœnœ ataa, Polo sú mbeti fœ ayindœ Yisu mbœrœ kœma adœke Ndjaba papa ataa nene. Kœwa gaza á endje pa tœnœ kœdœ adœke ishiri uzu sœ adja yerœ. Tshe pa fœ endje adœke Ndjaba za lima Abrayamo á tshe dœ aba Ayuda tœ uzu ndjii, utshunœ adœke endje wa she tœ gaza. Kolœ kœyindœrœ dá uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba, yé œ sœ kœmbœrœ ndje adœke soro uzu za yanga fœ Ndjaba.

Bukunœ kurutshelœtœ ye atake:

- Polo kœdœ adja ayi avwa, œneke á tshe sœ kœmindœ nœ kœdœ adja o'o (1.1-10)
- Ndjaba dá ke Polo mbœrœ adœke tshe dœ ayi avwa (1.11-24)
- Ɔtsho O'o pa adja o'o gade (2.1-21)

- Kolœ kœyindœrœ dá mbœrœ adœke uzu she (3.1-4.31)
- Ayindœtœ azœ dœ anga azœ, yé œ katœnœ adœke Ɔtsho Ishiri kœyoro soro azœ (5.1-6.10)
- Ndangba kœmi upu (6.11-18)

Abala

¹ Ɔmœ Polo, ayi avwa nœ Yisu Kristu, œ dœdœ azu dá ke mœ kœdœ ayi avwa nene. Ɔ dœdœ ndje uzu dá vwa mœ adœke mœ wuta ayi avwa nene. Kashe Yisu Kristu œdœ Aba dœ Ndjaba á tshe she she lœ akuzu ascœmœ dá vwa mœ. ² Aaya kœ á endje sœ dœ mœ kpœke te ga ndœ mœ yekane á 'a su mbetœnœ asœke fœ Ikrizia lœ ogo Galate: ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ pe Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e. ⁴ Kristu tshu lima lœ kumu ekperœ nœ azœ, tshe gbotã azœ lœ ekperœ nœ tshapashœnœ asœ, liaka œneke á Aba azœ dœ Ndjaba yi lima ndœ nœ adœke tshe mbœrœ. ⁵ Kaka tshe sœ dœ mokœ ngbugu dœ ngbugu. Ame.

Ɔtsho O'o sœ kolœnœ bale

⁶ Mœ katœ ama mœ ti Ɔso kœwu adœke 'e fa tshangba 'e katsha gbœ tsheneke á tshe e 'e lœ awa nœ Ɔtsho lœsu nœ Kristu, mbœrœ kœkpa mangba anga tafo Ɔtsho O'o. ⁷ Anga tafo Ɔtsho O'o gugu nene, kashe anga azu dá sœ kœdjingili tshelœ kumu 'e yé á sœ kœfa tshelœ Ɔtsho O'o nœ Kristu. ⁸ Kashe œdœ anga

uzu bale, œdœ a'a, œdœ ndje anga andjelu á tshe kœto 6a lafo, á kœmindœ anga Ɔtsho O'o á kœsœ kpi tœ œneke á 'a mi lima ndœ nœ fœ 'e, kaka Ndjaba darandœ ye. ⁹A pa lima ndœ nœ utshunœ yé mœ kpa sœ kœpa tœnœ ngɔngɔ asœ adœke: Uzu á tshe kœpandœ Ɔtsho O'o á sœ kpi tœ œneke á 'e gbɔ lima, kaka Ndjaba darandœ ye. ¹⁰ Yé atamœ 'e sœ kœgbe ngɔngɔ asœ adœke mœ sœ kœpara awa adœke azu yindœ mœ a? Bale nene, mœ sœ kœpara awa adœke mœ za yanga fœ Ndjaba. Ɔdœ mœ kœpara awa kœza yanga fœ azu, mœ kpa dœ ayi kœmbœrœ akwa nœ Kristu nene.

Mara á Polo te ayi avwa nœ Yisu

¹¹ Aaya mœ, mœ sœ kœpa ngbi fœ 'e adœke: Ɔtsho O'onœ á mœ mi lima ndœ nœ fœ 'e asœmœ toto lœ gbetshelœ nœ uzu nene. ¹² Gbambanœ nene, mœ gbɔgbɔ tshakane uzu nene, œ doédœ ndje uzu dá yisœ nœ fœ mœ nene. Kashe Yisu Kristu dá ma lima fœ mœ.

¹³ 'E dji lima ndœ mara kœmbœrœtœ mœ lɔkɔ á mœ sœpe lima lœ awa akwa nœ Ayuda. Mœ mbœrœ lima œrœ kanga fœ Ikrizia nœ Ndjaba waa, yé mœ para lima dœ awa kɔ adœke œ ndi ye. ¹⁴ Mœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga tœ awa akwa nœ Ayuda dœ kœza ga tœ akwa, yé œ za lima tœ mœ ga tœ awa nœ aata azœ kœropa anga anga mœ kɔ á 'a gerœ dœ endje lœ ogo nœ azœ.

¹⁵ Kashe, lɔkɔ á Ndjaba wu lima dœ ɔtshœnœ, tshe ke lima mœ katshatsha utshunœ adœke endje zu mœ, yé œ e lima mœ lœ ɔtsho lœsu nœ ye. ¹⁶ Tshe mbœrœ lima adœke mœ wusœ Gbolo nœ ye, yekane á kœyisœ Ɔtsho O'o nœ ye fœ azu á endje doédœ Ayuda nene. Ataa, mœ nana ga ndœ anga uzu kœyu she ndœ kœmi upu fœ mœ nene. ¹⁷ Mœ nana ndje lima ga lœ Yerusaleme ndœ kœwu endjeneke á endje dœ lima aayi avwa nœ Kristu utshunœ nene. Kashe mœ ro lima 6a lœ ogo Arabi, yeka manda nœ, á mœ kwatœ mœ ga lœ Damaseke. ¹⁸ Yé manda ungu votɔ, mœ na ga lœ Yerusaleme mbœrœ kœgbɔtœ mœ dœ Petro. Mœ lo 6a ndœ ye olo ndjokpa dœ mindu. ¹⁹ Mœ wuwu anga angbi ayi avwa bale nene, kashe kolœ Jake á tshe kœdœ aya Gbozu. ²⁰ Ɔneke á mœ sœ kœsu fœ 'e asœke, mœ sœ kœpa adja utshu Ndjaba adœke œ doédœ wala nene.

²¹ Manda nœ, mœ na 6a lœ ogo Siri dœ pe Silisi, ²² kashe endje wuwu lima sœ mœ 6a lœ Ikrizia nœ Kristu lœ ogo Yuda nene. ²³ Endje djidji lima koloœnœ adœke: «Ɔshe á tshe sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ azœ, dá kpa tetœ kœyisœ œrœ ngɔngɔnœ asœ tœ upu nœ kœyindœrœnœ á tshe pa lima avwara adœke œne wo ye.» ²⁴ Yé endje te lima tœ kœdonga Ndjaba tœ upu nœ mœ.

2

Polo gbɔtɔe ye dɔe anga aayi avwa nɔe Yisu ɓa lɔe Yerusalem

¹ Yé manda ungu ndjokpa dɔe vana, 'a kpa kwatɔe 'a dɔe Barnabase ga lɔe Yerusalem; mɔe za ndje lima Tito potɔe mɔe. ² Mɔe kwa lima tɔe mɔe mbɔerɔe á Ndjaba ma lima tɔe ye, á pa fɔe mɔe adɔeke mɔe na ga zɔe. 'A ngbɔɓa lima tɔe 'a kolɔe dɔe agbozu Ikrizia á ɔesɔe endje li, á mɔe pandɔe ɔesɔe ɔtshɔ O'onɔe á mɔe sɔe kɔemindɔe nɔe fɔe azu á endje dɔédɔe Ayuda nene fɔe endje. Gbambanɔe nene, mɔe sɔe dɔe awa adɔeke akwa á mɔe sɔe kɔembɔerɔe tɔenɔe ɔedɔe pe ɔeneke á mɔe kpa mbɔerɔe sɔesɔe gbambanɔe nene. ³ Kashe Tito, uzu Greke á 'a na tɔe awanɔe dɔe she, endje shoshosho she adɔeke endje wa she tɔe gaza nene. ⁴ Anga aayi kɔena manda Yisu dɔe wala yi lima ndɔe nɔe adɔeke endje wa she tɔe gaza. Endje li lima yagele ga ugurutɔe 'a mbɔerɔe kɔewu mara á 'a wuta lɔe awa akwa nɔe Ayuda, á ngbɔtɔe 'a bale dɔe Yisu Kristu ascɔmɔe. Endje para awa adɔeke ɔene kpa gi 'a ga lɔe ɔerɔe kanga nɔe awa akwa nɔe Ayudanɔe. ⁵ 'A vvara tɔe 'a kara kɔedji azunɔe ascɔmɔe, mbɔerɔe 'a yi lima ndɔe kɔegbɔndɔe adjapu nɔe ɔtshɔ O'o ugurutɔe 'e. ⁶ Kashe agbɔ agbozunɔe á ɔesɔe endje li ascɔmɔe, ɔedɔe mara á endje lɔe dɔe tɔenɔe wuwu mɔe nene. Gbambanɔe nene, utshu Ndjaba, azu kɔ sɔe awa bale. Endje papa

anga o'o kpi ga pa ɔeneke á mɔe pa nene. ⁷ Kashe endje wu adɔeke Ndjaba za akwa kɔeyisɔe ɔtshɔ O'o fɔe angbi azu ga tshakane mɔe ɓata á tshe za lima fɔe Petro adɔeke tshe yisɔe nɔe fɔe Ayuda. ⁸ Gbambanɔe nene, Ndjaba á tshe mbɔerɔe lima akwa lɔe Petro adɔeke tshe yisɔe ɔtshɔ O'o fɔe Ayuda, dá mbɔerɔe ndje lɔe mɔe adɔeke mɔe yisɔe nɔe fɔe angbi azu. ⁹ Jake, Petro ɔedɔe Yowane á azu nɔe Kristu wu lima endje ɓata agbozu tshapa endje, endje yi lima ndɔe nɔe adɔeke Ndjaba dá za akwanɔe asɔeke fɔe mɔe. Mbɔerɔe tɔenɔe atamɔe, 'a ko lima tshelɔe ama kane 'a dɔe endje tɔe kɔema fɔe azu adɔeke 'a ngbɔ lɔema akwanɔe asɔeke bale dɔe endje. Atamɔe, 'a yi lima ndɔe nɔe awa bale dɔe endje adɔeke, 'a dɔe Barnabase 'a na kɔemindɔe ɔtshɔ O'o fɔe angbi azu, yé endje na ɔenɔe endje kɔeyisɔe nɔe fɔe Ayuda. ¹⁰ Endje pa lima fɔe 'a kolɔenɔe adɔeke 'a gbe dɔe aayi oyo. Yé mɔe za lima tɔe mɔe djigi ndɔe kɔembɔerɔe tɔenɔe.

Polo gbagbara Petro ɓa lɔe Atiashe

¹¹ Kashe lɔkɔ á Petro na ɓa lɔe Atiashe, mɔe gbagbara she tɔe ala azu mbɔerɔe ɔerɔe á tshe mbɔerɔe lima sɔesɔe dɔe ɔtshɔnɔe nene. ¹² Yé utshunɔe adɔeke azu á Yakobo vwa endje na, tshe sɔe lima kɔezi ɔerɔe tɔe ɔesɔenɔe dɔe angbi azu. Kashe manda kɔeyi kumu endje, tshe gitɔe ye ugurutɔe angbi azu ɔe kpa katɔe kɔezi ɔerɔe awa bale dɔe endje kparawa Ayuda.

13 Anga Ayuda mboerætoe endje ndje b̄ata Petro, yé œ bili Barnabase á tshe te ndje ga lœ mara koembœerœ œrœ noe endje. 14 Kashe l̄k̄o á mœ wu adœke endje soesœ lima koena ndjii lœ adja awa noe Ɔtsh̄o O'o nene, mœ pa foe Petro toe ala azu k̄k̄o adœke: «Ɛbœ á bœ doe Yuda, bœ soesœ koembœerætoe zœ b̄ata Yuda nene, kashe b̄ata angbi uzu. Bœ ka pa angbi azu adœke endje mboerætoe endje b̄ata Ayuda kotoo?»

Ayuda doe pe angbi azu wuta ndjii lœ awa noe koeyindœerœ

15 Azœ koedœ adja Ayuda tako, a doédœ angbi azu á ndje doé aayi koembœerœ ekperœ nene. 16 A wusœ noe adœke uzu œ wuta ndjii toe ala Ndjaba mbœerœ koelisœ awa akwa noe Ayuda nene, kashe tshe wuta ndjii mbœerœ koeyindœerœ noe ye ga ndœ Yisu Kristu. Azœ ndje awa bale, a yindœ Yisu Kristu mbœerœ a koewuta ndjii mbœerœ koeyindœerœ noe azœ ga ndœ Kristu, kashe œ soesœ mbœerœ koelisœ awa akwa nene. Gbambanœ nene, lœ awa noe koelisœ awa akwa, uzu bale œ soe ndjii nene. 17 Kashe, œdœ 'a koepara awa koete azu ndjii lœ Kristu, œ soe b̄ata 'a doe ndje lima ekpe azu b̄ata angbi azu. Atamœ, œ yindœ koepa adœke Kristu dá soe koewwa azu ga lœ ama ekperœ a? Ɛ, œ soesœ ataa bale nene. 18 Ɛdœ mœ kpa koekwatœ mœ ndœ koelisœ awa akwa á mœ

vwaratœ mœ toenœ, dá mœ soe koema doe toe mœ adœke œmœ koedœ ayi koembœerœ ekperœ. 19 Gbambanœ nene, toe œmœ noe mœ, toe upu á wu awa akwa, mœ soe b̄ata uzu á tshe tshu ye. Awa akwanœ dá wo mœ, mbœerœ adœke mœ soe doe tafo soro á koembœerœ akwa foe Ndjaba. Endje kuru mœ ga pa kurushi awa bale doe Kristu. 20 Soro á mœ soe doe toenœ doédœ toe mœ nene, kashe Kristu dá soe doe soro lœ mœ. Gbambanœ nene, mbœerœ lœ soro noe mœ nḡnḡo asœ lœ œk̄o, mœ soe doe toenœ lœ koeyindœerœ ga ndœ Gbolo noe Ndjaba á tshe yindœ mœ yé á tshu mbœerœ mœ. 21 Mœ yiyindœ noe adœke Ɔtsh̄o l̄osu noe Ndjaba ga ndœ mœ soe gbambanœ nene. Mbœerœ œdœ uzu koesœ koepara koewuta ndjii lœ awa noe koembœerætoe ye liaka awa akwa, œ yindœ koepa adœke ádá kuzu noe Kristu gugu nene.

3

Awa akwa too koeyindœerœ

1 Uu, azu ogo Galate, œrœ soe lœ kumu 'e a! Ɛde dá mbœerœ œrœ e'e a? Andaa mœ yi lima soe mara kuzu á Yisu tshu pa kurushi doe toenœ foe 'e ngbi ye o! 2 Mœ yindœ koeyu 'e doe o'o bale: 'E gb̄o Ishiri noe Ndjaba mbœerœ á 'e lisœ awa akwa noe Ayuda a, too 'e gb̄o Ishiri noe Ndjaba mbœerœ Ɔtsh̄o O'o á 'e dji yé á yindœ noe? 3 Kotoo, œrœ soe lœ kumu 'e a? 'E te lima toe koena mangba Kristu doe gb̄gb̄o noe Ɔtsh̄o Ishiri yé

ngɔngɔ asœ, 'e yindœ kœwuta ga tœ ndɔngɔlɔnœ dœ gbɔgbɔ nœ 'e dœ tœ 'e a? ⁴ Atamœ, œneke kɔ á 'e wu sœ gbambanœ a? Æ li adœke œ sœ gbambanœ nene. ⁵ Lɔkɔ á Ndjaba sœ kœto ƒshiri nœ ye fœ 'e yé á sœ kœmbœrœ afá ugu-rutœ 'e, tshe sœ kœmbœrœ tœnœ mbœrœ á 'e sœ kœliscœ awa akwa a? Bale nene, tshe sœ kœmbœrœ tœnœ mbœrœ á 'e dji Ɔtshɔ O'o yé á yindœ nœ.

⁶ 'E gbe dœ Abrayamo kane. Endje sú ɓa la Buku nœ Ndjaba adœke: «Abrayamo sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, yé Ndjaba za she ɓata uzu á tshe sœ ndjii lœ kœyindœrœ nœ ye.» ⁷ 'E wusœ nœ ngɔngɔ asœke adœke ayindœ Yisu kœdœ adja agbolo nœ Abrayamo. ⁸ Endje sú ɓa la Buku nœ Ndjaba utshunœ adœke, Ndjaba œ fa bala angbi azu tœ azu á endje sœ ndjii mbœrœ kœyindœrœ nœ endje. Ndjaba pa lima ndœ Ɔtshɔ o'onœ asœ utshunœ fœ Abrayamo adœke: «Mœ to kane mœ ga pa azu tshapashɔnœ asœke kɔ lœ awa nœ zœ.» ⁹ Abrayamo yindœ nœ, yé Ndjaba to kane ye ga pa ye, ataa azu kɔ á endje sœ dœ kœyindœrœ, Ndjaba œ to kane ye ga pa endje ɓata á tshe to kane ye ga pa Abrayamo.

¹⁰ Kashe azu á endje sœ kœgbe adœke œne she mbœrœ kœliscœ awa akwa ascœmœ, Ndjaba darandœ endje kɔ. Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba

adœke: «Uzu á tshe kœsœsœ kœliscœ œrœ kɔ á endje sú ga la Buku awa akwa yé á sœ kœza ga tœ akwa nene, Ndjaba darandœ ye yé.» ¹¹ Æ matœ endje ngbi adœke uzu bale œ sœ ndjii utshu Ndjaba lœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa nene. Gbambanœ nene, endje sú ala Bukunœ adœke: «Uzu á tshe kœsœ ndjii tœ ala Ndjaba lœ awa nœ kœyindœrœ, tshe sœ bala dœ soro.» ¹² Andaa kœliscœ awa akwa lili dœ kœsœ dœ kœyindœrœ nene. Kashe uzu á tshe liscœ awa akwa kɔ, tshe gbɔ soro lœ awa nœ awa akwanœ ascœmœ.

¹³ Kristu yɔ azœ lœ ndœkidji nœ awa akwa á yi ma ndœ kœte ga pa azœ. Ndœkidjinœ te ga pa ye lœ kudu azœ. Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Uzu kɔ á endje kuru she ga pa ɔyɔ, Ndjaba darandœ ye yé.» ¹⁴ Dœ tœnœ ataa, kœto kane á endje pa lima tœnœ fœ Abrayamo œ wuta ga ndœ angbi azu lœ awa nœ Yisu Kristu, yé azœ kɔ a gbɔ Ɔtshɔ ƒshiri á Ndjaba pa lima tœnœ lœ awa nœ kœyindœrœ.

Awa akwa œdœ kœpandœ kœmbœrœ œrœ

¹⁵ Aaya mœ, a tondœ kœmbœrœ œrœ nœ azu: Lɔkɔ á uzu kœsu mbeti kœkatœ uvu, uzu bale á tshe li kœvwara tœ ye tœnœ too kpa kœsu anga angbi œrœ ga pa nœ gugu nene. ¹⁶ A wusœ nœ dœ Ɔtshɔnœ adœke Abrayamo dœ atanœ dá Ndjaba pa lima ndœ kœmbœrœ œrœ fœ endje. Endje susu

ala Bukunœ adœke: «dœ aatanœ», 6ata azu ndjoro dá endje pa tœ endje nene. Kashe endje sú ala Bukunœ adœke: «dœ ata zœ», tœ kœyisœ uzu bale á tshe kœdœ Kristu. ¹⁷ Ádá o'onœ á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœke: lima utshunœ, Ndjaba guma ayo dœ Abrayamo yé œ pandœ nœ adœke œene gbândœ nœ. Manda nœ, œendœnce di ngbugu kama vana dœ zazu bale dœ ndjokpa yekane á awa akwanœ wuta. Bata awa akwa lili kœwo ayo á Ndjaba guma lima utshunœ nene, œ li ndje ndœ kœwo o'o á Ndjaba pa lima ndœ nœ nene. ¹⁸ Kashe œ kœsœ adœke Ndjaba to anga œrœ mbœrœ kœlisœ awa akwa, azu œ gbœ ma œeneke á tshe pa lima ndœ nœ nene. Andaa lœ awa nœ kœpandœ œrœ dá Ndjaba má lima œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ Abrayamo.

¹⁹ Ataa, ádá awa akwa kœdœ gade? Ndjaba za lima awa akwa mbœrœ kœema ekperœ œerrr ga tœ kœwuta ata Abrayamonœ á tshe pa lima o'o tœ upu nœ ye. Aandjelu ko lima awa akwanœ ga tshakane uzu á tshe sœ lima ugurutœ Ndjaba dœ azu. ²⁰ Andaa, Ndjaba za lima o'o fœ abrayamo lœkœ á tshe sœ kuti ye. Yé œ kœsœ adœke uzu mbœrœ œrœ dœ kuti ye, anga uzu œ gu ugurutœ ye dœ anga azu nene.

Ádá nœ awa akwa kœdœ gade e?

²¹ Eneke yindœ kœpa adœke, awa akwa vwaratœ

ye tœ o'o á Ndjaba pa lima ndœ nœ ye a? E œ nene. E dœ awa akwa kœsœ ma dœ gbœgbœ tœ kœeto soro fœ azu, œ mbœrœ ma adœke azu wuta ndjii utshu Ndjaba mbœrœ á endje sœ kœelisœ awa akwa. ²² Kashe endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke, ekperœ vwele azu tshapashœ kœ ga tœnce yekane á ayindœ Yisu kœgbœ œtshœrœ á Ndjaba pa lima ndœ nœ lœ awa nœ kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Yisu Kristu.

²³ Lima utshunœ, damba Kristu nana lima adœke a sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene, awa akwa vwele lima azœ 6ata akanga. E mbœrœ lima tœ ye atamœ œerrr ga tœ lœkœ á Ndjaba yisœ kœyindœrœ fœ azœ. ²⁴ Yé atamœ, awa akwa dá sœ lima kœtondœ azœ œerrr ga tœ kœena Kristu, adœke a wuta azu á endje sœ ndjii tœ ala ye lœ awa nœ kœyindœrœ. ²⁵ Kashe manda kœena kœyindœrœ, a kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene.

²⁶ Gbambanœ nene, e'e kœkœ kœdœ agbolo nœ Ndjaba lœ awa nœ kœyindœrœ á sœ kœengbœ6a 'e dœ Yisu Kristu. ²⁷ Adjapu, e'e kœkœ á 'e gbœ batisimu, 'e ngbœtœ 'e bale dœ Kristu, yé ngœngœ asœke, 'e za mara Kristu dœ tœ ye. ²⁸ Ádá kœkuru tshagurutœ azu kpa gugu nene. E dœ Ayuda, œdœ angbi azu, œdœ akanga, œdœ ayengœ ogo, œdœ ayakoshe, œdœ ayashe, e'e para kœkœ 'e wuta uzu bale lœ kœengbœtœ

'e dœ Yisu Kristu. ²⁹ Yé œdœ 'e kœdœ azu nœ Kristu, dá 'e kœdœ aata Abrayamo, yé 'e dœ ayengō kœgbō œrœ tshangbanœ á Ndjaba pa lima tœncœ.

4

¹ 'E wu gbetshelœ nœ mœ: (Edœ uzu á tshe kœdœ ayengō kœgbœrœ tshangbanœ kœsœ pe damba gbolo, œdœ œrœ para kãkã kœdœ œncœ ye gbaa, tshe sœ kolœ b̄ata kanga. ² Kashe tshe zatœ ye ga ati, yé aayi kœgbœndœ ye œ gbœndœ ye dœ œrœ nœ ye kã œrrr ga tœ olo á abanœ za. ³ Azœ ndje awa bale, a dœ lima akanga lãkã á a dœ lima agbolo tshakudu œrœ nœ tshapashō. ⁴ Kashe lãkã á olo á Ndjaba za lima li, tshe vwa Gbolo nœ ye á tshe wuta lœ yashe yé á sœ lima kœlisœ awa akwa nœ Ayuda, ⁵ mbœrœ kœvvara endjeneke á endje sœ tshakudu awa akwa ga ushu, dœ pe kœza awa fœ azœ adœke a te agbolo nœ Ndjaba.

⁶ Tœ kœma adœke e'e kœdœ agbolo nœ Ndjaba, tshe vwa Ishiri nœ Gbolo nœ ye ga tœ lœsu azœ, á sœ kœpa adœke: «Aba!» ⁷ Ataa, bœ kpa dœdœ kanga nene, kashe gbolo. Yé b̄ata gbolo, bœ kœdœ ayengō kœgbō œrœ tshangbanœ: œtœncœ kœdœ akwa nœ Ndjaba.

Ɔki nœ Polo tœ upu nœ azu Galate

⁸ Utshunœ, 'e wuwu lima sœ Ndjaba nene yé 'e dœ lima akanga nœ andjaba á

endje dœdœ adja andjaba nene. ⁹ Kashe ngōngō asœke b̄ata á 'e wusœ Ndjaba, too Ndjaba wusœ 'e ye, œ li adœke 'e kpa kwatœ 'e ndœ œrœ tshapashō á gugu dœ gbōgbō nene yé á sœ gbambanœ, dœ mara adœke 'e kpa dœ akanganœ ye a? ¹⁰ 'E sœpe tœ kœlisœ olo, dœ yapu, dœ tshakala ungu œdœ ungu! ¹¹ (Eneke á 'e mbœrœ asœke sœ kœza awa fœ mœ waa. (Errr á tshangba akwa nœ mœ ugurutœ 'e œ sœ gbambanœ a!

¹² Alaya mœ, mœ sœ kœki fœ 'e adœke 'e mbœrœtœ 'e b̄ata mœ; gbambanœ nene, mœ sœ kœmbœrœ ndje tœ mœ b̄ata 'e. Bale 'e mbœmbœrœ lima anga ekperœ fœ mœ nene. ¹³ 'E wusœ nœ dœ tshœncœ adœke, œ sœ lima dœ lãkã á mœ sœ dœ kōbã dá mœ yi lima sœ tshō O'o ama Ndjaba tœ alinœ utshunœ fœ 'e.

¹⁴ 'E wu lima oyo dœ mœ dœ kōbanœ waa, yé bale 'e mœmœ lima dœ mœ nene yé œ wuwu mœ djerœ djerœ lœ ala 'e nene. 'E fafa ndje tshangba 'e fœ mœ nene. Kashe 'e za lima osho kœsœ fœ mœ b̄ata œmœ kœdœ andjelu nœ Ndjaba, too b̄ata œmœ kœdœ Kristu Yisu má dœ tœ ye. ¹⁵ 'E sœ lima dœ yanga utshunœ waa, yé ngōngōncœ asœ, œ kpa mbœrœ kotoo o? Mœ pa ngbi adœke, œdœ 'e kœgbō liya awa, 'e tshagavwa ala 'e mbœrœ kœko fœ mœ. ¹⁶ Yé ngōngō asœke, 'e sœ kœyiangba mœ, mbœrœ á mœ

sœ kœpa adja o'o a?

17 Anga azu sœ kœma adœke œne sœ dœ egerœ ogo 'e tœ lœsu œne, kashe gbetshelœ nœ endje sœsœ dœ ɔtshœnœ nene. Endje sœ kœpara kœkuru tshagurutœ azœ dœ 'e yekane á 'e kœsœ dœ egerœ ogo endje. 18 Æneke á ga kœdœ kœma ogo nœ kœmbœrœ ɔtshœrœ á ka nene, œdœ mœ sœ ugurutœ 'e œdœ mœ sœ ugurutœ 'e nene. 19 Agbolo nœ mœ, mœ kpa sœ kœwu oyo mbœrœ 'e ɓata yashe á tshe sœ dœ kœɓa kœzu œrrr adœke 'e wuta kœmbœrœtœ 'e ɓata Kristu yekane. 20 Uu! Mœ gbe má adœke 'a sœ dœ 'e ngœngœnœ asœke, mbœrœ á mœ kœwusœ mara á li adœke mœ pa dœ o'o fœ 'e. Gbambanœ nene, mœ kpa wuwusœ o'o á mœ pa nene.

O'o tœ upu nœ Agare dœ Sara

21 'E pandœ nœ fœ mœ ka, e'e á 'e yindœ kœzatœ 'e ga tœ awa akwa nœ Ayudanœ asœke, 'e sœsœ kœdji œneke á awa akwa sœ kœpa tœnœ nene a? 22 Endje su lima adœke, A Brayamo zu lima agbolo yakoshe bisha. Anga bale tœ Agare á tshe dœ yashe kanga, anga tœ Sara á tshe dœdœ yashe kanga nene. 23 Kashe tshe zu gbolo tœ yashe kanganœ lœ awa nœ ɔkœ, yé gbolo nœ yashenœ á tshe dœdœ kanga nene, tshe zu she liaka o'o á Ndjaba pa lima tœnœ fœ she. 24 O'onœ á ro liya asœ sœ kœma anga

œrœ fœ azœ. Æ sœ atake: ayashenœ bibisha asœ sœ kœma ayo bisha á Ndjaba guma lima. Bale kœdœ ayo á to ɓa pa kaga Sinayi, œtœnœ kœdœ Agare. Ayonœ asœke dá sœ kœzu agbolo kanga. 25 Agare kœdœ kaga Sinayi á sœ ɓa lœ ogo Arabi. Tshe kpa sœ ɓata ongbo Yerusaleme nœ ngœngœ asœke, mbœrœ ongbonœ dœ agbolo tshelœnœ kœ kœdœ akanga. 26 Kashe Yerusaleme nœ tshalafo dœdœ kanga nene, yé œtœnœ kœdœ ayi azœ. 27 Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Sœ dœ yanga, œɓœ dœ yashe mara á ɓœ sœsœ lima kœzu tœnœ nene. Ta rawa dœ yanga, œɓœ á kœɓa kœzu agbolo kaka ɓœ nene, gbambanœ nene, yashe á akœnœ katœ ye, tshe zu agbolo ndjoro kœropa yashe á tshe sœ dœ akœnœ.»

28 Yé alaya mœ, e'e kœdœ ndje agbolo á endje zu 'e liaka o'o á Ndjaba pa lima tœnœ, ɓata endje zu ndje dœ Izaka. 29 Kashe utshunœ lima, gbolo á endje zu she ɓata agbolo á azu œ zu endje, sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ gbolo á endje zu she lœ awa nœ Ishiri. Yé ngœngœ asœke, œrœnœ sœpe ndje kœmbœrœtœ ye awa bale. 30 Yé Buku sœ kœpa o'o kotoo o? Æ sœ kœpa adœke: «Gœrœ yashe kanga dœ gbolo yakoshe nœ ye, gbambanœ nene, œ lili adœke gbolo nœ

yashe kanga ngbɔpa kɔɛgbɔ
 ɔɛrɔɛ tshangba abanɔɛ awa
 bale dɔɛ gbolo nɔɛ yashe á
 tshe dɔɛdɔɛ kanga nene.»
 31 Mbɔɛrɔɛ tɔɛnɔɛ ataa alaya
 mɔɛ, a dɔɛdɔɛ agbolo nɔɛ
 yashe kanga nene, kashe azɔɛ
 kɔɛdɔɛ agbolo nɔɛ yashe á tshe
 dɔɛdɔɛ kanga nene.

5

*'E shi gbi lɔɛ kɔɛyindɔɛrɔɛ nɔɛ
 'e ga ndɔɛ Kristu*

1 Kristu gi azɔɛ lɔɛ kanga
 mbɔɛrɔɛ adɔɛke a kpa dɔɛdɔɛ
 akanga nene. Adja 'e shi
 gbi yé 'e mbɔɛmbɔɛrɔɛ adɔɛke
 'e kpa kwatɔɛ 'e dɔɛ akanga
 nene.

2 Ɖɛmɔɛ Polo, mɔɛ sɔɛ kɔɛpa
 fɔɛ 'e adɔɛke, ɔɛdɔɛ endje
 kɔɛsɔɛ kɔɛwa 'e tɔɛ gaza, 'e
 kɔɛsɔɛpe kɔɛza lɔsu 'e ga pa
 gaza, ɔɛ yindɔɛ kɔɛpa adɔɛke
 ádá ɔɛrɔɛnɔɛ á Kristu mbɔɛrɔɛ
 fɔɛ 'e gugu nene. 3 Yé mɔɛ
 kpa sɔɛ kɔɛpandɔɛ nɔɛ fɔɛ uzu
 kɔ adɔɛke angbi uzu á tshe
 kɔɛyindɔɛ nɔɛ adɔɛke endje
 wa ɔɛne tɔɛ gaza, ɔɛ li adɔɛke
 tshe mbɔɛrɔɛtɔɛ ye lindɔɛ awa
 akwa djigi.

4 Ɖɛdɔɛ 'e kɔɛsɔɛ kɔɛpara
 kɔɛsɔɛ ndjii ɔa utshu Ndjaba
 lɔɛ awa akwa, dá ɔɛ yindɔɛ
 kɔɛpa adɔɛke 'e kurutshelɔɛtɔɛ
 'e dɔɛ Kristu ye. Atamɔɛ, 'e
 wusɔɛ nɔɛ adɔɛke 'e vwaratɔɛ
 'e tɔɛ ɔtshɔ lɔsu nɔɛ Ndjaba ye.

5 Tɔɛ azɔɛ, a za gbetshelɔɛ nɔɛ
 azɔɛ ga tɔɛ Ndjaba á tshe sɔɛ
 kɔɛmbɔɛrɔɛ adɔɛke a sɔɛ ndjii
 tɔɛ ala ye, yé ɔɛtɔɛnɔɛ dá a
 sɔɛ kɔɛkate tɔɛnɔɛ lɔɛ awa nɔɛ
 Ɖtshɔ Ishiri á sɔɛ kɔɛmbɔɛrɔɛ
 akwa lɔɛ kɔɛyindɔɛrɔɛ nɔɛ

azɔɛ. 6 Gbambanɔɛ nene,
 uzu á tshe ngbɔtɔɛ ye bale
 dɔɛ Yisu Kristu, endje wa
 she too endje wa she nene,
 ɔɛ gugu dɔɛ ada bale nene.
 Ɖeneke á sɔɛ dɔɛ ádá kɔɛdɔɛ
 kɔɛsɔɛ dɔɛ kɔɛyindɔɛrɔɛ á sɔɛ
 kɔɛmatɔɛ endje lɔɛ awa nɔɛ
 kɔɛyindɔɛsho.

7 Utshunɔɛ, 'e sɔɛ lima
 kɔɛmbɔɛrɔɛtɔɛ 'e dɔɛ ɔtshɔnɔɛ.
 Ɖɛdɛ dá kpa kɔ ɔɛrɔɛ ku
 lɔɛ awa 'e, yé á pakata 'e
 kɔɛmbɔɛrɔɛtɔɛ 'e lindɔɛ adja
 o'o a? 8 Ɖeneke á endje pa fɔɛ 'e
 á 'e yindɔɛ nɔɛ asɔɛmɔɛ, toto
 ɔa ndɔɛ Ndjaba á tshe e 'e
 nene. 9 Azu pa walaka adɔɛke:
 «Ɖɛdɔɛ ɔyɔ kɔɛsuku mapa kɔɛsɔɛ
 teasho, á endje djanga dɔɛ
 zuwa mapanɔɛ, ɔɛ suku
 mapanɔɛ djigi.» 10 Ɖɛmɔɛ, mɔɛ
 za lɔsu mɔɛ fɔɛ Gbozu mbɔɛrɔɛ
 'e. Mɔɛ wusɔɛ nɔɛ adɔɛke 'e
 za anga angbi awa kpi tɔɛ
 ɔɛnɔɛ mɔɛ nene. Kashe uzu
 á tshe sɔɛ kɔɛdjingili kumu 'e
 asɔɛmɔɛ, tshe dɔɛ uzu ɔɛdɛ
 gbaa, Ndjaba ɔɛ za djofele
 fɔɛ she. 11 Alaya mɔɛ, tɔɛ
 upu nɔɛ mɔɛ, ɔɛdɔɛ mɔɛ kɔɛsɔɛ
 pe kɔɛyisɔɛ o'o kɔɛwa gaza,
 mbɔɛrɔɛ gade á endje mbɔɛrɔɛ
 ɔɛrɔɛ kanga fɔɛ mɔɛ a? Ɖɛ
 kɔɛsɔɛ atamɔɛ, kɔɛmindɔɛ upu
 kuzu Kristu pa kurushi ɔɛdɔɛ
 ɔɛrɔɛ kɔɛza o'o fɔɛ uzu bale
 nene. 12 Tɔɛ upu nɔɛ azu á
 endje sɔɛ kɔɛdjingili tshelɔɛ
 kumu 'e asɔɛmɔɛ, kaka endje
 'oro tshashe endje.

Ɖkɔ ɔɛdɔɛ Ishiri

13 Alaya mɔɛ, Ndjaba e
 'e adɔɛke 'e wuta lɔɛ kanga
 ye. 'E gbegbe adɔɛke ɔata á
 'e wuta lɔɛ kanga asɔɛmɔɛ,

'e kpa na kœmbœerœ œerœ á ogo ðkœ 'e œ vwa 'e ndœ nœ nene. Kashe œ li adœke 'e mbœerœ akwa fœ anga 'e lœ awa nœ kœyindœsho. ¹⁴ Gbambanœ nene, awa akwa kœ sœ lœ o'o tshebabale asœ: «Yindœ yanga zœ ßata á ßœ sœ kœyindœtœ zœ dœ tœ zœ.» ¹⁵ Kashe œdœ 'e kœsœ kœlotœ 'e yé á sœ kœeto uku tœ 'e dœ tœ 'e ßata agea tshelœ gusu, ala 'e gbœ: ete nene, 'e wotœ 'e ugurutœ 'e kœ ye.

¹⁶ Mbœerœ tœnœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: 'e mbœerœtœ 'e liaka œneke á Œtshœ Ishiri œ yisœ nœ fœ 'e. Œdœ 'e kœsœ kœmbœerœ ataa, 'e mbœerœ œerœ á ðkœ œ vwa 'e ndœ kœmbœerœ tœnœ nene. ¹⁷ Gbambanœ nene, agbe nœ Œtshœ Ishiri sœsœ awa bale dœ œnœ ðkœ nene yé œnœ ðkœ lili ndje dœ œnœ Œtshœ Ishiri nene. Adjapu, ðkœ œdœ Œtshœ Ishiri sœ kœnga koshe ugurutœ endje. Mbœerœ tœnœ ataa, 'e kpa lili kœmbœerœ œerœ á 'e gbe má kœmbœerœ tœnœ asœmœ nene. ¹⁸ Kashe, œ kœdœ Œtshœ Ishiri dá sœ kœyisœ awa fœ 'e, dá 'e kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene.

¹⁹ E wu mara kœmbœerœtœsho œneke á ogo kœna manda ðkœ œ vwa azu kœmbœerœ tœnœ: kœmbœerœ angba budu, kœmbœerœ œerœ uburu, kœmbœerœ œerœ tshula, ²⁰ kœdonga andjaba, kœmbœerœ afá, kœsœ dœ ekpe lœsu, kœkurutshelœtœ osho, kœmbœerœ uku, kœsœ dœ ókó, kœgbugburu tshelœtœ osho, kœ'ea osho,

kœli ga lœ anga ukpulu azu, ²¹ kœsœ dœ egerœ lœsu, kœndjorœ dopa nœ, kœziroœ tœpanœ kpuru œdœ pe anga œerœ á li dœ œneke kœ. Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e ngœngœ asœke ßata á mœ pa lima utshunœ adœke: «Azu á endje sœ kœmbœerœ œerœnœ asœ, endje gbœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

²² Kashe akwa á Œtshœ Ishiri œ vwa uzu kœmbœerœ tœnœ dœke: Kœyindœsho, kœsœ dœ yanga, kœsœ gee, kœsœ dœ ugu lœsu, kœsœ dœ œtshœ lœsu, kœmbœerœ ayo, kœyindœerœ, ²³ kœsœ dœ œmœ lœsu, kœdœ gbozu tshapa undu zœ. Awa akwa á vwaratœ ye tœ œerœnœ asœ gugu nene. ²⁴ Endjeneke á endje ngbœtœ endje bale dœ Yisu Kristu, endje wo ekpe ogo nœ ðkœ á vwa lima endje kœmbœerœ ekperœ ßa pa kurushi. ²⁵ Bata a sœ dœ soro lœ awa nœ Œtshœ Ishiri, œ li adœke a na kolœ tœ awa á tshe sœ kœyisœ nœ fœ azœ.

Awa akwa nœ Kristu

²⁶ Adja a sœsœ dœ egerœ kumu nene, a katœ kœshokœ anga azœ dœ ama œdœ kœsœ dœ egerœ lœsu ugu-rutœ azœ.

6

¹ Alaya mœ, œdœ 'e kœgbo anga uzu bale á tshe kœsœ kœmbœerœ ekperœ, e'e má 'e sœ dœ Œtshœ Ishiri asœmœ, 'e za she ga tœ awa ndjii dœ œmœ lœsu adœke tshe wuta lœ ekperœ. Yé ala 'e gbœ, uzu dœ uzu adœke adja lœsu ye bibili she ndje nene. ² E ti kane

anga 'e lœ ɔgbɔ ɔerœ kɔ. Ɔdœ 'e kœmbœerœ atamœ dá 'e mbœerœtœ 'e liaka awa akwa nœ Kristu. ³ Gbambanœ nene, œdœ uzu bale kœgbe adœke œne ropa anga œne, andaa tshe kœsœsœ ataa nene, tshe sœ kœfaratœ ye dœ tœ ye. ⁴ Kashe uzu dœ uzu tondœ ɔtshɔ ye dœ tœ ye kane. Ɔdœ œ kœsœ dœ ɔtshɔnœ, tshe sœ dœ yanga tœ akwa á tshe mbœerœ dœ tœ ye. Kashe œ doédœ mbœerœ á tshe ropa anga yanganœ nene. ⁵ Gbambanœ nene, uzu dœ uzu œ za kongba tshangba ɔerœ á tshe mbœerœ dœ tœ ye.

⁶ Ɔ li adœke uzu á endje sœ kœyisœ o'o ama Ndjaba fœ she, ko anga tshakala ɔerœ nœ ye djigi fœ tsheneke á tshe sœ kœyisœerœnœ fœ she. ⁷ Adja lœsu 'e fafara 'e nene: endje mɔmɔ Ndjaba nene. Uzu dœ uzu œ kɔ œneke á tshe lu. ⁸ Ɔdœ uzu kœlu ɔerœ kolœ mbœerœ ogo ɔkɔ ye, ngwarœ á tshe kɔ kœdœ kuzu. Kashe œdœ tshe kœlu ɔerœ neke á za yanga fœ ɔtshɔ Ishiri, ataa Ishiri nœ Ndjaba œ to soro á ka nene fœ she. ⁹ Bata œ sœ ataa, œ li adœke a mɔ dœ kœmbœerœ ɔtshœrœ nene. Gbambanœ nene, lœkœnœ kœwuta, a kœgbo ɔerœ tshangba œneke á lu œdœ a kœkakatœ kœmbœerœ tœnœ nene. ¹⁰ Dœ tœnœ ataa, œdœ a kœgbo awa tœ kœmbœerœ ɔtshœrœ, a mbœerœ fœ azu para kœkɔ. Kœropa nœ, a mbœerœ fœ aaya azœ dœ ayindœ Kristu.

Ndangba kœmi upu nœ

Polo

¹¹ 'E wu ogboro mbetinœ asœke: mœ su fœ 'e dœ adja kane mœ! ¹² Azu á endje sœ kœgboɔgbɔ 'e adœke endje wa 'e tœ gaza asœmœ, endje kœdœ azu á endje sœ kœpu awa adœke œne matœ œne b̄ata ɔtshɔ azu lœ ɔkɔ. Endje mbœerœ ataa adœke azu kœmbœmbœerœ ɔerœ kanga ga tœ œne lœ kumu kœyisœ ɔerœ tœ upu nœ kuzu Kristu pa kurushi nene. ¹³ Ɔdœ ndje azunœ á endje wa endje tœ gaza asœmœ, endje lili ndje sœ awa akwa nœ Ayudanœ nene. Kashe endje yindœ nœ adœke, endje wa 'e yekane á œne kœdonga tœ œne mbœerœ á 'e dji o'o ama œne. ¹⁴ Tœ mœ nœ mœ, mœ sœ kœdonga tœ mœ kolœ mbœerœ kuzu Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu pa kurushi. Yé lœ awa nœ kurushi, ɔerœ tshapashœnœ asœke wuta b̄ata ɔerœ á tshu ye mbœerœ mœ yé œmœ ndje mœ wuta b̄ata uzu á tshe tshu utshu ɔerœ kɔ pa ɔshœnœ asœke. ¹⁵ Dœ tœnœ ataa, endje wa uzu too endje wawa uzu nene, œ gugu dœ ádá bale nene. Kashe œneke á ropa nœ kœdœ adœke, Ndjaba sœ kœmbœerœ azœ dœ atafœ azu. ¹⁶ Kaka Ndjaba yisœ lœsu kœwu oyo œdœ pe kœsœ gee nœ ye ga ndœ azu kɔ á endje za awa kœyisœerœnœ asœke, œdœ ndje ga pa adja azu nœ Ndjaba.

¹⁷ Kœto ngœngœ asœ, uzu bale kpa ndandanga mœ nene, gbambanœ nene, sherœwa á sœ tœ ɔkɔ mœ

asœke, má adœke œmœ
kœdœ uzu nœ Yisu. ¹⁸ Aaya
mœ, kaka Gbozu nœ azœ dœ
Yisu Kristu ma ɔtshɔ lɔsu nœ
ye ga ndœ 'e. Ame.

Mbeti á Polo sú fœ azu Efeze Tshatshu o'o

Polo su mbetinœ asœ lœkœ á tshe sœ lima lœ kánga 6a lœ Roma. Tshe su fœ azu Ikrizia lœ Efeze œdœ ndje fœ Ikrizia kœ á sœ lima indiri Efeze. Egerœ ada o'o á tshe su ala mbetinœ dœke: Ndjaba ngbœ6a œrœ tshalafo dœ pe œnœ tshaati kœ adœke Kristu dœ Gbozu tshapa nœ.

Ala mbetinœ asœke, Polo li ngbœtœ nœ ayindœ Yisu dœ œrœ voto: Ikrizia 6ata undu uzu, yé Yisu kœdœ kumunœ; Ikrizia 6ata egerœ anda, yé Yisu kœdœ kitinœ; Yisu œdœ Ikrizia 6ata totœ nœ yashe dœ yakoshe, yé Kristu kœdœ yakoshe totœnœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Kristu tœ kane ye ga pa azœ dœ Ɔtshœ Ishiri (1.3-3.21)
- A sœ dœ tafo soro awa bale dœ Kristu (4.1-6.20)
- Ndœngœlœ abala (6.21-24)

Abala

¹ Œmœ Polo, ayi avwa nœ Yisu Kristu lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e dœ ayerœ azu lakpi Efeze á 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu. ² Kaka Aba azœ dœ Ndjaba, dœ Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtshœ lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Ɔtshœrœ nœ Ndjaba lœ awa nœ Kristu

³ Kaka a donga Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu: Tshe tœ kane ye ga pa azœ lœ awa nœ Kristu á a ngbœtœ azœ dœ she bale, yé á tœ Ɔtshœrœ nœ ishiri kœ 6a lafo fœ azœ. ⁴ Gbambanœ nene, Ndjaba ke lima azœ utshunœ adœke tshe mbœrœ tshapashœnœ asœ, adœke a sœ yerœ yé œ sœsœ ndje dœ ekperœ teasho utshu ye nene. Lœ ayo nœ ye, ⁵ Ndjaba wa lima o'o utshunœ dœ tœ ye adœke a wuta agbolo nœ œne lœ awa nœ Kristu. Tshe yi lima ndœ kœmbœrœ œtœnœ ataa mbœrœ á ga tœ ala ye. ⁶ Ataa, a donga she mbœrœ Ɔtshœ lœsu á tshe yisœ nœ fœ azœ lœ awa nœ Gbolo nœ ye á tshe yindœ ye waa asœmœ.

⁷ Gbambanœ nene, lœ awa indji Kristu Ndjaba vvara azœ lœ ngbindirœ, yé œ djerœndœ ekperœ nœ azœ liaka egerœ Ɔtshœ lœsu nœ ye. ⁸ Tshe yisœ egerœ Ɔtshœ lœsu nœ ye ga ndœ azœ ropa nœ ye, yé œ za awa tœ kœwusœtœ œdœ pe kœwusœrœ fœ azœ. ⁹ Tshe yisœ gbetshelœ nœ ye á tshe za yiwatœnœ adœke a wusœ nœ, gbetshelœ á tshe gbe lima katshatsha utshunœ ndœ kœza ga tœ akwa lœ awa nœ Kristu. ¹⁰ Œtœnœ, Ndjaba œ mbœrœ dœ lœkœ á tshapashœ œ ka dœ tœnœ. Tshe ngbœ6a œneke á sœ 6a lafo dœ œnœ tshaati adœke Kristu te Gbozu tshebabale panœ.

¹¹ Lœ kœngbœtœ nœ azœ dœ Kristu, a wuta ndje azu nœ Ndjaba. Gbambanœ

nene, tshe ke lima azø katshatsha utshunø lindø øeneke á tshe guma; yé tshe søe køembøerø øerø kō liaka øeneke á tshe wa á ga tøe ala ye. ¹² Atamø, a donga she ßata tshe søe tøe egerøence, azø á a døe ali azu køeko lōsu azøe ga tøe Kristu.

¹³ E'e ndje, lōkō á 'e dji o'o tøe upu nøe adjapu, Øtshō O'o á za køeshe føe 'e, 'e søe døe køeyindøerø ga ndøe Kristu. Ataa, Ndjaba ta ambara nøe ye ga tøe 'e løe awa nøe køeto Øtshō Ishiri á tshe pa lima tøenøe føe 'e. ¹⁴ Yé Øtshō Ishiri køedøe ndanga mbøerøe køegbō øtshøerø á Ndjaba gumasøe nøe mbøerøe azu nøe ye. Æ søe ataa øerrr bala døe lōkō á azu nøe Ndjaba øe gbō køeshe. Kaka a donga Ndjaba mbøerøe egerøe øerøe á tshe mbøerøe.

Avwala nøe Polo føe Ndjaba

¹⁵ Wu mbøerøe tøenøe ataa, øemøe ndje, lōkō á møe djindøe køeyindøerøe nøe 'e ga ndøe Gbozu Yisu øedøe køeyindøesho nøe 'e ga tøe ayerøe azu kō, ¹⁶ møe søesøe køekatøe køegi mershe føe Ndjaba mbøerøe 'e nene, møe søe køegbe døe 'e løe avwala nøe møe. ¹⁷ Møe za avwala nøe møe adøeke, Ndjaba nøe Gbozu nøe azøe døe Yisu Kristu á tshe døe Aba nøe mokō, tshe za ishiri nøe køewusøetøe føe 'e, øe yisøe ye føe 'e adøeke 'e wusøe ye døe øtshønøe. ¹⁸ Møe kpa za avwala nøe møe føe she adøeke tshe kōrō tshalōsu 'e adøeke 'e wusøe øerøe á tshe e 'e mbøerøe tøenøe døe øtshønøe, øedøe øeneke á 'e li køeko lōsu 'e ga pa nøe. Yé á 'e kpa køewusøe

øtshøerøe ndjoro á ga waa á tshe gumasøe nøe kate ayerøe azu nøe ye asøemøe. ¹⁹ Møe kpa za avwala nøe møe adøeke 'e wusøe gbōgbō nøe ye á ropa øerøe kō á tshe za føe azøe døe ayindøe Ndjaba. Gbōgbønøe asøemøe køedøe øeneke á Ndjaba ma døe gbōgbō kō. ²⁰ Tshe za lima øetøence ga tøe akwa lōkō á tshe she lima Kristu løe akuzu, á za she ga pa kuni ye ßa lafo. ²¹ Kristu søe ga pa tshagbozu kō, ga pa awa køembøerøe øerøe, ga pa gbōgbō kō, ga pa øerøe para kōkō yé ga pa ìiri á ropa ìiri kōkō, øedøe pa øshønøe asøeke øedøe pa øshō á na manda nøe. ²² Ndjaba ko øerøe kō ga tshada Kristu, øe za she tō ga tøe kumu øerøe kō adøeke tshe døe kumu Ikrizia, ²³ á døe undu ye djigi, løe Ikrizia, Kristu søe djigi zøe, øeshe á tshe søe ndje djigi tøe osho kō.

2

Soro manda køeshe nøe azu

¹ Lima utshunøe, 'e løe ßata azu á endje tshu lima mbøerøe ngbĩndĩrøe øedøe ekperøe nøe 'e. ² 'E søe lima køembøerøetøe 'e lindøe mara azu tshapashō asøeke. 'E søe lima køembøerøetøe 'e lindøe o'o gbozu nøe gbōgbō nøe aekpe ishiri løe izi, ekpe ishiri á tshe søe køembøerøe akwa ngōngō asøeke løe ayingba Ndjaba. ³ Azøe para kōkō, 'a søe lima ßata endje. A søe lima køembøerøetøe azøe lindøe mara nøe azøe døe tøe azøe, a søe lima køembøerøe øeneke á undu azøe øedøe lōsu azøe yindøe nøe. Adjapu, a

sœ lima ɓata azu kɔ, mara kœmberœetœ nœ azœ sœ lima kœza ókó nœ Ndjaba ga pa azœ.

⁴ Kashe Ndjaba wu oyo azœ waa, yé œ yi ndje ndœ azœ tɔpanœ kpuru. ⁵ Gbambanœ nene, a sœ lima ɓata azu á endje tshu mbœrœ ekperœ nœ azœ, tshe za soro fœ azœ dœ awa nœ kœngbɔtœ azœ dœ Kristu. Adja 'e she mbœrœ ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba. ⁶ Lœ kœngbɔtœ azœ dœ Yisu Kristu, Ndjaba she azœ lœ kuzu, yé œ guma ɔtshɔ oshɔ kœsœ fœ azœ ɓa lafo. ⁷ Tshe ma ayo nœ ye ga ndœ azœ lœ awa nœ Yisu Kristu, tshe mbœrœ lima kɔ adœke azu kœwu ɔtshɔ lɔsu nœ ye á dopa nœ asœmœ manda oshɔ á na manda œneke asœke. ⁸ Yé mbœrœ ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba dá 'e she lœ awa nœ kœyindœrœ. Œ toto lœ gbɔgbɔ nœ 'e nene kashe tœnœ kœdœ œrœ á Ndjaba to fœ 'e gbambanœ. ⁹ Œ toto lœ akwa nœ 'e yekane á uzu kœdu okoro ye mbœrœ tœnœ nene. ¹⁰ Gbambanœ nene, Ndjaba dá mbœrœ azœ ataa. Tshe mbœrœ azœ lima lœ kœngbɔtœ azœ bale dœ Yisu Kristu adœke a mbœrœ ɔtshɔ akwa á tshe guma lima katshatsha adœke a zatœ azœ ndœ nœ.

Kœngbɔtœsho bale dœ Kristu

¹¹ 'E gbe dœ mara á 'e sœ lima dœ tœnœ utshunœ. Ayuda pa lima adœke 'e dœdœ azu nœ Ndjaba nene, mbœrœ á 'e wawa gaza nene. Kolœ endje dá dœ lima

azu nœ Ndjaba mbœrœ á endje wa gaza nœ œkɔ. ¹² 'E wusœ nœ adœke dœ lɔkɔnœ asœmœ, 'e wuwu lima damba sœ Kristu nene; 'e dœdœ ndje lima azu Israyele nene. 'E dœdœ lima azu á endje li kœgbɔ œrœ tshangba madu á Ndjaba lu nene. 'E gugu lima dœ œrœ kœko lɔsu 'e ga pa nœ pa ɔshɔ nene, yé 'e wuwu lima ndje sœ Ndjaba nene.

¹³ Kashe ngɔngɔ asœke, e'e á 'e sœ lima lœ ingirinœ tœ Ndjaba, 'e wuta ndoo dœ she lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Yisu Kristu mbœrœ indji ye á tu lima mbœrœ 'e. ¹⁴ Gbambanœ nene, œshe dá dœ kœsœ gee nœ azœ, œshe dá mbœrœ adœke Ayuda œdœ pe angbi azu wuta uzu bale. Lœ kœza undu ye fœ kuzu, tshe ndjotshœlœ muru nœ kœyangbatœsho á kuru lima tshagurutœ azu. ¹⁵ Tshe wo awa akwa œdœ pe awa o'onœ dœ œrœ kɔ á yindœ nœ adœke endje mbœrœ. Tshe ngboɓa endje ga tœnœ bale dœ angbi azu adœke endje wuta tafo azu lœ kœngbɔtœsho dœ she; dœ mara ataa dá tshe za kœsœ gee ga ugurutœ endje. ¹⁶ Yé dœ awa kuzu nœ ye pa kurushi, tshe ndi tshelœ kœtshene osho ugurutœ endje bibisha, œ guma tshagurutœ Ndjaba dœ endje mbœrœ adœke endje wuta uzu bale. ¹⁷ Tshe na kœmindœ kœsœ gee fœ azu á endje sœ lœ ingirinœ dœ Ndjaba œdœ pe ndje endjeneke á endje lœ ndoo

dœ Ndjaba. ¹⁸ Yé mbœrœ Kristu, azœ dœ Ayuda dœ pe angbi azu, a gbɔ awa nœ kœli ga ndœ Aba dœ awa nœ Ishiri bale.

¹⁹ Ataa, e'e dœ azu á 'e dœdœ Ayuda nene, 'e kpa dœdœ angbi azu nene, 'e dœdœ ndje agene nene; kashe 'e kœdœ azu bingi nœ Ndjaba. 'E wuta agbolo ogo awa bale dœ azu nœ Ndjaba. ²⁰ E'e œdœ endje kɔ 'e sœ ɓata badja á Ndjaba sœ kœmɔ dœ anda nœ ye. Aayi avwa œdœ pe aayi kœgbara o'o kœdœ kitinœ yeka á Kristu kœdœ egerœ badja neke á tepa andance djigi. ²¹ Œshe dá sœ kœto gbɔgbɔ fœ anda djigi yé á sœ kœti tœnœ adœke œ gerœ yé œ fa œyerœ Tepelo nœ Gbozu. ²² Lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Kristu, e'e ndje 'e sœ lœ kœmɔ anda mbœrœ kœwuta dœ anga azu kɔ, anda nœ Ndjaba lœ awa nœ Ishiri.

3

Akwa nœ Polo ugurutœ angbi azu

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, œmœ Polo, mœ wuta ayi kánga ndœ akwa nœ Yisu Kristu mbœrœ e'e dœ angbi azu. ² Adjapu, 'e djindœ o'o tœ upu nœ ɔtshɔ lœsu á Ndjaba ma fœ mœ mbœrœ kœmbœrœ dœ akwa nœ ye mbœrœ 'e. ³ Ndjaba dœ tœ ye dá yisœ gbetshelœ á tshe za lima yiwa tœnœ fœ mœ, yeka á mœ su dœ aya mbetinœ asœke. ⁴ Yé 'e kœsœ kœdi mbetinœ asœke dá 'e wusœ mara á mœ wusœ gbetshelœnce á zatœ

ye yiwa tœnœ asœmœ tœ upu nœ Kristu. ⁵ Lima utshunce, Ndjaba mama gbetshelœnce fœ azu nene. Kashe ngɔngɔ asœke, ɔtshɔ Ishiri nœ ye pandœ nœ ngbi fœ œyerœ aayi avwa œdœ aayi kœgbara o'o. ⁶ Gbetshelœnce asœmœ kœdœ adœke, angbi azu li ndje kœgbɔ ɔtshœrœ á Ndjaba guma fœ azu nœ ye dœ awa nœ kœyindœ ɔtshɔ O'o awa bale dœ Ayuda. Endje wuta uzu bale yé Ndjaba œ to œrœ á tshe pa lima tœnœ fœ endje kɔ.

⁷ Mœ te ayi akwa kœyisœ ɔtshɔ O'onœ asœ mbœrœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba œdœ pe gbɔgbɔnce á tshe za lima fœ mœ. ⁸ Œmœ kœdœ ndɔngɔlɔ uzu ugurutœ ayerœ azu nœ Ndjaba para kɔkɔ. Ngɔngɔ asœke, Ndjaba má ɔtshɔ lœsu ga ndœ mœ adœke mœ yisœ dili kœgbœrœ nœ Kristu fœ angbi azu. ⁹ Ndjaba á tshe mbœrœ œrœ kɔ za lima o'onœ asœ yiwa tœnœ katshatsha, yé ngɔngɔ asœke tshe za mœ adœke mœ kœyisœ nœ fœ azu kɔ adœke endje wusœ œneke á tshe yindœ kœmbœrœ tœnœ. ¹⁰ Atamœ, lœ mara akwa á Ikrizia sœ kœmbœrœ tœnœ ngɔngɔnce asœke, tshagbozu œdœ pe gbɔgbɔ ɓa lafo wusœ egerœ kœwusœtœ nœ Ndjaba lœ aka œrœ kɔ. ¹¹ Ndjaba mbœrœ adja liaka œneke á tshe gbe lima ndœ kœmbœrœ tœ nœ lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹² Mbœrœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu, a ngbɔtœ azœ bale dœ she yé a li kœna ga

utshu Ndjaba dœ lœsu ziti. ¹³ Mbœerœ tœnœ ataa, mœ ki fœ 'e adœke 'e mœmœ lœ œkœ 'e mbœerœ egerœ oyo á mœ sœ kœwu mbœerœ 'e nene. Æ sœ mbœerœ œtshœrœ nœ 'e.

Kœyindœsho nœ Kristu

¹⁴ Mbœerœ tœnœ ataa, mœ gote dœ koda mœ 6a utshu Ndjaba Aba, ¹⁵ á mbœerœ she dá bingi kœ, œdœ 6a lafo œdœ 6a pa œshœ gbœ i'iri ye. ¹⁶ Lindœ kœgbœrœ nœ mokœ nœ ye, mœ yindœ nœ adœke tshe to gbœgbœ ga lœ 'e dœ awa nœ Ishiri nœ ye yeka á 'e kœwuta agbozu lœ kœyindœrœ. ¹⁷ Yé dœ tœnœ ataa á Kristu kœsœ tœ lœsu 'e lœ awa nœ kœyindœrœ. Mœ yindœ nœ adœke 'e ka ngbiri yé œ shi gbi lœ kœyindœsho. ¹⁸ Atamœ, e'e œdœ ayerœ azu para kœkœ, 'e sœ dœ gbœgbœ kœwusœ kœyindœsho nœ Kristu á ropa nœ yé á gugu dœ ndœngœlœnœ nene; ¹⁹ œ ro ndje sœ kœwusœrœ djigi. Ærœ á mœ eoshœ ndœ nœ ga ndœ 'e kœdœ adœke 'e su dœ gbœgbœ nœ Ndjaba.

²⁰ Ndjaba li kœmbœerœ œrœ kœropa œneke á a gbe dœ tœnœ. Tshe mbœerœ œrœ kœ dœ gbœgbœ á sœ kœmbœerœ akwa lœ azœ. ²¹ Kaka mokœ nœ Ndjaba matœ ye ugurutœ azu Ikrizia, œ ma ndje tœ ye dœ awa nœ Yisu Kristu manda ngbugu dœ ngbugu. Ame!

4

Azu nœ Kristu sœ undu bale

¹ Mbœerœ tœnœ ataa, œmœ á mœ te kanga mbœerœ

kœmbœerœ akwa nœ Gbozu, mœ yindœ nœ adœke 'e mbœerœtœ 'e liaka mara á Ndjaba yindœ nœ. ² 'E zatœ 'e ga ati, dœ lœsu 'e ziti œdœ ndje pe dœ ugu lœsu. 'E sœ dœ kœru lœsu ga tœ anga 'e yé œ mbœerœ akwa dœ kœyindœsho. ³ 'E pa avwara kœgbœndœ kœngbœtœsho bale á Œtshœ Ishiri to lœ awa nœ kœsœ gee. ⁴ Azu nœ Kristu sœ kolœ undu bale, yé Œtshœ Ishiri sœ ndje bale, awa bale Ndjaba e azœ adœke a ko lœsu azœ bale. ⁵ Gbozu sœ bale, kœyindœrœ sœ bale, batisimu sœ ndje bale. ⁶ Ndjaba sœ bale. Tshe kœdœ Aba azœ kœ, tshe sœ kœmbœerœ akwa lœ azœ kœ yé œ sœ ndje lœ azu kœ.

⁷ Andaa, gbœgbœ nœ kœmbœerœ dœ akwa á a gbœ sœsœ awa bale nene. A gbœ liaka œneke á Kristu yindœ kœtœ fœ uzu dœ uzu. ⁸ Æ sœ liaka œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Lœkœ á tshe œ lima ga lafo, tshe tepa akanga,

tshe to gbœgbœ kœmbœerœ dœ akwa fœ azu.»

⁹ Tshe œ lima ga lafo! Æ yindœ kœpa kotoo? Æ má ndje adœke Kristu jœrœ ga ati 6a budu œshœ a? ¹⁰ Uzu á tshe jœrœ lima, œshe ndje kœdœ uzu á tshe œ waa kœropa tshalafo djigi adœke tshe su tshelœ oshœ kœ.

¹¹ Æshe dá kurutshelœ gbœgbœ kœmbœerœ dœ akwa fœ azu. Tshe ko anga azu kœsœ dœ aayi avwa, anga azu tœ aayi kœgbara o'o, anga azu tœ aayi kœmindœ

Ɔtsho O'o, anga azu toe aayi koegbandoe Ikrizia, anga azu toe aayi koeyiseroe. ¹² Tshe mberoe ko atamoe mberoe koeguma azu noe Ndjaba adoeke endje mberoe akwa noe ye doe mara adoeke endje mo undu Kristu, ¹³ oerrr ga toe adoeke a wuta ko doe koeyinderoe bale ye a wusoe Gbolo noe Ndjaba. Ataa, a te agbo azu ye oe wuta adja bata Kristu.

¹⁴ Doe mara atamoe, a kpa doedoe aya agbolo a endje yaka kumu endje doe tsheloe aka koeyiseroe ko nene. Aayi koebili osho oe ko ndje azoe loe gbanda noe endje doe o'o lima noe endje nene. A kpa za awa aayi djingili yeka a endje koegaga kumu azoe doe koeyiseroe wala noe endje nene. ¹⁵ Kashe oedoe a koese koepa adja o'o loe koeyindesho, a geroe bala loe oeroe ko ga ndoe Kristu a tshe doe kumu Ikrizia. ¹⁶ Ye oeshe da ngboba oeroe ko a soe toe undu ye ga toeno bale. Oedoe oeroe bale doe bale a soe toe undu ye koemboeroe akwa noe ye doe koeyinderoe doe otshano, undu djigi oe geroe doe otshano ye oe geroe loe koeyindesho.

Tafo soro loe kaengbatesho bale doe Kristu

¹⁷ 'E wu oeneke a moe soe koeyu 'e kpalakpala toeno doe i'iri Gbozu: 'e katoe ongoro koemboeroe 'e bata azu a endje wuwusoe Ndjaba nene, a koewuseroe noe endje fu ye. ¹⁸ Ubu osho ndi tsheloe gbetsheloe noe endje, ye

endje wuwusoe soro a Ndjaba za foe azu nene loe kumu koewuseroe nene oedoe loe kumu agbo losu noe endje. ¹⁹ Endje kpa gugu doe tshula nene; endje zatoe endje ko ndoe koemboeroe angba budu ye oe kaka ndje toe koemboeroe anga angbi oeroe tshula nene.

²⁰ Mboeroe e'e noe 'e, oe doedoe mara a endje yisoe o'o toe upu noe Kristu foe 'e doemo nene. ²¹ Oedoe o'o a 'e dji lima koese adja toe upu noe ye, oedoe endje koeyi lima soe ye foe 'e koeli doe adja o'o a doe Kristu, ²² 'e katoe ongoro koemboeroe 'e lima utshuno, oetoe a ogo koemboeroe oeroe oe vwa osho ga loe kuzu. ²³ Oe li adoeke Ishiri noe Ndjaba fa losu 'e doe pe ishiri 'e adoeke 'e wuta atafu azu. ²⁴ 'E za angwa koemboeroe oeroe noe atafu azu, mboeroe 'e te atafu azu a Ndjaba mboeroe endje liaka angwa ye doe toe ye loe oeroe a soe ndjii oedoe yeroe, a to loe adja o'o.

²⁵ Mboeroe toeno ataa, 'e katoe wala ye. Uzu doe uzu pa adja o'o foe yangano; gbambano nene, azoe para kaka a wuta oeroe kote undu uzu bale. ²⁶ Oedoe 'e koese doe oko, 'e mboemboeroe ekperoe nene. 'E gbogbandoe noe oerrr adoeke olo li toeno nene. ²⁷ 'E zaza awa foe djaboro bale nene. ²⁸ Uzu a tshe soe lima kozi angba, kpa zizi angba nene, kashe oe li doe she koemboeroe akwa doe kane ye yeka a koegbo oeroe tshangba noe, yekane a tshe koeto ndje angano foe aayi oyo. ²⁹ Kaka

adœke ekpe o'o bale wuwuta lœ ama 'e nene. Kashe œdœ o'o kœsœ zœ, œ li dœ 'e kœpa o'o á li kœguma azu yé á to ɔtshɔ lɔsu fœ endjeneke á endje sœ kœdji toenœ. ³⁰ 'E mboembœrœ adœke ɔtshɔ ɪshiri nœ Ndjaba sœ dœ oyo nene. Gbambanœ nene, œshe kœdœ ambara á Ndjaba ta ga tœ 'e mboerœ olo á tshe she bala 'e lœ ekperœ djigi. ³¹ 'E katœ ushu lɔsu, kœyɪ uzu ga lœ ókó, kœsœ dœ ókó, kœpa o'o dœ ɔgbɔ tshama œdœ kœgu osho ye. 'E katœ kœmbœrœ œrœnœ asœmœ kɔ ye. ³² 'E sœ dœ ɔtshɔ lɔsu yé œ yindœtœ 'e ugurutœ 'e, 'e wu oyo ekperœ nœ anga 'e ɓata á Ndjaba wu lima oyo 'e lœ awa nœ Kristu.

5

'Emboerœtœ 'e ɓata azu nœ ingbisho

¹ 'E'e kœdœ agbolo á Ndjaba yindœ 'e waa. Mbœrœ toenœ ataa, œ li adœke 'e mboerœtœ 'e ɓata she. ² 'E yindœtœ 'e ɓata á Kristu yi lima ndœ azœ, yé á za lima tœ ye fœ kuzu mbœrœ azœ ɓata makabo œdœ ɓata tokóró á endje zo á tshafunœ ga waa tœ Ndjaba.

³ 'E'e kœdœ ayerœ azu nœ Ndjaba, 'e katœ kœmbœrœ angba budu, kœsœ dœ egerœ lɔsu, kœmbœrœ œrœ tshula œdœ pe kœsœ dœ ogo ukpulu œrœ. ⁴ Ɖ lili ndje dœ 'e kœpa o'o nœ egerœ kumu nene, kœpa o'o ngbilingbili ɓata agbakindi azu nene. Ɖ li dœ 'e kœza mershe fœ Ndjaba. ⁵ 'E wusœ nœ adœke ayi angba

budu, dœ ayi ngbindirœ dœ pe ayi kœgbɔtœ œrœ nœ anga endje asœmœ - ayi kœdonga andjaba - endje gbɔ œrœ ɓa lœ ogo nœ Kristu œdœ œnœ Ndjaba nene.

⁶ Anga uzu bale bibili 'e dœ gbetshelœ nœ afara nene. Toenœ dá sœ kœgbota ókó nœ Ndjaba ga pa azu á endje djidji she nene. ⁷ 'E ngbɔngbɔtœ 'e dœ endje lœ ekperœnœ á endje mbœrœ asœmœ nene. ⁸ 'E lœ lima utshunœ lœ ubu osho, ngɔngɔ asœke 'e ngbɔtœ 'e bale dœ Gbozu, yé 'e wuta azu nœ ingbisho. ⁹ Gbambanœ nene, azu nœ ingbisho mbœrœ kolœ ɔtshœrœ, œrœ á sœ ndjii œdœ pe ndje adja o'o. ¹⁰ 'E pa avwara kœwusœ œrœ œneke á ga tœ Gbozu. ¹¹ 'E ngbɔngbɔtœ 'e nene dœ azu nœ ubu osho á endje mbœrœ œrœ á ádánœ gugu nene asœmœ. Kashe 'e gbara ekperœ nœ endje á endje mbœrœ ngbi ga ushu. ¹² Ɖrœ á endje mbœrœ yaa lœ ubunœ, œ sœ tshula tœ kœpa toenœ. ¹³ Kashe 'e dœ azu nœ ingbisho, œ li dœ 'e kœpa toenœ ga utshu azu. ¹⁴ Gbambanœ nene, œrœ kɔ á sœ tœ ingbisho wuta ingbisho. Mbœrœ toenœ ataa dá endje pa adœke:
«Ɖɓœ á ɓœ sœ tœ lo, jo ga lafo,
yé œ she ugurutœ akuzu,
yeka ɪshiri nœ Kristu kœema
ɓœ ngbi ga ushu.»

¹⁵ Ala 'e gbɔ tœ ɔtshɔ 'e. Adja 'e mboembœrœtœ 'e ɓata aayi indi nene kashe 'e mboerœtœ

'e ɓata azu nœ kœwusœtœ. 16 'E gbɔgbɔtœ 'e kœmbœrœ ɔtshœrœ; gbambancœ nene, olo á a sœ læncœ asœ sœ tœ ekpenœ. 17 Ataa, 'e dœdœ aayi indi nene, kashe 'e para awa kœwusœ œrœ á Gbozu yindœ nœ.

18 'E ndjondjo ipi adœke œ mbœrœ 'e nene. Ete nene 'e li ga læ djingili, kashe 'e su dœ ɔtshœ Ishiri. 19 'E to gbɔgbɔ læ tœ 'e dœ tshelœ aka itshi kœ œdœ angancœ á ɔtshœ Ishiri yisœ nœ; 'e ɓi itshi yé œ donga Gbozu dœ lœsu 'e djigi. 20 'E gi mershe fœ Ndjaba Aba dœ i'iri Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ ɔlo kœ œdœ mbœrœ œrœ kœ.

O'o tœ upu nœ ayakoshe dœ ayashe

21 'E dœ azu á 'e sœ kœkpawa Kristu, 'e liscœtœ 'e ugurutœ 'e dœ tœ 'e.

22 'E dœ ayashe, 'e liscœ aakœ 'e ɓata á 'e liscœ Kristu. 23 Gbambancœ nene, yakoshe kœdœ gbozu tshapa yashe ɓata á Kristu dœ ndje gbozu tshapa Ikrizia. Dœ mara ataa, Kristu kœdœ ayi kœshe Ikrizia á dœ undu ye dœ tœ ye. 24 Ataa, œ li dœ ayashe kœliscœ aakœ endje læ œrœ para kœkœ ɓata Ikrizia œ liscœ Kristu.

25 'E dœ ayakoshe, 'e yindœ awo 'e ɓata Kristu yi lima ndœ Ikrizia yé á zatœ ye fœ kuzu mbœrœ tœncœ. 26 Tshe djutœ Ikrizia dœ ungu batisimu œdœ pe o'o ama Ndjaba adœke Ikrizia wuta yerœ. 27 Tshe yindœ nœ adœke œ wuta tœ ala ye ɓata ɔtshœ yashe á œsœ ye

li. Tshe yindœ nœ adœke Ikrizia wuta adja yerœ yé œ sœ dœ ekpenœ bale nene. 28 Dœ mara ataa, œ li adœke ayakoshe yindœ aawo endje ɓata á endje yindœ undu endje dœ tœ endje. Uzu á tshe yindœ awoncœ, yindœtœ ye dœ tœ ye. 29 'E dœ adjapu adœke uzu bale lili kœtshene undu ye dœ tœ ye nene. Kashe tshe to rœgo fœ undu ye, œ gbœndœ nœ ɓata á Kristu œ mbœrœ dœ Ikrizia. 30 Gbambancœ nene, azœ kœdœ œrœ kote ye. 31 Endje su adœke: «Mbœrœ tœncœ ataa, yakoshe œ katœ abancœ dœ ayincœ ti, œ ngbœtœ ye dœ awoncœ, yé endje bibisha kœ œ wuta uzu bale.» 32 Adja o'onœ asœ sœ tœ egerœncœ: œmœ, mœ pa fœ 'e ngbi adœke œ sœ tœ upu nœ Kristu œdœ pe Ikrizia. 33 Kashe œ wu ndje 'e: 'E li dœ yakoshe bale dœ bale kœyindœ awoncœ ɓata á tshe yindœ tœ ye dœ tœ ye, yé œ li ndje dœ yashe bale dœ bale kœzatœ ga ati fœ akœncœ.

6

Agbolo œdœ aayi kœzu endje

1 Agbolo, 'e dji aayi kœzu 'e. 'E mbœrœ ataa liaka œneke á Gbozu yindœ nœ; gbambancœ nene, œœmœ dá sœ ndjii. 2 O'o á Ndjaba pa lima tœncœ læ awa o'o nœ ye utshuncœ kœdœ adœke: Dji aba zœ dœ ayi zœ, 3 mbœrœ á ɓœ kœsœ dœ yanga á œndœ zœ kœdi waa pa ɔshœ.

⁴ E'e doé aayi kœzu agbolo, 'e mboemboerœ œrœ adœke œ za ókó ga læ agbolo nœ 'e nene, kashe 'e gbøndœ endje doé kœyisœrœ œdœ kœmi upu doé o'o á to ba ndœ Gbozu.

Akanga œdœ agbozu tshapa endje

⁵ E'e doé akanga, 'e dji agbozu tshapa 'e pa œshœ asœke. 'E mbœerœtœ 'e lindœ o'o endje yé œ dji endje doé lœsu 'e bale b̄ata 'e sœ kœmbœerœ akwa fœ Kristu. ⁶ 'E mboemboerœ kolœ ataa doé lœndœ á endje sœ kœko ala endje tœ 'e nene, œ sœ b̄ata 'e sœ kœpara awa kœza yanga fœ endje. Kashe 'e mbœerœ doé lœsu 'e kœ b̄ata akanga nœ Kristu á endje zatœ endje tœ kœmbœerœ œneke á Ndjaba yindœ nœ. ⁷ 'E mbœerœ akwa fœ agbozu tshapa 'e doé œtshœnœ b̄ata 'e sœ kœmbœerœ fœ Gbozu, kashe œ doédœ mbœerœ azu nene. ⁸ 'E wusœ nœ adœke, œdœ kanga œdœ tsheneke á tshe doédœ kanga nene, uzu doé uzu œ gbœ tshangba œtshœrœ á tshe mbœerœ b̄a ndœ Gbozu.

⁹ Yé e'e doé agbozu, 'e mbœerœ ndje awa bale ga ndœ akanga nœ 'e. 'E katœ kœmbœerœ œgbœrœ ga tœ endje, mbœerœ 'e wusœ nœ adœke e'e doé endje; 'e sœ doé Gbozu pa 'e bale b̄a lafo á tshe keke azu mbœerœ tshatshu endje nene.

œrœ koshe nœ kœyindœrœ

¹⁰ Tœ ndœngœlœnœ, 'e para gbœgbœ læ kœngbœtœ 'e bale doé Gbozu læ awa gbœgbœ nœ

ye á ropanœ. ¹¹ 'E ko œrœ koshe kœ á Ndjaba ko fœ 'e á kœka doé tœnœ ngbiri adœke djaboro kœkoko 'e vesho nene. ¹² Gbambanœ nene, a sœsœ kœnga koshœnœ doé azu b̄ata azœ nene. Kashe a sœ kœnga koshœnœ doé aekpe ishiri nœ tshapashœ, doé agboro azu, doé gbœgbœ œdœ doé aayi gbœgbœ nœ ubu osho nœ tshapashœnœ asœke. ¹³ Mbœerœ tœnœ ataa, 'e ko œrœ koshœnœ kœ á Ndjaba ko fœ 'e mbœerœ lœkœ á ekpe olo kœli, á 'e kœka ngbiri utshu ayingba 'e. Yé manda kœnga koshœnœ œrrr ga tœ ndœngœlœnœ, 'e shi gbi.

¹⁴ Ataa, 'e kote 'e ga læ vola. 'E za adja o'o b̄ata uwu tshapa lœba tœ budu 'e; 'e za œrœ á sœ ndjii b̄ata balangba nœ 'e. ¹⁵ 'E sœ doé yanga nœ kœmindœ œtshœ O'o nœ kœsœ gee fœ azu b̄ata œrada tœ ada 'e. ¹⁶ 'E za kœyindœrœ œlœ doé œlœ b̄ata balangba nœ 'e: œ za awa fœ 'e adœke 'e ru owo tœ wele á yangba 'e sœ kœnœ tœnœ. ¹⁷ 'E yindœ kœshe b̄ata kpoto wáyá yé œ tepa o'o ama Ndjaba ngbiri b̄ata ingiri yakamba á œtshœ Ishiri za fœ 'e. ¹⁸ 'E za avwala nœ 'e tœ œrœnœ asœmœ kœ fœ Ndjaba yé œlœ doé œlœ, œtshœ Ishiri sœ doé 'e lœnœ. Mbœerœ tœnœ ataa, ala 'e gbœ yé 'e zatœ 'e waa doé waa ga tœnœ. 'E za ndje avwala nœ 'e mbœerœ azu nœ Ndjaba para kœkœ. ¹⁹ 'E za ndje avwala nœ 'e fœ Ndjaba mbœerœ mœ adœke tshe yisœ œtshœ O'onœ á zatœ ye yiwa tœnœ fœ mœ yeka

á mœ kæpapandœ nœ dœ awa nene. ²⁰ Æmœ koedœ ayi kæyisœ ʒtshə O'o fœ azu, mbœrœ tœnœ dá mœ sœ lœ kánga. 'E za avwala fœ Ndjaba adœke adja awa mbœmbœrœ mœ bale nene, kashe tshe to gbəgbə á li dœ mœ kæpandœ œneke á li adœke mœ pa.

Ndɔngɔlɔ abala

²¹ Aya azœ dœ Tishike á tshe sœ kæmbœrœ akwa nœ Gbozu dœ lɔsu ye bale asœmœ, œshe dá pandœ o'o nœ mœ kɔ fœ 'e á 'e koedji dœ ʒtshəncœ yé á kœwu ndje sœ œneke á mœ sœ kæmbœrœ tœnœ. ²² Mœ sœ kœvwa she fœ 'e adœke 'e wusœ mara kœsœ nœ 'a ba ke yeka á kœza kœru lɔsu fœ 'e.

²³ Kaka Ndjaba Aba œdœ Gbozu Yisu Kristu za kœsœ gee, dœ kæyindœsho, œdœ pe kæyindœrœ fœ 'e dœ aayazu lœ Yisu kəkə. ²⁴ Kaka Ndjaba to kane ye ga pa azu para kəkə á endje yindœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ kæyindœsho á ka nene.

Mbeti á Polo sú fœ azu Filipino Tshatshu o'o

Asœe kœedœe mbeti á Polo sú fœ azu Filipino. Filipino kœedœe ongbo utshunœe lœ Eropa á Polo yisœe Ɔtshœ o'o nœe Yisu Kristu lœnœe lœe bisha ana gene kœeyisœe o'o ama Ndjaba nœe ye.

Lœkœ á endje za lima Polo vwi ga lœe kánga 6a lœe Roma, lœe Efeze too lœe Sezaré, ayindœe Yisu tshelœe Filipino ngbœba lima œerœe nœe endje á vwa manda ye dœe yanga endje bale á ì'iri ye kœedœe Epafrodite. Mboerœe tœnœe ataa á Polo sú mbetinœe asœeke ndœe kœegi mershe fœe azu Filipino, yé á pa ndje fœe endje adœeke endje shi gbi lœe kœeyindœerœe nœe endje. Endje vwaratœe endje tœe kœeyisœerœe nœe azu á sœe kpi tœe o'o ama Ndjaba, yé œe fafa tshangba endje fœe Ndjaba nene. Tshe kpa pa fœe endje adœeke endje œedœe œene wuta bale dœe Kristu.

Ɔgbœ o'o tshala mbeti nœe Polo asœeke kœedœe adœeke, azu sœe dœe yanga lœe œerœe kœ á wuta ga tœe endje mangba Yisu.

Mbetinœe kurutshelœetœe ye atake:

- Abala (1.1-11)
- Soro kœedœe Kristu (1.12-30)
- 'E za mara gbetshelœe nœe Kristu (2.1-18)
- Atimote dœe Epafrodite (2.19-30)

- Mara kœewuta uzu ndjii utshu Ndjaba (3.1-4.9)
- Mershe nœe Polo fœe azu ogo Filipino (4.10-20)
- Ndœngœœ abala (4.21-23)

Abala

¹ Œemœe Polo œedœe Timote, a'a dœe aayi akwa nœe Yisu Kristu, 'a sœe kœesu mbetinœe asœeke fœe 'e dœe ayerœe azu nœe Yisu Kristu para kœkœ 6a lakpi Filipino, dœe agbozu Ikrizia œedœe ndje aayi akwa tshelœe Ikrizia. ² Kaka Aba azœe dœe Ndjaba œedœe Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtshœ lœsu nœe endje ga ndœe 'e, yé œe za kœesœe gee nœe endje fœe 'e.

Avwala nœe Polo tœe upu nœe azu Ikrizia

³ Ɔlœ kœ á mœe kœesœe kœegbe dœe 'e, mœe sœe kœegi mershe fœe Ndjaba nœe mœe. ⁴ Œ kœesœe adœeke mœe za avwala nœe mœe fœe Ndjaba tœe upu nœe 'e, mœe sœe kœeza tœnœe dœe yanga, ⁵ mboerœe mara á 'e sœe kœeti kane mœe lœe kœemindœe Ɔtshœ o'o nœe Kristu kœeto tœe ali olo œerrr ga tœe ngœngœ asœeke. ⁶ Adja mœe wusœe nœe adœeke Ndjaba á tshe te lima tœe kœembœerœe Ɔtshœ akwa ugurutœe 'e asœemœe, tshe sœepe kœembœerœe tœnœe œerrr ga tœe kœekwa Yisu Kristu. ⁷ Œ sœe dœe Ɔtshœnœe adœeke mœe sœe dœe gbetshelœe atamœe ga ndœe 'e para kœkœ. Mœe sœe kœegbœndœe 'e ga tœe lœsu mœe. Gbambœe nene, 'e ti kane mœe waa lœe akwa á Ndjaba za fœe mœe lœe Ɔtshœ lœsu nœe ye œedœe dœe lœkœ á mœe sœe 6a lœe kánga œedœe ndje dœe lœkœ á mœe gugu lœe kánga

nene, mbærœ køema ngbi adœke Ɔtshɔ O'onœ køedœ adjapu yé azu sœ køeka ga mangba nœ. ⁸ Ndjaba wusœ nœ dœ ɔtshɔnœ adœke mœ yindœ 'e para kɔkɔ waa dœ køeyindœsho á to lœ Yisu Kristu.

⁹ Ɛ køesœ adœke mœ sœ køeza avwala nœ mœ fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e, mœ sœ køeki adœke 'e yindœ Ndjaba yé œ yi ndje ndœtœ 'e tɔpanœ kpuru, tshe to køewusœrœ fœ 'e yé œ kɔrɔ ala 'e, ¹⁰ yeka á 'e køewusœ køeke œrœ á sœ dœ ɔtshɔnœ ndœ køembœrœ tœnœ. Atamœ 'e wuta azu á ekperœ gugu lœ endje nene, á anga œrœ køegbagbara endje tœnœ œ gu nene dœ lɔkɔ køekwa Yisu Kristu, ¹¹ dœ mara adœke œneke kɔ á 'e mbærœ dœ adja ɔtshɔrœ á na ga ndœ azœ lœ awa nœ Yisu Kristu, mbærœ køegi mokɔ fœ Ndjaba yé œ donga she.

Soro køedœ Kristu

¹² Aaya mœ, mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ o'onœ asœke: Ɛneke á wuta ga tœ mœ, œ mbærœ adœke Ɔtshɔ O'o na ga utshunœ. ¹³ Mbærœ tœnœ dá aayi køgbɔndœ anda nœ egerœ gbozu œdœ pe anga azu para kɔkɔ, wusœ nœ adœke mœ li ga lœ kánga mbærœ upu nœ Kristu. ¹⁴ Yé køewu mœ lœ kánga, aaya azœ ndjoro sœ køeza lɔsu endje ga pa Gbozu dœ mara adœke, endje tetœ køepa avwaratœ endje yé endje kpa sœsœ dœ awa tœ køemindœ o'o ama Ndjaba nene.

¹⁵ Ɛ dœ adjapu adœke anga azu sœ køeyisœ œrœ tœ

upu nœ Kristu dœ gbetshelœ nœ køembœrœ úkú œdœ gbetshelœ nœ køegbugburu tshelœ o'o dœ mœ, anga endje sœ køeyisœ nœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ. ¹⁶ Endjeneke asœke, endje sœ køeyisœ nœ dœ køeyindœsho ga ndœ mœ, mbærœ á endje wusœ nœ adœke mœ sœ lœ kánga tœ upu nœ køembœrœ adœke azu yi adja ndœ Ɔtshɔ O'o. ¹⁷ Anga azu, endjeneke á endje sœ dœ úkú, endje sœ køeyisœ upu nœ Kristu dœ gbetshelœ adœke œne ropa anga œne. Ɛneke á endje gbe køembœrœ tœnœ sœsœ ndjii nene, endje dá yindœ kpa køewo tshandœ mœ.

¹⁸ Ɛ mbærœ œrœ bale nene! Ɛdœ endje køeyisœ œrœnœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ too dœ ekpe gbetshelœ, kolœnœ adœke endje mindœ upu nœ Kristu. Yé mœ sœ dœ yanga tœnœ, mœ sœpe ndje sheko kolœ dœ yanga mbærœ tœnœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœke œneke kɔ œ kɔrɔ awa adœke endje vwara mœ lœ kánga mbærœ á 'e sœ køeza avwala nœ 'e fœ Ndjaba tœ upu nœ mœ yé Ishiri nœ Yisu Kristu sœ ndje dœ mœ awa bale. ²⁰ Ɛrœ á mœ sœ køekate dœ lɔsu mœ bale, á sœ køeza gbetshelœ nœ mœ djigi ga tœnœ, œtœnœ køedœ adœke mœ gbɔgbɔ tshula bale nene. Kashe gbetshelœ nœ mœ djigi ngɔngɔ asœke œdœ pe ɔɔ dœ ɔɔ køedœ adœke mœ lise Kristu dœ undu mœ djigi, œdœ lœ soro mœ, œdœ lœ kuzu mœ. ²¹ Gbambanœ

nene, 6a tœ mœ, soro kœdœ Kristu yé kuzu kœdœ kœgbo œrœ tshangba akwa.

²² Kashe œ kœsœ adœke mœ sœpe dœ soro, œ li dœ mœ adœke mœ mbœrœ ɔtshɔ akwa, ataa mœ wuwusœ œrœ á mœ mbœrœ nene.

²³ Mœ sœ ugurutœ o'o bisha á sœ kœgbota mœ: mœ yindœ kœkatœ kœsœ dœ soro pa ɔshɔ asœke ndœ kœsœ dœ soro awa bale dœ Kristu. (Etoenœ dá sœ dœ ɔtshɔnœ kœropa nœ. ²⁴ Kashe œ sœ ndje dœ ɔtshɔnœ adœke mœ sœpe dœ soro mbœrœ 'e.

²⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœsœ dœ sharapu nene. Mœ wusœ nœ adœke mœ sœ dœ 'e awa bale mbœrœ kœko ala mœ tœ 'e adœke 'e gerœ, yé œ sœ ndje dœ yanga lœ kœyindœrœ. ²⁶ Atamœ, lɔkɔ á mœ kœkwatœ mœ ga ndœ 'e, 'e kpa li kœdonga tœ 'e tœ œneke á Yisu Kristu mbœrœ fœ 'e lœ awa nœ mœ.

Kœshi gbi lœ koshe

²⁷ Ngɔngɔ asœke œrœ á ropanœ kɔ kœdœ adœke, mara kœmbœrœtœ 'e li dœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu. Atamœ œdœ mœ kœna kœwu 'e too mœ kœnana nene, mœ yindœ kœdji adœke 'e sœpe kœru lœsu 'e dœ gbetshelœ bale, 'e sœ dœ lœsu bale mbœrœ kœnga koshe nœ kœyindœrœ á ɔtshɔ O'o yisœ nœ fœ 'e. ²⁸ 'E sœsœ dœ awa ayingba 'e bale nene. Asœmœ dá ma ambárá fœ endje adœke awa kuzu endje dá endje za, kashe 'e za œnœ 'e awa kœshe; œneke á to 6a ndœ Ndjaba. ²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba yisœ ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ 'e, adœke 'e

wuta azu nœ Kristu. Tshe mbœmbœrœ kolœnœ adœke 'e sœ dœ kœyindœrœ nene, kashe mbœrœ adœke 'e wu ndje oyo tœ upu nœ ye. ³⁰ Ngɔngɔ asœke, a ngbɔtœ koshœ á 'e wu mœ kœnga tœnœ adœke azu yi adja ndœ ɔtshɔ O'o. (Etoenœ kœdœ koshe á 'e wu mœ lima kœnga tœnœ yé mœ sœpe kœnga tœnœ adœke azu yi adja ndœ ɔtshɔ O'o 6ata á 'e wusœ nœ ngɔngɔ asœke.

2

'E za mara gbetshelœ nœ Kristu

¹ Bata á kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Kristu za gbɔgbɔ fœ 'e, yé á kœyindœsho nœ ye to uvuru ga lœ 'e, 6ata 'e ngbɔtœ 'e bale dœ ɔtshɔ Ishiri, 'e yindœtœ 'e doé œ mbœrœ ayo ugurutœ 'e.

² Atamœ, 'e mbœrœ adœke lœsu mœ su dœ yanga mbœrœ kœngbɔtœ o'o ama 'e bale, dœ kœyindœtœ 'e, dœ kœsœ dœ lœsu 'e bale œdœ ndje dœ gbetshelœ bale. ³ 'E mbœmbœrœ œrœ bale dœ gbetshelœ nœ kœropa anga 'e nene, 'e dodonga tœ 'e nene kashe lœ kœzatœ 'e ga ati, 'e wu anga anga 'e 6ata endje ropa 'e ye. ⁴ Uzu gbegbe kolœ dœ undu ye dœ tœ ye nene, kashe œ li adœke tshe gbe ndje dœ anga azu anganœ.

⁵ 'E sœ dœ gbetshelœ 6ata á Yisu Kristu sœ lima dœ tœnœ: ⁶ Mara kœsœ nœ ye kœdœ lima œnœ Ndjaba.

Eshe kœdœ lima adja Ndjaba, kashe tshe gbegbe lima kœpara 'e

awa kœgbɔndœ kœdœ
kolœ Ndjaba nœ ye
nene.

7 Kashe tshe katœ œeneke kɔ á
tshe sœ lima dœ tœnœ
ti,

yé œ za lima mara kœsœ nœ
kanga.

Tshe wuta lima bata azu para
kɔkɔ,

yé œ za mara kœsœ á azu sœ
dœ tœnœ.

8 Tshe za lima tœ ye ga ati

yé œ za o'o ama Ndjaba ga
tœ akwa lœ œrœ kɔ á
tshe mbœrœ œerrr ga
tœ kuzu, adja kuzu ɓa
pa kurushi.

9 Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba
ti she galafɔ kœropa nœ

yé œ za i'iri á ropa i'iri kɔ fœ
she.

10 Tshe yindœ nœ adœke tœ
kœlisœ i'iri Yisu,

endjeneke kɔ á endje sœ ɓa
lafɔ, ɓa pa œshɔ, ɓa ndœ
akuzu,

endje gote ga utshu ye.

11 Yé endje kɔ, endje mindœ
nœ adœke

Yisu Kristu kœdœ Gbozu,
ɓa lœ mokɔ nœ Aba dœ Nd-
jaba.

Akwa manda kœshe

12 Ataa, e'e dœ aaya mœ
á mœ yindœ 'e waa, 'e sœ
lima kœlisœ o'o mœ dœ ɔɔ
kɔ á mœ sœ lima ugurutœ
'e. Bata á mœ sœsœ ugu-
rutœ 'e nene, 'e kpa lisœ nœ
ropa nœ. 'E mbœrœ akwa
manda kœshe nœ 'e dœ awa
kɔ. 13 Gbambanœ nene, Nd-
jaba dá sœ kœmbœrœ akwa
ugurutœ 'e, adœke 'e yindœ
nœ, yé œ mbœrœ œeneke á
tshe yindœ nœ.

14 Œ li adœke 'e kparawa
kœle lœ ama 'e œdœ
kœgbugburu tshelœ o'o,

15 adœke azu kœgbɔgbɔ ádá
kœpa ekpe o'o nœ 'e nene, á
kœwuwu ekperœ lœ 'e nene.
Atamœ, 'e dœ agbolo nœ
Ndjaba á ekperœ gugu lœ 'e
nene ugurutœ azu tshapashɔ
á endje sœ kolœ kœmbœrœ
ekperœ. Œ li adœke 'e tshi
ugurutœ endje ɓata angerepe
á tshi ɓa lafo, 16 lɔkɔ á 'e sœ
kœema o'o nœ soro. Œdœ 'e
kœsœ kœmbœrœ atamœ, mœ
sœ dœ yanga lɔkɔ á Kristu
œ kwatœ ye, yé œ ma ndje
adœke akwa á mœ mbœrœ
lima œdœ ili á mœ vwi, œ
sœsœ gbambanœ nene.

17 Œ kœsœ ndje adœke
endje wo mœ, yé indji mœ tu,
á gbɔtœ ye dœ tokóró nœ 'e á
dœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ
Ndjaba, mœ sœ dœ yanga
mbœrœ tœnœ yé e'e para 'e
te ndje ga ndœ yanga nœ mœ
awa bale dœ mœ. 18 E'e ndje
ataa, 'e sœ dœ yanga yé mœ
te ndje ga ndœ yanga nœ 'e
awa bale dœ 'e.

Atimote dœ Epafrodite

19 Œdœ Gbozu Yisu
kœyindœ nœ, mœ wusœ
nœ adœke mœ vwa Tim-
ote ɓa ndœ 'e lœ ondonœ
asœke, adœke tshe gu dœ o'o
tshandœ 'e fœ mœ yeka á mœ
kœgbɔ gbɔgbɔ mbœrœ tœnœ.
20 Mœ sœpe kolœ dœ Timote
á gbetshelœ nœ ye sœ ɓata
œncœ mœ yé tshe sœ kœgbe
kolœ o'o nœ 'e. 21 Gbambanœ
nene, anga udu azu para
kɔkɔ sœ kœgbe kolœ o'o nœ
kœmbœrœ œrœ nœ endje dœ
tœ endje, kashe endje gbege

dœ upu nœ Yisu Kristu nene.
²² 'E wusœ nœ dœ tœ 'e mara á tshe ma ɔtshɔ akwa nœ ye. Tshe zatœ ye djigi mbœrœ kœmindœ ɔtshɔ O'o awa bale dœ mœ ɓata á gbolo yakoshe œ ti kane abanœ. ²³ Mœ sœ kœgbe kœvwa she fœ 'e œdœ mœ kœwu upu nœ mœ ngbi yekane. ²⁴ Mœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbozu adœke mœ yi ndje kumu mœ ndœ kœwu 'e lœ ondonœ asœke.

²⁵ Mœ wu adœke œ sœ dœ ɔtshɔnœ kœgi aya mœ dœ Epafrodite, yanga mœ lœ ama akwa œdœ lœ koshe á 'e vwa lima she adœke tshe mbœrœ akwa fœ mœ lœkɔ á mœ sœ lima lœ oyo. ²⁶ Tshe sœ dœ ogo kpa kœwu 'e para kœkɔ, yé lœsu ye sù dœ oyo kœropa nœ mbœrœ á 'e dji lima adœke tshe sœ dœ kœɓa. ²⁷ Adja Kœɓanœ za she lima ndoo dœ kuzu, kashe Ndjaba wu oyo ye. Œ dœdœ kolœ oyo ye bale nene, kashe Ndjaba wu ndje oyo mœ mbœrœ adœke adja anga oyo kpa wuwuta ga pa oyo nene. ²⁸ Mbœrœ tœnœ dá mœ yindœ kœgi she katsha fœ 'e adœke lœkɔ á 'e kpa kœwu she, yeka á 'e kœsœ dœ yanga á átá oyo nœ mœ kœeka. ²⁹ Atamœ, 'e za osho kœsœ fœ she dœ yanga kɔ ɓata aya uzu lœ ngbɔtœ nœ Gbozu. Œ li adœke 'e lœsœ mara azu ɓata she. ³⁰ Gbambanœ nene, tshe yi lima kœtshu mbœrœ akwa nœ Kristu. Tshe za undu ye fœ kuzu mbœrœ kœti kane mœ galafœ dœ œneke á 'e lili má kœmbœrœ tœnœ fœ mœ dœ tœ 'e nene.

3

Mara kœwuta uzu ndjii ɓa utshu Ndjaba

¹ Yé ngɔngɔ asœ aaya mœ, 'e sœ dœ yanga mbœrœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Gbozu.

Mœ wusœ nœ adœke mœ sù lima o'onœ asœke fœ 'e utshunœ ye. Kashe mœ mœ nene ndœ kpa kœsu tœnœ mbœrœ á kœli œrrr ga tœ lœsu 'e. ² Ala 'e gbɔ dœ azu á endje sœ kœmbœrœ ekperœ. Endje sœ ɓata ekpe ayavoro. Endje kœdœ azu á endje sœ kœ'e tœ endje tœ azu nœ Ndjaba mbœrœ á endje za lœsu endje ga pa gaza ɓata egerœ œrœ. ³ Adja azu nœ Ndjaba kœdœ azœ; gbambanœ nene, azœ kœdœ azu á a sœ kœdonga Ndjaba dœ awanœ, dœ gbɔgbɔ nœ Ishiri yé á sœ kœza lœsu azœ ga pa Yisu Kristu, kashe a koko lœsu azœ ga tœ undu azœ nene.

⁴ Andaa, mœ li má ndje kœza lœsu mœ ga tœ undu mœ dœ tœ mœ. Œ kœsœ adœke anga azu gbe adœke œne li kœza lœsu œne ga tœ undu œne dœ tœ œne, mœ li ndje kœmbœrœ tœnœ kœropa nœ. ⁵ Gbambanœ nene, endje wa mœ tœ gaza olo mindu dœ votɔ manda kœzu mœ mara á awa akwa pa tœnœ. Ogo mœ kœdœ Israyele yé mara mœ kœdœ Bendjame. Œmœ kœdœ uzu Ebre yé aata mœ kœdœ ndje Aebre. Lœ o'o á wu awa akwa, mœ za lima tœ mœ djigi ndœ nœ, œmœ kœdœ lima Farisayi. ⁶ Tœ upunœ kœmbœrœ akwa dœ egerœ ogo, mœ mbœrœ lima

œrœ kanga fœ Ikrizia. Mœ za lima l̥su mœ adœeke awa akwa œ fa mœ ndjii tœ ala Ndjaba, mbœrœ tœnœ ataa mœ sœ lima kœlisœ awa akwa waa.

⁷ Kashe œrœ k̥ á mœ sœ lima kœwu ßata œ sœ dœ ádánœ waa, ngng̥ asœke mœ wu ßata œrœ á te tshakane mœ, mbœrœ kœza l̥su mœ ga pa Kristu.

⁸ Kœropa nœ, œ dœdœ kolœ œrœ bale nene. Mœ sœ kœwu œrœ para k̥k̥ lœ ala mœ ßata œ kpa dœ tafo œrœ nene, mbœrœ tafo œrœ á ropa œrœ para k̥k̥ kœdœ kœwusœ Gbozu nœ mœ dœ Yisu Kristu. Mbœrœ she, mœ kpa yiyindœ nœ adœeke œrœ k̥ á sœ lima tœ ɔtsh̥nœ tœ ala mœ, kpa dœdœ ɔtsh̥rœ tœ ala mœ nene. Mœ sœ kœwu œrœ para k̥k̥ ßata œrœ kœko va ga pa ndik̥, mbœrœ á mœ gb̥ Kristu,

⁹ yé á ngb̥tœ mœ dœ she bale. Mœ wuwuta ɔtsh̥ uzu mbœrœ œrœ á mœ mbœrœ lœ awa nœ kœlisœ awa akwa nene, kashe lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Atamœ, mara kœwuta uzu ndjii to ßa ndœ Ndjaba lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. ¹⁰ Ogo nœ mœ adœeke mœ wusœ Kristu, dœ gb̥gb̥ á she she lœ akuzu asœmœ yé œ ngb̥tœ mœ dœ she lœ œrœ kanga nœ ye k̥ adœeke mœ wuta ßata she lœ kuzu nœ ye. ¹¹ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ za l̥su mœ ga tœ Ndjaba adœeke, mœ she ndje bala lœ akuzu ye.

A kpa ɔr̥ ga tœ osho á a yindœ kœwuta ga tœ nœ

¹² Mœ sœsœ kœpa adœeke mœ gb̥ œrœ tshangba kœkpa ɔr̥ nœ mœ ye nene, too ndje adœeke mara kœmbœrœtœ nœ mœ wuta tœ ɔtsh̥nœ nene. Kashe mœ sœpe kœpa avwaratœ mœ adœeke mœ gb̥ œrœ tshangba nœ. Wu ádánœ á Yisu Kristu gbe lima dœ tœnœ yeka á ke mœ. ¹³ Aaya mœ, mœ gbege adœeke mœ gb̥ œrœ tshangba nœ ye nene. Kashe mœ sœ kœmbœrœ œrœ bale: mœ kpa za ala mœ ga tœ œrœ á mœ ro ga manda mœ nene, kashe mœ sœ kœpa avwara kœwuta ga tœ œrœ á sœ ßa utshu mœ. ¹⁴ Ataa, mœ sœ kœkpa ɔr̥ kœwuta ga tœ osho á mœ yindœ kœwuta ga tœnœ adœeke mœ gb̥ œrœ á Ndjaba e azœ kœgb̥ ßa lafo lœ awa nœ Yisu Kristu.

¹⁵ Azœ para k̥k̥ á a dœ agbozu lœ kœyindœrœ, œ li adœeke a sœ dœ mara gb̥tshelœnœ asœmœ. Yé œ kœsœ adœeke 'e sœ dœ anga angbi gb̥tshelœ tœ œneke, Ndjaba œ yisœ nœ ngbi fœ 'e. ¹⁶ Ataa atamœ gbaa, œ li adœeke a sœpe kœna ga utshunœ tœ awa á a tetœ nœ œerrr kpesheke asœke.

¹⁷ Aaya mœ, 'e para k̥k̥ 'e za mara kœmbœrœtœ nœ mœ. 'E ko ala 'e ga tœ endjeneke á mara kœmbœrœtœ nœ endje li dœ œneke á 'a yisœ nœ fœ 'e. ¹⁸ Mœ pa lima o'onœ asœke fœ 'e yeka á kpa pa dœ ngola adœeke: mara kœmbœrœtœ azu ndjoro sœ kœma adœeke endje kœdœ ayingba kurushi nœ Kristu. ¹⁹ Endje za awa kuzu mbœrœ

ndjaba nœ endje kœdœ uvu endje. Endje sœ kœdonga tœ endje tœ œrœ á za tshula fœ endje yé gbetshelœ nœ endje sœ kolœ ga pa œrœ tshapashœ asœke. ²⁰ Kashe azœ, tshalakpi nœ azœ sœ 6a lafo, 6a tœ osho á sœ kœkate Ayi kœshe azœ, á tshe kœdœ Gbozu Yisu Kristu. ²¹ Tshe fa undu azœ, œnœ tshapashœnœ asœke adœke œ li dœ undu ye œnœ mokœ. Tshe mbœrœ œneke kœ dœ gbœgbœ á za awa fœ she adœke tshe dœ Gbozu pa œrœ kœ.

4

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, mœ sœ dœ egerœ ogo kpa kœwu 'e. 'E sœ kœmbœrœ adœke yanga nœ mœ sœ tœ egerœnœ yé mœ donga tœ mœ mbœrœ 'e. 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e wu mara á li dœ 'e kœshi gbi lœ soro 'e bale dœ Gbozu.

Ærœ á li kœmbœrœ tœnœ

² Mœ za o'o fœ Evodi œdœ Setishe adœke endje sœ dœ gbetshelœ bale mbœrœ endje kœdœ azu nœ Gbozu. ³ Æbœ ndje á bœ dœ adja yanga mœ lœ ama akwa, mœ yindœ nœ adœke bœ u ayashe bisha asœke adœke endje katœ kœle lœ ama endje. Gbambœnœ nene, endje zatœ endje ga tœ akwa dœ mœ ndœ kœmindœ Œtshœ o'o, awa bale dœ Klema œdœ pe ndje anga udu anga mœ lœ ama akwa para kœkœ á i'iri endje sœ ala buku nœ soro.

⁴ 'E sœ dœ yanga œbœ dœ œbœ mbœrœ e'e kœdœ azu nœ

Gbozu. Mœ kpa pa adœke: 'e sœ dœ yanga. ⁵ 'E sœ dœ Œtshœ lœsu ga ndœ azu para kœkœ. Lœkœ kœkwa Gbozu ndo ye. ⁶ 'E zaza lœsu 'e ga lafo mbœrœ œrœ bale nene. Kashe lœ œrœ kœ, œ li adœke 'e za avwala nœ 'e fœ Ndjaba tœ œrœ á oyœnœ za 'e. Yé lœkœ á 'e kœsœ kœza avwalœnœ, 'e za dœ kœgi mershe. ⁷ Yé kœsœ gee nœ Ndjaba á ropa kœwusœrœ kœ, œ gbœndœ lœsu 'e dœ pe gbetshelœ nœ 'e lœ Yisu Kristu.

⁸ Aaya mœ, ndœngœbœ o'o á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœke: œ li adœke 'e gbe kolœ dœ œrœ á sœ dœ Œtshœnœ, œrœ á li kœdonga tœnœ, œrœ á sœ ndjii, œrœ á ekperœ gugu lœ nœ nene, œrœ á azu yindœ nœ, œrœ á endje lisœ nœ, œrœ á endje pa Œtshœ o'o mbœrœ tœnœ, 'e ko œrœnœ kœ asœke ga lœ kumu 'e. ⁹ Ærœ á mœ yisœ nœ fœ 'e á 'e wusœ nœ, œrœ á 'e dji yé á wu mœ kœmbœrœ tœnœ, 'e za ga tœ akwa. 'E za œneke á mœ yisœ nœ fœ 'e ga tœ akwa. Yé Ndjaba á tshe za kœsœ gee fœ azu, tshe sœ awa bale dœ 'e.

Mershe nœ Polo fœ azu Filipo

¹⁰ Mœ sœ lima dœ egerœ yanga lœ kœsœ bale dœ Gbozu tœ kœwu adœke 'e kpa gbœ lima awa ndœ kœgbe dœ mœ. Adja 'e sœ lima kœgbe dœ mœ zœ yeka á 'e gbœgbœ lima awa ndœ kœyisœ nœ ngbi nene. ¹¹ Mœ sœsœ kœpa atake mbœrœ á mœ sœ dœ ogo kœgbœ œrœ bale

nene. Gbambance nene, mœ wusœ kœza lœsu mœ kolœ ga tœ œneke á mœ sœ dœ tœnœ. ¹² Tœ osho kœ á mœ sœ tœnœ, lœ œrœ kœ á wuta ga tœ mœ, mœ wusœ kœru lœsu mœ œdœ mœ kœsœ dœ kœzirœ œdœ mœ sœ dœ ogo, too œdœ mœ kœsœ dœ œrœ ndjoro œdœ mœ kœgugu dœ œrœ kœli dœ gbetshelœ nœ mœ nene. ¹³ Kristu sœ kœto gbœgbœ fœ mœ lœ œrœ para kœkœ á wuta ga tœ mœ.

¹⁴ Kashe 'e mbœrœ lima tœ œtshœnœ kœgbe dœ mœ lœkœ á mœ sœ lima lœ oyo. ¹⁵ E'e dœ azu Filipino, 'e wusœ nœ dœ tœ 'e adœke pe dœ lœkœ á mœ ka lima tœ Masedwane ti mbœrœ kœna kœtetœ kœyisœ Ōtshœ O'œnœ, anga azu angbi Ikrizia titi kane mœ nene, kolœ e'e dá ti kane mœ lœ awa nœ kœto makabo nœ ngendja fœ mœ. ¹⁶ Lœkœ á mœ sœ lima lœ Tesalonike, 'e ti lima kane mœ lœ awa nœ kœvwa œrœ á mœ sœ lima dœ ogo nœ. ¹⁷ Mœ sœsœ kœpara awa adœke 'e to œrœ fœ mœ nene. Kashe mœ sœ kœpara adœke anga angbi œrœ ndjoro kpa te ga pa œneke á 'e sœ dœ tœnœ. ¹⁸ Mœ gbœ œrœnœ kœ á 'e vwa fœ mœ asœmœ yé œ dopa nœ ye. Œrœ á 'e vwa dœ Epafrodite fœ mœ asœmœ, œ li adja ngœngœ asœke dœ ogo nœ mœ yé œ sœ bœta yombo á tshafunœ ga, á sœ ndje bœta tokœrœ á ga tœ Ndjaba, á tshe sœ dœ yanga mbœrœ tœnœ. ¹⁹ Yé Ndjaba nœ mœ œ to œneke kœ á 'e gugu dœ tœnœ nene fœ

'e, lœ awa nœ kœngbœtœ 'e dœ Yisu Kristu liaka adja kœngba œrœ nœ ye. ²⁰ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba sœ dœ mokœ waa dœ waa. Ame.

Ndœngœlœ abala

²¹ 'E za abala fœ ayerœ azu nœ Yisu Kristu bale dœ bale kœ. Aaya azœ á mœ sœ dœ endje bœ ke, bala ndje 'e. ²² Azu nœ Ndjaba para kœkœ za abala fœ 'e, yé kœropa nœ endjeneke á endje sœ lœ gbagba nœ egerœ gbozu Sezare.*

²³ Kaka adœke Gbozu Yisu Kristu gbœndœ ishiri 'e lœ awa nœ œtshœ lœsu nœ ye.

* 4.22 4.22 Dœ lœkœnœ asœmœ azu nœ Lita para kœkœ, endje e lima endje adœke endje kœdœ azu tshelœ anda nœ egerœ gbozugo Roma

- Ndangolɔ o'o (4.7-18)

Mbeti á Polo sú fœ azu Kolose Tshatshu o'o

Kolose kœdœ lima anga ongbɔ bale lœ ogo Azi Minere á i'irinœ kœdœ kpesheke Turki. Polo wuwuta lima ga lœ ongbonœ ascœmœ nene, kashe yanganœ lœma akwa á i'iri ye kœdœ Epafraze á tshe kœdœ adja gbolo ogo Kolosœ. Œshe kœdœ ali uzu á tshe yisœ Ɔtshɔ O'o nœ Yisu Kristu ɔa lœ ogo Kolose.

Lɔkɔ á Polo sœ lœ kanga ɔa lœ Roma, Epafraze na kœwu she œ pa lima fœ she adœke aayi kœyisœrœ dœ wala na, œ sœ kœyindœ kœndi tshelœ kœyindœrœ nœ azu Kolose. Ɔa ndœ azunœ ascœmœ, uzu kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba yé á yindœ kœgbɔ soro neke á ka nene, œ li adœke tshe donga aandjelu, tshe mbœrœtœ ye lindœ œrœ ogo ye: œrœ ɔata kœwa gaza, kœzirœ, kœndjorœ... Kœdji tœnœ ataa, Polo su mbetinœ ascœke fœ azu Kolose mbœrœ kpa kœyisœ nœ fœ endje adœke, Yisu ropa ishiri kɔ yé kolœ mbœrœ kœyindœrœ ga ndœ ye dá uzu œ gbɔ soro neke á ka nene. Tshe vwa mbetinœ fœ endje lœ awa nœ Tishike œdœ Onezime.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1.1-8)
- Mara kœsœ nœ Yisu Kristu dœ akwa nœ ye (1.9-2.19)
- Mara tafo soro ɔa ndœ Kristu (2.20-4.6)

Abala

¹ Œmœ Polo á Ndjaba ke mœ adœke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu, œmœ œdœ aya azœ dœ Timote, ² a sœ kœsu mbetinœ ascœ fœ 'e dœ ayerœ azu nœ Ndjaba ɔa lakpi Kolose, á 'e sœ kœmbœrœtœ 'e lindœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Kaka Aba azœ dœ Ndjaba ma ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee nœ ye fœ 'e.

Avwala nœ Polo mbœrœ Akolose

³ Ɔlɔ dœ ɔlɔ 'a sœ kœza mer-she fœ Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, lœ avwala nœ 'a fœ she tœ upu nœ 'e. ⁴ Gbambanœ nene, 'a djindœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Yisu Kristu œdœ pe mara kœyindœsho á 'e sœ dœ tœnœ ga ndœ ayerœ azu nœ Ndjaba para kɔkɔ. ⁵ 'E sœ kœmbœrœ atamœ mbœrœ á 'e sœ kœza lœsu 'e ga pa ɔtshœrœ á Ndjaba gbœndœ nœ kate 'e ɔa lafo. Gbambanœ nene, gbœgbɔ nœ kœza lœsu 'e to lœ awa nœ adjapu á 'e dji lima utshunœ á dœ Ɔtshɔ O'o. ⁶ Ɔtshɔ O'onœ kurutshelœtœ ye pa ɔshɔ djigi yé œ sœ kœmbœrœ akwa na tœnœ veveve ko ɔata á ma lima tœ ye ugurutœ 'e, pe dœ lɔkɔ á 'e gbɔ lima yé á wu ndje sœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba á tshe ma adja fœ azu. ⁷ Aya 'a dœ Epafraze á a yindœ ye waa, á tshe sœ kœmbœrœ akwa awa bale dœ 'a dá yi lima sœ nœ fœ 'e. Tshe sœ ga lœ kudu 'a ɔa ndœ 'e ɔata adja ayi akwa nœ Kristu, ⁸ yé tshe pa

lima ndœ mara kœyindoesho á Ɔtsho Ishiri za ga lœ 'e fœ 'a kœ.

⁹ Mbœrœ tœnce atamœ, á kœto kpœtœ olo á 'a djindœ nœ, 'a kakatœ kœza avwala nœ 'a fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e nene. 'A sœ kœyu she adœke tshe yisœ gbetshelœ nœ ye djigi fœ 'e, mangba kœwusœtœ kœ œdœ kœwusœrœ á Ɔtsho Ishiri to. ¹⁰ Ataa, 'e mbœrœtœ 'e b̄ata azu nœ Gbozu nœ azœ yé kœmbœrœ œrœ nœ 'e œ za yanga waa dœ waa fœ she. Lœ œrœ kœ, 'e li kœmbœrœ Ɔtshœrœ yé 'e wusœ Ndjaba kœropa nœ. ¹¹ Ndjaba to gb̄gb̄o nœ ye á sœ dœ mokœ waa fœ 'e adœke 'e sœ dœ ugu lsu, yé œ wusœ kœshi gbi lœ œneke kœ á wuta ga tœ 'e. ¹² 'E gi mershe dœ yanga fœ Aba azœ dœ Ndjaba á tshe guma 'e adœke 'e gb̄o ndje Ɔtshœrœ á tshe gb̄ndœ nœ kate ayerœ azu b̄a lœ ogo ishiri nœ ye. ¹³ Tshe ko azœ lœ kanga nœ ubu osho, yé œ gi azœ ga lœ ogo tshagbozu nœ Gbolo nœ ye á tshe yindœ ye kœropa nœ. ¹⁴ Dœ awa nœ Gbolonœ, a kpa dœdœ akanga nene yé tshe djerœndœ ekperœ nœ azœ ye.

Ndjaba za Yisu Kristu tœ Gbozu tshapa œrœ kœ

¹⁵ Kristu za tshatshu Ndjaba á uzu bale wuwu she nene, œshe kœdœ Eya Gbolo nœ Ndjaba á tshe ropa azu œdœ pe œrœ para kœkœ á tshe mbœrœ. ¹⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba mbœrœ œrœ kœ lœ awa nœ ye, œrœ á

sœ b̄alafo œdœ b̄a ati, œneke á a sœ kœwutœ nœ dœ pe œneke á a sœsœ kœwutœ nœ nene, dœ gb̄gb̄o kœ œdœ ndje ishiri kœ á sœ b̄ata agbozu lœ yugu dœ pe tshaati. Ndjaba mbœrœ lima œrœ kœ lœ awa nœ Kristu adœke œrœ kœ sœ mbœrœ she. ¹⁷ Ataa tshe sœ utshu œrœ kœ yé œrœ kœ á li kœsœ tœnce, ka mbœrœ she. ¹⁸ Tshe kœdœ ndje Gbozu nœ Ikrizia, œshe kœdœ kumu Ikrizia, Ikrizia kœdœ undu ye, tshe kœdœ ali uzu, tshe kœdœ ali uzu á tshe she lœ kuzu ugurutœ akuzu; Mbœrœ tœnce dá tshe wuta Gbozu pa œrœ kœ á Ndjaba mbœrœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba dœ tœ ye dá yi lima ndœ nœ adœke Kristu za angwa œne djigi. ²⁰ Lœ awa nœ Kristu, Ndjaba gbe ndje lima kœgi ayo ga ugurutœ ye dœ œrœ para kœkœ á tshe mbœrœ. Adjapu adœke lœ awa nœ kuzu Gbolo nœ ye lœkœ á indji ye tu pa kurushi, tshe guma tshaguru tœ ye dœ œrœ kœ á sœ b̄alafo dœ b̄a ati.

²¹ Yé e'e ndje, 'e sœ lima lœ ingirince tœ Ndjaba, 'e dœ lima azu kœyiangba ye mangba ekperœ á 'e sœ lima kœgbe dœ tœnce á sœ ndje kœmbœrœ tœnce. ²² Kashe nḡnḡo asœke, lœ awa nœ kuzu á wo œkœ Gbolo nœ ye, Ndjaba guma tshaguru tœ ye dœ 'e adœke 'e te ayerœ azu neke á endje li tœ ala ye. ²³ Œ li adœke 'e tepa kœyindœrœ nœ 'e ngbiri, uzu bale fafara 'e nene. 'E za kolœ lsu 'e ga tœ Ɔtshœrœnœ á Ndjaba gumasœ nœ kate

'e ɓata á 'e dji lima læ ɔtsho O'o. ɔtsho O'onœ asœmœ, endje yisœ nœ fœ azu kɔ pa ɔsho, yé œtœncœ dá œmœ dœ Polo wuta ayi akwa mbœercœ kœyisœ nœ.

Akwa nœ Polo læ Ikrizia

²⁴ Ngɔngɔ asœke, mœ sœ dœ yanga mbœercœ oyo á mœ sœ kœwu tœncœ tœ upu nœ 'e. Gbambancœ nene, oyo á mœ sœ kœwu læ ɔkɔ mœ asœke te ga læ kumu œneke á Kristu wu lima. Mœ yindœ kœza oyonœ mbœercœ ɔtshœrcœ nœ Ikrizia á dœ undu ye. ²⁵ Mœ te ayi akwa læ Ikrizia mbœercœ á Ndjaba za mœ adœke mœ mbœercœ akwa ugurutœ 'e. Tshe vwa mœ adœke mœ gbara o'o ama ye djigi. ²⁶ Ɖ yindœ kœpa adœke: O'o á Ndjaba sœ kœza yiwa tœncœ ɓalima katshatsha tœ azu. Ngɔngɔ asœke, tshe sœ kœyisœ nœ fœ azu á tshe ke endje. ²⁷ Ndjaba yi lima ndœ kœyisœ nœ fœ azu adœke, œrcœ á œne za yiwa tœncœ asœmœ kœdœ egerœ œrcœ á ropa œrcœ kɔ, yé á dœ mokɔ á sœ ɓa ugurutœ angbi azu. O'onœ á zatœ ye yiwatœncœ asœmœ kœdœ: Kristu sœ ugurutœ 'e yé dœ awa nœ ye, 'e ngbɔtœ 'e dœ she bale læ mokɔ nœ Ndjaba. ²⁸ Ataa, Kristuncœ asœke dá 'a sœ kœpandœ o'o nœ ye. 'A sœ kœmi upu fœ uzu dœ uzu, œ sœ kœyisœ œrcœ læ kœwusœtœ kɔ adœke á guma endje dœ endje ngbɔtœ endje bale dœ Kristu yeka á endje kœgerœ læ kœyindœrcœ. ²⁹ Mbœercœ tœncœ ataa, mœ

sœ kœmbœercœ akwancœ yé œsœ kœnga koshe dœ gbɔgbɔ nœ Kristu, œtœncœ dá sœ kœmbœercœ akwa læ mœ dœ gbɔgbɔ.

2

¹ Mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ mara ɔgbɔ koshe á mœ sœ kœnga tœ upu nœ 'e, tœ upu nœ azu Lawudukiya œdœ pe tœ upu nœ endjeneke kɔ á endje wuwu damba mœ nene. ² Mœ sœ kœmbœercœ ataa mbœercœ á 'e kœshi gbi, mbœercœ á 'e kœsœ kœyindœtœ 'e dœ lɔsu 'e bale. Mœ yi ndje ndœ nœ adœke Ndjaba to kane ye ga pa 'e yeka á 'e kœsœ dœ kœwusœrcœ neke á li dœ kœwusœ adja o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwatœncœ: O'onœ á zatœ ye yiwa tœncœ asœmœ kœdœ Kristu dœ tœ ye, ³ á kœwusœtœ kɔ sœ ɓa ndœ ye. Ɖshe dá sœ kœkɔrɔ awa nœ kœwusœ œrcœ fœ azœ ⁴ Mœ pa o'onœ asœ fœ 'e mbœercœ adœke anga uzu bale kpa kœfafara 'e dœ undú o'o nene. ⁵ Ataa mœ gugu ugurutœ 'e nene gbaa, lɔsu mœ sœ ɓa ndœ 'e. Mœ sœ dœ yanga kœwu mara á 'e ka ngbiri yé á sœ kœshi gbigbigbi læ kœyindœrcœ nœ 'e ga ndœ Kristu.

Kristu za ɔtsho soro fœ azœ

⁶ Ataa, ɓata á 'e yindœ nœ adœke Yisu Kristu dœ Gbozu nœ 'e asœmœ, 'e ngbɔtœ 'e bale dœ she ɔɔ dœ ɔɔ. ⁷ 'E li ga læ ye ɓata á eshe ɔyɔ œ li ga læ ɔsho yé 'e za soro djigi ga tshakane ye. 'E shi ngbiri læ kœyindœrcœ nœ 'e ɓata mara á

endje yi lima sœ nœ fœ 'e, yé
œ sœ kœgi ɔtshœrœ fœ Ndjaba
ɔɔ dœ ɔɔ.

⁸ 'E sœ dœ gbɔdjela
adœke uzu bale fafara 'e
dœ kœwusœtœ nœ wala á
sœ gbambanœ nene. Mara
o'onœ asœmœ œ ka kolœ
ga pa gbetshelœ nœ azu
œdœ ga pa gbɔgbɔ nœ ishiri
tshapashɔ; kashe œ kaka ga
pa Kristu nene. ⁹ Gbambanœ
nene, undu Ndjaba djigi sœ
lœ Kristu; ¹⁰ yé 'e gbɔ soro
djigi lœ awa nœ kœngbɔtœ
'e dœ she. Œshe kœdœ Gbozu
nœ Ishiri kɔ á sœ dœ gbɔgbɔ.

¹¹ Lœ kœngbɔtœ 'e bale
dœ Kristu, tshe wa 'e tœ
gaza. Gazanœ asœmœ dœdœ
œneke á azu sœ kœwa tœnœ
nene, kashe œtœnœ kœdœ
gaza á to ɓa ndœ Kristu yé
á gi 'e lœ ekpe ɔtshɔ 'e lima
utshunœ. ¹² Lɔkɔ á 'e gbɔ
lima batisimu, œ sœ ɓata
endje shi 'e awa bale dœ
Kristu yé 'e she ndje awa
bale dœ she mbœrœ á 'e sœ
dœ kœyindœrœ ga tœ gbɔgbɔ
nœ Ndjaba á she lima she
lœ akuzu. ¹³ Utshunœ, 'e
tshu lima lœ ishiri mbœrœ
á 'e sœ lima kœmbœrœ
ekperœ œdœ pe mbœrœ
á 'e dœdœ lima azu nœ
Ndjaba nene*. Ngɔngɔ asœke
Ndjaba she 'e lœ kuzu awa
bale dœ Yisu Kristu, yé œ
djerœndœ ekperœ nœ azœ
kɔ ye. ¹⁴ Utshunœ, a yo lima
dœ ngbanga mbœrœ á a tsha
lima upu kœmbœrœtœ azœ
lindœ awa akwa nœ Ndjaba,
kashe Ndjaba wo mbeti á wa
lima ngbanganœ ga tœ azœ,

œ za ekperœ lœ kumu azœ œ
za ga pa kumu Kristu lɔkɔ á
tshe tshu pa kurushi. ¹⁵ Ishiri
kɔ á sœ lima dœ gbɔgbɔ,
Ndjaba gbɔtœ gbɔgbɔnœ yé œ
ko ishirinœ kɔ ga tœ ala azu,
lɔkɔ á tshe i endje dœ djingiri
á sœ kœna dœ endje mbœrœ
kœma adœke, œne ropa endje
lœ awa nœ kuzu Kristu pa
kurushi.

¹⁶ Ngɔngɔ asœ, uzu bale
wawa ngbanga ga pa 'e tœ
upu nœ kœzirœ too kœndjorœ
nene. Œdœ tœ upu nœ
olo angbo too olo kœwuta
tafo yapu too ndje tœ upu
nœ olo kœyatœ osho, uzu
bale wawa ngbanga pa 'e
nene. ¹⁷ Alœmœ para kɔkɔ sœ
kœma kolœ ishiri œrœ á wuta
má lima, kashe adjapunœ
kœdœ Kristu. ¹⁸ Uzu bale
mbœmbœrœ adœke 'e yo
nene! Anga azu sœ kœdu
okoro endje lœ kœzatœ endje
ga ati yé á sœ kœpa adœke
azu donga aandjelu. Endje
sœ kœzatœ endje kolœ ga
tœ o'o neke á na ga lœ ɔkɔɔ
endje lœ ulu. Mara azunœ
asœmœ sœ dœ egerœ kumu
waa lœ kœwusœrœ nœ ɔkɔ
nœ endje. ¹⁹ Azunœ asœmœ
ngbɔngbɔtœ endje dœ Kristu
á tshe dœ kumu Ikrizia nene.
Kashe Kristu dá tœ kœzirœ fœ
azu Ikrizia, á sœ kœmbœrœ
adœke endje ngbɔtœ endje ga
tœ nœ bale yeka á kœgerœ
ɓata á Ndjaba yindœ nœ.

*Kœtshu œdœ kœshe awa
bale dœ Kristu*

²⁰ 'Bata á 'e tshu awa
bale dœ Kristu á wuta

* **2.13** 2.13 Azu nœ Ndjaba nene: Œ yindœ kœpa adœke azu á endje wawa gaza
nene

tshakudu gbɔgbɔ nɔe ishiri tshapashɔ, mbɔerɔe gadɛ á 'e sɔe koembɔerɔetɔe 'e bɔta 'e sɔepe azu nɔe tshapashɔ á sɔe koeyindɔe mara o'o atamɔe a? 'E yindɔe nɔe adɔeke endje pa fɔe 'e adɔeke: ²¹ «Zaza ɔerɔe asɔe nene, zizi ɔerɔe asɔe nene, yé tuturutɔe ɔeneke nene.» ²² Alɔemɔe kɔ, kolɔe mbɔerɔe ɔerɔe á ɔendɔe nɔe ɔe di nene. Azu dá guma awa akwanɔe asɔemɔe kɔ yekane á yisɔe nɔe. ²³ Ɖ dɔe adjapu adɔeke awa akwanɔe asɔemɔe matɔe ye bɔta ɔenɔe koewusɔetɔe, mbɔerɔe ɔe sɔe kɔeza awa fɔe azu adɔeke endje donga Ndjaba dɔe mara á endje yindɔe nɔe, endje sɔe kɔezatɔe endje ga ati yé ɔe sɔe koembɔerɔe ɔerɔe kanga ga tɔe ɔkɔ endje. Kashe ɔe dɔédɔe tɔenɔe dá kɔ uzu tɔe kɔesɔe dɔe ogo ɔerɔe á tshe yindɔe nɔe nene.

3

¹ Bata á Ndjaba she 'e lɔe kuzu awa bale dɔe Kristu, 'e para awa kɔegbɔ ɔerɔe tshalafɔ bɔ tɔe osho á Kristu sɔe tɔenɔe ga pa kuni Ndjaba. ² 'E gbe kolɔe dɔe ɔerɔe tshalafɔ. Adja 'e kpa gbege dɔe ɔerɔe tshapashɔ nene. ³ Gbambanɔe nene, 'e wuta bɔta azu á endje tshu yé soro 'e zatɔe ye wutɔenɔe awa bale dɔe Kristu bɔ tshakane Ndjaba. ⁴ Kristu kɔedɔe soro nɔe 'e. Lɔkɔ á kɔesɔe adɔeke tshe kpa kwatɔe ye, 'e wuta ndje awa bale dɔe she lɔe mokɔ nɔe ye.

A katɔe ongboro ɔtshɔ azɔe ti

⁵ Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, 'e wo ogo ɔerɔe tshapashɔ á sɔe tɔe lɔsu 'e, bɔta koembɔerɔe angba budu, koembɔerɔe ɔerɔe uburu, koembɔerɔe ɔerɔe tshula, ekpe gbetshelɔe ɔedɔe kɔesɔe dɔe ogo kɔegbɔ ukpulu ɔerɔe, gbambanɔe nene, ogo kɔegbɔ ukpulu ɔerɔe sɔe bɔta kɔedonga anga andjaba. ⁶ Ɖrɔenɔe para kɔkɔ asɔeke sɔe kɔegbota ókó nɔe Ndjaba ga tɔe azu á endje vwaratɔe endje tɔe kɔedji O'o ama ye. ⁷ 'E'e ndje, ɔbɔ á 'e sɔe lima pe kɔero manda ogo ekperɔenɔe asɔeke; 'e mbɔerɔe ndje lima tɔe 'e bɔta azunɔe asɔemɔe.

⁸ Kashe ngɔngɔ asɔeke 'e katɔe ongboro ɔtshɔ 'e asɔemɔe ti: kɔesɔe dɔe ókó, kɔeoma dɔe o'o ɔedɔe kɔesɔe dɔe ogo koembɔerɔe ekperɔe ga tɔe azu, kɔepa ekpe o'o ga tɔe uzu ɔedɔe pe kɔepa o'o tshula. ⁹ 'E fafaratɔe 'e ugurutɔe 'e nene mbɔerɔe á 'e katɔe ongboro ɔtshɔ 'e lima ti ye, ¹⁰ yé 'e wuta adja atafɔ azu. Ndjaba á tshe mbɔerɔe adɔeke 'e wuta atafɔ azu asɔemɔe, tshe sɔepe koembɔerɔe tɔe 'e dɔe mara adɔeke 'e wuta bɔta ɔene yé 'e wu ndje sɔe ɔene dɔe ɔtshɔnɔe. ¹¹ Ngɔngɔ asɔeke, ɔerɔe á kurutshelɔe Ayuda dɔe angbi azu kpa gugu nene, ɔedɔe azu á endje wa gaza ɔedɔe endjeneke á endje wawa gaza nene, a sɔe awa bale. Ɖdɔe kara, ɔedɔe uzu á tshe wuwusɔe ɔerɔe nene, ɔedɔe kanga ɔedɔe uzu neke á tshe dɔédɔe kanga nene a sɔe bale tɔe ala Ndjaba. Kolɔe Kristu bale á tshe sɔe ga pa ɔerɔe kɔ, ɔeshe dá sɔe dɔe

azø para kəkɔ.

12 Ndjaba ke 'e ɓalima katshatsha yé tshe yindø 'e, e'e kœdø adja azu nœ ye. Mbœrœ toenœ ataa, 'e wu oyo anga 'e yé œ sœ dœ ɔtshɔ lɔsu ga ndœ endje. 'E zatœ 'e ga ati, œ sœ dœ lɔsu ziti œdœ ugu lɔsu. 13 'E sœ ndje dœ koeru lɔsu ugurutœ 'e. Œ kœsœ adœke anga uzu sœ dœ o'o ga tœ yanganœ, 'e djitœ 'e doé œ djerœndœ ekperœ nœ anga 'e ugurutœ 'e dœ tœ 'e. 'E mbœrœ ɓata Gbozu; gbambanœ nene, œshe ndje tshe djerœ lima ndje ndœ ekperœ nœ 'e. 14 Lœnœ kɔ, œrœ á ropa nœ kœdœ adœke: 'e yindœtœ 'e, mbœrœ kœyindœsho dá ngbɔɓa 'e ga tœ œsœnœ bale. 15 Kaka adœke kœsœ gee nœ Kristu za osho tœ lɔsu 'e. Gbambanœ nene, Ndjaba ke lima 'e adœke 'e ngbɔɓa tœ 'e ga toenœ adœke 'e wuta uzu bale yé œ sœ dœ kœsœ gee ugurutœ 'e. 'E za kolœ mershe fœ she.

16 Kaka adœke o'o ama Kristu œdœ pe ɔtshœrœ lœ nœ djigi sœ tœ lɔsu 'e: 'e yisœ œrœ ugurutœ 'e, œ gbagbaratœ 'e ugurutœ 'e dœ kœwusœtœ kɔ. 'E ɓi itshi kœdonga Ndjaba dœ lɔsu 'e djigi. 'E za mershe fœ she, œ ɓi itshi á to lœ ɔtshɔ Ishiri. 17 Œneke kɔ á 'e pa, œdœ œneke á 'e gbe kœmbœrœ toenœ, 'e mbœrœ dœ i'iri Gbozu Yisu yé œ gi mershe fœ Ndjaba Aba dœ awa nœ ye.

nœ Kristu

18 E'e dœ ayashe, 'e lisœ aakɔ 'e ɓata œ li tœ ala Gbozu.

19 E'e dœ ayakoshe, 'e yindœ aawo 'e yé 'e sœsœ dœ ɔgbɔ lɔsu ga tœ endje nene.

20 E'e dœ agbolo, 'e dji o'o ama ayi kœzu 'e lœ œrœ kɔ gbambanœ nene, asœmœ dá za yanga fœ Gbozu.

21 E'e dœ aaba agbolo, adja 'e zaza awa adœke agbolo nœ 'e so ókó, œ mɔ lœ gbetshelœ nœ endje nene.

22 E'e dœ akanga, 'e dji o'o ama agbozu tshapa 'e lœ œrœ kɔ. 'E mbœmbœrœ asœmœ mbœrœ á endje sœ kœwu 'e tœ kœza yanga fœ endje nene, kashe 'e mbœrœ atamœ dœ ɔtshɔ lɔsu tœ kœkpa awa Gbozu. 23 Akwa para kəkɔ á 'e mbœrœ, 'e mbœrœ dœ lɔsu 'e djigi ɓata 'e sœ kœmbœrœ fœ Gbozu, kashe œ sœsœ adœke 'e sœ kœmbœrœ fœ azu nene. 24 'E wusœ nœ adœke, Gbozu œ to œrœ tshamanda akwanœ á tshe guma fœ azu nœ ye fœ 'e. Gbambanœ nene adja ayengɔ 'e á 'e sœ kœmbœrœ akwanœ fœ she kœdœ Kristu. 25 Kashe uzu á tshe sœ kolœ kœmbœrœ ekperœ, tshe gbɔ o'o manda ekperœ nœ ye asœmœ, mbœrœ Gbozu keke azu dœ kœwu tshatshu endje nene.

4

1 E'e dœ agbozu, 'e mbœrœ œrœ á sœ ndjii, yé á sœ dœ awanœ ga tœ akanga nœ 'e. 'E wusœ nœ adœke 'e sœ ndje dœ Gbozu pa 'e ɓa lafo.

Tafo mara kœsœ nœ azu

Kœmi upu

² Adja 'e kakatœ kœza avwala nœ 'e fœ Ndjaba ti nene. 'E kœsœ kœza avwalanœ, ala 'e gbɔ, yé 'e gi kolœ mershe fœ Ndjaba. ³ 'E za ndje avwala nœ 'e tœ 'a adœke, Ndjaba kɔrɔ awa fœ 'a tœ kœgbara o'o ama ye, o'o nœ Kristu á zatœ ye wutoenœ á mœ li kánga mbœrœ tœnœ. ⁴ 'E za avwala nœ 'e fœ Ndjaba adœke, mœ gbara œneke ndjii bata á li dœ mœ kœmbœrœ tœnœ.

⁵ Ala 'e gbɔ lœ kœsœ 'e ugurutœ azu á endje yiyindœ Yisu nene. Œdœ 'e kœgbɔ awa tœ kœmbœrœ ɔtshœrœ fœ endje, 'e mbœrœ œneke á li dœ 'e kœmbœrœ tœnœ. ⁶ Kaka adœke o'o ama 'e ga tœ endje bata rœgo á li dœ ama uzu, yé 'e wusœ kœgi o'o á li tœ kœgi fœ uzu dœ uzu.

Ndangba o'o

⁷ Aya mœ dœ Tishike á mœ yindœ ye dœ lœsu mœ bale, œshe dá pandœ o'o nœ mœ kɔ fœ 'e. Tshe sœ kœzatœ ye mbœrœ akwa nœ Gbozu dœ lœsu bale, tshe kœdœ yanga mœ lœma akwa. ⁸ Ádánœ á mœ vwa she fœ 'e kœdœ adœke tshe mindœ mara á 'a sœ dœ tœnœ ɓa ke fœ 'e yeka á kœza kœru lœsu fœ 'e. ⁹ Endje ro tœ awanœ dœ Onezime, aya 'a á 'a yindœ ye waa á tshe sœ kœmbœrœ akwa dœ lœsu bale. Tshe kœdœ uzu nœ 'e, endje bibisha dá mindœ œrœ á sœ kœmbœrœtœ ye ɓa ke fœ 'e.

¹⁰ Aristarke dá sœ œnœ ye lœ kánga awa bale dœ mœ. Tshe vwa abala fœ 'e, dœ

Marke yiwu Barnabase. 'E dji o'o dœ ɔtshœnœ tœ upu nœ Marke, œdœ tshe kœwuta ga ndœ 'e, 'e za osho kœsœ fœ she. ¹¹ Yisu á endje e ndje i'iri ye Yustushe vwa ndje abala fœ 'e. Ugurutœ Ayudanœ á endje te ayindœ Yisu, kolœ endje dá sœ kœti kane mœ lœ akwa nœ ogo nœ Ndjaba yeka á sœ kœza kœru lœsu fœ mœ.

¹² Epafraze á tshe dœ uzu nœ 'e kpa vwa ndje abala fœ 'e. Œshe kœdœ ayi akwa nœ Kristu Yisu á tshe mœmœ tœ kœza avwala nœ ye fœ Ndjaba tœ 'e nene adœke, 'e ka ngbiri ɓata azu á endje li yeka á kœmbœrœ œrœ para kɔkɔ á Ndjaba yindœ nœ. ¹³ Adja mœ wu mara á tshe sœ kœzatœ ye ndœ akwa mbœrœ 'e, dœ azu lœ Lawudukiya œdœ pe endjeneke á endje sœ lœ Hierapolise. ¹⁴ Monganga Lukasi, yanga azœ œdœ pe Demasi, endje vwa abala fœ 'e.

¹⁵ 'E za abala fœ aaya œdœ ayingɔ lœ Yisu á endje sœ ɓa lœ Lawudukiya, dœ pe yingɔ azœ dœ Nifa œdœ ayindœ Yisu kɔ á endje ngbɔɓa tœ endje ɓascœnda nœ ye. ¹⁶ 'E kœdi mbetinœ asœke œ kœka, 'e vwa ndje fœ azu Ikrizia lœ Lawudukiya adœke ayindœ Yisu ɓa zœ di ndje. 'E di ndje mbeti á mœ su fœ azu Ikrizia nœ Lawudukiya á endje vwa fœ 'e. ¹⁷ 'E pa fœ Arkipe adœke: gbɔndœ akwa á Gbozu za fœ ɓœ yeka á ɓœ kœmbœrœ dœ ɔtshœnœ.

18 Emœ Polo, mœ vwa abala foe 'e. Mœ sœ kœsu abalanœ asœke dœ adja kane mœ dœ tœ mœ. 'E gbe dœ mœ lœ kánganœ á mœ sœ loenœ asœke kane.

Kaka adœke Ndjaba ma otsho lsu nœ ye ga ndœ 'e.

Ali mbeti á Polo sù fœ azu Tesalonike Tshatshu o'o

Asœke kœdœ ali mbeti á Polo sù fœ ayindœ Yisu 6a lœ Tesalonike. Polo na lima ga zœ yé œ yisœ Ɔtsho O'o nœ Yisu Kristu fœ endje. Endje za awa Kristu kashe kolœ manda olo teasho, anga azu ugurutœ Ayuda á endje sœ lima kpœtœmœ sœ kœbili azu adœke endje oma dœ Polo. Ayindœ Kristu ko Polo dœ anganœ yiwa tœnœ. Dœ butsho, endje ko endje wuta tœnœ lœ ongbo ga ushu, á endje ro ga lœ Bere.

Ungu bisha manda nœ, Polo vwa Timote mbœrœ kœna kœwu mara á ayindœ Kristu 6a lœ Tesalonike sœ dœ tœnœ. Timote gu œ pa fœ Polo adœke endje sœ kœshi gbi lœ kœyindœrœ zœ, kashe anga ata endje sœ kœvwaratœ endje kœmbœrœ akwa. Endje sœ kœpa adœke Yisu œ kwatœ ye lœ ondonœ asœ, yé ádánœ nœ kœmbœrœ akwa gugu nene. Anga endje sœsœ lima dœ lsu endje ziti nene. Mbœrœ tœnœ ataa, Polo sù mbetinœ asœke mbœrœ kœto gbœgbœ fœ endje, á pa ndje ndœ mara á Kristu œ kwa bala tœ ye dœ tœnœ; endje za lsu endje ga pa Gbozu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1)

- Mara á Atesalonike yindœ Ɔtsho O'o (1.2-3.13)
- Soro á ga tœ ala Ndjaba (4.1-12)
- Kœza lsu ga pa kœkwa Kristu (4.13-5.11)
- Kœmi upu œdœ ndœngolœ abala (5.12-28)

Abala

¹ Ɔmœ Polo, Silase œdœ pe Timote, 'a vwa abala asœke fœ 'e dœ ayindœ Yisu lœ Ikrizia 6a lœ Tesalonike. Kaka Aba dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu má Ɔtsho lsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Kœyindœrœ nœ Atesalonike

² Ɔlœ dœ Ɔlœ 'a sœ kœza mershe fœ Ndjaba mbœrœ 'e kœ, yé œ sœ kœgbe kolœ dœ 'e lœ avwala nœ 'a. ³ 'A sœ kœgbe dœ kœyindœrœ œdœ kœyindœsho nœ 'e á sœ kœmbœrœ akwa, dœ pe kœshi gbi lœ kœza lsu nœ 'e ga pa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, 6a utshu Aba azœ dœ Ndjaba.

⁴ Alaya, 'a wusœ nœ adœke Ndjaba yindœ 'e waa, yé á ke 'e. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, lœkœ á 'a yi lima œsœ Ɔtsho O'o fœ 'e, œ sœsœ kolœ 6ata o'o gbambanœ nene, kashe œ sœ dœ gbœgbœ, lœ awa nœ Ɔtsho Ishiri yé 'a yisœ nœ adœke Ɔtsho O'onœ asœmœ kœdœ adjapu. 'E wusœ mara á 'a sœ lima kœmbœrœtœ 'a ugurutœ 'e mbœrœ Ɔtshœrœ nœ 'e.

⁶ Yé ataa, 'e mbœrœtœ 'e lindœ mara œrœ nœ 'a œdœ œnœ Gbozu. Ataa 'e sœ lima dœ oyo gbaa, 'e yindœ o'o ama Ndjaba dœ yanga á to

lœ Ɔtsho Ishiri. ⁷ Mbœerœ toenœ ataa, 'e fa azu á ayindœ Yisu lœ Masedwane dœ pe lœ Akayi li kœmbœerœetœ endje lindœ Ɔtsho 'e. ⁸ Yé o'o ama Gbozu to 6a ndœ 'e, œ wuwuta kolœ 6a lœ Masedwane œdœ pe 6a lœ Akayi nene, kashe o'o tœ upu kœyindœerœ nœ 'e ga ndœ Ndjaba za osho djigi dœ mara adœke 'a kpa gugu dœ o'o kœpa mbœerœ toenœ nene. ⁹ Gbambanœ nene, uzu dœ uzu pandœ mara á 'e za osho kœsœ fœ 'a dœ toenœ lœko á 'a na ga ndœ 'e œdœ mara á 'e katœ andjaba nœ 'e ti yé á fatœ 'e ga ndœ Ndjaba mbœerœ kœmbœerœ akwa fœ she á tshe dœ Ndjaba nœ soro yé á dœ ndje adja Ndjaba. ¹⁰ 'E sœ kœkate adœke Yisu, Gbolo nœ ye to 6a lafo œ na; œshe á Ndjaba she she lœ akuzu, œshe dá ko azœ lœ ama ókó nœ Ndjaba á sœ kœna toenœ.

2

Akwa nœ Polo lœ Tesalónike

¹ Alaya, 'e wusœ nœ dœ Ɔtshœnœ dœ tœ 'e adœke 'a nana lima ga ndœ 'e gbambanœ nene. ² 'E wusœ nœ ndje adœke lima utshunœ, endje gu 'a yé œ mbœerœ œerœ kanga fœ 'a 6a lœ Filipino. Kashe Ndjaba to gbœgbœ fœ 'a adœke 'a mindœ Ɔtsho O'o fœ 'e ugurutœ azu ndjoro á endje sœ lima kœkpa kundœ 'a. ³ Gbambanœ nene, kœyisœerœ á 'a sœ kœyisœ nœ fœ azu kœ toto lœ djingili too lœ ádá œerœ nœ uburu nene,

yé 'a papara awa kœfara uzu bale nene. ⁴ Kashe 'a sœ kolœ kœmindœ nœ 6ata á Ndjaba yindœ nœ, mbœerœ tshe wu lœsu 'a yé á za Ɔtsho O'o nœ ye fœ 'a. 'A mbœembœerœ adœke 'a ga tœ ala azu nene, kashe 'a ga tœ ala Ndjaba á tshe wusœ lœsu 'a. ⁵ Mbœerœ toenœ ataa, 'e wusœ nœ dœ Ɔtshœnœ adœke 'a papa o'o nœ afara bale nene; 'a sœsœ ndje dœ gbetshelœ nœ zindœ nene, kashe Ndjaba bale dá dœ timunœ. ⁶ Yé œdœ 6a ndœ 'e, œdœ 6a ndœ anga azu kpi, 'a papara kœliscœtœ 6a ndœ uzu bale nene.

⁷ Andaa 6ata aayi avwa nœ Kristu, 'a li má ndœ kœma tshagbozu nœ 'a dœ gbœgbœ fœ 'e ye. Kashe 'a sœ lima ugurutœ 'e dœ lœsu 'a ziti 6ata ayi gbolo á tshe sœ kœgbœndœ agbolo nœ ye. ⁸ Ataa, mbœerœ kœyindœsho nœ 'a ga ndœ 'e, 'a yiya lima ndœ kœyi kolœ sœ Ɔtsho O'o nœ Ndjaba fœ 'e nene, kashe 'a yi ndje lima kœzatœ 'a djigi fœ 'e. Gbambanœ nene, œsœ 'e li lima tœ ala 'a waa. ⁹ Alaya, 'e gbe dœ œgbœ akwa á 'a mbœerœ œdœ kœmœ. 'A mbœerœ lima akwa butsho dœ œlœ mbœerœ adœke 'a wuwuta kongba pa uzu bale nene, kolœ mbœerœ kœyisœ Ɔtsho O'o nœ Ndjaba fœ 'e.

¹⁰ 'E'e œdœ Ndjaba ndje kœdœ atimu kœwu adœke Ɔtsho 'a ga ndœ 'e dœ ayindœ Yisu sœ lima yerœ, ndjii œdœ dœ mara adœke uzu gbœgbœbaraa 'a nene. ¹¹ Yé 'e wu lima sœ nœ adœke mara kœmbœerœetœ 'a ga ndœ uzu bale dœ bale ugurutœ 'e sœ

ɓata mara á aba gbolo œ mbœrœ dœ agbolo nœ ye. ¹² 'A yisœ o'o fœ 'e adœke 'e sœ dœ gbɔgbɔ yé 'a sœ kœpa kpœpanœ kpœpanœ adœke mara kœmbœrœtœ 'e sœ liaka gbetshelœ nœ Ndjaba, œshe á tshe sœ kœ'e 'e kœli ga lœ Ogo gbozu nœ ye œdœ ga lœ mokɔ nœ ye.

¹³ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a sœ kœza mershe fœ Ndjaba ɔɔ dœ ɔɔ tœ upu adœke lɔkɔ á 'a mi lima ndœ o'o ama Ndjaba fœ 'e, 'e dji yé 'e zaza lima kolœ ɓata amba o'o nœ azu gbambanœ nene, kashe 'e dji ɓata adja o'o ama Ndjaba. O'onœ asœmœ mbœrœ akwa lœ e'e dœ ayindœ Yisu.

¹⁴ Gbambanœ nene, alaya, e'e dœ azu Tesalonike, 'e mbœrœ tshetœ mara œrœ nœ azu Ikrizia nœ Ndjaba ɓa lœ ogo Yuda. Endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu. 'E wu oyo tshakane adja aaya 'e ɓata á azu Ikrizia lœ Yuda wu lima tshakane aaya ndje dœ Ayuda. ¹⁵ Endje á endje wo lima Gbozu Yisu dœ pe aayi kœgbara o'o, endje mbœrœ ndje œrœ kanga fœ 'a, endje sœ kœmbœrœ œrœ á gaga tœ ala Ndjaba nene, yé endje kœdœ ayingba nœ azu para. ¹⁶ Endje sœ kœpakata 'a ndœ kœyisœ o'o ama Ndjaba fœ angbi azu mbœrœ kœshe endje, yé ɔɔ dœ ɔɔ, ekperœ nœ endje ropa nœ ye. Kashe ga tœ ndœngɔlœnœ, ókó nœ Ndjaba te ga pa endje ye.

Polo gbe kœkwa ga lœ Tesalonike

¹⁷ Tœ a'a, alaya, 'a kurutshelœtœ 'a dœ 'e lœ ɔkɔ lœ olo teasho kashe œ dœdœ ɓa tœ lœsu nene. 'A mbœrœ kɔ adœke 'a kwa kœwu 'e, mbœrœ 'a sœ kœgbe dœ 'e waa. ¹⁸ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a yi má ndœ kœkwa ga ndœ 'e; yé œmœ Polo, mœ gbe má kœkwa tœnœ awa ndjoro, kashe Satana dá pakata 'a. ¹⁹ Gbambanœ nene, e'e dá 'a za lœsu 'a ga pa 'e, e'e kœdœ yanga nœ 'a œdœ ambárá œrœ á za egerœ kumu fœ 'a ɓa utshu Gbozu Yisu lɔkɔ á tshe kwa bala tœ ye. ²⁰ Adjapu, e'e kœdœ mokɔ œdœ yanga nœ 'a.

3

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a kpa lili lima ndœ kœru lœsu 'a œrrr nene, kashe 'a gbe kœsœpe kolœnœ dœ kuti 'a lœ Atene, ² yé 'a vwa lima aya 'a dœ Timote, á tshe dœ yanga 'a lœ ama akwa nœ Ndjaba lœ kœyisœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu. 'A vwa she adœke tshe to gbɔgbɔ fœ 'e dœ pe kœshi gbi lœ kœyindœrœ nœ 'e. ³ Yekane uzu bale ugurutœ 'e kœmɔmɔ lœ ɔkɔ ye mbœrœ œrœ kanga á a sœ kœwu tœnœ nene. Gbambanœ nene, 'e wusœ nœ dœ ɔtshœnœ adœke, œ li adœke a wu œrœ kanga ataa. ⁴ Lɔkɔ á 'a sœ lima ɓa ndœ 'e, á pa lima ndœ nœ fœ 'e utshunœ adœke a wu bala œrœ kanga. 'E wusœ nœ adœke œtœnœ dá wuta asœke. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, ɓata á mœ lili ndœ kœru lœsu nene, mœ vwa Timote kœwu mara á kœyindœrœ nœ 'e

sœ dœ toenœ. Mœ sœ lima kœkpawa adœke Djaboro wu lœsu 'e yé á tshangba akwa nœ 'a kœsœ gbambanœ nene.

⁶ Ngɔngɔ asœ, Timote to 6a ndœ 'e œ gu ga ndœ 'a, yé á pandœ ɔtshɔ o'o nœ kœyindœrœ nœ 'e dœ pe kœyindœsho nœ 'e fœ 'a. Tshe pa adœke, 'e sœpe kolœ kœgbe dœ 'a lœ gbetshelœ nœ 'e, yé 'e sœ dœ ogo nœ kpa kœwu 'a 6ata á 'a sœ ndje dœ ogo kpa kœwu 'e. ⁷ Ataa, alaya, 'a gbɔ gbɔgbɔ mbœrœ upu nœ kœyindœrœ nœ 'e, ata 'a sœ lœ oyo œdœ lœ œrœ kanga kɔ. ⁸ Yé ngɔngɔ asœ, 'a kpa sœ dœ soro mbœrœ á 'e ka ngbiri lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Gbozu. ⁹ Mara gade dá li dœ a'a kœza mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e a, mangba yanga kɔ á 'a sœ dœ toenœ mbœrœ 'e utshu Ndjaba a? ¹⁰ Butshɔ dœ ɔɔ, 'a sœ kœza avwala fœ Ndjaba dœ gbɔgbɔ kɔ adœke 'a kpa na kœwu 'e dœ tœ 'a, yé œ kpa yisœ anga œrœ á gugu lœ kœyindœrœ nœ 'e nene ga pa nœ.

¹¹ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba dœ tœ ye œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu, guma awa adœke 'a na ga ndœ 'e. ¹² Kaka Gbozu mbœrœ adœke kœyindœsho á 'e sœ dœ toenœ ugurutœ 'e œdœ ga ndœ azu kɔ, gerœ koloenœ œ gerœ 6ata kœyindœsho nœ 'a ga ndœ 'e. ¹³ Kaka tshe to gbɔgbɔ ga tœ lœsu 'e adœke 'e sœ yerœ dœ mara adœke azu gbagbagbara 'e 6a utshu Aba azœ dœ Ndjaba nene, lɔkɔ

á Gbozu nœ azœ dœ Yisu œ kwatœ ye dœ ayerœ azu nœ ye para.

4

Mara kœmbœrœtœsho á ga tœ ala Ndjaba

¹ Tœ ndɔngɔlɔnœ, alaya, 'a yi lima sœ mara á li adœke 'e mbœrœtœ 'e lindœ nœ mbœrœ kœga tœ ala Ndjaba. Yé 'e lœ kœmbœrœtœ 'e ataa zœ. Kashe ngɔngɔ asœ, 'a sœ kœyu 'e yé œ sœ kœto gbɔgbɔ fœ 'e dœ i'iri Gbozu Yisu adœke 'e kpa mbœrœ kœropa nœ. ² 'E wusœ awa o'o á 'a yi lima sœ nœ fœ 'e dœ i'iri Gbozu Yisu ye. ³ 'E wu gbetshelœ nœ Ndjaba kœdœ gade: œtœnœ kœdœ adœke 'e sœ yerœ yé œ gbɔndœtœ 'e tœ kœmbœrœ angba budu. ⁴ Kaka uzu bale dœ bale ugurutœ 'e to yashe dœ mara á sœ yerœ œdœ lœ kœlisoetœ, ⁵ kashe tshe kakatœ undu ye ti lœ ogo nœ ɔkɔ 6ata azu á endje wuwusœ Ndjaba nene œ mbœrœ. ⁶ Lœ o'o asœ, kaka uzu bale fafara ayanœ too œ mbœrœ ekperœ fœ she nene. 'A pa lima ndœ nœ fœ 'e, yé œ va lima tshelœ utu 'e tœ ɔgbɔ adœke: Gbozu œ za djofele fœ azu neke á endje mbœrœ mara ekperœ atake. ⁷ Gbambanœ nene, Ndjaba e e azœ adœke 'a sœ lœ œrœ uburu nene, kashe tshe e azœ adœke a sœ yerœ. ⁸ Mbœrœ tœnœ ataa, uzu á tshe sœ kœvwaratœ ye tœ upu á endje mi asœ, tshe sœsœ kœvwaratœ ye tœ uzu nene, kashe tshe sœ kœvwaratœ ye

tœ Ndjaba, á tshe to ɔtsho Ishiri nœ ye fœ 'e.

⁹ Tœ upu nœ kœyindœsho lœ yazu, ádá nœ kœsu mbeti mbœrœ o'onœ fœ 'e gugu nene. Gbambanœ nene, e'e dœ tœ 'e, 'e wusœ nœ adœke Ndjaba pa adœke 'e yindœtœ 'e dœ anga 'e. ¹⁰ Yé kœyindœshonœ asœmœ dá 'e sœ kœmbœrœ tœnœ ga ndœ alaya para lœ Masedwane djigi. Kashe alaya, 'a sœ kœto gbœgbœ fœ 'e adœke 'e kpa mbœrœ dœ kœrosœ nœ. ¹¹ 'E sœ dœ agbe nœ kœsœ dœ kœsœ gee, uzu dœ uzu za lœsu ye ga pa o'o nœ ye dœ tœ ye yé œ mbœrœ akwa dœ adja kane ye b̄ata á 'a pa lima tœnœ fœ 'e, ¹² mbœrœ adœke mara kœmbœrœtœ 'e sœ dœ ɔtshœnœ utshu azu á endje gugu dœ kœyindœrœ nene yé 'e dœ kongba lœ kumu uzu bale nene.

Kœkwa Gbozu

¹³ Alaya, 'a yindœ nœ adœke 'e wusœ adja o'o tœ upu nœ endjeneke á endje tshu mbœrœ á 'e kœsœsœ dœ oyo b̄ata anga azu á endje koko lœsu endje ga pa Ndjaba nene. ¹⁴ Gbambanœ nene, b̄ata á a yindœ nœ adœke Yisu tshu yé œ she lœ akuzu, a yi ndje ndœ nœ adœke lœ awa nœ Yisu, Ndjaba œ she endjeneke á endje tshu lœ kœyindœrœ ga ndœ ye adœke endje sœ dœ she awa bale.

¹⁵ Ɖeneke á 'a sœ kœmindœ nœ fœ 'e lindœ kœyisœrœ nœ Gbozu dœke: azœ á a sœpe dœ soro œrrr ga tœ kœkwa bala Gbozu, a ro utshu azu á endje tshu nene.

¹⁶ Gbambanœ nene, a dji egerœ tshama, dœ tshama gbozu tshapa aandjelu dœ pe iki ngbake nœ Ndjaba. Ataa, Gbozu dœ tœ ye œ to b̄a lafo œ jerœ yé endjeneke á endje tshu lœ Kristu, œ she utshunœ. ¹⁷ Manda nœ, azœ á a sœpe bala dœ soro, Ndjaba œ ko azœ ɔ tœnœ dœ endje lœ ondro ndœ kœgbœtœ azœ dœ Gbozu b̄a lœ yugu, yé atamœ; a sœ dœ Gbozu kpœtœ œsœnœ waa dœ waa. ¹⁸ Ataa, 'e to gbœgbœ ugurutœ 'e dœ anga 'e dœ o'onœ asœke.

5

¹ Alaya, ádá nœ kœsu mbeti fœ 'e tœ upu nœ ada ɔlœ ndje dœ lœkœ á œrœnœ asœmœ œ mbœrœtœ endje gugu nene.

² Gbambanœ nene, e'e dœ tœ 'e, 'e wusœ nœ dœ ɔtshœnœ adœke, olo kœkwa Gbozu œ sœ ngbangi b̄ata ayi angba á tshe na dœ abutshœ. ³ Lœkœ á azu œ pa adœke: «'A sœ dœ kœsœ gee, upu gugu nene», yeka á ngbangi egerœ oyo œ te ga pa endje. Ɖœ sœ b̄ata oyo á yashe nguzu œ wu dœ lœkœ kœzu gbolo yé uzu kœkpa lœ amanœ œ gu nene. ⁴ Kashe e'e, alaya, 'e sœsœ lœ ubu osho adœke olonœ asœmœ wuta ga tœ 'e ngbangi b̄ata ayi angba nene. ⁵ Gbambanœ nene, e'e para kœdœ agbolo nœ ingbisho, agbolo nœ ɔlœ. A dœdœ agbolo nœ butshœ too nœ ubu osho nene.

⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, a lolo b̄ata anga azu nene; kashe a sœ dœ gbœdjela yé œ dœ agbozu tshapa undu azœ.

⁷ Gbambanœ nene, azu á endje lo olo, endje lo dœ butsho; yé ayi koendjorœ waa, ndjo dœ butsho á mbœrœ endje. ⁸ Kashe azœ á dœ agbolo nœ ɔɔ, œ li adœke a dœ agbozu tshapa undu azœ. A za koeyindœrœ œdœ koeyindœsho b̄ata lœba okoro, awa bale dœ kpoto á dœ koeko lœsu azœ ga pa Yisu yekane a koegb̄o kœshe. ⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba keke azœ ndœ kœwu oyo tshakudu ókó nœ ye nene, kashe tshe ke azœ adœke a gb̄o kœshe lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁰ Tshe tshu mbœrœ azœ adœke a sœ awa bale dœ she, œdœ a sœ dœ soro œdœ a tshu. ¹¹ Ataa, 'e ti kane 'e lœ tœ 'e yé œ to gb̄ogb̄o ugurutœ 'e dœ anga 'e b̄ata á 'e sœ balima koembœrœ tœnœ.

Ndɔngɔɔ kœmi upu dœ pe abala

¹² Alaya, 'a sœ kœpa fœ 'e adœke 'e lisœ endjeneke á endje sœ koembœrœ akwa ugurutœ 'e, endjeneke á Gbozu ko endje t̄o ga utshu 'e ndœ koeyisœ awa œdœ kœmi upu fœ 'e. ¹³ 'E lisœ endje waa yé œ sœ dœ koeyindœsho ga ndœ endje mbœrœ akwa á endje sœ koembœrœ tœnœ. 'E sœ dœ kœsœ gee ugurutœ 'e.

¹⁴ Alaya, 'a ki ga tœ 'e adœke: 'e mi upu fœ azu djingili*, 'e to gb̄ogb̄o fœ endjeneke á endje sœ kœkwa ga manda nœ, 'e ti kane endjeneke á endje m̄om̄o yé œ sœ dœ ugu lœsu ga ndœ azu para. ¹⁵ Ala 'e gb̄o adœke

uzu bale gigi ekperœ manda ekperœ nene, kashe 'e para awa ndœ koembœrœ kolœ otshœrœ ugurutœ 'e œdœ ga ndœ azu para.

¹⁶ 'E sœ kolœ dœ yanga, ¹⁷ 'e za avwala ɔɔ dœ ɔɔ, ¹⁸ 'e za mershe fœ Ndjaba lœ áká œrœ k̄o. (E tœnœ kœdœ œneke á Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mbœrœ lœ ngb̄otœ nœ 'e dœ Yisu Kristu.

¹⁹ 'E papakata Otsho Ishiri koembœrœ akwa nœ ye nene, ²⁰ 'e vwavwaratœ 'e tœ o'o nœ aayi kœgbara o'o nene. ²¹ Kashe 'e tondœ œrœ k̄o kpœrœ kpœrœ yé œ gb̄andœ œneke á sœ dœ otshœnœ. ²² 'E kparawa tshelœ áká ekperœ k̄o.

²³ Kaka Ndjaba nœ kœsœ gee fa 'e tœ ayerœ azu djigi. Kaka tshe gb̄o adja ndœ ishiri 'e, dœ uvuru 'e œdœ pe ɔk̄o 'e mbœrœ adœke á endje kœgb̄agbara 'e tœnœ nene l̄ok̄o á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwa. ²⁴ Ndjaba á tshe e 'e asœmœ œ mbœrœ zœ; gbambanœ nene, tshe sœ koembœrœtœ ye lindœ œneke á tshe pa.

²⁵ Alaya, 'e za ndje avwala mbœrœ 'a.

²⁶ 'E za œyerœ abala fœ aaya para.

²⁷ Mœ ki fœ 'e dœ i'iri Gbozu adœke: 'e di mbeti nœ asœ fœ aaya para.

²⁸ Kaka adœke Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu má otsho lœsu nœ ye ga ndœ 'e.

* 5.14 5.14 (E sœ kœpa ndje tœ upu nœ ayi ɔɔ)

Bisha mbeti á Polo sú fœ azu Tesalonike Tshatshu o'o

Asœ koedœ bisha mbeti á Polo sú fœ ayindœ Yisu 6a lœ Tesalonike. Tshe sú mbetinœ tœ upu nœ kœguma gbetshelœ nœ endje mbœrœ lœkœ kœkwa Yisu. Gbambanœ nene, anga Atesalonike gbe lima adœke lœkœ kœkwa Yisu wuta ye yé anga endje yiyi lima ndœ kœmbœrœ akwa nene, œ sœ lima kœshe kolœ lœ awa nœ koena dje lœ manda endjeneke á endje yi lima ndœ kœmbœrœ akwa. Polo yisœ nœ ala mbetinœ asœ adœke, utshu kœkwa Yisu, ayingba Ndjaba œ wuta yekane yé endje vwaratœ endje tœ o'o ama Ndjaba. Koewu adœke ayingba Ndjaba œ wuta, œ li adœke ayindœ Yisu za kœyindœrœ nœ endje ngbiri yé œ sœpe kœyindœ adja o'onœ á endje ka lima tœnœ. Endje kakatœ kœdonga Ndjaba bale nene. Manda nœ, polo za ala ayi œdœ á pa fœ endje adœke, œ kœsœ adœke uzu yiyindœ kœmbœrœ akwa nene, adja tshe kœzizi œrœ nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Polo za mershe fœ Ndjaba mbœrœ kœyindœrœ nœ Atesalonike (1.3-12)
- Kœyisœrœ tœ upu nœ kœkwa Yisu Kristu (2.1-17)

- Mara kœmbœrœtœsho nœ ayindœ Yisu (3.1-15)

- Ndœngœlœ o'o (3.16-18)

Abala

¹ Œmœ Polo, Silase œdœ pe Timote, 'a vwa abala asœke fœ 'e dœ ayindœ Yisu lœ Ikrizia 6a lœ Tesalonike. ² Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu má œtshœ lsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Ndjaba œ wa bala ngbanga œlœ á Yisu œ kwa

³ Alaya, œ li adœke 'a za mershe fœ Ndjaba œlœ dœ œlœ tœ upu nœ 'e, yé œ sœ adja ndjii adœke 'a sœ kœmbœrœ tœnœ ataa. Gbambanœ nene, kœyindœrœ nœ 'e sœ kœgerœ tœnœ, yé kœyindœsho á 'e sœ dœ tœnœ ga ndœ anga 'e sœ ndje kœgerœ tœnœ waa. ⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a sœ kœdu okoro 'a pa 'e ugurutœ azu lœ Ikrizia ndjoro nœ Ndjaba, mbœrœ kœshi gbi nœ 'e lœ kœyindœrœ nœ 'e lœ œrœ kanga œdœ oyo kœ á na ga ndœ 'e á 'e ru lsu tœnœ.

⁵ Œrœnœ asœmœ kœ sœ kœema ngbi adœke kœwa ngbanga á Ndjaba œ wa, œ dœ adja kœwa ngbanga. Gbambanœ nene, œrœ kanga dœ oyo á 'e gbœ, guma 'e adœke 'e li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. ⁶ Adja upu, Ndjaba sœ ndjii, tshe gi oyo ga pa azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ 'e, ⁷ yé tshe mbœrœ adœke, e'e dœ azu á 'e wu œrœ kanganœ asœmœ, 'e yatœ 'e awa bale dœ 'a

lɔkɔ á Gbozu Yisu ɔe kwa bala dɔe gbɔgbɔ koeto ɔa lafo dɔe aandjelu nɔe ye. ⁸ Tshe na bala lɔe laɔa owo, ndɔe kɔeza ɔgbɔ djofele fɔe endjeneke á endje wuwusɔe Ndjaba nene, á vwaratɔe endje tɔe ɔtshɔ O'o nɔe Gbozu nɔe azɔe dɔe Yisu. ⁹ ɔgbɔ djofele á endje wu bala dɔeke: oyo nɔe waa dɔe waa, endje sɔe zara tɔe ala Gbozu yé endje wu gbɔgbɔ nɔe mokɔ nɔe ye nene. ¹⁰ Lɔkɔ á tshe kwa bala dɔe olonɔe asɔemɔe adɔeke ayerɔe azu nɔe ye za mokɔ fɔe she ɔedɔe adɔeke azu á endje sɔe dɔe kɔeyindɔerɔe ga ndɔe ye lisɔe ye. 'E sɔe ndje ugurutɔe endje mbɔerɔe á 'e yindɔe ɔtshɔ O'o á 'a mindɔe nɔe fɔe 'e.

¹¹ Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, 'a sɔe kɔeza avwala ɔlɔ dɔe ɔlɔ tɔe upu nɔe 'e adɔeke Ndjaba guma 'e, 'e li dɔe kɔeke osho á tshe ke 'e. 'A sɔe kɔeki fɔe Ndjaba adɔeke lɔe gbɔgbɔ nɔe ye, 'e mbɔerɔe ɔtshɔerɔe kɔ á 'e gbe tɔe kɔemboerɔe tɔenɔe yé tshe kpa mbɔerɔe adɔeke 'e za kɔeyindɔerɔe nɔe 'e ga tɔe akwa. ¹² Ataa, azu ɔe donga i'iri Gbozu nɔe azɔe dɔe Yisu mbɔerɔe 'e, yé endje donga ndje e'e mbɔerɔe she. Ɖ mbɔerɔetɔe ye ataa liaka ɔtshɔ lɔsu nɔe Ndjaba nɔe azɔe ɔedɔe Gbozu Yisu Kristu.

2

Ɖeneke á mbɔerɔetɔe endje utshu kɔekwa Gbozu

¹ Alaya, tɔe upu nɔe kɔekwa bala Gbozu nɔe azɔe dɔe Yisu Kristu dɔe pe kɔengbɔtɔe azɔe indiri ye, 'a sɔe kɔeki ga tɔe 'e adɔeke: aaya ² ɔedɔe azu

kɔepa fɔe 'e adɔeke olo kɔekwa Yisu li ye, kaka gbetshelɔe nɔe 'e sɔe ziti yé 'e yiyindɔe nɔe nene. Ɖedɔe ndje uzu kɔegbara o'o dɔe i'iri Ndjaba, ɔedɔe endje kɔepa ndje fɔe 'e adɔeke a'a dá su ga la mbeti gbaa, adja 'e zaza lɔsu 'e ga lafo nene. ³ Kaka uzu bale bibili 'e dɔe anga angbi mara nene. Gbambanɔe nene, utshunɔe adɔeke olonɔe li, azu ɔe vwaratɔe endje tɔe Ndjaba yé ekpe Uzu ɔe matɔe ye. Ɖshe kɔedɔe uzu á Ndjaba ɔe wo she. ⁴ Uzunɔe asɔemɔe ɔe vwaratɔe ye tɔe ɔeneke kɔ á azu sɔe kɔedonga tɔenɔe yé á sɔe kɔeza ɔata ndjaba. Tshe yangba ɔerɔenɔe asɔemɔe kɔ, ɔe na ɔe sɔe ɔa lɔe Tepelo nɔe Ndjaba, yé ɔe mindɔe nɔe adɔeke ɔene kɔedɔe Ndjaba.

⁵ 'E gbege shema dɔe o'o á mɔe sɔe lima kɔepa fɔe 'e lɔkɔ á mɔe sɔe lima damba ugurutɔe 'e nene a? ⁶ Yé ngɔngɔ asɔe, 'e wusɔe ɔerɔe á sɔe kɔepakata she ye, dɔe mara adɔeke tshe matɔe ye yé. Ataa, tshe matɔe ye kolɔe dɔe lɔkɔ á Ndjaba guma. ⁷ Gbambanɔe nene, gbɔgbɔ nɔe uzunɔe asɔemɔe tetɔe kɔemboerɔe akwa yaa ugurutɔe azu ye. Kashe akwanɔe asɔemɔe ɔe wuta ngbi nene ɔerrr adɔeke uzu á tshe pakata Ekpe Uzunɔe kɔrɔ awa fɔe she yekane. ⁸ Yé Ekpe Uzu ɔe matɔe ye, Gbozu Yisu ɔe uru izi ga tɔe ye adɔeke tshe tshu yé ɔe ndi tshelɔe ye lɔe awa nɔe ishiri nɔe kɔekwa she. ⁹ Tɔe upu nɔe kɔena Ekpe Uzunɔe, kɔenanɔe ɔe sɔe lɔe awa akwa

nœ Satana, œ matœ ye læ awa nœ tshelœ áká akwa nœ gbɔgbɔ, dœ afá œdœ œrœ koebili dœ azu, ¹⁰ œdœ læ awa nœ mara tshelœ áká koebili osho kɔ á sœsœ ndjii nene mbœrœ azu á endje sœ læ ala awa nœ kuzu. Gbambanœ nene, endje vwaratœ endje tœ adja o'o nœ Ndjaba á li má adœke œ she endje. ¹¹ Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba vwa gbɔgbɔ nœ djingili á sœ koembœrœ adœke endje yindœ o'o nœ wala. ¹² Ataa, azu kɔ á endje sœsœ dœ koeyindœrœ mbœrœ adja 'o nene, kashe á sœ dœ yanga koembœrœ ekperœ, endje wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ endje.

Kœshi gbi læ koeyindœrœ

¹³ Tœ a'a nœ 'a, alaya, œ li adœke 'a za kolœ mershe fœ Ndjaba ɔɔ dœ ɔɔ mbœrœ 'e á Gbozu yindœ 'e. Gbambanœ nene, Ndjaba ke 'e ɔalima katshatsha utshunœ adœke 'e gbɔ kœshe, yé 'e wuta ay-erœ azu læ awa nœ ɔtshɔ ɔshiri œdœ ndje koeyindœrœ læ adja o'o. ¹⁴ Mbœrœ tœnœ dá tshe e 'e kœgbɔ œtœnœ læ awa nœ ɔtshɔ O'o á 'a mindœ nœ fœ 'e. Tshe yindœ nœ adœke 'e gbɔ mokɔ awa bale dœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁵ Yé ataa, alaya, 'e shi gbi yé œ gbɔndœ koeyisœrœ á 'a yisœ nœ fœ 'e œdœ dœ ama 'a œdœ ala mbeti á 'a su.

¹⁶ Kaka Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ tœ ye œdœ Aba azœ dœ Ndjaba á tshe yindœ azœ, tshe mbœrœ adœke læ awa nœ ɔtshɔ ɔlsu nœ ye, tshe to gbɔgbɔ waa dœ waa fœ azœ yé œ mbœrœ

adœke a ko ɔlsu azœ ga pa ɔtshœrœ á wuta ɔa mbatsha. ¹⁷ Kaka endje to gbɔgbɔ fœ azœ adœke 'a sœ koembœrœ kolœ ɔtshœrœ œdœ kœpa ndje kolœ ɔtshɔ o'o.

3

Polo sœ kœyindœ avwala

¹ Ba tœ ndɔngɔlnœ kɔ, alaya, 'e za avwala mbœrœ 'a, yeka á o'o ama Gbozu nœ azœ kœna ga utshunœ dœ mara adœke azu donga œtœnœ ɔata á sœ ndje ɔa ndœ 'e. ² 'E za ndje avwala fœ Ndjaba adœke tshe vvara 'a lœma ekpe azu dœ ahawo azu. Gbambanœ nene, œ dœdœ azu kɔ dá sœ dœ koeyindœrœ nene.

³ Gbozu sœ koembœrœ œrœ nœ ye lindœ o'o ama ye. Tshe to gbɔgbɔ fœ 'e yé œ gbɔndœ 'e tshakane Ekpe Uzu. ⁴ 'A sœ kœza ɔlsu 'a ga ndœ Gbozu tœ upu nœ 'e: o'o á 'a za fœ 'e, 'e sœ koembœrœ tœnœ zœ yé 'e te lœma koembœrœ tœnœ ye.

⁵ Kaka Gbozu guma ɔlsu 'e adœke 'e sœ dœ koeyindœsho ga ndœ Ndjaba œdœ ga ndœ kœshi gbi nœ Kristu.

Æ li adœke uzu mbœrœ akwa

⁶ Alaya, 'a sœ kœmindœ nœ fœ 'e dœ ɔiri Gbozu Yisu Kristu adœke: 'e gitœ 'e zara tœ aaya kɔ á endje sœ læ ɔɔ, á sœsœ koembœrœtœ endje liaka o'o á 'a yi lima sœnœ fœ endje nene. ⁷ 'E'e, 'e wusœ mara á li adœke 'e mbœrœtœ 'e liaka 'a ye. Gbambanœ nene, 'a sœsœ lima ugurutœ 'e læ ɔɔ nene. ⁸ 'A kakate lima kœziœrœ nœ uzu bale

nene, kashe lœ kœvwi ili œdœ kœmɔ, butshɔ dœ ɔɔ, 'a mbœrœ lima akwa kparawa adœke 'a wuwuta kongba pa kumu anga uzu bale ugurutœ 'e nene. ⁹ Adja 'a li má lima kœ'esho ndœ œrœ tshakane 'e, kashe 'a mbœmbœrœ ataa nene. Gbambanœ nene, 'a yi lima ndœ nœ adœke 'e yamba œrœ á 'a sœ kœmbœrœ toœnœ. ¹⁰ Yé lɔkɔ á 'a sœ lima ugurutœ 'e, 'a pa lima fœ 'e adœke: «œdœ uzu kœyiyindœ kœmbœrœ akwa nene, tshe zizi ndje œrœ nene.»

¹¹ Andaa, 'a sœ kœdji adœke, ayi ɔdɔ sœ ugurutœ 'e, œ sœ gbambanœ á sœ kolœ kœli ga lœ o'o nœ azu. ¹² Mbœrœ azunœ asœmœ, 'a sœ kœza o'o dœ ɔgbɔ dœ í'iri Gbozu Yisu Kristu fœ endje adœke: endje mbœrœ akwa dœ lœsu ziti yekane á kœzi rœgo manda kane endje dœ tœ endje.

¹³ Mbœrœ 'e, alaya, 'e mɔmɔ dœ kœmbœrœ ɔtshœrœ nene. ¹⁴ œdœ uzu kœzaza œneke á 'a pa ga la mbetinœ asœ ga tœ akwa nene, 'e sœ dœ gbɔdjela ga tœ ye yé 'e kpa awa kœsœ awa bale dœ she adœke ala ye kœtshu she. ¹⁵ 'E yiyiangba ye œyi nene, kashe 'e yɔrɔ she b̄ata á uzu œ yɔrɔ ayancœ.

Ndɔngɔɔ o'o

¹⁶ Kaka Gbozu nœ kœsœ gee to kœsœ gee dœ tœ ye fœ 'e butshɔ dœ ɔɔ œdœ lœ mara kɔ. Kaka Gbozu sœ dœ 'e para kɔkɔ.

¹⁷ œmœ Polo dá s̄ú abala fœ 'e dœ kane mœ. Mœ sœ kœza kane mœ ga la mbeti kɔ atake: œtœncœ kœdœ œendœ kane mœ.

¹⁸ Kaka Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ 'e para kɔkɔ.

- Kœemi upu fœ Timote (4.6-6.21)

Ali mbeti á Polo sú fœ Timote Tshatshu o'o

Asœke kœdœ ali mbeti á Polo su fœ Timote. Polo na lima ga lakpi Listre læ bisha ana gene nœ ye ndœ kœmindœ o'o ama Ndjaba (Akw 16.1-4) yeka á wu Timote. Lœkœ á Timote dji o'o ama Ndjaba, tshe wa 6a tœ lœsu ye mbœrœ kœza awa Yisu. Mbœrœ tœnœ ataa, endje na ana awa ndjoro dœ Polo yé œ mbœrœ akwa awa bale dœ she. Tshe kœdœ lima ayi avwa nœ Polo á tshe sœ lima kœvwa she na tœnœ djezœ læ Ikrizia ndœ kœguma o'o œdœ ndje kœmi upu fœ ayindœ Yisu. Mbetinœ asœ gbœ lima Timote 6a læ Efeze lœkœ á Polo vwa lima she adœke tshe na kœwu ayindœ Yisu á endje sœ lima 6a zœ yeka á kœza kœru lœsu fœ endje. Ala mbetinœ, Polo pa fœ she adœke tshe za tshelœ utu ayindœ Yisu adœke ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ Otshœ O'o. Tshe pa ndje fœ she ndœ mara á li dœ ayindœ Yisu kœmbœrœœtœ endje læ Ikrizia œdœ pe mara á li ndœ kœke dœ agbozu Ikrizia.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Soro nœ yindœ Yisu (1.3-3.13)
- Egerœ œrœ nœ Ndjaba á tshe za yiwa tœnœ tœ azu (3.14-4.5)

Abala

¹ Œmœ Polo, mœ kœdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á ayi kœshe azœ dœ Ndjaba œdœ Yisu Kristu á a ko lœsu azœ ga pa ye, za akwanœ asœ fœ mœ.

² Mœ sœ kœsu mbetinœ asœ fœ 6œ dœ Timote, adja gbolo nœ mœ læ kœyindœrœ: Kaka adœke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma otshœ lœsu, kœwu oyo ekperœ œdœ kœsœ gee nœ endje ga ndœ zœ.

Aayi kœyisœrœ nœ anga angbi o'o

³ Sœpe læ ongbo Efeze, 6ata á mœ za lima o'o fœ 6œ œbœ á mœ yi lima ndœ kœro ga læ ogo Masedwane. Œ li adœke 6œ pa o'o dœ œgbœ fœ anga azu á endje sœ kœyisœ anga angbi o'o kpi, adœke endje katœ nœ ti. ⁴ Pandœ nœ fœ endje adœke endje katœ kœdji ekpe ndœma toro, dœ kœdi uwu i'iri aata ndjoro. Mbœrœ, œ sœ kœmbœrœ adœke azu le loema endje yé œ katœ kœmesho ga tœ gbetshelœ nœ Ndjaba á a wusœ nœ læ awa nœ kœyindœrœ. ⁵ O'o á mœ za ti asœ sœ mbœrœ adœke kœyindœsho gerœ, œneke á to tœ œyerœ lœsu, tœ otshœ gbetshelœ œdœ tœ adja kœyindœrœ. ⁶ Mbœrœ anga azu katœ œrœnœ asœ ti, œ djingili awa, á tetœ kœpa o'o á œsœnœ lili nene. ⁷ Endje sœ kœzatœ endje adœke œne

kædœ ayi kæyisœ awa akwa, kashe endje wuwusœ neke kɔ á endje sœ kæyisœ nœ dœ gbɔgbɔ nene.

Adja akwa nœ awa akwa

⁸ A wusœ nœ adœke awa akwa sœ dœ ɔtshɔnœ lœ mara á a mbœrœtœ azœ lindœ nœ. ⁹ E li adœke a wusœ neke dœ ɔtshɔnœ adœke: Awa akwa sœsœ mbœrœ azu á endje sœ ndjii nene, kashe œ sœ mbœrœ aayi sharapu dœ aayi gbɔkumu, aayi kœvwaratœ endje tœ Ndjaba dœ aayi kœmboerœ ekperœ, aayi kœtshapu kœdji Ndjaba dœ kœtsha ndje upu kœlissœ œyerœ œrœ, aayi kœwo aaba endje dœ aayi endje, œdœ aayi kœwo azu, ¹⁰ aayi kœpara awo azu dœ pe aayi kœpara akɔ azu, aayi kœelo dœ ayakoshe anga endje, aayi kœkɔ azu yɔ œrœ, aayi wala, aayi kœdra œrœ wala, œdœ pe endjeneke kɔ á endje vwaratœ endje tœ ɔtshɔ kæyisœrœ. ¹¹ Wu œneke á li dœ ɔtshɔ O'o á to ɓa ndœ Ndjaba á tshe sœ lœ mokɔ dœ yanga. Eshœ dá za fœ mœ adœke mœ yisœ nœ.

Polo donga Gbozu Yisu mbœrœ ɔtshɔ lœsu nœ ye

¹² Mœ gi mershe fœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe to gbɔgbɔ fœ mœ ndœ kœmboerœ dœ akwanœ asœke. Tshe wu lima sœ nœ adœke mœ mbœrœ akwanœ dœ lœsu mœ bale yekane á ke mœ ndœ akwa nœ ye. ¹³ Ataa mœ kœpa lima ekpe o'o ga tœ ɔkɔ ye, á mbœrœ lima œrœ kanga fœ she, á mbœrœ

lima œrœ dœ gbɔkote ga tœ ye, kashe tshe wu oyo mœ mbœrœ œneke á mœ wuwu lima sœ œrœ á li dœ mœ adœke mœ mbœrœ nene yé mœ gugu lima ndje dœ kæyindœrœ nene. ¹⁴ ɔtshɔ lœsu nœ Gbozu nœ azœ sœ ga ndœ mœ tɔpanœ kpuru. Tshe mbœrœ adœke mœ sœ dœ kæyindœrœ œdœ pe kæyindœsho á to lœ kœngbɔtœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁵ Wu adja o'onœ á li dœ azu para kɔkɔ kæyindœ nœ dœ lœsu bale: Kristu Yisu na ga pashɔ mbœrœ kœshe azu á endje mbœrœ ekperœ. E mœ, mœ kædœ uzu á ekperœ nœ mœ ropanœ ugurutoœ azu kœmboerœ ekperœnœ ascœmœ. ¹⁶ Kashe Ndjaba wu oyo mœ, œ yindœ nœ adœke Yisu Kristu ma ugu lœsu nœ ye lœ awa nœ mœ doé uzu á ekperœ nœ mœ ropa œnœ azu kɔ, ɓata kæyisœrœ mbœrœ azu neke á endje sœ dœ kæyindœrœ, á gbɔ soro neke á ka nene. ¹⁷ Kaka Gbozu á tshe sœ sheko, Ndjaba á tshe tshu nene, á uzu wuwu she nene yé á tshe sœ tshebabale, sœ dœ kœlissœtœ œdœ mokɔ waa dœ waa. Ame!

Kœnga ɔtshɔ koshe

¹⁸ Timote gbolo nœ mœ, mœ za o'onœ asœke fœ ɓœ lindœ œneke á endje gbara lima tœ upu nœ zœ. O'onœ ascœmœ za gbɔgbɔ fœ ɓœ yekane á ɓœ kœnga ɔtshɔ koshe. ¹⁹ Gbœndœ kæyindœrœ œdœ ɔtshɔ gbetsœlœ. Anga azu vwaratœ

endje tœ kœna manda gbet-shelœ nœ endje yé œ ndi kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Yisu. ²⁰ Aimini dœ Alekezandre sœ ugurutœ azunœ ascœmœ. Mœ ko endje ti ga tshakane Satana mbœrœ á endje kœwusœ nœ adœke œ lili dœ endje kœegu œsœ Ndjaba nene.

2

O'o tœ upu nœ awwala

¹ Mœ sœ kœza o'o utshunœ kœ adœke ayindœ Yisu yœndœ œrœ ga ndœ Ndjaba, œ za awwala nœ endje fœ she yé œ ki ga tœ ye dœ œ za ndje mershe fœ she mbœrœ azu para kœkœ. ² Œ li adœke endje za awwala fœ Ndjaba tœ upu nœ agbozu nœ Lita œdœ agbozu tshapa akwa kœ adœke kœsœ nœ azœ sœ lœ kœsœ gee yeka a kœkpa awa Ndjaba lœ kœzatœ azœ dœ mara á li fœ she. ³ Wu œrœ á sœ tœ œtshœnœ, á za yanga fœ Ayi kœshe azœ dœ Ndjaba, ⁴ á tshe yindœ nœ adœke azu para gbœ kœshe yé œ li kœwusœ adjapu. Œtœnœ dœmœ. ⁵ Gbambanœ nene, Ndjaba sœ tshebale yé ayi kœguma tshagurutœ ye dœ azu ndje bale. Uzunœ kœdœ Yisu Kristu, ⁶ á tshe zatœ ye fœ kuzu mbœrœ kœshe azu kœ lœ kanga. Tshe mbœrœ dœ lœkœnœ á li tœ kœma adœke Ndjaba yindœ kœshe azu para kœkœ. ⁷ Mbœrœ tœnœ dá Ndjaba ke mœ adœke mœ dœ uzu kœpandœ ama œne, ayi awa nœ œne. Mœ wuta ayi kœyisœrœ fœ

angbi azu adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, œdœ kœyi ndje sœ adja o'o. Mœ sœ kœpa adja o'o, mœ papa wala nene.

Ayakoshe dœ ayashe lœ ngbœtœ nœ Ikrizia

⁸ Mœ yindœ nœ adœke tœ osho kœ á ayakoshe œ za awwala nœ endje fœ Ndjaba, endje sœ lœsu endje ngbi lœkœ á endje sœ kœti kane endje ga lafo. Endje katœ ókó yé œ lele lœ ama endje nene.

⁹ Mœ yi ndje ndœ nœ adœke ayashe verœ lœba nœ endje dœ mara á li, á sœ dœ œtshœnœ kashe dœ egerœ kumu nene yé œ mbœrœ kumu endje dœ mara á sœ dœ œtshœnœ. Endje katœ kœguma kumu endje dœ œrœ nœ œrœ, dœ œgbœ akidji œdœ pe ndje kœverœ lœba á amanœ ropa nœ ye. ¹⁰ Kashe endje guma œkœ endje dœ kœmbœrœ œtshœrœ bœta mara á li dœ ayashe á endje sœ kœpa adœke œne sœ kœkpa awa Ndjaba. ¹¹ Dœ lœkœ kœyambarœ, œ li adœke yashe sœ koko yé œ zatœ ye ga ati. ¹² Mœ zaza awa fœ yashe adœke tshe yisœ œrœ, ndje adœke tshe dœ gbozu ga pa yakoshe nene. Kashe œ li adœke tshe sœ koko. ¹³ Gbambanœ nene, Ndjaba mbœrœ lima Adamo utshunœ yekane á mbœrœ Eva manda nœ. ¹⁴ Yé œ dœdœé Adamo dá Satana bili lima she utshunœ nene, kashe yashe dá tshe bili lima she yekane á tshe li lima ga lœ ekperœ. ¹⁵ Kashe œdœ

yashe kœgbøndœ kœyindœrœ œdœ kœyindœsho, á kœsœ yerœ yé á sœ ndjii tœ ala Ndjaba, adja Ndjaba œ she she lœ kœzu agbolo nœ ye.

3

Agbozu Ikrizia

¹ Wu adja o'onœ á li dœ azu para kœkœ: Œdœ uzu kœpara awa kœte gbozu tshapa Ikrizia, dá tshe yindœ ɔtshœ akwa. ² Œ li adœke gbozu tshapa Ikrizia dœ uzu á endje gbagbagbara she nene. Tshe dœ ɔkœ yashe bale, gbozu pa undu ye dœ tœ ye, uzu nœ ɔtshœ gbetshelœ, uzu á œsœ ye li, uzu nœ kœza osho kœsœ fœ agene œdœ uzu á tshe li kœyisœ œrœ, ³ tshe dœdœ kanga nœ ipi nene, ayi kœyi awa ga lœ azu nene, kashe tshe dœ uzu á tshe sœ lœsu ye ziti, tshe dœdœ ayi œbœrœ too ayi egerœ lœsu ga pa ngendja nene. ⁴ Œ li adœke tshe wusœ kœgbøndœ azu tshelœ bingi nœ ye dœ tœ ye yé œ yisœ œrœ fœ agbolo nœ ye adœke endje dji upu dœ lœsu endje bale. ⁵ Uzu neke á tshe wuwusœtœ ye tœ kœgbøndœ azu tshelœ bingi nœ ye nene, tshe gbøndœ azu tshelœ Ikrizia nœ Ndjaba kotoo? ⁶ Uzunœ dœdœ uzu á tshe fatshalœsu ye ngœngœ nene, ete nene tshe tetœ kœdu okoro ye yé Ndjaba œ wa agbœ ngbanga ga tœ ye bœta á tshe wa lima ga tœ Satana. ⁷ Œ li adœke azu á endje gugu lœ Ikrizia nene

pa ɔtshœ o'o tœ mara ɔtshœ ye, mbœrœ á tshe kœgbœgbœ tshula nene yé á tshe kœtete lœ gbanda nœ djaboro nene.

Aayi akwa tshelœ Ikrizia

⁸ Œ li ndje adœke aayi akwa* tshelœ Ikrizia dœ azu á œsœ endje li, á endje sœ ndjii lœ o'o endje. Œ lili adœke endje dœ akanga nœ ipi nene œdœ ndje azu nœ kœgbœ ngendja lœ ekpe awa nene. ⁹ Œ li adœke endje sœ dœ ɔtshœ gbetshelœ lœ kœyindœrœ ga ndœ o'o á Ndjaba mindœ nœ. ¹⁰ Œ li adœke endje tondœ endje utshunœ, manda nœ œdœ endje kœwuwu ekperœ lœ endje nene yeka á endje kœmbœrœ akwa nœ aayi akwa Ikrizianœ.

¹¹ Awo endje awa bale ndje, endje dœ ayashe á œsœ endje li, á endje dœdœ aayi parœ nene, agbozu tshapa undu endje dœ tœ endje, yé endje zatœ endje lindœ nœ lœ œrœ kœ. ¹² Œ li adœke ayi akwa lœ Ikrizia dœ ɔkœ yashe bale yé œ wusœ kœgbøndœ agbolo nœ ye dœ pe azu bingi nœ ye para kœkœ. ¹³ Gbambanœ nene, ayi akwa lœ Ikrizia á tshe sœ kœmbœrœ akwa nœ ye dœ ɔtshœnœ, azu œ lisœ endje yé endje pa o'o dœ awa nene lœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu.

Egerœ œrœ á zatœ ye yiwa tœnœ

¹⁴ Mœ sœ kœsu mbetinoœ fœ bœ dœ gbetshelœ adœke mœ yi kumu mœ ga ndœ zœ

* 3.8 3.8 Dœ o'o ama Greke, ayi akwa kœdœ Diakre

lœ ondonœ asœke. ¹⁵ Ataa œendœ mœ kœsœpe kœdi toenœ damba, mœ su mbet- inœ asœke fœ 6œ adœke 6œ wusœ mara nœ á li dœ uzu kœgbœndœtœ ye dœ tœ ye ugurutœ azu bingi nœ Ndjaba. Bingingœ asœmœ kœdœ Ikrizia nœ Ndjaba nœ soro, á sœ 6ata sharagunda dœ pe œrœ á sœ kœgbœndœ adja o'o.

¹⁶ Adjapu, o'onœ á a yindœ nœ, á za lima tœ ye yiwa toenœ, sœ dœ egerœnœ. Ɔtoenœ dœke:

Kristu na œ matœ ye lœ œkœ uzu,

Ɔtshœ Ishiri pandœ nœ adœke œshe kœdœ uzu á tshe sœ ndji,

yé aandjelu wu lima she ye, endje mindœ ye fœ angbi azu,

azu ndjoro yindœ ye pa œshœ, Ndjaba za she ga lœ mokœ 6a lafo.

4

Afara œ mbœrœ adœke azu katœ kœyindœrœ

¹ Ɔtshœ Ishiri sœ kœpa ngbi adœke: Dœ lœkœ kœka tshapashœ bala, anga azu œ katœ awa kœyindœrœ nœ endje ti, œ te manda ishiri nœ afara dœ pe kœyisœrœ nœ adjabro. ² Ekpe azu dœ pe aayi kœpa wala œ fara endje dœ o'o ama endje. Afara nœ aayi walanœ ndi gbetshelœ nœ endje. ³ Endje sœ kœpakata azu tœ kœtotœ endje, œ sœ kœpakata azu tœ kœzi anga kœziœ. Andaa Ndjaba dá mbœrœ kœziœ. Ayindœ Yisu á endje wusœ

adja o'o lindœ kœzi toenœ yé œ za mershe fœ she.

⁴ Mbœrœ œrœ kœ á Ndjaba mbœrœ sœ tœ œtshœnœ, œneke á endje pakata nœ gugu nene œdœ a kœsœ kœzi toenœ lœ kœgi mershe fœ Ndjaba. ⁵ Gbambœnœ nene, o'o ama Ndjaba œdœ avwala sœ kœmbœrœ adœke œrœnœ asœmœ sœ yerœ.

Mara kœdœ œtshœ ayi akwa nœ Yisu Kristu

⁶ Ɔdœ 6œ kœyisœ o'o asœ kœ fœ aaya œdœ aayingœ, 6œ te bala œtshœ ayi akwa nœ Yisu Kristu. Asœke œ ma adœke 6œ te manda o'o nœ kœyindœrœ œdœ pe œtshœrœ á endje yisœ nœ fœ 6œ dœ œtshœnœ. ⁷ Kashe œ li adœke 6œ vwaratœ zœ tœ kœdji ekpe ndœma toro nœ ayawaza á sœ kpi tœ kœyindœrœ. Kashe zatœ zœ djigi fœ Ndjaba. ⁸ Kœkpa œrœ á uzu sœ kœkpa toenœ adœke tshelœ œkœ œne sœ hara, œ sœ yara tœ œtshœnœ; kashe kœzatœ oshœ djigi fœ Ndjaba dá ropa œrœ kœ. Gbambœnœ nene, uzu á tshe zatœ ye djigi fœ Ndjaba, tshe gbœ soro nœ kpesheke dœ œnœ tshambatsha. ⁹ Wu adja o'onœ á li dœ azu para kœkœ kœyindœ nœ dœ lœsu bale. ¹⁰ Gbambœnœ nene, œdœ a kœsœ kœwu oyo yé á sœ kœnga koshe, œ sœ mbœrœ a za lœsu azœ djigi ga tœ Ndjaba nœ soro, á tshe dœ Ayi kœshe azu para kœkœ, kashe ayindœ Yisu kœropa nœ. ¹¹ Wu œneke á li adœke 6œ mindœ nœ, yé œ yisœ nœ.

Timote, andiyi nœ ayindœ Yisu

¹² Uzu bale yiyiangba zœ mbœrœ á 6œ dœ gbolo modo nene, kashe ma ɔtshɔ ɔtshɔ zœ ga ndœ ayindœ Yisu, lœ o'o zœ, lœ kœsœ 6œ, lœ kœyindœsho nœ zœ, lœ kœyindœrœ nœ zœ œdœ lœ kœsœ yerœ nœ zœ. ¹³ Kœka œrrr ga tœ kœkwa mœ, zatœ zœ ko ga tœ kœdi Buku nœ Ndjaba, kœmi upu ndœ nœ œdœ kœyisœ nœ. ¹⁴ Kakatœ kœza gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ ɪshiri á sœ lœ zœ ga tœ akwa nene. Tœ nœ kœdœ gbɔgbɔ á 6œ gbɔ lima lɔkɔ kœgbara o'o tœ upu nœ zœ, á agbozu Ikrizia to lima kane endje ga pa zœ. ¹⁵ Gbe dœ kœmbœrœ œrœnœ asœke dœ ɔtshɔnœ yé zatœ zœ kɔ ndœ nœ mbœrœ azu kɔ kœwusœ mara á 6œ sœ kœgerœ tœnœ lœ Yisu.

¹⁶ Gbɔndœtœ zœ dœ tœ zœ œdœ ndje dœ kœyisœrœ nœ zœ dœ ɔtshɔnœ kane yé œ ru lœsu zœ lœ œrœ kɔ. Mbœrœ lœ awa nœ kœmbœrœ atamœ dá 6œ shetœ zœ dœ tœ zœ œdœ ndje azu á endje sœ kœdji 6œ.

5

Mara kœmi upu fœ ayindœ Yisu

¹ Mimi upu dœ ɔgbɔ o'o fœ yagbozu nene, kashe mi upu fœ she ɓata aba zœ. Mi upu fœ amodo ɓata aaya zœ, ² fœ ayawaza ɓata aayi zœ, fœ ayawuru ɓata ayingɔ zœ, lœ kœsœ yerœ nœ zœ.

Ayashe koya

³ Li œsœ ayashe koya, endjeneke á endje dœ adja ayashe koya. ⁴ Kashe yashe koya neke á tshe sœ dœ agbolo too dœ aatanœ, œ li adœke endje za kœyindœrœ nœ endje ga tœ akwa ga ndœ azu tshelœ adja ɓingi nœ endje yé œ mbœrœ œneke á li adœke endje mbœrœ fœ aayi kœzu endje too fœ aata endje. Gbambanœ nene, asœmœ dá sœ dœ ɔtshɔnœ utshu Ndjaba. ⁵ Yashe koya neke á tshe dœ adja yashe koya, á tshe gugu dœ uzu kœgbɔndœ ye nene, tshe za lœsu ga tœ Ndjaba. Tshe eshondœ œrœ ɓa ndœ ye, œ ki fœ she butshɔ dœ ɔlɔ. ⁶ Kashe ayashe koya á endje kœsœ kolœ dœ yanga œrœ tshapashɔ, ataa endje sœ dœ soro gbaa, endje tshu lœ ishiri endje ye. ⁷ Wu œneke á li adœke 6œ mindœ nœ, mbœrœ á endje kœmbœrœtœ endje adœke azu kœgbagbara endje nene. ⁸ Œdœ uzu kœwuwusœ kœgbɔndœ ɓingi nœ ye nene, adja azu neke á endje sœ sœnda nœ ye, dá tshe vwaratœ ye tœ kœyindœrœ yé tshe kœdœ ekpe uzu kœropa uzu á tshe yiyindœ Ndjaba nene.

⁹ Yashe á endje sú i'iri ye gala mbeti nœ ayashe koya, kœdœ yashe á tshe sœ dœ ungu kœto kpœpa zazu votɔ, á i lima kolœ yakoshe bale. ¹⁰ Œ li adœke azu wusœ ye dœ ɔtshɔ akwa nœ ye: tshe dœ yashe neke á tshe gbɔ lima ndœ agbolo, á tshe sœ kœza

* 5.10 5.10 Kœdjuto ada azu kœdœ ambárá kœza osho kœsœ fœ azu.

osho kœsœ fœ azu, á tshe sœ kœdjuto ada* ayindœ Yisu yé á sœ kœgbe dœ azu á endje sœ lœ oyo. Tshe dœ ndje yashe á tshe li tœ kœmbœrœ tshelœ aka otshœrœ kœ.

¹¹ Kashe susu i'iri avoro ayashe koya nene, mbœrœ lœkœ á endje kœsœ dœ ogo nœ œkœ, endje vwaratœ endje tœ Kristu yé œ kpa yindœ kœi ayakoshe. ¹² Ataa, Ndjaba œ wa œgbœ ngbanga ga tœ endje mbœrœ á endje ndi tshelœ ali o'o á endje wa lima. ¹³ Gapa nœ, ɓata endje sœsœ dœ akwa bale kœmbœrœ tœnœ nene, endje sœ kœna ana yoo yoo djelœ manda azu, kœpu lœma endje, kœli ga lœ o'o á dœdœ œnœ endje nene dœ kœpa o'o neke á gaga nene. ¹⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ yindœ nœ adœke avoro ayashe koya kpa i ayakoshe, œ zu agbolo, œ gbœndœ tshascœnda nœ endje, mbœrœ ayingba azœ kœgbœgbœ awa kœpatœ osho nene. ¹⁵ Gbambanœ nene, ili anga endje djingili awa yé œ te manda Satana. ¹⁶ E dœ anga yashe á tshe yindœ Yisu kœsœ dœ ayingœnœ á endje dœ ayashe koya, œ li adœke tshe to œrœ fœ endje; tshe kakatœ endje ti tœ Ikrizia nene, mbœrœ adœke Ikrizia kœgbe dœ endjeneke á endje dœ adja ayashe koya.

Agbozu Ikrizia

¹⁷ Agbozu Ikrizia neke á endje lœ kœko ala endje tœ ayindœ Yisu dœ otshœnœ, endje li adja kœgbœ kœlisœtœ awa bisha, mbœrœ endje sœ

kœzatœ endje ga tœ akwa nœ o'o ama Ndjaba yé œ sœ kœyisœ nœ. ¹⁸ Mbeti nœ Ndjaba pa adœke: «E dœ 'e kœsœ kœwa ngwarœ dœ ngombe lœ kindi, i i ama ye ga tœnœ nene, yé œ li adœke ayi akwa gbœ œrœ tshangba akwa nœ ye.»

¹⁹ Tœ kœwa ngbanga pa gbozu Ikrizia, œ li adœke atimu bisha too voto yindœ o'onœ yekane á ɓœ kœwa ngbanganœ. Ete nene, œ li dœ ɓœ kœvwaratœ zœ tœ mezanœ á endje tœ pa ye ascœmœ ye.

²⁰ Azu á endje sœ kœmbœrœ ekperœ, za ala endje tœ ala azu kœ, á kœza ndje awa fœ anga udu azu kœmbœrœ ndje ekperœ. ²¹ Mœ sœ kœyu ɓœ dœ œgbœ ɓa utshu Ndjaba, ɓa utshu Yisu Kristu œdœ pe ɓa utshu aandjelu nœ Ndjaba adœke, ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ œrœnœ asœke kœ, dœ anga angbi gbetshelœ á sœ utshunœ nene, yé œ yindœ azu kœ awa bale. ²² Toto kane zœ katsha ga pa uzu á tshe yindœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba nene. Lili ndje ga lœ ekperœ nœ azu nene. Gbœndœtœ zœ adœke ɓœ sœ yerœ.

²³ Ndjondjo kolœ ungu nene. Kashe ndjo ndje vinu teasho mbœrœ kœɓa tshelœ nœ zœ, mbœrœ á ɓœ sœ ndje kœte kpœkpœ dœ kœɓa.

²⁴ Anga azu lœ zœ á ekperœ nœ endje sœ ngbi utshu kœwa ngbanga pa endje kashe ɓa ndœ anga

endje, a wusœ ekperœ næ
endje kolœ manda kœwa
ngbanga pa endje. ²⁵ Awa
bale ndje, ɔtshɔ akwa sœ
kœmatœ endje ngbi kashe á
lili kœmatœ endje nene, œ
za ndje tœ endje yiwa tœnœ
nene.

6

Akanga

¹ Azu neke kɔ á endje
doé akanga, œ li adœke
endje lisœ ayengɔ endje lœ
œrœ kɔ, mbœrœ adœke azu
kœgugusœ i'iri Ndjaba œdoe
kœyisœrœ næ azœ nene.
² Akanga má agbozu tshapa
endje kœdoe ayindœ Yisu,
endje vwavwaratœ endje
kœlisœ ayengɔ endje mbœrœ
adœke endje kœdoe alaya
endje nene. Kashe, endje kpa
mbœrœ ɔtshɔ akwa fœ endje
kœropa næ, mbœrœ ayengɔ
endje á endje sœ kœti kane
endje doe akwa galafœ, endje
kœdoe ayindœ Yisu á endje
kɔ, endje yindœtœ endje.

ɔtshɔ kœzatœ osho fœ Nd- jaba

Wu o'o á li adœke 6œ yisœ
nœ, œ za o'o mbœrœ tœnœ.
³ Œdoe anga uzu kœna doe
angbi kœyisœrœ, á kœsœsœ
liaka o'o næ adja o'o næ
Gbozu næ azœ Yisu Kristu
nene, too doe kœyisœrœ næ
azu á li doe kœyindœrœ næ
azœ nene, ⁴ uzu næ asœmœ
kœdoe uzu á kœzatœ osho bu
ala ye. Tshœ kœdoe uzu á tshœ
wuwusœ œrœ nene, ayi kɔba
nœ sharapu á tshœ sœ kœpara
awa ndœ kœgbugburu tshelœ
o'o gbambanœ. Œrœnœ kɔ

asœmœ sœ kœza awa fœ
úkú, kœbœrœtœ azu pa o'o,
kœgu osho, ekpe gbetshelœ,
⁵ kœbœrœtœ azu pa o'o á
ádánœ gugu nene ugurutœ
azu á kœwusœrœ næ endje
fu. Endje kpa sœsœ kœwu
adja o'o nene yé œ gbe adœke
kœzatœ uzu fœ Ndjaba kœdoe
kœte ayi kœgbɔ ukpulu œrœ.

⁶ Œ doé adjapu adœke
kœzatœ uzu fœ Ndjaba kœdoe
kœte ayi kœgbɔ ukpulu œrœ
kashe œ li adœke uzu za
lœsu ye ga pa œneke á tshœ
sœ doe tœnœ. ⁷ Mbœrœ
a na lima tshakane azœ
gbambanœ ga pashɔ, awa
bale a gu ndje tshakane azœ
gbambanœ. ⁸ Yé œdoe a
kœsœ doe kœziœrœ, œdoe a
kœsœ doe lœba kœverœ ga tœ
azœ, œ li doe azœ kolœnœ
ataa. ⁹ Kashe azu neke á
endje yindœ kœgbɔ ukpulu
œrœ, endje li ga lœ afara.
Endje yo ga lœ ama úkú
mbœrœ ogo indi næ endje
doe ekperœ, á ndi azu yé á
mbœrœ adœke azu djingili
awa. ¹⁰ Gbambanœ nene,
ekperœ kɔ to lœ kœsœ doe
egerœ lœsu ngendja. Anga
ili azu para awanœ, œ gitœ
endje zara lœ kœyindœrœ næ
endje. Endje shokɔ o'o ga tœ
ɔkɔ endje doe tœ endje.

ɔtshɔ akwa næ kœyindœrœ

¹¹ Kashe œ6œ, uzu næ
Ndjaba, kpa awa œrœnœ kɔ
asœke. Para awa tœ kœsœ
ndjii, kœzatœ zœ fœ Ndjaba,
kœsœ doe kœyindœrœ, kœsœ
doe kœyindœsho, ugu lœsu
œdoe pe kœsœ doe lœsu ziti.
¹² Nga ɔtshɔ koshe tœ upu

nœ kœyindœrœ, tepa soro á ka nene dœ ɔgbɔ, á Ndjaba e 6œ ndœ nœ yé á 6œ pa lima o'o kœyindœrœ utshu azu ndjoro. ¹³ Atamœ, mœ sœ kœza o'o fœ 6œ utshu Ndjaba á tshe za soro fœ œrœ kɔ, dœ Yisu Kristu á tshe pa lima ɔtshɔ o'o ngbi tœ upu nœ kœyindœrœ lɔkɔ á Pose Pilato sœ lima kœwa ngbanga pa ye, mœ za o'o fœ 6œ adœke: ¹⁴ gbɔndœ awa akwa á 6œ gbɔ, sœ yerœ adœke azu gbagbagbara 6œ nene œrrr ga tœ lɔkɔ kœkwa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, ¹⁵ á Ndjaba œ ma dœ lɔkɔ á tshe guma. Ndjaba kœdœ Gbozu nœ gbɔgbɔ kɔ, Gbozu nœ yanga kɔ, Gbozugo nœ agbozugo œdœ Gbozu nœ agbozu, ¹⁶ kolœ œshe á tshe wuwu kuzu nene, tshe sœ læ ɔlɔ á uzu bale œ li kœwuta 6a zœ nene. Uzu bale á tshe wu lia she gugu nene yé uzu á tshe li kœwu ndje she gugu nene. Kaka mokɔ œdœ gbɔgbɔ á ka nene sœ fœ she! Ame.

Kæmi upu fœ ayi kœgbɔ ukpulu œrœ

¹⁷ Mi upu fœ ayi kœgbɔ ukpulu œrœ 6a pa ɔshɔ adœke endje dudu okoro endje nene yé œ zaza lœsu endje djigi ga pa œrœ á œndœnœ œ di nene, kashe endje za lœsu endje ga pa Ndjaba, á tshe sœ kœto œrœ fœ azu adœke endje sœ dœ yanga mbœrœ tœnœ. ¹⁸ Za o'o fœ endje adœke endje mbœrœ ɔtshɔ akwa, endje te ayi ukpulu œrœ læ ɔtshɔ akwa yé œ sœ

hara hara tœ kœkurutshelœ œrœ nœ endje dœ anga azu. ¹⁹ Atamœ, endje gbɔ ɔtshɔrœ á œndœnœ œ di mbœrœ endje dœ tœ endje bala mbatsha, mbœrœ kœtepa adja soro.

Ndɔngɔlɔ abala

²⁰ Uu Timote, gbɔndœ kœyisœrœ á endje yi lima sœ nœ fœ 6œ dœ ɔtshɔnœ kane. Kpa awa kœpa o'o ngbili ngbili á sœ kœyiangba Ndjaba œdœ o'o á azu gbe adœke œtœnœ kœdœ adja kœwusœrœ, kashe œ doédœ tœnœ nene. ²¹ Anga azu gbe lima adœke œne sœ dœ mara kœwusœrœ atamœ, œ gitœ endje zara læ kœyindœrœ nœ endje.

Kaka ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba sœ dœ 'e.

Bisha mbeti á Polo sú fœ Timote Tshatshu o'o

Asœke kœdœ bisha mbeti á Polo su fœ Timote. Tshe su lima mbetinœ asœ lœkœ á tshe sœ lima lœ kánga 6a lœ Roma. Anganœ kœ ka lima tœ ye ti, kashe monganga Lukasi kuti ye dá sœpe lima indiri ye. Polo wu lima adœke olo œne ka ye, yé œne sœ lima kœvu kolœ kuzu. Ádánœ á tshe gbe lima ndœ kœsu mbetinœ asœke ndœ kœmi upu fœ Timote á tshe za lima she 6ata adja gbolo nœ ye. Asœ kœdœ ndangba mbeti kane Polo.

Tshe pa ala mbetinœ fœ Timote adœke tshe ka ngbiri lœ kœyindœrœ 6ata œne. Tshe pa ndje fœ she adœke tshe shi gbi lœ kœyisœ o'o ama Yisu, ataa endje kœsœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ she. Yé tshe sœ ndje dœ gbœdjela tœ œneke á lili dœ 6tshœ o'o ama Ndjaba nene. Polo kpa pa ndje adœke œne nga ndje lima 6tshœ koshe, yé œne gbœtœ œne bala dœ Gbozu Yisu. Tshe pa adœke, œ li adœke ayindœ Yisu bale dœ bale mbœrœ ndje 6ata œne.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Polo sœ kœmi upu fœ Timote (1.3-18)
- Polo sœ kœma mara á uzu œdœ 6tshœ turugu nœ Kristu (2.1-26)

- Mara á azu œ sœ bala dœ tœnœ 6lœ kœka tshapshœ (3.1-9)
- Kœshi gbi lœ kœyindœrœ (3.10-4.8)
- Iki dœ pe ndœngœlœ abala (4.9-22)

Abala

¹ (Emœ Polo, œmœ kœdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á Ndjaba ke mœ, á vwa mœ kœpa fœ azu tœ upu nœ soro á tshe pa lima ndœ nœ lœ awa nœ Yisu Kristu.

² Mœ sœ kœsu mbetinœ fœ 6œ Timote á 6œ dœ gbolo nœ mœ á mœ yindœ zœ waa. Kaka 6tshœ lœsu dœ kœdjœrœndœ ekperœ œdœ pe kœsœ gee nœ Ndjaba Aba dœ Yisu Kristu Gbozu nœ azœ, sœ dœ 6œ.

Polo mi upu fœ Timote

³ Mœ sœ kœgi mershe fœ Ndjaba kœgbe dœ mara á aata mœ donga lima she, yé mœ kpa donga ndje she dœ gbœtshelœ á sœ yerœ. Butshœ dœ 6lœ á mœ sœ kœza avwala nœ mœ fœ she, mœ kakatœ kœgbe dœ 6œ nene.

⁴ Mœ kœgbe dœ ngola zœ á tu lima, ngbewo mœ kpa sœ dœ ogo nœ kœwu 6œ yeka á lœsu mœ kœsœ dœ yanga.

⁵ Mœ sœ ndje kœgbe dœ mara adja kœyindœrœ nœ zœ. (Enœke á sœ lima lœ ata zœ dœ Loyisi dœ pe ayi zœ dœ Enise, endje dá sœ lima dœ kœyindœrœnœ asœmœ utshu zœ. Mœ yindœ nœ adœke tœnœ dá sœ ndje adja lœ zœ.

⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ za o'o fœ 6œ adœke 6œ mbœrœ adœke, gbœgbœ

á Ndjaba za fœ 6œ ndœ kœmbœrœ dœ akwa pe dœ lœkœ á mœ to lima kane mœ ga pa zœ asœmœ, kpa djedjerowa nene. ⁷ Gbambanœ nene, œ dœdœé Ishiri nœ awa dá Ndjaba za fœ azœ nene kashe tshe za Ishiri á tshe mbœrœ adœke a sœ dœ gbœgbœ, dœ kœyindœsho œdœ ndje kœdœ agbozu ga pa undu azœ.

⁸ Sœsœ dœ tshula tœ kœpandœ o'o tœ upu nœ Gbozu nœ azœ nene, sœsœ ndje dœ tshula tœ mœ dœ ayi kánga tœ upu nœ ye nene. Kashe dœ awa nœ gbœgbœ á Ndjaba za fœ 6œ, œ li adœke 6œ wu oyo awa bale dœ mœ ndœ kœgbara Ôtshœ O'onœ. ⁹ Tshe she azœ yeka á e azœ adœke á dœ azu nœ ye. Œ dœdœé mbœrœ akwa nœ azœ nene, kashe liaka œneke á tshe guma katshatsha œdœ ndje ôtshœ lœsu nœ ye. Tshe ma lima ôtshœ lœsunœ fœ azœ lœ ngbœtœ nœ azœ dœ Yisu Kristu utshu kœmbœrœ tshapashœ. ¹⁰ Ndjaba ma ôtshœ lœsu nœ ye ngbi lœ awa nœ kœna Ayi kœshe azœ dœ Yisu Kristu ga pa œshœ. Œshe dá wo gbœgbœ nœ kuzu, á gbara o'o nœ soro á ka nene lœ awa nœ Ôtshœ O'o.

¹¹ Mbœrœ tœnœ dá Ndjaba ke mœ adœke mœ dœ uzu kœpandœ ama œne, ayi avwa nœ œne œdœ ayi kœyisœrœ. ¹² Mbœrœ tœnœ dá mœ sœ kœwu oyonœ kœ asœke. Kashe mœ sœsœ dœ tshula nene mbœrœ mœ wusœ tsheneke á mœ za lœsu mœ ga pa ye. Mœ wusœ nœ adœke tshe sœ dœ gbœgbœ kœgbœndœ œneke

á tshe to fœ mœ œerr ga tœ lœkœ kœwa ngbanga pa azu.

¹³ Na kolœ manda adja o'o á mœ yisœ nœ fœ 6œ, yé ka ngbiri lœ kœyindœrœ dœ pe kœyindœsho á a gbœ lœ ngbœtœ nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁴ Dœ awa nœ Ôtshœ Ishiri á tshe sœ lœ azœ, gbœndœ Ôtshœ O'onœ á endje yi lima sœ nœ fœ 6œ dœ ôtshœnœ kane.

¹⁵ Bata á 6œ wusœ nœ, azu kœ á endje sœ lœ Azi katœ mœ ti para kœkœ. Fijele ndje dœ Ermojene lœ ndje ugurutœ endje. ¹⁶ Kaka Gbozu wu oyo azu lœ bingi nœ Onezifore, mbœrœ tshe sœ kœu mœ ga tœnœ waa yé tshe sœsœ dœ tshula mbœrœ á mœ sœ lœ kánga nene. ¹⁷ Gbambanœ nene, kolœ kœyi kuma ye ga lœ Roma, tshe para mœ œerr yé, œ gbœ mœ. ¹⁸ Kaka Gbozu Ndjaba wu oyo ye dœ lœkœ kœwa ngbanga pa azu. Œ6œ dœ tœ zœ ndje 6œ wusœ œneke kœ á tshe mbœrœ lima fœ mœ 6a lœ ongbo Efeze ye.

2

Wu œsœ œnœ zœ oyo

¹ Kashe œ6œ, gbolo nœ mœ, kaka ôtshœrœ á Yisu Kristu to fœ 6œ, za gbœgbœ fœ 6œ. ² Œrœ á 6œ dji mœ kœmindœ nœ utshu azu ndjoro, yisœ nœ fœ azu á endje li adœke endje yi ndje sœ nœ fœ anga azu. ³ Wu ndje œsœ œnœ zœ oyonœ mbœrœ Yisu Kristu 6ata ôtshœ turugu. ⁴ Uzu á tshe mbœrœ akwa turugu, tshe kpa li ga lœ o'o nœ azu á

endje doédoé aturugu nene, kashe tshe para kolœ awa nœ kœza yanga fœ gbozu nœ ye. ⁵ Awa bale ba ndœ ayi kœkpa œœ, uzu á tshe wuta utshunœ kœdoé uzu neke á tshe mbœrœtœ ye liaka awa akwa nœ œœ. ⁶ Ayi kœdjo kindi neke á tshe shi k'ó'dœ loema akwa kindi nœ ye, œshe dá doé uzu utshunœ kœzi ngwarœnœ. ⁷ Dji o'o á mœ pa asœ doé œtshœnœ: Gbozu doé tœ ye dá to kœwusœrœ nœ kœdji tshelœ katanœ kœ fœ bœ doé œtshœnœ.

⁸ Gbe doé Yisu Kristu á tshe to lœ aata Davidi, á tshe she lœ akuzu. Eneke á œtshœ O'onœ pa tœnœ á mœ sœ kœpandœ nœ. ⁹ Mœ sœ kœwu oyo lœ kumunœ, yé mbœrœ tœnœ dá endje i mœ doé djingiri bœta uzu kœmbœrœ ngbindiœ, kashe endje li kœi o'o ama Ndjaba nene! ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœru lœsu mœ lœ œrœ kœ mbœrœ azu á Ndjaba ke endje adœke endje gbœ kœshe á Yisu Kristu to yé endje li ga lœ mokœ nœ waa doé waa.

¹¹ O'onœ asœke kœdoé adjapu:

œdoé a kœtshu doé she, a sœ doé soro awa bale doé she.

¹² œdoé á kœshi gbi, a wuta agbozu awa bale doé she.

œdoé a kœvwaratœ azœ tœ ye, tshe vvara ndje tœ ye tœ azœ.

¹³ œdoé a kœzazatœ azœ lindœ o'o ama ye nene, tshe zatœ ye lindœ nœ, mbœrœ tshe li kœvwaratœ ye tœ undu ye doé tœ ye nene.

Ayi akwa á œtshœ ye ga tœ Ndjaba

¹⁴ Pa fœ azu, endje gbe doé o'onœ asœke. Kpa pa fœ endje utshu Ndjaba adœke endje zatatœ endje ga tœ kœgbugburu tshelœ o'o gbambance á ádáncœ gugu nene yé œ sœ kolœ kœndi azu á endje sœ kœdji tœnœ. ¹⁵ Mbœrœ kœ adœke bœ wuta uzu á tshe li tœ ala Ndjaba yé, yisœ adja o'o bœta ayi akwa neke á tshe li kœgbœ tshula loema akwa nœ ye nene. ¹⁶ Kpa awa kœpa o'o ngbili ngbili á sœ kœyiangba Ndjaba, mbœrœ azu kœpa o'onœ asœmœ vwaratœ endje tœ Ndjaba. ¹⁷ Kœyisœrœ nœ endje sœ bœta uku á dele katshakatsha. Mœ gbe doé Imini œdoé Filete ugurutœ azu asœmœ. ¹⁸ Endje katœ adja o'o yé œ sœ kœpa wala fœ azu adœke kœshe lœ akuzu nœ azu mbœrœ balima tœ endje ye. Ataa, endje sœ kœndi tshelœ kœyindœrœ nœ anga azu. ¹⁹ Kashe kiti anda neke á Ndjaba tœ, œ ka ngbiri. Gapa nœ doemœ, endje sú ala Mbeti adœke: «Gbozu wusœ endje nœ ye», yé: «Uzu kœ á tshe pa adœke œne kœdoé uzu nœ Gbozu, œ li adœke tshe vwaratœ ye tœ ekperœ.»

²⁰ Ba lœ egerœ anda, œ doédoé kolœ gbarœ á endje mbœrœ doé œœ œdoé ngendja dá sœ lœnœ nene. Anga gbara á endje mbœrœ doé œyœ œdoé œshœ œ sœ ndje zœ. Anga gbarœ sœ mbœrœ angbo kpi yekane angancœ sœ mbœrœ akwa kœ. ²¹ œdoé

uzu kœvwaratœ ye tœ ekperœ kœ, uzunœ wuta b̄ata ḡbarœ á sœ ga angbo di, á li tœ ala ayenḡanœ yé á li ndje ndœ kœmbœrœ dœ ɔ̄tsh̄o akwa kœ.

Ayi akwa nœ Gbozu

²² Kpa awa ogo œrœ tshag-bolo, para awa kœsœ ndjii, kœyindœrœ, kœyindœsho, kœsœ gee dœ azu má endje sœ dœ ɔ̄tsh̄o l̄osu, á sœ kœza avwala fœ Gbozu. ²³ Vwaratœ zœ tœ kœgbugburu tshelœ o'o nœ gbambanœ mbœrœ œ sœ kœgbota azu ga lœ œbœrœ waa. ²⁴ Mbœrœ ayi akwa nœ Gbozu lili kœbœrœtœ ye dœ azu nene, kashe œ li dœ she kœsœ dœ l̄osu ye ziti ga ndœ azu para kœkœ. Tshe wusœ kœyisœ œrœ, œ wu ndje sœ kœru l̄osu ye. ²⁵ Azu á endje sœ kœshara o'o lœ ama ye, œ li dœ she kœpara awa nœ kœyisœ œrœ fœ endje dœ l̄osu ziti. Anganœ, Ndjaba œ mbœrœ adœke endje fatshal̄osu endje yé œ wusœ adja o'o. ²⁶ Yé endje kpa gb̄o gbetshelœ á sœ ndjii, œ wuta lœ gbanda nœ djaboro á tshe te lima pa endje adœke endje mbœrœ kolœ gbetshelœ nœ œne.

3

Lœkœ kœka bala tshapash̄o

¹ Wusœ nœ dœ ɔ̄tsh̄anœ adœke, osho sœ tœ ɔ̄gb̄anœ mbœrœ tœ kœka tshapash̄o. ² Gbambanœ nene, azu œ dœ aayi ooro, aayi egerœ l̄osu ga pa ngendja, aayi kœdonga tœ endje, aayi egerœ kumu, aayi kœgu œsœ Ndjaba, azu á

endje lisœ aayi kœzu endje nene, azu á endje wusœ kœgi mershe nene yé œ kpa ndje awa Ndjaba nene. ³ Ala endje œ ɔ̄r̄o yé endje wu oyo uzu bale nene, œ dœ aayi kœpa ngbindi o'o ga tœ azu, aayi djipudji, aayi kœmbœrœ ɔ̄gb̄rœ ga tœ azu, ayingba ɔ̄tsh̄rœ. ⁴ Aayi kœva ɔ̄t̄o anga endje, aayi ókó, aayibula lœ egerœ kumu nœ endje, aayi kœyindœ tshapash̄o kœropa Ndjaba. ⁵ Endje matœ endje b̄ata aayi kœkpa awa Ndjaba kashe endje wuwusœ gb̄ogb̄o nœ ye nene. Kpa awa mara azu ataa.

⁶ Anga azu ugurutœ endje œ li gasœnda, œ gbota ayashe á endje mœmœ, yé œ bili endje adœke endje yindœ o'o nœ œne. Ayashenœ asœmœ mbœrœ ekperœ waa, gbetshelœ nœ endje sœ dœ ogo kœmbœrœ ekperœ kœ. ⁷ Endje sœ kœyamba œrœ waa kashe endje lili kœwusœ adja o'o nene. ⁸ Aayi kœyisœrœ nœ walanœ asœmœ vwaratœ endje tœ adja o'o b̄ata Ayane dœ Yambele vvara lima tœ endje tœ o'o ama Moyize. Endje kœdœ azu á kœwusœrœ nœ endje fu, á ádá kœyindœrœ nœ endje gugu nene, ⁹ kashe endje na ga utshunœ nene mbœrœ azu kœ œ wusœ nœ adœke, endje ndi lœ gbetshelœ nœ endje awa bale b̄ata endje wu lima sœ indi Ayane dœ Yambele.

Na manda œrœ á bœ yamba

10 Kashe æbœ, bœ dji mœ dœ ɔtshɔnœ lœ kœyisœrœ nœ mœ, bœ wusœ ɔtshɔ mœ, dœ œrœ á mœ gbe kœmbœrœ tœnœ, dœ kœyindœrœ nœ mœ, dœ ugu lœsu nœ mœ, dœ kœyindœsho nœ mœ, dœ kœshi gbi nœ mœ lœ awa akwa, 11 bœ wusœ œrœ kanga œdœ oyo má mœ wu 6a lœ Atiœshe, 6a lœ Ikoniyume, œdœ pe 6a lœ Listre, œrœ kanga gadœ dá mœ wuwu nene a! Kashe, Gbozu she mœ lœ nœ kɔ. 12 Adjapu, azu kɔ á endje yindœ kœna manda Yisu Kristu, á yindœ kœzatœ endje djigi fœ Ndjaba, endje wu kanga. 13 Kashe akpe azu dœ pe aayi kœbili osho, endje li vwerema ga lœ ekperœ, endje bili anga azu yé œ bilitœ endje dœ tœ endje.

14 Kashe bœ, sœ kolœ kœna manda œrœ á bœ yamba á yindœ nœ dœ lœsu zœ bale asœmœ. Bœ wusœ uzunœ á tshe yisœ nœ fœ bœ dœ ɔtshɔnœ. 15 Bœ wusœ œyerœ Buku nœ Ndjaba pe dœ gbolo zœ, œ li tœ kœto kœwusœtœ á na dœ bœ œrr ga lœ kœshe lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu. 16 Eneke kɔ á endje sú ala Buku nœ Ndjaba asœmœ, endje sú lœ awa nœ ɔtshɔ Ishiri. Bukunœ asœmœ li tœ kœyisœrœ, kœma ekperœ ngbi, kœyɔɔ uzu œdœ kœmbœrœ adœke uzu wuta tœ ɔtshɔnœ tœ ala Ndjaba, 17 yeka á uzu nœ Ndjaba kœgumatœ ye dœ ɔtshɔnœ, á kœli tœ kœmbœrœ kolœ ɔtshɔ akwa.

4

1 Mœ sœ kœpa ngbi fœ bœ, utshu Ndjaba, dœ pe utshu Yisu Kristu á tshe kwa bala tœ ye ndœ kœwa ngbanga nœ asoro dœ akuzu, lœ gbetshelœ nœ kpa kœkwa she œdœ ndje kœsœ Gbozu pa œrœ kɔ. 2 Mindœ o'o ama Ndjaba, mbœrœ ɔb dœ ɔb yé kaka tœnœ nene. Azu dji too endje dji nene, sœpe kœyisœ nœ. Yɔɔ endje, za ala endje yé œ mi upu fœ endje. Mbœrœ œneke kɔ dœ ugu lœsu lœ awa nœ kœyisœrœ nœ zœ. 3 Gbambanœ nene, dœ anga lœkɔ bale, endje li tœ kœru lœsu endje ndœ kœdji kœyisœrœ nœ adja o'o nene, mbœrœ gbetshelœ nœ endje sœ kolœ kœna manda ogo undu endje dœ tœ endje. Mbœrœ tœnœ ataa, endje œ ko aayi kœyisœrœ ndjoro, endjeneke á o'o ama endje sœ kolœ kœga tœ endje. 4 Endje be utu endje ga tœnœ tœ kœdji adja o'o, yé œ fatœ endje kolœ ndœ kœdji ndœma toro. 5 Kashe bœ, œ li adœke bœ dœ gbozu tshapa undu zœ dœ tœ zœ lœ œrœ kɔ. Sœ dœ kœru lœsu lœ kœwu oyo, mindœ ɔtshɔ O'o fœ azu yé œ mbœrœ akwa á Ndjaba za fœ bœ dœ ɔtshɔnœ djigi kane.

6 Mbœrœ mœ, ɔb kuzu mœ ndo ye. Mœ za soro mœ 6ata tokóro fœ Ndjaba. 7 Mœ nga ɔtshɔ koshe. Mœ wuta ga tœ ndɔngɔb ɔɔ nœ mœ, mœ sœ kolœ kœgbɔndœ kœyindœrœ. 8 Ngɔngɔ asœke, œrœ tshangba ɔtshɔ akwanœ á mœ mbœrœ sœ kœkatœ

mœ zœ. Gbozu á tshe kœdœ ayi kœwa adja ngbanga dá za fœ mœ dœ lœkœ kœwa ngbanganœ asœmœ. Tshe za œrœ tshangba œtshœ akwanœ kolœ fœ mœ dœ kuti mœ nene, kashe tshe za ndje fœ endjeneke kœ á endje sœ kœkate kœkwa she.

Ndœngœlœ kœza o'o

⁹ Mbœrœ kœ adœeke 6œ na kœgbœtœ zœ dœ mœ katsha. ¹⁰ Gbambanœ nene, Demasi katœ mœ ti ye, mbœrœ á tshe yindœ œrœ tshapashœ nœ asœke. Tshe ro ga lœ Tesalonike, Kresene ro ga lœ Galate yé Tito ro œne ye ga lœ Dalamati. ¹¹ Kolœ Lukasi dá sœpe dœ mœ kpœke. Œ kœsœ adœeke 6œ na gamœ asœke, za Marke potœ zœ mbœrœ á sthe kœti kanœ mœ lœ akwa nœ Ndjaba. ¹² Mœ vwa Tishike ga lœ Efeze. ¹³ Kœna 6œ, za lœba izi á mœ katœnœ 6a lœ Trowase 6a ndœ Karposi, œ na dœ tœnœ fœ mœ. Ko ndje bukunœ na tœnœ fœ mœ, kœropanœ kœ, œneke á endje mbœrœ dœ œkœ agea*.

¹⁴ Alekezandre, ayi ndawonœ, mbœrœ ekperœ fœ mœ waa. Gbozu œ gi tshangba œneke á tshe mbœrœ fœ mœ kœ li dœ ekperœ nœ ye asœmœ zœ. ¹⁵ Œ6œ ndje, titœ zœ tœ ye mbœrœ á tshe vwaratœ ye tœ œrœnœ kœ á a yi lima sœ nœ.

¹⁶ Ali kœka mœ ga utshu ayi kœwa ngbanga, uzu bale nana manda mœ nene, endje

katœ mœ ti kœ. Kaka Ndjaba gbegbe dœ ekperœ nœ endje nene. ¹⁷ Kashe Gbozu sœ lima dœ mœ awa bale. Œshe dá to gbœgbœ nœ ye fœ mœ yeka á mœ mindœ o'o nœ ye ga tœ ndœngœlœ nœ. Endje neke kœ á endje dœdœ Ayuda nene, dji yé Ndjaba she mœ lœ ama bamara. ¹⁸ Gbozu œ she mœ lœ oyo kœ, œ mbœrœ adœeke mœ li ga lœ ogo tshagbozu nœ ye 6a lafo. Kaka adœeke azu za mokœ fœ she ngbugu dœ ngbugu. Ame!

Ndœngœlœ abala

¹⁹ Za abala nœ mœ fœ Prisile dœ Akilase œdœ pe ndje azu lœ bingi nœ Onezifore. ²⁰ Eraste sœpe 6a lœ Koriti yé mœ ka ndje tœ Trofime 6a lœ Mile mbœrœ á tshe sœ lima dœ kœba. ²¹ Mbœrœ kœ adœeke 6œ wuta 6a ke utshu nœ yapu nœ izi. Ebule, dœ Pudese, dœ Linuse, dœ Klodia, ndje dœ pe ayindœ Yisu kœ bala 6œ. ²² Kaka Gbozu sœ dœ 6œ. Kaka œtshœ lœsu nœ Ndjaba sœ dœ 'e para kœkœ.

* 4.13 4.13 Buku á endje mbœrœ dœ œkœ agea kœdœ buku á amanœ gbœ waa.

Mbeti á Polo sú fœ Tito Tshatshu o'o

Asœ koedœ mbeti á Polo sú fœ Tito. Tito doédœ Yuda nene, kashe tshe za lima awa Kristu. Tshe na awa ndjoro tœ awa nœ doe Polo.

Mbetinœ gbɔ lima Tito 6a lœ egerœ tshiki á ì'irínœ koedœ Kelete. Polo ka lima tœ ye ti 6a zœ mbœrœ tshe guma udu akwa nœ Ikrizia dœ pe kœke azu adœke endje te agbozu tshapa ayindœ Yisu. E li ndje adœke tshe yisœ nœ fœ endje, mara á li adœke endje yindœtœ endje lœ tœ endje, œdœ mara á li adœke endje sœ dœ tœnœ lœ soro endje. Polo kpa pa fœ she mara á li adœke tshe mi dœ upu fœ agbozu, fœ agbolo œdœ fœ akanga œdœ pe mara á li adœke agbozu tshapa ayindœ Yisu mbœrœtœ endje lindœ nœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala œdœ pe avwala (1.1-4)
- Mara kœmi upu fœ agbozu tshapa ayindœ Yisu (1.5-16)
- Mara kœmi upu fœ ayindœ Yisu (2.1-3.11)
- Ndɔngɔɔ abala (3.12-15)

Abala

¹ Emœ Polo, œmœ koedœ ayi akwa nœ Ndjaba œdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á tshe e mœ mbœrœ kœyisœ œrœ fœ azu á Ndjaba ke endje, adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga

ndœ ye yé œ wusœ adjapu lœ kœzatœ endje fœ she.

² Mœ sœ kœmbœrœ akwa mbœrœ endje wusœ nœ adœke, œne gbɔ soro neke á ka nene, á Ndjaba pa lima ndœ nœ katshatsha utshu nœ kœmbœrœ tshapashœnœ asœ, adœke œne za lima fœ endje. Tshe koedœ Ndjaba á tshe fafa tshelœ ama ye nene.

³ Tshe za o'o ama ye ga tœ awa akwa liaka olo á tshe guma. Ayi kœshe azœ dœ Ndjaba dá za o'o ama ye fœ mœ yeka á vwa mœ adœke mœ mindœ nœ.

⁴ Mœ sœ kœsu mbetinœ asœ fœ 6œ doé Tito, adja gbolo nœ mœ lœ kœyindœrœ á a sœ dœ tœnœ ga ndœ Yisu Kristu. Kaka Ndjaba Aba œdœ Yisu Kristu ayi kœshe azœ, ma ɔtshɔ lœsu nœ endje ga ndœ zœ œ za kœsœ gee nœ endje fœ 6œ.

Kœke agbozu Ikrizia

⁵ Edœ mœ kœkatœ zœ 6a lœ Kelete, œ sœ mbœrœ 6œ guma œneke á sœpe adœke 6œ guma, yé œ ke agbozu Ikrizia lakpi bale dœ bale liaka awa akwa á mœ pandœ nœ fœ 6œ. ⁶ E li adœke ɔtshɔ gbozu sœ dœ ɔtshœnœ adœke azu lele lœ endje mbœrœ she nene, tshe sœ dœ yashe tshebale, agbolo nœ ye dœ ayindœ Yisu mbœrœ azu kœpapa o'o tœ endje adœke ɔtshɔ endje gaga nene too endje koedœ aayi sharapu nene. ⁷ Gbambœnœ nene, endje ke gbozu tshelœ Ikrizia adœke tshe ko ala ye tœ œrœ nœ Ndjaba, ádánœ á li adœke

azu lele læ endje mbærcæ she nene døemœ. Tshe døédœ uzu kœzatœ ye nene, uzu ókó nene, uzu kœza ama ye ti læ ipi nene, uzu nœ koshe hawo hawo nene, uzu á tshe sœ kœgbœ ngendja dœ ekpe awa nene. ⁸ Kashe tshe dœ uzu kœza osho kœsœ fœ azu sœnda nœ ye, á tshe yindœ otshœrœ. Tshe dœ uzu nœ otshœ gbetshelœ á tshe sœ ndjii á sœ ndje yerœ, yé tshe wu ndje sœ kœgbœndœtœ ye. ⁹ Æ li dœ she kœzatœ ye kolœ ga tœ o'o á endje yisœ nœ fœ she. Atamœ tshe li tœ kœmi upu fœ anga azu læ adjapu yé œ sœ akpa aayi kœyisœrœ dœ wala.

Aayi kœyisœrœ dœ wala

¹⁰ Gbambancœ nene, azu ndjoro, kœropa nœ kœ ili endje ugurutœ Ayuda á endje te ayindœ Yisu, endje sœsœ kœmbœrcœtœ endje liaka kœyisœrcœncœ nene, endje sœ kœpa o'o ngbili ngbili yé endje sœ kœfara azu. ¹¹ Mbœrcœ toencœ ataa, œ li adœke bœ mbœrcœ adœke endje ngbœba ama endje ga tœncœ. Endje sœ kœndi gbetshelœ nœ azu kœ læ bingi, læ awa nœ kœyisœ œrcœ á lili adœke endje yisœ nœ nene, endje yisœ nœ mbœrcœ kœgbœ ngendja. ¹² Anga uzu nœ endje bale læ Kelete á endje wu she bœta ayi kœgbara o'o, pa lima adœke: «Azu Kelete kœdœ aayi wala, endje kœdœ akatshagea, aayi œdœ yé endje yi kolœ ndœ kœzirœ.» ¹³ O'o kœ á tshe pa kœdœ adjapu. Ádancœ á li dœ bœ kœza ala

endje adœke endje sœ dœ adja kœyindœrcœ, ¹⁴ endje katœ kœdji ndœmatoro nœ Ayuda, endje ka ndje tœ kœmbœrcœtœ endje liaka awa akwa á azu á endje vwaratœ endje tœ adja kœyisœrœ guma.

¹⁵ Ærcœ kœ á azu nœ otshœ losu œ mbœrcœ dœ akwa sœ yerœ, kashe azu uburu á endje gugu dœ kœyindœrcœ nene, endje wu œrcœ kœ tœ œrcœ uburu, mbœrcœ kœwusœrcœ nœ endje œdœ pe gbetshelœ nœ endje sú dœ ekperœ. ¹⁶ Endje sœ kœpa adœke œne wusœ Ndjaba kashe akwa tshelœ endje sœ kœma adœke endje wuwusœ ye nene. Endje yiangba endje mbœrcœ ekpe akwa tshelœ endje, endje kœdœ aayi gbœkumu yé endje lili kœmbœrcœ otshœ œrcœ bale nene.

2

Kœyisœrœ fœ agbozu

¹ Kashe bœ, yisœ o'o neke á li dœ adja kœyisœrœ. ² Pa fœ agbœ ayakoshe adœke endje dœ agbozu tshapa undu endje, azu á endje lisœ endje á endje sœ dœ otshœ gbetshelœ. Lœ œrcœ kœ, endje matœ endje tœ azu á endje ka ngbiri læ kœyindœrcœ, azu nœ kœyindœsho, azu nœ kœru losu.

³ Awa bale fœ agbœ ayashe. Æ li adœke endje mbœrcœ tœ endje bœta ayerœ azu, endje papatœ azu nene, yé endje fafatœ endje tœ akanga nœ ipi nene. Endje yisœ

ɔtshɔrɔe, ⁴ endje yisɔe mara á li dɔe avoro ayashe kɔeyindɔe akɔ endje dɔe agbolo nɔe endje, ⁵ avoro ayashenɔe sɔe dɔe ɔtshɔ gbetshelɔe yé ɔe mbɔembɔerɔe angba budu nene. Endje mbɔerɔe akwa tshasɔenda nɔe endje dɔe ɔtshɔnɔe, endje dɔe ɔtshɔ ayashe, ɔe lisɔe akɔ endje adɔeke endje kɔegugusɔe o'o ama Ndjaba nene.

Kɔeyisɔerɔe fɔe adjagbala

⁶ Mi upu ndje fɔe adjagbala adɔeke endje sɔe dɔe ɔtshɔ gbetshelɔe ⁷ lɔe ɔerɔe kɔ. Ɖ li ndje dɔe ɔe dɔe tɔe zɔe kɔema ambárá ɔtshɔ akwa fɔe endje lɔe soro zɔe dɔe mara adɔeke, adja kɔeyisɔerɔe nɔe zɔe sɔe ndjii yé ɔesɔenɔe li. ⁸ Za kolɔe adja o'o á li ga tɔe akwa yeka azu kɔeshara upu mbɔerɔe akwa nɔe azɔe yé á kɔefafatshelɔe nɔe nene. Ataa, endje gbɔ tshula yé ɔe gbɔ awa kɔepa ekpe o'o nɔe azɔe nene.

Kɔeyisɔerɔe fɔe akanga

⁹ Mi upu fɔe akanga adɔeke endje lisɔe agbozu tshapa endje lɔe ɔerɔe kɔ, endje mbɔerɔe ɔerɔe á za yanga fɔe endje. Adja endje gbugbugburu tshelɔe o'o dɔe agbozu tshapa endje nene. ¹⁰ Endje ziziangba ɔerɔe nɔe endje nene, endje zatɔe endje mbɔerɔe akwa dɔe lɔsu bale yé ɔe kakatɔe anga tshakala akwa ti teasho nene yeka azu kɔelisɔe o'onɔe á a sɔe kɔeyisɔe nɔe tɔe upu nɔe Ndjaba á tshe she azɔe.

Azu nɔe Yisu Kristu

¹¹ Ndjaba ma ɔtshɔ lɔsu nɔe ye á li kɔeshe azu para kɔkɔ. ¹² Ɖtshɔ lɔsunɔe yisɔe ɔerɔe adɔeke, a katɔe kɔewaratɔe azɔe tɔe Ndjaba ɔedɔe kɔena manda ogo ɔerɔe tshapashɔnɔe asɔeke yeka a kɔegbɔndɔetɔe azɔe, á kɔete azu kɔelisɔe Ndjaba, azu á endje sɔe ndjii tɔe ala ye. ¹³ A sɔe kɔembɔerɔe atamɔe, kɔevu olo yanganɔe á sɔe kɔekate azɔe dɔe lɔkɔ á a wu mokɔ nɔe Yisu Kristu, á tshe kɔedɔe Ndjaba ɔedɔe Ayi kɔeshe azɔe. ¹⁴ Tshe zatɔe ye fɔe kuzu tɔe ɔesɔé azɔe mbɔerɔe kɔeshe azɔe lɔe ekperɔe kɔ. Tshe djutɔ azɔe adɔeke a te azu nɔe ye, azu á endje sɔe kɔepa avwara ndɔe kɔembɔerɔe ɔtshɔ akwa.

¹⁵ Ɖ li dɔe ɔe kɔemindɔe upunɔe asɔe kɔ fɔe azu. Yisɔe awa akwa fɔe endje yé ɔe za ala endje dɔe gbɔgbɔ á Ndjaba za fɔe ɔe. Kaka adɔeke uzu bale didi ɔe nene.

3

Mara ɔtshɔ azu nɔe Ndjaba

¹ Kpa mindɔe nɔe fɔe azu nɔe Ndjaba adɔeke endje lisɔe agbozu tshapa akwa kɔ nɔe Lita. Endje dji o'o ama endje yé ɔe yindɔe kɔembɔerɔe ɔtshɔ akwa. ² Endje gugu ɔesɔe uzu bale nene, endje para kɔesɔe gee dɔe azu yé ɔe dɔe aayi kɔembɔerɔe ayo, ɔe sɔe dɔe ɔtshɔ lɔsu ga ndɔe azu kɔ. ³ Gbambanɔe nene, azɔe kɔ a djingili lima awa yé ɔe dɔe lima azu nɔe ekpe gbetshelɔe, a dɔe lima aayi sharapu, aayi indi, akanga nɔe ogo ekperɔe kɔ. A sɔe lima hawo hawo yé ɔe sɔe dɔe úkú, endje yi

lima angba azœ mboerœ ekpe
 ɔtshɔ azœ yé a sœ ndje lima
 kœyiangba anga azœ. ⁴ Kashe,
 Ndjaba ayi koeshe azœ má foe
 azœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye dœ pe
 kœyindœsho nœ ye. ⁵ Tshe
 sheshe azœ mboerœ akwa
 nœ azœ á sœ ndjii nene,
 kashe œshe dœ tœ ye dá wu
 oyo azœ. Tshe she azœ dœ
 gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri, á djutɔ
 azœ lœ ekperœ yé á a wuta
 atafo azu yeka a gbɔ tafo
 mara nœ kœmboerœtœ azœ.
⁶ Ndjaba vwa ɔtshɔ Ishirinœ
 tonge tonge ga pa azœ dœ
 awa nœ Yisu Kristu Ayi koeshe
 azœ, ⁷ tshe mboerœ adœke a
 wuta ndjii tœ ala ye lœ awa
 nœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye, dœ œ
 gbɔ soro á ka nene á a sœ
 kœvu tœnœ.

⁸ O'onœ asœ kœdœ adjapu
 yé mœ yindœ nœ adœke ɔœ
 ka ga pa kœyisœrœ nœ adœke
 azu á endje yindœ Ndjaba
 wotœ endje ndœ kœmboerœ
 ɔtshɔrœ. Wu œrœ œneke á
 sœ dœ ɔtshɔnœ, á li dœ azu
 kœmboerœ tœnœ. ⁹ Kashe
 ɔœ kpa awa kœgbugburu
 tshelœ o'o á ádánœ gugu
 nene, kœgbugburutshelœ o'o
 tœ upu nœ kœdi i'iri aata,
 œbœrœ œdœ kœnga koshe
 pa awa akwa, vwaratœ zœ
 tœ œrœnœ asœmœ. Œ sœ
 gbambanœ yé ádánœ gugu
 nene. ¹⁰ Tsheneke á tshe para
 awa kœkurutshelœ ayindœ
 Yisu, za ala ye awa bale too
 awa bisha. Á tshe kœdjidji ɔœ
 nene, katœ ye ti. ¹¹ Wusœ
 nœ adœke, uzu ataa sœ
 lœ djingili, tshe kœdœ ayi
 kœmboerœ ekperœ yé tshe sœ
 kœwa ngbanga ga tœ ye dœ

tœ ye.

Ndangba kœmi upu

¹² ɔlɔ á mœ kœvwa
 Artemase too Tishike foe ɔœ,
 pa avwara kœna kœgbɔ mœ
 ɔa lœ Nikopolise. ʼBa zœ, dá
 œndœ mœ œ di mboerœ yapu
 nœ izi. ¹³ Mboerœ kɔ tœ kœgi
 Zenase á tshe kœdœ avoka
 œdœ pe Apolo ga tœ awa ana
 nœ endje. Mboerœ œneke kɔ á
 li foe endje. ¹⁴ Mboerœ adœke
 aaya azœ dœ ayindœ Yisu
 zatœ endje ndœ ɔtshɔ akwa
 dœ lɔsu endje bale, mboerœ
 kœti kane anga azu á endje
 sœ lœ oyo. Ataa, mara ɔtshɔ
 endje œ sœ gbambanœ nene.

¹⁵ Azu para á endje sœ dœ
 mœ ɔa ke vwa abala foe ɔœ.
 Za ndje abala foe anga azœ
 dœ ayindœ Yisu.

Kaka Ndjaba yisœ ɔtshɔ
 lɔsu nœ ye ga ndœ 'e para
 kɔkɔ.

Mbeti á Polo sú fœ Filemŏ Tshatshu o'o

Filemŏ kœdœ yanga Polo á tshe yi lima sœ Ōtshŏ O'o fœ she. Tshe kœdœ lima anga yindœ Yisu á tshe gbŏ œrœ waa, á sœ ndje dœ akanga. Anga kanga bale á i'iri ye kœdœ Onezime á tshe kpa lima tœ ayengŏ ye dœ Filemŏ, gbŏ Polo kpŏŏ 6a lœ kánga á tshe sœ lima lœ nœ. (Eshe dœ Onezime wuta ndje lima yindœ Yisu yekane á Polo kpa gi she fœ ayengŏ ye á tshe kpa lima tœ ye asœmœ. Ataa, adja Filemŏ kpa yindœ Onezime zœ dá a?

Ala mbetinœ, Polo ki ga tœ Filemŏ adœke tshe kpa yindœ Onezime 6ata ayanœ lœ Yisu mbœrœ azu para kŏkŏ kœdœ ayazu lœ Kristu. (Edœ kanga, œdœ kanga nene; azœ para kŏkŏ kœdœ ayazu. Mbœrœ tœnœ ataa á Polo sœ kœki fœ Filemŏ adœke tshe wa o'onœ dœ tœ ye.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1-3)
- Awwala nœ Polo mbœrœ Filemŏ (4-7)
- Gbetshelœ nœ Polo tœ upu nœ Onezime (8-21)
- Ndŏngŏlŏ o'o (22-25)

Abala

¹ (Emœ Polo, á endje za mœ vwi ga lœ kánga mbœrœ akwa nœ Yisu Kristu, dá sœ kœsu mbetinœ asœke œdœ aya azœ dœ Timote.

'A su mbetinœ fœ 6œ Filemŏ, yanga 'a lœ ama

akwa. ² Dœ yingŏ 'a dœ Apia, dœ Arkipe yanga 'a lœ koshe œdœ ndje fœ anga ayindœ Yisu á endje ngbŏtœ endje 6a sœnda nœ zœ. ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba, dœ Gbozu Yisu Kristu yisœ ōtshŏ lŏsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee nœ endje fœ 'e.

Kœyindœrœ œdœ pe kœyindœsho nœ Filemŏ

⁴ Ōlŏ dœ ŏlŏ mœ sœ kœgbe dœ 6œ lœ kœza awwala nœ mœ fœ Ndjaba, yé œ sœ kœgi ndje mershe waa fœ she tœ upu nœ zœ; ⁵ gbambanœ nene, mœ dji azu kœpa o'o mbœrœ kœyindœsho nœ zœ ga ndœ ayerœ azu nœ Ndjaba para kŏkŏ œdœ pe ndje kœyindœrœ nœ zœ ga ndœ Gbozu Yisu. ⁶ Mœ sœ kœyu Ndjaba adœke kœyindœrœ á ngbŏ6a azœ dœ 6œ ga tœnœ ma akwa, yeka á 6œ kœwusœ ōtshœrœ kŏ á a gbŏ lœ kœngbŏtœ azœ bale dœ Kristu dœ ōtshŏnœ. ⁷ Aya, yanga nœ mœ dopa nœ kolœ mbœrœ kœyindœsho nœ zœ ga ndœ anga ayindœ Yisu yé mœ ru lŏsu mœ mbœrœ tœnœ. Gbambanœ nene, 6œ mbœrœ adœke lŏsu ayerœ azu nœ Ndjaba zi tii.

Polo yu Filemŏ tœ Onezime

⁸ Mbœrœ tœnœ ndje ataa, Kristu za awa fœ mœ kœpa fœ 6œ, œneke kŏ á li adœke 6œ mbœrœ, ⁹ kashe mœ sœ kœ'eshondœ nœ adœke 6œ mbœrœ kolœ lœ kœyindœsho nœ zœ. Mœ yindœ kœyu 6œ tœ œrœ bale, œmœ dœ yagbozu Polo, á mœ sœ ngŏngŏ asœke lœ kánga

mbœrœ Yisu Kristu, ¹⁰ mœ yu 6œ tœ upu nœ Onezime, á tshe wuta gbolo nœ mœ á mœ zu she lœ kánga 6a ke. ¹¹ Utshunœ lima, tshe sœsœ lima kœmbœrœ œrœ bale fœ 6œ nene, kashe ngɔngɔ asœke, tshe li kœmbœrœ œrœ* fœ azœ dœ 6œ.

¹² Mœ gi she fœ 6œ, œshe á tshe sœ 6ata tshakala kote mœ. ¹³ Œ li má dœ mœ kœgbɔndœ ye 6a indiri mœ 6a ke á tshe kœmbœrœ akwa fœ mœ tœ œsœ zœ lœ kánga á mœ li lœ kumu Ɔtshɔ O'o. ¹⁴ Kashe mœ gbege kœmbœrœ ataa utshu kœdji gbetshelœ nœ zœ nene. Mœ sœsœ kœtovworogbo 6œ kœmbœrœ ɔtshœrœ fœ mœ dœ ɔgbɔ nene, kashe œ li dœ 6œ kœmbœrœ œneke á lœsu zœ yindœ nœ dœ tœ zœ.

¹⁵ Anganœ endje kurutshelœ 'e dœ Onezime ndœ olo teasho adœke 6œ kpa kœkwatœ zœ ga ndœ ye waa dœ waa. ¹⁶ Ngɔngɔ asœke, tshe kpa dœdœ kolœ kanga nene, tshe ropa kanga ye. Tshe wuta aya azœ á mœ yindœ ye tɔpanœ kpuru. Mœ yindœ ye waa kashe œ6œ, 6œ kpa yindœ ye tɔpanœ kpuru œdœ 6ata uzu œdœ 6ata yindœ Kristu.

¹⁷ Œdœ 6œ kœwusœ nœ adœke œmœ kœdœ adja yanga zœ, za osho kœsœ fœ she 6ata á li dœ 6œ kœza má fœ mœ. ¹⁸ Œdœ tshe kœmbœrœ lima ekperœ fœ 6œ, œdœ kuda nœ zœ kœsœ ndje lima lœ kumu ye, za djigi ga pa mœ. ¹⁹ O'o asœke adja

mœ dœ Polo dá su: œmœ mœ gi kuda tshaangba ye para kɔkɔ fœ 6œ. Kashe œ6œ ndje, 6œ gbe dœ kuda nœ mœ á sœ pa zœ kane: kudœ asœmœ kœdœ soro zœ. ²⁰ Atamœ aya, mœ yu 6œ adœke 6œ mbœrœ ɔtshœrœ fœ mœ adœke lœsu mœ zi tii mbœrœ a sœ bale lœ i'iri Kristu.

²¹ Mœ sú mbetinœ asœke fœ 6œ dœ lœsu adœke 6œ mbœrœ œneke á mœ eshondœ nœ ga tœ zœ yé mœ wusœ nœ adœke 6œ kpa mbœrœ kœropa œneke á mœ gbe dœ tœnœ. ²² Ga pa nœ, œ li adœke 6œ guma osho olo fœ mœ mbœrœ mœ wu adœke Ndjaba œ dji avwala nœ 'e yé œ kɔɔ awa fœ mœ ndœ kœna ga ndœ 'e zœ.

Abala nœ azu fœ Filemɔ

²³ Epafræze á 'a sœ dœ she lœ kánga mbœrœ Yisu Kristu, vwa abala fœ 6œ. ²⁴ Aanga mœ lœ ama akwa: Marke, Aristarke, Demasi œdœ pe Lukasi á 'a sœ tœ kœmbœrœ akwa nœ Ndjaba awa bale dœ endje asœmœ, para kɔkɔ endje vwa abala fœ 6œ.

²⁵ Kaka adœke Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ 'e.

* **1.11** 11 Ada i'iri Onezime dœ o'o ama ogo Agreke kœdœ: liaka kœmbœrœ aya œrœ

Mbeti á endje sù fœ Aebre Tshatshu o'o

Uzu á tshe sù mbetinœ asœke œdœ endjeneke á endje vwa fœ endje, a wuwusœ endje nene. Kashe tœ kœdi tœncœ, endje sù fœ Ayuda á endje wuta lima ayindœ Yisu. Anga azu mbœrcœ lima œrcœ kanga fœ endje yé œ bili endje tœ kœkatœ kœyindœrcœ.

Mbœrcœ tœncœ ataa, mbetinœ asœke ma adœke Yisu kœdcœ Gbolo nœ Ndjaba nœ soro. Tshe ropa azu kœ yé œ za soro á ka nene fœ azu. Tshe za undu ye tœ tokóró mbœrcœ kœdjercœndœ ekperœ nœ azu. Mbetinœ gbotá ndje gbetshelœ nœ ayindœ Yisu kœgbe dœ œncœ anga azu utshuncœ læ Ongboro Ayo. Ataa endje wuwu lima œrcœ tshangba kœyindœrcœ nœ endje nene gbaa, endje sœ lima dœ kœyindœrcœ ga ndœ Ndjaba.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Kristu yisœ mara nœ Ndjaba (1.1-3)
- Kristu ropa aandjelu (1.4-2.18)
- Kristu ropa Ayosuwa dœ Moyize (3.1-4.13)
- Akwa nganga nœ Yisu ropa œncœ anganga Ndjaba læ Ongboro Ayo kœ ye (4.14-7.28)
- Ayo nœ Kristu ropa œneke ala Ongboro Ayo ye (8.1-9.28)

- Mokœ á Kristu má ropa œneke læ Ongboro Ayo ye (10.1-39)
- Anga agbangba kœyindœrcœ lima utshuncœ (11.1-12.29)
- Mara kœza yanga fœ Ndjaba (13.1-19)
- Avwala œdœ ndangba abala (13.20-25)

Ndjaba pa o'o læ awa nœ Gbolo nœ ye

¹ Utshuncœ lima, Ndjaba pa o'o fœ aata azœ, tshe pa o'o læ awa nœ aayi kœgbara o'o; tshe pa o'o fœ endje kpalakpala œdœ pe læ tshelœ aka mara ndjoro, ² yé ngœngœ tœ ndœngœ oshonœ asœke á a sœ læ nœ, tshe pa o'o fœ azœ læ awa nœ Gbolo á tshe za she kœsœ tœ ayengœ œrcœ kœ, læ awa nœ ye ndje dá tshe mbœrcœ tshapashœ. ³ Gbolo kœdcœ kœtshi nœ mokœ nœ ye, tshe kœdcœ adja angwa ye. O'o ama ye sœ dœ gbœgbœ yé œtœncœ dá mbœrcœ adœke œrcœ tshapashœ para kœkœ sœ zœ. Mangba kœdjutœ ekperœ nœ azu, tshe sœ ga pa kuni Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœropa nœ kœ 6a lafo.

Gbolo nœ Ndjaba ropa aandjelu

⁴ Gbolo ropa aandjelu ye. Dœ tœncœ ataa á Ndjaba za i'iri kpi á rosœ œncœ endje fœ she. ⁵ Atamœ, Ndjaba papa fœ anga aandjelu nœ ye bale nene adœke:
«Bœ kœdcœ Gbolo nœ mœ, yé kœto kpesheke, œmœ kœdcœ Aba zœ.»

Yé tshe papa ndje o'o tœ upu
nœ anga andjelu bale nene
adœke:

«Mœ dœ bala Abance,
yé tshe dœ bala Gbolo nœ
mœ.»

⁶ Kashe dœ lɔndɔ á Ndjaba
vwa lima eya Gbolo nœ ye ga
pa tshapashɔ, tshe pa adœke:

«Ɛ li adœke aandjelu nœ Nd-
jaba kɔ gote ga tshat-
shu ye.»

⁷ Tshe kpa pa o'o tœ upu nœ
aandjelu adœke:

«Mœ mbœrœ adœke aandjelu
nœ mœ sœ bata ishiri,
yé mœ mbœrœ adœke aayi
akwa nœ ye sœ bata
laɓa owo.»

⁸ Kashe tœ upu nœ Gbolo,
tshe pa adœke:

«Uu Ndjaba, ngande tshag-
bozu nœ zœ sœ waa
dœ waa.

Bœ sœ kœmbœrœ akwa
tshagbozu nœ zœ dœ
mara á sœ ndjii.

⁹ Bœ sœ kœyindœ œrœ á
sœ ndjii, yé bœ sœ
kœyiangba ekperœ,

mbœrœ tœncœ ataa, uu Nd-
jaba, Ndjaba nœ zœ dá
ke bœ adœke bœ sœ dœ
yanga,

yé tshe ma adœke œne yindœ
zœ kœropa anga zœ.»

¹⁰ Tshe kpa pa ndje adœke:

«Gbozu, œbœ dá mbœrœ ɔsho
pe tœ alincœ utshuncœ,
tshalafɔ kœdœ tshangba
akwa ndœ kane zœ.

¹¹ Ɛrœncœ asœke kɔ œ yiwa
bala ye, kashe œbœ,
bœ œepe zœ.

Tshalafɔ œdœ tshaati œ wuta
bata ongboro lœba;

¹² bœ vwele œtœncœ bala
ga tœncœ bata á endje
vwele yɔgbɔɔ lœba,

yé endje yapa œtœncœ bata
lœba.

Kashe œbœ, bœ sœ kolœ
bata á bœ sœ asœmœ
yé ndɔngɔɔ zœ œ sœ
tœncœ nene.»

¹³ Ndjaba papa fœ anga and-
jelu nœ ye bale nene adœke:

«Na œ sœ ga pa kuni mœ,
mœ ko ayingba zœ ga
tshakudu ada zœ.»

¹⁴ Aandjelu kœdœ adœ e?
Endje para kɔkɔ kœdœ ishiri
á sœ kœmbœrœ akwa fœ
Ndjaba: Tshe sœ kœvwa
endje adœke endje ti kane azu
á endje li kœgbɔ kœshe.

2

Kœshe á gerœ dopancœ

¹ Mbœrœ tœncœ ataa, œ
li adœke a shi gbi lœ o'o á
a dji œdœ a kœyindœ nœ
adœke a djingili awa nene.

² Gbambancœ nene, œdœ o'o
á aandjelu pa lima ndœ nœ
kœmatœ ye adœke œtœncœ
kœdœ adja o'o, yé œdœ azu
á endje ndi lima tshelœncœ,
œdœ azu á endje vvara lima
tœ endje tœ kœlisœ o'onœ
asœmœ kœgbɔ lima djofele á
li dœ endje, ³ azœ dœ tœ azœ
a kpa lœ manœ kotoo œdœ
a kœsœ kœmbœrœtœ mara
kœshe ataa? Gbozu dá yi lima
sœ œrœ tœ upu nœ utshuncœ,
manda nœ á azu á endje dji
lima she ma kikilincœ fœ azœ.

⁴ Ndjaba to ndje gbɔgbɔ nœ ye
ga lœ kœmarœ nœ endje lœ
awa nœ ambárá ndjoro, og-
boro œrœ dœ tshelœ áká afá
kɔ, œ ga ndœ lœ awa nœ kœto

œrœe nœ Ɔtsho Ishiri fœ azu lindœ œeneke á lœsu ye yindœ nœ.

Yisu kœdoe ayi kœza kœshe fœ azu

⁵ Gbambanœ nene, Ndjaba zaza tshapasho nœ tshambatsha á a sœ kœpa tœnœ, fœ aandjelu nene. ⁶ Andaa, anga uzu bale su o'o ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Uzu kœdoe de yeka á 6œ kœsœ kœgbe dœ she a?

Too gbolo nœ uzu kœdoe de á 6œ kœko ala zœ ga pa ye a?

⁷ Bœ za she teasho ga tshakudu aandjelu, 6œ za mokœ œdoe kœlisoetœ fœ she.

⁸ Bœ ko œrœ kœ ga tshada ye.» Bata á Ndjaba za she tœ gbozu tshapa œrœ kœ, anga œrœ bale á tshapu kœsœ ga tshakudu ye gugu nene. Andaa, a wuwu damba nene adœke Ndjaba ko œrœ para ga tshakudu ye. ⁹ Kashe œrœ á a sœ kœwu tœnœ dœke: Yisu á Ndjaba za lima she teasho ga tshakudu aandjelu, gbœ mokœ œdoe pe kœlisoetœ lœ kumu kœwu œrœ kanga nœ kuzu á tshe tshu. Ataa lœ awa nœ Ɔtsho lœsu nœ Ndjaba, tshe tshu kuzu tœ upu nœ azu kœ. ¹⁰ Gbambanœ nene, œ li adœke Ndjaba á tshe mbœrœ œrœ kœ, á sœ kœmbœrœ adœke œrœnœ sœ zœ asœmœ, za Yisu tœ uzu á tshe li lœ awa nœ kœwu oyo mbœrœ adœke agbolo ndjoro kœwu mokœ nœ ye. Gbambanœ nene, Yisu kœdoe uzu á tshe sœ kœyisœ awa kœshe fœ endje.

¹¹ Andaa Yisu á tshe sœ kœmbœrœ adœke azu wuta yerœ lœ ekperœ nœ endje dœ pe endjeneke á endje wuta yerœ, endje sœ dœ Aba bale. Mbœrœ tœnœ ataa dá Yisu sœsœ dœ tshula kœ'e endje adœke aaya œne nene.

¹² Yé tshe pa adœke:

«Uu Ndjaba, mœ pa bala o'o tœ upu nœ i'iri zœ fœ aaya mœ,

yé mœ 6i itshi kœdonga dœ 6œ ugurutœ ukpulu azu lœ angbœtœ.»

¹³ Tshe kpa pa adœke:

«Mœ za bala lœsu mœ djigi fœ Ndjaba.»

Yé ga pa nœ:

«Wu mœ, œmœ œdoe agbolo á Ndjaba ko endje fœ mœ dœke.»

¹⁴ Ataa, 6ata á agbolo kœdoe azu á endje sœ dœ songba œdoe dœ indji, Yisu wuta ndje awa bale 6ata endje, tshe mbœrœ œrœ kœ nœ mara nœ endje dœ azu. Lœ awa kuzu nœ ye, tshe ropa djaboro á tshe sœ lima dœ gbœgbœ nœ kuzu, ¹⁵ œdoe dœ œnœ kœvwarœ azu á awa kuzu fa lima endje tœ akanga lœ soro endje djigi. ¹⁶ Gbambanœ nene, tshe nana mbœrœ kœti kane aandjelu nene, kashe tshe na mbœrœ aata Abrayamo. ¹⁷ Mbœrœ tœnœ ataa, œ li lima adœke tshe wuta awa bale 6ata aayanœ lœ áká œrœ kœ yeka á kœte egerœ nganga Ndjaba nœ lœsu kœwu oyo, á tshe sœ ndjii utshu Ndjaba mbœrœ kœdjerœndœ ekperœ nœ azu. ¹⁸ Gbambanœ nene, 6ata á tshe wu lima oyo dœ tœ ye lœ

kœwu l̥su nœ Satana, tshe li ndje kœti kane endjeneke á Satana sœ kœwu l̥su endje ye.

3

Yisu kœdœ egerœ uzu kœropa Moyize

¹ Atamœ, aaya mœ, 'e' e' kœdœ ayerœ azu nœ Ndjaba á tshe e 'e' ndœ kœmbœrœ ogo nœ ye 6a lafo, 'e' meosho ga tœ Yisu á tshe dœ ayi avwa œdœ egerœ nganga Ndjaba nœ kœyindœrœ á a sœ kœmindœ nœ. ² Æ dœ adjapu adœke tshe sœ lima ndjii utshu Ndjaba á tshe ke she ndœ akwa 6ata á Moyize sœ ndje lima ndjii lœ anda nœ Ndjaba djigi. ³ Endje donga ayi kœmœ anda kœropa anda dœ tœ ye. Gbambanœ nene, mokœ nœ Yisu ropa œnœ Moyize. ⁴ Anda bale dœ bale kœ sœ dœ uzu á tshe mœ, yé uzu á tshe mœ kœ kœdœ Ndjaba. ⁵ Andaa, Moyize za lima tœ ye kœmbœrœ akwa dœ l̥su ye bale lœ anda nœ Ndjaba djigi 6ata ayi akwa mbœrœ kœma œneke á li má adœke Ndjaba pa. ⁶ Kashe Kristu zatœ ye kœmbœrœ akwa dœ l̥su ye bale 6ata Gbolo, yé Ndjaba za she ga tœ kumu akwa lœ anda nœ ye. Anda nœ ye kœdœ azœ œdœ a kœsœpe kolœ kœyindœ nœ yé á sœ kœko l̥su azœ ga tœ œrœ á a sœ kœkate kœgbœ tœnœ dœ yanga.

Azu nœ Ndjaba œ yatœ endje

⁷ Mbœrœ tœnœ dá Ɔtshœ Ishiri pa adœke:

«Kpesheke, œdœ 'e' kœsœ kœdji tshama ye,

⁸ 'e' sœsœ dœ œgbœ l̥su nene 6ata l̥ndœ á 'e' oma lima dœ Ndjaba,

dœ olo á 'e' wu lima l̥su ye 6a lœ kpagagasho.

⁹ Ba zœ, alaba 'e' kœwu lima l̥su mœ dœ kœpara awa kœyu tshelœ mœ, yé endje wu lima akwa ndœ kane mœ ¹⁰ manda ungu zazu bisha (40).

Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ dœ ókœ ga tœ azu nœ oshonœ asœmœ

yé á mœ pa adœke: “Gbetshelœ nœ endje sœ kœndi waa dœ waa, azunœ asœmœ wuwu lima sœ awa mœ nene.”

¹¹ Gbambanœ nene, mœ dara ama mœ lœ ókœ nœ mœ adœke:

A wu bala zœ, œdœ endje œ li bala kœyatœ endje 6a ndœ mœ!»

¹² Alaya mœ, 'e' sœ dœ gbœdjela. Kaka adœke uzu bale ugurutœ 'e' sœsœ dœ ekpe l̥su dœ pe sharapu neke á vwa she kœfa tshangba ye fœ Ndjaba nœ soro nene. ¹³ Kashe 'e' to gbœgbœ ugurutœ 'e' dœ anga 'e' œlœ dœ œlœ 6ata á endje sú ala Buku adœke œndœ «tshakpesheke» sœpe kœdi tœnœ, mbœrœ adœke ekperœ bibili uzu bale ugu-

rutœ 'e', á tshe kœwuta dœ œgbœ l̥su nene. ¹⁴ Gbambanœ nene, œdœ a kœsœpe kœshi gbi œrrr ga tœ ndœngœlœ soro azœ lœ kœyindœrœ 6ata á a gbœ lima tœ alinœ, a wuta aayi kœmbœrœ akwa awa bale dœ Kristu.

15 Endje su ɓala buku nœ Ndjaba adœke:

«Kpesheke, œdœ 'e kœsœ kœdji tshama ye,

'e sœsœ dœ ɔgbɔ lœsu ɓata dœ lɔkɔ á 'e oma lima dœ Ndjaba nene.»

16 Azu adœ dá dji lima tshama ye, yé á oma dœ she a? Æ dœdœ lima azu kɔ á Moyize ko endje wuta tœnœ ga ushu lœ ogo Ezipito nene a? 17 Yé adœ dá Ndjaba sœ lima dœ ókó ga tœ endje manda ungu zazu bisha a? Æ dœdœ ga tœ azu á endje mbœrœ lima ekperœ yekane á tshu ɓa lœ kpagagasho nene a? 18 Yé adœ dá Ndjaba dara lima ama ye adœke endje li kœyatœ endje ɓa ndœ œne nene a? Æ dœdœ mbœrœ azu á endje oma lima asœmœ nene a? 19 Yé a wu adœke endje lili lima kœli ga zœ nene mangba ɔgbɔ lœsu nœ endje.

4

1 Ndjaba pa lima ndœ nœ fœ azœ adœke a li bala kœyatœ azœ ɓa tœ osho á œne guma fœ azœ. Ataa, ala azœ gbɔ adœke anga uzu bale ugu-rutœ azœ tshatshapu kœli ga zœ nene. 2 Gbambanœ nene, a gbɔ Ɔtshɔ O'o ɓata á azunœ asœmœ gbɔ ndje lima. Kashe o'o á endje dji lima mbœmbœrœ œrœ bale tœ endje nene, mbœrœ aayi kœdji tœnœ dji lima tako kashe endje yiyi lima ndœ nœ nene. 3 Yé azœ á a sœ dœ kœyindœrœ, a li bala kœyatœ azœ ɓa tœ osho á Ndjaba pa lima o'o tœ upunœ adœke:

«Mœ dara ama mœ lœ ókó nœ mœ:

Endje li bala kœyatœ endje ɓa tœ osho kœyatœsho nœ mœ nene!»

Ndjaba pa atamœ, kashe osho kœyatœshonœ asœmœ, tshe guma lima kœto tœ ali kœembœrœ tshapashɔ.

4 Gbambanœ nene, endje sú tœ upu nœ olo mindu dœ bisha (7) adœke: «Yé Ndjaba ya lima tœ ye dœ olo mindu dœ bisha manda kœka akwa nœ ye kɔ.» 5 Yé endje kpa su o'onœ asœmœ adœke: «Endje li kœyatœ endje ɓa tœ osho nœ mœ nene.» 6 Dœ tœnœ ataa, azu á endje dœ lima azu utshunœ kœdji Ɔtshɔ O'o, endje lili lima kœyatœ endje ɓa tœ oshonœ asœmœ nene, mbœrœ endje vvara lima tœ endje kœlisœ Ndjaba ye, andaa anga azu li kœli tœnœ ye. 7 Ndjaba kpa za anga olo kœli ga zœ, á tshe e i'irĩnœ «kpesheke». Olo ndjoro manda nœ, tshe pa lima o'o waa lœ awa nœ Davidi lœ ada mbeti á endje pa tœnœ utshunœ adœke:

«Kpesheke, œdœ 'e kœdji tshama ye,

'e sœsœ dœ ɔgbɔ lœsu nene.»

8 Yé œdœ Yosuwá kœto lima azu li tœnœ ɓa tœ osho nœ kœyatœsho, Ndjaba œ kpa pa má o'o tœ anga angbi olo bala nene. 9 Ataa, olo kœyatœsho nœ lɔkɔ sabata sœ mbœrœ azu nœ Ndjaba.

10 Gbambanœ nene, uzu á tshe li ga lœ kœyatœsho nœ ye, sœ ndje kœyatœ ye manda akwa á tshe mbœrœ ɓata á Ndjaba ya ndje lima tœ

ye manda œnœ ye. ¹¹ A pa avwaratœ azœ kœeli ga lœ kœyatœshonœ ascœmœ, adœeke adja mara œgbœ lœsunœ asœeke kœembœmœ adœeke uzu bale te nene.

¹² Gbambanœ nene, o'o ama Ndjaba sœ dœ soro œdœ dœ gbœgbœ, yé amanœ ki kœeropa ingiri yakamba á amanœ sœ bisha. Œ sœ kœeli œerrr ga tœ kœekurutshelœ uvuru dœ ishiri, tshelœ kpoto ngbabi dœ vwala. Œ sœ kœewa ngbanga ugurutœ gbetshelœ œdœ o'o á sœ ba lœsu uzu. ¹³ Anga œerœ bale á Ndjaba mbœerœ á zatœ ye yiwatœ nœ tœ ala ye gugu nene. Œrœ kœ sœ kpendro, ngbi tœ ala ye, yé fœ she dá a li kœepa o'o tœ upu nœ œerœnœ kœ á a mbœerœ.

Yisu kœedœ egerœ nganga Ndjaba nœ azœ

¹⁴ A sœ dœ egerœ nganga Ndjaba á œsœ ye li, œshe kœedœ Yisu, Gbolo nœ Ndjaba. Tshe ro tœ tshalafo œ gu ga ndœ Ndjaba. Atamœ, a shi gbi lœ kœeyindœerœ nœ azœ. ¹⁵ Gbambanœ nene, egerœ nganga Ndjaba nœ azœ awa bale dœ azœ lœ kœemœ nœ azœ sœ zœ. Satana wu lima lœsu ye lœ œerœ kœ bata á tshe sœ kœembœerœ dœ azœ, kashe tshe mbœembœerœ ekperœ bale nene. ¹⁶ Ataa, a na dœ lœsu azœ djigi ga tœ ngande tshagbozu nœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba mbœerœ á tshe kœewu oyo azœ yekane á kœema œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ azœ mbœerœ kœeti kane azœ dœ lœkœnœ á tshe yindœ nœ.

5

¹ Egerœ nganga Ndjaba kœ, endje ke she ugurutœ azu mbœerœ kœembœerœ akwa tshagurutœ azu dœ Ndjaba tœ upu nœ endje. Akwa nœ ye kœedœ kœeko kœetœrœ œdœ tokórœ mbœerœ ekperœ. ² Tshe li kœesœ dœ œmœ lœsu ga ndœ azu á endje wuwusœ œerœ nene yé á sœ lœ djingili. Gbambanœ nene, œshe ndje dœ tœ ye kœedœ uzu á tshe sœ dœ kœemœ. ³ Yé mbœerœ kœemœnœ, œ li adœeke tshe to tokórœ mbœerœ ekperœ nœ azu œdœ ndje mbœerœ œnœ ye dœ tœ ye. ⁴ Uzu bale lili kœeketœ ye dœ tœ ye adœeke œene dœ egerœ nganga Ndjaba nene. Kashe Ndjaba dá e uzu ndœ kœembœerœ tœnœ, bata á tshe e lima Aro.

⁵ Œtœnœ ataa dá Kristu zaza kœelisœtœ nœ kœewuta egerœ nganga Ndjaba ga tœ ye dœ tœ ye nene; kashe tshe gbœ ba ndœ tsheneke á tshe pa fœ she adœeke:

«Œbœ kœedœ Gbolo nœ mœ kpesheke, œmœ kœedœ Aba zœ.»

⁶ Yé ba tœ anga oshonœ, tshe pa adœeke:

«Œbœ kœedœ nganga Ndjaba waa dœ waa

ba lœ mara nœ Melekisedeke.»

⁷ Lœ soro ye ba pa œshœ, tshe sœ lima kœeza avwala dœ œgbœ rawa œdœ dœ ngola fœ tsheneke á tshe li lima kœeshe she lœ akuzu, yé Ndjaba yi lima ndœ nœ mbœerœ á tshe li lima œsœ ye dœ kœezatœ ye ga ati fœ she. ⁸ Ataa œshe kœedœ lima Gbolo nœ Ndjaba gbaa, tshe wusœ kœelisœ Ndjaba lœ awa nœ œerœ

kanga nœ ye kɔ á tshe wu. ⁹ Yé manda nœ á Ndjaba fa she lima tœ uzu á tshe li, tshe wuta lima ayi kœza koeshe nœ waa dœ waa fœ azu á endje sœ kœlisœ o'o ama ye. ¹⁰ Ndjaba ma she ngbi tœ egerœ ngangá Ndjaba lœ mara nœ Melekisedeke.

Kœgbota tshelœ utu tœ upu nœ kœkatœ kœyindœrœ

¹¹ 'A sœ dœ o'o ndjoro kœpa tœ upu nœ asœ, kashe kœpandœ ádánœ gbɔ waa mbœrœ 'e kpa sœsœ kœdji tshelœkɔta o'o katsha katsha nene. ¹² 'E dœ má balima aayi kœyisœrœ katshatsha ye. Kashe 'e kpa gbe adœke endje yisœ ali o'o nœ o'o ama Ndjaba fœ 'e. 'E sœpe damba kœgbe dœ kœa ɔngɔ, tœ œsœnœ adœke 'e zi ɔgbɔ rœgo. ¹³ Uzu kɔ á tshe sœpe kœa ɔngɔ, tshe lili kœmirœtshelœ ye pa upu nœ œrœ á sœ ndjii nene, mbœrœ œshe kœdœ awaya. ¹⁴ Kashe ɔgbɔ kœzirœ sœ mbœrœ agbozu á lœ awa nœ œrœ kɔ á endje mbœrœ, li kœkurutshelœ ekperœ dœ ɔtshœrœ.

6

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, a fatœ azœ ndœ kœyisœrœ nœ agbozu yé œ katœ kœyisœrœ nœ agbolo ga manda azœ tœ upu nœ Kristu. A kpa kwakwatœ azœ ndœ œrœ á endje guma utshunœ nene: kœfatshalœsu tœ œrœ á sœ kœyi osho ga lœ kuzu nœ ishiri yé œ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, ² kœyisœrœ tœ upu nœ batisimu, tœ upu nœ kœto kane ga pa azu, tœ

upu nœ koeshe lœ akuzu œdœ pe tœ upu nœ kœwa ngbanga nœ waa dœ waa. ³ 'E wu œrœ á li dœ azœ adœke a mbœrœ bala œdœ Ndjaba kœyindœ nœ, dœ mœ.

⁴ Gbambanœ nene, azu á endje wu ingbisho nœ Ndjaba, endje á endje wusœ kœtorœ nœ tshalafœ á Ndjaba to fœ endje, endje á endje te azu nœ ɔtshɔ Ishiri, ⁵ endje á endje dji o'o ama Ndjaba dœ ɔtshœnœ œdœ gbɔgbɔ nœ tshapashɔ á na ba mbatsha ⁶ yekane á kpa yo, œ li nene adœke endje kpa fatshalœsu endje. Andaa endje kpa sœ kœkuru Gbolo nœ Ndjaba ga pa kurushi mbœrœ kœfatshalœsu nœ endje yé œ sœ kœgu she tœ ala azu.

⁷ Ɖdœ ɔshɔ kœsœ kœndjoro ungu yavuru ɔɔ dœ ɔɔ yé á ɔkɔ ngwarœ nœ azu á endje lu kœsœ kœga tœnœ, œ yindœ kœpa adœke Ndjaba to kane ye ga pa ɔshœnœ ye. ⁸ Kashe œdœ œ kœsœ kœzu ishi œdœ gusu á sœ dœ ishi, œ sœ dœ ádá bale nene. Ɖ sœ ndœ adœke Ndjaba darandœ nœ yé œ sho.

⁹ Tœ 'e dœ aaya 'a á 'a yindœ 'e waa, 'a yindœ nœ lœ o'o á 'a sœ kœpa tœnœ adœke, 'e sœ kœza ɔtshɔ awa á sœ kœto 'e na tœnœ ndœ koeshe. ¹⁰ Yé Ndjaba sœ ndjii, tshe lili kœdjœndœ akwa œdœ kœyindœsho á 'e ma ga tœ 'iri ye lœ awa nœ kœmbœrœ akwa á 'e mbœrœ lima fœ ayœrœ azu œrr ga tœ ngɔngɔ asœke nene. ¹¹ Kashe ogo nœ 'a sœ adœke uzu dœ uzu zatœ ye djigi ndœ

kœmbœrœ atamœ œerrr ga tœ ndɔngɔlɔnœ yekane á kœgbo œeneke á tshe za lɔsu ye ga pa nœ. ¹² 'E mɔmɔ nene, kashe 'e za mara kœmbœrœ œerœ nœ azu á endje gbɔ œerœ á Ndjaba pa tœnœ læ awa nœ kœyindœrœ œedœ kœru lɔsu nœ endje ga ndœ ye.

Ɔrœ á Ndjaba pa tœnœ

¹³ Lɔndɔ á Ndjaba pa lima tœ œerœ fœ Abrayamo, tshe dara lima ama ye dœ i'iri ye dœ tœ ye; gbambancœ nene, anga uzu á tshe ropa ye adœke tshe dara ama ye dœ i'iri ye gugu nene. ¹⁴ Yé tshe pa adœke: «Adjapu, mœ to kane mœ ga pa zœ waa, yé mœ mbœrœ adœke aata zœ ngba kœropancœ.» ¹⁵ Abrayamo sœ lima kœvu dœ ugu lɔsu yé tshe gbɔ lima œeneke á Ndjaba pa lima tœnœ fœ she ye. ¹⁶ Azu dara ama endje dœ i'iri uzu á tshe ropa endje, yé œ sœ kœmbœrœ adœke sharapu sœ ugurutœ endje pa o'o á endje dara ama endje læ kumuncœ nene. ¹⁷ Andaa, Ndjaba yindœ kœma fœ azu á endje gbɔ bala œerœnœ á tshe pa lima tœnœ fœ Abrayamo adœke, sharapu œ sœ tœ upuncœ nene. Tshe dara ama ye ndœ kœma adœke, o'o á œene pa dœ lɔsu œene bale ascœmœ, œene kpa yapa nene. ¹⁸ Atamœ, Ndjaba mbœrœ œerœ bisha neke á tshe lili kœyapa tœnœ nene œedœ ndje kœpa wala tœ upuncœ nene, mbœrœ kœto gbɔgbɔ á rosœ nœ fœ azœ. Mbœrœ tœnœ ataa, a

sœ dœ ugu lɔsu, azœ á a sœ kœkate kœgbo œerœnœ á a ko lɔsu azœ ga pancœ ascœmœ. ¹⁹ Ɔerœnœ á a ko lɔsu azœ ga pa nœ mbœrœ adœke a shi mbœrœ tœnœ. Soro azœ shi mbœrœ tœnœ b̄ata egerœ agba œ shi mbœrœ longo. Ɔerœnœ ascœmœ li kpuru djagakele rido, ²⁰ á Yisu li b̄a zœ utshuncœ mbœrœ azœ, yé œ te egerœ nganga Ndjaba waa dœ waa b̄ata Melekisedeke.

7

O'o tœ upuncœ Melekisedeke

¹ Melekisedeke kœdœ lima gbozugo Saleme œdœ nganga Ndjaba nœ Ndjaba á tshe ropa œerœ kɔ. Melekisedeke na para tshatshu Abrayamo dœ lɔkɔ á tshe sœ lima kœgu tœnœ manda kœnga koshe dœ agbozugo, yé œ to kane ye ga pa ye. ² Ɔeshe dá Abrayamo ko lima œerœ bale læ ndjokpanœ á tshe gbɔ, fœ she. Utshuncœ kɔ, ádá i'iri ye kœdœ «gbozugo nœ o'o á sœ ndjii», yé ga pa nœ, œeshe kœdœ gbozugo Saleme á yindœ kœpa adœke «gbozugo nœ kœsœ gee». ³ Endje wuwusœ abancœ dœ ayinœ nene, endje wuwusœ o'o tœ upu nœ uwu aalatanœ œdœ olo kœzu she nene, endje wuwu ndje sœ ndɔngɔlɔ soro ye nene; kashe tshe sœ b̄ata Gbolo nœ Ndjaba: tshe dœ nganga Ndjaba nœ waa dœ waa.

⁴ 'E wu mara á tshe dœ egerœ uzu, œeshe á ata azœ dœ Abrayamo ko œerœ bale læ ndjokpa á tshe gbɔ læ

koshenœ fœ she. ⁵ Andaa, kœli dœ awa akwa, aata Levi á endje dœ lima anganga Ndjaba dá lima kœ'eshondœ œrœ bale lœ ndjokpa nœ azu Israyele, œ yindœ kœpa adœke aaya endje á endje kœdœ aata Abrayamo. ⁶ Melekisedeke sœsœ lima lœ uwu aata Levi nene, kashe Abrayamo to lima œrœ bale lœ ndjokpa fœ she. Gapa nœ, tshe to kane ye ga pa Abrayamo á Ndjaba pa lima tœ œrœ fœ she. ⁷ Andaa dœ sharapu nene, egerœ uzu dá to kane ye ga pa aya uzu asœmœ. ⁸ Yé endjeneke á endje sœ kœgbœ œrœ bale lœ ndjokpa kœdœ azu á endje tshuutshu, kashe tœ upu nœ Melekisedeke, endje pa adœke œshe kœdœ uzu á tshe sœ dœ soro. ⁹ Tœ ndœngœlœnœ kœ, œneke yindœ kœpa adœke, lœkœ á Abrayamo ko bale lœ ndjokpa asœmœ, œ yindœ kœpa adœke Levi á tshe sœ lima kœgbœ œrœ bale lœ ndjokpa ko ndje œnœ ye yé. ¹⁰ Gbambanœ nene, ataa endje zuzu lima Levi nene gbaa, œ sœ 6ata tshe sœ lima 6a lœ atanœ dœ Abrayamo zœ lœkœ á Melekisedeke na lima para tshatshu ye.

¹¹ Awa akwa pa adœke anganga Ndjaba œ wuta lœ uwu aata Levi. Andaa œdœ anganga Ndjaba lœ uwu aata Levi kœmbœrœ lima akwa á li, ádá nœ kœgbœ má anga angbi anganga Ndjaba 6a lœ uwu aata Melekisedeke gugu nene tœ œsœnœ adœke endje ke endje 6a lœ uwu aata Aro. ¹² Gbambanœ nene, œdœ

endje kœyapa uwu kœmbœrœ akwa nœ anganga Ndjaba, œ li adja adœke endje yapa awa akwa. ¹³ Yé Gbozu nœ azœ á a pa o'o tœ upu nœ ye asœke, tshe sœ lœ anga angbi mara á anga uzu bale lœnœ mbœmbœrœ akwa nganga Ndjaba 6a pa ndaba nene. ¹⁴ Azu kœ wusœ nœ adœke tshe to lœ mara nœ Yuda, á Moyize papa lima o'o bale ala mbeti nœ ye tœ upu nœ anganga Ndjaba nene.

Anga nganga Ndjaba 6ata Melekisedeke

¹⁵ Yé œneke á sœ kœma œtœnœ ngbi kœdœ adœke: Anga nganga Ndjaba á tshe wuta, tshe sœ 6ata Melekisedeke. ¹⁶ Tshe wuwuta nganga Ndjaba lindœ awa akwa tœ upu nœ aata uzu nene, kashe tshe wuta nganga Ndjaba lœ awa nœ gbœgbœ nœ soro á ndœngœlœnœ gugu nene. ¹⁷ Yé buku nœ Ndjaba má adœke: «Bœ kœdœ nganga Ndjaba nœ waa dœ waa 6ata Melekisedeke.»

¹⁸ Ataa, endje ka lima tœ ong-boro awa akwa mbœrœ á gbœgbœnœ œdœ ádá nœ gugu lima nene. ¹⁹ Gbambanœ nene, awa akwa mbœmbœrœ adœke uzu dœ uzu á tshe li nene. Kashe anga œtshœrœ kœropa nœ á a za lœsu azœ ga pa nœ mbœrœtœ ye fœ azœ, yé lœ awanœ, a li kœgitœ azœ ndoo dœ Ndjaba.

²⁰ Yé œ mbœrœtœ endje dœ kœdarama nœ Ndjaba. Anga azu tete anganga Ndjaba lœ awa nœ kœdarama nene. ²¹ Kashe mbœrœ

she, tshe wuta lima nganga Ndjaba læ awa nœ kœdarama lœkœ má Ndjaba pa tœ upu nœ ye adœke:

«Gbozu dara ama ye

yé tshe yapa bala o'o ama ye nene:

“6œ kœdœ nganga Ndjaba nœ waa dœ waa.”»

²² Mbœrœ tœnœ dá tafo ayo á Yisu wuta ayi kœgi sharapu ugurutœ Ndjaba dœ azœ, sœ dœ otshœnœ kœropa ongboronœ.

²³ Ga panœ, anganga Ndjaba ngba lima waa mbœrœ endje sœ lima kœtshu tœnœ, endje lili lima kœmbœrœ akwa nœ endje waa dœ waa nene. ²⁴ Kashe Yisu sœ dœ soro nœ waa dœ waa yé akwa nganga Ndjaba nœ ye œ ka nene. ²⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, tshe li kœshe dœ mara nœ waa dœ waa endjeneke á endje na læ awa nœ ye ga ndœ Ndjaba; gbambanœ nene, tshe sœ dœ soro á ka nene ndœ kœza avwala nœ ye fœ Ndjaba tœ upu nœ endje.

²⁶ Ataa, Yisu kœdœ egerœ nganga Ndjaba á tshe li má dœ azœ. Tshe sœ yerœ, tshe gugu dœ o'o nœ uzu nene, tshe mbœmbœrœ ekperœ nene. Ndjaba za she kpi tœ aayi kœmbœrœ ekperœ yé œ za she ga pa œrœ kœ. ²⁷ Tshe sœsœ bœta anga angbi agboro anganga Ndjaba nene: tshe gbege kœza tokóró œlœ dœ œlœ utshunœ mbœrœ ekperœ nœ ye dœ tœ ye, yé manda nœ, mbœrœ œnœ azu ogo nene. Tshe za tokóró kolœ awa tshebabale lœkœ á tshe za lima

tœ ye dœ tœ ye tœ tokóró.

²⁸ Andaa, awa akwa sœ kœko azu á endje mœœmœ tœ agboro anganga Ndjaba; kashe o'o nœ kœdarama nœ Ndjaba á na manda awa akwa, za Gbolo á tshe guma œrœ ga tœ ndœngœlœnœ djigi, tœ egerœ nganga Ndjaba mbœrœ waa dœ waa.

8

Yisu kœdœ egerœ nganga Ndjaba nœ azœ

¹ Andaa, gilida o'o nœ azœ á a yindœ kœpa tœnœ kœdœ mara egerœ nganga Ndjaba á a sœ dœ she, œshe á tshe sœ ga ati ga tœ kuni ngande tshagbozu nœ Ndjaba 6a lafo, ² 6ata ayi akwa nœ adja œyerœ osho œdœ œnœ adja gbanda tande á Gbozu mœ, kashe œ dœdœ uzu dá mœ nene.

³ Endje za egerœ nganga Ndjaba kœ ga tœ akwa mbœrœ kœto kœtorœ œdœ tokóró. Mbœrœ tœnœ ataa, œ sœ dœ ádá waa ye adœke tshe sœ dœ œrœ kœto tœnœ. ⁴ (Edœ Kristu kœsœ lima 6a pa œshœ, tshe dœ má nganga Ndjaba nene. Gbambanœ nene, anga anganga Ndjaba á endje sœ kœko kœtorœ lindœ awa akwa, sœ zœ. ⁵ Kashe endje sœ kœdonga Ndjaba ga tœ ishiri œrœ, ga tœ desherœ á sœ kœma adjapu nœ tshalafœ. Mbœrœ tœnœ ataa dá Ndjaba za lima o'o fœ Moyize utshu nœ kœmœ gbanda tande. Tshe pa fœ she adœke: «Wu, mbœrœ kœ lindœ mara á mœ yi lima sœ nœ fœ 6œ 6a pa kaga.»

⁶ Adjapu, tshe sœ koembœrœ akwa á ropanœ kœ, mbœrœ œshe kœdœ uzu 6a uguru otshœ ayo á ka ga pa otshœrœ á Ndjaba pa lima tœ nœ.

⁷ Ædœ endje kœgbagbagbara o'o tœ upu nœ ayo neke lima utshunœ nene, ádá nœ kœyapa tœncœ dœ bishanœ œ gu má nene. ⁸ Kashe tœncœ kœdœ kœgbagbara osho dá Ndjaba sœ kœgbagbara dœ azu nœ ye lœkœ á tshe sœ kœpa adœke:

«Gbozu pa adœke, dœ olo á na manda nœ,
á mœ lu tafo ayo ugurutœ mœ dœ azu Israyele

œdœ dœ azu ogo Yuda,

⁹ œ sœsœ 6ata ayo á sœ lima ugurutœ mœ dœ aata endje

lœkœ á mœ ko endje dœ kane mœ

mbœrœ kœko endje ga ushu lœ ogo Ezipito nene.

Mbœrœ endje dœ tœ endje, endje mbœmbœrœtœ endje lima lindœ ayo nœ mœ nene.

Gbozu pa adœke: œmœ ndje, mœ katœ endje ti ye.

¹⁰ Gbambanœ nene, wu ayo á mœ lu bala dœ azu Israyele

manda olonœ ascœmœ dœke: ndœ kœza awa akwa nœ mœ, Mœ su bala awa akwa nœ mœ

ga lœ gbetshelœ nœ endje œdœ ga lœsu endje.

Mœ te bala Ndjaba nœ endje, yé endje te bala azu nœ mœ.

¹¹ Uzu bale ugurutœ endje œ yisœ œrœ nene fœ yanganœ too fœ

ayanœ adœke tshe wusœ mœ,

mbœrœ endje para,œ wu bala sœ mœ ye,

koeto kpœtœ aaya azu œrrr ga tœ agboro azu.

¹² Gbambanœ nene, mœ djerœ bala ndœ ekperœ nœ endje,

yé mœ kpa kwatœ mœ kœtondœ nœ bale nene.»

¹³ Dœ kœpandœ tafo ayo, Ndjaba fa œneke utshunœ tœ ongboronœ. Andaa, œneke á fa ongboro œrœ yé á gbœ ye, sœ ndœ kœyiwa tœncœ.

9

Mara kœdonga dœ Ndjaba lima utshunœ

¹ Ali ayo sœ lima dœ mara nœ kœdonga dœ Ndjaba œdœ pe Tepelo nœ oshœ.

² Yé gbanda tande sœ lima kpœtœmœ, ali tshakalanœ sœ tœ osho á i'irinœ kœdœ Æyerœ osho, á miinda dœ ndaba œdœ pe mapa á endje sœ koeto fœ Ndjaba sœ lœ nœ.

³ Manda nœ, 6a ngba bisha ridonœ, gbanda tande á i'irinœ kœdœ Æyerœ osho kœropanœ, ⁴ á sœ dœ ndaba á sœ dœ œrœ, á endje zo yombo pa nœ œdœ sanduku nœ ayo á endje dja kotœncœ dœ œrœ sœ kpœtœmœ. Ærœ á sœ lœncœ dœke: lœsú á endje

mbœrœ dœ œrœ á mane sœ lima lœncœ, tshœngbœlœ nœ Aro á ndœkœnœ wuta lima tœncœ œdœ pe ndaba nœ ayo. ⁵ Ba pa sandukunœ, endje ko lima œrœ bisha 6a zœ, œrœncœ sœ lima kœma akeluba, á yindœ kœpa

adœeke Ndjaba dœ tœ ye sœ lima 6a zœ zœ. Andjelunœ saka tshelœ ombo endje ga panœ ga tœ osho á endje sœ lima koeto tokóro mbœroe adœeke Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ azu. Kashe awa koeli ga lœ koepandœ ádánœ bale dœ bale gugu nene.

⁶ Endje guma lima œerœnce kœ dœ mara ataa, anganga Ndjaba sœ lima koeli ɔb dœ ɔb ga lœ ali tshakala gbanda tande mbœroe koembœroe akwa nœ endje. ⁷ Kashe 6a lœ bisha tshakala gbanda tandenœ, egerœ nganga Ndjaba sœ koeli ga zœ kolœ awa bale lœ ungu bale. Tshe sœ koeli dœ indji agea koeto dœ makabo fœ Ndjaba mbœroe ekperœ nœ ye dœ tœ ye œdœ mbœroe œnœ azu. ⁸ Ɔtshœ Ishiri yindœ koema adœeke awa nœ koeli ga tœ œyerœ osho mamatœ ye damba nene, mbœroe gbanda tande neke utshunœ sœpe zœ. ⁹ Tœnœ dá sœ koema ambára nœ ngɔngɔ asœ. Ɖ dœdœ makabo œdœ tokóro á endje sœ koeto fœ Ndjaba dá sœ koeguma lœsu uzu adœeke tshe li kœdonga Ndjaba nene. ¹⁰ Ɖ sœ mbœroe kœzirœ, kœndjorœ dœ pe kœdjuto kotœ uzu lindœ mara o'o nœ alata. Tœnœ kœdœ mara œerœ á azu sœ koembœroe tœnœ œerr ga tœ adœeke endje yapa œerœ para.

¹¹ Kashe Yisu na tœ egerœ nganga Ndjaba nœ ɔtshœrœ á sœ kœna tœnœ. Tshe li tœ lœ gbanda tande á sœ tœ egerœnce yé á li, œ dœdœ ndje uzu dá mbœroe nene, œ

yindœ koepa adœeke, á dœdœ œnœ tshapashœnœ asœ nene. ¹² Ɖ dœdœ lœ awa nœ indji akœ ayaburu œdœ avoro angombe nene, kashe lœ awa nœ indji ye dœ tœ ye dá tshe li kolœ awa tshebabale ga tœ œyerœ osho yé á vwara azœ lœ ekperœ nœ azœ waa dœ waa. ¹³ Gbambanœ nene, œdœ indji akœ ayaburu dœ akœ ngombe œdœ pe vorowo ovoro ngombe á endje dja ga tœ azu á endje mbœroe ekperœ kœsœ koembœroe adœeke œkœ endje wuta yerœ, ¹⁴ ataa, indji Kristu, á lœ awa nœ ishiri nœ waa dœ waa, á tshe zatœ ye dœ tœ ye tœ makabo fœ Ndjaba 6ata uzu á tshe mbœmbœroe ekperœ nene kashe á tshu, rosœ nœ ye. Indji ye œ djuto bala lœsu azœ lœ ekperœ nœ kuzu adœeke a mbœroe akwa fœ Ndjaba nœ soro.

¹⁵ Wu mbœroe tœnœ ataa á Kristu dœ uzu 6a uguru tafo ayo dœ ongboro ayo. Bata á kuzu ye wuta mbœroe kœyœ azu lœ kanga nœ ekperœ á mbœroe lima tœ endje lœ ongboro ayo, endjeneke á Ndjaba e endje li ndœ kœgbo œerœ tshangba nœ waa dœ waa á tshe pa lima tœnœ.

¹⁶ Gbambanœ nene, œdœ mbeti kœko œerœ tshangba uzu kœwuta, œ sœ dœ ádá waa ye œdœ ayi kœsu mbetinœ koetshu ye kane. ¹⁷ Mbeti kœko œerœ tshangba uzu sœ dœ ádá œdœ uzunœ koetshu; kashe œdœ tshe kœsœ dœ soro, ádánœ gugu nene. ¹⁸ Mbœroe tœnœ ataa,

tœ koetetœ koembœrœ ayo neke lima utshunœ, indji tu lima yeka. ¹⁹ Lɔkɔ á Moyize pandœ awa o'o liaka awa akwa fœ azu para, tshe za indji ovoro ngombe dœ œnœ akɔ ayaburu á djanga dœ ungu, á za aya ganea ɔyɔ á i usu agea ga tœnœ yé á yi ga la nœ, yeka á vwi ga tœ buku dœ tœ ye dœ pe ga tœ azu para. ²⁰ Tshe pa adœke: «Asœ koedœ indji nœ ayo á Ndjaba za awa tœnœ mbœrœ 'e.» ²¹ Manda nœ, tshe vwi ndje indjinœ ga tœ gbanda tande dœ pe gbarœ para á endje donga Ndjaba dœ tœnœ. ²² Lindœ awa akwa, indji dá sœ koembœrœ adœke œrœ kɔ wuta yerœ, yé lœ awa nœ indji dá Ndjaba œ djerœndœ ekperœ.

Tokóro nœ Kristu gi ekperœ pa azu

²³ Ataa, œdœ ishiri œrœ á sœ 6a lafo kœsœ yerœ lœ awa nœ mara kœdonga oshonœ asœmœ, œ li adœke adja o'o nœ tshalafœ dœ tœ endje sœ ndje lœ awa nœ tokóro neke á sœ dœ ɔtshœnœ kœropa nœ. ²⁴ Gbambanœ nene, œ dœdœ 6a tœ œyerœ osho á uzu mbœrœ dœ kane, á azu tondœ nœ yeka á mbœrœ, dá Kristu li ga lœnœ nene, kashe adja 6a lafo. Ba zœ dá tshe sœ koematœ ye ngœngœnœ asœ 6a utshu Ndjaba mbœrœ azœ. ²⁵ Yé œ dœdœ manda kœzatœ ye tœ tokóro awa ndjoro 6ata á egerœ nganga Ndjaba á tshe sœ kœli ungu bale dœ bale ga lœ œyerœ

osho dœ angbi indji nene. ²⁶ Gbambanœ nene, œ kœsœ má ataa, tshe wu má lima oyo awa ndjoro kœtotœ ali koembœrœ tshapashɔ. Kashe tshe matœ ye kolœ awa tshebabale 6a tœ ndœngɔlɔ osho mbœrœ kœwo ekperœ lœ awa nœ kœzatœ ye tœ tokóro dœ tœ ye. ²⁷ Yé 6ata uzu kɔ sœ mbœrœ kœtshu tœnœ awa bale yeka manda nœ, á Ndjaba œ wa ngbanga pa ye, ²⁸ awa bale ndje ataa, Kristu zatœ ye tœ tokóro awa tshebabale mbœrœ kœgi ekperœ pa azu ndjoro, yé tshe kwa bala tœ ye tœ bishanœ mbœrœ upu nœ ekperœ nene, kashe mbœrœ kœza kœshe fœ azu á endje sœ kœkate kœna she.

10

¹ Awa akwa nœ Moyize nana lima dœ adja o'o fœ azu nene, kashe œ sœ lima kœma ishiri ɔtshœrœ á na bala. Awa akwa lili ndœ kœguma uzu á tshe yindœ kœna ga ndœ ndjaba nene. Mbœrœ tœnœ ataa ungu dœ ungu, endje sœ kœto kolœ tshetœ tokóro waa dœ waa. ² Œdœ Ndjaba kœdjerœ lima ndœ ekperœ nœ endjeneke á endje sœ kœdonga she kolœ awa bale , endje wu má sœ nœ adœke œne kpa sœsœ lœ ekperœ nene, yé œ ka má tœ kœto tokóro fœ Ndjaba ye. ³ Kashe, ungu dœ ungu, endje sœpe kolœ kœto tokóro fœ Ndjaba mbœrœ kœgbe dœ ekperœ nœ endje. ⁴ Gbambanœ nene, indji akɔ angombe too

œncœ aakœ ayaburu lili ndœ
kœgi ekperœ bale nene.

⁵ Mbœercœ tœncœ ataa, lœkœ
kœna Kristu ga pa tshapashœ,
tshe pa lima adœke:

«œdœ tokôrœ, œdœ makabo,
œ yiyindœ nœ nene,
kashe œ mbœercœ undu fœ
mœ.

⁶ Bœ yiyindœ agea á endje
sho endje dœ owo œa
pa ndaba

too tokôrœ á endje to fœ œ
mbœercœ kœdjerœndœ
ekperœ nene.

⁷ Yé mœ pa adœke: “Uu Nd-
jaba, œmœ dœke, mœ
na ga ndœ zœ dœ tœ
mœ

mbœercœ kœmbœercœ œneke á
œ yindœ nœ,

lindœ œneke á endje sú tœ
upu nœ mœ œa la buku
á endje vwele.”»

⁸ Kristu pa utshuncœ adœke:
«œdœ tokôrœ, œdœ makabo,
œdœ agea á endje sho endje
dœ owo œa pa ndaba, œdœ
tokôrœ á endje to mbœercœ
kœdjerœndœ ekperœ, œ
yiyindœ œrcœ balœ nene yé œ
gaga ndje tœ zœ nene.» An-
daa, œtœncœ kœdœ makabo
á œ lindœ awa akwa. ⁹ Yé
tshe kpa pa adœke: «Wu, mœ
na mbœercœ kœmbœercœ œrcœ
á œ yindœ nœ.» Tshe œ
kœwo ongboro mara kœdonga
Ndjaba mbœercœ kœza tafonœ.

¹⁰ Yisu Kristu mbœercœtœ ye
lindœ œrcœ á Ndjaba yindœ
nœ; tshe zatœ ye tœ makabo
awa tshebabale fœ Ndjaba,
yé œtœncœ ataa dá a wuta
ayerœ azu mbœercœ she.

¹¹ œœ dœ œœ, nganga
Ndjaba bale dœ bale œ kœka

ga lafo ndœ kœmbœercœ akwa
nœ ye, yé œ œ kœto tshetœ
tokôrœ kœœpanœ kœœpanœ;
tokôrœncœ asœmœ á œsœœ
kœgi ekperœ pa azu œœ bale
nene. ¹² Kashe tœ upu nœ
Kristu, manda kœzatœ ye
tœ tokôrœ awa tshebabale
ndœ ekperœ nœ azu, tshe
œ ga pa kuni Ndjaba waa
dœ waa. ¹³ Ngœngœ asœke,
tshe œ kœkate œœ á Ndjaba
œ ko ayingba ye ga tshada
ye. ¹⁴ Gbambœncœ nene,
lœ kœzatœ ye tœ makabo
awa tshebabale asœmœ, tshe
mbœercœ adœke endjeneke á
tshe œ kœmbœercœ adœke
endje wuta yerœ lœ ekperœ
nœ endje, te azu á endje li.

¹⁵ Tœncœ kœdœ neke á œtshœ
fshiri dœ tœ ye œ kœmatœ
nœ fœ azœ. Gbambœncœ
nene, manda kœpa adœke:

¹⁶ «Asœke kœdœ ayo á mœ lu
bala dœ endje manda
olonœ asœmœ,

Gbozu pa adœke:

ndœ kœza awa akwa nœ mœ,
Mœ su bala awa akwa nœ
mœ

ga lœ gbetshelœ nœ endje
œdœ ga lœsu endje.»

¹⁷ Yé tshe kpa pa adœke:
«Mœ kpa gbe dœ ngbindiroœ
œdœ dœ ekperœ nœ endje
nene.» ¹⁸ Andaa, œa tœ osho
á kœdjerœndœ ekperœ œœ
zœ, ádá nœ kœto makabo
mbœercœ ekperœ gugu bale
nene.

A na ga ndœ Ndjaba

¹⁹ Atamœ, alaya, a œœ
kœyindœ nœ dœ lœsu azœ
adœke a li ga tœ œyerœ osho
lœ awa nœ indji Yisu. ²⁰ Tshe
kœœ tafo awa á œœ dœ soro

fœ azœ læ awa nœ rido,
œ yindœ kœpa adœke læ
awa nœ undu ye dœ tœ ye.

²¹ Yé a sœ dœ egerœ ngang
Ndjaba á Ndjaba za she ga
tœ kumu akwa tshasœnda
nœ ye. ²² Ataa, a na ga
ndœ Ndjaba dœ lœsu azœ
ndjii œdœ læ kœyindœrœ
djigi mbœrœ tshe gi azœ
lœ ngbindirœ á sœ tœ lœsu
azœ, yé œ djutœ undu azœ
dœ ungu á sœ yerœ ye. ²³ A
mœmœ nene, a sœpe kolœ
kœyindœ œrœ á a za lœsu
azœ ga panœ; gbambanœ
nene, tshe sœ kœmbœrœ
œrœ lindœ œneke á tshe pa
tœnœ. ²⁴ A gbœndœtœ azœ læ
ugurutœ azœ dœ anga azœ
á kœmbœrœ adœke a yindœ
anga azœ dœ œtshœnœ dœ pe
kœmbœrœ œtshœ akwa. ²⁵ A
kpakpa læ angbœtœ nœ azœ
nene bœta á anga anga azœ
sœ kœmbœrœ tœnœ, kashe a
to gbœgbœ læ tœ azœ mbœrœ
'e sœ kœwu adœke olonœ sœ
kœendo tœnœ.

²⁶ Gbambanœ nene, œdœ
a kœsœpe kœmbœrœ ekperœ
dœ lœsu azœ manda kœwusœ
adja o'o, tokórœ tœ upu nœ
ekperœnœ asœmœ kpa gugu
nene. ²⁷ Kashe, œ sœpe
kolœnœ adœke a kate œgbœ
ngbanga á Ndjaba œ wa ga
tœ azu dœ pe egerœ owo á
ju ayingba ye. ²⁸ Uzu neke
á tshe dara pa awa akwa
nœ Moyize, endje wu oyo
ye nene, œdœ azu bisha too
votœ kœpa timunœ, ngbewo
endje wo she ye. ²⁹ Uzu neke
á tshe wu Gbolo nœ Ndjaba
gbambanœ, á gu œsœ indji
ayo á mbœrœ adœke tshe

wuta yerœ, yé á dara pa
Ishiri nœ œtshœ lœsu, 'e sœ dœ
gbetshelœ adœke tshe gbœ
bala egerœ djofele á ropa
nœ. ³⁰ Gbambanœ nene, a
wusœ uzu neke á tshe pa lima
adœke: «Emœ dá gi tshangba
ekperœnœ asœmœ fœ endje,
œmœ dá za bala djofele fœ
endje»; yé ga panœ: «Gbozu
œ wa bala ngbanga ga tœ
azu nœ ye.» ³¹ E sœ tœ
ekpenœ waa adœke uzu gbœ
o'o tshakane Ndjaba nœ soro.

³² Kashe 'e gbe dœ ali
olo nœ 'e lima kane: 'e gbœ
ingbisho yé lœkœnœ asœmœ, 'e
shi lima gbi læ egerœ koshe
á gbœgbœ. ³³ Endje sœ lima
kœgu anga anga 'e ugurutœ 'e
dœ pe kœmbœrœ œrœ kanga
fœ endje tœ ala azu, kashe
e'e kœ, 'e yi lima ndœ kœsœ
awa bale dœ anga 'e asœmœ
lœ mara kœwu kanganœ ata.
³⁴ Yé 'e sœ ndje lima kœwu oyo
dœ aayi kángã; ataa endje
gbœtœ œrœ nœ 'e gbaa, 'e
sœ kolœ dœ yanga mbœrœ
tœnœ, mbœrœ 'e wusœ nœ
adœke 'e gbœ bala œtshœrœ
neke á œendœnœ œ di waa zœ.
³⁵ 'E kakatœ kœyindœ œrœ á
'e sœ kœko lœsu 'e ga pa nœ
ti nene, mbœrœ 'e gbœ egerœ
œrœ tshangbanœ zœ. ³⁶ E li
dœ 'e kœshi gbi læ kœru lœsu
'e, yé á kœmbœrœ œrœ neke
á Ndjaba yindœ nœ yeka á
kœgbœ œrœ neke á tshe pa
lima tœnœ. ³⁷ Gbambanœ
nene, endje sú bala buku
adœke:

«E sœpe olo teasho, olo
teasho gbambanœ,
yé uzu neke á tshe na, œ na

bala zœ,
tshe kpalatœ ye nene.

³⁸ Andaa, uzu nœ mœ á
tshe sœ ndjii œ sœ
dœ soro læ awa nœ
kœyindœrœ nœ ye,

kashe œdœ tshe kœkwa ga
manda nœ, lœsu mœ œ
sœ dœ yanga mbœrœ
she nene.»

³⁹ Azœ, a dœdœ azu nœ
kœkwa ga manda nœ yeka
á kœli ga læ kuzu nene,
kashe azœ kœdœ azu nœ
kœyindœrœ mbœrœ kœshe
nœ uvuru azœ.

11

O'o tœ upu nœ kœyindœrœ

¹ Kœyindœrœ kœdœ mara
á uzu gbœ dœ œrœ neke á
tshe za lœsu ye ga pa nœ,
œtœnœ kœdœ mara kœwusœ
adja œrœ neke á uzu œ wu
dœ ala ye nene. ² Ndjaba
ma lima o'o tœ upu nœ
anga azu utshunœ mbœrœ
kœyindœrœ nœ endje.

³ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
a sœ kœwusœ nœ adœke Nd-
jaba mbœrœ tshapashœ dœ
o'o ama ye. Ataa, œrœ para
á a sœ kœwu tœnœ, œ to læ
neke á a wu nene.

⁴ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
Abele to œtshœ tokóró fœ
Ndjaba kœropa œnœ Kayina.
Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba
ma she adœke, œshe kœdœ
uzu á tshe sœ ndjii. Gbam-
banœ nene, Ndjaba ma ngbi
adœke œne yindœ kœtorœ
nœ ye. Mangba kœyindœrœ
nœ ye, ataa tshe tshu gbaa,
tshe sœpe kœpa o'o zœ.

⁵ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
Enoke wuwu kuzu dœ ala
ye nene yé endje gbœgbœ she

nene. Ndjaba za she gutœnœ
ga lafo ga indiri ye; yé utshu
nœ kœœ she ga lafo, endje ma
lima o'o tœ upu nœ ye adœke
tshe ga lima tœ ala Ndjaba.

⁶ Andaa œdœ uzu kœgugu dœ
kœyindœrœ nene, tshe ga tœ
ala Ndjaba nene. Gbambanœ
nene, uzu neke á tshe yindœ
kœna ga ndœ Ndjaba, œ li
adœke tshe yindœ nœ adœke
Ndjaba sœ zœ, yé tshe sœ
kœgi tshangba œrœ fœ azu á
endje sœ kœpara she.

⁷ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
Nowa dji lima o'o ama
Ndjaba lœkœ á tshe ma œrœ
á mbœrœtœ endje bala
mbatsha fœ she. Nowa za
o'onœ dœ ádá yé œ mbœrœ
egerœ agba ndœ kœshe azu
tshelœ bingi nœ ye. Ataa,
tshe wa œgbœ ngbanga ga pa
azu nœ tshapashœ yeka á
wuta lima uzu ndjii tœ ala
Ndjaba mbœrœ kœyindœrœ.

⁸ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
Abrayamo dji lima Ndjaba á
tshe e she kœna ga læ ogo á
tshe pa lima ndœ kœza tœnœ
fœ she. Abrayamo katœ ogo
ye ti ndœ kœna ga tœ osho
á tshe wuwusœ nœ nene.

⁹ Lœ awa nœ kœyindœrœ,
Abrayamo na kœsœ gata
gene 6a tœ osho á Ndjaba pa
tœ nœ fœ she. Tshe sœ lima
kœlo sœnda gbanda tande
bale dœ Izaka œdœ Yakobo
á o'onœ á Ndjaba pa lima
ndœ nœ, sœ ndje mbœrœ
endje. ¹⁰ Gbambanœ nene,
Abrayamo sœ lima kœkate
ongbo neke á sœ dœ kiti anda
ndjoro, á Ndjaba dœ tœ ye
dœ ayi kœyisœ mara kœmœ

tœnœ œdœ ayi kœmœ tœnœ.

¹¹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Sara ndje, ataa ungu nœ kœzu agbolo ro lima ye, tshe zu lima gbolo mbœrœ á tshe za Ndjaba tœ uzu á tshe yayapa o'o ama ye nene.

¹² Mbœrœ tœnœ ndje ataa, uzu bale á tshe ndo dœ kuzu, zu azu ndjoro á endje sœ бата angerepe ба lafo dœ pe mindu tœ ama egerœ ungu á endje li kœdi tœnœ nene.

¹³ Lœ awa nœ kœyindœrœ, azu para á endje tshu lima, endje gbœgbœ lima œrœ á Ndjaba pa tœnœ fœ endje nene. Kashe endje wu lima œtœnœ œ yindœ nœ lœ ingirinœ yé œ wusœ nœ adœke œne kœdœ agene œdœ aayi kœna ana pa œshœ.

¹⁴ Gbambanœ nene, azu á endje pa mara o'o ataa, sœ kœma ngbi adœke œne sœ kœpara ogo nœ œne. ¹⁵ Yé œdœ endje kœsœ kœgbe dœ ogo á endje to lima lœnœ, endje kwa má tœ endje ga zœ ye. ¹⁶ Dœ adjapu, endje sœ lima kœpara ogo á ga dopanœ, ogo ба lafo. Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba sœsœ dœ tshula adœke endje e œne Ndjaba nœ endje nene; yé tshe guma ongbo bale fœ endje.

¹⁷ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Ndjaba wu lœsu Abrayamo, tshe za gbolo nœ ye Izaka tœ tokóró, tshe za gbolo nœ ye tshebabale, andaa Ndjaba pa lima tœ œrœ fœ she. ¹⁸ Yé Ndjaba pa lima fœ she adœke: «Lœ awa nœ Izaka dá бœ gbœ bala aata zœ á mœ patœ

endje fœ бœ.» ¹⁹ Abrayamo sœ lima kœpa adœke Ndjaba li kœshe she uzu lœ kuzu. Mbœrœ tœnœ ataa, tshe wu lima gbolo nœ ye бата uzu á tshe she lœ kuzu.

²⁰ Lœ awa nœ kœyindœrœ ndje, Izaka to kane ye ga pa Yakobo dœ pe Ezawu ndœ tshambatsha. ²¹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Yakobo ndo ndœ kœtshu tœnœ, œ to kane ga pa agbolo nœ Yozefu bale dœ bale yé œ gote dœ kœtra kumu ye ga tœ mato tshœngbœlœ, yé á donga Ndjaba.

²² Lœ awa nœ kœyindœrœ, ndoo dœ olo kuzu Yozefu, tshe gbara o'o tœ upu nœ kœwuta agbolo Israyele lœ Ezipito yé œ za awa o'o tœ mara á endje mbœrœ dœ ngbabi ye.

²³ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Moyize, manda kœzu she, abanœ dœ ayinœ za lima she yiwatœ nœ manda yapu votœ mbœrœ endje wu lima kœga nœ gbolo nœ endje, yé endje sœsœ lima dœ awa awa o'o nœ gbozugo nene.

²⁴ Lœ awa nœ kœyindœrœ, lœkœ á Moyize wuta gbozu, tshe vvara lima tœ ye adœke endje e œne gbolo nœ yawuru nœ Farawo. ²⁵ Tshe yi lima ndœ nœ adœke œne wu oyo awa bale dœ azu nœ Ndjaba, yé œ vwaratœ ye tœ œsœ nœ kœsœ lœ yanga nœ ekperœ á œndœ nœ œ di nene. ²⁶ Tshe wu lima kœyiangba Kristu ба ndœ ye бата kœgbœrœ ndjoro á rosœ kœgbœrœ nœ Ezipito;

gbambanœ nene, tshe ko lima ala ye ga pa kœgbɔ bala œœ tshangbanœ.

²⁷ Lœ awa nœ kœyindœœœ, tshe katœ Ezipito ti œ kpakpa awa oko nœ gbozugo nene, yé tshe shi gbi ɓata uzu á tshe sœ kœwu Ndjaba á endje sœsœ kœwu she nene. ²⁸ Lœ awa nœ kœyindœœœ, tshe mbœœœ lima angbo Pake dœ azu Israyele, yé œ pa fœ endje adœeke endje dja indji agea ga pa manda nœ endje mbœœœ andjelu nœ kœwo azu kœro, á kœwowo aeya agbolo yakoshe nœ endje nene.

²⁹ Lœ awa nœ kœyindœœœ, azu Israyele zu lima egerœ odoro ungu ingbiri ɓata œro osho, yé azu Ezipito yi lima ndœ kœzu manda endje yeka á ungu su ga pa endje kpɔlirɔ.

³⁰ Lœ awa nœ kœyindœœœ, Azu Israyele fa lima dje indiri gbagba Yeriko manda olo mindu dœ bisha (7) yeka á kavwa. ³¹ Lœ awa nœ kœyindœœœ, Rahabe, yashe gugati tshutshu lima awa bale dœ azu á endje vwaratœ endje ndœ kœdji Ndjaba nene, mbœœœ tshe za lima osho kœsœ fœ agene á endje na kœwu osho utshunœ yeka á kœgu kœvatɔ nœ.

³² O'o gade dá mœ kpa pa a? Mœ sœsœ dœ lœkɔ ndjoro ndœ kœpa o'o tœ upu nœ Jedeyo, Barake, Samesone, Jefete, Davidi, Samwele dœ pe aayi kœgbara o'o nene. ³³ Mangba kœyindœœœ, endje gbɔ lima tœ osho nœ anga azu ogo, endje za lima o'o

nœ kœsœ ndjii ga tœ akwa, endje gbɔ lima œœœ á Ndjaba pa tœœœ fœ endje ye, endje i lima ama amuru ga tœœœ; ³⁴ endje ru lima gbɔgbɔ nœ owo, endje she lœ kuzu ingiri yakamba, endje á endje sœ lima dœ koɓa she dœ œtshœnœ, endje sœ lima dœ gbɔgbɔ lœ koshe, endje gɔro lima angbi aturugu. ³⁵ Ayashe wu lima azu nœ endje á endje tshu, kœkwa dœ sorɔ.

Kashe anga azu wu lima oyo waa, ataa endje vwaratœ endje kœwuta lœ ekperœ mbœœœ á kœgbɔ kœshe lœ akuzu. ³⁶ Ayingba endje sœ lima kœmɔ endje dœ kœfi endje dœ ndjapa, kœi endje dœ djingiri dœ kœko endje va ga lœ anda kána. ³⁷ Endje ve lima endje dœ badja á wo endje, œ wa tshelœ anga endje dœ sii, œ wo anga endje dœ ingiri yakamba, endje sœ lima kœlo djezœ ngbangbangba, endje verœ lima œkɔ apata too œœœ ayaburu; endje gugu lima dœ œœœ nene, endje sœ lima kœmbœœœ œœœ kanga fœ endje, endje sœ lima kœwu oyo waa, ³⁸ endje á tshapashɔ gaga dœ endje nene. Endje sœ lima ɓa lœ kpagagasho œdœ ɓa pa kaga, endje sœ lima ɓa lœ œngɔ badja dœ pe ɓa lœ gorokpa.

³⁹ Endje kɔ, endje ma o'o tœ upu nœ endje mangba kœyindœœœ nœ endje, kashe endje gbɔgbɔ œœœ á Ndjaba pa lima tœ nœ nene. ⁴⁰ Yé Ndjaba kpa guma lima sœ

œrœ dœ ɔtshɔnœ kœrosœ nœ
fœ azœ, œ li adœke azœ dœ
endje, a sœ awa bale á kœli.

12

Kœru lɔsu lœ kœwu lɔsu

¹ Ataa, azœ ndje á a sœ
dœ atimu ndjoro indiri azœ,
a katœ kongba nœ azœ kɔ
œdœ ekperœ á sœ kœli azœ
lœ ana nœ azœ, a kpa ɔɔ
dœ kœru lɔsu lœ awa á endje
za ga utshu azœ. ² A ko
ala azœ ga pa Yisu á tshe
mbœrœ adœke a sœ dœ
kœyindœrœ tœ alinœ œrrr
ga tœ ndɔngɔlnœ. Tshe
yindœ kœtshu pa kurushi yé
œ gbegbe dœ tshula neke á
sœ mbœrœ mara kuzu ataa
nene, mbœrœ tshe vvara
lima tœ ye tœ yanga neke á
endje gumasœ nœ fœ she,
yé ngɔngɔ asœ tshe sœ ga pa
kuni ngande tshagbozu nœ
Ndjaba.

³ 'E gbe dœ she tœ mara
á tshe ru lɔsu ye lœ œrœ kɔ
á aayi kœmbœrœ ekperœ
mbœrœ ga tœ ye yeka á 'e
kœmɔmɔ lœ gbetshelœ nœ 'e
nene. ⁴ Gbambanœ nene, lœ
koshe nœ 'e mbœrœ ekperœ,
'e nganga damba anganœ
œrrr ga lœ kuzu nene. ⁵ Yé
œndœ upu á endje sœ kœmi
fœ 'e b̄ata agbolo djerœ 'e ye
a?

«Gbolo nœ mœ, vwavwaratœ
zœ tœ djofele nœ
Gbozu nene,
mɔmɔ lœ gbetshelœ nœ zœ
nene lɔkɔ á tshe kœsœ
kœgbagbara bœ.

⁶ Gbambanœ nene, Gbozu
sœ kœyɔɔ uzu á tshe
yindœ ye,

yé œ sœ kœza djofele fœ
gbolo kɔ á tshe yindœ
ye.»

⁷ Mbœrœ kœmbœrœ ala fœ
'e dá 'e sœ kœwu oyo. Nd-
jaba sœ kœmbœrœ dœ 'e b̄ata
agbolo nœ ye. Gbolo dœ
dá abanœ zaza djofele fœ
she nene a? ⁸ Œdœ endje
kœzaza djofele fœ 'e b̄ata á
endje za fœ agbolo kɔ nene,
dá 'e dœdœ agbolo nœ Nd-
jaba nene, kashe 'e kœdœ
agbolo á alaba 'e sœ kpi.

⁹ Alaba azœ pa ɔshɔ kœdœ
aayi kœmbœrœ ala fœ azœ,
yé a sœ kœdji endje. Tœ
kœrosœ nœ kɔ, œ li adœke a
dji Aba azœ nœ ishiri yeka á
kœgbɔ soro lœ ye. ¹⁰ Yé endje,
endje sœ lima kœza djofele
fœ azœ ndœ olo teasho b̄ata á
endje yi lima ndœ nœ. Kashe
Ndjaba sœ kœza djofele nœ
ye fœ azœ mbœrœ adœke a
sœ dœ ɔtshɔnœ dœ pe kœgi
mara á tshe sœ yerœ dœ
tœnœ fœ azœ. ¹¹ Lɔkɔ á
azu sœ kœgbɔ djofele, endje
sœ kœwu adœke tœnœ kœdœ
œrœ nœ yanga nene, kashe
œrœ nœ oyo. Kashe œrrr
manda nœ, azu á endje wu
mara djofelœnœ asœmœ œ
gbɔ œrœ á sœ kœza kœsœ gee
œdœ kœmbœrœ adœke uzu
sœ ndjii.

*Kœmi upu œdœ kœgbota
tshelœ utu*

¹² Ataa, 'e yɔɔ tshelœ kane
'e á mɔmɔ œdœ matshukuda
'e á sœ vwelevwele. ¹³ Yé
mbœrœ ada 'e, 'e guma awa
ndjii mbœrœ adœke aayi
gbada kœkoko ada endje
t̄sho dœ uku nene, kashe
endje she.

14 'E para koesœ gee dœ azu kɔ, dœ pe koesœ yerœ á mbœrœ tœnœ nene, uzu bale œ wu Gbozu nene. 15 Ala 'e gbɔ adœke uzu bale wuwuta lœ ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba nene. Uzu bale sœsœ ɓata eshe ɔyɔ á shuushu, á kœtetœ kœndanga too kœli ga lœ azu ndjoro nene. 16 Ala 'e gbɔ tœ kœmbœrœ angba budu too ayi kœmbœrœtœ œrœ á sœ yerœ ɓata á Ezawu mbœrœ lima á ka tshagbozu nœ ye kolœ mbœrœ kœzirœ awa bale. 17 Gbambanœ nene, 'e wusœ nœ manda nœ adœke, tshe yi lima ndœ nœ adœke aba œne to kane ye ga pa œne á œne kœgbɔ ɔtshœrœ á Ndjaba pa lima tœnœ, yé tshe lili lima ndœ kœgbɔ tœnœ nene. Tshe gbɔgbɔ awa ndœ kœfa gbetshelœ nœ abanœ nene, ataa kœdi tshelœma nœ ye dœ kœki dœ ngola ye gbaa.

18 E'e, 'e nana ndoo dœ anga adja œrœ á endje li kœgoro tœnœ nene: ɓata owo á sœ kœju tœnœ, ubu osho, osho á wu nari, ndavuru yugu, 19 tshama ngbake, tshama azu. Azu á endje sœ lima kœdji tshama œrœ ataa, vwaratœ endje ndœ kœdji anga o'o ga pa nœ ye. 20 Gbambanœ nene, endje lili lima kœru lɔsu endje tœ awa o'o asœke nene: «Uzu á tshe ɔ ga pa kaga asœ, œdœ agea, œ li adœke endje ve she dœ badja.» 21 E'rœ á endje sœ lima kœwu tœnœ za awa fœ endje, yé Moyize pa adœke: «Mœ sœ kœde gbaragbara dœ awa.»

22 Kashe e'e, 'e na ndoo

dœ kaga siyona dœ pe lœ ongbo nœ Ndjaba nœ soro, dœ Yerusaleme nœ tshalafœ, osho á aandjelu kutu dœ kutu sœ dœ angbɔtœ nœ angbo, 23 œdœ angbɔtœ nœ aeya agbolo á endje sú 'iri endje ɓa lafo, á Ndjaba ayi kœwa ngbanga nœ azu para, dœ pe ishiri azu á endje li. 24 'E na ga ndœ Yisu á tshe dœ uzu ugurutœ tafo ayo, á indji ye gɔrɔ ekperœ para yé á kpa sœ kœpa o'o kœropa indji Abele.

25 Ala 'e gbɔ adœke 'e vwavwaratœ 'e ndœ kœdji uzu á tshe sœ kœpa o'o fœ 'e nene! Gbambanœ nene, endje gbɔ lima djofele lɔkɔ á endje vwaratœ endje kœdji uzu á tshe sœ lima kœgbota tshelœ utu endje ɓa pa ɔshɔ. Endje á endje gbɔ djofelenœ ataa, á kœfutoœ azœ a? A gbɔ ndje djofele œdœ á kœvwaratœ azœ kœdji tsheneke á tshe sœ kœpa o'o fœ azœ ɓa lafo. 26 E'she á ɔshɔ sœ kœturu tœnœ ndœ tshama ye, ngɔngɔ asœke tshe sœ kœpa fœ azœ adœke: «Tœ ndɔngɔlɔnœ, mœ mbœrœ adœke kolœ ɔshɔ dá turu nene, kashe tshalafœ ndje.» 27 O'onœ á tshe kpa pa awa bale tœ ndɔngɔlɔnœ sœ kœmindœ nœ adœke œrœ kɔ á tshe mbœrœ lima ga pa tshapashɔ á sœ kœturu tœnœ œ yiwa, yé œneke á sœsœ kœturu tœnœ nene œ sœpe.

28 Mbœrœ tœnœ ataa, a gbɔ ogo neke á turu nene, a tepa ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba dœ ɔtshœnœ. Lœ awa nœ œtœnœ, a mbœrœ akwa fœ Ndjaba dœ mara á tshe

yindœ nœ, a dji she dœ pe kœkpa awa ye. ²⁹ Gbambancœ nene, Ndjaba nœ azœ kœdœ owo á ju œœ.

13

Mara kœmbœrœ œœ á ga tœ ala Ndjaba

¹ 'E sœpe kœyindœtœ 'e dœ anga 'e b̄ata aayazu. ² Œndœ kœza osho kœsœ fœ azu djedjerœ 'e nene. Gbambancœ nene, mangbancœ dá anga azu za lima osho kœsœ fœ aandjelu, kashe endje wuwusœ nœ ataa nene. ³ 'E gbe ndje dœ endjeneke á endje sœ lœ anda kánga b̄ata 'e dœ aayi kánga awa bale dœ endje kane. 'E gbe ndje dœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ œœ kanga fœ endje, mbœrœ e'e ndje, 'e sœ dœ œk̄o b̄ata endje.

⁴ Œ li adœke azu k̄o liscœ totœ, yé anga ayi totœ bale lolo dœ anga angbi uzu kpi nene. Gbambancœ nene, Ndjaba œ wa bala œgb̄o ngbanga ga tœ aayi angba budu œdœ ga tœ ayi totœ á tshe para angbi uzu.

⁵ Œ lili adœke kœyindœsho mbœrœ ngendja ndi œtsh̄o 'e nene; 'e za l̄osu 'e ga pa neke á 'e sœ dœ tœncœ mbœrœ Ndjaba dœ tœ ye pa adœke: «Mœ katœ zœ ti bala nene, œndœ zœ œ djerœ mœ bala nene.»

⁶ Mbœrœ tœncœ ataa, a li dœ l̄osu azœ djigi kœpa adœke:

«Gbozu kœdœ ayi kœti kane mœ,
mœ sœsœ dœ awa nœ œœ bale nene.

Œœœ gadœ dá uzu li kœmbœrœ tœ mœ a?»

⁷ 'E gbe dœ agbozu tshapa 'e á endje pa O'o ama Ndjaba fœ 'e kane. 'E gbe dœ mara á soro endje ka dœ tœncœ, yé œ mbœrœtœ 'e lindœ kœyindœrœ nœ endje.

⁸ Yisu Kristu yayapatœ ye nene, tshe sœ awa bale libi, kpesheke œdœ waa dœ waa.

⁹ 'E zazatœ 'e ti lœ djingili ndœ o'o nœ wala nœ angbi azu nene. Gbambancœ nene, œ li adœke œtsh̄o l̄osu nœ Ndjaba to gb̄ogb̄o fœ 'e, 'e zaza l̄osu 'e ga pa awa o'o tœ upu nœ kœziœ nene. Endjeneke á endje sœ kœza o'o nœ kœziœ ga tœ akwa, endje gb̄o tshangbancœ nene.

¹⁰ A sœ dœ ndaba á aayi akwa b̄a lœ gbanda tande lili kœko œneke á endje to dœ tokóró ga pancœ á kœzi nene.

¹¹ Gbambancœ nene, endje sho undu agea, á egerœ nganga Ndjaba œ na dœ indji ye ga tœ œyerœ osho mbœrœ kœyindœ kœdjerœndœ ekperœncœ, b̄a ushu tœ gbagba.

¹² Mbœrœ tœncœ ataa, Yisu, ndœ kœmbœrœ adœke azu wuta yerœ lœ indji ye dœ tœ ye, tshe wuta b̄a ushu tœ ongbo á tshu.

¹³ Ataa, a wuta lœ gbagba ndœ kœna kœgb̄otœ azœ dœ she, yé œ yindœ nœ adœke endje gu azœ dœ mara á endje gu lima she.

¹⁴ Gbambancœ nene, pa œsh̄o asœke, a sœsœ dœ ogo kpiri nene, kashe a sœ ndœ kœpara awa ogo neke á na bala.

¹⁵ Lœ awa nœ Yisu, a kœto makabo nœ kœdonga Ndjaba, tœncœ kœdœ itshi á a donga dœ

i'iri ye. ¹⁶ Ændœ koembœrœ
 ɔtshœrœ djedjerœ 'e nene,
 dœ pe koeti kane 'e lœ tœ 'e,
 mbœrœ mara tokóro ataa dá
 sœ kœga tœ ala Ndjaba.

¹⁷ 'E dji agbozu tshapa 'e yé
 œ zatœ 'e ga ati utshu endje.
 Gbambancœ nene, endje dœ
 tœ endje dá sœ kœgbœndœ
 ishiri 'e mbœrœ endje dá pa
 bala ndœ upuncœ fœ Ndjaba.
 Ataa, endje mbœrœ dœ
 yanga kashe dœ kœpulœema
 endje nene, ete nene 'e gbœ
 œrœ tshangbancœ nene.

¹⁸ 'E za avwala mbœrœ 'a.
 Gbambancœ nene, 'a yindœ
 nœ adœke 'a sœ dœ adja
 ɔtshœ gbetshelœ tœ lœsu 'a
 ndœ koembœrœ ɔtshœrœ ɔlœ
 dœ ɔlœ. ¹⁹ 'E mbœrœ œtœncœ,
 mœ sœ kœyœndœ nœ ɔlœ dœ
 ɔlœ adœke 'e za avwala tœ upu
 nœ mœ á Ndjaba kœza awa
 fœ mœ katsha ndœ kœkwa ga
 ndœ 'e.

Avwala

²⁰ Kaka Ndjaba nœ kœsœ
 gee, á tshe she lima Gbozu
 nœ azœ dœ Yisu á fa she tœ
 ayi kœgbœndœ apata, á tshe
 mbœrœ ayo nœ waa dœ waa
 dœ indji ye, ²¹ to gbœgbœ nœ
 koembœrœ ɔtshœrœ kœ á tshe
 yindœ nœ adœke 'e mbœrœ.
 Tshe mbœrœ fœ azœ œneke á
 ga tœ ala ye lœ awa nœ Yisu
 Kristu á mokœ sœ mbœrœ she
 lœ ngbugu dœ ngbugu. Ame!

Ndœngœlœ o'o œdœ abala

²² Alaya, mœ yœndœ nœ ga
 ndœ 'e adœke 'e ru lœsu 'e tœ
 kœyisœ o'o ama Ndjaba asœ!
 Mœ susu o'onœ ndjoro nene.
²³ 'E wusœ nœ adœke aya azœ
 dœ Timote wuta lœ kánga ye.

Ædœ tshe kœna ga mœ kat-
 sha, mœ na kœwu 'e awa bale
 dœ she zœ.

²⁴ 'E bala agbozu tshapa 'e
 para dœ pe ayerœ azu kœ. Ay-
 erœ azu tshelœ ogo Itali vwa
 abala fœ 'e.

²⁵ Kaka ɔtshœ lœsu nœ Nd-
 jaba sœ dœ 'e para.

Mbeti nœ Jake Tshatshu o'o

Asœke kœdœ mbeti á Jake sú. Anga azu gbe adœke Jakenœ asœ kœdœ lima aya Yisu. Mbeti nœ ye sœ kœmi upu fœ agbolo nœ Ndjaba para kãkã á endje kurutshelœtœ endje lœ ogo djezœ.

Jake sœ kœmi upu fœ ayindœ Yisu tœ òtshã endje ugurutœ endje œdœ ugu-
rutœ ayingba Yisu. Tshe pa adœke kœwusœtœ to 6a ndœ Ndjaba yé œ li adœke azu yœndœ nœ dœ kœyindœrœ kã. Œ li ndje adœke kœyindœrœ sœ kœmatœ ye dœ akwa, kashe œ kœsœsœ ata nene, œ tshu ye.

Ga panœ, tshe mi o'o tœ upu nœ oyo œdœ kœgbœrœ, kœli ga lœ o'o œdœ kœwu lœsu azu, kœke azu lœ angbœtœ, aayi kœgbœrœ á endje lœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ ayi akwa nœ endje, o'o tœ upu nœ kœru lœsu, kœshi gbi lœ avwala œdœ kœkotœ azœ mi anga azœ lœ ishiri.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1)
- Kœyindœrœ œdœ kœwusœtœ (1.2-18)
- Kœkate o'o ama Ndjaba œdœ kœmbœrœ œneke á o'o ama Ndjaba sœ kœpa tœnœ (1.19-27)
- A kukurutshelœ azu nene (2.1-13)

- Kœyindœrœ œdœ kœmbœrœ òtshœrœ (2.14-26)
- Kœwusœtœ œdœ kœpa o'o (3.1-18)
- Kœsœ dœ lœsu nœ œrœ tshapashã gaga nene (4.1-5.6)
- Ugu lœsu œdœ avwala (5.7-20)

Abala

¹ Abala nœ 'e dœ azu tshelœ mara ndjokpa dœ bisha nœ Ayuda, á 'e ndjòtshelœtœ 'e lœ ogo djezœ. Œmœ Jake, ayi akwa nœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e.

O'o tœ upu nœ kœru lœsu

² Aaya mœ, œdœ tshelœ ákã œgbã o'o kã kœsœ kœna ga tœ 'e, 'e sœ dœ yanga waa mbœrœ tœnœ. ³ Gbambanœ nene, 'e wusœ nœ adœke lãkã á 'e kœli ga lœ œgbã o'o, á kœyindœrœ nœ 'e kœsœpe sheko ga ndœ Yisu, œ mbœrœ adœke 'e shi gbi lœ nœ yé 'e yo nene. ⁴ Kashe œ li adœke kœshi gbi nœ 'e gerœ yeka á mara kœmbœrœtœ 'e kœsœ tœ òtshœnœ lœ œrœ kã, yekane anga œrœ bale kœroro 'e nene.

⁵ Œdœ anga uzu bale ugurutœ 'e kœgugu dœ kœwusœtœ nene, œ li adœke tshe yœndœ nœ 6a ndœ Ndjaba á tshe kœto fœ she. Gbambanœ nene, Ndjaba sœ dœ ayo waa lœ mara kœto dœ œrœ fœ azu para kãkã dœ òtshã lœsu œdœ dœ kœgbagbara osho nene. ⁶ Œ li adœke uzu e osho ndœ nœ dœ kœyindœrœ, kashe

dœ sharapu nene, mbœrœ ayi sharapu sœ ɓata loko á yugu œ iwwi na tœnœ tœ osho kɔ. ⁷ Uzu ataa gbegbe adœke œne œ gbɔ œrœ bale ɓa ndœ Gbozu nene. ⁸ Mbœrœ adœke gbetshelœ nœ ye sœsœ bale nene yé tshe kaka kpiri lœ awa nœ ye nene.

Ayi oyo dœ ayi kœgbœrœ

⁹ Kaka adœke gbolo nœ Ndjaba á tshe kœdœ ayi oyo donga tœ ye tœ œneke á Ndjaba œ ti she ga lafo, ¹⁰ yé tsheneke á sthe kœdœ ayi kœgbœrœ donga tœ ye tœ œneke á Ndjaba œ ku she ga ati asœmœ. Gbambanœ nene, œndœ ayi kœgbœrœ œ di nene mbœrœ tshe sœ ɓata aya ɔyɔ tshelœ kpagagasho. ¹¹ ɔlɔ œ tɔ vwege vwege, œ ɔrɔ ɔyɔnœ, ndakœnœ œ yo ga ati yé modonœ œ ka. Awa bale ɓata anga ɔlɔ bale ayi kœgbœrœ œ ndi bala lœ ama akwa nœ ye kɔ.

Ndjaba vwavwa uzu ndœ kœmbœrœ ekperœ nene

¹² Uzu á tshe wusœ kœru lœsu ye lœ ɔgbɔ o'o, œshe kœdœ uzu nœ yanga. Gbambanœ nene, manda kœma kœru lœsu nœ ye lœ ɔgbɔ o'o, Ndjaba œ za soro fœ she ɓata œrœ tshangba akwa á tshe gumasœ nœ tœ kœto fœ endjeneke á endje yindœ ye.

¹³ Ɖ kœsœ adœke lœsu uzu vwa she ndœ kœmbœrœ ekperœ, adja tshe papa adœke: «Ndjaba dá vwa mœ ndœ nœ» nene. Ndjaba gbegbe tœ kœmbœrœ ekperœ nene yé tshe vwa vwa ndje uzu ndœ ekperœ

nene. ¹⁴ Ogo nœ uzu dœ tœ ye dá mbœrœ adœke lœsu ye vwa she ga lœ ekperœ. ¹⁵ Manda kœgerœ ekpe ogonœ asœmœ, ekperœ œ wuta lœ nœ yé œ kœsœ adœke ekperœnœ gerœ yekane á kuzu œ wuta lœ nœ. ¹⁶ Ɖrœ bale fafara 'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa asœke nene. ¹⁷ ɔtshɔ œrœ kɔ á uzu œ gbɔ gbambanœ to ɓa lafo ɓa ndœ Ndjaba ayi kœmbœrœ ɔlɔ, yapu œdœ pe angerepe. Ɖa ndœ ye, tshe yayapatœ ye nene. Ɖa ndœ ye, aya ubu osho gugu nene. ¹⁸ Ndjaba yindœ nœ yeka á za soro fœ azœ dœ awa o'o ama ye á dœ adja o'o adœke azœ dœ azu utshunœ ugurutœ œrœ kɔ á tshe mbœrœ.

Kœdji o'o ama Ndjaba œdœ kœza ga tœ akwa

¹⁹ E'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e wusœ nœ kɔ tœ ɔtshœnœ adœke: Ɖ li adœke uzu dœ uzu vvara tœ kœdji o'o kashe tœ kœpa o'o katsha katsha dœ pe kœso ókó katsha katsha nene. ²⁰ Gbambanœ nene, uzu á tshe kœsœ dœ ókó, tshe lili tœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii tœ ala Ndjaba nene. ²¹ Atamœ, 'e katœ œrœ tshula dœ pe ndje kœmbœrœ ekperœ kɔ ti, yé œ yindœ o'o á Ndjaba za fœ 'e dœ ɔmɔ lœsu. Gbambanœ nene, o'onœ li tœ kœshe 'e.

²² Ɖ li adœke 'e za o'o ama Ndjaba ga tœ akwa, gbetshelœ nœ 'e vwavwa 'e kolœ ndœ kœdjidji nene. ²³ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœdji o'o ama Ndjaba, á kœzaza ga tœ akwa nene, tshe

sœ b̄ata uzu á tshe sœ kœwu tshatshu ye ̄ba la wushiri. ²⁴ Yé manda kœwu tshatshu ye, tshe gitœ ye yé œndœ tshatshu ye á tshe wu má ro she ye. ²⁵ Kashe œdœ uzu kœza awa akwa nœ Ndjaba á li tœ kœvwara uzu lœ kánga, á yindœ nœ dœ l̄osu bale, œdœ œendœncœ kœroro she nene á tshe kœsœ kœdji tœncœ á sœ kœza ga tœ akwa, uzunœ asœmœ œ sœ dœ yanga lœ œrœ nœ ye para k̄ak̄a.

²⁶ Œdœ anga uzu kœgbe adœke œne kœdœ ayi kœdonga Ndjaba, á kœwuwusœ kœgb̄ondœ ama ye nene, gbetshelœ nœ ye sœ tœ kœfara she gbambancœ. Kœdonga Ndjaba nœ ye sœ gbambancœ. ²⁷ Œrœ á Aba azœ dœ Ndjaba yindœ nœ adœke uzu mbœrœ tœ kœdonga œne dœ œtsh̄ancœ dœke: kœgbe dœ ayasuru dœ ayashe koya lœ oyo nœ endje, œdœ ndje pe kœgb̄ondœ undu ye lœ ekperœ tsha-pash̄ancœ asœke k̄a.

2

Adja 'e keke azu ndœ tshatshu endje nene

¹ Aaya mœ, œ kœsœ adœke 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe sœ lœ mok̄a, adja 'e keke azu ndœ kœwu tshatshu endje nene. ² 'E gbe dœ o'o asœke kane. Œdœ uzu bale kœverœ œrœ kane asœ dœ œrœ, á verœ œtsh̄o lœba á li ga tœ œsœ ngb̄otœ nœ 'e, á anga uzu neke á tshe kœdœ ayi oyo kœverœ agba lœba á li ndje dœ tœncœ,

³ œ kœsœ adœke 'e liscœ ayi kœverœ œtsh̄o lœbancœ, á pa fœ she adœke: «Œbœ á bœ sœ ke, sœ ga ati kpœke ga tœ œtsh̄o osho asœke», yé á kœpa fœ ayi oyonœ adœke: «Œbœ asœke, ka dœ ada zœ ̄ba e», too ndje «sœ ga ati, ga tœ œsh̄o ̄ba tœ osho á mœ ko ada mœ t̄o ga tœ nœ», ⁴ œneke á 'e mbœrœ asœmœ má adœke 'e sœ kœwu tshatshu azu, yé 'e wuta b̄ata azu kœwa o'o á endje wa ngbanga dœ ekpe gbetshelœ.

⁵ E'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e dji mœ kane. Ndjaba ke ayi oyo pa œsh̄o adœke endje sœ tœ ayi kœgb̄orœ lœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu yeka á endje kœli ga lœ ogo gbozu á Ndjaba pandœ nœ adœke, œne za fœ azu á endje yindœ œne. ⁶ Kashe e'e, 'e wuwu ayi oyo lœ ala 'e gbambancœ nene. Azu adœ dá sœ kœmbœrœ agb̄o œrœ dœ kumu 'e a? Adœ dá sœ kœna dœ 'e ga utshu ayi kœwa ngbanga a? Œ dœdœ ayi kœgb̄orœ nene a? ⁷ Œ dœdœ kolœ endje dá sœ kœndi œtsh̄o i'iri á Ndjaba za ga pa e'e nene a?

⁸ Adja 'e sœ kœmbœrœ dœ œtsh̄ancœ œdœ 'e kœsœ kœza awa akwa nœ Gbozu Ndjaba ga tœ akwa. Awa akwancœ á Buku nœ Ndjaba œ pa tœncœ adœke: «Yindœ yanga zœ b̄ata á bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.»

⁹ Kashe œ kœsœ adœke 'e ke azu mbœrœ kœwu tshatshu endje, 'e sœ kœmbœrœ ekperœ. Ataa, awa akwa nœ Ndjaba yisœ nœ adœke 'e te dœ o'o ye. ¹⁰ Yé uzu á tshe

kœza awa akwanœ djigi ga tœ akwa, á kœkatœ anganœ bale, tshe te dœ toenœ para kókœ ye. ¹¹ Gbambanœ nene, uzu á tshe pa adœke: «Adja papara awo uzu too akœ uzu nene», pa ndje adœke: «Adja bœ wowo uzu nene.» Æ kœsœ adœke bœ papara awo uzu too akœ uzu nene, kashe bœ kœwo uzu, bœ te dœ awa akwa nœ Ndjaba para kókœ.

¹² 'E pa o'o, 'e mbœœtœ 'e b̄ata azu á Ndjaba œ wa ngbanga pa endje liaka awa akwanœ á vvara azœ lœ ekperœ. ¹³ Gbambanœ nene, Ndjaba œ wu oyo nene œ kœsœ adœke tshe wa ngbanga pa uzu á tshe wuwu ndje oyo azu nene. Kashe kœwu oyo azu ropa kœwa ngbanga ye.

Kœyindœœ œdœ otshœ akwa

¹⁴ Aaya mœ, œ kœsœ adœke anga uzu pa adœke œne sœ dœ kœyindœœ ga ndœ Ndjaba, á tshe kœmbœmbœœ otshœ akwa nene, ádá kœyindœœ nœ ye sœ zœ dœmœ a? Yé kœyindœœnœ asœmœ œ she má she kotoo? ¹⁵ Æ kœsœ adœke anga aya 'e too yingœ 'e, á tshe kœgugu dœ lœba kœverœ ga tœ ye nene, too ndje dœ rœgo kœzi œb dœ œb nene, ¹⁶ á anga uzu bale ugurutœ e'e kœpa fœ endje adœke: «'E verœ lœba izi yé œ gu yé œ zi œœ dœ otshœnœ», kashe 'e toto œœ á endje gbe dœ toenœ fœ endje nene, ataa ádá o'onœ á 'e pa sœ zœ dœmœ a? ¹⁷ Æ sœ ndje awa

bale mbœœ kœyindœœ ga ndœ Ndjaba. Gbambanœ nene, œ kœsœ adœke uzu sœ dœ kœyindœœ, kashe tshe kœmbœmbœœ otshœ akwa nene, kœyindœœ nœ ye tshu ye.

¹⁸ Kashe œ kœsœ adœke anga uzu pa adœke: «Ébœ á bœ sœ ke, sœ dœ kœyindœœ, yé mœ mbœœ akwa», mœ gi fœ she adœke: «Ma fœ mœ mara á uzu li kœsœ dœ kœyindœœ ga ndœ Ndjaba á kœgugu dœ akwa nene, ataa lœ awa akwa nœ mœ, mœ ma mara á mœ sœ dœ kœyindœœ ga ndœ Ndjaba fœ bœ.» ¹⁹ Bœ wusœ nœ adœke Ndjaba sœ tshebabale? Tœ otshœnœ. Kashe ekpe ishiri wu ndje sœ nœ atamœ, yé endje de gbara gbara dœ awa.

²⁰ Bœ gugu dœ kœwusœœ nene. Bœ yindœ nœ adœke mœ ma fœ bœ adœke kœyindœœ á gugu dœ akwa nene sœ gbambanœ a? ²¹ Ata azœ dœ Abrayamo wuta lima otshœ uzu tœ ala Ndjaba mbœœ kœmbœœ otshœ akwa, á mbœœ adœke tshe yi lima ndœ kœza gbolo nœ ye Isaka tœ tokóró fœ Ndjaba. ²² Wusœ nœ adœke kœyindœœ œdœ akwa nœ ye na lima awa bale: kœyindœœ nœ ye wuta dœ otshœnœ mbœœ akwa á tshe mbœœ. ²³ O'onœ mbœœœtœ ye b̄ata á Buku nœ Ndjaba pa adœke: «Abrayamo yindœ o'o ama Ndjaba yé mbœœ toenœ ataa, Ndjaba wu she tœ uzu á tshe sœ ndjii.» Mbœœ toenœ atamœ, Ndjaba e she adœke yanga

œne. ²⁴ 'E wusœ nœ adœke, uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba mbœrœ koembœrœ otsho akwa, kashe œ sœsœ kolœ mbœrœ koeyindœrœ bale nene.

²⁵ E sœ ndje awa bale tœ upu nœ Rahabe yashe gu ga ati 6a lœ Yeriko. E doédœ mbœrœ akwa nœ ye dá tshe wuta lima uzu ndjii tœ ala Ndjaba na a? Tshe za lima osho kœsœ fœ ayi avwa nœ Ayuda, á ko endje kpa wuta tœncœ dœ angbi awa. ²⁶ Bata uzu kœwuwu nene, tshe tshu ye, awa bale œdœ koeyindœrœ nœ uzu kœvwavwa she ndœ koembœrœ akwa nene, koeyindœrœ nœ tshu ndje ye.

3

Kœgbândœ tima azœ

¹ Aaya mœ, adja azu ndjoro ugurutœ e'e yiyindœ nœ adœke œne te aayi kœyisœrœ nene. Gbambancœ nene, Ndjaba œ wa bala ogbœ ngbanga pa azœ dœ ayi kœyisœrœ, kœropa œncœ udu anga azu. ² Azœ kœ, a sœ kœyo tœncœ olo dœ olo. E kœsœ adœke uzu mbœrœ ekperœ lœ o'o á tshe pa nene, uzuncœ ascœmœ kœdœ otsho uzu tako. Tshe li ndje kœsœ tœ gbozu tshapa undu ye kœ.

³ A ko yarakowo ga lœ ama ambarata adœke endje dji azœ, yé a yoro endje adœke endje na tœ awa á a yindœ nœ. ⁴ 'E gbe ndje dœ masuwa: œ sœ tœ egerœncœ gbaa, œdœ ndje ndavuru yugu scœmœ á vwi masuwancœ gbaa, ayi kœgbota tœncœ œ turu

kolœ tœ aya yindancœ teasho yekane á fa masuwancœ ngoro ngoro ngoro ga tœ osho á tshe gbe kœfa ga tœ nœ. ⁵ Awa bale dœ tima azœ: œtœncœ kœdœ aya œrœ teasho lœ undu uzu, yé œ sœ koembœrœ ko ogboro œrœ.

'E gbe dœ aya owo teasho á tetœ egerœ gusu, yé gusunœ œ ju kpa. ⁶ Tima kœdœ œrœ kote uzu á sœ bata owo. E tœncœ kœdœ anda ekperœ. E ndi undu azœ dœ uburu yé œ tshi bata owo lifelo. E ju uzu kœto 6a tœ kœzu she œrrr kpa ga tœ kuzu ye.

⁷ Uzu kœ mbœrœ adœke œne dœ gbozu tshapa mara agea kœ, agea gusu dœ pe ayanu, dœ agea á endje oro tœ osho, dœ ageatshalangu, yé endje dji she. ⁸ Kashe uzu bale lili tœ kœsœ tœ gbozu tshapa tima ye nene. Tœncœ kœdœ ekperœ á uzu lili kœtœpa nœ pa osho nene, œ suusu dœ ekpe oro tœ kœwo azu.

⁹ A donga Gbozu á tshe dœ Aba azœ dœ tima azœ, yé œ darandœ azu, á Ndjaba mbœrœ endje bata ishiri ye dœ tœ ye, kolœ dœ tima bale ascœmœ. ¹⁰ Otsho o'o kœdonga dœ Ndjaba ndje dœ ekpe o'o kœdarandœ azu wuta kœ kolœ ama azœ. Aaya mœ, œ lili adœke œrœ atake mbœrœtœ ye nene. ¹¹ Adja otsho ungu dœ ekpe ungu wuta 6a lima lœ ogoro bale a? ¹² Aaya mœ, oro fige zu ele olive yeka œdœ oro vinu á zu ele fige ma? Awa bale ungu kœendjoondjo wuwuta lœ ogoro bale dœ ungu ingbiri nene.

Kœwusœtœ á to ƒa ndœ Ndjaba

¹³ Œde ugurutœ 'e kœ kœdœ uzu kœwusœtœ œdœ kœwusœrœ a? Kaka tshe yisœ nœ lœ awa kœmatœ ye tœ uzu nœ œtshœ œtshœ yé œ mbœrœ akwa nœ ye para kœkœ dœ œmœ lœsu œdœ pe kœwusœrœ. ¹⁴ Kashe, 'e kœsœ dœ gbetshelœ kœropa anga 'e, á lœsu 'e kœsu dœ ekpe úkú, adja 'e koko ombœ ga tœ 'e nene yé œ pa wala dœ 'iri adja o'o nene. ¹⁵ Mara kœwusœtœncœ asœke toto ƒa ndœ Ndjaba nene, œ dœ kœwusœtœ tshapashœ nœ asœke, kœwusœtœ nœ azu, kœwusœtœ á to lœ ekpe ishiri. ¹⁶ Gbambancœ nene, úkú œdœ pe kœko ombœ ga tœ azu dá sœ kœzu djingili œdœ pe ala ekperœ kœ. ¹⁷ Kashe uzu á tshe sœ dœ kœwusœtœ á to ƒa ndœ Ndjaba, tshe kœdœ uzu nœ œyerœ lœsu, tshe bœbœrœtœ ye nene, tshe sœ dœ œtshœ lœsu, œ sœ ndje dœ lœsu nœ kœdji azu, tshe dœ uzu nœ kœwu oyo angancœ. Tshe kœdœ uzu nœ kœmbœrœ œtshœ akwa, uzu nœ kœwu tshatshu azu nene yé tshe dœdœ wulapatshœ nene. ¹⁸ Azu neke á ndje yindœ kœsœ gee, endje lœ ƒata azu kœdjo kindi á endje gi kœsœ gee dji kpata indiri endje yé ngwarœ á endje rœ kœdœ soro á sœ ndjii.

4

Kœyindœ tshapashœ kœdœ kœyiangba Ndjaba

¹ Œbœrœ œdœ pe koshe ugurutœ 'e to kpœta a?

Asœmœ kœ to lœ ogo nœ e'e dœ tœ 'e á sœ kœdutœ endje lœ gbetshelœ nœ 'e asœmœ nene a? ² 'E sœ dœ ogo kœgbœ œrœ kashe 'e gbœ nene yé 'e wuta ayi kœwo azu. 'E sœ dœ úkú mbœrœ œrœ ndjoro yé ƒata á 'e sœsœ kœgbœ œrœncœ nene, 'e fa ga lœ koshe. 'E gbœgbœ œrœ á 'e sœ kœpara nene mbœrœ á 'e ee osho ndœ nœ ga ndœ Ndjaba nene. ³ Œ kœsœ adœke 'e e osho ndœ nœ ga ndœ Ndjaba, 'e gbœ nene mbœrœ á 'e sœ kœ'e osho nœ dœ ekpe gbetshelœ; gbambancœ nene, 'e e osho ndœ œrœ kœ mbœrœ ogo undu 'e dœ tœ 'e. ⁴ 'E sœ kœfara Ndjaba, 'e fatœ 'e ƒata ayashe angba. 'E wuwusœ nœ nene adœke kœyindœ tshapashœ nœ asœke kœdœ kœyiangba Ndjaba a? Uzu á tshe kœyindœ tshapashœ asœke, tshe wuta ngbewo ayingba Ndjaba. ⁵ Buku nœ Ndjaba pa adœke: «Ndjaba sœ dœ úkú waa mbœrœ ishiri á tshe za ga lœ azœ.» 'E gbe adœke o'onœ asœmœ wuta gbambancœ a? ⁶ Kashe Ndjaba sœ dœ œtshœ lœsu ga ndœ azœ kœropa nœ, gbambancœ nene Buku nœ ye pa adœke:
«Ndjaba vwaratœ ye tœ ayengœ egerœ kumu, kashe tshe sœ dœ œtshœ lœsu ga ndœ endjeneke á endje zatœ endje ga ati.»

⁷ Atamœ, 'e zatœ 'e ga tœ o'o ama Ndjaba, œ vwaratœ 'e tœ Satana á tshe kœgitœ ye tœ 'e lœ ingirincœ. ⁸ 'E gitœ 'e ndœ dœ Ndjaba yeka

á tshe kœgítœ ye ndje ndœ 'e. E'e dœ azu kœmbœrœ ekperœ, 'e yapa ɔtshɔ 'e. E'e á 'e sœ dœ lɔsu bisha bisha, 'e mbœrœ adœke 'e wuta dœ lɔsu bale. ⁹ 'E yindœ nœ adœke 'e dœ azu oyo, 'e ki. 'E katœ kœmɔtœ 'e yé œ ki dœ ngola. 'E katœ kœsœ dœ yanga kashe 'e sœ dœ oyo. ¹⁰ 'E zatœ 'e ga ati utshu Gbozu yeka á tshe kœti 'e ga lafo.

Wawa ngbanga pa yanga zœ nene

¹¹ Aaya, 'e papa ekpe o'o goro œsœ anga 'e nene. Uzu tsheneke á tshe kœpa ekpe o'o goro œsœ yanganœ too ndje á kœwa ngbanga pa yanganœ, œ sœ bata tshe pa ekpe o'o ga tœ awa akwa nœ Ndjaba too ndje tshe wa ngbanga pa nœ. (Edœ 6œ kœwa ngbanga pa awa akwa, 6œ kœdœ ayi kœwa ngbanga pa nœ kashe 6œ dœdœ ayi kœza ga tœ akwa nene. ¹² Gbambanœ nene, Ndjaba bale dá dœ ayi kœza awa akwa dœ pe ayi kœwa ngbanga, œshe dá li kœshe azu too kœwo endje. Kashe œbœ kœdœ dé yekane á kœwa ngbanga pa yanga zœ a?

'E katœ kœdonga tœ 'e dœ tœ 'e

¹³ 'E dji mœ dœ ɔtshɔnœ, e'e dœ azu á 'e pa adœke: «Kpœsheke too 6a mbatsha 'a na 6a lakpi asœke, 'a lo 6a zœ ngbugu bale, 'a ka œrœ nœ 'a yé 'a gbɔ ngendja.» ¹⁴ Andaa 'e wuwusœ œrœ neke á wuta ga tœ e'e 6a mbatsha nene. 'E sœ bata

ngawo á da yé œndœncœ œ di nene yeka á yiwa. ¹⁵ 'E li má kœpa adœke: «(E kœsœ adœke Gbozu yindœ nœ, á 'a kœsœpe dœ soro, 'a mbœrœ œrœ neke, too ndje œneke asœke.» ¹⁶ Kashe ngɔngɔ asœ, 'e sœ kœdonga tœ 'e tœ œrœ á 'e gbe tœ kœmbœrœ tœncœ. Kœdongatœsho kɔ nœ mara asœke sœ tœ ekpenœ. ¹⁷ Atamœ, uzu á tshe wusœ kœmbœrœ ɔtshœrœ á yiyindœ kœmbœrœ tœncœ nene, sœ kœmbœrœ ekperœ.

5

O'o tœ upu nœ aayi kœgbœrœ

¹ 'E dji mœ dœ ɔtshɔnœ, e'e dœ ayi kœgbœrœ: ngɔngɔ asœ 'e ki, 'e sa rawa mbœrœ oyo á sœ kœkate 'e! ² (Erœ nœ 'e á 'e gbɔ fu yé akɔkɔ zi lœba nœ 'e ye. ³ Orœ nœ 'e dœ pe kowo nœ 'e ko ngbandji. Ngbandjinœ má fœ 'e adœke 'e ndo tœ kœsho 'e dœ owo. 'E ngbɔba kœgbœrœ ndjoro mbœrœ e'e dœ tœ 'e, andaa kœka tshapashɔnœ asœke ndo ye. ⁴ 'E wu œrœ tshangba akwa kindi á ayi akwa nœ e'e mbœrœ fœ 'e á 'e vwaratœ 'e kœko fœ endje. (E sœsœ ndjii nene! 'E dji mara á endje sœ kœki tœncœ yé Gbozu á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ dji iki endje. ⁵ 'E gbɔ œrœ waa lœ soro 'e pa ɔshɔ yé 'e mbœrœ œneke á lɔsu 'e yindœ nœ. 'E wuta bata ayarœ ojoro á endje gbɔndœ endje tœ kœwo endje. ⁶ 'E wa œgbɔ ngbanga pa azu, 'e

wo endjeneke á endje sœ nd-
jii tœ ala Ndjaba yé endje
vwavwaratœ endje nene.

Kœru lœsu

⁷ Atamœ aaya, 'e sœ dœ
kœru lœsu œrrr ga tœ kœkwa
Gbozu Yisu. 'E gbe dœ kœru
lœsu nœ ayi kœdjo kindi:
manda kœni ali yavuru, tshe
tœrœ kindi nœ ye. Tshe kate
anga yavuru œrrr ga tœ anga
osho mbœrœ kœzi ngwarœ
kindi nœ ye. ⁸ E'e ndje awa
bale, œ li adœke 'e sœ dœ
kœru lœsu, œ shi gbi tœ lœsu 'e;
gbambancœ nene, lœkœ kœkwa
Gbozu ndo ye. ⁹ Aaya, 'e
pupulœma 'e ugurutœ 'e tœ
upu nœ anga 'e nene mbœrœ
á endje kœwawa ngbanga pa
'e nene. 'E wu: ayi kœwa
ngbanga ka lœ talamanda.
¹⁰ Aaya, 'e mbœrœ mara œrœ
nœ aayi kœgbara o'o á endje
sœ lima kœpa o'o dœ 'i'iri
Gbozu: mara á endje sœ liya
kœru lœsu endje lœ œgbœ o'o á
sœ lima kœna ga ndœ endje.
¹¹ 'E wu: a e endje azu yanga
mbœrœ kœru lœsu nœ endje.
'E dji o'o tœ upu kœshi gbi nœ
Yobo yé 'e wu œneke á Gbozu
mbœrœ fœ she manda nœ;
gbambancœ nene, Gbozu sœ
lima dœ ugu lœsu œdœ pe lœsu
nœ kœwu oyo.

¹² Kœropa nœ kœ, aaya mœ,
adja 'e wawa igi 'e ndje dœ 'i'iri
Ndjaba nene, too dœ 'i'iri uzu
nene, too ndje dœ 'i'iri anga
œrœ bale nene. Kaka adœke
'e le («E» œ kœsœ adœke 'e
yindœ o'onœ. Á 'e kœle «œœ»
œ sœ adœke 'e vwaratœ 'e tœ
o'onœ mbœrœ adœke 'e tete
dœ o'o utshu Ndjaba nene.

Kœki fœ Ndjaba

¹³ E kœsœ adœke anga uzu
bale ugurutœ 'e sœ kœwu
oyo, tshe ki ga ndœ Ndjaba. Á
œ kœsœ adœke tshe kœsœ dœ
yanga, tshe donga Ndjaba.
¹⁴ E kœsœ adœke anga uzu
bale ugurutœ 'e sœ dœ kœba,
tshe e agbozu Ikrizia, yé
endje ki fœ Ndjaba tœ ye
manda kœta kada ga tœ ye
dœ 'i'iri Gbozu. ¹⁵ Kœki fœ
Ndjaba dœ kœyindœrœ œ she
uzu lœ kœba. Gbozu kpa to
gbœgbœ fœ she œ iwwi she ga
lafo yé œdœ tshe kœmbœrœ
ekperœ, Ndjaba œ djœrœndœ
nœ. ¹⁶ Atamœ, œ li adœke
'e pandœ ekperœ nœ 'e uzu
dœ uzu fœ yanga nœ, 'e
ki fœ Ndjaba uzu dœ uzu
mbœrœ yanga nœ yekane á
'e kœshe. Gbambancœ nene,
ákpálá iki nœ uzu á tshe sœ
ndjii fœ Ndjaba li kœmbœrœ
egerœ akwa. ¹⁷ Eliya kœdœ
lima uzu gata azœ. Tshe ki
fœ Ndjaba dœ lœsu ye bale
adœke, yavuru nini nene, yé
œ mbœrœ ngbugu votœ dœ
yapu mindu dœ amancœ bale,
yavuru nini pa œshœ nene.
¹⁸ Manda nœ, tshe kpa ki fœ
Ndjaba, ngbewo yavuru ni,
yé ele œyœ ko pa œshœ.

¹⁹ Aaya, œdœ uzu bale ugu-
rutœ 'e kœdji awa, yé anga
uzu kœgi she ga tœ awa, ²⁰ 'e
wusœ nœ adœke uzuncœ á
tshe gi ayi kœmbœrœ ekperœ
lœ ekpe awa, she ayanœ yé
Ndjaba œ djœrœndœ ukpulu
ekperœ nœ ye á tshe mbœrœ
ascœmœ.

Ali mbeti nõe Petro Tshatshu o'o

Asøeke køedøe ali mbeti á Petro sú føe ayindøe Yisu á endje ndjõtsheløetøe endje á wuta agene 6a læ ogo Po, Galate, Kapadose, Azi, øedøe pe Bitini. Løkø á Yisu søe lima pa øshø, Petro na lima ana awa bale døe she yé døe løkø á tshe ka ndje lima tøe tshapashø ti, Petro køedøe lima ayi avwa nõe Yisu ga ndøe Ayuda.

Azu mbøerøe lima øerøe kanga føe ayindøe Yisunøe waa mbøerøe á endje søe lima døe køeyindøerøe ga ndøe Gbozu Yisu Kristu. Ádánøe á Petro sú mbetinøe tøe køepa føe endje adøeke endje shi gbi læ køeyindøerøe, endje døédøe ali azu køewu øerøe kanganøe asøemøe nene. Tshe pa føe endje adøeke Yisunøe á endje yindøe ye asøemøe, øeshe dá døe ali uzu á endje mbøerøe kanga føe she øerrr ga tøe køewo she. E li adøeke 'e søe døe ugu løsu 6ata she læ køewu øerøe kanga. Tshe kpa pa føe endje adøeke, endje gbø bala kpoto mokø 6ata øerøe tshangba køeru løsu nõe endje.

Mbetinøe kurutsheløetøe ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Køeshi gbi læ gbetsheløe (1.3-12)
- Eyerøe soro (1.13-2.17)
- Yisu wu øerøe kanga (2.18-25)
- Ayindøe Yisu øedøe øerøe kanga (3.1-4.19)

- Mara á li døe agbozu tshapa ayindøe Yisu køembøerøetøe endje (5.1-11)

- Ndøngøb o'o (5.12-14)

Abala

¹ Eømøe Petro, ayi avwa nõe Yisu Kristu, møe søe køesu mbetinøe asøeke føe 'e døe azu á Ndjaba ke 'e, á 'e ndjõtsheløetøe 'e á wuta agene 6a læ ogo Po, Galate, Kapadose, Azi, øedøe pe Bitini.

² Ndjaba Aba wu 6a lima søe 'e katshatsha utshunøe, yé á ke 'e adøeke 'e døe azu nõe ye. Tshe mbøerøe adøeke 'e wuta ayerøe azu læ awa nõe Ishiri nõe ye, adøeke 'e dji o'o ama Yisu Kristu yekane á tshe køedjutø ekperøe nõe 'e døe indji ye.

Kaka Ndjaba yisøe øtshø løsu øedøe køesøe gee nõe ye føe 'e tø pa nõe kpuru.

A donga Ndjaba mbøerøe tafo soro á tshe za føe azøe læ Yisu Kristu

³ A donga Ndjaba á tshe døe Aba Gbozu nõe azøe døe Yisu Kristu; gbambanøe nene, tshe søe døe oyo waa ga ndøe azøe. Mbøerøe tønøe ataa, tshe za tafo soro føe azøe læ awa nõe Yisu Kristu á tshe shé she ugurutøe akuzu. Ndjaba mbøerøe ataa mbøerøe a køeko løsu azøe ga tøe soronøe á a gbø asøemøe, ⁴ a søe døe øtshøerøe á Ndjaba gumasøe nõe kate azøe 6a lafo. E tønøe køedøe øerøe á yiwa nene, øe za ngbandji nene yé øe gba ndje nene. ⁵ Ndjaba øe gbøndøe 'e døe gbøgbø nõe ye mbøerøe køeyindøerøe nõe 'e ga ndøe ye

œrrr adœke 'e gbɔ kœshe á ndo
tœ kœmatœ ye dœ lɔkɔ kœka
tshapashɔ.

6 Mbœrœ tœnœ ataa, 'e
sœ dœ yanga, œdœ œ kœsœ
adœke ngɔngɔ asœke 'e wu
oyo tœ tshelœ aka ɔgbɔ
œrœ kɔ á wuta ga tœ 'e.

7 Œ li adœke endje yamba
kœyindœrœ nœ 'e ɓata endje
yamba ɔrœ dœ owo. Andaa
kœyindœrœ nœ 'e ropa ɔrœ
ye; gbambanœ nene, ɔrœ
kœdœ œrœ á œndœnœ œ
di nene. Œdœ 'e kœetepa
kœyindœrœ nœ 'e kperœ,
adja Ndjaba œ donga 'e, œ
za mokɔ dœ kœlisoetœ fœ 'e
dœ lɔkɔ á Yisu œ kwatœ ye.

8 Œshe á 'e wuwu she dœ ala
'e nene kashe 'e yindœ ye,
'e wuwu she nene kashe 'e
sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ
ye. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ
dœ egerœ yanga nœ mokɔ, á
uzu œ li kœpandœ maranœ
kɔ nene. 9 Gbambanœ nene,
Ndjaba œ za kœshe fœ 'e ɓata
œrœ tshamanda kœyindœrœ
nœ 'e.

10 Aayi kœgbara o'o nœ
Ndjaba pa lima o'o tœ upu
nœ kœshenœ yé endje gbara
o'o tœ upu nœ ɔtshɔ lœsu nœ
Ndjaba ga ndœ 'e asœmœ.

11 Gbambanœ nene, Ishiri nœ
Kristu sœ lima pa endje yé
œ gbara lima o'o fœ endje
tœ upu nœ œrœ kanga á
Kristu œ wu, œdœ ndje mokɔ
á tshe gbɔ manda nœ. Aayi
kœgbara o'onœ para lima awa
kɔ adœke œne wusœ lɔkɔnœ
œdœ pe mara á œrœnœ
asœmœ œ mbœrœtœ endje.

12 Yé Ndjaba yi lima sœ nœ fœ
aayi kœgbara o'o adœke, endje
gbara lima o'onœ asœmœ
tœ upu nœ endje dœ tœ
endje nene kashe tœ upu
nœ 'e dá aayi kœgbara o'onœ
gbara lima o'o á ngɔngɔ asœ
aayi kœyisœ ɔtshɔ O'o nœ
Yisu Kristu na dœ tœnœ fœ
'e. Endje yi lima sœ nœ lœ
awa nœ ɔtshɔ Ishiri á Ndjaba
vwa lima she kœto ɓa lafo,
yé ngɔngɔ asœke aandjelu
sœ ndje dœ yanga mbœrœ
kœwusœ nœ.

*Mara kœmbœrœtœ uzu á
za yanga fœ Ndjaba*

13 Mbœrœ tœnœ ataa,
'e guma gbetshelœ nœ 'e
mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ
Ndjaba. 'E dœ agbozu tshapa
undu 'e dœ tœ 'e yé 'e ko
lœsu 'e kɔ ga pa ɔtshœ* á
'e gbɔ dœ lɔkɔ á Yisu Kristu
œ kwatœ ye. 14 Bata e'e
kœdœ agbolo kœdji o'o ama
Aba 'e, 'e zaza lœsu 'e ga pa
œrœ nœ anga 'e nene ɓata
á sœ lima utshunœ adœke
'e wusœ œrœ. 15 Kashe ɓata
tsheneke á tshe e 'e, œshe
kœdœ Œyerœ Ndjaba, œ li
adœke e'e, 'e sœ ndje yerœ lœ
mara kœmbœrœtœ nœ 'e kɔ.

16 Mbœrœ tœnœ dá endje sú
ala Buku nœ Ndjaba adœke:
«'E sœ yerœ gbambanœ nene,
mœ sœ yerœ.»

17 Yé œdœ 'e kœsœ kœ'e
Ndjaba adœke Aba lɔkɔ á 'e
kœsœ kœza avwala nœ 'e fœ
she, œ li adœke 'e kpa awa
ye lœ olo kœsœ nœ 'e pa ɔshɔ
mbœrœ tshe wuwu tshatshu
uzu nene, kashe tshe wa

* 1.13 1.13 ɔtshœrœnœ asœ kœdœ œneke á azu œ gbɔ ɓata ndangba ɔtshɔ lœsu nœ
Ndjaba dœ lɔkɔ kœkwa Yisu Kristu

o'o nœ uzu dœ uzu koeli dœ akwa nœ ye. ¹⁸ 'E wusœ nœ adœke mara kœmbœrœtœ 'e utshunœ á 'e gbɔ lima manda aata 'e gaga nene. Ndjaba she 'e lœ nœ kɔ, tshe sheshe 'e dœ œrœ á ndi b̄ata ngendja too ɔrœ nene. ¹⁹ Kashe tshe she 'e dœ indji Kristu á amanœ gbɔ waa. Tshe sœ b̄ata aya pata á anga œrœ kote ye ndindi bale nene, á œndœ uburu teasho gugu tœ ye nene. ²⁰ Ndjaba ke lima she utshunœ adœke tshe mbœrœ tshapashɔ, yeka á mbœrœ adœke tshe na dœ ndɔngɔlɔ oshonœ asœke tœ upu nœ 'e. ²¹ Lœ awa nœ ye, 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba á tshe shé she lœ kuzu, yé á za mokɔ fœ she dœ mara adœke kœyindœrœ nœ 'e œdœ pe l̄su 'e sœ ga pa Ndjaba.

²² 'E wuta yerœ mbœrœ á 'e tetœ kœza adja o'o ga tœ akwa. (Etœnœ dá sœ kœvwa 'e adœke 'e sœ dœ adja kœyindœsho, ataa 'e kakatœ nœ nene, 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e dœ l̄su 'e djigi. ²³ Gbambanœ nene, Ndjaba zu 'e tœ bishanœ lœ awa nœ o'o ama ye á dœ soro, á sœpe ungu dœ ungu. Kashe œ sœsœ lœ awa nœ uzu á tshe tshu nene. ²⁴ Endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Azu para kɔkɔ sœ b̄ata a'eara
 ɔyɔ,
 mokɔ nœ endje sœ b̄ata ndɔkɔ
 a'eara ɔyɔ:
 a'eara ɔyɔ œ ɔrɔ yé ndɔkɔnœ
 œ yo.

²⁵ Kashe o'o ama Gbozu Ndjaba œ sœpe waa dœ waa.»

Andaa o'onœ ascœmœ, œtœnœ kœdœ ɔtshɔ O'onœ á endje yisœ nœ fœ 'e.

2

¹ Mbœrœ tœ nœ ataa, 'e katœ ekperœ kɔ, dœ kœfara osho kɔ œdœ úkú, dœ mara wulapatshɔ kɔ, dœ egerœ ogo kœgbɔ œrœ, dœ ndje kœpa ekpe o'o ga tœ uzu kɔ ti ye. ² Kashe 'e sœ b̄ata awaya. Endje sœ kolœ dœ ogo kœa ɔngɔ ayi endje, ɔngɔnœ á li adœke 'e para kœdœ adja o'o yekane á 'e kœgerœ á kœgbɔ kœshe. ³ Gbambanœ nene, œ sœ b̄ata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «'E wusœ nœ dœ tœ 'e adœke adja Gbozu sœ dœ ɔtshɔnœ.»

Badja soro mbœrœ anda nœ Ndjaba

⁴ 'E na ga ndœ ye, œshe kœdœ badja soronœ á azu za lima vw'i'i kashe Ndjaba ke lima, yé œ wu adœke amanœ gbɔ waa. ⁵ E'e ndje atamœ, 'e wuta b̄ata badja soro á Ndjaba sœ kœmbœrœ tœnœ dœ anda á Ishiri nœ ye sœ lœ nœ. Tshe fa 'e tœ ayerœ anganga Ndjaba, mbœrœ á 'e kœko tokóró nœ Ishiri neke á za yanga fœ she lœ awa nœ Yisu Kristu. ⁶ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«'E wu, mœ ke anga badja
 á anda œ shi mbœrœ
 tœnœ, á amanœ gbɔ
 waa
 á za tɔ ba lakpi Siyona
 mbœrœ kœmɔ anda nœ mœ
 ga pa nœ.
 Uzu kɔ á tshe za l̄su ye ga pa
 nœ,

tshe gbɔ tshula bale nene.»

⁷ Mbœrœ 'e á 'e yindœ ye asœmœ, tshe sœ b̄ata badja á amanœ gbɔ waa; kashe mbœrœ azu á endje yiyindœ ye nene, ádá badjanœ asœmœ gugu nene. Endje su ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Badjanœ á aayi kœmɔ anda vwaratœ endje tœnœ wuta badja á anda œ shi mbœrœ tœnœ.»

⁸ Endje kpa su ndje adœke:

«Badjanœ asœmœ, azu œ ko ada endje tɔ tœnœ, yé œ ko endje vesho.»

Endje sœ kœko ada endje tɔ tœnœ mbœrœ á endje sœsœ kœyindœ kœdji o'o ama Ndjaba nene. Ataa œrœ á yi lima ndœ kœmbœrœtœ ye fœ endje asœmœ, dá na asœmœ.

⁹ Kashe e'e, 'e kœdœ azu tshelœ mara á Ndjaba ke. E'e kœdœ anganga nœ Gbozu. E'e kœdœ ayerœ azu nœ Ndjaba, á tshe ke 'e adœke 'e gbara ɔtshœrœ á tshe mbœrœ fœ azu. Œshe dá gbota 'e lœ ubu osho mbœrœ kœko 'e ga lœ mokɔ nœ ye á ropa nœ ye. ¹⁰ Utshunœ, 'e doédœ lima azu nœ Ndjaba nene; kashe ngɔngɔnœ asœ, 'e wuta azu nœ ye. Utshunœ, Ndjaba wuwu lima oyo 'e nene; kashe ngɔngɔ asœ, tshe wu oyo 'e ye.

E'e kœdœ akanga nœ Ndjaba

¹¹ Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e sœ b̄ata azu á endje sœ kœroro tœnœ, azu á endje dœ agene pa ɔshɔ. Atamœ, mœ sœ kœmi upu fœ 'e adœke: 'e vwaratœ 'e

tœ ekpe gbetshelœ nœ ɔkɔ á sœ kœnga koshe dœ ishiri 'e. ¹² 'E mbœrœtœ 'e dœ ɔtshœnœ ugurutœ ayingba Yisu. Ataa œdœ endje kœpa adœke e'e kœdœ azu kœmbœrœ ngbindirœ gbaa, endje wu ɔtshɔ akwa nœ 'e á 'e mbœrœ yé endje donga Ndjaba lœkɔ á tshe kœkwatœ ye.

¹³ 'E lisœ agbozu tshapa ɔshœnœ asœke mbœrœ 'e kœdœ azu nœ Gbozu Yisu, œdœ ndje gbozugo á tshe sœ pa azu para kœkɔ asœmœ, ¹⁴ ndje dœ pe agbozu á tshe vwa endje ndœ kœza djofele fœ aayi kœmbœrœ ngbindirœ ndje dœ kœdonga aayi kœmbœrœ ɔtshœrœ asœmœ. ¹⁵ Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mbœrœ ɔtshœrœ yeka azu á endje ndi lœ ekperœ á wuwusœ œrœ nene, kœsœsœ dœ o'o ndœ kœpa tœ upu nœ 'e nene. ¹⁶ 'E mbœrœtœ 'e b̄ata azu á endje kpa doédœ akanga nene. Kashe adja œneke kpa zaza awa fœ 'e kœmbœrœ ekperœ nene, kashe 'e mbœrœtœ 'e b̄ata akanga nœ Ndjaba. ¹⁷ 'E lise azu para kœkɔ yé œ yindœ aaya 'e. 'E kpa awa Ndjaba, yé œ lise gbozugo nœ 'e.

A mbœrœ mara œrœ nœ Kristu

¹⁸ 'E dœ aayi akwa, 'e lise ayengɔ 'e. 'E lili kolœ œsœ endjeneke á endje sœ dœ ɔtshœnœ ndje dœ endjeneke á endje sœ dœ ɔtshɔ lœsu nene, kashe 'e li ndje sœ endjeneke á endje sœ dœ ɔgbɔ lœsu. ¹⁹ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœru lœsu

ye lœ œerœ kanga á lili má adœeke tshe wu nene mbœerœ koekpa awa Ndjaba, œ ga waa. ²⁰ Ataa, otshœrœ gadœ dá uzu œ gbœ œ kœsœ adœeke tshe wu oyo mbœerœ koembœerœ ekperœ a? Kashe œ kœsœ adœeke tshe wu oyo mbœerœ á tshe mbœerœ otshœrœ, œ sœ dœ otshœnœ tœ ala Ndjaba. ²¹ Asœmœ koedœ œerœ á Ndjaba e 'e mbœerœ tœnœ, gbambanœ nene Kristu dœ tœ ye wu lima oyo mboerœ 'e. Tshe yisœ awa fœ 'e adœeke, 'e wu mara á tshe mbœerœ lima asœmœ yé œ mbœerœtœ 'e ndje liaka nœ. ²² Tshe mboembœerœ lima ekperœ nene yé wala hiaru wuwuta lima lœ ama ye nene. ²³ Azu gu she, kashe tshe gigi fœ endje nene. Endje mbœerœ œgbœ œerœ ga tœ ye, yé tshe susuku dœ uzu nene kashe tshe za lima tœ ye fœ Ndjaba á tshe wa o'o dœ adjapu. ²⁴ Lœkœ á endje wo lima she pa kurushi, tshe za lima agba ekperœ nœ azœ ga pa ye. Tshe mbœerœ lima ataa yeka á a koewuta azu á endje tshu tœ œeneke á dœ ekperœ yé á sœ dœ soro ndœ koembœerœ œerœ á sœ ndjii. (Eshe, á ukunœ á tshe gbœ asœmœ, œ she 'e. ²⁵ Gbambanœ nene, 'e sœ lima bœta apata á endje djingili awa; kashe ngœngœnœ asœeke, 'e fatœ 'e ga ndœ ayi koegbœndœ apata, á tshe koedœ ayi koegbœndœ ishiri 'e.

3

O'o tœ upu nœ ayashe dœ ayakoshe

¹ E'e dœ ayashe ndje, 'e lisee aakœ 'e mbœerœ œ kœsœ adœeke anga endje vwaratœ endje tœ koedji o'o ama Ndjaba, yé œdœ 'e koeyiyi ndje sœ o'o ama Ndjaba fœ endje nene gbaa, endje fatshalœsu endje mbœerœ koembœerœtœ nœ 'e dœ awo endje, ² koewu kolœ okporo mara koembœerœtœ nœ 'e œdœ ndje pe mara á 'e sœ koelisœ endje. ³ Adja kœga nœ 'e mama kolœ tœ ye ba ushu nene: bœta mara kœguma dœ sukumu 'e, dœ kœverœ œerœ á endje mbœerœ dœ œrœ ga tœ 'e, ndje dœ kœverœ lœba á ga waa. ⁴ Kashe œ li adœeke, a sœ dœ kœga á zatœ ye yiwa tœnœ ba tœ lœsu azœ. Asœmœ koedœ kœga neke á ndi nene: kœsœ dœ lœsu ziti œdœ kœsœ gee, œtœnœ dá amanœ gbœ waa tœ ala Ndjaba. ⁵ Atamœ dá ayerœ ayashe liya utshunœ á endje ko lima lœsu endje ga tœ Ndjaba, á sœ lima koelisœ aakœ endje, endje guma lima tœ endje dœ maranœ asœeke. ⁶ Bœta Sara á tshe dji lima o'o akœnœ dœ Abrayamo, yé á e lima she gbozu nœ ye. 'E wuta yawawuru nœ ye œ kœsœ adœeke 'e sœ koembœerœ otshœrœ yé œdœ 'e koekakatœ 'e ti adœeke anga œerœ bale za awa tœ 'e nene.

⁷ 'E dœ ayakoshe ndje, lœ kœsœ nœ 'e dœ awo 'e, 'e wusœ nœ adœeke endje koedœ amœ azu kœropa 'e. 'E lisee endje, mbœerœ endje ndje, endje gbœ soronœ á Ndjaba œ za fœ azu awa bale dœ 'e. 'E mbœerœ ataa yeka anga œerœ

bale koekukundœ avwala nœ
'e ga ndœ Ndjaba nene.

*'E wu oyo tœ upu nœ
koembœrœ œrœ á sœ ndjii*

⁸ Ndangba o'o nœ mœ fœ
'e koedœ adœke, e'e para kœkœ
'e sœ dœ gbetshelœ bale, 'e
sœ dœ lœsu koeti kane anga
'e, 'e yindœtœ 'e bœta aaya
azu, 'e wu oyo anga 'e yé œ
kotœ 'e ga ati. ⁹ Adja 'e gigi
ekperœ manda ekperœ nene,
'e gugu ndje azu neke á endje
gu 'e nene. Kashe 'e to kane 'e
ga pa endje gbambancœ nene,
mbœrœ tœncœ dá Ndjaba e 'e
adœke œne to kane œne ga
pa 'e. ¹⁰ E sœ bœta œneke á
endje sú ala Buku nœ Ndjaba
adœke:

«Uzu á tshe koeyindœ koescœ
dœ otshœ soro,
yé œ sœ dœ yanga pa œshœncœ
asœke,
œ li adœke adja tshe gbœndœ
tima ye tœ ekpe o'o,
yé œ gbœndœ ama ye tœ kœpa
wala.

¹¹ E li adœke tshe katœ
koembœrœ ekperœ,
yé œ mbœrœ kolœ otshœrcœ.
Tshe mbœrœ dœ mara kœ
adœke,
œne sœ dœ koescœ gee dœ azu
yé œ shi gbi.

¹² Gbambancœ nene, ala Nd-
jaba sœ pa azu á endje
sœ ndjii,
yé utu ye sœ ndœ koedji
avwala nœ endje,
kashe tshe fa tshaangba ye
fœ aayi koembœrœ
ekperœ.»

¹³ Ede dá mbœrœ ekperœ
fœ 'e œdœ 'e kœzatœ 'e djigi
ndœ koembœrœ otshœrcœ a?

¹⁴ E dœ azu koescœ koembœrœ
œrœ kanga fœ 'e mbœrœ
á 'e sœ koembœrœ œrœ á
sœ ndjii, 'e sœ dœ yanga.
'E kpakpa awa endje bale
nene yé 'e koko lœsu 'e ga lafo
nene. ¹⁵ Kashe 'e tœpa Kristu
ga tœ lœsu 'e bœta œyerœ
Gbozu nœ 'e. 'E gumatœ 'e
œlœ dœ œlœ mbœrœ kœpa ádá
á 'e za lœsu 'e ga pa Kristu
fœ azu á endje yu 'e tœncœ.
¹⁶ Kashe 'e gi o'o fœ endje dœ
œmœ lœsu, dœ koeliscœ endje
œdœ pe otshœ gbetshelœ
yekane azu á endje sœ kœpa
adœke e'e koedœ ekpe azu,
á sœ kœpatœ otshœ 'e kœgbo
tshula. ¹⁷ Kashe œ sœ dœ
otshœncœ adœke 'e wu œrœ
kanga tœ upu nœ otshœrcœ á
'e sœ koembœrœ tœncœ œdœ
Ndjaba koeyindœ nœ. Eneke
ascœ da ga kœropa kœwu œrœ
kanga manda koembœrœ
ekperœ.

¹⁸ Gbambancœ nene, Kristu
dœ tœ ye tshu lima awa bale
ngbewo lœ kumu ekperœ
nœ azu, œshe á tshe sœ ndjii
tshe tshu mbœrœ azu á endje
sœscœ ndjii nene, mbœrœ
kœko 'e na tœncœ ga ndœ
Ndjaba. Endje wo kolœ undu
ye kashe tshe she lœ kuzu
dœ gbœgbo nœ Otshœ Ishiri.
¹⁹ Yé dœ gbœgbo nœ Ishirinœ
ascœmœ, tshe na ndœ koeyiscœ
œrœ fœ aishiri endjeneke
á endje lœ lœ kánga 6a lœ
ogo nœ akuzu. ²⁰ Endje
vwara lima tœ endje tœ
koedji o'o ama Ndjaba kashe
Ndjaba kate lima endje dœ
ugu lœsu dœ lœkœ á Nowa
sœ lima koembœrœ egerœ

agba á kolœ azu teasho, mindu dœ votɔ li lima ga lœ nœ yekane á she lima la ngunœ. ²¹ Ungunœ asœmœ má batisimu á she 'e lœ ekperœ nœ 'e ngɔngɔ asœ: ungunœ œ djutɔ uburu tœ undu uzu nene, kashe œ she uzu œdœ tshe kœzatœ ye fœ Ndjaba dœ ɔtshɔ gbetshelœ. Batisimunœ she 'e mbœrœ á Yisu Kristu she lœ kuzu ye. ²² Tshe gu ga lafo yé œ sœ ga ati ga pa kuni Ndjaba. Tshe kœdœ Gbozu tshapa aandjelu, ga pa tshagbozu kœ œdœ ga pa gbɔgbɔ kœ ɓa lafo.

4

A katœ ongboro mara kœmbœrœtœ nœ azœ lima utshunœ

¹ Ataa, ɓata á Kristu wu oyo lœ ɔkɔ ye, œ li adœke 'e sœ dœ gbetshelœ nœ kœru lœsu lœ œgbɔ œrœ ɓata œnœ ye. Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe sœ kœwu oyo lœ ɔkɔ ye, katœ kœmbœrœ ekperœ ngbewo. ² Mbœrœ tœnœ ataa, 'e kpa nana manda ogo nœ ɔkɔ nene kashe 'e mbœrœ œrœ á Ndjaba yindœ nœ lœ udu soro 'e pa ɔshɔnœ asœke. ³ Lima utshunœ, 'e mbœrœ lima œrœ á azu á endje wuwusœ Ndjaba nene sœ lima dœ yanga kœmbœrœ tœnœ. 'E sœ lima kœmbœrœ angba budu, kœza lœsu 'e ga pa œrœ nœ anga 'e, kœndjo œrœ œrrr adœke œ mbœrœ 'e, kœzi œrœ dœ pe kœndjo œrœ dœ wuma tɔpanœ kpuru, kœdonga lima andjaba á dœ ekperœ á gaga nene. ⁴ Kashe ngɔngɔ asœ, azu á

endje wuwusœ Ndjaba nene za ama endje ti asɔ tœ kœwu 'e yé œ tetœ kœgu 'e mbœrœ á 'e kpa sœsœ kœngbɔtœ 'e dœ endje lœ kœmbœrœ kœngba œrœ tshulanœ alœmœ nene. ⁵ Andaa ɔɔ bale, endje pa o'o tœ mara kœmbœrœtœ endje fœ Ndjaba á tshe gumatœ ye ndœ kœwa ngbanga pa azu á endje sœ dœ soro ndje dœ azu á endje tshu. ⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, tshe yi ndje lima sœ ɔtshɔ O'o fœ akuzu adœke manda kœwa ngbanga pa endje ɓata azu, endje sœ dœ soro ɓata Ndjaba lœ awa nœ 'Ishiri.

Mara kœmbœrœtœ nœ azu nœ Kristu

⁷ Œrœ kœ ndo kœwuta ga tœ ndɔngɔlɔnœ ye. 'E ma kœwusœtœ yé œ dœ agbozu tshapa undu 'e adœke 'e kœli tœ kœza avwala nœ 'e fœ Ndjaba. ⁸ Utshunœ kœ, œ li adœke 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e dœ lœsu 'e bale. Gbambanœ nene, kœyindœshonœ asœ œ za awa fœ 'e adœke 'e djerœndœ ekperœ ndjoro. ⁹ Œ li adœke 'e za osho kœsœ fœ anga 'e kashe 'e mbœmbœrœ dœ kœpulœma 'e nene. ¹⁰ ɓata á Ndjaba ko 'e tœ aayi kœgbɔndœ œrœ nœ ye, yé á to gbɔgbɔ liakanœ fœ 'e asœmœ, œ li adœke uzu dœ uzu za gbɔgbɔnœ ga tœ akwa mbœrœ kœti kane anganœ. ¹¹ Œdœ anga uzu ugurutœ 'e kœsœ kœpa o'o, œ li adœke tshe pa o'o á to ɓa ndœ Ndjaba. Yé uzu nœ kœmbœrœ akwa fœ azu, tshe mbœrœ dœ gbɔgbɔ á Ndjaba za fœ she. 'E mbœrœ adœke

mara kœmbœercœtœ 'e lœ œercœ kœ donga Ndjaba lœ awa nœ Yisu Kristu, á tshe sœ dœ mokœ, dœ gbœgbœ neke á sœ waa dœ waa. Ame!

'E ru lœsu 'e lœ œgbœrœ bata azu nœ Kristu

¹² Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e zaza ama 'e ti asœ mbœercœ œgbœrœ á na ga ndœ 'e nene. 'E wuwu ndje bata anga œercœ kpi nene. ¹³ Kashe œ kœsœ adœeke 'e wu oyo bata á Kristu wu lima, 'e sœ dœ yanga adœeke lœkœ á mokœ nœ ye œ matœ endje, e'e ndje, 'e sœ dœ yanga kœropa nœ kpuru. ¹⁴ Œdœ endje kœpa ekpe o'o ga tœ 'e mbœercœ á 'e kœdœ azu nœ Kristu, 'e kœdœ azu nœ yanga. Gbambœ nene, Ishiri nœ Ndjaba á sœ dœ mokœ asœmœ sœ pa 'e. ¹⁵ Adja anga uzu bale ugu-rutœ 'e wuwu oyo mbœercœ á tshe kœdœ ayi kœwo azu, too ayi angba, too ayi kœmbœercœ ngbindirœ, too ayi kœeli ga lœ o'o nœ azu nene. ¹⁶ Kashe œdœ tshe kœwu oyo mbœercœ á tshe dœ uzu nœ Kristu, adja tshe sœsœ dœ tshula tœnœ nene, tshe donga Ndjaba mbœercœ i'irincœ á endje za ga pa ye.

¹⁷ Œlœ kœwa ngbanga nœ Ndjaba tœ, yé tshe tetœ kœwa tœnœ utshunœ pa azu nœ ye. Œ kœsœ adœeke tshe tetœ kœwa ngbanganœ pa azœ, ataa azu á endje vwaratœ endje tœ kœyindœ Œtshœ O'o, endje ka kpœeta a? ¹⁸ Œ sœ bata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœeke:

«Œ kœsœ adœeke uzu á tshe sœ ndjii œ wu oyo utshunœ yekane á Ndjaba œ she she, ataa œercœ gadœ dá wuta ga tœ uzu á tshe vwaratœ ye tœ Ndjaba œdœ uzu kœmbœercœ ekperœ a?»

¹⁹ Mbœercœ tœnœ ataa, azu á endje sœ kœwu oyo mbœercœ endje sœ kœmbœercœ œercœ á Ndjaba yindœ nœ, œ li adœeke endje sœpe kœmbœercœ œtshœrœ yé œ za lœsu endje djigi ga tœ Ndjaba á tshe mbœercœ œercœ kœ, á tshe yayapa o'o ama ye nene.

5

O'o tœ upu nœ aayi kœgbœndœ azu nœ Ndjaba

¹ Mœ sœ kœemi upu fœ agbozu Ikrizia ugurutœ 'e. Œmœ kœdœ ndje gbozu Ikrizia bata 'e, mœ wu œercœ kanga á Kristu wu dœ ala mœ yé mœ gbœ ndje bala mokœnœ á ndo tœ kœmatœ ye asœmœ. ² 'E gbœndœ azu nœ Ndjaba á tshe ko endje fœ 'e bata aayi kœgbœndœ apata œ mbœercœ. 'E mbœmbœercœ akwanœ bata endje vwa 'e ndœ kœmbœercœ tœnœ dœ œgbœ nene, kashe 'e mbœercœ dœ lœsu 'e bale bata á Ndjaba yindœ nœ. Adja 'e gbœgbœndœ endje dœ gbetshelœ nœ kœgbœ œercœ ndjoro lœ kumu endje nene, kashe 'e zatœ 'e kœ ndœ kœmbœercœ tœnœ. ³ Adja 'e zatatœ 'e ga pa endjeneke á Ndjaba ko endje fœ 'e asœmœ bata agbozu nene, kashe 'e dœ azu kœyisœ mara œtshœ neke á sœ tœ œtshœnœ fœ

endje. ⁴ Yeka lɔkɔ á egerœ Ayi kœgbândœ apatancœ kœkwa bala tœ ye, á tshe kœko œrœ tshangbancœ á dœ kpoto mokɔ, á ndi nene fœ 'e.

⁵ Awa bale, 'e dœ amodo, 'e liscœ agbozu Ikrizia. 'E dœ azu para kɔkɔ, 'e zatœ 'e ga ati lœ kœsœ 'e dœ anga 'e; gbambancœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Ndjaba vwaratœ ye tœ azu egerœ kumu, kashe tshe ma ɔtshɔ lɔsu ga ndœ azu kœzatœ endje ga ati.» ⁶ 'E zatœ 'e ga ati ga tshagudi kane gbɔgbɔ nœ Ndjaba, adœke tshe ko 'e ga lafo dœ lɔkɔ á tshe guma. ⁷ 'E katœ gbetshelœncœ á za oyo fœ 'e kɔ fœ Ndjaba; gbambancœ nene, tshe to œrœ á 'e gbe dœ toœncœ fœ 'e.

⁸ 'E dœ agbozu tshapa undu 'e, yé ala 'e gbɔ kane! Gbambancœ nene, Satana á tshe kœdœ yingba 'e sœ kœfa djezœ tœ osho kɔ ɓata bamara kœpara uzu ndœ kœsuru tshelœ ye. ⁹ 'E vwaratœ 'e tœ ye yé œ ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ 'e. 'E wusœ nœ adœke, oyœncœ á 'e wu asœke, anga anga 'e dœ aayi kœyindœrœncœ lœ ndje kœwu toœncœ pa tshapashɔ asœ djigi. ¹⁰ Ngœngɔ asœ 'e sœ kœwu oyo yé œndœncœ œ di nene, kashe Ndjaba á tshe sœ dœ ɔtshɔ lɔsu kɔ, á tshe e 'e kœngbɔtœ 'e bale dœ Kristu lœ mokɔ á ka nene, tshe kpa guma 'e dœ tœ ye manda kœwu oyo teasho tœ 'e, tshe mbœrœ adœke 'e mɔmɔ lœ kœyindœrœ nene, tshe to gbɔgbɔ fœ 'e adœke 'e kœshi

gbi. ¹¹ Kaka tshe dœ Gbozu ga pa œrœ kɔ waa dœ waa. Ame!

Ndœngɔlɔ o'o

¹² Mœ su ondo mbetincœ asœ fœ 'e lœ awa nœ aya azœ dœ Sila, á tshe zatœ ye djigi fœ Ndjaba. Mœ yindœ kœza kœru lɔsu fœ 'e, œdœ ndje kœpa o'o tœ upu nœ ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba á dœ adjapu, adœke 'e shi ngbiri lœ nœ.

¹³ Azu Ikrizia lœ Babilone ɓa ke á Ndjaba ke endje ndje ɓata 'e asœmœ vwa abala fœ 'e. Gbolo nœ mœ ndje dœ Marke vwa abala fœ 'e. ¹⁴ 'E za abala kœyindœsho nœ mœ ga ugurutœ 'e ɓata aaya azu.

Kaka Ndjaba za kœsœ gee fœ 'e para kɔkɔ, e'e á 'e ngbɔtœ 'e bale dœ Kristu.

- Adja Yisu œ kwa bala tœ
ye (3.1-18)

Bisha mbeti nœ Petro Tshatshu o'o

Asœke koedœ bisha mbeti á Petro sú fœ ayindœ Yisu. Petro pa adœke anga azu li lima 6a ndœ ayindœ Yisu yé œ yisœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtsho O'o á œne yi lima sœ nœ. Azunœ asœmœ loe koembœrœ œrœ á endje yindœ nœ yé œ sœ koepa adœke Yisu kpa kwatœ ye nene. Petro kpa pa adœke soro uzu nœ Ndjaba sœ adœke œ za yanga fœ Ndjaba. Ɔtœnœ dá Yisu yi lima sœ nœ fœ azu á endje sœ lima dœ she lœkœ á tshe sœ lima adja pa oshœnœ asœke. Ɔ li adœke endje za o'onœ asœ ga loe kumu endje.

Mbetinœ asœke li koeyisœ o'o fœ ayindœ Yisu nœ kpesheke. Gbambœnœ nene, azu koeyisœrœ dœ wala loe ndje kpesheke zœ. Endje sœ koendi gbetshelœ nœ anga azu nœ Kristu. Kaka mbetinœ asœke za koeru lsu fœ endje adœke endje soepe dœ koeyindœrœ ga ndœ Gbozu Yisu Kristu waa dœ waa. Adja azunœ asœmœ gbogbota endje loe œrœ á endje za lsu endje ga pa nœ nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Mara soro nœ azu nœ Kristu (1.3-11)
- Koeshi gbi loe œrœ á endje yisœ nœ fœ 6œ (1.12-21)
- Azu á endje yisœ œrœ á sœsœ ndjii nene (2.1-22)

Abala

¹ Ɔmœ Shimu Petro, ayi akwa nœ Yisu Kristu œdœ ndje ayi avwa nœ ye, mœ sœ koesu mbetinœ asœ fœ e'e á 'e wuta aayi koeyindœrœ. 'E gbœ koeyindœrœ á amanœ gbœ waa, awa bale 6ata 'a loe awa nœ Ndjaba nœ azœ á tshe sœ ndjii œdœ Yisu Kristu Ayi kœshe azœ. ² Kaka 'e sœ dœ egerœ kœsœ gee loe awa nœ kœwusœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu, yé endje ma Ɔtsho lsu nœ endje ga ndœ 'e tœpanœ kpuru.

'E pa avwara adœke mara koembœrœtœ 'e sœ dœ Ɔtshœnœ

³ Dœ gbœgbœ nœ ye œnœ Ndjaba, Yisu Kristu to œrœ kœ á li dœ azœ loe soro ndje dœ Ɔtsho mara koembœrœtœsho utshu Ndjaba. Ɔshe dá e azœ loe awa nœ mokœ nœ ye dœ tœ ye, á mbœrœ adœke a wusœ ye ndje dœ Ɔtsho akwa nœ ye. ⁴ Ataa, tshe ko œrœ á amanœ gbœ waa á tshe pa lima ndœ koeko fœ azœ yekane loe awa nœ koegbœ tœnœ, á 'e koeli koewuta loe ekperœ tshapashœnœ á azu sœ dœ ogo koembœrœ tœnœ á ndi endje asœmœ, yé 'e kœza mara nœ œne dœ Ndjaba. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e pa avwara adœke 'e za Ɔtsho koembœrœtœsho ga pa koeyindœrœ nœ 'e. Ga pa Ɔtsho koembœrœtœsho nœ 'e asœmœ, 'e dœ azu nœ kœwusœrœ. ⁶ Ga pa kœwusœrœnœ, 'e dœ agbozu

tshapa undu 'e; ga pa nœ, 'e sœ dœ kœru lœsu. Ga pa kœru lœsunœ, 'e zatœ 'e djigi ndœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba. ⁷ Ga pa nœ, 'e sœ dœ kœyindoesho, yé œ sœ dœ ayo. ⁸ Gbambanœ nene, œdœ 'e kœsœ kœmbœrœ œeneke kœ œlœ dœ œlœ, œ za awa fœ 'e ndœ kœmbœrœ akwa á zu leyœ fœ Ndjaba. Ataa, œ mbœrœ adœeke 'e wusœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ⁹ Kashe uzu á tshe kœsœsœ kœmbœrœtœ ye atake nene, tshe sœ b̄ata uzu á ala ye bu á tshe sœ kœt̄aba osho na tœnœ. Tshe djærœndœ nœ adœeke Ndjaba djutœ ekperœnœ á tshe mbœrœ lima kœ.

¹⁰ Ataa aaya mœ, 'e kpa pa avwaratœ 'e adœeke 'e sœpe azu á Ndjaba e 'e, yé á ke 'e asœmœ. Œdœ 'e kœmbœrœ ataa, 'e yo ga lœ ekperœ bale nene. ¹¹ Mbœrœ tœnœ ataa, sharapu œ gu nene, Ndjaba œ kœrœ awa fœ 'e tœ kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, Ayi kœshe azœ, yé 'e sœ b̄a zœ waa dœ waa.

¹² Ádánœ ataa, mœ kpa katœ kœpandœ œrœnœ alœeke fœ 'e nene, ataa 'e wu b̄alima sœ nœ yekane á shi gb̄i lœ adjapu á endje yisœ nœ fœ 'e asœmœ. ¹³ Kashe mœ wu ndjii adœeke, b̄ata á mœ sœ damba lœ œkœnœ asœ, mœ sœ kolœ kœpa o'onœ asœeke adœeke 'e gb̄e dœ tœnœ œlœ dœ œlœ. ¹⁴ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœeke olo kuzu mœ ndo ye b̄ata á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu yisœ nœ fœ mœ. ¹⁵ Kashe mœ mbœrœ

kœ adœeke manda kœtshu mœ, 'e li tœ kœgb̄andœ o'onœ asœeke tœ osho kœ.

Azu á endje wu mokœ nœ Kristu

¹⁶ 'A pa o'o fœ 'e adœeke 'e wusœ mara á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwatœ ye dœ gb̄agb̄a. O'onœ asœeke dœdœ ndœmatoro á azu guma liaka gb̄etshelœ nœ endje nene. Kashe 'a wu she lœ mokœ nœ ye dœ ala 'a.

¹⁷ Gbambanœ nene, Ndjaba Aba donga she œ za mokœ fœ she, mokœ nœ ye ropa œrœ kœ, yé á pa lima adœeke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ sœ dœ yanga mbœrœ she.» ¹⁸ Adja a'a dœ tœ 'a, 'a dji lima tshamanœ asœ kœto b̄a lafo lœkœ á 'a sœ lima tœ œsœnœ dœ she, b̄a pa œyerœ kaga.

¹⁹ Ga pa œeneke asœeke, 'a wusœ nœ adœeke o'o á aayi kœgbara o'o gbara lima asœmœ, œtœnœ kœdœ adjapu. Œ li adœeke 'e dara utu 'e ndœ kœdji kœgbara o'onœ asœmœ, mbœrœ œ sœ b̄ata miinda á tshi lœ ubu osho œrrr ga tœ kœkœrœ osho yekane á tombele kœto girigiri b̄a tœ lœsu 'e.

²⁰ Utshunœ kœ, 'e wusœ nœ dœ œtshœnœ adœeke, kœgbara o'onœ á aayi kœgbara o'o s̄u b̄a la Buku nœ Ndjaba asœmœ, anganœ bale toto lœ gb̄etshelœ nœ endje dœ tœ endje nene. ²¹ Gbambanœ nene, o'o ama aayi kœgbara o'o toto lœ awa akwa nœ azu nene, kashe Œtshœ Ishiri dá li ga lœ gb̄etshelœ nœ endje yekane á

endje gbara o'o á to 6a ndœ
Ndjaba ascœmœ.

2

*Ala 'e gbɔ tœ aayi
kœyisœrœ dœ wala*

¹ Utshunœ lima, aayi
kœgbara o'o dœ wala wuta
lima ga ugurutœ azu Is-
rayele. Awa bale, aayi
kœyisœrœ dœ wala œ wuta
ndje ga ugurutœ 'e, yé œ yisœ
œrœ á li tœ koendi tshelœ
kœyindœrœ nœ 'e. Endje
vwaratœ endje tœ Gbozu á
tshe ko lima endje ga shu
lœ ekperœ, yé manda aya
olo endje gbota kuzu nœ
gbaga ga pa endje. ² Azu
ndjoro œ za awa œrœ tshula
nœ endje ascœmœ, yé kpœlœ
kumu endje, azu œ gu œsœ
awa adja o'o nœ Ndjaba.
³ Aayi kœyisœrœ dœ walanœ
ascœmœ, endje sœ dœ egerœ
ogo kœgbɔ œrœ waa. Endje
pa wala mbœrœ kœbili dœ 'e
yeka á kœgbɔ œrœ tshakane
'e. Kashe Ndjaba wa 6a lima
ngbanga pa endje ye, yé kuzu
nœ gbaga sœ kœkate endje.

⁴ Gbambanœ nene, œdœ
ndje aandjelu á endje
mbœrœ lima ekperœ, Ndjaba
wuwu lima oyo endje nene
kashe tshe ko lima endje va
ga lœ kudu owo, 6a tœ osho
á bu kongorole dœ djingiri
tœ endje. Tshe gbœndœ
endje kœkate lœkɔ á tshe wa
dœ ngbanga. ⁵ E sœ ndje
ataa awa bale 6ata á Ndjaba
wuwu lima oyo azu pa osho
nene dœ lœkɔ á endje vvara
lima tœ endje tœ kœdji she.

Kashe tshe mbœrœ lima
adœke endje nduru dœ lœkɔ
nœ egerœ kœsu ungu pa osho
djigi. Kashe tshe she lima
kolœ Nowa á tshe sœ lima
kœmindœ o'o á sœ ndjii, awa
bale dœ anga azu mindu dœ
bisha (7). ⁶ Manda nœ, tshe
wa lima ngbanga pa azu ogo
Sodomo dœ pe Gomora yé
œ sho lima endje dœ owo,
yé endje ju lima kɔ. Tshe
mbœrœ œneke lima tœ kœma
œrœ á wuta mbatsha ga
tœ aayi kœmbœrœ ekperœ
kɔ. ⁷ Kashe Ndjaba she
lima Lota, uzu á tshe sœ
ndjii, á lœsu ye sœ lima kœka
she tœ œrœ tshulanœ á
azunœ sœ lima kœmbœrœ
tœnœ. ⁸ Gbambanœ nene,
uzunœ á tshe sœ ndjii, á sœ
lima ugurutœ endje ascœmœ,
wu lima endje kœmbœrœ
ekperœ œlɔ dœ œlɔ, yé œ dji
lima endje kœpa ekpe o'o.
Kashe 6ata œshe kœdœ lima
uzu á tshe sœ ndjii, lœsu ye sœ
lima kœka she tœ ekperœ nœ
endje. ⁹ Asœke kɔ sœ kœma
adœke, Gbozu Ndjaba wusœ
kœmbœrœ adœke azu nœ
ye wuta lœ œgbœrœ. Kashe
tshe gbœndœ aayi kœmbœrœ
ekperœ ndœ kœza djofele
fœ endje dœ lœkɔ nœ kœwa
ngbanga. ¹⁰ Utshunœ kɔ,
tshe za œgbɔ djofele fœ aayi
kœza ekpe awa nœ œkɔ, á
endje vwaratœ endje adœke
Ndjaba dœdœ Gbozu nœ œne
nene.

Aayi kœyisœrœ dœ
walanœ ascœmœ gbe adœke
awa akwa nœ œne dœ tœ
œne li ye. Endje kœdœ aayi
egerœ kumu, endje sœsœ dœ

awa kœgu œsœ aayi mokɔ ɓa lafo nene. ¹¹ Andaa œdœ ndje aandjelu á endje ropa endje dœ egerœ gbɔgbɔ, endje papa o'o tœ kœgu œsœ aayi mokɔnœ asœke utshu Ndjaba nene.

¹² Kashe azunœ asœmœ sœ ɓata agea á endje gugu dœ kœwusœrœ nene, á Ndjaba mbœrœ endje adœke azu gi uku endje, œ wo endje, yé endje fu. Endje sœ kœgu œsœ œrœ á endje wuwusœ ádánœ nene. Endje fu ɓata agea. ¹³ Endje gbɔ bala œrœ tshangba ekperœ kɔ á endje sœ kœmbœrœ tœnœ, endje sœ kolœ dœ yanga ndœ kœmbœrœ ekperœ dœ adja ɔɔ. Œdœ 'e kœsœ kœzi œrœ dœ endje tœ osho bale, endje sœ kœsœ dœ yanga kœbili 'e yé mara kœmbœrœtœ endje sœ kœndi i'iri 'e. ¹⁴ Ala endje fa kolœ ndœ kœmbœrœ angba budu, endje sœsœ kœmɔ dœ kœmbœrœ ekperœ nene yé endje sœ kœbili azu á endje mœmœ ndœ kœmbœrœ ekperœ. Lœsu endje sú dœ ogo kœgbɔ œrœ. Ataa, Ndjaba œ wa œgbɔ ngbanga pa endje tako. ¹⁵ Endje katœ awa á sœ ndjii yé œ gu ndœ awa Balaame, gbolo nœ Bosœre á tshe yi lima ndœ kœgbɔ ngendja lœ awa nœ kœmbœrœ ekperœ. ¹⁶ Kashe Ndjaba gbagbara lima Balaame mbœrœ ekperœ á tshe mbœrœ. Mbœrœ mbarata á tshe papa o'o nene te lima tœ kœpa o'o fœ Balaame ɓata uzu, yé œ pakata ye adœke tshe gbagbara o'o iyinœ

asœmœ nene.

¹⁷ Aayi kœyisœrœ dœ walancœ asœmœ sœ ɓata kumu ungu á œrɔ, endje sœ ɓata yavuru á bu kpikpikpi, kashe œ ni nene. Ndjaba guma ɓalima osho kœsœ á bu kporokoto kœ vu dœ endje. ¹⁸ Endje sœ kœpa o'o á ádánœ gugu nene mbœrœ kœmatœ endje. Endje sœ kœgbota azu á endje wuta damba ngɔngɔ ugurutœ azu á endje sœ lœ djingili, adœke endje kpa kwatœ endje ndœ kœmbœrœ œrœ tshula á undu endje sœ kœvwa endje ndœ nœ. ¹⁹ Endje sœ kœmindœ nœ adœke aayi kœza awa œne wuta tshakudu kanga ye, andaa endje kœdœ adja akanga nœ kœmbœrœ œrœ á yi osho ga lœ ufu œrœ. Gbambancœ nene, œdœ uzu kœtœpe œrœ deorr, tshe te kanga nœ œrœncœ asœmœ.

²⁰ Azunœ asœmœ wu lima sœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe kœdœ Ayi kœshe azœ, yé mbœrœ kœwusœrœncœ asœmœ, endje wuta lima lœ œrœ tshapashœncœ asœke á ndi azu. Kashe œ kœsœ adœke endje kpa kwatœ endje ndœ nœ yé á kpa kotœ endje djigi ga lœncœ dœ mara adœke gbɔgbœncœ ropa endje, atamœ kœsœ nœ endje ngɔngɔ asœ wuta tœ ekpenœ kœropa œneke lima utshunœ. ²¹ Gbambancœ nene, œ sœ má lima dœ œtshœncœ adœke endje wu lima sœ awa kœmbœrœ œtshœrœ nene. Kashe œ sœ tœ ekpenœ kœropa nœ mbœrœ

endje á endje wusœ nœ yeka á manda nœ á endje kpa katœ œeyerœ awa akwa nœ Ndjaba á endje yi lima sœ nœ fœ endje. ²² Æneke á mbœerœtœ endje fœ endje asœeke li dœ gbaguru á pa adœeke: «Yavoro ndja œ kpa kwatœ ye kœzi kœndja nœ ye» too ndje adœeke: «Endje djutœ kote kœso yé katsha tshe kpa vwiritœ ye lœ kpata.»

3

Adjapu Gbozu œ kwatœ ye

¹ Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, asœeke kpa kœdœ bisha mbeti á mœ su fœ 'e. Yé ɓala mbetinœ kœ bibisha asœeke, mœ su o'o tœ kœjo 'e tœ upu á 'e wu ɓa lima sœ nœ adœeke 'e wuta dœ œtshœ gbetshelœ. ² 'E gbe dœ o'onœ á ayerœ aayi kœgbara o'o pa lima utshunœ kane, yé œ gbe ndje dœ awa o'onœ á Gbozu á tshe kœdœ Ayi kœshe osho ko lima fœ 'e lœ awa nœ aayi avwa á tshe vwa lima endje fœ 'e. ³ Utshunœ kœ, 'e wusœ nœ adœeke, ndo dœ lœkœ kœka bala tshapashœ, aayi kœmœ osho á endje sœ kœna manda ogo undu endje dœ tœ endje, endje wuta. Endje tetœ kœmœ 'e, ⁴ yé œ pa adœeke: «Adja Yisu œ kwatœ ye liaka œneke á tshe pa lima zœ da a? Gbambanœ nene, aata azœ tshu ɓalima yé œerœ bale yayapatœ ye manda endje nene. Ærœ kœ sœpe kolœ liaka œneke á Ndjaba mbœerœ lima kœto tœ ali kœmbœerœ œerœ pa œshœnœ asœeke.» ⁵ Azunœ á endje pa

o'onœ asœeke djercœndœ nœ adœeke, lima utshunœ Ndjaba pa o'o yé tshalafœ dœ tshaati wuta. Tshe mbœerœ œshœnœ asœeke lœ awa nœ ungu, yé œ sœ dœ gbœgbœ mbœerœ ungu. ⁶ Yé Ndjaba ndi ndje lima tshapashœnœ asœeke dœ awa nœ egerœ kœsu ungu á su lima pa osho djigi. ⁷ Kashe kolœ dœ o'o ama ye bale, tshe pa lima adœeke œne gbœndœ tshalafœ œdœ tshapashœ nœ ngœngœ asœ ndœ kœesho tœnœ dœ owo dœ lœkœ á œne wa ngbanga œdœ dœ lœkœ kœendi aayi kœmbœerœ ekperœ.

⁸ Kashe e'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa asœeke, anga œerœ bale á li adœeke 'e djedjercœndœ nœ nene dœeke: Gbozu wu olo bale tœ ala ye ɓata ngbugu kutu bale, yé œ wu ndje ngbugu kutu bale tœ ala ye ɓata olo bale. ⁹ Gbozu gbegbeletœ ye tœ kœmbœerœ œerœ á tshe pa tœnœ nene ɓata anga azu œ gbe. Kashe tshe sœ dœ ugu lœsu ga ndœ 'e mbœerœ á tshe yiyindœ nœ adœeke uzu bale ndi nene. Kashe tshe yindœ nœ adœeke, azu para kœkœ fatshalœsu endje.

¹⁰ Olo kœkwa Gbozu œ sœ ɓata kœna ayi angba. Dœ olonœ asœemœ, tshalafœ œ yiwa yé anga ndavuru tshama œerœ œ ki. Owo œ ju œerœ tshalafœ para kœkœ yé œshœnœ asœ dœ pe œerœ tshapa nœ kœ œ ju. ¹¹ Yé ɓata œerœ kœ œ ju ataa, œ li dœ 'e kœdœ azu adœ? 'E mbœerœ kotoo á soro 'e kœsœ yerœ a? 'E mbœerœ kotoo kœelisœ Ndjaba a? ¹² 'E kate olo

køwa ngbanga nõe Ndjaba yé 'e kpa pa avwara adøeke olonøe wuta gbara. Olonøe asøemøe, owo øe tetøe køeju tshalafø, yé øerøe tsheløenøe kø øe tshanga. ¹³ Kashe a søe køekate tafo tshalafø øedøe pe tshapashønøe á Ndjaba pa lima o'o tøe nõe adøeke øene mbøerøe asøemøe. Azu á endje søe pa nõe øe døe koløe aayi køembøerøe øerøe á søe ndjii.

O'o tøe upu nõe gbødjela

¹⁴ Mbøerøe tønøe ataa, 'e døe aaya møe á møe yindøe 'e waa, løe køekate olonøe asøemøe, 'e pa avwara adøeke øe gbø 'e tøe azu á endje søe ndjii, á Ndjaba øe gbø øerøe bale tøe køegbagbara 'e løe kumunøe nene yekane á 'e køesøe døe køesøe gee utshu ye. ¹⁵ 'E wusøe nõe adøeke ugu løsu nõe Gbozu nõe azøe køedøe awa nõe køeshe 'e. Mbøerøe tønøe dá aya azøe døe Polo á a yindøe ye waa asøemøe su lima mbeti føe 'e løe awa nõe køewusøetøe á Ndjaba za lima føe she asøemøe. ¹⁶ Øtønøe ndje dá tshe søe køepa tønøe ðala mbeti nõe ye para køkø, kashe átá ádánøe gbø waa tøe køewu tsheløe katanøe kporo. Yé anga azu á endje wuwusøe øerøe nene, øedøe endjeneke á endje yayamba øerøe nene, endje søe køefa tsheløe o'onøe døe mara á lili nene. Endje mbøerøe ða lima kolonøe ataa døe anga angbi mbeti, endje søe køepara kuzu døe tøe endje.

¹⁷ Atamøe e'e døe aaya møe á møe yindøe 'e waa, møe va øtønøe føe 'e utshunøe ye. Ala 'e gbø adøeke azunøe á endje

vwaratøe endje tøe awa akwa nõe Ndjaba asøemøe køefafara 'e yeka á køeko 'e vesho nene; yé endje gbogbota 'e løe øerøe á 'e za løsu 'e ga pa nõe nene. ¹⁸ Kashe øe li adøeke 'e søe køegerøe løe øtshø løsu øedøe løe køewusøerøe nõe Gbozu nõe azøe døe Yisu Kristu, Ayi køeshe azøe. Kaka tshe gbø mokø ngøngø asøeke, ndje waa døe waa! Ame.

Ali mbeti nõe Yowane Tshatshu o'o

Azu sœ kœgbe adœke ayi kœsu ali mbetinœ asœ kœdœ Yowane á tshe kœdœ anga ayi avwa nõe Yisu ataa i'iri ye gugu pa nõe nene. Endje gbe ndje lima adœke œshe dá su ndje anga Ɔtsho O'o á sœ kœpandœ soro nõe Yisu pa osho. Tshe su mbeti nõe ye fœ azu ko á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nõe Ndjaba.

Aayi kœyisœrœ dœ wala sœ lima kœpa adœke Yisu Kristu á tshe na ga pa osho b̄ata uzu dœdœ Gbolo nõe Ndjaba nene. Endje kpa sœ lima kœpa adœke, uzu li kœmbœrœ œrœ ko á tshe yindœ nõe, kashe Ndjaba œ wu tœ ekpenœ nene. Ádánœ á tshe sú mbetinœ tœ kœmindœ o'o fœ endje tœ upu nõe Yisu. Tshe pa fœ endje adœke uzu ko á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, tshe gb̄o soro á ka nene. Tshe pa ndje adœke, ayindœ Yisu ngb̄otœ endje bale dœ Ndjaba œdœ Gbolo nõe ye dœ Yisu Kristu, endje yindœ Ndjaba, œ yi ndje ndœtœ endje ugurutœ endje á kœgbo soro á ka nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Ádá mbetinœ (1.1-4)
- A na ana lœ ɔlo (1.5-2.17)
- Ayingba Kristu (2.18-29)
- Œrœ á sœ kœma adja ag-bolo nõe Ndjaba (3.1-24)
- Wala œdœ adja o'o (4.1-6)

- Kœyindœsho (4.7-21)

- Gb̄ogb̄o kœropa œrœ tsha-pasho (5.1-21)

O'o nõe soro

¹ A sœ kœsu o'o á wu Uzu á tshe sœ lima katshatsha utshu ali kœmbœrœ œrœ para k̄ok̄o. A dji lima she yé a wu ndje lima she dœ adja ala azœ, a wu lima she dœ ɔtshánœ yé a goro lima ndje she dœ kane azœ. Œshe kœdœ O'onœ á za adja soro. ² Soronœ asœmœ ma lima tœ ye ga ndœ azu, a wu lima dœ ala azœ, a sœ kœpandœ nõe yé á sœ kœmindœ nõe tœ upu nõe ye. Uzunœ á tshe za soro neke á ka nene sœ lima awa bale dœ Aba yekane á na kœmatœ ye fœ azœ. ³ Œneke á a wu lima yé a dji, a sœ kœyi ndje sœ nõe fœ 'e dœ ádánœ adœke 'e ngb̄otœ 'e dœ 'a á 'a ngb̄o ndje tœ 'a bale dœ Aba œdœ pe Gbolo nõe ye dœ Yisu Kristu. ⁴ Yé 'a sœ kœsu œneke fœ 'e mbœrœ adœke adja l̄osu azœ su dœ yanga.

Ndjaba sœ b̄ata ɔlo

⁵ O'o á a dji ba ndœ Yisu Kristu yé a sœ kœpandœ nõe fœ 'e dœke: Ndjaba sœ b̄ata ɔlo, ubu osho gugu ba ndœ ye bale nene. ⁶ Œdœ a kœpa adœke a ngb̄otœ azœ bale dœ she, kashe a kpa kœsœ kœna lœ ubu osho, dá azœ kœdœ ayi wala, a sœsœ kœmbœrœtœ azœ lindœ adja O'o nene. ⁷ Kashe œdœ a kœsœ kœna tœ ɔlo b̄ata á Ndjaba dœ tœ ye sœ b̄ata ɔlo, dá azœ ko a ngb̄otœ azœ bale, yé indji Gbolo nõe ye dœ Yisu œ djuto azœ lœ ekperœ ko.

⁸ Ædœ a kœpa adœke a mbœmbœrœ ekperœ nene, a sœ kœfaratœ azœ dœ tœ azœ yé adja o'o gugu lœ azœ nene. ⁹ Kashe œdœ a kœsœ kœpandœ ekperœ nœ azœ ngbi ga ushu, Ndjaba á tshe sœ ndjii, tshe za o'o ama ye ga tœ akwa. Tshe djerœndœ ekperœ nœ azœ yé tshe djuto azœ lœ kœmbœrœ œrœ nœ azœ kœ á sœsœ ndjii nene. ¹⁰ Ædœ a kœpa adœke a mbœmbœrœ ekperœ nene, dá a fa Ndjaba tœ ayi wala, yé o'o ama ye sœsœ lœ azœ nene.

2

Kristu ayi koenga pa azœ

¹ Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e adœke 'e mbœmbœrœ ekperœ nene. Kashe œdœ anga uzu bale kœmbœrœ ekperœ, a sœ dœ ayi koenga pa azœ bale á tshe sœ indiri Aba: Æshe kœdœ Yisu Kristu, á tshe sœ ndjii. ² Gbambanœ nene, Yisu Kristu za lima tœ ye fœ kuzu mbœrœ kœgi kufa tshangba ekperœ nœ azœ. Æ sœsœ kolœ mbœrœ ekperœ nœ azœ bale nene, kashe ndje mbœrœ œnœ azu pa oshœ kœ.

³ Ædœ a kœmbœrœ tœ azœ lindœ awa akwa nœ Ndjaba dá a sœ dœ kœyindœrœ adœke a wusœ ye tako.

⁴ Uzu á tshe kœpa adœke: «Mœ wusœ ye», kashe tshe kœsœsœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa nœ ye nene, œshe kœdœ ayi wala yé adja o'o gugu lœ ye nene. ⁵ Kashe tsheneke á tshe gbœndœ o'o

ama Ndjaba, dá sœ kœema adœke tshe yi adja ndœ ye dœ otshœnœ. Matamœ dá a wusœ nœ adœke a ngbœtœ azœ dœ she bale. ⁶ Tsheneke á tshe du okoro ye adœke œne sœ lœ ngbœtœ dœ Ndjaba, œ li adœke tshe mbœrœtœ ye bœta á Yisu mbœrœ lima.

Tafo awa akwa

⁷ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, œ dœdœ tafo awa akwa dá mœ su fœ 'e asœke nene. Ætœnœ kœdœ ong-boro awa akwa á 'e wu ba lima sœ nœ. Gbambanœ nene, tœnœ kœdœ o'onœ á 'e dji lima katshatsha utshunœ.

⁸ Ataa atamœ gbaa, œtœnœ kœdœ tafo awa akwa dá mœ su fœ 'e. Æ sœ kœmatœ ye lœ mara kœmbœrœtœ Yisu œdœ ndje 'e adœke œ dœ adjapu, mbœrœ á ubu osho tetœ kœyiwa tœnœ yé adja œlœ tetœ kœtœ tœnœ.

⁹ Uzu á tshe kœsœ kœje ama ye adœke œne sœ lœ œlœ á kpa sœ kœyiangba ayœnœ, tshe sœpe lœ ubu osho. ¹⁰ Uzu á tshe kœyindœ ayœnœ, tshe sœ lœ œlœ, yé mbœrœ tœnœ ataa nene, tshe kpa gugu dœ anga gbetshelœ teasho adœke œne gi úkú ga tœ awa uzu nene. ¹¹ Kashe tsheneke má á tshe yiangba ayœnœ, tshe sœ lœ ubu osho. Tshe sœ kœna lœ ubu osho yé œ wuwusœ osho neke á tshe sœ kœna ga tœnœ nene, mbœrœ ubu oshonœ bu ala ye ga tœ nœ ye.

¹² Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e gbambanœ nene, Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ 'e mbœrœ i'iri ye

dœ Yisu Kristu. ¹³ Alaba, mœ sœ kœsu œeneke fœ 'e mbœrœ 'e wusœ tsheneke á tshe sœ lima utshu ali kœmbœrœ œrœ kœ. Amodo, mœ sœ kœsu œeneke fœ 'e gbambanœ nene, 'e ropa ekpe uzunœ.

¹⁴ Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œeneke fœ 'e, gbambanœ nene 'e wusœ Aba. Alaba, mœ sœ kœsu œeneke fœ 'e, gbambanœ nene, 'e wusœ tsheneke á tshe sœ lima utshu ali kœmbœrœ œrœ kœ. Amodo, mœ sœ kœsu œeneke fœ 'e, gbambanœ nene, 'e sœ dœ gbœgbœ, yé o'o ama Ndjaba sœ lœsu 'e yé 'e ropa ekpe uzunœ.

¹⁵ Adja 'e yiyindœ tshapashœ œdœ pe œrœ tshapa nœ kœ nene. (Edœ uzu kœyindœ tshapashœ, dá tshe yiyindœ Aba nene. ¹⁶ Erœ tshapashœnœ dœke: Kœyindœ kœmbœrœ œeneke á ga tœ gbetshelœ nœ zœ dœ tœ zœ, too kœyindœ kœsœ dœ œeneke á a sœ kœwu tœnœ pa œshœ, kœsœ dœ egerœ kumu ga pa œrœ tshapashœ. Etœnœ para kœkœ, œ toto ba ndœ Aba azœ nene, kashe œ to ba pa œshœnœ asœke. ¹⁷ Tshapashœ œdœ pe œrœ kœ pa œshœ á azu œ gbe dœ tœnœ œ ka. Kashe tsheneke á tshe mbœrœ œrœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba, tshe sœ dœ soro á ka nene.

Ayingba Kristu

¹⁸ Agbolo nœ mœ, a wuta ga tœ ndœngœlœ osho. Endje mindœ nœ fœ 'e adœke anga yingba Kristu bale sœ kœna tœnœ, kashe a sœ kœwu ngœngœ asœ adœke ayingba Kristu sœ andjoro

zœ. Mbœrœ tœnœ ataa, a wusœ nœ adœke a wuta ga tœ ndœngœlœ osho ye. ¹⁹ Azu asœmœ wuta lima lœ ugurutœ azœ, kashe endje dœdœ lima adja azu nœ azœ nene. Gbambanœ nene, œdœ endje kœdœ má lima azu nœ azœ, endje sœ má pe lima tœ œsœnœ bale dœ azœ. Kashe endje wuta lima ugurutœ azœ yé œ sœ kœma adœke endje dœdœ azu nœ azœ nene.

²⁰ Tœ e'e nœ 'e, Yisu to Œtshœ Ishiri fœ 'e mbœrœ adœke á 'e kœwusœ adja o'o. ²¹ Edœ mœ kœsu o'onœ asœ fœ 'e, œ yiyindœ kœpa adœke mbœrœ á 'e wuwusœ adja o'o nene, kashe œ sœ ataa mbœrœ á 'e kœwusœ nœ. 'E wu ndje sœ nœ adœke adja o'o gugu dœ wala bale nene. ²² Atamœ, ayi wala kœdœ dœ? (Eshe kœdœ uzu á tshe sœ kœmindœ nœ adœke Yisu dœdœ Kristu nene. (Eshe asœmœ kœdœ yingba Kristu, tshe vwaratœ ye tœ Aba œdœ pe Gbolo. ²³ Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe vwaratœ ye tœ Gbolo, tshe sœsœ awa bale dœ Aba nene. Uzu á tshe pa ngbi adœke Yisu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, sœ awa bale dœ Aba.

²⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e gbœndœ o'onœ á 'e dji katshatsha utshunœ asœmœ ga lœsu 'e dœ œtshœnœ. (Edœ 'e kœgbœndœ o'o á 'e dji katshatsha ba lima utshunœ asœmœ ga tœ lœsu 'e dœ œtshœnœ, dá 'e ndje, 'e sœ bale dœ Gbolo œdœ pe Aba. ²⁵ Yé œrœnœ á Kristu pandœ nœ dœ tœ ye adœke œne za fœ azœ asœmœ kœdœ soro á ka nene.

²⁶ Mœ su o'onœ asœ fœ 'e tœ upu nœ endje má endje sœ kœpara awa kœfara 'e. ²⁷ Tœ 'e nœ 'e, Ɔtsho Ishiri á Kristu to lima fœ 'e sœpe lœ 'e zœ, 'e kpa gugu lœ o'o kœyisœ œrœ nœ anga angbi azu nene. Gbambancœ nene, Ɔtsho Ishiri sœ kœyisœ œrœ kœ fœ 'e: Tshe sœ kœyisœ adja o'o kashe œ doédœ wala nene. Mbœrœ tœncœ ataa, 'e mbœrœ œneke á tshe yisœ nœ fœ 'e: 'e ngbœtœ 'e bale dœ Kristu.

²⁸ Mbœrœ tœncœ ataa agbolo nœ mœ, 'e sœ dœ lœsu bale dœ Kristu, mbœrœ lœkœ á tshe kpa kœkwa bala tœ ye, á lœsu azœ kœsœ ziti yé a kœgbœgbœ tshula nene lœkœ á tshe kpa kœkwatœ ye. ²⁹ Bata á 'e wusœ nœ adœke Kristu sœ ndjii ascœmœ, 'e wu ndje sœ nœ adœke uzu á tshe mbœrœ œneke asœ ndjii, œshe kœdœ gbolo nœ Ndjaba.

3

Agbolo nœ Ndjaba

¹ 'E wu mara á Aba yindœ azœ! Tshe yindœ azœ adœke tshe e azœ agbolo nœ ye. Yé a dœ adja agbolo nœ Ndjaba. Wu ádánœ á azu tshapashœ lili tœ kœwusœ azœ nene dœke: endje wuwusœ Ndjaba nene. ² 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, ngœngœ asœke azœ kœdœ agbolo nœ Ndjaba, kashe endje mama damba mara á 'a sœ bala dœ tœncœ ngbi fœ azœ nene. Atamœ gbœa, a wusœ nœ adœke lœkœ á Kristu kœkwa bala tœ ye, a sœ bata she mbœrœ a wu she kolœ bata á tshe sœ. ³ Uzu kœ

á tshe kœsœ dœ gbetshelœ ga ndœ ye ataa, tshe mbœrœ kœ adœke ekperœ sœsœ lœ œne nene bata á ekperœ gugu ndje lœ Kristu nene.

⁴ Uzu kœ á tshe sœpe kœmbœrœ ekperœ, tshe vwaratœ ye tœ kœza awa akwa nœ Ndjaba ga tœ akwa. Gbambancœ nene, mbœrœ ekperœ kœdœ kœtshapu kœmbœrœ œrœ lindœ awa akwa. ⁵ Kashe 'e wusœ nœ adœke Yisu Kristu na mbœrœ kœvwara azœ lœ ekperœ, yé tshe mbœmbœrœ ekperœ teasho nene. ⁶ Mbœrœ tœncœ ataa, uzu á tshe ngbœtœ ye bale dœ she, tshe mbœrœ ekperœ nene. Yé tsheneke á tshe kœsœ kœmbœrœ ekperœ, tshe wuwu she too œ wusœ ye bale nene.

⁷ Agbolo nœ mœ, uzu bale fafara 'e nene! Uzu á tshe sœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii, tshe sœ ndjii bata Yisu Kristu sœ ndjii. ⁸ Tsheneke á tshe mbœrœ ekperœ, œshe kœdœ uzu nœ djaboro, mbœrœ djaboro kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ petœ ali kœmbœrœ œrœ kœ. Gbolo nœ Ndjaba na mbœrœ kœndi tshelœ akwa nœ djaboro.

⁹ Uzu kœ á tshe te gbolo nœ Ndjaba, tshe kpa mbœrœ ekperœ nene, mbœrœ gbœgbœ nœ soro nœ Ndjaba sœ lœ ye. Yé bata á tshe kœdœ gbolo nœ Ndjaba, tshe kpa mbœrœ ekperœ nene. ¹⁰ Ɔrœ á kuru tshagurutœ agbolo nœ Ndjaba dœ endje nœ djaboro dœke: uzu kœ á tshe kœsœsœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii nene, tshe

doédóé gbolo nœ Ndjaba nene; yé tsheneke á tshe yangba ayanoé, doédóé ndje gbolo nœ Ndjaba nene.

A yindœtœ azœ dœ anga azœ

¹¹ O'o má 'e dji lima katshatsha utshunoé doéke: A yindœtœ azœ dœ anga azœ.

¹² A soésœ b̄ata Kayina á tshe dœ uzu nœ ekpe uzu yé á wo ayanoé nene. Mbœrœ gadé á tshe wo lima she a? Mbœrœ akwa tshelœ ye doé kayina gaga lima nene, kashe œnoé ayanoé dá soé lima ndjii.

¹³ Alaya, œdœ azu tshapasho kœyiangba 'e, 'e kikitœ nœ nene. ¹⁴ A wusœ nœ adœke a wuta lœ kuzu ndœ kœgb̄o soro, mbœrœ á a soé kœyindœ aaya azœ. Tsheneke á tshe kœsœsœ dœ kœyindœsho nene, tshe soepe lœ kuzu. ¹⁵ Uzu á tshe kœyiangba ayanoé, œshe kœdœ ayenḡo kowo. Bata á 'e wusœ nœ, anga ayenḡo kowo bale á tshe gb̄o soro nœ wa dœ wa œ gugu nene.

¹⁶ Yisu zatœ ye fœ kuzu lœ kumu azœ. Asœke má mara kœyindœsho fœ azœ. A za ndje tœ azœ fœ kuzu mbœrœ aaya azœ. ¹⁷ Œdœ anga uzu bale kœsœ dœ œrœ tshapasho asœ, yé á wu ayanoé á tshe soé dœ oyo kashe á tshapu kœto fœ she, dá tshe soé dœ kœyindœsho nœ Ndjaba zœ dœ mœ a?

¹⁸ Agbolo nœ mœ, 'e yiyi kolœ ndœsho dœ o'o too dœ otsho o'o neke á wuta lœ ama 'e nene, kashe 'e ma ndje adja kœyindœshonœ lœ awa nœ kœmbœrœ œrœ.

¹⁹ Dœ mara atake, a wusœ nœ adœke azœ kœdœ azu á a soé kœna lœ awa adja o'o, tœnoé ata dá lœsu azœ œ soé gee b̄a utshu Ndjaba.

²⁰ Gbambanoé nene, œdœ lœsu azœ kœsœ kœpa fœ azœ adœke a mbœrœ ekperœ, Ndjaba soé tœ egerœnoé kœropa lœsu azœ yé tshe wusœ œrœ kœ. ²¹ 'E doé aaya mœ á mœ yindœ 'e, œdœ lœsu azœ kœpa adœke a mbœmbœrœ ekperœ nene, asœmœ dá a za avwala fœ Ndjaba dœ lœsu azœ ziti.

²² Œneke kœ á a yœndœ nœ, a gb̄o b̄a ndœ ye ye mbœrœ a soé kœmbœrœtœ azœ liaka awa akwa nœ ye, yé œ soé kœmbœrœ œneke á ga tœ ala ye. ²³ Œneke á Ndjaba pandœ nœ fœ azœ adœke a mbœrœ doéke: a soé dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ œne dœ Yisu Kristu, yé œ yindœtœ azœ dœ anga azœ b̄ata á Kristu pa lima tœnoé fœ azœ adœke a mbœrœ. ²⁴ Uzu á tshe kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa nœ Ndjaba, tshe ngb̄otœ ye dœ Ndjaba bale yé Ndjaba soé ndje dœ she awa bale. A wusœ nœ adœke Ndjaba soé dœ azœ awa bale lœ awa nœ Otsho Ishiri á tshe za ga lœ azœ.

4

Ishiri nœ Ndjaba œdœ ishiri nœ yingba Kristu

¹ 'E doé aaya mœ á mœ yindœ 'e, adja 'e yiyindœ o'o nœ azu kœ á endje soé kœpa adœke œne soé dœ Otsho Ishiri nene, kashe 'e mesho yé œ wu akwa tshelœ

endje yeka á kœyindœ nœ adœke ishiringe to 6a ndœ Ndjaba. Gbambance nene, aayi kœgbara o'o nœ wala za tshapa œsho djigi. ² Ærœ á ma fœ 'e adœke 'e wusœ Ishiri nœ Ndjaba dœke: uzu á tshe sœ kœpa adœke Yisu Kristu fa adja uzu, uzunœ ascœmœ sœ dœ Ishiri nœ Ndjaba lœ ye. ³ Kashe uzu á tshe kœvwaratœ ye tœ kœpandœ nœ atamœ dœ ádá nœ Yisu, dá Ishiri nœ Ndjaba gugu lœ ye nene. Kashe tshe sœ dœ ishiri nœ yingba Kristu á 'e dji lima o'o tœ upunœ adœke endje sœ kœna toœnœ, yé ngongœ asœ œ sœ 6a pa œsho zœ.

⁴ Kashe 'e dœ agbolo nœ mœ, e'e kœdœ azu nœ Ndjaba yé 'e ropa aayi kœgbara o'o nœ wala. Gbambance nene, Ishiri á tshe sœ kœmbœrœ akwa lœ 'e ropa ishiri á sœ lœ azu tshapashœnœ asœke ye. ⁵ Azu kœgbara o'o nœ wala kœdœ azu tshapashœ. Mbœrœ toœnœ ataa, endje sœ kœgbara liaka mara azu tshapashœnœ asœke, yé endjenekœ á endje dœdœ azu nœ Ndjaba nene, dá sœ kœdji endje. ⁶ Kashe tœ azœ nœ azœ, a kœdœ azu nœ Ndjaba. Uzu á tshe wusœ Ndjaba, tshe dji azœ kashe tsheneke á tshe dœdœ uzu nœ Ndjaba nene, tshe dji azœ nene. Toœnœ dá za awa fœ azœ tœ kœwusœ Ishiri nœ kœyisœ adja o'o ndje dœ ishiri nœ kœyisœ wala.

Ndjaba kœdœ kœyindœsho

⁷ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, a yindœtœ azœ dœ anga azœ, mbœrœ

kœyindœsho to 6a ndœ Ndjaba. Uzu nœ kœyindœsho kœdœ gbolo nœ Ndjaba yé tshe wusœ Ndjaba. ⁸ Uzu á tshe kœgugu dœ kœyindœsho nene, tshe wuwusœ Ndjaba nene mbœrœ Ndjaba kœdœ kœyindœsho.

⁹ Mara á Ndjaba má kœyindœsho nœ ye fœ azœ dœke: tshe vwa Gbolo nœ ye tshebabale ga pa œsho mbœrœ á a kœgbœ soro lœ awa nœ ye. ¹⁰ Kœyindœsho sœ atake: œ sœsœ adœke azœ dá yindœ Ndjaba nene, kashe œshe dá yindœ azœ yeka á vwa Gbolo nœ ye, á tshe zatœ ye fœ kuzu mbœrœ kœgi kudœ tshangba ekperœ nœ azœ.

¹¹ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, œdœ Ndjaba kœyindœ azœ atamœ, œ li ndje dœ azœ adœke a yindœtœ azœ dœ anga azœ. ¹² Uzu bale wuwu Ndjaba nene. Kashe œdœ a kœyindœtœ azœ dœ anga azœ, Ndjaba œ sœ dœ azœ awa bale, yé ayo nœ ye œ matœ endje djigi fœ azœ. ¹³ Ærœ á sœ kœma adœke a sœ awa bale dœ Ndjaba yé tshe sœ ndje awa bale dœ azœ dœke: tshe za Ōtshœ Ishiri nœ ye ga lœ azœ. ¹⁴ Adja Aba vwa lima Gbolo nœ ye adœke tshe she azu tshapashœ. 'A sœ kœmindœ nœ mbœrœ a wu lima she dœ ala 'a. ¹⁵ Ædœ uzu kœpandœ nœ adœke Yisu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, Ndjaba œ sœ dœ she awa bale yé tshe sœ ndje dœ Ndjaba awa bale. ¹⁶ Yé azœ, a wusœ nœ ye œ sœ dœ

køeyindøercø adøeke Ndjaba yindø azøe.

Ndjaba køedøe køeyindøesho, uzu a tshe søe døe køeyindøesho søe awa bale døe Ndjaba yé Ndjaba søe ndje awa bale døe she. ¹⁷ Ædøe a køesøe døe adja køeyindøesho ugurutoe azøe, awa lōkō køewa ngbanga nøe Ndjaba øe za azøe nene. Mbøercø mara á Yisu søe lima døe toenøe dá a søe ndje døe toenøe óa pa øshønøe asøeke. ¹⁸ Køeyindøesho gugu døe awa nene. Mara á Ndjaba yindøe azøe waa gōrō awa. Køeyindøesho nøe Ndjaba gbōgbō damba løe lōsu uzu nøe awa nene, gbambanøe nene, uzu nøe awa søe køegbe døe djofele.

¹⁹ Tøe azøe nøe azøe, a søe køeyindøesho mbøercø Ndjaba yindøe azøe utshunøe. ²⁰ Ædøe anga uzu køepa adøeke: «Møe yindøe Ndjaba» yé á yiangba ayanoe, øshe køedøe ayi wala. Ædøe tshe køeyiyindøe ayanoe á tshe søe køewu she nene, tshe yi má ndøe Ndjaba á tshe wuwu she nene koto o? ²¹ Awa akwa á Yisu Kristu za føe azøe døeke: uzu á tshe køeyindøe Ndjaba, øe li adøeke tshe yi ndje ndøe ayanoe.

5

A ropa tshapashō mbøercø køeyindøercø nøe azøe

¹ Uzu kō á tshe yindøe nøe adøeke Yisu køedøe Kristu, øshe køedøe gbolo nøe Ndjaba. Yé uzu kō á tshe yindøe Aba, tshe yi ndje ndøe agbolo nøe ye á tshe zu endje. ² Løe awa nøe køeyindøe Ndjaba døe pe

køembøercøetøe azøe lindøe awa akwa nøe ye dá a wusøe nøe adøeke a yindøe agbolo nøe Ndjaba. ³ Køeyindøesho nøe azøe ga ndøe Ndjaba øe matøe ye løe mara á a lisøe awa akwa nøe ye. Awa akwa nøe ye kpa ka kote azøe waa nene, ⁴ mbøercø agbolo nøe Ndjaba kō ropa tshapashō ye. Yé awa nøe køeropa tshapashō køedøe køeyindøercø nøe azøe. ⁵ Ædøe dá ropa tshapashō a? Uzu á tshe yindøe nøe adøeke Yisu køedøe Gbolo nøe Ndjaba.

O'o tøe upu nøe Yisu

⁶ Uzu á tshe na løe awa nøe ungu øedøe pe indji, øshe køedøe Yisu Kristu. Æ døédøe lima kotøe ungu nene, kashe ungu øedøe pe indji. Ishiri dá pandøe nøe atamøe; yé a wusøe nøe adøeke Ishiri pa koløe adja o'o. ⁷ Atimunøe votō dá pandøe nøe. ⁸ Øtshō Ishiri, ungu øedøe pe indji; endje kō vovotō yindøe nøe awa bale. ⁹ A yindøe o'o ama azu ye, kashe øenøe Ndjaba dá kpa ropa nøe yé toenøe køedøe o'o á tshe pa lima tøe upu nøe Gbolo nøe ye. ¹⁰ Mbøercø toenøe ataa, uzu á tshe søe døe køeyindøercø ga ndøe Gbolo nøe Ndjaba, øeneke á Ndjaba pa søe lōsu ye zøe. Yé uzu á tshe køeyiyindøe øeneke á Ndjaba pa nene, tshe za Ndjaba tøe ayi wala; gbambanøe nene, tshe yiyindøe øeneke á Ndjaba pa tøe upu nøe Gbolo nøe ye nene. ¹¹ Wu o'onøe døeke: Ndjaba za soro á ka nene føe azøe yé a gbō soronøe asøemøe løe awa nøe Gbolo nøe ye. ¹² Uzu á tshe ngbōtøe

ye bale dœ Gbolo, tshe sœ dœ soronœ asœmœ. Kashe uzu neke á tshe ngb̄ngb̄tœ ye bale dœ Gbolo nœ Ndjaba nene, tshe gugu dœ soronœ asœmœ nene.

Soro á ka nene

¹³ E'e á 'e yindœ ì'iri Gbolo nœ Ndjaba, mœ sœ kœsu œneke asœ fœ 'e adœke 'e wusœ nœ adœke 'e sœ dœ soro á ka nene. ¹⁴ Wu ádánœ á a sœsœ dœ awa nene á l̄su azœ sœ ziti utshu ye dœke: œdœ a kœȳndœ œrœ ga ndœ ye liaka gb̄tshelœ nœ ye, tshe dji azœ. ¹⁵ Bata a wusœ nœ adœke tshe sœ kœdji azœ tœ œrœ á a sœ kœȳndœ nœ ga ndœ ye, a wu ndje sœ nœ adœke a gb̄ œrœnœ á a ȳndœ nœ asœmœ ye.

¹⁶ Œdœ anga uzu bale kœwu ayancœ kœmbœrœ ekperœ neke á sœ kœyiosho ga lœ kuzu nene, œ li adœke tshe za avwala fœ Ndjaba yé tshe za soro fœ ayancœ asœmœ œdœ ekperœnœ kœsœsœ kœyiosho ga lœ kuzu nene. Kashe anga ekperœ bale sœ kœyi uzu ga lœ kuzu yé mœ papa adœke endje za avwala mbœrœ œnekemœ asœmœ nene. ¹⁷ Œrœ k̄ á sœsœ ndjii nene, kœdœ ekperœ; kashe œ dœdœ ekperœ k̄ dá yiosho ga lœ kuzu nene. ¹⁸ A wusœ nœ adœke uzu k̄ á tshe dœ gbolo nœ Ndjaba, lili kœsœ lœ ekperœ wa dœ wa nene mbœrœ Yisu á tshe dœ Gbolo nœ Ndjaba sœ kœgb̄ndœ ye, yé ekpe uzu œ sœ dœ gb̄gb̄ ga pa ye nene. ¹⁹ A wusœ nœ adœke azœ kœdœ azu

nœ Ndjaba, kashe tshapasho djigi sœ tshakane ekpe uzu. ²⁰ A wu ndje sœ nœ adœke Gbolo nœ Ndjaba na, yé œ to kœwusœrœ fœ azœ mbœrœ adœke a wusœ adja Ndjaba. Yé a sœ lœ adja Ndjaba lœ awa nœ Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu. Œshe kœdœ Ndjaba tako, tshe kœdœ soro á ka nene.

²¹ Agbolo nœ mœ, 'e zazatœ 'e ga tœ andjaba nene.

Bisha mbeti nœ Yowane Tshatshu o'o

Asœke koedœ bisha mbetinœ á azu gbe ndje adœke Yowane dá su. Tshe sú fœ yashe á Ndjaba ke she œdœ agbolo nœ ye: azu gbe adœke mbetinœ na ga ndœ ikrizia lakpi œdœ azu á endje sœ kœngbœtœ endje kpœtœ oshonœ bale. Tshe sœ kœmindœ nœ fœ endje adœke, œ li dœ endje kœyindœtœ endje ugurutœ endje. Tshe kpa pa fœ endje adœke endje ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ endje yé ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtsho O'o.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1-3)
- O'o tœ upu nœ kœyindœsho (4-6)
- Gbœdjela tœ upu nœ aayi kœyisœrœ dœ wala (7-11)
- Abala (12-13)

Abala

¹ Œmœ dœ Gbozu Ikrizia dá su mbeti nœ asœ fœ Yashe* á Ndjaba ke she œdœ pe fœ agbolo† nœ ye á mœ yindœ endje tœpanœ kpuru lœ adja o'o. Œ dœ kolœ mœ kuti mœ dá yindœ 'e nene, kashe œmœ œdœ ndje pe endjeneke kœ á endje wusœ adja o'o. ² Gbambanœ nene, œ li adœke adja o'o sœ

ugurutœ azœ, yé œ sœ dœ azœ bala waa dœ waa.

³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu nœ endje fœ azœ, œ wu oyo azœ yé œ za kœsœ gee fœ azœ, adœke a sœ lœ adja o'o œdœ pe lœ kœyindœsho.

Adja o'o œdœ pe kœyindœsho

⁴ Mœ sœ lima dœ yanga tœpanœ kpuru kœwu adœke anga agbolo nœ sœ kœna lœ awa adja o'o, Ɔata á Aba mi lima ndœ nœ adœke a mbœrœ. ⁵ Yé ngœngœ asœke, Yashe, œneke á mœ mindœ nœ fœ Ɔœ dœke: a yindœtœ azœ dœ anga azœ. Œ dœdœ tafo awa akwa dá mœ su fœ Ɔœ nene, kashe œtœnœ koedœ œneke á a wusœ nœ utshunœ lima katshatsha. ⁶ Kœyindœsho koedœ kœmbœrœtœ azœ liaka awa akwa nœ Ndjaba. Yé awa akwa á endje yisœ nœ fœ 'e lima katshatsha utshunœ koedœ adœke 'e sœ lœ kœyindœsho.

⁷ Gbambanœ nene, ay-ingba Kristu gu ngbakaka pa œshœ. Yé endje tshapu kœyindœ nœ adœke Yisu Kristu koedœ adja uzu. Kpœtœ oshonœ asœmœ dá a wusœ ayi afara, á tshe koedœ ayingba Kristu. ⁸ Ala 'e gbœ mbœrœ adœke akwa á a mbœrœ ugurutœ 'e kœtshutshu nene kashe 'e gbœ œrœ tshangbanœ á li dœ 'e. ⁹ Uzu á tshe kœyiyindœ kœgbœndœ œrœ á Kristu yisœ nœ ga tœ lœsu ye nene á

* 1.1 1.1 Yashe: Anga ádá nœ Yashe koedœ ndje «Ikrizia». † 1.1 1.1 agbolo: Anga ádá nœ agbolo koedœ ndje «Ayindœ Yisu».

drapa nœ, tshe soesœ dœ ɔsu
 bale ga ndœ Ndjaba nene.
 Kashe uzu á tshe gbɔndœ
 kœyisœœœœœ ga tœ ɔsu ye,
 tshe sœ dœ ɔsu bale ga tœ
 Aba ndje dœ Gbolo nœ ye.

¹⁰ Ɛ kœsœ adœke anga uzu
 na ga ndœ 'e, á kœyisœ angbi
 œœœ á dœdœ œeneke á Kristu
 yisœ nœ nene, adja 'e zaza
 osho kœsœ fœ she nene yé
 'e babala ndje she nene.

¹¹ Gbambancœ nene, uzu á
 tshe bala she, sœ kœngbɔtœ
 ye dœ she lœ ekperœ nœ ye á
 tshe mbœœœ œœœœœ.

¹² Mœ sœ dœ o'o ndjoro
 kœsu fœ 'e, kashe mœ
 yiyindœ kœsu tœnœ ga pa
 kako mbeti nene. Mœ sœ
 kœgbe kœna ga ndœ 'e yekane
 á kœpa fœ 'e dœ ama mœ á
 ɔsu azœ para kɔkɔ kœsu dœ
 yanga.

¹³ Agbolo nœ Yingɔ zœ‡ á
 Ndjaba ke she, vwa abala nœ
 endje fœ 6œ.

‡ **1.13** 1.13 Agbolo nœ Yingɔ zœ: Anga ádá nœ agbolo nœ yingɔ zœ kœdœ ndje
 «azu tshelœ ikrizia á Yowane sœ lœœœœ».

Voto mbeti nœ Yowane Tshatshu o'o

Asœke kœdœe voto mbeti á azu gbe adœke Yowane dá sú. Tshe su fœ anga yindœe Yisu bale á 'iri ye wu Gayushi. Yowane vwa lima azu dje lakpi mbœerœe kœmindœe o'o ama Ndjaba, kashe lœkœ á endje wuta 6a lakpi ogo Gayushi, Diyotrefe vwaratœe ye adœke endje lo 6a sœnda nœ œene nene. Tshe gœrœ ndje lima ayindœe Yisu á endje za lima osho kœsœe fœ aayi avwanœe 6a sœnda nœ endje lœe ikrizia. Mbœerœe tœnœe ataa, tshe su mbetinœe fœ Gayushi adœke tshe ka ngbiri, œe zaza awa kœmbœerœe mara œerœe nœe Diyotrefe nene. Œ li adœke azu za osho kœsœe dœe otshœnœe fœe azu á endje yi kumu endje ndœe kœmindœe Otshœ O'o.

Mbetinœe kurutshelœetœe ye atake:

- Tshatshu o'o (1-2)
- Kœdonga osho tœe upu nœe Gayushi (3-8)
- Mara kœmbœerœetœe nœe Diyotrefe (9-10)
- Kœdonga osho tœe mara kœmbœerœetœe nœe Demetriyuse (11-12)
- Abala (13-15)

Abala

¹ Œmœe dœe Gbozu Ikrizia, mœe sœe kœesu mbetinœe asœe fœe aya mœe dœe Gayushi á mœe yindœe ye tœpanœe kpuru lœe adja o'o.

² Aya mœe á mœe yindœe zœe, mœe yindœe nœe adœke œerœe kœ

sœe dœe otshœnœe ga ndœe zœe, yé 6œe sœe dœe otshœ œkœ zœe 6ata á 6œe sœe dœe tœnœe lœe ishiri.

Yowane donga Gayushi

³ Mœe sœe lima dœe yanga waa lœkœ á ayindœe Yisu na á mindœe nœe fœe mœe adœke 6œe zatœe zœe djigi fœe Ndjaba yé œe sœe kœmbœerœetœe zœe liaka adja o'o. ⁴ Anga œerœe kpi á za yanga fœe mœe gugu nene kolœe kœedji adœke agbolo nœe mœe sœe kœena lœe awa nœe adja o'o. ⁵ Aya mœe á mœe yindœe zœe, 6œe sœe kœezatœe zœe dœe lœsu zœe bale ga tœe œeneke á 6œe sœe kœmbœerœe fœe ayindœe Yisu œedœe pe fœe agene. ⁶ Endje patœe kœeyindœesho nœe zœe 6a utshu Ikrizia. Mœe sœe kœeki fœe 6œe adœke 6œe ti kane endje lœe ana nœe endje 6ata á Ndjaba yindœe nœe dœe otshœnœe. ⁷ Gbambanœe nene, mbœerœe kœmbœerœe akwanœe fœe Kristu dá endje zatœe endje ga tœe awa. Yé endje vwaratœe endje kœegbœ œerœe tshakane azu á endje yiyindœe Yisu nene. ⁸ Œ li dœe azœe kœeti kane mara azu atamœe mbœerœe a kœengbœtœe akwa dœe endje á kœmindœe adja o'o awa bale dœe endje.

Adiyotrefe dœe Demetriyuse

⁹ Mœe su mbeti teasho fœe ikrizia nœe 'e, kashe Diyotrefe á tshe yindœe kœeka ga pa œerœe kœ, gbegbe ga pa œeneke á mœe pa asœke nene. ¹⁰ Mbœerœe tœnœe ata lœkœ á mœe kœeyi kumu mœe 6a zœe, mœe pandœe ekperœe nœe ye á tshe sœe kœmbœerœe tœnœe. Tshe sœe kœepa ekpe o'o œedœe wala tœe upu nœe azœe. Kashe œeneke

á tshe mbærcœ kɔ asœmœ
 lili tœ ala ye nene, tshe kpa
 vwaratœ ye tœ kœza osho
 kœsœ fœ ayindœ Yisu lœ awa
 ana, yé œ sœ kœvvara ndje
 tœ ye tœ endjeneke á endje
 sœ kœ'e endje ga ndœ endje.
 Tshe sœ kœpakata endje yé
 œ sœ ndje kœgɔɔ endje lœ
 ikrizia.

¹¹ Aya mœ á mœ yindœ
 zœ, zaza mara kœmbœrcœ
 œrcœ nœ ekpe azu nene
 kashe za mara kœmbœrcœ
 œrcœ nœ ɔtshɔ azu. Uzu nœ
 kœmbœrcœ ɔtshɔrcœ kœdœ
 uzu nœ Ndjaba yé uzu
 kœmbœrcœ ekperœ wuwusœ
 Ndjaba nene.

¹² Azu para kɔkɔ sœ kœpa
 ɔtshɔ o'o nœ Demetriyuse.
 Adja o'o sœ kœpa ndje tœ ye.
 A'a ndje, a sœ kœpa ndje tœ
 ye awa bale yé ɔœ wusœ nœ
 adœke œneke á 'a sœ kœpa
 tœncœ kœdœ adja o'o.

Ndɔngɔlɔ abala

¹³ Mœ sœ dœ o'o ndjoro
 kœpa fœ ɔœ, kashe mœ
 yiyindœ kœsu tœncœ ga pa
 kako mbeti nene. ¹⁴ Mœ sœ
 kœgbe kœwu ɔœ lœ ondonœ
 asœ yeka a kœpa tshama azœ
 dœ ɔœ. ¹⁵ Kaka kœsœ gee sœ
 dœ ɔœ. Anga zœ vwa abala
 fœ ɔœ. Za ndje abala nœ mœ
 dœ tœ zœ fœ uzu dœ uzu.

Mbeti nœ Yuda Tshatshu o'o

Uzu á tshe sù mbeti asœ kœdœ Yuda. Eshē kœdœ aya Jake yé azu gbe adœke Yisu kœdœ lima œgbœ nœ endje. Mbēti nœ ye asœke mbœrœ ɓata œ li dœ bisha mbēti nœ Petro.

Yuda sù mbēti nœ ye fœ azu á Ndjaba ke endje. Tshe sœ kœpa fœ endje adœke ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ ɓtshœ O'o. ɓtshœ endje gaga nene yé œ sœ kœma adœke endje dœdœ azu nœ Yisu nene. Tshe pa ndje ndœ mara á Ndjaba œ wa o'o ga tœ azunœ á endje sœsœ kœmbœrœ ɓtshœrœ nene asœmœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1-2)
- Aayi kœyisœrœ dœ wala (3-16)
- Kœka ngbirilœ kœyindœrœ (17-23)
- Ndœngœlœ avwala (24-25)

Abala

¹ Emœ Yuda, aya Jake, œmœ ayi akwa nœ Yisu Kristu, mœ sœ kœsu mbētinœ asœke fœ 'e dœ azu á Aba dœ Ndjaba ke 'e, á yindœ 'e yé á sœ kœgbœndœ 'e mbœrœ Yisu Kristu. ² Kaka Ndjaba wu oyo 'e yé œ za kœsœ gee œdœ kœyindœsho nœ waa dœ waa fœ 'e.

Aayi kœyisœrœ dœ wala

³ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, mœ sœ ɓalima

dœ gbētshe lœ kœsu mbēti fœ 'e tœ o'o nœ kœshe á Ndjaba za fœ azœ dœ 'e. E li dœ mœ kœsu mbētinœ asœ ndœ kœza kœru lœsu fœ 'e, á kœza gbœgbœ tœ kœnga pa kœyindœrœ á 'e sœ dœ tœnœ waa dœ waa ga ndœ Kristu. ⁴ Mœ su mbētinœ mbœrœ ekpe azu á endje li yaa ga ugurutœ 'e, á sœ kœdjingili tshelœ o'o tœ upu nœ ɓtshœ lœsu nœ Ndjaba yeka á kœmbœrœ ngbindœrœ nœ endje. Endje vwaratœ endje tœ Yisu Kristu á tshe dœ Ayengœ azœ œdœ Gbozu tshebale nœ azœ. Kashe endje sù ala œyerœ Buku nœ Ndjaba ngbi adœke, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ endje.

⁵ 'E wusœ œneke kœ á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœ ɓtshœnœ. 'E gbe dœ mara á Ndjaba she lima azu Israyele ɓa lœ ogo Ezipito, yé manda nœ tshe kpa wo lima endjēneke á endje vvara lima tœ endje tœ kœdji o'o ama ye. ⁶ 'E gbe ndje dœ anga aandjelu á endje sœsœ lima dœ yanga kœmbœrœ akwa tœ osho á Ndjaba za lima fœ endje nene, yé á katœ osho nœ endje ti. Ndjaba i endje dœ djingiri ga tœnœ waa dœ waa, œ ko endje va ga lœ ubu osho œrrr ga tœ egerœ olo kœwa ngbanga. ⁷ 'E kpa gbe dœ Sodomo dœ Gomora œdœ pe anga tshalakpi kœ á sœ lima indœrœ kane. Azu tshalakpinœ za lima tœ endje djigi ndœ kœmbœrœ œrœ tshula ɓata kœna manda aandjelunœ. Endje mbœrœ

angba budu dœ azu á lili má adœeke endje mbœerœ dœ endje nene. Ngõngõ asœ, endje ko endje va gala owo á ka nene yeka ala uzu kœgbo mbœerœ tœnœ.

⁸ Azunœ á endje li ga ugurutœ 'e ascœmœ mbœerœ mara œrœ ataa. Gbetshelœ nœ endje sœ kœvwa endje adœeke endje nditœ endje ndœ kœmbœerœ angba budu, endje vwaratœ endje adœeke Ndjaba dœdœ Gbozu nœ endje nene yé œ sœ kœgu œsœ ishiri mokœ nœ tshalafœ. ⁹ Kashe Mikayelee, gbozu tshapa aandjelu mbœmbœerœ lima ataa nene. Lœkœ á tshe sœ lima kœshara upu dœ djaboro mbœerœ oko Moyize, tshe tshetshene lima djaboro nene, kashe tshe pa lima fœ she adœeke: «Kaka Gbozu dœ tœ ye za djofele fœ 6œ.» ¹⁰ Azunœ ascœmœ tshene lima œrœ á endje wuwu lima sœ nœ nene, endje lœ бата agea á endje gugu dœ kœwusœrœ nene á sœ kœkotœ endje ve ga lœ kuzu. ¹¹ Oyo nœ endje, mbœerœ á endje za awa Kayina. Mbœerœ ogo ngendja, endje za awa Balaame yé endje tshu mbœerœ á endje mbœerœtœ endje бата Kore á tshe oma lima dœ Moyize.

¹² Lœkœ á 'e ngbœtœ 'e ndœ kœzi rœgo yazu yé œdœ endje kœsœ ugurutœ 'e, mara kœmbœerœtœ endje œ za tshula waa. Gbambanœ nene, endje mbœerœ lœsu, œ gbe utshunœ dœ uvu endje dœ tœ endje yé endje gugu dœ tshula nene. Endje sœ

бата ondoro tshalafœ á yugu sœ kœro dœ tœnœ kashe yavuru œ ni manda nœ nene. Endje sœ бата œyœ á le nene ataa olonœ kœli, too endje sœ бата œyœ á endje dji 6alima ga ati adœeke œ kœœrœ. ¹³ Endje li dœ loko tshatœ ama kota. Endje mbœerœ œrœ tshula бата mara á furutsha œ wuta manda loko. Endje sœ бата angerepe á gitœ endje tœ œsœnœ, yé Ndjaba guma osho kœsœ 6a lœ ubu osho kate endje adœeke endje sœ kœœmœ ngbugu dœ ngbugu.

¹⁴ Ba lœ bingi nœ Adamo, Enoke kœdœ lima uzu tœ mindu dœ bisha lœ aata uzu. Tshe gbara lima tœ upu nœ azunœ adœeke, Gbozu sœ kœna awa bale dœ aandjelu nœ ye kutu dœ kutu, ¹⁵ mbœerœ kœwa ngbanga pa azu para kœkœ. Tshe wa œgbœ ngbanga pa endjeneke á endje vwaratœ endje tœ ye, mbœerœ ekperœ nœ endje œdœ pe ekpe o'o kœgusho kœ á endje pa dœ 'iri ye. ¹⁶ Azunœ ascœmœ pu lima lœ ama endje olo para á endje sœ dœ oyo. Endje te lima kolœ manda ogo undu endje dœ tœ endje yé œ sœ lima kœu azu kolœ mbœerœ kœgbo œrœ.

¹⁷ Kashe e'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, 'e gbe dœ o'o á aayi avwa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu pa lima fœ 'e utshunœ kane. ¹⁸ Endje pa lima fœ 'e adœeke: «Dœ ndœngœlœ osho, anga azu œ tetœ kœyiangba Ndjaba, endje tetœ kœmœ 'e yé œ sœ kœna manda ogo undu endje dœ tœ endje.» ¹⁹ Adja azunœ

ascæmœ, endje yi o'o ga ugu-
rutœ azu adœke endje ku-
rutshelœtœ endje, Ishiri nœ
Ndjaba gugu læ endje nene
yé endje te manda gbetshelœ
nœ endje ßata azuzu.

²⁰ Kashe e'e dœ aaya mœ
á mœ yindœ 'e, 'e scœpe
kolœ kœza soro 'e ga pa
kœyindœrœ nœ 'e á scœ yerœ.
'E za avwala fœ Ndjaba dœ
gbœgbœ nœ Ɔtshœ Ishiri. ²¹ 'E
gbœndœ ayo nœ Ndjaba ga
tœ lœsu 'e, œ za ga tœ akwa
mbœrœ kœkate lœkœ á Gbozu
Yisu Kristu œ wu oyo 'e á
za soro neke á ka nene fœ
'e. ²² 'E wu oyo azu á endje
lœpe damba læ sharapu. ²³ Œ
scœ ßata endje yo ga tawo,
yé 'e gbota endje la owonœ
kashe 'e wu oyo anga endje
dœ gbœdjela dœ œ yiangba
œrœ kœ á endje mbœrœ. 'E
gogoro læba nœ endje nene
mbœrœ 'e ndi dœ ekpe akwa
nœ endje.

A za mokœ fœ Ndjaba

²⁴ A za mokœ fœ Ndjaba
á tshe scœ dœ gbœgbœ nœ
kœgbœndœ 'e adœke 'e yoyo
nene. Tshe mbœrœ adœke 'e
wuta yerœ ga utshu mokœ nœ
ye dœ egerœ yanga. ²⁵ Œshe
kœdœ Ndjaba tshebabale á
tshe dœ ayi kœshe azœ læ
awa nœ Gbozu nœ azœ dœ
Yisu Kristu. Tshe scœ dœ
mokœ, tœ egerœ uzu, dœ
gbœgbœ, dœ tshagbozu, kœto
utshu œrœ kœ, ngœngœ asœke
œrrr waa dœ waa! Ame.

Kœewurœ nœ Yowane Tshatshu o'o

Asœke kœdœe mbeti á Yowane, ayi avwa nœ Yisu Kristu sú. Tshe pa adœeke œeneke kœ á œene sú, œene wu dœ ala œene, œe dji ndje dœe utu œene.

Endje te lima pa Yowane œe na œe za she vwi 6a lœe tshiki Patamose. Ádánœe á tshe su lima mbetinoe asœe kœdœe adœeke œe za gbœgbœ fœe ayindœe Yisu á endje sœe lima kœembœerœe œerœe kanga fœe endje. Tshe pa fœe endje adœeke endje shi gbi œerr ga tœe amanœe.

Yisu ma œeneke á mbœerœe bala tœe ye lœndœ kœeka tshapashœ fœe she lœe ulu. Tshe wu œerœenœe lœe ulu adœeke Satana dœe aandjelu nœe ye œedœe azu para á endje dji she, Yisu œe ropa endje yé œe ko endje va ga lœe ðivwili kudu.

Mbetinoe kurutshelœetœe ye atake:

- Tshatshu o'o œedœe mokœ nœe Kristu (1.1-8)
- Mbeti á endje sú fœe Ikrizia mindu dœe bisha (1.9-3.22)
- Buku á endje pi dœe amende awa mindu dœe bisha (4.1-8.1)
- Idi mindu dœe bisha (8.2-11.19)
- Yashe, Dalagona œedœe agea bisha (12.1-13.18)
- Yowane wu œerœe kpikpi lœe ulu (14.1-15.8)
- Yashi ókó nœe Ndjaba mindu dœe bisha (16.1-21)

- Babilone ndi, yé Ndjaba ropa ayingba ye (17.1-20.10)
- Ndœngœlœ kœewa ngbanga nœe Ndjaba (20.11-15)
- Tafo tshalafo dœe pe tafo tshapashœ (21.1-22)
- Ndœngœlœ o'o tœe upu nœe kœekwa Yisu (22.6-21)

Tshatshu o'o

¹ Mœe sœe kœesu mbetinoe asœeke tœe kœeyisœe o'o á Yisu Kristu gbara. Ndjaba za lima tœenœe fœe she, adœeke tshe yisœe œeneke á lii kœembœerœetœe endje lœe ondonœe asœeke fœe aayi akwa nœe ye. Yisu Kristu yisœe o'onœe asœemœe fœe Yowane, ayi akwa nœe ye lœe awa nœe kœevwa andjelu nœe ye fœe she. ² Yowane kœdœe timu nœe œeneke kœ á tshe wu 6ata ulu. Tœenœe kœdœe O'o ama Ndjaba œedœe adjapu á Yisu Kristu pa. ³ Yanga nœe uzu á tshe ði mbetinoe asœeke, ndje dœe endjeneke á endje dji upu nœe kœegbara o'o asœe, yé á gbœndœe œeneke á endje sú ga la nœe. Gbambanœe nene, olonœe ndo ye.

Abala fœe azu lœe Ikrizia mindu dœe bisha

⁴ Œemœe Yowane, mœe vwa abala fœe azu lœe Ikrizia mindu dœe bisha lœe ogo Azi. Kaka adœeke Ndjaba ma œtshœ lœsu œedœe kœesœe gee nœe ye ga ndœe 'e; œtshœ lœsu œedœe kœesœe gee á to 6a ndœe ye á tshe sœe zœe, á tshe sœe lima yé á sœe kœena tœenœe; œtshœ lœsu œedœe kœesœe gee á to 6a ndœe aishirinœe mindu dœe bisha á endje ka utshu ngande tshagbozu nœe ye asœemœe;

⁵ ɔtshɔ lɔsu ɔedɔe kɔesɔe gee á to 6a ndɔe Yisu Kristu á tshe dɔe adja timu, eya Gbolo lɔe ugurutɔe akuzu ɔedɔe uzu á tshe sɔe ga pa agbozugo kɔ pa ɔshɔ. Yisu Kristu sɔe kɔeyindɔe azɔe, ɔe gi azɔe lɔe ekperɔe nɔe azɔe lɔe awa nɔe indji ye, ⁶ yé ɔe fa azɔe tɔe anganga Ndjaba tshelɔe ogo tshagbozu nɔe ye ndɔe kɔembɔerɔe akwa fɔe Abanɔe dɔe Ndjaba. Kaka tshe gbɔ mokɔ ɔedɔe gbɔgbɔ mbɔerɔe ngbugu dɔe ngbugu. Ame!

⁷ 'E wu, Yisu ɔe jerɔe lɔe on-doro. Azu para kɔkɔ ɔe wu she, ataa endjeneke á endje sú lima she. Azu ogo pa ɔshɔ djigi ɔe ditsheloema endje mangba upu nɔe ye. Ɛ, ɔe sɔe kolɔe ataa. Ame!

⁸ Gbozu Ndjaba nɔe gbɔgbɔ kɔ, á tshe sɔe zɔe, á sɔe lima yé á sɔe kɔena tɔenɔe, pa adɔeke: «Mɔe kɔedɔe alinɔe ɔedɔe ndɔngɔlɔnɔe.»

Yowane wu Yisu lɔe ulu

⁹ Ɛmɔe kɔedɔe aya 'e dɔe Yowane á a ngbɔtɔe azɔe dɔe 'e bale lɔe kɔewu ɔerɔe kanga, lɔe ama akwa nɔe Ogo gbozu nɔe Ndjaba yé á sɔe kɔeshi gbi lɔe kɔengbɔtɔe azɔe bale dɔe Yisu. Endje za lima mɔe vwi 6a lɔe tshiki á i'irinɔe kɔedɔe Patamose mangba kɔezatɔe mɔe ga tɔe O'o ama Ndjaba ɔedɔe ga tɔe adjapu á Yisu yisɔe nɔe. ¹⁰ Ɔtshɔ Ishiri sɔe lima dɔe mɔe dɔe olo nɔe Gbozu*, yé mɔe sɔe lima kɔedji ɔgbɔ tshama 6ata luba djagamanda mɔe.

¹¹ Tshamanɔe ki lima adɔeke: «Ɛrɔe á 6ɔe sɔe kɔewu tɔenɔe, su ga la mbeti, yé ɔe vwa ga lɔe Ikrizia mindu dɔe bisha: 6a lɔe Efeze, 6a lɔe Simirnɔe, 6a lɔe Peregame, 6a lɔe Tiyatire, 6a lɔe Sarde, 6a lɔe Filadelfi ɔedɔe ndje 6a lɔe Lawudukiya.»

¹² Mɔe fa lima tɔe mɔe mbɔerɔe kɔewu uzu á tshe sɔe kɔepa o'o fɔe mɔe asɔemɔe. Yé manda kɔefatɔe mɔe, mɔe wu lima ɔerɔe á endje ko tala ga panɔe mindu dɔe bisha (7) á endje mbɔerɔe dɔe ɔrɔe. ¹³ Yé mɔe wu ɔerɔe ɔe ka lima 6a uguru ɔerɔe á endje ko tala ga panɔe 6ata Gbolo nɔe uzu. Uzunɔe verɔe yɔgbɔdɔ lɔeba, ɔe i uwu á endje mbɔerɔe dɔe ɔrɔe ga lɔe okoro ye. ¹⁴ Sukumu ye sɔe tɔe imbinɔe urrr 6ata imbi usu pata, yé ala ye sɔe 6ata la6a owo. ¹⁵ Ada ye tshi lima 6ata waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotenɔe. Tshama ye wu lima 6ata tshama udjuru egerɔe ungu. ¹⁶ Ba tɔe kuni ye, tshe tepa angerepe mindu dɔe bisha yé ingiri yakamba á amanɔe bisha ki waa, sɔe lima kɔewuta lɔe ama ye. Tshatshu ye sɔe lima kɔetshi tɔenɔe 6ata ɔlɔ á tshi dɔe gbɔku ɔlɔ.

¹⁷ Lɔkɔ á mɔe wu she, mɔe te ga tɔe ada ye 6ata uzu á tshe tshu ye. Tshe to kuni ye ga pa mɔe, ɔe pa adɔeke: «Awa zaza 6ɔe nene! Ɛmɔe kɔedɔe ali uzu ɔedɔe ndɔngɔlɔ uzu. ¹⁸ Ɛmɔe kɔedɔe uzu á tshe sɔe dɔe soro. Mɔe tshu lima ye kashe ngɔngɔ asɔeke,

* **1.10** 1.10 Olo nɔe Gbozu kɔedɔe lima utshunɔe ɔlɔ yenga á ayindɔe Yisu sɔe lima kɔengbɔtɔe endje ndɔe kɔegbe dɔe olo á Yisu she lima lɔe akuzu (AkW 20.7; Yow 20.1)

mœ sœ dœ soro waa dœ waa. (Ɛmœ dá sœ dœ herela nœ kuzu œdœ pe herela nœ osho nœ akuzu. ¹⁹ Ataa, su œrœ neke á 6œ wu, œeneke á sœ zœ œdœ œeneke á na manda nœ. ²⁰ Tœ upu nœ angerepenœ minu dœ bisha á 6œ wu 6a tœ kuni mœ œdœ œrœ á endje ko tala ga panœ minu dœ bisha á endje mbœrœ dœ ɔrœ asœmœ, wu ádánœ á kotœ endje yiwa tœnœ dœke: angerepenœ minu dœ bisha kœdœ aandjelu nœ Ikrizia minu dœ bisha, yé œrœ á endje ko tala ga panœ minu dœ bisha kœdœ Ikrizia minu dœ bisha.»

2

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Efeze

¹ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia 6a lœ Efeze adœke:

«Uzu á tshe ko angerepe minu dœ bisha ga tœ kuni ye yé á sœ kœna ugurtoe tala minu dœ bisha á endje mbœrœ dœ ɔrœ asœmœ, pa adœke: ² Mœ wusœ neke á 6œ sœ kœmbœrœ tœnœ ye, ili á 6œ vwi œdœ pe kœru lsu nœ zœ. Mœ wusœ nœ adœke 6œ yiyindœ kœsœ tœ œsœnœ dœ aayi katshalœsu nene. Bœ wu lsu endjeneke á endje sœ kœpa adœke œne kœdœ aayi avwa kashe endje dœdœ aayi avwa nene, yé 6œ wu endje tœ aayi wala. ³ Bœ ru lsu zœ, 6œ wu œrœ kanga tœ upu nœ i'iri mœ yé 6œ mœmœ nene. ⁴ Kashe mœ sœ dœ o'o bale kœgbagbara 6œ: 6œ katœ kœyindœsho nœ zœ lima utshunœ ga ndœ

mœ ye. ⁵ Gbe tshelœ zœ tœ osho á 6œ to tœnœ á te kane. Fatshalœsu zœ yé œ kwatœ zœ ndœ akwa á 6œ mbœrœ lima utshunœ. (Edœ 6œ kœfafatshalœsu zœ nene, mœ na ga ndœ zœ yé mœ gi tala nœ zœ tœ oshonœ á sœ tœnœ asœmœ ye. ⁶ Kashe, œrœnœ asœke sœ mbœrœ 6œ: 6œ sœ kœyiangba œrœ á Anikolayiti sœ kœmbœrœ tœnœ 6ata mœ ndje.

⁷ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia.

«Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ za awa fœ she adœke tshe zi leyœ nœ soro á sœ 6a lœ paradizo nœ Ndjaba.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Simirnœ

⁸ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Simirnœ adœke:

«Uzu á tshe dœ alinœ œdœ ndœngœlœnœ, tsheneke á tshe tshu lima kashe á kwatœ ye ga lœ soro, pa atake: ⁹ Mœ wusœ œrœ kanga nœ zœ œdœ pe oyo nœ zœ, kashe œ6œ kœdœ ayi kœgbœrœ. Mœ wusœ ekpe o'o á azu á endje pa adœke œne kœdœ Ayuda sœ kœpa ga tœ œkœ zœ kashe endje dœdœ Ayuda nene, endje kœdœ Sinagoga nœ Satana. ¹⁰ Awa mbœmbœrœ 6œ tœ œrœ kangœnœ á 6œ wu bala nene. Dji kane: djaboro œ ko anga azu ndjoro ugurtoe 'e va ga lœ anda kángœ mbœrœ kœwu lsu 'e, endje mbœrœ œrœ kanga fœ 'e manda olo ndjokpa. Zatœ zœ ga tœ kœyindœrœ nœ zœ œrrr ga

tœ kuzu zœ, yé mœ za bala
kpoto nœ soro fœ 6œ.

11 «Kaka uzu á tshe sœ dœ
utu, dji o'onœ á fshiri sœ kœpa
fœ azu Ikrizia!

«Uzu neke á tshe ropa
ekperœ kœ, tshe tshu kuzu nœ
bisha nene.»

*Mbeti á endje sú fœ Ikrizia
ba læ Peregame*

12 «Su mbeti fœ andjelu nœ
Ikrizia læ Peregame adœke:

«Uzu á tshe sœ dœ ingiri
yakamba á amanœ bisha
ki waa, pa adœke: 13 Mœ
wusœ osho á 6œ sœ tœnœ
ye: œtœnœ kœdœ osho á
ngande tshagbozu nœ Satana
sœ tœnœ. Kashe 6œ zatœ
zœ kœ fœ mœ yé œ 'ea'ea
mœ læ kœyindœrœ nœ zœ
nene, ataa ga tœ lœndœ á endje
wo lima dœ Atipase á tshe
dœ adja timu nœ mœ 6a
ndœ 'e, 6a tœ osho á Satana
sœ tœnœ. 14 Kashe mœ sœ
dœ o'o kœgbagbara 6œ tœnœ:
Azu á endje sœ kœro manda
kœyisœrœ nœ Balaame sœ
ndœ zœ. Balaame sœ lima
kœu Balake adœke tshe gi
úkú ga tœ awa azu Israyele
mbœrœ kœvwa endje adœke
endje zi songba agea á endje
to tœ tokóró fœ andjaba œdœ
kœvwa endje ndœ kœmbœrœ
angba budu. 15 Ba ndœ zœ
ndje, anga azu á endje sœ
kœna manda kœyisœrœ nœ
Anikolayiti sœ zœ. 16 Ataa,
fatshalœsu zœ. Ete nene,
mœ sœ kœna ga ndœ zœ læ
ondœnœ, yé mœ nga koshe ga

tœ endje dœ ingiri yakamba
á sœ kœwuta læ ama mœ.

17 «Kaka uzu á tshe sœ dœ
utu, dji o'onœ á fshiri sœ kœpa
fœ azu Ikrizia.

«Uzu neke á tshe ropa
ekperœ kœ, mœ to mane*
á zatœ endje yiwatœnœ fœ
she, mœ za bala imbi badja á
endje sú tafo i'iri ga pa nœ
fœ uzu dœ uzu; i'iri á uzu
bale wuwusœ nœ nene, kolœ
tsheneke á tshe gbœ, dá wusœ
nœ.»

*Mbeti á endje sú fœ Ikrizia
ba læ Tiyatire*

18 «Su mbeti fœ andjelu nœ
Ikrizia læ Tiyatire adœke:

«Gbolo nœ Ndjaba á ala
ye sœ kœtshi 6ata owo yé
ada ye sœ kœtshi ndje 6ata
waya á endje yi ga ta wo
yekane á ye kotœnœ, pa
adœke: 19 Mœ wusœ œneke
á 6œ sœ kœmbœrœ tœnœ ye,
kœyindœsho nœ zœ, kœzatœ
zœ ga tœ kœyindœrœ, mara
kœmbœrœ dœ akwa nœ zœ
œdœ pe kœru lœsu nœ zœ.
Mœ wusœ nœ adœke œrœ
neke á 6œ sœ kœmbœrœ
ngœngœ asœke ropa œneke á
6œ mbœrœ lima utshunœ
ye. 20 Kashe mœ sœ dœ o'o
bale kœgbagbara 6œ tœnœ:
Bœ za awa fœ Zezabele,
yashe á tshe sœ kœmatœ
ye adœke œne kœdœ ayi
kœgbara o'o ama Ndjaba.
Tshe sœ kœfara aayi akwa nœ
mœ ndœ kœmbœrœ angba
budu dœ pe kœzi songba
agea á endje to tœ tokóró fœ
andjaba. 21 Mœ katœ olo fœ

* 2.17 2.17 Mane kœdœ rœgo á Ndjaba to lima fœ agbolo Israyele tœ awa nœ
kœwuta endje læ kanga. Dœ o'o ama Ebre, i'irinœ asœmœ kœdœ «Asœke kœdœ
gade?»

3

she adœke tshe fatshalɔsu ye kashe tshe yiyindœ kœkatœ angba budu nœ ye ti nene.

²² Mbœrœ tœnœ ataa, mœ za she vwi ga pa kelekpa nœ œgbɔ œrœ kanga awa bale dœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ angba budunœ dœ she œdœ endje kœkakatœ kœmbœrœ angba budunœ ti nene. ²³ Ga panœ, mœ wo agbolo nœ ye. Ataa, azu Ikrizia kɔ œ wusœ nœ adœke œmœ kœdœ tsheneke á tshe wusœ gbetshelœ œdœ lɔsu azu. Mœ za œrœ tshangba akwa nœ uzu dœ uzu liaka œneke á tshe mbœrœ, fœ she.

²⁴ «Kashe tœ upu nœ 'e lœ Tiyatire á 'e vwaratœ 'e tœ ekpe kœyisœrœ nœ azunœ ascœmœ, yé á tshapu kœwusœ œneke á azunœ sœ kœ'e tœnœ adœke "kœyisœrœ nœ Satana lœ ubunœ", mœ sœ kœpa fœ 'e ngbi adœke: mœ kpa za anga angbi kongba ga pa igi 'e nene. ²⁵ Kashe 'e tepa œneke á 'e sœ dœ tœnœ ngbiri œrrr ga tœ kœkwa mœ.

²⁶⁻²⁸ «Azu neke á endje ropa ekperœ kɔ yé á sœpe kœmbœrœ akwa nœ mœ œrrr ga tœ ndœngɔlœnœ, mœ za bala tshagbozu á mœ gbɔ ɓa ndœ Aba mœ fœ endje. Mœ za tshagbozu nœ kœsœ ga pa ogo kɔ fœ endje. Endje gbœndœ azu ogonœ dœ œgbœnœ, yé œ ndi tshelœ endje krœna ɓata lɔsú á endje mbœrœ dœ oto. Awa bale, mœ za tombele fœ azunœ ascœmœ.

²⁹ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia!»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia ɓa lœ Sarde

¹ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Sarde adœke:

«Uzu á tshe sœ dœ Ishiri nœ Ndjaba mindu dœ bisha, ndje dœ angerepe mindu dœ bisha ascœmœ pa adœke: Mœ wusœ œneke á ɓœ sœ kœmbœrœ tœnœ ye, mœ wusœ œneke á azu sœ kœpa tœ upu nœ zœ adœke ɓœ sœ dœ soro andaa ɓœ tshu ye. ² Ala zœ gbɔ, yé za gbœgbɔ fœ udu soro zœ á ndo kœtshu tœnœ ascœmœ kane. Gbambœnœ nene, mœ wu adœke anga akwa bale á ɓœ sœ kœmbœrœ tœnœ á sœ tœ œtshœnœ utshu Ndjaba nœ mœ, kpa gugu nene. ³ Gbe tshelœ zœ tœ o'o ama Ndjaba á endje yi lima sœ nœ fœ ɓœ yé á ɓœ dji kane. Gbœndœ nœ yé œ fatshalɔsu zœ. Œdœ ala zœ kœgbœgbɔ nene, mœ na trosha ga ndœ zœ ɓata ayi angba, ɓœ wusœ ada œlœnœ á mœ na dœ tœnœ ndœ kœendondoro ɓœ nene. ⁴ Andaa, ɓœ sœ dœ anga azu ndœ zœ lœ Sarde á endje djadja kote lœba nœ endje nene. Endje verœ imbi lœba ga tœ endje adœke 'a rotœ awanœ bale dœ endje, gbambœnœ nene, endje li dœ tœnœ ye.

⁵ «Ataa, azu neke á endje ropa ekperœ kɔ, endje verœ imbi lœba, mœ wo i'iri endje ala buku nœ soro nene. Mœ yindœ nœ bala utshu Aba mœ œdœ utshu aandjelu nœ ye adœke endje kœdœ azu nœ mœ.

⁶ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa tœnœ fœ azu Ikrizia.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia ba læ Filadelfi

⁷ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia læ Filadelfi adœke:

«'E dji o'o á uzu á tshe sœ yerœ, á dœ adja adjapu, pa fœ 'e kane. Œshe dá tepa herela nœ gbozugo Davidi, á tshe kœkœrœ dœ manda, uzu bale œ li kœtshu tœnœ nene, yé á tshe kœtshu ga tœnœ, uzu bale œ li kœkœrœ tœnœ nene. Tshe pa adœke:

⁸ Mœ wusœ akwa nœ zœ ye. Mœ wusœ nœ adœke bœ sœ dœ gbœgbœ teasho yé atamœ gbaa, bœ lisœ o'o ama mœ yé œ 'ea'ea nene. Mbœrœ tœnœ ataa, mœ kœrœ manda utshu zœ á uzu bale œ li kœtshu tœnœ nene. ⁹ Œrœnœ á mœ mbœrœ dœ azu tshelœ Sinagoga nœ Satana, dœ endjeneke á endje sœ kœpa adœke œne kœdœ Ayuda kashe endje dœdœ Ayuda nene mbœrœ endje sœ kœpa wala, dœke: Mœ shosho endje adœke endje na kœgote ga tœ ada zœ, yé endje wusœ nœ adœke mœ yindœ zœ. ¹⁰ Mbœrœ á bœ gbœndœ o'o ama mœ dœ kœru lœsu asœmœ, œmœ ndje, mœ gbœndœ zœ læ œrœ kanganœ á na ndœ azu tshapashœ asœ djigi mbœrœ kœwu lœsu endje. ¹¹ Mœ na læ ondonœ asœ. Tepa œrœnœ á bœ sœ dœ tœnœ ngbiri adœke uzu bale zaza kpoto tshagbozu nœ zœ tœ zœ nene.

¹² «Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ fa she tœ

sharagunda tshelœ Tepelo nœ Ndjaba nœ mœ, yé tshe kpa wuta ga ushu bale nene. Mœ su i'iri Ndjaba nœ mœ dœ pe i'iri ongbo nœ Ndjaba nœ mœ ga pa ye. Ongbonœ asœmœ kœdœ tafo Yerusaleme á to ba ndœ Ndjaba nœ mœ ba lafo yeka á jerœ asœmœ. Mœ su ndje tafo i'iri mœ ga pa ye.

¹³ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia ba læ Lawudukiya

¹⁴ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia læ Lawudukiya adœke:

«Uzu á endje e she Ame, á tshe dœ adja timu yé á sœ kœpa adjapu, œshe á tshe sœ lima utshu ali œrœ á Ndjaba mbœrœ kœ pa œshœ, pa adœke: ¹⁵ Mœ wusœ akwa nœ zœ ye: mœ wusœ nœ adœke bœ sœsœ kpaziti too wodawoda nene. Yé œ sœ má tœ œtshœnœ adœke bœ sœ kpaziti too wodawoda. ¹⁶ Kashe mbœrœ á bœ wo mboo, bœ sœsœ kpaziti too wodawoda nene, mœ ndja bœ læ ama mœ. ¹⁷ Gbambanœ nene, bœ pa adœke: «Œmœ kœdœ ayi kœgbœrœ, mœ sœ dœ œrœ waa, mœ kpa gbegbe dœ anga œrœ nene.» Kashe bœ wuwusœ nœ nene adœke bœ sœ dœ oyo, uzu á tshe gugu dœ œrœ nene, ayibula, ayi oyo œdœ uzu á tshe sœ kpendro. ¹⁸ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœmi upu fœ bœ adœke bœ na ba ndœ mœ œ yœ œrœ á endje yi ga tœ owo á ye kotœnœ, yekane á kœwuta

ayi kœgbœrœ. Yœ ndje imbi lœba mbœrœ kœverœ ga tœ zœ yeka á kœgbœgbœ tshula tœ kpœndro zœ nene. Yœ ndje ɔyœ kœta ga la zœ mbœrœ á kœwu osho dœ ɔtshœnœ.

¹⁹ «Azu kœ á mœ yindœ endje, mœ sœ kœza djofele fœ endje ndœ kœyœrœ endje. Ma egerœ ogo kœmbœrœ akwa nœ zœ yé œ fatshalœsu zœ. ²⁰ Dji kane, mœ ka lœ manda yé œ sœ kœnge tœnœ. Œdœ anga uzu kœdji tshama mœ yé á kœrœ manda, mœ li ga ndœ ye œ zi œrœ awa bale dœ she, yé œshe ndje, awa bale dœ mœ.

²¹ «Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ za awa fœ she kœsœ awa bale dœ mœ ga pa ngande tshagbozu nœ mœ, ɓata mœ ndje á mœ ropa anga mœ yé á na kœsœ awa bale dœ Aba mœ ga pa ngande tshagbozu nœ ye.

²² «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri pa fœ azu Ikrizia!»

4

Kœdonga Ndjaba ɓa lafo

¹ Manda nœ, mœ wu manda á kœrœ ɓa lafo.

Mœ dji tshama á mœ dji lima utshunœ kœpa o'o fœ mœ dœ avwara ɓata luba adœke: «Œ ga mœ dœ mœ yisœ œneke kœ á li adœke œ mbœrœtœ endje manda nœ, fœ ɓœ.»

² Pe tœ œsœnœ, Ishiri nœ Ndjaba jerœ lima ga pa mœ, yé mœ wu ngande tshagbozu bale ɓa lafo ɓa zœ, anga uzu

sœ lima ga pa nœ. ³ Uzunœ asœmœ tshi lima ɓata badja á amancœ gbœ waa, á i'irinœ kœdœ jaspe œdœ dœ badja á i'irinœ kœdœ sardwane*. Avwenge á sœ lima dji ngande tshagbozunœ, sœ lima kœtshi ɓata badja á i'irinœ kœdœ emerode. ⁴ Dji indiri ngande tshagbozu, anga ngande tshagbozu sœ lima zazu bale dœ vana (24) á agbozu Ikrizia zazu bale dœ vana sœ lima ga panœ. Endje verœ lima imbi lœba ga tœ endje yé œ verœ kpoto tshagbozu á endje mbœrœ dœ œrœ ga tœ kumu endje.

⁵ Ngande tshagbozunœ sœ kœyerœwa tœnœ, tshama sœ kœki tœnœ yé œ sœ ndje kœsœ ɓata yavuru. Tala mindu dœ bisha sœ lima kœtshi utshu ngande tshagbozunœ, talancœ asœmœ kœdœ ishiri nœ Ndjaba mindu dœ bisha.

⁶ Kpœ utshu ngande tshagbozunœ, œ sœ lima ɓata egerœ ungu á sœ lima kœtshi ɓata wushiri, tshala ungunœ sœ lima ngbii ɓata badja á i'irinœ kœdœ kristale.

Ba ugurunœ, dji indiri ngande tshagbozunœ, anga œrœ vana á sœ dœ soro sœ lima kpœtœmœ, ala za tshatshunœ djigi œdœ tshamanda nœ. ⁷ Ali œrœnœ á sœ dœ soro sœ lima ɓata bamara, bishancœ sœ lima ɓata ovoro œkœ ngombe, tshencœ votœnœ tshatshu ye sœ lima ɓata œnœ uzu, yé tshencœ vanancœ sœ lima ɓata divumbala á tshe sœ kœru tœnœ. ⁸ Œrœnœ á sœ dœ soro

* 4.3 Sardwane: Tœnœ kœdœ œgbœ badja á sœ tœ wolancœ

vavana kɔ sœ lima dœ ombo
tœ endje mindu dœ bale, yé
kote ombonœ kɔ sú lima dœ
ala, dja ga pa nœ œdœ pe dja
ga ati kɔ. Endje kaka lima tœ
kœbi itshi ti nene butshɔ dœ
ɔlɔ, endje sœ kœbi itshinœ
adœke:

«Yerœ, Yerœ, Yerœ, Gbozu
Ndjaba nœ gbɔgbɔ kɔ,
tsheneke á tshe sœ lima, á
tshe sœ zœ yé á na
bala.»

⁹ Yé œ kœsœ adœke, œrœnœ
á sœ dœ soro ascœmœ sœ tœ
kœza mokɔ dœ kœlisœtœ,
ndje dœ kœgi mershe fœ
uzunœ á tshe sœ ga pa
ngande tshagbozunœ, yé á
sœ dœ soro waa dœ waa
ascœmœ, ¹⁰ agbozu Ikrizianœ
zazu bale dœ vana (24)
sœ lima kœgote ga utshu
tsheneke á tshe sœ ga pa
ngande tshagbozunœ, yé œ
sœ lima kœdonga tsheneke
á tshe sœ dœ soro waa dœ
waa. Endje ko lima kpoto
tshagbozunœ tœ kumu endje
va ga ati ga utshu ngande
tshagbozunœ ascœmœ, á sœ
lima kœpa adœke:

¹¹ «Gbozu, Ndjaba nœ 'a!
Bœ li adja dœ kœgbɔ
mokɔ, kœlisœtœ dœ pe
gbɔgbɔ.

Gbambanœ nene, œbœ dá
mbœrœ œrœ kɔ;
œbœ dá mbœrœ yé á yindœ
nœ adœke œ sœ zœ.»

5

Buku œdœ aya Pata

¹ Mœ wu buku á endje
djeedje ga tœnœ lœ kane
kuni uzunœ á tshe sœ ga
pa ngande tshagbozunœ.
Endje sú mbeti ga lanœ dœ

pe tshapanœ kɔ, yé œ pi dœ
amende mindu dœ bisha.
² Mœ wu anga andjelu á
tshe sœ dœ gbɔgbɔ waa kœta
rawa adœke: «Uzu dœ dá li
kœ'i amendenœ, á kœkœrɔ
bukunœ a?» ³ Kashe uzu bale
nene, œdœ ba lafo, œdœ ba
pa shɔ, œdœ ba budu ɔshɔ, lili
lima kœkœrɔ bukunœ yeka
á kœmesho ga la nœ nene.
⁴ Mœ ki lima waa tœ kœwu
adœke uzu bale á tshe li
kœkœrɔ bukunœ, á kœmesho
ga la nœ, gugu nene. ⁵ Kashe
anga agbɔ gbozu bale lœ
agbozu Ikrizianœ pa fœ mœ
adœke: «Kiki nene! Mesho,
bamara lœ mara nœ Yuda,
ata gbozugo Davidi ropa azu
kɔ. Tshe lii kœ'i amende
mindu dœ bisha ascœmœ yé
œ lii kœkœrɔ bukunœ ye.»

⁶ Yé mœ wu aya Pata
á tshe ka uguru ngande
tshagbozunœ á œ œrœ vana
á sœ dœ soro œdœ agbozu
Ikrizianœ ascœmœ sœ dji
indirí ye. Aya Patanœ sœ
lima b̄ata endje wo she ye.
Tshe sœ lima dœ idi ye mindu
dœ bisha, dœ ala ye mindu
dœ bisha á dœ ishiri nœ
Ndjaba mindu dœ bisha á
tshe vwa lima ga pa ɔshɔ
kɔ. ⁷ Aya Patanœ na ndoo
yé œ za bukunœ lœ kane
kuni uzunœ á tshe sœ lima
ga pa ngande tshagbozunœ.

⁸ Lɔkɔ á tshe za bukunœ,
œrœ vana á sœ dœ soro œdœ
agbozu Ikrizianœ zazu bale
dœ vana (24) ascœmœ gote
ga utshu ye. Uzu dœ uzu sœ
lima dœ kundi, dœ pe kopo
á endje mbœrœ dœ œrœ á sú
dœ yombo á dœ awwala nœ

ayerŒe azu. ⁹ Endje sŒe lima
 kŒebi tafo itshi adŒeke:
 «BŒe lii tŒe kŒeza bukunŒe,
 œdŒe kŒe'i amende tœnŒe ye.
 GbambanŒe nene, endje wo
 lima 6Œe,
 yé lœ awa nœ indji zœ,
 6Œe yŒ azu fœ Ndjaba,
 á endje to lœ mara kŒ,
 lœ ama ogo kŒ, lœ azu ogo kŒ
 œdŒe lœ ogo kŒ.

¹⁰ BŒe fa endje tŒe anganga
 Ndjaba tshelœ ogo
 gbozu tshebele
 mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ
 Ndjaba nœ azœ,
 yé endje te bala agbozugo
 tshapa œshŒ.»

¹¹ Mœ mesho, yé œ dji
 tshama aandjelu ndjoro.
 Endje sŒe lima kutu dœ kutu
 kœropanœ yé œ ka dji indiri
 ngande tshagbozunœ, dji
 indiri œrœ á sœ dœ soro
 œdŒe pe dji indiri agbozu
 Ikrizianœ. ¹² Endje sŒe lima
 kŒebi itshi dœ agbŒ tshama
 adŒeke:

«Aya Patanœ á endje wo
 lima she lii adja kœgbŒ
 gbŒgbŒ,
 dœ kœgbœrœ, dœ kœwusœtœ,
 dœ kœmbœrœ djag-
 bala,

dœ kœlisoœtœ, dœ mokŒ,
 œdŒe dœ kœdonga oshŒ!»

¹³ Mœ dji tshama œrœ kŒ á
 Ndjaba mbœrœ 6a lafo, dœ
 œneke á tshe mbœrœ pa œshŒ,
 dœ œnœ tshabudu œshŒ, dœ
 œnœ tshalangu. Œrœ para á
 sœ zœ pa tshapashŒ, sœ lima
 kŒebi itshi adŒeke:

«Mbœrœ uzunœ á tshe sœ
 ga pa ngande tshag-
 bozunœ
 œdŒe aya Patanœ asœmœ,

kaka kœdonga osho, kœlisoœtœ,
 mokŒ
 œdŒe tshagbozu sœ fœ she
 waa dœ waa.»

¹⁴ Œrœ vana á sœ dœ soro
 asœmœ pa lima adŒeke:
 «Amel!» Yé agbozu Ikrizianœ
 gote lima, œ donga Ndjaba.

6

*Aya Pata 'i amende tœ
 buku*

¹ Manda nœ, mœ wu
 lima aya Patanœ, tshe 'i
 ali amende ugurutœnœ
 mindu dœ bisha asœmœ.
 Yé ugurutœ œrœ á sœ dœ
 soro asœmœ, mœ dji tshama
 tshenœ utshunœ kœpa fœ
 mœ dœ avwara 6ata kœsŒ
 yavuru adŒeke: «Na ga mœ!»

² Mœ me lima osho, yé œ wu
 imbi mbarata. Uzu á tshe
 œ ga pa ye sœ dœ ndjoro
 tshakane ye, yé endje za ndje
 kpoto tshagbozu fœ she. Tshe
 na lima 6ata uzu á tshe ropa
 azu kŒ œdŒe mbœrœ kpa
 kœropa azu kŒ.

³ LŒkŒ á aya Patanœ 'i bisha
 amendœnœ, mœ dji tshama
 bisha œrœ á sœ dœ soro
 asœmœ kœpa lima adŒeke:
 «Na ga mœ!» ⁴ Yé anga
 mbarata tœ odorœnœ wuta.
 Uzu á tshe œ lima ga pa ye
 asœmœ, endje za lima egerœ
 ingiri yakamba œdŒe pe ndje
 tshagbozu fœ she adŒeke tshe
 gœrŒ kœsœ gee pa œshŒ yeka
 azu kœwotœ endje ugurutœ
 endje.

⁵ LŒkŒ á aya Patanœ 'i votŒ
 amendœnœ, mœ dji votŒ œrœ
 á sœ dœ soro asœmœ kœpa
 lima adŒeke: «Na ga mœ!»
 Yé mœ wu lima anga ubu

mbarata bale. Uzu á tshe ɔ lima ga pa ye sœ dœ œrœ kœli dœ kilo tshakane ye. ⁶Yé mœ dji tshama uzu kœpa 6a ugu-rutœ œrœ vana á sœ dœ soro ascœmœ adœke: «Kilo bale nœ ble li dœ ngendja tshangba akwa nœ olo bale, yé kilo votɔ nœ orje li dœ ngendja tshangba akwa nœ olo bale, kashe mbœmbœrœtœ kada œdœ vinunœ nene.»

⁷Lɔkɔ á aya Patanœ 'i vana amendœ, mœ dji tshama vana œrœ á sœ dœ soro ascœmœ kœpa lima adœke: «Na ga mœ!» ⁸Mœ me lima osho, yé mœ wu mbarata á ɔkɔ ye 6ata ungu ngondja. F'iri uzu á tshe ɔ ga pa ye kœdœ Kuzu, yé osho kœsœ nœ akuzu sœ lima kœna manda ye. Endje ko lima tshagbozu fœ endje ga pa anga tshakele ɔshɔ bale lœ vana adœke endje wo azu ogo dœ egerœ koshe, dœ egerœ ogo, dœ ekpe kɔ6a á za osho, œdœ dœ awa nœ akatshagea tshapa ɔshɔ.

⁹Lɔkɔ á aya Patanœ 'i mindu amendœ, mœ wu ishiri azu á endje wo lima endje, 6a tshakudu ndaba. Endje wo lima azunœ ascœmœ mbœrœ á endje sœ lima kœzatœ endje ga tœ o'o ama Ndjaba, yé á sœ lima kœma œrœ tœ upu nœ ye. ¹⁰Endje sœ lima kœve rawa dœ ɔgbɔ adœke: «Gbozu á 6œ sœ Yerœ á dœ uzu nœ adjapu, 6œ sœ kœkate gafe kœwa ngbanga œdœ pe kœnga koshe pa indji 'a ga pa azu tshapashɔ a?» ¹¹Yé endje ko imbi rœbe fœ uzu dœ uzu,

œ pa fœ endje adœke endje kate teasho mbœrœ kumu endje lili damba nene. Œ li adœke aanga endje lœma akwa œdœ pe aaya endje á li má adœke endje wo endje 6ata endje, li yekane.

¹²Lɔkɔ á aya patanœ 'i mindu dœ bale amendœ, mœ mesho œ wu, ɔshɔ tetœ kœturu tœnœ dœ ɔgbɔ. ɔlo bu kporokoto 6ata lœba kuzu, yé yapu doro djigi 6ata indji. ¹³Angerepe tshalafœ sœ lima kœyo ga tœ ɔshɔ 6ata ele fige á gbɔgbɔ damba nene yé á egerœ yugu sœ kœmea tœnœ. ¹⁴Tshalafœ yiwa 6ata buku bale á endje dje ga tœnœ, kaga para œdœ tshiki gitœ endje tœ osho á sœ lima tœnœ ye. ¹⁵Agbozugo tshapa ɔshɔ, azu á œ sœ endje li, agbozu tshapa aturugu, aayi kœgbœrœ œdœ aayi gbɔgbɔ, azu para kɔkɔ, akanga œdœ azu á endje dœdœ akanga nene, endje ko lima tœ endje yiwa tœnœ ga lœ gorokpa œdœ 6a lœ ɔngɔ badja lœ kaga. ¹⁶Endje sœ lima kœpa fœ kaga œdœ fœ badja adœke: «'E yo ga pa 'a, yé œ ko 'a yiwa tœnœ zara tœ tsheneke á tshe sœ pa ngande tshagbozu œdœ zara tœ ókó nœ aya Pata. ¹⁷Gbambanœ nene, egerœ olo ókó nœ endje wuta ye, yé œde dá she a?»

7

Azu Israyele kutu kama zazu bisha dœ vana (144.000)

¹Manda œneke ascœmœ, mœ wu aandjelu vana á

endje ka ga tœ panga tshapasho vavana. Endje sœ lima kœkundœ yugu vana 6a pa osho adœke adja anga yugu bale nana pa osho nene, œdœ pa egerœ ungu, œdœ pa oyo. ² Yé mœ wu lima anga angbi andjelu á tshe to 6a tœ osho á obo œ wuta tœncœ asœmœ, tshe sœ dœ œrœ a endje du dœ tshapala azu nœ Ndjaba nœ soro tshakane ye. Tshe pa o'o dœ ogbœ tshama fœ aandjelunœ vana á endje gbœ lima tshagbozu mbœrœ kœndi tshapa osho dœ pe egerœ ungu asœmœ adœke: ³ «'E ndindi tshapa osho, egerœ ungu œdœ pe oyo nene, œrrr ga tœ adœke endje du tshapala aayi akwa nœ Ndjaba nœ azœ yekane.»

⁴ Yé endje pa lima ndœma kœngba azu á endje du tshapala endje dœ œrœ á endje du dœ tshapala azu nœ Ndjaba, fœ mœ. Azunœ sœ lima kutu kama zazu bisha dœ vana (144.000) lœ mara nœ azu Israyele para kœkœ. ⁵ Ba lœ mara nœ Yuda, endje du lima ga pa ala azu kutu ndjokpa dœ bisha (12.000); 6a lœ mara nœ Rubene, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Gade, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁶ 6a lœ mara nœ Asere, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Nefetali, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Manase, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁷ 6a lœ mara nœ Shimeyo, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Levi, azu kutu ndjokpa

dœ bisha; 6a lœ mara nœ Isakare, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁸ 6a lœ mara nœ Zabulone, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Yozefu, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Bendjame, azu kutu ndjokpa dœ bisha.

Ukpulu azu ndjoro á endje to tœ osho kœ

⁹ Manda œeneke asœmœ, mœ mesho yé œ kpa wu ukpulu azu ndjoro á uzu bale lili kœdi endje nene. Endje to lima lœ ogo kœ, lœ mara kœ, lœ azu ogo kœ œdœ lœ o'o ama ogo kœ. Endje ka lima ga utshu ngande tshagbozunœ œdœ 6a utshu aya Patanœ, endje verœ imbi rœbe ga tœ endje yé œ ko kako ngima ga tshakane endje. ¹⁰ Endje sœ lima kœmindœ o'o dœ ogbœ tshama adœke: «Kœshe to 6a ndœ Ndjaba nœ azœ á tshe sœ ga pa ngande tshagbozu œdœ ndje 6a ndœ aya Pata!» ¹¹ Yé aandjelu para kœkœ á endje ka dji ngande tshagbozunœ, dœ agbozu Ikrizianœ, dœ œrœ vana á sœ dœ soro asœmœ, endje gote lima ga utshu ngande tshagbozunœ, yé œ tara kumu endje ga ati, œ tetœ kœdonga Ndjaba ¹² dœ kœpa adœke: «Ame! Mershe! Kaka kœdongasho, moko, kœwusœtœ, kœlisœtœ, kœsœ dœ gbœgbœ œdœ kœmbœrœ djagbala, sœ fœ Ndjaba nœ azœ ngbugu dœ ngbugu! Ame!»

¹³ Ugurutœ agbozu Ikrizianœ asœmœ, anga bale

yu mœ adœke: «Azunœ á endje verœ imbi rœbenœ asœmœ koedœ adœ? Yé endje to kpœta a?»¹⁴ Mœ gi fœ she adœke: «Gbozu nœ mœ, œbœ dá wusœ nœ.» Á tshe kœpa fœ mœ adœke: «Endje koedœ azu á endje wuta lœ egerœ œrœ kanga. Endje djutœ rœbe nœ endje dœ indji aya Patanœ yeka á wuta tœ imbinœ urrr.¹⁵ Mbœerœ tœnœ dá endje sœ kœka 6a utshu ngande tshagbozu nœ Ndjaba, yeka á sœ kœmbœerœ akwa fœ she butshœ dœ ɔb 6a lœ anda Tepelo nœ ye. Yé tsheneke á tshe sœ ga pa ngande tshagbozunœ nœ Ndjaba asœmœ, tshe gbœ bala ndœ endje.¹⁶ Ogo kœzirœ dœ pe ogo ungu œ kpa mi endje nene, ɔb œdœ katshanœ œ sho endje nene.¹⁷ Gbambanœ nene, aya Patanœ á tshe sœ 6a uguru ngande tshagbozunœ asœmœ œ dœ bala ayi kœgbœndœ ayarœ, tshe to bala endje na tœnœ ga tœ kumu ungu nœ soro. Yé, Ndjaba œ turu bala ngola kœ lœ ala endje.»

8

Aya Pata 'i amende nœ mindu dœ bisha

¹ Lœkœ á aya Patanœ 'i amende nœ mindu dœ bisha, osho yi taa 6a lafo ga pa œrœ nœ miniti zazu bale dœ ndjokpa (30).² Yé mœ wu aandjelu mindu dœ bisha á endje ka utshu Ndjaba, endje ko luba mindu dœ bisha fœ endje.

³ Anga angbi andjelu bale na œ sœ ga ati ndoo dœ ndaba. Tshe za lima asasware á endje mbœerœ dœ œrœ, yé endje ko zuwa yombo ndjoro fœ she mbœerœ kœza tœnœ dœ avwala nœ azu kœ á endje sœ yerœ, 6a pa ndaba á endje mbœerœ dœ œrœ yé á sœ 6a utshu ngande tshagbozu.⁴ Ngawo zuwa yombonœ to tshakane andjelu, yeka á sœ kœœ awa bale dœ avwala nœ azu nœ Ndjaba 6a utshu Ndjaba.⁵ Manda nœ, andjelu za asasware, œ ko jiwo tshapa ndaba dœ tœnœ kperœ yé á za vwi ga ati ga pa œshœ. Ngbewo yavuru sœ, œsœé tshama ki, yavuru yerœwa yé œshœ turu.

Luba vana

⁶ Aandjelu mindu dœ bisha á endje ko lima lubanœ mindu dœ bisha asœmœ guma lima tœ endje kœuru tœnœ.

⁷ Ali andjelu uru luba nœ ye, ngbewo aledjezœ œdœ owo á djanga tœ endje dœ indji, yo lima ga pa œshœ. Owo tshitœ tshakala tshapa œshœ bale lœ votœ, yé œ tshi ndje tœ tshakala œyœ bale lœ votœ dœ pe ngbœyu gusu para kœkœ.

⁸ Bisha andjelu uru luba nœ ye, yé anga œrœ á sœ 6ata egerœ kaga owo, na œ te ga la egerœ ungu. Tshakala egerœ ungunœ bale lœ votœ fa lima indji.⁹ Tshakala œrœ kœ bale lœ votœ nœ œrœ kœ á sœ dœ soro, á sœ 6a la egerœ ungu, tshu lima yé anga tshakala ogboro agba bale lœ votœ ndi lima.

¹⁰ Votɔ andjelu uru luba nœ ye, yé anga egerœ angerepe á sœ koetsi tœnce ɓata tɔrshe to ɓa lafo, œ te ga la tshakala egerœ ungu bale lœ votɔ œdœ ga pa kumungu. ¹¹ F'iri angerepence ascœmœ koedœ «Ushu œrœ». Tshakala ungu bale lœ votɔ wuta lima tœ ushunœ yé azu ndjoro tshu lima mbœrœ koendjo ushu ungunœ ascœmœ.

¹² Vana andjelu uru luba nœ ye, yé tshakala ɔɔ dœ œnce yapu œdœ pe œnce angerepe bale lœ votɔ bu kporokoto. Lœ tshakala olo dœ œnce butshɔ bale lœ votɔ, ɔɔ tɔtɔ nene.

¹³ Yé mœ mesho, œ wu anga divumbala á tshe sœ kœru ɓa lawutsha yé á sœ kœki dœ ɔgbɔ adœke: «Oyo! Oyo! Oyo nœ azu tshapa ɔshɔ lɔkɔ á anga aandjelunœ votɔ œ kpa uru luba nœ endje!»

9

¹ Mindu andjelu uru luba nœ ye, mœ wu anga angerepe bale á to ɓa lafo á te lima ga pa ɔshɔ. Endje za herela kœkɔrɔ dœ ama divwili kudu fœ she.

² Angerepence kɔrɔ ama divwili kudunœ, ngawo wuta lœ nœ ɓata ngawo tshelœ egerœ furu. Yé ɔɔ dœ pe tshalafu bu shoshosho mbœrœ ngawo á wuta lœ kudunœ ascœmœ. ³ Akwakwa wuta lœ ngawonœ ascœmœ, yé œ za tshapa ɔshɔ. Endje za tshagbozu fœ akwakwanœ ascœmœ ɓata tshagbozu nœ akpalakongo. ⁴ Endje za o'o fœ endje adœke endje ndindi

gusu nene, œ ndindi ɔyɔ nene, œ ndindi kako dɔngɔ nene, kashe endje mbœrœ œrœ oyo kolœ fœ azu á endje dudu tshapala endje dœ œrœ koedu dœ tshapala nœ Ndjaba nene ascœmœ. ⁵ Endje zaza lima awa fœ akwakwanœ adœke endje wo azunœ nene, kashe adœke endje mbœrœ œrœ oyo fœ endje manda yapu mindu. Œrœ oyonœ á endje sœ koembœrœ ga tœ azunœ ascœmœ sœ lima ɓata œrœ oyo neke á uzu œ wu œdœ kpalakongo koetɔ she. ⁶ Lœ olonœ ascœmœ, azu œ para kuzu kashe endje gbɔ nene, endje yindœ nœ adœke œne tshu kashe kuzu œ kpa tœ endje ye.

⁷ Akwakwanœ sœ lima ɓata ambarata á endje guma endje mbœrœ koetɔ kowo. Œrœ sœ ɓa pa kumu endje ɓata kpoto tshagbozu á endje mbœrœ dœ ɔrœ, yé tshatshu endje sœ ɓata tshatshu azu.

⁸ Sukumu endje sœ lima ɓata sukumu ayashe, yé iji endje sœ lima ɓata œnce abamara.

⁹ Akwakwanœ verœ lima lœba waya ga tœ okoro endje ɓata œnce aturugu, yé œsœ mambo endje sœ lima kœki tœnce ɓata œsœ ukpulu share á ambarata ndjoro sœ kœgbota tœnce na tœnce ndœ koetɔ kowo. ¹⁰ Akwakwanœ sœ lima dœ damba á amance sœ ndja ndja ndja ɓata œnce akpalakongo. Endje za lima tshagbozu ga lœ damba endje adœke œ mbœrœ œrœ oyo fœ azu manda yapu mindu. ¹¹ Gbozugo tshapa endje koedœ andjelu nœ

divwili kudu á i'iri ye dœ o'o ama ogo Ebre kœdœ «Abado», yé dœ o'o ama Greke kœdœ «Apolio». Ádá i'irince ascœmœ kœdœ «Ayi kœendirœ».

¹² Ali oyo ro ye, manda nœ, anga oyo bisha kpa li kœwuta tœnœ.

¹³ Andjelu nœ mindu dœ bale uru luba nœ ye, yé mœ dji tshama œrœ kœto 6a tœ panga ndaba vavana á endje mbœrœ dœ œrœ, á sœ 6a utshu Ndjaba. ¹⁴ Tshamancœ sœ lima kœpa o'o fœ andjelu nœ mindu dœ bale á tshe za luba adœke: «Katœ aandjeluncœ vana á endje i endje ga tœnœ dœ djingiri ndoo dœ egerœ ungu Efrate ascœmœ ye.» ¹⁵ Endje ka lima tœ aandjeluncœ vana ascœmœ ye. Gbambancœ nene, endje guma lima endje kœkate ada ɔɔ, olo, yapu œdœ ngbuguncœ á li lima adœke endje wo tshakala azu bale lœ votɔ pa ɔshɔ. ¹⁶ Endje yi lima sœ kœngba aturuguncœ á endje ɔ ga pa ambaratancœ fœ mœ, endje sœ lima miliyo kama bisha (200.000.000).

¹⁷ Yé mœ wu ambarata œdœ aturugu nœ endje á endje ɔ ga pa endje lœ ulu, endje verœ lima odorɔ lœba waya á sœ 6ata owo ga tœ okoro endje, dœ ubuncœ shoshosho 6ata badja safire œdœ dœ wolancœ 6ata wola zuwa á ju osho. Kumu ambaratancœ sœ lima 6ata kumu abamara, yé owo sœ lima kœwuta lœ ama endje, dœ ngawo œdœ pe wola zuwa á ju osho. ¹⁸ Ogboro

œrœ oyoncœ votɔ á sœ lima kœwuta lœ ama ambaratancœ ascœmœ: owo, ngawo dœ pe wola zuwa á ju osho, wo anga tshakala azu bale lœ votɔ. ¹⁹ Gbambancœ nene, tshagbozu nœ ambarata sœ 6a lœ ama endje dœ pe lœ damba endje. Dœ tœnœ ataa, damba endje sœ 6ata ayakoro; endje sœ dœ kumu á endje sœ kœmbœrœ œrœ oyo dœ tœnœ fœ azu.

²⁰ Tœ udu azu á endje she lœ egerœ œrœ oyoncœ ascœmœ, endje kakatœ kœdonga andjaba á endje mbœrœ dœ kane endje nene. Endje sœpe lima kolœ kœdonga aekpe ishiri œdœ ishiri œrœ á endje mbœrœ dœ œrœ too dœ kowo, dœ waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotencœ, dœ badja too dœ ɔyɔ á lili kœwu œrœ bale nene, á lili kœdji o'o bale nene, á lili ndje kœna ana bale nene. ²¹ Endje kaka lima tœ kœwo azu, kœsœ dœ rawo, kœmbœrœ angba budu œdœ kœzi angba nœ endje ti nene.

10

Andjelu œdœ aya buku

¹ Mœ wu anga angbi andjelu á tshe sœ dœ gbɔgbɔ waa kœto 6a lafo á sœ kœjerœ tœnœ. Tshe vwele lima tœ ye dœ ondorɔ yé avwenge sœ dji kumu ye. Tshatshu ye tshi lima 6ata ɔɔ yé ada ye sœ lima 6ata uwu owo. ² Tshe sœ lima dœ aya buku á endje kœrɔ, tshakane ye. Tshe to ada ye œncœ kuni ga

pa egerƆ ungu, Ɔ to ƆnƆe gele ga pa ƆshƆ, ³ yƆ Ɔ ta rawa dƆe ƆgbƆ Ɔata kƆengƆ bamara. Manda kƆeta rawa, tshama kƆesƆ yavuru minu dƆe bisha wu. ⁴ YƆ lƆkƆ Ɔ tshama kƆesƆ yavurunƆe minu dƆe bisha wu, Ɔata Ɔ mƆe yindƆe kƆesu ƆercƆnƆe kƆ ga la mbeti, kashe mƆe dji tshama uzu Ɔa lafo kƆeza o'o fƆe mƆe adƆeke: «GbƆndƆe o'o nƆe kƆesƆ yavurunƆe minu dƆe bisha ga lƆsu zƆe, yƆ susu ga la mbeti nene.»

⁵ Ɔ andjelu Ɔ mƆe wu lima she kƆeka ga lafo Ɔa pa egerƆ ungu dƆe pe pa ƆshƆ asƆemƆe, ti kane ye ƆnƆe kuni ye ga lafo, ⁶ yƆ Ɔ dara ƆercƆe dƆe i'iri Ndjaba Ɔ tshe sƆe dƆe soro nƆe waa dƆe waa, Ɔeshe Ɔ tshe mbƆercƆe tshalafo, tshapashƆ, egerƆ ungu ƆedƆe ƆercƆe kƆ Ɔ sƆe lƆnƆe. AndjelunƆe pa lima adƆeke: «Ɔ sƆesƆe dƆe olo nene! ⁷ Kashe dƆe lƆkƆ Ɔ andjelu nƆe minu dƆe bisha Ɔ uru luba nƆe ye, Ndjaba Ɔ mbƆercƆe ƆercƆe Ɔ tshe za yiwa tƆnƆe, tshe mbƆercƆe Ɔata Ɔ tshe pa lima ndƆe nƆe fƆe aayi akwa nƆe ye Ɔ endje dƆe aayi kƆegbara o'o.»

⁸ YƆ tshamanƆe Ɔ mƆe dji lima kƆeto Ɔa lafo kpa kƆepa fƆe mƆe adƆeke: «Na, Ɔ za aya bukunƆe Ɔ endje kƆrƆ tshakane andjelunƆe Ɔ tshe ka ga pa egerƆ ungu ƆedƆe ga pa ƆshƆ asƆemƆe.»

⁹ MƆe na ndoo dƆe andjelu, yƆ Ɔ ki fƆe she adƆeke tshe za aya bukunƆe fƆe mƆe. Tshe gi fƆe mƆe adƆeke: «Za, Ɔ zi ƆercƆnƆe. Ɔ sƆe tƆe ushunƆe Ɔa lƆe zƆe, kashe Ɔ sƆe jorojoro

Ɔa lƆe ama zƆe Ɔata ojoro awaterƆe.»

¹⁰ MƆe za lima aya bukunƆe tshakane andjelu, yƆ Ɔ zi. Ɔ sƆe lima Ɔa lƆe ama mƆe jorojoro Ɔata ojoro awaterƆe, kashe lƆkƆ Ɔ mƆe merƆe, Ɔ wuta tƆe ushunƆe Ɔa lƆe mƆe.

¹¹ Manda nƆe, endje pa fƆe mƆe adƆeke: «Ɔ li dƆe Ɔe kpa kƆegbara o'o dƆe i'iri Ndjaba dƆe upu nƆe azu ogo ndjoro, dƆe upu nƆe ogo ndjoro, dƆe upu nƆe ama ogo ndjoro ƆedƆe dƆe upu nƆe agbozugo ndjoro.»

11

Atimu bisha

¹ Manda nƆe, endje za wara Ɔ sƆe Ɔata tshƆngbƆlƆ Ɔ endje di dƆe ƆercƆe ndƆe kƆewu kƆegunƆe fƆe mƆe, yƆ Ɔ pa fƆe mƆe adƆeke: «Aafo, Ɔ na kƆedi kƆegu Tepelo nƆe Ndjaba ƆedƆe pe ndaba. Di ndje azu Ɔ endje sƆe kƆedonga Ndjaba lƆe TepelonƆe. ² Kashe katƆe tshelƆe gbagba utshu TepelonƆe ti, didi kƆegunƆe nene. GbambanƆe nene, endje za lima ti fƆe angbi azu Ɔ endje zuru bala ƆeyerƆe ongbo manda yapu zazu bisha dƆe bisha (42). ³ MƆe vwa atimu nƆe mƆe bisha dƆe lƆeba pili tƆe endje ndƆe kƆegbara o'o manda olo kutu bale dƆe kama bisha dƆe zazu voto (1.260).»

⁴ AtimunƆe asƆemƆe kƆedƆe ƆyƆ olive bisha ƆedƆe ƆercƆe bisha Ɔ endje ko tala ga panƆe Ɔ sƆe kpƆe utshu Gbozu tshapa ƆshƆ. ⁵ ƆedƆe anga uzu kƆepara awa kƆembƆercƆe ekperƆe ga tƆe endje, owo

sƆe kƆewuta lƆe ama endje yƆe Ɔe sƆe kƆewo ayingba endje. Adjapu, ƆedƆe uzu Ɔa tshe kƆegbe kƆembƆerƆe ekperƆe ga tƆe endje, tshe tshu mara kuzunƆe asƆeke. ⁶ Endje sƆe dƆe tshagbozu nƆe kƆekundƆe tshalafo adƆeke yavuru nini dƆe olo nƆe kƆeyisƆe o'o ama Ndjaba nene. Endje sƆe ndje dƆe tshagbozu nƆe kƆembƆerƆe adƆeke ungu fa indji. Endje kpa sƆe dƆe tshagbozu ndje adƆeke endje mbƆerƆe ogboro ekperƆe kpalakpala ga pa ƆshƆ bata Ɔa endje yindƆe nƆe.

⁷ Kashe dƆe lƆkƆ Ɔa endje kƆemindƆe o'o nƆe Ndjaba fƆe azu Ɔa ka, agea Ɔa tshe sƆe kƆewuta lƆe divwili kudu Ɔe tetƆe kƆetƆ kowo dƆe endje, tshe ropa endje dƆe gbƆgbƆ yƆe Ɔe wo endje. ⁸ Oko endje Ɔe sƆepe tƆe osho lƆe egerƆe ongbo, tƆe osho Ɔa endje kuru lima Gbozu nƆe endje Ɔa pa kurushi tƆenƆe. Endje e i'iri ongbonƆe asƆemƆe lƆe kƆegbara o'o adƆeke Sodomo too Ezipito. ⁹ Azu ogo kƆ, lƆe mara kƆ, lƆe o'o ama ogo kƆ ƆedƆe lƆe ogo kƆ, endje na kƆewu oko endje manda olo votƆ dƆe ngandinƆe, yƆe endje yindƆe nƆe adƆeke endje shi endje nene. ¹⁰ Azu tshapa ƆshƆ Ɔe sƆe dƆe yanga tƆe upu nƆe kuzu endje, endje sƆe dƆe yanga yƆe Ɔe yapa gado ugurutƆe endje. GbambanƆe nene, aayi kƆegbara o'onƆe asƆemƆe bisha ndanga lima kuma azu kƆerosƆe nƆe.

¹¹ Kashe manda olo votƆ dƆe ngandinƆe asƆemƆe, izi nƆe soro Ɔa to Ɔa ndƆe Ndjaba, li

ga lƆe endje yƆe endje alafo. Ataa, egerƆe awa za lima endjeneke Ɔa endje sƆe lima kƆewu endje asƆemƆe. ¹² Aayi kƆegbara o'onƆe bisha asƆemƆe dji ƆgbƆ tshama uzu Ɔa lafo kƆepa fƆe endje adƆeke: «'E Ɔ ga mƆe!» Endje Ɔ ga lafo lƆe ongoro tƆe ala ayingba endje. ¹³ Pe kpƆetƆe ƆesƆenƆe, ƆshƆ turu dƆe ƆgbƆ, ndjokpa tshakala ongbo kavwa. Azu kutu mindu dƆe bisha (7.000) tshu mbƆerƆe ƆshƆnƆe Ɔa turu asƆemƆe. Awa litƆe udu azu Ɔa endje sƆe lima pe dƆe soro, yƆe endje za mokƆ fƆe Ndjaba Ɔa lafo.

¹⁴ Bisha egerƆe oyo ro ye, kashe ƆenƆe votƆnƆe Ɔe na lƆe ondonƆe.

Luba nƆe mindu dƆe bisha

¹⁵ Andjelu nƆe mindu dƆe bisha uru luba nƆe ye, tshama wu Ɔa lafo dƆe ƆgbƆ adƆeke: «Akwa tshagbozu nƆe tshapashƆ sƆe ngƆngƆ asƆeke tshakane Gbozu nƆe azƆe ƆedƆe Masiya nƆe ye, tshe mbƆerƆe akwa tshagbozunƆe asƆemƆe waa dƆe waa.» ¹⁶ AgbƆ agbozu zazu bale dƆe vana (24) Ɔa endje sƆe pa ngande tshagbozu nƆe endje utshu Ndjaba, tara kumu endje ga ati, yƆe Ɔe donga Ndjaba ¹⁷ dƆe kƆepa adƆeke:

«Gbozu Ndjaba Ɔa Ɔe sƆe dƆe gbƆgbƆ kƆ,

ƆeƆe Ɔa Ɔe sƆe zƆe, yƆe Ɔa sƆe lima,

'a donga Ɔe mbƆerƆe Ɔa Ɔe mbƆerƆe akwa dƆe egerƆe gbƆgbƆ nƆe zƆe

yƆe Ɔa gi akwa tshagbozu nƆe zƆe.

¹⁸ Ogo kƆ oma dƆe ƆkƆ,

kashe ngɔngɔ asœ, ɔkó nœ zœ
dá sœ kœmatœ ye.

Tœnœ kœdœ olo kœwa ng-
banga nœ akuzu,

tœnœ kœdœ olo kœgbɔ œrœ
tshangba akwa nœ
aayi akwa nœ zœ á
endje dœ aayi kœgbara
o'o,

œdœ azu neke kɔ á endje
dœ endje nœ zœ á sœ
kœkpa awa zœ, agbozu
too agbolo,

tœnœ kœdœ olo kœwo azu
para á endje sœ kœendi
tshapa ɔshɔ.»

¹⁹ Yé manda Tepelo nœ
Ndjaba á sœ ɓa lafo kɔrɔ,
sanduku nœ ayo wuta lœ
nœ. Yavuru yercœwa, ingiri
tshama wu, yavuru sɔ, ɔshɔ
turu yé ogboro aledjɛɔ yo.

12

Yashe œdœ dalagona

¹ Egerœ ambárá œrœ wuta
ɓa lafo: anga yashe ka yé
ɔɔ kpa dji she ɓata lœba,
tshe to ada ye ga pa yapu,
œ verœ kpoto tshagbozu á
angerepe ndjokpa dœ bisha
sœ tœnœ ga tœ kumu ye.

² Tshe sœ lima dœ nguzu yé
œ tetœ kœki dœ ɔgbɔ dœ kɔɓa
kœzunœ.

³ Anga angbi ambárá kpa
wuta ɓa lafo: œtœnœ kœdœ
lima odorɔ zamiti dalagona*,
kashe tshe sœ lima dœ kumu
mindu dœ bisha pa ye dœ
pe idi ndjokpa yé tshe verœ
kpoto tshagbozu ga tœ idi
ye bale bale asœmœ para
kɔkɔ. ⁴ Tshe sœ lima kœngbɔ

tshakala angerepe bale lœ
votɔ ɓa lafo dœ damba ye, yé
á sœ kœko va ga tœ ɔshɔ. Tshe
ka lima ga utshu yashenœ
á li adœke tshe zu asœmœ
mbœrœ kœzi gbolonœ lɔkɔ
á tshe kœzu she. ⁵ Yashenœ
asœmœ zu gbolo yakoshe.
Ɔshe dá gbɔ bala ndœ azu
ogo para kɔkɔ dœ ɔgbɔnœ.
Kashe Ndjaba za gbolonœ gu
tœnœ ga lafo ga indiri ye œdœ
ga indiri ngande tshagbozu
nœ ye. ⁶ Yé yashenœ asœmœ
kpa ga lœ kpagagasho, ɓa tœ
osho á Ndjaba guma lima fœ
she mbœrœ adœke endje to
kœzirœ fœ she manda olo
kutu bale dœ kama bisha dœ
zazu votɔ (1.260).

⁷ Koshe wuta ɓa lafo:
Mikayele dœ aandjelu nœ
ye tetœ kœnga koshe dœ
dalagona. Yé dalagonanœ
dœ aandjelu nœ ye te ndje
tœ kœnga koshe dœ endje.

⁸ Kashe, endje ro lima pa
dalagonanœ dœ gbɔgbɔ yé
osho kpa gugu lima fœ she
dœ pe aandjelu nœ ye ɓa
lafo nene. ⁹ Endje gɔrɔ lima
zamiti dalagonanœ ga ushu,
œshe kœdœ lima ongoro
yakoro á endje e i'iri ye
adœke djaboro too Satana,
ayi kœfara tshapashɔ djigi.
Endje za lima she vwi ga pa
ɔshɔ awa bale dœ aandjelu
nœ ye.

¹⁰ Yé mœ dji tshama dœ
ɔgbɔ ɓa lafo kœpa lima adœke:
«Ngɔngɔ asœke, lɔndɔ kœshe
li ye! Ngɔngɔ asœke, Ndjaba
nœ azœ ma gbɔgbɔ œdœ

* **12.3** 12.3 Dalagona kœdœ zamiti anga agea á tshe sœ ɓata adjukuma, á endje
sœ kœ'e ndje she yakoro too djaboro ɓala buku nœ Ndjaba

akwa tshagbozu nœ ye! Ng̃ng̃o asœke, tshagbozu sœ ga tshakane Masiya nœ ye! Gbambanœ nene, ayi kœt̃o meza pa aaya azœ, œshe á tshe sœ lima kœt̃o meza pa endje butsh̃o dœ ɔ̃ɔ ɓa utshu Ndjaba nœ azœ, endje za she vwi'i ga ushu tœ tshalafo ye. ¹¹ Aaya azœ ro lima pa ye mbœrœ indji aya Pata œdœ ndje mbœrœ o'o ama Ndjaba á endje sœ lima kœma tœnœ; endje yi lima ndœ kœza soro endje ti, endje kpakpa lima awa kuzu nene. ¹² Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ yanga, tshalafo œdœ 'e k̃o á 'e sœ ɓa zœ! Kashe egerœ oyo sœ mbœrœ tshapa ɔsh̃o œdœ mbœrœ egerœ ungu. Gbambanœ nene, djaboro jerœ ga ndœ 'e dœ egerœ ókó, mbœrœ á tshe wusœ nœ adœke l̃nd̃o nœ œne sœpe teasho.»

¹³ L̃k̃o á dalagona wu adœke endje g̃r̃o œne œ za œne vwi ga pa ɔsh̃o, tshe tetœ kœza awa yashe á tshe zu lima gbolo yakoshe asœmœ. ¹⁴ Kashe endje ko ombo divumbala bisha fœ yashe asœmœ adœke tshe ru œrr̃ ga tœ osho á endje guma fœ she ɓa lœ kpagagasho mbœrœ kœto kœzirœ tœnœ fœ she manda ungu vot̃o dœ ngandincœ, lœ ingirincœ tœ yakoro. ¹⁵ Yé yakoro ndja ungu lœma ye ɓata kota manda yashencœ adœke lokonœ za awa ye yé œ nduru she. ¹⁶ Kashe ɔsh̃o gb̃ndœ yashencœ asœmœ, œ k̃r̃o ama ye yé kotancœ

á dalagona ndja lœ ama ye asœmœ, ỹr̃ng̃o li tœnœ ga lœ nœ. ¹⁷ Dalagona sú dœ ókó ga tœ yashe asœmœ, œ na kœt̃o kowo dœ údú agbolo nœ ye, endjeneke á endje sœpe kœlisœ awa o'o nœ Ndjaba, á sœpe kœgb̃ndœ o'o á Yisu pa.

¹⁸ Manda nœ, dalagona na, œ ka ɓa tœ mangu egerœ ungu.

13

Agea bisha

¹ Manda nœ, mœ wu anga agea bale kœwuta la egerœ ungu. Tshe sœ lima dœ idi ndjokpa dœ pe kumu mindu dœ bisha pa ye. Tshe verœ kpoto tshagbozu ga tœ idincœ yé endje sú i'iri á sœ kœgu œsœ Ndjaba ga tœ kumu ye mindu dœ bisha asœmœ. ² Ageancœ á mœ wu she sœ lima ɓata muru, ada ye sœ lima ɓata œncœ avwi yé ama ye ɓata ama bamara. Dalagona ko gb̃gb̃o, ngande tshagbozu dœ pe egerœ tshagbozu fœ she. ³ Anga kumu ye bale sœ lima dœ uku á yindœ kœwo she, kashe uku kœwo osho nœ ye asœmœ yu ye. Azu pa ɔsh̃o djigi ka lima tœ ama endje ti ɔ̃ɔ yé œ tetœ kœna manda ageancœ asœmœ. ⁴ Endje donga dalagona mbœrœ á tshe za lima tshagbozu fœ ageancœ. Endje para donga lima ageancœ dœ kœpa adœke: «Ɔde dá li dœ ageancœ asœ a? Ɔde dá li tœ kœnga koshe dœ she a?»

⁵ Endje za lima awa fœ ageancœ adœke tshe pa o'o nœ

egerƆe kumu ƆedƆe ƆenƆe kƆegu ƆesƆe Ndjaba. Tshe gbƆ lima tshagbozu nƆe kƆembƆerƆe ƆerƆe ataa manda yapu zazu bisha dƆe bisha (42). ⁶ Tshe te lima tƆe kƆegu ƆesƆe Ndjaba mbƆerƆe kƆegu ƆesƆe i'iri ye ƆedƆe oshƆ Ɔ tshe sƆe kƆesƆe tƆenƆe, dƆe pe azu neke kƆ Ɔ endje sƆe 6a lafo. ⁷ Endje za lima awa fƆe she adƆeke tshe tƆ kowo dƆe azu nƆe Ndjaba yƆe Ɔe ropa endje dƆe gbƆgbƆ kƆ. Endje za lima tshagbozu fƆe she kƆesƆe pa mara kƆ, pa azu kƆ, pa ama ogo ƆedƆe pe pa ogo kƆ. ⁸ Azu para pa ƆshƆ Ɔe donga she, Ɔe yindƆe kƆepa adƆeke endjeneke kƆ Ɔ endje sƆsƆu i'iri endje ga la buku nƆe soro nene kƆeto tƆe kƆembƆerƆe tshapashƆ asƆemƆe. BukunƆe kƆedƆe ƆenƆe aya Pata Ɔ endje wo lima she.

⁹ «Uzu Ɔ tshe sƆe dƆe utu, dji dƆe ƆtshƆnƆe! ¹⁰ Uzu Ɔ endje kƆeke she kƆesƆe ayi kƆnga, tshe li bala kƆnga. Uzu Ɔ endje kƆeke she kƆetshu kuzu ingiri yakamba, endje wo she bala dƆe ingiri yakamba. MbƆerƆe tƆenƆe ataa, Ɔe li adƆeke azu nƆe Ndjaba sƆe dƆe ugu lƆsu ƆedƆe pe dƆe kƆeyindƆerƆe.»

¹¹ Manda nƆe, mƆe wu anga angbi agea kƆewuta lƆe ƆshƆ. Tshe sƆe lima dƆe idi bisha 6ata ƆenƆe aya pata, yƆe Ɔe sƆe lima kƆepa o'o 6ata dalagona. ¹² Tshe sƆe lima kƆembƆerƆe akwa tshagbozu kƆ nƆe ali ageanƆe 6a utshu ye. Tshe sƆe lima kƆeshosho azu para pa ƆshƆ adƆeke endje donga ali agea Ɔ uku kƆewo osho nƆe ye yu lima. ¹³ Bisha ageanƆe

asƆemƆe mbƆerƆe lima egerƆe afƆ. Tshe sƆe ndje lima kƆembƆerƆe adƆeke owo to 6a lafo Ɔe jerƆe ngarr dƆe ala azu para ga pa ƆshƆ. ¹⁴ Tshe sƆe kƆefara azu tshapa ƆshƆ lƆe awa nƆe afƆ Ɔ tshe li lima kƆembƆerƆe tƆenƆe, 6a utshu ali ageanƆe asƆemƆe. Tshe sƆe kƆevwa endje ndƆe kƆembƆerƆe ishiri ƆerƆe Ɔ kƆelisƆe ageanƆe Ɔ endje to lima uku tƆe ye dƆe ingiri yakamba, yƆe Ɔ tshe kpa kwa lima tƆe ye ga lƆe soro asƆemƆe. ¹⁵ Manda nƆe, bisha ageanƆe gbƆ tshagbozu ndƆe kƆeto uvuru ga lƆe ishiri ali ageanƆe asƆemƆe adƆeke Ɔe tetƆe kƆepa o'o, yƆe Ɔe wo azu para Ɔ endje vvara tƆe endje kƆedonga ishiri ageanƆe asƆemƆe. ¹⁶ AgeanƆe asƆemƆe sƆe lima kƆeshosho azu para ndƆe kƆewa ati ga tƆe kane kuni too ga tshatshu endje: ƆedƆe aaya azu dƆe pe agboro azu, ƆedƆe aayi kƆegbƆrƆe dƆe pe aayi oyo, ƆedƆe azu Ɔ endje dƆedƆe akanga nene dƆe pe akanga. ¹⁷ Uzu Ɔ tshe kƆegugu lima dƆe ndƆela atinƆe, dƆe i'iri ageanƆe too dƆe kƆedi ama ƆerƆe nƆe i'iri ageanƆe tƆe ye nene, tshe lili lima kƆeka ƆerƆe too kƆeyƆ ƆerƆe nene.

¹⁸ KƆrƆetƆe oshonƆe asƆe, Ɔe li adƆeke uzu sƆe dƆe kƆewusƆetƆe. Uzu Ɔ tshe sƆe dƆe kƆewusƆerƆe, li kƆewusƆe ƆdƆ Ɔ kƆedi ama ƆerƆe nƆe agea ye. GbambanƆe nene, kƆedi ama ƆerƆenƆe asƆemƆe sƆe kƆema i'iri uzu. KƆedi ama ƆerƆenƆe kƆedƆe kama mindu dƆe bale dƆe zazu votƆ dƆe mindu dƆe bale (666).

14

Aya Pata ƆdƆe azu á Ndjaba yɔ endje lƆe ekperƆe

1 MƆe kpa mesho Ɔe wu aya Pata á tshe ka 6a pa kaga Siyona awa bale dƆe azu kutu kama zazu bisha dƆe vana (144.000). Endje su lima i'iri aya PatanƆe dƆe i'iri AbanƆe ga pala endje.

2 MƆe dji lima tshama bale kƆeto 6a lafo á sƆe kƆewu tƆenƆe 6ata tshama egerƆe udjuru ƆedƆe 6ata tshama Ɔgbɔ kƆesɔ yavuru. TshamanƆe á mƆe sƆe lima kƆedji tƆenƆe sƆe 6ata tshama kundi lɔndɔ á aayi kƆenɔ kundi sƆe kƆenɔ tƆenƆe.

3 AzunƆe ndjoro asƆemƆe sƆe lima kƆe6i tafo itshi 6a utshu ngande tshagbozu, 6a utshu ƆerƆe vana á sƆe dƆe soro ƆedƆe pe 6a utshu agbozu Ikrizia. Yé uzu bale lili lima kƆeyamba itshinƆe asƆemƆe nene, kolƆe azu kutu kama zazu bisha dƆe vana (144.000), azu á Ndjaba yɔ endje lƆe ekperƆe pa Ɔshɔ.

4 AzunƆe asƆemƆe djadja lima tƆe endje dƆe ayashe nene, endje gbɔndƆe tƆe endje kolƆe. Endje sƆe kƆena manda aya Pata tƆe osho kɔ á tshe sƆe kƆena tƆenƆe. Endje yɔ lima endje lƆe ekperƆe ugurutƆe azu mbƆerƆe kƆeto endje tƆe tokóró tƆe azu nƆe tshatshunƆe fƆe Ndjaba ƆedƆe fƆe aya Pata. 5 Wala wuwuta lƆe ama endje bale nene, endje gugu dƆe ekperƆe nene.

Aandjelu votɔ

6 Manda nƆe, mƆe kpa wu anga angbi andjelu, á tshe sƆe kƆeru 6a lawutsha. Tshe sƆe lima dƆe Ɔtshɔ O'o á ka nene

ndƆe kƆemindƆe nƆe fƆe azu tshapa Ɔshɔ, dƆe azu lƆe ogo kɔ, dƆe mara kɔ, dƆe o'o ama ogo kɔ dƆe pe dƆe azu ogo kɔ.

7 Tshe sƆe lima kƆepa o'o dƆe Ɔgbɔ tshama adƆeke: «'E kpa awa Ndjaba, yé Ɔe gi mokɔ fƆe she! GbambanƆe nene, olo kƆewa ngbanga nƆe ye pa azu li ye. 'E donga tsheneke á tshe mbƆerƆe tshalafɔ, dƆe tshaati, dƆe egerƆe ungu ƆedƆe dƆe kumu ungu kɔ!»

8 Bisha andjelu wuta manda tsheneke utshunƆe asƆemƆe yé Ɔe pa adƆeke: «EgerƆe tshalakpi Babilone ndi, Ɔe ndi ye! Ɔe mbƆerƆe adƆeke azu tshelƆe angbi ogo kɔ ndjo ipi yavuru angba budu nƆe ye.»

9 Votɔ andjelu wuta manda tshenƆe bishanƆe asƆemƆe yé Ɔe pa o'o dƆe Ɔgbɔ tshama adƆeke: «Uzu kɔ á tshe donga agea ƆedƆe pe ishiri ye, yé á endje wa ati ga pala too ga pa kane ye, 10 Ɔeshe dƆe tƆe ye, tshe ndjo ndje ipi yavuru ókó nƆe Ndjaba á endje djadjanga nene, á fa ga lƆe yashi ókó nƆe ye asƆemƆe. Tshe za djofele fƆe endje 6ala wola zuwa á ju osho, 6a utshu aandjelu á endje sƆe yerƆe ƆedƆe 6a utshu aya Pata. 11 Ngawo owo kƆendanga osho nƆe endje Ɔe Ɔ ga lafo waa dƆe waa. Endjeneke á endje sƆe kƆedonga ageanƆe dƆe pe ishiri ye, yé azu neke á endje wa ati dƆe i'iri ageanƆe asƆemƆe ga tƆe endje, ɔɔ dƆe butshɔ endje yatƆe endje nene.»

12 MbƆerƆe tƆenƆe ataa, Ɔe li adƆeke endje á endje dƆe

azu nœ Ndjaba, azu á endje sœ kœmbœercœtœ endje lindœ awa o'o nœ Ndjaba yé á sœ dœ kœyindœrcœ djigi ga ndœ Yisu, sœ dœ ugu lœsu.

13 Manda nœ, mœ dji tshama kœto 6a lafo kœpa lima adœke: «Su œneke: “Yanga nœ azu á endje sœ kœtshu kœto ngœngœnœ asœ lœ kœmbœercœ akwa fœ Gbozu.” “Ɖ, Ɖtshœ Ishiri pa adœke: yanga nœ endje, endje yatœ endje manda œgbœ akwa nœ endje. Gbambanœ nene, œtshœrcœ á endje mbœercœ, sœ kœza awa endje.”»

Kœkœ ngwarœ tshapa œshœ

14 Mœ kpa mesho œ wu imbi ongoro, yé 6a pa ondorœnœ ascœmœ, œrcœ sœ panœ 6ata uzu. Tshe verœ lima kpoto tshagbozu á endje mbœercœ dœ œrcœ ga tœ kumu ye yé œ za ingiri yakamba á luulu, á amanœ ki waa, ga tshakane ye. 15 Anga angbi andjelu wuta lœ Tepelo yé œ ta rawa dœ œgbœ tshama fœ uzu á tshe sœ pa ondorœnœ adœke: «Za ingiri yakamba nœ zœ á luulu ascœmœ doé œ wa dœ ngwarœ. Gbambanœ nene, lœndœ nœ kœwa mgwarœ li ye, ngwarœ pa œshœ gbœ ye.»

16 Ataa, uzœnœ á tshe sœ lima 6a pa ondorœnœ vwi ingiri yakamba nœ ye á luulu ascœmœ ga pa œshœ, yé á wa ngwarœ pa œshœ.

17 Manda nœ, anga angbi andjelu á tshe to lima lœ Tepelo á sœ 6a lafo wuta. Tshe sœ lima ndje dœ ingiri

yakamba á luulu á amanœ ki waa tshakane ye.

18 Anga angbi andjelu kpa to 6a pa ndaba œ wuta. Tshe sœ lima dœ tshagbozu ga pa owo yé œ ta lima rawa dœ œgbœ tshama fœ tsheneke á tshe za lima ingiri yakamba á luulu á amanœ ki waa ascœmœ adœke: «Za ingiri yakamba nœ zœ á luulu á amanœ ki waa yé œ wa ganea œyo vinu pa œshœ; gbambanœ nene, elœnœ gbœ ye.» 19 Andjelu vwi lima ingiri yakamba nœ ye á luulu ascœmœ ga pa œshœ, œ wa dœ kumu vinu ga tœ œshœ yé á ko va ga lœ egerœ ngarambo nœ ókó nœ Ndjaba. 20 Endje pu lima tshelœ ele vinœnœ lœ ngarambo 6a ushu tœ ongbo, yé goma indji dá sœ lima kœwuta tœnœ. Indjinœ œ lima ga lafo manda metere bale dœ ngandinœ yé œ tara tœ osho manda Kelometere kama voto (300).

15

Aandjelu œdœ ndangba egerœ œrcœ oyo

1 Manda nœ, mœ wu anga angbi ambára 6a lafo, œ sœ tœ egerœnœ yé azu sœ kœkitœ œscœnœ. Ɖtœnœ kœdœ aandjelu mindu dœ bisha á endje ko ndangba egerœ œrcœ oyo mindu dœ bisha ga tshakane endje. Gbambanœ nene, ókó nœ Ndjaba œ ka lœ awa nœ ndangba œrcœ oyœnœ ascœmœ.

2 Manda nœ, mœ wu œrcœ 6ata egerœ ungu á tshalanœ sœ ngbi, œ djanga tœ ye dœ

owo. Mœ wu ndje azu á endje ro lima pa ageanœ asœmœ kɔ, œdœ pa ishiri ye œdœ pa kœdi ama œrœ á li dœ i'iri ye, azunœ ka lima ɓa pa egerœ ungu á sœ ngbi. Kundi á Ndjaba ko fœ endje, sœ lima tshakane endje. ³ Endje sœ lima kœɓi itshi nœ Moyize, ayi akwa nœ Ndjaba œdœ itshi nœ aya Pata adœke:

«Gbozu Ndjaba á ɓœ sœ dœ gbɔgbɔ kɔ,

akwa nœ zœ sœ tœ egerœnœ,
yé azu sœ kœkitœ
œsœnœ waa!

Gbozugo pa ogo ndjoro,
gbetshelœ nœ zœ sœ ndjii yé
œ dœ adjapu.

⁴ Gbozu, azu para œ kpa awa
zœ,

azu para œ na kœza mokɔ fœ
ɓœ.

Gbambanœ nene, œɓœ kuti
zœ dá sœ yerœ.

Ogo kɔ œ na bala kœdonga ɓœ,
gbambanœ nene, œrœ á ɓœ
sœ kœmboœrœ tœnœ
sœ ndjii yé œ matœ
endje ngbii fœ endje
ye.»

⁵ Manda nœ, mœ wu
Tepelo á anda tande nœ
ayo nœ Ndjaba sœ lœnœ, œ
kɔrɔ ɓa lafo. ⁶ Aandjelunœ
mindu dœ bisha á endje ko
œrœ oyonœ mindu dœ bisha
asœmœ wuta lœ Tepelonœ.
Endje verœ lima imbi lœba
urrr yé œ i uwu á endje
mboœrœ dœ œrœ ga tœ nguku
endje. ⁷ Ugurutœ œrœnœ
vana á sœ dœ soro asœmœ,
anga bale ko yashi mindu dœ
bisha á endje mboœrœ dœ œrœ
fœ aandjelunœ mindu dœ
bisha. Yashinœ sú dœ ókó

nœ Ndjaba á tshe sœ dœ soro
nœ waa dœ waa. ⁸ Tepelonœ
sú lima dœ ngawo á dœ
ambará mokɔ œdœ gbɔgbɔ
nœ Ndjaba. Ataa, uzu bale
lili lima kœli ga lœ Tepelonœ
nene utshunœ adœke œrœ
oyonœ mindu dœ bisha á
aandjelunœ na dœ tœnœ,
mboœrœtœ endje ye kane.

16

Yashi ókó nœ Ndjaba

¹ Manda nœ, mœ dji œgbɔ
tshama kœto ɓa lœ Tepelo á
sœ lima kœpa fœ aandjelu
mindu dœ bisha adœke: «E
ro œ za ókó nœ Ndjaba á
sœ lœ yashi mindu dœ bisha
asœmœ su'i ga pa œshɔ!»

² Andjelu nœ utshunœ na
œ za œnœ ye ókó á sœ lœ
yashi su'i ga pa œshɔ. Yé uku
gbadja á ka osho waa wuta
tœ kote azu á endje wa lima
ati nœ agea ga tœ endje yé á
sœ lima kœdonga ishiri ye.

³ Andjelu nœ bisha za œnœ
ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga
la egerœ ungu. Ungu fa ɓata
indji kuzu, yé œrœ kɔ á sœ
lima dœ soro la egerœ un-
gunœ tshu ye.

⁴ Andjelu nœ votɔ za œnœ
ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga
la kota dœ pe ga tœ kumu
ungu, á fa indji. ⁵ Yé mœ
dji tshama andjelu á tshe
dœ gbozu tshapa ungu, kœpa
adœke: «œɓœ á ɓœ sœ yerœ,
œɓœ á ɓœ sœ zœ yé á sœ
lima, ɓœ matœ zœ ndjii
lœ kœwa ngbanga nœ zœ.
⁶ Gbambanœ nene, endje sú
lima indji ayerœ azu nœ zœ
œdœ œnœ aayi kœgbara o'o,

ga tœ ɔshɔ. Yé ngɔngɔ asœ, 6œ za indji fœ endje adœke endje ndjo. Endje gbɔ œneke á li dœ endje ye.» ⁷ Manda nœ, mœ dji tshama á to 6a pa ndaba kœpa lima adœke: «Ɛ, Gbozu Ndjaba á 6œ sœ dœ gbɔgbɔ kɔ, 6œ sœ kœwa ngbanga á sœ ndjii dœ pe adjapu.»

⁸ Andjelu nœ vana za œnœ ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga pa ɔɔ, yé ɔɔ gbɔ tshagbozu kœsho azu dœ owo nœ ye. ⁹ Yé ndavuru kœwosho sho lima azu, endje gu lima œsœ i'iri Ndjaba á tshe sœ dœ tshagbozu ga pa egerœ œrœ oyonœ. Kashe endje vwara lima tœ endje tœ kœfatshalɔsu endje, mbœrœ kœza mokɔ fœ she.

¹⁰ Andjelu nœ mindu za œnœ ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga pa ngande tshagbozu nœ ageanœ, yé ogo tshagbozu nœ ye sœ lœ ubu osho. Azu sœ lima kœlo tima endje mangba djofelenœ. ¹¹ Endje sœ lima kœgu œsœ Ndjaba nœ tshalafɔ mangba djofele nœ endje dœ pe uku nœ endje. Kashe endje kaka lima tœ ekpe akwa nœ endje ti nene.

¹² Andjelu nœ mindu dœ bale (6) za œnœ ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga pa egerœ kota á i'irinœ kœdœ Efrate. Ungunœ ɔɔ lima mbœrœ kœguma awa fœ agbozugo á endje sœ kœto 6a tœ osho á ɔɔ œ wuta tœnœ. ¹³ Manda nœ, mœ wu ekpe ishiri votɔ 6ata azɔrɔngɔ kœwuta lœ ama dalagona, lœ ama agea dœ pe ndje lœ ama ayi kœgbara

o'o nœ wala. ¹⁴ Endje kœdœ ishiri nœ adjabro á endje sœ kœmbœrœ afá, yé á sœ kœna 6a ndœ agbozugo tshapashɔ djigi ndœ kœngbɔ6a endje ndœ koshe nœ egerœ olo nœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ.

¹⁵ Gbozu pa adœke: «'E dji kane, mœ sœ kœna 6ata ayi angba! Yanga nœ uzu á tshe lo nene yé á gbɔndœ lœba nœ ye. Ataa, tshe na ana kpendronœ nene yé œ gbɔ tshula nene lɔkɔ á azu kœwu she.»

¹⁶ Aekpe ishirinœ ngbɔ6a lima agbozugonœ 6a tœ osho á i'irinœ dœ Ebre kœdœ Aramagedɔ.

¹⁷ Andjelu nœ mindu dœ bisha za œnœ ye ókó á sœ lœ yashi su'i ga lœ yugu, yé ɔgbɔ tshama to 6a lœ Tepelo, 6a tœ osho ngande tshagbozu, œ pa adœke: «Ɛ mbœrœtœ ye ye!» ¹⁸ Yé yavuru yercœwa, ingiri tshama œdœ kœsɔ yavuru wu, ɔshɔ turu dœ ɔgbɔ kœrosœ nœ. Ɛneke turu lima adja dœ ɔgbɔ kœrosœ nœ dœ mara á tuturu 6a lima dœ tœnœ nene kœto dœ lɔkɔ á Ndjaba mbœrœ uzu ga pa ɔshɔ. ¹⁹ Egerœ ongbo kurutshelœtœ ye votɔ, yé ongbo tshelœ ogo kɔ ndi. Ndjaba djedjerœndœ egerœ ongbo Babilone nene. Tshe za yashi á su kperœ dœ ipi yavuru ókó nœ ye fœ ongbonœ ascœmœ. ²⁰ Tshiki para yiwa ye, yé uzu bale wuwu kaga bale nene. ²¹ Ogboro alédjeɔ á li waa to 6a lafo œ yo ga pa azu. Azu gu lima œsœ Ndjaba mangba egerœ œrœ

oyo nœ aledjezœnœ asœmœ. Gbambanœ nene, egerœ œrœ oyonœ asœmœ sœ lima tœ agbœnœ.

17

Egerœ ayi angba budu

¹ Manda nœ, anga andjelu bale ugurutœ endje mindu dœ bisha á endje ko lima yashi mindu dœ bisha asœmœ, na œ pa fœ mœ adœke: «Na ga mœ, mœ yi bala sœ mara á endje wa dœ œgbœ ngbanga ga pa egerœ ayi angba budu á tshe dœ egerœ ongbo á sœ tœ ama kota ndjoro, fœ 6œ. ² Agbozugo pa œshœ mbœrœ angba budu dœ she, yé ipi angba budu nœ ye mbœrœ azu tshapa œshœ.»

³ Ɔtshœ ishiri na ga ndœ mœ, yé andjelu za mœ na tœnœ ga lœ kpagagashœ. Mœ wu anga yashe bale á tshe sœ ga pa agea á tshe sœ dœ odoronœ tshee, á i'iri kœgu œsœ Ndjaba sœ lima tœ ye. Ageanœ asœmœ sœ lima dœ kumu ye mindu de bisha œdœ dœ idi ndjokpa.

⁴ Yashenœ verœ lima œtshœ lœba á sœ tœ odoronœ tshee, yé lenge á endje mbœrœ dœ œrœ, badja á amanœ gbœ waa œdœ pe akidji sœ lima tœnœ. Tshe za lima yashi œrœ á su kperœ dœ ekperœ uburu á to lœ angba budu nœ ye asœmœ, ga tshakane ye. ⁵ Endje su lima anga i'iri bale á ádánœ zatœ endje yiwa tœnœ ga pala ye adœke: «Egerœ ongbo Babilone, ayi aayi angba budu œdœ ayi kœyi ekperœ á za tshula ga

pa tshapashœ.» ⁶ Mœ wu lima adœke yashenœ asœmœ ndjo indji azu nœ Ndjaba yé á mbœrœ she, indji azu á endje wo lima endje mangba kœyindœrœ nœ endje djigi ga ndœ Yisu.

Kœwu she, mœ katœ ama mœ ti asœ. ⁷ Yé andjelunœ pa fœ mœ adœke: «Mbœrœ gadœ á 6œ za ama zœ ti œsœ a?» Mœ pandœ ádá o'o á zatœ endje yiwa tœnœ tœ upu nœ yashenœ asœmœ dœ pe tœ upu nœ ageanœ á yashenœ sœ pa ye, ageanœ á tshe sœ dœ kumu ye mindu dœ bisha œdœ dœ idi ndjokpa, fœ 6œ.

⁸ Ageanœ á 6œ wu she, sœ lima dœ soro, kashe ngœngœ asœke tshe kpa gugu dœ soro nene. Tshe wuta bala lœ divwili kudu yé endje wo she ye. Azu tshapashœ á endje sú sú i'iri endje ga la buku nœ soro nene kœto tœ kœmbœrœ tshapashœ œ ka bala tœ ama endje ti œsœ tœ kœwu ageanœ asœmœ. Gbambanœ nene, ageanœ sœ lima dœ soro, ngœngœnœ asœ tshe kpa gugu dœ tœnœ nene, kashe tshe kwa bala tœ ye zœ.

⁹ «Kpœtœ oshonœ asœ, œ li adœke azu sœ dœ kœwusœrœ œdœ dœ kœwusœtœ. Kumu nœ mindu dœ bisha asœmœ kœdœ kaga mindu dœ bisha á yashenœ sœ ga ati tœnœ. Ɔtœnœ kœdœ ndje agbozugo mindu dœ bisha. ¹⁰ Anga endje mindu ugurutœ tœ endje yo ye, tshenœ mindu dœ bale dá sœ kœmbœrœ akwa tshagbozu ngœngœnœ asœke, yé tshenœ mindu dœ bisha nana damba

nene. Kashe lƔƔ Ɓ tshe na bala, ƔndƔe ye Ɣ di nene. ¹¹ Ageance Ɓ tshe sƔe lima dƔe soro, Ɓ kpa gugu dƔe toence nene ascemƔe, Ɣshe dƔe tƔe ye kƔedƔe mindu dƔe votƔ gbozugo. Tshe sƔe ndje ugurutƔe agbozugo mindu dƔe bisha yƔ tshe tshu ye.

¹² «Idince ndjokpa Ɓ Ɣe wu ascemƔe kƔedƔe agbozugo ndjokpa Ɓ endje gbƔgbƔ damba awa kƔedƔe agbozugo nene; kashe endje gbƔ tshagbozu ndƔe kƔembƔerƔe akwa dƔe ageance manda ada ƔbƔ bale. ¹³ Endje ndjokpa para sƔe dƔe gbetshelƔe bale adƔeke Ɣene za gbƔgbƔ ƔedƔe tshagbozu nƔe endje ga tƔe kƔembƔerƔe akwa fƔe ageance. ¹⁴ Endje tƔ bala kowo dƔe aya Pata yƔ tshe ropa endje dƔe gbƔgbƔ, mbƔerƔe Ɣshe kƔedƔe Gbozu tshapa agbozu ƔedƔe Gbozugo tshapa agbozugo. Tshe ropa endje dƔe gbƔgbƔ awa bale dƔe azu Ɓ tshe e lima endje yƔ Ɓ ke endje, endjeneke Ɓ endje sƔe dƔe kƔeyindƔerƔe djigi ga ndƔe ye.»

¹⁵ AndjelunƔe kpa pa fƔe mƔe adƔeke: «UngunƔe Ɓ Ɣe wu Ɣa tƔe osho Ɓ ayi angba budu sƔe toence ascemƔe, kƔedƔe azu ogo, ukpulu azu, ogo kƔ ƔedƔe pe ama ogo kƔ. ¹⁶ Idi ndjokpa Ɓ Ɣe wu ƔedƔe ageance ascemƔe, Ɣe yiangba ayi angba budunƔe. Endje ko ƔerƔe tƔe ye para yƔ Ɣ katƔe ye kpendronƔe. Endje zi songba ye yƔ Ɣ sho udunƔe dƔe owo. ¹⁷ GbambanƔe nene, Ndjaba to gbetshelƔe nƔe kƔembƔerƔe Ɣeneke Ɓ tshe yindƔe nƔe ga

tƔe lƔsu endje. Endje mbƔerƔe ƔerƔe dƔe gbetshelƔe bale ndƔe kƔeko tshagbozu nƔe Ogo gbozu nƔe endje ga tƔe kƔembƔerƔe akwa fƔe ageance ascemƔe Ɣerrr adƔeke o'o ama Ndjaba mbƔerƔetƔe endje.

¹⁸ «YƔ yashenƔe Ɓ Ɣe wu she ascemƔe, Ɣshe kƔedƔe egerƔe ongbo Ɓ sƔe dƔe tshagbozu ga pa agbozugo pa ƔshƔ.»

18

KƔendi Babilone

¹ Manda nƔe, mƔe wu anga angbƔ andjelu kƔeto Ɣa lafo kƔejerƔe toence. Tshe sƔe lima dƔe egerƔe tshagbozu yƔ mokƔ nƔe ye sƔe lima kƔetshi pa ƔshƔ djigi. ² Tshe ta lima rawa dƔe ƔgbƔ adƔeke: «EgerƔe ongbo Babilone ndi, Ɣe ndi ye! NgƔngƔ asƔe, Ɣe wuta osho kƔesƔe nƔe adjabro dƔe ƔenƔe tshelƔe aka aekpe ishiri kƔ, Ɣe wuta wutu nƔe tshelƔe aka ayanu dƔe agea kƔ Ɓ endje sƔe tƔe ekpenƔe yƔ Ɓ endje yiangba nƔe. ³ GbambanƔe nene, Babilone mbƔerƔe adƔeke azu tshelƔe ogo kƔ ndjo ipi yavuru angba budu nƔe ye. Agbozugo tshapa ƔshƔ mbƔerƔe angba budu awa bale dƔe she, yƔ aayi kƔekarƔe pa ƔshƔ gbƔ ƔerƔe ndjoro mangba angba budu nƔe ye Ɓ rosƔe nƔe.»

⁴ Manda nƔe, mƔe dji anga angbƔ tshama kƔeto Ɣa lafo, Ɓ sƔe lima kƔepa adƔeke: «E'e kƔedƔe azu nƔe mƔe, 'e wuta lƔe ongbonƔe asƔe ye, mbƔerƔe Ɓ 'e kƔetete kƔembƔerƔe ekperƔe awa bale dƔe she, yƔ Ɓ kƔegbƔ

egerƆe ƆerƆe oyo á tshe gbƆ bala nene. ⁵ GbambanƆe nene, ekperƆe nƆe ye tƆ kuluku Ɔerrr Ɔa lafo yé Ndjaba djedjerƆendƆe ekperƆenƆe á tshe mbƆerƆe asƆemƆe nene. ⁶ 'E mbƆerƆe ƆerƆe fƆe she Ɔata á tshe mbƆerƆe lima fƆe anga azu, 'e gi tshangba Ɔeneke á tshe mbƆerƆe, awa bisha fƆe she. 'E su ipi kperƆe dƆe yashi nƆe ye, ipi á nga awa bisha kƆeropa Ɔeneke á tshe sƆe lima kƆesu fƆe azu. ⁷ 'E ndanga she awa ndjoro dƆe pe dƆe ƆerƆe oyo á tshe fa tƆe mokƆ ƆedƆe ƆerƆe á ga waa asƆemƆe. Tshe sƆe kƆepa Ɔa lƆe ye dƆe tƆe ye adƆeke: "MƆe sƆe ga pa ngande tshagbozu Ɔata yashe gbozugo, mƆe dƆédƆé yashe koya nene yé mƆe mbƆerƆe bala matanga bale nene." ⁸ Wu ádánƆe á ogboro oyo á sƆe mbƆerƆe she Ɔe jerƆe ga pa ye kolƆe olo bale dƆemƆe. OyonƆe dƆeke: kƆba kuzu, matanga ƆedƆe egerƆe ogo. Owo Ɔe ju bala she. GbambanƆe nene, Gbozu Ndjaba á tshe wa ngbanga pa ye, sƆe dƆe gbƆgbƆ.»

⁹ Agbozugo tshapa ƆshƆnƆe á endje mbƆerƆe lima angba budunƆe dƆe she awa bale yé á te lima manda kƆegbƆrƆe nƆe ye asƆemƆe, Ɔe ki yé Ɔe dƆitshelƆema endje tƆe upu nƆe ye lƆkƆ á endje kƆewu ngawo owo ongbonƆe á sƆe kƆeju tƆenƆe. ¹⁰ Endje ka bala zara kparawa djofele nƆe ye, yé Ɔe pa bala adƆeke: «Oyo! Oyo neketa dá! Uu Babilone, egerƆe ongbƆ á sƆe dƆe gbƆgbƆ! Ada ƆlƆ bale lii adƆeke endje

wa ƆgbƆ ngbanga ga pa zƆe ye!»

¹¹ Aayi kƆekarƆe pa ƆshƆ sƆe ndje tƆe ki yé Ɔe sƆe kƆedƆitshelƆema endje tƆe upu nƆe ye. GbambanƆe nene, uzu bale sƆesƆe kƆeyƆ kongba nƆe endje nene. ¹² KongbanƆe dƆeke: ƆrƆe ƆedƆe ngendja, badja á amanƆe gbƆ waa ƆedƆe akidji, lƆeba á endje mbƆerƆe dƆe usu agea, ƆtshƆ odorƆ lƆeba á tshiitshi, lƆeba á 'i'irincƆe kƆedƆe sowa ƆedƆe tshelƆe aka Ɔyo kƆ á kaaka, tshelƆe aka ƆerƆe kƆ á endje mbƆerƆe dƆe iji mbala, Ɔyo á amanƆe gbƆ waa, waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotenƆe, yarakowo too badja á 'i'irincƆe kƆedƆe marbre, ¹³ kƆtshu Ɔyo á 'i'irincƆe kƆedƆe kanele ƆedƆe anga ƆerƆe kƆefa dƆe dƆngƆ, yombo, yombo á 'i'irincƆe kƆedƆe mirƆe ƆedƆe zuwa yombo, vinu, kada, zuwa ƆedƆe ble, angombe ƆedƆe apata, ambarata ƆedƆe share, akanga ƆedƆe aayi kánga.

¹⁴ Endje sƆe kƆepa fƆe ongbonƆe asƆemƆe adƆeke: «ƆrƆe kƆ á ƆƆe yi má ndƆe nƆe dƆe lƆsu zƆe, yiwatƆe zƆe ye. KƆegbƆrƆe nƆe zƆe kƆ ƆedƆe ƆerƆe nƆe zƆe á ga lima waa, yiwatƆe zƆe yé endje kpa gbƆ bala anganƆe bale nene!» ¹⁵ Aayi kƆekarƆe á endje te lima aayi kƆegbƆrƆe lƆe awa nƆe kƆekarƆe nƆe endje lƆe ongbonƆe asƆemƆe, Ɔe sƆe zara kparawa djofele nƆe ye. Endje ki yé Ɔe dƆitshelƆema endje bala, ¹⁶ endje pa bala adƆeke: «Oyo! Oyo neketa dá li ga lƆe egerƆe ongbonƆe

ataa! Ongbonœ verœ lœba á endje mbœrœ dœ usu agea, dœ ɔtshɔ odorɔ lœba á tshiitshi, tshe verœ lenge á endje mbœrœ dœ ɔrœ, dœ badja á amanœ gbɔ waa œdœ pe akidji. ¹⁷ Ada ɔlɔ bale lii lima adœke endje ndi kœgbœrœncœ asœmœ para ye!»

Aayi kœkpa dœ ogboro agba dœ aayi ana, ndje dœ azu kɔ á endje mbœrœ akwa la kota œdœ azu kɔ á endje sœ kœgbœrœ mbœrœ egerœ ungu, endje ka lima zara, ¹⁸ yé œ sœ lima kœta rawa dœ kœwu ngawo owo á sœ kœju egerœ ongbonœ asœmœ adœke: «Anga ongbɔ á sœ ndje dœ egerœncœ ɓata œneke asœ gugu nene!» ¹⁹ Endje sœ lima kœgi trusha ga lœ kumu endje, œ sœ lima tœ iki, yé œ sœ kœditshelœema endje dœ kœtarawa adœke: «Oyo! Oyo neketa dá sœ mbœrœ egerœ ongbonœ asœ ataa! Azu á endje sœ dœ ogboro agba la egerœ ungu te lima aayi kœgbœrœ mbœrœ kœgbœrœncœ tshelœ ongbonœ asœmœ. Yé ada ɔlɔ bale lii adœke endje ndi kœgbœrœncœ asœmœ para ye!»

²⁰ Tshalafo, sœ dœ yanga mbœrœ ongbonœ á ndi asœmœ! 'E sœ dœ yanga, azu nœ Ndjaba, aayi avwa œdœ aayi kœgbara o'o! Gbambanœ nene, Ndjaba wa ngbanga ga pa egerœ ongbonœ mbœrœ ekperœ á tshe mbœrœ fœ 'e!

²¹ Yé anga andjelu á tshe sœ lima dœ gbɔgbɔ waa za badja á sœ ɓata egerœ tsheyɔ kafuru á endje tɔ dœ tshelœ

indji ble, vwi ga la egerœ ungu dœ kœpa adœke: «Kolœ dœ maranœ asœke dá endje ndi bala tshelœ egerœ ongbɔ Babilone dœ kakavwanœ, yé uzu bale œ kpa wu nene. ²² Endje kpa dji tshama aayi kœnɔ kundi, dœ aayi kœɓi itshi, dœ aayi kœ'uru ngbake, dœ aayi kœuru luba, ɓa ndœ zœ bale nene. Anga ayi ndawo œ kpa sœ ndœ zœ nene. Yé endje kpa dji œsœ egerœ tsheyɔ kafuru á endje tɔ dœ tshelœ indji ble ɓa ndœ zœ bale nene. ²³ Ishiri tala œ kpa tshi ɓa ndœ zœ bale nene. Endje kpa dji tshama avoro atotœ ɓa ndœ zœ bale nene. Gbambanœ nene, aayi kœkarœ nœ zœ kœdœ lima azu á œsœ endje li pa ɔshɔ. Yé ɓœ djingili tshelœ kumu azu kɔ dœ tsharawo nœ zœ.»

²⁴ Indji aayi kœgbara o'o, azu nœ Ndjaba œdœ endjeneke kɔ á endje wo lima endje pa ɔshɔ, tu ɓa lœ Babilone.

19

¹ Manda nœ, mœ dji ɔgbɔ tshama ukpulu azu ndjoro kœpa ɓa lafo adœke: «Aleluya! 'E donga Gbozu! Ndjaba nœ azœ sœ dœ kœshe, dœ mokɔ œdœ dœ gbɔgbɔ. ² Kœwa ngbanga nœ ye sœ adjapu œdœ ndjii! Gbambanœ nene, tshe wa ɔgbɔ ngbanga ga pa egerœ yashe angba bubunœ á tshe sœ lima kœndi tshapa ɔshɔ dœ angba budu nœ ye asœmœ. Ndjaba tɔ geda fœ she mbœrœ á tshe wo lima aayi akwa nœ ye.» ³ Yé endje kpa pa adœke: «Aleluya! 'E

donga Gbozu! Ngawo egerƆe ongbonƆe á ju ascƆmƆe, sƆe kƆeƆ ga lafo waa dƆe waa.»
 4 AgbƆ agbozu zazu bale dƆe vana (24) ƆedƆe ƆerƆe vana á sƆe dƆe soro ascƆmƆe gote, yƆe Ɔe donga Ndjaba á tshe sƆe pa ngande tshagbozu dƆe kƆeƆpa adƆeke: «Ame! Aleluya! 'E donga Gbozu!»

Angbo totƆe nƆe aya Pata

5 Tshama to Ɔa pa ngande tshagbozu, Ɔe sƆe lima kƆeƆpa adƆeke: «'E donga Ndjaba nƆe azƆe, e'e dƆe aayi akwa nƆe ye para kƆkƆ, e'e á 'e sƆe kƆekpa awa ye, agboro azu ƆedƆe aya azu!»
 6 Manda nƆe, mƆe dji anga tshama á sƆe Ɔata tshama ukpulu azu ndjoro, yƆe á sƆe kƆewu tƆenƆe Ɔata ƆesƆe egerƆe udjuru ungu ƆedƆe Ɔata ƆesƆe ƆgbƆ kƆesƆe yavuru. TshamanƆe sƆe lima kƆeƆpa adƆeke: «Aleluya! 'E donga Ndjaba nƆe azƆe! GbambanƆe nene, Gbozu Ndjaba nƆe azƆe á tshe sƆe dƆe gbƆgbƆ kƆe sƆe kƆembƆerƆe akwa ogo tshagbozu nƆe ye.
 7 A sƆe dƆe yanga ƆedƆe egerƆe yanga, yƆe Ɔe gi mokƆe fƆe she! GbambanƆe nene, lƆndƆe angbo totƆe nƆe aya Pata li ye, yƆe awonƆe gumatƆe ye yƆe.
 8 Endje za awa fƆe she adƆeke tshe verƆe lƆeba á endje mbƆerƆe dƆe usu agea á tshiitshi yƆe á sƆe yerƆe.» (GbambanƆe nene, lƆeba á endje mbƆerƆe dƆe usu agea kƆedƆe akwa nƆe azu nƆe Ndjaba á sƆe ndjii.)

9 Andjelu pa fƆe mƆe adƆeke: «Su adƆeke: Yanga nƆe azu á endje e endje ndƆe angbo

totƆe nƆe aya Pata!» Tshe kpa pa fƆe mƆe adƆeke: «Ɔeneke kƆedƆe adja o'o nƆe ama Ndjaba.»

10 MƆe gote ga utshu ye ndƆe kƆedonga she kashe tshe pa fƆe mƆe adƆeke: «MbƆembƆerƆe ataa nene! ƆemƆe kƆedƆe ayi akwa Ɔata Ɔe ƆedƆe Ɔata aaya zƆe á endje sƆe kƆezatƆe endje djigi ga tƆe adjapu á Yisu mindƆe nƆe. Ndjaba dá li adƆeke Ɔe kƆedonga she!»

O'o á Yisu mindƆe nƆe kƆedƆe gbetshelƆe á sƆe ndje lima lƆe aayi kƆegbara o'o.

Ayi kƆekpa dƆe ambarata ropƆe ƆerƆe kƆe

11 Manda nƆe, mƆe wu tshalafo á kƆrƆ, yƆe anga imbi mbarata wuta. Uzu á tshe Ɔ ga pa ye, i'iri ye kƆedƆe Uzu á tshe sƆe Ndjii, yƆe á dƆe adjapu. Tshe sƆe kƆewa ngbanga yƆe Ɔe sƆe kƆenga koshe dƆe mara á sƆe ndjii.
 12 Ala ye tshi lima Ɔata owo, tshe verƆe ndje lima kpoto tshagbozu ndjoro ga tƆe kumu ye. Endje su lima anga i'iri á kolƆe Ɔeshe bale dá wusƆe ádánƆe, ga tƆe ye.
 13 Tshe verƆe lima yƆgbƆdƆe lƆeba á indji sƆe tƆenƆe. I'iri ye kƆedƆe: «O'o ama Ndjaba.»
 14 Aturugu nƆe tshalafo te lima manda ye, endje Ɔ ga pa ambi ambarata, yƆe Ɔe verƆe lima imbi lƆeba á endje mbƆerƆe dƆe usu agea á sƆesƆe dƆe uburu nene.
 15 Ingiri yakamba á amanƆe ki waa sƆe lima kƆewuta lƆe ama ye. Ingiri yakambanƆe sƆe lima mbƆerƆe kƆewo dƆe azu tshelƆe ogo kƆe. Tshe gbƆndƆe endje bala dƆe ƆgbƆnƆe yƆe Ɔe pu bala tshelƆe

vinu 6a lœ ngarambo yavuru ókó nœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ. ¹⁶ Endje su lima i'iri ga pa yɔgbɔdɔ lœba nœ ye œdœ ga tœ uku ye adœke: «Gbozugo nœ agbozugo œdœ Gbozu nœ agbozu.»

¹⁷ Manda nœ, mœ wu lima anga andjelu bale, tshe ka 6a la ɔɔ. Tshe ta lima rawa dœ ɔgbɔ tshama fœ ayanu para á endje sœ lima kœru lœ yugu 6ala wutsha adœke: «'E na ga mœ, 'e ngbɔtœ 'e awa bale mbœrœ egerœ kœzirœ nœ Ndjaba! ¹⁸ 'E na œ zi songba agbozugo, songba aturugu œdœ œncœ agbozu tshapa endje, songba ambarata œdœ œncœ aayi kœkpa dœ endje, songba azu para kɔkɔ, azu á endje doédœ akanga nene too akanga, aaya azu dœ agboro azu.»

¹⁹ Manda nœ, mœ wu agea, agbozugo tshapa ɔshɔ œdœ aturugu nœ endje, endje ngbɔɔtœ endje ndœ kœnga koshe ga tœ uzu á tshe ɔ ga pa mbarata œdœ ga tœ aturugu nœ ye. ²⁰ Tshe te lima pa ageancœ ascœmœ awa bale dœ ayi kœgbara o'o nœ wala á tshe mbœrœ lima afá tœ ala ye mbœrœ kœdjingili tshelœ kumu endjeneke á endje gbɔ lima ati nœ agea yé á sœ kœdonga ishiri ye ascœmœ. Tshe ko ageancœ œdœ ayi kœgbara o'o nœ walanœ dœ soro va ga la adanga á wola zuwa á ju osho á owo sœ kœtshi lœncœ. ²¹ Uzuncœ á tshe ɔ ga pa mbaratancœ ascœmœ wo udu azuncœ dœ ingiri yakambancœ á sœ kœwuta lœ

ama ye, yé ayanu kɔ sœ lima kœde songba endje.

20

Ngbugu kutu bale (1000)

¹ Manda nœ, mœ wu anga andjelu á tshe to 6a lafo á sœ lima kœjerœ tœncœ. Tshe sœ lima dœ herela kœkɔrɔ dœ ama divwili kudu œdœ kikili djingiri tshakane ye. ² Tshe tepa dalagona, ongboro yakoronœ á i'iri ye kœdœ ndje djaboro too Satana, œ i she vwagbagba dœ djingiri manda ngbugu kutu bale (1.000). ³ Andjeluncœ za she vwi ga lœ divwili kudu œ tshu manda nœ kundœ ye dœ herela, yé œ pi lo6a ga tœncœ mbœrœ á tshe kœdjidjingili tshelœ kumu azu ogo nene œrrr ga tœ adœke olo ngbugu kutu bale ro ye kane. Manda nœ, endje vwara she ndœ olo teasho.

⁴ Yé mœ wu ngande tshagbozu ndjoro. Endjeneke á endje sœ lima ga pa nœ, gbɔ tshagbozu ndœ kœwa dœ ngbanga. Mœ wu ndje ishiri azu á endje wo lima endje tœ upuncœ kœyindœrœ nœ endje djigi ga tœ adjapu á Yisu mi lima ndœ nœ œdœ ga tœ o'o ama Ndjaba. Endje dodonga lima ageancœ ascœmœ œdœ ishiri ye nene, endje gugu lima dœ ati nœ ageancœ pala endje too 6a tœ kane endje nene. Endje kwa lima tœ endje ga lœ soro yé œ mbœrœ akwa tshagbozu awa bale dœ Kristu manda ngbugu kutu bale. ⁵ Anga akuzu kwakwa lima tœ endje ga lœ

soro nene utshunƆ adƆeke olo ngbugu kutu bale ro. ƆtƆenƆe kƆedƆe ali kƆeshe lƆe akuzu. ⁶Yanga nƆe endjeneke Ɔ endje sƆe lƆe ali kƆeshe lƆe akuzu! Endje kƆedƆe azu nƆe Ndjaba yƆe bisha kuzu kpa gugu dƆe tshagbozu ga pa endje nene. Endje dƆe bala anganga Ndjaba nƆe Ndjaba ƆedƆe endje nƆe Kristu, yƆe Ɔ mbƆerƆe akwa tshagbozu dƆe Kristu manda ngbugu kutu bale (1.000).

Ndjaba ropa satana

⁷LƆkƆ Ɔ ngbugu kutu bale kƆero bala, endje za awa fƆe Satana adƆeke tshe wuta lƆe kƆnga, ⁸yƆe tshe na kƆefara azu ogo tshapashƆ djigi, Ɔ yindƆe kƆepa adƆeke: GƆge ƆedƆe MagƆge*. Tshe ngbƆba bala endje mbƆerƆe kƆenga koshe, yƆe endje ngba kƆerosƆe mindu mangu egerƆe ungu. ⁹Endje sƆe kƆena pa ƆshƆ djigi yƆe Ɔ sƆe kƆekpa dji gbagba nƆe azu nƆe Ndjaba, ongbo Ɔ Ndjaba yindƆe nƆe waa. Kashe owo to Ɔa lafo Ɔ jerƆe yƆe Ɔ ju endje ye. ¹⁰YƆe endje za djaboro Ɔ tshe sƆe lima kƆefara endje asƆemƆe vwi ga la adanga wola zuwa Ɔ ju osho Ɔ owo sƆe kƆetshi lƆenƆe, Ɔa tƆe osho Ɔ endje ko lima ageanƆe ƆedƆe ayi kƆegbara o'o nƆe wala ga tƆenƆe. Endje ndanga endje butshƆ dƆe ƆlƆ waa dƆe waa.

Ndangba kƆewa ngbanga

¹¹Manda nƆe, mƆe wu imbi egerƆe ngande tshagbozu

ƆedƆe uzu Ɔ tshe sƆe ga pa nƆe. Tshapa ƆshƆ ƆedƆe tshalafƆe yiwa lima tƆe ala ye, yƆe endje kpa wuwu lima tƆenƆe bale nene. ¹²MƆe wu akuzu, agboro endje dƆe aaya endje, endje ka Ɔa utshu ngande tshagbozu. Anga uzu kƆrƆ buku ndjoro, yƆe Ɔ kpa kƆrƆ anga angbƆnƆe bale: ƆtƆenƆe kƆedƆe buku nƆe soro. Ndjaba wa ngbanga nƆe akuzu lindƆe Ɔeneke Ɔ endje mbƆerƆe lima, kƆeli dƆe Ɔeneke Ɔ endje sƆe lima ga la bukunƆe. ¹³EgerƆe ungu ingbiri gi akuzu Ɔ endje sƆe lima la nƆe ye. Kuzu ƆedƆe osho kƆesƆe nƆe akuzu gi ndje akuzu nƆe endje. YƆe Ndjaba Ɔ wa ngbanga nƆe uzu dƆe uzu lindƆe Ɔeneke Ɔ tshe mbƆerƆe lima. ¹⁴Ndjaba za kuzu ƆedƆe osho kƆesƆe nƆe akuzu vwi ga la adanga owo. Adanga owonƆe asƆemƆe kƆedƆe bisha kuzu. ¹⁵Uzu kƆ Ɔ endje sƆsƆe i'iri ye ga la buku nƆe soro nene, endje za lima she vwi ga la adanga Ɔ owo sƆe kƆetshi lƆe nƆe.

21

Tafo tshalafƆe ƆedƆe tafo tshapashƆ

¹Manda nƆe, mƆe wu tafo tshalafƆe ƆedƆe tafo tshapashƆ. Ali tshalafƆe dƆe pe ali tshapashƆ yiwa lima, yƆe egerƆe ungu kpa gugu lima nene. ²MƆe wu ƆeyerƆe ongbo, Ɔ dƆe tafo Yerusaleme Ɔ Ndjaba vwa Ɔ to Ɔa lafo Ɔ sƆe lima kƆejerƆe tƆenƆe. Ɔ sƆe

* **20.8** 20.8 GƆge ƆedƆe MagƆge: asƆeke kƆedƆe mara Ɔ endje sƆe lima kƆe'e dƆe ogo nƆe ayingba azu nƆe Ndjaba Ɔ sƆe Ɔa tƆe ndangƆlƆ kƆeka tshapashƆ

lima ɓata yashe á tshe gu-
matœ ye kœna koetogba dœ
akœnœ. ³ Mœ dji anga ɔgbɔ
tshama koeto ɓa tœ ngande
tshagbozu á sœ lima koepa
adœke: «Ngœngɔ asœke osho
kœsœ nœ Ndjaba sœ ɓa ugu-
rutœ azu! Tshe sœ bala tœ
œsœnœ awa bale dœ endje,
yé endje dœ bala azu nœ
ye. Ndjaba dœ tœ ye œ
sœ awa bale dœ endje, tshe
dœ bala Ndjaba nœ endje.

⁴ Tshe turu bala ngola kɔ lœ
ala endje. Kuzu œ kpa gu
nene; matanga, ditshelœma
œdœ œrœ oyo œ kpa gugu
nene. Gbambœnœ nene, ong-
boro œrœ œ yiwa bala ye.»

⁵ Yé tsheneke á tshe sœ
pa ngande tshagbozunœ
asœmœ pa adœke: «Ngœngɔ
asœke mœ sœ koembœrœ
œrœ kɔ tœ tafonœ.» Manda
nœ, tshe pa fœ mœ adœke:
«Su o'onœ asœ. Gbambœnœ
nene, o'o ama mœ sœ adjapu
œdœ œneke á li adœke uzu za
lsu ye ga tœnœ.»

⁶ Yé tshe kpa pa fœ mœ
adœke: «E li ye! Œmœ koedœ
Alfa œdœ Omega, alinœ
œdœ ndœngɔlœnœ. Uzu á
tshe kœsœ dœ ogo ungu,
mœ su ungu á sœ ɓa tœ
kumungu nœ soro fœ she
gbambœnœ. ⁷ Uzu á tshe
ro bala pa anganœ kɔ, tshe
gbɔ œrœnœ asœmœ ɓa ndœ
mœ. Mœ dœ bala Ndjaba
nœ ye, yé tshe dœ bala gbolo
nœ mœ. ⁸ Tœ upu nœ aayi
awa, dœ azu á endje katœ
koeyindœrœ nœ endje ti, dœ

azu á endje sœ koembœrœ
œrœ á gaga nene, dœ aayi
kowo, dœ aayi angba budu,
dœ aayi koembœrœ œrœ
tsharawo, dœ aayi koedonga
andjaba œdœ pe aayi wala
para, osho kœsœ nœ endje
œ sœ bala ɓa la adanga wola
zuwa á ju osho á owo sœ
koetshi lœnœ. Œtœnœ koedœ
kuzu nœ bisha.»

Tafo Yerusaleme

⁹ Anga andjelu bale ugu-
rutœ aandjelu mindu dœ
bisha á endje ko yashi mindu
dœ bisha á su kperœ dœ
ndœngɔlœ egerœ œrœ oyo
mindu dœ bisha, na œ pa fœ
mœ adœke: «Na ga mœ dœ
mœ yisœ yashe totœ á tshe
dœ awo aya Patanœ fœ ɓœ.»

¹⁰ Ishiri jerœ ga pa mœ, yé
andjelu za mœ na tœnœ ɓa
tœ kumu ingiri kaga, á yisœ
œyerœ ongbo Yerusaleme á
Ndjaba vwa á to ɓa lafo á
sœ kœjerœ tœnœ, fœ mœ.

¹¹ Œ sœ lima koetshi dœ adja
mokɔ nœ Ndjaba. Ongbonœ
sœ lima koetshi tœnœ ɓata
koetshi nœ badja á amanœ
gbɔ waa, á i'irinœ koedœ
jaspe* á tshelœnœ sœ ngbi
ɓata kristale†. ¹² Ongbonœ
sœ lima dœ ingiri muru, dœ
manda ndjokpa dœ bisha. Yé
aandjelu ndjokpa dœ bisha
sœ lima kœgbœndœ manda
nœ. Endje su lima i'iri mara
nœ azu ogo Israyele ndjokpa
dœ bisha ga pa manda nœ.
¹³ Tshakala ongbonœ bale

* **21.11** 21.11 Jaspe: Tœnœ koedœ aya parangba badja á ta kpakpawo tœ
ngungondja œdœ tœ odoronœ † **21.11** 21.11 Kristale: Tœnœ koedœ badja á
tshelœnœ sœ ngbi ɓata aledjezo

dœ bale sœ lima dœ manda voto: voto 6a tœ osho á ɔlœ œ wuta tœnœ, voto 6a tœ osho á ɔlœ œ li tœnœ, voto 6a tœ nœrœ œdœ voto 6a tœ sudi. ¹⁴ Endje mœ lima muru ongbonœ ga pa kiti anda œnœ badja ndjokpa dœ bisha á endje sú i'iri aayi avwa nœ aya Pata ndjokpa dœ bisha ga panœ.

¹⁵ Andjelu á tshe sœ lima kœpa o'onœ fœ mœ, sœ lima dœ tshɔngbɔlœ á endje mbœrœ dœ ɔrœ tshakane ye mbœrœ kœdi dœ kœgú ongbonœ, dœ kœgú manda nœ œdœ pe dœ kœgú murunœ. ¹⁶ Kœgú tshakala ongbonœ vavana liili, kœgú ingirinœ liili dœ kœgú ondonœ. Andjelu di kœgú ongbonœ dœ tshɔngbɔlœ asœmœ mangba metere kutu bisha dœ kama bisha (2.200); kœgu ingirinœ, kœgu ondonœ œdœ pe kœgunœ ga lafo sœ lima awa bale. ¹⁷ Andjelu di ndje kœgú murunœ: œ sœ lima mangba kude kama bale dœ zazu bisha dœ vana (144)‡. Mara kœdi œrœ nœ andjelunœ sœ lima 6ata mara kœdi œrœ nœ azu. ¹⁸ Endje mœ lima murunœ dœ badja á i'irinœ kœdœ jaspe, yé endje mbœrœ ongbonœ dœ adja ɔrœ á sœ ngbi 6ata wushiri. ¹⁹ Endje mœ lima kiti muru nœ ongbonœ dœ tshelœ aka badja kœ á amanœ gbœ waa: ali badjanœ kœdœ jaspe, bishanœ kœdœ safire, votœnœ kœdœ agate, vananœ kœdœ emerode, ²⁰ mindunœ kœdœ

onikese, mindu dœ balenœ kœdœ sardwane, mindu dœ bishanœ kœdœ krisolite, mindu dœ votœnœ kœdœ berile, mindu dœ vananœ kœdœ topaze, ndjokpanœ kœdœ krizopraze, ndjokpa dœ balenœ kœdœ turkwaze, ndjokpa dœ bishanœ kœdœ ametiste. ²¹ Endje mbœrœ lima manda ndjokpa dœ bisha asœmœ dœ badja ndjokpa dœ bisha á i'irinœ kœdœ perle. Manda bale dœ bale sœ lima dœ perle bale tœnœ. Endje mbœrœ lima osho 6a lœ ongbonœ dœ adja ɔrœ á tshelœnœ sœ ngbi 6ata wushiri.

²² Kashe mœ wuwu lima Tepelo lœ ongbonœ nene. Gbambanœ nene, Tepelo nœ ongbonœ kœdœ Gbozu, Ndjaba nœ gbœgbœ kœ œdœ pe aya Pata. ²³ Ongbonœ asœmœ gugu lima dœ ogo ɔlœ too dœ ogo yapu adœke œ tœ ga lœnœ nene. Gbambanœ nene, mokœ nœ Ndjaba dá sœ lima kœtshi lœnœ, yé aya Patanœ kœdœ tala nœ ye. ²⁴ Azu tshelœ ogo ndjoro œ na bala tœ ishiri ye, yé agbozugo pa œshœ œ ko kœgbœrœ nœ endje na tœnœ ga zœ. ²⁵ Mandanœ œ sœ bala tœ œsœnœ dœ ɔlœ, yé endje kpa tshu ga tœnœ bale nene. Gbambanœ nene, butshœ œ kpa gu bala lœ ongbonœ bale nene. ²⁶ Azu tshelœ ogo ndjoro œ na bala dœ œrœ á sœ kœza kœliscœtœ œdœ pe kœgbœrœ nœ endje

‡ 21.17 21.17 Kude kama bale dœ zazu bisha dœ vana yindœ kœpa adœke uwu ada zazu voto dœ ndjokpa dœ mindu dœ amanœ vana (79)

ga zœ. ²⁷ Œerœ uburu œ li ga lœ ongbonœ bale nene. Uzu á tshe sœ kœmbœerœ œerœ á gaga nene œdœ ayi wala, œ li bala ga lœ ongbonœ nene. Kashe kolœ endjeneke á endje sú i'iri endje ga la buku nœ soro á dœ œenœ aya Pata, dá li ga zœ.

22

Egerœ ungu á za soro fœ azu

¹ Manda nœ, andjelu ma egerœ ungu á za soro fœ azu fœ mœ, œ sœ lima koetshi tœnœ бата badja á i'irinœ kœdœ kristale á sœ lima koetu tœnœ ба pa ngande tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pa œnœ aya Pata, ² yé á sœ kœtra tœnœ ба ugurutœ osho lœ ongbonœ. Tshakala kota bale dœ bale sœ lima dœ оуœ nœ soro á sœ kœle tœnœ awa ndjokpa dœ bisha lœ ungu bale, yé á yapu bale dœ bale, œ sœ kœle tœnœ. Kakonœ sœ mbœerœ koeshe azu ogonœ lœ kofa. ³ Endje wu bala anga œerœ bale á Ndjaba darandœ nœ lœ ongbonœ nene. Ngande tshagbozu nœ Ndjaba œdœ œenœ aya Pata œ sœ lœ ongbonœ asœmœ, yé aayi akwa nœ Ndjaba œ donga she. ⁴ Endje wu bala tshatshu ye, yé i'iri ye œ sœ bala pala endje. ⁵ Butshœ œ kpa gu nene. Endje kpa sœ dœ ogo ishiri tala œdœ ndje œnœ оbœ nene. Gbambanœ nene, Gbozu Ndjaba œ za ishiri osho nœ ye ga pa endje, yé endje mbœerœ akwa tshagbozu ngbugu dœ ngbugu.

Kœna Yisu

⁶ Manda nœ, andjelu pa fœ mœ adœke: «O'onœ asœ kœdœ adjapu, yé œ li adœke uzu kœ za lœsu ye ga tœnœ. Gbozu Ndjaba á tshe za Ishiri nœ ye fœ aayi kœgbara o'o asœmœ, vwa andjelu nœ ye mbœerœ kœma œerœ á wuta lœ ondonœ asœke fœ aayi akwa nœ ye.»

⁷ Yisu pa adœke: «Dji kane, mœ kwa lœ ondonœ asœ! Yanga nœ azu á endje sœ kœgbœndœ o'o nœ aayi kœgbara o'o la bukunœ asœke!»

⁸ Œemœ Yowane, mœ dji yé œ wu œerœnœ asœmœ. Manda kœdji tœnœ œdœ kœwu tœnœ, mœ gote ga utshu andjelunœ á tshe má œerœnœ fœ mœ asœmœ ndœ kœdonga she. ⁹ Kashe andjelunœ pakata mœ adœke: «Dodonga mœ nene! Œmœ kœdœ ayi akwa бата бœ, бата aaya zœ aayi kœgbara o'o œdœ бата endjeneke á endje sœ kœgbœndœ o'o la bukunœ asœke. Œ li adœke бœ donga Ndjaba!»

¹⁰ Manda nœ, tshe pa fœ mœ adœke: «Zaza o'o nœ kœgbara o'o ala bukunœ asœke yiwatœnœ nene. Gbambanœ nene, lœndœnœ á endje guma adœke œerœnœ asœ kœ mbœerœtœ ye, ndo ye. ¹¹ Kaka ayi kœmbœerœ ekperœ, œœpe kœmbœerœ ekperœ nœ ye; ayi kœmbœerœ œerœ uburu, œœpe lœ uburu nœ ye; ayi kœmbœerœ œtshœrœ, œœpe kœmbœerœ tœnœ; yé tsheneke á tshe sœ yerœ, œœpe lœnœ.»

¹² Yisu pa adœke: «Dji kane, mœ kwa læ ondonœ asœke! Mœ na awa bale dœ œrœ tshangba akwa ndœ koeto fœ uzu dœ uzu liaka œneke á tshe mbœrœ. ¹³ Œmœ koedœ Alfa œdœ Omega, ali uzu œdœ ndœngœlœnœ, ali kœmbœrœ œrœ œdœ ndœngœlœnœ.»

¹⁴ Yanga nœ azu á endje djuto læba nœ endje mbœrœ kœgbœ awa ndœ kœzi leyœ nœ œyœ nœ soro œdœ koeli læ manda ongbœnœ. ¹⁵ Kashe, azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ á gaga nene, aayi kœmbœrœ œrœ tsharawo, aayi angba budu, aayi kowo, aayi kœdonga andjaba œdœ azu á endje yindœ wala yé á sœ kœpa wala, endje sœ 6a ushu tœ ongbœnœ!

¹⁶ «Œmœ Yisu, mœ vwa andjelu nœ mœ fœ 'e ndœ kœgbara o'onœ kœ asœmœ 6a læ Ikrizia para. Œmœ koedœ gbolo læ bingi nœ Davidi, œmœ koedœ tombele á tshi læ gurutsha.»

¹⁷ Ishiri nœ Ndjaba œdœ pe Awo aya Pata pa adœke: «Na ga mœ!»

Kaka uzu á tshe dji o'onœ asœ, pa ndje adœke: «Na ga mœ!»

Kaka uzu á tshe sœ dœ ogo ungu na ga mœ, kaka uzu á tshe yindœ ungu nœ soro gbœ œtœnœ gbambœnœ.

Ndœngœlœ o'o

¹⁸ Œmœ Yowane, mœ sœ kœpa o'onœ o'ara fœ uzu kœ á tshe dji o'o á endje gbara la buku asœke: Œdœ uzu kœza o'o ga panœ, Ndjaba œ ko ogboro œrœ oyo á endje pandœ nœ ala bukunœ asœke, ga panœ fœ she. ¹⁹ Yé œdœ uzu kœwa átá o'onœ á endje gbara la bukunœ asœke, Ndjaba œ ko œnœ ye leyœ œyœ á za soro fœ azu tœ ye, yé tshe sœ dœ osho kœsœ læ œyerœ ongbœ á endje pandœ nœ ala bukunœ asœke nene.

²⁰ Uzu á tshe ma adœke o'onœ asœmœ kœ koedœ adjapu, pa adœke: «Œ, mœ kwa læ ondonœ asœke!»

Ame! Œ mbœrœ kolœ tœ ye ataa! Na ga mœ, Gbozu Yisu!

²¹ Kaka Gbozu Yisu ma œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ 'e para kœkœ.